

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

149-14968

1870

1870

ISAACI
CASAVBONI
EPISTOLÆ, 398046

Editio secunda Lxxxii. epistolis au-
ctior, & juxta seriem temporum digesta.

CHRISTIANE
JOHANNES GEORGIO GRAEVIUS.

Cum Privilegio Duc. Brunsv. & Luneb.

MAGDEBURGI & HELMSTADI, Sumptibus CHRISTIANI
GERLACHI & SIMONIS BECKENSTEINI.

BRUNSVIGÆ excudit ANDREAS DVNCKERVS.

M. DC. LVI. VILLE DE LYON

Biblioth. du Palais des Arts

1700/1700

1700/1700

1700/1700

1700/1700

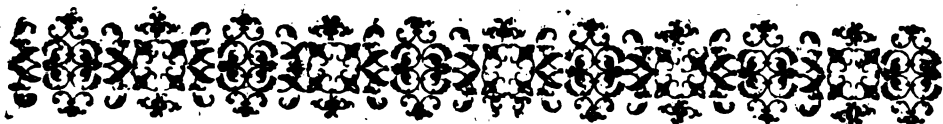
1700/1700

1700/1700

1700/1700

1700/1700

1700/1700

VIRO AMPLISSIMO ET SUMMO

THOMÆ REINESIO

Principis Altenburgensis Archiatro,
ejusdemque civitatis Consuli.

R Pistolas Isaaci Casauboni, ingenio-
rum principis, nova non levis incre-
menti accessione auctiores tibi offe-
ro, Amplissime Reinesi. Causæ cur
tuo potissimum nomine proscripte-
rim plurimæ mihi æquissimæq; fue-
runt. Quum publicas in consilium
adhiberem, nemo hic tibi præferendus fuit. Sive enim gra-
vem epistolarum festivitatem respiciamus, ecquis melius
de illa existimare potest? Sive ad auctoris dignitatem con-
vertemur, nonne tu vindictam ejus, si qui insulsi aut male-
voli detrectatores oppugnare audeant, meritissimo susci-
pere & potes & debes? Ego equidem persuasissimum ha-
beo, sanctissimos maximi viri manes, si quis manium sen-
sus est, tibi maximopere gratulari, hanc provinciam tibi
præcipue mandatam esse, in quo quasi imaginem sui su-
perstitem contemplantur. Nam tu non tam vestigia tanti
viri premis, quod imputare possunt, quibus hoc Deorum

munere licet, quam invidiosa ingenij ubertate ad eandem
 eruditionis summam enituiſti, ut, ſi a pauciſſimis diſceſſe-
 rimus, quorum nomina in uno annulo (quod olim nō ne-
 mo de bonis principibꝯ dixit) inſcribi poſſunt, tu unus hac
 tempeſtate litterarum illarū, quibus *ſcintilla* cultum & præ-
 ſidium præſtitit, fata moreris, earumq; gloriam augeas ac
 tuearis. Nullam ego hic adulationis notā metuo. Satis me
 ab hac ſuſpicionē abſolvunt tot præſantiſſima ingenij tui
 monumenta, quibus ſeculum tibi devinxit, ac juxta ad-
 vertit. Loquitur pro me lingua Punica, quam a multis an-
 nis primus a tenebris & ignorantia hominum aſſeruiſti:
 Loquuntur variarum lectionum libri tantis eruditiffimo-
 rum hominum ſtudijs excepti, ut omnium ora manusque
 occuparent, ac nemo eos detrectaret, niſi cui inſcitia & li-
 vor oculos præſtrinxerat. Et ſane abſq; ijs ſi eſſemus, quan-
 tum abſtruſiſſimarum rerum nſciremus; quot præclaros
 auctores æterna nox premeret; quot inſignia loca in ſqua-
 lore & mendis cubarent; quot omnium ſæculorum anti-
 quitatis ſacræ & profanæ myſteria laterent; quot quanti-
 que errores ſub auctoritate magnorum nominum ac ſplendi-
 dis verborum titulis quanto tutiores, tanto & nocentiores
 & deprehenſu difficilioreſ nobis imponerent. Quæ uti jam
 omnes, qui doctrina & candore cenſeri volunt, in admira-
 tionem rapuerunt, ita magnam exſpectationem illorum,
 quorum ſpem feciſti, excitarunt: adeo ut nonnulli impa-
 tientius ferant, tanta advocatiōe ardentiffima deſideria

ſua

sua suspendi. Non quod vereantur, ne splendidis promissis sollemni huic sæculo more hiantes deludantur; sed, dum incerta & lubrica rerum humanarum secum reputant, ne tanta spe excidant, tantoq; thesauro respublica litteraria casu & vi quadã ex transverso irrumpente, (despuo omen) fraudetur. At ego, qui tam varias, quibus distraheris, occupationes propius novi, non tam maior hæc nondũ representata, [quanquam reliquos animadversionũ tomos, Inscriptiones antiquas easq; plurimum ineditas commentario te digno instructas, aliasq; in omni studiorũ genere lucubrationes tuas non tam conceptas, quam editioni adornatas apud te pridẽ videre memini] quam illa tanta morositate exacta opera, quib⁹ jam fruimur, inter tot molestias expediri potuisse. Et quis non miretur, qui norit & summæ reipublicæ, & tot illustrium capitum curã salutemq; apud te excubare: omnem diem rerum actus, litium æstimationes, pecuniarum descriptiones occupare: omnes qui capite aut fortunis oppugnantur; calumniã aut jurant, aut metuunt, te adhibere, te causas docere, ad te tanquam unicam æquitatis arcẽ ac miserorum portum confugere: qui cum deposita ac conclamata valetudine conflictantur, se tibi inspiciendos præbere, a tua auctoritate pendere, apud te remedia quærere, & nisi inevitabilis hora instet, invenire: omnes deniq; tam principes ac potentes, quam capite censos te adspicere, te obsidere, in te omnes spes opesque suas collocare, te tamen inter densissima ista negotia ea moliri

& crueret, quæ nec ij potuerunt, qui non solidos dies, sed omnem vitæ interioribus litteris impenderunt? Possem hic longè plura & his potiora recensere, nisi me laudum tuarū jam totum cultiorem orbem pervagata opinio, pariterq; modestia tua cohiberet. Et hisce tamē facile omnibus probarem optime mihi rationes constare, quod sub auspicio nominis tui istam epistolarum editionem publicaverim. Verum tot aliæ eæque prægnantes ac domesticæ causæ ad id me perpulerunt, ut, si factum mutassem, ingrati immemorifq; animi invidiam nullo pacto effugere, aut unquā abolere potuisssem. Nihil jam dicam de incredibili illa humanitate, qua me ignotum & in prætextata ætate constitutum, ingenti tamē confidentia ad favorem tuum adspirantem admisisti: nihil de affectu, quo me postea constanter complexus es: nihil de indulgentia, qua me, quum frivolis nugis te maximis impeditum curis obtunderem, non modo non gravatus es; sed & provocasti, & ut laudabilis hujus inverecundiæ perseverantia diligentia meæ operam tibi reddere animasti: nihil de hospitali officio, totque alijs beneficijs, quibus fecisti, ut totus beneficij tui sim. Mihi autē ab illo tempore nihil antiquius fuit, quam ut officiorum assiduitate, obsequio, præsentiq; pietate te venerarer, ac occasione circumspicerem, qua meus animus tantis nominibustibi obnoxius illustrior fieret. At quum curtam meam suppellectilem recognoscere, nihilque reperirem, quod ære tuo me liberaret, ab alio potius solvendum duxi,

donec

DEDICATORIA.

donec arcæ meæ conficere potero ; quam conturbare , ac debitū , cui solvendo non sum , abjurare. Præsertim quum id ipsum , quod nunc apparet , fiduciaria opera obtineā , ac omne beneficæ tuæ erga me voluntati debeā. Nam quum in illam tot illustrium animarum palæstram Bataviam ad capeffendum ingenij cultum contenderē , tu mihi ad Gronovium , virum ingenio , doctrina , dignatione , maximis in rem literariam meritis nulli hujus ætatis secundum primos aditus muniisti , ac tesseram præbuiſti admiſſionalē. Quam ut agnovit , non modo per quam humane & comiter me excepit , omnium horarum ignoto adventori , qua est inuſitata morum facilitate , jus fecit , studiorum meorum dux & auspex fuit , magnis illis hujus ævi heroibus Voſſio , Heiſio , Gevartio , Rubenio alijsque viris doctis inſinuavit , ac vere mihi , quod Solon olim Anacharſi , præſtitit ; ſed & hanc ſecundā Caſaubonianarum litterarū editionem ipſe æternis operibus ſuis intentus mihi delegavit. Quæ utriusque ſumma beneficia uti nunquam non agnoſcam & profitebor , ita nihil mihi contentionis reliquum faciam , ut intelligatis , non male vos illa locaſſe. Vale ſæculi decus. Amſterodami prid. Kal. Septemb. cId Io c LV.

Devotiſſimus tui cultor

JOHANNES GEORGIUS GRÆVIUS.

AMI-

AMICO LECTORI

S.

Num dudum a viris eruditis desiderarentur Isaaci Casauboni epistola, auctor fui Christiano Gerlachio typographo solertissimo & studio promovendarum bonarum artium commendatissimo, quum nuper ad me inviseret, ut illas recoqueret, prafatus, esse in mundo, unde egregie ista nova editio ornari possit. Is quum ab hoc negotio non esset alienus, ac brevi post litteris fidem mihi dederit, se id omni cura suscepturum, nihil ego quicquam in me desiderari passus sum; sed statim operam dedi, ut omnia ad ipsum recte curarentur. Postea mihi significavit, se viri docti auctoritate sequutum epistolas juxta seriem temporum, quibus scriptae erant, locasse. Ego ut obluctari consilio huic non poteram, quia multum jam opera profligaverant; ita nescio hactenus quomodo res processerit. Nam mihi ab illo tempore prater unum folium nihil videre contigit,

Επειὴ μάλα πολλὰ μετὰ

Ουρεὰ τε σκίοντα γάλασσά τε ἤρπασα.

Itaque sicubi aut in digestionem aut a librariis peccatur, ut excuses, etiam atque etiam a te, benevole lector, contendo. Alias studium nostrum tibi probabimus. Vale.

NOBILIS

NOBILISSIMO ET ILLVSTRI VIRO

ADRIANO PLOSIO

AB
AEMSTEL,

*Ordinis S. Michaelis Equiti, Domino suprema jurisdictionis de Geyn,
Jasphaes, &c: Domino de Oudegeyn & Lievendael, Toparcha de Tienho-
wen dominique de Vithoren, in confessu Potentissimorum Ordinum
Generalium nomine Provinciae Ultrajectinae Depu-
tato ordinario.*

Ir nobilissime, Ea fuit
Isaaci Casauboni etiam tum super-
stitis gloria, ut ob doctrinam stu-
pendam, pietatem inque omni vitæ
colore sanctimoniam, merita in di-
vinas humanasque literas, non do-
ctis solum, qui magnitudinem ho-
minis poterant interpretari, sed & indoctis; quos modo
nomen ejus & odos afflaverat, grande seculi sui lumen,
aliquis eruditionis parens haberetur. Ita quidem no-
biscum comparatum est: quæ tibi facilia quisque factu
putat, æquo animo accipimus; supra veluti ficta pro fal-
tis ducimus: prorsus ut admirabile videatur tantam vim
famæ ejus fuisse, ut & rem compertam illi libenter crede-
rent,

rent, & hi judicum capti ipsorum majus, velut præsumpta & contradictionem vincente veritate, extorqueri sibi paterentur. Regum denique, quo nullum augustius magisque verendum inter mortales vocabulum est, cura esse cœperat ostentare Casaubonum: nec immerito qui hunc odissent, in suspicionem venerunt, quasi parum essent Majestatum observantes. Nec tamen ullos acquisivisset hostes, quando virtute provocatam invidiam modestia componebat, nisi maturi ævi studia ad antiquitatem Ecclesiasticam illustrandam & summorum Principum jura asserenda applicuisset. Eo namque per corruptionem temporum deventum, uti quorum docendorum omnibus, qui justam sui fiduciam haberent, copia facienda foret, quæque præstari, non permitti, deberent, de his mutire nefas: si hiscas, probra & maledicta in promptu; ea nescire aut dissimulare ingens apud plerosque peritia censeatur. Hi tamen dum odia sunt professi, & qua parte tenerrimo sensu læderentur, palam fecerunt, efficere nequiverunt, ut in optimis quibusque etiam illarum partium, etsi fortassis non omnes opiniones nostri figi & inolescere sinerent, unam opinionem indubitatam *ἡ ἐπιζωμένῃ* de perfecta ejus *πολυμαθείᾳ* & singulari honestate labefactarent. Cum igitur tantus vir ad beatos transisset, mirum non est, quosunque commune publicum tangit, velut indicto literarum funere, luctum induisse; æstimantes quot

DEDICATORIA.

quot egregiarum lucubrationum, ultimam auctoris manum flagitantium aque solo ipso petendarum, jacturam fecissent. Dolere alii abruptas Exercitationes Ecclesiasticas, poscere nonnulli Polybianum commentarium, aliaque majoris momenti: plurimi (& harum desiderium acrius quia spe majori) Epistolas; quibus semper cum, qui magnam oculi etiam sui operam reddidisset, aliquid ad temporum notitiam, lucem historię, doctrinę & officii regulam immiscere solitum nemo ignorabat. Quę res viro reverendo summorumque in Ecclesiam Dei meritum Andrę Riveto potissimum incitamento fuit, ut vota publica non frustranda ratus longius de editione illarum serio cogitaret, ac quasquis undique, sive quos commercium hoc exercuisse cum Casaubono, sive ad alios scriptas asservare cognoverat, describi & ad operarum commoditatem parari curaret. Accidit percommode, ut eo se fere tempore ego tum celebritate loci illectus, tum aliis causis, quas hic nulla percensere oportunitas, in hanc civitatem migrarem. Conquestus igitur mecum vir venerandus, occupationum gravissimarum multitudine institutum suum impediri, si id muneris injungi mihi non graverer, libenter id delegaturum affirmabat. Et si non falleret me, quot horarum pretio ea se mihi provincia liceret, tamen cum paucas schedas evolvissem, velut æstro instinctus ac thesaurũ talem latere ultra indignatus, omnẽ

molestiam devorare constitui. Et ne asymbolus ad has epulas accederem, statim ad amicos, ubi plures exstare cepistolae addidiceram, de consilio meo scripsi, quorum comitate factum, ut non poenitenda accessione hunc apparatus auxerim. Quanto id fuit melius quam si difficiles nugae nostras vulgare pergerem? ut maxime acui rem tenuissem, tamen & modeste de iis loquendum foret ut meis, & paucorum admodum, qui talibus capiuntur, studia colligerem. In hoc vero munere licet mihi sine derisu & invidia gloriari, tanquam alieno, fructusque ad omne genus lectorum perveniet. Sive quis erudiri velit, admirandae & secretae doctrinae multa vestigia, de diversis scriptoribus veteris & recentis aevi iudicia, consilia de studiis consultissima reperiet: sive quis delectationem quaerat, innoxiae voluptatis variis illicibus deliniatur. Qui variarum Ecclesiarum statum, eruditorum historiam cognoscere havebit; qui dictionem puram volet, elegantem, sine fuco ac cerussa, sine affectatione sensuum & argutiarum, quibus genuinam indolem Romani sermonis plerique nunc frangunt & vitiant; qui selectissimos Graecorum flosculos & vermiculata emblemata conspiciere gestiet; qui denique, quod maximum est, contemplari amabit animum viri rarissimi ac penitus ἡ χρυσὴ αἴωνος, saepe cum fortuna luctantē & saluberrimis se monitis erigentem, nunc hilarem & pudenti sale jucundum, modo pro causae personaeque

sonæque assumptæ dignitate irritatum, ac mox iterum compositum: quisque pro gustu suo deliciis inescabitur. Si vero sint, qui hac editione offensos se arbitrentur, [& credo fore aliquos] ii primum conscientiam suam interrogent, quid ipsi de Casaubono & superstite & defuncto commeruerint: deinde nobis certe imputare nihil possunt, qui in alieno opere, quod interpolare inque eo Curionem agere non erat pudoris nostri, auspiciis alienis ductuque nihil nisi ministri fuimus, & paullo plus quam manuariam operam præstitimus. Nam qui querentur, nullam selectionem in tam amplo volumine adhibitam; potuisse complures rerum alicujus ponderis inanes luce prohiberi: accipiant quæso justissimam defensionem. Neque enim inficias ibo, ad eundem impigisse me olim lapidem, & ut in hoc genus scriptorum incideram, identidem superflue diligentia, ut credebam, vestigia annotasse. At postquam ipse in hujusmodi muneris portionem veni, vela dedi retrorsum & deprehendi religione quadam judicium inhiberi, ne tot monumenta venerandæ nec ultra scripturæ manus distinguas magis quam ames. Non secus ac qui post longi temporis peregrinationem ex improvviso caris suis supervenientes hæsitant, quem primo invadere velint amplexu; deinde in obvios proximosque intempestiva deliberatione neglecta irruunt. Cumq; vivant adhuc multi, aut certe necessarii illorum, qui ad suum suorumque hec-

horem pertinere putant, si tam insigni amicitia fama eorū renovetur, ac in hoc clarorum virorū theatro sedē impleat: ingratum fore fatebitur quivis sapiens, in communi expectatione plures per censuram nostram spe sua fraudari; lubricum vero & anxium nobis, dispicere qui omitti possint, qui dilegi. Denique in tanta judiciorum varietate, ubi contingit, ut quod huic admodum arrideat, id elevet alter, quod ille laudet, id insipidum videatur isti; colligantur, age, suffragia, & detur nonnihil sententiæ singulorum: nonne idem eventurum credibile est, quod seni in fabulis, qui a puella vetulaque adamat, hac nigros illa albicantes capillos vellente, subito calvus apparuit? Optima ergo ratio est, ut ea sectetur quisque, quæ maxime ad palatum facient suum, reliqua alijs relinquat: nec sibi soli sed universis consuli debuisse existimet. Atque hoc edecumatum opus nostraque in eo cura cum patrocinio munienda essent, te, vir illustris compellare ausi sumus. Ego ex quo fama tua desiderium mihi, humanitas potestatem innotescendi tibi fecit, sæpenumero mecum in consilium ivi, si ulla esset via, qua hoc gaudium mihi ex tanti voti felicitate erumpere liceret. Etiam pridem multa argumenta collegeram, quibus ad dignam venerationem tui me ipsum stimularem. Obversabatur ingens virtus tua & mores nihil non civile promittentes: quibus cum ad spem æternorum commodorum reipublicæ ostensus fueris, nihil in

DEDICATORIA.

hi in illis immutavit præsentis fortunæ magnitudo & copia, quin civem patremque gereres, inque amplissimis honoribus labores potius tuos & sollicitudinem quam gloriam putares. Obversabatur eminens tua dignitas, quam infinitis erga patriam meritis tot per annos sic continuasti, ut quanto decessores superasti tuos, tantum exemplum onusque relinquas [o sero & cum posteritate!] secuturis. Docent nos præsci sapientes, grande & onerosum depositum esse creditam commissamque rempublicam: ingentes oportere esse animas & ad hanc rem a natura comparatas, quæ hujus molis fecunditatisque, ut ita dicam, negotiorum & curarum tam in prospera quam adversa fortuna sint capaces: a magistratu virum ostendi. Nempe hunc sanguinem, hos spiritus hausisti ex generosa Amsteliorum tuorum gente, per atrocitatem temporum latente aliquandiu & oppressa, ut per te honestaretur præstantissimis rebus gestis, nec ab alio profecturis, nisi pro quo laudatissimi majores sponderent, & in quem omnia ornamenta sua transcripsissent. Quid dicam de singulari tuo erga omnes elegantis eruditionis cultores studio, qui ceu Prytanæum ædes tuas celebrant, & liberali sermone, præcipuo tuo post gravissimas curas avocamento, quicquid est doctæ oblectationis & dant pariter & accipiunt. Vnde laudabile & præclaris viris ambiendum certamen, quis majore cum honore nominis tui scripta sua in famam mittat. quæ aliaque plurima reputans
cam

EPISTOLA DEDICATORIA.

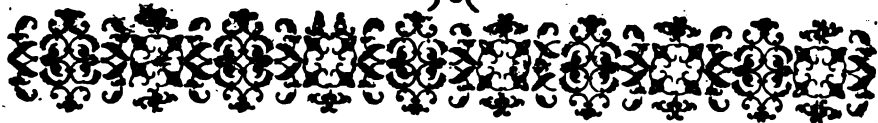
cam mihi speciem tui formaveram, uti quod offerretur a me tibi observantiæ pignus, in privatis opibus nihil dignum reperirem. Bonum factum vero, quod æstum hunc cogitationum mearum sublevarunt Isaaci Casauboni Epistolæ: quas cum publice videndi cupiditate accensum te dudum animadvertissem, nec me leviter in adornandis augendisque iis juvises, non alii quam tibi ipsæ commendari voluerunt. Accipe igitur, nobilissime virorum, hoc nobile munus, ejusque patronatum profiteri. qui & patrem illius τὸν μακρότατον μακρότινον facis maximi, & me, cujus obstetricatu id luce donatum est, adscivisti inter eos, qui propiores decora tua contemplantur. Scripsi Hagæ a. d. ix. Kalend. Octobr. A. C. c15 15 c xxxviii.

Illustri Dignitati Tue

devotus

JOH. FREDERICVS GRONOVIVS.

HEN-

HENRICI MAGNI,

FRANCIÆ ET NAVARRÆ REGIS
CHRISTIANISSIMI.

Epistola ad ISAACVM CASAVBONVM.

Monsieur de Casaubon,

Yant deliberé de remettre sus l' Vniuersité de Paris, & d'y attirer pour cest effect le plus de sçavans personnages qu'il me sera possible; sçachant le bruit que vous avez d'estre aujourd'hui des premiers de ce nombre: Le me suis resolu de me servir de vous pour la profession des bonnes lettres en laditte Vniuersité, & vous ay à ceste fin ordonné tel appointement, que je m'assure que vous vous en

contenterez. Partant vous ne faudrez incontinent la presente receue, de vous preparer à vous acheminer par deçà, pour vous y rendre le plustost que le pourrez commodement faire. Et à fin que l' obligation que vous avez d' enseigner en ma ville de Montpellier ne vous puisse retenir ou retarder, j'escris presentement aux Consuls d'icelle, qu'ils ayent à vous en tenir quitte & deschargé, & à vous assister de ce qu'ils pourront en vostre voyage. pour les fraix duquel j'ay donné l'ordre, que vous entendrez par les lettres du Sieur de Calignon, Conseiller en mon Conseil d'Estat. sur lequel me remettant je ne vous en diray icy d'auantage. Sur ce, je prie

7

je prie Dieu, Monsieur de Casaubon, qu'il vous ait sa sainte
garde. Escrit à Paris ce III. jour de Januier, MDXCIX.

HENRY.

FORGET.

SERENISSIMO POTENTISSIMO
PRINCIPI
IACOBO VI.

Scotorum (*postea Magna Britannia, Hibernia, &c.*)
R E G I.

Vod minime omnium Majesta-
tem Tuam latet, Rex Serenissime idem-
que sapientissime, adfectus ingentis
hæc interdum vis est, ut mutis atque
elinguibus vocem exprimat. Lydi
quondam regis filio id evenisse testis
historia antiqua. ademerat infelici
puero vocis usum naturalis quædam
linguæ impotentia. pietas vinculum
solvit, & opportuno tempore loquela donavit. Simillimum
est quod nunc & mihi Tua Majestas usu videt venisse. Perfo-
nant aures nostræ quotidianis multorum sermonibus τὰ μεγα-
λὴν & θεῶν commemorantium, quæ ille fecit in ordinanda imo cu-
mulanda Tua Majestate generis omnis dotibus, quarum vel sin-
gulas in Principe tanto jure aliquis non adulandi studio mire-
tur. Est qui benignitatem naturæ tuæ, pari comitate junctam, mi-
ris laudibus tollat in cælum. Est qui de æquitate justissima, & æ-
quissi-

quissima iustitia, de prudentia, de iudicio, quæ in omnibus dictis, factis tuis cernuntur, eximia prædicet ac rara. Alius mihi fortitudinem tuam, cujus grande nuper documentum Majestas Tua dedit, meritissimo dilaudat. Versatur jam & in ore omnium amor Musarum tuus & illa insignis, quæ in te est, peritia literarum, quæ iudicio sapientissimi Imperatoris fundamenta sunt cunctarum virtutum. Super hæc omnia fulget longe lateque pietas tua, Rex Serenissime, & purioris Religionis amor, atque in ejusdem professione & propagandi studio firma constantia. Harum igitur tot tantarumque virtutum frequens ac seria contemplatio, cum impulisset medudum, ut tacita cogitatione atque intimis sensibus sublime hoc tantæ præstantiæ tuæ fastigium venerarer: tandem etiam vocem rumpere & te, magne Rex, affari compulit: cum præsertim ab humanissimo & eruditissimo Iohanne Spotisvodo, quem in comitatu Illustrissimi tui legati hic vidimus, intellexissemus Tuam Majestatem non solum de nostro nomine & studiis inaudisse aliquid: sed & existimationi favere non obscure. Nempe, hæc est magnarum & vere *Διογενέων* animarum natura, hæc indoles, ut eorum etiam, qui possunt minimum, conatus honestos benigne interpretentur: & non minus voluntatis quam facultatis in penderdis cujusque meritis habeant rationem. Certe Suffenus ipse mihi non sum nec unquam fui: qui ingenii mei brevem nimis modum probe novi. Et tamen diffiteri nequeo ad nuntium hunc incredibili quodam gaudio esse me perfusum. Nihil enim ad commendationem lucubratiuncularum nostrarum aut sperare, aut omnino concipere animo majus poteramus: quam ut per illas ei principi vel leviter innotesceremus, qui cæterarum tanto Regi convenientium virtutum gloriam, laude insuper eruditionis ivit cumulatam. O salve, & felix vive diu immortale seculi decus. Absque te esset haut satis scio an habitura esset nostra ætas, quod vetustati, Pios suos & Philosophos Imperatores in Christiani nominis contumeliam jactanti, posset opponere.

Vnus tu, Rex sapientissime, amore ac studio cum aliarum disciplinarum tum imprimis pietatis, quæ vera Philosophia est, veteres illos tam longo superasti intervallo, quanto divina distant humanis, & ut cum Poeta dicam, ὅσον ἑπάρους ἐστὶν ἀνθρώποις. Sed longæ animi judicio meo fallitur, quisquis novum hoc veluti sidus ferreo isto potissimum seculo casu aut forte fortuna putabit illuxisse. Solet summus ille rerum arbiter quos ad magnas, & ut ita dicam extraordinarias rerum conversiones elegit, eosdem raris quoque & extraordinariis virtutibus insignire. Regna à majoribus fundata & quasi per manus inter cætera patrimonii sibi tradita, quæ rebus bene ac prudenter administrare, etsi laus est non mediocris: ejusdem tamen, si verum fateri licet, cui etiam mediocri interdum ingenia usu ipso paria se videantur præbuisse. Major animi vis, mens acrior, altior prudentia in eo principe desideratur, quem Macedoniæ suæ non capi finibus, etiam hostes ipsi (ut est potens veritas vel a conjuratis osoribus suis verum extorquere) sunt passuri. Estne aliquis Europa tota, ac prope dixerim toto jam terrarum orbe, quin sciat Magnum Henricum nostrum, Regem Christianissimum qui rebus gestis etiam felicissima scriptorum ingenia longe a tergo reliquit, ad debitum sibi jure sanguinis regnum admirabili quodam animi robore, & illis quas heroicas dixere virtutibus, magna mole Gigantum fraterculis contra nitentibus frustra multis, viam sibi fecisse? Te quoque, Princeps inclyte, *majoribus ire per altum Auspiciis manifesta fides*, neque dubitamus magnum aliquid, quod loquantur posteris, suo tempore editum iri ab excellentibus adeo & præstantibus virtutibus tuis. In quibus commemorandis, ac pro virili parte ornandis, facerem libenter, qui meus est in te adfectus, aut potius pietas, ut mediocris ingenii vires exsererem: nisi viderem gravissimis occupationibus tuis bono publico esse parcendum. Contraham igitur orationis vela, & cujus potissimum gratia instituta hæc scriptio est, non tam meo
 priva-

privatim nomine, quam publico bonorum omnium, quibus hic pietas, & virtus cordi, quod ex immani illa conjuratione quæ Majestatem Tuam anno oppresserat, memorabili in omne deinceps ævum exemplo, maxime quidem manu cœlesti, sed & virtutem ac fortitudinem tuam secundante sis liberatus; cuncti & tibi & universis gentibus, quibus aut jam imperas, aut quandoque impetraturus es, ex animo gratulamur. Maest felicitate tuâ, Rex Serenissime, atque illud serio gaude, serio triumphâ, tam inlustri argumento superos palam fecisse, teque & salutem tuam sibi esse curæ. Quis igitur adversus te si Deus a te!

Αὐτοκρατορὶ πάντες τῶ θεοῦ μένει ἀντιτάσσει.

Quod superest, Rex *ἡσυχίατι*, Deum Opt. Max. assiduis precibus oramus, ut domi forisque omnia tibi tuta ac læta præstet: consiliis atque inceptis tuis adsit, præsitque semper benignus: faxit denique ut Tua Majestas, populos a providentia divina & submissos sibi & commissos quam optime, quam felicissime, quam diutissime regens

Imperium Oceano, famamque ut terminet astris.

Lutetiz Parisiorum a. d. xii. Kal. Octobr. anno *ᾧ τῆς ἐπιταγῆς ἐκδομίας, 6151561.*

TVÆ MAJESTATIS

devotiss. cliens

ISAACVS CASAUBONVS.

SERENISSIMI JACOBI VI.

Scotorum (*postea Magna Britannia, Hibernia, &c.*) Regis

EPISTOLA

ad

ISAACVM CASAVBONVM.

Nnotuit nobis antehac insignis tua prudentia & eruditio : nunc adfectus tui erga nos, & cultus non levem fecisti significationem. uterque gratus, etiam literæ tuæ quæ effusæ in nostras laudes. Quanquam illud Tragici hæc genus perplacuit, animo magis quam voce laudari velle, tamen non diffitemur nos plurimum lætatos laudatione tua. Pulchrum ait ille, laudari a viro laudato, annon a te? cujus nomen jampridem perclaruit in nostro orbe. **Perge**, per nos licet, laudare, colere, venerari, aut si quid aliquid aliud ducis mage nobis dignum, id face: nihil ate quod non gratissimum. Amamus enim eruditionem tuam, pietatem, prudentiam, acre judicium, & insignem animi temperiem, quorum nomine [& hæc non ultima laus, non minima,] vales gratia apud regem fortissimum & potentissimum. Gratulamur ex animo utrique vestrum, tibi quod honos sit tibi virtuti tuæ: illi quod ad cæteras virtutes hanc adjecerit vere regiam, cultum hominum literatorum. O felicem Galliam, si tanto Principe, si tam præclaris ingeniis diu fruatur. Ruebat Regnum per motus bellorum civilium; ille retinuit, ille effecit ne jam animam agens exspiraret

Respu-

Respublica. Silebant artes & tantum non peribant bonæ disciplinæ: vos restituitis. Quid est quod non hinc speremus, dummodo pax constet & libertas liberæ genti? Sed Deus videbit. Liti-
gia in religione, ut intelleximus, inter vos satis fervent, nec remittunt adversarii quicquam de veteri pertinacia. Mirum quod in tanta luce non pudeat errorum: mirum quod non tædeat viros puerilium nugarum. Romanos porro certum est omnia miscere in gratiam sui Pontificis, serunt odia inter Principes, adimplent omnia suspicionibus: Pacem Christianæ Reipubl. sibi noxiam arbitrantur: etiam involant in jura nostra & regna divino humanoque jure nobis debita aliorum transferte conantur. hæc persentiscimus & quam humanitus fieri potest cavemus, securi de eventu. Deus enim hucusque a nobis & in posterum, ut speramus. Tu verò, Casaubone, quicquid nostra scire interest, per literas dum occasio erit significabis. scis quid momenti habeant opportuna nuntia præsertim in rebus publicis. Pietas tua & affectus, de quo multa apud nos Spottiswoodus noster, hæc suadent: deintu sub principe, quocum nobis conjunctissima est amicitia; in illa Ecclesia, cujus statum nos habet valde sollicitos. Opramus certe prospera omnia, nos interim prospicimus Ecclesiis nostris, certi una cum imperio propagare certam in Deum fidem. Exteris, si dederit Dominus, opitulabimur: nunc & sicut hactenus firmum nobis est studia bonarum artium, sed & earum fautores fovere: namque hæc ornamenta regnorum ducimus & firmamenta. Rectissime Seneca & ad nos: *Et si nostra magis referat fortiores fieri quam doctiores, tamen alterum sine altero non fit: non enim aliunde venit animo robur quam a bonis artibus, & a contemplatione naturæ.* Ignoscimus philosopho quod non adje-
cerit studia pietatis, quæ nos tamen ante omnia semper poscimus & meritissime. *μὴ αὐλακὴ εὐσεβεία· εὐσεβὺς γὰρ ἄνθρωπος, ὅτι δαίμων καλὸς ὅτι εὐμαρμένη καρδίη, θεὸς γὰρ ῥύεται τὸν εὐσεβῆ ἐν παντὶ καλῶ.*
Quod superest impeditum in Scotiam iter tuum superiori legatio-
ne mo-

ne moleſte tulimus: nobis multo potius coram tecum ſermocinari quàm per literas. & dabit illud Deus aliquando, confidimus, fortasſe in locis non ita diſſitis. Tu perge interea dum hoc fiat quaminiimus amicitiam crebrioribus literarum alloquiis fovere, ita feceris nobis longe gratiſſimum. Nunc quoniam itur ad occupationes publicas, te, chariſſime Caſaubone, ſalvere ju-beo & valere. Edimburgi in palatio noſtro ſuburbano Kal. Febr. anno ſalutis C1610C11.

SERENISSIMO POTENTISSIMO
PRINCIPI

JACOBO VI.

Scotorum (*poſtea Magna Britannia, Hibernia, &c.*)

REGI,

Antine Tuam Majeſtatem, JACOBE Rex ſereniſſime, leviculum illud noſtrum ſcriptionis officium ſeciſſe, debitum pridem heroicis virtutibus tuis, ut literis meis ſtatim, non multo ſecus atque in privati hominis modum, reſponderes? ut in tanta negotiorum mole hanc curam ſuſciperes & aliis & multis *deſperariſſimis* anteverteres? adeonete faſtigii tui aut meæ humilitatis rationem habuiſſe nullam? Nempe illud ſupererat, Rex maxime, ut etiam mihi privatim, civilitatis tuæ, & illarum tot tamque illuſtrium virtutum ſpecimen præberes, quas longe lateque radiantibus dudum in tecum omnibus bonis, qui ubique gentium degunt, tacitus ſum demiratus. Equidem ut vidi, ut legi quas ad me Tua Majeſtas dignata eſt ſcribere, gaudio-
nema-

ne majore fuerim affectus, an admiratione obtupefactus, non dixerim facile. Nam quæ hæc est tam ingens, tam inusitata comitast quæ tam obvia benignitas? Deum immortalem! quam hodie, non dicam ordinis tui Regum & Principum: sed omnino procerum pauci vitam ad hoc exemplum instituunt? Inter illos paucos Tuam Majestatem, Jacobe Regum decus, non dicam censeri debere: verum de loco principe cum uno fortasse aut altero, οἷος μὲν βροτοῖς αἷσι, contendere, ambigit hodie mortalium nemo. Olim de magno quodam populi Romani Senatore vir disertus dixit: *Nihil aliud eum esse quam ex omni bonarum artium congerie collectam perfectionem.* Absit invidia verbo, sed profecto meliore nunc jure de tua Majestate communis gentium consensus vulgo idem prædicat. Vt jam quacunque in orbis parte positus aliquis ipsum, Rex sapientissime, nomen audierit, perfecta magni principis imago simul illi in mentem veniat. O illum beatum populum, cui talis tantusque rector γούνα μοίρας obrigit! beatiore tamen illos, qui excellentissimas T. M. dotes familiaris norunt, propiusque mirantur. Super omnes beatum te, imo beatissimum, qui tam insignem hanc gloriam, & omnia quæ Dei Opt. Max. liberalis manus in te non effudit, sed profudit, bona atque ornamenta, auctori, unde habes, fers accepta. Persta, magne Rex, in ista ratione propositi: atque illud firmiter crede, virtutum cæterarum, omnisque adeo felicitatis genitricem, conservatricem, amplificatricem, Pietatem esse, & in ea fide quam a puero imbibisti ἀμετέληστοι constantiam. Oro supplex venerorque τῷ παναγίῳ καὶ τεράδι μονάδῳ, ut promovendæ gloriæ suæ, & imperij tui propagandi faciles certasque M. T. rationes suggerere; teque nova semper laude florentem, nepotibus ac pronepotibus nostris servare: perfecta denique beatitudine καὶ ἐν τῷ παρόντι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι, velit cumulare. In hoc voto finem faciam, ne publica regni tui negotia intempetivoo ocio meo interturbem. si hoc unum T. M, oraverò obtestatusque fuerò. sic de nobis sibi persuadeat: tuum unius nomen in
terris

terris esse, quod secundum clementissimum herum nostrum, Hen-
ricum Magnum, Regem Christianissimum, omni cultu, obser-
vantia, veneratione, devota mente colamus, & æternum simus
culturi. Lutetiz Parisiorum a.d.xi.Kalend.Majas c15 15 c11.

REX SERENISSIME,

Eram traditurus jam jam has literas, cum acce-
pi a viro magno & bonarum partium, libellum *καὶ τῶν
Λαϊολιτῶν, τῶν θεοσυγχῶν, εἰ γινώμῃ τῇ διακρίσει φυλακισθέντες,
& ἀκίητοι ὡς ἐν ἀπολείψει αἵτι καὶ ὁδὸς τυχῶν.* Cum igitur
superioribus mensibus eo res videretur adducta, ut præsens exi-
tium patriæ nostræ immineret, vir ille quem dixi hunc librum
scripsit τῷ δαυότῃ offerendum: sed pio incepto fortuna interve-
nit, re enim evulgata ante absolutam editionem tantum poterant
fautores τῶν Λαϊολιτῶν ut impediretur publicatio. Ego vero hoc
exemplar nactus, ejusque lectione oblectatus, putavi rem me fa-
cturum T. M. non ingratam si id tibi mitterem. Sane chin, magno
Rex, tua etiam & omnium principum res hic agitur, cum sit ma-
nifestissimum & exploratissimum vestra omnium fastigia deor-
sum ruitura, si huic hominum generi, ὃ μὴ γένοιτο οὐδέ εἶναι, ex voto
res succedant. Nos certe si illi fuerint restituti, γῆν τοῦ γῆς cogita-
mus. Verum de his si per T. M. licet alias pluribus.

TUE MAIESTATIS

devotiss. servus

ISAACVS CASABONVS.

ISAACVS

ISAAEVVS CASAVBONVS,

TO DOCTORVM QVICQVID EST ASSVRGITE
HVIC TAM COLENDO NOMINI)

QVEM GALLIA REIP. LITERARIE BONO
PEPERIT. HENRICVS IV. FRANCORVM REX
INVICTISSIMVS LVTEIAM LITERIS SVIS
EVOCATVM BIBLIOTHECAE SVAE PRAEFECIT.
CHARVMQVE DEINCEPS DVM VIXIT HABVIT.
EOQVE TERRIS EREPTO JACOBVS MAG. BRIT.
MONARCHA, REGVM DOCTISSIMVS, DOCTIS
INDVLGENTISS. IN ANGLIAM ACCIVIT.
MVNIFICE FOVIT. POSTERITASQVE OB
DOCTRINAM AETERNVM MIRABITVR.

H. S. E. INVIDIA MAJOR.
OBIIT AETERNAM IN CHRISTO VITAM ANHELANS

KAL. JVL. C1513CXIV. ETAT. LV.

VIRO OPT. IMMORTALITATE DIGNISS.

THOM. MORTONVS EP. DVNELMENS.

JVCVNDISSIMAE QVOAD FRVI

LICVIT CONSVETVDINIS

MEMOR PR. S. P. CV.

C1513CXXI.

QVI NOSSE VULT CASAVBONVM, | SUPERFVTVRAS MARMORI
NON SAXA, SED CHARTAS LEGAT, | ET PROFVTVRAS POSTERIS.

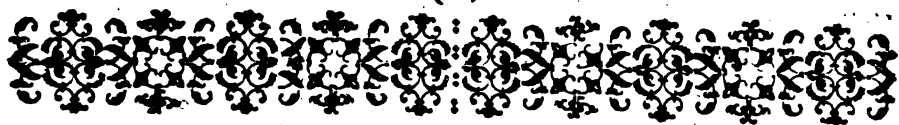
SVMMA PRIVILEGII.

Illustrissimi & Celsissimi Principis ac Domini. DN.
 AVGVSTI Ducis Brunovicenf. & Lunab. decreto
 cautum est Christiano Gerlach & Simoni Becken-
 stein, ne quis prater illorum voluntatem toto decennio
 proximo, his in regionibus excudat, aut alibi excu-
 sum inferat vendatue librum hunc, cui titulus, Isaa-
 ci Casauboni Epistol. Editio secunda LXXXII. epill. auctior, curan-
 te Iohanne Georgio Grævio. Quod si quis contempta auctoritate
 directe vel indirecte librum hunc, totum, vel partem eius, hoc sive
 alio modo, extra dictum temporis intervallum typis mandare, vel
 alibi impressum in has oras inferre & vendere præsumerit, confisca-
 tiæ exemplarium & multa insuper, uti latius patet in ipso privile-
 gio, damnas esto, Dat. Guelpherbyt. xxiii. d. Novemb. M. DC. LV.

AVGVSTVS H. B. B. B.

ISAACI

ISAACI CASAUBONI

EPISTOLÆ.

EPISTOLA I.

THEODORO CANTERO.

Um nuper significasset mihi Comelinus noster egisse te, vir ornatissime secum, ut salutem mihi tuis verbis nunciaret: constitueram literas illi ad te dare. Sed dum ille discessum parat, ecce repentina calamitate, ceu fluctu decumano aliquo, ita totus obruor, ut omnem continuo & scribendi & aliud quidvis agendi curam omitterem. Sic factum est, ut ille ad vos sine meis literis rediret: ac nunc quoque, quo minus pluribus ad te scribam, idem me casus tristissimus impedit. Quod si quando ad musarum studia quasi postliminio rediero, ac meas literas tibi non ingratas esse intellexero, efficiam profecto, ut earum frequentia, & quanti ego te faciam, & quanto studio tuam mihi putem ambiendam amicitiam; facile intelligas. Interea sic tibi velim persuadeas; cum esse te quem ego jam pridem, & propter fratris tui *memoria* memoriam, & propter insignem tuam virtutem, ac præclaram in omni eruditionis genere doctrinam; (quæ mihi partim ex multorum, qui te probe norunt, sermonibus, partim ex tuis eruditissimis scriptis notâ sunt) unice colam atque observem. Huc si accesserit, quod equidem (quæ tua est humanitas) non despero, ut

tu me

A

VILLE DE LYON

Biblioth. de l'École des Arts

Digitized by Google

ISAACI CASAUBONI.
tu me tua amicitia digneris, habebis me ita tui studiosum & obse-
vantem, ut nemini hac in parte sim cessurus. Vale vir doctissi-
me. Genevæ a. d. dec. Kal. Sept. MDLXXCV.

EPISTOLA II.

EIDEM.

Accepi tandem, vir clarissime & humanissime Cantere, quas
ad me dedisti literas: quæ quam mihi gratæ fuerint, facilius tu
conjectura possis assequi, quam ego verbis exponere. Enimve-
ro ferreus sim, si me non mirum in modum delectent, cum singu-
laris illa quæ in tuis literis elucet humanitas, tum insignis tuus er-
ga me amor, cujus vestigia in eisdem literis quoquo me verterem
impressa vidi. Equidem cum ita sim natura comparatus, ut ab o-
mnibus amari, nemini odio esse præterquam malis à puerò vehe-
mentissime semper optaverim, quanti tuum, ac tui similium vi-
rorum amorem faciam, haud facile verbis, in hac præsertim in-
fantia, expresserim; & simul malo ex literarum posthac mearum
frequentia id tibi conjiciendum relinquere. Tu modo fac in a-
more respondeas, & quod polliceris, reipsa præstes. Mihi adsit
tantum cui tuto dare possim, nec voluntas scribendi unquam deer-
rit, nec argumentum. Nam si nihil aliud, de communibus certe,
ut ais, studiis quod scribam semper suppetet. At quando tua præ-
clara opera literis tuis significare dignatus es, audebo ego quoque
conatus quosdam meos tibi declarare: ea maxime fini, ut si potes
(nec dubito quin possis quam plurimum,) sed tamen si potes, ante
meorum editionem me adjuves, in Strabone præsertim: quem
nos scriptorem magnis laboribus nostris emendatum, & perpetuis
annotationibus illustratum, brevi *οὐδὲν ἔτι* edere paramus: li-
benter tamen dilaturi, si aut tu, aut alius tuo hortatu conatus no-
stros aut scripto codice aut alia ratione juvare in animum induxe-
rit. Habeo & in Stephanum paratas notas, quæ miserum illum
scriptorem ab infinitis mendis aliquando, si Deo visum fuerit,
vindicanunt. Habeo in alios scriptores Græcos præsertim Tragi-

eos parata non pauca : sed ante omnia Strabonem edere gestio ; in quo quid præstiterimus , doctorum hominum ac tuum maxime , doctissime Cantere , esto iudicium. Equidem hoc non dubitabo affirmare , ita eum hæcenus esse lectum , ut à paucis videatur potuisse intelligi : ita præstantissimus scriptor jacuit hæcenus mendis oblitus : quas miror nemini , in tanta doctorum hominum , quos hæcætas tulit , frequentia curæ fuisse elucere : & tamen , nisi medecipit amor in illum meus , is est scriptor Strabo , quem magni intererat reip. literarum legi quam emendatissimum. Sed de his alias : Nam si dederit nobis aliquando Deus Opt Max. ut luci donentur quæ jam pridem in arca nostra latent recondita , faciam ut vel invito in oculos tuos incidant nugæ nostræ. Mittam enim ad te exemplum unum , & ut nostra legere & emendare digneris , te etiam atque etiam rogabo. Quam quidem operam te mihi non esse recusaturum , quæ tua est singularis humanitas , audeo mihi polliceri. Utinam vero is ego essem , cuius opera in simili re tibi possit esset utilis : facerem ita me Deus amet , ut intelligeres , quam sim tui honoris studiosus : Nunc mihi satis est tua erudita scripta ita legere , ut ex ijs semper aliquid novi addiscam. Quanquã si edito Strabone [nam quæ hæcenus & in Laertium , & Theocritum à me profecta exierunt , ejusmodi sunt , ut vix ea agnoscam] notas tuas mecum communicaveris : dabo ego quoque operam , ut in ingratum te hoc beneficium contulisse queri non possis. De Ammiano quod scribis , per mihi gratum est , & est mihi crede , te tuoque excellentissimo ingenio dignum cœptum. Sunt penes me aliquot Græci scriptores , qui eandem cum Ammiano historiam eleganter & accurate descripserunt ; qui si cum eo conferantur , & illum multis locis meliorem facere , & ab eo sæpe illustrari possint. Nec refugiam ego eum laborem , si tu in proposito manseris , & gratum id tibi futurum significaveris. Expertus affirmo non fore eum laborem tibi inutilem. Nihil autem tam difficile esse possit , nec laboriosum , quod tua causa non libenter suscipiã. Vale vir doctissime & humanissime , ac nos ut facis ama. Iterum vale. Genève No-
nis Maij 1586.

FAcis ut te dignum est, & moribus tuis convenit, Cantere viro-
rum optime, cum de nostris rebus es sollicitus, & statum no-
strum scire desideras: quo nomine ingratus sim, nisi ex animo ti-
bi gratias agam, habebo quidem certe ἀδιαλείπτως, dum spiritus
hos reget artus. Sunt vero res nostræ Dei Opt. Max. beneficio
haud paulo meliore loco, quam quando tuas priores, ante quin-
que opinor menses, accepi. Tunc enim civitatis nostræ res accisæ
& afflictæ vehementer, spesque omnes [humanæ quidem] εἰς τὸν
admodum erant redactæ, idque τῶν δοκούντων εἶναι φίλων culpa, ne di-
cam fraude & perfidia, prorsus ut vetus proverbium usurpare po-
tuerimus ἡπάτημεν ἢ κλίμαξ τὴν ἀγίπελον. Sed quid agas? in ea nimi-
rum tempora devenimus, ut nunc demum avolasse è cœtu homi-
num sancta fides dici queat: adeo sunt omnia fraudis & perfidiæ
plena. Ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τὴν χεῖρα εἰσομεν ἀχρύνενοι περ. Et vero Har-
pocratem video, qui silentio ista premi imperat, præsertim cum
Deus Opt. Max. istorum ignaviam [sic enim jam malo appellare]
in gloriam suam & reip nostræ salutem mirabili quodam artificio
verterit. — Quæ postquā vidit se ab omni humano præsidio de-
stitutam, cum omnium admiratione & hostium ac inimicorum
stupore civitas nostra præstitit: sed Dei ipsius manus, quæ pæne
ὀφθαλμοφανής, quicquid gestum est adversus hostes, ipsa est execu-
ta. Nos interea, quod merito mireris, otio fortasse etiam maio-
re quam ante fruebamur: & tempus omne vel in spectandis divi-
nis miraculis, quibus sæpe interfuimus; vel in recensendis Ari-
stotelis scriptis, quæ tum edebantur, consumebamus. Quod opus
cum ad umbilicum esset perductum, incessit me voluntas visendæ
Germaniæ; & nundinarum imprimis Francofurtensium. Itaque
sine ulla mora itineri me statim accinxi: eo quidem libentius,
quod spem mihi amici quidam fecerant fore, ut hic D. à Fraxinis
Regium legatum reperirem, nec non D. Lectium, quorum cum u-

pro-

EPISTOLÆ.

3

troque singulari sum amicicia & familiaritate conjunctus. Accedebat & alius stimulus isque acrimus, rumor quidam de adventu Lipsij Francofurtum: quæ omnes spes meæ inanes & irritæ hæcenus fuerunt. Porro in Aristotele [nam id scire cupies] quem amici viri Genevæ ediderunt, hoc cursim & ὁδῷ παρέργον præstitimus, quod ex collatione codd. & Græcorum interpretum non pauca restituiamus. Præstitimus & alia quædam, quæ non referemus, patet enim. De animadversionibus in Dionysium quæ scribebam nuper, intelliges, si novam versionem ejus auctoris quam Stephanus & Vigno ediderunt, inspicias: cui sunt nostræ animadversiones adjectæ. In Athenæo totus nunc sum, cujus optima nactus exemplaria. Interea vero dum ejus editionem paro, observationum nostrarum libros exspecta. At tu vir doctissime, quid tibi vis? cur tam diu observationes tuas doctissimas nobis invides? cur fragmenta illa pridem à te collecta & emendata? cur etiam Ammianum Marcellinum, aliaque multa, quæ pridem moliri te omnibus notum est? An ut exemplo tuo alios doceas, quam sit lente festinandum? Ita Hercle puto: Itaque sicut Stesichorus πάλιν ἀδῆσα: & quæ modo me brevi editurum dicebam, ea si supra nonum condam premamque in annum, sapiam à tuo exemplo. Vale virorum optime, Cantere clarissime. Francofurti ad Mænum xii Kal. Majas cio 10 xc.

EPISTOLA IV.

BIDEM.

Quid agis suavissime & charissime amicorum? ut vales? ut nutrix tua? quæ quidem mihi nimis diu tacere videntur. Nam obsecro, quādo erit, cum tuam fidem de fragmentis veterum poetarum liberabis? quod opus tam avide ab omnibus qui his sacris initiati sunt, expectari scito, ut jam multi pararum habeant, nisi hoc nomen dissolverim brevi, ædes pulsare tibi, & clamore rem poscere, nec dissimulabo tibi, in his me nomen profiteri. Tu igitur cave tibi. Interea si lubet, vide mihi hunc Callimachi locum, quem

A 3

puto

putotenon pertermiffurum in tuis *ἀνέγγρα*: apud Erymologicū scriptorem sic legitur in *Δακτύλῳ* lego sic.

Τὸ ἄντα καὶ ἑκὺς περὶ μὲν ἐν Φίλογρα

Μὴν ἐν πῶλιν ὅτι τοῦ μὲν ἀντιφύ αἰδῶ

Ἀνδρῶν σαμάρῳ τῶν ἀχρεῶν τῶν βάλων.

Nisi fallor animi, haud procul à vera lectione aberrat hæc *γραφῇ* ex nostra emendatione: quod tamen ita videbitur mihi, si te non aliter sentire intellexero. Hæc scripsi autem tibi, quia aliud quod scriberem tibi non habebam: literarum inanium jam tanquam *δυνάμει*. De rep. vero nostra, noli amabo quærere, ne aut tu me aut ego te in fletum adducam: conclamatum est, si homines respicimus: sed in Deo spes & opes nostræ sitæ; itaque tam hilares vivimus, quam unquam fecimus. Vale vir amicissime. Genovæ ix. Kal. Sept. 517 17 xç.

EPISTOLA V.

THEODORO CANTERO

Qui has tibi reddet, Vir Clarissime, amicus meus est, saraceni *Εὐανδρίου* filius, qui ante biennium Dioscoridem recensuit, & versum à se edidit. Magna mihi pridem cum ea domo amicitia intercedit. Itaque euntem huc ad vos *ἐπὶ τὴν οἶκον ἀνέγγρα* & literis meis & mandatis oneravi. Istibi, si putaveris esse tanti, omnem statum nostrum, omnia consilia palam aperiet. Nam quod scribis de nuncupatione operis nostri, quod nunc editur, habet id *σέμματα* nonnullas difficultates, itaque tuo hac in re mihi consilio opus. Sed prius illum audias velim. Magno Vicquoio quantum debeam, verbis satis explicare non possum. Vno verbo, nullum humanitatis aut comitatis genus prætermisit, quin erga nos uteretur. Libri porro argumentum, ut scis, ingratum opinor *τῶν ἀγαθῶν πένον*. Polybius fortasse magis ad gustum faceret. At opus non est confectum, inquires, & recte quidem, quanquam multum sane promovimus. Sed ne quid dissimilem, aliquot mensium & fortasse plusculam moram ea opera desiderat. Hic igitur *διαστονέμεται* *ἐν τῇ* *πᾶσι* inopia consilij hæreo. Manco tamen in sententia, si per vos licet

sicet, ut insignem hanc benevolentiam aliquo testimonio prosequar. Reliqua saracenus meus *σάρακας ὁ μὲν ἐστίν*. Voluntati tue meo gestus à nobis est. Scripsimus ad fortissimum Heroem D. Harleam *ὁ ἥρως τῶν πρῶτων* literas *ἐν χαρῇ καὶ*, pro singulari ipsius erga nos benevolentia, cui tu mihi testis. Spero gravissimum virum factum meum non esse secius interpretaturum. Scripsi etiam ad Amplissimum & doctissimum D. Thuanum. De Manilio summi viri (Scaligerum dico) nihil dum accepi, neque scio sit is liber editus annon. Si quid certi habes, fac me, quæso te ut sciam, simul de sermonis illius statu quicquid fuerit tibi compertum. Nobis nunc non vacabat, ut literas ad eum exararemus. Et iam Dei beneficio vergit opus inamabile & inamœnum ad finem amœnissimum, *ὅπως πρὸς ἡμᾶς*, quem oro supplex, ut reseruet, & bonis omnibus cumulet. Vale Vir Clarissime & me ama Lugduni Convenarum. Non prid. Decemb. cło 10 k.

EPISTOLA VI.
THEODORO CANTEŌ.

Recreasti me nuper, Cantete virorum optime, literis tuis: quæ cogratiores erant, quo magis optare & diutius expectare fuerant. Noli tamen obsecro deinceps differte mea gaudia: sed singulis mundinis fac me amabo, de tuo statu vel verbo cæriorem. Scis tu veteres solitos illo principio in scribendis literis uti: Si vales bene est, ego valeo: mihi hæc sola à te scripta pro epistola erunt. Non quo non idem soleam de tuis epistolis dicere, quod olim dictum est Aristophani de Archilochi jambis, optimam illam esse, quæ longissima: Sed quia scio te hominem occupatissimum, ut cui sæpe pluribus verbis scribere non vacet. De Callimachi loco alias quæremus: iterum tamen tibi dico, ægre mihi etipi finam, ita eos versiculos esse restituendos:

Τ' ἔνεκα καὶ νίκης προθυμῶν ἐπὶ Φίλωντι
Μέτη ἐν πολίῳ ὅτε τῶ μιν ἐοικὼς ἄλλος
Εἰ σμαίνον· τίς αὖτε χιζογνίας ἐπὶ βαλόν.

Est inquam in viris facio, ut tibi non assentiar, cuius iudicium

met-

merito facto maximi, eruditionem etiam admiror; tamen *sepe* facilius te in meam sententiam venturum, ubi causas emendationis nostrae legeris; quam ut ego in tuam; quum alioquin ea demum à me profecta mihi placere incipiant, quæ intellexerim tibi probata esse aut similibus tui. Vale virorum optime, & nos, quod facis, ama. Genevæ A.D. VIII. Cal. Sept. c10 d xci. Clarissimi viri Lectius & Fajus plurima te salute impertiunt, inprimisque magnus noster senex, imo semo, cui grata nuper à te salus.

EPISTOLA VII.

LEONI ABAITSEMA.

Diligebam te, vir eruditissime, ex eo tempore quo mihi primum innotuisti. Mirifice enim conciliarunt me tibi singularis probitas, quæ in vultu elucebat, & eruditio, quæ in sermonibus. Non autem te fugit, natura sua bonos bonis esse conciliatos: utique si ad pietatis & virtutis studia accedat hoc literarum vinculum, quod vel solum poterat me tibi adjungere. Diligebam igitur te antea: nunc etiam amo. Nam postquam hujus urbis juvenus fidei nostræ est commissa, impositumque nobis hoc molestissimum Rectoris nomen: unum hoc vehementissime optamus, præceptores illi reperire fideles & qui præclari ejus nominis mensuram impleant, ut ille ait. Multum igitur te amavi, qui ita candide & ingenue offers te nobis. Veni vero *ut tu xpm*, & tuum adventum mihi fore gratissimum confide. Omnino si quæ nostra est in hoc negotio autoritas, locum tibi polliceor. Vnum à te postulo, ne prius quod molimur in vulgi aures veniat, quam res erit confecta: quod fieri posse cis paucissimos dies, cum veneris ex me cognosces. Vale. Momp. in Volcis Argemomicis Kalend. Febr. c10 d xcii. Ostendit mihi vir optimus & tuî amantissimus Bernardinus, quas ad ipsum dedisti. De Tirone quod monuisti, factum bene; nam ego aliud constitueram, nunc voluntati tuæ morem geram.

EPISTOLA VIII.

JOSEPHO SCALIGERO.

DVbiravi diu, vir illustris, auderemne adire ad te, & amicitiam tuam.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΕ.

tuam palam petere atque ambire: quod ne haftenus facerem, pudor me semper inhibuit. Quoties enim te, virorum maxime, affari conarer, toties mihi ἀψὲς ὀκνῶ ποτὶ χαλκῶ ἐλαίμβανε μῦθον ἰόντως. Vadum tamen tentare, & fores amicitiae tuae pulsare, tandem constitui. Nam & desiderio pridem ardebam tuas virtutes in omni genere summas propius noscendi, & ut auderem contantem impulit ingens illa tua humanitas, quae nihilo est ceteris tuis plane heroicis virtutibus obscurior. Nihil enim quod in te sit, obscurum esse potest, quem unum quotquot in orbe, pæne dixerim, universo μυσίων sumus θρησκῶντες, unice observamus, unice colimus. Nam quod pauci quidam reperti sint, qui summis tuis obstreperent laudibus, certum est non iudicio eos, sed morbo agi rapique. Ut qui oculis parum valent, solis radios ferre non sustinent: sic fulgore λαμπρότατης καὶ φαεινοτάτης nominis tui offendi eos mirum non est, qui & ὀφθαλμὸν ποτὶ τὸν ἥλιον, & animum ærugine tinctum habent. At tu, decus unicum literarum, ἀνίστασαι ταύτην per Deum immortalem, ne desere. Tua autem illa est provincia, tuum unius munus, arcana & mysteria literarum soli tibi nota, δοῦναι ἐκ τριπόδος ἀτρεκέως pandere mortalibus. Equidem, si meas literas tibi non ingratas fore intellexero, audebo dehinc compellere te nonnunquam, & super multis quæ me in literis torquent, consulere. Tu modo obnixè petenti da mihi hanc veniam, ut adire nonnunquam ad te liberum mihi per te sit: & ut consulenti responsum dare digneris. Vale, vir maxime, & me dilige, qui te pridem ἐξ ἄκρας μυελῶ ψυχῆς amo, atque veneror. Genevæ. a. d. xviii. Kal. Jan. cixio xciii.

ΕΠΙΣΤΟΛΑ IX.

JACOBO AUGUSTO ΘΥΡΑΝΟ.

Stimulabat me pridem late didita tui nominis fama, Thuane præstantissime, ut aditum ad te omni ratione quærerem. Flagrabam enim desiderio, qui te summa observantia multos jam annos tacitus colerem, noscendi propius tuas virtutes, & si fas optare, amicitiam tecum jungendi. ἀλλὰ γὰρ πικρὸν καὶ, scis ipse, ἐφ' ἑαυτὸν καλῶς

B

& quod

& quod Poeta ait, *ἀντὶς ἐφίλειται ἄνδρα σίδηρος*. Sed quid agerem? aut quam rationem inirem, ut mei me voti facerem compotem? vererebar ne si frontem perfricarem, & prior appellarem, statim tu mihi: *τίς, πόθιν εἰς ἀνδρῶν; πόθι τοι πύλιν ἢ δὲ τοκήεις*; Merito; quid enim nos sumus, ut iter affectare ad tuam, ea dignitate viri, eo splendore, addam etiam ea doctrina, amicitiam non dubitemus? Vadum tamen, etiam tum judicabam, periculosum, tentare aliquoties memini. nam & ante menses, opinor, xvi recente adhuc Characterum Theophrasti editione, datum à me Hotomano juniori exemplum unum, tibi meo nomine eum officiosissima salute offerendum. sæpe etiam calamum in manus sumsi scripturus ad te, ut hunc saltem affectum meum tibi indicarem, & quod ajunt, palam procarer: sed meum hunc impetum pudor semper inhibuit. Hinc enim quoties hiscerem & te, vir maxime, affari conarer, *ἂψ' ὄκνη* *ποπὶ χεῖλ' ἐλάμβανεν μύθον ἰόντα*. Tacui igitur, & ignem hunc intra mea præcordia fovi hæcenus, unica illa spe fretus, si quando vir omnibus virtutibus ornatus, & de meis studiis optime meritus Ph. Canajus a Fraxinis isthuc veniret, fore tum, fore, ut ipse mihi tuæ amicitie talis tantusque pararius fores referaret. sic ego affectum in te meum sustentabam, cum ecce offeruntur mihi à D. Stabaterio tuæ ad ipsum literæ, in quibus non solum honorifica nostri nominis mentio facta: sed etiam amicitia tua, quam tanto ambiebam opere, amice adeo & benigne oblata. Quid dicam? non enim possum verbis gaudium hoc meum exprimere. Ten' meam amicitiam expetere? ten' priorem lacerare? sic me Sophia *ἢ μόνῳ νυκτὸς καὶ ἡμέρας περισβέσω* amet, ut ego *με ἱμακάρων* talis *εὐτυχίας*. Habe igitur me deinceps, *ὃ θέα καὶ ἰερὰ κεφαλὴ*, habeo non amicum, [unde enim? *ἐπεὶ φιλότης ἰσότης*:] sed unum ex iis qui te colunt, qui te observant: qui denique tuo nomini devotus pridem sim, ac porro sim futurus. Quod si Deus cœptis aspirarit, faxo ut quantum animo isto in me tuo gloriet; omnes norint. Habeo autem [quando libenter te hoc quoque scitutum video] inchoata multa, affecta quædam, pene perfecta etiam nonnulla, quæ

quæ si olim publicavero, luminis fortasse aliquid nostro nomini, rei certe literariæ lucis nonnihil videtur posse accedere. quo in genere sunt duo non indiligenter conscripta nobis monobibla: alterum de venatione amphitheatrali: alterum de Circensibus. Lipsius enim, qui hanc provinciam pridem susceperat, uti vides, tacet: & sunt tamen non pauca, in quibus mihi neque cum illo neque cum doctissimo Fabro convenit. Est in manibus & Suetonius, cujus novam editionem menses amplius bis novem par- turimus: sed desunt præter ingenioli vires omnia subsidia. Tu si quid habes, qui in tua pueritia ista omnia perdidicisti, oro, obsecro, adjuva. In Arhenzo recensendo feliciores fuimus: multa enim ex manuscr. codicibus habemus, quæ mirifice nos juverunt. Vellem in Synesio, quem ego auctorem plus hisce meis oculis amo, par felicitas contigisset. Est in manibus etiam Arriani Epi- ctetus, liber, ut nosti, vere aureolus, quem J. S. magni apud suos nominis homo sic Latinum fecit, quasi jurasset omnia non verte- re sed pervertere. Hæc aliaque id genus multa in hoc nostro qua- licunque otio paramus, futura *ὀν τῷ ὅσῳ* aliquando egregiæ nostræ in literas voluntatis & *Φιλοπονίας* momumenta. Non enim inficias iverimus, etsi quantum profecerimus hætenus, nos sane pœni- ter, magnam tamen fuisse nostram ad bonas artes serio discendas *ἀρετὴν*, magnum impetum. Cæterum tempora quæ sint vides: quam inimica hisce studiis, quibus hodie nullus usquam fere gen- tium honos; quid honorem dico? verius dixerim, locum vix ul- lum esse, ubi tuto liceat his *ἐν ἀταρβείῳ καὶ ἀπολαύσει*. Itaque *ἐγκυ- λινάμεν* & involvo me in meos libros, & quando publice minus possum, mihi certe quotidie conor prodesse. Si tui similes, vir eximie, perdita, heu, perdita nostra Gallia multos haberet, non sic jacerent bonarum scientiarum studia. esset fortasse, esset tum nobis in aliquo charissimæ patriæ angulo locus. Nunc & illa fun- ditus, nisi *Θεὸς δαὲν μηχανῶν* adjuvet, periit: & nos quoque cum pa- tria animo æquissimo, si ita visum *τῷ κρείττονι*, interitum feremus. Interea Deum Opt. Max. venerari non cessabimus, ut te tuique

similes illa πῶ χροσὸ γήινε λαίψανα oppido quam pauca amet, ser-
vet, æternumque fospiter. Vale vir maxime & me ama. Gen. a. d.
vi. Kal. Nov. cīd 13 xciii.

EPISTOLA X.

THEODORO CANTERO.

BInas à te, clarissime Cantere, literas à nundinis autumnalibus
accepi: ipse ad te toties ab eodem tempore scripsi. Meas te non
accepisse tam indigne fero, quam lætor te meum silentium cle-
menter adeo & benigne interpretari. Sic enim ais, sive scribam,
sive non, de meo in te animo nunquam dubitaturum. O vocem
mihi suavem & animi candidi certissimum testem! Nam fere ita
fit, ut ex nostris moribus aliorum facta æstimemus. Tu vero mi
Cantere, non falleris, θεὸς δ' Ἀπιδάργυρος ἔστω. Sive igitur crebras si-
ve nullas à me literas contingat tibi accipere, sis certus & illud al-
te imbebe, Canterum in imis medullis Casauboni esse inscri-
ptum. Amavi vestrum nomen non multo postquam literas cœpi
posse per ætatem amare. Accessit postea grandis stimulus notitia
tui & morum tuorum; quos ego deosculor. Nam etsi de facie no-
tus mihi non es, tamen ex multorum sermonibus & ex literis tuis
[nam οἷος ὁ θυμὸς οὐτὶς ὁ λόγος] tam mihi perspecta est simplicitas æ-
nimi tui, quam ex libris pridem tuis cognita singularis eruditio.
Iam vero cumulum attulit filius tuus, qui apud nos aliquot jam
agit menses, de quo nihil aliud possum dicere, quam quod illa a-
pud comicum, esse illum αὐτότατον σόν. Equidem μὴ ὄρα μιν ἰκόναν
si vidisse unquam meminerim modestiorem, honestiorem, aut
spei melioris adolescentem. Itaque cum has virtutes etiam in alio
non potuissim non amare, quid censes facturum in eo, qui tua sit
vera εἰκὼν? Quod si pateretur fortunæ nostræ tenuitas, facerem re-
bus intelligeret, non verbis meum in se animum. Ac licet volun-
tati non respondeat facultas, tamen quibus rebus cumque pote-
ro, officio meo non deerō. Tu in utramque aurem, mi Cantere,
quod ad hanc curam attinet, dormi. Obtuli illi à principio, utere-
tur meis omnibus, non secus ac suis. At tu quid tibi vis cum isto
fidei ius-

Adejuſſore Comelino? Novi ſane probitatem & facultates D. Comelini; ſed mihi inſtar multorum Comelinorum eſt Canterus. Quare hæc miſſa face deinceps, & me amare perge. Omnia mea tua ſunt & tuorum. Vale, raptim Genevæ a. d. vi Non. Mart. CIO ID XCIII.

EPISTOLA XI.

JOSEPHO SCALIGERO.

AVſus eram nuper poſt longam contationem ſcribere ad te, maxime virorum, teque orare, ut me in eorum album recipere velles, quos amicitia tua dignaris. Pecerat me ut auderem ſingularis illa tua & admirabilis, cujus longe lateque fama didita, humanitas. Mox literas a Thomſone meo accepi, quibus & ſe agebat ſalutem tibi meis verbis nuntiariſſe, & tuo me nomine viciffim ſalutabat. Lætabar jam immenſum tali nuntio, & quod fores mihi ad tuam amicitiam parere viderem, gaudio, mihi crede, triumphabam. Ubi vero ad illam partem veni quæ erat de tuo judicio noſtrarum ſcripturuncularum, tum ſtupere ego, mirari, & in *divina* contemplatione totus deſigi. Nam quid aliud eſſe dicam, cur tu me iis oneres laudibus, quarum partem vel minimam ſim impudens ſi agnoſcam? O pectus vere aureum! o animum vero magnum, vere divinum! voluiſti nimirum, vir illuſtris, animos facere dubitanti; & ſpecie laudationis hortari ad majora. Te ſequor, maxime virorum; tibi parebo: ac licet ut credam quidem tibi de me plus quam mihi, nunquam adducar; tua tamen auctotitate ſultus audebo deinceps ea, quæ abſque te fuiſſet nunquam eram auſurus. Cujus enim reformidabo miniatulas ceras, ſi Scaliger me eſſe aliquid putat nugas? Equidem Scaligero uni probari malim, quam cæterorum omnium ſuffragiis contra quemvis alium, atque adeo ipſum te, coronari. Si aliter loquor, ac ſentio, tum me omnes Muſæ Gratiæque omnes oderint. Sed de tuiſ laudibus non eſt hic locus. Quin ego te potius oro, ut quando coepiſti errare ac decipi in judicando de noſtris ſcriptis, errare ac decipi porro te patiaris. Nam ſi ſemel ad meorum lectio-

nem ignem illum acerrimum ingenii tui admovebis, illicet, *πῦρ τοῦ ἡρώδου ὀχλῆος*. nam etsi *Φιλομάχης*, & carū artium, quæ te in cœlum exerunt, studium acre insitum mihi a puero fuisse non negaverim: tamen quod ingenue fateor, neque illa ingenii præstantia a Deo sum donatus, neque iis præsidii fui unquam instructus, quæ sunt illis *ἀπὸ ἀνάγκης* necessaria, quibus inter proceres reip. literariæ, [quorum tu princeps es] locus sit aliquando futurus. Itaque cum in adolescentia, [etsi *ἐν ἡλικίᾳ*, & postquam a patre discessi *διωδιδαν*], quodque te non fugit quale sit, hic agens,] spem aliquam de meis studiis supra vulgus concepissem, nunc qui videam spem meliorum, quæ me hætenus sustentabat, penitus esse creptā casu patriæ nostræ, quæ ne te quidem retinere valuit: remitto paulatim acrem illam contentionem, quæ me ante stimulabat, nec somnos carpere sinebat, tuos, domine, reputantem triumphos. Quomagus miror tantopere potuisse tibi quicquam a me profectum probari. Me vero ne sinat Deus *ἡρώδης*, si quo minus quicquid meorum ad te mitterem, aliare factum, quam quod omnia illa, uti erant, ita iudicata mihi sunt tuo conspectu parum digna. Scalligero enim aliquid legendum obtrudere, plus aliquanto semper quam publice edere putavi. Nunc quando mihi tuus amor notus est, tuaque ista tanta perspecta facilitas, audebo, si quid paullo curatius edidi, aut deinceps editurus sum tibi offerre. Strabonem imprimis habere te munere meo volo: quem autorem cum ex tuis maxime scriptis cepissem admirari, conatus sum ex parte mendis foedissimis quibus totus scatebat liberare, ac præstitissem fortasse, quantum, te excepto, non quivis *οἷον νῦν βελτίον*, alius, nisi omnia mihi tuæ temporis adversa contigissent. Sed profecto illud opus non ut partus legitimus ingenio li nostri, sed ut *ἐν ῥωμα ἡγάμενον* haberi debet. Constitui igitur unum exemplar percurrere, & quædam emendare, priusquam illud tibi trado. Quare sustine te quæso paulisper, & adhuc a Strabone nostro oculōs abstine: spondeo brevi te exemplum paullo melius & accuratius habiturum. Mitam, ut spero, & Suetonium, proxima futura: scriptorem ut scis magnum,

literaticoper te primum intellexi: neque enim in eo catalogo erat, quem vidi, mox librum accepi missum a Comelino. quare libero tectura. Martyrologia expro cupidissime: & dum in Germania es, quæso te, erue mihi alicunde Nicephorum utrumque nondum enim potui ulla diligentia consequi, neque Leonem Africanū. Fragmentum quod misisti, cui, ut iudicas, nimis antiquum non est, erit tamen ufui, eritque huius beneficii memoria. Quod castigas moram meam, scito auctore te metentam esse. seruo enim sub claustris epistolam tuam quandam auro contra caram, qua mones amicissime, existimationis meæ rationem habecā. Castigas etiam leuia quadam mea, quæ mihi exciderunt. illam epistolam habeo pro tuæ summæ adversum me benivolentiæ grandi testimonio. itaque tuo consilio uti in posterum constitui. terrent etiā naufragia famæ, quæ video facta esse ab iis quos tu nosti. Suetonius tamen pene editus est. eram in libro VII. cum ista scribebam. Super sunt animadversiones meæ, opus, vere dicam, laboriosum, ubi fuerit editus, fax habeas exemplum statim: modo scia ubi sis futurus, & quo mittendum. De conditione Monspelienſi tibi prorsus assentior. & miror non nihil ita eam extolli a D. de Fresnes, Equidem ita nullam spem hic habeo, ut facile potuerim paulo meliorem conditionem probare. Sustinebo tamē me, & quod feci hætenus, Deo atque amicis meis mea commendabo. Scaliger indicavit mihi D. Busenvallium tuis opinor impulsu literis, multa mea causa fecisse, in negotio Wottonico. Officii igitur mei esse duxi gratias illi agere. Mitto fasciculum, quem velim quam diligentissime fieri poterit, cures perferendum. Vale. Genævæ a. d. XIII. Kal. Iunias CIO IO XCIV.

EPISTOLA XIII.

RICHARDO THOMSONI.

Accusas silentium meum, charissime Richarde, immerito. Scripsi enim, & prorsus tecum, & aliis rebus nequivi, hoc saltem officii genere parem calculum ut haberem feci. Scripsisti etiam
ad

ad maximum Scaligerum ante quatuor menses amplius: ac deinceps ad te etiam scripsi aliquoties. si meæ diligentiae mihi fructus periit, est ego cur doleam, non cura te vapulem. qui persuasus esse debes, seu scribam, seu taceam, in amore tui constantem & ἀδάμαρτον me fore. sin ita es comparatus, ut paucorum mensium ἀπογοητεία labefactari posse amicitiam nostram putes: vide quomodo tui magistri, illius veteris dico ambulatoris, κωέας δέξας, quibus te esse additum scio, possis tueri. Sed profecto & tibi & mihi de meliore luto Titan præcordia finxit: quare μεμψέων quidem ἄλῃς. Duas autem a te postquam Lugdunum venisti literas accepi: quæ me quidem tantæ χαρμοσύνης ἐπέβησαν, ut jam triste nihil posse accidere mihi stultus ego crederem. Cum ecce sub idem tempus quasi fulmen ἔρρα νόθεν ἐνοικήπῃς, quod me poene tibi meisque abstulit. Raptus enim est his diebus in sedes μακρὰν ille vere μακαρίτης Petrus Chevaleri⁹ dulcissimū mihi nomen. cujus in morte quantam jacturam fecerint mea studia dicerem, nisi animus memoriam tristissimi casus refugeret. Sed & ille nimirum mortalis erat: & nos quoque illum, cum Deo visum fuerit, sequemur. Crede mihi, nunquam magis imbibi illud: *Vita summa brevis spes vetat inchoare longas*: etiam illud accrede, amisisse te amicum de meliore nota. Sed redeo ad tuas, quæ profecto maria quædam gaudiorum mihi attulerunt. Primum illud quanti me æstimare putas, quod tuo nescio quo stratagemate factum, ut ille mortaliū ἀπαξὶ ἀπάντων κελτικώτατος tanti nostras nugas faceret, quanti tu quidē ais. Scis ipse, me qui meorum pretia novi, ejus oculis dignum nihil judicasse quod esset a nobis profectum. Si ipsi aliter videatur, patiat, amabo, me hac in una re δίχα φρονεῖν. Sed tu nimirum hominē fascinasti. Quod scribis de Empirico; semel velim statuas, me meaq; omnia tua esse tibi; patere ut tuā. Sed quod ad N. N. attinet, nosti hominem: nosti mores: nosti quid apud eum possim: hoc est quam nihil possim. qui videtur in suam perniciem conjurasse. Nam quod tu putas eum hic esse, falleris: postquam semel abiit ante menses οὐτὼα ut novem, ex illo semper non quidem per Elysios

campos, sed per Germaniā ἀλάται, πλανᾷται, ἄλλου, ita enim plane audio ἄλλου cum, ut neq; domum redire neque alibi aptas sedes reperire queat. O hominem dignum cuius te misereat! Spes illa quam tuis literis facere mihi videris, tuum in me animum magis magisque mihi testatum facit. Sed quod Scaligerum scribere meministi, quis γλαῦκα Ἀθήνας; Tu nihilominus æternū meriti devinisti: cuius amorem, fidem, & merita nunquam non prædicabo. Libros nondum accepi quos mitti a te tua epistola aiebat. Nostrorū enim merces nondū venerant cum hæc scripsi. Quicquid mea causa impenderis, id cui refundi velis fac me certiorē: alioquin carebo hoc fructu amicitie tue: tua enim opera non utar. Mandaveram Probo nostrati, ut exemplar Concordantie Græcæ a Stephano editæ tibi curaret deferendum: reversus affirmavit fecisse. Ego nunc Ariani Dissertationes publice expono, cuius aurei libri neque Schegkii neque Wolfius umbram viderunt. O Philosophum! O dignum tuo excellenti ingenio campum! quare si me audis, rapemihic hanc palmam dum adhuc in medio est posita. offero tibi quicquid habuero, quod juvare te possit. Moliebar ipse aliquid: sed melius hoc onus in tuos valentissimos humeros incumbet. nos omnibus malis infirmi sumus, tamen quid fieri possit utcunque possumus animadvertere. Suetonium scis mihi esse ad manum, in eum si quid habes quæso adjuva. Procopij libellum quæ tam blande offers, si semel pellegero remittam statim. Agathias doctissimi Vulcanii ubi est? non enim comparet his nundinis. Quid ille τετραγωνισμὸς ἔκινε; quando exstabit? Beatum te qui talis viro ὁμιλία fruaris. Ovum quod misisti eo gratius fuit, quod & a tali viro erat, & me non semel valde vexaverat. non enim mihi stomachus passeris marini, ut cibos ferreos concoquam. Salus a Doufis, viris nobilissimis & doctissimis, item ab eruditissimo Vulcanio sic mihi grata ut nihil queat magis. Spondeo tibi scripturum ad ipsos, ut primum occasio fuerit oblata: nam nunc quidem nullo poteram modo. Vxor, soror mea, & sorocula tua te ferunt oculis, & plurimum salvere jubent. Salutat te & sapientissimus

EPISTOLA

simus Lælius noster. Vale corculum meum. Genævæ a. d. vii. Kalend. Majas c15 15 xciv. Ante alios salutat te frater Paulus Stephanus. Dionysia cum ista maxime scriberem sic ægrotabat, ut de ejus salute medici inciperent dubitare. Deus illi, tibi nobisque adsit. Iterum vale.

EPISTOLA XIV.

IOSEPHO SCALIGERO.

EGO vero scribendis ad te literis non defatigabor, ut ut perfide mecum agant, quibus meas hætenus tradidi. Audio enim nullas te mearum adhuc accepisse: cum possim liquido jurare ternas jam ad te literas esse a me datas. Nam postquam de tuo in me animo factus sum certior, habui nihil antiquius, maxime virorum, quam ut te affarer, & tibi gratias agerem. Multorum siquidem sermonibus, ac literis nonnullorum (imprimis autem Thomsonis mei) intellexi, probari tibi nostra studia, &, quod ille ait, nostras te esse aliquid putare nugas. Agnosco, vir illustis, candorem animi tui: qui tantus est, ut cum, fatente invidia, mortalium sis *καταπρόσμενος*, videaris tamen in æstimandis alienis scriptis, meis certe, plus *καταπρόσμενος* quam *χρίστος* adhibere. Merito igitur te a teneris annis unum colo, unum veneror; merito etiam unum te nunc amo, qui fores amicitiae tuæ tam benigne aperuisti mihi: mihi inquam, qui quidem in votis illud unum habebam, ut qua observantia te tacitus prosequer, ipse non nescires. Perit enim procari, ajunt, si latet. Norunt omnes qui me norunt, imo novit *ὁ καρδιωγνῶστος*, quam alte sit in corde meo Scaligerorum illustre nomen insculptum, quamque sæpe factum, ut aut cum indoctis, aut perverse doctis, ut quisque obtrectare vestrum nomen ausus esset, res mihi fuerit. Vel Cornelius quidam tibi sat scio, notus, testis sit meæ *πρὸς σε* ut ita dicam, *ἐκείνης*. Verum ille & quicunque *καταπρόσμενος*, solemnities insaniunt, & animi sui morbum produnt nimis. Tu vero, summe virorum, perge obsecro rem literarum divini illius ingenti tui radiis illustrare. Quod si non ingratis tibi meas esse

literas intellexero; non dubitabo posthac sæpius te compellare, teque in multis, si pertelicet, magistro uti. Atq; utinam, iterum utinam fecisset Deus Opt. Max, ut ῥόμα πρὸς ῥόμα te alloqui, & suavissimo atque exoptatissimo tuo conspectu frui liceret. O illos μαχαίρας τῆς θεας, quibus tale concessum est spectaculum. nobis non datum est θεοθεν esse tam felicibus. Quanquam fallor equidem; nam ego, te vir nobilissime, in oculis, in ore in pectore habeo, habeboque ἀρχιτελείως ἔστ' ἂν γένατ' ὁράσθην. Scripsit nuper ad me adolescens eruditissimus & mihi charissimus Richardus Thomson, se isthic telam nescio quam esse orsum, quam si pertexeret, ἐλπίς ἂν ἦν ἔλπιον σου μαθητεύσθην. ὅσα γέγοντο ἂν μοι χάριμα πάντων χαρμάτων ἀντίξιον Sed cur id consilium sperem exitum habiturum, causam nullam video. Nam ego quis sum? aut quis γλαῦκα Athenas? Quare ista quidem censeo omittenda: & quod feci semper hactenus, me meaque studia Deo permittenda. qui si nos ὕδην μέγα φρονεῖν in his studiis voluerit, illud nimirum fortiter usupabimus, ἐπὶ τῷ Θεῷ. Interea tamen ne hic nihil agamus, leætamus semper aliquid, & amicorum κλέυμασιν impulsī, quædam edere paramus. In his est Suetonius: quem pro virili nuper emendavimus & locis multis illustravimus nova luce: Eum ut publicem urgent amici: nec deest interdum voluntas. Sed tu mi Scaliger, stimulum acerrimum atque adeo πειθανάγκην aliquam admoveris, si aliqua juvare me hac parte dignatus fueris. Quod ut facias, te etiam & etiam oro atque obtestor. Cetera quæ in manibus habebamus, ranzisper suspendimus, donec aliqua divinitus lux nostris studiis affulserit. Quod quando sit futurum, aut τὴν ἀρχὴν sit ne aliquando futurum, novit ille ἀειστέχνης summus rerum arbiter. Eum supplex veneror, maxime Scaliger, ut te nobis quam diutissime saluum servet & incolumem. Vale, & me ama. Gen. a. d. VII. Kal. Majas. CIOIOXCIV.

EPISTOLA XV.

IANO DOVSAE F.

Accipe a me, adolescens doctissime, tenue munus & levidense:
verum

verum amoris in te maximi testimonium fidelissimum. non faciam tecum paria, fateor; neque ἀνταξίον θάρον ei rependam quo me nuper affecisti: sed nosti, mi Doufa, vetus verbum: εἰ πλεον εἶχον, πλεον ἐδίδων. tunc quidē illud carmen, quo me ante aliquot menses donasti, plane erat χρυσῷ καὶ ἀργύρου ἄξιον ἀντερύσασθαι: scriptum quod ad te nunc mitto, quanti sis æstimaturus nescio. Ego sane vereor ut satis prudenter fecisse vobis isthic videar, qui præter morem σχεδιάζειν ausus sum, & temeritatis aleam subire. sed quid me ad hanc scriptionem impulerit, ab illis ipsis audies, qui hoc totum negotium mihi intriverant, neque enim dubito, quin Canteros juniores, par fratrum excellens, & mihi charissimum sis visurus: illi πάντων τὴν ἀλήθειαν tibi narrabunt. Vnum scio probabis, pietatem meam in illum quem ambo ἐξ Ἰσοῦ miramur. sed tua sors felicior, cui etiam præsentem intueri & ambrosia sermonum tanti herois pasci datum. nobis non licet esse tam beatis. itaque quod solum licet, procul miramur & veneramur. Cum ab eo sermone discessi, quicquid superest admirationis in te consumo, adolescens doctissime. facile enim ex iis quæ adhuc vidi, quam frugem factura sit hæc seges, quæ adhuc in herba est, auguror. Deus Opt. Max. adolescens nobilissime, tua studia prosperet, tuam juventutem regat, vitam totam omnibus bonis cumulet. Quod superest, duo quæ a te petam habeo. alterum, ut apud maximum parentem tuum in gratiam me ponas; alterum, ut me vestri nominis studiosissimum constanter ames. Vale, & diu vive, diu flore. Genevæ a. d. vi. Kal. Septembr. cio 13 xciiii. Richardo nostro, quem ego adolescentem juxta cum oculis meis amo, quid factum sit, & in qua illum quæram profectu, ex te scire cupio. nam post ejus Strada protectionem nihil mihi de eo compertū. Hoc quoque a te peto, ut quid paret, quid moliarur magnus Scaliger, significes. Comelino mandavi, ut unum tibi exemplar Apologiæ mitteret. item unum doctissimo Vulcanio, quem meis verbis salutes velim.

EPISTOLA XVI.

CONRADO RITTERSHVSI.

NÆ tu me non nosti, vir doctissime, qui diu te contationeais

impeditum, quo minus ad me scriberes. Si tuæ voluntatis ad me vel tenuis ullâ suspicio pervenisset, ademissem tibi pridem dubitationem omnem, teque prius lacesissem. Quid enim mihi queat esse jucundius talis tantrique viri amicitia? Ego vero tacitus te pridem etsi ignotus amo: nempe ab illo tempore, quo primum licuit in manibus N. nostri tuas in Oppianum lucubrationes leviter inspicere. Quod etsi leviter à me factum & raptim, facile tamen jam tum animo concepi præstantiam ingenii tui: quia non cadebat opinione mea tale institutum in plebejum & vulgarem animum. Quid enim aliquis de plebe Jurisconsultus literas Græcas curet? quid illi cum elegantia summi vatis? aut quid hoc *οὐδὲν πλὴν ἀλφειᾶς* quæ sola vulgus quærit? Merito igitur te amo, mi Rittershusi, qui nostras literas non ames solum, sed tam diligenter, tam feliciter colas. Atq; ego non possum exprimere quantum perceperim ex eo gaudium, quod testandi amoris mei erga te tam opportuna occasio se obtulit. Quem enim amiseras vereque perdideras Ingenii tui foetum, ecce eum tibi mea opera & fide redidivî, postea enim quam de tua re & injuria quæ tibi facta erat literis tuis iam certior factus, constitui illico omnem mihi machinam esse adhibendam, omnem lapidem movendum, ut tibi per me satisfaceret. quin hoc vere possum affirmare, antequam ulla inter nos intercederet notitia, sæpius me tuam vicem cum N. expostulasse. quod non eo dico, ut mihi gratiæ apponatur. neque enim captare illo facto tuam gratiam potui, cum tu mihi adhuc notus non esses. sed enim quia jus & fas ab amico violari intelligebam, quod in me fuit, obtiti. Falleris vero toto cælo totaq; terra, si me putas apud senem illum optimum quicquam posse, aut ad ipsius bibliothecam ullum habere aditum. æque ac tu, mi Rittershusi, qui tanto intervallo abes. nam etsi amicissime & conjunctissime vivimus, tamen ea hominis morositas est, ne dicam aliud, ut plane sit mirabilis in multis ejus vita. Quod igitur eo absente ausi sumus claustra revellere & omnia *διφῶν*, ut tuum librum tibi mitteremus repertum, mihi crede, illum expugnavi-

mus-

mus. An tu nescis qua difficultate, quo annorum spatio Xenophontem suum Leunclavius ab illo receperit? Deterior tua erat futura conditio, nisi ~~ὁ~~ *ὁ θεὸς* *ἡμετέραν* meam audaciam Deus adjuvisset. Tū nunc mimum tuum agas vide: hoc est, caveas ne tua opera de hac re quicquam unquam resciscat N. noster, cujus ingenium sic est, ut si non refrices memoriam, de eare verbum nullum sit facturum: sin facturum: sin ulla via quod conscia ejus uxore & filio N. gestum a me est resciscat, dici nequit quantum turbarum sit excitaturus. Ille vero *καὶ παλαιόθεν ἔ παλαιόθεν ὁ ποῦν. ἔ μοι μέλει, τὸ γὰρ εὖ μετ' ἐμῷ.* Quod superest, te oro, foetum hunc tuum ne diutius comprimas, sed libera tandem, & ejus editione de studiosis bene mereri ne differas, Vale & me ama. Genæ a. d. ix, Kal, Sept. cio 13 xciv.

EPISTOLA XVII.

JOSEPHO SCALIGERO.

Magna & insigni injuria sum nuper à Commelino affectus, vir illustris, literas enim ad me tuas, quas ego omnibus gazis prætulim, non reddidit, sed perdidit. O jacturam gravem & magno æstimandam! Sed erat nimirum in fatis ut superiores nundinæ Francfordienses multis nominibus mihi essent ærumnosæ. tot res adversæ simul eodem tempore mihi evenerunt, quibus tamen magna ex parte levatum me putarem, si tui colloquendi, hoc est tuas literas legendi, & affectu pio *μυεῖσθαι* osculandi facultas fuisset, Librum quoque dono a te missum audio, quem nondum accepi: nec mirum; libri enim nondum sunt Francfurto allati. Interea magnas tibi, imo maximas grates ago, vir maxime, pro isto tuo in me affectu; proque eo quod metuorum subtilissimorum & gravissimorum scriptorum lectione dignum judicaris. Non omnino sane falleris. nam imitari nec scio nec possum: at mirari scio, & Deum Opt. Max *ἐκ παντὸς καὶ ἀσχελεύτως* orare, ut quia facultatem tibi dedit talium scriptorum, addat & voluntatem. Nos nostraque studiagravis quidam casus prope afflixit. Accidit enim
ut An-

ut Anglus ille nobilis de quo proximis meis ad te scripsi, in molestias maximas, non sua culpa, me conjecerit: sed perfidia quorundam mercatorum, quibuscum illi res sæpe fuerat. propterea nunc ad illum scripsi in Angliam: easque literas quia istis plurimum me à te amari confidebam, tibi misi, ut, si grave non est, eas tu quam primum in Angliam mittendas cures. Vides quam familiariter tecum agam, vir maxime; sed qui ita sim erga te affectus, ut tua causa libentissime omnia sim facturus, ausus sum (præsertim cum aliter facere non possem) te hoc rogare. Scribo etiam ad Thomsonem studiosissimum mei virum, ut si quid poterit me hic adjuvet. eas quoque literas cures velim & mihi ignoscas. Cæterum accepisse puto te libellum quem nuper misi, & cum eo literas meas: quamquam ut hominum perfidia est, nescio qua fide cum fasciculum curaverint ii, quibus fuit à me commissus. Si vitam Deus largitus fuerit, & otium unquam usquam concesserit, non despero posse me aliquo insigni testimonio animum erga te qualem habeam patefacere. Tibi enim uni ac ferme soli quicquid in nobis eruditionis est [quod scimus quam sit exiguum] acceptum ferimus. pater meus, vir optimus & vere pater, fundamenta jecerat: tui zelo quicquid accessit, superstructum est. Non defuit ad magna animus, non voluntas. defuere præsidia plane necessaria, defuit otium, quo nunquā abundavi: defuit ingenium: non ad hanc vulgarem meam & mei similibus eruditionem: sed ad alia majora, ad quæ me hortabatur animus, nisi frigidus obstitisset circum præcordia sanguis. Nunquam tuos aut maximi parentis tui libros in manus sumpsi, quin cupiditate audendi aliquid titillarer: nunquam eosdem posui, qui simul desperatione studiorum meorum adductus, vetus dictum, *λάτρεβιάσας*, probandum tollendumque mihi censerem. Quæ hætenus edidimus, ea potè invitis expressa nobis temporum & locorum iniquitate: semper enim conscii nobis fuimus, si cura & lima accederet, posse multa emendari & fieri meliora. Probari tibi adeo (sic enim omnes ajunt, & scribunt ad me) genium scriptorum meorum, testis mihi Deus

hi Deus accidisse id mihi præter animi expectationem. Sed puto Doctorum raritatem in causâ esse, cur tantopere nostra dilaudes. nam qui hodie & jam per aliquot annos in his literis prope soli regnare visi sunt, ii meo judicio ingenii plus quam altæ doctrinæ habuerunt. Non semel de illis mihi in mentem venerit, quod de triumphis Asiaticis Pompeji dixisse Cæsarem ajunt, postquam *χαιρὸν* earum gentium est expertus. Sed satini ego sanus qui te tamdiu à gravissimis tuis studiis avocem? parce quæso Scaliger, venerandum mihi nomen, & da mihi hanc veniam, ut tecum aliquando garrere possim. Sic me Deus amet, ut ego ex omnibus meis ærumnis conquiesco, cum ad te scribo. Videor præsens præsentis illud *οὐδὸς* intueri. Verum desino, & tumultuariam epistolam voto claudio. Deum supplex veneror, mi Scaliger, te literarum unicum præsidium quam diutissime salvum servet atque incolumem. Vale, & me ama. raptim in summis curis iisque molestissimis. Genevæ. Idibus Oct. *crōis* xciv. Cum ad me scribes, vide obsecro, cui literas trades, si iterum tuæ pereant, ilicet perii ego quoque. Iterum vale. In Suetonio & Athenæo aut Polybio si quæ habes, vel potius, quæ habes observata, ea mecum communices precibus maximis a te contendo. Accedat hæc meis scriptis commendatio, quod eorum autor & conditor privatim a te multa fuerit edoctus. O si quis me Deus isthuc transferat, ut te videam, *μαρτυρηῶν* possim. Interea non possum dissimulare ex ambire me, ut editio nostra Suetonii aliquo tuo elogio ornata prodeat. Potes vel disticho, potes vel versu uno ambitioni meæ satisfacere.

EPISTOLA XVIII.

JACOBO BONGARSIO.

BInas ad te jam scripsi, nobilissime Bongarsi, post acceptas illas tuas priores ex Lotaringia, ni fallor: postea etiam alteræ mihi sunt redditz, quæ mihi qualem lætitiarum cumulû. Tu qui me aliquid lingua posse credis, hoc mihi crede, in summis meis ærumnis, ob casum, de quo nuper ad te scripsi, expressisse à me tuas literas

D

non

non gaudium tantum, sed etiam gessientem illam læticiam, quæ latere non potest. merito quidem, mi mellitissime & φιλοφιλτατὶ Bongarsii. merito inquam. soleo enim absque tuis literis in suavissimæ tui nominis recordatione ex omnibus molestiis acquiescere. Age igitur, amabo, virorum optime, perge me, pœne dixerim, servare & ex iis angoribus eripere, qui pœne me absorpserunt. Nam ut scripsi ad te nuper, Anglus quidam nobilis, meam rem familiarem pœne afflixit: non sine aliqua mea culpa, quod doleo. qui in magna summa sic pro eo sponendi quasi nescirem illud, ἐγγυαπία δ' Ἀ"τα. vel illud, Νάφεχ' μέμιασο ἀπὸ τῶν ἀρθεγ τῶν φρενῶν. Sed laudetur DEI OPT. MAX. in me benignitas, quæ oranti præsto fuit. Ille, ille me non fefellit, ut plerique meorum hic amicorum, qui cum possent nulla sua incommoditate, nedum jactura, testatum facere suum animum amicum, maluerunt vetus proverbium tollere, ἀτυχῆσαι, ἀντὶς εὐφῆς ἐκπαδὸν φίλοι. Abeant vero illi & ἐρρέπωσαν, homines tam sancto & gravi nomine indigni. Sed sat in ego sanus qui hanc expostulationem apud te instituo? Enimvero dum totus animo & mente defixus sum in amoris tui fide, vi & constantia, subiit istorum tui dissimillimorum recordatio. Maeste, vir nobilissime, & hanc gloriam quæ paucissimis hoc tempore convenit, magis magisque tibi vindica. Sum autem, ne sis nescius, plane omni nunc molestia exolutus. Nam hic omnibus satisfeci ad summam ∇ 230. exceptis 48. quos meo nomine Parisiis soluturum se obtulit alter quidam Bongarsii? Bullionius, vir quem virtus & eruditio juxta commendant. Tu carmen votivum mihi concinna è tantis molestiis elapso. Eidem charissimo Bullionio pridem aliquot Apologiæ exemplaria dedi Lutetiā perferenda, & iis offerenda qui me illic amant. in his tibi unum inscriptum est, & aliud clarissimo Puteano, cui & misi eadem via tuum Plinium cum Ennodii Panegyrico. Quid? tu me putas male fidei debitorem, qui tot litteris de eo libro mittendo me appelles? nonne si meas omnes fortunas, si quicquid mihi carum est a me peteres, ne dum rem tuam, verbo semel voluntatem tuam indicasse

dicasse esset furis? De Suetoniis, euge euge, O factum bene quod attulisti. sed quando illos videbo? nam sane fervet opus. Hec tu vero, qui meam lentitudinem castigas, quid tibi vis? nonne tute mihi epistola quadam ante annum & quod excurrit auctor procrastinandi fuisti? illam dico epistolam quæ sapientissime, mellitissime scripturunculas aliquot meas nimis quam leves exagitabat. Mi Bongarsi, Deum testor, cum a te plurima mihi jueundissima sint in me profecta, nullatamen re æque meriti obstrinxisti, atque illa aurea epistola quam ego servo non sub claustris, ut ille ait, sed *en dé la table* *opuscule* inscriptam. scias igitur me tuo consilio uti, & quæ paroad edendum, ea bene & naviter concoquere, ut si fieri possit nihil nisi bene coctum exponam. Ad Suetonium putavi me breves notas scripturum: Ecce autem magnæ molis surgit Commentarius; necdum tamen finis. In eo libro, amicissime virorum, periclitatur omnis nostra existimatio in his literis. Nam si, quod institui, Deus dederit absolvere, audebo dicere nihil ad nostra, quæ ediderunt interpretes priores. Sed quantis premat temporis angustis, vides: cui quotidie docendum maximo cum labore & diligentia. sæpe ut vix suffurari privatis studiis aliquot horas singulis hebdomadibus possum. Et miraris meam lentitudinem? magis mirere si quid tandem, quod ad tuum gustum fir possit a me elaborari. De Lærtio Rom. quam doleo me cum vidisse necdum: ille mihi multis nominibus carissimus auctor. Quid autem isti per Deum novi præstiterint? nam jacent ut scis Græca studia tota Italia. Si potes, fac videam; sin, per alios curabo. quanquam nostrates quotidie in meis mandatis expetior nimis quam negligentes, cum tamen nunquam sine magno suo lucro mecum paciscantur. Sed tandem manum de tabula. Vale amicissime, charissime, optime amicorum. Genevæ raptim pr. Kal. Nov. c19 19 xciii.

EPISTOLÆ XIX.

EIDEM.

NÆ ego dura fronte fuisset, virorum maxime, si tuas literas
D 2 nuper

nuper legenti *ὑμεῶντος αἰδὸς* genas non suffudisset. Tunc ut in
 meis lucubrationibus quicquam præter *ἀπορίας* mireris? tunc ut
 ex animi sententia ista nostra dilaudes? Non mentior, Scaliger præ-
 stantissime, sed quod res est dico: hac tua epistola plane alium me
 quam prius eram, fecisti: jacentem, inquam, crexisti & ad auden-
 dum deinceps aliquid animos fecisti: tantum denique alacritatis
 ad scribendum adiecisti, ut quicquid unquam mihi respub. litera-
 ria debebit, [si quid debitura est] id totum uni tibi in solidum ac-
 ceptum ferri debeat. Quantum tibi tribuam ex eo potes æstima-
 re, quod probe mihi conscius quam sit mihi curta supellex, ta-
 men tibi de me ipso plus quam mihi credere incipio. Hoc tu unis
 literis assecutus es: quid me fiet, si quod spero, plures miseris? Sed
 fallor: nam ut arbitror, quam ingenioli nostri admirationem [sic
 enim loqueris] Characterum lectio excitavit, eam tibi ejusdem
 ingenii, sed non ejusdem genii, certe diligentia non paris, opella
 adimet, quam ausus sum ad te musteam adhuc mittere. Apuleji A-
 pologiam dico, quam hisce diebus, *ὅταν γὰρ δώκας ἄξω*, recen-
 sui ac paullo meliorem feci. *Εἰτα* librum non dubitavi tibi, vir
 maxime, *προσφώνῳ*: & de tui nominis splendore lucem illi fecero-
 rari. audenter nimis. fateor: nam, quid hic dignum quod te a di-
 vinis tuis studiis vel tantillum avocet? sed fecit me audacem fidu-
 cia tuæ illius immensæ *ἀρετῆς καὶ χάριτος*, qua si videbor abusus, quæso
 ignosce & deprecanti veniam concede. Datam mihi scribendi
 ejus libelli occasionem, ne te pluribus morer, narrabit H. W. no-
 bilis Anglus, qui hastibi, ut spero, tradet. Narrabunt & Canterii
 fratres, clarissimi viri Theodori Canteri filii *ἐν γένεσσι*: & qui cum
 illis apud me erat Wercovius adolescens Ultrajectinus optimus &
 peresuditus. Hi sunt quos in *προσφώνεω* epistola testes allego:
 quos ego confido huic scripto *ἐοχέει* παρτοκίνιον apud te
 paraturos. Equidem hoc unum vehementer laboro, ut animum
 tibi prorsus devotum & *χαρτωσάμενον* probem. Hoc si assequor, vo-
 ri reus sublimi feriam sydera vertice. Quod si hoc amplius impe-
 trare me a te siveris, ut meos errores *ὁδὸν πάρεργον* castigare, & que
 nescio

nescio docere me digneris, immortalitate me donatum putabo. Hoc majus a te expetere aut expectare nihil possum. *οὐ γὰρ τῷ ἐπι-
ταδοῦ χαριζέται παρ' ἐμῶν τ' ἀδελφῶν ἀγαθόν.* Vale, unicum sæculi decus, & mea anima. Gen. a. d. Kal. cico xciv. Strabonem mitto, qualis ante aliquot annos est editus: hoc est, meis & typographi σφάλμασι scatenis. Volui aliquid emendare: deinde opera aliquoties negociis interrupta, mutavi sententiam, & me tibi totum aperui: hoc est, frontem serio perfricui. Salutant te vetus amicus tuus Iohannes Pinakus, Lectus & Tornæsius.

EPISTOLA XX.

JACOBO AUGUSTO THVANO.

Posthac igitur literis te meis appellare, Thuane præstantissime, non verebor, quando id tibi gratum fore ex mellitissima epistola tua intellexi. Mallem equidem præsens tui conspectu tuisque colloquiis interdum frui, meumque adversum te animum alio officii generetibi testatum facere: sed quoniam omnem ejus rei in præsens facultatem, in futurum etiam spem patriæ prope depositæ status nobis adimit, non committam ut in hoc saltem cui cuimodi officio meam desideres diligentiam. Ac respondissem equidem maturius suavissimis illis literis tuis, nisi illis quoque idem usu venisset, quod iis quas anno ad te misi accidisse ajebas, ut lente adeo atque testudineo gradu ad te pervenirent. ocus aliquanto tuz ad nos, sed ut arbitror non multo. Accessit deinde & dilata in horas, in dies, in menses denique plures eruditissimi & charissimi Bullionii, cui meas traditurus eram, isthuc profectio. Ex illo intelliges (si modo est tanti] quo studio, quaque animi alacritate in hac publica temporum lue veteres nonnullos utriusque linguæ auctores recensere, eorumque editiones concinnare pergam. In his est, ut nuper etiam scribere memini, Suetonius Tranquillus, scriptor [Deus bone!] doctus & accuratus, quod omnium minime te fugit, doctissime Thuane: vere enim ad cæteros tuos titulos adjici hic quoque potest. Eum tantum auctorem

cum aliquando accuratius recensuiffem, & non pauca prioribus cenforibus inuisa obferuaffem, cepi ejus edendi impetum. Sperabam vero levi opera & molli brachio breuique tempore poffe me eo negotio defungi, nunc cum ad calamus manum admo-
 uerem, commentariū ferme iustum fcripfi prope citius quam fenti. Non lufero, uti fpero, operam. id enim fedulo curatum mihi, ne actum egiffe æquis exiftimatoribus & doctis poffem videri: cæteri quid ſint iudicaturi, & *ἡ φωνὴ τοῦ λαοῦ*. Tibi tuique ſimilibus lectiffi-
 mi iudicii viris ſi fatiſfacero, omne me tuliffe punctum putabo. Hanc unicam mercedem jugis & indefeſſi ſtudii in literis mei poſco. Val vir maxime, & me tui obſervantiſſimum amare perge.
 Gen. a. d. XIII. Kal. Decemb. c12 13 xciv.

EPISTOLA XXI.

IACOBO BONGARSIØ.

ET diſcedens in Gallias literis meis tibi valedixi, Bongarſi, ami-
 corum dulciſſime, & nunc ex itinere Dei beneficio redux an-
 te alios amicos ſalvere te iubeo omnium primum: utique eorum,
 quos abſentes per epiſtolam ſolum cogor compellare. iſthuc ſi
 veniſſem, aut tu hic eſſes, nullius meorum limen priuſquam tu-
 um acceſſiſſem. Cujus enim meorum in me vehementior quam
 tuus affectus eſt? qui præter alia innumera beneficia quibus me ti-
 bi divinxiſti, paucis illis diebus, quibus abſui, binas ad me dede-
 ras; totidem enim reperi tuas, ſimul ſum domum ingreſſus. prio-
 ribus pollicebaris mihi Africanum Leonem, poſterioribus offe-
 rebas. faciebas & de Nicephoro ſpem, quam ego non vereor ne
 decollet. Tuum eſt, quod ſæpe expertus dico, poſtquam aliquid
 promiſiſti, id quaſi debui loco ducere, & ſtatim fidem ſolvere.
 Perge ſane: neque enim te poſſum impedire, ac ne velim quidem,
 ſi poſſim, quominus tuus ſim tandem *ἄλος ὑπὸ πᾶς ἀσσε* & libratibi
 quaſitus. Ego vero quid aliud poſſum quam amorem tuum & mu-
 nificentiam prædicare? quod quidem nuper facere volui cum oc-
 caſione Uſipiani libri facerem tui mentionem, nam quod ais (vo-
 lo enim

identem huiusmodi sigillatim respondere) librum illum non fuisse tanti: ego vero sic me locutum putabam, ut Lectori planum facerem, multa alia eaque eximia tua fuisse munera, quibus studia nostra adjutum isti. sed huic malo brevi, *ὁ γὰρ*, medicinam fecero. De loco p. 132. 16. *Citharam autem à jud. &c.* recte mones existare & aliam *γάρφην* Cithara. nec omitemus; etsi alteram putamus veram esse, & rationes afferemus. In Nerone bene scriptū. *Deinde in Orchestram senatumque transit.* nam orchestra in theatro Romano sedes senatorum. & ita loqui auctores solent, sedere in orchestra sive quod idem est, sedere in senatu: veterem illam libelli de illustribus Grammaticis editionem Mediolanensem, quam laudas, tibi periisse summo dolori mihi est. nam equidem nullos neq; editos neque scriptos libros hic nancisci potui, quorum subsidio perpolirem illa *ὑποπασμάτια*. Sed nos aliud molimur in eo genere, & de Criticis veteribus ea parata habemus ex antiquis Hebrais, Græcis & Latinis, quæ non promit in suode Criticis libello *ὁ πάλαι ποτὶ ἀλχιμος* Stephanus. Venio ad alteram epistolam tuam. De Apollonio Tyrio & Eugippio liberote curatū enim sum apud nostros mercatores. magnam orexin excitaverunt mihi incogniti isti tituli. reperi autem vetus dictum, *Ἰσοκυρὸς ἄνθρωπος*. sed editoris culpa nulla, qui vir gravis est, & a venditando fumo alienus. Camerarii de partibus corporis humani vidi nunquam. certe quidem non legi. nam vidisse quidem memini in manibus Stephani: ita tamen ut cum ille meis quotidie libris abuteretur pro suis, fas tamen mihi tangere, nedum pervolvere, non fuerit. non dubito quin ex illo blattas ac tineas misculus in libraria quam a multis annis non invisit suus dominus, paverit. En hominis! sed continebo me. Lipsi ad Polybium tandem vidi. & vis dicam libere quid sentiam? opus est, labore magno, iudicio recto, ingenio denique talis viri conceptum feliciter ac formatum, nemo negaverit unum illum hodie res veteris Reipublicæ Romanæ, & nosse eximiè, & explanare omnium elegantissimè, veruntamen quod inter nos liceat (*μὴν γὰρ ἵκανον*) mirari interdum

dum subit, cur hanc potissimam rationem tractandi ejus argumēti elegerit? Nam ad Polybii lucem quid admodum attulerit sui, nondum videre potui. multa ille quidem melius vertit quam priores fecissent interpretes: sed magnam eorum partem Turnebus, aliiq; sibi vindicant. de cætero, si quid in Græcis illis obscuri fuit, lucem id adhuc desiderat. non enim alluxit fax Lipsiana illis locis. fecerit fidem vel unum verbum *σέλωμα*, de quo nihil notatum ab illo vidi p. 170. non vulgare, non omnibus notū. nihil deniq; quod mentē Polybij explicet aut vim verbi. Mitto errores aliquot mihi notatos in explicandis locis Græcorum scriptorum. neque nos tamen studiose quæsiimus: sed casu in illos incidimus. Quare si tua me confirmaverit auctoritas, non desistem⁹ ab incepto, & Polybium tandem nostris vigiliis illustratum publicabimus, præsertim cum publice nuper inscius, quid a Lipsio esset editum, fidem meā adstrinxerim, & quidem disertissimis verbis, ad librum, si memini, tertium. De Tertulliano, ita est, ut dicis: possem ita illum suscipere explicandum, ut simul historiam Ecclesiasticam multum juvarem. sed eam provinciam audio jam a Francisco Junio esse susceptam: qui si acerrimo illi quo pollet ingenio minus indulserit, non alium ille Afer vindicem poscere debet. Mihi sæpissime ea res in mentē fuit: & memini antè triennium egisse me cum collegio nostro, ut de pallio, libellum sane quam obscurum, publice fas esset interpretari. Coetus noster in alia omnia transiit, me multum retinente. totus enim erā in eo. Sed postea relanguit ille impetus. Sic tamen ut ne nunc quidē omnem spem abjecerim. Quid? inquis, Stoici tui ubi sunt? hem. captus sum. Video enim calvere me amplius non posse, nec pedem struere. urges enim tu, & latitantem investigas semper. Quid igitur faciam? quid autem, nisi ut rem ipsam tibi explicem, & si possum moræ adhuc aliquid à te impetrare coner? Equidem, charissime Bongarsi, debere me eam operam tibi, debere iis, qui me suis libris instruxerunt, non nego. Sed dariam adhuc mihi esse exequendi, quod sum pollicitus, facultatem, hoc verò nego. Nempe hoc petis, ut novam Arriani

riani

siani & simplicii editionem parem & adornem. atque id ego & volo & οὐ γὰρ spero. Sed quis nunc illam suscipiet? Condolus qui nuper edidit minore forma Arrianum cum versione Schegkii, sine damno & fraude sua non potest. nam Schegkiana ejusmodi non sunt, ut si nostra ediderimus (absit invidia verbo) illa futura sint assis uni? possem alii typographo tradere, tum vero major etiam jactura facienda esset Condolo. Quid ergo faciam? dic tu, quæso, & Homericō verbo Εξ αὐδάμην κεύθε νόω ἵνα εἶδῃμεν ἄμφω. Sane tempus est critque mihi longissimum usque dum tibi aliisq; amicis hac parte satisfecero. Quod reditum in Galliam paras, Deus consilium fortunet. quod me invitas ad societatem itineris, vellem ita felix essem, ut sperare tantum gaudiorum & amœnitatum possem. Sed res meæ eo loco non sunt, ut aut mihi aut tibi promittere id queam. Tamen videbimus, aut Deus potius videbit. Sed ὦ τῆς ἀδελιοσχίας! inquires. Vale igitur meum mel. Genevæ. a. d. xviii Kal. Ia. cixcxcv. Quas huic adjunxi epistolæ, velim cures perferendas. feceris, ut sæpe, rem gratissimam. velim etiam legas epistolam quæ est ad Albericum & rem promoveas.

EPISTOLA XXII.

IOHANNI SARACENO.

BIn a te, Saracene crudissime, post meum e Delphinatu reditum, accepi literas. dum enim cupide exspecto facultatem prioribus respondendi, nec tamen reperio, ecce oppressit me altera epistola tua, brevissima illa quidem & sermone scripta ἡ ἐπιχειρηματι. quorum utrumque cum sit præter consuetudinem tuam, non vana fortasse suspicio mea est, te, posteaquam in celeberrimum illud emporium scientiarum venisti, cœpisse nos nostrasque Musas contemnere, & pro indignis habere qui isthic parto industria tua necitare vesceremur. At nos antiquum obtrinemus, & quia assuevimus Latine tecum loqui per literas, non imitabimur factum tuum. si modo permittis nobis ut tecum more nostro ἀδελιοσχῶμεν & ut quicquid in solum venerit, chartæ im-

E

pinga-

pingamus. Sed misso joco consilium tuum de non migrando ut amoris indicium & testimonium grande habeo. Crede mihi, ubique est *ἡ ἀγάπη* *Διάς*: sed mala consuevit, ut ille ait, tolerabiliora. Audio scripsisse ad me Ranchium & Gigordium: literas nondum accepi, sed noster Joli affirmabat. Rescribam ubi accepero. Vale, & longiores à me exspecta. Nam quis tibi dixit me esse de numero eorum, qui dormierunt in Parnasso? ego vero haustum nulum unquam hausi de fonte Caballino. Vale. nam lacinia me tenet tabellarius, sive alius ejus nomine ad me missus, ut has acciperet. Vale. a. d. xiv. Kalend. Jan. c15 15 xcv.

EPISTOLA XXIII.

IACOBO BONGARSIO.

ERgotu iterum in Germania, Bongarsi præstantissime? O si quis me isthuc sistat superum! quo ego gaudio perfunderer, si te videre, alloqui, amplecti mihi divinitus concederetur? sed nobis non licet esse tam beatis. At jucundissimâ certe interea fruimur atque adeo pascimur amoris nostri recordatione. Nulla enim abit dies, nulla (mirum dictu, sed verum) hora labitur, qua ego non suavissimam tui memoriam recolam, de te cogitem, de te apud amicos loquar. Ita alte fedit in nobis, virorum optime, tui amor, quem tu & alias sæpe & nuper munere declarasti & magno & grato *χαίματος* *ἔσπον*. Accepi enim tandem quos doctori Lobetio commiseras libros, pro quibus quas tibi grates agam, nescio. Nam usitata verba in hoc genere, vel frequentibus jam literis ejusdem argumenti pridem consumpsi, vel etiam infra meritum tuum longe esse videntur. Quid enim tibi reponam pro ista continua juvandi mea studia cura? Sane bene de me mereri & me tibi devincire non poteras alia ratione tam efficaci. mihi enim *πᾶς ὁ βίος* sunt literulae nostræ: in quibus totum tempus atque adeo ortum hoc quaecumque totum colloco. De me literas mihi, & ipsas steriles Musas: tunc erit non amplius vita vitalis. Quid parem, quid adornem, pluribus exponerem, nisi hæc rapidissime scriberem.

rem. & tamen nosti illa scilicet quæ sæpius ex meis literis didicisti. Suetonium enim ne ederem his nundinis, nihil admodum impedit quam tui codicis expectatio. Eum ante tres quatuor hebdomades nactus, operi me statim accinxi, & jam, cum ista leges, sis persuasus rem inibi esse, ut consummetur. Arrianum a me petis: non frustra eris, si Deus vires dabit! sed cum cum auctorem publice superiore anno exposuerimus, didicimus tandem quantum βαῖος esset ejus philosophiæ. Multa alia sunt de quibus plura scribam ad te otii plusculum nactus. Quæ scribis de magnis illis amicis Parisiensibus, grata, gratissima fuere. At de maximo illo amicorum D. de Fresnes quid taces? annus est & amplius cum de eo nihil ad nos. Vale charissime Bongarsii. Genevæ III Non. Martij 1619 xcv,

EPISTOLA XXIV.

IOSEPHO SCALIGERO.

AVsus sum ante aliquot menses, maxime Scaliger, libellum nescio quem, cujus editionem precibus imo convitiis pene extorserant a me amici quidam ad te mittere, & de tuo fulgore lumen illi foenerari. Eum acceperis nec ne incertus sum. tacuisti enim ab illo tu: ego certetuas nullas accepi: cum tamen aliquoties ad te postea literas dederim. Illum quidem librum oblaturum se tibi meo nomine receperat nobilis quidam Anglus, cui duo exemplaria à me fuerant tradita, alterum tibi, alterum Doussæ juniore. Quid illo Anglo, quid libris sit factum, juxta scio cum ignarissimo. plane enim ἀχρηστοῦ ἀνθρώπου, sic ut de eo postquam Francofurto exiit nihil omnino scire potuerim. Is quantam mihi molestiarum Iliada Francofurti creaverit, ex iis literis quas novissime ad te dedi intellexisti. Verum ista Deus, uti spero, εἰς ἀγαθόν xevn. neque attinet vanis sermonibus diutius à divinis tuis studiis te avocare. Quare desino, & verbum non addo, si prius te oravero, ut sive librum illum acceperis, sive non, factum meum æqui boni consulere velis. Vale vir plurimum observande. Deuste nobis diu diuque præstet saluum valentemque. Gen. 2. d. ix. Kal.

Apr. 1713xcv. Svetonius sub prælo est. Immortali beneficio metibi devinxis, si quas habes in eo autore castigationes & animadversiones eas mecum communicare fueris dignatus. Hoc à te peto etiam atq; etiam maximopere. Cum hæc scribebam, aderat mihi Tobias Sculterus, excellentis ingenii vir & nostris literis apprime cultus: qui iter ad te affectans me interprete & admissario uti se posse credidit. Peto igitur à te, ut tu studiosissimum nominis vestri juvenem in numerum tuorum cultorum recipias.

EPISTOLA XXV.

IANO DOVSAE F.

CUm ante aliquot menses literas à te accepissem, Doufa præstantissime, amoris in me tui indices, rescripsi mox, & præstantissimo illo carmine, quo me donaveras, musteum adhuc libellum nostrum misi. eas literas librumque illum acceperis nec ne haut scio: nihil enim ex eo tempore literarum ab eo nobili Anglo accepi, cui fasciculum meum commiseram; nihil item à te, nec à magno Scaligero, quem binis literis à discessu Angli compellavi: ego vero bene mecum agi putabo, si ternis quaternisque meis unas illius expressero. Novi enim quam peccent in publica commoda, qui heroem illum à divinis suis studiis vel tantillum avocant. Tuas vero, nobilium juvenum decus, paullo frequentiores expeto simul exspectoque. nihil enim jucundius mihi, nihil gratius accidere potest, quam si, quando aliter non possumus, hoc saltem modo invisamus nos & invicem colloquamur. Equidem etsi soleo esse occupatissimus, tamen in colendo hoc genere officii tecum, ne meam diligentiam possis desiderare, sedulo cavebo. tu ut parem mecum ponas calculum vide, aut ne me ita accendisses in amorem tui, plane enim ita me cepisti, eam flammam in animo meo qua amoris qua admirationis tuæ istius tam raræ indolis excitasti, ut cum ab eo discessi, quem nosti quanta veneratione prosequar. neminem habeam quem tibi anteponam, & a quo me amari magis cupiam. Vale & nobilissimo parenti tuo plurimam

mam a me salutem. Genevæ a. d. ix. Kal. April. cix id xcv. Clarissimos doctissimosque viros Junium & Vulcanium meis verbis salutes velim. Canteros juniores si isthic sunt plurimum salvere jubeo & bene rem gerere. scripsi ad Patrem. scripsissem & ad illos, si otium fuisset.

EPISTOLA XXVI.

DAVIDI HOESCHELIO.

Commodum nuper cum tuis responderem, allatum mihi est, habere te, Hoescheli doctissime, Athenæi Epitomen M S. Eo statim adjeci scriptæ jam epistolæ preces meas, ut ejus libri usum mihi concinnanti illius auctoris editionē concederes. Misi illico eas literas Francofurtum ad Comelinum, obnixæ rogans, ut eas tuto curaret perferendas. Sperabam sane, quæ tua humanitas est, non denegaturum hoc te mihi, præsertim rogatum, & in communem utilitatem. At ecce opinione mea falsus sum. tu enim petitionem meam non expectasti, sed ultro librum, quem habebas, utendum misisti. O benignitatem obviam atque prolixam. ὦ τῆς οἷας γενναιοῦτος! Non tu imitaris ineptos quosdam homines, quibus nulla adeo gloriatio placet, quam siquid rari habent, id ut soli habere & sibi tantum dicantur. Odiosum, importunum αὐτοεργον, & à Musis alienum genus hominum. Tales memini me experiari aliquoties magno cum stomacho meo. Tu vero ita metibi facilitate hac adjunxisti, devinxisti, atque adeo obstrinxisti, ut persuasissimum tibi cupiam esse, patere mea omnia tibi. Cæterum de Athenæi editione nondum cogitare possumus, quin prius Suetonium, qui nunc in eo est, ut edatur, cum nostris Animadversionibus perfecerimus. multum enim scriptor ille eximius rerum Romanarum nos exercuit. Eo labore defuncti statim emittemus οὐ τῷ θεῷ Athenæum, & mox, uti spero, etiam Polybium maxima cura à nobis recensitum & illustratum. Sperabam hac præterita hieme posse me pleraque hæc perficere: sed gravissimi casus ejus rei facultatem mihi eripuerunt. Vale vir clarissime. Gen. a. d. viii. Kal. April. cix id xcv.

ISAACI CASAUBONI
EPISTOLA XXVII.
IACOBO GILLOTTO.

QUam grata tuæ literæ mihi fuerint, Vir Præstantissime, non fi-
mihi χαλκεον ἥτορ ἐνείη, possum verbis fatis eloqui. Equidem
ita factus, ita ab optimo parente sum educatus, ut in colenda
ἢν ἔλαχον Sparta semper ante oculos habuerimus publice prodesse;
quamplurimis & magnis viris, quos etiam de facie incognitos
ab ineunte ætate sum veneratus, me & studia mea probare; alte-
rum quam sum hætenus affecutus, aut porro sim affecuturus hæc
scio, præstiti certe minus, quam volui. Facultas enim & ingenii
vires, quæque ad eam rem prorsus sunt necessaria præsidia omnia
citra voluntatem steterunt. Quo maxime gaudeo tam abunde
alterum mihi contigisse. video enim magnum istum omnium
doctissimorum virorum consensum in probanda laudandaque
alacritate animi, qua feror ad iuvandas pœne vergentes ad interi-
tum literas. Tuæ vero literæ, Gillotte clarissime, tui hujus adver-
sum me animi testes & indices ita me affecerunt, ut iis lectis cu-
mulus ingens accesserit studio meo priori de Musis bene merendi.
Video enim magna diligentia opus esse, si vestram expectationem
fallere noluerō. Equidem det modo vitam, vires & otium ὁ ἐν τῷ
ἡμῶν, mihi nunquam deero. Cæterum si eventus opinioni tuæ, tui-
que similitum, qui dignum aliquid vestris accuratissimis iudiciis
a me expectant, non respondebit, vobis imputate: neque enim
verbis meis in eam opinionem estis inducti. sed omnis in tua hu-
manitate mea sita spes est, Tu scriptis nostris pretium addes. Ne-
mo enim futurus est inter doctos, qui illa quantivis non faciat,
quæ tuam meruisse commendationem intellexerit. Quare illud
unum te rogo, ut me meaque ornanda suscipias, aut potius, quia
iponte tua suscepisti, pergas porro tuum mihi patrocinium com-
modare, non aliam omnium meorum laborum mercedem po-
stulavero. Suetonius tandem prælo commissus est. sequentur, si
Deus voluerit, Athenæus, Polybius, Dio, Arrianus, Epictetus, alii,
quos

quos ordine publicare stat mihi. superest, ut pacem & quietē non solum *καρποτρόφον*, ut vocatur apoëta, sed & *μυστροφόρον* ab eo petamus, qui solus ruentem miseram patriam, & tantum non depositam fulcire, atque in priorem splendorem restituere potest. Vale vir maxime, & tibi persuade, ea cupiditate videndi tui me flagrare, ut si patietur temporum atque itinerum ratio, teneri diutius non queam, quin istuc excurram. Vale itidem & meāma. Genēvæ. Idibus Aprilis. c10 10 xcv. Sigrave non est, peto a te, ut præstantissimum virum Iac. Augustum Thuanum Amerium meis verbis quam officiosissime salutes. scripsi nuper ad illum, & apologiam misi, non ut tu appellas *ἐκπευδὲς δῶρον*, sed vere nec minus *ὁμηρικῶς ὀλίγον τι φίλον τι*. Mittam & tibi & illi Suetonium, ubi primum fuerit editus. Literas ipsius, quas amicissimo Bullionio tradidisse ais, scelerati homines interceperunt, meque tanto bono privarunt.

EPISTOLA XXIIIX.

JACOBO AUGUSTO THVANO.

Significavit mihi nuper literis suis clarissimus vir Iac. Gillotus, accepisse literas se à te, quas ad me scripsisses quasque ipse tradiderit amico nostro Bullionio. Eas literas perisse neque ad me pervenisse significavi nuper, cum per ejusdem amicissimi Bullionii servum à pedibus isthuc literas darem. Sed & in præsentiarum oblatam occasionem affandi te, Auguste vere auguste, & literis meis salutandi prætermittere nolui: præsertim cum spes esset tuto perventura quæ scriberem in tuas manus. Qui enim tuum in me animum notum habeam, interesse mea judico, quam creberrime apud te & amoris mei & studii testimonium existare. Ne pluribus scribam, facit Suetonii editio, quæ antedies octo instituta totum me sibi vindicat mancipatque. Eo labore perfunctus habeo alia plurima, quæ statim prælo, si ita τῷ κρείττονι videbitur, committantur. *ἔλπομαι μὲν εἰς Θεωγεῖαν τέλος*, ut Lyricus Poëta inquit. Mihi vero nihil tam deest (& desunt tamen multa) quam libri ad ea quæ paro prorsus necessarii. in his sunt Martyrologia vetera, quæ e-
qui-

quidem ita cupide expeto, ut si quis copiam mihi illorum fecerit, is mihi plane futurus sit alter Apollo. Sunt etiam alii libri ad rerum antiquarum lucem plane mihi necessarii, quos hic reperire nec potui adhuc nec potero fortasse unquam. Quare nil mihi aliud superest, quam ut illorum magnorum virorum felicitatem commemorem, qui eadem mihi studia tractantes, & ab ingenio & à librorum præfidiis melius fuere instructi. sed hæc querela non est hujus loci. Volui tamen intelligeres, vir maxime, si parum in literis præstamus, non tam ignavia nostra id fieri aut socordia, quam quod instrumenta non sunt ad manum. Nam si quis est cui nostra studia probari cupiamus, tu profecto is es. Vale & me ama, qui te colere & observare nunquam cessabo. Gen. Nonis Maii c13 10 xcv. raptim,

EPISTOLA XXIX.

JOSEPHO SCALIGERO.

Qui adversis meis doluisti, gaude nunc lætis, vir nobilissime. Recrearunt me proximæ nundinæ Francofurtenses, tam felices mihi quam fuerunt superiores infastæ. W. satisfecit, meque ea molestia liberavit, in quam ut vere scribis, conjecerat me *ἀγχι* *ποσ* meā facilitas. Non male hariolatus eras: sed fueras hic quoque ut semper in omni re *εὐτυχος*. Persuasus sum tuis maxime literis effectum & Busenvallii, nec non opera Thomsonis nostri, ut hac sollicitudine liberarer. Quare immortales tibi ago agamque dum spiritus hos reget artus, gratias. dicerem relaturum me, si vel meæ fortunæ tenuitas vel tuæ splendor pateretur. Quod Æschines olim Socrati, id ego bona fide nunc tibi: quid aliud tibi offeram non est ad manum: en me totum tibi totum tuum, utere me, abutere: res tua sum. Sed pergo *εὐτυχίας* meam tibi narrare. Acciderat autumnali mercatu, ut quas Commelino nostro dederas, non reciperem: quæ tamen in meas tandem manus casu quodam miro pervenerunt. repertæ siquidem in foro nostro à mendico puero sunt. qui eas aliquanto post ad me detulit cum literis Commelini, qui-

quibus multam se excusat, morbum accusat. His nundinis melius mecum actum est, binas enim à te eodem fere die accepi. Quare nulla tuarum ut puto epistolarum periit: salva omnes, & salvus ego qui illas accepi. Quod video non ingratum accidisse tibi munusculum meum, mihi crede cœlum meruisse me puto. Noram æquanimi-
tatem tuam, noram amorem illum singularem quo me prosequeris: quia tamen nihil ab eo tempore literarum a te acceperam, factum meum damnare incipiebam. & memet increpabam quod meas nugas ausus essem tibi obtrudere. Perlata sunt & tua munera, libri quos dono misisti ad me: de quibus iudicium meum *ἐν ὧν ὅτι* non exspectas. Ego tamen divinam illam moderationē tuam in osiores & obtrectatores tuos satis admirari non queo. Appendicem vero tuam ad Cyclometrica, legit nemo eruditorum, quin statim veniat ei in mentem, quod de medicorum Deo Celsus scribit libro ultimo, id in tedici nunc posse. Ma-
te isto animo, vir nobilissime, neque tamen putes te tanta hac civilitate invidiam malevolorum & jejuni animi hominum posse effugere. Narro tibi, singulis diebus de te Lausannæ vel ovationem vel triumphum duci. nuperus quidem solemnī promotione scholæ insignis fuit: nam & nostras hic aures plaudentium & acclamantium io triumphæ verberavit strepitus. Quin annos jam ipsos xi. paratur adversus te, liber, cuius editione omnes tricones, rupices & opici sint vadimonia deserturi. Igitur nisi omnes Musæ nos oderint, habebimus brevi novum opus non heptaplū quidem, sed *ἑπτάπλουν*. nam homo benignus qui te diu inter Gallica arma audiit versatum, veritus est, credo, ne *χρόνιος αἰὶν ἐν βαρβάρους ἐκ βαρβάρους*. propterea ut tuam sublevet imperitiam, Gallicolatium opus illud Dædaleum emittere cogitat. Epigramma tuum fuisse mihi gratissimum *διὰ δὲ καὶ αὐτὸς*: puto enim patere tibi intimos animi mei sensus. Atqui ego maluissem doceri & erudiri a te quam laudari. Quare etsi fecisti mihi rem gratissimam, tamen noli quæso putare defunctum te hac opera omni officio. Itaque iterum peto a te, sed serio, ut in difficilimos Suetonii locos quos-

dam tuas mecum cogitationes communices: praestitisti id olim Opopaeo Aphorismos Hippocratis recensenti, quod crepus Notis apparet. Cur ille plus apud te gratia quam ego valuerit, causam nullam esse puto. nam ego me pietate in te nemini mortalium concedere hoc vero scio. Vale vir maxime. Geneva. a. d. xii. Kal. Junias cio 15 xcv. raptim.

Suetonii aliquot loci.

Tib. cap. xxvi. *pueritiam habuit luxuriosam*. Quid censes de hac voce *luxuriosam*: nam ita constanter omnes libri,

Cal. cap. xxxiv. *ne quid respondere possena prater eum*, sic omnes vett. Itali *aquum*. quidam *ecum* emendant. Tu quid?

Ibid. cap. xxvi. *decimas maturius dabat*. Ita omnes lib. constanter. aut explica quæso aut emenda: non deest quod suspicemur, sed nostris utemur, si tua nos deficiant.

Ibid. xx. *Syracusis hasticos ludos*. Nec de lectione satis sum certus, nec quid *hasticos ludos* vocet scio.

Claud. cap. xl. *Quid ego tibi Theogonius videor & λυγρότερος?* Variant hic veteres libri. In membranis sic repperi: *Quid ego tibi Theogonius videor? ****

Nero. cap. xxvii. *Indicebat & familiaribus cenat quorum uni mellita quadragies constiterunt, alteri pluris aliquanto ab Syrio rosaria*. Hac lectio commentum est Italorum. Nam in omnibus libris vett: est constanter: *mitellita*, non *mellita*; repperi & *myrtellita*. Sed & reliqua corrupta. Oro, obsecro, adjuva me. Plura parabam: sed qui laturus erat literas, pipulo eas flagitabat petasatus, ocreatus. Tu si quid dignaris respondere, propera: nam liber sub prelo est per mensem jam integrum. Tuas sitio.

EPISTOLA XXX.

CONRADO RITTERSHVSI.

BIn istuis suavissimis literis unis hisce respondebo, vir amicissime. Quod gratum tibi adeo de Oppiano, tantasque agis gratias, agnosco humanitatem tuam. Ego non poteram officio meo deesse

deesse, quin magni criminis me obligarem: peccassem in te, peccassem in publica commoda, peccassem in gravissimi & dilectissimi mihi poetæ manes. Tu nunc peceas, qui adhuc sub claustro contineres. Quid? ergo non erit istud καὶ & carceris πᾶλαι, sed ἀλλὰ, tantum? Vide fidem præstes; sin, pipulo flagitabimus promissum munus. Quod de Pindari aliquot locis scribis, ita me Deus amet, ut magnæ mihi voluptati fuit. sed hæc tu, non tibi metuis à tui ordinis hominibus, qui magnas tibi molestias creabunt, si resciverint malle te cum Pindaro, Homero, Platone, Aristotele, & id genus nihili homuncionibus colloqui, quam cum Bartolo, Baldo, Iosone & similibus? periisti si hæc emanarit de te fama. eo enim res videtur aut rediisse jam aut propediem reditura, ut nemo possit idem cum Musis amœnioribus colere amicitiam, & Iuniconsuliti famā ac locum tueri. Sed misso joco, quod graviora studia tua insititiis istis oblectas deliciis, laudo vehementer. Sane qui cognitionestrarum artium ita excellas, thesaurum defodere non debes. Quæ disputas de Epicharmi loco apud Clementem, mihi epistolam tuam legenti valde placebant. item quæ de locis Pindaricis: & perge, amabo, id genus literas ad me mittere, referam, si poterō, par pari, sed alias: nunc enim ita esam occupatus & districtus editione Suetonii, ut vix his paucis raptim exarandis temp^o repererim. Iam auctor ipse, Tranquillum dico, orat ad umbilicum perductus: super eat improbus labor in describendis nostris Animadversionibus, & colligendis. Multum sudamus, mi Rittershusi, his præsertim æstivis diebus quos experimur hic calentissimos: plus tamen ante sudavimus aliquoties in eo scriptore recensendo. Limam enim iudicii adhibuimus, ἀλλὰ γλῶσσα πῆ πορεύ; neque enim μέγα τι εἶπεν antedecet, quam γνίμων criticorum accesserit calculus. Tu in his, vir doctissime: cui placere nostra quæ hæcenus edidimus, vel ex eo conijcio, quod indicem eorum mitti tibi a me postulas. Vereor ne mihi potius optandum sit, ut in tam eruditas manus non veniant nugæ nostræ. quare à me catalogum non habebis: mea quæ hæcenus edidi tanti non facio, pau-

cis exceptis, quæ tibi nota esse prior epistola tua arguebat. Vale:
& grandem me expecta brevi *οὐ τῷ* *Θεῷ* epistolam. Genævæ pri-
die Kalend. Iunii. *CI* *IO* *XCIV*. Si isthic est nobilissimus vir, Firxi-
us Livonus, plurimam illi meis verbis salutem nunties rogo: i-
tem clarissimis viris Camerariis, & Iurisconsulto Poëtæque in-
signi Scripioni Gentili.

EPISTOLA XXXI.

EIDEM.

Nondum libero me ære alieno, quod apud te, vir amicissime,
contraxi nuper, cum grandem aliquam tibi epistolam promi-
ssi. Scribebam enim has literas, quo tempore nostris mercatoribus
Francofurtum petentibus ad plurimos amicos dandæ erant. Ego
verò vix dum bene excusso jugo quod mihi Suetonii editio impo-
suerat, otio frui optabam quam uti. Scito tamen bonæ fidei debi-
torem esse me. Vbi ad Musas rediero, quibus valedicere ad tem-
pus animus est, nihil prius faciam quam ut tecum de nostris lite-
ris epistola licentiore garram. nunc mihi tota in Galliis mens est:
quo excurrere ad visendam optimam marrem certum mihi: de-
modo facultatem & itinerum securitatem præstet *τοῦ ἀπέρτου*. Ten-
tabo certe omnia, ut priusquam serio libros tractare instituiam,
voti quod est supra omnia mea vota compos fiam. septimus enim
annus agitur, cum ego parentem meam non vidi, cum interea
neque ego ipse, neque ipsa mei desiderium ferre possimus. quod
eo tibi volui significare, ut deinceps silentium meum per ali-
quot menses excusares. De Oppiano satis superque proximis tuis
fecisti mihi. Laudo propositum tuum, cuius, scio, te nunquam
pœnitebit. Sustinebimus igitur & nostra gaudia adhuc differemus.
Vidi & *γῆμα* illud tuæ interpretationis, quod ad Camerarium
misisti, sapit nimis meo quidem palato: si omnia, quod confido,
ad id exemplum. multos spondeo tibi convivas quotquot nempe
sunt qui his epulis delectentur. In Querolorua discam lubens unde
descriptus sit tibi Nicetæ locus ad vocem *Patrus* notatus tibi:
nam in nostris libris aliter legitur, & sine dubio recte. *νῆτρος* enim

NON

non Nictæ verum est, sed *οχάλιος* ex veteri libro descriptum. Wolfio. quod quare sit arc in contextum receptum doceri cupio. At falli doctissimum Gruterum, qui *Mandrogeras* vocandi casu ferre non potest, non te fallit. est enim forma Græcanica declinationis Atticæ, quæ in nominibus deductis *αγῆρας* servari solet, ut *ιοχατόγυρας*. dicit autor sc. *Mandrogerontem*: id quoque *ἀναλόγως*, ut Homerus. *τυμβοχόρκα*. Sed hæc mitto. Vale doctissime Rittershusi. Genevæ a. d. æ. Calend. Septemb. c19 13 xcv.

EPISTOLA XXXII.

JACOBO BONGARSIO.

TAndem Suetonium habes a me. hui, inquires, tam sero tam rude opus? fateor virorum optime: sed quis tibi dixerat, amabo, fore aliquid ejusmodi quod in arce poneretur? an ego sum sollicitus nostras nugas venditare? quin tu tibi impuras potius, si opinione falsus es, cum aliquid majus à me expectares! etsi illud sane accidit perincommodè, quod otium, quod speraram ad opus poliendum, mihi ademptum est. id non una occasione factum, quod pluribus tibi exponere superfedeo. In Athenæo nunc essem *ὄλος χαίπας*: nisi & defessus essem animo, & necessitas visendæ optimæ matris mihi fuisset imposita. quò ex itinere simul rediero, dabo operam *ἥ ἔδιδόκας* ut eorum memorem me agnoscas, quæ sæpius te mihi imposuisse, meque recepisse memini. De morbo tuo optime Bongarsi, sic me Deus amet, ut pupugit me is nuntius, utque fui ab illo de te sollicitus *νύκτας τε καὶ ἡμέρας πάντα*. sed ut spero & opto, convaluisti jam, & rediit ille animi corporisque vigor, qui te per longinqua terrarum semper est comitatus. Deum veneror verum sit hoc meum augurium: velitque is te nobis quam diutissime salvum & incolumem præstare. De Nicephoris sic res habet: est qui vocatur Nicephorus Callistus, quem ego his diebus nactus sum ab amico: sed scin quomodo? pretio majore triplo quam æquum erat. quid facias? sic vivitur apud nos, ubi omnes sunt non homines, sed mera virtutum exempla, & recte vivendi

norma. ~~De~~ qui vocatur Nicephorus Gregoras, quem audio Graece edidit, nam alter Latine solum. Basilae in folio: cum per mihi emi cupiam. De Leone Africano pergratum quod spondes. sed quis erit finis tuorum in me beneficiorum? impudens nimis, nisi me pudeat. sed age si potes mihi commodare aliquid hac in re, & reperire mihi, quae per alios hancisci non possum, utere obsecro pecunia mea, opera tua. mandavi mercatori nostrati Probo, ut solveret quod opus esset. Hoc si fiat, non dubitabo te orare, ut sicubi libros reperiās, de quibus ante significavi, eos mihi compares. Monspeullanam conditionē tibi displicere eo magis lator, quod omnium fere amicorum meorum eandem esse sententiam compertior. Itaque ne mihi quidem probari potest: etsi qui D. a. Fraxinis factum meum possim satis approbare, non parum sum sollicitus. sed de hoc viderimus. ego malo isto qualicumque otio frui, quam temere me & meas omnes fortunas periculo exponere. Si quid accidat tamen, cur novo consilio locus esse queat, faciam te statim certiore. Vale vir clarissime, & quod publicae sum testatus, cui *nostra studia* plurimum debent. Genevæ a. d. 1111. Kal. Sept. c13 d. xcv. Si amicum vere te mihi, quod fuisti semper, vis praestare, culpas meas in hoc opere qualicumque mihi deteges, apud alios excusabis.

EPISTOLA XXXIII.

FRIDERICO LINDENBROGIO,

DE notis ad Suetonium egi ante gratias, si memini, non semel: sed si illae meae literae in itinere, ut saepe fit, naufragium fecerunt, testor iterum fecisse te mihi rem gratissimam. Sum & publice id testatus, cum superioribus diebus notulas nescio quas recensitae Suetonii editioni adjicerem. Ejus exemplar Commelinō curavi tradendum ut is ad te mitteret. Utinam posses & in ceteris historicis, qui Tranquillo conjungi vulgo amant, nos adjuvare. quod quidem ut facias, si ulla ratione potes, per omnes Musas te oro atque obtestor. Hoc sic à te contendo, ut vehementius nihil possim, teneor enim quasi ex voto suscipere eorum librorum editio-

editionem: eo me ad egi obsequendi magnorum quorundam vi-
 rorum voluntati studium. Igitur vel ipse succedere oneri, & melio-
 ribus quam ipse sim humeris, & ætate ad istos sustinendos labores
 commodiore: vel si hoc impetrari a te non sinis, *οὐλαμῶσαι ἡμῖν ἔ*
ἄγλας, ἢ φιλέτης. Amabo, curæ habeto hanc curam, & a Scaligero
 magno, ab aliis erualiquid, quod ad rem faciat. Ut scias quam
 non *ἀναλ' ὁρῶν* alienam operam implorem, respondeo tibi de *Cata-*
crichis libris apud Spartianum, nihil habere me quod te doceam.
 omnino tamen satagemus aliquid, si in isto conatu docti nobis fa-
 verint. Tertuliani loci è de Pallio non visi nobis magnam habere
 obscuritatem, & vidisti puro quæ paullo post scripsit in illa verba
 doctissimus vir. quanquam ego non plane illi assentior, in quibus-
 dam vero nullo modo. Anni sunt ampli⁹ tres, cum id volui in hac
 schola præstare quod ille, cum eum libellum suscepit explican-
 dum. Fateor multa me in ejus notis legisse, quæ in mentem vene-
 rant nunquam: sed mihi in multis alia plane viderur esse mens
 quam ipsi. Uter melius, docti pronuntiant, si quando receperit
 me imperus ille prior. De loco capite xv: i. de spectaculis ampli-
 plius cogitemus. Vale & me ama. Gen. a. d. vi. Kalend. Sept. cio
 io xcv. De Artemidoro quod me rogas, scire te volo, promissam
 ejus editionem à doctissimo Grutero.

EPISTOLA XXXIV.

IOSEPHO SCALIGERO.

Promissum Suetonium anno, ecce mitto, tibi, vir maxime: o-
 pus exspectatione tua tanto inferius, quanto amor tuus in me
 major est meritis meis non dicam in te, quæ nulla sunt, nec pos-
 sunt esse: Sed in rem publicam literariam, quæ sunt oppido tenu-
 ia. Quid facerem? vetus dictum est? *ἀεὶ τοῖς μικροῖς μικρὰ διδόναι* Sol.
 Tu vero tibi impura, doctissime virorum, si opinione tua falsus
 es: non enim ego autor tibi majoris spei, si quam forte de nostro
 hoc foetu conceperas, qui tamen poterat paullo saltem politior
 in vulgus exire, nisi imposita fuisset mihi brevi absolvendi neces-
 sitas,

fratres quam pluribus exponere supersedeo. nisi quod brevi me-
 rum in Gallias, ut matrem visam & quadam negotia conficiam;
 nolo te fugiat: ne silentium meum forse mireris tantisper dum
 domo abero. Post reditum animus est, si Deus dabit, de Athenæo
 fidem liberare: ne malæ fidei debitores amantibus harum litera-
 rum videri queamus. Peto autem a te, nobilissime Scaliger, ut si
 quid in eo scriptore eruditissimo vel ὁ δὲ πάρεργον vel παρ' οὐδὲ ἐργον
 mendasti, observasti, id mecum communicare ne graveris. Sane
 si quis est ex veteribus autoribus, qui tuum aut tuo par ingenium
 desideret, ille profecto est in quo sexcenta sunt ita affecta, ut ni-
 hil aliud quam divinare, & velut in tenebris micare supersit. de
 quibus si non obstarent ἔρεα, πολλά μεταξὺ, referrem ad te, qui so-
 lus ὅρων, τῶν ὅρων, meo quidem animo, ulcera ista desperantia
 solit⁹ sanare, quæ quidem plebei Medici qua felicitate attingant,
 testis sit vel nuperus interpretes Lugdunensis, vir, fateor, doctissi-
 mus, ἀλλὰ τῶν ταῦτα ὁ πεφυκός. quare nusquam minus mihi sa-
 tisfacit, quam ubi maxime ingenio est usus. Sentire te mecum;
 si quando tantum tibi abs te tua fuit otii ut quadam illius expen-
 deres, non dubito. mihi ne idem eveniat cautio est, malo desi-
 deres in me acumen & ingenium, quam temeritatem accuses.
 Atqui si propius a te abessem, poteram de tuo solvere quod do-
 mi deest. Verum obsecro, illustrissime Scaliger, juva conatus no-
 stros, & per otium impende aliquot horas emendandis aliquot e-
 jus Scriptoris locis, nulla nisi ἀπὸ τῆς οἷς μαρτυρίας spes salutis.
 Hoc si me à te siveris impetrare, cœlum te mihi dedisse putabo. In-
 ter cæra quod solum tua causâ possum, Deum orabo ut te quam diu-
 tissime salvum & incolumen nobis præstet. Vale & me ama. Gen.
 a. d. iv. Kal. Sept. c 15 15 x cv. Jam clausæ erant, & prope Com-
 melino traditæ hæ literæ. cum allatæ sunt mihi quas dederas iv.
 Non. Jul. ex iis cognovi non pessime fortunam mecum agere,
 quæ tuas omnes paullo quidem serius, sed tamen mihi omnes ser-
 vat & perferendas curat: meas ut puto non omnes tibi reddit. Sed
 mearum levis jactura: nisi quod totidem pignora meæ in te obser-
 vantia

vantia tibi pereant: imo mihi cuius plurimum interest, ut existent quam frequentissima devoti animi mei virtutibus tuis testimonia. cum omnia fecero nullam partem affecutus fuero tuorum in reipublicam literariam, & privatim in me maximorum meritorum. Quod mihi trinistuis gratias agis, desine, obsecro, talium sermonum. non ita durum mihi os, ut vel minimam gratiarum actionem meritum propterea me existimem. Ego scio & profiteor ingenue, tantum me *πισμεγιστο* parenti tuo & tibi debere, cum omnibus qui literas amant, ut neque ego neque quisquam alius celebrando nomini vestro sit suffecturus. Quod Plato de virtute solitus dicere, id ego in te experior: quem invisum sic veneror, ut virtutem ipsam par est. Sub finem epistolæ tuæ spem meliorem facere videris; curæ certæ esse tibi me & studia mea indicas. testatur idem studium tuum opera quam in *W.* negotio posuisti maximam; ago tibi, vir nobilissime, gratias quantas possum maximas. & quia superat facultates meas hæc tua ingens & *ἀφαιος* benignitas, qua me fateor indignum, quid aliud possum quam Deum tibi debitorem delegare, quem precor ut gratiam tibi pro me referat? Cæterum permitto me tibi, & in clientelam trado lubens merito. Vale.

EPISTOLA XXXV.

FRIDERICO LINDENBROGIO.

PRO eximio munere, quod superioribus hundinis misisti ad me, gratias ago tibi maximas. sed magis pro amore non vulgari tuo in me, cuius mihi testes literæ, quas muneri adjunxisti. amo hunc affectum tuum, & *φιλική* sincere atque ex animo *ἀντιφιλή*. At causas amoris, quas allegas, non admitto, neque agnosco. humanitati tuæ acceptum fero, non merito ulli meo, quod meam notitiam & amicitiam expetieris. Habet hoc communio studiorum, ut & animos jungat, & ignotos atque in diversissimis oris positos conciliet invicem atque devinciat. Ex eo factum, ut tu me, simul nosti de libellis nostris, amare coeperis. idem & nos facturi eramus, etiam si lacessiti a te non fuisset, postquam nuperum il-

lud γύμνασιον studiorum vidissemus. Cum igitur consent nobis causæ institutæ inter nos amicitie, superest ut officiis inter nos certermus. * Tu ubi locorum sis futurus, & quo meas sim missurus, fac me ut sciam. Vale. Genevæ iv. Kal. Sept. c10 r3 xcv.

EPISTOLA XXXVI.

THEODORO CANTERO.

EXit tandem promissus anno Suetonius, cujus exemplar unum Comelinus noster se curaturum tibi nomine meo sancte promisit. Erit illud pertenuis grandis amoris in te mei testimonium. Non peto a te, ut meas excuses culpas: ut accuses & mihi indices, ultro peto. Dico ingenue, non potes ullo officii genere maiorem inire a me gratiam. præsertim cum sim mihi conscius, pleraque ex meis adversariis properanter promississe me, cum otium ad poliendum præter spem esset ademptum. Speraram enim in describendis, quæ pridem, ut sit, observaveram, lente me progressurum, & limam iudicii singulis accuratius adhibiturum, quod totum casu quodam aliter evenit. Nunc inibi eram, ut in Gallias ad visendam optimam matrem proficiscerer: unde simul fuero, Deo dante, reversus, Athenæum edere paramus. Nam quia publice fidem nostram de eo obstrinximus, iacta alea est. alioquin referrem fortasse pedem, metu laboris qui mihi ingens subeundus erit, si hydram illam μυειοκέφαλον, quæ eum autorem deturpavit, velim expugnare. Sed in æquitate doctorum virorum omnis mea spes: cum bona fide τὸ γῆν καὶ δύνανται præstitero, quis negabit mihi æquus iudex τῶν εὐρημάτων χάριν, τῶν δὲ εὐρημάτων ἢ ὁ χαλκὸς εὐρημάτων συγγνώμην, Sane non omnes eam diligentiam & fidem in benedictis antiquis scriptoribus merendo adhibent, quod cum in aliis sæpe tum nuper non sine admiratione & indignatione deprehendi in eruditissimo illo viro, qui Dionem Latinum novissimus edidit. Cujus errores maximos tam multos toto illo opere observavi, ut illa excidisse homini adeo docto & in literis Græcis juxta & historia Romana versato per mihi mirum visum sit. Indicis fuerint quæ

ad Sue-

ad Sætonium per occasionem sæpe notavimus, sed plura potuiffet observari ipse, vir doctissime, facile mihi assentieris, si quando periculum facere volueris. Erit fortasse aliud tempus cætera publicandi, quæ sunt nobis cum cura observata, dum nobilissimum illum historicum studiose legimus & cum Latinis contendimus. Sed de nostris nimis multa. At tu, clarissimo Cantere, cur cessast cur susceptam a puero provinciam ornandarum literarum gravaris? nam quando vel Ammianum Marcellinum, cujus aliquando spem fecisti, vel fragmenta Græcorum Poetarum, vel alia quæ tamdiu premis, desines nobis invidere? Equidem tuas gravissimas occupationes novi: sed neque illud me fugit, pridem parata habere te non pauca, quæ lima jam atterit potius, quam polit. Spero & a Lamberto tuo, juvene eruditissimo, uberem quandoque messem: modo tamen ille exemplo tuo contator esse non discat. Quid tu, quid ille, quid ejus paris indolis & spei frater agatis, pareris, vestris literis certior quam sæpissime fieri vehementer cupio. Vale vir clarissime & me ama. Genevæ iv. Kal. Sept. cix. io xcv.

EPISTOLA XXXVII.

LAMBERTO CANTERO THEODORI F.

Est quidem ex animo doctissime & jucundissime Cantere. Hæret enim adhuc atque oculos ante meos uxorisque assidue obversatur eximia illa & vere expressa species virtutum multarum, quas in te præsentem magnam cum voluptate nostra intuebamur simul & amabamus. In primis capiebat nos singularis quædam humanitas, & morum suavitas tuorum, quorum recordatio & nunc & semper nobis jucunda. Testantur eandem nuperæ quoque literæ tuæ: quibus nihil humanius amicusve scribi poterat. Igitur quod vobis sæpe testari sumus cum hic esses, id optamus tibi esse persuasum, omnia nostra tua esse, nobisque usu venire nihil jucundius posse quam si omnia de te quam lætissima audiamus quam sæpissime. Suetonius tandem exiit, utinam bonis & addicentibus avibus: non enim parum metuo, quid istie doctissimi

critici de hoc fœtu nostro sint pronuntiaturi. Exemplar ad clarissimum parentem tuum misi per Comelinum, cui ipse tradidi *ἐν χερσὶς τοῦ ἐμοῦ χείρῃ*. De Athenæo nunc cogitamus si Deus Opt. Max. esset factururus, sed prius in Gallias erat nobis eundum. De Lipsio, quam fuit jucundum quod scribis: non quam triste & molestum, ita nos ei ex animo nullo merito nostro excidisse: Si esset tibi facultas appellandi hominem nostro nomine, agerem tecum obnixè ut ipsum meis verbis salutares, & explorares, ecquid illi penitus *ἀπὸ θυμῷ ἐπέσκημν*; quod si est, testor *τὸν φίλιον Δία* & nulla culpa mea, & præter expectationem omnem id mihi evenisse. Verū desino querelarum, nam quicquid de nobis sentiat clarissimus ille vir, nunquam tamen efficiet quo minus a me ametur colaturque. Vellem hoc posses ipsi aliqua ratione significare. Facem ejus sic expectamus, & tam avide, ut nihil supra. Vale optime & doctissime adolescens. Genevæ IIII. Kal. Sept. c15 15 xcv. Constitueram literas ad fratrem tuum dare, sed vix licuit istas obsignare: quæso apud ipsum me excusa. Valetè ambo & nos amate.

EPISTOLA XXXIIX.

JACOBO AUGUSTO THVANO.

SVetonium mitto ecce tibi, vir maxime, debitum non illi tantum singulari benevolentie, qua tu me pro tua humanitate prosequeris: sed & beneficio illo quo me affecisti maximo, cum ab humanissimo Pithæo ipse exemplar mihi impetrasti. Is liber quam utilis mihi fuerit, res docet. Multum igitur illi, plurimum tibi debeo, cujus ope & opera thesaurum illum sum nactus. Quare non dubito, quin amaturus sis fœtum hunc qualemcumque nostrum, cui concipiendo & in luminis auras producendo, tantum momenti attuleris. Etsi autem improbe fecero, nedum imprudenter, si fore sperem, ut in tantis tuis occupationibus quicquam temporis lectioni eorum impendas, quæ ad illum scriptorem observata nobis; quia tamen divinum ingenium tuum harum quoque rerum cupidum esse scio, non sum veritus hoc exemplar ad te
mitte

mittere, & oculis tuis hoc quicquid est operæ nostræ subijcere. Volui nempe devoti animi mei & *χρῆσταιμένου* virtutibus tuis pignus hoc tibi offerre. Nam alioqui mearum affaniarum non ita me aut amor tenet aut latet pretium, ut illas tuo conspectu dignas judicem. Ut olim Lucilius à Persio sua poemata, ita ego quæ scribo à Scaligero, à Fabris, à Pithœis legi reformido. *τί γὰρ ἐμοὶ καὶ μακροῖς αὐλοῖς;* novi oris mei modum atque ingenii. frustra aliquid dignum vestris auribus tentavero, his præsertim locis, ubi præsidia ad eam rem necessaria deficiunt nos universa. Quare superest nihil nisi ut vetus verbum usurpemus, eoque nos solemur *ἀεὶ τοῖς μικροῖς μικροῦ διδούσι θεοί.* sed pecco in publica commoda, qui de re tam levi tam multa tecum. Vale igitur vir maxime & amplissime, Gen. a. d. viii. Id. Octob. cio dxcv.

EPISTOLA XXXIX.

PETRO PITHŒO.

Scripseram ad te hæc ipsa die, imo hora, vir maxime, Lugdunen. si via, & simul Suetonii nostri exemplar tibi unum, alterum fratri tuo miseram. quia tamen D. de Changobert, frater vester hinc discedens tuto se curaturum pollicebatur, ut hæc litteræ ad te pervenirent, (nam de libris negabat se posse) prioribus adjeci hanc velut appendicem; indicem & ipsam meæ summæ in te observantiæ. Tu ut me ames non peto: te enim expertus amorem tuum, facerem tibi injuriam si dissimularem. Ne constantiam quidem amoris tui petam, à tuis moribus alienum fuerit, quem ultro coeperis diligere, cum tui studiosissimum & semper amantissimum destituere. Illud te rogo, nostra studia velis ire adjutum, & eorum quæ habes quam plurima, quibus ornari & augeri tuo beneficio nostra opera res literaria potest, nonnulla communices. multum nostra studia recrearis si ad tuam amicitiam & bibliothecam instruatissimam aditum mihi liberum patefeceris. Ac ne te lateat in quibus nunc studiis sumus, animus est, si Deus vitam viresque dederit, locos aliquot antiquitatis accurate tractare. cujusmodi sunt;

de Circensibus, de venatione amphitheatrali; de re vestiaria, & alii id genus, duos quidem priores affectos pridem habemus: editionem tamen duo hactenus impedierunt: spes poene certa fore ut Lipsius promissa perficeret, & inopia quorundam librorum quos plane lectos prius velim. ejus generis sunt martyrologia veterum, quæ avidissime desiderans, nancisci hactenus nunquam quitus sim, Vtinam tuæ opera voto damparitandem queam. Interea Athenarum exspecta: in quo ὅλος καὶ πᾶς brevi eram futurus εἰς γὰρ ὁ Θεὸς ἀγγέλλει. Vale doctissime & amice vir. Gen. a. d. viii. Idus Oct., cto 19 xcy.

EPISTOLA XL,

EIDEM.

Mitto ad te Svetonium nostrum, vir doctissime: nostrum inquam: nam & tuus ex parte ille est, atque haut scio an non potiore & meliore. ita me tuum illud exemplar juvit, quod anno per Iacobum Bongarsium, eximia eruditione virum, accepi. quantos, Deus bone, thesauros attulit mihi illud tuum munus! E quidem sic semper judicavi, sic statui, qui ad hoc scribendi genus sine Mss. auxilio se applicant parum caute, ne dicam imprudenter, facere: sed in hac sententia magis magisque confirmavit me præstita in Suetonio opera. Quamobrem etsi multa nobis inter lectitandum observata in utriusque linguæ scriptoribus, constitui tamen omnia non in nonum annum, sed in æternum premere; quia universa ejusmodi fere sunt, ut soli ingeniolo nostro accepta ea feram, conjecturæ, inquam, meræ & observationes veterum librorum auctoritate non suffultæ. Vnde enim nobis eorum copia, in hoc terrarum angulo? Beatos illos, qui in alio velut orbe versantur. eos dico quibus licet esse tam beatis, ut tua tuique fratris instructissimis bibliothecis, atque aliis quarum iugens isthic copia est, uti liceat. At nos qui hic vel unius veteris libri ope juvare queat est nemo. nam N. quidem noster, etsi vivens valensque, pridem numero hominum certe doctorum eximi meruit. ea est illius inhumanitas, & quod invitum dico, delirium, quod libros quos habet

habet veteres, ut Indici gryphi aurum, aliis invidet, sibi perire si-
 mit. sed quid ille habeat aut non, juxta scio ego cum ignarissimo.
 Non is animus tibi, vir magne: qui ignoto, & quod maximi facio,
 non petenti ultro optimi libri fecisti copiam. Vellem sic tuo be-
 neficio essem usus, ut id novum provocaret. Sed si aliud tibi pro-
 bare nihil possum: candidum certe animum, & gratum iri proba-
 tum tibi confido. hoc unum in me est, quod præstabo largiter, &
 in quo vinci me à quoquam non patiar. nam ut præstem aliquid in
 literis dignum quod in arce ponatur, hoc est, lectione tua, non o-
 pis id nostræ. Ex animo loqui me & plane ita ut sentio, *Θεός ἐπιμαρ-
 τυρὸς ἔστω*. quem oro quæsoque, ut te fratremque tuum diu servet
 salvos & incolumes. Vale vir magne, & me amare perge. Gen. a.
 d. VIII. Id, Octob. c1010xev.

EPISTOLA XLI.

JACOBO BONGARSIO.

NON quod otio abundarem, sed quod ex insperato oblata erat
 certa occasio, scripsi ad te hæc pauca. Primum ut me utramq;
 epistolam tuam accepisse seires: quarum utraq; (nisi quod ut-
 traque nimis Laconica) longe fuit mihi gratissima. Gratus & li-
 bellus quem misisti. Puto te vidisse epigrammatia duo sine libri
 primi Animad. in Suetonium inserta ejusdem argumenti: quæ ut
 demerem, amici auctores postea, sed sero, fuerunt; nam, inqui-
 unt, ita præpeditur iter libro isti in Italiam & Hispaniam. & puto
 faciam altera editione: vel ut norint monitores mei quam sim
εὐαγγέλιος & cereus flecti, cum aliquis mihi bonam mentem sugge-
 rit: quod eo dico, ut meas culpas mihi indicare ne graveris, cer-
 tus non lusurum operam. De libris quod promittis, libens acci-
 pio, & gratias habeo. quod jubes frontem perfricare, & auden-
 ter petere quæ sint opus, agnosco summum tuum in me amorem.
 Sed cupiditati meæ frenum injicit exigua, quæ in me est, aut nulla
 potius gratiæ referendæ facultas. Libros sane proximarum nun-
 dinarum nullos admodum desidero. nam præter unum aut alte-
 rum,

rum, quem spero habiturum me a nostris mercatoribus, nihil admodum reperio in catalogo, quod salivam moveat. Martyrologia ego vero nulla plane habeo, nulla adhuc vidi. si potes alituncunde ea mihi exculpere feceris rem gratissimā. cum hoc tamen, ne cum aliquo tuo incommodo id fiat. Memini etiam in superiore catalogo legere hos indices librorum mihi incognitorum & invisorum: *Historia ab Egipto ante annos circiter M. C. scripta &c. Augusta Vindelicorum ad insigne pinus. item, Narratio eorum, quae acciderunt Apollonio Tyaneo ex vetustis membranis. necnon, Clemens Alexandrinus cum commentariis Gentiani Herveti. Joachimi Camerarii commentarius de partibus corporis humani.* horum nihil plane visum adhuc mihi. Sed facio in verecunde qui te postularis meis onerem. Vale vir clarissime. Gen. raptim a. d. viii. Idum, Octobris cix id xcv. hanc scripsi iter ad optimam matrem parans: si quid constituerem, faciam te ut sciam, tuas exspecto. Iterum vale Corculum meum. Pithœi liber, quem laudo, (nam id quæsisisti) is ipse est, quem tu misisti. Utinam talia subsidia a talibus viris sæpe nascisceretur. sæpe ad utrumque fratrem scripsi, etiam Suetonium misisti: Verbulum tamen elicere non potui. meæ diligentiae testis D. de Changobert qui ternas vidit meas. vidit & libros. gestit animus, si iter esset paullo liberius, excurrere Lutetiam, & salutare illos Semones, ac statim pedem referre. nam ut vere dicam, suspicor ea imminere, quæ iter illud *iniquum* sint præclusura: Deus meliora. Richardus Thomson scripsit ad me nescio vigilans an somnians hæc verba: Lipsium plurimum in edendo Polybio sudasse, multa tamen peccasse, ut pagina pr. &c. quid? Lipsius ergo Polybium edidit? per omnes Musæ te oro & obtestor, inquire, investiga. Idem Thomson jussit salutem tibi verbis suis ascriberem: unctæ enim ab illo & amaris & observaris. scripsisset si scisset ubi hæceres. Vti video fasciculus ille literarum, quem misi ad te per Tobiam Scultetum, ut ad Scaligerum curares perferendum, vel gradu testudineo delatus, vel potius periit. nam illis literis & ipsum & Thomsonem monebam de recepta tandem pecunia Angi. Adjeceram

jeceram & literas ad D. Busenvalium, quibus gratias illi agebam. Scribam iterum ex commodo. In Athenis mori, si Deus dabit, eram futurus. negotium sane molestum vel ipso argumenti genere. nam illa quam tantopere olim ambimus πολυμάθεια, quæ nusquam uberior quam in illo scriptore, nunc minus grata. quærit enim animus in his publicis miseriis, aliud nescio quid, in quo acquiescat. Atque utinam esset copia librorum, quam sperare hic non possum. conarer historię veteris ecclesię eam lucem afferre, quam sperare illius auctores Græci, præsertim a quolibet de grege sacro, non possunt. Sed hæc & c.

EPISTOLA XLII.

EIDEM.

Salve amicissime vitorum & vale. Simul enim hæc scribebam & equum ascendebam visurus optimam matrem, quæ in Delphinatu agit, fortasse & usque in intimam Occitaniam ad D. Cinarum nostrum excursurus. quanquam terrent me nuntii certi de rebus novis, quæ illis in locis parantur. Non hoc dico ex vulgi rumoribus, sed quia certo scio. Venerat huc minister Monspensuli ut me abduceret: dum ille hic agit venit ecce ad illum tabellarius ob id ipsum publice missus, qui nuntiat turbas & tumultus inceptos potius quam imminentes. Causa est, præfectus recens a rege impositus, contra quam legibus conventionis nuperæ ferabatur. Poterat iter meum frangere hic nuntius: cum præsertim in vicinia undique Hispani duo exercitus nos cingerent. Sed vicit tamen pietas, & ἀφ᾽ αὐτὸς cupiditas visendæ matris. Deus, spero, aderit. qui si me ex eo itinere salvum & incolumem esse voluerit, alacri animo ad eandem me statim accingam ἡδὲ διδύκτους, quæ habeo affecta paratave quam plurima. Vale Ocelle mi, & me ama, qui te deperco. Genevæ die lunæ summo mane. xi. Kal. Nov. CIO IO XCV.

EPISTOLA XLIII.

HIERONYMO COMELINO.

Brevissimæ epistolæ tuæ vel schedio potius respondebo non
H mul-

multo liberalius. Quod mea gratia fratri commodaveris, fecisti rem gratissimam mihi, & magnas habeo agoque gratias. feceris *ὅπως* *ὅτι* se fraudet tua, ut erat in XII. Vtinam & Procopium, cujus spem fecisti, tradidisses ipsi. Nam Athenæus noster opinione mea citius ad umbilicum, spero, perducetur. cujus quidem contextus omnis paulo post Jan. Kal. *ὅτι* *ὅπως* absolvetur. Superetunt illi tot indices, non omittendi quia necessarii. de iis ut tecum ageret frater, mandaram. mihi enim nihil unquam fuit cum indicibus aut porro futurum est. *ἀπὸ* labor ille *ἀπατος*, quem jam sustinui in recensendo auctore, & qui superest adhuc non minor in animadversionibus nostris colligendis componendisque. Spondeo mihi per Dei benignitatem & clementiam, futurum opus & me & te dignum. Sed cum illi ante absolutam editionem Athenæi manum admoveere non possim, vel tacente me vides *ἀδύνατον* esse, ut ad vernum mercatum res ad exitum perducatur. Quod igitur in Seneca & Etymologico & Theocrito fecisti, separatim Athenæum expones unum: vel paullulum exspectabis. Quid tibi animo sedeat, facies me quam primum ut sciam. Libellos a te non quos sperabam omnes accepi, sed istos: Heliodorum, Scaligeri in Theocritum, Pisidam, Philonem, Nonnum, Basilium Seleuciz Ep. &c. Codini excerpta a Doussa versa: non sine admiratione mea, cur novam in Curopalatem appendicem omisisses. cur item Eunapium. Crede mihi, amicissime Comeline, quod tuos libros mihi a te mitti cupio omnes, non facio quia hic emere nolim: sed quia non possum. Nostris enim bibliopolis ita mens læva est, ut tua quæ fere *ὅπως* *πὶ* *ἀλλοτρίᾳ* non putant facere, advehere negligent. Fabrum excipio, qui non adeo omnino socors est. Ab eo emi quæ ille habuit tuorum. De Chrylostomo non ante habebō gratiam, quam ad Tornæsium scripseris, ut eum mihi tradat. Hætenus inutilia mihi sunt quæ misisti. ita ille obstinato animo pernegat daturum ante mandatum tuum. Jam hæc quidem verbosa epistola est, non Laconica, ut proposueram. Est tamen quod adjiciam. Nuper cum isthic esset frater jussu patris, expertus sum non

non esse aptos curandæ editioni Athenæi nostri, quorum fidei negotium ipse commiserat. quippe duo fuerunt juvenes, qui corrigendi laborem in se curamque susceperunt: atque alter eorum usu & peritia linguæ Græcæ luculenter instructus, rudis artis typographicæ καὶ τῆς ἑκὶ πάντων τελευτῆς fuit: alter in hac satis versatus, πρὸς τὰ ἐκδιωκτὰ merus ὄντος πρὸς λύσιν. Omnis igitur humeris meis incumberet labor: cui ferendo cum propter studia, munus meum & gravissimum morbum in quem incidi par non essem, cum etiam omnia experiunda putarem, priusquam operas dimitterem quas ægre tandem frater nactus erat: ut neque illæ dissiparentur, & ego ærumnis liberarer, dum frater expectatur, tradidi ipsis Turnebi illius ut scis *τελομεγεύς* quosdam libellos edendos. memor non fuisse ingratum tibi quod ante biennium simili occasione ausus eram apud Laimarium. Res est non magna: vix enim ad XIX folia opuscula illa pervenerunt. Et tamen si quid in ea re contra tua commoda factum putarem, inuenirem facile aliquam machinam, ut tibi *ἐκ τῶν πημάτων πρόσθεν* ponerem. velis ergo agnoscere pro tuis, quæ sunt edita, an non, si lubet indicabis. Est autem editus commentarius Turnebi in libros de Legibus & de Facto. Vale & illud scito, cum hæc scribebam, fuisse me inibi, ut post dies paucos Monspelium cum familia migrarem. Satis enim hic cum * * luctati sumus. Deus fortunet hoc consilium. Non est quod verearis offuturam Athenæo nostro hanc migrationem: proderit magis. plura de ea re scribam brevi. En epistolam Laconicam. Iterum vale. Gen. 4. d. vi. Id. Nov, c19 10 xcv.

EPISTOLA XLIV.

IACOBO BONGARSIQ.

SCRIPSI nuper ad Te, Bongarsi nobilissime, per nostros mercatores ad vestras nundinas proficiscentes: neq; adhuc a te quicquam literarum ἀποσβασίων receperam. Sed differendum non putavi quo minus mitterem ad te quamprimum D. de Fresnes epistolam hisce diebus mihi reddiram. rogarille me ut cum cura & fide

eam curem: & quantocius responsum tuum, faciam, recipiat. Id primum in te situm: qui si scripseris & miseris, omni nitar diligentia, ut mos ei geratur. Debeo hoc illi, cui omnia debeo. Debeo tibi, qui amore in me ne illi quidem concedis. Non desinit magnus ille amicus meus serio & sæpe hortari, urgere me, exeam isto loco, veniam ad se, hoc est Montempess. ubi, etsi in præsens non usque adeo læta offertur conditio, spes tamen certa ostenditur meliorum, &, ut ejus verbis utar, ille futurus est infimus fortunæ meæ gradus in Gallia, unde ad uberiorem & luculentior conditionem transitus brevi possit sperari. habere me in Galliis copiam amicorum, qui me ament, qui studiis meis cupiant consultum. posse aliquam rationem inveniri qua otium illud περιποίητον, quod tam diu sitio, otium studiorum optimum coagulum, consequar. Addit postremo, hic posito mihi omnem etiam spem rerum lætiorum esse præcisam. Unde enim illa affulgeat? cui non nota & cognita nostræ Reipublicæ non paupertas, sed egestas? & tamen sunt alia quoque non pauca quæ vetent ab iis, qui hic clavum tenent, λόγῳ quicquam εὖior sperare. Non diffitebor Bongarsii charissime, ancipiti animo in hac deliberatione sic λαβδανίσσομαι, ut nunquam magis. Per igitur nostram amicitiam te oro, suscipias paulisper meas partes, & qua vales prudentia, deliberes, statuas demum quid e re mea sit futurum. Equidem tantisper respondere supercedebo, donec literas à Te accepero sententiæ super hoc negotio tuæ indices. Hoc gratus facere nihil mihi potes. Vale vir Nobilissime & me ama. Genève ad xix Kal. Jan. CIO 10 XCVI.

EPISTOLA XLV.

IOHANNI SARACENO.

ECce provoco te, mi Saracene, neque exspecto ut à te laceſsar & ad scribendi vices inviter. Ipse videris qua fide & diligentia mecum paria sis facturus. Mihi quidem tuis literis gratus nihil potest poteritve unquam accidere. Quanquam id opto potius, ut ad nos redeas, & honesta aliqua tibi offeratur occasio vitæ hic nobiscum degen-

degen- Id si, quod spero, (cupio quidem certe) eveniat, haud parvam Genevæ partem in tuo patris viro clarissimo, in te fratre, quæ tu recuperasse mihi videbor. Patrem tuum valere, possum tibi ex illius literis affirmare. Casserone enim reversus duas ejus epistolas reperi, ambas ea festinatione scriptas, ut neque ad fratrem, neque ad filios liceret ei tum literas dare; omnes tamen plurimum salvere jubebat. Illam vero Deus Opt. Max. salvum ferverat atque incolumen cum omnibus suis. Equidem quantum illi debeam nulla verborum copia exprimere queam. Parum erat quod dum isthic fui quotidie opera ejus sum ad meam aut meorum salutem usus, nisi in absentem pergeret esse officiosus. Utinam possimus & nos hunc animum nostrum erga vos eximio aliquo officio testari. Sed erit fortasse olim aliqua occasio. Interea peto ate ut meis verbis quam officiosissime salutes eos, quibus me isthic innotuisse atque adeo charum esse non ignoras. D. de la Mer vicinum tuum imprimis, & Jugeum, nec non de la Grange, cui etiam offeres libellum, quem mitto tibi illi inscriptum. Salutabis & Rotantum, Vanleranum, & Fontanum, ac si quis alius est nostri amans. Vale charissime Saracene, *πατρός καλίστης καὶ ἀγαπῆται*. Monspelii Pridie Kal Febr. *CIJCIXCVL*.

EPISTOLA XLVI.

EIDEM.

NON ago tecum pluribus, amicissime Saracene: eram enim cum ista scriberem variis negotiis *ἐνθ' ἡν καὶ θ' ἔμ' ἀποσώσων* occupatissimus. cum erit otii major copia, grandes ad te epistolas exarabo. tantum tibi gaudium meum indicabo, tibi que gratulabor ob illam quam confido te esse consecutum non Bacchi lauream, sed Themidis. Maeste proposito adolescens *ἐνφύλαται*. Sic itur ad astra, Quod versus a me exigis, puto me parum tibi notum, qui tamen debueras totum intus & in cute novisse. Quis dixit tibi me esse de grege eorum qui dormierunt in Parnasso? falleris & toto quidem, quod ajunt, cœlo. adolescens olim delectabar interdum

eo genere *μυζ* / *ῥ* ne nihil agerem, cum aliud non agerem: maturior hæc ætas abstulit mihi omnem ejus facultatem nescio dicam magis an voluntatem. Quid? nonne habes affinem (nosti quem dicam: o misellum senem!) qui meam vicem versus satis multos quotidie evomat. Cur igitur me inani labore exerceam? ut scias quam exaruerit in nobis omnis *Μύων* vena, ascripti versiculos quos inter prandendum heri rogatu fratristui, cum aliud tempus non haberem, effudi. non mitto ut edantur: sed ut scias nihil esse tibi a me expectandum in eo genere dignum quod edatur. Vale, & patrum tuum virum clarissimum salvere jube. Gen. Prid. id. Febr. CIA 13 XCVI.

EPISTOLA XLVII.

JOANNI LYDIO

Tarditatem hujus responsionis noli mirari, vir doctissime. Nam & tuæ literæ gradu plane testudineo iter sunt clemente, & ego qui ante mensem illas accepi, ex eo tempore fui semper occupatissimus. Gaudeo priores meas tibi accidisse gratas. Velim persuasissimum habeas, mihi pietatis studiis nihil esse antiquius. Ita factus sum, ita educatus ab optimo parente meo & doctissimo, ut nihil ardentius a Deo quotidianis precibus contendam, quam ut vincat veritas, & veniat Christi regnum. Quod scripsi de vitando Manichæismo, dum fugitur Pelagianismus, propterea scripsi, quia videor mihi observare quosdam studio evitandi Charybdim in Scyllam incidere. Humano ingenio hoc est *ἐμφορῶν*, ut quam in partem cepit inclinare, eo totum propendeat, imo ruat: quod scimus olim accidisse viris magnis, qui aut divinam aut humanam *ἔκκετ* *ἡμῶν* naturam pio animo & sancto proposito defendebant. Quis nescit quid ea super re observent Athanasius & Augustinus de Dionysio Alexandriæ Episcopo, viro sanctissimo. Et Dionysius quidem sine errore erravit, si quid minus commode est ab illo dictum. *ἢ γὰρ ὅσα ἡμᾶρτεν, ἢ ὅσων ἀναμάρτητος*. Alii fuerunt multi, qui delapsi in barathrum semel hæserunt in luto. Multi, quod non ignoras, dum Nestorium persequuntur, Nestorio evaserunt nihilo me-

lo meliores. Si quæ hodie est controversia religionis, in qua cau-
to & suspensio pede sit ambulandum, ea mea judicio est, in qua de
Prædestinatione agitur. Atq; hoc simplici animo a me dici velim
credas. Nam qui Theologus non sum, sequi vos Theologos & de-
beo & cupio. Si quis mortalium privatas opiniones horret, is ego
sum Dei beneficio. Quæ gesta sunt a Serenissimo Rege in causâ
Vorstiana, clam te non est. Ego testis sum zeli incomparabilis quo
servent à *Μακάριος* hujus sapientissimi Principis præcordia. Faxit
Deus immortalis, ut totum illud negotium sine terminetur sibi
grato. Arminium & Bertium sunt qui involvant in eandem crimi-
nationem. de quo vestrum est pronuntiare, non nostrum, qui a
vobis longe absumus. Scripsi ad utrumque, Vorstium inquam &
Bertium, post acceptas ab illis literas non unâs, & jussu Regis ac
meapte etiam sponte ad concordiam eos sum hortatus, *καὶ τῶν τῶ
μὴ φρονεῖν ὡς ὁ δὲ φρονεῖν*. Inprimis displicet mihi illa quam tuentur
libertas prophetandi, certissima perniciēs religionis, nisi certis
finibus acriter coerceatur. De libris Clemangii nihil dum accepiz
sive ea est negligentia eorum quibuscum ea de re egi, sive alia caus-
sa intervenit fontica. Vellem significasses mihi quos ejus autoris
libros habeas. Ego brevi *ὅν Θεῶν* Oxonium cogito, atque ipse tu-
um negotium geram, *εἰ δύναμαι γὰρ, καὶ εἰ πιπλεσμένοι ἐσσι*. Deus im-
mortalis te servet per Jesum Christum *τὸν μόνωτα τοῦ σωτῆρος Ἰησοῦ χριστοῦ*.
Lond. xiv. Kal. Mar. stylo Angl. cix id xevi.

EPISTOLA XLIX.

IACOBO BONGARSIO

Binas a te simul accepi literas, suavissime & φίλινε amicorum
Borgarsi. ego vero paria tecum faciam non numero epistolâ-
rum, sed prolixitate. tamen plures, sed breves & Laconicæ scyta-
læ similes: ego fortasse pauciores, sed *τὸν Ἀσιατικὸν τρόπον ἀδελφασχῆ-
σας* & bene longas mitto. Quid facerem? Ut si isthic essem nihil
facerem libentius, quam ut totos dies tecum transigerem, & so-
les conderem: ita nunc absens per epistolas garrio tecum quam
luben-

lubentissime. Vere garrus. Nam plane quicquid venit in buccam
 id stylus exarat. Tuum est ἀδολοχίαν & incuriam inscribendo me-
 am facere equi boni. Venio ad tuas, & quidem ὁμηγερέας ὑπεροπίας
 τῶν ἄλλων. Ain tu Sylburgius fuit? O factum male! o gravem reipubli-
 cæ literariæ jacturam! en quo spes mortalium redeant: nam pau-
 cis antediebus per Commelinum mihi significatum erat de mul-
 tis ipsius exceptis & inchoatis laboribus. habent Græcarum litera-
 rum amantes quod doleant. quanquam, ut nunc vivitur, paucos
 ea cura tangit, prorsus enim contemptæ jacent nostræ Musæ Græcæ,
 & si ita pergitur; pauci adhuc anni, & vel nomen Græcorum au-
 ctorum interierit. Viden' subolescentem istam juventutem, ut tæ-
 dula est, ut molliter & delicate literas tractat? alii ambitione &
 gloriolæ cupidine ducuntur, plerique ad quæstuosas artes propen-
 rant lucripetæ frugiperdæ. Ita vivam, amicissime Bongarsii, ut hæ-
 res impetum meum sæpe retardat, moratur, & frangit: nam qui-
 bus labores sudoresque nostros imputabimus? Τὶς τῶν νῦν τὰ Μουσῶν
 ἄλλα μετρηχομένων χάριν οἴσεται; De juventute loquor, cujus studia
 juvare erat animus. Verum ista querela non erat hujus loci, neque
 temporis. quanquam volui te scire quid me lentum adeo faceret
 in iis publicandis, quæ sunt nobis in Græcos auctores observata.
 nam tu quidem non cessas latus fodere. Mihi vero ἐν δυνή θυμὸς vel
 obtemperare tibi, vel calamo & stylo longum vale dicere. nam si
 in Galliam me semel abdidero, quiescam, opinor, ab hac cura &
 alias res agam, si tamen impetrare a me hoc possum, ut alias res
 agam. Noli facere, inquires, & βιβλαβαραμμένα loca omitte. At rur-
 sus quæ me hic incommoda premant [ubi ne spes quidem meli-
 orum videtur relicta] non te fugit. Quid igitur faciam? nempe
 quod Deus Opt. Max. quod amici in dies & horas suggerent. An-
 nus quidem certe necessario hic agendus, postquam senatori no-
 stro ita me facturum recepi. Interea Athenæum, Persium, & quæ-
 dam alia, si vivimus & Deus aderit, edemus. Polybium eodem
 tempore publice explicabimus: cujus propterea separatim edi-
 curavimus quæ pertinent ad rem militarem Romanam, Vires in-
 genii

genii contendemus, nobilissime Bongarsii, ut aliquid præstemus nostris certe auditoribus non inutile, etsi quis noster auditor erit? quis Græca tractantem curabit? opinor vel duo vel nemo: ut scias tamen quam altè radices in nobis egerit scribendi cacoëthes, sinè nullum faciemus tecum orandi, ut quæ novissimis tuis pollicitus es Parisiis ad illius scriptoris editionem præsidia, cures atque communices. Hoc ita te rogo ut nihil possim studiosius. Addo amplius hoc unum, quod impudenter fortasse tibi imponam, sed imponam tamen: ut librum Vrsini, quo marmora antiqua & statuas expressit atque imagines mihi investiges. Dici nequit, quanto usui mihi illa antiquitatis specimina esse queant. Adde & Duillii statuarum inscriptionē seorsim editam cum Commentario Ciacconii, puto libellum esse editum non ita pridē a Raphaelengion, qui eum pollicetur in nupera editione Sallustii. amabo, fac habeam. Etiam illud ate peto & quidem obnixè, ut cum Parisios ibis, magnis ibi viris aliquot salutem a me dicas, quibusdam etiam Suetonii exemplaria nomine meo offeras, quæ tibi Chouerus nostras dabit. mandatu meo. Ego enim multos jam menses frustra quæro viā eorum mittendi. Tu igitur, si grave non est, accipies a Choveto exemplaria quatuor, & dabis unum Emerio Thuano, alterum Fabro, qui Simplicii in Epiætetum copiam nobis fecit: duo reliqua duobus Pithœis. Illud a te non expecto, ut munuscula ista nostra verbis tuis ornes. satis est, si nostram vicem illa offerre digneris. scripsissemus ipsi, ni defuisset qua otium, qua scribendi argumentum. Iam enim & ad Emerium virum amplissimum, & ad clarissimos Pithœos ternas literas dedimus: pervenisse nostras in ipsorum manus, tam pro comperto habemus, quam mirari solemus, nullum adhuc tulisse nos responsum, eramus tamen scripturi nihilominus, ni pridie quam has daremus, uxor abortum fecisset, & ex ea re gravissime adfecta decumberet. neque alibi ista mihi scripta quam ad spondam lecti illius accumbenti, & ipsam subinde appellanti affantique. Poteram aliquot adhuc dies scriptionem hanc differre, sed doctus multis experimentis literas quoque nau-

fragium sæpe facere, nactus tam opportunam occasionem prætermittere nolui. Parabam plura: sed somnus urget. Vale vir clarissime & amicissime a. d. VI Nonas Martias c15 15 xvi. Tuas ad D. a Fraxinis Tornæsi commisi. Eam tutissimam esse viam experientia habeo compertum. Is Lugdunum mittit ad suos, qui fideliter curare hætenus soliti, ut responsa arguunt a Præside missa.

EPISTOLA XLIX.

EIDEM

TRadideram paullo ante fusciculum tibi inscriptū Rapellenſi illi viro doctissimo & honestiss. qui liberos D. Sancii aliquando rexit: mox venit in mentem, non posse meas ad Firxium tuti⁹ cuiquam credi, quam tibi, igitur has ad te e vestigio exaravi, ut, si grave non est, cures meas perferendas, quas his adjunxi. Tu vicissim quod cunque volueris, onus humeris meis impone, bajulabo ea fide qua debeo, homo tam multis officiis & beneficiis tibi devinctus & obstrictus. Tuas ante profectioem in Gallias exspecto paullo uberiores. Vale amicissime Bongarſi. Deus te Opt. Max. servet ac brevi reducem χαίροντα σὺν χαίρεσιν Argentinam sistat, quando præ ea quæ te tulit: placet patria. Iterum vale. Genevæ Idibus Martiis c15 15 xvi.

EPISTOLA L.

CONRADO RITTERSHVSI.

Diu filui, nec filui, doctissime & amicissime Rittershusi. Silvia apud te; non filui de te apud amicos, & Musarum ὁμοίως ἡμῶν γεγάποντας. Ego vero nominis mei prius obliviscar quam Rittershusii: quem penitus ἐν δέλτοισι φρενῶν inscriptum, & μνησθῆναι ψυχῆς καὶ Ἐνερπιδῶν, infixum circumfero. Omnia in te me capiunt, eruditio, industria, iudicium: sed nihil æque ac similitudo, quam animadvertisse mihi videor, in tuis meisque moribus. Quamobrem σὺν ἀδελφῇ juncta inter nos hæc amicitia est, ὥς αἰεὶ τὸν ὁμοῖον ἀγαγεὶς ὡς τὸν ὁμοῖον. Suetonium nostrum tantopere tibi probatum fuisse, (sic enim ais) cum vehementiam amoris in me tui cogito, non nimis miror.

miror. Scis enim quam solcat τὸ φιλεῖν καὶ τὸ φιλεῖσθαι τοὺς φίλους, & tamen gratum nihilominus fuit, iudicium tuum de nostra illa opella cognoscere: præsertim cum clarissimorum longeque eruditissimorum virorum Philippi Sherbii & Scipionis Gentilis suffragiis tuum hoc iudicium comprobari scribas. Equidem is non sum, ὃς μὰ τὸν ἐν ἑσπερίῳ ὕμνον θεῶν, qui inanis gloriolæ cupidine ad scribendum impellar. sed neque cornea nobis fibra est: ut si quid nostri talibus viris placuerit, non lætemur. Quod me hortaris, ut quæ in Polybium aliosque auctores sint nobis observata, edam: currentem tu quidem: etsi sunt sane nec pauca nec levia, quæ me interdum monent, ut his studiis sero quidem, sed serio renuntiem. Verum de iis agam tecum alias pluribus. Nunc in Athenæo eramus: neque jam per nos stabit, quo minus post diem oppido paucos prælo liber subjiçatur. Absque hoc incepto foret, in Galliis fortasse nunc essem: unde nuper cum præsentissimis vitæ periculis Dei ope sum reversus, Oppianum tuum avidius semper in dies & horas exspecto. Gratissimum verò mihi, quod narras de Gunthero Poeta, ut tempora erant, eximio. Legi illius Ligurinum Wecheliane editionis: nec alia mihi nunc ad manum. Si esset, aut omnino haberem aliquid, quo ornari augerique tua posset editio, scias ea fide id me tecum communicaturum, quam præstari mihi ab amico in re simili postulo. Epigrammata nostra, quæ fecisti de non pessimis fortasse Græcis Latina quam optima, sic mihi, sic aliis hic placere, ut mea tuis libentissime, velis modo, sim commutaturus. Merito te plurimum amo, amicissime Rittershufi, qui Poeta cum sis, nostra, qui ne versificatores quidem sumus, tanti feceris. Mitto ad te quæ olim in Theocritum scripsi, & nuper rescripsi. Vale & me ama, qui te vehementissime. Magnis isthic viris Scherbio, Gentilique plurimam a me salutem. Scripsi nuper ad Joachimum Camerarium amantissime ab eo lacessitus: puto meas fuisse illi redditas. illi quoque & Philippo dignissimis tanto patre filiis salutem meis verbis, si grave non est, impertieris. Vale iterum. Genevæ a. d. III, Id. Martias, c15 15 xcv

Cum erit plus otii, scribam ad te pluribus, Hoescheli doctissime. Nunc occasione sese offerente prætermittere istud quasi legitimum carmen nolui, valere me, & omnia tibi felicia fausta que a Deo Opt. Max. optare. His diebus rusticatus sum cum Theocrito. Olim pene puer in eum eram aliquid muginatus. Putabam ἀνεμιαῖον illum & vere ἡλιπτόμηνον ingenii nostri foetum in doctorum manus nunquam venturum, & me illi fore superstitem. Contra evenit. nam summus doctorum Scaliger recudi voluit. relegi igitur, & nescio quæ interpolavi. Comelinus mittet tibi exemplar unum, rogatus a me. Proximis literis puto me tibi de inchoata Athenæi editione significaturum. Quicquid poterō præstabo. Id ne nimis exiguum sit in tam difficili opere nimis vereor. Et ut verum tibi fatear, ἀρτι μὲν ἐχώσατο πύτης. Sed quod mihi imprudenter intrivi, fortiter devorandum. Vale vir doctissime, & Velsero viro clarissimo plurimam a me salutem. Genevæ, Idibus Martiis
CIC ID XCVI.

EPISTOLA LII.

JOSEPHO SCALIGERO.

Semestre hoc silentium tuum mirarer, nobilissime Scaliger, nisi conscius mihi essem, causam ei esse à me ipso præbitam. Memini enim ante menses, opinor, septem scripsisse ad te de itinere in Gallias quod tum parabam. Eo factum suspicor, ut cum huc literas dares postpaullo ad Bezam & Goulardum, nullas ad me adjiceret, quem absentem putares. Ego vero mensem tantum absui: postea enim quam matrem visi, quæ non procul Valentia habet, e vestigio pedem retuli, nec iter institutum ad virum amplissimū Philippum Canajum a Fraxinis perfeci. Fuera ab eo non unis literis vocatus, ut quod adhuc persuadere per epistolas non poterat, de migratione in urbem Montispeßuli, verbis coram efficeret. Mihi ea conditio multis de causis nondum satis probari potuit.

tuit. Sum enim otii amantissimus: neque aliud a Deo Opt. Max. exopto, quam ut in alta & profunda quiete quod superest vitæ exigere possim, & simul charissimis pignoribus meis consulere, non ut divitias illis congeram: abest a me *ὡς ποτὶ πάντα* illa cura: sed ut olim post funus nostrum sit, unde honeste & liberaliter educari possint. Tu, vir summe, qui nostrorum Gallorum *Ἰδὲς δὲ πᾶς καὶ νόον ἔγνως*, quid suades? stabo enim libentissime etiam in his rebus, judicio tuo. Magnam quidem benevolentiam erga nos duabus legationibus Monspelienses ostenderunt: conditio tamen non adeo lauta, aureorū ducentorum cum ædibus, & nescio quibus aliis rebus. Noster hic Senatus, ni deessent nervi non bellicantum, sed omnium fere rerum, facile illos in hac contentione superaverit: nunc in angustissimum locum redactæ sunt res hic nostræ publicæ. Cæterum scripsit ad me nuper Commelinus noster autorem te sibi fuisse, ut in Theocriti quam parabat editione veteres quasdam nugas nostras non omitteret. Næ tu oculos habes Lyncæos, qui latitantem inter sentes & rubos libellum inveneris. Ea fuit causa, cur denuo eam opellam retexuerimus: sed profecto non major otio quam ante texueramus. Vale *σε βασιμῶτατον ἐμοὶ χάρα*. Deus te servet rei literariæ culmen & columnen. Gen. Idib. Mart. c10 10 xcvi.

EPISTOLA LIII.

FRIDERICO LINDENBROGIO.

TErnas ate literas, doctissime Lindenbrogi, accepi, cum totidem eximiis & gratisimis muneribus tuis. Primis respondi pridem, tibi que gratias egi pro carmine, quod primum fuit ex muneribus illis, quibus sum a te provocatus. Vinculum obligationis ejus nondum exolveram, cum ecce iterum atque iterum adstringis me novis beneficiis. Si ita pergis, non poterit, quin tui tandem sim juris & mancipii *ὅλος καὶ πᾶς*. Veruntamen si offert se occasio, certabo tecum iis artibus, quibus me primum es aggressus. Igitur alia alias cum Deo, nunc mitto tibi, quæ olim in Theocritum scripsimus, & nuper rescriptimus, tenue & levidense præ-

sus munus, sed quod gratum fore spero, vel eo nomine, quia viris magnis id velut tirocinium nostrorum studiorum non displicuisse scimus; Si de tuo consilio edendi Pauli Diaconi prius essem factu certior, iuvissiem te ms. codice, quem habeo non pessimæ notæ. De Isidoro fac amabo opus appareat, & illa tandem Glossas publicæ, quarum desiderio pene contabui. Glossarii editionem parari a Vulcanio, viro doctissimo, lubens intellexi. liberatus sum cura pridem mihi curarâ maxima ex parte. Euit enim animus non semel idem conari, & in ea palæstra sudatum mihi non leviter: sed nec cum Vulcanio igne congregi libet, nec ita asotus existimationis meæ sum, ut Apollinis ejus, qui Delphis relictis suum isthic tripodem collocavit, respectum non habeam, ut Iunios, ut Douzas, ut alios taceam, Theodoretum locum, de quo per epistolam quæris, attigimus ad librum primum Suetonii. sed scito quod fugit nos tum monere, ut alia multa, non primum Theodoretum ita locutum. Dio Chrysostomus: *ὅτι Ομήρου γὰρ χελύειν* [loquitur de Platone] *μάλα εἰρηνικῶς ἀψάσας αὐτὸν εἰς ὧ καὶ μύρω καὶ τεχνήσας ἀφ' ἑνὸς παρ' ἄλλης. τὸ τοῦ δὲ αἰ γυναικὲς ἐπὶ τῶν χελιδόνων ποιεῖσιν.* De loco Suetonii e Claudio cap. xxxiii. viderimus alibi. Tertullianus in Apologetico cum scribit: *nam et aruspex mortuis apparet*: tangit veterem aliquem ritum circa mortuorum solæmnia, quem ut obirent & exsequerentur aruspices, moris erat. id quale sit, alibi non meminimus *ἀφ' ἑρμῆος* expressum. Arnobii locus uterque, de quo me consulueris, manifesto corruptus est, nec prius explicari potest, aut debet, quam emendari. nihil nunc succurrit, quo me teque expediam. Tu quem solis nostri radii propius tangunt, cur aliunde lucem quæstas? illum adi sodes. posterioris sane Arnobiani loci mens non est obscura. Habes *πρὸς τοὺς ἀπορήτους* non *ἀποκρίσεις*, sed *συναπορήσεις* meas. Vale Friderice eruditissime. Genevæ Idibus Mart. cix dxcvi.

EPISTOLA LIV.

IOSEPHO SCALIGERO.

NVdus quintus cum ad te scriberem, vir illustrissime, & animum

num variis curis *ἡν καὶ οὐκ ἔχουσιν διακρίνειν* haberem, duo prætermisi, de quibus vel maxime insisteram tecum agere. Alterum fuit, ut gratias tibi agerem maximas, quod ad propositas tibi a me e Suetonio dubitationes respondere non insuper habueris: sed novissimis tuis abunde mihi satisfeceris, quæ etsi serius ad me sunt perlata, quam ut beneficio tuo possem in hac editioe, quæ jam ad umbilicum erat perducta, uti: constabit tamen nihilominus tibi operæ tuæ fructus. Alterum erat, ut novum a te beneficium, si pateris, extorquerem. Cupio enim (& cupio sic, ut nihil unquam vehementius) mecum a te communicari, quæ haud dubie in Athenæo *ὁ δὲ Περικλῆς* olim observasti. Hoc mihi te non esse denegaturum, quæ tua est humanitas & amor in me singularis, spero equidem atque adeo confido. Cæterum qui has tibi tradet, per est honestus adolescens, bono genere prognatus. Is cum isthuc se conferre studiorum causâ cogitaret, per me voluit tibi innotescere. Quare rogo te etiam atque etiam, ut tua illum benevolentia, vel meo nomine digneris. Vale & vive diu quam felicissime *ἀμφοτέρων τῶν ψυχῶν ἔξ τῆς σπουδῆς ἐπαρµοδιέσσης*. Gen. a. d. XIII. Kalend. April. CIO IO XCVI.

EPISTOLA LV.

JACOBO AUGUSTO THYANO.

Literis tuis, vir amplissime, quas ante sex septem menses reddidit mihi D. Bullio, & sero & raptim respondebo, quod serius scribam, in causâ est spes quæ me hæctenus lætavit, posse me isthuc eî eodem Bullione ad vos revertente venire. nam & te id non nolle intelligebā, & ego hoc plane multos jam menses sitio, nedum cupio. verum ego quartâ me puto luna olim natum: cui quidem ita spisse & lente quicquid opto evenit. Sæpius in longa vita hanc factorum meorum inclementiam experiri memini. sed enim molestius evenire nihil fere mihi recordor, quam quod hoc consilium exitum habiturum sit nullum. mihi enim prorsus *τῶν ἀδυνάτων ἐν* ante proximam æstatem exactam iter isthuc suscipere. Quæ me impediunt atque aliquot jam menses habuerint impeditissimum, nar-

narrare supersedeo. raptim enim ista & tumultuarie exaravi, ^{faci} etiam eo non nihil, quod melius hæc coram idem ille Bullio sitis, bi expositurus. ex eo intelliges, vir amplissime, [si modo ad tuam curam ea res pertinet] migrationem nostram ex ea urbe, quæ nos; hætenus fovit, in Occitaniam. Tandem enim constantiam nostram, & consilium τοῦ ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει ἐγγηγεσθαι καὶ καταπονήσκειν. fregit Monspeliensium ad se nos vocantium ἐκένει καὶ προσλιπέησθαι. Quod igitur bene vertere mihi, bene illis, velit Deus Opt. Max. eo lares transferre constitui. quin hæc ipsa Lugduni scripta mihi, cū eatenus pervenissem & meos meaq; omnia perduxissem. Simul illuc appulero scribam ad te, vir amplissime, de nostris studiis plura. Vale & me tui observantissimum amare perge, Lugduni raptim XIV. Kalend. Jan. MDLXCVI.

EPISTOLA LVI.

IACOBO BONGARSIO.

ACcepi nunc ipsas quas Paulo Stephano meo dederas: & simul cum iis fasciculum librorum aliquot. Literis tuis hisce meis respondebo: pro libris quid possum aliud, nisi gratias tibi agere & habere multo maximas? Ego vero id facio: & ex animo quidem prorsusque medullitus. Ene rit unquam ille dies, cum ego luculento aliquo testimonio meum in te amorem summum, testatum tibi facere atque adeo omnibus potero. Tuus certe sum, ære tuo tibi quæsitus, partus, mancipatus. Sed quid ad te redibit inde boni aut commodi? nempe, ut quæ in me singulis prope diebus confers beneficia, male ea collocata ne putes, quippe in rem tuam: quæ ut indies augeat, crescat, melior fiat, tua interest non parum. O si mihi unus item & alter amicus! forem brevi ad illa quæ paro instructior & paratior. Sed quo rarior in terris avis est amicus perfectus, & qui tanti nominis mensuram impleat; eo pluris tua mihi facienda merito, Bongarsi charissime, amicitia. Accepi igitur & Nicephorum pridem: & hisce proximis nundinis quicquid per varios tabellarios librorum & literarum misisti. quorum

rum omnium gratia, grates tibi quas maximas potui binis literis
egi: alteras P. Sabaterio Lutetiam misi, quoniam te illuc brevi
putabam profecturum, alteras Melchioris Junii, disertissimi vi-
ri, filius qui hic est promisit se traditurum homini certæ fidei. Mit-
to ternas quas proximo mercatu dedi: quarum primas puto peri-
isse, quibus adjectum nescio quid fuerat nostrarum in Theocri-
tum nugarum, simul epistola ad Rittershusium & libelli ejusdem
exemplar unum. De notis ad de pallio judicium meum libere
scripsi proxima epistola. quod nostras petis notas: obsecro te, se-
rio loqueris an per jocum? hoc potius putem: tamen quasi aliter
res habeat & ex animi sententiâ id me roges, morem geram vo-
luntati tuæ. Igitur ternas expecta sis dies paucissimos: unas de Po-
lybio, alteras de eo libello Tertulliani, tertias de Aristeneto. Vi-
den' ut otio tuo abuti parem? Deus te servet, vir amicissime. Gen.
raptim a. d. III. Non Majas c10 10 xcvi. Celasti me versionis Ari-
steteticæ autorem, & in incerta conjecturarum me coniecisti. Pu-
to autem Josiam Mercerum esse, non alium, qui id stadium adeo
feliciter decucurrit. Quisquis sit, in partem amicitiz illius veni-
re tecum vehementissime cupio.

EPISTOLA LVII.

EIDEM.

SI novissimas accepisti meas, virorum optime & amicissime,
non dubito quin hanc brevitatem sis accusaturus, meque vel
oblivionis vel inconstantiz ingensaturus. memini enim polliceri
me tibi iis literis quas statim exaravi ad te, illis plectis quas Pau-
lus Stephanus adtulit, tres epistolas brevi tempore scribendas, u-
nam de Polybio, alteram de Tertulliano de Pallio, tertiam de A-
risteneto. Vbi igitur illæ sint, inquires: Ego vero oblivione, uti
vides, hic non pecco: sed curis obrutus molestis, & tempore de-
stitutus spem tuam destituo, non facturus si plusculum otii essem
nactus. Igitur ubi primum respirationis, eque negotiis illis me expe-
diero, quibus cum nunc lucubabar, præstabo me promissi memo-
rem. nisi tamen tu gratiam prius feceris scriptiōis ejusmodi, &

came supersedere volueris. Id quidem esset melius. sed ego qui possum aliter obstrictissimum & gratissimum tibi restatum animum facere? mihi vero ardet pectus cupiditate qua flagro dies noctesque declarandæ meæ adversum te ἀρρήτως καὶ ἀφάτως φιλίας. Ita meritus es, amicissime Bongarsi. Vale. neque enim plura nunc poteram. Scito autem quaternas jam misisse me ad te literas post nuptias Francofurtenses nundinas. Item illud, accepisse me quicquid librorum misisti. quorum omnium nomine ago tibi habeoque multo magis gratias quas possum maximas. Iterum vale. Propriæ die Idus Majas CIO IO XCVI. Fasciculum Condolo traditum accepi & tuas ad D. a Fraxinis curavi. Quod superest, patritii Senensis velim sit tibi curæ ut possim integro beneficio tuo perfrui. utinam & quæ Choulus quidam scripsit, haberem. Stephanus antiquum servat.

EPISTOLA LIIIX.

CVNRADO RITTERSHVSIØ

Binas post mēum e Galliis reditū a te accepi: prioribus respondinuper & literas ad Bongarsium V. Cl. misī, & simul nostrarum nescio quid in Theocritum pugarum. posteriores reddidit mihi Amandus Polanus vir eruditiss. In Gunthero esse te intellexi iterum lubens: scripsi quid de eo proxime, quæ nunc ut repetam non est operæ. Conjectura utraque tua, quam mihi indicasti, iudicio meo recta est: & nā ego plurimum tibi debeo, qui cum hactenus rerum cassas literas semper a me acceperis, luculentas ipse mittere non cessas, ex quarum lectione doctior sūm. negare non potes, quin jure in te vetus dictum expetat, χρῖστα χαλκείω, verumtamen neque ego propterea Diomedes, neque tu Glaucus. Memini grandem aliquam epistolam minatum me tibi aliquando. nondum periculum effugisti. noli adhuc Æsculapio gallum, ubi primum occasio offeretur commoda, senties memorem. Hæc scribebam occupatissimus, solum ut scires tuis literis nihil quicquā posse mihi accidere jucundius. Vale doctiss. Rittershusi, & plurimam a me salutem viris clariss. a quibus nos istuc amari, & quos a nobis

nobis edoli non ignoras, Iterum vale. Gen. 111. Non. Majas.
 εἰς ἱερὸν,

EPISTOLA LIX.

PHILIPPO CANAIO A FRAXINIS.

Οὐαγγέλιον de reditu τῆς σῆς σελύγης τῆς πολιορκίας! expectabam
 avidus & μετῴρος eum nuncium: præsertim ex quo intellexe-
 ram peregrinari illam non solum ἐν γαστρίᾳ ἔχουσαν, sed plane ἐπίταξ-
 ῆσαι, καὶ Ἡρόδοτον. Magna igitur Deo Opt. Max. laus, magnæ gra-
 tes, qui & illam & tecum illa per tot pericula rerum servavit. Con-
 fido etiam cumlatum esse jam beneficio alio non minori prius
 istud sane magnum & luculentum. Spero enim te priusquam has
 legas nova prole auctum ἡνταρχύειας τῆς περιπόρητου σῆς διαποίνης. Ita
 esto, o magne rerum omnium arbiter. & hujus quoque voti da-
 mnas esto præses integerrime. non gaudebis solus tua gaudia: &
 nos illa tangunt: qui semper ἐξ ἀλλοῦ μὲν ἔψυχῆς καὶ χαίροντι συγχά-
 ρονται καὶ λυπόμενοι συλλυπόμεθα. Hæc lex æterna veræ amicitiae: i-
 dem velle, idem gaudere, dolere idem. Igitur ut ego ex literis
 tuis factus sum latior: ita te ex meis tristiores fieri oportet;
 magnum enim cepi nuper dolorem ex obitu viri clarissimi & do-
 ctissimi Alberii nostri. Is si nescis Divionæ ante mensem circiter
 hominem exuit. Beatum illum qui patriam sic affectam, ut spes
 salutis sit prope nulla, mature reliquit; mutans alia meliore &
 semper quidem optanda, cæterum nunc maxime expetenda. Me
 vero angit illud maxime, talem tantumque virum ita multas fru-
 stra vigilias vigilasse, tot incassum sudores sudasse: nec literis
 quod poterant eximie, quicquam unquam ejus labores profuturo-
 ros. Nam ut alia omittam, Hippocratem certe & Aristotelem ejus
 industria illustratos non videbimus. Schedæ ejus & in eo genere
 scripta si qua possum ratione efficere conabor, ut tibi servantur,
 agamque de eare cum illa, quam tuis literis indicasti, studiosissi-
 me. Res nostræ suo & solito loco sunt: nisi quod diem illū avidissi-
 me præstolamur qui nos junget invicem. Quare persuasissimū sit
 tibi edito Athenæo advolaturū me statim isthuc συν γὰρ τῷ Θεῷ. Quod

Montem Pessulum te mea gratia venturum affirmas, tribui mihi a te amplius sentio quam vel pudor meus ferre vel lingua possit eloqui. Tu ut ad me venias? Ignosce mihi, ipsam rerum naturam commutas. Quis enim ego sum? unus nempe illorum hominum quos sapientissimus Imperator vulgo haberi ait *ζῶα ὡν μέρος χαλὰ γέλωσι*. Tu autem quis? sed nolo tibi esse molestus. Veniam igitur ipse potius ad te, vir maxime, neque mihi unquam longa via erit, quæ ducet me *πρὸς τὸ ἔργον τῆς ἐμῆς ψυχῆς ἡμῖν*. Omnino si quem exitum habere debet pridem institutum negotium, conveniamus prius necesse est. multa enim sunt quæ malim tecum præsens quam per epistolas. Sciro tantum alta esse quæ cogitamus, ardua, & magna. Deus ille, ille *μέγας ὃς ὑβανῶ* Θεὸς faveat conatibus & cœptis benedicat: prodesse posteris, gloriam & *ὕψις* promovere, hæc omnis mea cura, omnis amor. Sed enim quid nos sumus? iterum dico *ὑδάμινοι* plane, imo *τὸ μηδὲν*: & quod maximum *ἀνδξιοι* & *ἡκωγήται ἀπ' αὐτῶν*. Verum ista coram. Nunc quid sit futurum & quam *προπλὴν τῶν πραγμάτων* Iccius portus, adeo turpiter amissus, sit allaturus velim ex te scire, quatefecit & concussit animum meum magnitudo ejus casus. Nisi igitur aliter ipse sentis, tibi huc non nobis isthuc est cogitandum. Tuas exspectabo impatientissime. Vale præses amplissime, & scriptionem *ἐσχεδιασμένῳ* boni consule. Ego & uxor pro tua & nobilissimæ conjugis suavissimorumque pignorum salute, & *παντοδαπῇ* felicitate Deum precibus fatigare & *ἀγλειπάνομν*. Vale iterum. Gen. a. d. III. Non Majas: c. 10. xvi. Iterum dico tibi, tuarum exspectatio me cruciat, magnum enim est quod accidit. *ναὶ ἔρχε κέρει, ὃ γὰρ βίος ἀβίωτος*.

EPISTOLA LX.

EIDEM.

ECquid tantum tibi abs re tua otii erit, Canai amplissime, nostrū decus, ut tot literis legendis vaces quot ego ad te scribo? puto enim me paucis his mensib⁹ qui à reditu meo fluxerunt, vicenas & eo plures tibi misisse. Ego vero ut omnes meas legas non postulo: satis

Satis mihi satis erit superque, si quod spero, benigno semper vultu a te excipiantur. fuerit hoc ipsum grande satis tui adversum me amoris testimonium. Ipse quod nullum scribendi ad te finem faciam, multiplex causa est. vel quia esse hoc aliquod officii genus vulgo creditur, quod equidem sine piaculo deferere posse haut putem: vel quia in ista omnium rerum perturbatione tu unus es meus amor, mea cura, in quo animus mœrore prope confectus acquiescat: tu unus es quem affari, quem appellare, quicum garrere, pro levamento omnium mearum ærumnarum soleam: tu unus denique in visceribus animi nostri medullis inscriptus, impressus, infixus, quem dies noctesque ore & corde circumferam, atque in oculis gestem. Qui igitur tibi sic junctus hæream, miraris si garrulitate mea sim interdum submolestus? quid fieret, iuquies, si propius abessemus? Quid si una essemus? denique subit aliquando vereri, ne hic metus ab eo quod institueras te avertat. At ego interea amore tui & desiderio marcescam, tabescam, liquecam. Quam vellem quod inceperas, vel aliter cecidisset vel tibi in animum venisset nunquam. mihi enim illud tantum ex eo contigit, ut quo propius a fruendi spe afui, eo nunc tuo conspectu tuaque ὁμιλία impatientius caream. Sed si Athenæus fuerit semel ad umbilicum perductus, faxo σαυτῶ πανελεήμονι Θεῷ, quam hæc vere loquar recognoscas ipsa. Vale & salve vir maxime & tecum nobilissima uxor tua cum omnibus tuis. Deus vos servet. Genevæ Prid. Id. Majas. CIOIO XCVI.

EPISTOLA LXI.

JANO GVILELMO STVCKIO

Literas tuas IV. Idus Majas datas accepi hodie, vir doctissime & amicissime, quæ mihi eo gratiores quo longiores erant. Ipse ne redhostirem te τῷ αὐτῷ μέτρω, non occupationes quas causari solemus, sed valetudo parum adhuc firma, faciet. Scribebam enim ista tibi vix dum satis recreatus e gravissimo morbo, qui superioribus diebus velut turbo quidam in me derepente incubuit, & τῷ τῶν μαχέρων χῶρῳ ὀλίγῃ δυν nos admovit. Quid multa? magna enim

animi voluptate illam beatissimam beatitatem videor mihi degustasse, quæ nos manet post hæc tot tantasque procellas & omne genus arumnas. Quod superstitem adhuc me Deus Opt. Max. esse voluerit, & ipse habeo maximas agoque illi gratias: & te quoque habiturum pro nostra amicitia confido. Mihi tam diu vita erit vitalis & jucunda, quam diu conferre aliquid ad divini Numinis gloriam labores nostros posse spes erit. Vita ignava & otiosa nec placita unquam nobis: & nec ejus aliquando vel necessitas vel voluntas adveniat, serio deprecor. Quos mihi commendasti nullus vidi: si se obtulerint & erit occasio, sentient tui amantissimum. Amandus Polanus te plurimum ἀγαπᾷ. reliquos nondum vidimus. Vale Gen. a. d. viii. Kal. Junias. c1315 xcvi,

EPISTOLA. LXII.

PHILIPPO CANAIO A FRAXINIS,

REvocatus ex ipso prope μακρῶν χρόνῳ, quo morbo me detulerat, hæc ad te scribo, Præses amplissime. Statues ipse gratulari mihi debeas, quod ex violentissimo morbo tam facile emersem: an vicem meam dolere, quod ex optatissimum portum tam prope accesserim, nec tenuerim illum tamen. me si unum spectes, dolabis, scio, cum dolente. meam & meos si intueare, non noles ita potius accidisse, & Deo Opt. Max. mecum imo cum aliis quam plurimis gratias reddes & laudes. Det vero ille mihi pro sua infinita clementia. ut quod super volet esse vita totum ad nominis ipsius gloriam pro virili augendam pio sanctoque animo a me conferatur. Ut diu vivam, non id est votorum meorum summum: ut bene vivam, id vero toto pectoris affectu opto, a quo, voveo. Spero equidem si coeptis Deus aspirarit ἐκ μέρους ἔσται, fore olim ut meorum laborum neque patria neque Ecclesia fructu careant. Sed hæc coram ut spero brevi, quanquam vota mea non parum moratur Athenæ, quam suscepi σὺν Θεῷ, editio. Tunc de Monspelienſi negotio affatim agemus: quod equidem quem habere exitum queat nescio. Scis enim in quibus studiis sumus, aut esse potius velimus

Ἐλοιπὺ ἄλοι χαίρειν. Scripsit ad me & Nemaufensis civitas operam meam in restauranda Academia sua exposcens. respondi ut nuper Monspelienfibus faciendum praescribebas. illae nempe iter me brevi faciendum dum ad te propero. Atque haec quidem ita habent. cetera Deo cura erunt & ut sint precor. Eundem oro venerorque supplex, servet te, tuam & tuas ac tuae *ἰσχυρῶς ἐπὶ τῶν δεινῶν*. Hoc fac, Deus magne, per Iesum Christum qui est vera salus & a quo omnis salus. Vaie. Gen. a. d. i. l. l. Kal. Junias. εἰς ιϛ κεντ.

EPISTOLA LXIII.

IACOBO BONGARSIO.

ITanē etiam isthuc de morbo meo fama pervenit? etiam vos ea cura sollicitos habuit? illa quidem vana certe non fuit. Nant repente ceu turbo aliquis in me incubuerat vis morbi sane ἀτλήτου ἀφ' ἑσθ' *ἀφ' ἑσθ' ἄφ' ἑσθ'*, nisi Deus & medici brevi succurrissent. Ei valetudini cholerae nomen est apud medicos; ut mirer illi me, hominem ab ira alienum & felle, adeo fuisse obnoxium. quod enim scribit Celsus, non esse mirandum si primo impetu aget tollatur violentia morbi, id mihi ὁλίσως δειν evenit. Quod aliter acciderit, Deo gratia, Deo laus & honor. Tibi quoque vit amicissime, pro ista sollicitudine tua, cuius index epistola fuit quam modo accepi, gratias ago & habeo quam maximas. Equidem prostratus ita ἀθρόως omnibus viribus magnam spem animo conceperam missionis honestae ab hac statione, in qua summ^o omnium rerum arbiter nos collocavit. Quoniam vero ad metam nondum pervenimus, neque adhuc stadium decucurrimus, fortiter ὡς ἀγῶνι pergam, & quae pridem orsi sumus, Deo adjuvante, ad aliquem finem perducere conabimur. Enimvero jam prope illud tempus est, quo missionem meriti esse videamur, qui, ut cetera taceam, tot jam annos sub matrimonii egimus iugo, quod tu necdum subiisti. Quid vis tibi? quando legi naturae parebis & ἀπὶ βροτῶν βροτὸν δώσεις; Vetus poeta dixit: δακτυλος ἡμέρα. verius dixerim ego, δακτυλος ἅπας ὁ τῆς ἀνθρώπων βιοτῆς χρόνος. Bene igitur factum, quod tandem hac de re statuisti, & diu

diu tractum negotium perficere decrevisti. quo nomine simul utrique toto pectoris affectu gratulor, & ut ea res tibi tuæque non jam sperata, sed pactæ & sponsæ, bene eveniat, supplex Deum Opt. Max. oro quæsoque. De Polybio, dic obsecro, vigilans an somnians illa scripsisti? Næ omnes me Musæ amabunt, si serio non per jocū vel tu vel Pithœus sponponderitis. Age igitur, effice amabo, opus appareat & priusquam re confecta desinere noli: languentem recrearis, jacentem excitaris, cunctanti stimulum admo-veris: omnem denique, fateor, ansam excusationum præcideris, si librum illum, cujus spem facis, in manus mihi tradideris. Scribam etiam ad clarissimum Pithœum, simul erit otium & tabellarii copia. Interca lubet quod nuper sum pollicitus, specimen aliquod nostrarum in eum scriptorem observationum tibi exhibere. Longe enim opinione mea falluntur, qui putant vel Vrsinum vel Lipsium sic expolisse præstantissimum illum auctorem, ut neminis opera sit amplius necessaria. Prior ille quam leviter ea cura sit defunctus nosti tu, vir eruditissime: posterior neque totius operis illustrationem instituit, & in illa ipsa parte quam tanta cura tractavit, quæso te, an semper *ἐντοχίᾳ* litavit? mihi quidem non viderur. sed statues tu melius, cujus est si ullius hodie istarum rerum propria cognitio. Ego miratus sum sæpe potuisse excidere Lipsio, tractatum quem suscepit explicandum, e Polybii alio opere, non e sexta historia, esse promptum. nam cur non habebitur ipsi auctori potius fides, qui tribus locis id disertè testatur? At hoc leve, inquires. imo gravissimum: leviter enim in Polybii versione oportet esse versatum, qui non animadverterit prudentissimum illius consilium & scopum, cujus gratia in historia sua de Ro. militia tanta diligentia tractaverit. Nollem etiam dissimulatam ab eodem difficultatem, quæ in ipso principio occurrit. Ait scilicet, Polybius stipendia legitima peditum fuisse olim vicena sive annorum viginti: sin gravis aliquid accideret, annorum viginti esse stipendia peditum. Quis ferat ita delirantem? neque enim delirare quid sit scio, si hoc non est. Atqui verba illius sunt ex interpretatione Lipsii: *pedites vicena sti-*

na stipendia expleere oportet necessario in annis XLVI. Paulo post:
Quod si quando res & circumstantes necessitas eo adigunt, debent pedi-
tes facere annuavicina stipendia. Nos qui istud tam subtile non qui-
mus capere, duas rationes explicandi ætus nostri excogitavimus:
 putamus enim alterutro loco mendum esse in numero & legen-
 dum vel sic: τὸς δὲ πρὸς ἑκοσι δὲ δραχμὰς πλεῖν καὶ ἀνάγκη ἐν τοῖς
 πεντακισχίλοις καὶ ἑξ ἑπτασὶ ἀπογενοῦσθαι. Statim post: εἰ δὲ ποτὶ χατεπίγρη
 καὶ τῆς πεντακισχίλου, ὀφείλουσι οἱ πρὸς δραχμὰς ἑκοσι πέντε δραχμὰς ἐνιαυ-
 οῦς vel sic: τὸς δὲ πρὸς ἑξ καὶ δραχμὰς. Mox: ὀφείλουσι οἱ πρὸς τρὶς ἑκοσι
 δραχμὰς ἐνιαυτοῦς. Prioris lectionis sententia est, fuisse in ve-
 tere Rep. Rō. ordinaria quidem legitima stipendia annorum XVI.
 extra ordinem vero propter necessitates Reip, interdum & XX.
 Hanc lectionem cum alia confirmant tum quidam e primo An-
 naliū Taciti locus, narratur ibi milites tumultuantes post Au-
 gusti obitum inter alia hoc quoque flagitasse, ut stipendia redige-
 rentur ad annos XVI. pro XX. Etsi autem non dicit Tacitus eum
 quondam fuisse modum legitimorum stipendiorum: est tamen
 verisimile veterem legem reposuisse istos, & juris antiqui atque
 obsoleti mantelum suæ seditioni prætexuisse. Non te fugit hunc
 perpetuum esse seditiosorum hominum morem. Posterioris le-
 ctionis occasionem nobis præbuit Servius, qui plenæ militiæ fi-
 nes annis XXV. terminat, ut videatur non absurde conjici inde pos-
 se ordinaria stipendia fuisse annorum XX. in majoribus Reip an-
 gustiis XXV. Sed non est novum numeros esse depravatos, cum &
 Galenus sæpe de ea requeratur, & ne longe abeam paulo post aliud
 in Polybii verbis non dissimile mendum, quo loco scriptum est
 in equitum delectu explicando: τὸς ἰππεῖς εἰώθεσθαι δοκιμάζειν ἐπὶ τοῖς
 πεντακισχίλοις δραχμοῖς. legendum enim δραχμοῖς. Autor ipse
 Polybius cujus sunt in tertia historia hæc verba: τὸ δὲ στρατότεδον
 πρὸς μὲν λαμβάνει πεντακισχίλους, ἰππεῖς δὲ δραχμοῖς. neque
 dubium eam esse Polybii mentem, ut mirer Lipsium dissimulasse
 hæc verba in versione prorsus cate. Sed sunt & alia pertinentia ad
 equites Romanos, quæ nova luce opus habent. mihi enim adhuc

nondum licuit videre ullius eruditi explicationem verborum Plinii e lib. xxxiii. cap. ii. quibus affirmat *Ciceronis temporibus atque adeo per Ciceronem maxime natam esse Reipublica tertiam illud corpus* qua de re cum erit plus otii, agam tecum pluribus: nam nunc quidem satis, opinor, muginati sumus, ac patientia tua abusi, & alioqui eramus nunc maxime occupati: erant enim literæ in Galliam scribendæ necessario. Adde quod hodie primum folium incipit edi Athenæi nostri, quod velit Deus esse felix & faustum. Non facile credas, quantum laboris improbissimi in eo negotio mihi sit exanclandum. Ea editio morabitur profectioem meam in Gallias, cum absque ea esset vehementissime cuperem Luteriam excurrere. O si te comite, imo duce, id possem! vel hoc me stimulare satis posset, ut tibi omnibus rebus omisissis ad inditum locum & diem occurrerem. Verum hæc *ἐν χῆνις πῖνα*, neque enim tam felici fato natus sum. Literas ad te meas quas Junio juniore tradideram, valde suspicor periisse, & inique fero. nolim enim temere in aliorum manibus venire quæ tecum garrio, semper quidem *ἐὸν χῆνις πῖνα*, cæterum sæpe etiam *ἀπὸ τῶν ἄλλων*. sed persuasus sum in te verus dictum expetere, *ὁ φίλος ἄλλος ἐστίν*. Cum hæc maxime scriberem, rogatus ab uxore sum, ut suis verbiste & nobilissimam tuam sponsam officiosissime salutarem. Intellexisse enim aiebat ex literis D. Fequieres ad uxorem suam, D. de Chalonges pridem itineri se accinxisse, ut quoniam tibi pedem efferre e Germania non liceret, filiam suam ad te deduceret. quod si est, spero te priusquam has legas, dulcissimum illud jugum, quod tam diu detrectasti, subiisse. Deus Opt. Max. cœpta tua omnia atque istud quidem maxime fortunet. Vale, virorum amicissime, Bongarsi eruditissime. Gen. a. d. xiv. Kal. Jul. c. d. xcvi. Non dissimulo apud te gaudium meum, cum ex tuis literis intellexi divinasse me, quis fuisset interpretes Aristæneti. Maçet tali amico & in hoc amore patere me rivalem sodes. De Aristæneto & Tertulliani de Pallio, maxime; nam & publice exponere eum libellum statui *ὅτι Θεῶν*. Quas misisti D. de Fresnes inscriptas, eas curavi omnes, pro-

proximis exceptis, quæ penes me sunt adhuc, sed non diu hæsuræ.

EPISTOLA LXIV.

IANO DOVSAE F.

IN summis occupationibus meis, vir doctissime, pauca hæc ad te exaravi vere raptim & ἰσχυράσμενος, sed qui scirem fratrem tuum literas ad te dare, facere non potui, quin significarem tibi dolorem illum insanum magnum & prope dixerim ἀφαιρετικὸν & ἀτλητὸν, quem mihi bonus ille senex imposuit, per quem factum audio, ne tu ad nos superiore hieme venires. Crede mihi, charissime Doufa, crede inquam jurato, haud temere molestius quicquam mihi evenisse longo jam tempore. sperabam fratris saltem tui adolescentis εὐφροσύνης præsentia effectum iri, ut tui desiderium lenius & patientius ferrem, contrarium plane usu venisse video. nam ex quo probissima illius perspecta & cognita indoles, cupiditate tui videndi ac propius noscendi μᾶλλον καὶ μᾶλλον flagrare coëpi. tu si pari αἰσθητικὸς καὶ θαλαμειὸς fuisses, nunquam factum esset, ut cum accessisses tam prope, pedem insalutatis nobis referres. atqui æquum erat ἰσοϋγῶν amaremur invicem. Sed video paratam tibi excusationem, cum ab iis sis revocatus, contra quorum voluntatem vel manum a te verti ipse quoque grande putarem nefas. Tuus sane adversum me amor satis mihi velex iis literis cognitus est, quas nuper amantissime scriptas misisti. plura ad illas tibi cum plus erit otii rescribam. nunc illud ὁδὸν πάρεργον scito, in editione Athenæi esse me occupatissimum. ea hoc ipso die ἀγαθὴ τύχη inchoata est, si ea cura me semel expediero, meliora fortasse σὺ καὶ γὰρ parabimus & inchoabimus majus opus, simul alia multa detexere conabimur, quæ pridem sumus orsi. verum hæc θεοῦ ἐν γράσσει καί τε. Vale amicissime & charissime Doufa. Genævæ. a. d. xiv. Kal. Jul. cio id xcvi.

EPISTOLA LXV.

JACOBO MONAVIO.

Literæ tuæ, vir clarissime, quas mihi Lovisius noster reddidit, singularis cujusdam tui adversum me amoris indices, singula-

ri me gaudio affecerunt. Nam & is sum ego, qui amari, notum estimari, a laudatis viris vehementissime semper optavi: & tu, Monavi clarissime, is es cujus gratiam meruisse pretium operæ sit. Ita merita virtus est tua: cujus prædicatores tot habes, quot sunt: qui te propius norint, imo quot omnino sunt qui te norint. Ego in his nomen profiteor meum, cui etsi non contigit ut de facie notum te haberem; animo tamen, quæ potior & melior nostri pars, sic mihi notus es, ut in admiratione tui nemini concedam. Peterem a te, ut me vicissim amares, nisi eadem illa virtus & humanitas tua juberet me esse hac de re securum. Nam etsi nullare me id esse meritum fatear, quia tamen amare me semel coepisti, alienum a constantia tua foret animum hunc adversus me tuum mutasse, ὁ μὴ γὰρ ποιοῦν εἶναι. Quod scripta nostra dilaudas, vir doctissime, agnosco benevolentiam tuam & gratias ago: judicium non agnosco, & id potius desidero. doceri enim quam laudari a te præsertim hac eruditione viro, longe malim. Quin ergo potius illud te velim oratum, si quando nostras legis nugas, memor sis pleraque omnia cruda adhuc & immatura nobis vel excidisse vel esse casu aliquo extorta. Ita rem habere, fidem fecerimus, si Deus Opt. Max. otium illud, otium quod tantopere expetim⁹, olim concefferit. Sed nos, vir clarissime, xxxviii. annum ætatis jam agentes vitæ summe brevis spes vetat inchoare longas. alioqui habemus inchoata quamplurima, affecta etiam quædam, futura si quando illa ediderimus. τὴν αὖτε ἐγὼ egregiæ nostræ erga literas voluntatis hautquaquam levia testimonia. Nunc in Athæneo sumus ὅλοι καὶ πάντες: volumus enim publice obstrictam fidem liberare, absit enim a nobis quorundam vanitas multa promittentium atque adeo jactantium, de quibus præstandis ne cogitarant quidem unquam. Ea editio inchoata ante mensem jam alterum, lente quidem, sed procedit tamen: nisi quod hisce diebus remora magna studiis nostris objecta est per charissimæ filiolaræ & jam [hei mihi!] cum ista scriberem, conclamata valetudinem. Ea me cura multos jam dies habuit mirum in modum sollicitum atque anxium; verumtamen & illa & nobis
quid

quid sit futurum *Θεὸς γὰρ γινώσκειται*. Salus mihi a Rhodomano viro doctissimo per te nuntiata gratissima fuit. amo illum & colo: est enim illius mihi nota eruditio. Scripsssem ad eum si otii plusculum fuisset: accepi namq; superioribus diebus quas ante menses amplius decem scripserat. respondebo brevi Deo juvante. Fieri illi injuriam a nostro sene, id vero auribus invitissimis intellexi: sed profecto ita est, si quis fuit qui vetus dictum tolleret, *ὅς καὶ δὲ οἱ γέροντες*, is ille est Hoc dicere & sentire malo quam quicquam gravius. Nostras in Theocritum Tellenas tricas misissem nunc tibi, quando illas desiderare visus es, si per tabellarium licuisset. De nobilissimo Burghausio & amicissimo Scultero atque eruditissimo, gratum quod scribis, nescio an meum illi silentium accusent. ego ipsorum certe. Sed sarciemus spero brevi. Vale, vir clarissime. Gen. a. d. vi. Idus Julius c13 13 xvi.

EPISTOLA LXVI.

JACOBO BONGARSIO.

Libros quos muneri misisti mihi accepi ambos, Bongarsi amicissime. simul literas non unas sed ternas proximis Argentinensibus nundinis accepi. Vtrum prius laudem, diligentiam in scribendo, an magnificentiam in largiendo, haud scio: plurimum certe & hoc & illo nomine me tibi habes devinctum. Vtinam istum erga te animum meum re tibi, non solis, ut haftenus, verbis facere testatum queam. Interea te oro, quæsoque, Bongarsi suavissime, spectes voluntatem quæ sane eximia: non facultatem quæ oppido quam tenuis. Pervenere ad meas manus & tres illi libelli, quos misisti. Næ tu recte judicasti, qui eam Pelissonis opellam luce dignam censuisti. idem est & nostrorum hic omnium iudicium. quo magis dolemus virum illum, a quo multa poterant egregia sperari, ita immaturo obitu esse nobis ereptum. *Θεὸς δ' ἐπελείπετο βυλὴν*. Grata mihi quæ de Polybiana editione a Vechelis suscepta narras. Serio affirmo tibi facturum in hoc negotio quicquid præceperis: nam etsi non ignoro quanto id cum existimationis meæ periculo sit futurum, si tibi de meis viribus plus credam quam mihi: ta-

men quia ita velle te video, constitui voluntati tuæ morem gerere. cum hoc tamen si M. S. librum mihi impetraris, si item alia præsidia, quæ scistute plane esse necessaria. Scripsissem ad Cl. Pithonum: si illuc te putassem transiturum, cum in Gallias proficisceris. Dabo operam, ut alia via meæ ad ipsum literæ perferantur. Si Luteriam veneris, ampliss. virum Jacobum Thuanum cæterosque amantes mei viros, quos summa observantia colo, plurima salutem meis verbis impertiaris velim. Josias Mercerus in his, quem virum amo pridem juxta & colo. De ejus Aristæneto, deque Terull. de pallio, satisfaciā, ne dubita, *αὐτῷ Θεῷ*. In Athenæo nunc sum totus: nisi quod his diebus Suetonium relegi, & nescio quid in eum notarum aliud agens effudi. mittam proximis exemplum. Vale & me ama. Gen. Kal. Aug. c13 15 xcvi.

EPISTOLA LXVII.

DAVIDI KUGLERO.

GRATÆ mihi quas nuper a te accepi, Kuglere charissime. Mirabar sane silentium tuum, & tacitus apud me fidem non servare reum peragebam. Memini enim sic a nobis te discedere, ut spem faceres assiduam literarum, ex quibus de tuâ valetudine & studiis fieremus certiores. Amamus enim te ego & uxor: semperque jucundissimum nobis futurum est, si te valentem videntemque & in pietatis virtutis ac literarum studiis quotidie promoventem intellexerimus. Hoc votum nostrum est: hoc a Deo. opt. max. tibi, charissime Kuglere, petimus, oramus. Nos valemus nunc quidem sic satis Dei beneficio: sed post tuum discessum graviter ægrotavimus ego & conjunx: obiit etiam charissima filiola Abigail non sine summo parentum luctu. Sed enim *Θεὸς ἐπέλεξε τὴν βουλήν*, cujus voluntati non acquiescere summa amentia simul & impietas. Illum oro, te servet, regat, fortunet. Viro optimo parenti tuo & matri quoque plurimam me & uxore salutem nuntiabis. Velim etiam verbis meis salutes clarissimos doctissimosque viros Junium, Glaferum, Havenreuterum. Gen. raptim Non. Aug. c13 15 xcvi.

EPISTOLA

EPISTOLA LXIIX.
IACOBO BONGARSIO.

Tuarum epistolarum nulla opinor periit, vir amicissime. plures enim accepi a reditu nostratium mercatorum & nundinis Argentinensibus. uni fuere adjecti tres libelli Patissoni. nam illas prætermitto quas attulit D. Pui cum duobus fasciculis librorum Choulo & Patritio. Horum omnium egi tibi quas potui, non quas debui, proximis literis meis: gratias quid aliud tibi in præsentiarum referam, ad manum nihil est. Ingratum tamen ne putaveris: sed animum potius intueri candidissimum tibi quædeditissimum. Accepi amplius quas juveni a Cornupt perferendas tradideras, quas item paulo post scripsisti, quibus erant adjectæ aliæ ipsi Cornupt inscriptæ. Omnes salvæ sunt, omnes cum fide mihi traditæ, Novissimas simul accepi, illico pertuli ad Cornupt suas. Persuadeas velim tibi, cum ex tua commendatione esse mihi ac fore curæ. Video illum studiose interesse lectionibus Polybianis: quo fructu hoc minus scio, quia quam sit eruditus, non satis novi, probus certe & ingenuus ex vultu & verbis videtur. si erit occasio, faciam sciat quantum apud me ponderis tua commendatio habeat. De Polybio scripsi tibi superioribus hisce diebus, quæ nunc non repetam. Tu fac opus appareat, ego rem factam dabo. Sueronium relegi his diebus minore forma a nostris editum. ita factum ut appendiculam novam adjicerem. Videbis proximo mercatu *ov. @eq.* incensit animum cupido iis scriptoribus, qui Tranquillo solent adjici, Spartiano, Lampridio &c. opem aliquam ferre. Egrotare eos, & desiderare medici manum, hoc te non latet. ipse quid præstare queam, moriar si satis adhuc scio. nec tamen in integro res est, nam quasi ex voto teneor. Quare advoco te in auxilium: fer suppetias, si me, si illos auctores amas. Scribam ea sine ad clarissimum par fratrum Pithæos, aliosque amicos: rogabo, vel libris vel consilio, vel observationibus suis juvent: ita spero fore, ut quod a me vix possem, solvam ab amicis. Quæso te, habeas curæ hanc curam. Non dubito quin

toquin si adnitaris, aliquid nescio unde sis investigaturus magno futurum usui, ea tua felicitas, ea solertia est. De Panegyricorum editione, quæ a Puteano expectabatur, quid spei reliquum, hoc quoque scire velim. Nam si ea spes decollavit, non patiar diutius in situ & squallore jacere eos elegantissimos scriptores. Servo enim tuum munus: hoc est descripta ex tuo libro quæ annotaveras, illum tamen utinam potius haberem! Inscriptiones quas repetis, mitto ecce tibi bona fide, hoc est, sine ullius scedulæ iactura. Vale vir amicissime & diutissime cum tua domina felix vive: hoc meum, hoc uxoris votum est. Genevæ Non. Aug. c10 10 xvi.

EPISTOLA LXIX.

PHILIPPO PARÆO.

ET serius & brevius tuis respondeo. Paræe charissime, quam voluntas mea credo que tua erat. Possum hujus moræ & multas & graves excusationes afferre: sed eo labore super sedebo hoc tempore: eo quidem libentius quod Regium nostrum, adolescentem juxta tecum mihi charum, longioris epistolæ vicem functurum apud te persuasum habeam. Novit me Regius: novit assiduas occupationes meas: & quod caput est novit idem qua benevolentia, imo quo amore spem istâ tuam amplectar, prosequar. Deus faxit, mi Paræe, bonorum & eruditorum virorum studia sic promeraris ἀνδραγαθίς, ut excitasti nunc ἡβέσπων, καὶ ἔτι εἰς ἀνδρας τελέων. Quæ scripsisti de studiis tuis jucunda mihi grataque fuerunt: teque volo rogatum, pergas mecum de his per litteras agere. Ego de meis tecum quoties erit orium. Patri tuo viro clarissimo auctor esse ut huc te mittat (id visus es a me petere) equidem decreveram, eramque omnino facturus: cupio enim te propius nosse: sed duplex me, cum inibi essem, respectus inhibuit, loci ubi es status & nostri: illic vigent florentque Musæ & annona; hic illæ quidem fortasse non frigent penitus, at annona certe per est cara: ea si convaluerit, & nos inviseris, reexperieris quam tibi cupiam. Seriodico, mi Paræe si huc veneris senties nos tui studiosos & amâtes. Vale raptim. Parenti tuo plurimam a me salutem ex animo. Gen. a. d. Non. Aug. c10 10 xvi.

EPISTO-

Nunc ipsum petasato jam tabellario, qui has tibi tradet, factus sum de ejus professione certior. Exaravi illico hoc schedium ut scires ἀμφοτέρωθεν ἡμεῖς, καὶ ἡμεῖς, tui memoriam conservare. Ipse ut valeas, quid agas retum, pridem ignoro & scire aveo. Nos Athenaeus ante aliquot menses prae lo commissus habet plus satis exercitos. Atque utinam brevi ea opera defungi concedat nobis, qui solus potest ὁ μὲν ἄλλος ὅλος. Opus longum, asperum, tædii plenum, & pro fusus virium non istarum: quas in dies languescere, & praeter aetatem minuire sentimus. Vix eam quae censetur ἀκαρπία esse ἢ ἀδύνατος. sed pars, attigimus, & ecce in ὅλῳ nos versari multa arguunt. Non faciemus tamen quod olim Theophrastus: sed quandoque jussit magnus ille Imperator, stationem alacres deferemus, etsi fortasse propter φθοράν erga nostros affectus ὀφθαλμοῖς oculis non irretortis. Verum αὐτὸς ἡμεῖς, ὁ δὲ ἡμεῖς αἰμῶς μέλας καὶ πάλιν ἡμεῖς. Vale Stucki clarissime & me ama. Gen. a. d. xvi. Kal. Sept. cici d xvi.

EPISTOLA LXXI.

IOANNI DRUSIO.

Qui te plurimum semper amaverim, ex quo primum cepi gustum aliquem sacrarum literarum habere, lætatus sum nuper non parum, postquam te conspirare in amore & paria mecum facere intellexi. Id primum ex ea pererudita epistola cognovi, quae me publice affatus es anno. accepi post illa & chirographū aliam epistolam tuam, priore illa quamvis gratissima tanto gratiorem quanto impressa a tius tui adversum me amoris in illa vestigia apparebant. Crede enim mihi sine fūco & fallaciis affirmanti, is tu mihi es, Drusi doctissime, cujus iudicio probari nostras scriptiunculas, imo vero ipsum me serio gaudeam. Equidem studiorum vigiliarumque mearum nullum mihi unquam aliud præmium propositum, nullam optavi unquam mercedem aliam, quam ut ἢ Θεόδοτος ἡμεῖς ἀπὸ τῶν κοσμητῶν bonis placerem, rudioribus prodessem. id est sum

sum consecutus, quid est cur non ut τὸ θεῖον ἔχων ferio triumphem? Atque ego sum mihi probe conscius, quam longe absit ab egregia voluntate mea literas ornandi facultas. ut illa taceam incommoda quæ mihi sunt propria. tempora ipsa vides in quæ incidimus, quam parum Musis nostris amica: in nostra utique Gallia quæ bonis pacis τῆς κατὰ πόλιν καὶ Μουσικῆς φιλοκαταρίας frui nescit, sævire in sese ah! misera & viscera sua lacerare more ferarum ab eò ipso anno, quo nasci mihi contigit, non cessat. Beatos illos viros doctos qui petrum ætate vixere, illis in patria, in pace, in otio, ἐν τῇ πατρίδι philosophari licuit, & literis ἐν ἡσυχίᾳ. Nobis hæcenus omnia ἐν τῇ ἐνάλιᾳ συμβέβηκε. cum tamen nihil nos æque torqueat ut veterum librorum inopia quibus facile abundaremus, si per istos civiles furores in patria esse nobis liceret. At enim θεῖα τέλει τῆς βουλῆς: illius voluntati acquiescere nos, nec τῶν κίττα λαλίστων, verum est. Sed nostram interdum patientiam sollicitat insan⁹ quidam æstus rei literariæ juvande, quod cum minus commodè multis de causis præstare hoc loco possumus, sedet animo, sicunde spes certa otii majoris ostendatur, uti conditione. Nos quidem Montspelienses ad se petrahere omni ope & opera conati sunt superiore anno. nuper etiam Nemausenses propositis conditionibus sane quam luculentis. Sed me adhuc terrent quæ videntur universæ Galliæ imminere procellæ. hæret etiamum animo lætitiæ anni LXXII. memoria, cum puer optimum parentem per montes ac silvas aliquandiu sum comitatus. Suavissima sane recordatio, sed quæ in posterum cavere moneat, quantum quidem humano consilio provideri potest. Sed abutor otio tuo, vir clarissime. Vale & me ama, quæ juxta amo & colo. Gen. a. d. x. Kal. Septemb. c. 1096.

EPISTOLA LXXII.

IOHANNIS SÆCKMÆ.

ET præsens multis indiciis tuum erga me amorem patefecisti, vir doctissime, & absens tuam in eodem constantiam satis nuper epistola significasti, quam humanissime scripam ad me missi

M 2

potes

potes mihi gratias quicquam facere. Puto autem morum meorum ingenuitatem tibi esse perspectam: ut vereri nullus debeat dissimulaturum me per quem profecerim. Vale vir amicissime. Gene. a. d. VIII. Kal. Sept. c1315 xvi.

EPISTOLA LXXIII.

IACOBO BONGARSI.

Heri mane occupato mihi in claudendis iis, quas ad te scriptas fratri P. St. eram traditurus, ecce affaruntur litteræ tuæ. Fracti scriptæ die xxvi Aug. hodie item exeunti mihi a lectione traditæ sunt, quas scripseras xix ejusdem mensis. Gavissus sum superesse adhuc mihi facultatem respondendi, cum necdum frater esset profectus. Ago igitur tibi quas & quantas maximas possum gratias pro ista sollicitudine tua conatus nostros adjuvandi. Non potes magis me tibi devinctum atque obnoxium reddere. Risi illorum stultitiam, qui schedas optimi Sylburgii tanti indicarunt tibi, pro quibus si vel assem Cajanum dedisses, non tulissem æquo animo. Nolo detractum quicquam memoriæ pii viri, docti, amici: sed genus notarum ejus satis notum te habere opinor. Hoc autem cuperem, ut versio Amasæi, quæ ille pressisse diu existimatur, tandem ederetur, quanquam & illam non esse in arce collocandam facile credo D. a Fraxinis, qui olim sibi visam ac lectam affirmavit. De subsidiis & Gallia ostensis major mihi cura: de codice inquam ms. Pithœi & altero quod Lugduni esse dicitur. De Pithœano & scribam ipse, & tu omnia præstabis. de Lugdunensi certa fere mihi spes cis patcos dies in meam potestatem eum futurum. Tum aliud nihil quam otium desiderabitur, cui parando longiore deliberatione opus. Deus providebit mi Bongarsi: & tu quoque ut soles adjuvabis; Vale Gen. pridie Kal. Septemb. c1315 xvi. Hæc scripsi semper, & prorsus nisi deus avertat, eodem morbo tentandus, quo paullo minus sum in beatas sedes delatus. medici choleram morbum vocant, interque acutissimos recensent. Id vero *ἡ δὲ ἐν γένει*. Omiseram de adolescente eo respondere, qui mihi fuit a te commendatus. Is apud D. de Piedmonte habet: invistime,

visit me, ego illum, vicissim aliquoties, interesse etiam fere solet
lectionibus Polybianis: ac videtur esse litterarum cupidus. vixit
sane dum hic fuit quam honestissime & modestissime. unum mi-
hi molestum, quod non possum aliquo insigni officio meum erga
te amorem illi facere restitutum. sed quæram occasionem. Deus te
servet vir amicissime. Tuas ad D. de Fresnes curabo, nedubita.

EPISTOLA LXXIV.

MARCO VELSERO.

NÆ ego, vir præstantissime, in te sum expertus, quanta sit ad
conciliandum amorem in virtute vis atque ἐνέργεια. nam ubi
primum scripta illa tua videre mihi contigit, quibus patriæ glo-
riam auxisti, tibi autem æternum decus comparasti, simul mirari
excellentissimum illud ingenium tuum cœpi & amare. Nihil da-
bo auribus tuis: sed profecto ita me lectio ejus operis totum cœ-
pit, itaque tibi adjunxit, ut videar mihi jure meo posse a te postu-
lare, habeas me deinceps in eorum numero qui te amant juxta &
observant: nam equidem nemini concessero illorum, quos novi
habere te plurimos tuarum virtutum admiratores. Deus bone,
quam mihi placuit ille candor, illa φιλαλήθεια, quæ nusquam non
apparet in eo scripto. Liceat mihi per te veram vocem mittere, u-
nus tu mihi adhuc repertus es, qui ad ornandam patriam simul &
veritatem inveniendam defendendamq; accesseris. Cæteros enim
quidæ antiquitatibus vestræ Germaniæ libros ediderunt, quis est
judicio aliquo præditus, quin videat plerosque omnes dum cupi-
unt patriæ splendorem adjicere, ἀφειδύν τῆς ἀληθείας; sive is cœcus
quidam patriæ amor sive judicii imbecillitas, aut potius utrum-
que hoc puto verius: nam & τὸ φιλεῖν τὸ πλεονάζειν τῷ τὸ φιλεῖν μόνον cer-
tum, & plures esse qui ingenio valeant quam judicio, assensurum
te mihi non dubito. Maeste igitur esto, Velsere charissime, & per-
ge bonis avibus, istoque ingenii ac judicii temperamento ad asse-
rendam literis suam dignitatem diu felix utere. Boiariz descri-
ptionem te nunc in manibus habere didici nuper ex literis ami-

tiſſimi & eruditiffimi Hæſchellii. rogatus ſum ab eodem, ſi quid in muſeo haberem quod uſui tibi eſſe poſſet, id tecum vellem communicare. Ego vero, ſi quid ejus generis haberem, vel ambicioſis precibus teorarem ut illo uti velles. Verum hæc mea ſemper fuit infelicitas, ut libros fere nanciſci niſi tritos & vulgo notos haud potuerim. quo mihi æquiores viros doctos eſſe par eſt, ſi in noſtris ſcriptis reconditæ cujuſdam eruditionis, quæ ferècblattariis libris hauriri ſolet, aut nullæ aut paucæ notæ reperiantur. hoc in univerſum ab omnibus eruditis, privatim a te, Veſtere clariffimè, peto, quando te quoque noſtras nugæ ſoliturum interdum in manus ſumere ex Hæſchellii literis intellexi. Hac ſpe mitto tibi quæ his diebus in Suetonium exaravi, cum minore formæcuſum illum relegerem. Vale & me ama. Gen. a. d. vii. Kal. Sept. CIO IO XCVI.

EPISTOLA LXXV.

SIBRANDO LUBBERTO.

NÆ tu, vir clariffimè, qui ad illuſtrandas res veteris Eccleſiæ me provocas, ſurdo fabulam non narrares, ſi voluntati par ſuppeteret facultas. Scito enim tibi; ita perſuade, quod hætenus in alijs ſtudiis fuerim, caſu quodam id factum potius, quam judicio aut voluntate mea. Nunquam enim ita deſipui, aut mei oblitus ſum, ut in amœnioribus iſtis litteris putarem mihi eſſe acquieſcendum. Quem cupio ſperoque vigiliarum mearum fructum, is proſectò alius longe eſt ab ea jucunditate & voluptate, quam ſolam ſpondent ſuis cultoribus novem iſtæ ſorores. Sed mihi cum admodum adoleſcenti prope invito impoſita hæc provincia fuiſſet, ad Sirenum ſcopulos obdormiſcere iuſq; adhærere contigit. Sic mihi vitæ pars melior in alijs quàm volueram atque ſemper optaveram ſtudiis tranſacta. Eſt enim, ut noſtri, *βραχὺς ὁ βίος*: ut ſerum ſit cum xxxviii jam prope exceſſerim annum, ſpes inchoare longas aut novas. Grata mihi tamen tua, Sibrande doctiffimè, *καλεσµατα*. Si me ad illa ſtudia maturius amici & familiares mei eſſent hortati, pridem factum eſſet, ut exaret in eo genere induſtriæ noſtræ; (ſi qua

qua ea est in nobis) aliquod specimen. Nunc in editiōne Athenæi toti occupamur: ea cura si Deus voluerit nos defungi, & reliquis coeptis fauerit, ea paramus ac pridem cogitamus, quæ tibi cæterisque bonis omnibus non ingrata fore speramus. Sed de nobis nimis multa. Tu vir doctissime, cui Deus dedit & velle & posse, perge de ejus Ecclesia, de omnibus piis bene mereri; hic vere illud licet usurpare: sic itur ad astra. Deum Opt. Max. quæso oroque, seruet te nobis quam diutissime saluum & incolumem. Vale vir clarissime, & me ama. Gen. a. d. vii. Kalend. Septemb. c13 13 xcvi.

EPISTOLA LXXVI.

JANO DVOŠAB F.

ERgo tu in patriam ante redibis, quam ad nos veneris? O nimium crudelis Alexi, cur tu nos spernis qui perimus? adeone tibi magnum esse visum ab instituto paululum deflectere & nos invisere? Næ ego nunc scio quid sit amor, & quam facile qui amant sibi somnia fingant. postea enim quam relatum mihi est de tuo Heidelbergam adventu, *peripos* illum expectavi diem qui te huc fieret, & videndum mihi amplexandumque præberet. at tu quid obdurasti nempe, & Ungaros, Polonos, Turcas denique videre quam nos optasti. I nunc & dicere aude, te nos sic medullitus amare, ut ipsi te facimus quibus vita adeo acerba est, quia voti hujus rei facti non sumus. Quoniam igitur hæc spes penitus decollavit, quod superest te oro, Douša amicissime, literis tuis quam sæpissime nos invisas, habeasque persuasissimum, esse me ac fore, dum fuero, tui amantiſſimum, tuique nominis & honoris studiosissimum. Igitur si plane tibi non sordemus, fac nos quam primum certiores, quid agas, quid pares, & quo scripto brevi nos sis beaturus cessare enim te, aut etiam differre diutius nostra gaudia nefas. Ego quibus in studiis nunc sim, pluribus exponere tibi supersedeo: qui sciam fratrem tuum verbis id melius tibi significaturum. Vale & vive diu felix, o magnæ spes altera Romæ. Nobilissimo doctissimoque parenti tuo plurimam, si grave non est, a me salutem. iterum vale. Genevæ a. d. vii. Kalend. Septemb. c13 13 xcvi.

EPISTOLÆ

Diu expectavi literas tuas, ὡς τῆς ἐμῆς ψυχῆς τὸ ἡμῶν. misrabar quid
 esset quod tam diu sileret tuus amor, & refrixisse illum no-
 spicatus quidem unquam sum: humana potius sortis memor sin-
 gebam animo sexcenta pericula vel tua, vel earum quas ad me de-
 disses. Tandem metu omni & sollicitudine sum liberatus eum te-
 as a. d. Kal. Jul. scriptas accepi. Quid tibi nunc dicam quibus gau-
 diis elatus animus mihi sit, ubi tuas vidi, inspexi, legi? Erat tan-
 doluisse adeo & tam diu, ut postea tantis lætitiis ἀγῶνας afficerer.
 Quid tu? tu igitur ad nos aliquando reversurus es? O diem illum
 mihi lætum & festum, qui te mihi osculandum amplectendumq;
 sistet. Tu Deus magnæ votis annue, & in illud nos serva tempus.
 In Italiam tendere te cum voluptate haud mediocri ex tuis didi-
 ci. negare nō possumus, nutriculam olim eam fuisse & veluti ma-
 trem ingeniorum. nunc de iis quid sentiam, qui per Italiam soli
 sapere cluent, nolo tibi indicare; ne tu fortasse me apud Lucumo-
 nes istos deferas, qui nos Transalpinos meros fungos & Musarum
 ἀλπίστα existimāt. Cum inde revertereris, volupe mihi erit, quid
 ipsis videatur de nostris scriptiunculis, ex te audire. sed ne quid
 dissimulem, præter admodum paucos vere *græcos* *velles* vix illud
 nomen nostrum penetrasse putem. adeo diversa studia sunt que
 colimus ab iis que sola ibi florent, & in pretio sunt. Catalogum
 querendorum mihi in illis oris librorum nullum mitto: nam etia
 te mea causa omnia velle persuasus sum, mihi tamen etiam & etia
 videndum cavendumque est, ne facilitate amici abusus dici quea-
 Accedit quod census omnis noster librarius ἀγῶν *ἀγῶν* tibi est no-
 tus; nam post tuum a nobis discessum paucos admodum e rare
 nactus sum: eos nempe quos vel tuus amor mihi dono misit, vel
 gratia Bongarsii. Duxit Deus utrique ἀγάθην ἀγαθὴν pro ista adver-
 sum me benignitate, nam et si duo fasciculi postremi tui perfidia
 quorundam mihi perire, non tamen & tibi: cui pares gratiæ etiam,
 pro illis a me habentur, ac pro reliquis fide meliori curatis. Omni-
 nosiquid

ne siquid Græci, Latini, Hebraici nobis invisum illic inveneris & mihi comparaveris, rem feceris gratissimam. At illud super omnia gratum & commodum, si brevi inde ad nos advolaris, priusquam tui expectatione planetabescamus. Vale & mea ama, ac creberrimas literas mitte si saluum esse vis. Vxor, soror, liberi te plurimum salvere jubent. Iterum vale. Gen. a. d. VII. Kal. Sept. c. 13. xcv.

EPISTOLA LXXIIIX.

JOANNI AVOFFEREN.

PETRONIUM quem dono misisti nuper, vir eruditissime, accepi, & gratias ago. exstabit hoc inter *κείμενα* nostra eruditionis tue simul & amoris erga me luculentum testimonium. Mitto *ἀντίδωπον* sane quam leve, Suetonium minore forma hic cūsum cum recentibus quibusdam vetulis nostris. Poteramus de facili plura adjicere: sed maluimus expectare alteram editionem animadversicōnum nostrarū, quam brevi prodituram *ἐν Θεῷ* speramus. Accedit quod toti nunc in aliis studiis sumus. Athenarum enim habemus in manibus, scriptorem multis locis depravatisimum, & plane vitium non istarum. Equidem unum unicissimum novi, cui satis ad subeundum id onus firmi humeri, florentillū dico illibatum Musarum Josephum Scaligerum: quomodo ego quod viderim nunquam, vitam prope non vitalem, certe acerbissimam duco. *τῆς μάχης ἡ τῆς ἐξουσίας* quibus contigit studiorum ducem *Μουσική* illum habere. Quid tu nunc parēs, & quid proxime sis editurus, aveo scire. neque enim dubito fortiter te perrecturum in iuvenere, quod bonis adeo avibus es ingressus: futurumque animo jam prævideo, ut literarum sis mox *ἀμφοτέρωθεν*. Ita velit ac votis meis annuat *ὁ μὲν πρὸς τὸν Θεόν*. In hoc omine desiturus eram: sed habeo quod te rogem. at scin' quomodo? *ὀβνixe & ἐκλεῖψς*, sicut nihil possim magis. Scito igitur susceptam nobis Spartiani, Capitolini, &c. editionem: quam ad rem cum a libris MSSC. prorsus destituamur, peto a te, si quid potes me juvare, facias quamprimum. mitte inquam sive aliquem veterem codicem, sive antiquam editionem habes; ac confide, vir amicissime, non in pertusum animū te

N

istud

istud beneficium esse collaturum. Vale & nos ama & juva. Gen.
a. d. vi. Kal. Sept. c19 13 xcvi.

EPISTOLA LXXIX.

HIERONYMO COMELIO

Decimus sextus hic, opinor, dies Comeline amiceissime, cum
postremis tuis respondi. eas literas Regio adolescenti Anglo
Theologiz studioso dedi: neq; dubito esse illas ad te perlatas. Quo
loco esset suscepta nobis Athenzi editio, & quousq; tunc perve-
nissemus, ex illis intellexisti: quid postea sit factum, frater Paulus
Stephanus verbis melius narrabit. Cum igitur nullum mihi aliud
sit relictum scribendi argumentum, pluribus non tenebo te; nisi
ut te orem, sis promissi memor, & quod nuper omisisti penitus, id
nunc tanto cumulatione mensura praestes. Cum primum una eri-
mus, contractum apud te res alienum vel *βελία ἀντὶ βελίας* repen-
dens vel alia ratione expungam. Apuleji Apologiam si quando
pares sub incudem revocare, id mihi significes velim. Vale vir a-
micissime. Gen. a. d. vi. Kal. Sept. c19 13 xcvi.

EPISTOLA LXXX.

JOSEPHO SCALIGERO.

ECuas tibi, vir praestantissime; pro nuperis tuis adeo eruditis li-
teris gratias referam: docuisti enim me, quod suspicatus ex tuis
scriptis pridem eram: sed de quo judicium ferre & pronuntiare
τὴν ἀπόφασιν meum non erat. Tu fecisti & veram tanti principis
γινώσκω me privarim docere sustinueris: ego statim postea alios
satis vel hoc nomine *μὴ ἀφ' ὧν*, quod ista occasione tuus in me a-
mor omnibus notus erat futurus. Osi mihi Scaligero *μαθητὴν*
divinitus concederetur sed nos tam felici sydere nati non sumus.
Atqui sic habe, si me pia *ἐργα* erga uxorem & liberos non teneret,
pridem factum foret cum tuus essem. Ita mihi animus est vere eru-
ditionis *οἷόν τε βελόλημένος*: quam etiam in hac ingenii tenuitate vi-
deor mihi posse consequi non mediocrem tanto magistro. Tu me
per avia Athenzi, ubi nunc nihil aliud quam erro, duceres in offen-
so pede. Tu Polybii obscura, in quibus verus amicus noster misere
delira-

delirasti nuper, plana mihi redderes. Tu mihi Tertullianum de pallio explicares. Tu deniq; infinitis Græcorum, Latinorum, Hebræorum locis, ubi nunc erro aut hæreo, luce illius divini ingenii, quod a Deo accepisti, mihi alluceres. Sed quid ego frustra *ἀντιμάχου βαλῶ*; tantum enim boni optare nobis licet, sperare non licet. Amare certe, colere, venerarique absentem nihil verat. Id faciam dum vivam summa fide & ita dicam, religione. Vale Scaliger sæculi decus, & libellum quem mitto, ut summa observantia pignus teneas sed *ἀπολῶ* accipe. Gen. a. d. vi. Kal. Sept. cijo to xvi. Per ego te Dei hominumque fidem obtestor, quæ habes in Athenarum & Strabonem, ea nobiscum communices. Quod possum pretium summum, id offero tibi, nec ipsum æternum futurum tuum. Suscepi & Spartiani, Capitoliniæ cæterorum editiones, non sane viribus propriis frictus, sed Doctorum adminiculationibus. Appello igitur tuam fidem, mi Scaliger: firma nutantem & labanti manum potrige.

EPISTOLÆ LXXXI.

IACOBO BONGARSIO.

[Gnarus ubi gentium effes, & quæ te haberent terræ, has nihilo minus ad te, virorum suavissime, exarabam. malui enim perire mihi, si ita accideret, hanc opellam, quam committere ut officio defuisse videri possem. Boni tamen consules, si propter hanc animi incertitudinem, fuero in scribendo brevior, id nisi esset, suppetebat quamvis proluxæ epistolæ argumentum, parabam enim fidem meam apud te liberare, deque Polybio & Tertulliano multa exararecum garriturus. Non te fugit, opinor, exponi a me publice illud ipsum Polybii fragmentum, quod Lipsius nuper edidit: in cuius opere illo quam multa quotidie observem, quæ mihi vel mea vel auctoris culpa non satisfaciunt, piget dicere. Quare ne dubita si subsidia librorum adfuerint, edituma me iri *ὅν τῶ Θεῷ* excellentissimum illum autorem. Cur hoc tibi nunc scribam, non ignoras, si meministi quid ante sis pollicitus. Te amabo, opus appareat, & postea me vide. Scito autem ita me ardere visendi Luteriæ cupiditate, ut

te, ut edito Athenæo, non si omnia me moretur, diutius tamen id iter sim dilaturus. Sed enim ista molitio nostras sic lenta est, ut pene suscepisse pignat. nam si ita pergamus, ante annum finis attrahi nequit. quo temporis intervallo fore ut canescam, imo senescam, non dubito. Qui potest aliter? cum verum sit vetus verbum, *τὸς τοῖς τοῖς ἐν ἡμῶν ἐνέγονται*. Suetonium nuper minori forma nostris editum telegi: ea occasione notulas adjeci quas cum ipso autore à Choveto accipies: Vale vir amicissime. Gen. a. d. vi. Kal. Sept. c13 10 xcv. Scripsi nuper de suscepta editione Spartiani, Capitolini, &c. nunquam factum quicquam imprudentius, nulla enim ad manū adfuerāt cepti subsidia. Te igitur ex lege sanctissimæ amicitie nostræ convenio, adjuves laborantē, & eruas alicunde aliquid futurum a sui. Pithoei fratres soli possunt regem me facere,

EPISTOLA LXXXII.

CHRISTOPHORO FIRXIO.

ECquid vales, Firxi nobiliss. ? ecquid nostri viget adhuc aliquā in animo tuo memoria? Spero equidem, quod sciam de meliore luto tibi ficta præcordia: et si miratus sum non nihil, fateor, quod nuper cum Mombelgardam, sic enim audio, venisti, atque ad nos propius accessisti, prius inde pedem retruleris, quam nos vel verbulo salutasses: verum hoc malo magnitudini, & multitudini negotiorum tribuere, quibus in illustriss. principis tui aulâ distringi soles, quam aut oblivioni aut neglectui. Ipse quod rarius ad te literas do, habeo paratam excusationem: nemo enim ad manum adest cui meas committam; secus si esset, frequentiam illarum desiderare ne posses, efficerem: obtunderem te potius, qui meus est in te amor, & quæ fere est amoris comes. *ἀδελφία*. Neque tibi, reor, ingrati in esset de nostro statu fieri sapius certiorum. qui quidem in præsentiarum lætus sic satis est. Valemus enim ego, & uxor ac nō & superioribus mensibus valuimus: cum illa diu summos cruciatus perferret, ego non diu quidem, sed periculosissime ægrota- rem: utriusque nostrum velut piamentum fuit filiola Abigail, paulo post fatali morbo correpta, ac nobis erepta. Ingenuimus
ejus

ejus mortis, atque etiam nunc oculis non siccis ingemiscimus. Sed quid nos sumus, ut Dei magni voluntati obstrepamus? feriat igitur ille uti volet, & quamdiu volet: nos Jobum imitabimur. Sed lætiora & experti postea sumus & porro speramus. Oro illum, Firxi amiciss. supplexque veneror, te nosque salvos atque incolumes præstet. Vale. Uxor quam officiosissime te salutat. Gen a d.v. Kal. Sept. c1515 xevi. Salutant te veteres amici, Beza, Lectius, Pinaldus, Colladonius.

EPISTOLA LXXXIII.

CVNRADO RITTERSHVSIQ.

NÆ est ira, vir clariss. omnium rerum est vicissitudo. fuit enim tu in scribendo diligentia me vinceret: ego nunc ea re antecello tibi. nam post novissimas tuas scripsi ad te non unas. Testis mihi diligentia: meæ Jacobus Bongarsius, ad quem binas literas tibi inscriptas superioribus mensibus mittere memini. Quid te mutavit? aut cur factus es minus vocalis? nisi tu fortasse *λύκον* *εἶ* *δης*. sed fallor. non enim dubito, quod fuisti in hoc officii genere commissior, eo factum id esse, quod Guntherus tuus te sibi totum vindicaret, cupidus luce illa frui, quam tu ei pridem promissam præstare debes. Si ita est, libero te culpa. recordor enim similis indiligentia reum fuisse me nuper, cum in Suetonii editionem incumberem *ὁλὸς καὶ πᾶς*. Essem fortasse etiam nunc, si operæ, quibus in Athenæo cudendo typographus utitur, non tam crebro interjungerent. Non enim nescis, opinor, prælo ante aliquot menses subiectum id opus. Caterum adeo lente hætenus res cessit, ut vix ante *Ἐπεὶ ἄρτι μοι ἐπὶ ταῖς* finis futurus videatur. Enimvero is scriptor ille est in quo nulla cunctatio longa videri debeat. Hoc tu optime nosti, qui Musas Græcas tanta felicitate coluisti: vitiligatorum ista nesciunt, qui nos putant *ἐπὶ πᾶσι ἀχρημάτους*, quotquot in recensendis veterum scriptis operam ponimus *ὁπαινωδὶ ταυτὶ φαιδρῆς δὲ σοφίας* nos maneamus *ἐν πλοῖ*, & pro virili de literis bene mereri pergamus. Vale clariss. Rittershusi & omnibus amicis, viris clarissimis, Camerario utrique, Scipioni Gentili, & Philippo Schen-

bio philosopho plurimam a me salutem, nisi grave est, nuntius ve-
lim. Iterum vale nostri memor. Gen. a. d. v. Kal. Sept. c. 12 xcvi.
Quando proditurus sit Oppianus tuus, scire cupio: jam enim ex-
pectatio longa nimis.

EPISTOLA LXXXIV.

JANOGRUTERO.

Accepi nuper ab erudito quodam viro literas, quibus Artemi-
dori editionem obnixissime postulabar. Revocavit ea res mihi
veterem quandam tuam, doctissime Grutere, epistolam, quae susce-
pta a te illius provinciae mihi testis & index. Respondi igitur &
tum illi & postea aliis idem a me petentibus, non me, sed Gruterum
eo nomine esse conveniendum. Oro igitur te, vir doctissime, ma-
neas in sententia, & nos ejus voti reos facias. Habeo Astrampsychi
quendam cum Artemidoro: si me audis, conjungenda mittam & i-
sta & quicquid aliud etiam in potestate. Tu vicissim, *ὁ φίλος*,
juva me, plane enim tuo mihi auxilio opus in editione, quam su-
scepi *ὡς ὁ Θεός* *Μέγας* Spartiani & ceterorum. Obtestor te ut in
hoc conatu mihi opem feras, idem petiturus eram a doctissimo &
clarissimo Frehero; sed sedet mihi nullas ad eum literas dare, pri-
usquam de Themistio quod ei nuper sum iterum pollicitus, prae-
stitero. Ipse interea si grave non est, meam apud illum causam a-
ges. At tuus Plautus quamdiu dormit? ut video non aberis quin
pipulo sis poscendus. Quid tu? illae Observationes? Imperator
quidam olim scripsit, apud verecundam conscientiam mendacii
genus est, promissa tardare. Hoc quam vim habeat intelligis. Vala-
nissimissime & clariss. Grutere. Geny. a. d. v. Kal. Sept. c. 12 xcvi.
scripsi raptim;

EPISTOLA LXXXV.

THEODORO CANTERO.

Memini, vir prestantissime, scripsisse te aliquando ad me susce-
ptam tibi Ammiani Marcellini editionem, cujus honestissi-
mi consilii cur te postea poeniteret causam nullam video, neque
factum puto: reor magis propter gravissimas tuas in vestra repu-
blica

illæ occupationes nec te nec nos voti hujus fieri adhuc potuisse compotes. Igitur cum alia præclara expectare nos a te scito; tum etiam eximii illius historici editionem. Atque utinam velles de tua fidelia duos parietes dealbare, & cum Marcellino cæteros recensere omnes, qui Suetonio adungi fere solent. Spartianum dico, Capitolinum, Lampridium, reliquos. non dubito futurum id tibi facile (si modo per publica negotia liceat) posita jam sedula in Ammiano opera. Igitur si tu quidem illam in te provinciam suscipis, fac nos obsecro de tuo instituto certiores. sin tantum tibi otii non supererit, scito impositam mihi posterioris hujus oneris necessitatem. edito enim Suetonio egerunt mecum amici quidam viri magni, ut pergerem ad insecuti temporis historicos illustrandos. Ne te multis mörer, accidit mihi prorsus quod ait Seneca, ut *divitia* quam ille frontis imbecillitatem vocat, faceret me liberalem & onus in me reciperem, cui impares humeros haberem. Nolebam, factum: sed *ἀνάγκη*. *ἡ γὰρ ἀνάγκη τῶν τῶν ὑποβοχῶν ἐκείνων*. Atque scito penitus hic esse me a libris veteribus destitutum. Quare oro obsecroque te, feras mihi opem, & quicquid habueris quod usui esse possit versanti in eo negotio, id mecum communices, feceris mihi rem gratissimam, fortasse etiam reipublicæ literariæ non inutilem. Ipse vicissim si aliquid habueris vel Marcellino illustrando vel aliis scriptoribus, quibus tuam operam addixeris, id omne tibi bona fide offero. Vale vir clarissime, & me adjuva. Gen. a. d. v. Kalend. Sept. c. i. d. xvi. Eruditissimos filios tuos veteres hospites meos cum Johanne Vergomen plurimum salvere ego & uxor jubemus.

EPISTOLA LXXXVI.

VERDERIO A LAMPRIDIO.

ET eruditionis tuæ & inclitæ illius quam habes bibliothecæ fama impulerat me pridè, ut tibi innotescere & studium cultumque meum offerre cuperem. Eam enim effete, vir clarissime, ex multorum sermonibus intellexeram, qui, cum plurimum posses literis & illarum cultoribus prodesse, voluntatem facultate infertiore

riorem non haberes. facile igitur in eam spem adducebar, si con-
tracta semel inter nos notitia esset, parata mihi in tua bonitate con-
tra præsidia, ad ea præstanda, quæ, nisi fallimur, bono multorum vo-
terum scriptorum pridem conamur. Ardebam igitur cupiditate
isthuc unius tui causâ veniendi; cum nuper vir clarissimus & ami-
cissimus, Jacobus Lectius, Lugduno rediens meam se apud te causâ
sam egisse retulit: reque sibi omnia prolixè pollicitum esse affir-
mavit, quæ in tua potestate sita usui nobis ad ea, quæ paramus esse
possent. Ago tibi, vir doctissime, pro ista tua humanitate gratias
quas possum maximas. Simul te oro, atq; adeo si pateris ex illa pol-
licitatione velut ex syngrapha te appello ac convenio, ut quod ha-
berete audio Polybii exemplar manuscriptum, id nobis utendum
concedas. audiivi & Athenæum in libraria tua haberi, si ita est, am-
bos mittas oro te quæsoque. ambos enim si De⁹ faverit, edere sedet
nobis, jamque hic prælo ante menses aliquot subjectus: alter non
longo uti speramus intervallo sequetur. Molimur & historiarum Au-
gustæ scriptorum post Suetonium editionem. Si & hic nos aliquid
potes juvare, beaveris. Quam sit autem moribus meis alienum dis-
simulare, per quos profecerim, vel unicus opinor Tranquillus i-
doneus testis. Vale, & me ama tui nominis studiosissimum. E mu-
seo a. d. v. Kalend. Septemb. c10 10 xcvi. Si quid missurus es, tunc
id fidei nobilis hujus adolescentis, qui tibi has tradet & simul cum
istis Suetonii recens hic editi exemplar, fidei commiseris, aut
Torneſii.

EPISTOLA LXXXVII.

PHILIPPO CANAIO A FRAXINIS.

Tuas accepi tandem, Præses amplissime, illas dico quas Kalen-
dis ipsis Augusti ad me dedisti, quas enim triduo post te scriptu-
rum ajebas, illas ego nondum vidi. Cum reddita mihi tua est epi-
stola, quadam *συγγραφή* factum & bono nescio quo meo fato, ut
statim mox afferrentur literæ ab amplissimo præside Thuano, a
clarissimo Gillotto, nec non a doctissimo Petro Pithæo, omnibus
idem fuit argumentum: serio enim mecum aguntur. Litterarum ad
menses

menses aliquot concedam: debere me hoc ipsorum causa præsta-
 re: qui tam avidè me expectent; debere mea & literarum, quibus
 juvandis idôneior (agnoscis verbum juris) postea sim futurus quā
 nunc sum. quippe reperturum ibi quæ diu & frustra quæsierim.
 Ipsa sunt clarissimi Thuani verba: qui non unis sed pluribus lite-
 ris hujus itineris necessitatem mihi imposuit, nosti enim vestras
 τὴν μέγα δυναμένην δέησις πειθανάγκας esse. Qua enim fronte recusem?
 Sedet igitur λαφύσαντος ἔχραυ cui nunc obnoxia urbs est, & illos &
 me voti hujus facere compotem. quod tamen sub hac conditione
 dictum accipias velim, & ita tibi videatur; tu enim solus omnium
 meorum consiliorū clavum tenes: tu mihi prora & puppis. tu mi-
 hi τὰ πάντα. Ac miror cum jam aliquoties hac de re tecum per lite-
 ras egerim, nullis tamen esse a te responsum mearum. Ego verò
 persuasus sum multas epistolas ad te meas periisse: nullo quidem
 tuo, sed meo nonnullo damno. non enim assequor quod cupio,
 ut assiduitate scribendi meam erga te observantiam tibi faciam te-
 statam. Athenæus noster lente procedit: quæ res summo mihi cor-
 dolio est. Nam quando fruar tuo supra quam ego dicere aut tu for-
 tasse tibi persuadere queas, mihi exorptato conspectu? Scit Deus
 ὁ καρδιογνώστης omnium mearum deliberationum summam eo niti
 cardine, & in eo solo itinere maximas imo omnes spes meas τὰς
 γὰρ κατ' ἀνθρώπους καὶ ἀνθρώπων esse sitas. Atque utinam illum aliquan-
 do diem videam. nam aut aliquis tum erit mearum ærumnarum
 finis; aut nullus unquam futurus. Tu igitur ἔξεχε, ἔξεχε. ὦ φίλε ἦλιε,
 Exorere, inquam, dies ille omnium mihi jucundissime dierum,
 qui mihi pridem illuxerunt. Non peto a te ut de me inter ista co-
 gites, & parandi mihi otii aliquam inear viam. Illud Deum Opt.
 Max. oro, viam tibi aperiat, quæ mihi adhuc patet nulla. Sed hæc
 coram melius. Deus, idem ille Deus, ter maximus ter optimus. te
 tuamque nobilissimam Νεωπολίαν & suavissima pignora servet. Gen.
 a. d. v. Kal. Septemb. cix ix xcvi. defessa mente ac manu scri-
 bendis literis ad Francofur. nundinas.

Binas omnino post tuum a nobis discessum, Scultete charissime, literas a te accepi: nec tu opinor a me plures. Mirarer & me & te ita fuisse officii huius negligentes, nisi locorum ingens interval-
 lum utrumque nostrum excusaret. Deinceps, uti spero, opto qui-
 dem certe, magis erimus assidui, quamquam ego culpa vacavero,
 nisi tu diligenter locum indicaveris, ubi sis proximam hiemem a-
 cturus. Colonia Vbiorum te nunc esse, adductus novissimis tuis
 & Monavii epistolis, cum hæc scribebam, persuasum habebam.
 Itaque cum Comelino nostro egi, ut illuc Suetonii nuper editi
 exemplar unum curaret perferendum tibi que reddendum, habe-
 bis illud tantisper amoris nostri pignus, dum prior animadversio-
 num editio sub incudem revocatur. Nolo enim nescias, tanto cum
 applausu doctorum, Gallorum præsertim nostrorum, priorem e-
 ditionem fuisse susceptam, ut jam in manibus prope secunda edi-
 tio sit nostris typographis. In Athenæi editionem toti nunc in-
 cumbimus, abique quo esset, pridem fortasse Gallia me haberet su-
 um. Cum omnia expendi & rationes omnes subdixi, inclinatus
 animus: nec sine aliqua spe, posse me in medijs illic turbis otium
 studiis meis nancisci, nam id unum peto, quero, sitio. Moveor
 copia amicorum virorum clarissimorum & amplissimorum, qui
 tota Gallia me amant, me cupiunt, me vocant. Eo si visum fuerit
 edito Athenæo lares conferre [nihil dum enim statui: & tenet me
 dulcedo huius alterius patriæ *** gratissimæ] sed si eo visum tan-
 dem fuerit proficisci, denuntio tibi, sis memor veteris pacti con-
 venti: agam enim tecum stricto jure. Crede autem mihi, vir me-
 dullitus mihi chare, si manseris in sententia, nunquam te poenite-
 bit habeo gravissimas curas sentiam causas, sed de his post Athe-
 næum consummatum, si ita Deo Opt. Max. videbitur, cui quidem
 omnia debes, hoc est *μὴν ἐν χαρισίῳ* quod me superioribus mensi-
 bus e gravissimo morbo liberavit ægrotavimus enim eodem fere
 tempore ego, uxor, & charissima Abigail: morbus meus non si-
 ne peri-

ne periculo fuit, uxoris non sine cruciatu, filioſæ ſuaviſſimæ & dilectiſſimæ fatalis & poſtremus. Ignosce pia *τοῦτον*: tertius jamis menſis, & tamen ſine lacrimis iſta non ſcribo. En quid ſit patrem eſſe. Erigo me tamen, & divinz voluntati libens merito acquieſco. Vxor & liberi te oculis ferunt, & quam officioliſſime ſalutant. Plurimam veſto omnes nobiliſſimo & nobis colendo Burchauſio tuo ſalutem impertimur. Vale corculum meum. Gen. a. d. iv. Kalend. Septemb. c13 13 xcvi.

EPISTOLA LXXXIX.

DIONYSIO GOTHOFREDO.

Pvro accepiffe te, vir clariffime, quas antedies circiter xv ſtudioſo cuidam Anglotibi perferendas tradidi. eo nunc brevior erò: præſertim cum variis curis diſtrahar. Probus nec venit nec ſcripſit: ut jam quid eo ſit factum hic nemo ſciat. Spero tamen Francofurti eum ad nundinas futurum. ſi ita eſt, tu illum in reditu videbis. Videor mihi intellexiſſe inibi eſſe te, ut cum Stephano inſita focitate Plutarchi editionem ſuſcipias. Nollem id me celaffes: juviſſem fortaffe vel re vel conſilio, & nos illum ſcriptorem *παρατηρησάμενος*: & nos aliquid in his literis videmus. Optimum ſenem noſtrum ſolum ſibi videri ſapere, nec miror, nec ſuam ipſi vel famam vel doctrinam vel ſapientiam invideo. Paulum fratrem id apud me tantopere diſſimulaſſe demiror. Suetonium nuper relegimus: accipies ejus exemplar unum a fratre Paulo. In Athenæo nunc ſumus: quo abſoluto ſedet animo nutantem rem familiarem ſerio firmare. Deus opt. max. cœpta adjuvet: quem ſupplex veneror, ſervet te, tuam ac tuos. Vale vir clariffime. Gen. a. d. Kal. Sept. c13 13 xcvi.

EPISTOLA XC.

THEOPHILO RICHARDO.

AQuius erat ut tu mihi prior, ego enim *γενέτερος*, tu minor. diu propterea exſpectavi, ocquid tui officii tandem veniret in mentem; fruſtra: obduravi enim animum & conſtanter ſiluiſti. Non laudo, Richarde, tuum factum, culpo magis. Quid enim habes di-

bes dicere quo te excuses? non puto factum tamen, ut animo penitus tibi excideremus: malo enim causam tuam adjuvare, & benigne interpretari tam diuturnum silentium, quam stricto jure tecum experiri. Ut igitur agnoscas defuisse te officio, ecce provocho ad mutuam scriptionem, quam fortasse alius ea ætate qua tu es non unis sollicitasset. Tuæ nunc partes, sic postea mecum agere, ut posterior diligentia priorem negligentiam diluat. Quanquā quod fueris in scribendo lentus, levius id est: modo in studendo assiduitatem tuam desiderari non sis passus. Hoc ego mihi de te spondeo: hoc parentem tuum literis non unis ut sibi de te promitteret hortatus sum, tuæque apud illum fidei & industriæ quasi obses sum constitutus. Vide ne utriusque opinionem fallas: & spero meliora. Novi enim probam indolem tuam, & præclara iacta fundamenta. fac vero semper ante oculos tibi hæreare, quantum optimis parentibus debeas, qui tanta benignitate studia tua fovent. Impius in Deum sis, si istis tantis bonis non utaris bene. Sed tu potius spem nostram superabis, quam falles. Sic erit, modo opem divinam precibus assiduus implorare non cesses. Ita facito & vale. Gen. a. d. Kalend. Septemb. CIO IO XCVI.

EPISTOLA. XCI.

FRANCISCO PITHOEO.

Incidi nunc ipsum felici quadam *συνεχῆ* in tuam, vir clarissime, sororem lectissimam matronam D. a Vassan, a qua dum quaero, ecquid literas a te acceperit, aut de tuo statu & valetudine aliquid intellexerit, didici certum esse quendam hominem qui istuc sit jam jam profecturus. posseque me si quid vellem ad te literarum dare, & tuto ei committere. Gavisus sum esse mihi oblatam adeo bonam scribendi ad te, quod pridem cupiebam, occasionem. nam etsi aliquoties ipse jam tibi scripsi, tu autem, quod equidem sciam, nunquam mihi, non eo tamen minus aut colam te, vir magne, aut etiam amabo. Enimvero ante leves pascentur in æthere cervi, quam ego defatiger præstando officio erga te meo. Ita dico, officio, nam quod omnes literarum & Musarum *ἀρετὰς*, in quibus ego

ego nomen profiteor meū, te depercut, te observant, debetur is honos pridem tuis virtutibus & illi excellenti eruditioni tuæ, cuius τὸ βᾶθος soli mirantur, ὅπως τὰ σπουδὰ τὰ τῇ Μουσῇ ἔργα μεμνηνται. In quorum album si tu me censueris esse referendum, ne ego tuo unius iudicio veræ gloriæ amplius consecutum me putabo, quam sexcentorum aliorum elogia, ne dicam encomia, afferre mihi possint. Atque is tuus de nostris studiis si fuerit sensus, non dubito quin facile impetraturus a te sim, quod ut te rogarem auctor mihi Jacobus Bongarsius nuper fuit. Is mihi per litteras significavit habere te Polybii M.S.C. exemplar, cuius copiam rogatus a me non difficulter esses mihi factururus. Ecce, rogo, obsecro obtestorque te, Pithoe cruditissime, concede mihi hoc beneficium, ut libro illo tuonti aliquandiu possim, Pæro enim (quod te non nescire arbitror) ejus gravissimi scriptoris luculentam sanè editionem Adjuva igitur, amabo, conatus meos, feceris mihi rem πάντος λόγου πρὸς gratiam, meque tibi immortalī beneficio devinxis. Vale, vir doctissime. Gen. raptim. a.d. iv. Idus Sept. cix ix xcvi.

EPISTOLA XCII.

PETRO PITHOEO.

QUas Bullioni dedisti, Pithoe clarissime, accepi nuper: eas vero nullus vidi, quæ te ante misisse significas. Atque ea jactura multis nominibus per mihi est acerba & prope luctuosa: facile enim ex istis conjicio quales illæ fuerint literæ quæ perierunt. quæ doctæ & eruditæ & quot quantarumque rerum incognitarum magistræ mihi esse portuerint. Quam multa enim didici ex hac tua epistola quamvis properanter adeo scripta! Deinde tu me oras, veniam isthuc & te visam. Atqui ego vel si verares facerem tamen, infinita quadam discendi cupiditate inflammatus. Sitio enim ut si quis alius rerum veterum cognitionem, bonarum inquam, & quæ cognovisse sit operæ, quæ cum sit in te & fratre tuo excellens adeo, ut in nemine magis, (possem amplius aliquid & verius dicere, sed nolo apud te) constitui *οὐδὲ θεῶν* quamprimum occasio se obtulerit, isthuc venire, & oculos animumque vestri desiderio pridem

saucium satiare atque explere. Sed nunc tempora quæ sint vides. Itaque necessario hanc cogitationem in alia tempora differimus. Redeo ad epistolam tuam: ex qua primum de Phœdro Augusti liberto cognovi: nam plane mihi ante id nomen incognitum: profusque de eo qua scriptore, qua scripto vel legi nihil, vel si est alter, non memini. Quare tu, mi Pithœe, ad istud quod attinet, *ἀλλ' ἂν δρῶ βαλδύξει*. a me nihil excutere aut extundere potes. Sed urge obsecro editionem ejus auctoris; & prioribus tuis in rem publicam literariam meritis quæ maxima sunt, etiam hoc adjice. De Seneca quod scribis gratum mihi, imo gratissimum. etsi fateor ingenue superare vires nostras id onus, quod tu & clarissimus Nicolaus Faber, humeris meis paratis imponere. Cur non potius alter vestrum ambove rem perficitis? Vere dicam & *ἀπελῶς*: aut vos potestis aut hac tempestate potest nemo. Quod scribis de locis aliquot in *συναγωγῇ* fragmentorum Suet. prætermisissis, & cur prætermiserim quatis: respondeo tibi uno verbo: nescivi nempe, qui ne libros quidem eos habui unde tu illos excerpisti. Quamobrem orote etiam atque etiam, colligas quæ eo facere judicabis omnia, & mittas. Oro etiam te, quia suscepta nobis Spartiani, Capit. &c. editio est, adjuves hic quoque nostram industriam, & libris quibus poteris instruas ad id coeptum necessariis, nam ego plane a Mss. hic sum destitutus. Plura tecum hac de re aliisque multis agerem, nisi vetarent temporis angustia. Sum enim de hujus prosecutione sero & casu a lectissima sorore tua D. de Vassan factus certior. Igitur festinationi meæ ignosce, & vale vir clarissime ac felix quam diutissime nobis vive. Gen. a. d. iv. Idus sept. cio 12 xcvi. raptim.

EPISTOLA XCHL.

JOANNI COCCEO.

Litteras tuas & eleganter scriptas & omnis humanitatis notis tinctas, Cocce nobilissime, reddidit mihi nuper vetus hospes tuus Perrottus noster. Latatus sum & Deo Opt. Max. gratias egi, quod valeres, quod viveres nostri memor, quod amicitiam nostram faceres tanti, ut etiam laceffere literis tuis & provocare ad vices scri-

Scribendi sustineris. Antevertisti me, fateor, & occupasti partes
 quæ meo potius erant. Nam ego in ære sum tuo, non mediocri a te
 beneficio affectus; tu a me nullo. Verum ego te alti animi virum
 arbitror. si tecum rationem putare, quasi acceperis ipse benefici-
 um, quum dedisti memori nec fortasse indigno. Maeste generosa
 ista indole esto, ac persuade tibi, si quis est ex omni necessariorum
 tuorum numero, qui te amet ex animo, & bona fide colat, cum es-
 se me. Puto autem, in patriam te tandem cogitare. Itaq; oro te, ut
 cum illuc veneris, apud nobilissimum Savilium & eruditissimum
 Dunzum magis magisq; ponas me in gratiam. Scripsi ad hunc sæ-
 pius, ad illum semel: cujus mei officii testem videor mihi posse te
 laudare. Nisi enim fallor, adhuc nobiscum fuisti: & ego literas ad
 illos esse me daturum significavi tibi. Sane quanti Savilium faci-
 am, non ignoras tu, qui ad eruditissima ipsius scripta intelligenda
 tanta me opera juvisti. Vale vir nobilissime, & me, quod facis, ama.
 Gen. a. d. pridie Idus Sept. c13 15 xcvi. raptim.

EPISTOLA XCIV.

GUILIELMO RANCHINO.

ET literas tuas & quem muneri misisti libellum, Ranchine præ-
 stantissime accepi nudiusquartus. Non puto expectare te, ut
 de eo scripto quid sentiam, tibi aperiā, neque enim te fugit, et si
 olim studio juris non parum sumus oblectati, tamē earum rerum
 iudicium nostrum non esse; elegantiam certe sermonis, summam-
 que antiquitatis peritiam, qua velut emblemate pulcherrimo gra-
 viora studia ornasti, agnovi & (ita me omnes Musæ ament) mira-
 tus sum. Beasti igitur me quod exstare in museo meo eximium
 istud singularis doctrinæ tuæ simul & amoris erga me testimoni-
 um voluisti. Nam quod tu εἰς πᾶν ἐνός ἡμῶς [sic enim interpretor] a cu-
 cullis periculum ei fuisse scribis: voluisti nempe, quid mihi de
 meis scriptis esset sperandum, comiter indicare. Illis vero eveniat
 quicquid lege fati quo nata sunt continetur. Vere & ex animi sen-
 tentia dicam, non curat Hippoclidēs. Mens nobis animusque sem-
 per fuit, erigque porro rem literariam pro virili ire adjutum. Cæ-
 terum

terum Marti & Musis quam parum conveniat, nos non lateo. Quod magis subit mirari constans adeo vestrum studium in hac re, ut ait Varro, iacentes ubique bonas artes & literas e pulvere excitandi. Maeste estote, viri magni & vere generosi, virtutis huius & constantiae. Pergite modo uti coepistis, & conatibus Deum adfuturum sperate. Quod autem visum vobis me potissimum eligere, cujus in eam rem opera utamini, alba nimis mente sum, nisi vestra hic potius erga me agnoscam studium, quam probem iudicium. Novi enim ipse me: quam sit, inquam, mihi supellex curta probe novi. Putabam equidem, dum me, dum seculum istud intuebar, satius fore ut quod pridem erat institutum omitteretur. & jam scilicet in utramque securus dormiebam, cum ecce de improvviso tale nihil cogitanti, vestrae mihi literae afferuntur. Mirum dictum quam sim repente illarum lectione immutatus. Existimavi enim non sine numine inditam vobis hanc mentem; ut si toties tam amanter vocatus haud sequerer, non optime tantum de nobis meritos vitos offenderem, sed ipsum consilii autorem primum. Igitur (quod Deus Optimus Maximus bene vestrae reipublicae, bene mihi velit evenire) statui illico rem mox perficere. Ea sine certum hominem ad vos mittere visum, qui hunc animi mei sensum vobis indicaret. Erat namque multis gravissimisque de causis prorsus necessarium, si quid huius futurum est, fieri id quantocius. Illas tibi commemorare isto loco supersedebo; persuadeo enim mihi lecturum te quas publice civitati vestrae scripsi: quod quidem ut facias, te oro atque obtestor, meque ut in omnibus juves, quae ad mea & meorum commoda pertinere intelliges. Equidem ut vestrae obtemperarem voluntati, omnia uti par erat postposui & insuper habui. Athenarum ipsum, cujus pridem, ut scis, inchoata mihi editio, desituere animus est. Jure igitur meo facturus videor, si fidem tuam, Ranchine clarissime, appellavero, & te iterum per ipsum amicitiae praesidem Deum obsecravero; videas sollicitum, ecquid e re cum vestra publica, tum etiam mea hoc inceptum sit futurum. Dein si ita sedet vobis, efficias pro ea qua merito polles gratia

gratia & auctoritate, ut isthic mihi meisque quibus rebus cunque poteris consulam. Sane polliceor tibi, si nos cura tua fueris dignatus, futurum nunquam ut te poeniteat. Fateor referendæ pro meritis gratiæ imparem & esse me & semper futurum. sed habeo quem exhibeam fidei iussorem. Deum dico immortalem, quem tibi debitorem delegabo, precibusque fatigabo, ut omnia bonorum genera quam cumulatissime tibi tuisque præstet. Vale vir clarissime & mea ama. Gen. a. d. ix. Kal. Oct. c1212 xcvi.

EPISTOLA XCV.

PHILIPPO CANAIO A FRAXINIS.

Quintus dior hic est, Præses amplissime, quum a Coss. Mompe-
liensibus literæ redditæ mihi sunt quibus peramanter ad se me
vocant. simul binastuas & a clarissimo Ranchino unas accepi. Has
omnes ubi legi semel iterumque; Dei primum invocato numine,
dein cum jucundissima conjuge re deliberata, cepi mox consilium
Deum sequi vocantem, & tuam, meum decus, fidem apud eos libe-
rare, quibus eam obstrinxeras. Causæ quibus sum inductus ut
nunc potissimum rem vellem perficere multæ eæque graves sunt.
Speroq; me brevi & illas tibi in primo nostro congressu nar-
raturum, & probaturum. Interea mitto tibi exemplum literarum
quas Coss. M. & quas Ranchino scripsi. Grave onus imponam ti-
bi si te oraverint ut ambas velis legere. sed mea interest quampluri-
mum, ut scias quid mihi præstari velim, & omnino quomodo in
hoc negotio me gesserim. Audebo igitur te rogare ut illas legas. At
illud equidem te non orabo adjuves me & causam meam suscipi-
as. Tu amicæ magnæ, incepti hujus primum illis autor, deinde sua-
sor mihi fuisti ut unius literæ me horum primo impulerunt, de-
inde etiam compulerunt: Tuo, inquam, unius ductu atque auspi-
ciis & inceptum & prope jam perfectum hoc negotium est. Itaq;
faciem, nisi fallor, gravem tibi injuriam sit eum pluribus age-
rem, ut me ist tuam suscipias clientelam. Ego vero pridem tuus
sum, & mihi jam per multos annos patrociniū tuum assidue
præbuit: ego cultum, observantiam, ac verum amorem & præ-
stare

stare conatus sum semper, & æternum præstabo. Deus Opt. Max. faxit, redeat aliquis tandem ad te fructus officiorum omnium erga me tuorum. Ita fiet, ne dubita, Præses amplissime, mihi quidem ego sic futurum persuadeo; πεπίστευκα γὰρ εἰς τὴν κρείον. πρὸς δὲ ὁ Θεὸς ὡς δίκαιος, ἵνα ἀνταποδῇ σοὶ ἀνταπόδομα χαλόν ὡς ἐν τῷ νυνὶ βίῳ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. Vale o meorum studiorum unicum prædium. Genev. a. d. 17. Kalend. Octobr. c10 15 xcv1.

EPISTOLA XCVI.

FLORENTI CHRISTIANO.

ACcepi ante paucos dies, vir doctissime, notas in Athenæum aliquas, a clarissimo Servino missas: in quibus ego cum tuum nomen non semel invenissem, arripui libens hanc occasionem scribendi ad te, atque si tu modo non nolueris, amicitiam tecum instituendi. Equidem a quo primum Græcarum literarum amore sum captus, te quoque amare, observare & mirari nunquam desii. Notam enī te, quam illarum rerum cognitione excellas, quarum cupiditate totus ipse ardebam. Atque hoc velim mihi accredas, Μισαίωι ἱερός ἔργον, acerbam mihi sæpe vitam fuisse quod te cum cæteris oppido quam paucis rei literariæ fulcris & destinis videre vestroque ductu proficere nondum quitus sim. Quoniam tamen ἐλπίδης ἐν ζωῇ, non abieci adhuc omnem spem. Sedet enim, nisi conatibus nostris summus humanarum rerum arbiter advesetur, Lutetiam statim φρίσσαςτος ὕψους excurrere, & te, vir doctissime, eadem invisere. Interea ago tibi pro illis in Athenæum notis, quas mecum nuper communicasti, gratias quas nullis verbis explicare possim. Hoc illud est, quod jure & merito semper dolui, adeo procul ab his nos abesse qui nostra studia poterant adjuvare. Mea vero præcipua fuit quædam infelicitas, qui & consuetudine tua carui & doctissimorum scriptorum lectione, quæ proximis hisce annis edita esse a te Anglus quidam me docuit. Dici non potest quam male ea merces habeat. Frustra enim omnem ad hunc diem movi lapidem, ut illa mihi alicunde pararet, eo magis quod Athenæi quædā fuisse in illis a te emendata ex eodem eruditissimo juvene intelligere

gere memini. Nam quod te non fugit, ejus authoris editio suscepta nobis studio hauri dubie majore quam consilio. Sed amabo, vir doctissime, laborem meum [potes enim] tuo subleva. Hoc ego si te oro quæsoque, ut nihil quæcam *ἐκ τῆς ἐργασίας* aut studio majore. Vale & vive ac flore diu, floridissime Μοῦσῳ ἀσπ. Gen. a. d. vi. Kal. Octob. c13 15 xevi.

EPISTOLA XCVII.

PHILIPPO CANAIO A FRAXINIS.

Consilium nostrum super instituto pridem negotio, recens & antedies xxiv. susceptum, puto jam tibi esse notum. Mihi enim & vestigio certum hominem ad consules Mompel, quid doceret ipsos, *ὁπότε* tandem literis eorum novissimis acceptis. eidem tabellario tradidi & tibi, meum decus, inscriptum fasciculū: mandavique ut siquidem Montepessulo posset statim, via certa mitteret; sin minus, ipse cum ad te perferret. Adjunxeram autem meis literis Suetonium minore forma nuper hic editum. Exspecto nunc hominis illius reditum: qui mihi quidem lentior Myrmecidae jam videri incipit. Sed enim satis cito si modo satis bene. cujus rei spem omnem in Deo Opt. Max. & secundum Deum in te positam habeo. Exspectemus igitur. Interea mitto tibi Bongarsii viri optime de studiis meis quotidie merentis epistolam, cui ut quam primum respondeas tuasque ad me mittas, rogo te atque obsecro. Sum enim ab eo vehementer oratus ut responsum a te sibi curarem. Scito autem quas nuper ad illum scripseras Argentinae periisse, cum integro fasciculo mearum, quem Melchioris Junii filio tradideram & fidei hominis commendaram. Vereor ne & aliquot aliis mearum idem casus evenerit: forte & tuarum quæ meis adjæ. Ut metuam facit Bongarsii affirmatio, negantis se ulla a te per istos octo menses accepisse. Quicquid ejus sit omni culpa vaco. Illorum omne scelus qui per summum nefas aut vægrandem certe negligentiam spei meæ illuserunt. Vale vir amplissime, & diu nobis quam felicissime vive cum nobilissima conjugē & suavissimis liberis. Gen. a. d. iiii. Idus Octob. c13 15 xevi.

EXspectabam literas tuas & reditum tabellarii, quem ad vos missi, animo suspenso præstolabar, cum de sua ad vos profectioe facit me certiore, qui tibi has reddet. Is est Sarraceni nostri filius, & patris causa, cui omnia debeo, & suo etiam merito mihi ex animo medullitus dilectus. Igitur facere non quitus sum, quin isthuc proficiscenti hoc schedium traderem, velut tesseram aliquam hospitalem, qua tibi de meliore nota eum commendarem. Quod equidem ita studiose & diligenter facio, ut nihil queam magis. Fac juvenis hujus periculum: præstabo vel periculo existimationis meæ dignum tua (cum ita dico, memini quem alloquar) amicitia. Itaque peto a te, Ranchine clarissime, teque per eam qua me prosequeris amicitiam obrestor, ut optimo huic & nostræ disciplinæ alumno adolescenti aditum ad te istis literis esse reclusum atque patefactum velis. quicquid ejus causa feceris, id ego mihi præstitum interpretabor. Vale, vir magne, & me ama. Iterum dico, *μετὰ τὸν* vestras expectabam cum ista scriberem. Scripsi raptim, Gen. a. d. Idus Oct. cisd. xcvi,

EPISTOLA XCIX.

P E T R O P I T H O E O.

Literas tuas & quos misisti libellos accepi, vir clarissime, & gratias ago. Tum primum videre mihi contigit Phædrum tuum scriptorem meo iudicio politissimum, & vel propter antiquitatem luce dignissimum. Sed non unus Phædrus alapas Pithœis debet. debent jam alii quoque plures: & ut spero optoque alii porro multi debebunt. Deus Opt. Max. istud velit, & utrique vestrum vitam longam beatamque duit. Gratus etiam mihi Hilarii libellus quem adjecisti, ad quem non minus quam ad Phædrum notas expecto tuas. est enim sane quam multis locis corruptus. Plurimam vero tibi senex noster salutem muntiari iussit, quem voluisti tuorum istorum *κλεινὰν* fieri participem. Perge, vir magne, in hoc litterarum genere bene de omnibus probitatis & veritatis amantibus mere-

mereri. Debes hoc Christiano orbi: eo quidem magis quā maiore perfidia multos in id genus rebus vides grassari. Nos utinam tam felici fidere nati essemus, ut in eo studiorum genere aliquid possemus: animus certe in iis literis solis acquiescit, & omnino nisi morimur juvenes tentabimus aliquid. Sed hæc coram melius. Nunc illud te & simul doctissimum clarissimumq; virum fratrem tuum oro, si quid habetis quo ornari editio Athenæi (in ea nunc totus sum) possit, id velitis mecum communicare. Hoc mihi gratius facere nihil potestis. Scripsissem ea sine ad fratrem tuum, si plusculum otii mihi fuisset: sed neque ejus erat copia, & suberat suspicio non esse illum isthic, quando trinis a me literis provocatus respondere adhuc distulit. Erat mihi aliqua spes de manuscripto Polybio, quæ habere ipsum intellexi. Ea spes ne decollet in te uno situm puto. Verum plura de his brevi. De Phædri versu: *Multa majoris alapa mecum venerunt*: non erat tuum quenquam consulere: qui verbulo uno veram sententiam indicasti intelligentibus harum rerum; non enim dubito αὐτὸν καὶ πρὸς τὸν βασιλέα τῆς γῆρας. neque aptius ad sententiam potest quicquam. est quidem dictum duriuscule *me cum venerunt*, pro apud me. sed eam duritiem molliunt alia in eo libello non dissimilia. Vale vir clarissime, & me amā qui te cum fratre tuo plane ex animo ut λένεσθαι ἔχουσιν veneror. Iterum valete. Gen. Kal. Nov. c1515 xcvi.

EPISTOLA C.

HENRICO SAVILIO.

ET ex literis non unis Richardi Thomsonis, Savili clarissime, intellexi pridem, & nuper ex ejusdem sermone plenius cognovi me, qui tuam eximiam eruditionem maximasque virtutes amojuxtaque colo, vicissim ate non vulgarem in modum diligi. Beavit me vir amicissimus isto nuntio. non enim mihi aut gratius aut jucundius potest quicquam contingere, quam si nos nostraque studia iis probari sensero, quos sua virtus & scientia in eum evexit locum, quem tu, Savili, vel fatente invidia hodie inter Μυσίων γεραιωνόε obtines. Me vero ita novem sorores ament, ut lætis hausi

auribus nostras te esse aliquid putare nugas. Cur enim ego apud te dissimulem, summæ voluptati mihi esse non improbari scripta nostra ei viro, quem certo scio posse talium rerum vindicare sibi iudicium? Quod igitur a doctis hominibus nostri libelli interdum isthic lectitentur, [sic enim audio] id non auctori suo æque debent ac tibi, plus enim ad illorum commendationem tuum unius iudicium quam nostrum ingenium attulisse nullus dubito. Quum itaque vel isto nomine tantum me tibi debere fatear quam exsolvere nunquam possim: tamen quia ingenui animi est, ut ille ait, cui multum debeas eidem velle debere quam plurimum, petere a te non verebor, teque obnixè orare, ut in Polybii editione quam *οὐδὲ τῷ Θεῷ* molior, opem feras laboranti, tuoque labore meum adjuves. Posse te hoc satis scio: non nolle, id quoque persuasus sum. Hæc spes mea si non decollaverit, & exceptis Deus adfuerit, de eo præstantissimo scriptore *τὸς φιλομαθεὺς τῶν ἀνθρώπων* jubeo esse securos. quantum enim cumque illud est, quod potero (parum esse fateor) sed tamen quantumcunque potero ad ejus lucem conferre, bona fide vires experiri certum est. Unum adhuc est quod nos moretur: sum enim in Athenis *τὰ τῶν ὁλοφύλων*. ea cura simul liberati fuerimus, ad Polybium mentem animusque convertertemus: velit modo Deus Opt. Max. Hunc veneror supplex, ut te quam diutissime velit esse saluum atque incolumem. Vale. Gen. a. d. III. Nonas Nov. CIO IO XCVI.

EPISTOLA CI.

GVILELMO CAMBDENO.

NON Anglos solum tuos, vir doctissime, opere illo tuo semper victuro tibi obstrinxisti, sed omnes quotquot ubique sunt veteris historiae amantes & cupidi. In quæis cum ego nomen profitear meum, persuasum velim habeas, ut literarum sic tui, qui tantum in literis potes, studiosissimum me esse. Omnia in tuis scriptis mirifice mihi placent, ingenium, diligentia, eruditio, & quod supra omnia est iudicium. Ut scias me non temere & *κατὰ τὴν ὁμολογίαν* hæc scribere, sed plane *ἀπὸ λόγων* & ex animi sententia, indicabo tibi,

bo tibi, quod mihi aliquando venit in mentem tecum loquenti, hoc est, librum tuum legenti. Scribis enim *Brithaniam* dictam a *Brith. & tania*. *Taniam* esse Græcisterram, regionem. profers auctoritatem Glossariorum: quibus equidem sine locuplete teste fidem arbitrabor nunquam. Aut igitur doceat me aliquis *τανία* apud scriptorem aliquem ea notione positum; aut mihi accedat eam vocem Græcam non esse nec quicquam significare. Non dubito autem fingendæ illi præbuisse occasionem dictionem *τανία* quæ est quando ponitur pro terræ lingula vel ora. eam memini aliquoties apud Strabonem & alios etiam offendisse scriptam depravate. Inde origo figmenti & somnii ejus, qui primus in Lexicon suum *τῶ τανία* annotavit. In eodem sermone quod ais præcise adeo, tria sola præter Britanniam majorem regionum nomina quæ in *TANIA* terminentur reperiri: *Mauritaniam*, *Lusitaniam*, *Aquitaniam*: causam non video cur *Capetaniam* & *Occitaniam* omiseris. Hæc & pauca id genus alia annotabam, dum eximium illud opus percurro. quæ etsi levia sunt, tamen, ut de iis te consulerem, pervicit amicissimi doctissimique & tui studiosissimi viri Richardi Thomsonis hortatio. Is mihi in sermonibus sapius affirmavit, fore tibi pergratum si de communibus studiis tecum per literas conferrem. Ut illi deinceps constet apud me fides, in te nunc situm. Ita enim intelligam gratas tibi meas fuisse, si pari munere me redhostieris, & meorum errorum monueris. Sic mihi quicquid opto contingat, ut hoc gratius facere nihil mihi potes. Vale vir doctissime, Gen. Nonis Nov. CIO, DCCXCVI.

EPISTOLA CII.

DAVIDI HOSCHELIO.

Quas Francofurtum miserax, accepi, vir doctissime, & libellam instrum. quem muneri misisti: eoque nomine & ago & habeo tibi gratias. Lando factum tuum, quod etiam ad has minutias descendere non graveris, dum studiosæ juventuti consulas. Sed te eximia eruditio tua multum in istis operæ aut temporis ponere non patitur. Alius generis sunt, quæ a te omnes *φειλομαί* exspectamus

Amamus & flagitamus. Habes amplum, in quo excellens ingenium tuum occupes, stadium. Veteres dico Theologos, qui in nobili Augustana bibliotheca latent. hos profer, sodes, in lucem & novo nos semper aliquo bea munere. Athenæus noster paulatim eo deductus est, ut serio nobis recensitus plus dimidia parte jam sit editus. Mea ratio hæc fuit: ut textum infinitis emendatum suppletumque locis ederem, cui e regione versionem Dalechampii cum notis non tam adjeci, quam passus sum adjici. Meas emendationes quarum ratio reddenda erat, in libro animadversionum servavi, Si votis Deus annuerit, spondeo opus fore non pœnitendū. Quanquam illud moleste accidit, quod ante migrandum hoc loco mihi est necessàrio, quam res sit plane confecta. Sed in fide & diligentia Pauli Stephani affinis mei certa spes. Quæ causæ ad hanc migrationem me tandem compulerint *αὐτὸς ἔκρινεν* *ἡ φύσις*, puto alia epistola breviter me tibi significasse. Deus opt. max. consilium approbet. Vale, amicissime Hoëscheli. Genevæ a. d. vii. Idus Nov. 1713. xcvi.

EPISTOLA CIII.

MARCO VELSERO

NEque ante biduum cum tuas accepi, Velsere clarissime, per gravissimas curas, quæ totum me sibi tunc vindicabant, respondere illis potui: neque adhuc tantum otii sum nactus, ut bona fide id nomen expungere queam. Quod igitur bona alioquin sed lenta nomina postulare solent, ut dies solutionis proferatur, id sine me quæso a te impetrare. Memorem me, crede, experieris debitorum, & cui non sit vellenda auris. Pro flagitatore serio erit qua summus amor iste meus, qua voluptas illa *ἡ φάρμακον* quam ex tuarum lætione percepi. Tam bona proficiendi & novi semper aliquid addiscendi occasio ne mihi pereat cautio est. Nam de Tolisto-Bois quæ disputas & ex eruditæ antiquitatis penetralibus eruisti, sic mihi visa proba & solerter indagata, ut operis illius desiderio mirum in modum torqueri incipiam. Verum ista pluribus *οὐ τῷ ὄντι* cis paucos dies. Cæterum qui has tibi reddet & admodum eruditus est,

et, & tui nominis studiosissimus atque observantissimus. Eum si tui benevolentia dignatus fueris, rem feceris meo iudicio tua humanitate dignam: mihi certe ipsique gratissimam. Vale vir amplissime; & me ama qui te medullitus. Deus Opt. Max. te nobis *εὖ πάλιν ἰταῖον διατάξας* servet, Iterum vale, Gen. a. d. vii. Id. Nov. cia. 10. xcvi. Posthac si quid literarum ad me daturus es, Monspelium via Lugdunensi mittas oportet. Puto enim sub huius mensis fine *come* cum tota familia migraturum, ad publicam professionem cupidissime & honestissimis conditionibus eo vocarum. Deum veneror, bene vertat hoc inceptum.

EPISTOLA CIV.

ANDREAE DVNAEO

NOVissimis tuis, quas Græco sermone scriptas misisti, etsi non eadem elegancia, lingua tamen eadem respondi pridem. quid factum meis sit nescio. perisse in itinere illas ut suspicer, silentium tuum facit: nullas enim postea literas a te accepi. Obsecro te, vir doctissime, colamus deinceps diligentius istud officij genus. Mihi quidem quæcunque a Dunaëo venit epistola, gratissima semper venit. Neque ego libentius quicquam facio quam ut tecum per literas (quando aliter nefas] colloquar. Sed me nunc brevior facit negotium molestum & grave; in quo totus eram, cum hæc scribebam. Accedit quod de meo statu, studiis & propensa in te voluntate ut pluribus ad te jam scribam, nihil opus; quum ex huius nobilissimi viri, qui has tibi tradet, sermonibus omnia te intellecturum confidam. Ex eodem migrationis meæ in Narbonensem Galliam causas disces. Ita statui tandem, post longam & molestam aliquot annorum deliberationem. Deus Opt. Max. nostris cœptis *πλοῖον ἔργον* velit concedere. Athenæus nihilominus pederentim ad umbilicum fere est perductus. Ac licet vix fore putem, ut ad proximas nundinas impressa proster editio, antequam animadversionum nostrarum opus fuerit absolutum, scito tamen affectum jam esse & *ὀλίγον* *ἔτι* absolutum Athenæi, uti vocant, contextum. Animadversionibus æ aliquantulum moram discessus meus ex his locis af-

cis afferat, videbo. Cupio enim, imo sitio, hac opera & cura quam primum defungi. Vale vir doctissime, Raptim Gen. vi. Id. Nov. c10 10 xcvi.

EPISTOLA CV.

STEPHANO TREMPLEO.

Meministiñ eorum sermonum, quos nuper habuimus, quum negarem tibi posse me diutius hic ἐπιπαύειν? Ecce nunc venit illud tempus quando dicta oporteat exequi. Adest Legatus Monspelienſium, qui me acriter vocat. Ego sequi Deum præcuntem, etsi ἐκὼν ἀκούω ὑμῶν, plane decrevi. Causam consilii huius mei unam esse eamque necessariam non te fugit. Erat enim æquum, ut tandem aliqua ratio iniretur a me prospiciendi mihi, uxori charissimæ, suavissimis liberis. Atque utinam, iterum utinam ἐν ἡμέρῃ huic solo & cœlo licuisset, at non omnibus licet esse tam beatissis. Quid facerem igitur? Atque scito quod olim in simili causa tibi accidit, mihi nunc cum maxime evenire, ut multorum iniqua iudicia experiar pro libito quidvis fingentium, opinantium, garrulentium. Fateor, mi Tremulee, non est mihi cornea fibra, & ad hos sermones movetur mihi interdum vitrea bilis. modice tamen, & sic ut me statim colligam. Subit enim animum hæc cogitatio, non primo aut soli hæc mihi evenire. Solatur etiam me conscientia anteaſtæ vitæ. Quid enim non fecimus, quid non sumus. experti, ut hic nobis vivere liceret? Nec te fugit βίον Græcis dici & vitam & quæcunque sunt ad vitam necessaria. Ista qui nobis denegant, simul quantum quidem in ipsis est vitam nobis auferunt. Hæc maluissim coram: necdum omnis mihi spes, isthuc veniendi periiit. Interea volui istud nescius ne esſes. Simul te obtestor per nostram amicitiam, inquiras ubi lateant libri Alberii, & an aliquo pretio emi quicquam ex ejus bibliotheca possit. Scies facile a vidua Bouys. Iterum a te obnixe contendo, curæ habeas hanc curam, & me facias quam primum certiozem: Sum enim totus in libris undique emendis. Vale oculissime, ὡς παύει. Viris clarissimis collegis tuis plurimam a me, si grave non est, salutem, raptim a. d. xiv. Kal. Decemb, c10 10 xcvi.

EPISTO-

EPISTOLA. CVI.

JANO GVILELMO STVCKIO

Serius, fateor, quam par erat tuis respondeo, vir charissime. Sed lentitudinis huj⁹ justas causas habere me, velim mihi accredas. Vnicam non proferam, ne & tibi & mihi otium pereat. Volui enim hisce literis significare tibi, quem tandem exitum Monspeliense negotium (de quo pridem ad te scribere memini) esset habiturum. Id vero nunc demum queo. Tertius enim dies est, cum amplissimus Senatus noster ἐκ τῶν ἀεικίων ὑμῶν missionem concessit. Deus Opt. Max, cœptum fortunet, atque ad gloriam suam nostros deinceps labores non esse inutiles velit. Hic mihi est votorum omnium meorum ὅπος καὶ σκοπὸς nisi quod & meorum curam habere & φροντὶν σφύρι, & pietas me jubet. Quid quantumque malorum exanclarim, ut hic ἐργασθῆναι possem, & norunt familiares mei, & mihi apud Deum conscientia mea testis est, Senatus quam tenui-
 & jejune mea studia foverit nolo dicere, ne charissimæ patriæ & longe suavissimæ succensere videar. Ego vero Genevensis animo magis quam nativitate sum, semperque ero dum spiritus hos reget artus. Sed cur Deum vocantem non sequerer, rebus meis eoque compellentibus atque adeo trudentibus? Nihil hic propere, nihil cupide a nobis factum. biennium integrum est tractum istud negotium, toties ad me scripserunt Consules Monspelienses; toties legatos suos partim ad me privatim partim ad Senatum & Ministros miserunt: cur interea mihi non est consultum? hæc eo pluribus ad te, etsi raptim, vir amicissime, scribo, quia non omnium æqua judicia nunc experior. Quod sane me male habet. sed ut dixi, θεὸς τ' ἄντιμαρτυροῦσθαι. Athenæus ad umbilicum vergit. fratri Paulo Stephano ea res curæ: tamen propter indices multiplices & animadversiones meas vix est ut ante nundinas autumnales opus detexatur. Convivales tuos sermones, opus doctum Deus bone & laboriosum, recudi gaudeo. Vellem posse fieri, ut occasionem tibi præberem inferendi nominis nostri tuis scriptis. amo enim te & amari me a te ut omnes sciant percipio. Sed otium omnino deest.

Q 2

Vale

Vale igitur vir magnè, & propter longius paulo intervallum noli in scribendo ad me esse omissior. Literas curabunt amici hic nostri: vel via Lugdunensi Antonius de Haris librarius Lugdunensis & ibi habitans. Vale, vale o dilectum mihi caput. plurimam vero a me clarissimo Wolfio salutem. Gen. a. d. x. Kal. Decemb. CIO IO XCVL

EPISTOLA CVII.

JACOBO GILLOTO.

BInas omnino literas a te, Vir clarissime accepi: ipse ad te pro eo ac debui non semel aut iterum sed sæpius scripsi. Testes mihi diligentiz meæ præter D. Bullionem etiam alii idonei & locupletes viri, quorum fidei meas commisi. Qui enim te pridem colebam, & ad tuam amicitiam iter adfectarem, si tam amanter & benevolo a te provocatus officio defuissem meo, quin omnium bonorum amicitia, non solum tua indignus merito haberer causam non dixerim: Me vero non sinat Deus ita officii esse incuriosum & negligentem, ut vāgrandi adeo culpæ unquam sim futurus affinis. scripsi igitur ad te Gillote præstantissime, & scripsi ter quater. Tu quod nullas dum a me acceperis, sic enim intelligo, aliorum id perfidia, qui mihi & aliis amicis imposuere factum, non negligentia. Verum hic mea præcipua fuit infelicitas, per quam factum, ut mihi meæ diligentiz fructus periret: quanquam fallor, neq; is mihi periit aut peribit. Iubet me hoc sperare suavissima & elegantissima epistola, quam mihi a te reddidit suavissimus Bullio, cui quod sero adeo & raptim respondeo, causam ex eodē Bullione discas, & hanc tumultuariam scriptionem pro legitima responsionetantis per obsecro feres, dum otii plusculum nactus de nostris studiis [quando te hæc quoque cura tangit] pluribus tecum agam. Vale Vir plurimum observande. & si quid posthac literarum ad me daturus es, Monspelium eas scito mittendas. Lugduni enim ista scribebamus, illuc cum familia migraturi & studia vestrarum literarum ibi excitaturi. Deus Opt. Max. consilium fortunet, idemque te nobis quam diutissime saluum servet atque incolūmem.

mem. Iterum vale. scripsi raptim Lugduni a. d. xiv Kal. Decemb.

CID ID XCVL.

EPISTOLA CIIIX.

JACOBO AUGUSTO THUANO.

Multis nominibus jucundissimæ tuæ mihi literæ, Præses amplissime, fuerunt; sed hoc amplius, te pro tua singulari humanitate nos & studia nostra cura tua dignari. nam quod tam benevole me hortaris, ut bimestrem peregrinationem isthuc suscipiam: quanto id cessurum sit studiorum meorum commodo ac bono, non me fugit. Maximas igitur tibi eo nomine gratias & habeo & ago, teque obnixè oro, ut eadem benevolentia me semper amplecti velis. non contuleris beneficium in pertusum animo neque immemorem, etsi quid ego possum tibi ἀρτὰ ἔξιοι ἀντιρύσαι: sed tu cupientis paria tecum facere voluntatem spectabis, non facultatem. Vtar vero beneficio tuo, vir maxime, & tam bonam proficendi occasionem ambabus, ut ajunt, manibus arripiam: etenim diu est, cum ego φιλομαθείας ὅς τ' ῥα πεπληγμένος Luteriam vestram visitandi cupiditate totus ardeo. quod quia hætenus factum non est, mirari nemo debet hujus tantæ infelicitatis impressas notas in nostris scriptis ubique apparere. nam quid λόγου ἔξιοι ab homine expectes omnibus subsidiis destituto, quæ in hoc literarum genere vel maximis ingeniis sunt necessaria, nedum mihi: Equidem si quando isthuc venero, nullus dubito idem mihi usuventurum quod rusticis aut rure educatis solet, cum in urbem primum veniunt; omnia mihi vestra illa καμύλια nova erunt, imo ego, puto, ξένος vel plane hospes in cognitione antiquitatis vobis videbor. Sedet tamen, si qua proxima ætate commoda offeretur occasio, eam non prætermittere. constitui enim, priusquam Athenæi editioni jamjam inchoandæ me accingo, voti hujusce mei me facere οὐ τῷ Θεῷ compotem. Suetonium nostrum vidisse te nec improbasse, ita vivam, ut libenter ex tuis didici. at illud molestum, nullam adhuc esse me naçtum facultatem mittendi isthuc exemplaris pridem tibi destinati. tentavi multas vias. frustra. tandem cum doctissimo

Q3

Bon-

Bongarsio ad vos redeunte per literas egi, ut tibi ~~mihique~~ ~~hanc~~ operam navet, &, spero, faciet. Cupio sane exstare hoc in musæo tuo meæ adversum te observantiæ testimonium: tantisper dum Musis bene jurantibus aliud luculentius paro. Vale. Præses amplissime, & me ama. Gen. a. d. ix. Kal. Apr. c1010xcvi.

EPISTOLA CIX,

JACOBO LECTIO.

MOnspelim tandem, Lecti sapientissime, pervenimus: ubi quam amanter, quam honorifice fuerimus accepti, propterea narrare supersedeo, quia vereor ne si omnia sigillatim tibi recensere instituā, tu me putes isto nimis honore gaudere, quo me plane indignum & agnosco & fateor. Nihil enim prætermisum est ad ingentis cujusdam publicæ lætitiæ significationem. Breviter, omnibus modis superatæ sunt hætenus spes nostræ: ac nisi vis major obstitit, nullus dubito, facturos Monspelienses omnia, quo me consilii poenitere nunquam possit. Id vero in Dei unius ter optimi, ter maximi, voluntate & manu situm. Illum veneror supplex, singat me eorum studiis utilem, qui tanta cum cupiditate meam expetierunt operam. Nos quidem publice de superiore loco vocem nullam adhuc misimus. Sed me omnes amici de successu professionis nostræ jubent sperare quam optime. Esse enim in hac urbe & studiosæ juventutis non exiguum numerum: & virorum etiam qui publicis muneribus fungantur, aut qui reis patrocini-um suum accommodent, nostrarum literarum percupidorum. Hi sunt, mi Lecti, quos tui nominis fama impulit, ut de te huc vocando pridem cogitarent, quod tamen initio, cum exitum id consilium habere posse non putarent, ab hominibus tui studiosissimis spretum neglectumque est. At ubi mox ad juniorem Sarracenum qui hic agit, scriptum intellexerunt te istuc non docere, crecti omnium animi sunt. Itaque inter salutationis prima verba & ab amplissimis Cosi. & ab omni laude majore G. Ranchino, de Lectio me scito interrogatum. Respondi, non putare me, ita unquam futuram iis mentem laxam, in quorum potestate es, ut deferenda statio-

stationis tuæ aut causam ullam tibi præbeant, aut facultatem concedant. Sin aliquid hujus eveniat, [quia *ἐάν τις ἀνθρώπος ἐδὴν ἀπ' αὐτῶν*] ipsorum fore tum partes, occasione uti. At hoc Deus nescit, ut Genevæ Lectius relinquat: quin hoc potius. toto pectore & opto & voveo, in flore tua meaque patria vigeas floreasque *ἐν πολλῶν ἐπίαν διαχέδας*. Verum hac de re, ubi D. a Fraxinis videro, scribam ad te pluribus & accuratius. Video enim non ante Monpelichenses desituros ab hoc incepto, quam re, si modo possit, confecta. Atque utinam, mi Lecti, iterum utinam, (quod se fraude dulcissima patriæ meæ fiat,) vel tu hic mecum, vel ego isthic tecum vitæ quod superest degere, unaque soles, ut eramus soliti, condere aliquando possimus. Mihi quidem sine te, meus amor, ut animæ sine corpore, vitæ nulla aut est aut erit unquam vitalis. Joberti F. consiliarium in curia nescio qua [sunt enim hic plures] eximium tuis verbis salutavi: isque te vicissim peramanter *ἀνταποδίδεται*. Scias litterarum esse illum amantem nostrarum, qui ad militare fere integrum eam exteris ejusdem ordinis viris & secundi loci Coss. obviam nobis procedere non sit veritus. Vale oculissime Lecti, & me ama qui te pereor. Scripsi raptim prid. Kal. Jan. cis 10 xvi. ut hic tempora putantur.

EPISTOLA CX.

RICHARDO THOMSONI.

Quas Lugduno ad te dedi; fuisse tibi redditas, *ἃ ἀνταδίδωμι ἐμοὶ χάρις*, confido. eo nunc ero brevior, nam & valetudo brevitas me admonerat, & argumentum scribendi ad te nullum admodum suppeditabat. quod enim suppetebat solum de adventu meo in hanc urbem, id omne jam exhaustum est literis ad fratrem & sororem: quas tibi quoque ostensum iri nullus dubito. Omnino spe atque expectatione nostram hactenus senatus populusq; Monsp. superarunt. *τὸ μέλλον Θεὸς οἶδε. ὃ δὴ ἔμνον τὰ ἐπὶ ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ ἡμῶν μέλλοντες μέλοι.* Quæ mihi discedenti sunt a te promissa, eorum ut me esse futurumque memorem ipse memineris, oro te quasque. Ipse vicissim, quicquid tuæ causa potero, faciam memorem agno.

agnoscat & amicitia & acceptorū beneficiorum. *Εἰς ἡμετέραν* salu-
das nostras curæ tibi esse cupio: cum fueris usus, Sarraceno trades,
aut Paulo fratri, ut ad me tuto curentur. Simul exspecto illa Ser-
vii *Ἐπερομένη* excerpta: & si quid in eo genere habes quod usui mi-
hi esse possit. Ego hic meorum librorum exspectatione crucior
μακροῦ χρόνου. Octavus hic dies est cum appulimus ad portum & ad-
huc (proh dolor) quid sit illis factum nescimus. Atqui mecum ad-
vexi librorum aut scriptorum meorum ne *γὰρ* quidem. Ita omnes
meas fortunas una habet navis: quam Deus ter. Opt. Max. servet,
regat, sistatque huc quamprimum. Nam si quid illis factum fuerit,
sed male ominari nolo. Scripsisse te ad Scaligerum meam vicem
persuasus sum. Mihi adhuc inter salutantium officia nihil ori fuit:
scribam tamen hodie, spero, vel cras. Nobilem tuum vere nobi-
lem Robertum, ego, uxor, liberi tecum amantissime salutamus.
Sororem meam bis viduam cupio tibi esse, dum isthic eris, com-
mendaram. Vale, vir mihi ex animi sententia dilecte & probate.
Ὁ Θεὸς τοὶ ἀγαθὸν ἀγαθίδας καὶ ἀνὰ τὴν εὐτυχίαν εὐχόμενος πᾶσι. Scripsi taptim
ipsis anni novi Kal. quem tibi, imo vobis omnibus, cupio cum
liis quamplurimis annis illucescere quam faustissimū. *CLIO* 15. XCVII.

EPISTOLA CXI.

THEODORO BEZAE.

MOnspelium tandem salvi & incolames, Beza *οὐ βαρύνεται*, e-
go, uxor, liberi pervenim⁹. Itineris difficultates propter anni
tempus non mediocres, nec minora pericula, singulari Dei be-
nignitate ita superavimus, ut vix senserimus. Libri, adhuc in ex-
spectatione sunt: quæ me cura sic angit, ut verbis exprimere non
queam. Mihi enim sine illis *πᾶσι ἀβλαβὸς βίος*. Sed venient spero brevi
& quæ nos rexit perduxitque Dei manus, eandem illos quoq; ser-
vaturam confido. Absque eo sit, omnia adhuc nobis *λατὰ* & spi-
plena. Omnes hic bonarum artium & literarum cupiditate fla-
grant. Omnes imminētem barbariem detestantur, atque abomi-
naptur. Ea procerum voluntas, ea senatus, ea populi universi. Non
desunt tamen quæ habeant sollicitum, & huic incepto metacere
cogant.

cogant. Percellit enim animum meum religionis diversitas non mediocriter. Communi siquidem utriusque partes consilio regi cuncta atque administrari necesse est. Quod quam sit difficile & periculosa plenum alet, pro tua singulari prudentia, non ignoras. Accendit ea res in meo uxorisque animo desiderium, quod Geneva attulimus, redeundi isthuc olim, si ita Deo Opt. Max. visum, & res nostras paullo meliore loco collocaverimus. Quod utinam, a lateretuo, pater venerande, discedere vis major non me coegisset! sed enim, ducunt volentem fata, nolentem trahunt. Testor immortalem Deum, licet mihi adhuc omnia hic ultra spem grata, tamen quod *τὸν οὐρανὸν ὁμιλῶν* fructu careo, quod te non intueor, quod canos tuos præsens venerari non possum, vivendi prope omnes causas mihi petiisse puto. Idem uxoris sensus: quam confirmo tibi sic in his locis vitam instituire, sic semper *αὐτὴν* victuram, ut facile omnes Geneva natam, & in Ecclesia Genevensi educatam agnoscat: nam hic quidem aliter vivitur. Sed de his alias, Deum supplex veneror, vir maxime, servet te non tuis magis, quam universæ Christi Ecclesiæ. Vale, & me ama. Vxor & te & conjugem tuam quam officiosissime salutat. Monspelii iv. Non. Januar. cisd. xcviij.

EPISTOLA CXII.

DIONYSIO GOTHOFREDO.

QVod diu multumque sunt moliti amici hic mei atque adeo Senatus populusque Monspelienſis, ut me huc pertraherent, id tandem, vir charissime, esse perfectum jam, opinor, nosti. Quod per alios potius quàm per meipsum factus sis eo de consilio certior, condona, obsecro te, occupationibus maximis & plurimis molestissimisque, quibus sub prosecutionē meam ab urbe sum paulo min⁹ obrutus. Ita quod præstare ipse non poteram, id ut meam vicem exequeretur frater, rogatus a me vehementer atque obnixè est. ejusdem fidei & Juvenales tuos tres Ms. commisi, ut eos tibi quando jufferis perferendos cūret. Magnæ vero gratiæ, quod illis me tam diu uti volueris siverisque, etsi factum negligentia mea, ut illis

R.

non.

nondum sic essem ut decreveram usus, dum enim diem de die duc-
co, & alterum cras semper exspecto, expertus sum tandem quod
ille ait, *Ανὴρ δ' ἀμβολιερὸς ἀνὴρ ἀτακτοὶ παλαιοί.* Omnino si quantum
in me harum rerum studium est, tantum ingenui pudoris non fu-
isset, excusare apud te factum meum, postquam illos huc attulif-
sem, quam illis carere maluisssem. valde mihi enim unum saltem
utile illorum erat futurum ad multa, quæ paro. Sed Deus ne sinit,
ut dici unquā studiorum curiosus, officii incuriosus jure queam.
Redeo ad professionem in hæc loca meam, quam ego non dubito
miram tibi visum iri. Atqui hoc, vir amicissime, scito, itaque per-
suasum habeto, nihil hic a me factum temere, nihil propere, nihil
inconsulte: biennium integrum tractum hoc negotium est. Testis
mihi Dominus toto illo tempore aliud nihil optasse quævisseque
me, nisi ut liberalius paullo stipendium nactus curis rei familiaris
liberarer, studiisque literarum me dederem *ὅλον καὶ πάντα.* Hoc in
æœtu nostro, hoc apud Senatum, hoc ubiq; sum semper professus.
Sperabam fore aliquando ut nostri aliqua haberetur ratio. Cum
omnis tandem præcisa spes videretur, cum me privatim multa ur-
gerent, cum instarent quotidie Monspelienſes, nostri absurdesce-
rent, dedi manus, meamque operam iis addixi, qui illam tanto de-
siderarent opere. Accedebat eo respectus quoque matris, cujus ne-
gotia meam præsentiam expetebant: ea vero non longe hinc abest.
Erant & alia nonnulla momenti quam maximi, quæ mihi nunc
ἔντομα κείσθαι. Habes causas consilii huius mei, cujus ne me poeni-
tere unquam possit, facturos omnia spero, qui me huc vocarunt.
Haftenus quidem certe omnia lata, omnia spei plena, etiam ultra
spem. Mirus enim omnium ardor in literas, nec minor cunctorum
in nos amor. *τὸ δὲ μέλλον θεὸς οἶδε,* cui ego soli me, meos meaque om-
nia committo ac permittó. Hic te quoque, charissime Gotho-
frede, ac tuam & tuos servet, regat, fortunet. Vale. Scripsi raptim
Monspelii. Nonis Janu. cio id xcvii.

EPISTOLA CXIII.

JACOBO BONGARSIO.

SImul in hæc loca veni, Bongarsi meus amor, habui antiquulus ni-
hil,

hil, quam ut amicos a quibus partim discefferam, partim longius recesseram, de felici itinere adventuque nostro facerem certiores. Scripsi igitur ad plerosque meorum Genevensium, tertius hic opinor jam dies est aut quartus. Ad te ne eadem scriberem, eo factum, quod præsidem amplissimum a Fraxinis mox me credebam posse invisere. quod quia hæcenus facere non quitus sum, cursim hæc interea tibi exaravi, ut & felicitatem mihi hujus itineris gratulareris, & certo scires, quo longiore nunc disjungimur intervallo, eo impatientius amari te a nobis. Enimvero, *Ante leves pascuntur in æthere cervi*, quam noster hic amor aut mutet, aut nutet, nedum minuat. Sola est quæ sanctissimæ amicitix, pridem inter nos coalitæ, vincula sit resolutura mors. Mors sæva, crudelis, & (absit verbo impietas). *ἄκαυτος*: quæ nuper maximum virum Petrum Pithœum nimis, ah nimis cito nobis eripuit. O tristem & lugubrem casum! qui solus propemodum literarum dignitatem hodie sustinebat in Galliis, eripitur is nobis! Lugduni cum essem, literas super ea re lacrimarum plenas a præside amplissimo D. Thuano & clarissimo Gillo accēpi, quæ me *ὁλὴν δὴν αἰὶν πᾶσι* *ἀγαπᾷ*. Accepi simul & a fratre Francisco Pithœo, quibus mihi suum offert Polybium. rescripsi in ipsa navi, facturum rem gratissimam, & reip. nisi animi fallor, haud inutilem. Si quid ad illum literarum dederis, animos addas velim, & ut omnes moras tollat horteris. Vale Bongarsi nobilissime. Mompelii Non. Jan. c10 10 xcvii. Quas discedens Genevæ ad te scripsi puto fuisse tibi redditas. Tuas ad Præsidem a Fraxinis heri traditas a me scito familiari ipsius atque intimo.

EPISTOLA CXIV.

JOSEPHO SCALIGERO.

QUod mihi meisque, & civitati huic felix faustumque Deus Opt. Max. esse velit, tuo, Scaliger, Musarum decus, consilio usus sum. Paucis enim diebus postquam tuas accepi literas, quibus de conditione Mompeliensi quid sentiret amice significabas, lares meos in eam urbem transtuli, eamque sedem studiorum meorum elegi. Imo illinc potius elegerunt, honestissimisque conditioni-

bus ad linguarum & humaniorum literarum professionem ad se vocarunt. Spero equidem cum volente propitioque Deo institutam hanc a nobis migrationem, foreque nunquam ut me consilii poeniteat. Quia tamen ἀσπάρτα φῦντι ἔδω ἀπ' ἀμωτον, quicumque nos deinceps manet status, solatio certe illud semper futurum, quod in hoc tanti momenti negotio, temere aut proptere aut inconsulte nihil a nobis factum. Et si scio non plane mecum sentire amicos & familiares meos, qui me inviti invitum a se dimiserunt. Sed cum annos ipsos xiv. steriles ibi Camoenas coluissim, essetque omnis in posterum spes meliorum amissa, si meis meorumque commodis statui tandem consulere, ecquæ, obsecro te, vir æquissime, invidia est? aut quid hic a me peccatum? At illos de quibus me loqui nosti, viros sane optimos, & mei amantissimos, amoris erga me vehementia, iniquiores mihi reddidit. Cæterum animi mei canderem, & ingens erga illam civitatem studium novit is qui omnia. Mihi crede, vir maxime; cum ob alias causas molestissimus fuit nobis ab illis locis discessus, tum quod longius a te eram afaturus. Nam si auspiciis meis vitam possim instituere, nullus mihi gravior, imo nullus æque gratus esse queat locus, ut ille esset, qui te & omnes una tecum Musas haberet. Id quia eventurum nobis unquam plane desperamus, dolorem quem ex ea re capimus hac maxime cogitatione levare solemus, quod olim certe ἐν τῷ μακρότερον χρόνῳ καὶ χρόνῳ una sumus futuri. Me quidem ejus opratz mansionis corpusculum hoc subinde admonet. effoetum prope jam, semperque languidum, & superiore anno gravissimos ac fere continuos morbos expertum. Novus hic annus quæ secum fata vehat, θεῶν καὶ γυναικῶνται. Principium quidem non nimis lætum ob distillationem εἰς τὴν ἀχέαν ἀπ' ἡμετέρας atque interiora veterem & oppido contumacem. Vexavit me is morbus per hos dies vehementissime: nunc Dei beneficio habebam meliuscule, & iter ad sanitatem videmur ingressi. Itaque licet semizagri, audemus Casseronem ad amplissimum præsidem a Fraxinis media anni hyemæ, perque obscœnissimas tempestates professionem suscipere. Inde simul reversi cum Deo

Deo fuerimus, conabimur cum Musis, quas pridem ne salutavimus quidem, in gratiam redire. Vale & me, Scaliger illustrissime amare perge qui te unice veneror. Monspelii, a. d. xiv. Kal. Feb. c1510 xcvii. Lugduno discedenti nuper redditæ mihi sunt ab amplissimo viro Emerio Thuano, quibus de P. Pithœi & Fl. Christiani obitu faciebat me certior, qui nuntius tantum mœroris nobis attulit, ut ne nunc quidem siccis oculis ejus meminisse possimus, dubitandum non videtur quidem de omni eruditione actum esse in Gallis.

EPISTOLA CXV.

RICHARDO THOMSONI.

Binas jam a te accepi literas, charissime virorum: ipse opinor a me non multo plures. Accepi & quas misit Aubrius Basilea. Gratum fecisti quod illi responderis vicem meam: sed illud molestum, quod inquam sententiam responsum illi dederis non significasti. Verget enim, uti video: notulas nescio quas in N. T. non postulat sed flagitat. quantum si facta ei est aliqua per te spes, non puto liberum esse jam mihi pedem referre. Ad Scaligerum quod scripsisti, id vero mihi longe gratissimum. Deus nobis illum semonem quam diutissime præstet incolumen. Non facile credas, mi Thomson, quam male me habeat quod longe adeo a te, ab illo, a cæteris doctis amicis meis sim, semotus. Sed hæc est conditio rerum humanarum: ubi uber, ibi tuber. Πελὺ ποδὸς κεφαλὴ ἐν ἐγκακίᾳ δὲ χεῖρ ἐσθλόν. Professionis nostræ per hos dies τὰ ἐγκαλῖνα celebravimus. Quid multa? multorum opinio est, illatas in hanc provinciam Musas adventu nostro. Ego me pede meo metiri & olim didici, & nunquam obliviscar sanus. Soror de tuis erga se officiis pluribus ad me scripsit. Duit tibi ὁ μέγας ἐν ἑαυτῷ θεός pro cumulo veterum tuorum erga me beneficiorum, quicquid φρεσὶ σῇσι μενοινᾷς. Gratius quidem certe facere nihil mihi potuisti, aut unquam poteris. Vxor & liberi te & Robertum nobilem tuum quam officiosissime & peramanter salutant. Hospiti tuo, viro hisce oculis mihi chariori, & ejus uxori graviter ob silentium istud pertinax succensemus ambo, qui

scripsimus ambo ad ambos. Vale meum dellicium; meus amor. Monspelii a. d. xiii. Kal. Mart. crio. 15. xevii. Scripsi nuper ad Scaligerum & per occasionem literas ad Goulartium misi.

EPISTOLA CXVI.

THEODORO BEZAE.

Literas tuas, Beza *σεβασμιότητι*, à Deodati allatas, amoris erga me tui plenas accepi, nec sine suspiriis legi. Revocarunt illae mihi in mentem prioris felicitatis mea tempora, cum licebat nobis suavissima atque exoptatissima consuetudine tua adfatim frui, licebat quotidie ex tuis sermonibus aliquid, imo multa potius addiscere, quibus & melior fierem & doctior. Sed hæc prius fuisse: nunc omnis ejus rei adempta mihi facultas est. Quae cogitatio ita mihi molesta esse solet, ut licet in frequentissima & mei studiosissima urbe degam, in solis tamen locis mihi versari ipse videar. Sed quid ego dolore meo narrando te ad dolendum meam vicem impello? quin potius *τῇ περὶ τὰ πάντα ἀνάπλησιν* mœrori meo modum faciam, & quod unum superest, Deum Opt. Max. supplici prece venerabor, ut te nobis, venerande senex, atque universæ Ecclesiæ suæ quam diutissime salvum atque incolumen præstet. Gratum mihi quod ex tuis aliorumq; literis intellexi, florere Scholam nostram recens auctam trium doctissimorum virorum accessione: Lignaridi, Laurentii, & Deodati. det illis ingeniorum pater, ut *ὑπὲρ λαχόν Σπάρταν* hanc ornent. Laurentium certe Gasparum facile spero effecturum, ut diligentia sua nostram obliteret ex animis vestris negligentiam. Mihi vero ita divina benedictio contingat, ut ex animi sententia id opto & à Deo precor. Nos hic professionem nostram hac ipsa hebdomade auspici sumus. Si cætera respondeant, est cur speremus non fore in his locis inutilem operam nostram. Suscepimus tractandum antiquitatis Romanæ locum, de Magistratibus ejus rei publicæ: opus profecto arduum & virium prorsus non istarum. Sed erat parcendum Pindarico præcepto, quod jubet *ὁρῶντος γέμειν τελευτῆς*, tantum ut valetudo nostra labores consuetos ferat. nunc continua & continua deflu-

deflexio nescio. quid minitatur. Verum hoc atque omnino *παρὰ μέλλοντα θεῶν μέλει*. Non excidere mihi sermones quos una habuimus de pellenda scholis obscenitate. habendæ eius argumenti orationi tempus erit, cum dedicanda fuerit ea, quæ nunc instituitur schola. Valere omnes patres & fratres coetus vestri semper mihi observandi, ex tuis magno cum gaudio intellexi. jucundum etiam cum primis servare omnes nostri memoriam, & nobis bene precari. Nos vicissim, ego inquam & uxor mea, pro vestra omnium salute vota facimus *ἐκ τῶν καὶ ἀγαθέων*. Exaudiet nos, spero, Deus: qui si nostrorum votorum reos aliquando nos faciet, erit olim cum minus dolebimus. Vale & vive diu felix, pater venerande. Uxor & te & conjugem tuam quam officiosissime & amantissime salutat. Monspelii, a. d. xiii. Kal. Martias. c. d. c. xcvi.

EPISTOLÆ CXVII.

PHILIPPO CANAIO A FRAXINIS.

Philologia nostra Dei beneficio excepta blande & benigne ab omnibus, doctissimi cujusque & æquisimi iudicio stat & spero stabit. Nihil dabo auribus tuis qui mea curas tanto opere, neque mihi ipse porro Suffenus ero: sed ita profecto est, ut quisque in hac civitate eruditissimus, ita nostras quoque nugas aliquid esse & sentit & proficitur. Possem referre duorum sumniorum virorum elogia, Præsidis Philippi, illius optimi & doctissimi senis, & D. de Massilan, vere eruditi & nostras literas callentis. possem chori totius musici, cujus longe princeps Ranchinus noster, consensum & *ἐκ τῶν καὶ ἀγαθέων* commemorare: sed me ista nihil afficiunt, nisi ut tanto *ἐκ τῶν καὶ ἀγαθέων* Deum supplex orem, ne mea indiligentia aut culpa committam, ut tux de nostris studiis pollicitationes & *καὶ ἀγαθέων* probro tibi vertant. Hic mihi ad connitendum aculeus, hoc incentivum, hæc fax esse solet. Omnino enim eo ventum, ut sine existimationis tux imminutione frigere nostra studia non possint. Parum abest quin de reconquerar: adeo duram provinciam humeris nostris imposuisti. Nam equidem ad docendum nunquam accedo quin ob oculos mihi obverferis, ut si possum tua quoque approbatione

tione digna promam. eo quidē magis, quod Zoilum mihi non de-
 esse terræ filium nescio quem, Philosophi nomen eminentem,
 per hosce dies compertum *ἡ πόλις μιν αὐτῇ*. De Schedis sic habe.
 Concio quam primam habuimus, ea nobis perscripta est, ut fere
 est habita. quam die altera habuimus, de laudibus & necessitate
 Philologiæ, ea jacet in schedis, quæ ὅλως ἔτι τισὶν λόγῃ continent.
 Erat animus polire utrumque sermonem, & si ita videretur tibi in-
 vulgus edere. Sed me multa adhuc quæ terrent, quæ impediunt.
 Terret expectatio tua & aliorum quæ summa est: impediunt
 quotidianæ ἀποδοῖς tanta elaborandæ cura, ut multis non Philo-
 logus sed consultus juris videar. Hoc postulat susceptum argu-
 mentum. Leges enim exponimus quas Cicero Lib. III. de leg. con-
 scripsit. Expectemus igitur, amabo, reditum tuum, aut ista poti-
 us, si lubet, omittamus, quanquam hoc scito, fore me in tua sem-
 per potestate. Libros fidei meæ commissos à Tornæsio habeo, in-
 venique inter meos omnes, Iterum dico, Corpus Juris Accursianum
 illud est quinque aut sex voluminibus constans. Eo si tibi non o-
 pus, scribam ad T. & cum ipso agam, ceteros mittam prima occa-
 sione, etsi qui properum tuum discessum adeo futurum videam,
 Cujacio tuo fortasse ad aliquot dies utar, & adventus tui tempus
 [quod sit utinam quam brevissimum] expectabo. Venio ad iter
 illud tuum, quod me quam habeat sollicitum noli querere. Si ani-
 mum meum nosti, illud quoque nosti, tuis fati mea quoque fata
 illigata esse. Noli igitur dubitare, pro celeri & fausto tuo reditu Dei
 Opt. Max. aures me esse fatigaturum. Duit ille tibi, o meum decus
 unicum, & pervenire quo tendis feliciter, & perficere quæ προσιόντως
 μενοινᾷς celeriter, & mox in uxoris amplexus redire quam citissime
 ut rebus omnibus ex animi sententia rite confectis, Reipubl. com-
 missa tibi gubernacula, quod hætenus fecisti, tractare & regere
 quam felicissime & diutissime possis. Γένοιτο, γένοιτο. Vale & cum
 Lutetiam veneris mei memor esto. Literas ad Præfides amplissi-
 mos Harlaum & Thuanum & ad Gilottum brevemittam. Iterum
 vale mea cura. Monp. a. d. vi. Kal. Martias. εἰς ἄρκυν, Locus
 Psalmi

Πάλαι μὲν ἐπιγραφὴ ἦν αὐτῆς ἡ ἀλλοτρίωτος, longam orationem
 desideraret, si quæ divinus ille Basilii philosophatus est super il-
 lis verbis cum in hac inscriptione, tum ἐν τῷ 8. commemorare
 vellem, sed nimis certum ex imperitia sermonis Heb. illa fluxisse,
 ut & vulgatissimum illud *ἰσπῶ τ' αὐτός*. Vox Heb. organi nomen no-
 tat quod ad libi aliquam similitudinem erat effectum. De advoca-
 tis dies diffusus esto. meminero tamen post reditum tuum quem
 eclerrimum futurum & spero, & ut sit voceo. Exaudi Deus Opt.
 Max. & me hujus voti reum face.

EPISTOLA CXVIII.

EIDEM.

Quo ordine meas literas acceperis, vir maxime, quas post redi-
 tum ad te dedi, non scio. hoc scio, jam ter aut amplius factum
 ut binas de eodem oleo & hora eadem exararem. Nescio enim quo
 casu factum, ut plures eodem temporis puncto literas meas a te
 expererent. Quid facerem? negarem? sane ita faciendum fuit, si a-
 pertas vellem suscipere cum multis inimicitias. Tu, qui hominum
 quotquot terram colunt *ἐννικέτερος*, esses mihi ejus consilii au-
 thor? Non jam ignoras quid velim. ferendum nempe tibi æquo a-
 nimo, Præses amplissime, si multos tibi quotidie commendem.
 Scio & profiteor nullum esse meum erga te meritum, cujus gratia
 jure meo uti possim videri, cum tuam opem aliis imploro. Sed
 quia ita hominibus placet ut ego frequentibus literis sim tibi mo-
 lestus, sine me hanc servitutem honestam servire. ipse tuo jure u-
 tere uti libuerit. Ne multa, qui has tibi tradet commendatus mihi
 a Bernardino, cujus quotidiana exstant in me officia, tibi porro a
 me voluit commendari. Si quid precibus meis moveris, peto a te
 ut vel vultu paullo familiariore amorem erga me tuum illi testi-
 fieris, & causam ejus *ἡ γέμεις ἐγὼ* adjuves. Vale. Deus Opt. Max. te &
 fœminatum decus conjugem tuam tuosque omnes servet atque
 fortunet. Ad amicos magnos Parisienses cras, si Deus dabit, aut
 perendie scribam. Totum me sibi nostræ ἀχρόασις nunc vindicant:
 & quod inter nos liceat, in dies excitat auditor studium. τῷ θεῷ τῷ

πρωτὴν ἐπιστὴν αἵα γ' ἡδεα. Mompelii a. d. vi. Kal. Mart. cis d
xcvii.

EPISTOLA CXIX

JACOBO BONGARSI.

IN summis occupationibus meis scripsi hæc ad te raptim, Bongarsi virorum optime, raptim, inquam, sicut nihil unquam magis. sed religio mihi fuit occasionem prætermittere mittendi ad te quas mihi nuper tradidit Cassenone Præses a Fraxinis. Hoc unum te nunc volui. De mea profectioe & abitu Genevæ scripsi cum discederem: de adventu etiam in hanc urbem scripsi nonnulla post. De Polybio & notis ad Biblia Gr. ac N. T. alias οὐκ ὀλίγῃ pluribus. Vale oculissime Bongarsi. Mompelii a. d. vi. Id. Febr. cis d
xcvii.

EPISTOLA CXX.

EIDEM.

VNas omnino postquam huc veni litteras a te accepi, Bongarsi meus amor: ego plures ad te scripsi. Vix enim ulla mihi prætermissa occasio est, quam non arripuerim, ut de meis hic rebus facerem te certiores. Misi eadem & fasciculos aliquot Præsidis a Fraxinis: qui sine naufragium fecerunt, non ipsius, non item mea, sed tabellariorum culpa & perfidia factum. Scripsisse illum sæpius, & ejus litteras misisse me ad te jurato velim ac credas. Crede inquam, mi Bongarsi, ita rem habere. ἦ οὐδ' ὁ βέλτερος ἄνθρωπος ἔστι. Scio hæc de re & te esse sollicitum & ipsum. at tu hoc amplius scito & tibi persuade, non ipsius negligentia factum, quod tam diu nullas ab ipso acceperis. Accepi nuper ab Auberio Wecheliano litteras: quibus significabat mihi de aliquot Polybiis quos se tradidisse nescio cui scribebat, qui eos ad me esset curaturus. Velim sane perveniant in meas manus. Nam si vitam & otium, quod spero, Deus dederit, ne ipsum poeniteat faxo. Nunc in ἀποδοτέον nostris toti sumus. Tractamus enim publice in eruditissimorum hominum & maximæ dignitatis coetu leges a Cicerone scriptas in de leg. quibus descriptio continetur omnium pop. Ro. magistratuum. tractamus autem

tem sic, ut quod in nobis sit, nihil ad ornandam Spartam nostram
omittamus. Kalendis Martii cio 13 xcvii.

EPISTOLA CXXI.

EIDEM

Accepi nunc ipsum, Bongarsi meus amor, fasciculum Polybi-
orum quem misististu & Wechelius. Quid eo contineatur viz-
dum scio; statim enim fuere hæc exaranda atque ei tabellario tra-
denda. Sed videro οὐκ ἔστιν & quid sperare a me debeatis brevi faci-
am vos certiores. Equidem totus feror impetu magno ad libri ejus
editionem. Cæterum exitus rerum οὐκ ἔστιν γινώσκων. Sed hæc plu-
ribus, ut spero, brevi. Nunc te illud oro, significes mihi, si grave
non est, acceperis nec ne duos literarum fasciculos, quos misi ad
te post reditum Casenone meum. Utroque continebantur literæ
Præfidis de Fresnes ad te & alios in Germania. Video sollicitum es-
se illum de istis negotiis. & ni fallor ea sine iter brevi Lutetiam co-
gitat. imo consilia omnia sua ipsius mihi aperuit: Velle se vende-
re bonorum patriorum partem, ut ære isto se liberaret. quod ego
affirmo tibi juratus certum & verum esse. Quare si illum, si nos &
mas, ipsius existimationem apud omnes strenue tuearis oro te
quæsoque. Vale Bongarsi amicissime, probissime & doctissime.
Mompelii a. d. xiv. Kal. Apr. cio 13 xcvii. raptim.

EPISTOLA CXXII.

CAROLO PERROTTO.

Quod me officio scribendi antevertis, Perrotte ἡμφίθετος, ge-
nas suffunderer, ni esset in promptu excusatio. Nam qui lite-
rarum argumentum nullum haberem, & possem per filium tuum
te, quoties illuc literas daret, salutare, omisior fuisse hac in parte &
fateor, & culpam, si culpa est, serio deprecor. Amare quidem cer-
te & colere te nunquam destiti, nunquam desistam, ὅπως ὁμοίως με-
τιώ. Testis mihi uxorque mea erit olim, cum ad vos redierit. Dio-
nysius tuus aut potius noster, quam feramus uterque impatienter
tui & cæterorum istic amicorum desiderium. Omnia hic etiam ul-
tra spem, Dei beneficio, hætenus contingere læta & prospera. U-

num est quod nos urit, priorum amicorum memoria, quæ in animis viget, & dum erimus semper recens vigebit. Studia filii tui curæ tibi esse, qui te norim & sciam quid sit *φρονήσας τὴν εἰς τὰ τέλεια*, nō miror. Sed tu illius nosti ingenium, quod non tam calcaribus quam freno videtur egere. Vidi quas ad ipsum dedisti, ac legi, nec diffitebor tibi, qui tæus sensus est, eundem & meum semper fuisse. Itaque hortari illum non cesso, ut studia medicinæ feliciter adeo inchoata olim capebat denuo, & fortiter id spatium decurrat, quando semel est ingressus: sed dissimulare non possum ipsum paullo mox, cum huc venit, repente immutatum, & ab eo consilio penitus aversum, quod etsi non damno, factum tamen auctore me non est, nec suasore: Atque hoc volui nescius ne esses. Vale, vir venerande, & patrum ac fratrum cœtum summa observantia colendum, etiam atque etiam meis verbis, si grave non est, salutem. Monspelii a.d. xiv. Kal. April. c15 15 xcvii.

EPISTOLA CXXIII.

RICHARDO THOMSONI.

ERgo tu delicias facies? nam quid aliud dicam nescio. Accepisti enim ἀφ' ὅλων ab omnibus fere amicis qui isthic sunt literas, te uno excepto. Putabam nescisse te de occasione literas ad nos mittenditam bona quicquam, & jam pro excusato te habebam: sed postquam optimi hospitii tui literas legi, non amplius persuadere id mihi sum quitus. Itaque quid causæ sit, cur nullas ad me dederis, quæro adhuc, nec invenio. Tu me facies ut sciam, si putas esse tanti. Equidem cum semisomnis isthuc literas scriberem & multis curis animum ἐνθ' ἡ κατ' ἡμέραν districtum haberem, quin tamen has ad te raptim exarare facere non potui. Martialem expectare me indies, imo in horas, οἶδα καὶ αὐτός. ea spes ne decollet in te situm. Vale, ex animo & penitus dilecte Thomsoni. Uxor te, & nobilem tuam salutat quam officiosissime. Iterum vale τοῦ μὲν μέλημα. Scripsi ratim *νυκτὶ καὶ τῇ κεφαλῇ νέον* Monspelii a.d. xiv. Kal. Apr. c15 15 xcvii. Ad summum Scaligerum scripsi nuper, & misi per occasionem ad Goularrum literas,

EPISTO-

EPISTOLA CXXIV.

ISAIAE COLLADONO.

A Mabo te, dic fodes, serio an per jocum illa scripsisti quæ in tuis literis questus de me es? visus enim de animo in te meo dubitare, & quæ jocularis sum de silentio tuo accepisse non belle. Tu vero vir amicissime, dulcissime, suavissime, si adduci potuisti ut de amore meo in te incertus dubitares, quid sit amare nescis, nã quod tuas vehementius desideravi, quod earum longiorem expectationem tuli impatientius, si ab alio fonte profectum putas quam ab amoris vehementia; ἀδικεῖς ὅταν τὴν φιλίαν, & ipsum φιλίας ἀρετὴν θεὸν τὸν φίλον. Disce igitur, si lubet, τὰ ἐρωτικά & memento simul amicitiam quo arctior est, eo esse magis querulam, ut recte dictum veteribus. Me quidem & cordis mei intima, opinor, nosti. Sum enim si quis alius (esse quidem certe cupio) ἀπλῆς & minime factus ad simulandum. Persuasus igitur esto, meum delictum, quæ fuit olim inter nos amicitia, duraturam in animis meo & uxoris ἀμετακίνητον, ἀμετάπλετον, nec metuentem solvi, dum spiritus hos utriusque nostrum reget artus. καὶ πάντα μὲν ταύτῃ. Gratum nobis quod & tu & lectissima uxor, frater, cæterique communes amici valeatis. Deus Opt. Max. vobis omnibus duit ἀγαθὸν ἀγαθίδας, hoc est, benedictionem suam; in qua una συλλήβδην omnia bonorum genera continentur. Quæso saluta meis uxorisque verbis Pinaldum sanctissima amicitia nobis junctum, & omnem ejus domum, fratrem tuum cum lectissimis uxoribus vestris, sorore, affinibus & amicis. Si per otium liceret quotidie literas ad vos omnes darem: adeo facio id libenter; sed omnem ejus rei facultatem adimunt mihi studia & professio quanto honestior tanto onerosior, non enim cum pueris, ac ne cum adolescentibus quidem hic nobis res est. Florere scholam vestram, imo velitis nolitis nostram, quam gratus sit mihi nuntius, scit Dominus ὁ καρδιολογέτης. Is faciet, spero, ut in dies incrementi potius aliquid accedat, quam decedat aliquid pristini splendoris. Sic voveo, sic opto. Vale charissime Collado, & me ac meos, qui te ac tuos perimus, ama. Mompei. xiv. Kal. Apr. c19 10 xcvii.

JACOBO AUGUSTO THUANO.

Tertius hic mensis est, cum Lugduno transiens, dum hæc loquar in quibus nunc sum peterem, & literas ipse ad te dedi, Præses amplissime, & tuas sub exitum ab urbe illa accepi. Quæ etsi eo nomine quod a te erant, per mihi jucundæ, ut semper, fuerunt; ob argumentum tamen genus ingratæ atque invisæ statim lectæ evasere. Perculit enim me ac prope adflixit tristissimus ille de morte optimi, doctissimi, sapientissimi, & amicissimi Petri Pithœi nuncius. Inaudiveram quidem ea de re jam ante aliquid: narraverat enim eo ipso die Dom. Bullio super illius obitu scriptum ad senescio quid fuisse. Sed me tamen non nihil adhuc vana illa & fallax dea, quam sapientes *ἐξηγοῦνται ἐνέπιον* indigetant, Spes lætabat & meliora ominari jubebat, donec in ipso portu oram solventi tuæ redita sunt, quibus lugubrem hunc casum amanter adeo & ubertim desces. Quod si nulla mihi cum optimo illo virorum amicitia jura fuissent, si me insignis hæc iactura, quam res publica literaria facit, nihil tangeret, si Scythæ denique aliquis essem aut Barbarus, tamen illæ tuæ literæ in lacrimas me adducerent. Ea erant impressa ubique doloris tui *ἐν ἅπασιν* & pene, sic enim ais, *ἀφ' ἑστέου ἔ' ἀτλήτης* vestigia. Cum tu igitur hac gravitate vir, hoc rerum usu, tu, inquam, ille veræ & sanctæ constantiæ doctor tantus ita animum dedicias & ferendæ huic ægritudini imparem te fatearis, quid nos censeres fecisse quibus nec cornea fibra est, nec ad manum ea præsidia luctui imminuendo, quæ pridem tibi sunt parata. Adde quod major nobis & justior dolendi causa quam tibi, Scribistu quidem, vir clarissime, quo familiarius tantum virum nosces, eo nunc creptum impatientius gemere. Sed mihi aliter longe usuvenit nam quia videre illum, sic præsertim me amantem, non contigit, accendit ea cogitatio moerorem meum mirum quantum eo quidem magis, quo propius, scis ipse, a spe fruendi tam optato voto abesse me rebar. Atque utinam, o utinam res aliter cecidisset neque ab ipstituto ad vos itinere desistere superiore anno essem coactus!

coactus! Dolerem nunc levius, & imagine Semonis Illius luctum meum solarer. quæ tamen nihilominus oculis meis dies noctesque obversatur, non ex oculorum quidem intuitu suscepta; sed lectione scriptorum ejus concepta pridem in animo meo, & alte adeo impressa, ut ἐξέτιλος ipsam nulla unquam dies sit redditura, nedum deletura. Recte autem judicas, Præses amplissime, Pithœo extincto vix hodie superesse, qui literarum dignitatem satis tueantur. tanta hominis fuit in jure civili, in vera Theologia, & veteris Ecclesiæ historia, in artibus denique liberalibus & φιλολγία nostra præstantia. Sunt, fateor, etiamnum in vivis, & ut diu sint precor, quibus jure merito idem tribui elogium queat. Sed quos partim aliæ occasiones, partim curæ majores de literis assidue sic mereri, ut merebatur quotidie ὁ μακρὸς της Pithœus, non sinant. Tu in his, Thuane doctissime, qui unus, si gravissima & ad summam rempublicam pertinentia negotia permitterent, Cujacium & Pithœum potuisti exprimere ac velut redivivos sistere, & damnum, quod morte eorum οἱ φιλομαγεῖς τῶν ἀνδρῶν fecerunt, sarcire. Itaque etsi conelamata jam omnis videtur eruditio, & jam triumphare victrix barbaries incipit, te salvo tamen nunquam deeris scio, Musis nostris firmum præsidium. erit qui illas amet, colat, æstimet: erit qui a vulgi contemptu & fastidio illas vindicet: erit unde omnes discant, solida & vera eruditio quantum a fucata & ὀκτιπλάφ distet. Vive igitur o Musarum decus unicum, vive felix, ac vige & flore quam diutissime. Deum Opt. Max. supplici prece veneror, votis annuar, teque nobis εἰς εἰρήνην καὶ εὐπλομίαν ὡς πλείους ἀνέξας salvum esse velit atque incolumem. Literæ nostræ (quando & hæc ad tuam curam pertinent) propter nuperam in hanc urbem migrationem, cujus causas alia epistola tibi exponere memini, non nihil frigefactæ, θερμαίνονται tandem paullatim incipiunt. Institui enim in nova hac professione auspicianda illustrem antiquitatis locum de Magistratibus Populi Romani publice interpretari: & jam mensis alter est quod incepimus, quo successu, non scio: cura certe & diligentia non mediocri, ut spes aliqua sit nobis, si totum

si totum id argumentum persequi nos Deus sinit, posse nostris & *κροάου* bono publico lucem videre. Nam qui cum locum perpollerit, vel exstitit adhuc nemo: vel mihi certe visus non est. Sunt enim multi nostrorum hominum libri tantum de nomine mihi noti: multi ne sic quidem. Quæ res quanto impedimento sit nostris studiis, non facile credas, nam *παλλήλογεῖν* & benedicta ab aliis reponere, pudentis hominis esse nunquam putavi. Hic autem talium librorum aut nihil est penitus aut minimum. Athenarum cū MSS. collatum, & locis infinitis emendatum Geneva discedens reliqui pene ad umbilicum perductum. Annotationes nostræ supersunt perficiendæ edendæq;: opus lentum & sane quā difficillimum, sed quando *ἐπίφθι ὁ κύβος*, & sera nunc poenitentia est, erimus bonæ fidei debitores, & præstabimus *τὸ γούναδύαμιν* Deo volente & propitio ætate proxima. Dein ad Polybium & alias curas animum convertemus. Multa enim nobis in manibus inchoata aut æfecta: quibus detexendis otium semper, (quod totum nobis professio & hoc docendi munus eripit) sæpe & voluntas deest. *τὴν γὰρ ἑοχαλον χιτῶνα*, ut vocant Plaro & Tacitus *τὴν φιλομήειαν*, mature exure incipimus, utiq; postquam a vobis qui Reipublicæ literariæ tres veluti soles estis, te, Scaligero, & sene optimo nostro, longe adeo necessi. Voluntatem tamen ornandæ pro virili spartæ nec posuimus, nec ponemus, donec *γούνατ' ὀράω*. Adest in hac provincia assiduus hortator & *ἐργαδιάντης* Præses a Fraxinis, vir laudatione nostra major. qui si quod pridem *φρεσὶν ἦσι μνηστικῆ* perficere aliquando potuerit, nā fecerit ille ut otium tandem nancti fiamus, absit dicto invidia *αὐτοὶ αὐτῶν κρείττους*. Est & in hac urbe literarum nostrarum amator cultorque insignis, ut cæteros taceam, Guil. Ranchinus, cui has literas tibi perferendas tradidi; vir, sine dolo dicam, veterum morum, & altæ eruditionis: qui ad munus suum, quo in supremo hic Senatu fungitur, Regis Advocatum agens, publicam juris interpretationem junxit, magnamque ex ea re sibi laudem peperit. Hic cum nomine publico venturus isthuc sit, innotescere tibi, teque præsens præsentem salutare, quem pridem animo colere ac vere-

ac venetur, gessit. Quod si is ego essem, qui imputare aliquid tibi possem, orarem te etiam & etiam, ut ad tuam amicitiam charissimo mihi viro, & cuius multa exstant in me officia, aditum patere velles. Hoc quidem omni asseveratione confirmare tibi nullus dubitavero, si cum semel in tuorum numerum asciveris, fore nunquam ut eo honore parum dignus possit videri. Vale Praeses amplissime, & nos, uti facis, amare perge. Mompelii a. d. XII. Kal. April. CIO IO XCVII.

EPISTOLA CXXVI.

JACOBO GILLOTO.

Quam vellem, vir clarissime, quidvis aliarum rerum nunciasses mihi potius, quam Pithœi obitum quem novissima epistola tua descebat. Abiit igitur, abiit in communem locum tantus vir, cuius illud *ἔρεισμα* non *Ἀθήναι* sed totius reipublicae literariae exstincta est illa saeculi nostri lux? periit illud Galliae nostrae decus prope unicum? O tristem & fortean fatalem nostris Musis casum! nam ubi hodie Petri Pithœi sunt? Post amissum magnum Cujacium ille fuit cum aliis oppido paucis, qui dignitatem literarum in hoc regno tueretur. eo extincto, ne brevi concidat resp. literaria metus est. Nam ceteri viri magni si qui sunt adhuc superstites, [sunt autem nonnulli, atque eorum unustu, doctissime Gillote, es & habetis] sibi docti, communem literarum utilitatem, quod *ὁ μακροχρόνιος* semper fecit assidue, procurare aliis curis occupati non possunt. Agnoscamus igitur omnium aliarum rerum, ita literarum quoque fatalem esse circulum; qui florere diutius ipsas loco in uno haud sinat. fuit cum usque ad exterarum gentium invidiam laude literarum Lutetia vestra totumque adeo hoc regnum floreret, nunc mutari tempora incipiunt, & fugientes jam Musas ægre pauci vos, *τὰ ἔρεισθ' ἔχουσ' ὀλίγα*, laciniat tenetis. Tenete tamen obsecro, viri magni, & imminentem barbariem fortiter ac strenue qui soli potestis expellite, extrudite, & *φείσεσθαι ἡ μάχη οὐ μὲν εἶναι καλεῖται*. Si nihil aliud hoc certe effeceritis, ut exstet apud posteros vestri huiusce honestissimi & sanctissimi studii memoria

T

& resti-

& testimonium. Quod si necdum exhausta divina in Gallos eloquentia, sperate non penitus inutilem reipub. hanc vestram operam futuram. Sed quid ago? neque enim *τοῦ γένους* institui nisi quod summus in literas amor meus hæc mihi expressit: Vale, vir magne, & me tui studiosissimum atque amantissimum redama. Mompelii a. d. xii. Kal. April. cio dxcvii.

EPISTOLA CXXVII.

EIDEM.

Amplissime vir, risi satis cum illam disputationem legerem, quam hodie misisti, profectam ex eorum schola qui multorum iudicio hodie *ἰσὶ πάντων, τοὶ δὲ σικαὶ αἰῶνα*. Quis tam *ἀγλαῶς* quem non *πλατὺν γλῶσσαν* cogat genus auctorum, qui ad illustrationem rituum Hebraicorum laudantur? Cajetanus, Tostatus, Olcaster. Scilicet Judæorum magistros ad discendas res Romanas adhibebimus, quando in eorum partes isti invaserunt. non pudet istos in hac literarum luce superiorum seculorum tenebras probare & mordicus retinere? Quisquis ille fuit qui id scriptum composuit, melioris eruditionis ne sensum quidem ullum habuit. Sed quis ille est, obsecro, qui Hebraica illa descripsit? nã bonus vir ille in Scaligeri scriptis parum versatus fuit. Miratus sum hominem illum ausum esse sincerum vas incrustare, & alia pro aliis scribere, supplere quædam, de nonnullis suam sententiam proferre, cum interea Hebraismum vix *ἀκριβῶς τοῖς γλῶσσαι* degustarit: quod palam facit mirabilis constantia in viriosa scriptura. Sed nec Latina unde ipse descripsisti, satis erant emendata. Itaque multum sudavimus in corrigendis mendis, priusquam *ἀντὶ γὰρ* viri ter maximi videremus. beasti vero nos cum id communicasti. Ago tibi eo nomine *πλείους ὅσας* atque adeo immortales gratias. Vale, & me amate æternum colam.

EPISTOLA CXXIIX.

PHILIPPO CANAIO A FRAXINIS.

Si necdum persuadere quitus sum tibi, quæ hic cunctorum & de tuo in nos amore esset opinio, ecce tibi, Præses amplissime, luculen-

calentum, & reitellimonium, & ut tragicus ait, *ἀλλ' οὐκ ἐμὲ μὲν*. Jobertus enim isthuc ad negotium nescio quod curandum sua putavit interesse ne sine meis coram te se sisteret, vir, ut scis, & merito suo maximæ autoritatis, & patris laudibus clarissimus. si igitur *ὁ τοῦτος ἀνὴρ ὃν σφάδρα ἐνδοξος* nostra nihilominus *μεστὴν καὶ περὶ βούσιν* tuam illustrem dignitatem sibi putavit conciliandam, quid superest, nisi ut quasi tuorum confos bonorum exultem & incipiam *μέγα φρονεῖν*? Sed hem, ita tecum jocantem percellit tristis nuntius. Ecce enim a Wecheliis literas, quibus certior fio delicias nostras Bongarsium vivere illum quidem, sed vivere in languore & situ ac squallore. Luctus & illi vici causa obitus repens sponsæ: quæ diu sperata cum tandē Argentinā advenisset, quattiduo post ipsa hora, quæ celebrationi nuptiarū fuerat destinata, terris relictis in cœlum peste correpta migravit. Cogita nunc quis amici nostri illius optimi animus, qui quantiq; gemitus. me ipsum certe tangit iste dolor: & quamvis *ἔρεα πολλά μετὰ πᾶσι χολήτασιν συμπαύχων & συλλυπῶμαι τῷ ἐταίρῳ λυπημένῳ*. Hæc veræ amicitiae vis. Scripsi autem ad illum audius quartus, tantum ut si quid tuis literis esset factum, sciret nullam hic culpam tuam. Sed bene est: scribit enim ad me Saracenus noster Geneva, se & accepisse & statim misisse. Nondum eram desiturus: sed vocor alio, nec res moram patitur, ac adest qui literas a Joberto postulet, quem ut vel mea causa familiarior paullo vultu excipias per ego te nostram amicitiam oro. Quanto mihi opere tua auctoritate opus, ut hic degerecum dignitate aliqua possim, scribam proximis diebus *συνὸ Θεῷ*. Ad D. de Farges ut jusséras adivi et si longe situm, nec reperi. Vale. Deus te, tuam & tuos servet. Monspelii. xi. Kal. April. c1370 xcvi1.

EPISTOLA CXXIX.

E I D E M.

SEquitur vara vibiam, aut vetus dictum, & tragicus ait *πῶτος πῶτος πῶτον φέρει*. In te & me, Præses amplissime, si in quos unquam, hæc dicta competunt: heri aliū, hodie aliū, cras item aliū tibi commendem necesse est, & erit. Extra jocum dico, nisi effeceris ut pereat, atq;

atq; ex animis hominum evellatur constans hæc opinio, quæ
omnes habent de nostra apud te gratia, ilicet conclamandi sumus.
nullus enim modus erit, nullus finis. Semper tibi legenda *οὐραν-*
οῦ nostræ, mihi scribendi incumbet necessitas. Aude igitur con-
temnere clientem, & frontem semel contrahe, ne quotidie necesse
habeas. Prius tamen sine me hoc à te impetrare, ut causam doctis-
simi viri N. advocati nostratis, cujus frater isthic est, *Ἰθίμης*, susci-
pias cognoscendam, & pro *συμφύτῳ* tibi æquitate disceptandam.
Hoc gratius facere nihil mihi potes. Interea expecta longam epi-
stolam, qua me tibi, non alios, commendem ante discessum tuum.
Sunt enim non pauca quæ te prius volo. De casu Bongarsti & spon-
sæ ejus morte *ἀπροσδοκίῳ* atque intempestiva satis heri. Deus pater
misericordiarum per Jesum Christum filium suum te, tuam, tuos,
ac tua servet, fortunet, regat. Vale mecum decus. Monspeli, a. d. x.
Kal. April. *CIICIXCVII.*

EPISTOLA CXXX.

JACOBO LECTIO.

QUod de uxore ducenda *χάρεα* tandem, & lætissimam virgi-
nem, pietate, moribus ac genere insignem, Baronatam, con-
jugem tibi affiscere statuisti, & gaudeo ex animo, Lecti amicissi-
me, & ut ea res bene ac feliciter tibi ipsique vertat, Deum Opt.
Max. *τὸν ὄντως ζῦγιον καὶ γαμήλιον Θεὸν*, precor venerorque. faxit ille
ut annos Nestoreos una exigatis *μὴν ψυχὴν ἔχοντες, καὶ ἐν πᾶσιν ὁμοφρο-*
νῆτες,

ὃ μὲν γὰρ τῷ γε χρῆσται ἡ ἀρεσιον,

ἢ ὅθ' ὁμοφρονέοντε νοήμασιν διχοῦν ἔχοντι

Ἀνὴρ ἡδὲ γυνὴ πολλὰ ἄλγιστα δισημεύουσι

Χάρματ' αὖ εὐμνηστέησι. μάλιστα δὲ τ' ἐκλυοι αὐτοί.

Jecisti, scio. firma huic rei fundamenta. Pietatem enim in hac deli-
genda te potissimum esse secutum, novi ipse. Gratulor igitur & ti-
bi & illitoto pectore. Gratulatur vobis & uxor mea, quæ tuorum
in nos officiorum juxta mecum meminit, juxta mecum te amat, te
colit, tibi que & Casæ tuæ factum cupit. *Καὶ ταῦτα μὲν ταῦτη.* Scho-
lam

lram vestram silentio tuo, vir magne, & Pacii abitu afflicta, dolco. Et eo quidem magis, quo pauciores isthic esse videntur, qui ista uti oportet accipiant. A vide exspecto quid tuus hic consularatus Musis nostris sit profuturus. Aut enim consule te caput erigent, aut isthic perpetuo jaceant necesse est. fac me igitur quamprimum certiore de omnibus: ut aut quid sit sperandum sciam, aut si res conclamata est id quoque non nesciam. Vale amicissime, dulcissime, & sine lachrymis ac suspiriis nunquam mihi nominande Lecti. Iterum vale & scribe, si cupis salvum, *ὅς ἀνὴρ ἴσῃς τήκομαι καὶ ἡμέρας οὐ πῶλον, ὃ περὶ πόλεως μοι καὶ ἐγὼ.* Monspelii a. d. ix. Kal. April. CIOICXCVII. Præses à Fraxinis te amantissime novissimis suis salutabat & ut diuturnum istud silentium æqui boni consuleres, obnixè rogabat.

EPISTOLÆ CXXXI.

JACOBO BONGARSIO.

EX literis amicorum intellexi auper, nobilissimam sponfam tuam diem suum ante nuptias Argentinæ obiisse: teque ex ejus obitu, pro eo ac par erat, summum dolorem percepisse. Non miror, Bongarsi amicissime, tanto & tam inopinato casu tangi te ac prope dejici. Homo non sit, quem non moveat & afficiat tristis adeo res & mors ita intempestiva. Me certe pupugit hic nuntius, & ad ejus auditionem vix lacrimas tenere fui potis. Pridem enim est, cum Stoicorum ἀπαρτία renuntiavimus, ac suas eam res habere jusimus. Nobis placet μελεπάρηα, displicet ἀπαρτία. quam vix putamus in hominem natum posse cadere, *καὶ μὴν γὰρ ἐσμέν ἀνθρώπων,* & velimus nolimus dum hominem fungimur, humanos animos geramus necesse est. Quæ non eo à medicuntur, ut luctum hunc tuum accendam & augeam, verum ea fine potius, ut animum meum atque amicitiam tibi probent. Est enim veræ amicitia *τοῖς ἀπὸ τοῖς χαίρειν καὶ λυπῶναι.* Sed vin tu, Bongarsi nobilissime, te respicere? neque enim longæ dies exspectanda tibi est, quæ dolorem hunc minuat & te officii tui admoneat. Quo enim literæ nobis, si tempore necessario nihil nobis profunt? fac igitur vir doctissime, ve-

niat tibi in mentem eorum quæ adversus ægritudinem disputata in scriptis veterum sapientum pridem legisti. Intelliges ex facili, quam nihil sit, *cor tui purgari* illam lugeas. ut inter cæde præfenti nostræ Galliarum statu nihil dicam: quam vides & pro singulari tua prudentia agnoscis, certo scio, ita affectam ut pro conclamata habenda videatur, nisi aliquis *Θεὸς ἀπὸ μυχῶν*, quod vix sperandum, brevi adfuerit. Qui igitur tantum imperium ruere & lento igne consumi ac perire vides, unius mulieris interitum miraberis aut feres ita graviter ut *τοῦτο λυγρὸν* nolis? Tu vero non facies, Bon-
garsi amicissime: sed Deo potius te tuaque regenda tuendaq; committes atque permittes. Vale & me ama, qui te perco. Datum Mom-
pelii a. d. viii. Kal. Apr. c13-10. xcvii.

EPISTOLA CXXXII.

ISAIAE COLLA DONO.

ET si redditas puto jam tibi fuisse quas via Nemausensi nuper mi-
si: quia tamen haut facile patior vincime a quoquam isto offi-
cii genere, en tibi paucis exararum schedium, idque raptim & in-
ter multas curas. Quod igitur & tu & tua *Ναπολί* (sic veteres Græ-
ci, sic hodie Sabaudi) & cæteri omnes tui valetis, per id mihi, per
uxori gratum & jucundum, *τὸ ἀπαρτίζω τῶν χάρις ἔδεα*, qui vos
omnes publice privarimque servavit a nostro discessu valentes
semper vigentesque. Is vos in posterum quoque spero, servabit, ac
salvos incolumesque præstabit. Scholam isthic florere si quis est
qui letis auribus hauriat, is ego sum, vir amicissime: sed dolet mi-
hi apud vos jacere studia jurisprudentiæ. non enim potest frater
tuus, etsi vir doctissimus & eo loco dignissimus, tantum onus so-
lis sustinere. Sed hoc feramus, modo cæteræ isthic vigant, ut au-
dio, artes & disciplina. Nos hic Dei Opt. Max. virtute adhuc effe-
cimus, ut suus nostris literis honos tribueretur. Terrebat me ini-
tio vetus dictum: *ignoti nulla cupido*. Sed ea literarum præstantia est,
ut simul nosci amarique incipiant. Ergo etiam nostrorum homi-
num animos mansuetiorum Musarum desiderio & cupidine in-
flammasse videmur, nobis certe ita in dies dulcia & jucunda studia
nostra

nostra evadunt, ut hoc potissimum praesidio adversus imminentes procellas firmemur. Verum de istis alias *οὐ τῷ Θω.* Doctissimo & amicissimo Thompsoni excuses me velim, quod scribere nunc ad ipsum cultus non sum. Scripsi ante paucos admodum dies, nihil moratus quod nullas ab ipso pridem accepissem. Et ipsi & ejus comiti nobili plurimam a me salutem. Vxor & te & tuam conjugem, sororem, affines ac domesticos omnes una mecum salutat quam amantissime. Vale vir amicissime & suavissime. Monspelii, a. d. iv. Kal. April. *cis* 15 xcvii.

EPISTOLA CXXXIII.

THEODORO BEZAE

EX literis amicorum intellexi nuper, & valere te, pater *οὐ βασιλ.* & omnes muneris tui partes qua in Ecclesia qua in schola feliciter implere. Sustuli ad coelos manus & Deo Opt. Max. gratias egi immortales pro hoc tanto in te & in Ecclesiam universam beneficio. oravi etiam supplex, quod & nunc quoque facio, pergat pro sua infinita benignitate propitium & benignum adeo se tibi & vobis omnibus praestare. spectat enim ad omnes pios fructus hujusce illius benignitatis. Locus Matthæi, de quo nuper scripsisti, merito facessit tibi negotium, ob eas causas quæ epistola tua commemorantur. recte etiam judicas frigere magni interpretis commentum, qui putat non de resurrectione Christi dubitasse apostolos, sed venientem non statim agnovisse. Tua conjectura, si qua solitus es modestia in annotationibus tuis eam retuleris, cur fraudi tibi esse debeat non video. est enim ejusmodi ut literulae unius mutatione plurimū *οὐ φησιν*, obscuro loco afferre videatur. Paucis tamen eam te probaturum arbitror. Objicietur enim consensus omnium veterum, qui difficultatem loci & viderunt & solvere laborarunt. Sic legit omnino Syrus interpres, qui *καὶ οἱ δὲ* vertit *καὶ οἱ πρῶτοι*: sic Theophylactus auctor scholiorum Græcorum, ubi multa erudite super his verbis. sic etiam Hieronymus. antiquidenique, nisi fallor, *ἀπὸ τῶν ἀποστόλων* omnes. Jam quod quæris an *οἱ δὲ* pro *οἱ δὲ* Græcum sit, sane, & multa ad manum exempla. Diogenes Laer-

Laertius: *Ἐπιδιδόχης πατρὸς ἢ Φαρίν. οἱ δὲ Δωσιάδου. οἱ δὲ Ἀγλαῖου, αὐ-
 bi, Αἰσχίνης Χαρίνῃς ἄλλαντοποιῶν. οἱ δὲ Δυσανίης, Ἀθηναῖος. idem, Στά-
 πων δῖον, οἱ μὲν τῷ ἄπ' Εὐχαρίδου πινῶν, οἱ δὲ ἔξ αὐτοῦ Εὐχαρίδου ἀκύνου φα-
 ράωντων. & alibi saepe idem scriptor atque alii multi. nec dubium
 his similibusque locis οἱ δὲ esse, quod interdum aliis verbis dicit
 Laertius *ἐνίοι δὲ* Possumus igitur vulgaram lectionem ferre & cum
 Theophylacto interpretari, Habes, Pater venerande, nostram de
 proposito loco sententiam. Sed nobis id demum probatum iri sci-
 to, quod tibi placitum esse intellexerim. Paraveram & alia non-
 nulla, de quibus tecum agerem: fui enim per hos dies in lectione
 epistolarum aliquot Pauli diligentior. Ac videor quaedam anno-
 tasse quae non male tecum communicentur. Sed id esto alterius e-
 pistolae aut plurium potius, si Deus voluerit, argumentum. Nam
 si nostras tibi notulas legere & expendere vacaverit, assiduus literis
 esse tibi molesti non verebimur. Ego enim tum demum vero mihi
 gaudio frui videor, cum tuas lego aut ipse ad te scribo. Vxor te
 conjugemque tuam, matronam lectissimam, salutat quam officio-
 sissime. Sorores nostras, meam quae olim Johanni Rigoto nupse-
 rat, & uxoris Dionysiam Stephani filiam, tibi cupimus, Pater ve-
 nerande, esse commendatas. Coetum etiam patrum ac fratrum,
 quos unice observare atque amare dum fuero nunquam desinam,
 meis verbis ut salutes etiam atque etiam te oratum velim. Deus te
 nobis servet. Vale. Momp. a. d. Kal. Apr. c. 13 xcvii.*

EPISTOLA CXXXIV.

PHILIPPO CANAIO A FRAXINIS.

COgitanti mihi de acroasi cujus hora imminabat, significatum
 est nunc ipsum, scriberem ad te, o meum decus, si quid vellem.
 dubitavi quid facerem: temporis angustiae urgebant & ne scribe-
 rem suadebant: amor & cultus rapiebant in contrarium. scripsi i-
 gitur paucula haec raptim & quasi aliud agens, non ut in solutum
 illa veniant, sed ut futuram brevi numerationem ejus aris, quod
 pridem apud te contraxi, spondeant. Ita ergo tibi persuade, vir ma-
 xime, si Deus me sanum & valentem esse voluerit, scripturum ad te
 cis dies

cis dies unum alterumve ubi superiore stylo. Exponam tibi tum quo loco sit valetudo nostra: quæ, ne quid dissimulem, sic videtur affecta, ut Veranus noster sæpiuscule, serio an per jocum, brevem sed gloriosam polliceatur futuram. Omnino aliquid contumax defluxio minatur, quæ pectus & latera ita jam opplevit, ut doloris, sed remissioris, nulla pridem contigerit intermissio. Ea re factum, ut omiſſis aliis studiis, in sacrarum literarum lectione, & cum ab illis vaco, Senecæ per hosce aliquam multos dies fuerim. atque utinam det mihi Dominus Deus, possim aliquando proferre quæ in utroq; hoc literarum genere sumus meditati! Sed hæc cernit ipse pro sui nominis gloria & utilitate nostra quam optime. Interea illi mecum gratias agas oro te quæsoque: decimus namque hic dies est cum uxor charissima familiam filiola auxit, hanc cum in Ecclesiam reciperetur, Sarraenus noster tenuit. De codicillis a rege impetrandis ut dignitati nostræ consulatur, ne quid ad amicos Parisienses scripsi, cujus tamen negligentia non ita me pœnitet ac dolet, ut quod de privilegio impetrando nihil mandaverim Ranchino nostro, cum absque eo multa quæ habemus, quæq; οὐκ οὐκ vel projicere mortalitatis memores statuimus, edi vix possint commode. Si Deus dabit, plura de hac re tecum proxima epistola. Scripsi enim hæc non alia fine quam ut silentium meum apud te excusarem. Platonis siquidem vera in primis sententia est: ἡ δὲ ἐν ζῶνι λυπύμενοι ἄδουν. Ergo & tu nobis ignosce, qui mœrore ruentis patriæ pene absorpti, quasi animum despondentes ἐγκαλυψάμενοι aliquamdiu tacuimus. Tandem collegimus nos, & ad solennia officia redimus. Quare frequentiores posthac a nobis expecta literas. Iter enim tuum putamus hoc rerum statu te esse dilataturum. Scripsi autem ad semones illos Parisienses ante aliquot dies, cum illuc Ranchinus vir clarissimus proficisceretur, Philologia nostra Dei beneficio stat, & videtur aliquam consequi dignitatem posse in his locis, nisi immineret nox atra quæ suis tenebris omnia involvens γῆν περὶ sit mistura. Cæterum τὸ μέλλον θεός οἶδεν, ἀνθρώπων δ' ἐξ ὁράεω. Illum precor ἑσπέρως saluum te saltem nobis & incolumem

lumem præstet cum tua & omnibus tuis. Vale, meum decus unicum. Mompelii a. d. v. Id. April. c10 10 xcvii.

EPISTOLA CXXXV.

EIDEM.

VT qui morbo *μενδύ* sunt obnoxii, si qua bona scæva longius paulo, aliquod intervallum dilucidum experiantur, stupent: sic ego solitus turba eorum inquietari, qui se & causam suam tibi a me commendari vellent, miratus sum non semel, Præses amplissime, quod per hosce dies aliquam multos nemo fores meas pulsavit, ut ego tuas pulsarem, nemo fuit mihi molestus ut ego tibi essem: sed mirari desino, nam venit ad me nunc ipsum amicus summus meus, qui necessario cuidam suo has ad te meas impetrat. *ἀμ' ἑπὶς, ἀμ' ἑργον*: simul enim rogatus sum, arrepto calamo paucula hæc exaravi. Peto igitur a te, Præses amplissime, ut causæ hujus tantum faveas in quantum *ἐμφυτὸς σοι* æquitas patietur. Sic te Deus Opt. Max. & tuam tuosque omnes protegat. Vale meum decus. Momp. a. d. iv. Idus Apr. c10 10 xcvii.

EPISTOLA CXXXVI.

JOHANNI FINALDO.

QVas scripsisti ad me & Gregorio Benedicti filio dedisti, vir observande, & ex animo dilectæ, accepi. Gratum mihi supra quâ verbis possum exprimere, quod nostri memoriam & amorem constanter adeo servas. Persuade vero tibi & penitus imbibere, neque me neque uxorem meam te esse inferiores in mutæ benevolentia contentione. Quamobrem gratius nihil mihi, nihil ipsi possit accidere, quam si de prospera valetudine tua & omnium tuorum sæpissime feceris nos certiores. Equidem licet occupatus, & plane ad scribendum otio carens, ne meam tamen negligentiam possis accusare aut officium desiderare, sedulo cavebo. Res nostræ quo hic loco sint ne pluribus nunc scribam, facit tabellarius istarum, qui omnia de nobis, si operæ est sciscitari, certa referet. Verbo tantum dicam. postquam Geneva discedere Deus me voluit, non videri posse fieri ut magis ex animi sententia usquam collocarer. Floret hic,

hic, si usquam in Galliis, Ecclesia Dei, zelus & pietas, et si longe infra præscriptum ὅρον, sic tamen vigent, ut nondum plane conclamatam esse religionem vel unius hujus Ecclesiæ argumento queat intelligi. Jam erga nostra tantæ omnium comitas, humanitas & benevolentia, quantum ne speraveramus quidem. Sed plura de nobis alias, scripsi enim raptim non solum semisomnis, verum *καὶ πρὸς τὴν κεφαλὴν σημαίνων*, ut Poeta nescio quis ait. Vale igitur vir amicissime, & me uxoremque meam ac nostros liberos tuumque inprimis Johannem amare perge. Iterum vale. Momp. a. d. iv. Idus Apr. c. 1515 xcvii.

EPISTOLA CXXXVII.

P E T R O F A B R O.

POSTEAquam in hanc Provinciā lares meos transferre me Deus voluit, habui nihil antiquius, Præses amplissime, quam ut tibi innotescerem, ac si possem in tuam me amicitiam insinuarem. Dni enim est cum ego illustre nomen tuum *συνῆ ἐπ' ἐμῆ* ut ait Poeta, colo venerorque. Debetur id maximis tuis in omni genere virtutibus, & eruditioni illi summæ quam omnes in te *μυστικὴν θεωροῦντες* quibus cor sapit admirantur: pauci invident quibus animus æruginē subfusus: sed si quisquam est qui doctissima tuā scripta plurimi faciat, teque ex animo plurimum amet, plurimum colat, is ego profecto sum. Ac memini in tui admiratione defixum hæsisse me sæpe, dum stupeo, qui fieri potuerit ut tu ad gubernacula Reipubl. sedens planeque mersus civilibus undis tantum librorum legeris, tantum rerū abstrusarum observaveris, e tenebris princeps erueris & clara luce donaveris. Equidem sic censeo, cum hæc ætas nostra plurimos eruditione clarissimos viros tulerit, unum tamen extitisse te qui Varro seculi nostri appellari & vir undecumque doctissimus audire possis jure, imo debeas. Ignorans sim & iniquus æstimator genii ingenique tui, si aliter sentiam, qui ex tuorum librorum lectione tantum quotidie & honestæ voluptatis & solidæ eruditionis percipiam. Accedit eo quod non alienum esse te à nobis ex verbis amplissimi Præsidis Philippi Canaji à Fraxinis, viri

tibi simillimi & tui amantissimi, nuper cum ad eum venissem intellexi. quare quam non delectatus sed gavisus sim holi quærere. Ego enim, vir maxime, tuam tuique similiū amicitiam tanti facio, ut illam consequi ^{ὅπου} fere statuat meæ dum hominem fungar ^{ἐν τοῖς} *ἐν τοῖς* ^{ἰσχυρίαις} *ἰσχυρίαις*: petoque à te & peto obnixè sicut nihil queam magis, recipias me in tuorum numerum, prorsusque tibi persuadeas cum esse me, qui secundum pietatē in Deum eas literas quæ te nobilitant tanti faciam, nihil ut putem in reb^{us} humanis cum illis comparandum. Vale Præses amplissime, & me non quia sim meritis, sed quia moribustuis dignum est, tui observantissimum redama. Mompelii, a. d. v 1. Kal. Majas. cio 13 xcvii.

EPISTOLA CXXXVIII.

PATRIBVS SYNODI SALVENDIS.

SI voluntati meæ valetudo respondisset, Patres observandi, non mihi nunc literis vobiscum agendum foret. Constitueram enim venire isthuc & vestrum confessum præsens affari ac salutare. Nam posteaquam ita Deo Opt. Max. visum, ut Genevam patriam dulcissimam & Genevenses Pastores ac Professores, collegas mei amantissimos, æternum mihi colendos, relinquerem & in hanc provinciam venirem: in votis mihi hoc semper unice fuit, ut vestram omnium amicitiam omni ope & opera mihi conciliarem. Videbar autem commode id facturum, si hoc tempore isthuc me transferrem. Nunc igitur quando per invaletudinem optati adeo voti compos fieri non possum: officii mei esse duxi, has ad vos scribere: meæ adversus universum ordinem vestrum, & privatim erga unumquemque summæ observantiæ testes. Cujus animi cum mihi conscius ipse sim, facile venio in eam spem, fore neminem e vobis, qui in suam amicitiam me non recipiat aut parum illa dignum judicet. Atque ut sciatis ex animo loqui me neq; ut ait Poëta *ἔμπροσθεν μὲν κεῖθεν ἐν φρεσίν, ἄλλο δὲ βάζειν*, en me totum in vestra potestate. Videte quæso & vobiscum deliberate, ecqua in re opera mea publice Ecclesiæ Dei, cujus administratio vobis commissa est, utilis esse poterit. ego me spondeo, sancteque recipio, vestris consiliis

illis obtemperaturum: & pro virili effecturum ut voluntati vestræ per me satis fiat. Equidem ita sum a natura comparatus, ita ab optimo parente olim institutus, ut studiorum & vigiliarum mearum nullum unquam alium finem mihi proposuerim, nullam aliam mercedem aut speraverim aut optaverim, quam ut illarum aliquis fructus ad *σεβασμιωτάτω* matrem Ecclesiam rediret. Novit *ὁ παντοκράτης* Deus hac re nihil mihi jucundius, nihil grarius dum adhuc terras colam posse contingere. Sed & D. Benardinus, qui cum mihi summa familiaritas intercedit, animum meum penitus notum perspectumque habet. Is si operæ est plura de nobis & egregia nostra voluntate erga sacræ Theologiæ studiosos commemorabit. Verum de nobis nimis multa. simul vereri subit, ne si longiore Epistola vos tenuero, in publica commoda peccare videri possim. Unicum est quod si adjecero finem faciam. Nam cum Geneva nuper discederem mandatum est mihi a venerandis Pastoribus & Professoribus, si qua se offerret occasio, vos omnes ipsorum verbis quam officiosissime & amantissime salutarem. Rogabant iidem obnixè ut assiduis vestris ad Deum precibus Genevensem Ecclesiam omni nunc cum maximè ope humana nudatam juvareris. Accepi etiam postea non unas à magno & reverendo sene Theodoro Beza literas, quibus omnibus hoc ipsum à cunctis vobis & suo & totius Ecclesiæ nomine petit & summo contendit opere. Valete viri plurimum colendi & res Ecclesiæ *ὡς τῷ ᾧ* feliciter gerite. Scripsi Monspelii langvente manu, pridie Nonas Majas 1610
XC VII.

EPISTOLA CXXXIX.

PHILIPPO CANAIO A FRAXINIS.

QUod sit foelix & faustum, hodie in ædeis Vochantanas migravimus. Si verum est, rerum principia habere omen, Gymnasium hoc mihi futurum video, in quo ad patientiam exercear. Ita hic dies ob varias causas mihi uxoriq; meæ illuxit illatibilis. Sed hæc Deus Opt. Max. qui solus potest, vertet in melius. sin aliter fata ferunt, confide Stoicum sapientem evasurum me. Sum enim

nim si quisquam alijs doctorum ejus sectæ studiosus & avidus discipulus. In hoc quotidie adlaboro, in hoc me exerceo, ut quod illi siro sapienti *ὑπὸ τὰν ἁγίων*, nunquam autem viso, tribuunt, id homini accomodem, rebus non nomine, Christiano. Juvat nos sapientissimorum virorum vestigia legentes ab alijs principiis ad easdem conclusiones pervenire: atque eadem fere illis dicere, sed alio modo. Equidem sanctissimorum veterum Patrum laudo consilium: qui *πῶς ἔχουσιν σοφῶν* scripta vel eo nomine legenda nobis censent, ut sapientissima illorum præcepta & exempla laudatissima pudorem nobis incurrant, & nos nobis accinere cogant: hæc fecere, quibus veræ lucis vix aliqua scintilla affulserat: nos filios lucis quid æquum est facere: nos quibus ad omne virtutis genus dux, doctor filius Dei, & ipse Deus: quibus (si tamen professionis nostræ nomen non e mentimur) cœlo immissa & infusa vis sancti Spiritus *ὁ Θεὸς ἁγίος* semper adest? Hujusmodi cogitationibus jacentem sæpe animum erigere & ad suam originem revocare soleo, vir maxime. neque id, uti spero, frustra. Cum plus profecero, tentabo curatelas facere, & medicum profiteri. Puto risissete in hoc dicto, & vanitatis me arguisse. Et ita profecto est, curvi non est velle curva corrigere. hæc igitur mitto & narro tibi rem lepidissimam. Scripsit ad me clarissimus Ranchinus se postquam in aulam venit, omnem movisse lapidem, ut codicillos quales noster, mihi impetraret. amplius tamen efficere nihil potuisse. quam ut pretio aureorum quinquaginta eos liceat mihi redimere. hoc mihi ab aulæ proceribus pro summo beneficio concedi. Ego vero, magnæ animæ, beneficii hujus gratiam vobis facio. habete, servate vobis codicillos; quibus equidem eo solo nomine fateor me indignum quod tam fatuus fui ut expeterem. *τί γὰρ μοι τὴ μακροῖς αἰσῶν;* At enim illud centum, non quia istorum judicio parum dignus sim, eo mihi negari hunc honorem, sed quia auri sacra fames late grassatur per infelicem aulam. Queritur M. Tullius vexatam suis temporibus Rempubl. ab infima plebe, quam ille hirudinem ærarii summi probri loco indigere. Nostra hodie longe deterius habet

Respubl.

Respubl. quam non alii regunt nisi merę quędam ararii hircines,
 quibus pro Deo lucrum est, pro virtute regina pecunia. I nunc &
 aude boni aliquid sperare, dum isti καλίστηνλοι sedebunt ad clavū.
 Et non est ea tamen nostri fundi præcipua calamitas. aliud est: aliud
 ulcus plane desperans. Verum ista εὐτομα κέομαι. βῆς γὰρ ἐπὶ γλῶττι
 μέγας. Cæterum (ut res est) de privilegio impetrando scriptis no-
 stris non est quod cogitemus: bis enim in eundem lapidem impin-
 gere sapientis non est: sedet autem nobis literas non χαπαλιύειν. Diu
 abutor patientia tua, nondum tamen finem faciam. Habeo enim
 quod te rogem. Scripsit ad me vir clarissimus Jobertus Joberti F.
 οὐραπλῆ nostra multum apud te ponderis habuisse: optare autem
 se, ut tibi homini occupatissimo iterum de suo negotio aurem vel-
 lam. Quod igitur liceat mihi cum bona gratia tua, Præses amplif-
 sime, peto a te, des illi aliquam tui in nos amoris significationem.
 Equidem quod tibi imputem aliud nihil habeo, nisi hoc unum,
 quod tibi uni accepta ferimus incrementa nostrę dignitatis. Hic
 meus de tuis erga nos meritis maximis sensus, hic animus, si nos
 sapientum præcepta non fallunt, necessitatem tibi imponit in di-
 es bene de eo merendi, quem semel ornandum & protegendum
 suscepisti. Non potes autem ulla ratione plus nobis prodesse quam
 si intellexerint qui primas hic tenent, esse nos tibi curę, & gratia
 aliquid apud te posse. Fieri etiam fortasse poterit, ut tua nobis o-
 pus sit commendatione apud nunc consules. Sed esto hoc argu-
 mentum alterius epistolę. Vale & me ama qui te niveo prorsus pe-
 ctore colo & veneror: quique pro tua & omnium tuorum felicitate
 τὸν μέγαν ἐν ἑσπερίῳ θεῷ sollicitare non cesso, non cessabo. Iterum va-
 le meum decus unicum. Monspelii Nonis Majis cio 15xcvii.

EPISTOLA CXL.

JACOBO LECTIO.

TErrium jam, opinor, mensem siles, vir amicissime, & ne lacef-
 situs quidem respondere dignaris. hac cuncta data fides? hoc spe-
 rare a te potui quem ego plus meis hisce oculis amo: quique ἵνα
 ζῶγα te amari me semper credidi: ἀδυσκῆτον & gravius quidem
 fortasse

sortasse quam facile tibi persuadeas. Mihi enim postquam a te discessi, in mœrore & squalore vita hæcenus acta est: neq; ullum aliud doloris levamentum quam in suavissima, o meus amor, tui recordatione aut tuarum lectione. Mirum dictu quam se quotidie exerat meus in te affectus: quam recrudescat quotidie ille dolor, qui animum meum vulneravit cum tibi valedixi. Et tamen spe aliqua sustentor, si Deus votis faverit, fore aliquando ut aut hic quod optant omnes: aut isthic, quod potius velim, una simus futuri. O illum beatum diem qui te mihi, me tibi redditurus est! Propterea scribas cupio, quod sit isthic literis in posterum sperandum. Persuade enim tibi, secundum patriam nostram, nullum hodie locum esse in terris, quem nostri ordinis homines isti præferre debeant. Tu vero sic ab omnibus expetaris hic, ut nemo queat magis. Melius autem Ecclesiæ Dei, quæ in Galliis est, consuli non poterit, quam si aut tu aut tui aliquis similis in hac urbe jus profiteatur, & piam juventutem Tholosa revocet, ubi non sine corporis animique periculo multi nostrorum nunc degunt. Sed hæc pluribus exacto oneristiui anno. Vale o animæ meæ plus τὸ μῖτον. Mompelii Idibus Majis CIOIOXCVII.

EPISTOLA CXLI.

JOANNI PINALDO.

DIu est vir amicissime, cum tuas exspecto. Respondi enim non semel novissimis, quas a te accepi. etsi autem non clam me est, magnis multisque negotiis solitum te occupari: nihilominus tamen peto a te, scribas ad nos de tuo & omnium tuorum statu quam sæpiissime. Ego vicissim eam præstabo diligentiam in scribendo, ut quæ de me non queas, quanquam (nisi vehementer animi fallor) ea nos manent tempora, quibus difficillimum sit futurum nobis hoc literarum commercium exercere. conemur tamen obsecro, vir amicissime, & mutuum amorem crebris allocutionibus; si fieri ulla ratione potest, facillimus. Omnes nunc isthic amici mei videmini conspirasse, ut me vestro silentio torqueretis. nemini accuso negligentiam, omnium tamen desidero diligentiam. Atqui

EPISTOLA CXLII.

Fallor an verum est quod audiui? venisse in hac loca fratrem tuum. Si est, miror ita excidisset tibi memoriam nostri ut ne verbulo quidem salutare nos sis dignatus, Sed talione ut video pensare, imo ulcisci nostram negligentiam voluisti: nam quia nullas a me acceperas, nullas mittere nisi laceffitus voluisti. En igitur provocote, ipse ne officio nunc saltem desis vide. quanquam si scires, quam impeditus hactenus fuerim, quam parum belle me habuerim, postquam huc veni, silentio fortasse meo ignosceres. Sed id mitte: & magni beneficii loco a te peto, ut eum qui hastibi reddet in tuam amicitiam mea gratia velis recipere. Cur isthuc sit profectus narrabit ipse tibi. quantum autem juvare eum tua commendatione possis, scio ego: idque uti facias te oro. Vale amicissime & dulcissime Tremulee. Mompelii Idibus Majis cpo 13 xcviij.

EPISTOLA CXLIH.

THEODORO BEZAE

X

spec&a-

spectatio, Quod si mihi nunc plussculum otii fuisset, stantem bene longam ad te epistolam mittere. Sum enim totus in tuorum scriptorum lectione. non possum aliter summum lenire dolorem, quem capio dies noctesque cum cogito quam dulci tuis oñs óμυλια fructu caream. Sic me Deus Opt. Max. amet, ut me rui, vir observande, desiderium angit & cruciat. Sed quid agam? *ἡ γὰρ ἀπὸ τῶν ἀποστόλων βυβλίων.* Contuli hisce diebus tuas in aliquot Pauli Epistolas observationes cum Syriaea versione, & veteribus aliquot interpretibus. visus sum nonnulla annotare, quæ si isthic essem tecum lubens communicarem, ea qualiacumque sint brevi describere est animus & tibi mittere. Vale venerande senex, Mompelii Idibus Majis MDXCVII.

EPISTOLA CXLIV.

DIONYSIO GOTHOFREDO.

QVod a me postulasti binis tuis responsum, ecce illud tibi, Gothofrede præstantissime. Erit puto, parum gratum iis, quorum causæ faves & plane, quod ajunt, *ἡ δὲ τοῦ Σωτῆρος πρῶσις*: sed animum hominis flectere nostræ opis non fuit. Si quid aliud tua causa poterò, confide esse me totum tuum. Nihil tam difficile impetraveris, quod non libentissime spe gratificandi tibi sim suscepturus. Expetite hic ab omnibus doctis scripsi jam ante non semel. & est profecto ita. magnum enim merito nomen tuum ubicunque purioris jurisprudentiæ studia vigent. Spes est, si facilem te præberis, posse eam tibi parari hic conditionem, quam fortasse non sis aspernatus. Sed quia vir clarissimus Ranchinus, qui tibi omniū cupit plurimum, & summam apud suos auctoritatem obtinet, ex aula nedum rediit, amplius de hoc negotio in præsentiarum scribere superfedebø. Lectum quidem nostrum, Musarum illud delictum, vix spes ulla superest posse huc unquam cogitare. Ego dies noctesque hoc molior, hoc Deum oro, ut iterum una vitam aliquando possimus degere. O si ejus voti olim me Deus damnaverit, tum demum dicere incipiam; nunc juvat vivere. Sed suspirium

αλκ.

Valens amor, & diu felix vive. Scripsi raptim Monspelii
in Volcis Arcocomicis. Idibus Junii MDXCVII.

EPISTOLA. CXLV.

WILELMO RANCHINO.

Cuma nobis discessisti, Ranchine doctissime, & brevi reditu-
rum te sperabam, & literas isthuc me daturum ad te sapius.
quod ne facerem hastenus, multa me impediunt: morbus pri-
mus meus, & prioris proximi a tua discessu temporis facilitatem
mihi eripuit. deinde ubi in gratiam cum valetudine redii, mox te
adventurum persuasus sum. Scripsi tamen [sic me Musæ omnes
ament] ante mensem. sed cum rumor de vestro omnium reditu
in dies crebresceret, affirmassetque mihi matrona lectissima uxor
tua nullas se amplius ad te. literas daturam: meam epistolam ipse
conscidi, ne in alienas fortasse manus veniret. Hæc commemo-
ravi tibi, non tam ut meam negligentiam irem excusatum; quam
ut scires valde sefellisse te nostram expectationem, qui cæteris re-
vertentibus isthic mancas. Id enim didici nunc ipsum cum ex alio-
rum sermonibus, tum ex verbis conjugis tuæ. Non possum verbis
tibi satis exprimere, quantum hic illam nuntius affligerit, quan-
tum lacrimarum fuderit, postquam novissimas tuas legit. Puta,
qui tam miti animo sis & philosophus, si scias quam inique tuam hanc
moram illa ferat, haud alio fore tibi opus protelo, ut itineri te sta-
tim accingas. Sed non dubito graves quæ te isthic detinent causas
esse. quare consilium tuum nullus reprehendo. Deum potius ob-
secro servet te saluum & incolumem, tibi que ea efficiendi quæ pro-
prie sunt det vires ac facultatem. Persuade tamen tibi, exspe-
ctatione reditus tui nullum mihi unquam tempus visum esse lohi-
gius. Nihil dicam de nostra amicitia, quæ profecto nostrum hoc
divortium æquo animo ferre non potest. hoc scito multa post dis-
cessum tuum contigisse, quæ tui acre desiderium in nobis exci-
tent. Equidem expertus sum hisce diebus in re non maxima, ho-
mo homini quantum præstaret. nam cum de bimestri stipendio
ageretur, mutare omnes, herere, verba denique, aliud nihil dare.

Tum ego hinc mecum cogitare corpi, si nunc tanta *Spem* *reliquam* *avia*, quid deinceps sporem futurum? Sed nimirum tu aberas. Ranchine amicissime: qui si adesces, facile viam aliquam inires, qua mihi id præsaretur, quod promissum est. Te igitur expectabimus, verum accelera: ne si diutius afueris, aliquid accadat plane contra animi tui sententiam. Fuisse te isthic nostri memorem ex iis intellexi, quas ad me scripsisti, ago igitur tibi gratias quantas possum maximas. Nam quod nihil promoveris, non eo minus me tibi devinxisti. Video satum esse omnium bonorum, ut in illis locis ubi es patum sine immensa auri copia possint. Quare omittamus, censeo, has cogitationes & alia curemus. Literas meas curasse te cum fide latere sum. Peto a te etiam, atque etiam, salutem meis verbis omnibus illis nunties, ad quos scripseram. Quod fiduciosissimus Serranus isthic esset, scripsissem ad illum, sed mihi frater ejus nuper significavit se in dies ipsum expectare. Veruntamen si aliter res habet, velim illum a me quam amantissime salutes. Vale vir præstantissime. Mompelii Idibus Junii. cio 10 xciij. raptim.

EPISTOLA CXLVI.

JOSEPHO SCALIGERO.

A Ccepi tandem quas ad me iii. Idus Feb. dedisti literas, Scaliger præstantissime, & cum illis tuas in aliquot veteres Scriptores notas. Beasti me isto munere, tibi que sic obstrinxisti, vix ut queas magis: animum etiam adjecisti, ut jam suscipere editionem eorum scriptorum, ad quos illustrandos me hortaris, non verear. ut ut enim parum aut nihil futurum est, quod meo te ingenio sum præstiturus: quia tamen tuum illustre nomen opus nostrum est exornaturum, haud aberit, quin doctis id placeat. me certe tua cohortatio cum notis tuis *reliquam*. Sed rursus animo deficio, cum cogito quam bonam discendi occasionem amiserim, quid tam longe a te abierim; præsertim quoties cogito ea tempora imminere, exigua ut spes sit aut nulla potius exercendi inter nos literarum commercium. Itaque in solas terras venisse mihi videor: & cum magnam quotidie Magalonensium nostrorum in me benevolentiam

tiam experiar, tui tamen desiderio aut certe literarum tuarum sic
 erucior, ut ipsa prope vita mihi sit acerba. Adjice eo, quod nulla
 hic profus librorum edendorum facultas. cogitabam de Lugdu-
 no aut Geneva: sed & locorum intervallum magnum & pericula
 multa. Vtracumque, sic tractari eam artem in utroque loco, ut absti-
 nere satius sit, quam typographorum hoc genus opera uti. Ve-
 rum tamen si minus aliis, canere possumus, nobis certe & Musis.
 Quorum amor in nobis non ante minuet, quam desinemus ipsi ef-
 fe. Hic erit *ἡμετέριος χρόνος* quem exuemus postquam hora decretoria
 advenerit. Janum Duosam juniorem abiisse ex tuis literis primum
 didici; atque utinam quidvis aliud nuntiassem mihi potius quam
 hoc. O casum gravem! o furus vere acerrimus; nempe ita est, mi
 Scaliger, quod tu olim *μαρτυρήσας* scripsisti, vergunt doctæ artes
 ad interitum; cæque omnis jam in Europa eruditio vera & recta
 conclamata. Parum erat quod Mars ubique pridem furens Musa-
 rum cultum & amorem ex animis fere omnium sustulit: parum e-
 rat quod veræ doctrinæ loco *ἡ εὐκαταχρηστικὴ οὐκ ἔτι χρησιμολογία* re-
 gnium hodie obtinet. Hoc supererat, ut si qui restarent *γνώσεις* Mu-
 sarum *ἡ εὐκαταχρηστικὴ οὐκ ἔτι χρησιμολογία*, ii mature raperentur, & stationem de-
 sererent. Fleui ergo & fletu adhuc tantæ spei juvenem, cui equidem
 ex universa juventute literis operata parem novi neminem. Sed
 feramus necesse est quod mutari non potest, neque enim forte aut
 casu ista evenere: sed voluntate & *οἰκονομία* ἢ τὰ πάλαι ἐφορῶντος θεοῦ
 cujus *ἡ πάλαι οὐρανὸς οὐρανὸς ἀσπίδος ἡμῶν* *ὁ δὲ ἐφικται*. Illum obsecro &
 supplex veneror, Scaliger præstantissime, servet te nobis, & valo-
 re nunc ac semper velit. Tuum de emendatione temporum opus
 non exspecto sed & *ἡ ἀθηνῶν* notas ut hætenus detexerem, va-
 letudo non sivit: quæ ne nunc quidem bona est, nisi quod graviter
 affectis sanitatis loco est bona remissio. Vale, vir illustrissime pror-
 susque *ἡ ἀθηνῶν* *ἡ ἀθηνῶν* mihi *ἡ ἀθηνῶν* quod si me salvum cu-
 pis, noli committere ut tuum in scribendo officium jure desiderẽ.
 Iterum vale. Mompelli vii. Eid. Jun. cio 10 xcvii. raptim & lan-
 guente animo.

Siccinete veteris amici memosiam abjecisse? ἀδυσὶν ὁ πῦρ, & facinus facis non bellum. Scio quidem otio tenon abundare: sed nunquam te sic impeditum putabo, ut duo saltem verba exarare, & vel hoc tantum scribere quod scribere non possis, tibi si lubet, non liceat. Habemus & nos quod jure causeremur: verum ea est amoris in te nostri vis, semper ut tibi vacemus. Iraque aut nunquam aut raro factum, ut oblatam scribendi ad te occasionem non arripuerim. Ἀλλὰ τὰ μὲν πρὸς τὴν παλαιάν ἐπιστολήν ἀχρημάτοι τῶν. Spero enim nunc certe, iter ad nos instituentem Pacio viro clarissimo, tam bonam occasionem prætermittere fore tibi religioni. Expectamus igitur illum diem. Interea scito expositi hic te ab omnibus doctis, Juris præsertim studiosis, ac quoniam ista natura comparatum est, ut qui amant ipsi fingant sibi somnia, efficit in multorum animis a te insitus tui amor, ut futurum plerique omnes sperent, hanc Academiam a te aliquando ornatam iri. Meorum votorum hæc summa est ut vel hic vel isthic jungamur iterum, & amicitia nostra fructu invicem fruamur. Vale vir magnæ & nos ama: quæ te in oculis dies noctesque ferimus. Vale iterum. Mompel. a. d. xiv. Kal. Julias anno διττῆς τῆς ἐκαταστῆς ἐπομνηστῆς ςιδιϛεβιλ.

EPISTOLA CXLIX.

PHILIPPO CANAIO A FRAXINIS.

Du scribere ad te distuli, Præses amplissime, ne ea quæ te scire nollem scribere cogeret. Quia tamen unustum mortalium portus mihi & præsidium es, quid acciderit post tuum discessum celare non possum, non debeo. Sciro igitur Cos. de nobis hætenus ita male meritos, ut certum consilium sit, nisi tu impediās, in veterem patriam pedem quam primum referre. Istas enim procrastinationes, vanas & pollicitationes, imo illusiones ferre non queo. Ut paucis omnia tibi aperiam, omnium eorum quæ per literas absenti fuerant promissa, præsentem nihil sine aliqua imputatione, hoc est, nihil bona fide præstitum est. Domum erant daturi: eam imperare

trare nunquam potui nisi venire in partem pensionis. ita hieme tota miserrime transacta in angustissimis cubiculis duobus. ut filium quem habeo unicum extrudere magnis impensis fuerim coactus. tandem Vauchantianæ ædes datur: sed ea lege ut decem ipse annuos aureos darem: atque ii statim exacti. Suppellestilis nomine promissi aurei C L. detracto triente redacta summa est ad centum. Ligni spes facta: vix adhuc quasi convitio extorquere decimam partem quitus sum. In antecessum semestris stipendium erant representaturi: hoc nec factum in priore semestri, quod per minutas partes acceptum: & in isto nuper inchoato plane ostensum mihi quid in posterum sperandum haberem. nummus enim exprimi adhuc ab illis non potuit. Non illi auctoritatem tuam reveriti sunt: non datur fidei rationem ullam habuerunt. amicorum denique omnium meorum in cassum vigilavit industria. Scio non de fore quod causentur. Sed istæ ~~negotiorum~~ *negotiorum* mature prævidendæ erant. nunc illis nullus locus. Quid enim ad me si sunt occupati? si rector provincie in urbe est? si rerum novarum occasionem querentes nonnulli ralis commercia rupere? Quid ergo nobis fiet, si non belli metus sit, sed certum bellum? Invitus hæc ad te scribo, Præses amplissime: sed coactus vi doloris, ne aliud dicam. Expertus enim sum genus istud hominum esse ~~ab ipso~~ *ab ipso*, si quod est aliud. Paucos excipio veros amicos, Ranchinum, Serranum, & ipsum primum consulem: quorum tamen nemo aut gratia aut ullâ alia re causam nostram multum potest adjuvare. Ranchinus abest, Serranus apud istos qui pecunia tractant parum potest, suos ipse nobis loculos aperuit. Consul quoque partim morbo partim senectute, quæ est & ipsa morbus, ~~et~~ *et* ~~in~~ *in* ~~domi~~ *domi* ~~jacet~~ *jacet*. Cæteris vel juvenili facultas nulla vel voluntas. Hic est rerum nostrarum status, vir maxime, quem semel aperire tibi visum, ut daret ipse ante discessum consilium. vel si suppetat nullum, causas haberes cognituras illius quod video mihi necessario capiendum. Est autem ejusmodi ut vel Genevam vel Basileam lares conferam, & vitæ quod superest tibi degam. Puto repertum iri vacuum aliquam professionem, ut
inde

inde sit quo mihi & meis consulam. Moneor & cupiditate profecti in lucem multa, quæ hæcenus in nostris adversariis male latuerunt. Sed nos cupiditas otii, segniores efficiebat, quæ spes cum jam nulla affulgeat ex ulla terrarum parte, cruda studia & extremæ lineæ egentia scripta nostra proferre certum. Hæc sententia si placeat tibi, quamprimum exequi τὸ ἀπὸ δούλου constitui. Scribo igitur si grave non est, priusquam itinerite accingis. & tibi persuade maximas & gravissimas mihi fuisse causas, cur hoc consilii inirem. Sed mihi nullum unquam placebit consilium, cujus tu mihi dux & auctor non fueris. Que duo ad dandum consilii necessaria sunt, amor & prudentia: eorum altero longe me superas, altro omnes homines. nemo enim est cui chariorem me putem quam tibi. Vale vir maxime, Deum Opt. Max. supplex veneror, & te & nobilissimam uxorem tuam, atque omnes tuos, servet, fortunet, & omni bonorum genere cumulet. Iterum vale & me ama. Mompelii. a. d. xiv. Kalend. Jul. cjcio xcvii.

EPISTOLA CXLIX.

THEODORO BEZÆ.

CRedo equidem, Beza *οὐ θαυμάζω*, si notas illas accepisti in aliquot Novi Testamenti locos, quas nuper mihi, assentiri tene mihi & parum dignas censere eas, quæ tibi legendæ offerantur: quia tamen visus es aliquoties hoc officii genus a me postulare, facite feram conatus in literis meos tibi improbari, modo obsequium proberur. Nam si quis est eorum omnium qui hodie terras colunt, cui gratificari & parere cupiam, is tu profecto es. In ea ad Tirum scribitur i. tx. *ἀντιχρίστου ἔχοντος δόξαν πρὸς λόγον, ἵνα δυνάστη ἐν τοῖς παγκ.* &c. hujus versus videtur hæc esse sententia. Vult Apostolus Episcopum *ἀντιχρίστου πρὸς λόγον*, hoc est, σχολάζειν & diligenter vacare studio Theologiæ. ait *ἔχοντος δόξαν*, id est sic ut ad docendum fiat in dies aptior & instructior. nam potest aliquis addiscere aliquam scientiam non ad aliorum institutionem, sed sustantum. Si hoc sentit Apostolus, nolim *ἀντιχρίστου* temerem vertore, sed *incumbentem aut adharcentem*. Chrysostomus *πρὸς χριστόν*, *ἵνα δυνάστη*.

ἡχοῦ, ἔργον τὸ τοιοῦτον. nec minus apte Syrus verbo ἡχοῦ hic usus, quod responderet Græco σχολάζειν. Non probem etiam hæc ἔργον πλὴν διδασκῶν verti, qui ad doctrinam facit. διδάχει enim ipsum docendi actum, nisi fallor, notat hic: non doctrinam quæ docetur. Ita hunc locum Chrysostomus accepit: quod mihi non improbat. At II. III. frustra moveri videtur ab eo quaestio in vocabulo σχολοδιδασκάλως, quomodo hoc conveniat cum alio Pauli, ubi videtur sustineri a mulieribus docendi partes. neque enim ea Pauli videtur esse mens hoc loco, ut velit docere quicquam foemina in Ecclesia. propterea placet versio tua, *honestatū magistra*. Versu. v. non assentior iis qui tollendam censent distinctionem inter οἰκίτης, ἀγαθός, Dno requirit Paulus a pia matrona. ut sit οἰκίτης, hoc est, ut domi se contineat, sicuti a te est recte expositum. Veteribus Latinis οἰκίτης est *casaria*, Hebræis תבן. huic virtuti conjuncta est rei familiaris cura: propterea quidam οἰκίτης exposuere quæ recte domum curat. Naumachius Poeta elegantissimus utrumque præceptum hoc versu expressit:

Σοὶ δ' οἰκοφελὴν μελέτω, οἰκόν τε φυλάσσειν.

Nam hoc vult, fac sis οἰκίτης. Alterum quod requirit Apostolus a matronis est, ut sint ἀγαθαί: hoc est, benignæ & faciles erga ancillas & famulos, Sic accipiunt Græci vocem ἀγαθός & Poetæ εὐδλός. Naumachius, Μήτε χακὴ δ' μάστιγι τοῖς ἔσοι, μήτε μάλ' εὐδλὴ φαίνο. quod Gallice dicimus, *estre bona set domestiques*. Syrus tamen aliter accepit & tollit ὑποσημειῶν. sed ita magnus Chrysostomus, Versu x. εὐδλὴν αὖ πιστὴν est *fidem præstare*, nam *ostendere fidem* parum Latinū videtur, & εὐδλὴν αὖ passim pro facere & præstare aliquid reipsa. sed videamus num πιστὴν scribendum sit hoc loco pro πᾶσαι. ita vetus, opinor, legit: ita & Syrus nisi erro, qui vertit, תבן quibus verbis semper alibi exprimit τὸ ἐπὶ πᾶσι. hæc nunc satis: imo plus satis. piget enim abuti diutius patientia tua. Sororem meam Rigotii pridem viduam tibi cupio esse commendatissimam. Magnus is accesserit tuis in nos meritis cumulus. Vxor & te & conjugem tuam quam officiosissime & amantissime salutat. Vter nostrum tui de-

siderium impatientius ferat, uter magis ex animo pro salute & va-
letudine tua vota quotidie faciat, *δευτεμαρτον*. Vniversum coetum
venerandorum pastorum & professorum meis verbis a te salutari,
nisi grave est, percipio, idque ut facias te oro. Vale senex *πρώτα-
τι* & me ama ac meos. Monip. xiv. Kal. Jul. c15 id xcvii.

EPISTOLA CL.

PHILIPPO CANAIO A FRAXINIS.

Stendit mihi nunc ipsum literas tuas, qua erat in illis facta no-
stri mentio, Cabassus. simul addidit tabellarium qui suas ad te
esset allaturus jam esse petasatum & ad portam urbis, igitur acci-
pe, Præses amplissime, non illud quod postulabas breve *εις ὑπόμνη-
σιν* rerum nostrarum cum Lutetiam veneris: sed querelas tantum
de iis qui conditiones omnes quibus me huc vocarunt *ἡγήθησαν*.
Scripsi ante dies sex septem eadere plura: noli putare eo tempore
quod inde fluxit resipuisse ad quos ista cura pertinet, constant sibi,
& nos nostrasque æquissimas *δείσεις* animo obstinato insuper ha-
bent. Consulum primus *κλινοπότης* jacet pridem: alios ipse parum
novi. Veni tamen ad secundum nuper deducente Serrano: expo-
sui quid vellem: addidi si ita mecum agerent brevi me repedatu-
rum, & ipsos nostri cura liberaturum. Quid promoverim res lo-
quitur. Omnes se mihi cupere mirum quantum ajunt: omnes fi-
dem Coss. appellant; multi quiritantur rem esse indignam, datam
occasionem tam cito conquerendi: risuros & irrisuros omnes qui
ista resciverint: magnum scilicet fore hoc protelum Goulardo,
ad quem nuper scriptum, item Lectio aut Gothofredo de quorum
altero scis nostros cogitare. hæc & similia his *πάνι ἀγέφυματος*. cæ-
terum nemo proficit hilum. Quid ergo consilii capiam? dic tu vir
maxime, amicissime, cui non minus quam mihi fieri ab istis inju-
riam equidem doleo. Sed erat nimirum ita ut multos prædicere
memini, fore istum Mompeliensium impetum *ἀλιγοχρόσιον*, & ve-
re, ajunt, *ἐξ ἀχράων πῦρ*. Dissimulare non possum magnum ex hac
istorum inconstantia capere me dolorem. Nam si sinistra ave huc
pedem intuli, redeundum est nempe in veterem locum. Sed pu-
det

det nos mutata tam cito sententiæ. & hominum illorum nostri ingenia. Scis quid ab illis sit nunc præsertim nobis sperandum. Sed feramus fortiter necesse est quicquid mutari non potest. Vtinam tantum bibliotheca nostra hac occasione non male pereat. in multis variisque curis meis nihil habeo, quod me angat vehementius. Scis enim absque nostris libris vitam nobis nullam vitalem. Exspecto igitur quid consilii in re crepera sis daturus. Quare etsi non nescio in hac præsertim tua profectio vacui temporis habere te nihil, peto nihilominus tamen a te, scribastuam super nostris rebus sententiam ante discessum. Ad Coss. ut de nostro negotio scribas non postulo. Satis enim ipsis perspectus est tuus, quo uno glorior, in nos amor. Adjice eo, recentem esse in eorum animis illorum verborum memoriam, quibus me ipsis nuper tanto commendasti opere. Quid igitur epistolam tuam nunc abeuntis effecturam apud eos sperem, quos præsentis divina illa *πυρρὴ* parum movit? Sed hoc statues ipse melius. Lutetiæ quod nostra causa agas jam unum superest, si tu nobis deferendæ Galliæ auctor, vel certe strator. Literas enim quibus civitatis Gallicæ jure donor quorsum expectam hoc statu rerum mearum? minus codicillis dignitatis nobis futurum opus, si opera nostra nullum opus Magalonensibus nostris. Solum privilegium est, de quo te exoratum velim, ut illud quam optima lege & conditione fieri poterit mihi impetres. Ego interea dies noctesque Deum Opt. Max. precibus *ἐκ τῆς κατὰ τὴν φύσιν* fatigabo, ut te euntem, tuaque agentem, & mox redeuntem servet, regat, & omni suarum *ἀγαθοτήτων* genere cumulet. Vale vir maxime & meum unicum decus. Mompelii a. d. xi. Kal. Julii cio d. xcvii.

EPISTOLA CLI.

JULIO PACIO.

ADventum tuum in hanc provinciam, Paci clarissime, omnes literarum amantes cupidissime expectant. Equidem etsi tui videndi desiderio nemini concessero, doleo tamen Genevæ nostræ, suavissimæ mihi patriæ, vicem, quæ talem necessario suo tempore *ἡμετέραν* faciat. Quid autem schola illa fiet te abeunte, Le-

Q^{uo} silente) Sed feramus quod mutare non possumus. Nunc igitur postquam *κατασκευασμένη* & iacta alea est, auctor tibi sum, adducas tecum, si fieri potest, typographum aliquem, typis præsertim Græcis instructum. nullus enim in his locis, qui aut tibi aut mihi operam navare possit penuria Græci characteris. Huic incommodo si medicinam admonitus a me feceris, cur te unquam mutationis huius possit prænitere nullus video. Non est autem quod dubitet nostrorum aliquis te sequi, audebo enim spondere illi non defore unquam quod agat. sit modo instructus necessariis characteribus. Atque hoc est quod te volui. feceris rem mihi gratissimam, omnibus utilissimam, in primis autem tibi mihiq^{ue}, si Volcis Arecomicis typographum unum donaveris. Vale vir amicissime, Mompelii a. d. xiv. Eid. Julii. cis id xvii.

EPISTOLA CLII.

JOSEPHO SCALIGERO.

Literis tuis mense Februario scriptis statim respondi, mi Scaliger, cum exeunte Maio eas accepissem. Egi autem tibi pro tuis notis non quas debui, sed quas potui gratias. Docuisti nos multa, de quibus absq^{ue} te esset in mentem fortasse nunquam venisset nobis. Ea non prememus, sed brevi *συμψεύχον* proferemus. tibiq^{ue} morē geremus, qui ad editionem illorum autorum tantopere nos honorat. Animus certe non deest, licet valetudine pridem utimur parum firma. Typographum tantum desideramus, qui in Volcis Arecomicis nullus est. Itaq^{ue} Lugdunum aut Lutetiam nostra miramur necesse. quod & longum & periculosa plenum alea est. Sed hæc videbimus. Opus tuum de emendatione temporum avidissime expecto. Non dubito futuram illius *κατασκευασμένη* omnibus ingenuè doctis admirationi: cuius quidem prior editio vel eruditissimis expresit hanc confessionem; unum Scaligerum *πεπρωμένος*, cæteros *οὐκ ἀπὸ τοῦ αἵματος*, & *ἀπὸ τοῦ αἵματος*. At perge obsecro te, vir maxime, ea nos docere quæ potes unus. Nam linguæ Arabicæ, & Persicæ item promissas dudum institutiones, a quo expectabimus, si tu cessas? Si propius a te abessem, orandi finem non ante facerem, quam

quam te exorasset. Quæ de nominibus Persicis & Chaldaicis ate disputantur, satis magno argumento sunt, quantæ earum linguarum cognitio hominibus veræ eruditionis ostro percitis (in quibus ego nomen profiteor meum) sit necessaria. Et quæso te, vir magnè, unde illa tibi eruta? quis tibi *πυλὸς τείπυς* hæc arcana ἀποφύγῃ; non enim ab Hebræis magistris illa habes: qui suæ unius periti, aliarum omnium imperiti fere sunt omnes. Nostra autem memoria qui eas linguas vel *ἀκρῶ* quod ajunt *δαντύλῳ* attigerit, novi neminem; nisi quod Postellum nescio quid muginatum esse de lingua Arabica memini. Sed illa quam tenuia, quam exilia: de Persica quod equidem sciam, neque ille neque alius quisquam vel *χρὺ τὰ λερομύσση*. Miror igitur ecqua tibi ἀφορμὴ fuerit illa studia primū tentandi. Sed nā ego stultus, qui tuum ingenium ex meo aut aliorum metior. quasi nesciam uni Scaligero *βάσιμα*, quæ aliis *ἀβάτα*, uni *πόσιμα* quæ exteris *ἀπογα*. frueri, vir illustrissime, tanto bono. frueri, & ad publicam literarum utilitatem diu illo utere. Vale & nos amare perge. Monspelit Eid. Jul. c10 10 xcvii.

EPISTOLA. CLIII.

JACOBO BONGARSIO.

ETiamne in illud nivem pectus tuum nostri penetravit obli-
vio? Sapientis, ajunt sapientes, non est dicere, *οὐκ ἂν ἄμην*. ego vero fateor suspicatum esse me nunquam, fore ut tam raras ab amicis literas acciperem. Sperabam enim vel Lugdunensi vel alia qua via posse me tecum, Bongarsi amicissime, & cæteris amicis isthic meis literarum exercere commercium. Atque ego in scribendo negligens profecto non fui. fortasse neque tu fuisti, sed omnis penes tabellarios culpa, qui literas parum bona fide curare soliti. Equidem conscius mihi sum, postquam in Volcis Arecomicis pedem posui, quinas aut senas dedisse ad te literarum. Vix binæ tuarum in meas adhuc venerunt manus. posteriores habuere conjunctas, quas ad Præsidem Canajum scripseras: quasque ipse *ἐκ χειρὸς εἰς χεῖρα* ante quindecim dies eidem tradidi. Venerat enim huc magnus ille utriusque nostrum amicus; partim ut negotia quædā sua

suacuraret, partim ut amicis valediceret brevi Lutetiam iter institurus. Erat & tertia causa, quæ illum huc adduxerat. Expertus enim ante annum dolorem in alterius pedum articulis, ac bis ab eo tempore reperitus, ad nostros medicos quæstionem detulit, eoque genus id morbi esset. podagram enim esse, licet suspicaretur, vix ramen adduci posse ut crederet. Responderunt Asclepiadæ uno consensu omnes, nondum liquere sibi de hujus morbi natura aut nomine. adhuc igitur expectandum, priusquam in alium *ποδάγραν* referretur. Ita rediit Præses domum præfusus incertior quam dudum, ferè tamen persuasus meram & *γνώσαν ποδάγραν* eam esse. Tuis ille discedens non respondit, sperans se cis paucos dies Lutetia literas ad te daturū, via & tutiore & brevior. Nutat & nostra valetudo per multos jam menses. urget enim nos destillatio molestissima & contumacissima. docemus tamen & studemus, scribimusque aliquid semper. Typographum hic habemus, cujus opera utamur, nullum. qui adest, Græcis literis caret. Pergemus tamen nihilo segnius ac vel Lugdunum vel Lutetiam nostra mittemus, vel Basilicam ad Auberium. Sed de his plura proximis literis. Vale Bongarsi amicissime & clarissime. Momp. Id Jul, c10 10 xcvii,

EPISTOLA CLIV.

CVNRADO RITTERSHVSIO.

ET corpore propter morbum languebam, & animo magis, propter recentem charissimæ filioli obitum, cum hæc ad te, vir clarissime, exaravi. Sed vis amoris mei in te vires ad scribendū suggerbat. Non enim dubito mirari te atque adeo indignari, quod nullas a me postquam in Gallias veni, literas acceperis. Sed oro te, per Deum *τὸν ὄντως φίλον*, quamvis potius putes silentii mei causam fuisse, quam ullum frigus mei in te amoris. nam ille quidem ut semper, & viget & ferver. Valetudinem potius accusa, quæ diu me exercuit, & nunc quoque parum prospera. Præterea vides quantum locorum intervallum, quæ itinerum pericula. expertus sum, vix dimidium epistolarum, quas in Germaniā aut Helvetiam scripsi, tuto fuisse perlatas. Quid ergo mirum segniorem esse, cum metus sit

ac

ne pereat & oleum & opera. scribam tamen, vir amicissime, & tuas vicissim expectabo. Athenæus adhuc nos habet: scriptor difficilis & mihi certe molestus: si valetudo & negotia sivistent, sperabam in Deo posse nostras curas perfici multo citius quam nunc possint. Oppianum tuum videre non cupio, sed d. v. Vale & viros clarissimos collega tuos, a quibus nos amari scis, plurimum a me salvere jube. Mompelii, a. d. vii. Idus Sept. c. 1010 xcvii. Oppianum tuum sic expecto ut dies noctesq; de eo cogitem: amo enim illum Poetam, ut si quis alius. tum autem vigilias tuas videre iis que frui opto vehementer. Si fuerit editus, spero per Lugdunenses mercatores me brevi habiturum.

EPISTOLÆ CLV.

JACOBO BONGARSIO.

Et si ignarus eram ubi gentium esses, adductus tamen probabilis conjectura, ut te isthic esse crederem, has ad te, Vir amicissime, raptim exaravi. Valere nos & in studiis esse assiduos hoc te primum scire volo. diu tamen siluere literæ nostræ propter morbum & languorem, qui diu me tenuit. postquam Dei benignitate meliuscule habere cœpimus, ad dolium nostrum rotandum sumus reversi. Sed alacritatem nostram sæpe minuit inopia typographi, qui hic nullus est. mittere autem Genevæ quæ volumus edi, longum iter est ac periculosum. Scripsi ad socerum Parisiensem, qui ante aliquot menses in hac urbe suam mihi operam ultro pollicitus est. Si potes adjuva me in hoc negotio. Ante omnia de tuarum rerum statu fac me obsecro certiore. Vale vir doctissime & me ama semper tuum. Mompelii a. d. vi. Eidus Oct. c. 1010 xcvii.

EPISTOLÆ CLVI.

JOSEPHO SCALIGERO.

Raptim hæc exaravi ad te, Scaliger præstantissime cum repente isthic literas mittendi oblata esset facultas. Plura igitur d. v. Quis cis dies paucos: neque enim deest quod scribam, cum multa quotidie in Athenæo occurrant, de quibus cupiam te consultum: verum hæc brevi. Nun hoc volo tantum scias, valere me virtute
Dei,

Dei, & in literis esse quantum per varias ac graves occupationes licet. Æstatem quidem proximam experti sumus infautam: nam & graviter ipse ægrotavi, & filiolam suavisissimam, & oculissimam ex morbo cui æstus ingens causam, ut videtur præbuit, amissimus, Postea vero quam Sirius fervorem cœpit remittere, & nos melius habere cœpimus. Itaque cum alia cœpra nostro *κατὰ τὸ δυνάτον* urgemus, tum in primis Athenæum. Quod si Typographi esset in his oris copia, diutius desiderari opus illud a studiosis hominibus non pateremur. Sed neque in hac universa provincia adest qui nostrâ possit odere: neque adhuc alio mittendi fuit facultas. Quo autem mittamus equidem non scio: nisi quod Commelinum appellabo, & ut curet emendare nostras animadversiones edi, rogabo. Tuum opus de emendatione temporum tandem ad umbilicū esse perductum gaudeo, tibiq; eo nomine gratulor. Non dubito, æquos & doctos viros demonstrationibus tuis acquieturos, & gratiam ut par est, esse habituros: hominibus *εὐεργετοῖς*, qui ferram reciprocare malunt quam discere, ægre satisfeceris. Sed pessimum veri argumentum est placere *τοῖς πολλοῖς*. Librum tuum si Genevam vel Lutetiam Parisiorum miseris. spero facile eum posse huc perferri. Mihi vero id munus non dicam aureum & *χρυσὸν ἀξίον ἀντιπαραστήσει* videtur, sed *ὑπὲρ πάντα τὰ πικρὰ τὰ ἡμίον*. Vale maxime viro- rum, & me quod facis, *ἀλλ' ἀλείψας* ama, tui nominis studiosissimum. Scripsi raptim Mompelii. a. d. ix. Kal. Dec. c1313 xcvii.

EPISTOLA CLVII.

EIDEM.

NOVISsimis tuis, vir præstantissime, quas ante mensem & quod excurrit, reddidit mihi Iohannes a Wouvvveren adolescens tui observantissimus, respondi non multo post, measque literas Petro Brederodio Belgæ Lutetiam pergenti commisi. Ex eo tempore accepi a Thomsonsē nostro Athenæi mechanica; libellum paucularum chartarum, imo, ut dicam cum antiquis criticis, *τις ὁλίγις*; vel eo tamen nomine quod lucem necdum vidit, *πολυτίμητον* & vere *χρυσὸν ἀντίκτυπον*. Quare multum me doctissimo Thom-
soni

soni debet fateor, qui eo munere me donaverit. Egit autem ille mecum per literas, ut illud scriptum quamprimum ad te mitterem; te enim, qui eo careres, hoc vehementer velle. Mihi vero Scaliger illustrissime, hac re nulla erit unquam μάλλον πλεονεξία, quam ut tibi, quibus rebus cunque potero, gratificer. Mittam igitur simul nactus fuero cui possim tuto dare. Si nosti aliquam satis certam viam, illam mihi, quæso te, significa. nam ut rem ita charam periculis itinerum temere exponam, consultum non est. Opus de emendatione temporum a te recentatum exspecto adhuc. Quod si mittere exemplar erit animus (id nupera quadam epistola tua agebat) poteris, puto, vel Genevensium vel Parisiensium mercatorum opera uti. nos quoque nisi certior offeratur tabellarius, illis commitemus quæ isthuc ad te perferri volumus. Sed nostrarum quidem curarum nihil adhuc possum polliceri. Nam quia Typographo hic caremus, lente in iis poliendis pergimus, quæ aliquando ἤδη διδωτος sumus edituri. Adde quod instituta pridem Athenæi emendatio difficilior indies nobis videtur. non enim leviter & ὀδῶν ἀπέχρον ea cura defungimur. Sed erat istud onus tuarum, magne Scaliger, non nostrarum virium. Tu facile omnia confecisses. quæ ego nullo labore possum assequi, quia tamen non e portu solum eximus & oram solvimus: verum etiam in altum jam sumus proVecti, idque autore & suscore te, τὴν πλὴν ἀγρυπνίαν, [ea tamen lege, ut liceat mihi brevi, de iis omnibus locis te consulere ad quos mea adhæsit navis.] te Doctore non dubito, fore omnia plana. quæ quidem sint ἐπιγεῖντα γητοῖς ὄνιν ἡμῖν. Vale illustrissime Scaliger, & me ama ex affectuum. Mompelii. a. d. vi. Kal. Jan. cio dxcvii.

EPISTOLA CLIX.

DIONYSIO GOTHOFREDO.

Post longam & mihi molestissimam expectationem tuas tandem accepi. quibus tunc & pluribus respondebo, cum & plus otii fuero nactus, & ex aula redierit Guilielmus Ranchinus vir doctissimus, juris professor in hac schola ordinarius, tui amantissimus & studiosissimus. Is cum aliis multis omni studio, πᾶσι

αὐτῶν καὶ μνηστῆρ id agit, ut vel te vel Lectium in hanc urbem pertrahat. De Lectio si qua fuerat spes, ea nunc valde minuit. Tu si animum huc appellere volueris, non erit spero cur te poeniteat. Me quidem mutationis non piget aut poenitet, nisi quod *ἐμψυχὸς* veteris patriæ amor urit animum persæpe. Atque utinam fieri olim posset, ut ego & tu in pristinas sedes restituti frui invicem amicitia nostra eo loci possemus, ubi eam inchoavimus. Id quoniam nulla spes est posse unquam perfici, habeo quod gaudcam, in eam venisse me urbem, ubi & pietas viget si usquam in Galliis, & ubi quantum humanis rationibus provideri potest, habitatio secun-
 dissima, ubi denique honestissimorum & literarum aman-
 tissimorum virorum magna copia est. Cogita igitur, obsecro te, meus amor, & si huc animum inclinaveris, fac me certiorcm, & meis uxorisq; verbis lectissimam conjugem tuam & filios plurimum salvere jubere. Scripsi raptim. Mompelii a. d. 11. Kal. Januar. c. d. 13. xcvii.

EPISTOLA CLIX.

ISAACI COLLADONO.

NON ex otii abundantia, sed amoris vehementia hæc mihi nata epistola est, amicissime, dulcissime, suavissimeq; Colladone. Sed quia Lugduno literas ad te dare, ut eram pollicitus, non quitus sum, omnia postposui quo possem id nomen, ubi primum huc appuli, expungere. Mei sane moris non est, in isto genere officii (sic enim existimatur) lentum esse procrastinatorem. Ut id non esset, vereri tamen non debes quin sedulus & assiduus in scribendo ad te semper sim futurus. nam ut isthic cum eramus faciebam nihil libentius quam ut tecum, tecum inquam meus amor, meum delictum garrirem: sic nunc per literas tecum sermones serere quam creberrime, & cupio, & faciam *ὡς* diligentissime. Faxit aliquando Deus hac literarum vicissitudine opus ne sit nobis: sed aut tu hic mecum (quod mea in patriam charissimam pietas optare non sinir) aut ego isthic quod *ὡς* *ἐν γυναικῶν* vitæ quod superest degere & peragere possimus. Vale amice dulcissime & de me merere quam optime. Doctissimo fratri tuo uxorisq; vestris, sorori, affinibus, *ἐμῶν καὶ φίλων* cæterisq; amicis tuis a quibus & nos amari

non ignotas plurimum a me & uxore mea salutem velim nunties. Deus Opt. Max. & publice omnes, & privatim quemq; vestrum omni bonorum genere cūmulet. Iterum vale. Monspelii, raptim prid. Kal. Jan. MDIOXCVIII. ut hic tempora putantur.

EPISTOLA CLX.

JACOBO BONGARSIO.

Post reditum in Gallias tuum, Bongarsii amicissime, una tantum a te accepi literas, quas mihi Geneva attulit Johannes a Wouvvver adolescens tibi probe cognitus. facis in his mentionem fasciculi alicujus, in quo & Josue Merceri literas ad me fuisse scribis. Illum seiro periisse aut necdum certe in manus meas venisse. quod equidem tui & adhuc fero valde iniquo animo. Si quis enim est, qui Mercerum amicitia plurimisque faciat is ego sum. Cupio igitur veterem amicitiam, quæ mihi cum ipso est connata, renovare. quod te interprete & proxeneta spero facile mihi futurum. Aristænetum ab illo editum scis quanti semper fecerim. paucula sunt, in quibus mihi cum illo non plane convenit: vel quia ipse erro, vel quia Mercerus suæ sententiæ rationes nos celavit. Scripsi de nonnullis ad ipsum, non ut docerem, sed ut docerer. Eam epistolam huic adjunxi. De bibliis Græcis & aliis libris quos donasti mihi discodens e Germania ago tibi gratias quam possum maximas. eas enim nonnullis literis ad jam est a me factum, quia tamen eas tibi fuisse redditas non constat mihi, πάλιν αὐτοὶ πάλιν ἐν-χρῆται tibi potius debeo, quam vel in suspicionem animi ingratū venire. De studiis nostris non aliud tibi nunc dicam, nisi quod si privilegium a Rege potuerit impetrari, brevi multa edituri sumus nostræ in litteris cæniæ monumenta. hoc spondeo tibi, & mihi credas volo. Si falso, tamen me omnes Musæ male oderint. Quod nec diu quæ in Athenarum scriptis sint edita & rei difficultas, & pericula itinerum, & porum firma valetudo sunt in causa. E-nimvero in tam arduo conditu, satis cito si satis bene, Sancte & li- quido juro tibi monellum anquam molestiorem laborem susti-nisse. Sed sera præscriptio est cum jam in alto sumus. Vale vix

prius-

priusquam id impetravero, nihil omnino lucubrationum nostrarum posse lucem videre. Iterum igitur iterumque hoc a te precibus contendo, ut ne siveris re infecta amicum meum ad nos redire. Vale vir CL. Mompel. a. d. IV. Kal. Ian. c. 15 xcvii. Peto à te per eam amicitiam, quam mihi sæpe testatus es ut, quas ad Iosephum Scaligerum scripsi, cures tuto efferendas.

EPISTOLA CLXII.

JACOBO AUGUSTO THUANO.

POSTquam isthinc discessi, Præses amplissime, dies nullus fuit, hora nulla ac ne ~~pot~~ quidem ~~χρῆσθ~~, pene dixerim, qua non ante oculos versata mihi sit jucundissima imago tui, & suavissima tuorum in me beneficiorum recordatio. Ea enim exstiterunt erga nos officia tua, nobilissimaque tua conjugis, ut cum eorum prædicandi, pro eo ac debeo, finem nullum faciam, mihi tamen satisfacere ipse non queam. sed enim si paria tecum me posse facere sperem ullaratione, frustra omnino sim. ego vero non spero; neque recuso, qui tot tantisque beneficiis tibi sim devinctus, tuus esse & usa & mancipio. Nihil literarum me a te accepisse dum, qui tuas norim gravissimas occupationes, non miror. Scripsi tamen aliquoties ad te, & Lugduno & ex hoc loco, neque Deus sitit, ut meam in hoc saltem officii genere diligentiam possis merito desiderare. Regiam pecuniam D. Vicquo fuisse tandem numeratam ex ipsius literis intellexi. Miratus sum non fuisse eidem traditas ad Coss. nostros literas regias, ut de mea isthuc vocatione etiam aliunde quam ex me fierent certiores. hoc unicum est, quod me hic nunc tenet, quodque nostrarum vigiliarum editionem moratur. Scripsimus autem ex quo in gratiam cum Musis nostris redimus; ea in Theophrasti libros de causis plantarum, quæ tibi posse probari non diffidimus. nunquam putaveramus divinum virum Cæsarem Scaligerum, quem qui non mirantur Marrucini sunt, tantum spicilegium nobis reliquisse. Si isthuc venire Deus nos voluerit, agamus ea de re cum principe nostrarum literarum ejus filio. Tuo atque illius judicio cum alias omnes nostras, lucubrationes

las aut stare aut cadere volumus, tum hanc maxime, sed de his alias. Vale vir præstantissime cum nobilissima uxore. Deus Opt. Max. omni bonorum genere magis magisque vos cumulet. Momp. a. d. vi. Kal. Jan. c13 15xcviii.

EPISTOLA CLXIII.

PHILIPPO CANAIO A FRAXINIS.

CUm ad hanc epistolam exarandam accessi, Præses amplissime, non aliud mihi propositum fuit scribendi argumentum, quàm ut Arriani promissum librum tibi offerrem. Sed mihi uti video non munusculum offerendum, verum deprecanda potius venia est, quod post longam adeo expectationem ne nunc quidem illi mittam. In causa est iniquitas & angustia ejus loci, qui mihi adhuc pro museo est. Nam cum solutos nuper libros ubi collocem non habeam, susque deque omnia perturbata sunt, ut quaesitus mihi cum maxime [*τὸς ἀγαστὸς τοῦ βιβλίου*] ille liber inventus tamen non sit. Atqui ego illum casu in meas manus delapsum ante sex septem dies secreveram, & certo loco posueram ubi facile eum reperire mihi futurum fuit, nisi vel tagax aliqua manus, ὃ μὴ γέγερτο, eum mihi abstulit: vel imprudentia aut mea aut alicujus meorum illum loco movit & in aliorum turbam conjecit. Scio te pro tua singulari humanitate omnia consulturum æqui boni: sed me male habet quod tantum quotidie temporis in quaerendis libris male ac sæpe frustra collocem: etiam illud ægerrime fero quod præstare quod promiserim necdum possim. De ædibus spero, brevi prospicietur: si quid futurum est scribam statim ad te, quando etiam hæc levia, Præses amplissime, ad tuam pertinere curam non dubito. Deus Opt. Max. & te & nobilissimam heroinam uxorem tuam, & omnes tuos ac tua servet, sospitet, semperque fortunet. Vale nostrū decus. Mompelii a. d. xii. Kal. Martias ipso natali nostro xxxix. incunte, quem velit Deus ita felicem illuxisse, ut ad publicam utilitatem & hic vite nostræ annus, & si qui alii futuri sint referantur omnes. Iterum vale vir maxime. Sed non differam diutius quid nostri iudicii sit super proposita quaestione. Psalmo *in initio* statim

statimabiisse videntur LXX. ab Hebræo cujus vestigia nostri propius sequuntur. Sed nos in præsentiarum omitemus quid secuti illi sint cum sic verterent: *ὅτι πρὸς τὸν πεδῖον πρᾶσις αἵ* vel *ὡς αὐλὴν πρᾶσις αἵ*. Hoc dicimus, sensum ex iis verbis non dissimilem posse elici. *πρᾶσις* αἵ verbum insolens, & quod vulgo explicant *sitire*. nempe aliquid dicendum est, etiam quum nihil quod dicamus habemus. Nos ita putamus, quam recte ipse videris, *ὡς τῶν τὰ ποιῶντα παιδευμένων δεινότετε*. *πρᾶσις* est area horti. *πρᾶσις* αἵ nisi animi fallor, est *ἐμφατικὴ* τῆς dictio qua denotatur hoc loco summum desiderium. proprie dicitur hortus *πρᾶσις* αἵ qui avide curam & manum domini expectat. quasi dicas, velle in *πρᾶσις* distingui, hoc est, coli & cura *ἀξιοῦ* αἵ. Materia, inquiunt Philosophi, formā naturaliter appetit. heic forma est *πρᾶσις*. est autem hoc desiderium vehementissimum animæ piæ qua fertur erga Deum* hac voce indicari. Plura poteram in hanc sententiam: sed nec ego stultus qui non meminerim intelligenti satis esse vel unicum verbum. de Psalmo *μδ*. cum erit otiosum tantillum scribam. Vale & me *ἀμὰ* o puriorum Musarum delictum.

EPISTOLA CLXIV.

DAVIDI HOESCHELIO.

Mirabar silentium tuum, optime idemque doctissime Hoescheli: nec mirabar tantum, sed & ne quid dissimulem, succensebam. Est enim profecto vehemens omnis amor (ut meus in te) semper *μεμφίμορος*. Tandem accepi quas Kalend. Augusti ad me dederas cum Lampria tuo. Cujus nomine ago tibi gratias magnas. Sed vide tuarum literarum peregrinationem: missæ enim sunt ad me ex ultima fere Aquitania. neque eas videre mihi contigit ante illud ipsum *ἀγρίον* ἔργον, quo hæc ad te scribo. Commodum enim, cum illæ mihi reddita sunt, aderat tabellarius petasatus, qui Lugdunum proficiscebatur. Censeo, hæc via posthac utaris, si quando volueris tuis literis me beare. Basilii orationem *εἰς τὰ ἅγια γήπια* nec dum vidi: & jam a lectione tuarum maceror & crucior expectatione illius. Ego totos dies sum tecum, te alloquor, te amplector.

plector. Ita bene de studiis meis es meritus, missa Epitoma Athenæi. Spero, *ὅτι γὰρ ἐμὸν*, cis dies xxv. colophonem me impositurū Animadversionibus in Athenæum, operi, Deus bone, laborioso & molesto. Cum absolvero, scribam statim, ut mihi gratuleris, qui tantum pelagus in hac corporis *ἀδυσίᾳ* sim emensus. Quanquam ego, non quod volui, præstiti: sed certe, quod potui, bona fide. Aintu autem: esse te in eo, ut Photii bibliothecam edas: o munus vere munificum! o te liberalem! facile est ex iis, quæ sunt editæ de illius libris, tanquam ex unguibus leonem æstimare. Audivi sæpe ab H. Stephano, qui nunc *μάρτυρ* quiescit a laboribus, habere se Photium ms. integrum. Si Genevæ essem, eum tibi mittendo curarem. & faciam, fortasse, nam illuc mihi necessario eundem erit propter uxoris dorem. Meminero tum tui, & si potero, referam pro Athenæo gratiam. Ad clarissimum Vellærum scripsi nuper, & jam illius exspecto literas. Vale amicissime Hoescheli, & a me magnum illum civem tuum salvere *μωραίας* jube. Scripsi raptim, Mompelii a. d. III. Eid. Martii, cis id xcviii.

EPISTOLA CLXV.

EIDEM

Quas Lugdunum miseras, ut mihi Mompelium perferrentur, doctissime Hoescheli, accepi hoc ipso die Lugduni. Hæc nunc nostra est sedes, eritque *ὅτι τῷ γὰρ*, donec deducetur ad umbilicum nostrarū in Athenæum Animadversionū editio. Fregit enim anno superiore conatus nostros, cum hoc ipsum moliremur, susceptū *ὁ δὲ προσδοχίας* iter in aulam. Inde Mompeliū reversi scripsimus de nostris rebus epistolam bene longā ad amplissimum Vellærum. Ne te multis morer, Regis voluntas, & amicorum consilium impulerunt me, ut Volcis Arecomicis longum vale dicerem. Rex Lutetiam nos vocat: amicus magnus meus, vir amplissimus, & omni laude dignissimus de Vic hac in urbe nos tenet, non ante dimissurus quam erit confectum, quod æstate superiore perfici non potuit. Dies pauculi sunt, cum adveni, & jam Dei beneficio operis speciemem editum est. Faxit *ὅτι γὰρ*, ut institutam semel editio-

editionem nihil moretur. Nostrorum nunc votorum ea fere summa est. Valde enim optamus ex hoc nostræ φιλομαθείας & erga literas propensionis testimonio fructum aliquem provenire. Characteres me absente editi sunt: recte an secus ipse judicabis: mitto enim unum tibi; alterum Velsero exemplum. Photium tuum in dies semper exspecto avidius. si Genevam nuper, ut sperabam, fuisset profectus, facile, ut puto, confecissem de exemplari Stephamico, quod pridem sum pollicitus. Quia ante non potuit, promitto sancte tibi omnia me facturum, cum illuc venero, ut voto tuo satisfiat. Sperabam, cum hæc scribebam, post unam aut alteram hebdomadem eo me iturum: & præmissa jam uxor adventum meum præstolatur. eadem curabo tibi mittendos, quos petis libros. Virgilium illum tamdiu doctis expetiturum esse tandem editum isthic lubens ex tuis intellexi. Vidi nuper Lutetiæ aliquot chartas ejus Servii, qui a Petro Daniele edebatur. Ita erit plane ex ἀπορίας πόρος. Liturgiæ quas ais edi, scire velim, an adjunctas habituræ sint aliquas Margunii notas. Magnam vero res literaria jacturam fecit in morte magnorum virorum, de quibus ad me scribis. Quæso autem, nos quæ tempora manent, cum sic ἐπ' ἀλλήλα exstinguuntur illa lumina literarum? Nam præter nominatos tibi, obiit & Sarracenus meus, omnis virtutis rarum exemplar, ut de literis nil dicam: neque enim dubito vidisse te illius in Dioscoridem eruditissimas lucubrationes. Rem sane tristem, & veræ literaturæ amantibus lugubrem. Sed quid agemus? θεῶν ἐπιλείπειτο βύλη. Ille nobis magnum virum Velsero tuum, teque cum eo, & quicumque vere Musas amant, quam diutissime servet πημάτων ἐκ τὸς πόδα ἔχοντες. Vale charissime Hoescheli, & me constanter ama constanter tuum. Lugduni a. d. XIII. Kal. Apr. CIOIOXCVIII.

EPISTOLA CLXVI.

JACOBO GILLOTO.

Constitueram, vir Clarissime, nullas ad te literas ante dare, quā Athenæi animadversionibus ultimam manum imposuissem; [jam enim virtute Dei Opt. Max. opus ad umbilicum vergit] sed

Aa

obla-

oblata scribendi occasione paucula hæc raptim exaravi, ut scires nuperas tuas mihi fuisse redditas. Scivi ex illis, quod & prius cognitum habebam, quantæ cura tibi res meæ essent. Ago igitur tibi pro eo ac debeo gratias gratissimas: Eo quidem impensius, quod referendi spes nulla nisi verbis. sed enim impar gratiæ reddendæ sum, nec est operæ pro factis verba pendere. sed spectâ, obsecro te, hunc animum, qui gratus tibi videri laborat. Crimen enim ἀχα-
 εῖς, abominatur. Quod si offensa mihi spes a Domino de Vic istuc peregrinandi, cum ille ad vos redibit, non decollabit, fruar conspectu tuo, vir clarissime, & cæterorum magnorum virorum, qui splendoris vestri lumine Galliam nostram illustratis. At Passera-
 tium non videbo, cujus nuper audiui obitum. Næ vestra Acade-
 mia vel præcipuum, nisi fallor, tibi cinem amisit, quo fulcieba-
 tur. Nunc autem quis tanti viri locum occupabit? Stephani etiam nostri obitum puto intellexisti, Comelini quoque. An parant Musæ fugam ex Europa? Nam juvenus ista, quæ succrescit priori-
 bus, *μυσαρχία*, si quid iudico, vix frugem faciet. sed de his forrasse
 cis paucos menses *τοῦμα πρὸς τοῦμα*. Quod utinam ita Deo videatur.
 Vale & me constanter ama. scripsi raptim Mompelii. a.d. tert. Eid.
 Mart. cio 13 xcviii.

EPISTOLA CLXVII

EIDEM.

PRimum tibi peo ac debeo gratias agā, Gillore clarissime, quod
 tua officia adeo prolixè & humane immerenti mihi offers. Quid
 faceres lacesstus? Enimvero bene cum mortalitate actum iri cen-
 seam, si vulgo homines eo animo *τὰς χάριτας δόποτι μόνον*, & acce-
 pra beneficia referent, quo tu bene de nobis quotidie mereris. Pa-
 ce tua dixerim, vir prudentissime & consultissime, jura civilia,
 quoties ad me scribis, pervertis: qui meus creditor es, debitorem
 te fingis, & ea deinde usurpas verba, quæ mihi conveniunt, non
 tibi: nisi tu id agis eo consilio & fine, ut omnem mihi præripias oc-
 casionem *ὅ καὶ ἂν λόγος ἀξίως σοι εὐχαριστῇν*. Nam si tu mea verba oc-
 cupas, *καὶ τὸς ἐμοὶ πρέποντας λόγους φράσεις αὐτὰ πρὸς λαβῆναι*, quid super-
 est,

est, nisi ut inopia verborum ἐχέμῳ ἦν tacito animi sensu te colam, & tuum hunc adversus me animum mirer? Erit fortasse olim ille dies, cum ego præsens foris verecundia quantum me tibi debere sentiam testatum faciam. Gestit sane animus istuc peregrinari, & semel, priusquam morior, summos, qui istic estis, viros affari & coram venerari, quos absentes pridem miror, sed mihi nondum ita propitius fuit cœcus ille Deus, ut tantum iter sine magno rei familiaris damno possem conficere. Ingenue confitebor tibi, magne Gillote, meam imprudentiam. Nam qui tot annos in colendis musis desudem, nihil adhuc ex meis laboribus sum consecutus, nisi ut acceptas a patre mediocres fortunas valde labefactarem & imminuerem. Bonus pater familias non fui, neq; ante hunc diem sollicitus unquam fui alia de re, quam ut spartam, ἢν ἔλαχον θεῶν (sic confido) pro virili ornarem. Annos ipsos quatuordecim magnam humanæ vitæ partem nulla fere mercede literas in ea urbe sum professus, quæ nunc absentem magis desiderat, quam præsentem fovit, quanquam ego de illa non queror, non enim amplius poterat, quam præstabat. Nihilo tamen minus bibliothecam non pro tenuitate nostra nobis comparavimus, cum aliter satisfacere discendi desiderio, quo mire flagravimus a puero, non possemus. Ita crescente bibliotheca & familia, etiam minuit res familiaris. Possem hoc non curare, qui ἀφιλοχρηματίας palmam nemini facile concesserim. Sed me amor in liberos, & illa ἀφαιτος ψυχὴ πορρὴ non finit esse securum. Verum quid ago? aut quid hæc ad te? Ex his tamen intelligis, vir optime, ut tanto a tot annis peregrinandi istuc desiderio percitus domi adhuc hæream. Cogit me tamen typographi inopia, ut brevi pedem domo efferrem, & ad clarissimum optimumque virum Dominum de Vic me conferam, qui opem suam tuo opinor impulsu & magni præsidis Fraxinis offert ad edendas nostras in Athenarum animadversiones. Itaque quod bene vertar Deus Opt. Maxim. constitui ante diem decimum septimum Kal. Jul. accingere me itineri, ut, si potest fieri, opus illud statim Lugduni edatur, aut si propter Græci characteris inopiam vel in-

elegantiam id nequit, videbō an Lutetiam fas erit nostra deferre. Vellem certe & ita vellem, ut hāc scīam an aliquid vehementius eupiam, posse scripta nostra a doctissimo Morello edi, sive Phatīs. sed quis me faciat hujus voti compotem? si aliud nihil possum, characteres saltem ad te mittere constitui, cum appendice aliquot capitum hactenus ineditorum. Vērum de his plura σὺ τῷ Ἰωάννῃ γράψας cum Lugdunum venero. Vivere adhuc doctissimum & ingeniosissimum Passeratium magno cum gaudio ex sermonibus Amplissimi Episcopi Monspelienſis & literis tuis ita intellexi. Deum supplex oro, servet nobis adhuc singulare illud vestrae Academiae ornamentum. Veneror eundem μέγαν ἐν ἑρατῷ θεόν, ut tibi Gilote μουσιώτατι omnia duit læta & fausta, καὶ ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. Vale & me constanter ama, qui tuus sum ὅλος καὶ πάς. Mompelii ante diem decimum tertium Kal. Jun. cio id xcviii. Si quid adhuc ista curat ὁ πρῶτος μέγιστος ille Præses, Præsidum princeps & ornamentum, potes illi sine tuo periculo adfirmare, absolutas ante mensem & quod excurrit nostras in Athenarum vigilias nulla mea culpa tamdiu in forulis nostræ bibliothecæ delitescere. Reditum in urbem alterius magni Præsidis, quem expectari ais, ego quoque avidissime expecto. Si tibi cum doctissimo viro Iosia Mercero notitia est, oro te, significa illi, habere me paratum quod a me petit. Sed otium adhuc ad describendum non fuisse. Erit σὺ θεῷ brevi.

EPISTOLA. CLXIIIX.

JOSEPHO SCALIGERO.

Narro tibi, vir illustrissime dies hic alter est, cum Dei virtute Animadversionibus in Athenarum τὸν κολοφῶνα ἐπιθήκαμεν. Si me amas, & ingenii nostri fortus putas esse tanti, est quod nobis gratuleris. Magna enim & molesta cura liberati sumus. fateor ingenue, & semper fatebor, unum esse te, magne Musageta. cujus humeri tanto sint oneri pares. Itaque dici non potest, quam sæpe in ipsis difficultatibus incepti nos pœnuiverit. Sed quid agerem? ἀναδύαζ' γὰρ τὴν ὑπὸ χεῖρι pudor vetabat, fortasse ineptus. Ἀ' ἰδὲ δ' οὐκ ἀγαθὴ

ἀγαθὴ καὶ ἐρημὴ ἀνὰ παρῶν. Quicquid hujus sit, quod publice eramus polliciti, bona fide præstitimus. Magnum æquor sumus emensi: magnis tempestatibus jactari sumus: naufragum sæpe fecimus: tandem portum tenemus. Nunc illud superest, ut freti benignitate tua & amore erga nos de locis quibusdam te consulamus: quorum morbus fuit *κρίσις τῆς ἐμῆς ἰατρικῆς*. Nam quis homo natus speret se tot monstra posse superare? Veniam igitur ad te summe Scaliger, cui Deus dedit humani ingenii *ἰσχυρὸν ὄρον*. Tu si grave non est, nostra & literarum causa hunc laborem suscipies: dabisque hoc mihi, ut de splendore nominis tui lucem fœneretur nostrum hoc (Deus bone!) laboriosum opus. Libros tuos de emendatione temporum proflare, ab amicis didici. Gratulor itaque tibi, mihi gaudeo. Tu labore immenso & inestimabili defunctus tandem, nunc *κῶδι γαίης*. Ego infinita mihi incognita, scitu dignissima, e densissimis tenebris eruta, te docente discam, animo juxta discendi avido & grato. Atque utinam adfectum adversus te meum officii aliquo genere possem tibi restatum facere. Scires neminem unum esse, qui eruditionem, virtutem & pietatem tuam religiosius colat. Vale & brevi literas a me expecta quæ maximum utramque tibi impleant. Vale iterum. Mons. p. a. d. xv. Kalend. Maj. cicixcviii.

EPISTOLA CLXIX.

IOHANNI SARACENO.

R I si, & ipsum me I r r i si, cum legi tuas novissimas, vir doctissime & amicissime. Itane vero? ego mei nominis sum oblitus? O literarum oblivio! quid jam igitur magni de nostris conatibus in literis tibi spondeas, si τοιαῦτα πάροχον ἐξ ἀπροσεξίας. ὃ γὰρ δὴ πᾶς ἐκ λήθης ἀληθιῆς. Possem causari multitudinem negotiorum, quæ me fere semper distrahunt & ὀλίγῃ δυν̄ obruunt. sed malo culpam deprecari, & te rogare, ut negligentiam meam interpreteri clementer. Hoc quidem malo, oblivisci mei nominis quam tui: quod alte inscriptum ἐν φρενῶν δέλτοισι deleri non meruit. Scripsit ad me vir clarissimus Jugus de itinere ad nostram urbem. Si Domino sic fu-

erit visum, eo mihi proficiscendum esse necessario certum est. & jam non unis nec binis, sed ternis literis a clarissimo viro parente tuo sum illic vocatus. Eamus igitur bonis avibus, hoc est, Deo Opt. Max. duce: sed eamus tres una, qua re nulla mihi possit esse jueundior. Vale vir amicissimè, & meis verbis magni herois, quem scis colia me religiose, uxorem nobilissimam plurimum saluta, & ceteros quoque isthic amicos meos. Scripsi raptim. Mompelii, pridie Kal. Majas cixcxcviii.

EPISTOLA CLXX.

JACOBO GILLOTO.

Accepi nunc ipsum, Gillote præstantissimè, quas ad me ante diem undecimum Kal. April, dedisti. Beasti me hac diligentia. Nondum enim puto, cum eas scripsisti, novissimas meas tibi fuisse redditas. Quam diligenter cavendum mihi video, ne, qui omnibus rebus a te vincor longo adeo intervallo, diligentia quoque in hoc genere sinam me superari. Scribam igitur quoties erit facultas si modo parte licet ἀδελφῶν. Nunc hoc tantum dicam, absolvisse me tandem virtute Dei Opt. Max. molestissimum, difficillimum & tædii plenissimum opus, animadversiones in Athenæum, si nostras nugas putas esse tanti, vir magne, gratulare quæso nobis. Multum enim sudavimus, multum æstuavimus, multum ausi sumus: nihil denique reliquimus intentatum, quo exiret hoc a manibus nostris opus vestra summorum istic virorum expectatione dignum. Quid præstiterim nescio, nec si scirem, dicerem æmen. Quid conatus sim, & qua sim usus diligentia vide. Hoc vero scio: sed plura non addam. Vereor enim Nemesis. Nunc omnis spes mea in Domino deiv, qui admoletur, ut benignitate sua foetum hunc χαρῆς ὄν tollat, & publico donet. Vale, vir magne, & me ama. Raptim. Mompelii a. d. vi. Eid. Maj, cixcxcviii. Cum de reditu Amplissimi Præfidis Thuani intellexero, scribam ad ipsum. Scripsi etiam nuper Io. Sarrano. Puto etiam Franciscum Pithœum virum Clarissimum & τῷ μετὰ τὴν ἀρίστην accepisse, quas nuper mihi ad Dominum de Vicistuc perferendas. En exit ille un-

le unquam dies, cum ego vos hisce oculis tuebor, prope dixerim
 ὅτι μοι χαίροις εὐπρεπὲς χρεόν.

EPISTOLA CLXXI.

JOSEPHO SCALIGERO.

ATenai Mechanica mitto ecce tibi, præstantissime Scaliger. Non dubito longam tibi visam hanc moram, homini in talibus
 ὑπερίστω. Sed qui experiar quotidie itinerum pericula quæ & quan-
 ta sint, constitueram non ante e manibus meis illa mittere, quam
 tu mihi viam indicasses quæ satis tuta videretur. Cum igitur Nic-
 laus Gillotus vir clarissimus superis suis literis de tua voluntate
 certior me fecisset, morem illi statim pro eo ac debui gessi: &
 libellum Atheniæ ad D. de Vicq, qui Lugduni degit, misi, roga-
 vique ut ad Gillotum sine mora curaret perferendum. Puto illum
 ejusdem opera usurum cuius ipse sum usus. Commodum enim ac-
 cidit ut D. de Montigni finita Synodo Luteriam ad suos rediret, ei
 fasciculum commisi Lugduni tradendum D. de Viq. Nam is cum
 ante paucos dies Gilloti literas ad me mitteret, studiose mecum
 egerat, ut suæ hac in re operæ parcerem: se tui studiosissimum a
 Nicolao Gilloto rogatum ut curæ haberet hanc curam. Pluribus
 hæc tibi, κατέπεσεν ἀνδρῶν, exporrio, ut scias me ἡ ἐφικτὸν ἀνθρώπων προ-
 νοία sedulo cavisse, ne periret in tam longa via pulcherrimum istud
 nostri Thomsonis καίμελιον. Legi cum libellum, simul in mea ma-
 nus venit, avidissime: ac quoniam et describendo otium non sup-
 peditabat, jussi amanuensem id facere, ille vero mendas ὃ αὐτο-
 γράφῃ sic multiplicavit ut vere dici posset ὅδ' ὄντως. Contuli equi-
 dem qua potui diligentia: sed persuasuste, qui potes hodie solus,
 id scriptum recensitum, fui in eo negotio omisior, præsertim
 cum non esset ad manum qui figuras imitaretur tibi expressas. Au-
 dio latere alicubi Lutetiæ integrius aliquod ejus libelli exemplar.
 Quare, si eo me venire Deus fiverit aliquando, [id esse verum &
 consilium magnorum quorundam virorum, non te fugit] omnē
 movebo lapidem ut illius tu mea opera composcias. De nostris stu-
 diis scripsi nuper ad fatum: atque hæc jam quarta epistola est quam
 poss

post novissimas tuas xv. Kalend. Septemb. anni superioris scriptas tibi misi. Proflare librum tuum de emendatione temporum ab amicis intellexi: ipse adhuc videre quitus non sum. talium enim mercium nihil huc adfertur. Lugduni *ὁ γὰρ* videbo. Eo enim cogito multas ob causas: de quibus scribam inde ad te oportunitas. Vale, vir maxime, & me ama, Monsp. vi. Eid. Jun. c. i. c. i. c. x. c. vii. i.

EPISTOLA CLXXII.

SIMONI BASTIDIANO.

ME vero ita Musæ ament, ut lectione tuarum capior, doctissime Bastidane. vel illud quo Athenaiicas nostras vigilias laudasti epigramma, quam elegans, *ἢ ξὺν quam ἑλληνικὰν σέβας μ' ἔχει εἰσπορεύσθαι*. Si me natura fecisset *μακρόψυχον* & invidiæ angustis pectus mihi artasset, inviderem tibi hanc tantam, tam ex facili partam *τῆς ἑλληνικῆς παιδείας ἐμπειρίαν*. Nos enim si quid in his literis supra vulgus sapimus, *ἐκ τινεία καὶ παραλιπαρήσει μέγιστη τῆς Μνημοσύνης θυγατρὶν* id sumus ægre tandem quantulum id cunque est consecuti. Tu qui vix dum *ἡβάσκιον* longe adeo proventus es, quo per Deum eveheris antequam ætatem illam assequaris quæ vulgo homines negotiis maturos solét reddere? Non hoc dicam ut tibi blandiar, verum quia ita iudico, neminem esse hodie tuorum æqualium mihi notum, de cujus ingenio majora sperare possim quam de tuo. Crede mihi, Bastidane eruditissime, *ὅτι ἀδελφὴν* hanc studiorū viam es ingressus: i modo quo te fata, hoc est, Dei providentia vocat. spondeo tibi paratā esse laboribus tuis palmam & *ἀνταξίον γέρας*. Atque utinam ejus sponsæ quam video te tantopere ambire, rivales plures haberes *τῆς ὁδοῦ παιδείας καὶ ὅλης σοφῆς σοφίας ἐραστῆς*. Nunc quanta sit solitudo rectorum studiorum vides. quo minus miror novem sorores cum vulgo sesperti viderent, tuum hoc erga se studium probasse & *ἰσὺ ζυγῶν* te amare cœpisse. habes igitur quod gaudeas: nos tui amici habemus cur tibi gratulemur: Ego in his & gaudeo tuo bono & tibi ex animo gratulor. Vale amicissime Bastidane, Mompelii a. d. xv. Kal. Jul. c. i. c. i. c. x. c. vii. i. Magni Præsidis a Fraxinis reditus in provinciam cogit me iter adhuc differre.

EPISTOLA

EPISTOLA CLXXIII.

JACOBUS GILLOT.

EXcusationem filii tuam, Gillote præstantissime, sic accipio, ut tu illa excusatus. *ἐπαπαυόμενος* nempe ea scripsisti: simul, nisi fallor, quales a me epistolas expectaris, *ἐσχηματισμένους* more veterum σοφιστῶν indicare voluisti. sed da mihi quæso, ut *ἀνταρνεῖς ἃς ἐπὶ τῶν ἀπεπαυμένων λόγων* tecum loqui liceat. Polire inpenſa cura, quæcunque scribas, præsertim autem epistolas, & de singulis vocibus ire in consilium, diligentioris est hominis, atque, ut ingenue dicam, *πάσαι τὴν ἀλήθειαν φιλοπιμοῦν*, quam ego sum; quem natura fecit, & institutio etiam ab omni ambitione quam alienissimum. Nobis a puero in votis hoc unum fuit, ut *ἐμφυτον* illud studium promovendæ rei literariæ quo flagrabamus, Deo & mortalium optimo ac doctissimo cuique probaremus. Quæ ad ingenii famam & pompam magis, quam ad *γνήσιον αἰδέαν* facere videbantur, ea semper ecce specio inani blandientiâ insuper habuimus. Falsus sim nec ne haut facile (*οἷός τινι βροταῖ ἐίσσι*) pronunciaverim. Ita certe esse ut dixi etiam tacentibus nobis *πάντες φιλοκαλίας γυμνοὶ* nostri libelli produnt nimis. Testantur & quas ad amicos scribimus epistolæ *αἱ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς οἷοι τὴν ἑμψυχὴν εἰκόνα ἔσσαι*, quas scimus *τῆς ἀρετῆς ἰότητος τῷ λόγῳ ἀφρόντισιν μόνον ὑπερφανὸς ἀφείσας ποιῶμεν*. Iterum igitur iterumque, vir clarissime, te oro, condones genio ingenioque meo, si tecum per literas non *ἐσχημμένος ἢ ἐπαυδαμένος* loquar. Quod gratularis de animadversionibus in Athenæum ad umbilicum perductis ago tibi grates gratissimas. si Deus fecerit, ut lucem aliquando id opus videat, & tibi, vir doctissime, tuique similibus probetur, non erit cur operæ in eo positæ nos poeniteat, sin aliter eveniet, sed *δοσφεῖν* & male ominari necdum nato partui nolo. Quicquid futurum sit, non exponemus eum foetum, sed *θεῶ διδόντος*, alemus si valemus. Quanquam de publicatione *ἢ τὴν πάσῃ* nihil adhuc certi constitutum habemus. Nostra vota & tua quid nunc moretur superioribus literis *ἂν πλείον* tibi exposui. scito tamen id agere dominum Vicquium virum optimum integerrimum & *γαυμασιό-*

παρ' ut sublatis omnibus longioris moræ causis brevi lucubrati-
 ones hæ nostræ publica luce donentur. Quid sit futurum absoluta
 characterum nova editione antedies sex septem inchoata videbi-
 mus, & te statim certiorē faciemus. Ain tu autem sapientissimos
 viros, illa dico Galliæ lumina, Harlæum & Thuanum, teque cum
 his Clarissime Gilloie, spem aliquam de mea istuc peregrinatione
 concepisse? ἔρα τὸ βυλόμεν, ἔ κ' ἡν πάλυ κέρδιον ἔην, nisi nos reſuitatis
 nostræ conscientia vetaret id sperare. sed mihi crede ἀφελᾶς ἔ' ὁ
 ἀπλὸς πικρῆς, serio affirmanti: neque ii nos sumus, qui cum ho-
 norem & locum mereamur, neque ea porro nobis frontis durities
 ὑποπύς, in nos suscipere velimus, quod ferre humeri recusant.
 Noli putare ὑπὸ μικροψυχίας, quam damnant sapientes, dici hæc a
 nobis, sed quia novimus nos optime. Enimvero adſuetum & in-
 nutritum obscuriorum locorum tenebris, tantam repente lucem
 posse ferre, naturæ ut scis rerum repugnat. Quare amabo vide quæ
 commendas. Rapini tui viri doctissimi & elegantissimi ingenii
 oden magna cum voluptate legi. Feceris mihi rem gratissimam,
 si ejus amicitiam mihi conciliaveris. Ego amo illum pridem, &
 σὴν ἀπ' ἐμῶ colo ex sermonibus maxime Iohannis Pinaldi, quem
 memini de Rapini popularis sui probitate, integritate & ad omnia
 magna εὐφύια multa solitum mihi narrare. Vale Vir plurimum
 observande. Lugduni, pridie Kal. Aug. c1515 xcviij.

EPISTOLA CLXXIV.

EIDEM.

TAndem Lugdunum me attraxit, vir Magne, Dominus Vic-
 quius, in cujus ædibus eram, cum hæc ad te scriberem. Mere-
 batur sane tanti viri eximia virtus, ut rebus relictis ipsum viserem,
 atque hæc vel præcipua mihi fuit causa, cur hoc iter susciperem.
 Nam hæreditas soceri, viri de literis quam optime olim meriti,
 non erat fortasse tanti, cujus gratia uxorem relinquerem, dum u-
 xoria bona prosequor, sed de una fidelia plures de albare, frugi ho-
 minis esse videtur, & ejus, qui τὸ ἔργον ἀνέλωμα didicit æstimare.
 Quando igitur sic fata mea ferunt, ut typographo carendum mihi
 sit do-

fit domi inter meos adfectus versanti, constitui, *ἐν τῇ οἰκίᾳ μου ἐσθλῇ*, Animadversiones in Athenarum prius edere, quam domum redeo, si modo tamen futura mihi ejus rei in hac urbe sit facultas. Neque enim te fugit, Gillote clarissime, quam non magnum usum Græcorum characterum operæ Lugdunenses habeant. sed illis facit animus nunquam sine honoris præfatione mihi nominandus D. Vicquius. Ille me plurimis ad se literis invitavit Ille me. postquam adveni, mira comitate & humanitate excepit, Ille etiā spero faciet, ut superatis omnibus difficultatibus nostra hic edantur. Deus opt. max. & illi, & vobis omnibus, qui literas amatis, tanto opere velit, faxitque *λατὼν ὑμῶν καὶ ὅντων ἑστῶν*. Vale & me ama. Lugduni, a. d. VI. Eid. Iulias. CIO IO XCVIII.

EPISTOLA CLXXV.

THEODORO BEZÆ

FACIO invitus, venerande pater, quod literas Bernardini nostri, quas *ἐκ χειρὸς εἰς χεῖρα* tibi tradere gestiebam, ad te mitto. Quid me isthuc properantem sistere gradum coëgerit, & plures jam dies hic continuerit, etiam tacente me satis nosti: neque enim potes ignorare sparsum de pestilentia per urbem vestram grassante (quod Deus ne firir) rumorem; quem equidem oculis nō siccis intellexi, Scis vero quam difficilis sit nostrarum urbium aditus venienti e loco, qui eo nomine male audiat. Non enim Germani sumus, neque apud nos obtinet securitas & *ἀφροσύνη* candidissimæ gentis. Deum Opt. Max. supplex veneror, liberet urbem vestram, dulcissimam patriam meam, & hoc & omni alio malo. Interea mitto ecce tibi, Beza *σεβασμίου πατρί*, quas mihi Mompelio discedenti vir optimus & Ecclesie Dei fidelis *ὕπηρέτης* Bernardinus dedit. Si dabit mihi is cujus in manu sunt omnia, ut priusquam pedem refero, corā te possim alloqui, exponam tibi Ecclesie Mompeliensis statum omnem; quod ut facerem rogatus sum a seniorum lætissimo cœtu. Quæ tua pietas est & prudentia, facile intelliges non sine gravissima causa esse factum, quod viri pietate insignes & *τῶν ἑσθλῶν* *ἐχόντες* seniores nostri, unum aliquem de numero vestro in suā

Ecclesiam adsciscere, si vobis ita visum fuisset, toties tantoque studio sint conati. Equidem in hoc negotio quomodo sim versatus, cum mea opera Mompelienses uti vellent, ut eo facilius viro eximio Goulartio potirentur, neque tu fortasse nescis, & sciunt optime quidam e vobis. Sed dissimulare jam nullo modo possum, eam esse præstantissimæ illius Ecclesiæ conditionem, ut rem Deo gratissimam facturi videamini, si aliquam ipsius rationem habueritis. Duos in præsentia pastores frequentissima & nulli alii e Gallicanis cedens Mompeliensis Ecclesia habet: alterum admodum senem, & non suo sed ætatis vitio languentem: alterum vix dum *ἰθαυόντα* & qui per ætatem episcopi locum tueri in tam illustri loco non facile possit. Gigetius vir doctissimus & nostræ Ecclesiæ *ἄριστος* nunc abest. Eundem cum adest, partim studia, partim alia negotia sic occupatum habent, ut aliquando per mensem unum aut alterum vox ejus in sacra *συνάξει* non sit audita. Mirro nunc alia commemorare quæ seniores nostros impulerunt, vos respicerent, meque isthuc proficiscentem orarent, suam Ecclesiam vobis etiam atque etiam commendarem. Nam Rotanum nostrum impetrare a synodo nulla *μνηστῆρ* potuerunt. Spes autem illa quam in Peirollo viro optimo, doctissimo & quod homo de homine posset pronuntiare, *εὐσεβεῖα* posuerant, eos destituit. Aliter enim visum divinæ providentiæ: cujus etsi causas non semper capimus, semper tamen *δοξαζόμενα* mirari & in iis acquiescere debemus. Quare obsecro te, vir maxime, per Deum immortalem & studium quo flagras promovendæ ejus gloriæ, si quid hic potes, enitere & demum perface, ut beneficio tuo auctior apud nos sit aumerus *τῶν πρὸς θεῷ λειτουργούντων*. Et quoniam de Goulartio post tot repulsas vel mutire nimis temerarium duco, de Manesserio quid tui judicii sit, quaeso significa. Omnino opus nobis est eo viro, cujus perspecta & probata sit pietas, eruditio, & illa, quam omnes boni admirantur in tractatione *τῶν θεολογίων*, vestra simplicitas. Formicum alumnus suum nostri repetunt; sed hac tamen lege, si tuo & totius ordinis judicio hoc ipsorum consilium probetur. Hisce de rebus

rebus scripserunt οἱ πρεσβύτεροι ad vestrum cœtum; easque literas quando isthuc ire non poteram istis adjunxi. Vale pater plurimū venerande, & cum omnibus tuis, atque universa isthic Ecclesia lætus valensq; inter lætos & valentes, Nestoreos annos imple. γέννητο γέννητο. Scripsi Lugduni Convenarum in ædibus maximi viri & tui amantissimi Vicquii. Kalend. Aug. Anno ἀπὸ τῆς Δόξης ἐκείνης πρὸς σὺς. CICIOXCVIII.

EPISTOLA CLXXVI.

JOSEPHO SCALIGERO.

Literas tuas diu multumque exspectaveram, Scaliger meum decus: cum binas fere eodem tempore Lugduni accepi. alteras uxor misit e Volcis Arecomicis; alteras e finibus Allobrogum Goulartius noster. Puto etiam magnificum illud tuum munus, quo me beasti, fuisse meis redditum: quanquam eorum insigni incuria factum, ut id plane adhuc non sciam. Interea dum exspectabam exemplar a te missum, aliud mihi impariens moræ etiam Monspeliî paraveram. Non enim dubitabam, ἀφ' αὐτῶν quendam θεσάυροι ἀγαθῶν eo in opere te propalaturum & publicaturum. Noram pridem tuorum scriptorum genium: sciebam vero intendisse & hic nervos. quare omnia maxima & novâ exspectabam. Sed omnē spem meam & cogitationes omnes meas longe superavit tui illius admirandi operis lectio. O altam rerum abstrusarum cognitionem! ὦ βέλος τῆς γνῶσεως παιδείας! O ingenium plane in exemplum & admirationem natum! σέβας μ' ἔχει εἰσπορεύσας, eo quidem magis, quod contigit mihi, dum Lugduni otiosus agerem, tuum opus cum Baronii Annalibus, nondum mihi tum visis, posse contendere. Ita demum didici, verisque argumentis ἐπληροπορήσῃν inter φιλαλήθειας & gratiæ aucupium interessetantum ὅσον ἕρπνος ἐστ' ἀπὸ γαίης. Verum de Baronio & ejus Annalibus habeo alia quæ tibi narrare cupiam si esset otium: & faciam σὺν θεῷ, ut primum ad libros me conule-ro. Nunc quidem cum Musis nullum nobis commercium: nam & absumus domo alterum jam mensem, & quando Muscum nostrum simus visuri incertum habemus. Lutetiæ enim hæc scribi-

mus, cum significasset nobis amplissimus Thuanus, simul urbem sumus ingressi, esse qui isthuc proficisceretur: scriberem si quid vellem. Raptim igitur ista tibi, vir maxime, exaravi, plura cis dies paucissimos scripturus. Gestit enim animus & de studiis meis prolixè tecum agere, & causam mei in hanc urbem adventus tibi exponere. Quod quia nunc facere non possum, tantum nunc scito, non virtute aut merito ullo unius meo, sed tuo præconio adductos esse multos præstantes hic viros, ut mihi & studiis meis factum cupiant. Eo sine Vicquius vir magnus, & tui amantissimus, cum Lugduno iter facerem Genevam herciscundæ familiæ ergo, & rumor quidam esset (non vanus is quidem) de pestilentia per eas oras grassante, apud se voluit subsistere; si qua forte iniri posset ratio nobis melius consulendi, Substiti igitur, & homini de me optime quotidie merenti morem gessi: præsertim cum vehementissime cuperem lucubratiunculas meas diversi generis publicare; quod Monspelii ne facerem Typographi penuria vetabat. Institui igitur Lugduni alteram characterum editionem, auctam aliquot capitibus ex Ms: & nostra cura paullo factam meliorem. Sed accidit per incommode ut inceptum opus cogerer deserere. Regis enim literis subito revocatus Vicquius omnino itineris hujus comitem se sibi esse voluit. Ita Lutetiam quod felix sit, hodie primum vidi: & statim magni Thuani museum ingressus, quam multa ignorarem, quam parum aut nihil scirem agnovi. Sed quid ab eo homine expectes qui natus & educatus, semperque hætenus versatus fuerit in locis, ubi bonorum librorum vix auditum sit nomen: qua re nullus dubito quin tibi contingat *ἰεὺς μαρτυρεῖν ἀλλοτρίως*, quod literulas nostras tantopere dilaudaveris. At tu ne fecisses, & tuis illis laudibus ne nos onerasses, quas video hic esse in ore omnibus. Sed cupientem eo nomine pluribus tecum expostulare amici non sinunt. Vale igitur vir multis nominibus mihi æternum venerande, Lutetiæ ante diem IV. Non. Sept. cis 10 xcviii. scripsi raptim ut vides & tua benevolentia fretus. Aderat Vicquius, cum ista scriberem: egit igitur is mecum ut te suis verbis, quam officio-

officiosissime salutatem. Quantum vir ille praestantissimus te amet, & quanti te faciat, potes ex eo cognoscere quod ita vehementer mihi cupiat, nullam enim causam habet huius tanti amoris, nisi quod nostras te esse aliquid putare nugas non ignorat. Memini etiam ejus uxorem foeminam nobilissimam & lectissimam de te multa mihi Lugduni narrare, & suam adversus te benevolentiam saepius mihi esse testatam. Iterum vale. Athenæi *μυχαῖνης*, puto, accepisti, de Zonara Lexico subirascor tibi. Sic enim id petis a me, quasi diffideres daturum si possem. Te ne id de me potuisse cogitare? facis mihi magnā injuriam, testor Deū. Videbo igitur quid possit fieri, & si ulla *μυχαῖνη* possum, statim id curabo ad te mittendum. Volo tamen, scias, nondum mihi visum *ἔμμελεος* Stephani bibliothecam: non dico ab ejus obitu: Sed omnino invisam esse eam nobis. tanta fuit in optimo sene ἀναμνησία τῶν πραγμάτων.

EPISTOLA CLXXVII.

EIDEM

Athenæi *μυχαῖνης* tandem fuisse tibi reddita ex novissimis, quas mihi clarissimus Gillotus reddidit, non mediocri cum meo gaudio intellexi. Erā enim de eo fasciculo non nihil sollicitus. Ascritior autem tibi, vir praestantissime, non respondere figuras in eo libro descriptas auctoris verbis. suboluerat hoc & nobis cum leviter illas inspiceremus, & cum descriptionibus Athenæi contenderemus. Constitui die crastini clarissimum Servinum adire, & illius exemplaria diligenter tractare. Si quid erit auribus tuis dignum, faciam te ut id quamprimum scias. Non dubito quin facile sit tibi futurum, si putaveris esse tanti usum eorū codicum ab ipso impetrare. Est enim, quod tu, credo, non nescis humanissimus vir, harumque literarum juxta amans & peritus. Si mihi in hac urbe diuturnior futura esset mora, & tibi rem gratam facturum me putarem, vel descriptum mea manu tibi mitterem, quicquid adhuc superest in Doctorum bibliothecis, quod te videre tua interesset. Tu modo vide, quid tua gratia me vel hic, vel ubicunque tandem locorum sum futurus, velis prestare. Nam de Zonara Lexico, si modo

modo quod optas ἐκ τῆς ἀδυναμίας non fuerit, jubeo te securum esse. Simul Genevā venero, agā serio cum affine Paulo Stephano, ut liber statim ad te mittatur, Omnino eundem mihi illuc esse video, vel Herciscundæ familiæ causā, vel ut animadversiones in Athenarum liberali tandem manu asserantur, & publici juris aliquando fiant. Infelicem hercle partum, qui suum parentem diuturnis adeo ærumnis cruciaverit, & lucem tamen videre non queat. sed quid eo nobis sit faciendum viderimus, postquam de loco futuræ deinceps habitationis aliquid certi constituerimus. Certissimum est Regis voluntatem hanc esse, ut relictis Arcemicis Volcis Lutetiam migrem: an & τῆς τοῦ αὐτοῦ ἐστὶν voluntas, anceps adhuc animi pendebar cum hæc scriberem. imo vero amici mei qui id optant vehementissime, ii sunt qui exitum negotii hujus solliciti expectant. Nam ipse qui ut hoc contingeret neque speravi, neque optavi unquam, ἐπ' ἀμφοτέρων καθεύδων, iter ad meos post diem tertium, faciente Deo, institutum hoc mihi certum & ἐμπέδον. Neque enim Deus sivit, ut ingenium meum aulicis artibus velim accommodare. ἀφρήτης ille mihi, ἀήμιτος, ἀέσιος qui natus ad majora, eo tamen se dejecit. Egone ut regionum γαστροφυλάκων aditus colam & liminateram? τότε μοι χαῖνοι εὐρεῖα χθών. Nosti tamen quomodo hic vivatur & quibus difficultatibus ad reginam pecuniam perveniatur. Vidi quæ de ea re scripsisti ad amplissimū Thuanum. miratus sum vehementiam tui erga me amoris, & summam prudentiam. sed τότε τινι ἄλῃς. Manilium tuum expectari a me ὡς προθυμότητα scito. Sed hæc alias, atque utinam, o iterum iterumque utinam, aliquando de istis præsens tecum vel paucissimas horas possem fabulari. Effet mihi id χάριμα πάντων χαρμάτων ἀντάξιον. Vale & diu felicissime vive decus unicum literarum & omnis eruditionis. Lutetiæ Parisiorum Non. Oct. cicoxcviii. Heri deduxit me clarissimus Nicolaus Faber in eum pagum, ubi educatur Princeps Condæus, magnæ spes altera Romæ. Post prima salutationis verba, quæ sivit a me princeps, numquid scirem quomodo valeret Scaliger, quid nunc ageret: an reditum in Galliam cogitaret, Tan-

Tantum virum non debere abesse Gallia. Hæc ille & similia his alia, vultu eo & gravitate tanta, ut plane admirationi sapientia hæc ante amos veniens mihi fuerit. Ego illi spondeo, facturum me ut scires in ipsius animo esse illustre tuum nomen inscriptum. Libri quos scribis inaudisere haberi eos a clarissimo Servino, inspecti mihi sunt hoc ipso die. duo sunt satis grandia volumina auctores varios rei militaris continentia; hi sunt Æliani *παλαια*, Onosander, Julius Africanus, Athenæus, Ctesibius, Bithon, Urbicius, & aliquot alii. Libris Mechanicis adjectæ figuræ, & que pictæ variis coloribus. Qui libros illos diutius tractarunt negligentissime scriptos esse affirmabant. quod & mihi raptim aliquid legenti est visum. Cæterum non Servini sunt ii codices, sed Regis. pertinent enim ad Medicæam Catharinæ nostræ olim reginæ bibliothecam. Hæc volui nescius ne esses. Vale, magne Scaliger, & me constanter ama, vere & animo tuum *κτῆσαι καὶ χεῖρσαι*.

EPISTOLA CLXXIIX.

EIDEM.

SVb ipsum discessum meum ab urbe hæc ad te scribebam, magne Scaliger, cum biduo ante longissimam epistolam tibi misissem variis de rebus, quam amplissimo Thuano tradidi. Egi tecum iis literis variis de rebus. Nunc unum hoc a te peto, ut nobilissimum hunc adolescentem, bonum bonis prognatum, cum præceptore ipsius doctissimo & tui observantissimo Paludio, hilari vultu excipias. Etsi ab omni ambitione absumus Dei beneficio *ὡς πορρωτάτω*, hoc tamen a te contendimus precibus ambitiosissimis. Tua unius est, magne Scaliger, amicitia qua glorior. neque parvum beneficium te mihi tribuisse iudicabo, si tuæ erga me benevolentia aliquam significationem hisce dederis. Vale, *μευθὶ μέλημα*, Lutetiæ Parisiorū in ipso abitu & reditu ad meos. VI. Eid. Oct. CIO IO XCVII. ignosce amabo festinationi.

EPISTOLA CLXXIX.

JACOBO GILLOTO.

NEque Lugduni tantum habui otii, ut tecum, Vir præstantissimè,

Cc

me, per literas possem loqui, neque nunc multo major ejus copia est, sed penitus ἀπεσπρηγεία apud te uti prope religio sit. Indignus sum ea, quam mihi toties demonstraſti benevolentia, si ullam prætermisero occasionem testandi animi mei adversus te grati. Habeo etiam quod rogem te μέγα π, ut apud maximum & illustrissimum virum D. Harlæum Præsidum principem in gratiam me ponas. Multum tibi debuerō, si tua opera hoc fuero affecutus, ut vir tantus benevolentia sua non indignos nos esse judicet. si dederit Deus Opt. Max. dabo operam, efficiamque adeo omni genere observantiz, intelligat ὁ δαίμονις ἐκείνος ἀνὴρ quantus sim virtutum ipsius & meritorum in patriam admirator. sed hæc alias σὺν γὰ τῷ θεῷ, Vale doctissime Gillote, & me amare perge. Scripsi Mompelii No-
m̄is Novemb. c13 13 xcviij.

EPISTOLA CLXXX.

JOSEPHO SCALIGERO.

NON si mihi δέχα μὲν γλῶσσαι, δέχα δὲ τόματα essent, possem tamen satis exprimere tibi quibus incessem lætitiis, cum binas tuas eodem tempore, præstantissime Scaliger, accepi. Aliis quid soleat evenire cum tuas literas legunt, non scio: equidem ita semper affici earum lectione soleo, ut ei voluptati qua tum fruor nullam possim comparare. Utinam propius a te abessem nulla dies abiret, qua non id studiosè agerem ut tuas elicerem. Nullum huic nectar, nullam Ambrosiam contulero. Sed de nostra migratione ex his locis, quæ nunc maxime erat in spe, scribam ad te σὺν θεῷ alias. Nunc scire te hoc volo, legisse me per hos dies libros Theophrasti de causis φυτῶν, paullo diligentius. Visus sum non pauca in eum scriptorem emendare, quæ divino viro, τῷ πρῶτῳ μεγίστῳ tuo parenti, fecerunt negotium. Sed cum ille δαίμονις ἀνὴρ in suburbano suo, grassante pestilentia, eos Commentarios conscripserit, mirandū non est si quid ipsius diligentiam fugerit. Equidem qui omnia illius demirer, id tamen opus præcipue ὑπεκρίνεῖν soleo. Hunc animi mei sensum esse, hoc iudicium, faxo omnes intelligant, si quando illa edemus, quæ nuper in eum præstantissimum scriptorem exarare cœpi. Sed testor μέγα π οὐ γὰρ τῷ θεῷ, non aliter de ejus lucubra-

tiuncula editione me esse cogitaturum quam si tibi ita placere intellexero. Si dabit Deus, ut Lutetiam aliquando veniam, & tu nostras nugas putabis esse tanti, mittam ad te quæ in hoc genere sumus meditati. Tu eris, si tanto honore nos dignatus fueris, nostrorum scriptorum non solum *χρὸν*, sed etiam *κόπος*. Atque ego non dubitō fore plura relinquendis tollenda. Sed bene mecum agi putabo, si meorum aliquid fuerit, quod iudicio tuo stet. Accedit autem mihi, ut recreandi animi causa fessus ex lectione subtilissimorum philosophorum Theophrasti, & tui parentis, Ciceronis ad Atticum epistolas in manus sumerem. Spes mihi facta codicis cuiusdam non pessimi; quæ spes si non decollaverit, audebimus & nos nostras divinationes publicare: quando uti video, omnia nunc omnibus licent. Sed abutor patientia tua. Vale igitur, vir summe, & epistolæ hujus atque omnium mearum inelegantiam & ἀμειβοίας boni consule. Non enim quia te parum revereor, sic scribo ad te *αὐτοχρῆστῶς* & ἑκτιστοῦ μένος: sed quia diligentius & elegantius aut non possum aut nescio. Vale iterum. Monspel.

a. d. vi. Kal. Jan. c. d. xcviij.

EPISTOLA CLXXXI.

EIDEM.

Literis Regis Lutetiam vocatus, vir præstantissime, Arccomicos Volcos reliqui ante menses duos & quod excurrit. Erat animus Parisiorum τῇ μεγάλῃ πάλιν revivere, eoque familiam & bibliothecam meam trahebam. Posteaquam Lugdunum veni, sententiam mutare coegit amplissimus nostrique amantissimus Vicquius. Is nobis manum iniecit & Regis adventum in hac urbe atque adeo ædibus suis præstolari iussit. Igitur, quod bene vertat, non ante Lugduno proficisci constitui, quam editum fuerit nostrum in Dipsosophistam opus, cujus editione, priusquam instituerem, Genevam necessario excucurri. multa me illuc vocabant, sed nihil æque ac spes videndi Bibliothecæ reliquias. Etsi pars magna illius perijt non uno modo; reperi tamen in iis quæ supersunt multa eximia, & τῶν ὁρῶν ἰσχυρῶν. At Zonaræ quod petebas Lexicon non in-

ventum est. Dolui vehementer duplici nomine: & quia poteram ejus libri lectione ignorantiam minuere, & quia adempta mihi facultas tibi gratificandi. quo nihil mihi, dum terras colam futurum est unquam jucundius. Quas misi ad te *τὰς τιμωρίας χεῖρας*, an acceperis nescio. Ego nullas a te jam diu. Itaque desiderio illarum scito metabescere. Absoluta editione libri hujus, quid nobis futurum sit *θεὸς ἐν γένεσι κῆται*. Lutetia rumores afferuntur in dies magis turbulenti. Dici non potest quam *ἐν ἀλγύστον*, quam ingens sit odium *τῷ ἐπεροδοξήτων τὰ πρὸς τῆς θεοσεβείας*. Itaque nisi vanum augurium est sapientum omnium, nondum Gallia nostra malis defuncta. Sed *βλάβη* mitto. Dum hic erimus, quasi in specula positi *χερσὶν ἀποδοῦν τὸ μέλλον*. Quicquid futurum est nobis, faciemus te ut scias. Amplissimus Vicquius te salutatur, gloriæ tuæ favens si quis mortalium. Vale, vir illustrissime, & me ama, æternum tuum. Lugdunia. d. xv. Kal. Majas. cio id xcix.

EPISTOLA CLXXXII.

DAVIDI HOESCHELIO.

Genevam tandem veni, & quem petis librum, amicicissime Hoescheli, vix quidem, sed tamen inveni. Duo sunt grandia *ἀγνῶς* volumina magnam partem manu *ἑμαυρῆς* H. Stephani scripta. Egi cum Paulo Stephano fratre, ut ea curaret ad te perferenda, neque dubito facturum. Videar male de te sentire, si te nunc orem, ut de Stephano quam honestissime loquaris. scio quanti illum tu feceris: & scio, quibus moribus tu sis. Sed monet me improbitas quorundam, quibus video propositum esse de illo viro detrahere, & manes illius violare. Equidem hominis morositatem excusatum non ibo: postrema etiam quædam illius scripta vellem non scripta. At enim vero quis mortalium suis nævis caret? Quid? nonne *ὁ μακρὸς τῆς ἀλλοιοῦν ἐσθλοῖς* facile *τὸν δ' ἀποδείτῃ φόρον*? Quantus ille vir fuerit in literis, si nesciebā ante, potui adfatim discere ex iis, quæ reperta sunt mihi in bibliotheca *καὶ φιλομαθείας καὶ πολυμαθείας* prope incredibilia monumenta. Næ iste, qui nuper tam multa de optimo sene blateravit, & apud Belgas edidit, indignus est, qui
Stepha-

Stephano matulam præberet. Sed contineo me, & oro te etiam atque etiam. excuses me apud doctissimum Velsorum, quod nullas nunc ad ipsum mittam. Scripsi ista occupatissimus, Lugdunum repetens, unde statim ad vos solita via sum scripturus *ἡμεῖς διδιδ- τῶ*. Agam tum tibi gratias & amplissimo Velsero pro misso libro. Etiam quid de tuis eruditissimis emendationibus sentiam scies tum ex me. Hoc interea, diu esse, cum Græcorum Bibliorum editionem cogito. **** Vale amicissime vir. Magnum Velsorum a me saluta *ὡς ἀρεθυσμότατα καὶ φιλοφρονέτατα*. Genevæ a. d. xi. Kal. Majas novo stylo. cix 10 xcix. Egit mecum his scriptis Paulus frater, significarem tibi, se & Photium & Test. B. novissimæ editionis, & quicquid aliud fuerit libritum tibi, ei traditurum, cui hoc negotium mandasses. Liber est, ut scis, *λόγος ἀξιῶ*, nec nisi perspectæ fidei homini committendus: Photium dico.

EPISTOLA. CLXXXIII.

EIDEM

AGnovi manum tuam in eo, quod ad me misit magnus Velsorus, magno munere. Ago tibi, optime & doctissime Hœscheli, gratias. Conabor etiam aut hoc aut simili modo *ἀρτερεύειν*, si ulla erit facultas. De Photii exemplari scribam ad Stephanum Genevam. Non dubito præstiturum illum, quod promisit: & puto jam id factum. Laertium ipse mittam. Onofandrum hic non invenio. Acta Concilij Niceni edita audio, ipse nec dum vidi, habeo scriptum manu exemplar, quo si lubet uti, e vestigio illud ad te mittam. Opus nostrum non multum adhuc promotum, sed id nulla mea culpa. simul erit editum, ne dubita isthuc volaturum ad te unum exemplar. Si ingenium in nobis desideraturus es, candorem certe desiderabis nunquam *οὐδὲ γὰρ τῷ θεῷ*. Appini Illyrica fac legamus quam primum beneficio tuo Græce. Immortali beneficio Musicum omnem cœtum obstrinxeris. Sed amabo, gaudio nostra differre noli: specimen, quod misisti, salivam movet, & ut tibi aurem vellam, admonet. De filio tuo cogitabo, & ad amicos Genevenses scribam. Si ego isthuc degerem, filium meum, charis-

finum mihi caput, tuæ fidei concrederem, ut tu tuum meæ. Pro-
ximis literis plura ea de re, velit modo ὁ ὑπεράφρων Θεός. Vale
optime & doctissime Hoescheli, & tuum Casaubonum constan-
ter ama. a. d. III. Eid. Jun. c15 13 xcix.

EPISTOLA CLXXXIV.

JOANNI MEVRSIO.

Gratissimæ mihi, eruditissimæ Meursi, literæ tuæ fuerunt. Postquam venere primum in meas manus lucubrationes tuæ, nunquam ex eo destiti & amare te, & favere nascenti famæ tuæ. Multos habes, scio, qui tibi cupiant, & spei tuæ omnia fausta ac læta a Deo Opt. Max. precentur. Sed, mihi crede, eorum qui te plurimū diligunt, & tuos in literis conatus magni faciunt, nemini nos concedere. Vellem paullo citius epistola tua mihi fuisset reddita. Inscrui sem libenter in locum suum tuam illam notam, cujus me admonuisti. Non enim dubiū mihi est, veram esse tuam de Athenæi loco sententiam, etsi fatēor ingenue, priusquam essem a te admonitus, ejus mihi in mentem non venisse. Si habes similes huic alias observationes, feceris mihi rem gratissimam, si eas mecum communicaveris. Sed maturato est opus, siquidem aliquid missurus es. Jam enim nostrarum aliqua pars edita est. sed quia grandiusculum est opus nostrum, non potest ante vernas nundinas Francofordienses finis illi imponi. Itaque licebit tibi, si voles, rescribere. Quæ suis locis non adnotavero, tua meaque in diatribam unam conjiciam. Vale, mi Meursi, & parentem tuum a me saluta, Lugduni Convenarum, vi. Kal. Aug. c1515xci.

EPISTOLA CLXXXV.

JOSEPHO SCALIGERO.

Quas ad me pridie Nonas Majas dedisti, præstantissime Scaliger, ante paucos dies accepi. Tibi cum illas scriberes, nondum, ut video, fuerant redditæ, quas scripsi ad te simul ac in hanc urbem appuli. Nunc cum te illas existimem accepisse, de meis rebus plura narrare supersedebo. Scripsi enim postquam huc veni non semel aut iterum, sed sæpius, teque de omnibus feci certiozem. Ae
con-

consilium quidem approbent οἱ κρείττους. Cæterum de itinere Parisiensi jacta alea est, Sed nos adhuc detinet hic suscepta & inchoata Animadversionum in Athenæum editio. Ejus consilii auctor mihi Vicquius qui singulari amore nos complexus id sedulo agit, ut otium tandem & præsidia ad vitam necessaria Regis munificentia nobis præstet. Lutetiæ fore nobis assidue cum iis incommodis luctandum, quæ sapientissime & χαφικώτατα ob oculos mihi ponebat novissima tua epistola, etiam ille vir prudentissimus dudum prævidit, meque admonuit. Sed putat idem satis futurum mihi ab omnibus periculis cautum, si impetrari a Rege potuerit, ut liber a docendi munere, eo stipendio fruar, cujus nuper cum in aula essem spes mihi facta. Nam de quæstorum fastidio, quamdiu ipsi nostra futura sunt curæ, non est fortasse dur multum sim sollicitus. Magis me illa pædagogorum μορμολυκία terreant Parisiensia. Nam si quod est omnino genus hominum, a quibus plurimum mores nostri dissideant, illud profecto est. Scis porro neque amicitia ullum esse glutinum validius quam morum similitudinem: neque item ullum odiorum incentivum aut stimulum acriorem studiorum & morum dissimilitudine. Possem tibi narrare lepidam historiam quæ Lutetiæ accidit cum ibi essem: ex qua intelligeres quo supercilio isti δοκασίστοφοι me exceperint. Sed esto id alterius epistolæ argumentum. Ridere enim nunc non vacat: etsi non possum abstinere, cum venit in mentem, qua vultus tristitia pædagogorum Apollo jusserit me si se vellem videre, ad se accedere. Cum imperio paruissem & ad fores accessissem ecce aliud ἐπιτέγµα, ascenderē in Manlii hujus museum: quod semper meminero tegulis fuisse proximum. Veni igitur & vidi tandem quem hodie plurimum miratur Parisiensis juvenus. Quid ego tibi nunc commemorem sermones se & sua solum mirantis, aliena autem omnia fastidientis? Monstrata est nobis incredibilis librorum edendorum copia; quibus omne scibile contineretur. alii foruli commentarios in libros juris civilis continebant: alij Romanæ ἀρχαιολογίας, locos communes sic elaboratos, ut nihil pote melius: alij interpretationē
 præ-

præcipuorum Aristotelis librorum: sed omnium capacissimi fu-
 ere qui capiebant magistri hujus dictata in optimos quosque
 Scriptores Latinæ Græcæque linguæ: quæ ille aiebat annorum vi-
 ginti spatio confecisse & de superiore loco suis dictasse. Nam Py-
 thagoræ carmen & Martialem, quæ duo sola opinor sunt adhuc ab
 eo publicata, aliud agenti sibi juveni excidisse: neque se illa pro
 suis jam agnoscere. Toti genere *Μετέπειτα* quæ lateant in scriniis,
 tunc demum publicanda, cum omnes Docti suos errores publica-
 verint. Hanc enim iste curvorum corrector gloriæ suæ segetem
 habet. Affirmo tibi nullam ab eo *ἀκρόασι* prius finiri, quam ali-
 quoties vapulaverint Scaliger, Lipsius, & [quod ego in præcipua
 gloriæ parte pono] Casaubonus. Delata sunt ad me dictata quædā
 illius. inveni toties erroris argutum Suetonii novum interpretem,
 ut non mediocriter gloriari soleam, nos quoque cirratorum esse
 dictata. Hæc sunt ingenia pædagogorum Parisiensium, a quibus
 jure scribis mihi esse cavendum. Postquam erit opus nostrum e-
 ditum, quid nobis futurum sit viderimus. Vtemur autem tuo con-
 silio: quod non minus prudens esse, quam tua scripta sunt erudi-
 ta, sapius sumus experti. Amorem vero tuum in nos summum ef-
 se dubitare non possumus. Hunc tu mihi obsecro te serva constan-
 ter. Ego suam *βαθύτητα* & omnium virtutum *πανοπλία* religiose
 colam semper, dum spiritus hos reget artus. Vale Lugduni Con-
 venarum vi. Kal. Augusti. cio idcxcix. Manilium tuum edi, fama
 ad nos pertulit. audio etiam orationes tui patris a te editas nu-
 per. Lugdunenses mercatores negabant vidisse adhuc. Utinam
 possesefficere, ut omnia se monis illius, qui te sibi simillimum *ἑφους*
 opera in unum collecta ederentur. Nactus sum in Gallia Narbo-
 nensi consultationem quandam illius super partu qui dicebatur
 Septimestris, edito a Maloscara nobile foemina. si non vidisti reper-
 tam in illius bibliotheca, curabo describendam, ut ne solus his
 lautitiis fruam. Vicquius tui nominis studiosissimus te salutat a-
 mantissime: scripturus ad te si licuisset.

EPISTO-

EPISTOLA CLXXXVI.

GVITARDO RATABO.

Amplissime præsul, diuturni silentij & cessationis ab officio scribendi da quæso veniam serio petenti. Causam non prætexam, ut fieri amat in talibus, otii inopiam, argumenti penuriam, & id genus. Quare etsi vere possem *αὐτοφασκίζου*, malo tamen culpam semel agnoscere & deprecari. Tu vero de me quidvis tibi persuade; modo ne obrepisse animo nostro oblivionem aliquam putes tui adversum me meosque amoris. *μὴ τὸτο φίλοι Διὶ πατρὶ γένοιτο*. Vivet vigebitque in animo nostro jucundissima tui & virtutum tuarum recordatio, dum terras cõlemus. Perge modo, Præsul clarissime, nos amare: non quia admodum mereamur, sed quia convenit constantiæ & commodissimis moribus. quos si quis qui novit & non amat, is mihi sacer est atque intestabilis. Ceterum qui has tibi redditurus est, unice mihi commendatus a Baudio, ut tibi porro a me commendaretur. En illum tibi trado in clientelam: simul oro te, gratia tua dignum putes, quem eruditus adeo vir tam sollicitè commendet. Vale præsul amplissime. Lugd. Conv. a. d. VI. Eid. Sept. CIO IO XCIX.

EPISTOLA CLXXXVII.

JACOBO LECTIO.

Ex literis uxoris intellexi, Lecti sapientissime, magnum prioribus tuis in nos meritis cum alium superioribus diebus esse additum a te, cum nupera illius negotia confecisti. Quantum video plus illa tibi debet quam mihi, qui dudum renuntiavi omnibus id genus curis. At tu qui illa tua cura es dignatus quantum me tibi devinxisti: Parum fuit tibi quod me ac meos veteribus beneficiis plurimis tibi obstrictos pridem teneres, nisi hunc illis colophonem imponeres. Ago tibi, vir amicissime, quantas possum maximas gratias, teque etiam atque etiam oro, persuadeas tibi nil me optare magis, nihil a Deo Opt. Max. *ἐκτενέστερον* expetere, quam ut det mihi *συνηγόστον* tecum, omnium amicissime, & urbi vestræ *ἐνηγόστον*, non inutilem reip. literariæ, cui me genius meus con-

Dd

secre-

secravit. En unquam erit ille dies, cum ego isthuc redibo nunquā postea emigraturus? Sed rerum nostrarum statum nosti. Adhuc velim noli tam optato bono carendum mihi est. adhuc obfirmendus animus est & perferendum tui desiderium: quo equidem in dies crucior magis ac magis. Amici nostram moram increpantes, Lutetiam nos conviciis vocant. Libri quem nosti instituta editio sic procedit lente, ut ex dolore ejus rei cani quotidie mihi nascantur in capite. Et revera, mi Lecti, senescimus, cum interea uxori charissimæ & suavisimis liberis prospicere nondum inceperimus. Sed faciemus posthac, volente Numine, jam enim serio illa cura animum est meum. Verum *ὁ ὑπεράγαθος καὶ ὑπερέμψεν* *Θεὸς ἡμῶν*, quem oro supplex, te servet cum omnibus tuis, & beneficiis cumulet. Vale & me ama. Lugduni Convenarum a. d. xv. Kal. Oct. c. d. xcix.

EPISTOLA CLXXXIIX.

DAVIDI HOESCHELIO.

A Ccepi, quod misisti munus *ἡμῶν ἀνὰ δῶρον*, clarissime Hoescheli. Obtuli etiam magno Vicquio quod miseras exemplar. Agimus tibi grates gratissimas: relaturi animo lubentissimo, si qua se offerat commoditas. Dudum est, cum egit mecum Vicquius, viderem, si quid esset in bibliopolijs Lugdunensibus, quod Musarum patrono Velfero tibi gratum futurum putarem. Velle se benevolentiam suam erga vos *ambos* testificari vobis. Nihil adhuc reperi oculis vestris dignum. Jacent enim hic literæ. si quid desideraveritis, quod hic reperiri queat, facite, ut sciamus. Atque hoc, ut Velfero significes, velim. De editione instituta pridem operis nostri scripsi nuper ad te, & nunc quoque ad Velferum satis multa. Adhuc paucorum mensium mora mihi operisque nostris concedenda. De Photio spero Paulum Stephanum, quod toties est pollicitus, jam præstitisse. Illyricorum versionem nullo negotio poteras addere, vir doctissime: sed alia videlicet moliris majora, quibus absolvendis longos tibi annos & felicissimam vitam a Deo Opt. Max. quotidie precor. Vale optime Hoescheli. Lugduni vi. Nonas Octob. c. d. xc.

EPISTO-

EPISTOLA CLXXXIX.

FRIDERICO LINDENBROGIO.

Cum ante mensem, opinor, tuæ mihi sunt redditæ, in quibus tuum nomen non erat adscriptum, venit quidem mihi in mentem non semel, esse alias a te profectas: quia tamen subverebar, ne vanus conjector essem, & a scribendo supersedi. Nunc cum auctorem te illarū profitearis eo schedio, quod modò traditum est, nolui committere, ut officium meum in scribendo diutius desiderares. Scito autem, postquam semel relicta Geneva pedem in Gallia posui, ne quid quidem literarum a te ad nos pervenisse. Quas dedisse ais Servino, nullus vidi, & miror quid illis factum. Librum etiam illum, cujus facis mentionem, neque recepi, neque in ullo Lugdunensi bibliopolio invenire potui. Cupio tamen mirum in modum videre; ut qui omnia tua plurimi faciam. Igitur nisi grave est, sitim hanc meam quam primum sedita. Nos in editione Animadversionum in Athenæum toti nunc sumus. est enim & longum & molestum opus. Sudavimus in eo plus satis, Fidem credo & diligentiam & φιλομάθειαν nostram omnibus bonis & æquis viris probabimus. Vulgus istud imperitum quid sit judicaturum, & φροντισίᾳ περικλείει. Habemus alia prope dixeram ψαμμάκοιο γάρματα per hos annos nobis instituta aut consummata. Sed de ijs, absoluto quod nunc in manibus est opere, viderimus: imo potius ille ὀψεται, qui ἀπὸ πάντων κοβερῆται. Historiæ Romanæ scriptores οἱ μετὰ Τράκυλλον in manibus nostris hærent adhuc. Si tu aut alius tibi similis anteverterit, habebogratiam. Tu quid moliaris, fac me ut sciam. Vale. Lugduni xvi. Kal. Novembr. cıııııııı.

EPISTOLA CX.

DAVIDI HÖESCHELIO.

Quam gratum mihi fuit munus a te missum accipere, clarissime Hoescheli: tam fuit molestum intelligere, quæ scribis de Photio. Itane affinis meus nullis meis precibus potuit exorari, ut sine ambagibus librum illum tibi utendum concederet? Non hoc ille mihi promiserat, cum eo nomine jure meo cederem in mul-

tis, quando soceri familiam ante paucos menses heredes hercicerent. Quia socer intestatus obiit, quadrans omnium *τῶν ἐκ μετῴνης πόλεως ἑσθίας ἐν ἑπαύλειον*, ad uxorem pertinuit. Ego veneratione domus Stephanicæ motus, renitentibus omni ope atque opera coheredibus, effeci, ut omnes manu exaratos codices Paulus Stephanus præciperet. Gaudebam in ea domo, quæ literis aliquando tantum profuisset, remanere instrumenta bene merendi de iis, qui publicam reipublicæ literariæ utilitatem procurarent. Sperabam nihil in ea re difficultatis futurum si aut ego, aut alius, qui uteretur me interprete, libro aliquo vellemus uti ex ijs, quos ipse illi conservassem. Nominatim de Photio tibi mittendo milles inter nos convenit. Hæccine data fides? Sancte juro tibi, iniquissimo animo hoc me ferre. Die crastina, favente Deo, per literas cum ipso expostulabo, & faxo sentiat gravissime commotum. Meacerte culpa hic nulla est: qui nihil non feci, ut voluntati tuæ fieret satis. Redeo ad eximium illud tuum munus, cujus nomine ago tibi gratias, quantas possim, maximas. Sed quid ego tibi pro assiduis tuis donis rependam? quod *ἀντίδοτον*? Nostri bibliopolæ hic præter rituales libros nihil. Pindari nuper editi exemplaria duo habeo: alterum tibi, alterum Velsero *τῷ πάρι* destinatum est. Sed in iis nihil quicquam invenies, cur vadimonium deferas. Profecto si fuisset aliud ad manus, quod mitterem, istud non misissem. Opus nostrum Dei beneficio non segniter perficitur. En erit ille dies, cum ab isto improbissimo labore conquiescam? Mihi crede, optime Hoescheli, tædet jam nos laborum. Quæ de Lexici editione nuper scripsisti, grata mihi. Persuasus sum nihil unquam ate profecturum, quod reipublicæ literariæ utile non sit futurum, & tibi honestum. Vale vir eruditissime, & si me amas, magno Velsero meis verbis salutem dices quam amantissime. Vicquius meus abest nunc domo, a Rege jussus cum Legatis Sabaudi de pendent apud Pontificem Maximum lite Salutiana tractare. Ejus nomine ago tibi gratias, & studium ipsius tibi ac nobilissimo Velsero bona fide offero, si quid est, quod vestra amborum causâ possit.

Nisi

Nisi spes effet de imponendo brevi colophone Animadversionibus nostris, facerem, quod visus es nuper mihi author esse, ut facerem: ac libri mei, quod jam editum est, Vellero mitterem. Sed nihil est causæ, cur sitis ὄξυπτε. Iterum vale. Lugduni pridie Kal. Nov. c15151c.

EPISTOLA CXCI.

JACOBO AUGUSTO THUANO.

AMoris tui erga nos constantiam, Præses amplissime, ex omnibus clarissimi Gilloti epistolis intellexi hætenus: ὅχ ἡμεῖς δὲ ex epistola ejusdem novissima. Scribebat enim ille, optare te nostrū isthuc adventum, & non votis solum, sed & consilio & re velle nos adjuvare. Ago igitur tibi, pro eo ac debeo, grates gratissimas: teq; etiam atque etiam oro, pro tua singulari prudentia statuas, quid nobis in hac re opus sit factū. Quid nos hic tot jã menses tenuerit, probe nosti; jam Dei beneficio ad colophonem inchoata editio vergit. Liberalitas & benignitas summusq; in nos amor magni Vicquii hæc nobis otia fecit. Visum itaque nobis probe factum, si opus illius beneficio luce donatum illius merita in nos palam prædicaret, & gratum animum nostrum apud omnes testaretur. Alio nos literæ non unæ ἡ μυσικὴ γέφυρα Gilloti vocant. Hæreo igitur animi anxius & consilii incertus; si potes, vir sapientissime, æstum meum expedi. Nostrum judicium semper fuit, nihil æque fugiendum, nec sollicitius cavendum, quam ne aut ingrati aut inconstantis animi maculam conciperemus. Plura super hoc, si pateris, amicus hic me tibi narrabit. filius est ἡ μαχαίτη Sarraceni, cujus Dioscoridem recens editum & adhuc musteum tuo beneficio primum vidi, & in prætorio tuo avidissime, si memoria tenes, ἐς πύδας ἐκ κεφαλῆς percurri. It per vestigia optimi & doctissimi parentis filius ejus eruditissimus; quem si in eorum numerum receperis, a quibus coli & observari tibi gratum est, magno & me & illum beneficio obstrinxeris. Vale vir amplissime. Lugduni Nonis Dec. c15151c.

Fecisti mihi rem gratisissimam, vir optime & eruditissime, quod Nunnesiana illa mecum communicasti. Pridem nota erat mihi illius viri eruditio: neque dubito profuturam reipublicæ literariæ hanc illius operam. Quare hortor te, atque adeo oro & obsecro, des sedulo operam, ne debeas publico diutius hunc ejus commentarium. Utinam bona aliqua fortuna in tuas aut magni Velseri manus illos decem Pauli Leopardi libros Emendationum conjiceret, quos scimus ab eo fuisse conscriptos. Eruditionem viri illius, & rectum judicium in literis nostri. Si quid est in nobis judicii, intererat omnium *τῷ φιλομαθῶν*, ne exstingueretur, aut tenebris damnaretur quicquam ab eo ingenio profectum. Quod scribis de notis tuis in Thucydidem, non memini quicquam tua manu scriptum invenire, cum Stephanicæ bibliothecæ reliquias non poenitendas nuper recognoscerem. Sed fieri potest, ut id exemplar aut manus aut oculos nostros fugerit. Spero Paulum Stephanum, ubi primum erit occasio, sub incudem magnum illum scriptorem esse revocaturum, & tuo beneficio usurum: me certe habebit hortatorem assiduum. De itinere Parisiensi dicam tibi *πᾶσαν τὴν ἀλγύην*. Sic est profecto, ut ais: & vota multorum procerum eo nos vocāt, & voluntas Principis nostri est, ut illuc cogitemus. Ipse disertissimis verbis hoc nobis dixit anno, cum essemus in aula. Et cum inde pene furtim nos subduxissemus, mox regio diplomate jussi sumus Arcomicis Volcis *Ἐπὶ τῇ ὁδοῦ*, & Lutetiam iter instituere. Quod hic tamdiu hæserimus, in causa fuit ingens desiderium publicandi nostras in Athenarum Animadversiones. ducebamur enim magna spe posse id brevi tempore quam commodissime fieri, annitente præsertim viro maximo & nostri amantissimo Vicquio. In hoc luto adhuc hæremus; unde si dederit Deus Opt. Max. pedem unquā efferre, quid postea simus super eo negotio statuturi, *ὁ θεὸς οἶδεν*, ipsi nescimus. Nam etsi honestissima conditio est, non pauca tamen nos ab eo incepto avertunt: utique si volente Rege pedem liceat refer-

referre : quod negant fieri posse, qui ad nos Lutetia & ex aula quotidie scribunt. Scito autem ita amari nos ab optimo & præstantissimo Vicquio, ut omnium nostrorum consiliorum is unus jure merito prorsus sit & puppis. Quicquid futurum est, faciam te, ut scias. Josephi Scaligeri verba, quæ epistolæ tuæ inferueras, non sine rubore legi. Sed Deus meliora, quam ut *ἀπατῇ* hic summi viri in nos amor nos corrumpat. Nobis studia & vigiliæ nostræ non aliū jucundiorum attulerunt hactenus fructum ullum, quam ut nos & nostra nossemus. Fatemur quidem fuisse illud aliquando tempus, cum de nobis fortasse poterat dici, quod de Olori filio scriptor Thurius: sed conatus nostros non fortuna destituit, verum arcana quædam supremi Numinis providentia tardavit, ac prope fregit. Quoties nobis per civilia nostra bella omnis facultas erepra est studia promovendi? Quoties de nobis desperavit optimus parens, cui uni debemus, quantulumcunque est in nobis eruditionis? Mitto alia incommoda, quæ experti sumus prope *ἡλικιότατα*. Sed de nobis nimis multa; & hæc ipsa melius fuerat tacuisse. Nam infelicitas studiorum nostrorum ex nostris lucubrationibus satis tibi cognita: si nō corrupto amore judicio illa legeris. Amplissimo Velsero, si grave non est, plurimam a nobis salutem. Volebamus & ad illum literas dare, sed otium decrat. Opus nostrum ad colophonem vergit. Itaque *ἐνχαριστῶ* mihi para. Photium tuum avidissime exspecto. non dubito, potuisse nostras Animadversiones aliquot stolis ornatiores in lucem prodire, si nobis ejus libri pellegendi copia fuisset. Si opera mea uti vis, jure tuo impera. Sum enim tuus plane *ἐξ ἀρχῆς μὲν ἐκ ψυχῆς* Lugduni a. d. v. Eid. Decemb. c 1515 16. Amplissimus Vicquius & te & Velsrum *τὸν πάνυ* officiosissime salutatur.

EPISTOLA CXCIIL.

DOMINICO DEVICQVE MERCCII

F. Abbati Beccensi.

Silentium meum quomodo interpreteris, Abbas honoratissime, nescio. Me certe suppuceat tam seræ scriptio: nisi conscius ipse

ipse mihi sim multarum & gravium occupationum, quæ me hactenus scripturientem impediunt. Absque iis fuisset frequentes meas habuisses nam & tuas elicere cupio : & te maximæ spei adolescentem non possum, qui meus est in te amor, non hortari ad concupiscenda acriore in dies impetu literarum studia. Age igitur, mi Dominice, quam excitasti de te expectationem, ne destitue, sed supera potius & vince. Id vero nisi ipse tibi desis, difficile tibi non est futurum. Primum te Deus Opt. Max. ingenii necessariis dotibus benigna manu instruxit : patrem deinde habes, cui nihil antiquius quàm ut omnibus te virtutibus ornatum videat. Taceo præceptoris tui diligentiam. Sileo etiam doctissimi Ribesti exemplum jam tibi domesticum. Cum igitur talia & tanta irritamenta ad studia habeas, noli per Deum immortalem committere, ut tu tibi solus defuisse possis videri. Vale, & nisi tu non vis, brevi literat tui in literis profectus indices mitte. Vxor te amantissime salutat, teque una mecum orat, ut illustri & lectissimæ matronæ, Dominae matri tuæ, nostris verbis plurimam salutem nunties. Lutetiae Parisiorum a. d. xiv. Kal. Januarij c̄io d̄o ic.

EPISTOLA CXCIV.

JACOBO LECTIO.

VT expectatæ diu, ita gratæ admodum, Lecti clarissime, tuæ literæ mihi fuerunt. Quantum ex tuis intelligo & ex publico rumore, benignior tandem vos fortuna respexit. Jam enim ut videtur urbi vestræ securitas parta, & meliorum spes ostensa in posterum non incerta. Gratulor igitur vobis, Deoque Opt. Max. gratias ago, quantas possum maximas. Catarinam deditione captam constans hic fama : eandem mox diruendam affirmant plerique omnes. Quare unum jam superest, ut ære alieno, quod publice contraxistis, liberati, pacis artes in vestram civitatem revocetis. Quod non dubito Senatum amplissimum pro sua prudentia mature esse facturum. Itaque *παλιγγενεσία* quandam veteris meæ patriæ videre mihi videor : atque ex ea re incredibile quoddam *σπῆν ἐπ' ἐμῷ* capio gaudium. Iterum iterumque supremum Numen veneror

neror supplex, ut hæc bona firma vobis præstet. Vale amplissime vir, & meis uxorisque verbis, uxorem tuam quæsq; salvere jube. Lutetiz Parisiorum. a. d. xiv. Kal. Januar. c. 15 c.

EPISTOLA CXCV.

FRIDERICO LINDENBROGIO.

DE Balsamonis loco & Rufini ingentes habeo gratias. Scient posteri, per quos profecerimus, sane quidem si nugarum nostrarum ~~res impensæ~~ aliqua manet cura. Perge vero, eruditissime vir, studia nostra adjuvare. Ego si quid tua causa possum, ~~ἐλπί~~ ~~πῶς~~ ero rursus. Sed cum venit in mentem felicitas insignis tua, quita-lem tantumque tuarum laudum præconem nuper sis nactus, vereri subit, ne nos serræ filios fastidias. Quidenim accedere jam ad commendationem nominis tui potest, cui fortuna dedit complacere posse, cui sordent omnes quantum fuit hætenus hominum eruditorum. Scis quid dicam: & si te satis novi, tædet te illius ~~ἐγκωμίου~~: non quia eo sis dignissimus, sed quia laudari te ab homine spurcæ linguae fas non est. Nosti quid olim de præceptore suo scripserit Aristoteles. sed istum ~~χρηολόγῳ~~ mitto. Ad priores tuas ne respondeam ~~τὸ πῶς ἐστὶν~~, occupationes molestissimæ faciunt: quæ me nunc cum maxime distringunt. De amplissimo Calignone hoc una mihi intellexi, scripsit cum Lugdunum esse reversum ex itinere Massiliensi. ibi nunc illum agere cum reliquis sui ordinis aulicis nullus dubito. Scripsi ~~πάλιν ἀντιπάλιν~~ ad ipsum, & responsum in dies exspecto. Nunquam autem literas illas ad eum misi, quia amoris mei erga te notis non essent aspersæ. Sic meritum est tuum, sic mores sunt mei. Vale, & me constanter ama. Lutetiz Parisiorum a. d. xiii. Kal. Jan. c. 15 c.

EPISTOLA CXCVI.

DAVIDI HOESCHELIO.

TArdius responsum ad gratissimam epistolam tuam occupationibus velim meis imputes: quæ ita frequentes sunt, ut videatur nobilissima turbs eo nomine futura nobis aliquando odio. Omnia nos quidem tentamus, ut nos nobis afferamus. & studiis dedamus.

Ec

damus.

sed vincunt τῶν ἡμετέρων αὐτῶν amicorum officia, & procerum divites: quas necessitate mixtas olim apud Platonem legeram, nunc autem usu experior. Itaque omnia jam nobis hic minus grata esse incipiunt. Nam absq; libellulis nostris πῶς ἡμῖν ἀβίωτον βίον. Hinc adeo factum ut menssem ipsum post acceptas tuas elabi sincerem, priusquam ad respondendum me accingerem: quod ne aliam in partem accipias, peto a te etiam atque etiam. Laudes quibus opus nostrum aspergis, eatenus admitto, ut amorem tuum in nos & candidum animum in ea tuatum parte deoseuler. Non enim ita nos ignoramus, ut quo te ὑπὲρ αἰσίου adfectus provexerit, non agnoscamus. Est tamen (ne quid dissimulem) gratissimum mihi, quod tuo & magni Velscrii iudicio fretus, operam non male a me esse positam, persuasum jam habeo. Si dabit Deus alterius editionis facultatem, multa quæ prætermisimus, adjicientur: multa fortasse in quibus erravimus, corrigentur. utique si tu, vir doctissimo, juvare & emendare nostra quam commendare malueris. De Photii loco ita censeo. Euagrium fuisse domo Epiphaniensem nullus dubito. Urbs fuit Syriæ Cœlæ Ἐπιφανία nomine, cujus multa apud Geographos & Historicos mentio. hujus πόλις est Ἐπιφανίς, ut scimus cum ex analogia, tum ex Stephano. recte igitur in editione Euagrii scriptum, Ἐπιφανίς, recteque interpretes, *Epiphaniensis*. Hoc ipsum indicare voluit Photius cum scriberet, πόλις δὲ Ἐπιφανίς τῆς κατὰ τὴν Κοίλιν Συρίας. Πόλις Ἐπιφανίς est Epiphania, sive Epiphanea. Sic ἡ μεγάλη πόλις τῆς Ἀρχαίας, pro Megalopolis, ἢ Ἐν Ἀντιόχεια est Antiochia; sic de aliis. Non tamen displiceat, si quis puter legendum esse: π. δὲ Ἐπιφανίας. Habes super hoc sententiam meam. Tu vicissim de Sidonii loco nuper a clariss. Lipsio emendato ad Paneg. Plin. p. 10 quid sentias scribe. Nam mihi videtur insigniter vir doctissimus esse hallucinatus. Verba Sidonii: *Vlpio incomparabili principi comparabilem panegyricum scripsit*. placet illi: *incomp. paneg.* Non capiebat acumen dicti. Vult Sidonius, Trajanum nulli principum esse comparabilem; sed illi ipsi comparari posse Plinii librum. h. e. ut inter omnes sui ordinis excellit Trajanus, ita inter

inter omnes panegyricos Plinian⁹. Nosti argutias Sidonii: est quando frigentis. Exspectabo tamen iudicium tuum. De iis quæ nunc in manibus habemus proxima epistola σου γράμμα. Varia enim molimur, necdum quid edituri primum simus, constitutum habemus. Puto tamen ægre diutius nos repressuros τὰς μετέωτρας Suetonium, qui pridem a nobis recensiti publicari per nos gestiunt. Quamobrem, mi Hoescheli, siquid in eos infelicissimos hæcenus scriptores habes, brevi communica. Ναὶ ἀνέλεσθαι σὲ ἐξέδομαι, ὡ φίλῳ μου, Vale, & me constanter ama. Lut. Par. a. d. XII. Kal. J. c15 13 10.

EPISTOLA CXCVII.

MARCO VELSERO.

ITane, vir nobilissime, miniatarum cesarum nihil a te exspectandum? Hæc quidem plane est, quod ajunt, ἡ δὲ τῶν Σεβαστῶν ῥητορία. Quoniam igitur ut per te proficiam, hac ratione non impetro, aliæ ecce aggredior viam. Inter cætera quæ habeo nunc præ manibus Observationes sunt nostræ in Spartianum, & ejus socios scriptores. Quam male hæcenus cum illis sit actū, stultus sim, si pluribus tibi exponere instituiam. Tentavimus nos bene de illis bene de Historiæ Romanæ studiosis mereri. sed libris, mi Velsere, defleimus. Nam præter regium unicum non pessimæ notæ exemplar ullum Ms. eorum auctorum vidimus nunquam. Atqui librorum ope nobis opus: si feliciter & bono publico susceptam provinciam administrare volumus. Itaque peto a te, Musarum magne patrone, si quid ejus generis habeas in tua aut amicorum potestate, id mecum velis communicare. De tuo negotio sæpe cum Thuano, viro amplissimo & tui studiosissimo, sumus collocuti. Sed propter Regis absentiam, & aulæ totius, nihil poterat ne tentari quidem a nobis. Posteaquan Rex ὁ βασιλεὺς fuerint reversus, agam cum illis strisimo Cancellario, & quid spei sit reliquum explorabo. qui illiusest in me amor, non dubito, datum iri aliquod ab ipso consilium, quod e te sit futurum. Erat autem cum hæc scriberem constans fama, Regem post dies quindecim urbem cum Regina esse ingressurū. Vale nobilissime vir. Lutet. Paris. x. Kal. Jan. c15 15 4.

LAudes illas immodicas, quibus me oneras, Danieleruditissime, posthac si mihi tuas vis esse omni ex parte gratas, velim omittas. Duo nobis literarum studia capeffentibus contigerunt, quæ vel maximo ingenio virum, nedum me, tardare poterant: ut & ὁψιμαγῆς effemus, & ἀποδιδάσκω. Sois vetus esse dictum vatis præcipui: τῷ δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατήρ, ἕτερον δ' ἀνέκωσεν. hoc nos experimur in nobis esse verissimum. nam cupiditatem quidem discendi & bene de literis merendi animo nostro in sevit naturæ parens: at facultatem proficiendi & quæ mente agitabamus perficiendi non dedit. Sane cum ea ætate effem, qua te nunc esse ex magni Scaligeri literis conjicio, bonorum authorum nomina paucis admodum exceptis ne fando quidem audiveram unquam. Quod & libentius commemoro, ut εὐμαρέω τὴν σὴν & fati tui clementiam agnoscas. Fruere, eruditissime, adolescens, tanto bono: & studia tua sic compara, ut olim cum maturior ætas advenerit, inter literarum lumina merito tuo censearis. Hanc spem ut de te conciperem, divini Scaligeri literæ effecerunt, quibus ille singularem tuam eruditionem mihi dilaudat. Accesit tanti viri commendationi erudita epistola tua, multis nominibus gratissima. Magni enim beneficii loco officium illud duco, quod tu mihi istic præstitisti. Nec tamen minus gratum, quod de Hésychii editione, quam moliris, nuntiasti. Equidem ita semper judicavi, omnium veterum Criticorum, qui hodie extant, eruditissimum illum esse. Perge igitur, per omnes, te oro Musas, & tanto munere τὸ νοῦν τῷ φιλομαγῆρας quamprimum affice. Scriptum exemplar, quod sciam, nullum hic extat. Si fuerit inventum, experieris studiosum me tui & tuorum studiorum. De tuis poematis nescio quid ad me Scaliger: si me amas, fac ut illa videam: non enim usquam hic opinor extant. Vale. Lut. Bar. Prid. Kal. Jan. 1610 c. Morsus quid agat, seire cupio: amicum enim illum vehementer, & eruditioni ipsius ut si quidquam alius faveo.

JOSEPHO SCALIGERO.

Illustrissime vir, nisi mihi simplicitas animi tui perspecta probe-
que dudum cognita esset, adducerer nunquam, ut quæ in tuis su-
periore mense datis super nostro opere non sine rubore legi, ea se-
rio ate scripta existimarem. Tunc enim? ut meorum quicquam
mireris? culpas duntaxat exipio: quarum nonnullas nobis an-
madverfas, & ipsi sane miramur. Quod igitur larga adeo manu ru-
des conatus nostros laudibus cumulas, sanus cerebri non sim, nisi
indulgentiæ & tui in me amoris istud esse agnoscam, non iudicii.
Cum aliquot horas in eo (ita enim scribis, quod equidem sum ve-
hementer miratus) percurrendo posueris: tum tu de lucubrati-
unculis nostris melius judicaveris, suumque illis pretium γινώμη τῇ
ἐν αὐτοῖς καὶ ἀκρίβειᾳ melius assignaveris. Ego vero nullus dubito
divinam mentem ingenii tui tam multa in opere illo quæ jure
displiceant, offensarum

*Quam multa in sylvis autumnis frigore primo
Lapsæ cadunt folia.*

Itaque censuram tuam cupidissime exspecto, ut si quando alterius
editionis facultatem ὁ ἴσχυρ' ἡμῶν sit nobis concessurus, te magistro
profecisse me publice possim gloriarī. εἰς γὰρ αὐξήσας παιδείας καὶ ἀμα-
θίας, ὅλη μὲν ἐκείνηται ἡ ψυχὴ sed nos hoc ate beneficium flagitare ἱε-
μῆται porrectiones revocant occupationes tuæ, quas non nescimus
haud paullo & graviores & meliores. Eusebium enim recoqui nūc
ate ex tuis ad amplissimum Gillotum cognovimus. Felicem scri-
ptorem qui tot obscenis vulneribus confectus, τὸ πρὶν ἐκίναται tan-
dem ἔλασεν. Tu illi verus eris Æsculapius, tu illum Virbium ὄντως
præstabis. Utinam & Græcum exemplar Chronici Eusebiani tibi
contigisset nancisci. Habui olim in manibus Græcum χρονολόγον,
unde multa aliud agens restitueram. Commentarios panepiste-
monis tui Parentis quantā jam anxietate animu exspectemus, nul-
la verborum copia satis expressest: Scribit ille sermo, totum ser-
me Galenū sua se manu de scripsisse, quod equidem sæpe γαυμά-

σαι ἔχω: nec minus tamen quod scribis tu: post incepti operis pro-
 fligationem, describendis patris commentariis operam te daturū.
 Hoc illud est quod in utroque vestrum *μειομνησάμενος* ad stuporem
 me dedit: in divino ingenio supra hominem *φιλοπονία*. Ego si isthuc
 essem, assiduis precibus te expugnarem, ut in partem pulcherimi
 & utilissimi laboris me patereris venire, fero enim animo perini-
 quo tantum temporis gravissimis tuis occupationibus perire. Oro
 autem te atque obtestor, tanti operis aut potius thesauri publica-
 tionem qua poteris cunque via & ratione procures, promoveas,
 urgas. De notis in Novum Fœdus, mukum te amo. tua enim di-
 ligentia molestissimum mihi scrupulum exemit. Ante multos
 annos invito & reluctanti, *θεὸς δ' ὀκνηέστερος ἔγω*, Typographus
 qui Strabonem erat editurus, hanc opellam nobis extersit. Quod
 si ita Deo fuerit visum, observationes nostras in libros sacros ali-
 quando sumus edituri. Scripsit ad me Daniel Heinsius tuus: quem
 eruditissimum adolescentem, & merito ipsius & ex tuis literis non
 mediocri amore sum complexus, Nemo jam dubitat, te cum ist-
 huc venisti omnes tecum Musas abduxisse, & in Batavis *ὑποκρίσας*.
 Ut mirum non sit, tantam isthic eruditissimorum juvenum copiā
 paucis annis exstitisse: quanta hic conspexitur culpa docentium in
 juventute *δοκησασοφία*. Quæ mea est in patriam partes, non possum
 quin exclamem: o Gallia maximorum ingeniorum quondam pa-
 rens fecundissima, *his αἶα ἐξ οἷας!* Etiam nuper novum monstrum
 est editum; Mapsilacas quidam gonyobombix, qui veterem jurif-
 prudentiā recenti scripto conspurcavit, præmium maledicentiz,
 improbitatis & illius *παντοφύας* vitiorum, quæ ipsum nobilitavit,
 hoc est consecutus, ut inter regios Professores ascriberetur. Et e-
 runt qui me hortentur ad provinciam eandem suscipiendam: mi-
 hi vero vel *γαῖα χάρων* potius quam ut collegæ talis viri audiam. Cō-
 stantiz meæ in vera religione fructum hunc percipio, quod nihil
 hætenus mihi cum istis negotiis intecessit. *ὦ μὴ γένοιτο δ' ἔγω*. Vale
 Scaliger, famæ merito pars maxima nostræ. Lutetiz Parisiorum
 prid. Kal. Jan. *αυτῆς*. Deum supplex veneror ut & proximum
 annum

annum & multos deinceps alios exigas quam felicissimus.

EPISTOLA CC.

JACOBO GILLOTO.

GRATA mihi, Clarissime Vir, tua literæ & item literæ illæ, quas a magno Scaligero acceptas ad me misisti. Accepi eodem tempore & a Lipsio sane quæ amanter scriptas. Referibam & huic & illi propitio numine, cum plusculû otii nactus ero. Raptim enim ista & ἡ ἑπόμενη exaravi, cum ~~αὐτὸς~~ *αὐτὸς* sese obtulisset, cui ruto possem dare. Seito igitur nihil esse, quod ab itum ex his locis meum moretur. Misi expectationem regii diplomatis ad nostros Consules. Interest enim estimationis meæ, ne viros optime de nobis meritos temere aut invitos derelinquam. Ut velint me bona cum gratia dimittere unica efficiet regis voluntas ipsis signifi-
cata. Oro te, Vir Amplissime, si quid in ea re futurum est difficultatis, causam nostram suscipe, & hoc quoque prioribus tuis in me meritis adijce. Vale doctissime Gillote, & τῷ τετραμένῳ Francorû Achillem nostram memoriam ponere ne finito. Iterum vale
Mompelij, a. d. Kal. Januar. c. d. c.

EPISTOLA CCI.

JOSEPHO SCALIGERO.

VIr illustrissime, hodie tuas novissimas & Manilium quem dono misisti, accepi. Habeo tibi egoque non quas debeo, sed quantæ maximas possum gratias. Etsi sum occupatissimus, paucis tamē horis magnam partem operis *αὐτοῦ* devoravi. Næ tu jure Vir-
bium vocas. Quanta cum voluptate & τὰ ἀεὶ λήγοντα & cetera omnia legerim, frustra coner tibi verbis explicare. Nunquam experior acerbius, quanta sit mea infantia, quam cum de te aut scripis tuis loquor. Sed eximie & πρὸς λόγους *πρὸς λόγους* exhilaravit me illa pars epistolæ tuæ, qua admonebas me de commissâ transpositione in quarto Athenzi. Menses sunt amplius septem cum cadere judiciū nostrum & voce probavimus amplissimo Vicquio, & scripto exposuimus diatribarum nostrarum libro iv. cap. xxv. Quibus igitur letitiis incescere me nunc credis, cum tibi quoque idem videri in-
teili-

telligam. Idem fere accidit & in Senatus-Consulto. Laetorum
 orum, quod a te emendatum est in notis ad Manilium. nam & nos
 idem tentavimus libri VIII. cap. XI. quo successu scibo, cum tuas
 divinationes diligentius contulero, cum meis dubitationibus.
 Bone Deus, quoties ego dum verfor in hoc molestissimo opere,
 opravi aut tibi μαθητεύειν, aut propius a te abesse. : *ἡμεῖς μὲν ἢ ἐπὶ μὲν
 ἔργῳ κέλεται. ἢ μὲν γὰρ μὲν* si nostra φιλοπονία ope divinitui ingenii fuisset
 sublevata, non desperassem potuisse a nobis aliquid proficisci
 dignum, quod vel in arce poneretur. Sed hæc studiorum meorum.
 infelicitas non minoribus aliis incommodis juncta est: de quibus
 non est hic dicendi locus. Raptim enim hæc scribo. tantum ut sei-
 res non periissem unustuum, sed post longas moras tandem nobis
 esse redditum. Cetera ut spero brevi pluribus, ex minus remoto
 loco. Lutetiam enim cogitabam cum hæc scriberem: non ut ibi
 lares figam, sed potius ut ostensa anno conditioni semel recauntis.
 Nam quod ex literis amicissimi Vicquii non unis cognovi, omnia
 ista magnifica promissa *ἔσθ' ἔτι*: quoniam ii qui nos amant
 serio *παρ' ἑδὴν, εἰσι. τοῖς δὲ ἑδὴν μέλει*. Itaque de futura sede omnia in-
 certiora quam unquam. Sed Deus, spero providebit, Vale Lugdu-
 ni XVI. Kal. Mart. ciciac.

EPISTOLA CCII.

DAVIDI HOESCHELIO.

QVintus decimus, opinor, hic dies est, cum redditus mihi fuit,
 vir clarissime, Photius tuus. Cujus rei dum te certiorem facere
 paro tabellariumque exspecto, qui meas isthuc perferat, ecce
 literas ex aula, quibus lectis Lutetiam versus itor sine mora cogor
 instituere. Itaque rebus relictis paullo mox dedi me in viam: eaque
 celeritate usus sum, ut spatio dierum quinque Lugduno Luteti-
 am pervenerim. Inde has ad te dedi in summis licet occupationi-
 bus. Sed nolui nescire te, quid agerem, & ubi locorum essem. In-
 ter viaticas sarcinas Photium detuli per otium legendum, quod
 confide me facturum primo quoque die: mire enim allicit nos
 qua rerum varietas, qua verborum & orationis *φιλόλογον* pauca
 adhuc

adhuc legi: videtur tamen posse aliquam symbolam ad illius lucem *ευνοίας* quod vel tua causa faciam lubentissime. Sed nos adhuc tenent occupatos Athenicæ diatribæ: quarum ultimus liber erat in manibus, cum opus interrompere sumus coacti. Id vero æquiore animo ferimus, quia spem omnem jam ante amiseramus, posse vernis nundinis esse id confectum. Erit, uti spero, citæ paucas hebdomadas. Ac statim ad te, & ad clarissimum nobilissimumq; Velsærum promissa dedum, imo debita, mittentur exemplaria. Pirheus, qui Photii bibliothecam habet penes se, facturum se libri sui copiâ promisit: ut cum editione tua conferatur. Quod negotium curabitur a nobis *οὐδὲν ἑπὶ τὸν* non negligenter. Vale optime Hæscheli, & me apud Velsærum tuum magis magisque in gratiam pone. Iterum vale. Lutet. Paris. a.d. vii. Eid. Mart. c. 130. Quid nobis futurum sit, proximis literis iuvante Domino tibi & amplissimo Velsæro significabo. Vtrumque vestrum plurimum salvere jubet optatque fautor studiorum nostrorum magnus Vioquius.

EPISTOLÆ CCIII.

JOSEPHO SCALIGERO.

EN tibi, vir illustis, rerum humanarum *οὐδὲν καὶ ἀνεπαρκῆς*. Nuper enim cum ad te Lugduno scriberem, de conditione Parisiensi omnia deplorata & extra spem posita nunciabam. Vix eas liceras exarare desieram, cum evocatus sum in aulam iussusque velis remis Lutetiam contendere. Veni igitur, & ut ne longum faciam, iterum magno regis & omnium procerum favore sumus excepti. Ac *πολλοὶ μὲν* quidem *ἰδοὺ ὁ θεός*; cæterum cur hujus consilij nos pœniteat, causam adhuc habemus nullam. Embrones, quos nosti, irritare non est animus: etsi non semel demonstrarit nobis *ὁ πρίγκιψ* princeps noster voluntatem suam opera nostra utendi in restauranda hac schola. Nos contra ab eo consilio sumus quâ alienissimi. ea fine in remotissimam ab ea, quæ fuit olim Academia, urbis partem concessimus. Vt si fieri possit inter *οὐδὲν* illos ne *momentum* quidem nostrum audiat. Si ex histenbris in lucem

amicissimū, qui Lugdunum bis ad me scripsit, ut ~~exoraret~~ a me impetraret ad amicorum meorum principem, tenempe. Si ille tibi aliunde iunoruit, fac ut meam commendationem apud te ponderis aliquid habuisse cognoscat. Hoc accesserit ceteris tuis in nos meritis. Si certo scissem illum isthuc esse, scripsissem & ad ipsum facturum ~~ut~~ γὰρ cum rescivero. Iterum vale.

EPISTOLA CCIV.

DAVIDI HOESCHELIO.

A Ccepi, Hoescheli amicissime, quas novissime ad me scripsisti. Quod studium meum erga te proximis meis tibi probavi, gaudeo non mediocriter. Non is ego sum, quem ~~παυλίῳ~~ admodum delectet: offendit magis, sed initam semel cum paucis probisque amicitiam, religiose semper σίγη τῷ θεῷ colemus omni officiorum genere τὸ γὰρ χρὴ δύναιμι. Libros, quos desideras, & inquisivi jam diligenter & posthac etiam vestigabo ~~πάντη ἀποδίδωμι καὶ μνηστῆρι~~. Sed non credas facile, quam raro hic inter venales prostant auctores, quos ~~quos~~ mandas querendos. Libanii ~~μελέται~~ haecenus reperire emendas non mihi neque tibi sum quitus. Pellegi nuper eum librum ante invisum mihi (fatebor infelicitatem studiorum meorum) & impetum edendi coepi, si typographum in illo calore nactus essem. Verum, neque tum ad manum fuit, cuius opera uterer: & ex eo tempore molestissima negotia, in quies opera nostra Rex usus est, otium omne ad studia amoeniora nobis eripuerunt. Eo etiam factum, ut nuperis tuis opinione mea, ac fortasse etiam voluntate tua serius responderem. Nunc vero cum per valetudinem nutantem plusculum otii essem adeptus, raptim ista ad te: ut voluntatem saltem obsequendi tibi, & egregios conatos tuos juvandi perspectam haberet. Photium tuum, quanta poteram diligentia inter aulicos strepitus, avidissime certe, percurri. Ostendi etiam munus tuum doctis magnisque viris: quorum in hac regia urbe numerus haudquaquam poenitendus. Omnes tibi & praestantissimo Velfero gratias agere immortales, quorum liberalitate & industria utilissimum scriptorem proximo autumno se habituros sperant. Principem

pen inter hujus ordinis viros locum obtinet Præst. Thuanus quem ego virum divinitus datum censeo sæculo isti in exemplum pietatis, integritatis, probitatis, & ut uno verbo dicam *πρώτης ἀρετῆς* *ἡγεμόνης*. Sunt & multi alii qua in aula qua in Senatu Parisiensi *ἀάμωτος ἀσπίς*, omnes vestri studiosissimi, & purioris literaturæ amantissimi. Omnes hi Photium vestrum cupidissime expectant. eximie autem Franciscus Pithæus, de quo nuper scripseram, esse in ejus manibus Photii exemplar: collaturum me tuum codicem cum illo, & excerptas inde *γενεαλογίας* *Ἀλεξάνδρου* isthuc missurum. neque ab illo neque a me insuper habita ea cura. Sed paucorum foliorum comparatione didicimus, nihil aut parum omnino auxilii ad ornandam tuam editionem a Pithœi libro esse expectandum. Quare aliud censeo agamus. Equidem si domi in museo meo, quæ sunt a te missa, legissem, aut otii plusculum habuissem ad id negotium, plura & meliora in eo scriptore observassem, & tecum communicassem. Sed crede mihi serio affirmanti, nihil occupatis, nihil a studiis alienius ea vita, quam in hac aula hæcimus-viximus. Vis scilicet tamen etiam in summis hisce occupationibus nostris Photium tuum nobis esse lectum, paucula quædam illevimus hæc chartæ, quæ tum nobis in mentem venerunt. Vale vir doctissime, & me constanter ama. Lutetiz Parisiorum v. Kalendar. Junias. c1610c.

EPISTOLA CCV.

JOSEPHO SCALIGERO.

DE altero libri tui exemplari, quod ante aliquot dies accepi munus a te, maximas tibi grates. Ex quo primum in meas manus venit id tuum scriptum, nullus dies abiit, cujus magnam partem in ejus lectione non posuerim: quo sæpius enim illud repetō, eo magis me rapit. Vtinam plura hujusmodi abs te habeamus, ea tamen lege, ut Eusebianæ curæ tuæ ceteras omnes antevertant. En erit ille dies cum devorabo corporis mentisque oculis tantopere expectatum opus. Pusillum de Olympiadibus libellum quin acceperis, nullum mihi dubium. Temporario enim ante dies oppido multos

multos tradidi. Magna cura me liberaveris, si eo fasciculo quid factum sit, literis tuis significaveris, quod ut facias, etiam & etiam te vehementer oro. Scripsi raptim. Lutetia Paris. propud. Kal. Jū. crōic. Amplissimo Buzenvallio, & viris clarissimis Baudio atque Heinio, si feret occasio, plurimam verbis meis salutem ut nungies, te rogo.

EPISTOLA CCVI.

JACOBO AUGUSTO THUANO.

Sperabam, Præses amplissime, posse me isthuc citius redire: sed mihi res hic est cum operis non lentis solum, verum plane somnolentis. Ego igitur *ὅς οὐδ' ὅκ' αἰνέδ' ἀγαστός*, aliorum culpa sic Myrmecidæ simillimus, qui assidue currens digitum non promovebat. Nos tamen multa isthuc revocant, nec pauciora hinc expellunt. Quorum quidem maximum est odium nostri conflatum in animis plerorumque *τῶν ἐν μέτρῳ φρονούντων*, cum in hac urbetum in vicinis provinciis. Mira quorundam aut improbitas in fingendo, aut fatuitas in credendo ea de nobis, quæ tu, vir sapientissime & φιλαλήτης, nostri probe esse falsissima. Sed hæc melius coram ejus rei facultatem utinam brevi det nobis Deus. Omnem molestiam quam istorum *ἀπορρογῶν* nobis attulit sane magnam, tuum alloquium facile absterferit. Vale amplissime vir, & diu quam felicissimus vive, *αἰετῶς ἡδυνῶν & ὑπερόχου ὄντα δάαν*. Scripsi raptim Lugduni Cōvenarum v. Kalend. Jul. crōic.

EPISTOLA CCVII.

DAVIDI HÖBSCHELIO.

Oletum nuncium, quem tuæ mihi literæ nuntiarunt! Itane Geographica illa *πρόβλεψα*, certe *πυλὼν*, si quid iudicio *ἡδυνῶν* & *ἀγαστός* proximo mercari habebimus? Quantum ab eorum editione se tibi debituros existimaturi sint, non scio. Ego profiteor magnum cum accessurum cumulum tuis in nos meritis. Machæ, mi Höscheli, hoc animo & diligentia ista. Opus nostrum cum superioribus diebus in ipso pene portu naturagium facturum esse videretur; tandem eo redactum est, ut faciente Deo post octo dies

nihil futurum sit nobis cum illo: quod quidem ad hanc editionem attinet: quæ eo minus grata nobis futura est, quod Prolegomena nostra, quia paullo erant uberiora, edi nunc non potuerunt. Sed hæc proximis literis. Vale amicissime vir. Lugduni Nonis August. 1616.

EPISTOLA. CCIIX.

RICHARDO THOMSONI.

ECce tibi quem tantopere visus es optare, amicissime Thomson, Animadversionum nostrarum librum. Qui si spei tuæ nulla respondet ex parte, testor fidem tuam non hanc esse meam, sed tuam culpam. Nam ego quid feci, quid dixi, cur expectationem tantam infortunatissimi scripti in animo tuo excitarem? Equidem *ut ad hanc fidem* fide bona prestiti: sed magna optimo Deo gratia, quod quantum inter velle & posse meum interesset, serio tandem isto maxime experimento didici. Adde quod opum & quietem altam studia hæc postulant. Nos ab instituto opere variis casibus continuo iactati, vix mensem unum, vix diem tranquillum inter libros egimus. Quotiesma studiorum nostrorum infelicitas, facile spero veniam a te ab omnibus æquis iudicibus meis culpis impetrabit. Ego vero, mi Thomson, etiam illud a te pro mutuo amore nostro exspecto, ut quæcumque aut ipsæ animadverteris, aut ab alijs animadversa esse cognoveris perperam nobis scripta, ea omnia in schedam conicias & mecum *si hunc in partem* commutices. Hoc mihi præsta officium: & immortalitate me donatum abs te censebo. Quod scribis te, si semel Lurciam uxorem ac libros produxero, ad nos advolaturum; serione, amabo, an joco a te scriptum? Si joco, cur me, cur uxorem tuam amantissimos ludis? si serio, quid moraris? En hic omnes quos petis adsumus, cupiditate tu videndi amplectendique incesi. Veni igitur optime & amicissime virorum. Multa habeo quæ in sinum tuum *ut ad hanc fidem* malim, quam *ut ad hanc fidem*. Gratissimam etiam quod spem facis notarum in epistolas ad Atticum. Legi autem biennium librum illum cum cura & attentione: scire enim volebam, quid tuus N. novi attulisset.

rulisset. Scis quam illum virum vel solo pietatis nomine venerer. Ingenue tamen fatebor tibi *πιστις τὸ ἀληθινόν*, cum illius notas legerem, ipsum aliud egisse cum illa scriberet, existimabam. Nos quoque nescio quid in eo genere sumus meditari. Verum hæc levias, majora moliremur ad communem pii cœtus utilitatem, si otium nacti essemus. Nunc ita incertus noster status, ita instabilis fortuna nostra, ut præter rei familiaris curam nihil nobis videatur cogitandum, eo demum res nostræ rediere. O divinum plane virum, Josephum Scaligerum, quem quidem omnia multo antè prædicere memini, quæ nunc reapse experior. neque ego tam læva unquam mente fui ut prudentissimi viri monita insuper haberem. Sed quid agerem? ardebam enim incredibili quodam desiderio libellos nostros edendi: quod aliter fieri non poterat, quam ut e Narbonensi Gallia exiremus. Verum ista quando jam mutari non queunt missa faciamus: Deus enim profecto est, qui nunc suo naviculæ nostræ clavum quo vult dirigit, & quomodo vult regit. Polybianas & Suetonianas notas tuas scito me tandem accepisse. Propositam a te questionem ante sex septem annos cum cura tractavimus Genevæ solemnī promotionum publicarum die. Nosti morem. Quæ tum nobis observata sunt, in adversariis habemus inter nostras chartas. Illæ vero cum universa bibliotheca colligatæ ad vēsturam, nondum solutæ sunt: domum enim adhuc quarimus quæ Musas nostras hospitio excipiat. Simul ac *ἀρχαῖοι & ἀνέκδοτοι* esse desiderimus & libros revifemus, & voto tuo satisfaciemus. Vale amicissime Thomson. Vxor & liberi plurimam tibi toto pectore salutem precantur. Iterum, vel potius *μυεῖσθαι* vale. Lutetia Parisiorum a. d. XII. Kal. Octob. MDCC.

EPISTOLA CCIX.

JOSEPHO SCALIGERO.

Diatribas in Athenarum nostras, in manus tuas, vir illustrissime, puto jam pervenisse. Simul enim lento & infortunato operi colophon est impositus, dicarum tibi exemplar Francofurdum ad clarissimum Bongarsium misi, quid id perferendum isthuc curaret.

arrestet. Equidem in lacrimas prope adducor, quoties subit animo tristissima illius dici species, cum de ingenua nobilitate, de excellenti ingenio, de ipsa denique veritate pompaticè adeo videri triumphatum. Non desunt, qui *mi pidera* hic accusent: sed neque patroni illi desunt. Nos quoties apud ipsum amici viri causam agere institimus, responsum hoc tulimus: *sibi imparet: Ego quid feci?* Atque hæc, mi Scalliger, quia valde velle visus es, scribo ad te prope iuvitus. Nam & memoriam illius rei luctu refugit animus, & propter hoc negotiū tot calumniis nostra integritas est appetita, ut seculi infelicitatem & averſa a simplici vero ingenia hoc maxime experimento cognoverim. Itaque *καὶ ἡ ἀληθεία* nec a nobis exspectes. Deus Opt. Max. languentis Ecclesie sue misceatur. Sed nōs, nisi vanum augurium est, tenebræ manent densissimæ, & ex quorundam imperitiâ aut perversa aliorum scientia errores *ἡ ἀλήθεια ἀποκρύπτεται, καὶ οἱ ἄνθρωποι οὐκ οἶδον τὴν ἀλήθειαν, καὶ οὐκ οἶδον τὰ κακά, καὶ οὐκ οἶδον τὰ καλά. ἀλλὰ πάντα ἡμῖν ἐκταμὰ καὶ κείδη. Vale μέγα decus unicum. Euteriz Parisiorum x. Kal. Oct. cio 10 c. De Eusebio quæ scripsisti ad Gillotum, incredibili cum animi voluntate legi.*

EPISTOLA CCX.

EIDEM,

DE epistolis *την ἐπιστολήν* tui parentis, ago tibi, præstantissime Scalliger, gratias immortales. Iam antequam in manus nostras munus tuum perveniret, librum totum *ἐς πύδα ἐκ κεφαλῆς* pellegeram. Utinam & cætera omnia Semonis illius scripta e tenebris in lucem hanc tandem protrahantur. Quæ de re quid spei sit reliquam, scire ex te aveo. Nuper quidem incredibili gaudio literis suis Thompson noster nos affectit: quibus significabar commensarios panopistemonis illius sôphi in De Historia Animalium operatna isthic edi. Id vero gaudium an solidum sit futurum, non autem *ἐν πύδα*, incertus adhuc animi pendeo. Nam desiderium quidem meum illius operis legendi, verbis exprimere non queam. Hoc igitur nostris proximis tuis, si grave non est, doccebis. Sed hæc

Gg

bec &

beo & aliud quod terogem, atque obsecrem. Nam cum hesternae Francofordiensis mercatus indicem percurrerem, inter libros qui ad proximas nundinas ostenduntur, Novum Foedus Iuxta eum nostris notis. Eum librum pollicetur Raphaelengius vestire. Obsupui, mihi crede, amicissime vir, ad tituli illius conspectum. Nam quae iniquitas est in eius scripto, & an xpi scriptura, an in consulto, ne dicam in vitro abortivam illam opellam, sub incudis velle revocare? significaret saltem consiliarius suum, & detrahendi adijciendive, quae defunt aut superfluum, faceret potestatem. Faceo publicum odium quod mihi haece in locis conflatum est, petita angustis tempore alienissimo notarum illarum editio. Si tamen infelix unquam scriptiuncula ista fuit, ut in manus tuas incidere, non dubito *ἔτιναι σὺ οὐ πύργω*. Quamobrem, illustrissime Sciliger, si nos, si studia nostra, si salus denique mea ad curam tuam pertinet, noli, amabo, permittere, ut tam insignita injuria nobis ista hic fiat. Sin minus, persuasum habeat tuus familiaris, omnium experturum, qui ipsum iniqui adeo poeniteas inceper. Vale *ἄνδρες*, & an superiores meas, ante mensem scriptas, acceptas fac me certiore. Lut. Paris. x. Kal. Nov. c10 10 c. De rebus nostris, quia novi nihil est quod scribam, nihil nunc ad te. studia quidem plane languent adhuc, & *ἄλλοτε* istud ob puriorem religionem odium non mediocriter nos sollicitat.

EPISTOLA CCXI.

EIDEM

DE recepto Chronologo feci te statim certiore, praestantissime Scaliger, illo epistolio, quod liberanda apud te fidei fuit causa, exegit a me is, qui librum attulerat. Sed dolet mihi *ἄλλοτε*, non esse a te servatas eas schedas cuiusmodi illae sint, quae dicitur in Eusebio tuos es futurus. nam profecto tanti non est *ἄλλοτε*, ut in eo describendo vel minimam temporis tuam partem poneret. quod cum debeat totum melioribus curiosis exercitationibus illis nobilioribus, quibus divinum ingenium tuum quondam occupatur, magni epistolinis se obligat, quia vel tam illi

tibi parat; quoquo modo est in causa. Equidem, Tristitiam esse
 antequam nihil haberem, quam ut tibi *ὑποπύειν* & opera mea
 tuum possem laborem sublevare: absens quoque si quid tuis stu-
 diis possim commodare, *ἐξ αἵμα, μὴ καὶ τοῦ νόου, ἢ αὐτὸν ἀποφύγει*: cer-
 tusque esto, nihil unquam te mihi imperaturum adeo durum, ut
 ego tuum de meo imperium. De proverbii Arabicis quod au-
 tem velis altera epistola, quam his diebus accepi, sic habe: non
 illa solum, sed & multa alia misurum me ad te fuisse, si nactus es-
 sem cui recederem, cupio enim vehementer librum illum de an-
 no Berseon videas, quod de plura nuper ad te scripsi. Fallor aut erit
 aliquid in opere satis magno, quod nolis non legisse. Quare etiam
 non expectato responso ad postremas incedunt, si aliqua se occa-
 sione contulisset, essem illa usus. Sed constat mihi de illius fide
 necesse est, cui rarum adeo *καμνύει*, sum commissurus. Velim a-
 gas de re cum amplissimo Legato: qui csi isthic positus, fortas-
 se tamen pro sua *ἀγορία* & rerum usu *παραλλήλῃ* inveniet. Si
 quod pridem molitur, isthuc tandem inter insitum illustissime
Νέστωρα, Auriaci principis vidua, tam bonam occasionem non
 pratermitteremus. Notæ in historiam Augustam nostræ quotidie
 eduntur, sed lente, ut non totum preclam sibi vindicent. Epito-
 mum ut ad vernas nundinas exstet opus prosterque: vereor tamē
 ut possimus, vel propter istas tot & tam frequentes *ἐπὶ τοῖς μὴν*
 que me iam enecent, fecit nos lentitudo operarum prater volun-
 tatem nescio quomodo in eo opere *παύεται*. Institueramus cri-
 ticas ferme notas: exhibet *οὐδὲν γὰρ ἐπὶ τῷ*, prope legitimus commenta-
 rius liber. Commentarium de Critica ptidem affectum habemus.
 sed labore isto prius defungamur necesse est, quam aliud quid su-
 scipimus. De illo igitur alias tecum plura: neque enim leviter pre-
 claram illam hypothesein sumus tractaturi, si dabitur nobis *ὁ θεὸς*
 perficere quod instituimus. Vale illustissime Scaliger. Imo ve-
 ro expecta dum quaeso te & nisi grave est, *ἀκούει με τῆς ἀπορίας*. Lega-
 hamus hodie ego & crudelissimus atque optimus ille *φιλῶν* ju-
 venis Flesingensis, quem ante menses aliquot mihi commendasti.

in Arabe Geographo V. Climatibus Sectionem secundam. Vt enim alia multa offendimus ignara nobis, tum illud quid sit nescimus לונדון: nam in eo tractu quem describit nullum locum ejus nominis meminimus. Putabam ego perperam scriptum γ pro ι & V. fontionem intelligebam; quam ille autor *Βεζαντι* hodierno indigerat nomine. Vt Lugdunum idem לונדון In eadem pagina γ interpretamur Genevam, cujus nomen ut in tam bono autore non reperiremus, nihil esset suave meritum. לונדון Lauzana opinor est לונדון videtur esse Langres: sed vir alii loci patiantur. Mons γ nescio quid sit. Iuram postulas loci ratio τοῖς μὲν δὲ. Quod autem Alemannos in finibus illis statuat, videtur cum vetustioribus sentire, qui ibi primum οὐκ ἔστιν *Εἰς τὴν ὁνομασίαν* eos locant. Quare, mi praeceptor, atque obtestor, legas mea causa tam paginas obscuriores appellationes: ibi nominatorum locorum mihi explanes. Ego interea, quod facio αὐτῶν, pro tua quam longissima vita, & perfecta felicitate Deum Opt. Max. suppliciter orabo. Iterum vale. Lutetiae Paris. a. d. ix. Kal. Oct. c. xv. c.

EPISTOLA CCXII.

EIDEM

Quamto repeto memoria, vir illustri, nullius unquam longior mihi fuit expectatio, quam epistola hujus nunc, quae nunc ipsum ab optimo Plumbeo nostro mihi est reddita. Menses ipsos quatuor & quod excurrit *σήμερον* certe tā longo intervallo nihil a te literarum acceperam. Itaque τίς τῶν οὐκ ἔστιν *αὐτῶν* nam quas Abbai fratres attulerunt *ἐν τῷ* & sollicitum de tua valetudine nihil admodum juvabant. Ad illas responderamus, & jam epistolam tradideramus, cum venit ad nos Plumbeus, tuas afferens. Omerum meli / o delicatissimas delicias! ubi sunt qui voluptatibus omnibus docent abstinendum? equidem ibi quid voluptatem appellent nescio: ego me ajo ex tuarum epistolarum lectione incredibili quadam affici voluptate. εἰς τὴν *ἵνα* ἀνὰ τὴν *ἰδέσθαι* ὅτι *ἐγὼ* Hanc tu mihi, divine Scaliger, ne invidere facile omnium gazas contempsero. Hæc scribebatem, εἰς τὴν *ἵνα* ἀνὰ τὴν *ἰδέσθαι* ὅτι *ἐγὼ*

236

re me corripuit, & lecto affixit. *καὶ τὸν* igitur ista adtexebam cum urgeret tabellarius. Astrampŷchum habes, & si meo consilio uteris, gratias ages amplissimo Memmio: cujus instructissima libris præsertim Mathematicis bibliotheca tibi patebit in posterum, si hoc officium non neglexeris. Hoc ego non sine causa te vehementer oro. De libris Regiæ bibliothecæ *ἡμεῖς ἐκ ἀνατολῆς*. Amplissimus Thuanus necur suo iure, heri eo profectus ut omnia explorarem, hominem non inveni. redibo & curabo. Multi jam sunt mentes cum rex benignissimus ei curæ nos destinavit. Et jam codicilli facti essent, quod scimus iussisse eum sæpius. sed adhuc res odio Religionis infecta. Ego non urgebo & iussum regis expectabo, quem scimus nostris studiis factum velle. plura cis dies paucos *καὶ τὸν* *ἡμεῖς*. Vale illustis Scaliger. Lutetiz. Paris. Kalend. Octob. c. 1576.

EPISTOLA CCXII.

EIDEM.

PRæstantissime vir, simul pedem domo extuli refocillata valetudine, bibliothecam regiam adii, lustravi singula, quantum poterat fieri diligenter. Inveni nusquam librum G. Monachi cum Theophane. Olim nos habuimus eum librum & legimus. Nunc ille codex servatur in Bibliotheca Palatina. Solum offendimus breve *ἡμεῖς* nomen Georgii monachi inscriptum, cum Choniatarum historia conjunctam, sine Theophane. Hunc quoque librum percurri. Inveni nihil admodum quod tibi usui esse possit. Igitur cum esset nihil ad manum, quod tibi mitterem, excerpta illa, de quibus aliquando scribere ad te meminiduxi esse mittenda. Liber unde excerptus, satis grandis est, ille ipse quem Sigonius & Onofrius semper Fastorum Sicularum nomine indigetant. Vtinam eodibro uti posses integro. Id vero cum non posse videaris, entibi *καὶ τὸν* *ἡμεῖς* nostras: quas memineris properanti exalamo olim a nobis descriptas. Cum fueris usus, si placet, remittas velim. Vale. Lut. Par. discedente tabellario, qui casu se obtulerat.

tulerat. Kal. Oct. cio dcc. Amplissimus patescens Theodorus non
non movebit lapidem ut tua voluntati satisfaciat, sit modo iure
liber ille.

EPISTOLA CCXIV.

JOSEPHO SCALIGERO

Heri demum, magne amice, tuae literae mihi sunt redditae, quo-
rum etsi diu pre-eruciatum expectatio, opportunius tamen in
meas manus venire non poterant. Eram enim cum illas acceptam
mi aget, & curis confectus. At tuarum lectio omnem prope mihi
doloris sensum absterfit: certe quidem lenivit mirum in modum
ἡ χεκτηλῆσι. Omnium primum quod vales & *ὑγιαίνεις*, in-
credibili cum gaudio intellexi. Nam qui religionem magis in scrip-
tione literarum probe novi, diuturnius silentium tuum mirari
incipiebam, eramque de tua valetudine anxius & sollicitus. Nesci
vetus verbum, *Res est solliciti plena timoris amor*. Sustuli igitur in
coelum manus & quod leta omnia de te intelligerem, Deo Opt.
Max. grates egi gratissimas. quem etiam supplices veneramus, ut
tuum illud quod scripsisse ais testamentum, per infra adhaec nulla
maneat irritum. Diatribas nostras in Athenis legisse te sine qua
mirati sumus vehementer. Quid tantumne tibi ab rebus tuis esse
otii. Quod autem non obscure significas multa tibi inter legendi
in mentem venisse, quibus nostri conatus emendari & corrigi pos-
sint: ita vivam ut mihi is nuntius fuit iacundus. Eoimvero quid
σοφίας ἀληθείης ἡγάγησεν ἡμεῖς, gratius accidere queat, quam ut error
liberetur, & in veritatis indagine adjuvetur: utique a te, divine
Scaliger, cui ego *μαθητὴς* gestivi semper: & ut aliquando possem
a Deo sepissime petii. Testis mei huius voti amplissimus vir, &
tuarum virtutum maximus admirator Jacobus Thuanus: quicum
sermo nuper egi, ut per regis voluntatem liceret mihi istud profe-
cisci, & per aliquot saltem menses tibi operam dare. Atque huius
rei facultatem cum ab exquisitissimo rege adhuc impetrare non sumus
quiti: ab iniquissimo questorum prefecto iam ferme confocui
sumus. Nam ut ne te lateat rerum nostrarum status, scito iustam
nos

nos hic cum iis incommodis, quæ ante annum literis non unis ob oculos nobis posuisti. Itaque *ἡμεῖς* non ex animi levitate, sed iustis necessariisque de causis, cogitamus. Omnino enim de studiis nostris est actum, si cum hoc genus hominibus diutius nobis res est futura. Et tamen de Principis benevolentia erga nos certi sumus. Sed longe nobis favor regis, quoties ad illū accedendum est, qui merari administratione omnes, pariter, dignos, indignos, bonos, malos; bene aut secus meritos, magnos, parvos, eodē loco habet; eadē vultus truculentia excipit, aut fastidit potius. Quomodo enim nisi huic incommodo regii consilarii, qui & literas & nos amant, brevi pædispererint, certum est, studiis meis quietem alibi gentium querere? & aliquo migrare, ubi quod superest vitæ procul ab aulico strepitu possum exigere. Non dubitamus multis & proceribus molestum hoc nostrum consilium futurum: sed enim, mi Scaliger, ex eorum numero, qui nos amant, atque etiam fortasse estimant, multi sunt, qui juvare nos aut possint aut cūrent, pudes dicere quam pauci. Trigram opinor verorum amicorum hic habemus, Harleum *ἡμεῖς*, Thuanū, & Petavium, cæteri omnes *ἐξ ὧν μὲν* *φίλοι*, lingua, factiosi, inertes opera; omnium autem maxime is, qui Eusebium tibi. Sed continebo me. *ἡμεῖς* *μὴ* *ταῦτα*. Eusebio tuo moram esse injectam, iniquissimo ferimus animo. Quod autem ais non ex ullo, Ms. exemplari petendam esse illius operis illustrationem, equidem nunquam aliter judicavi, ac memini serio me ante mensem cum nescio quo jurgatum esse verbis, qui absque libro optimi viri Petavii editionem tuam futuram prope nihil audebat dicere. Nos contra qui in legendis tuis scriptis opera plus posuimus, constanter affirmabamus, nihil adeo exquisitum ex ullo Ms. posse afferri, quod cum una aut altera tuarum profundissimarum observationū mereretur comparari. Sed profecto ita est, qui magnitudinem ingenii tui, & præstantiam tuorum in comp. literarum meritum iustis ponderibus æstimeret, & mortui immortalium laborum sensum haberet, *μνηστικὸς* hic adhuc reperi optimus, sapientissimus doctissimusque Thuanus:

num: cui tamen illustrissimum Harlaum merito adiunxero. Gregorius *ἡγεμον*, de quo nuper scripseram, in Palatina Bibliotheca asservatur, nisi fallor, aut inter libros Sylburgii & *μικροβιβλίον* tibi latet. Ante annos, opinor XVIII. viro adhuc parente meo, emeram cum eodiem a Græculo quodam, qui nactus cupidum emptorem non prius a me discescit, quam aureis prope trecentis me emunxisset. Sed vita functo optimo patre, & per belluos tumultus parte maxima bonorum illius direpta, cum ipsi intercaliteras Græcas Genevæ nullis *ἀλφειοῦ* stipendiis publice doceremus, ea mox tempora inciderunt, quæ me cogerent libris parum necessariis ad ea studia, in quibus tum eram, alios libros plane mihi necessarios anteponeere. Itaque *ἡγεμον* & aliquot alios ad Frid. Sylburgium misimus, qui eorum loco alios libros nobis Francofurti comparavit. Sed narrabat nobis idem Sylburgius, cum paulo post animi causa in Germaniam essemus profecti, plerosque libros, quos a me acceperat, in Palatinam Bibliothecam esse conditos. Habes quid sit eo libro factum. Excerpta nostra est illo propediem missurum me confido. Utinam & tu quæ in Athenarum observasti, quorum cognoscendi desiderio vix est ut non tabescamus. Vale magne vir, & *ἀδελφῆς* mearum boni consule Lut. Paris. Eid. Mart. c1515 c1.

EPISTOLA CCXV.

JANNOGRUTERO.

VAlere te, vir eruditissime, & gratulor tibi, & magnopere ipse gaudeo. Nos quoque beneficio Numinis valemus, *μετελευτήσῃς* οὐ γὰρ ἀπαύσῃς, ἔδ' ἐξ ἀλοκλήρου. Opus veterum Inscriptionum, quod curari a te audimus, omnes hic avide expectamus, quibus

De meliore luto finxit præcordia Titan.

Sed & Observationes tuas cupidissime omnes te poscimus. Quid Adcon' te inclementem esse adversus tuam prolem, ut tollere eam nolis? Si non moveris *φυσικῇ τρυφῇ*, at solitudinem vide, quæ cæcit Musarum ædibus, spectat ingeniorum infrequentiam & paucitatem *τῶν γυνόσκων αὐτοῖς διέγοντων*. Equidem hæc sunt, quam tibi hic calcant

salvæ humanitatis studia: hic illa non jam frigere, sed penitus esse extincta possum tibi confirmare. Habet sane urbs hæc non paucos, qui has literas & amant & æstiment, quum sint ipsi earum peritissimi. Sed hæc scito esse τὸν χειμῶνα γένους Ἀνθρώπου: cui partim culpa docentiam, partim arcana lege fatorum, ætas successit ferrea, juvenus nempe ἀμαθίας, ἀπιστίας, ἀκακοίας. Quamobrem, mi Grutere, stationem ne deferamus. Quin potius imminenti & prope jam instanti Barbariei fortiter nos opponamus. Hoc agimus nos quidem pro virili nostra: assidue in eam incumbentes curamus, ut si possumus nihil aliud, at egregiam certe voluntatem nostram posteris probemus. Verum de his ὁ πῶλεος ὁδὸς ἄλγος, qui te, vir eruditissime, sorbet. Lutetia xi. Cal. April. c16c1.

EPISTOLA CCXVI.

DAVIDI HOESCHELIO.

HAVE Hoescheli eruditissime, & salvæ a me. Quid agas nunc rerum, ut valeatis inque & præstantissimus Velferus, scire vehementer cupio. Jam enim multi fluxerunt menses, cum siletis vos. Ego scripsi interea sæpius. etiam ante dies oppido paucos ad vestrum utrumque literas dedi, multarum aliarum comites, quas e Picavis acceperam ad vos mittendas. Eum fasciculum an acceperis, velim facias me certiozem. Jam enim mihi via Lugdunensis incipit esse suspecta. De rebus meis atque studiis satis nuper. Mitto tibi quas fidei meæ commisit homo & de facie & de nomine mihi incognitus. Vale amicissime vir, & amplissimo Velfero plurimam a me salutem, nisi molestum est. Iterum vale. Lutet. Paris. xi. Kal. April. c16c1.

EPISTOLA CCXVII.

DANIELI HEINSIO.

DE verbis Græcis quos ad memisisti, & ago & habeo gratiam tibi. Sed utquam commovisti ἑπεί, sedes, etiam atque etiam vide. magnam enim ex eorum lectione cepimus voluptatem, & statim ἐκ τῶν ὀνυχῶν τὸν λέοντα, ἐκ τῆς κεφαλῆς τὸ λοιδόριον ἱμάτιον cepimus vestigare. itaque optamus mirum in modum cætera, quorum spē

Hh

facis,

facis, quam primum videre. Constitueram, si fuisset otium, de
 ejusdā viri emendationes in Nonnum tecum communicare. &
 faciam eis paucos dies, cupio enim extare illius viri sane quam do-
 cti aliquam in tuis lucubrationibus mentionem. de hoc igitur alie-
 as. Hefychium si pergis recensere, & nostras in eum authorem ob-
 servatiunculās fore tibi ex usu judicas, faciam tibi *ἀποκρίσιν* *ἀποκρίσιν*
 earum copiam. Multa enim *ὁ δὲ παρρησι* emendavimus in ora nostrā
 codicis, cum aliquando eum Criticum *ἐς τοὺς ἐκκεφάλους* percur-
 reremus. Breviter, hoc velim tibi persuadere, nihil mihi posse ju-
 vundius accidere, quam ut studiatua qua potero cunque ratione
 adjuvem. Atque utinam sexcentas in optimos scriptores nostras
 observationes, quæ nobiscum interiturae sunt, tecum possemus
 communicare; ingens enim earum penes nos *ἔστι*. Obitus Raphae-
 lengii magnum mihi mœrorem attulit. Salusab. illius fratre mihi
 missa gratissima fuit. Velim serio illi affirmes, si quid possim ejus
 causa, plane me totum esse ipsius. De Artemidoro, ubi primum e-
 rit otii plusculum, meminero. Vix enim unus & alter dies est, cū
 tuas accepi, longo intervallo post epistolam magni Scaligeri, cui
 nuper respondi. Vale, eruditissime Heinss, & me constanter ama.
 Meursio & Putschio amicissimam a me salutem. Lut. Par. vi. Kal.
 Apr. cio 1261

EPISTOLA CCXII.

JOSEPHO SCALIGERO.

V Ir illustrissime, constitueram via ista mittere ad te excerpta
 nostrā ex illo Græco Chronologo, de quo superioribus literis.
 Sed quia ipsum autorem malim te videre, censeo faciendum tibi,
 ut per Gruterum nancisci eum tentes. Puto futurum id non ita
 difficile: nam & nobis Athonzi Ms. olim facta est copia ab illu-
 strissimo Principe. Etsi autem non possum magnum aliquid de eō
 scriptore polliceri: non tamen affirmare dubitavero, ejusmodi ef-
 se quem satius sit a te videri quam negligi, *ὁ δὲ αὐτὸς* quam *παρρησι*.
 Itali fastographi ei scripto nomen fecerunt, Fasti Siculi. nos in
 exemplari nostro hanc solum *ἑκταρά* invenimus. *ἑκταρά*

καὶ ἄλλας πρὸς τὸν βασιλέα ἡμεῖς βασιλεὺς Ἡερχαίος ἔγραψεν
 μετὰ ὑπατίαις ἑταῖς γ', καὶ ἡ ἑταῖς τῆς βασιλείας Ἡερχαίος καὶ Κα-
 ραίων ἔστιν αὐτῷ ἰσχυρόν γ'. Liber est satis magnus. Nos præcipua
 tantum excerpimus: τὰ ἀκαθάρτα τῷ χέρον, & annotationem
 Olympiadum, Indictionum, Consulum, & alia id genus. Sunt in
 his nonnulla, ex Eusebii χρονικῇ palam descripta. Si quidem igitur
 integrum librum potes consequi: sin minus, excerpta nostra cui-
 cuiusmodi illa sunt statim missurus sum. De nostris rebus aut studiis
 nihil nunc. & vero satis nuper, hoc est, ante dies, opinor, octo. Si
 per inhumanitatem istorum γασφυλάκων licuisset, iam esset in-
 choata autorum τῶν μετὰ Suetonium editio: ad quam plurima na-
 eti sumus e libris auxilia. Sed qui prævideam futuram brevi mi-
 grationem ex his locis mihi necessariam, quicquid temporis mihi
 aut negotia aut amicorum officia vacuum relinquunt, totum cor-
 loco in lectione librorum alibi ὅπως ἔσται, Vale Illustrissime
 vir, & diu multumque vive beatus, atque ex omni parte felix, a li-
 terarum ἡ ἀμειβόμενα ἔργα, Lutet. Paris. vi. Kalend. April. cis ia ca,
 raptim.

EPISTOLA CCXIX.

J H S T O L I P S I O

NOvissimas quas ad te scripsi acceperis necne, vir præstantissi-
 me, non scimus. diu enim est cum sis: fuitque illa felicitas
 nostra πρὸς αὐτὸν & ὀλιγοχρόνιον, cum binæ mense uno a te reddi-
 ta nobis sunt literæ. Atqui spem prope certam animo conceptra-
 mus futurum omnino, ut dum hic erimus literarum commercii-
 um assidue tecum exerceremus. Quid igitur? an hoc potius cen-
 ses faciendum, ut de communibus studiis per literas interpretes
 posthac conferamus? Equidem habeo quamplurima, de quibus si
 isthic sim, sententiam tuam libentissime & ὡς πρὸς ὅμιλον exqui-
 rerem. Nam etsi iustis gravibusque de causis magis ac magis in di-
 es marcescit in nobis scribendi studium: discendi tamen cupiditas
 nobis ἔμφον & desiderium bene de literis merendi, adeo nihil
 propterea minuit, ut contra quotidie imo in horas gliscere videat-

H h 2

tur.

tur. Verum desino *ἡμεῖς καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῶν*: & te, mi Lipsi, oro, de tua valetudine præclarisque inceptis facias nos certiores. De rebus nostris si quid est quod scire cupias, narrabit omnia tibi Baronius tuus, adolescens nobis eximie charus; primum quidem ex commendatione tua, postea vero ob ingenii dotes & *παιδείας τῆς ἡμετέρας*. Vale. Lutet. Par. proptid. Kal. Apr. c1515 ci.

EPISTOLA CCXX.

PATRIBVS AD SYNODVM GER-

mania congregatis.

ET si facio invitus, venerandi Patres, ut gravissimas curas & occupationes vestras interpellem; quia tamen ad Dei gloriam res, nisi fallor, nonnihil pertinet, faciendum omnino censui, ut testes animi mei literas hæc ad vos mitterem. Non enim dubito pervenisse ad plerorumque vobis, ac fortasse omnium aures sparsam de nobis tota Gallia rumorem, quasi inibi essemus (quod nec commemorare sine horrore possum) ut puriori religioni, quam ab optimis parentibus acceptam hætenus sumus professi, brevi cogitaremus renuntiare. hoc plenis buccis ubique locorum *τὸς ἐξ ἐκείνης* scimus prædicare: hoc libellis editis, quos variis ex locis pii homines ad nos miserunt, vidimus non dubitanter affirmatum. Sed antea annum amici, quos habemus in Germania quam plurimos, per literas nos monuerunt, Gasparem Scoppium, juvenem amoeniorum Musarum *ἡ τῆς ἐξ ὧν καὶ δεῖται*, amantiorem, quam gloriæ Dei & veri Christianismi studiosorum, Roma ad suorum multos scripsisse: quod religionem mutasset, plurimum se in ea mente esse confirmatum, cum & nos idem non multo post esse facturos cognovisset. Quid multa: Tam constans fuit hic de nostra in re pietatis inconstantia rumor, ut non aliis tantum in locis, sed & Genevæ, ubi lucem hanc primum vidimus, ubi tot annos non obscuro, *ἡ αὐτὴ ἡμετέρα* atque omnibus bonis charissimi viximus, ubi denique liberos nostros etiam nunc in religione ac literis educamus, multi tamen sint reperti, quos non mediocriter ea res commoveret. Nuper vero cum ad Pontificiorum partes vir magna au-

torita-

veritate magnisque in nos meritis transitum faceret, quod non es-
 set obscura amicitia, quæ nos arctissime prius jungebat, jactatum
 hic vulgo, & a multis etiam creditum, triste funestumque illius
 exemplum nos quoque propediem sequuturos, & ut vetus dictum
 est, ἔμελλεν ἵνα μελαίνωμεν. Tantum apud homines minime illos qui-
 dem malos, sed nimis profecto ταχυνεύεις, ut modestissime dicam,
 eorum callidissimæ technæ valuerunt, quos palam est τὰ ψεύδη τοῖς
 ψεύδει propugnare ὑπηρετῶντας τε καὶ ὑπηρετῶντας τῷ πατρὶ ἔψευδαν.
 Quasi vero nota jam orbi terrarum non esset istorum αὐτοεὐχέλων
 tenebrionum ἡ παντὸς γένους τῶν μεθοδεύων τῆς πλάνης. Hosce igitur
 sermones, venerandi Patres, licet integritate conscientiæ meæ
 scire poteram negligere, cum vel judicio sapientum, vir bonus
 nihil præter culpam teneatur præstare; tamen nihil unquam prius
 habuimus, quam ut Ecclesiæ Dei omnia nostra qua facta, qua dicta
 approbemus, ἀρετὰς ἵστων istorum fraudibus, qua poterimus cunq;
 ratione obviare constituimus. Quod si grandes non obstitissent
 causæ, fuit ahimus isthuc me sistere, & dolorem meum in sinum
 vestrum effundere: quem ex nonnullorum simplicitate & credula
 nimis facilitate capio gravissimum. Nunc cum mutare consilium
 fuerim coactus; oro vos, reverendi Patres, atque obtestor per im-
 mensum Deum, & τὸν μονόθετον αὐτῶν ὅλων κόσμον. Jesum Christum, ut
 falsos esse fictosque hujuscemodi rumusculos ἀδιαφύκτως & con-
 stanter credatis, & aliis porro pro vestra autoritate ita esse persua-
 deatis. Est Deo gratia, quod non adeo infeliciter in pietate fuimus
 a puero instituti, ut κλυδωνίζεσθαι καὶ περιφέρεισθαι παντὶ ἀνέμῳ διδασκαλίας
 ex ignoratione veritatis necesse habeamus. Accessit deinde & stu-
 dium quod in ea parte posuimus, & nunc eum maxime ponimus
 impensius. quæ quidem opera nostra ut promovendæ gloriæ Dei
 olim interviat, & optamus toto pectoris affectu, & si coeptis divi-
 na clementianaverit, etiam speramus. Sed non inorabor vos plu-
 ribus. Deum veneror supplex, det vobis laborum vestrorum, quos
 in tuitione orthodoxæ religionis sustinetis maximos, hunc exoptatissimum fructum, ut ad veritatis acquisitionem, & vere Chri-

stianam concordiam Galliam universam videamus tandem conspirare. Valete Patres Venerandi, & me ordinis vestri observantis: finis vestrae benevolentia dignum habete. Lutet. Paris. Prid. Non. Majas. 613 1091.

EPISTOLA CCKXI.

DAVIDI HOESCHELIO.

NON utar longiore excusatione apud te, vir amicissime, ut diuturnioris silentii culpam a me nunc amoliar. Confido enim penitus tibi esse perspectum *τὸ ἀπὸ πρὸς ἐξέβαιον τὸ μέτρον ἡμῶν*. Quare non dubitabis, vel si verbum non addiderim, quod pluresculos menses apud te siluerim, magnis & continujs occupationibus meis id esse ferendum acceptum. Hæc maxima ac propo unica est causa meæ hac in parte indigentia. Accedebat, quod diu incertide futuro statu nostro fuerimus. Itaque rerum nostrarum quis exitus futurus esset, priusquam ad te scriberemus, exploratum habere volebamus. Ac fuerunt quidem causæ graves, cur missionem a Rege posse impetrare optaremus. Sed cum omnia experti alienam ab eo consilio voluntatem illius esse cognoverimus: mutare sententiam plane *ἐκ τῶν ἀδελφῶν γινώσκοντες* constituimus. Multum studiis nostris hæc cogitationes incommodarunt: absque quibus fuisset, absoluta jam foret, quæ necdum inchoata est *τὴν μετὰ* Suetonium *ἰστορίαν* editio: nec non alia item non pauca: quæ brevi vitam atque otium præstanti Domino emissuri sumus. Sumus nunc in Commentario de lectis & veste stragula: qui etsi majoris operis pars est, seorsim tamen *οἷον γένμα πρὸς συντέλειαν* *ἢ ἄλλῃ* edetur. Ita quidem constituimus nos, & jam per nos parata omnia. Cæterum operarum nostrarum ignaviam præstare haud possumus. De Photio tuo satis superioribus literis, & quidem non unis. Utinam, quod videris polliceri, Procopium pari elegantia & fide susciperes edendum. Habeo regium exemplar in manibus meis: quod publici juris facere, si te alia studia sibi vindicaverint, pedibus manibus contendemus. Sed age doctissime Hoescheli, subi huic quoque oneri, & me hac cura leva. Equidem ita studiosus sum

sum ejus scriptoris, ut editionem illius omni studio atque opera procurare constituerim. Vale amicissime vir, & me ama. Lutetiae Parisiorum vi. Kal. Aug. 1615. Quas accepi nunc ipsum a nobili Pictavo, cum tibi quicquid via Lugdunensi missum a te fuerat post meam illa ex urbe profectionem, totum periiit. Quae jactura, si nullo tuo incommodo sarciri potest, quid codici meo desit, tibi significabo.

EPISTOLA CCXXII.

JOANNI MEURSI.

AIn tu vero nullas accepisse te a me literas post Exercitationum tuarum publicationem? Atqui scripsimus nos ad te, eruditissime Meursi, Lugduno Segusianorum non semel. Perisse autem literas nostras in itinere, neque tibi fuisse redditas, ex tua primum epistola cognovimus. Nam si vel tenuis ejus rei suspicio ad nos pervenisset, officio mihi crede, non defuissimus, quin iterum aut saepius & de accepto munere te faceremus certiores, & gratias pro illo gratissimas tibi ageremus. Puto cum illis melius actum, quas ad amicum illum tuum dedi, qui Aureliano Lugdunum & epistolam tuam & librum simul miserat. cum igitur quorundam, quibus meas commiseram, perfidia factum sit, ne tempestivas tibi gratias agerem, accipe nunc *de seriori sermone*, seram quidem, sed seriam, & ab animo proficiscentem vere grato, vere tuo, gratiarum actionem. Neque enim parum me tibi debere sentio, qui amoris tui adversum nos tot exstare in eruditissimis scriptis tuis expressa vestigia volueris. Persuade autem tibi, mi Meursi, ex omnibus, quos eruditio tua tibi conciliavit, esse omnino neminem, cui nos in amore tui & tuarum virtutum praedicatione concedamus, Librum de gloria tuum, multo ante, quam missum a te exemplar acciperemus, a vide, ut omnia tua, legeramus, & amicis ostenderamus. Nunc etiam quid moliaris, quid ab ingenio tuo expectare habeamus, laboro scire. Quod sit nostri de lucubrationibus tuis judicium, facile inde colligas. Audio edrum pridem esse ab eruditissimo Heinsio Silium Italianum; & jam in Hesychio eum esse. Velim ex te scire, vere

vere hæc an falso hic jactentur. Nam de Silio nihil nos docturissimæ Francofordiensium mundinarum catalogi, quos quidē viderimus. In Hesychio posse illius inceptum adjuvari nonnihil opera nostra existimamus. Quamquam scio, qui magno Scaligero adeo familiariter utatur, posse eum non nostram modo opem, sed omnium ἀπαξ ἀπλῶς quamlibet eruditorum contemnere. Proximis literis scribebat Scaliger, Heinsum aliquid ad nos literarum dedisse: quas vidimus adhuc nullas. Vale amicissime vir: & Grotio, Scriverio, Heinso, adolescentibus supra suos annos doctis, plurimam a me salutem. Lutetia Paris. vi. Eid. Aug. cix. d. ci.

EPISTOLA CCXXIIH.

JOSEPHO SCALIGERO.

Illustrissime vir, & literæ tuæ, quas superioribus diebus Labbæi fratres mihi tradiderunt, & multo etiam magis sermones ipsorum τὸ ἐρρωμένον τῆς οἷς τῶν ἡμῶν φιλίας abunde restantur nobis. Agia nimirum, vir sapientissime, convenienter moribus tuis: tibi inquam, constas, & quem semel ornandum suscepisti, commendatione tua & patrocinio non desinis honestare. Quid ego nunc tibi pro tantis beneficiis tuis gratias verbis meis agere instituiam? Me vero ita ament οἱ χερσὶνες, ut quoties de tui erga nos amoris magnitudine venit in mentem, verba deficiunt. eo quidem magis, quod causam hujus tui affectus in me scio esse aut nullam aut non magnam. Equidem conscius mihi sum, in æstimatione & veneracione tuarum, quas stupet terrarum orbis, virtutum nemini me cedere. Sed non ita insanio, ut gratiæ id mihi apponi velim, quod tibi etiam cumulatius debeat, quam præstari a quoquam possit mortalium. Nam is demum admiratione sua ingenii tui dotes requabit, qui capiet. Quis autem ille est? aut in quo terrarum angulo nobis quærendus? Ego adhuc novi neminem. Itaque longe alia: vir excellentissime, conditio tua est, quam cæterorum, qui eruditione sua atque ingenio admirationem sui in animis τῶν φιλομαθῶν (in quæis & nos sumus) excitarunt. Illos non solum τῶν πατρῶν, qui usum dicendi vel mediocrem habent, possunt, verum etiam τῶν πατρῶν.

πατρῶν.

παύειν: præstantiam vero animi tui nullus unquam Tullius satis laudaverit: nedum ut merita in reipub. literariam tua augere dicendo vel amplificare possimus nos. Vel hic Græcus Cato tuus, doctissime virorum, quem scimus non *αὐτῶς* sed *σχολῶς τῆς οἰκίας* *ἐκείνου*, quid habet in eo genere aut par sibi aut proximum? *ὅτι βας μ' ἔχει εὐστροφίας*. Eant nunc Græci, & suum Planudem nobis ostendent. Sed de Planude minus sum miratus, quem ego scriptorem inter coryphæos habui nunquam: Gazam vero Græcorum omnium, qui a multis sæculis vixerunt, longe doctissimum, longo adeo intervallo esse ate superatum, & quidem in vernacula sibi lingua, futura ætas mecum, scio, demirabitur. Hoc igitur tam eruditum carmen tuum cum cæteris quæ illi conjunxisti, ut quam emendatissime & elegantissime hic edatur, ego & Labbæi fratres summo studio curabimus. Atque utinam, divine Scaliger, consuetudine tua frui aliquando possemus. Diem nullum intermitterem, quin thesauris ingenii tui rarum aliquid & præclarum elicerem. Testor illum qui omnia *ῥητά τε ἀπὸ τῶν* habet nota, non alia via quam tuorum inventorum publicatione, si mei si arbitrii, ad tradendam posteris nostri memoriam fore grassaturum. Quod si per te licet, tentabimus posthac etiam absentes fructum hunc amoris tui percipere, ut quæ nescimus per te doceamur. Dabis enim spero, mihi hanc veniam, ut gravissima studia tua interpellare ne dubitem. Vale Scaliger, meum decus, & me constanter ama Lut. Paris. vi. Id. Sept. c1515 c1. Memini superioribus literis, quas ante quatuor ferme menses ad te dedi, multis tecum egisse de loco Pauli, ubi vulgo legitur, *παρεβόλευσατο*; nos tecum affirmamus scribendum: *παρεβόλευσατο*, [ut & in Putecani codice invenimus, cum hac interpretatione: *parabolanus fuit de anima sua*] & multos Chrysostomi locos similiter emendamus, ubi constanter hodie & scriptum pro ο simplici. Nam quin ita scripserit Chrysostomus, non sinit nos interpretatio ipsius dubitare. Hæc igitur & *φιλολογικὰ* alia nonnulla iis literis: quæ an pervenerint in tuas manus scire velim, responsum certe accepimus nos adhuc nullum.

Zamotaj.

Invenio apud Rambam in præclaro opere מורה נבוכים mul-
ram mentionem cujusdam populi, cujus alibi nomen non legi:
Zabios vel *Zabeos* vocat. Plurima de istis libr. III. cap. xxx. &
xxxviii. & xlviii. Doce me, obsecro, quæ hæc gens fuerit. Ego
Hebræum codicem ejus scriptoris vidi adhuc nullum. *Sabeos* esse
non puto, qui Hebr. סבאים per S non ꝑ aut ꝑ. Arabs tuus Geo-
graphus de istis fortasse aliquid.

Etiā quæ de vocibus *Hacat* & *Hacot* disputat idem Moses
cum alibi tum libro III. cap. xlvii. & xlviii. non assequor, & ut
rationem harum vocum mihi explices te oro. Videtur esse aliquid
affine voci Hebr. חמט sed interpretes Latini peregrinas voces,
quas retinuerunt ut *πυχνός*, mire torquent: quod non semel ob-
servavimus.

Inciderunt in manus nostras xviii. paulo minus Mosaicæ Ge-
neseos capita, Hebraicis characterib⁹ scripta, sermone, ut existimo,
puro puto Arabico. Ex schedæ magno nobis adminiculo fuerunt
ἀεὶ βίβλιν tentantibus: cum præsertim puncta essent adjecta, dees-
sentque nobis omnia alia præsidia. Nam Romanæ editiones sunt
ἀσφατοι. Cupio igitur, σβασιμώτα Scaliger, doceri a te quantum
istis ἀσφατοῖς chartis tribuere debeam. Ea sine pauca inde hic de-
scripsi, plane ut sunt a me inventa. Sic igitur illæ:

אל סו כל אללה אל סכח ואל אר
ואל אר כנה נסחה וסכת כחור ואל ס
ויח אללה חב עליו אל ס
ושא אללה אן יסן סר סכח סר
סלסא עלם אללה אן אל סר גך ופאל אללה בן אלסר ובן אל סלסא

Ad hoc exemplum cætera sunt exarata: bene an secus, scirem
si me Deus Opt. Max. tam voluisset esse felicem, ut vel pauculos so-
lum menses tibi, divine vir, possem μαθητεύειν. En erit unquam ille
dies, cum voti hujus damabor? interea per ego te supplex oro,
περιολημένος ὅσῳ peregrinarum linguarum aut re juvenes aut consi-
lio. Cum in eo libro, quem de Critica fecimus omnem Hebræo-
rum

rum *Κεραυρ* explicare sit animus, *ὅτι καὶ τὸ Θιβερίαν*, velim indices mihi, si quem Rabinorum vidisti, qui in eo argumento operam non poenitentiam posuerit. Ego præter notas Bibliorum Venetorum, & eruditissimi Eliaz libellum novi nihil hujus generis.

EPISTOLA CCXXIV.

THEODORO CANTERO.

A Ccepisti, opinor, vir amplissime, quas ante mensem unum vel alterum ad te scripsi. Ex iis rerum nostrarum statum omnem cognovisti. Ut nunc res sunt, incolæ hujusce urbis diutius quàm persuaferamus nobis videmur fururi. Sed non ignoras & omnium quidam humanarum rerum, *ἐξ ὧς δὲ τὰ ἑρταῖα τὸν σάλον ἔχουσιν*. Simul nosti, superiorum motuum, vel causas, vel certe *αἰτίαι* *αἰτίαι*, non esse sublatas. Itaque malis liberati quæ regnum hoc prope jam pessum dederant, metu nihilominus & suspitione *τῶν μελλόντων δυνάμεων* non caremus. Nostamen ista mediocriter, atque adeo intra modum afficiunt: quippe longouso jam doctos, unicum esse *ὃς πάντας ἀπεροδύναμον κυβερνᾷ*, qui pro sua voluntate *τὸ ἔκτε* *ὅς αὐτῷ λαῷ προίκεται* regat dirigatque, Sed & regis maximi conversus ad otium & artes pacis animus, læta & tranquilla spondet omnia: dum quidem tantus imperator habenas tractabit, quod ut quam diutissime faciat, nemo est *τῶν μισοπλέμων*, quin precibus suis a Deo contendat. Quicquid sit, quod nos maneat, in eadem, nisi fallor animi, & nos & vos sumus navi. Sic enim judico: neque nostram neque vestram florere posse rempublicam *ἐν ἡμετέροις*, quod omen abominos, *τῶν κοινῶν ἐχθρῶν*. Cæterum *τὸ μέλλον Θεὸς κῆται ἐν γέλοις*. Quod scribis, paratos habere te de veterum sacris operantibus commentarios, ita nos Musæ amant, ut lætati sumus jucundissimo eo nuntio. Meminimus enim multa inter, lectitandos auctores reperiri, propter ignorationem illorum ritum caliginosa, & ad intelligendum difficilia: quibus omnibus opera & diligentia tua claram iri illatam lucem non dubitamus. Pertinet eo Clementis Alexandrini locus, de quo ad filium scripsisti. Sed male in omnibus libris scriptum: *Ἀλλὰ τὰ μὲν ἐπὶ Σάργα μυστικὰ*. cum sit legendum,

ἐπὶ τῇ Ἀγρᾷ. Agra & Alimus vicini Athenis *ἴσθμι* fuere, ubi mysteria parva peragi solita. De Agradiserte Stephanus, *ἐστὶν Ἀθήναις χωρίον παρὰ τῆς πόλεως ἐν ᾧ τὰ μυστήρια ἐκτελεῖται*. Quare omnino sic emendandum. Illa vero Ἀθήναις *ἐκτελεῖται*, habent hanc sententiam: Unius populi, Atheniensis nempe, finibus conclusa, minus nocent universo mortaliū generi. Opponit sacra solis nota Atheniensibus, ludis factis, qui celeberrimi erant, & maximo plurimorum populorum concursu celebrabantur. Hos vocat *αἰσχρῶς συμποῖον*, & in publicos omnium ferme gentium mores corruptelam magnam ab eo fonte ait manasse. Quod quæris de ordine qui tibi servandus in instituto opere, impræsentiarum quod tibi respondeam nihil habeo. Longioris epistolæ & otii majoris ea quaestio est. Etsi autem non ita *πρόφρων*, ut operam aut consilium meum tibi hic censcam expectandum: quia tamen ita vis, cogitabo ea de re attentius, & ubi primum nactus ero plusculum otii, quid mei sit iudicii faciam te ut scias. Vale vir amplissime, & me constanter ama. Ornatissimis filiis tuis, contubernalibus olim meis, & eruditissimo Vercomio plurimam verbis meis salutem velim nuncies, Lutetiae Parisiorum VI. Eid. Sept. CIO DCI.

EPISTOLA CCXXV.

P E T R O M A T T H A E O.

SI quid ad curam tuam pertinet, vir amicissime, Lutetiam nos *ἡμεῖς χαίρει* salvos pervenisse atque incolumes, scibis. Quindecim ipsos dies in itinere consumpsimus: cum adversus nos omnia elementa conspirasse viderentur. Aqua nos deficiebat: aer turbidus semper, & contrariis ventis infestus. Quid quod incendii periculū semel adiimus? taceo difficultatem producendæ hucusque mulieris *ἐν γαστρί* *ἐν γαστρί*. Taceo frequentes *λεποθυμίας*, Carolæ, fidei nostræ ab illustri matrona commissæ. Taceo alias *ψαμματολογαργίας* ærumnas nobis in hoc itinere exanclatas. Cæterum levia hæc fuerunt omnia præ Charitatis calumnia, qui riscos uxoris & librorum meorum fasciculos merces esse causati in jus nos vocarunt, & misellum nauclerum quatuor & amplius aureis multarunt.

sunt. Hoc erat per alienum latus nos ferire. nam illi infelici num-
mulus fuit ὁ δὲ αὐτῶν, unde iudicatum solveret. En fidem, en integri-
tatem iudicium Charitatenſium, quibus pro hac insignita impro-
bitate, aut meliorem Deus mentem duit, aut *παράλειπει παρὶ τῶ γένει*
εἰσινέγκει. Aureliæ primum verſa in melius fortunâ noſtra. urbs pul-
cherriima & amœniſſima, amici in ea nobis reperti multi *ἡ τῶν ἐν*
τέλει. libri denique aliquot *ὁ δὲ γὰρ ὅσα ἀνάξιοι τοῦ τόκου* nobis dono da-
ti. Itaque læti inde atque hilares profeſti Lutetiam nudius tertius
ευρύουσις ἀπαξ ἀπὸ τῶν τῆς τοῦ γένους appulimus. Hic fuit peregrinationis
noſtræ finis: hic & epiſtolæ huius finis erit. Non enim ex otii abun-
dantia, ſed amoris vehementia raptim iſta exaravimus. Vale ami-
corum inime, & me amare perge. Vxor pro tuo munere immor-
tales tibi grâtiâs agit. Vitam languentibus nobis inter navigandi
moleſtias eo munere biduo fere fovisti, ſervasti. Iterum vale. Lut.
Parif. xvi. Kal. Oct. cto id cl.

EPISTOLA. CCXXVI.

JACOBO AUGUSTO THUANO.

Ampliſſime præſes, tandem patuit nobis ad Regis bibliothecam
aditus. cſi propius nihil factum, quam ut optimi ſenis moro-
ſitas inũtile nobis beneficium tuum redderet *καὶ ἄχαιεν χαιεν*. jube-
bamus enim redire alias & ſpem pro re domum reportare; quod eo
futurum erat moleſtius, quia ſæpius illuc veneramus *ἀπερχομαι*. ſed
bene quod exoravimus. Invenimus autem non quod quæreba-
mus, ſed nescio quid aliud ejus generis. nam liber qui hiſtorias
Monachi & Theophanis continet, de quo Scaliger ad te, & quem
ajebat Faber fuiſſe annos multos penes Franciſcum Pithecum, iſ
inquam liber *ὄρχεται*, neque uſquam hodie inter regios libros re-
peritur. quaſi vi etiam an exſtaret illius nomen in catalogo; inveni-
nuſquam. Verum id non miror. video enim multos libros in al-
bum illud non eſſe relatos. neque eſt quicquam eo catalogo inep-
tius. Reperi *γερονικὸν* breve cujus auctor dicitur Georgius Mona-
chus. cum codicem ad dies decem intendum ſuſſi, ut inde excer-
perem quæ ad Scaligeri inſtitutum facere judicaret, ſed non eſt

hic ille historicus quem summus ille vir desiderat, quemque ipsi aliquando habuimus & legimus. Nos etiamnum habemus excerpta luculentissima quæ ante multos annos e Græco illo chronographo confecimus, quem Onufrius & Sigonius Sicularum fastorum nomine indigentant. Liber magnus est, qui hodie in Palatina Bibliotheca asservatus. ex eo facile fuerit totum ferme Eusebii Chronicon in integrum restituere, quod non dubito Scaligerum ex ingenio felicissime præstiturum. Constitui tamen illa ipsa, quæ sola in potestate nostra sunt, excerpta ad illum mittere. Ferrerius autem Bibliopola in Bataviam certum hominem post biduum aut triduum missurus est. Vtemur ea via, nisi melior interea se nobis ostendat. Tussis nostra adhuc nos vexat, cui curandæ post pharmacorum portionem & φλεβοτομίαν rationem aliam inire suadet medicus. illo iubente cœnare levissime, vinoque in totum abstinere nisi in prandio instituimus. jamque meliuscule habere cœpimus. Vale amplissime vir, & nos ama. Lutetiz Paris. IV. Kal. Oct. 613 13 CI.

EPISTOLA CCXXVII.

EIDEM

A Cœpi, Præses amplissime, utramque epistolam tuam, & quam ad Scaligerum & quam ad me. hanc legi lubentissime, illam curabo diligentissime. Sed quod scribis, ut fidei tuæ apud summum virum testimonium præbeam, nā tu, amplissime Præses, frustra es. Scit Scaliger unum te, aut certe cum oppido paucis, unum, inquam, esse qui præstantiam ingenii illius aut possis pro tua eruditione, aut velis pro candore tuorum morum ἀξίως æstimare. Ego memini non unis literis familiariter cum ipso agentem scripsisse ipsi, vix dum esse mihi inventum, te uno excepto, qui in pendendis ipsius meritis mihi satisfaceret. De hoc autem officio tuo scripsi nuper adfatim & iterum quoque scribam prima occasione ubertim. Quod scribis de gaudio tuo ob natum puerum, nemo est bonus & Reip. amans, quem is nuncius non compulerit manus in cælum tollere, & Deo Opt. Max. gratias agere pro tanto hoc
tam-

tamq. insigni beneficio, quod utinam iterumque utinam firmum præstet nobis ejusdem supremi benignitas. Scis vetus dictum sapientis: *πὶ μέγαλα ἔχει δῶρα μέγαν ἔχει φόβον*. nos autem qui sumus aut qui vivimus: aut quotusquisque est, qui tantum bonum satis grato erga Deum immortalem animo prosequatur? Verum hæc illi curæ, cui uni salutem suam servata Gallia toties debet. Librū tuum mitto tibi, quando sic voluisti. ego nondum absolvi ejus lectionem, factus lentior Patissonii nostri lentitudine, ut livorem uvaducit ab uva. Sperabam ruri per has vindemias hac oblectatione me fruiturum. Sed turbat valetudo: nondum enim febri caremus, quæ eo suspectior quo remissior. Domi nos continemus, nisi quod heri maximum virum Florium Senatorem invisimus. Odoctum solide hominem! de quo plura coram. plura enim nunc febris non permittit, quam hac nocte solito graviores sumus experti. Deus te servet, amplissime Præses, & nos tecum. Vale. Kal. Octob. Lutetiz Paris. c13 10 ci.

EPISTOLA CCXXIIX.

CAROLO LABBÆO.

GRatum mihi etiam atque etiam, eruditissime Labbæ, quod de reditu in patriam tuo fratriſq. fecisti me tuis literis certiorē. posthac de studiis & inceptis vestris cum libebit, & quoties libebit, mecum δὲ Ἐπιφάνῳ [*ὃς φησὶ ὁ μέγας ἐν ἀγίοις Βασιλεὺς, δεινὰς τῶν Σοφιστῶν φίλων συνεργασθεὶς τὴν περυσίαν*] pro necessitudine mutui inter nos amoris ageris. Mihi semper longissima quæque a te aut fratre tuo epistola, sicut olim de Aristophaneis versibus dictum, accidet gratissima. Neque deero officio, quia rescribam statim, & paria vobiscū faciam. Amo enim vos *καρῶς μᾶλλον*: & de utriusque vestrum studiis nihil mediocriter animo concepi. Pergite modo quo cœpistis pede: & laborum, quos Musarum amore alumni ipsarum sustinent, ne vos ante pigeat aut poeniteat quam *μέγα πρὸς ἑσσομένοισι πνεύματι* in lucem protuleritis. Locus Glossarij, de quo ad me scribis, alium Oedipum desiderat, aut tempus certe ad de liberandū. Eger enim ista scribebam & scribo: cum mensem totum & quod excurrit

rit gravis *Ἀσπὴ* nos vexasset. Accedit languor animi propter publica negotia, quæ etiam sic affectum prodire cogunt in publicum, magno valetudinis incommodo, rei familiaris autem comendo plane nullo. Iure, mi Labbæ, indignamur: miramur etiam, quæ hoc fiat, cum nova quotidie testimonia non vulgaris benevolentia Rex nobis exhibeat. Sed omnino latet aliquid *εἰδωμύχ*. Itaque videbimus & *οὐτὶ τῷ Θεῷ* in posterum providebimus. Vale, & nos ama. III. Eid. Nov. clb lcc i.

EPISTOLA CCXXIX.

DAVIDI HOESCHELIO.

DE Phrynicho magnas & habeo & ago tibi gratias. Næ multum tibi meliores literæ debent, qui ipsarum illustrationi tantum operæ impendas. Erat sane ille criticus & Nunneseii & tuæ etiam opus indigus, Vtinam ita res ferrent tuæ, ut omnes ejus generis eriticos veteres recensitos te, atque isthic editos, beneficio tuo haberemus, Neque enim nescis quam multa sint apud Pollucem, Harpocracionem, Hesychium *τῶν πατρῶν*, & alios similes, quæ corrupta, quæ obscura. Tibi porro facile futurum, hac diligentia, hac eruditione viro, eā præstare in editione scriptorum ejusmodi, quæ temere ab alio, *οἷος οὐκ ἔστιν ἐπὶ τοῖς ἐκείνῳ*, si forte unum aut alterum excipias, expectari non queant. Aude igitur, mi Hoescheli, & fac obsecro, ut immortalibus tuis in rem literariam beneficiis accedat hic cumulus. Quod tamen non ea fine dico, ut ab editione Præcopii, quam paras, te avocem. quin oro te potius atq; adeo obtestor, ut ab Instituto consilio, nisi re confecta, dimoveri te non patiaris. Ego cum de illius nobilissimi scriptoris editione coepi cogitare, idem & tibi venisse in mentem nescivi. simul ex Notis tuis ad Photium de voluntate tua cognovi, mutata sententia & tibi & magnis viris, quos *ἀγαθὸν τὸν* nactus es *ἐπὶ προέδωκας*, cedere constitui. Sive te intueor, & eruditionem, quæ in te est, sive elegantiam librorum qui isthic eduntur, cur tibi statione illa cedere debeam, justissimas causas invenio. Satis hoc superque ad nominis nostri commendationem futurum, si observatiunculas nostras non censueris
indi-

indignas, quæ operi tuo a te intexantur. ἔταῦτα μὲν ταῦτα. Vale amicissime & *πρώτα πρὸς* Hœscheli. Auctores post Suetonium dudum prælo subjectos propriedem a nobis expectare te jubeo. Lutet. Parisiorum xv. Kalend. Decemb. cīd id cī.

EPISTOLA CCXXX.

JOSEPHO SCALIGERO.

Illuſtriffime vir, invenimus tandem quaſitum fruſtra haſtenus librum quem deſideras. Cum enim hodie apud ampliffimum Thuanum auდიſſem Franciſcum Pithœum affirmantem, viſum ſibi non ita pridem illum codicem in Medicea, quæ nunc eſt Regiſ, bibliotheca: conſtitui egomet mecum nihil inexpertū relinquere, neque ante rem penitus exploratam conquieſcere, Inde igitur e veſtigio in bibliothecam: ubi tandem πάντα διφθάρως latitantem iſtum Hylam invenimus, atque in lucem protraximus. Liber jam eſt in manibus ἑπείτα ἀεὶς Thuani. qui eo tandem inclinavit, ut ipſum exemplar ad te mittatur. Cras, opinor, aut poſt diem tertium fidei præſtantiſſimi Buſenvallii eum codicem ſumus commiſſuri. Interca hæc ad te ſcribenda duximus, ut ſcires, διαιμονιώτα πρὸς ἀνδρῶν, neque Thuanò facultatem neque mihi voluntatem deeſſe, aut de futuram unquam tuiſ ſtudiis inſerviendi. Σοὶ δὲ Θεὸς τόσα δόξ' ὅσα φρεσὶ ὅποι μοι μοιῶται. Vale & me ama conſtanter. Lut. Pariſ, xix, Kal. Jan. quem annum, cum aliis quamplurimis, cupio & inchoari & exigi ate ὡς ἐντελέχεια. Iterum vale. An meas omnes acceperis velim ſcire. quinta hæc epiſtola eſt quam duobus hiſce menſibus ad te ſcripſi. Dedi ante quatuor dies ampliffimo legato fasciculum, ubi fuerunt & ad Meurſium literæ. Ab Heinfio nihil accepi literarum; neque illas vidi de quibus tu nuper. Auſus ſum etiam hæſitationes quaſdam meas tibi proponere: exſpecto quid ad utramq; ἢ λην προβλημάτων ſis reſponſurus. Vidimus hic editum nuper Arabè Geographum, cujus verſionem, puto adhuc editam nuſquam: neque hic eſt opinor ille de quo multa Ramuſius Venetus vir doctiſſimus. comperi tamen hunc eſſe, quem laudas tu variis locis: atque eonominè librum illum perco. O ſi iſthic eſſem! quod utinam concedat aliquando mihi ὁ μέγας ἐν ἐργαίῳ Θεός.

Magnum amoris magni erga nos tui, vir inlustrissime, argumentum est sollicitudo illa tuade rebus nostris, cujus mihi & nupera epistola tua testis, & ἔχ' ἡμεῖς amplissimus vir legatus Regius. Agerem hoc nomine tibi gratias, nisi ea esset dudum tuorum in nos meritorum magnitudo, ut quoties de iis cogitare incipiam, (quod facio & lubentissime & sapissime) toties ὑπὸ ἀφαισίαις cogar obmutescere. Qui igitur ἀξίως τῶν σὸν εἰς ἡμῶς εὐεργετημάτων εὐχαριστησὶν ἔχ' διὸς τί ἐμὶ, in testimonium grati animi hoc unum afferre possum, quod gratiis tibi agendis verba me deficiant tuis paria meritis. Sunt autem res nostræ nunc quidem paullo quam fuerunt hactenus meliore loco. Auxit enim Rex stipendium nostrum auris duccenis. Dedit etiam & quidem non poscendi ac ne cogitanti quidem codicillos quibus bibliothecæ cura nobis mandatur: cum hoc tamen, ut morosus ille τυμβογέρας, qui thesaurum illum obfideret, loco ne moveatur. Itaque codicillos non magni facimus: nisi quod benevolentix regis erga nos non leve hoc testimonium. Quod si non obstarat P. R. respectus, pridem factum esset, ut Regis jussu publice doceremus. Sed mirum est, imo vero θαῦμα θαυμάσιον μέγιστον, quantum in dies ac prope dixerim in horas adolescat in procerum nostrorum animis illius reverentia, timor etiam & σεβασμὸς, quem certum est clarissimis notis ante tot sæcula fuisse demonstratum. Ergo etiam fidissimi illius emissarii brevi creduntur revocandi: sequetur mox Concilium Tridentinum, ut fama est. Quid post illa exspectare habeamus, quæ tua est prudentia, facile divinabis. Sed ista omitto. Eusebium tuum nulla re amplius posse a nobis adjuvari, scito. [nam ille liber, de quo scribis, in Bibliotheca amplius non reperitur. Excerpta quæ habui χρονολογικά, mihi nuper ad te. miseram & paucos ante dies Rabulium amplissimi Memii. Qui libri an tibi fuerint redditi, cupio ex te intelligere. Velim etiam excerpta illa quamprimum remittas, futura nobis interdum usui in recensendis Augustæ Historiæ scriptoribus, quorum

rum jam ad umbilicum vergit editio. Induxeram in animum non ante ei operæ manus admoveere, quam prodiiisset in lucem opus tuum, cujus expectatione nimium cruciamur diu, Sed invitum ad editionem hanc amici compulerunt. Atqui alia studia nos habebant. Nacti enim ducem ad studia Arabica, incredibili quadam cum voluptate paucos menses illis literis impendimus. Dux ille fuit Hubertus Medicus, qui Arabicam linguam jussus a Rege in hac schola profiteri, cum a quæstoribus nummum adhuc nullum poruerit extorquere, & scholæ & urbi coactus est valedicere. Vir est optimus, & qui in Africa linguæ principia edoctus, alterum jam annum non infeliciter in eo studio est versatus. Ingratus sum nisi me plurimum illi debere agnoscam. Quanquam nonnihil & nos cum juvabamus, propter aliquem usum Hebrææ & Syriacæ linguarum in quibus ipse operam adhuc non posuit. Ausi sumus συναγωγῆς vocum Arabicarum in usum nostrum tentare. Jamque crescebat moles, cum incepto desistere sumus coacti, Scimus quid in hoc genere sit a te præstitum & stupemus, ac prope dixerim ἐξίσταμεθα τῷ φημίῳ, cum de præstantia divini ingenii tui cogitamus. Vtinam isthic essemus, abiret nulla dies, quin & meliores & doctiores per te fieremus: quod si Deum exorare aliquando contingat nobis, non abibit, quin aliquando conspectu saltem tuo, Σὺ δ' ἀνδρῶν, fruamur. Oro supplex æternū numen, seruet te, & vividam hanc senectutē tuam omni bonorum genere cumulet. Vale & me constanter ama. Lut. Paris. a. d. vi. Eid. Decemb. c. i. d. c. i.

Hæreo in sequentibus: tu quæso me doce.

Heligabali nomen aliter scribendum esse didici ex nummis, lapidibus, & verbi etymo. Sed constantem scripturam omnium librorum Græcorum (Herodiano excepto) & Latinorum an sollicitare debemus? Ego putabam Græcos homines in hoc nomine consuetudine sua usos; qui soliti Barbara vocabula sic efferre, ut ad suæ linguæ analogiā illa torqueant. Græcos Latini sunt secuti.

Salambon in vita Halagabali, est Adonis. Didici ex Hesychio Venerem dictam fuisse Babyloniis Σαλαμβά. inde ergo & hoc

nomen. Sed quæ origo vocis? non enim me expeditio.

Tiberius ille Africa proconsul, de quo Tertullianus Apolog. cap. ix. an est imperator Tiberius? ita omnes sentiunt: ego non possum adduci ut credam illis, obstant sequentia verba: quibus ait Tertullianus, se rem didicisse ab iis ipsis militibus Afris, quorum operausus Tiberius: quod non ferat temporum ratio. Deinde Africa proconsulem fuisse Tiberium imperatorem nusquam lego. Falsissima & ineptissima sunt, quæ nuper prodierunt in illum locum. Onugas nugacissimas! quod sane invitisimus dico: sed non possum non *ανάφλυ ανάφλυ*. Putabam intelligi alium quendam proconsulem Africa, qui paullo antenatum Tertullianum, aut eo juvene Africam rexit. Iuvenio in Fastis Ti. Julium Candidum sub Trajano iterum Cos. an hic est ille Tiberius? Habeo in illum autorem plurima, de quibus tuum iudicium alias *συνέω* sum exploraturus.

Interea doce me verbum illud quo utitur Arabs *أنتى* *أنتى* *أنتى* *أنتى*, an sit a radice *היכת* *previt*. an thema potius sit *הכר*. Doce etiam nos si quid hætenus præter Postelli Grammaticam ejus generis editum videris. Iterum vale.

EPISTOLA CCXXXII.

GASPARI LAURENTIO

Quantum mihi voluptatis tuæ literæ attulerunt, amicissime Laurenti, non aggrediar verbis tibi significare: neque enim si vel maxime vellem, possem tamen. Dicam vero quod res est. Cum enim ærumnas prope intolerabiles veteris amici *Στασια* tam insignis nobis attulerit: par prope gaudium ex eo percepimus, quod data esset facultas declarandi animi mei, & constantiæ in purioris religionis professione. Etenim cum tantopere viderem laborantes *τὸς ἐξ ἐναντίας*, ut falsos de nobis rumores tota Europa (vide hominum stultitiam & vanitatem vide) disseminarent: non erat committendum ut plus illis fuisse animi in tuitione falsarum opinionum, quam nobis in confessione verissimæ veritatis, posset cuiquam videri. Miram sane hominū (si homines sunt appellandi mon-

monstra ex mendaciis conficta) impudentiam! Quid enim fuit, unde hoc sibi de nobis persuaderent? Proferant dictum aut factum meum: & culpæ illos absolvam. **

EPISTOLA CCXXXIII.

JOSEPHO SCALIGERO.

DIu exspectatas literas tuas nudiusquartus tandem accepi, quibus si putas potuisse mihi accidere aliquid jucundius, necesse est te lateat, qui meus sit & quantus adversus te amor, quæ gloriatio mea de tua erga nos benevolentia. parum, inquam, me nosti, si non habes persuasissimum, pluris esse apud me vel brevissimam epistolam tuam, quam ulla cujuscunque Principum diplomata. Sed de meo in te animo & singulari admiratione tuarum tot tantarumque virtutum, non institui nunc agere: & malo apud alios quam apud te. De meis autem rebus agam tecum cis dies paucos uberius, cum aliquid erit certi, & quid nobis sit futurum habebimus exploratum. Nunc cum maxime animi pendebarus, *ἐν δόξῃ μένει ἡ ἀποπάθεια τῇ αὐτῇ*. Habemus enim gravissimas causas, cur mora in hac urbe diuturnior sit nobis suspecta, siue meas unius res privatim spectem, nihil est opinor, quod me hic admodum detineat. piget enim vanas *ἐλπίδας ἐξ ἐλπίδων αὐτῶν κελύδεν*. ut taceam *ἐνδομύχως* alias gravissimas *αἰτίας*, siue rem specto publicam, omnia *ὑπελα*, omnia *σαφεῶς*, ut justissimi metus omnia sapientissimo cuique plena videantur. Verum ista pluribus, uti spero, brevi. Nunc narro tibi, quod tu apud Paulum Apostolum censuisti legendum esse, *παρεβολεύσατο*, non ut editum est, *παρεβηλεύσατο*, reperisse me eam scripturam in antiquissimo cod. *Ἐμμανουὴλ* Puteani. Liber est venerandæ vetustatis, majusculis literis exaratus, habens e regione versionem Latinam longe aliam ab ea quæ est edita. Cujusmodi est quod hic invenimus: nam *τὸ παρεβολεύσατο* versum est, *parabolanus fuit de anima sua*. Nos autem priusquam de eo libro quicquam rescissemus, multos Chrysostomi locos correxeramus, ubi constanter editum *παρεβηλεύει*, cum constet nobis Chrysostomum Pauli hanc vocem usurpasse & scripsisse *παρεβολεύει*. Adscribam

ejus verba, ut iudicio tuo sententia nostra aut corrigatur aut confirmetur. Primum igitur quod interpretatur eam vocem Chrysostomus ἐκδιδόναι ἑαυτὸν κινδυνούς : non τὸ ἀβουλεύσασθαι sed tuæ lectioni ea interpretatio convenit. Nam alibi dixit Chrysostomus : ὁ παρὰ βόλως ἑαυτὴν τοῖς κινδυνούσι ἐκδίδωσι, & ἀβουλεύεται κινδυνούσι. Perperam igitur in ea scriptum, αὐτὸς παρεβλεύσατο τὸ ἐξέδωκεν ἑαυτὸν. Male etiam, ὅταν ἰδωμεν ἀγίους ἐν κινδυνούσι ἀβουλεύόμεθα. & alibi, ὁ ἐξ ἐχθρῶν κινδυνῶν ἀποσοδοῦν τε γνήσια καὶ εἰδὼς ὅτι ζήσεται μὴ ἀβουλεύσάμενος, τε γνήζεται δὲ τοιαύτῃ πολὺν &c. Omitto similes alios ejusdem magni patris locos : ubi constantissime editum ἀβουλεύει pro ἀβουλεύει. quod elegantissimum verbum videntur antiqui librarii quasi ex compacto voluisse de notione hominum tollere. Vidi antiquæ manus lexicon parvum, vocum apud Paulum obscuriorum, ubi similiter corrupte scriptum βυ pro βο. Legi etiam apud incertum scriptorem qui in παλαιᾷ regiz bibliothecæ volumine habetur, hæc verba : καὶ αὐτὸς δὲ μικρόν τι ἀβουλεύσας καὶ πρὸς μάχην ὁρμήσας. Non dubito autorem aliter scripsisse. Quid sit ἀβουλεύσας satis tu, magne vir, nos docuisti. Invenio pro eodem πῆγμα ἀβούλιον. quod ἀπλῶς usurparunt pro ἀντιζήτησι. Astrampsyclus : ὁ ἐς ἀβούλιον. ικαῖς. εὐγυμῶ ἐσθ. Et sæpius idem scriptor, in libro quem inscripsit : Λαξυστήριον Πρωταγόρου, ἡτοιμαβύλιον Περσικόν. Veneritne is codex aliquando in tuas manus, haut scio. hoc scio, dignū esse quem lectione tua non dedigneris. Multa in eo vocabula Hebraica, plurima Persica. Autor dicitur Astrampsyclus, librorum bibliothecæ Alexandrinæ ὁπισθογραφὴς : sic enim ipse se vocat in titulo epistolæ ἀποστολῆς ad Ptolomæum Regem. Sed videtur, e Persica aut alia lingua in Græcam opus traslatum, nam sermone recentem Hellenismum sonat. Liber est in bibliotheca Memmii : ubi alia multa præclara vidimus. Si hunc non vidisti, & putas esse tanti (nam res sane non magni momenti : γένεσις nimirum μαρτυρίας ex positura sig norum coelestium) lapidem movebo omnem, ut ab optimo & amplissimo Memmio cum tibi impetrem. Enimvero, divine Scaliger, non contineo me, quin dolore animi mei tibi

tibi aperiam. Cum enim cogito quantum studia mea semper infelicia fuissent adjuncta, si vel paucos menses μαθητεύειν σοι potuissim, proceribus nostris gravissime succensco, qui profectiorem meam & Gallia manibus pedibusque non impedierint. O invisum mihi diem, & nigro lapillo signandum: sed desino inutilium querelarum. Vale δὲ ἀσπῶν, & nos constanter ama. Lutet. Paris. c. 1561. Legebam his diebus observationem tuam super loco Glossarii isto: *desiderata*, λετυργία, πλετὴ. refers ad vota τῶν μυστῶν, hoc est, Catechumenorum & *desiderata* explicas τῶν εὐχαριστῶν. Næ tu homo divinus es; quis non demiretur ingeniosissimam conjecturam? Cum ex Patrum scriptis certum sit Catechumenos assiduas preces fundere solitos, quo liceret sibi ad beatissimum illum τῆς ἐπιείκας diem pervenire. Diserte Chrysostomus pag. 74. nuperæ edit. διότις κατηχεύμενοι commemorat ὅτι μὴ μέγα κατηχεύμενός. Quæ ad amplissimum Thuanum de Josepho scripsisti, impulerunt me, ut tuæque gratiæ conferenda exemplaria Mss. regię bibliothecæ promitterem me suscepturum; si ea mihi traderentur. quod etsi in ejus potestate debuit esse, non tamen puto tam facile futurum.

EPISTOLA CCXXXIV.

THEODORO CANTERO.

EXcufationem tuam de literarum infrequentia, nobilissime Cantere, coadmitte lubentius: quod agnoscam ingenuo cado & mihi apud te opus esse. Facit enim hætenus multitudo occupationum nostrarum, ut non quoties vellemus, sed quoties possemus, literas ad te daremus. Scripsimus tamen ex quo filius huic ad nos advenit ternas. Quæ omnes an ad manus tuas pervenerint, nescio: ex tuis novissimis suspicati cepimus periisse unam aut alteram epistolarum nostrarum. Nam de præclaro incepto tuo illo, & sacrorum operæncorum commentariis nuper affatim scripsimus. Alia item epistola de Clementis loco sententiam nostram tibi exposuimus. Sed perge, obsecro te vir clarissime, & observationes illas tuas de Eleusiniis sacris, aliisque hoc genus, parum ad-

huc

huc liquido cognitis in medium profer. Attuleris eadem opera & ecclesiasticis multis optimæ notæ scriptoribus lucem maximam. Nos in diversis studiis otium nostrum consumimus. Sed ante alia omnia observationes paramus in Spartianum & reliquos illius comites historicos. Tu si quid habes, quo possimus in hoc incepto adjuvari, quaeso te benigne imperti. Feceris rem longe gratissimā. Studia filii tui mihi esse curæ, malo te ex ipsius quam meis literis cognoscere. Omnino sic tibi velim persuadeas, & tui & omnium tuorum esse me quam amantissimum. Vale vir clarissime. Lutetia Parisiorum a. d. XIII. Kal. Jan. MDLXCI.

EPISTOLA CCXXXV.

L A B A E I S.

Mitto vobis, eruditiss. adolescentes, quas ex Anglia superioribus diebus accepi. erat & in fasciculo eodem doctiss. Thompsonis epistola, ubi adscripta salus utrique vestrum sane quam peramanter. Ille me judicium meum poscit super codice epistolarum ad Atticum, qui adhuc penes vos. Respondi non dubium esse mihi, quin primo quoque die cum missuri essetis; simul accepero, beneficio hoc illius usurum & adfatim mox scripturum. Anni sunt opinor sex septem, cum in eo Ciceronis opere, ut mea sententia est, præstantissimo multi fuimus: latent enim in liturariis nostris observatiunculae, quas raptim tunc temporis exaravimus. Quas fieri aliquando publici juris studiosorum non nihil fortasse intersit, utique si opis aliquid nobis Thompsonianus hic codex attulerit. Eum igitur etiam atque etiam commendo vobis, ut ne quid deperat & ex commodo vestro eum mihi tramittatis. Spartiani & ejus comitum inchoata dudum editio, cum ad proximum mercatum Francofurti non possit perfici, lentius jam urgetur. Non accidit hoc mihi contra animi sententiam, cui per quam est volupe in medio opere velut pausam facere, & ut in salebrosa scruposaque via interjungere. Quotidie adolescit in nobis ^{ex vos} scribendi, & otii desiderium ad studia sapientiae & philologiae. Sed nobis non licet quiescere, urgentibus subinde amicis, quibus denegare possumus
nihil

nihil: sed de inceptis nostris plura alias *αὐτῶν ἐπιστολῶν*. Illum oro ut
 praestanti viro parenti vestro, vobisque liberali manu *πᾶσι παρτο-*
κράτῳ ἰδῶν largiatur. Valere Labb. eruditiss. & me quod facitis
 constanter amate. Lut. Par. XIV. Kal. Febr. *κλκ κλ*.

EPISTOLA CCXXXVI.

JOSEPHO SCALIGERO.

VNicam sed oppido gratam mihi epistolam ate, praestantissime
 virorum, multis jam mensibus accepi. Illam dico *χρυσῶν ἀρτα-*
ρίων, quia *ἡμετέροις* meis adeo luculenter satisfecisti. Quo nomine
 nisi gratissimas agam benignitati tuae gratias, bipedum sim ingra-
 tissimus. Docuisti me brevi charta, magne Scaliger, quae neque i-
 pse invenire, neque ab alio discere poteram. Perge, vero, obsecro
 te, atque adeo obtestor, comitate hac erga nos uti: certe fores tuas
 pulsare constanter pergemus. Didici ex literis tuis opus Rambanii
הנכבד כבוד Arabice ab autore fuisse scriptum: quod nos cum
 Latium interpretem ante multos menses legeremus, vel non
 observaveramus, vel non memineras. Postea incidi in magni
 illius magistri verba in epistola ad Massilienses, qua non obscure
 de se hoc ipse testatur. Puto enim *הכבוד גרור* quod ait ibi se Ara-
 bice scripsisse, de opere illo esse intelligendum. Gratissimum etiam
 fuit; quod de diversis paraphrasibus Arabicis Veteris Instrumenti
 me docuisti. Sciebam exstare, atque adeo esse peneste Novi Fœ-
 deris varias interpretationes. de libris *τῶν παλαιῶν* ante literas tuas
 nihil compertum nobis. nisi quod Psalmos a Nebiensi editos vidi-
 mus. Assentior autem tibi vere pronuntianti, difficilius esse quam
 videri voluerint nonnulli, vel mediocrem hujus linguae parare
 cognitionem. * * * * quod eo ferimus in dies impatientius,
 quia videmus *ἡμετέροις* homines de illorum erroribus, non secus
 ac de victa causa veritatis quotidie triumphare. *τοῦτο μὲν λυπεῖ, καὶ*
ἐλπίς δὲ οὐκ ἐστίν, τὸ φρενῶν ἐξίτητον. Utinam viri optimi existimationi
 suae consulissent melius. Sed redeo ad Arabicas Musas, quarum
 amorem sine invidia, credo, profitebimur semper, notitiam vero
 tibi relinquemus; & si quis alius tua vestigia procul adorans, tan-

tum in eo studio profecerit, ut nos alibi occupatos sua industria adjuvet. Vale praestantissime Scaliger, & nos quod facis ama. Lut., Paris. Eidib. Febr. c15 15 c11. De Gregorio Monacho non repeto, quae scripsi jam toties, penes me illum esse, mittendum tibi ubi primum facultas fuerit oblata. Misi etiam ante multos menses excerpta quaedam *ἁγιογραφία*, quae an fuerint tibi reddita, necdum scio. Scripsi autem quaternas ad te literas ante has: de quibus non constat mihi an ulla acceperis. Vidi, sed obiter, opus recens isthicusum, Dactyliothecam: magna laude dignus illius autor. Nescio an inciderit aliquando in manus tuas anulus, cujus *ἐμμάγμα* mitto tibi: lapis est quem onychem periti gemmarum vocant, opus solertissimae manus. Vidi & alium hisce diebus, in quo sculptum caput hominis arietinum cornu gestantis. Simul vidi, venerunt in mentem quae de Alexandri appellatione Arabica a te didiceram. Sed negabant periti harum rerum, eam esse faciem Alexandri, Philippum ipsi indigetabant: tu quid censes? nam ecce & illius exemplum. Cum hoc autem ex te scire cupio, tum illud magis, quid de illorum veterum scriptis iudices, qui Alexandrum non Philippo fatum, sed rege quodam Aegypto, qui ipsis dicitur Neftenabo, tanta cum asseveratione confirmant. Scio rem ridiculam: sed miros quid fabulae originem dederit: nisi forte illae ipsae imagines quae ad Ammonem genus illius referebant. Fabulam illam legere meminimus apud Josephum Hebr. editionis Italicae, Callisthenem quendam *Ἰουδαίου* qui in Regis Bibliotheca, itemque in alio scripto de vita Alexandri, qui Georgio M. & Theophani adheret. tangit & Cedrenus: & Hebraei quoque alii. sed quos nihil moror. Nactus sum Arabicorum proverbiorum libellum oppido elegantem: cujus exemplar, si ejus tibi copia non est, manu mea tibi describam hac mercede, ut quae in illo non capio, tu me doceas. Est quidem adjecta versio Latina: sed quae saepe nihil ineptius. Mense Decembri cum ad te literas darem, adjeci epistolam ad Meursium, sed periisse naufragio tabellarium narrabat heri nobis amplissimus Busenvallius. Sed quia mense eodem saepius ad te literas dedi, scire ex te velim

velim qui perit fasciculus, sitne is in quo erant literæ ad Meursiū.
nam ille pridem silentium nostrum accusat.

EPISTOLA CCXXXVII.

DOMINICO BAUDIO.

Primum tibi pro eo ac debeo, amicissime Baudi, ex animo gratulor, quod ex ipsis pene Orci faucibus ereptus, salvus tandem atque incolumis isthuc perveneris. Habes igitur, ὡς ἔστιν καὶ ποιητῶν χορηγία, luculentam materiam, in qua fecundum illud tuum & μεσοπλάστι ingenium exerceas. nam si ἡδύσασθαι γὰρ μανηῆας πόνον, quanto illud suavius, tantum Opt. Max. Dei beneficium fidibus tuis numerosissimis aptare, & memoriam illius posteritati consecrare: Deus bone, qui fluent numeri ex isto mellito plane ore tuo, si stylum semel in manus sumpseris? puto equidem, licet alte in animum tuum præsentis adeo periculi metum descendisse non dubito; longe tamen nobis, qui tua omnia miramur, descriptionē tui casus fore suaviorem, quam acerbum fuerit tibi frementis undique maris & indignantium undarum murmur. Excusationem tuam lubens accipio. Non commissemus ut esset ea opus, si hospitium tuum habuissemus notum: quod cum te sæpius rogarem, semper sum expertus inexorabilem. Constitueram nihil non tentare, qui possem officio fungi, & domum te visere: sed consilium meum præceps discessus tua antevertit. Ἀλλὰ ὅτι μὲν περὶ τῆς ταχέως ἐκείνης ἀχλύος. Cum præsertim in nobis sit mutuarū literarum commercium exercere, quas vere dixit ὁ μέγας ἐν ἀγίοις Βασίλειος, δεινὰς εἶναι καὶ τῶν δόκοντων τῇ παρουσίᾳ σκιασφῆν. Vale doctissime Baudi, & si me amas, viro amplissimo Mæcenati tuo, quem ego juxta tecum & colo & observo, plurimam a me salutem. Equidem inter adversa mea refero, quod proficiscentem illum a nobis cū sæpius quæsierim, invenire tamen non potuerim, ut præsens præsentī vale dicerem, & veteri verbo rogarem, nunquid vellet aut juberet. Iterum vale. Lutetia Paris. Eid. Feb. c. 1611. raptim more meo, καὶ ὑποστροφόμενος.

HOc primum à vobis peto, amiciff. & eruditiff. Labbaei, ut silentij diuturnioris mei cauffam aliam ne putetis effe, quam vel corporis languorem, vel continuas occupationes, quibus *ἐν τῇ κατὰ φύσιν ἀγῶνι* Multos jam menses venit in parte curarum mearum opus institutum, quod non nescitis pridem effe subjectum proelii; sed illud ipsum quotidianis negotiis antevertentibus, ita lente procedit ut sæpe & me & typographum pœntuerit incepti. Adde quod institutz ab initio breviores notæ, currente stilo prolizæ annotationes sunt factæ. Videbit lector meus, si quam impensioris operæ gratiam mihi sit habiturus. Ego non possum a genio meo impetrare, ut studio brevitatis, quæ scio obscura, prætervolem. De Epistolis ad Atticum habeo gratias; quanquam simul in eum librum oculos conjeci, nescio quomodo spes, quam conceperam de illo codice, caput minuire. Sed expendam accuratius, & quid inde sit expectandum, proximis *ἐν τῇ διδωρῇ* literis significabo. Quicquid autem sit, eruditissimo Thomsoni certum est gratias agere. De notis Polybianis multum vos amo. Oro enim ut si quid posthac ejus generis in manus vestras inciderit: mecum velitis communicarum, ea quidem lege, ut omnia mea sciatis effe in vestra potestate. Quod ex animo & sincere me loqui experiemini, cū periculum facietis. Gaudeo venisse in tam bonus manus Eusebij illud Cujacianum Chronicum. Sed amabo, si quid est quod *τελεωμεν* Scaligero possit effe usui, omnibus modis in eam curam incubite, ut quamprimum ad ipsum mittatur. Nam vix longiorem moram res patietur, ubi semel, quæ nuper hinc misimus, receperit. Hæc raptim exarata boni consulite, & valete amantissimum par fratrum Charis Parenti vestro V.C. plurimam a me salutem. Lut. Par. XIII. Kal April. MDCCII.

ACcepi, magne Scaliger, epistolam illam tuam, qua ad *ἐν τῇ κατὰ φύσιν ἀγῶνι* mea

Ita omnia leniter adco mense Januario respondisti. Quid prius in te admirer nescio: benignitas sine magnitudinem, an sapientia, &c. &c. Eccir illa ut etiam inter gravissimas occupationes tuas, ne mihi quidem incognitas, otium tamen iis literis πῶμῃ καὶ τῶν αὐτῶν aut invenires aut fumeres. Per hanc, qua non me, qui tenuis & tenebricosi ingenii mei sum mihi conscius, sed vero omnes, qui ἀπ' αὐτῶν genus hoc literarum tractarunt, aut nunc etiam in eo studio versantur, longe superasti: plurima docuisti me unis illis literis, quæ neque ipse scivi, neque ab alio potui discere. Ago igitur tibi, divine vir, pro hac tanta comitate tua non quas debeo, neque enim possum: sed certe quantas possum maximas gratias. Quantum autem gaudiorum epistola illa tua mihi attulerit, malo te ex nobilissimi & amplissimi Basenvalli sermonibus, quam verbis meis cognoscere. Et scis tu, opinor, non remissiore nos flagrare discendi cupiditate, quam fuere semper magna, & nunc cum maxime sunt, illa impedimenta πλυνθῇ, quæ me in hoc stadium ingressum ἔβλαψαν τῶν πρακτικῶν. Non igitur dubitandum tibi, σεβασιμῶντι Scaliger, quin hoc jucundissimi officii genere, velut adamantinis quibusdam vinclis, æternum tibi me obligaveris. Quod autem lucubrationum tuarum in Martialem aliquam spem nobis commoves, minam quidem a gravioribus tuis curis tantum esses tibi otii, ut perficere quæ video esse a te inchoata, posses. Cæterum si hoc Deus firmiter aliquando evenire, quid illo Bæbalione infelicius? aut quis nobis felicior? nisi quod ille quidem χακοδαίμων ὅτι ὦν παρὰ τὸν αὐτῶν καὶ ῥῆμα, dedecoris sui probrorumque sensum habet nullum: ego magnitudinem quotidie reputans tuorum in me tot tantorumque beneficiorum, cum ne testandi quidem animi mei adversum te grati rationem ullam inveniam satis idoneam, jure ἀδύνατον te καὶ σπουδὴν ἔχειν. De iis quæ impendere nobis scribis, eo facilius tibi assentior: quod rumere jam negotia videntur. Possem de eo plura: sed malo ἐπ' ἔχειν, & melius ista coram prudentissimus legatus. Ira autem est non cessat in dies, in horas per literas, per ministros suos ἡ χεῖρ τοῦ κρείττονος. * Ἐκ τῶν ἑρμηνειῶν καὶ ἡ δὲ ἡμῶν παροξύνει,

Ille quidem fidel tenacissimus, etique amantissimus: sed mira est
 ἡ τῆς μορμύρας ἐκείνης διουότης, *mira cōpya*. Itaq; ut ais vere, in præcipi-
 ti stant res nostræ. Cujus rei quoties in montem venit [venit autē,
 ut par est, sæpissime] aliud nihil minuendo meo dolori invento,
 nisi hoc unicum ut τὰ μέγιστα τῶν ὑπὲρ πάντων ἀγαθῶν, *literulia* me in-
 volvam meis. Quod tamen ne serio possim, multa obstant. Sum
 enim, mi Scaliger, occupatissimus: qui dies totos per sæpe in nu-
 gis cogar ponere: maximo studiorum & inceptorum nostrorum
 damno, quorum propterea deserendi impetus nos sæpe cepit. Co-
 natus nostros in Arabicis literis non tam rei difficultas, quam Hu-
 berri mei discessio & instituta editio Spartiani ac reliquorum
 hætenus intetruperunt, ne dicam abruperunt. Video longum esse
 iter, non dicam ad cognitionem ejus linguae perfectam, sed vel
 mediocrem notitiam. Nam quod veniste sic ut nihil possit magis
 scriptum a te, in aditu blandiri hanc linguam; cum vero intus ad-
 missus fuerit aliquis, commendatitius esse opus: id inquam experti
 reapse nos sumus. Initio cum huic curæ primum adjecimus ani-
 mum, comparationem quandam institueramus Hebraicæ Arabi-
 cæque linguae: quo incepto, fatebor enim ingenue, visi sumus no-
 bis per dies aliquam multos belli homines, qui eramus sperdæ
 meri. Fruantur illi sane opinione sua, qui ex aliquot pagellarum
 intuitu, non enim lectione, fatis scio, repente prodierunt Arabes.
 Tu Scaliger unus Europæorum, ne dicam mortalium, eam lin-
 guam pariter cum tot aliis familiarem tibi reddidisti. Sed oro, ob-
 secro te per Deum immortalem, ingens illud opus, quo dictiones
 Arabicas interpretatus es, publico ne invidæ diutius. Nā te silente
 quis tam temerarius qui mutire audeat? Inciderunt in manus meas
 chartæ quædam in quibus principium est Dictionarii Gallici, Ara-
 bici, Turcici; quæ fragmenta si tuis studiis putarem aliquid pro-
 futura, omni ope contenderem, ut vel illas ipsas scidas, vel ex plar
 ipsarum manu mea descriptum haberes. Initium infra subjeci. Tu
 facile ex unguibus leonem. Scripsi etiam nuper de Arabicorum
 proverbiorum libello, sane venusto. Eum nobis descripsimus,
 missuri

missari & negotiorum, si faciant, aut eo cures. Arabem Geographum a te versum non esse per mihi dolet. Ego si isthic essem tuum agerem. *ἡ ἀπορία* noque abiter, quin aliqua *μνησὶ* extorquerem tibi illius libri interpretationem. Nam etsi possumus jam ipsi nihil, mirum tamen quantos nos innocentissimorum horum, & studiorum amor teneat. De Tiberii proconsule omnino acquiesco sententia tua: quæ æque vera est aut sic verisimilis, ut qui meliorem non attulerit causam dicere non queat, quin illa pro recta & certa sit nobis recipienda. Equidem nullus dubito ita esse ut scribis: & Tiberii proconsulem appellari missum a Tiberio. Ergo etiam nomine hoc *πῶλλας οὐ καὶ οἷα καὶ ὁμολογῶ χάριτας*. Proconsulum appellatio quæ Imperatoribus quibusdam tributâ legitur in saxis, me quoque in admirationem rapit. nam veterum, quod sciam, nemo causam aperit, tam insolentis appellationis. Hariolabamur nos repetitum ad honorem cuiusque istorum principum. Senatus consultum vernus, quo perpetuus proconsularis Augusto fuerat decretus. Dio extremis libro LIII. dedit, inquit, senatus Augusto *τῷ ἀρχαῖο καὶ ὑπὸ τῶν ἀντιπροσβουλῶν ἔχον ὅτι μὴ ἐν τῇ πόλει ἔπαινον καὶ ἰσχυρὰ, καὶ οὐκ ἄλλως ἔχον*. & notat ibidem, ceteris quoque principibus honorem eundem esse tributum. Omnes igitur proconsules: sed cur titulus hic a quibusdam solum, non in universum ab omnibus, fuerit usurpatus, id vere dicere non possum, De Georgio Monacho velim scire quid sis iudicaturus cum legeris. Ego mihi videor nonnulla observasse, in iis præsertim quæ contra Eusebium disputantur, tuis eruditissimis oculis non indigna. Ad id tamen opus, quod nobis nunc in manibus, pauca interveni que essent usus. Et præterea peccata non pauca in assignandis illorum principum temporibus. Expectabo tamen iudicium tuum. Rabulium paucis diebus post novissimarum mearum scripti-onem missionemque accepi. Quod tunc non significavi, nolim vitio mihi vertas. Nam etsi in urbe tum fuit, cum illam epistolam scriberem: ego tamen id penitus ignoravi. Nam ille nobilis cui deferendum manderat, post suum in urbem adventum, dies plures

272
 eulos fervavit apud se, ut completum in itinere faceret. Deinde ve-
 nit ipse ad me, & cum multis summa tui observantie indicis, li-
 brum reddidit, quod & meæ & illius quoque fidei causa volui te
 non nescire. Vale magne vir: & me ama. Lut. Paris. a. d. vi. Kal.
 April. cis 1621.

Initium Lexici Gallico-Arabico-Turcici, a Masiliensi quodam
instituti, qui pueritiam & adolescentiam egit, minister filiorum
Fessani regis.

Agc. ~~CONFIDENTIAL~~ ~~SECRET~~

Abbaiff, 420 1000

Abandonner, תרך תרך

תִּכְרָא Abandonnement, מִתְרַכָּא

Abatre, נאִינר אהבט

נאָרמק צאָרד, Abbay,

Abbaier, אבאיר *cras subscriptum* אביר

Abbregeé, 773 773

Abbreger, מנחם נחמן

Abrevoir des chevaux, **אָברװירן פֿון קעניש**

Turcica ultra dimidium ~~non~~ non sunt adjecta: hoc est ultra vo-
cem *Changur*. Libellus proverbiorum, de quo dicebamus, dici-
tur collectus e scriptis cum aliorum cum תורת אבובד. Abuobed, si
forre de hoc aliquid tibi compertum. Inveni in eo illud Pythago-
ricum, תנן מן האדם מן האלהים פסוקים תנן מן האדם

EPISTOLA CCXL.

JUSTO LIPSI O.

PAulus Prevotius, qui tibi has redditur⁹ est, Lipsi præstantissime,
disciplinæ tuæ cupidissimus *et ceteris*, et si jam tibi notus, commen-
dationem tamen nostram, neque tibi ingratam, nec sibi inutilem
fore judicavit. Egerunt igitur mecum rogatu illius magni & præ-
cipuæ apud nos dignationis viri, quos Prevotius cognatione at-
tingit, ut meo & ipsorum nomine te orarem; velles *ut te scriberet*
et ad id ad xlvij. p. xlvij. juveni ad familiaritatem tuâ aditum patefacere
Puto & amplissimum Thuanum pro suo in cognatum conjunctis-
simum affectu, hac sine literis ad te daturum. *Mihi vero rem hanc*

gratissimam feceris, si commendationem hanc meam aliquid apud te ponderis habuisse significaveris. Hoc volui hac epistola; nam de studiis nostris, cū quod scriberem non deerat, otii tamen inopia cogimur. *ἡ γὰρ* At Senecam tuum quando videbimus? jam enim prae desiderio & cupiditate ejus operis tui *καὶ τῆς μελέτης*: sed non dubitamus futurum hujus morae pretium grande. Vale praestantissime Lipsi, & me quod facis ama. Lutetiae Par. Kal. Apr. *αὐτοῦ*.

EPISTOLA CCXLI.

HENRICO LINDENBROGIO.

TV quidem, eruditissime Henrice, sic ad me scribis, quasi nunc primum inter nos literarum iustitueretur commercium. Ego tamen videor meminisse, ante sex credo annos, antequam Genavam relinquerem, & accepisse literas a te & statim respondisse. Petierunt credo meae neque tibi unquam visae. At animo nostro jugis ex illo tui memoria haesit, & eruditionis tuae atque virtutum aestimatio. Quod igitur *καὶ ἐν δούτοις πάλιν ὁ αὐτὸς λόγος* lacessis iterum, & ad scriptiōnem provocas, rem facis gratissimam. de notis vero, quas misisti, multum te amo. Sum sane nunc in eo, ut opera nostra lucis aliquid nobilissimae historiae scriptoribus accedat. sed me *ἡμεῖς* destituunt multa necessaria praesidia. Et erat fortasse satius Camarinam hanc non movere, nisi pudor vetaret inchoatum opus *ἀτελείῃ* deserere. Piget certe incepti: cum possemus studiis melioribus hoc temporis impendere. Nam in ea urbe me nunc esse, quae invito licet ac reluctanti plurimum temporis suffuretur, scit optime Fridericus frater tuus, qui cum mihi vetus & carissima intercedit amicitia. Vale eruditissime vir, & me constanter ama. Lutetiae Paris. III. Non. Mai. *αὐτοῦ*.

EPISTOLA CCXLII.

DAVIDI HOESCHELIO.

DE Homiliis Chrysostomi magnas ex animo gratias. Legeram superioribus diebus pleraque illarum in Regis Christianissimi bibliotheca; ubi beatissimi illius patris scripta exant quam pluri-

ma antiquissima descripta manu ut plurimum. Ideo dico, nesci quid posthac ejus generis sis editurus, & Regiis libris uti velis, scias licere. Dabo enim operam, ut codices nostros, quoties postulaveris, non desideres. Sed de Chrysostomo minus te jam laborare opinor: qui totus sis in Procopii editione adornanda. Laudo consilium, teque hortor, ut non prius, quam re confecta, quiescas. Curaveram describendum e Regio codice elegantissimum illum scriptorem. Nactus enim semel tam insignem thesaurum, parum me putavi consecutum, nisi extra periculum ponerer ejus quandoque carendi. Si putas futurum ere tua, ut mei exemplaristibi faciam copiam: ubi primum dabitur occasio, id ad te mittam. Scio Josephi Scaligeri codicem indidem esse descriptum: sed illum homo imperitissimus, ut a Thuano accepi, descripsit: meum non multum variare a regio possum tibi affirmare, Adjiciam & notas meas ad oram libri, si per tempus licet. Fac igitur nos de tua voluntate quantocius certiores. Ad autumnales nundinas, aut si possum maturius, Francofurtum mittam ad clarissimum Bongarsium, quem scio curaturum ad te antiqua fide. Tuas igitur expectabo. Vale amicissime & eruditissime Hoescheli. Lutetiae Parisiorum a. d. III. Eid. Maji 1610 cii.

EPISTOLA CCXLIII.

FRONTONI D V C A E O.

SIc est profecto, ut scribistu, eruditissime Duce: inter illos qui de literis hac ætate bene merentur, non postremi, πολλοὶ γὰρ εἰς δὲ censendi sint, qui in Græcorum Patrum illustratione operam ponunt suam. Quo in genere si nostrorum hominum præclara ingenia hodie occuparentur, haut paullo fortasse meliore loco Orbis Christiani res fient. Nunc tam honesti studii, tam utilis, tam denique suavis ac jucundi quam paucos amor tenet, omnes videmus. Quo magis te ex animo, vir doctissime, pridem amo, qui multorum beatissimi Chrysostomi scriptorum publicatione omnes meliorum literarum amantes æterno beneficio tibi devinxisti. Sed perge, obsecro te, in hoc præclaro incepto: & si quid aliud vel

vel illius magni Patris vel aliorum veterum penes te latet, publice adhuc invisum, id ne invidē nobis. Narro autem tibi, si forte nescis: Henricum Savilium excellentis ingenii & admirandæ eruditionis virum, in eo nunc esse, ut omnia *ἑρυσσώρημον* & *ἐκείνη* καὶ *πᾶσαι* *δουλοῦντες* Πατρὸς opera, Græce Latineque in hac urbe edenda curet. Egit ille mecum per literas, ut si quid possem ad tantum opus symbolam conferrem, seque aut re aut consilio irem adjuvum. Magna illi ex Angliæ, Galliæ & Germaniæ bibliothecis parata subsidia. Tibi quoque si compertum fuerit, quod scire illum melius sit quam ignorare, oro quæsoque velis ipsum admonitum. Feceris rem non minus publice utilem, quam illi gratam, & hac tua humanitate dignam. Vale Ducæ eruditissime *ἡ εὐνημερῶν* *Ἀγαθὴ*. Lutet. Paris. Eid. Majis c13 13 cii.

EPISTOLA CCXLIV.

JOHANNI TORNAESIO.

AIntu? quaternaste ad me literas dedisse? nam ita scribis in illis, quas nunc ipsum Drovardus noster mihi reddidit. At ego sancte tibi affirmo, vir optime & eruditissime, unas solum tuarum in meas venisse manus, ad hunc diem ex quo Lutetiæ factus sum civis. Si fallo, tum me non ille fabularis Iupiter, sed *ὁ ὄντως Θεός*. Quid? tu me putas tamdiu tibi debiturum fuisse responsum? supra modum aut inhumanus sim, aut officii negligens: quorum neutrum velim posse mihi vere objici, & spero sic hætenus vixisse, ut non possit. Nam quod ad illas non tulisti responsum quas fateor & ipse accepisse, causam dicet tibi qui eas discedens a nobis mihi reddidit amicissimus Vilartius qui & Concautius. Is cum traderet negavit responso opus, cū alię tuę essent in expectatione, quibus simul commodius posset responderi. fatebor ingenue, nactus patronū meū *ἀπὸ πολλῆς*, concessi occupationibus, quæ me assidue distringunt. *Καὶ ταῦτα μὲν ταῦτα*. Librum, de quo scribis, nondum vidi: cum videro consilium inibo qui possit voluntati tuæ mosgeri. Sed mihi videbatur mirum, Regi inscribi Historiam quæ ad hostem ipsius pertinet, & hostem perfidia, scelere, immanitate ante alios

M m 2

notum.

notum, vel nunc quid molitus sit vides. Deus talem terris avertat pestem. Quid faceret, si vires magni nostri regis haberet? nā, mi Tornāsi, pridem esset cum non essetis. O bonum, o justum Deum! ille sua bonitate virtutem principis nostri novis quotidie cumulat beneficiis: ille sua iustitia novum Salmoneum suo sibi jumento malum quærere finit; ridet, & cum fatalis hora adveniret, *καὶ τὸ κακὸν* perdet. o illius expectationem longam! Sed viderit qui omnia videt, qui te servet, mi Tornāsi. Vale. Lutetia Parisiorum. x. Kal. Jun. cld id cii.

EPISTOLA CCXLV.

CAROLO LABBAEO.

Mensis, opinor, est, cum reverso mihi e Thuanæo prætorio, ubi dies aliquot cū illo sermones egeram, tuæ, eruditiss. Labbæ, literæ sunt redditæ. quibus cum *αὐθαρεῖ* respondere cogitarem, nescio quo tamen casu hætenus scriptionem distulimus. Atqui negotia excusare nolo, quæ huic curæ postpositurus fueram, nisi casus alius intervenisset. Hoc ædico, ne tu me putes, chariss. adolescens, parum gratas habuisset tuas illas eruditionis refertas notis literas. Ego vero ita sum factus, ut nullum epistolarum genus præter hoc unum probem, hoc amplectar, in hoc libenter tempus collocem. utique cum ad te scribo, charissimum mihi caput, *καὶ τὰς ἀγιοπαταῖς πεφιλημένον ἔξοχα Μύσαις*. Quod igitur semel te volo monitum, quoties eveniet cumque, ut de literis interrogatus responsum statim non mittam, persuade tibi *τόχις ἡμῖν ὁδὸν ἐντρούσης ἔ σημεῖον εἶναι τὸ το, ἀλλὰ τεκμήριον*. De incepto illo tuo sententiam nostram & audisti sæpius & paucis nunc habe. Placet eximie nobis, quod paras in duo Glossaria omnes illas *πολυσχιδεῖς* Glossas conijcere. Levaveris studiosos harum literarum labore, quem sæpe experti sumus molestum & tædij plenum. Recte igitur feceris, si Latino-Græcum alterum, alterum vero Græco-Latinum concinnaveris, additis, ut ais, literis, quæ sint futuræ indices autoris cujusque *ἑκζηματίς*: puta P. Philoxeni, C. Cyrilli, & ita in aliis. nam & hoc valde probo. nec cuiquam eorum, qui olim in hoc argumento o-

peram

peram posuerunt, fiat injuria. Non improbaverim certissimas
 quasque conjecturas statim representari, cæteris in alium locum
 rejeclis. neque enim aut omnia margines capiant, aut in locis per-
 spicue mendosis expectatione suspendere lectorē æquum fuerit.
 At cum ad conjecturas, præsertim incertas, erit veniendum, notis
 & quidem interdum uberioribus erit opus. In hanc rem parata ti-
 bi scimus ea subsidia a divino Scaligero & propria industria, ut no-
 stram operam non desideres. Si quid tamen est, quod a nobis ex-
 petas, nullius rei ferēs repulsā, quæ quidem in nostra sit potestate.
 Aliorum emendationibus præter Scaligeri quid fieri oporteat,
 quæris. Ego vero nihil putem prætermittendum, quod ad emen-
 dationem aut illustrationem suscepti operis pertineat. Laudo etiā
 consilium tuum de Lexico Græco recentioris ἑλληνισμός: neque
 enim integrum cogitas vocabularium Græcum, si recte ego tuas
 capio; & post tot eruditissimorum hominum vigilias res minus
 jam necessaria. Recentior vero hellenismus adhuc, si pauca exci-
 pias, manet indictus & ἀνισόρητος. Bene igitur de studiis nostris me-
 ritus fueris, si aut Zonaræ lexicon aut aliud πειρασθέντι undeunde
 extuderis & publici juris feceris. Exspecto quid ad tuas sit re-
 sponsurus amicissimus Thomson. quem meminī literis non unis
 spem fecisse nobis Zonaræ. illius Lexici. Eustathij locus de Phil-
 loxeno ita habet: ὁ δὲ ἡ μέγιστος διὰ τὸ σάματ' ἐπὶ τὰς ἀγῶνας, ὡς φα-
 σι φιλόξενον εἶπέν ἐν τοῖς τοῦ Πρωμαίου ἀγῶνι. Colloquia e biblio-
 theca magni Thuani mittam, cum voles, & quicquid meorum de-
 sideraveris; modo remittas cum usus fueris, quia & nobis talia
 possunt, εἶναι ὅτι, esse usui. Αἰδουμένους λαοφάτους laudavimus e libris e-
 dixis, non MSS. Et vidisti puto nuperam Theodosij editionem a
 juvene Helvetio profectionem: aut si nec vidisti, faciendum tibi cen-
 seo, ut videas. Ille juvenis spem facit nobis diversorum Glossogra-
 phorum, qui vix de nomine adhuc vel eruditissimis noti. ψεύματα, ἢ
 ἐπιμυον ἑρέω; κέλεται δὲ με θυμὸς, cum prodibunt, inveniemus, quod est
 in proverbio, ἡτοιμασθὲς ἀποδοῦναι. Quare detertere te nihil ea res de-
 bet. Macrobij locum esse corruptum iudicās recte, sed de eius

emendatione aliter nobis videbatur. Nam ut *lac* sive *lacte* propriū sit ficorum, numquam evincet Macrobius. Scimus enim Græcos Latinosque sapientes in describendis plantis *γαλακτοειδῆ* quendam succum *lac* appellare. Is succus manat e diversis qua herbis qua arboribus. Quare falsissimum, ficis *ιδίον* esse vocabulum. Putamus e libri ora in textum hanc vocem irrepsisse, cum studiosus lector paullo mox eam adnotasset ad sequentem versum: *sumas ab aliis lacte diffusos grossos*. Cetera tu recte. De vocibus *πορφυροπάλιν* & *αριγυρίων* Ⓞ non dubium, quin recte exposita sint in Glossario. Scimus viros eximios recessisse a v. l. sæpe levi, sæpe nulla causa. Nolle factum: ut taceam, quæ bonam interdum versionem non meliorem dicam aliud, mutarunt. Sed condonamus facile viris summis, qui profecto facile *ἄλλοις ἐν δόξαις τοῖς ἀπαθροῦται λόγῳ*, Recte tamē feceris, si talia, cum se obrulerit occasio, notaveris, & lectorem tuum: *ὁ δὲ πᾶσι περ* admonueris, Habes, opinor, ad omnia: finem igitur faciam, si te oravero, ut amplius parentem tuum, & charissimum fratrem matris verbis salvere jubeas. Vale. Lutetiz Paris. *Ἐπιδιέ Καλ. Ιουνίου 1561*.

EPISTOLA CCXLVI.

JOSEPHO SCALIGERO.

Plures ate paucis diebus, præstantissime Scaliger, literas accepi: sed omnes brevissimas, & quæ ad nullam trium epistolarum, quas ad te mensibus Martio & Aprili misimus, responderent: Erant in illis pluscula *ἑτηνοῦ*, de quibus sententiam tuam exquirebā. cum igitur nihil adhuc ad illa responsi ate tulerim, ut meæ fuerint tibi redditæ vereri incipio. Sed nec de Gregorio Monacho ex tuis adhuc potui cognoscere, perveneritne is liber in tuas man⁹ an necdum tui hujus voti sis compos factus. Quia tamen affirmavit mihi Tardizus noster visum sibi conventumque Hagæ Comitatenst amplissimum Legatum Buschvallium, confidimus ego & *ὁ νεώτερος* Ⓞ *ἐπὶ πάλιν* Ⓞ Thuanus codicem illum pridem esse tibi redditum, liberaveris: utrumque nostrum sollicitudine non mediocri, si ita esse literis tuis nobis significaveris. Scripsi nuper ad te
de Pri-

de Prisciano tuo fidei meae a Francisco Pithaeo commissio, ut cum tibi deferendum curem. Quod & facturus sum, ubi primum cui tuto tradam nactus fuero. Defunctum eo labore te esse, quem veteribus inscriptionibus impendisti, narrabat mihi Tardizus. Quare eo nomine tibi gratulor, teque etiam atque etiam oro, significes mihi ecquando tantis illis laboribus tuis finis fruituri. Srat enim sententia, si modo ulla ratione facere possumus, assanias nostras in Spanianum & reliquos Caesareorum temporum Scriptores, non ante publicare, quam tuum illud opus viderimus. Scimus probo quantum Scriptores hi nostri ab illis commentariis tuis possint claræ lucis sperare. Quam obrem etsi urgemur *ῥύττας τῆ ἡμετέρας πάλαι*, ab amicis ac multo etiam magis a typographo, animum tamen obdurabimus, & quamdiu licebit ad illorum querimonias aures obstruemus. Accidit sane haud satis scio quomodo, ut meditati notae breves in eos Scriptores prolixum oppido commentarium scripserim. Sed modum adhibebimus, & pleraque nisi mutamus, sententiam recidemus. ne sic quidem a calumnia erimus, scio, satis tuti. Utinam omnino liceret esse Harpocrati! Deus bone, quamagre mihi est, quod exiguum illud tempus, quod ab aliis curis reliquum fit nobis, non licet totum impendere melioribus studiis. Aristotelis Historias cum Semonis illius tui parentis commentariis quando habituri sumus? per Deum immortalem, vir magne, incumbere serio in hanc curam. Sed & Ensiebium tuum avidissime exspectamus, atque utinam ne exspectemus diutius. Deus Opt. Max. te servet, o salus literarum unica. Vale. Lut. Par. prid. Eid. Jun. c. 15511. Accepi nuper Heinsii tui Tragediam. Miratus sum molitionem tuam, quia *ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ πόλει*, non quæ nunc est, sed quæ olim, isthuc transtuleris. O elegantem gravitatem! o dignum tanto doctore discipulum! parabam ad illum literas & nescio quæ in Nonnum & Hesychium, [sic enim vult ipse] item ad eximium Grotium item tuum, & Meursium quoque. Sed impediit maturior quam putabam tabellarii profectio. Velim illis me excusata, si grave non est, & magis apud amplissimum legatam Busenvallium.

EPISTO-

AVriacum tuam, crudissime Heinſi, ex literis magni Scaligeri primum mihi notam, vidi, legi. Quæris quid ſentiam? Ignosce mihi, dicere non poſſum. ἐπὶ γὰρ ἡμῶς ἐκ τῶν γάμβους καὶ πύχου ἀφασίη. Plane quod iis ſolet qui lupum priores viderunt, id mihi accidit cum tragoediam illam ἐς πόδας ἐκ κεφαλῆς percurrerem: tanta enim admiratione defixus obſtupui, ut hæreret vox faucibus. Tum demum cognovi haud temere ab illo ſemone ſcriptum, eam eſſe compoſitam a te Tragoediam, cui ſcribendæ unus tu ex omnibus qui literas nunc colunt, par eſſes. Mirabar adeo ἀπτόμοντα τινι ἀπτόραον, & (ſatebor enim) ægre accedebam. Diffidebam enim non ingenio tuo, ſed ætati ad quævis alia, ut rebar, aptiori quam ad tragicas τραγωιδίας & graviffimos cothurnos. At tu, doctiſſime Heinſi, non æquales ſolum tuos, ſed omnes omnino, ſi quid iudico, longe a tergo reliquiſti, qui a multis ſeculis in hanc arenam deſcenderunt. Omnia in tuo dramate ἀξία θωπυιασμένη. argumentum magno iudicio electum, & iis, quæ nunc geruntur, accommodatiſſimum: inventio totius ἀποκειμένη ingenioſiſſima: ἡ λέξις πάντῃ μελισταγῆς καὶ αἰσθητικῆς ἀρετῆς ἰσχυρῶς ἔχουσα. Τὸ πάθος ἡ δεινότης μερίσσει καὶ ἵνα μὴ μακρολογῶν, δοκῶ μοι ὅτι καὶ τὰ νοήματα καὶ τὰς λέξεις ἀρετῆς καὶ τὴν ὀργάνωσιν. Deus tibi, γομήσει τὴν ποίησιν, has dotes. Illi igitur honos, illi gloria. Ille te novis ſubinde benedictionum ſuarum incrementis augeat: ille ſervet, fortunet, & in omnibus, quæ iſtitues, quæ molieris, δύνῃ σοι εὐοδῆν καὶ ἐκ τῶν πημάτων ἔχειν πόδα. Si quis eſt qui gloriæ tuæ favcat, is ego ſum: quod ſerio perſuadeas tibi velim. In Heſychio ſedulam te pōnere operam vehementer gaudeo: neque video, ubi melius hæc tua indiſtriæ poſſit occupari: cum præſertim prope adſit Scaliger, quem non dubito vel propter barbaras voces ſæpe tibi vocandum in partes. hoc magiſtro quid potes ignorare? Quia tamen ita vis, pauca enoſtris in illum glioſographum obſervatiunculis deſcribam, & ad te mittam. Subjeci infra illarum διονηγεῖα, Scio poſſe te iis carere: ſed mos gerendus eſt voluntati tuæ. Nonnum habeo in ma-

in manibus ab etudito quodam viro multis locis emendatum, quem esse penes te optarem, & mittam fortasse, cum fuero nactus, cui tuto Priscianum *ἢ τριμύριον* Scaligeri committam. Theocritum ab aliquot annis non legi, itaq; nihil hac in parte sperandum a nobis. Otio enim, mi Heinſi, in negotioſiſſima hac otioſorum matre deſtituimur. Quare lampada tibi curſu trado: unum illud atq; potens, ut quotieſcunq; noſtrorum ſcriptorum aliquid ob oculos tibi verfabitur, noſtræ in ſtudiis infelicitatis veniat tibi in mentem: de qua memini alias ad te ſcribere. Vale amiſſi Heinſi, & vive quam diutiſſima, *ἀνὲρ ἀειπαῖον ἔχων* *ἢ λυδῶν* *ἢ βυρς*. Lutetiz Pariſiorum VI. Eid. Jul. CIO IO CII.

Notas quas eram adjeſcturus, cogit omittere tabellarius horis aliquot opinione mea citius diſcedens, & literas ſine mora ſibi dari jubens. Hoc apud te me volum excuſet, non fallemus expectationem, *οὐδὲ τῷ Θεῷ*. oro etiam te, apud ampliſſ. virum D. Buſenvallium me excuſes *ἢ ἂν ἔτι* nam & ad illum ſcripturus fui, ſi per tempus licuiſſet. Etenim ad eruditioſiſſimum Meurſium: quem meis verbis velim ſalvere jubens.

EPISTOLA CCXLIIX.

JOSEPHO SCALIGERO.

Illuſtriſſime vir, ecquid futura mihi apud te liberioris diſſi paratra venia? Spero equidem: novi enim & *ἐμὸν* tibi bonitatem, & vehementiam tui erga nos amoris. Hac fiducia dico tibi *ἀλγὺν* *ἢ* nullis ambagibus, videri mihi te a moribus tuis diſceſſiſſe, & *καὶ ὁρῶ* *ἢ* *ὅπως ἄλλῃ* *ἢ* *γρηγορῶς* *ἢ* *ἀλλῃ*. Annon ita eſt? plane ita, *ἀφῶν* *ἢ* inquam, *ἢ* *ἐν φῶτι* factus es. Videris ipſe, quæ te mala Circe mutarit, egoſtem factam queror, *ἢ* *μάλ᾽ ἀχρύνει*. Crucior enim animi non inſolita literarum tuarum expectatione. Atqui ſolitus eras hoc quoque officii genere diligentiam noſtram longe ſuperare. Quid igitur accidit, cur ad datas ſub hujus anni principium literas a nobis, necdum ſit reſponſum? ſed perierunt iſtæ fortasse. Illas certe accipiſti, quas ampliſſimo Buſenvallio diſcedenti in manus tradidi, quæ ſamen ſcire adhuc pœte non potui. Binæ omnino

a quatuor jam mensibus accepti: alteras attulit. Belgæ quidē, al-
 teras Tardius noster. & hæc & illæ paucissimorum verborum fu-
 erunt: neque erat in illis quicquam, ex quo meas tibi fuisse reddi-
 tas possem cognoscere. Quod si nobilissimi Busevallii non esset
 fides nota, mire solliciti essemus ego & amplissimus Thuanus, li-
 bro Regio quid esset factum. nunc non sumus: sed de tua solum
 valetudine, quam præster tibi firmam & bonam, roque nobis & li-
 teris *ισχυρῶτα* *ἡμεῖς* Deus immortalis seruet; qui & te & tua stu-
 dia sibi curæ esse tot argumentis approbavit. Vale illustrissime vi-
 rorum. Lutet. Par. vi. Eid. Julius cix 15 cii. Scripturum ad claris-
 simum virum Bonaventuram Vulcanium oppressit nuntius a ta-
 bellario, qui lteras convitiis poscebat. Volui illum monere, nu-
 per cum apud episcopum Bellovacensem ejus bibliothecam spẽ-
 ctarem, casu incidisse in Cyrillum Ms. Græcum, cui erat adjun-
 cta Latina versio, itidem Ms. Inspexi, vidi in ima cera ejus nomen.
 Exilui gaudio, egique cum episcopo ut faceret potestatem remit-
 tendi ad autorem, qui nō videtur pridem opus illud suum amisit.
 Magna profecto jactura, quam posse per me restitui serio læter.
 sed fidem dedit præsul optimus, impleturus cum primum erit per
 quem tuto mitti possit. Autor tamen sim clarissimo Vulcanio, ut
 literis suis beneficium ab illo postulet, quod scio facile impetra-
 turum. Emit ille cum aliis libris Basilea allatis. Hoc si placet Vul-
 canio nunciabis, & amicissimam simul a nobis salutem. Iterum
 vale.

EPISTOLA CCXLIX.

BONAVENTURÆ VULCANIO.

Vir doctissime, diu est cum occasionem cupio mihi dari scriben-
 di ad te, non ex otii abundantia, sed amoris & honoris. Vtrum-
 que affectum large pridem tibi exhibeo. Ita mereretur singularis tua
 eruditio, & earum literarum notitia quas plurimi semper fecimus.
 Indignus sit quem Musæ ament, qui Vulcanium *Ελευθερίαν Μουσῶν*
οὐκ ἀνείκελ non amet. Ego facio, & ex animo quidem. Accipe igitur
 non minus gratum mihi, quam tibi futurum confido, *ἡμεῖς*

de Cyrillo tuo, vixit nunc tuo, erit enim quando volueris. Al-
 leat est is liber Basilicæ in hanc urbem ante menses duos aut tres.
 Basium est autem ~~quod~~ & bono génio tuo, ut eū codicē
 præfulentissimus emeret. Bellovacensis episcopus, mei amantis-
 simus. In illius bibliotheca cum Græce Latineque descriptum am-
 per eum librum vidissem, etiam ante quam in tuum nomen inci-
 derem, subolevit mihi quod reserat. Meminerā enim commovisse
 te ante multos annos spem de Cyrilli editione. Vbi igitur nomen
 tuum legi, & nescio quo casu periisse tibi tantos labores cognovi,
 egi cum optimo præfule, ut tuum librum tibi vellet donare. Non
 multum laboravi: est enim cupidissimus rei literariæ juvande, &
 tui quoque privatim amans. Omnia enim quæ hactenus odidisti,
 & habet, & legit. Quare si eo libro careres, neque aliud exemplar ha-
 bes, scito licere tibi istud repetere. Censeo tamen faciundum tibi,
 ut ad illum scribas: cetera mihi erunt cura. Vale, doctissime Vul-
 cani, & ex his literis occupationes nostras agnosce. Lutet. Parisi-
 xiii. Kal. Aug. cixlxxii.

EPISTOLA CCL.

ANDREÆ SCHOTTO.

DOMAM reversus ex itinere duorum mensium, binas tuarum,
 præstantissime Schotte, simul accepi. Ex posterioribus co-
 gnovi frustra nos fuisse, cum a Candolo tuum exigeremus librū:
 qui, uti narras, in ejus manus pervenit nunquam. Gaudeo non
 mediocriter ~~ταύτην~~ in hoc negotio melius tibi quam ipsum te
 consuluisse. Nam tuus ille Belletus cujus fidem secutus eras, partū
 se tibi præbuit fidelem, cum te infcio in remotas adeo oras, ut alia
 taceam, unum codicem se missurum recepit. Quod quia aliter ac-
 cidit, spero factum, nisi brevi, nisi jam factum, ut velut postliminij
 jure, ad te redeat tuus hic fugitivus filius. At tu si me audis, nulla
 mora manu cum mitte, ne iterum publicæ lucis avidus foras ali-
 qua ratione te invito erumpat. Equidem si quid hic tuum hoc in-
 ceptum possum juvare, opem atque operam meam prolixè tibi
 pollicor. Sed qui habes, fac ut eam typorum Plantinianorum,

cur alium requiras typographum nostratum: contemne quantas te negligentia, nuper sum expertus, tam scriptores post Sueronium curarem edendos. In quibus frequentes adeo moniti sunt commissa, ut me, vere dicam, editionis illius prope pudeat. Declamationes Quintiliani quarum in tuis meministi, olim edidit Parissonius homo eruditus, & in arte fide singulari uti solitus. Ille vir optimus cum ad plures ante biennium transiit, parem sibi fide, industria, & aliis virtutibus in eam rem necessariis, neminem reliquit. Si tamen ita lubet tibi, & codicem tuum ad nos mittere constituisti, omni cura efficiemus, & ut spero, prestabimus, ne te consilij unquam poeniteat. Vitam Demosthenis Augustæ Vindelicorum editor: non enim dubito opus quam emendatissime iri editum. Fidem & amorem in litteras summorum virorum Velseri & Hoeschelii satis perspectam habeo. Justum Lipsium post gravem morbum *paucis* in tuos venisse amplexus, utrique vestrum gratulor. Atque utinam tertius ego vobis accessissem: cupio enim mi Schotte, & te & illum presentes aliquando, si voluerit *desiderare*, tueri. Sed miror nihil ad nos litterarum Amstverpia dedisse clariss. Lipsium. nam scripsi ad illum ternas post ejus novissimas; misimus etiam operis nuper a nobis editi exemplar unum per Plantinianos. quod *an* fuerit ei redditum, nescimus. Scribam ad ipsum, ubi primum *factus* fuero, cui meas recte tradam. Interea si quid de illo aut ejus scriptis novi habes, fac me quæscite, ut sciam; Vale vir amiciss. Lut. Par. a. d. x. Kal. Aug. cio mcm.

EPISTOLA CCLI.

DAVIDI HOESCHELIO.

AD ternas brevi spatio mihi a te redditas duabus epistolis respondendi: quarum alteram ad Bongarsium misi: alteram hodie traditurus sum Mago mercatori, apud quem habitat adolescens Augustanus, quem mihi nuper commendasti. Hujus unicum argumentum est, ut honestissimo & eruditionis amantissimo calientissimoque Tardizo meo istac proficiscenti aditum ad te patefaciam. Ille quia litteras amat, te quoque & amat, & colit. Tu cum ipsum

Infamiae, amicitiae tua dignissimum judicabis, Hoc interim mihi accrede, & omni ex parte laetus ac foelix per lustra multa ἔρρωστον ὄντα μαρτυρῶν μὴ 2/9 λυπεῖται. Luretiae Parisiorum x. Kal. Aug. Aug. c10 10 c11.

EPISTOLA CCLII.

EIDEM.

Omnibus tuis respondi iis literis, quas ad Bongarsium ante tri-
 duum misi; neque erat nunc, quod ad te scriberem, nisi mihi
 ab alio præbita esset occasio. Is est mercator ille honestissimus &
 probissimus, cujus fidei concreditus est adolescens Augustanus;
 quem mihi nuper commendasti. Venit ille nudius tertius ad me,
 consilium petens super eo juvene & ejus studiis. Post longam de-
 liberationem de ea re ita visum nobis, futurum esse hujus adole-
 scentis, si ad Galandium Gymnasiarcham notæ probitatis & eru-
 ditionis demigraret, istiusque eximii viri hospitio, mensa, & in
 studiis consilio atque disciplina uteretur. Cur illum omnibus aliis
 præferam, causas habeo multas, τοῖς ἐλευθεροῖς τῆς ἀγωγῆς, ἔα καλὰ ἦν,
 τὸ γνήσιον τῆς παιδείας: amor denique erga nos: ut videatur vel eo
 nomine studio non mediocri traditum sibi a nobis discipulum
 profecturus. Audio optasse adolescentis patrem, ut illi ipsi mer-
 catore maneret συμβίῳ. Sed cum longissime a studiis absit ejus
 domus, nulla hoc ratione fieri potest. Nosti enim hujus urbis ma-
 gnitudinem, ut taceam periculum valetudinis, si tam longum iter
 toties sit faciendum. Habet illum adhuc apud se mercator, non
 dimissurus, nisi intellecta patris voluntate. Ille igitur statuat, &
 suæ voluntatis filium admoneat: quem & tua gratia, & quia me-
 retur ipsius indoles, futurum nobis curæ debes considerare. Vale.
 Hoc ipso die ad amplissimum Velferum scripsi per alium, cui &
 ad te literas dedi. Vale iterum. Lutetiz Parisiorum a. d. iix. Ka-
 lend. Augusti cico cii.

EPISTOLA CCLIII.

EIDEM.

Domum reversus ex itinere satis longo inveni tuas cum foliis,
quae decrant integrando libro Eclogarum tuarum. Ex epistola
N° 3 autem

autem tua cognovi. Notas nostras expectari a te ad proximam undinas in quo vereor, ut expectationi tuæ possim omni ex parte satisfacere. Miseram enim prorsus vitam hic agimus: non inter libros, sed inter occupationes nescio quas: quæ me vix interdum sinunt toto die librum aspicere ut non possit mihi non acerba esse vita, eo solatio destituta, quo unice ac pene sole capimur. Quindecim jam lapsi sunt a reditu nostro dies: cum tamen vix adhuc horas toridem studiis nostris impenderimus. reliquum omne tempus qua amici, qua officia quædam humanitatis nobis eripuerunt. Itaque quod in aurem dictum tibi volumus, non minimum ratione ista impellimur, ut negotiosissimam hanc otioforum matrem aliquando valere jubeamus. Verum ea de re volente & faciente Deo alias plura. Constituimus sane cæteris curis omnibus hæc prævertere, neque ante eum librum de manibus ponere, quam voluntati tuæ omnino satis fecerimus. Nam et si observationes nostras non magnificamus, illud tamen vel maximi æstimamus jure ac merito, ne laborem ullum, quem imponere nobis volueris, doctæ esse possimus videri. Igitur ut de nostro animo melius tibi constet, quia opera nostra sæpe interrumpitur, quicquid in dies scripsero, id statim ad te mittam. Tu boni consule, & nos ama. Lutetia Paris. a. d. v. Kal. Aug. cis 13 cxi. * Habe hæc interea, mi Hoescheli, dum cætera per otium parabo, etsi possem fortasse hoc labore supersedere, cum & ipse meliora queas, & aliorum paratas jam, ut arbitror, observationes habeas. Pergam tamen, si ita tibi videtur. De Origine contra Celsum, hortarer te, si opus esset, *ἀντί-δωτα γὰρ αὐτῶν*. Libanius hic editur, & pars magna jam confecta. Editur & Dion ὁ Περσικεύς. Sed Libanii epistolas nondum omnes congregit eruditissimus Morellias. Hæc alii: nos diversis curis intenti otio indulgere aliquantulum opramus: ut tanto peragiones postea ad nostra incepta accedamus. quod quidem *ἦν δὲ γέναν κέρτα*. Vale delitium Musarum. Notas viri Inlustris vidi, & pro munere gratias ago maximas. Non difficilis fuit conjectura de auctore. Si existimassem libro edito locum esse nostræ diligentia, & me casti ob-

serva-

servationes misissem. Faciam cum voles. Arcturum isthic editum vidi. Lib. I. ἀξίων cap. γ. corruptissima hæc esse non vidit tuus civis, homo eruditissimus. ὁ κέρων, ὁ κέρων ἐπὶ ὀνομα. legendum, ὁ κέρων ἐπὶ ὀνομα. loquitur de nomine σαρκεπῆ, & ait merito sic morbum vocatum, qui σαρκεπῆ, & statim occidit. Lege, si lubet, sequentia. Talia nonnulla habemus, quæ alios fugerunt, sed hæc tu melius.

EPISTOLA CCLIV.

GEVERHARTO ELMENHORSTIO.

GRATUM mihi, eruditissime vir, quasa te accepi: ex quibus & eruditionem tuam, & amorem erga nos perspexi. Huic tuo affectui laudes feso acceptas, quas larga manu in nos conficis. Non negaverim, pro ea ingenii sane modici copia, quod est in nobis, contempsisse me omnia, qui posset opera nostra literis esse non inutilis, sed hoc tanto studio quantum profecerim non scio. illud scio nulla ex parte egregie voluntati nostræ facultatem respondere. Taceo illa tot incommoda, quæ assidue sumus experti vel maxima. Verùm ista mitto, & venio ad te, id est, Juvenalem tuum, quem edra te quamprimum cupio. Habeo aliquot manuscripta exemplaria: quæ si propius isthinc abessem, tibi mitterem, nunc cum id commodè non potest, video, si quid λόγος ἀξίων in illis possit reperiri. Addam & nostras in aliquot locos notas, si modo per otium licet. sum enim occupatissimus. sed nitar, & spero, efficiam ne officiū hac in re meum possis desiderare. Vale. Lutetiz Parisiorum. xiii. Kal. Sept. Juliani, cio 1611.

EPISTOLA CCLV.

JOSEPHO SCALIGERO.

VIR inlusterrime, nudius tertius cum apud amplissimum Theaurum essem, redditæ sunt utrique nostrum literæ tuæ x. Kal. Quintilis Juliani scriptæ, quæ cum voluptatem incredibilem mihi, ut semper omnes tuæ, attulissent, cumulus heri accessit per aliam epistolam xi. Kal. Jan. Jul. a te scriptam. Etiam antè paucissimos dies cum vix 7. Jul. ad te literas exarasset, jamque illas com-

EPISTOLA CCLVI.

JOHANNI CASELIO.

Anni sunt ferme viginti, ^{ἀδελφότητι} Caseli, cum adolescente quodam e vestragente perhonesto, disciplinæ tuæ alumno, familiariter sum usus: quid tua singulari pietate, probitate, & eruditione multa quoridie commemorans magnam in animo nostro tui admirationem, & ex admiratione amorem excitavit. Legi postea varias, & diversæ generis lucubrationes tuas, doctas, Deus bone! & elaboratas, pleneque pro ea opinione, quam de tua præstantia aure conceperam. Nunquam ego ab illo tempore destiti de te rebusque tuis inquirere: & οὐκ ἐν ἑμῷ omniatibique ac tuis studiis fausta & læta optare. Adfari etiam te, & literis, quia aliter non poteram, compellare in votis semper habui, nisi me olim quidem juniorum pudor ^{ἐμπύκνω}, postea vero ingens locorum, qui nos habebant, intercapedo, & literarum mittendarum difficultas ab incepto revocassent. Nam quod te fortasse non latet, relicta ante annos sex septem suavissima patriæ Geneva, in remotissimam a Germania vestra partem Galliarum, otii desiderio concesseramus: ubi aliquot annos obscuri, & prope dixerim, ^{ἀπορροῇ καὶ ἀπαιρί} transigimus. neque longum adhuc est tempus, cum optimi fortissimi-que principum, Christianissimi herois nostri jussu ex illis tenebris, & grato nobis secessu, in regiam hanc urbem, & clarissimam lucem transitum fecimus. Ira factum est, clarissime Caseli, ut licet nominis tui studiosissimi, nihil tamen adhuc literarum ad te dedimus. Quo in officio antevertisse humanitatem tuam cunctationem nostram incredibiliter gavisus sum nuper, cum ante unum alterumve mensem literas tuas accepi. Tunc, præstantissime vir, hac ætate, his in rempublicam literariam meritis, ut me provoces, ut meam amicitiam expetas? Sic enim scribis, & quidem literis non unis: nam & altera jam nobis diebus superioribus reddita est abs te epistola. Hæc nempe est comitas illa tanta, illa tam insignis benignitas, quam in te popularium tuorum multos memini prædicare. Nam in nobis quid est tanto hoc tuo dignum studio? literarum

καίτοι τὸ βελούμιον, καίτοι πολὺ κέρδιον ἔστι. Vtinam, inquam, venerande senex, ii nos essemus, quos tuus amor nos finxit. Sed me iudicio huic tuo de nobis, & lacubratiunculis nostris verat assenti virium ingenii tenuissimarum conscientia. Vt taceam de studiorum nostrorum infelicitate: cum & sero ad literas accesserimus, & fere ἀποθνήσκω magisterio nostro profecerimus; si modo aliquid profecimus. Nam optimi & eruditissimi parentis, quo iure gloriamur præceptore, operam diuturniorem statim initio publicæ curæ, quas ille, dum vixit, sustinuit gravissimas, nobis invidiant. Quatuor denique lustra ætatis nostræ præterierant, priusquam e regni huius procellis evadere, & Genevæ, ubi nati, sed non educati sumus, studiorum causa possem repetere. Sed quid verbis opus? Ipsa, quod ingenue fateor, scripta nostra ὁμιλήσας authoris sui, & desideratam semper παράκλησιν, concessam vix unquam

Κίνδυνος ἔστιν ὅσῳ γεγενόταται βοᾷ.

Magna igitur χερσὶν tua, vir humanissime, & erga nos magna benevolentia, qui de nostris conatibus ea prædices, quæ sine rubore a nobis nunquam legantur, nedum agnosceantur, ut debita, aut ex vero profecta. Nam de Josepho Scaligero εὐφήμεν ὅτι. Ille vir divinus, quocunque ingenium converterit, aquila instar cælum petit: nos in aliqua literarum parte, ὅποια Θεὸς δίδωι, περιεχόμεθα. Illud unum non abnuo, eni sum me semper pro mea virili, ut, si minus possem ingenio, at modestia certe bonorum iudicia promererer. Sed de nobis nimium multa. Te vero, doctissime Caseli, ornare laudibus non aggredior. Nolo enim onus subire, cui me sciam futurum imparem. Quis enim vel mediocriter eruditus nescit, non solum quam eximia sit eruditio tua: sed etiam quantis laboribus sit effectum, ut meliores literæ, Græcæ præsertim, illic floreat. Quis puriorem & veram Philosophiam per te maxime in illis oris conservatam ignorat? Audivimus enim agones tuos: pervenitque etiam ad nos ingens principis vestri decus ac fama, qui pro sua prudentia ac sapientia Barbariem simul & τὴν σφοδρικὴν e suis terris eliminavit. Huius facti æterna memoria dignissimi: prima laus illustri-

lustrissimo Duci vestro debetur, proxima tibi. Illius auspiciis, ductu autem tuo victi isthic & triumphati duo illi *τῆς γυναικὸς καὶ δούλης* hostes. Utinam hos animos & ceteri omnes Principes induant. Nam, ut nunc vivitur, mi Caseli, actum de literis: quibus nescio plus mali sit a neglectu Regum & Principum, an a perversis iudiciis eorum, qui illa tractant. Sed longius ab eo: Quare desino. Deum Opt. Max. ut te quam diutissime incolumem praestet, oro atque obsecro: te, ut nos constanter ames. Vale. Lutetiae Parisiorum a. d. XII. Kal. Sextil. Juliani, *ὑπὸ τῆς ἑορτῆς ἐκταπύχου.* CIO L CII.

EPISTOLA CCLVII.

DAVIDI HOESCHELIO.

Ternis tuis unis meis respondebo. non solum, quia occupatissimi, ut semper, sumus, sed etiam quia prope *ἄρῃς* & tempore eodem illa nobis reddit. Gaudeo non mediocriter, perstare te in proposito tuo constanter: recentisque subinde animos adsumere & novas quotidie palmas meditari. Deus tibi, mi Hoescheli, & magno Vellero, ceterisque tuis *ἐπιδοῦνται* longam firmamque valitudinem, & omnibus numeris perfectam felicitatem. Hadriani *ἐπιστολὴν* Lugduni vidimus in Verdenii bibliotheca. eo nuper defuncto, quid factum sit illo codice non scio. Sunt enim distracti omnes illius libri, & a pluribus Episcopis coempti. Et hic liber, & ceteri, quorum spem facis, elegantia typorum vestrorum *παρ' ἐμοῦ* xetiv sunt dignissimi. De Procopio per mihi gratum est, quod longioris temporis moram nobis concedis: neque enim recuso in partem aliquam honestissimi laboris venire. Esto tu in hac militia tribunos: ego vel unius manipularium locum implebo. Sed tempore, ut iam dixi, opus nobis. Privilegium spero nulla difficultate me impetraturum tibi: quod si in rem tuam extenderis, *ὅτι ἂν ἀμάρτυς ἔσῃ.* Ipsi auctores juris sic docent, sic jubent. De Epictetis si monitore opus haberes, instarem tibi, ut quam primum *ἡραυπό* illum *τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας* nobis proferas. Exspecto avide quid eruditissimus N ad N suum. nam habet sane in illis scriptoribus, unde luculentas nobis dapes concinnet. Sed vidisti illius

de literis Græcis iudicium nuper in epistola quadam prædictum: Decoras vult non necessarias esse. Hoc tu illi concedes? non facies: neque ego certe, qui de eodem atramento ante unam alteramve horam serio illo nomine cum ipso exposulavi. Et vis dicam, mi Hoescheli, quod res est *μὴν ἐπιλάμῃ* Memini Plinium aliubi *ἐπιλάμῃ* sic: *Naturale est cuique, ut ea quæ quis adeptus est ipsa quæ amplissima existimari velit.* Vir optimus, si quantum in Latinis operæ posuit, tantum & in Græcis sudasset, nunquam ita pronuntiasset. Eelogas *Προβελόν*, oro te per Musarum sacra, ede quanto citius. Memini ante x x. amplius annos videre illa ipsa Excerpta in Darmarii Græci hominis manibus. Non dubito, multa ibi latitare, quæ ad Cæsareos scriptores meos pertineant, maxime in Dexippo, cujus mentionem toties Græci, Latinique Historici faciunt. Juvenis, quem mihi commendasti, si opis meæ ulla in re indigus ad me accesserit, faciam experiri ut reapse, qui meus sit in te animus. Sed heus tu de Herodoto, quis tibi hoc retulit? non enim memini scribere. Proximo Septembri cum amicorum rogatu in privatis ædibus ejus interpretationem suscepissemus horis succisvis, initio convenere sex septem, quorum gratia, atque adeo rogatu, ut dixi, res instituebatur: deinde ubi rumor emanavit, concurrere omnes, qui literas hic amant, etiam viri graves omnis & dignitatis & ætatis. Sensi rem apud bonos gratam, apud malos invidiosam: qui prætextu Religiosis non me sed *τησιέμερον* Mæcenatem meum obtredebant. Ille quidem ut est benignissimus, & quod istis (de ludimagistris e trivio non loquor) dolet mei amans, meum arbitrium esse voluit, docerem an non. Sed causas graves habui cur valetudini meæ consulerem & abstinerem. Rex & Mæcnas elementissimus paullo post codicillos misit ad nos, quibus bibliothecæ suæ curam nobis mandabat, non sine benevolentiae testimonio haudquaquam vulgaris. Eos codicillos habemus nos, qui tamen onus illud hætenus subire nolimus. Ita nobis hoc ignavum otium placet, quod Dei benignitas & Regis liberalitas facit. Et si quid dico otium? quo nunquam adeo carui. Cogor enim dies totos, ab

ros; aliter per se in nugis ponere. adeo verum est: Πυλὺπος καὶ λῆξι μὲν καὶ ἐν δὲ ἐξ ὧν. nam si Luetiæ non essem, ea prestare non possem, quæ spero prætaturum per hanc optimorum librorum copiam: rursus alibi si essem, multa perficerem, de quibus in hac negotiosissima otiosorum matre ne cogitare quidem possumus. Locum Ciceronis ab amplissimo Vellero indicatum videbo, & si possum, satisfaciam. nunc ne id quidem poteram: necdum scribendi ad illum erat facultas. Vale. Luetiæ Parisi a. d. xii. Kal. Sextil. Julianæ c. 15 cii.

EPISTOLA CCLIX.

DANIELI TILENO.

LEgit librum tuum, crudelitissime Tilene, eoque nomine tibi gratias ago maximas. vellem referre possem, & ἀντίδωρον mittere opus, in quo tot menses sumus: sed non patitur operarum nostrarum lentitudo. Quod malum aliud quoque est consecutum. Nam quia inter manus nostras tandiu hæsit ista commentatio, factum est imprudentibus nobis, ut longe supra id quod institueram opus crederetur. Quid facerem? ἀντὶς γὰρ ἐφ' ἧς ἀνδρα σίδηρος. Nam quæ videbantur obscura & implicita, dissimulare candoris nostri non erat. Sed de nostra opera alias. Tuus vero liber, amicissime vir, incredibiliter me delectavit, ut omnia semper tua, a quorum lectione nunquam nisi melior discedo & doctior: An erit umquam illa dies, cum τῇ σοφιστικῇ ἢ τοῖς ἀπὸ τῆς ἐκπαλάσσης ἐλπίσιν ἀποταξάμενος Antagonista tuus veritati manus dabit? ἢ ἡ γὰρ gloriosum, & quavis melius victoria. Sed vetat nos hoc sperare ἡ τοῦ καρδιακοῦ πάθους. γέλατοι, eorum hominum, qui agnitam veritatem insecto animo persequuntur. Mitteret me illorum, maxime autem veteris amici mei, qui Venetiis nuper ad me literas dedit accuratissime scriptas, ut me ad suas partes traheret. Ibi vir ingeniosissimus & facundissimus multis disputat extra Ecclesiam esse me, quæ una sit, Romana nempe, omnibus numeris perfectissima. hæc una Christo legitima sponsa. in hac una speranda salus, & hoc genus quicquiliarum. Nosti enim repositam toties cramben. Ille autem non

contentus immeritis laudibus Romanam Ecclesiam ornare, nostram ih̄super convitiis proscindit; & quanta maxima potest ingenij vi nostros lacerat, improbos, impios, irrisores nominans, & turbarum auctores: & quid non? Heu miserum! οὐκ ἐξ ἔσθ. Ita me Deus amet, charissime Tilene, ut ad lectionem illam totus cohortui. Videbar enim videre imminentem Dei dexteram, & ulticem manum. Ne nunc quidem extra pavorem sum, & illud cogito, ὅτι θεὸν ἀλέσθ, μύλαι, ἀλέσθ δὲ λεπταί. Det illi Deus rectam mentem. Idem te servet, & amorem tuum mihi. Vale. Scripsi raptim tertio Kalendas Sextilis Juliani. c. 10 13 c. 11. Galenum vocari ἄγχιον miror, virum tam assiduum in Dei sapientia prædicanda. Ego illum co maxime nomine dignum laude & æterna prædicatione semper judicavi.

EPISTOLA CCLIX.

JOSEPHO SCALIGERO.

NVnquam ego ad libros confero me, quin multa statim occurrant de quibus te, inlustrissime vir, si licet velim consultum. Nam & multa ignoro ne dicam omnia; & cum te scio esse, qui me non indignum judices, cui scientiæ tuæ facias copiam. Multa igitur habeo, de quæis, ubi primum otii plusculum fuero nactus, per literas tecum agere constitui, quanquam ut ingenue fatear, non tã occupationes meæ impediunt, quam terrent tuas quas scio esse gravissimas. est mihi enim religio vel ἀκαρπὲς πῦρ χερόν a melioribus curis te avocare. Quamobrem cupiditati meæ sibiulam imponam: si hoc tamen unum oravero, dicas mihi de Johanne medico, qui Πρόχειρον πρὸς Περσικὴν χερόν Græce scripsit, quid judices, puto enim sagacissimos oculos tuos non fugisse eum librum. Ait ille περιμαζέδωνος e libro Persico totam illam artem sedidicisse & transcripsisse, quod magnis ipsi laboribus constiterit. Totius operis capita sunt XLVII. Argumentũ cognoscas ex paucis quæ subjeci lemmatis:

α. Περὶ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός, καὶ ἑ μινὸς καὶ ἑ χερόν.

β. Περὶ ἑ ἔτος ἑ μινὸς καὶ ἑ χερόν. πὶ εἰσι καὶ πρὸς ἐγνώσθησιν.

γ. Περὶ τῆς χειρὸς ἀλφειῆς τῶν ἐπὶ τῶν γυναικῶν. δ. ἡμετέρον καὶ ἰσθ

δ. Περὶ

- Δ. Περὶ τῆς χαλκῆς ἡμέρας τῆς ἀρχῆς τῶν χειρῶν ἢ τῶν μηνῶν καὶ πᾶσαι
ἡμέραι εἰσέρχονται τῆς εβδομάδος.
- ε. Περὶ τῆς εὐρέσεως ἢ χειρῶν τῶν μηνῶν, καὶ τῶν ἡμερῶν τῶν Περσῶν.
- ς. Περὶ τῆς εὐρέσεως τῆς ἡμέρας τῶν Περσῶν κατὰ τὸν ζῆτύμδον μῆνα
τῶν Ἑλλήνων.
- ζ. Περὶ τῆς ἐναλλαγῆς τῆς ἡμέρας τῆς ἢ χειρῶς ἀρχῆς, ἥτις κατὰ τὴν ἀστρο-
λογίαν συμβαίνει.

Potes ex istis de operis universitate facere conjecturam. in fine
sunt χαλκία quam plurima, magno labore confecta. Habeo etiam
Michaelis Pselli libellum, nondum ut puto luce publica donatū,
cujus est index: Κεφάλαια περὶ τῶν ἡμερῶν σιμάτων ἢ τῶν τῆτων κινήσεως.
sunt hic χειρῶν nonnulla sed pauca, & tuo conspectu parum ut
suspicio, digna. Hunc librum, quia meus est, si putarem tuis stu-
diis aliquid profuturum, sine cunctatione ad te mitterem: illum,
qui meus non est ἀνευδαίτως offerre non possum. offero tamen, fac
me tantum de tua voluntate certior. Priscianus tuus in Puter-
anorum fratrum, tui observantissimorum adolescentium mani-
bus tam diu hærebit, donec erit cui recte dari possit. Scripsi nuper
ad amplissimum legatum, & ad clarissimum Vulcanium, cum
paucis ante diebus ad Grotium & Heinsium literas dedissem. an
fuerint tibi omnes meæ redditæ, quas ab uno aut altero mense scri-
psi, velim fieri certior, & ut facias oro. Vale, æternum mihi & omni-
bus bonis observande ac suspiciende Scaliger. Lutet. Par. a d. xi.
Kal. Sept. cio idcii. Didici e tuis in Catullum annotationibus,
discedere te a Budæi calculo in æstimatione veteris pecuniæ Ro-
mæ. cum igitur tuam super ea re sententiam penitus cognoscere
incredibiliter ardeam, oro te atque obtestor, proxima epistola
paucis illam mihi digneris indicare. Ignosce, quæso, cupiditati
meæ, & serio tibi gratulare, quod longius absum a te. Deus te ser-
vet, æternum sæculi decus.

EPISTOLA CCLX.

CVNRADO RITTERSHVSIO.

DE meo in te animo, vir clarissime, male ex sermonibus optimi
& præ-

& præstantissimi Gentilis nostri cognoscere te quam ex meis literis. Enim vero satis exorbitavimus, redeamus censeo in viam, *τὸ δὲ πεπελεγμένον εἰς δὲ καὶ τὸ εὐδαίμονον* ait. Fidem fecerimus hætenus Tulliano dicto, bonorum animos facile esse irritabiles: nunc illud potius probemus *ἀρετῇ τοι φέρες εἰς δὲ λῶν*. Non clam me est, causas habuisse te aliquas, cur existimationi *ἔννι μαχεῖται* faveres minus: illum impurum, qui de magni Dei certissima sobole, Veritate, triumphos nunc agit, quid impulit, ut virum de literis optime olim meritum, & vel parentis Roberti nomine præcipuo honore dignum hac immanitate laceraret. Ingenue fateor, amicissime Rittershusi, cum illa primum vidi, vehementer sum commotus. Atque is ego sum tamen, cui uni optimi senis morositas plurimum displicuerit, plurimum offuerit: Sed præponderabant apud me semper tot illa & tanta in rem publicam literariam merita: quibus commemorandis nobis vel patientia tua, vel otio meo abuti: & sunt omnia tibi, sicui alii, probe nota. Omitto privatum hoc affinitatis vinculum, quod si contemnerem, magno me scelere vel iudice te impiatum putaram. *Ἀλλὰ πῶς μὲν ἀρετῇ καὶ αἰσιοῦ, ἀχρεῖς μοι. ὦρ.* Quod superest oro Deum optimum maximum, charissime Rittershusi, ut pro tua singulari pietate & probitate omni bonorum genere te cumulet, firmamque tibi valetudinem, mihi amicitiam tuam præstet. Vale. Lutetiae Parisiorum IV. Non. Septemb. cxc. xcii.

EPISTOLA CCLXI.

DAVIDI HOESCHELIO.

Προνομία, quam postulasti, ecce habes, optime Hoescheli, neque est, quod eo nomine magnas mihi gratias agas. Vix unum ea de re cum amplissimo Thuano verbum commutaram: atque ille statim auctoritate sua, nullo labore meo rem confecit. Scis enim, qui ille vir sit, quantus literatorum amator. Tui verò ita studiosus est ut tua causa omnia libentissime sit facturus. Porro quantum ego & ille tua in literis merita æstimemus, scires, si præscripta a nobis verba formularii isti suis non mutassent. *Historia Augustæ*
stri-

scriptores nostri publica luce adhuc carent: non tam profecto culpa aut cessatione mea quam operarum nostrarum. Nam equidem hæc cura vehementissime cupio defungi. Procopium quia non urges, neque nos admodum urgemus. sumus enim impeditissimi. sed quod primum fuero nactus otium, id ponam in relegendo codice meo, quem statim sum tibi missurus. Deus modo te, amicissime vir, & nos tecum servet, præstetque incolumes. Vale & me ama. Scripsi raptim. Lutetiae Parisiorum. IV. Nonas Sept. c. 1272.

EPISTOLA CCLXII.

CAROLO LABBAEO.

Non longiortibi, eruditiss. Labbæe, mearum expectatio fuit; quam molestū mihi est, quod tamdiu in ære tuo esse cogimur. Sed multitudinem occupationum mearum si habeas notam, alia apud te excusatione mihi opus non fit. Scis librum edia nobis, haud scio quanti pretii, certe difficilioris & longioris operæ quam initio putabamus. Atqui illud etiam scito, minimam fere partem nostri temporis hanc curam occupare. potes ex eo conicere quantum nobis subcisivi temporis reliquum sit, quod scriptioni epistolarum impendamus. Venio ad tuas. In regia bibliotheca esse aliquid, quod tuo conveniat instituto, facile adducor ut credam. pondum tamen quicquam ejus generis in nostras manus incidit. Sed, mi Labbæe, in ea bibliotheca, etsi regis codicillis curæ nostræ commissa, peregrini adhuc sumus. optimum enim sonem sed paulo morosiores offendere vitavimus, ac sponte hæten⁹ nostro jure cessimus, ac porro etiam cedemus, nisi distincte jubeamur a Rege, ὅ γὰρ καὶ ἐστὶ μέγιστον. Si quando igitur in manus nostras ille thesaurus venerit, benevolentiam nostram experieris. De iis, quæ in nostra sunt potestate, nullam dico causam, cur non illis utaris ut tuis; sed quid a me sperare possis, ipse nosti. omnia enim vidisti, quæ sunt penes nos. Placidius mihi est incognitus. quare ἄλλω δὲ βάλανι. Quod editione Glossarii, quam parat ille juvenis, Helvesius, ab incepto non deterreat, laudo constantiam, eoque nomine multum te amo. Fallor coniecturæ, an non mal-

tum illi cucullati, quorum copia illum audio esse instructum, nos juvabunt. De Dionys. Gothof. *ἐν φήμασι τὰ πλείονα γὰρ ὁ ἀνὴρ, & quod veredicere possum, τὸ πᾶν ἀείκω.* Quid videretur nobis de loco Maerobii, nuper scripsimus, nunc vel inspicere locum non licebat, si fallimur, & tua verior sententia, [movebamur cum tuas legeremus] *τὸ εὖ παύειται.* Placent quæ disputas de vocibus *ρῆμα ρήματος & ῥῆμα.* In voce *καί* superest adhuc nescio quid scrupuli, sed cogitabimus. Cætera omnia quæ apud Isidorum aut alios emendasti, perplacent. Atque ego ab hoc velut gustu in sp̄e magnam adducor, & toto corpore venio ad alteram epistolam tuam. Quod putas libelli, quem miseram e Bibliotheca Thuani *ἔκρινεν*, auctorem esse Jul. Pollucem, falleris, & cave credere. Vt Jul. Pollux tam jejuni scripti sit author! at! recanta. Nam illa verba quibus ait scripsisse *ἐν δὲ τῇ ἐκδόσει καὶ τὰ ἐν τῇ ἀποφάνει περιγυμνάται*, non ad Julii Pol. lucis Onomasticum referenda, sed ad breves illos tractatus Glossis subjectos, ubi congeruntur rerum nomina plane *καὶ τὰ ἐν τῇ ἀποφάνει περιγυμνάται.* Possum multis argumentis probare multum distare a Pollucis sæculo, qui illa scripsit. *Supervaria* scribas in glossis *an supervaria*, ciccum non interdum. Scis enim duas has literas R. & L. in omnibus linguis in mssc. esse permutabiles. *Plagiarium & Frogana*, pro eodem posuisse veteres conjecturam facis e loco Gloss. Ego non puto. monstrum hic latere nullus dubito. Nosti tamen non pauca apud hunc magistrum legi, de quibus jure illud IC. usurpaveris, non potest omnium, quæ a majoribus dicta sunt, reddi ratio. Hæc breviter & raptim ad tuas. Cum ea cura, quæ me nunc exercitum habet, fuero liberatus, faciam libenter, ut si quid opera mea utilis tibi esse possit, tibi vacem. Vale. Amplissimo parenti tuo & fratri optimo plurimam a me salutem. Etiam illud a te peto, ut virum crudiss. Stephanum Claverium, a quo nuper literas accepi, meis verbis quam amantiss. salutes. Scripsissem ad illi, nisi accepissem a Typographo, cujus opera est usus, in itinere eum esse uthuc veniat. Quod petiit a me, id tulit. Velim hujus ne obliviscaris. *πάλαι γὰρ γινώσκω.* Lut. Par. d. iv. Eid. Oâ. c. r. c. h.

EPISTO-

EPISTOLÆ.
EPISTOLA CCLXIII.

JACOBO AUGUSTO TYRANO.

Amplissime Domine, cum nuper tui ad nos venerunt, ita curis e-
ram non occupatus sed confectus, ut gestienti ad te scribere
otium defuerit & tempus. Ad quotidianum pensum operis, non
molestissimi, & alia furtiva studia quæ me devinctum tenent, ac-
cessit morbus uxoris vehementissimus. Dies enim decimus quin-
tus agitur, cum illam capitis vexat dolor plane capitalis, & prope
ἀτλῆς ἔστι ἀφ' ἧς, nisi dilucida quædam illi velut reparandis
viribus darentur intervalla. Itum ad medicos, & tentatum nihil
non profecere tamen tot remedia ad hanc diem non multum. Sed
bono animo sumus, quia *μὴ φαν' ἀφαιρῶν* affirmant nobis *ἰατρῶν παῖδες* ex-
tra periculum rem esse: Exspectamus igitur *τὴν ἀπ' ὑγίαινης βοήθειας*,
certi frustra futuram omnem *ὑποπείμει*, nisi, quod nomen ipsum
nos docet *ἐλπίου βελτίον*, humanis remediis Dei auxilium sit adju-
ctum. Ad hæc tot impedimenta cumulus ingens die illa fuerat
adjectus: jussi enim fueramus a Rege Landgravium Hassiæ in bi-
bliothecam deducere, diei fere integri jactura consistit mihi illud
obsequium. sed erat tanti. dignissimus enim est ille princeps, quæ
omnes colant, qui Musas amant. Venimus igitur ad librorum
principalium gazam. mirari Hassus tantam tot codicum notæ tam
bonæ copiam, & multa de nobis querere: multa etiam ipse de suo in
literas amore, & studio congerendæ bibliothecæ. ac congeffit sane
prope jam *μυριοβιβλον*, quam tamen, dum tua licebit nobis uti, in-
visuri ipsi nunquam sumus. parare enim sibi vim librorum magnā
multorum est, atq; adeo omnium, qui a fortunæ opibus non sunt
destituti: eligere & discrimen facere non omnium; conficere ve-
ro numeris omnibus absolutam qualem habes tu bibliothecam,
tua unius quod equidem sciam, vir summe, laus est. Accepi ab il-
lustrissimo principe rem mea tuaque admiratione dignam. nam
cum libros Mathematicos versaremur, dixit ille mihi, Josephum
Scaligerum libellum de anno Persico ante annum scripsisse, atque
ipsi nuncupasse: eundem cum de peregrinatione Hessi brevi susci-

pienda inaudisset, obnixis precibus ab eo contendisse, ut cum Lutetiam venisset, Commentarii de anno Persico, quem sciret esse in regis suppellectile libraria, usum sibi vel a te, vel si opus esset, a Rege impetraret. Obstupui cum hæc audirem, Scaligerum librum edidisse, & quidem ante annum, & id me ignorare; nihil ab illo, nihil a te, nihil a quoquam mortalium de eo libro me rescivisse; verum, nisi fallor, ne tu quidem oculatior heic quam ego, itaque vix sum adductus ut crederem, sed ira esse non semel atque iterum verum amplius decies sobrius Princeps affirmavit. De libro quem petit, quid acturus sit nescio; respondi illi, optare me prius de ea te tecum agere: nam si spes esset describendi ejus codicis, esset fortasse satius, rarum adeo καμήλιον alex periculi eximi. sed de his hæc genus: nam de Hæsto plura primo congressu, qui quidem iniquo animo ferebat, quod tui videndi spem factam sibi a Rege frustra videret cadere. Venio ad indices tuos, quos curavi reddendos suis autoribus, cum libri venerint, dabo sedulo operam, ne quid eorum quæ notasti desideres. De Avicenna vero, quid ego tibi dicam, aut quibus verbis tibi gratias agam? sed videris, amplissime vir, superioris epistolæ meæ verba in aliam partem accepisse, atque ego scripseram. neque enim ita projecti pudoris sumus, ut munus tantumate petere sustineremus.

Non obtusa adeo gestamus pectora Pæni.

Neque ita porro desipimus, ut magnitudinem tuorum in me ac meos beneficiorum non intelligamus. Quamobrem orote atque obtestor, parce, vir summe, verecundiæ nostræ, & tanto hoc munere noli nos onerare. Satis est quod jam apud te contraximus obligationis. Esto Avicenna tuus κατήσκει, meus, si placet, χείρ. possū illo uti, sine ulla chartarum injuria. utar vero nunquam, quin tui memor & beneficiorum tuorum animum ad Deum convertam, & ab illo fausta tibi ac lata omnia & ἐν τῷ παρόντι & ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι supplex precibus petam enixissimis. Vale & parcius nos ama. Lutetiæ Parisi, a. d. x. Kal. Nov. cιςιςcιι.

EPISTO-

EPISTOLA CCLXIV.

JOSEPHO SCALIGERO.

ADvenit tandem ille dies, cum inlustrissima Princeps ad vos iter instituit. Expectavi diu hanc occasionem, ut possem ad remittere quæ paraveram pridem. Ea fuerunt hæc: Priscianus tuus, Pselli κεφάλαια ἀπρονόμητα, Πρόχειρον annorum Persicorum, & libellus Proverbiorum Arabicorum, ex his priora duo en habes in fasciculo: duo posteriora cūr non sunt adjecta, æquo animo causam accipe. Constitueramus ego & amplissimus Thuanus, si cum librum ante non vidisses, (quod heri demum ex tuis cognovi) nemine conscio, regia bibliotheca, quæ fidei illius commissa, utendum tibi ipsum regis exemplar concedere, propterea cum nuper binis literis de eoad te scriberē, cujus esset is codex aut ubi lateret, non adjeci. magni enim & Thuani & mea intereat, scire neminem missum ad te herilem librum. τῶν γὰρ ἐστὶ δεωτότης ἀχρεοῦ ὀφελὺς ἐξυποκρίνεται. οἷδ' ἀμφοῖν αὐτὸν πάντες οἱ γε ὅ, πῶν δεινὰ μὲν καὶ τῶν μὴ παπτομάνων τῶν σιωπῶν αὐτὸν ἐπερίβουσι. Quare cum emanasset casu quodam nostrum consilium, quia hac non succedebat, aliam inire viam necessario sumus coacti. Est hic medicus quidam Græce doctus, qui describendis Græcis libris miscellus victum quaeritat. cum eo amplissimus Thuanus, heri solum a rusticatione vindemiali reversus, acturus est hodie aut cras, ut summa & fide & diligentia eum codicem tibi describat, ego futurus sum ἐρηδιότης: & ut quidq; erit descriptum, statim ad te. Quare de hoc securus aliud age. habes meam & ter maximi Thuani fidem obstrictam. quam profecto cis paucissimos dies faciente Deo liberabimus. Arabica proverbialia quod nondum descripserim, oro te, ignosce mihi. occupatissimus enim sum: non in editione solum notularum in Spartianum & comites ejus: sed & curis aliis multis, & molestissimis quidem. cum præsertim menses jam aliquot ex gravi morbo decumbat uxor. Misissimam quidem exemplar quod mihi descripsi: sed neque illud est absolutum: & cum ultro adolescens Flesingensis ille φιλάρετος, quem mihi commendasti, onus describendi in se

susceperit, peto a te, paucillum temporis concedas adhuc nobis: tantisper dum nacti iterum illud autographum, quo ipse usus sum inde potius quam ex apographo meo libellum tibi describemus. Obsecro te, ne propter longiusculam hanc moram mihi succense. Juvenis ille qui tuas heri mihi reddidit, non de futuram occasionem affirmavit, quoties vellem aliquid ad te mittere. Illi igitur, quem scio esse tui observantissimum, fasciculos meos posthac sum commissurus. En etiam tibi primum Eusebii folium, Burdegala ad me missum a certis hominibus, quos urit expectatio tui operis. Et ajunt illi, nihil esse causæ, cur in hac palæstra amplius te exerceas, quod cum Gurges tuus ὁ πάντων ἑστὸν καὶ ἀποσπόμενον Λαϊο-
 Διόδοτος mihi referret, pene in oculos involavi: a convitiis certe, celsi aderant magni & graves viri, non temperavi. erat enim indignum institui aliquam comparisonem divinorum tuorum scriptorum cum iis, quæ ego aut Cluvienus præstare possumus, vel animo concipere. Sed negatur hodie quicquam lectu aut fide dignum ab eo posse proficisci, qui palam veritati bellum non indixerit. Quare de tuo Eusebio comitia jam celebrata sunt, sententia dicta. Quid quaris: episcopus Vasatensis si esses, omnes faterentur, quod res est, solum te in literis regnare; tuum unius esse Eusebium redivivum præstare. nunc dubitatur an literas didiceris: nam Historiam Ecclesiasticam ut attingas tu, ingens nefas. O temporalis mores! Tu vero, magne Scaliger, cum hæc vides, non rides: non quo tendant illa intelligis: Hortarer te ut opus institutum acceleres, nisi otiosum putarem αὐτὸν καὶ αὐτὸν ὀρεγνέω. Obtestor potius te, ut valetudinem tuam cures, & ad ridendum te pares, cum illud εὐπερὶα prodierit, si tamen aliquando proditurum est, nam ego non temere dubito: & folium istud inane puto esse μορμαλυκίων. Amicus Venerus fuerit ὁλοαῖς μαγνίαις. urget nos epistolis, proponit griphos: sic ipse vocat, & vere. sunt enim παρρησιᾷ προβλήματα, et si ut de re gravissima enixissime petit a me, respondeam & solvam: ea tamen lege, inquit, ne mihi satisfactum putes, si me ad Scripturarum tribunal oborto collo rapueris. ipsa verba illius posui, quæ ut

βλα-

βλασφημία, γάρον, sine horrore non descripsi. atqui ille addit; *pridem exptofam penitus a magno illo Eboracensi* [Ebroicensen volbat dicere] *Episcopo fastuosam provocationem scripturarum*. Judica nunc, & dic quæso mihi, putesne aliquid posse huic impietati adjici. Vale illusterrime vir, & quod epistolam imprudens produxi, ignosce. Amplissimo Legato plurimam, nisi grave est, salutem vestim nunties, Lut. Par. a. d. vi. Eid. Nov. c10 13 c11.

EPISTOLA CCLXV.

DANIELI HEINSIO.

Accepi ante mensem opinor, quas ad me v. Eid. Aug. dederas, longiores illas, quarum spem facis, vidi nullas quæ si & scriptæ a te sunt, non promissæ tantum, habeo quod cum fortuna exponam, quæ literas tuas, rem mihi gratissimam, mihi invidit. nam ut Aristophanis versus, sic & epistolam tuam quo longior fuerit, eo meliorem fuisse, qui notum habeam tuorum scriptorum genium, dubitare non possum. Sed nulla fortasse perit mihi tuarum: neque post illas, quæ redditæ sunt, quicquam ad nos scripsisti. Si ita est, puto autem esse, noli longiore expectatione tuarum nos cruciare: cupio enim de te & studiis tuis atq; inceptis omnia *ἀπολαύω* cognoscere. Nova professione ornatum te, & poeticam docere in Academia vestra ex humanissimi atque eruditissimi Berti literis primum cognovi. Gratulor igitur tibi, mi Heinsi, & quidem plane ex animo. simul magnum illum *ἰάνη δαίμονος* veneror, fortunet benignus hæc auspicia: tibi que ad maxima nato ut maxima quæque donorum suorū largiatur, toto pectore ipsum oro. Hesiodi quam curas editionem cupide expectamus vel propter florastas, quas fore eruditissimas, hoc est, Heinsio dignas confidimus. Hesychius si nos audis, sequetur postea, omnium veterum Criticorum, quos habemus hodie, longe si quid iudico, doctissimus, & serio Græcantibus apprime utilis. Multa obiter, ut sit, in eo scriptore emendavimus. quæ, etsi possit te opera nostra carere scio, quia tamen ita vis, colligam simul ac otium nactus fuero: nunc enim sum occupatissimus: plane ut studia nostra de vestris curis ob-
suta

ruta jaceant. etiam in Nonnum multa habemus: quæ ut descri-
bantur, brevi cum Deo curabimus, tibi que mittemus. Vale ami-
ciss. vir. Lut. Par. v. Eid. Nov. ciro 1531. Quid de isto Hesychii lo-
co censes: ἐδδν, δαίρει, πᾶσι &c. scribimus ἐδδν δ' αἶρει [vel αἶρει],
πρωκτός παρνομία Σπὸ τῆς, εὐδδν κύρτος αἶρει, & καθῶσιν, & κύρτος non
κύρτος. & in fine Κεῖν Αρχλόχω Elegantiss. proverbium est ἐ-
δδν κύρτος αἶρει, aut si malis αἶρει. quod tamen minus probo. de iis
dicebatur, qui viderentur ab omni parte beati, & qui perficerent,
quicquid instituerent. Scis quid de Timotheo duce Athen. jacta-
tum sit, quem æmuli sui pingebant κοιμώμενον, τῷ δὲ τύχην τὰς πόλεις
αὐτῷ πειβάλλουσαν, ut scribit Plut. in Sylla. in libello autem de ma-
lignitate Herod. idem narrans vocem κύρτον usurpat.

Aliud etiam proverb. in I I. eod. depravatum ita scribendum,
ἐς πῦρ κορύζομεν, ἐς πῦρ ξαίνομεν, ex eodem in κορύζει, Sed hæc tu melius.
Iterum vale.

EPISTOLA CCLXVI.

GEVERHARTO ELMENHORSTIO.

ACcepi, eruditissime Geverharte, quas ad me dedisti, opinor,
omnes. Primis respondi statim: alteris literis, quia eram cum
illas accepi, ut fere semper, occupatissimus, priusquam respon-
derem, tertia tua epistola me opprescit in ipso articulo. Parabam
enim isthuc fasciculum ad illustrissimum, Scaligerum, ad te, & a-
lios amicos meos, cum tuæ mihi sunt redditæ. Quod igitur dili-
gentia tua officium meum antevertisti, velim persuasissimum tibi
sit, nulla mea culpa factum: sed perasiduas occupationes meas,
quæ & plurimæ sunt & molestissimæ. Quare neque de collatione
exemplarium MSSC Juvenalis fidem meā liberare adhuc possum:
neque de poliendo commentario, quem scripsimus de Critica, vel
cogitare. Vrgemus enim nunc cum maxime auctorum post Sue-
tonium novam cum uberioribus notis editionem. quæ si ad um-
bilicum semel fuerit perducta, & vitam cum otio benignus Deus
produxerit, multa, ut spero, quæ habemus non inchoata, sed affe-
cta, brevi edemus. In his est prope jam absolutus commentarius
de le-

de lectis & stragula veterum veste, qui liber non leviter nos aliquando exercuit. sequetur postea is, de quo super scripsisti: nescio an accuratior, sed prolixior certe, nisi fallor, expectatione tua futurus. Est enim pulcherrimum argumentum, & cujus notitia omnibus, qui in literis serio versantur, sit necessaria. Verum ista, quoniam tempore opus est, Deo permittimus. Vale vir eruditissime. Luteriæ | Parisiorum. v. Eid. Nov. c1515ch.

EPISTOLA CCLXVII.

ANDRÆ SCHOTTO.

Binis tuis, vir optime & eruditissime, unis meis respondebo: quando antevertit diligentia tua occupationes nostras. Ante mensem & quod excurrit, quum mihi fasciculum tuum honestissimus adolescens traderet, spopondi illi me statim librum a te missum esse lecturum, & brevi tuis responsurum: orare interea illum, ut suis hoc tibi significare, & nostræ fidei velut *ἐγγυητής* apud te intercederet. quæ illius probitas est, amor in nos, in te etiam observantia, non dubito præstitisse quod prolixè receperat; ut valde miratus sim, cum ex posteriore epistola tua cognoscerem, nihil horum adhuc te intellexisse. Sed fuerit fortasse in causa discessus tuus ab Antvverpia: Quicquid hujus sit, orote, vir humanissime, cessationem meam ne sic interpreteris, quasi parum mihi gratæ accidissent literæ. Illæ vero, mi Schotte, longe gratissimæ; nisi quod suppucebat, quod non provocassem ipse prior. Tu enim major, & tibi æquum erat me in hoc officio præire. Nam merita in temp. literariam tua quanti faciam, ne tu quidem nescis. Quo molestius fuit nobis, de tua oculorum ægitudine, ea legere quæ nuntiasti. Dicerem factum male, & non sic oportuisse: nisi certus essem evenire omnia mortalibus, minima, maxima, ejus nutu & voluntate, qui sit non solum *Maximus*, sed etiam *Optimus*. Non dubitas, illi te chariorem esse, quam ipse sis tibi: confide igitur, eruditissime Schotte, illius ἀπάτω ὑπεραρρήτω, & παροδυνάμω benignitati, ac clementiæ, teque ipsi totum permitte. Sed quid ego γλαῦκα εἰς Ἀθῆνας? quasi vel de robore animi tui dubitarem, vel

professionem tuam & pietatem ignorarem. Venio igitur ad librū
 vitarum comparatarum Aristotelis ac Demosthenis, quem misisti,
 ac primum ingentes tibi gratias ago, quod usuram ejus, etiam
 antequam publicatus esset, mihi concessisti. Eram quidem, cum
 illum accepi, occupatissimus: urgent enim nos operæ Typographi-
 cæ, quas in editione Spartiani, ac sociorum historicorum oc-
 cupamus; urgent & curæ aliæ molestissimæ: ut taceam assiduas a-
 micorum *Græcorum*, quæ me in hac negotiosisima otiosorum ma-
 tre enecant: taceam etiam de gravissima uxoris valetudine, quæ
 menses jam duos corpus illi, animum nobis cruciat. non tamen
 impedierunt istæ, quin libellum tuum statim acceptum devora-
 rem: quod cum dico, simul & judicium meum de illo tibi ostendo.
 In tantis enim & otii & temporis angustiis, nunquam lectioni ejus
 vacassem, nisi & argumenti genere, & tractandi modo mirifice &
 initio cepisset me, & captum tenuisset. Hortor igitur te, atque ad-
 eo oro etiam & etiam, utilissimi scripti editionem omnibus mo-
 dis acceleres. Nemo Aristotelem, nemo Demosthenem amat aut
 in illorum lectione serio versatur, quin pro navata hac opera ob-
 noxium se tibi sit agiturus. Sed amabo, cui hunc ingenii fortum
 sis commissurus, vide. fidelem & diligentem opto tibi typogra-
 phum. Levia sunt scripturæ peccata nonnulla, quæ emendanda
 prius quam operis liber traditur. Si Plantinianis minus vacat, &
 Parisiensium opera volueris uti, ego futurus sum *εργασίας* neque
 aliter curaturus quam si mea res ageretur. Vtinam & Senecæ con-
 troversias ad nos misisses. Nam quid tibi cum Lugdunensibus ty-
 pographis? Equidem cum nuper venisset ad me Candolus, & de
 tuo libro sermonem iniecisset, vix illi fidem habere poteram. Il-
 lum nos & præsentem officii sui monuimus quam diligentissime,
 & absentem urgere literis non desinemus, priusquam res erit con-
 fecta. De fragmentis Polybii, etsi jam ante a Francisco Pithæo illa
 acceperam, immortales tamen tibi & habeo & ago gratias. Anni
 multi sunt cum eum scriptorem nobilissimum magna diligentia
 recensuimus, sed quia versio a nobis exigitur, quæ nos a meliori-
 bus

bus & gravioribus curis advocatura est, impetrare ipsi a nobis nondum potuimus, ut ei negotio serio accingeremur. multa enim habemus in manibus, labore & industria nostra, si qua tamen illa est in nobis, fortasse digniora. Vale, vir amicis! & quæ obtemperandi tibi studio de libro tuo infra subjecimus, eo animo accipe, quo scripsimus. Lut. Par. a. d. xv. Kal. Dec. ciro d cii.

EPISTOLA CCLXIX.

DAVIDI HOESCHELIO.

Vir optime & amicissime, mitto tibi amici Pictonis tui literas, quas ab illo accepi. filii mitto nullas. causam ex adjuncta epistola cognosces. Vellem, mi Hoescheli, & plane ex animo vellem, quod accidit, ne accidisset: neque enim futurum dubito, ut confundat te hic nuncius, & magno afficiat mœrore. Homo es & homo humanissimus: pater eras: magna ista sunt luctus incentiva, magna fateor; sed aliis; tibi medioeria aut potius modica, habes enim parata præfidia minuendo luctui, quæ nota sunt oppido paucis. His, oro te, nunc utere, vir doctissime: & literas, quarum tanta in te notitia, a vulgi calumnia vindica, quasi illæ nihil admodum cultoribus suis profint. Tu vero proba exemplo tuo, τῇ γυναικί, & μὴ ψευδὸν μὲν παιδείᾳ vim hanc inesse, ut ea præditi non solum de virtutibus differere: verum etiam præcepta illarum καλῶν & καίρων possint exercere. Nemo est paulo saltem humanior Europa tota, quin sciat eruditissimum esse te, & omnia in numerato habere, quæ adversus luctum & veterum sapientum scriptis solatia peti queant. Fac nunc experimento isto cognoscant tui familiares & amici, illa te non legisse, verum imbibisse: non oblectationem ex iis quæsisse, verum adversus omnia fortunæ tela certa inde remediati tibi comparasse. Super omnia veniat illiustibi in mentem, qui gravissime passus auream vocem emisit: *Dederat Dominus: abstulit Dominus: sit nomen Domini benedictum.* Τεῖς μάχαρες, mi Hoescheli, & τῶν πάσης, qui totos se cum omnibus suis providentiæ divinz permittunt sic, ut quicquid eveniat, ita melius esse persuasissimum habeant. ὦ καλὸς διδάγματ'! ὦ πατήρ ὅντας φαρμάκον! Deū

supplex venerot, det tibi hunc casum sic ferre fortiter, ut posthac laude & omni genere bonorum florens inter florentes tuos vitam producas quam longissime, quam beatissime. Vale, Lutetiae Parisiorum. a. d. xv. Kal. Dec. c1315c11.

EPISTOLA CCLXIX.

MARCO VELSERO.

Literas quidem abs te, praestantissime Velsere, superiore mercatu accepi nullas: sed librum accepi, mole non adeo magnum, existimatione mea vel maximum. Habent igitur tandem Boij, tui historiam rerum suarum ea diligentia e tenebris erutam, ea stili felicitate compositam, ut quid amplius in ea quidem parte desiderent, reliquum sit nihil. Vtri potius gratuler, illine genti, an tibi, nescio: sed gratulor certe utrique ex animo; tibi, quod opus susceptum ut erat te dignum, graviter & ex fide perfeceris: genti nobilissimae & nostrae συγγενῆ, uti probas, quod virtutum suarum dignum tandem sit nata praekonem. Praeses Thuanus vir omni laudatione major, cum ex indicibus Francofordiensibus de libri hujus editione cognovisset, non quievit prius, quam totum *eis πόδας ἐκ κεφαλῆς* devorasset. ex quo potes intelligere, quod sit ipsius de iis quae a te proficiscuntur iudicium. nemo omnium mortalium est, qui maiore iudicio in literis versatur: & cum subciviva tempora non multa habeat, quos Muscis curis impendat, magna cura quae legit cumq; eligit. ut qui *δαίμονιον* virū norint, possint sine cunctatione pro optimo librum habere, quem ab eo sciant pellectum. E- quidē munere tuo accepto, cum ad eum accessissem, ut de mustei adhuc libri editione facerem illū certiore, ita sum exceptus: Vidisti ergo, inquit, Marci Velseri librum? ego vero ante aliquot dies totum legi, quid istis subjecerit tacere malo, quam in ostibi; & fortasse alias plenius de tota illa historia quid vir summus iudicet, prolixiore epistola sum expositurus. Nunc illud tibi narro, tristes me ad optimum Hoeschelium literas mittere: ex quibus de obitu filii sui est cogniturus. Oro itaque te, nobilissime vir ut alloquio tuo minus illi gravem nuntium hunc efficias. Vale. Lutet. Par. a. d. xiv. Kal. Dec. c1315c11.

EPISTO-

EPISTOLA CCLXX.

JOSEPHO SCALIGERO.

Illustrissime vir, cum de suo isthuc reditu Johannes Westhovius me fecisset certior, & operam suam ultro mihi obrulisset, si quid vellem ad te mittere, egi cum ipso, ut fasciculum paratum multos antedies, ut illustri matronæ Auraici Principis viduæ traderetur, isthuc deferendum vellet suscipere. tædebat enim longæ adeo procrastinationis. Accipies igitur, maxime vir, quæ nunc mitto, & ad illa describenda, de quibus alteris (cæ sunt Prisciano tuo inclinat) uberius scripsi temporis paullo longioris usuram nobis concedes. Non deerimus officio nostro, neque ego neque amplissimus & summus tui mirator Præses Thuanus. Sed per Deum immortalem, cura valetudinem tuam. Tristissimum his diebus nuntium accepimus de obitu trium luminum Academiæ vestræ. Deus Opt. Max. servet, quod superest, teque imprimis Scaliger, decus sæculi. Vale. Lut. Par. xii. Kal. Decembr. cix. m. cii.

EPISTOLA CCLXXI.

MOLÆIS FRATRIBUS.

OMittite ista quæso, charissimi Molæi: neque aggrediamini ea mihi persuadere, ἃ λέγοντες ὑμῖν με πείσονται, ἂν ἂν πείσονται. Equidem voluntatis cujusdam eximie erga utrumque vestrum testis sum ipse mihi: sed vestra studia quam parum pro illa infinita cupitate mea adjuverim, id quoque probe scio. Accidit enim, ut meministis, per incommode, ut necessariis curis atque occupationibus pene semper, dum heic essetis, obruerer. Olim fortasse erit aliqua occasio re non verbis solum testandi, quantum ego amplissimum parentem vestrum voverer, vos amem. Atque illucescat illud dies, cum studiis isthic feliciter peractis, solidam τῆς γνῶσεως ἰσχυρίαν, cui nunc incumbitis, cognitionem, ceu spolia quædam optima domum deportabitis. Sic enim habete, ὡς οὐ φιλέαται νεανίας, esse neminem qui vos norit, quin de vestra indol rari aliquid sibi spoponderit. quod diligentius enitendam vobis est, magnaque animi intentione efficiendum, ut hanc expectationem tantam

non solum ne destituatis : sed vero enim superetis. superabitis autem cum bono Deo facile, si adversus omnes juventutis illecebras mature animum obfirmaveritis : vobisque serio persuaseritis, *ὅτι Ἀθλῶν δὲν καὶ πλὴν χεῖρας κυῶν*. Nam quod omnia abunde vobis quæ natos ad magna adolescentes decet contigerunt, genus, ingenium, educatio, alia : parum hoc tamen, nisi hisce Dei donis tantis recte utamini. Pergite igitur, optimi adolescentes, & in ea vitæ secta, quam iusta ductuque magni viri patris vestri ingressi estis, constanter permanete. Scitote etiam, vitæ laudis quam assidue expeti par est a vobis, unicam esse rectam semitam : quæ a principe Tragicò certissime demonstrata cum dixit :

—— τὸ πᾶντι δ' ἐκ θεῶ

ὁφίλεται τέταρτον ἔ. ΠΟΝΟΥ ΚΑΕΟΣ.

Valete charissimi Molzi, & me πᾶν ἐν ἀφ' ἑαυτοῦ ὑμᾶς φιλοῦντα ἀντιλαῶντες μὴ ἀγλείψετε. πάλιν ἑπ' αὐτῷ. Lutet. Par. a. d. XII. Kal. Dec. CID IDCII. Vite præstantissimo Tibal. nisi grave est, plurimam verbis meis salutem nuntiate. Cum plus otii fuero nactus separatim ad utrumque sum scripturus ἔ. Θεῶ καὶ δίδωτε.

EPISTOLA CCLXXII.

DAVIDI HOESCHELIO.

Clarissime Hoescheli, salve ac scito reddidmi mihi tuū fasciculū quo nihil gratius, nihil opportunius poterat nobis contingere. Nam eo temporis articulo ille advenit, quo facta a nobis erat in Notis ad Lampridii Alexandrum tui mentio, cum de Dexippo aliquid scriberemus. Olim ea fragmenta in nostras manus inciderāt, sed tantum ut oculis cerneremus, non frueremur. Cum igitur torres auctores, in quibus nunc sum, opus memineriat, quo gaudio affectum me putas, cum ea accepi, quæ fasciculo tuo continebantur ? Perge vero, amicissime vir de studiis nostris, & omnium φιλομαθῶν sic mereri. Legam verò quæ misisti, & quicquid observavero, statim per literas communicabo. Opus nostrum fini jam proximum beneficio Dei : qui si vitam & otium porro concesserit, & de Procopio fidem liberabo, & ita me comparabo, ut huius hon-

honestissimi otii & Mæcenati magno meo, & omnibus bonis rationem reddam. Literas tuas curabo, sed jam non ignoras, opinor, quid acciderit. Scripsi nuper ubertim, & literas ad clarissimum virum Bongarsium misi, quas an acceperis velim me facias certior. Scripsi & ad amplissimum Velferum promisso libro gratias agens, & de Privilegio scriptis nostris impetrando a sacra Majestate Cæsarea consilium petens. Oro te, & saluta illum meis verbis, & ex commodo ipsius tuoque appella. Scimus ab eo non insuper haberi nostras nugas: has certe Notas fortasse luce non indignas judicaturus est. Vale charissime vir, ac me ama. Kal. Decemb. MDCL.

EPISTOLA CCLXXIII.

JOSEPHO SCALIGERO.

Scripseram nuper ad te, nobilissimos viros, quasi literas meas alicui e familia Principis Auricæ traditurus. Erat enim mihi pro certo affirmatum, post unum alterumve diem ipsam ab urbe profecturam. quod cum aliter accidisset, paratam fasciculum Johanni Westhövio, medicinæ candidato, isthuc roeunti commisi commendavique. In eo siquid non fuit Priscianus tuus cum Pselli libello quodam mathematico, quem visus eras ex postremis tuis videre velle. Liber de anno Persico cur non esset adjectus, rationes exposui necessarias: etiam de libello proverbiorum Arabicorum, cujus utriusque exemplaris spem certam memini tibi fecisse eadē illa epistola. Interea igitur, dum alter amplissimi Thuanī mandatu tibi describitur, mitto proverbialia amiei manus descripta. Illius nempe juvenis Flossingensis, quem ante sex opinor menses mihi commendasti. is cum medicinæ professioni se paret, incredibili desiderio flagrat Arabicam linguam intelligendi. quo in studio tantum meo iudicio jam profecit, ut spem eximiam de ipsius in hoc genere conatibus videamur posse concepere. Scio autem consilium ejus esse, cum in his literis fuerit paullo versatior, de quibusdam difficultatibus ad te referre, reque obnixè orare, ut se illis solvas, velisque docere quæ nesciat. quod eo libentius te, illustrissime Scatiger facturum confidimus: quia eadem me atque il-

lum.

tum juveris. Sed hoc postquam in lectione Avicennæ diutius se-
 ille exercuerit. Nostræ in Spartianum notæ fini jam, Dei beneficio,
 sunt vicinæ, quo in opere nihil mihi accidit jucundius crebra tui
 nominis commemoratione: cui præbuerunt occasionem obser-
 vationes in hos scriptores tuæ, quas ante aliquot annos benigne
 mecum communicasti. Osi possem a te idem beneficium in Athe-
 næo quoque impetrare! cur autem non impetrabo? aut cur tu
 cuiquā potius quam mihi ~~facias~~ *facias* copiam
 facies? Scimus quomodo nascantur tibi vel exclamatorum loco-
 rum emendationes. Scimus aliud agenti tibi solita in hoc genere
 venire in mentem, quæ nullo labore possumus ipsi excogitare.
 Quare oro te atque obtestor, quæ habes in Athenæum aut Polybiū
 observata, ea velis nobiscum communicare. Adjicerem & Stra-
 bonem; nisi puderet me tantū honoris tibi imponere. neque enim
 nescio quam solæas esse occupatus, & quam gravibus curis, quod
 igitur commodo tuo fiat, petitionis meæ rationem ita habe. Super
 omnia illud a te contendo, ut difficillimis hisce temporibus, cum
 isthic pestilentia grassatur, valetudinis tuæ curam habeas, teque
 cum bono Deo nobis, imo reipublicę literarię serves incolumem.
 Audivimus de Academię vestrę calamitate, & in obitu clarissi-
 morum virorum ex animo ingemuimus. Sed melioribus literis
 unicum est in te præsidium, tu solus earum dignitatem tueris. faxit
 vero Deus Opt. Max. ut bono publico natus vitam in studiis lite-
 rarum & agas semper quam beatissime, & producas quam longis-
 sime. Vale maxime virorum, & me semper ama. Lut. Par. prid.
 Non. Decembr. c. 1517. Annus fere est cum mihi ad te expressas
 imagines aliquot gemmarum; tuam super illis sententiam exqui-
 rens. Eas literas ut & aliquot alias mearum periisse eo suspicor,
 quia addubitationes meas nihil a te responsum tuli. Nunc vero
 mittit ad te vir nobilis Racassius de Bagarris plura id genus *ex præ-*
ypatæ, cum suis super illarū interpretatione conjecturis. Feceris
 vero & illi & mihi rem gratissimam, si iudiciū tuum de illius
 suspicionibus nobis, cum vacabis a gravioribus curis, aperueris.

Vir

Vir ille & merito suo; (ἐστὶ γὰρ τῷ ἑλῶν, καὶ γὰρ, ἀρχαιολογίας τε σπουδὴς ἐραστὴς) & quia magnus Thuanus vehementer illum amat, tua quoque amicitia dignissimus est. Rex illum elegit quem præficeret suis antiquarum rerum *καμηλίοις*. Iterum vale. Amplissimo Legato Regio salutem hic adscribere per te liceat, oro.

EPISTOLA CCLXXIV.

EIDEM.

QUum ante dies quinque tuas accepissem, inlustrissime vir, rescripsi statim via eadem. Postea venit ad me alter Puteanorū, qui adhuc in urbe sunt, rogans ut suas ad te curarem tibi perferendas. Etsi recenseram a scriptione, feci tamen lubenter ut hanc quoque occasionem arriperem te appellandi. Nulla enim temporis pars est, quam tanta cum voluptate transigam, atque cum ad te scribo aut tuas lego. quanquam tu profecto, cui uni acceptum ferrosi quid in literis didici, & vigilanti & somnianti ob oculos semper versaris. Quotidie magis magisque in tuis scriptis versanti nova subit admiratio tam altæ tam abstrusæ eruditionis. Si per amicos liceret ex voto tempora mea disponere, constitueram Opus tuum non prius de manibus ponere, quam eo penitus intellecto. Cum a lectione Sacrorum librorum discessi, nihil invenio in quo majore cum fructu aut voluptate operam ponam. Christophori Laureti Chronologiam si non vidisti, faciam ut videas, & prima occasionem mittam. Interest veritatis, exstet de eo novo chronologo judicium tuum. Non omnes, scio, illo stabunt, at illi certe quibus cordi ἡ φιλαλήθεια. Eusebium tuū, per omnes te Musas oro, accelera. De Chronicis excerptis scripsi nuper: & scis tu jus tibi esse in me & omnia mea, ut & mihi omnia imperare & meis uti ceu tuis possis ac debeas. Sed optare ipsum opus in tuas manus venire, unde nostras eclogas excerpimus. Gruterus posset id præstare tibi: qui haud dubie vel in Palatina bibliotheca, vel inter libros τῆς μακρότης Sylburgii id opus reperiret. Nisi tu veras, prima occasione mittam nostras chartas quas cur nuper non servaveris miratus sum. Nos nescio quas veteres nugas recoquimus, & in Persium commenta-

rium paramus non sane ad exemplum ullius interpretum priorum. Si per valetudinem licet, & alia simul edemus τοὺς τόξα, quæ in liturariis nostris diu pro derelictis jacuerunt. Vale, & me ama. a. d. Kalend. Januar. c10 10 c 111. Est in hac urbe minister quidam e provincia Narbonensi, qui librum a se compositum editumque regi ea lege obtulit, si præmium opera dignum vellet rependere. Liber inscribitur, *Mecographie du Guideaimant*. autor mirabilia promittit de inveniendis nova arte locorum longitudinibus non per Eclipsium observationes, sed hujus inventi sui ope, certaue notione magnetici, ut loquitur, poli, & a mundi polo distantia. Cœli & nauticæ rei periti in consilium adhibiti, & autorem & inventionem *μᾶ φωνή* dilaudarunt. quam merito, Hollandi tui judicabunt.

EPISTOLA CCLXXV.

THEODORO CANTERO.

Literatum infrequentiam mearum, vir optime, si inconstantia meæ in tui amore & cultu putas esse argumentum, næ parum aut ingenium meum, aut præsentem statum nosti. Nam animus quidem adversum te noster is est, eritque semper ὁφθαλμοὺς ὁρᾷ, qui fuit hætenus: imo quem par erat comitari opinionem, quam de tua virtute & singulari eruditione habemus. Sed ne faciam semper paria cum amicis in hoc scribendi officio, multa me impediunt. Valetudo toto ferme hæc anno adversa; deinde autem amicis dies solidos in hac negotiosissima otiosorū matre mihi solent adimere. Ut alia sexcenta occupationum generatacæ, quæ ad desperationem studiorum meorum quotidie me adigunt. Adde quod verni & æstivi temporis partem in peregrinatione posui, quam ad piam matrem in Delphinatus remotissimis oris degentem institueram. Ex eo itinere domum reversus inveni quas ad me Majore mense dederas. Iis literis quod non prius responderim, præter superiores causas etiam illam possum afferre, quod responsum a filio exspectavi, cui statim perferendas tuas curavi. misi certe via turissima Mompelium: quo ille se profecturum studiorum causa novif-

novissimis literis scripserat. Ex Saumuro, quo e Pictonibus se contulerat, data erant, mihiq; ante profectiorem meam fuerunt redditæ. Ex eo tempore nihil me ab ipso literarum accepisse, soleo mirari: sed multa potuerunt cadere, cur ille non scriberet, aut non inveniret cui sua rectedaret: maxime quidem ob absentiam meam ab urbe per aliquot menses. Scripsi tamen ad amicos Mompe-lienses & rogavi, de eo significarent, si quid notum haberent: est ibi Gigordus minister, vir pietate insignis & mei amantissimus: est & Pacius J. C. cujus notum tibi procul dubio nomen: ad utrumque horum scripsi, & in dies literas ἀμοιβαίαις exspecto. De carmine Nazianzeni quod sub Amphilochii nomine publicatum est, dabo operam, si potest fieri, ut tuæ voluntati morem geram. Sed ne nos quidem, qui aliquot veteres codices ejus patris tractavimus, Græce id carmen legimus. nostra fortasse culpa, qui aliud agentes non attendimus. Soleo Regis Bibliothecam interdum adire, etsi propter valetudinem & loci distantiam rarius. Cum primum ibo, meminero τῷ ὑποχέειναι. Vtinam aliud tua causa possim. Tu si me posse judicas, et tuus sum, & tuorum filiorum, quibuscum mihi vetus notitia, ut scis, intercedit. Vale. Lutetia Parisiorum a. d. xi. Kalend. Januar. anno τοῦ Σατῆρος Dionysiano c1513 ciii.

EPISTOLA CCLXXVI.

DOMINICO BAUDIO.

LEgi, mi Baudi, quam misisti orationem, quæ vel si Ἰλιάδῃ μαχομένη fuisset, tamen cupidos adhuc nos dimisisset, nec plane dū satiatus. Equidem hoc mihi non sumo, ut de talibus judicium putem ferre me posse: si quid tamen usu longo consecuti sumus, neque in totum linguæ Latinæ sumus ἀμύητοι, quid sit Latine scribere non scimus, nisi hoc est ita loqui, ut tu loqueris. Sive τὰ χαταλογάδην a te scripta lego, videor colloquentem mecum audire, sine fūco, sine cincinnis & meretriciis ornamentis, quibus insana hæc juvenus τὴν ἑλὸγος κομίσσεται meretur. Quod autē novū vitæ genus institueris, & ad colendas Musas, tam propitias tibi Deas, totum te

conruleris, ita vivam, mi Baudi, ut ex ea regaudium insanum magnum capio. Bene sit viris illis magnis, qui tibi isthic manum injecerunt, & in tua te castra, etsi fortasse obtorto collo, reduxerunt. Quantam enim passura fuit res publica literarum jacturam, si tam excellens ingenium in tenebris & inter forenses rabulas aut aulae alicujus mancipia consenuisset? Scito vero ex omnibus, qui rebus secundis tuis lætantur, neminem esse qui magis ex animo tibi gratuletur. Vale præstantissime Baudi, & me ama. Lut. Paris. a. d. x. Kal. Jan. c10 10 c111.

EPISTOLA CCLXXVII.
THEODORO CANTERO.

Expectavi diu occasionem scribendi ad te, amicissime Cantere, quia uberiores filii tui literas incertæ fidei hominibus nolebam committere. Eas ille misit ad me e Piætonibus, profectus illic tuo, ut audio, non nihil etiam meo consilio, non tam studiorum causa, quæ parum ibi calent: quam ἰσορίας χάριν καὶ θείας. Novissimis literis, quas ab eo accepi, cognovi cogitare ipsum in Narbonensem Galliam, habereque in animo Mompelii aliquot menses subsistere. Laudavi consilium, cujus & auctor ei fuisset, si sponte sua illud non cepisset. Inveniet ibi Julium Pacium, qui fere solus hodie in nostra Galliacum laude jus civile proficitur, & est alioquin ea pars Galliarum, si qua alia digna, quam οἱ φιλοθεάµενες ἀρχαιολογίας ἐρετὰς αὐδουσαν visendam. Equidem in filio tuo eas pietatis & ingenuæ probitatis scintillas animadverti, ut non multo aliter ac si meus esset, fausta ipsi omnia optem, & læta. Libros tuos de mysteriis & opertaneis veterum sacris cupidissime expecto: oro te & attestor, ne velis hanc operam publico diutius debere. Nos hisce diebus finem imposuimus notis in Spartianum & comites historicos; quæ si politissimo judicio tuo & paucorum aliorum fuerint non improbatæ, erit cur me non male tempus existimem posuisse. Vale, initio anni, quem tibi tuisque felicem precor. c10 10 c111.

EPISTOLA CCLXXVIII.

JOSEPHO SCALIGERO.

Spero tibi redditos omnes fasciculos meos, quos a tribus mensibus ad te misi; cupio tamen ex tuis literis id cognoscere: teque oro, ut me facias ejus rei certiores. Misi autem ad te per quemdam medicinz candidatum Pselli, quem visus eras desiderare, libellum: deinde cum princeps Audaica isthuc proficisceretur, viro nobili Vandermylio proverbialia Arabica, & aliquot veterum quannumorum quagemmarum rarioris figuræ ἐκμάγματα tradidi, ut tibi deferret. Scripseram etiam aliquanto prius literas non unas, quas an acceperis nescio. novissimæ enim quas a te accepi, ex sunt, quas Heremita tuus adolescens eruditissimus, attulit. Is si ad te scripserit, quantum apud me *αγαλα* tua ponderis habuerint, significabit, non enim prius conquevimus quam fuit ei optime consultum. Liber de anno Persico in tuam gratiam jussu magni Thuani describitur, constitueram operis partem ad te mittere: sed consilium meum casus impediit. Sed brevi te habiturum librum integrum, cujus pars magna jam descripta, sancte tibi polliceor. *Διαγράμματα* quæ sunt quam plurima, sollicitos nos habent: nam ille medicus qui operam suam mercede addixit, *πέν μαθημάτων* rudis, eorum transcriptionem in se noluit recipere. cum librum ipsum legeris, statues necessaria sint an non ea *Διαγράμματα*: quæ si desideraveris, *πάντα λίγον κινήσομεν*, quo voluntati tuæ satisfiat. Tu modo, vir illustrissime, ne tuarum desiderio diutius cruciemur, vide. Hoc mihi nihil jucundius possit accidere. Sum enim de te & tua valetudine non secus sollicitus, ac si pater sis meus. & meretur sane summa in studiis præstantia tua, ut omnes qui illas colimus, te amemus, te veneremur, ut communē & literarum & literatorū parentem. Ego faciam sedulo, dum spiritus hos reget artus. Vale vir maxime, & nisi grave est, amplissimum Legatum meis verbis salvere jube. Lutetiæ Parisiorum. a. d. v. Eid. Jan. c. 15 c. 111. Jacobus Læcius Senator Genevensis misit ad me carmen, meo iudicio non inelegans. ejus exemplum volui istuc venire. En illud tibi. Quid

nuper Genevæ acciderit, puto esse tibi notum. Deus certe est, qui illam servavit. Mitto etiam exemplum Psalmi Arabice hic editi, ipsius typographi *Ἰωάννου* ab eo enim accepi ut deferendum tibi curarem. Plane hic *Ἰωάννης* homo est, qui *ἰμπεριεὶς ἐν τῷ ἑκκlesiῳ* prorsusque literarum expertus, tanto exarsit tamen musarum Arabicarum amore, ut eas omnes ei studio videatur postponere. Itaque tantum profecit, ut suapte industria characteres hosce ipse incidere, & quandam etiam Grammaticen sibi collegerit.

EPISTOLA CCLXXIX.

BONAVENTURAE VULCANIO.

V Ir clarissime, accepi literas tuas, quas mihi tabellarius hic reddidit. priores quarum mentionem facis, vidi nunquam. Mirabar sane quid esset, cur mearum tamdiu responsum nullum ferrem. Atque hoc silentium tuum non mediocriter sinisterum rumorem firmabat, qui de tua valetudine allatus ex Anglia in Galliam diu tui amantes torfit. multos enim menses publica fama frequentavit, te gravi morbo implicitum, (*ὁ μὲν γινώσκω, ὃ δ' ἴσται*) studiis & literariis curis in totum renuntiassse. nec deerant, qui tristiora etiam loquerentur. Quamobrem post scriptas superiores meas, egerunt varii typographi cum episcopo Bellovacensi, ut tuum Cyrillum sibi traderet edendum. erant in his Pererius quidam Parisiensis, & affinis ille *Ἰωάννης* Comelini, qui ei typographo nunc præest. erant & alii. sed omnibus restitimus nos: cum facinus immane dictitarem esse, cuiquam potius quam tibi parenti hunc excellentissimi ingenii tui foetum committi. Impetravimus vero non ægre ab humanissimo viro, ut tuas exspectaremus. Idem cum epistolam tuam legisset, & rescripturum se, & voto tuo, ubi primum esset occasio, satisfacturum affirmavit. Cum igitur ante triduum de tabellarii huius oportunitate eum monuerim, & literas ab eo, & librum ipsum in horas jam exspecto. nondum tamen cum hæc scribebam, quicquam ab eo acceperam. sed lentitudinem hanc excusavit nudius tertius. mandavitque puero meo ut occupatum se in curando matris funere nuntiaret. Urgebo tamen, daboque operam

operam sedulo, ne prius discedat tabellarius, quam librum tuum abstulerit. Atque utinam aliud quid tua causa possem. scires, vir doctissime & amicissime, ex omnibus qui summam eruditionem tuam & in rempublicam literariam merita maximi, pro eo acdebent, faciunt, neminem esse unum, cui ego in amore tui sim concessurus. Tu vicissim ut nos ames, te oro. Vale, praestantissime Vulcani. Lut. Par. a. d. Eid. Jan. c1010c111.

EPISTOLA CCLXXX.

CAROLO LABBAEO.

Dictum vetus est: humanissime Labbae, morae lenocinium esse magnum. quare non dubito & meas, & *ἡ πᾶν* Thomsonis, quas nunc mitto, literas egratiores tibi futuras, quo expectatiores venient. Qui fasciculum a Thomsons attulit, Photium idem mihi attulit. Quatuor & quod excurrit sunt menses, cum amicus quidam Thomsonis & literas & librum ab illo acceperat, ut ad me deferret: sed cum ille praeter opinionem in Anglia remansisset, neque ex ea insula pedem extulisset, post *τελευτή* expectationem suam repetiit *ὁ ἁλὸς καὶ γὰρ* Richardus: qui alia epistola, quam amicissimo Puteano ostendi, moram longiorem excusat. Habemus ergo tandem Lexicū illud *τερόθητον* Photij, quod mittam ad te, mi Labbae, ubi primum occasio se obrulerit bona & tuta. qua in re tuum & optimi Puteani consilium sequar. Velim autem cum in tuas manus ille liber pervenerit, eo utaris statim, & postea remittas. Nam ut ad ea, quae nunc sunt in manibus, parum ex usu is codex nobis est; sic ad proximas curas, quibus me jamjam cum bono Deo accincturus sum, magnae utilitati videtur futurus. Probo consilium tuum de inferendis Placidij glossulis illis, quas edidit Vulcanius, sed opus hic tuis notis. nam pleraque eorum quae adscripsisti sine dubio detorta sunt ex Varr. & Festi libris, quod facile, si attendas, observabis. *Actaris* sunt actuarii, de quibus in Iure & saepe in historia Rom. *Arse verse* non est proverbium; sed est formula averruncandi incendiij, ut docet Festus. Carminatores a carendo dicti, de qua voce Varro & magnus illius interpret. Quae
de vo-

de vocibus *deribere* & *deribitio* & *deribitorium* ibi leguntur; non sunt *τενωβίλῃ ἀξία*. sed notum est, quid sit *diribere* & *diribitorium*. *Massius* ineptè pro *amissis*. Omitto reliqua ad suos fontes a te in notis revocanda. Chrysostomi ὁ ὡς ἀληθῶς χριστορρήμων πατὴρ εἰς τὰ βάνια, cum libuerit mittere, ut argutus, & reddam fide bona. Scis omnia mea tibi patere. Hoc volo tibi esse persuasum, & ut me ames. Deus Opt. Max. te servet cum venerando Patre & chariss. fratre tuo. Vale. Lutetiæ Par. 2. d. xi. Kal. Febr. c1715 c111.

EPISTOLA CCLXXXI.

JOANNI PORTHÆSIO.

EGO vero, mi Porthæsi, te consulere quam a te consuli malim. Tu enim major, tibi me est æquum cedere, quod & libentissime facio: nec tibi solum, vel propter ætatem, [ut de eruditione nihil dicam] viro venerando; sed vero etiam cuivis etivio, qui me aliquid docere fuerit paratus, Equidem non inficias eo, quantum per furores nostrorum plus quam civilium bellorum licuit, id sedulo egisse me, ut aliquid addiscerem: sed omnium laborum meorum hic jucundissimus ad me redit fructus, quod descendere in memet didicisse videor, & nosse, quam sit mihi curta suppellex. ingentem enim & prope infinitam discendi cupiditatem, qua flagramus, facultas comitatur oppido quam tenuis. De proposita questione sic paucis habe. Plane divina res est Hebræorum Critica, quā ipsi Massoram vocant. Sepem Legis solent Rabbinī hanc indigere πάντῃ εὐεχέως: quod tu non ignoras, qui, ut video, in hac palæstrate exercuisti. Originem Massoræ varie explicant Judæorum magistri. Vidisti, credo, quæ super ea re scripsit Elias Levita, in præfatione suæ Massoreth Hammassoreth. Vir ille doctissimus & acerrimi judicii haut dubie sensit recte hac dēre, etsi scripsit non satis recte. Videtur enim tandem eo revolvī, ut eorum accedat sententiæ, qui putant traditam Massoram librorum sacrorum ab ipsis eorum auctoribus: quod non solum falsum, sed & ridiculum est. neque hoc non videbat Elias, quod facile ex ejus verbis apparet: sed nihil difficilius est quam usu confirmatum errorem vel agnoscere,

scire, vel libere repudiare. Atqui omnino verum est autorem non esse Moſem מֹשֶׁה & מֹשֶׁה estque מֹשֶׁה existimare, ab ipsis autoribus esse profecta quæ in arte illa docentur. Similior veri est eorum Rabbīnorum opinio, qui inventionem מֹשֶׁה & מֹשֶׁה ad sapientissimum illum Legis scribam Ezram referunt. Sed hoc verum fuerit in libris duntaxat Moſaicis & aliis antiquioribus. Nam ut disputat Elias recte; in scriptis recentiorum prophetarum vix opus adhuc fuit correctorum diligentia. Horum sententiam putamus nos aut veram aut veræ proximam: neque dubitamus vel Ezram vel alios circa illa fere tempora, initium dedisse huic Hebræorum Criticæ: quam postea doctissimi quique e Judæorum scholis tractarunt. Quemadmodum autem Philosophorum apud Græcos atq; etiam grammaticorū sectas legimus fuisse, ita & Massoritarum diversæ scholæ ac velut familiæ extiterunt, nam quæ in Oriente remanserunt synagogæ, præcipuum hujus eruditionis autorem secuti sunt Jacobum Nephtali filium: qui in Occidentem & veterem patriam redierunt, conditorem Massoræ suæ laudant Aaronem filium Ascher. Ita scissa est hæc disciplina in duas מַסְּוֹרֵי אֶשְׁכּוּזִי & מַסְּוֹרֵי אֶשְׁכּוּזִי. Qui existimant Massoram corruptorum librorum מַסְּוֹרֵי אֶשְׁכּוּזִי esse argumentum: nā illi magni criminis se obligant: cum potius certæ fidei & integræ testimonium divino verbo hæc ars præbeat. quod aliquando מַסְּוֹרֵי אֶשְׁכּוּזִי nostro quodam exactæ diligentæ commentario sumus probaturi. Orbiculi de quibus scripsisti, nullum alium usum habent, nisi ut lectorem admoneant, ut oram libri consulat, inventurus ibi notam Massoreticam. In magnis Bibliis tamen Veneticis notæ Massoritarum, non ut fieri amat ad contextum in margine sunt adnotatæ: verum partim in eo intervallo quod est inter Hebraicum textum & Chaldaicum Targum: partim utrique illi pagellæ subijcitur. Solent marginales criticorum notæ singulis fere literis scribi: ut videbis eo quod diximus interstitio. Exempli gratia: Circulus כֶּסֶף impositus rejicit ad notam quam illo loco habes, quæ tamen illi numeri significem, declaratur in altero

quem indicavimus loco. Cum hic orbiculus duabus dictionibus interjicitur, scire licet ad utrumque verbum adjectam notam criticam pertinere. Non minima sane difficultas est, omnes has notationes ejus artis recte intelligere: quare excelluit olim divinus vir Joannes Mercerus, omnium Christianorum nostri seculi sine controversia Hebraice doctissimus. Speramus non mediocrem aliquando lucem opera nostra accessuram huic studiorum generi: verum hoc *Θεὸς ἐν γένεσιν κῆται, χεῖρας γὰρ δὲ καὶ σφαλῆς*. nunc quidem alia curæ nos habent. Vale & nos ama. Lutetia Parisiorum propriæ die Kalend. Februar. aëno *Δ' τοῦ τῆς Ἑ Λόγῃ ἐναυθραπίστους* CIO IC CIII.

EPISTOLA CCLXXXII.

JOHANNI VASSANIO.

QUam gratæ mihi literæ tuæ fuerint, charissime Vassani, vel ex teo conjicere potes, quod semiaeger hæc ad te exaro, postpositis aliis curis multis. Sed nolui tam bonam prætermittere occasionem tuis respondendi, ut & lætari me amore tuo intelligeres, & mutæ benevolentie significationem a me vicissim acciperes. Gratiarum actionem, qua apud me uteris, eatenus admitto, ut animi mei te potius rationem habere censeam, quam meritorum: quæ agnosco & ipse tenuia, cum esset ille magnus, & tuorum studiorum adjuvandi cupiditas vehemens. Sed incidit tuus ad nos adventus in ipsam negotiorum nostrorum *ἀρχὴν*, ut tute scis probe. Quare succisiva temporum, quæ tibi impenderemus, habebamus prope nulla. Nunc abundabimus, spero, otio, postquam ex hac valetudine vires receperimus: quod brevi confidimus futurum *ἐν τῷ Κυρίῳ*. Opus institutum, mediocri diligentia usi, inter curas plurimasque & molestissimas longumque *τῆς φιλίας* morbum, absolvimus tamen ante dies ipsos XVIII. eoq; nomine Deo laudes diximus. non quasi aliquid *μέγα καὶ ἱερὸν ἔργον* præstiterimus: sed quia scriptiorem experti longiorem quam initio conceperamus animo, dici nequit quoties prius quam pervenimus ad umbilicum, radiaverimus. Expectari scimus eum librum a multis, quorum expectationi si minus lectio responderit,

III. 17

26

CO NOS

eos nos solabimur, quod bona fide *to xps dicitur* in continuis interpellationibus ad ejus historiae lucem contulimus, quod ante nos fecerat nemo. Ofiores horum studiorum, de quibus aliquando garrire una tecum memini, aut Marrucini obrectatores nostri nominis quid judicaturi sint, ne curamus quidem. Verum de his plura alias. Vale mi Vassani, & silentium meum apud lectissimam matrem tuam patrocinio tuo subleva. Vxor illi tibi que plurimam salutem. Lut. Paris. iv. Eid. Feb. c1515 c111. Schem summo opere reverendum Bezan, & C L. V. mihi que conjunctissimum Lectum meis verbis salutes velim. scripsi ad illum nuper: nunc quoque fui scripturus, si aliter habuissem.

EPISTOLA CCLXXXIII.

JOSEPHO SCALIGERO.

ONerasti magno onere pudorem meum, divine vir, literis iis, quas a te paucis diebus amplissimus Thuanus binas mihi reddidit. Equidem in animum pridem induxeram, beneficiis illis immortalibus, quae me tibi devinctum tenent, cumulum nullum posse tantum accedere, cur ego propterea fierem tibi obligatus: tantum enim debere tibi me intelligebam, quantum plurimum cuiquam deberi ab aliquo mortalium potest. Sed me ratio longe fugit, ut tum primum intellexi cum novissimas tuas acceperam, et si & plurima & maxima sunt priora tua in nos merita, unius tamen hujus accessione ceu vix grandi quodam cumulo, praeterita omnia videris obruisse. Quare noli exspectare, ut munere tuo dignas tibi gratias agam. Superasti hac benignitate & insigni comitate non expectationem solum meam, sed & vota etiam. Nunquam enim venerat mihi in mentem, ut vel optarem beneficium a te tantum. occupationes enim tuas noram. neque autem vel mea, vel omnino cujusquam privata studia esse tanti unquam putavi, ut eorum a te ratio haberi deberet. Quanquam si per te licet, non uni mihi aut alteri amico Flesingensi eam operam navaveris, sed omnibus qui his literis delectantur. Habeo in adversariis meis Graecorum praesertim proverbiorum non mediocrem sylvam. est animus, si

consilium probas, centuriam unam inde excerpere, & brevipublicare. prapenam meis tua hæc, & de collato in me beneficio publicetibi gratias agam. Sed priusquam liber prælo subicitur, proximis literis indicabo tibi, quomodo Maronitæ Romanenses illa verterint, quæ alibi negas tibi lecta. Habeo enim & illorû versionem, sed quæ cum tua collata vetus dictum tollat: *ὁ Χριστός τοῦ Κόσμου*. nihil enim ineptius, addo etiam imperitius. hæc igitur proximis literis. Nunc mitto tibi librum de anno Persico, beneficio magni Thuani descriptum, ipsi cum vetere codice *Σατταρα* comparavimus. Sed quia urgebat optimus & tui observantissimus Etemita noster, institutam collationem ad umbilicum perducere non potuimus. Diagraphas quæ plurimæ sunt, non adiecimus, quia necdum repertus quæ illarum descriptionem vellet suscipere. Si eas desideras, *ἐξ αὐτῶν μὴ κενὴν ἴσθαι*, nos iussu capeffere fas est. Certe operam dabimus, atque adeo efficiemus *ἐνὸς ὧν ἰσθῆναι*, ne fidem, diligentiam, pietatem denique nostram tibi defuisse possis aliquando queri. Parabam alia multa, de quibus tecum garrirem. Sed adfuit hæc scribenti Eremita noster, qui prope convicio fasciculum poscebat. Vale igitur, illusterrime Scaliger, & diu vive quam felicissimus. Si otii plusculum fuisset, ad amplissimum Logatum de furore amici Venetensis ea scripisssem, quæ ille esset admiratus. Clarissimo viro Vulcanio, nisi grave est, salutem a me velim nunties, serioque illi confirmes, vel ipsius causa, quem amo & colo, vel quia tu jubes, cui non per omnia obsequi impietati proximum ducam, curæ mihi esse & futurum ejus Cyrillum. Sed mira quædam est hominum improbitas. Nam cum rogatu Episcopi Bellovacensis ad illum de hoc negotio primum scripisssemus, postea incessit hominem superstitio, & quod ultro obtulerat, id nulla adhuc vi, nullis machinis extorquere potuimus. Sed omnia experiemur. neque ante quam re, ut spero, confecta conquiescemus. Vale iterum. Lut. Par. a. d. XIII. Kal. Mart. MD. C. C. III.

EIDEM

Cum ante menses ferme duos munus incomparabile a te accepissem, divine Scalger, Arabicorum proverbiorum interpretationem, etsi jacebam tum *ἐν τῷ κλῆτρῳ* *ἐν τῷ κλῆτρῳ*, surrexi tamen, & quam primum fieri potuit ad te scripsi, gratiasque tibi pro eo ac debui gratissimae regi. Adjunxi illi epistolæ librum de anno Persico. Atque hunc fasciculum Eremita tuus, si tamen tuus, Belgæ euidam mercatori tradidit, isthuc e Sangermanica pancgyri redeunti. Spero omnia recte curata esse: literas tamen tuas, quæ sollicitudine omni me librent, avide exspecto. *Διαγράμμα* quæ mitti tunc non potuerunt, si plane ita vis & jubes, faxo habeas. audebimus enim tua gratia *καὶ τὸ ἀξιωματικόν*: præsertim si aliquem tibi notum mihi indicaveris, cujus fidem habeas exploratam. Accepi ex eo tempore binas tuarum; alteras bibliopola vestras attulit, alteras anteseptem dies *ἡ πῦρ ἀπὸ τοῦ* Quare ad nos misit. Ex iis cognovi sollicitudinem tuam de valetudine nostra. Quid? tu ergo *μάρτυς* & certus vates? nam quis tibi dixit parum valere me? atqui gravissime tum ægrotabam, cum illæ tuæ mihi amoris *ἐν τῷ κλῆτρῳ* notis plenissimæ literæ redderentur. ut ingens *καὶ μαρτυρία* animo sublerit, unde tibi hæc suspicio sit oborta: nam vicini mei de valetudine mea nihil dum cognoverant; etsi dies jam viginti vel lecto vel certe cubiculo continemur. Quamobrem hæc quoque *μαρτυρία* tua obstupefecit nos. Amoris vero tui vehementia *πῶς, δὲ καὶ ἡμᾶς δίδωμεν*; Principibus placuisse viris, inquit ille, non ultima laus est: amari vero a te, literarum unico Rege & Imperatore summo, amore præsertim adeo vehementi, quantum est? Sed tu qui morbum nostrum *ἐν τῷ κλῆτρῳ* conjectura divinasti; causam tamen illius veram, mihi crede, assecutus non es. Nam studia nostra adeo non sunt immodica, ut per illa æternitatem nobis liceat sperare. Olim fortasse paullo vehementius aliquid conati sumus: sed *δὲ καὶ ἐν τῷ κλῆτρῳ* pridem desinimus. nec jam aliter quam *ἐν τῷ κλῆτρῳ* Musas colimus. Si fidem mihi non habes, at operi novissimo,

quod superioribus diebus ad te misimus, sciō, credes. Sex enim Historia Augustæ Scriptores sic accepimus, ut corporis animique languorem, & hoc amplius τὸ ἀσθενέστερον scriptio ipsa primo aspectu prodat. Ajunt verò πᾶσις ἡ ἀσθενία morbum hunc, (ἡ δὲ ἐν τῷ ἐστὶν vehementissimus & contumacissimus) non magis a contentione in studiis, quam ab acrioribus curis & molestiis solere proficisci. Multa autem publica quotidie accideret, quæ virum bonum luctu & dolore possint conficere, non clam te est, ut de sollicitudine οὐδὲν πολλοῖς, tot imminantibus procellis, nihil dicam. Enimvero ad cæteras molestias nostras gravissimas superioribus diebus cumulus accessit per Eremitam, quondam tuum, nunc tuæ & omnium, quæcis pietas cordi, odio dignissimum. Is juvenis infanum magno παρὰ τὸν ἑαυτοῦ οἶον βλάψαις, cum prioribus conditionibus, quas studio & commendatione mea nactus est, sane luculentas, non acquiesceret: casu quodam non tam volente me quam non repugnante, in Vicquii Legati Helvetiæ domum ἐκταράσθαι. Est autem Vicquius optimus vir quidem, & οὐ τῶν μάλιστα φιλόμαλῶν: sed superstitionibus τῶν ἑταίρων, supra fidem obnoxius. Monueram igitur Eremitam, videret quid ageret, & ad quotidianas velitationes se compararet, ante omnia animum obfirmaret, & ex constantia non solum ἐν τῷ ὄντι mercedem certam; verum etiam ab hominibus & ipso imprimis Vicquio laudem ac certissimam gloriam sibi sponderet. Ille vero ylx adhuc novum hospitium fuerat ingressus, cum & puriori religioni, & amicitie meæ simul nuntium remisit, in quo tanto usus est astu, ut ante discessum ipsius cum uxore Vicquii tantum χρηστότητα me latuerit: tanta item impudentia, ut semel a novo hospite admittus, post illa nos nunquam adierit, nobis infatutatis abierit. cum tamen ipse Vicquius pridie quā uxorem premitteret ad nos venerit, & de sua professione nos fecerit certiores. Adde quod ipso quo discedebat die, rogatus meis verbis ab uxore mea & filia & aliis meorum, ut ad me accederet, & literas peteret quas in ipsius commendationem Stuckio, & Polano scriptam, ad officium compellendum posuit. Et cum in ipsis Vicquii verbis

dibus

dibus uxor quæ eo venerat officii causa, de ejus *Σαμωὴ* aliquid inaudisset, ac statim vocatum gravissime increpuisset, tui etiam nominis injecta mentione, dissimulare ille, & quod poterat modo factum excusare. Sed mox filia audivit, cum Lusitano cuidam Franciscano homini imperitissimo, impudentissimo, ochlagoga & plano insigni, gratias ageret, quod sibi oculos aperuisset. Hæc sunt perditæ juvenis verba. Habebam alia multa, quæ vellem super hoc ad te scribere; sed quia premimur quæ angustia temporis, cum uti geat Plumbeus noster, quæ languore corporis parum adhuc confirmati, cogor finem facere & aliud tempus expectare. Vale *ὑμῶν τὸν αὐτὸν* Lut. Par. vi. Eid. Apr. c10 10 c111. raptim ut vides. Quæso te, silentium meum apud Amplissimum Legatum excusato. Tradidi bibliopole vestro, qui mihi tuas reddidit, exemplaria tria, unum tibi, alterum Legato, tertium. Hic in hoc nostro inferipsum. Scribam ubi primum per valetudinem liquerit. Vale.

EPISTOLA CCLXXV.

EIDEM

Hæc literas ad te dedi, in lastrissime virorum, ex quibus de valetudine nostra cognoscēs, & de perfidia Eremitæ tui in causâ pietatis. Omnino vel modus ipse, quo usus est in hac mutatione faciendâ, tuo & omnium bonorum odio reddit illum dignissimum. Nam adolescentem *οὗτος ὁ παρ' ἡμῶν ἄνθρωπος* & bene doctum, ab imperitissimo plano, cui nullus inest melioris eruditionis sensus, primâ congressione divicium esse, indignissime fero. Sed nimirum fecit iste quod fere omnes, qui certo consilio veram religionem deserunt. Visti enim a supbia viribus suis, idagunt, ut vulgo credantur docti quæ antea nesciverint. Ita plane ante biennium Legatus Venetensis, ita quotidie alij: in quibus utinam hic juvenis non fuisset. Ego illum semper, tua maxime gratia, habui charissimum: & quibuscunque potui officiis sum prosecutus. Sed erat mihi dudum hoc ingenium suspectum, propter incredibilem in ea ætate opum suam, quam non levibus notis in eo deprehenderam. Collocaveram ipsum in honesta conditione, ubi præter

ter victum quinquaginta annuos aureos habebat. Hoc ipsi initio magnum est visum, mox mediocre, postea nihil. Itaque ante duos menses ægre eum impediit quo minus Ebroidensi episcopo operam suam addiceret. ab hoc incepto cum eum avertissem, ecce alium Episcopum, cujus nomen scire potui nunquam, qui pene abduxit eum in Italiam. tandem & hoc consilium nostra autoritate fractum est. Erat animus mihi nobilissimi viri de Montatere liberos ejus fidei committere: jamque res erat prope confecta, cum mala quadam scæva in ædes Vicquianas illum induxit. Quanquam non potuit tale ingenium diutius contineri, jam enim magna signa dederat hominis *τοῦ τοῦ ἡ παρὸντος ὁ νόμος γαυμάσιος ἐκ τοῦ μέν.* Vir fide dignus, & tibi notissimus his diebus narrabat mihi, audisse se eum diceret: *Omnia sibi quæ hodie disputantur aequæ & probari & improbari: paratūq; se ad omnia pro tempore, & rerum suarum emolumentū.* Cum vir pius hanc vocem abominassetur, cachinno Eremitæ est exceptus, stultitiam eorum *παρὰ τοῦ* ridentis qui nescirent *τὰ ἴδια τοῦ ἡμετέρου.* Hæc ante alterum fere mensem, Eo ex tempore vix semel aut iterum ad nos accessit: nos ad illum semel, cum tuas illi deferremus, & amore quidem ipsius, sed multo magis nominis tui reverentia ducti, ut ejus gratia nihil non vellemus factum. Misisset me parentis ejus; qui si virum se præstiterit, nondum de salute filii spem omnem abjeci. Ego primus aurem vellam. Significat vi etiam hesternis literis, tua operis nostri exemplaria vestrati bibliopolæ fuisse a nobis adita: unum tibi, alterum Da de Buzenval; tertium amicissimo Heinso: quibus ne nunc quidem ut scribam per valetudinem aut moriū licet. Clarissimo Vulcanio velim significes, diligentia & opera nostra tandem effectum esse, contra magni Theani spem, qui conatum hunc meum ridere solitus, ut Cyrillum ipsius Bellouacensi Episcopo eriperemus de manibus. Et Græcum & Latinum codicem dedimus eidem bibliopolæ Vulcanio deferendum. Lex mihi libros recipiendi hæc imposita, ut operis quandoque editi duo exemplaria vel sumptibus meis tenerer dare partim Episcopo, partim ad vocatam eidem L'eschafferie, qui

qui componendæ huic inter me & episcopum liti bonam operam navavit. Hodie tuas accepi, quibus de recepto libro facis me censuram. quod de omissis schematibus quereris, obsecro ne verbum posthac. constitui enim voluntati tuæ morem gerere, Sed opus hic silentio. quare aliud cura, & me vide. De Eusebio tuo beasti me atque utinam exister opus quam primum. etiam de Martiali iucundissimum est quod scribis. In extremis notis contineri non potuit, quin nequisimum morionem perstringeremus. is nunc illa *ταχὺν* vol certe *ταχολογῶν* dicitur in nos meditari, & jam opus editur. nobis certum est furiosi Orbilii rationem habere nullam. De versione Maronitarum Romanensium plura proximis literis, si Deus volet, ut cum valetudine, quod sperare incipio, in gratiam redcam. De editione proverbiorum eadem epistola plura. Vale unicum seculi decus. Lutet. Par. v. Eid. April. c1310c m. Nunc ipsum venit ad me optimus adolescens Christophorus Putcannus de Eremitæ fide conquærens, qui acceptum librum commodato, abstulisset ut proprium. Etiam ex eo cognoscere est *τοῦ τῆς ἐρήμου*. Deus illi bonam mentem.

EPISTOLA CCLXXXVI.

DANIELI EREMITÆ.

Desuiffete adeo officio tuo, ut nos parum dignos judicares quibus discedens valediceris, miratus sum: sed multo magis, quod a professione tua primum cognovi, purioris religionis professionem deseruiffete. Equidem affirmanti hoc mihi uxori non poteram adduci ut crederem: donec advenit meorum aliquis, qui tibi adfuit, cum Monacho Lusitano gratias ageres, quod primus oculos tibi aperuiffet. Agnoscis ipsa verba tua, quibus apud illum es usus. Ergo, mi Daniel, Lusitanus iste mirabile aliquod pietatis arcanum tedocuit: antea tibi incognitum? Ego qui hominem intus & in cute novi, satis acceptum habeo non te ab illo, sed ipsū a te potuiffet doceri: non acumen in eo tantum, non eruditio, non lectio patrum, ut ad primum ejus congressum herbam porrigere cogercris. Victus igitur es, non quia resistere non poteras: sed quia

Tt

volc-

volebas optabasque vinci. Si adeo erant valida argumenta illa Athilleæ, quæ ad mu Lucilianum te adigebant, cur ad amicos non adibas? cur rem tantam iis inconsultis *ἐκπετόμισας*? cur denique consilium hoc tuum ita studiosè nos celasti? sed mitto amicos, & in his ter maximum Scaligerum: patrem tuum, senem infelicem te filio, nisi resipiscis, cur in consilium non adhibuisti? Hæc ostendit mihi pictor quidam Belga, probe tibi notus, epistolam ab optimo parente tuo sibi scriptam, quam equidem cum loquerem lachrymas vix tenebam. tanta apparebat probi & providi senis sollicitudo de te & tua in virtute ac vera pietate perseverantia. Diceret vatem esse, qui imminentem mutationem tuam animo præfagiret. Cogito nunc quid animi futurum illi sit, postquam omnia intellexerit, quæ binis jam literis, et hæc ego corpore, prolixè ad Scaligerum scripsi. Oro te, mi Daniel, redi ad te, & ex lubrico quem insidis loco pedem refer, priusquam toto corpore concidas. Deus opt. max. *ἐνέχῃ σε οὐδὲν τῆς ἀλυσίας*. Vale. Præstantissimum virum D. Ribesium meis verbis quæso te saluta. Scribam ad illum, ubi cum valitudine in gratiam rediero: quod videor brevi facturum, volente Domino. Lutetiæ Parisiorum. a. d. III. Eid. Apr. c. d. c. c. l. i. i. i.

EPISTOLA CCLXXXVII.

MOLAEIS FRATRIBUS.

Cum mihi amplissimus præses, parens vester, eruditissimi Molæi, literas se isthuc die crastini daturum significasset; feci luberrissime, ut hæc raptim ad vos exararem. Nam quod longo adeo tempore nullas ad me dederitis, equidem quam in partem interpretari debeam, anceps animi interdum hæreo. scio vix cadere in candidissimos vestros mores, ut quem adfectu non mediocri complexi aliquando estis, ejus memoriam ita repente ex animis vestris deleteris. & tamen diuturnioris hujus silentii causam aliam non esse *μεψωσπ* aliquis, haut forsitan sine ratione, suspicetur. Ego non ira: qui vel quod mihi ipse blandior, vel quia de virtute vestra fecius aliquid cogitare nefas duco, omnia alia fingere potius constitui, quam de vestra in amore mei constantia vel mediocriter dubitare.

bitare: ~~Enimvero~~ male jacta sint oportet illius antecitibus funda-
 menta, quæ propter intermissum scriptionis officium labefactari,
 nedum solvi metuat. Quamobrem, charissimi adolescentes, etsi
 mihi semper literæ vestræ charissimæ sunt futuræ: hujus tamen
 officii ultro gratiam vobis facimus: ne vel tantillum ejus tempo-
 ris, quod totum studiis vestris dicatum est, vobis pereat. Quin illud
 potius ab utroque vestrum peto & contendo, ut temporis, rei
 pretiosissimæ, quantum maximam fieri poterit rationem habeatis.
 Rex Medicorum dixit olim, ἡ τέχνη μακρὴ, ὁ δὲ καὶ πρὸς ὀξύς. vere pro-
 fus & pro sapientia illa sua divina. neque sola est Asclepiadarum
 ars, cujus longitudo aut difficultas ejus studiosos reddere debeat
 temporis avaros. quod sapientissimus senex de sua dixit, de omni-
 bus potest dici: maxime autem de illa, cujus nunc studium, mox,
 ut speramus, notitiam professuri estis. Porro autem generosi a-
 nimi est, in ea quam profitearis arte velle excellere, ἔμφοτον γάρ, ut
 Aristoteles ait, τοῖς κρείττοις ἢ μεγαλοφροσύνῃ. Vos vero, quæ gloriæ
 hujus cupiditate incendant, multa sunt, vobis, scio, probe nota. Hæc
 cogitate, optimi adolescentes: hæc dies noctesque meditamini:
 ante omnia autem patris, viri præstantissimi, exemplum facite ob
 oculos vobis assidue proponatis, illius eruditionem, probitatem,
 & παρτοῖν ἀρετῶν si olim expresseritis, bonorum omnium votis &
 expectationi, quam de vobis conceperunt, abunde satisfacere. Valete
 eruditissimi juvenes, & me plane medullitus ὑμᾶς φιλοῦντα
 ἀντιφιλεῖν μήποτε πάντε. Scripsi raptim & languido adhuc corpo-
 re e gravissimo morbo, qui viventium numero prope nos subdu-
 xerat: nisi fuisset visum aliter Deo magno, penes quem unum sunt
 καὶ ζωὴ καὶ θάνατος τοῦ πόντου. Lutet. Par. Prid. Kal. Maj. CIO IO CIII.
 Gravissimum & doctissimum virum Theballior, meis verbis salu-
 tetis velim. Iter mihi necessario instituendum cis paucos dies, cu-
 jus occasione fortasse & ipsum & vos isthic visurus sum.

EPISTOLA CCLXXXIIX.

CAESARI BARONIO CARDINALI.

Impulset nos amicus quidam, inlustrissime Baroni, ut Historiæ

Augusta scriptorum, qui Suetonium sequuntur, editionem concinnaremus, ipsosque cum observantiunculis redderemus ad intelligendum faciliores. Eram quidem & a scriptis codicibus [nam editos *ἄλλων βιβλίων* nosti tu optime, & ab aliis ei incepto necessitate praesidiis parum instructus, sed cum hoc me ij viri rogarent, quibus denegare poteram nihil, voluntati ipsorum provirili morem gessi. Contuli enim dictos autores cum regiae bibliothecae exemplari cujusmodi illud esset: ac notas etiam in eisdem scripsi, illas quidem uberiores longe quam ab initio cogitaram. Ac quoniam persuasi sumus nostras te esse aliquid putare nugas, librum editum confestim ad te mittere volumus, & ut possemus, occasionem haecenus studiose quaesivimus. Verum ea est locorum intercapedo, ut ejus rei aut nulla hic aut oppido rara facultas existat: nos certe invenimus adhuc plane nullam: deinceps si se aliqua forte obtulerit, ea utemur. Speramus enim non involupe futurum tibi, si quando a gravioribus curis vacas, his literis otium tuum oblectare, quarum juxta amantem & peritum esse te scripta tua loquuntur. Itaque profecisse nos per te, non semel sumus professi, quod si leviter aliquando rationes aut expositiones nostrae a tuis disident, modestiam in scriptis nostris desideraturum esse te, amplissime Baroni, non putamus. Errare, falli ac decipi facile, ut homines & *ὑπὸ τῶν μέρους* possumus: cognita veritati repugnare, neque in hoc, neque in ullo literarum genere unquam cum bono Deo convinci poterimus. Vale praestantissime vir. Lutetiae Parisiorum nonis Maji, *ἔνθ' τῆς ἐνσάρκας ἡ λόγος οἰκονομίας* anno cix ix c iiii.

EPISTOLA CCLXXXIX.

DANTELI HEINSIO.

Quas ad mexiv. Febr. dedisti, eas accepi: priores quarum mentionem facis, vidi nullus. quod eo ad te scribo, ut, si potes, repetundarum agas cum illo qui curaturum se promiserat: & postliminio receptas, ad nos iterum mittas. nullius enim tuarum iacturam patienter ferimus. Quod si per valetudinem & has *ἐπικλήσεις* occupationes liceat, quotidianis epistolis nostris laceffereris.

Ora-

Orationem item illam & odam, cujus spem commoveres, nondum accepimus: quare oro te quæsoque, & hæc & quicquid a te publicatum fuerit, quamprimum quam tutissima via nobiscum communices. Theocritum autem tuum quando editurus sit Commelinus, seise percipio: novi namque hominis alioquin optimi *ἀμφοτέρωθεν*. itaque opus illi monitor. Hesiodum confidimus esse jam ad umblicum perductum. De Hesychio & Nonno quin expectationem quam excitasti superes, non dubito. In eos auctores missuri eramus aliquot notulas, nisi per valetudinem & curas assiduas fuissetus hactenus impediti. Geneva reversi, quo proficisceremur, cum hæc raprim exararemus, promissorum memores erimus. Vale præstantiss. juvenis, & nos constanter ama. Lut. Par. VIII. Eid. Maij cıııı & III.

Dies sunt sex septem, cum eruditiss. Meursii eruditiss. poemata accepi: quo nomine gratias illi actus eram, si per otium licuisset. quæso te verbis meis illum salvere jube.

EPISTOLA CCXC.

JOSEPHO SCALIGERO.

Binas paucis diebus, virorum inlustrissime, literas ad te misi: quas quoniam tibi fuisse redditas mihi persuadeo, non repetam ipsarum argumentum. Valetudo nostra, cum diu etiam medicos habuisset sollicitos, usu balnearum non parum videtur confirmata. speramus etiam non mediocriter profuturum iter in Delphinæum, quod crastina die volente Deo Opt. Max. suscepturi sumus, ut optimam matrem & jam annis gravem visamus. Erant multa quæ huic consilio adversarentur. Sed vicit facile omnia *ἡ φύσις* *τοῦ σώματος*, aut potius pietas. Est animus & Genevenses amicos hac occasione salutare: velleo nomine ut urbem divino miraculo *συνεργῶν* servatam videamus. Mense uno, aut spatio non multo longiore totum iter confectum iri confidimus. *Διαγνώματα* quæ mitti cupis, si fuerimus passi cujus fidei recte committantur, mittere constitimus. hactenus quidem inventus nemo. Plombinensis noster, cui vi studiofissimus, hoc negotium in se recepit. Verum

heic alto silentio opus propter eas quas ante significavimus causas. Eusebium tuum prælo esse subjectum non dubitamus: atque ut ita sit, tuque clarissimum seculi fidus, ut longos annos inter mortales fulgeas, superos oramus & ἐκπύρα & veneramus. Vale. Lut. Par. viii. Eid. Maj. c. 15 c. iii. Quia spes facta fuerat amplissimo Thuano alicujus adolescentis qui Chrysococci χρυσόκκοι describeret, ideo adduci necdum potuit, ut itineris periculo Regius ille liber committeretur, quare longiusculam moram queso feras æquo animo. Omnino enim de fide ejus constet oportet, cui hoc κειμήλιον sumus tradituri. Sed confide αὐτῷ τῷ Θεῷ ὑπάρῃ, voluntariæ morem iri gestum.

EPISTOLA CCXCL.

P E T R O J U N I O.

EGit mecum Joannes Pinaldus, vetus amicus meus, cum nuper Genevæ essem, ut suas ad te curarem: quod eo libentius recepi me facturum, quia ex multorum sermonibus, literis etiam Spotsywoodi nostri, viri præstantissimi, cognoveram, non innotuisse solum tibi nostrum nomen, verum etiam studiis conatibusque nostris favere te (quæ tua est singularis humanitas) non mediocriter. Ago tibi, amplissime Juni, habeoque grates gratissimas; oroque etiam, ut cui ultro aditum ad amicitiam tuam visuses offerre, cum virtutes tuas admirantem, omnibus notissimas qui rerum vestrarum non sunt plane rudes, & credas esse tui amantissimum, & tuo amore tuo non penitus indignum. Meæ erunt partes, si hoc abs te impetreo, omni diligentia efficere, ne te judicii quod de literalis nostris habuisti, aut comitatis quam exhibueris, unquam poeniteat. Scripsit ad me Spotsywoodus, esse in manibus tuis nonnulla quæ ad illustrationem Strabonis pertineant: uterer, si modo vellem: paratum enim te omnia ἀποφρονί θυμῷ communicare. En igitur supplicem me tibi, doctissime Juni: mittere, δέχομαι οὐ καὶ λιτανεύω, si quid habes hujus generis: & simul confide, neminem esse mortalium qui aut discat libentius ab aliis, aut qui magis ingenuè eorum per quos profecerit, nomina profiteatur. Vale & nos

& nos a. Lutetia Parisiorum a. d. xv. Kal. Aug. c. d. 15 c. m.

EPISTOLA CCXCII.

JOSEPHO SCALIGERO.

ET cupienti tecum per literas pluribus agere, & habenti non pauca quae velim tecum communicata, unicum obstat *το νῦν ἐμὸν*, temporis inopia & otii. recens enim ex itinere satis longo reversi, variis curis & occupationibus sic distinemur, ut necessario expectanda mihi sit alia occasio. Sed non diu expectabimus. modo enim hinc abis nobilissim⁹ Legatus, qui de suo ad vos eeleri reditu spem iniecit. Sustinebimus igitur nos, & his literis hoc solum a te, illustrissime viro, petemus, ut adolescentem hunc tua benevolentia ne putes indignum. Quis sit, & cujas, ex ipso melius scies. ego hoc illi tantum recepi, aditum aliquem ad te epistola haec me ipsi esse patefacturum, cetera ipsum praestare est æquum ut tanto bono ne parum tibi videatur dignus. Hoc etiam addam: post eas quas attulit Legatus, nihil me literarum a te accepisse: itaque an libram nostrum acceperis nondum scio. Scripsit tandem ad me Exemita, & culpam deprecatur, petitque sibi ignosci. Spero equidem nondum conclamarum esse eum adolescentem; sed ad frugem quandoque perventurum. faxit hoc Deus Opt. Max. qui te fervet, vir divine, & mihi tuum amorem. Lut. Par. propriid. Kal. Aug. c. d. 15 c. m. Misera & ad eruditissimum Heinsum exemplar unum: de quo etiam intellexi nihil, sed neq; de Cyrillo quem Cl. Vulcanio nisi. de quo magis sum sollicitus quam de nostris libris: qui si perierint, iactura sane levis. Velim facias me ut intelligam, eo fasce quid sit factum. Vale *καλὴν ἀρχήν*.

EPISTOLA CCXCIII.

EIDEM.

LEgi modo quas ad me sexto Nonas Quintilis Juliani dedisti; quae etsi magna voluptate me perfuderunt ut a te scriptae, peteci tamē ex earum lectione non medioerem dolorem, quod peritisse videam librorum fasciculum, quem ante profectioem meam vestrari cuidam typographo tradideram. Erant in eo Historiae

Augu-

Augustæ nobis nuper editæ exemplaria tria. Sed horum iacturam nimis moveor. nam & mihi facile erit alia mittere, si tu & alii amici quibus ea fuerant destinata, desideraveritis, & opus ipsum scio, non est tanti, ut sui desiderium apud te, possit concitare. De Vulcanii Cyrillo, quem tantis cum difficultatibus nupero emptori extorseram, & cuius causa graves inimicitias susceperam, quid factum sit iure sum sollicitus. ipsum Vulcanii silentium, ut periisse existimem, me impellit. Sed oro te, si quid spei ejus recipiendi superest, fac me quamprimum ut sciam. Mihi nomen excidit ejus sive Typographi sive Bibliopolæ, cujus fidei & Cyrillum & reliqua commisimus. Is mihi literas a te attulerat: quo fui propior ad hæc illi committenda. Mitto nunc tibi & quos petis Fastos Siculos, & diu promissum Chrysococci librum. Præses Thuanus etiam qui amantissimus, propter causas tamen & graves & multas ægre adductus est, ut cum librum isthuc deferri pateretur. tandem amor tui & publicæ utilitatis respectus omnia, quæ in hac deliberatione occurrebant pericula, pervicerunt. Adjeci Proverbiorum Arabicorum exemplar, ex autographo descriptum uberius multo & correctius. Latinam versionem hætenus describere non licuit. Vbi primum fuerit otium, eam quoque ne desideres præstabo. Nunc ita sumus occupati ut plura non possimus. De Geneva hoc solum dicam, singulari beneficio Dei concessam illi superioribus diebus pacem. Debetur ea laus Helveticæ genti: illi namque omiſsa questione de religione, componendam pacem miro consensu susceperunt: neque ante quam re confecta quieverunt. Scio cum perfidissimo hoste nullam stabilem posse sperari pacem. Sed quid facerent miserrimi Genevenses? quos in summam inopiam redactos ubi videre proceres nostri, per se ruentes conati sunt impellere. scis quid velim. Scripsi ad te Geneva, & iterum simul ac reversus sum ex itinere Lutetiam. Vale. Non. Sext. c15 15 c III. De notis Dominicani Alcoranicis, quia oblitus sum in epistola, hic accipe. Chartæ sunt paucæ exque solutæ ac semiputridæ. continentur iis aliquot Scharath versæ, nescio qua fide, certe non ad verbum

bum. legi enim & quædam studiose comparavi. cum molem videas, putes magnam operis partem esse versam. quod non ita est: nam in iis scidis quas nacti sumus, vix tertia pars aut quarta reperitur versæ: & quod me deterius habet, series passim interrupta amissioneq; foliorum. Sed auget libri molem textus Arabicus e regione descriptus in multis. Ego & Flesingensis amicus, sive magister meus, constituimus οὐδ' οὐκ ὅλα ἀκριβῶς, ac referre ad te. Atque minam interpellare mihi licentius tuas curas fas esset. consulere te de multis, quæ mihi valde magnum negotium facessunt. nam sæpe in verbis non laboro: de mente non constat. adeo ξενίζομαι πρὸς τὴν ἀκριβειάν. Ne longe abeam, in Avicenna aliquid opellæ posui, & tamen quam multa sunt in præfatione quæ non satis assequor: quot quantisque auri montibus anteponerem tuam ejus περιούσιον veldimidiatum versionem καὶ πῶς; porro in his scidis ne γὰρ quidem existat.

EPISTOLA CCXCIV.

MOLAEIS FRATRIBVS.

GRatum mihi, eruditissimi adolescentes, literas accipere, cum præsertim non inanes sed ζητητικαὶ & πρὸς φιλολογίαν ξυγγεγραμμαι sint: cujusmodi erat epistola vestra quæ nudius tertius mihi fuit tradita. Quæritis super istis amorum magistri versibus sententiam nostram:

Porrigè & ancilla, quæ panna luce pendit

Lusa maritali Gallica veste manus.

Quid si ego vos jubeam ἄλλεν δρω βαλανίζεν? neque enim ita sumus nos τὰ ἐρωτικὰ δεινοί, ut arcana ejus doctrinæ omnia calceamus. scite admodum ac vere ὁ γῆιος Plato in Poetarum interpretatione πρὸς τὴν πρὸς ἀμείζαν τὴν ἀμαξοποιὸν censuit consulendos: πρὸς τὴν κεραικῶν καὶ τεκτονικῶν τὴν κεραιάς καὶ τέκτονας. quin igitur potius de amatorio poemate alium in consilium adhibetis? Sed misso joco, non intellectum vobis eum locum poetæ ingeniosissimi, haud miror. nego enim ullam vel tolerabilem sententiam ex edi-

talectione posse, quodquo te veritas, elici. Nos igitur ita scribendam emendandumque posteriorem versum judicamus:

Tunsa maritali Gallica veste manum.

Jam pulsa tenebrae, jam lux reddita. omnes, inquit, τῶν δούλων ἐρωμένων demerearis officiis oportet: ancillam utique quae saepe horae suae ac tibi fideliorum quam hero se praebet, dum pensum non explevit, aut nescio quid aliud deliquit, flagellata a marito tuo dominæ, tenuis alicujus munusculi dono solanda recreandaque a te est. *Gallica* nomen ancillæ est. pro *veste* omnino legendum *veste*: & pro *lusa, tunsa*, nisi malis *casa*. quoties apud Plautum & alios leges *cadi veste*? quod erat supplicium servile, modo gravius, modo levius: illud grave, cum sublimes columna alligabantur & a conservis domini jussu cadebantur; hoc leve, cum jussi manum porrigere, ea solum corporis parte poenas luebant. Vtriusque generis supplicia apud Comicos & alios veteres non raro occurrunt: possemus super istis multa adtexere. sed & hæc ne nimio plura sint quam oportuerit, vereor. Valete & natalium vestrorum memores πατριῶν ἀρετῶν ἀσκήτε. Lutet. Par. a. d. xv. Kalend. Septemb. cico ciii.

EPISTOLA CCXCV.

JOSEPHO SCALIGERO.

PErcurrenti mihi nuper Johannis Chrysostomi commentaria in Actus Apostolicos, occurrit non semel auxilium, sed saepius vox *μονάδες*: quam fateor non intelligere: ideoque ad te adeo, teque oro eam mihi explices. Verba ejus sunt Homilia xi. αἱ πάντες καὶ πάσαι τὰ αὐτῶν ἐκείνητα ἐκένωσαν χεῖρας, καὶ χροῖα, καὶ κλήματα καὶ κοίτας, [αἰδράποδα γὰρ ἔκ αὐτῶν ἐποιμύ, ὅδε γὰρ ποτε τῆτο ἦν. ἀλλ' ἐλευθέρως ἰσως ἐπέτριπον χεῖρας.] τάχα αὖ ἐκείνοι μονάδες λιτῶν χερσὶν (μνήχθησαν, μάλλοι δὲ καὶ δις καὶ τρίς ποσαῦται. Sequitur: Ἐνόησον γάρ μοι, ἡ πόλις ἡμῶν εἰς πόσων ὄχλων ἀεισμὸν (ωτεινῶν. πόσους βύλεοδε εἶπαι Χριστιανούς; βύλεοδε δέκα μονάδας; τὸ δὲ ἄλλο Ἑλλήνων καὶ Ἰουδαίων. πόσαι μονάδες αὐτῶν χερσὶν συνελέγησαν; πόσους δὲ ἀεισμός ἐστι πενήτων; ἔκ οἶμαι πλείονι μυριάδιον πέντε. His locis quid vox *μονάδες* significet, plane igno-

ignoro. erat facilis emendatio in *μειάδης* aut nescio quid aliud; nisi moveremur auctoritate codicis Thuanei vetustissimi & prorsus ἡ ἀγαθὴ κόμμα. Eriam illa non satis capio quæ de numero τῶν ἑξακισχιλίων philosophatur idem pater Commentariis in epistolam Pauli ad Timotheum II, editionis Comelin. pag. 1676. memini tamen similia quædam legere apud Anastasium Sinaitam. Nam in quaestionibus vel potius ἀπολογαῖς ἀρεταῖς eis τὴν ἑξαήμερον, postquam ostendit omnia Dei opera ad sex classes posse referri, addit: Τὸν χεῖρον ὁ ἑξακισχιλιότης ἀριθμὸς τῆς ἐν τοῖς γράμμασι λεγομένης μονάδος πάσης ψήφου καὶ ἀριθμὸς καὶ μονάδων καὶ δεκάδων καὶ τριάδων, ἐν τοῖς ἐπαλείοις, καὶ μετέωροις κλίμασι παλαιαῖς, πάσης ἀριθμητικῆς ὁπτιήμης καὶ παρότι σηματοπὸς ὢν. Ac quoniam cœpi tibi esse molestus, ὡς συμβασιμῶς, doctor meus, amabo dic mihi quid iudicii tui sit super Rabbino illo Haccados, unde probat Galatinus, omnia τῆς Χειρταῖς ὑποκειας, μυστήρια, maxime autem τὰ περὶ τῆς μετὰ τοῦ χεῖρος, atque id genus περιτόματα fuisse antiquissimis Judæis cognita. Ego rationibus ut existimo non levibus adducor, at & quæ ex hoc adducuntur, & quæ ex aliquot aliis περιτόματα, credam esse ψευδῶς γράφα, non minus quam ἡ Τεισμεγίς: quæ ab antiquissimo illo Ægyptio esse profecta tum credam, cum τῇ κριτικῇ nuntium remissero. De his si quid sentias, hoc est, quid sentiendum sit, me docueris, cumulum v. g. grandem prioribus beneficiis tuis, quæ fateor esse maxima, adiecçis. De interpretatione Alcorani quod me momueris, ago tibi gratias maximas. Inveni autem disiecta quædam folia, semiputrida & prope ἐξίτηλα, quod utinam opus totum exstaret! sed pars maxima periit: paucula enim, ut dixi, inventa sunt folia: quæ tamen alicui futura mihi usui reapse jam sum expertus. Itaque fateor indicinam & μήνυσσιν me tibi debere. Enimvero quicquid est in nobis melioris literaturæ, quod scio quam sit exiguum, sed tamen quicquid id est, tibi, magne vir, tibi uni a nobis debetur. Erant alia sexcenta de quibus tecum agerem: sed pudet me τῆς μαχρολογίας. Vale igitur & diu vive quam beatissimus, ac me ama. I. u. tet. Paul. anno Dionysiano. c. i. d. c. i. i. a. d. v. Kal. Sept. Qui has tibi

facere satis. Vale mi Vassani, Lutetia Paris. a. d. 17. Kal. Sept. 1515 1111. Velim verbis meis salutem nunties clarissimo viro Paulo Merula: meque facias certiozem, sitne adhuc praelo subjectum opus insigne ab eo compositum in Geographia. sic enim accepi, & jam videndi ejus scripti cupiditate ardemus. quid igitur spei sit, fac meui sciam.

EPISTOLA CCXCVII.

JOSEPHO SCALIGERO.

NArrabo tibi hesterni diei *εὐχμεῖαν*. rogatus ab amico, adolescente nobili, & literarum amante, literarum aliquid ad te dare: postquam epistolam *μὴν ἔχον ἔχουσαι* exarasset, eique statim tradidisset: ecce tibi *ἔρχεται*, advenit Gallus quidam juvenis cum tuis XII. Kal. Sext. datis. Lætatus sum pleraque eorum quæ mihi mandabas jam esse expedita: nam & Chrysococci *αἰγχαφὰς* & Fastos Siculos confido te pridem accepisse ab amplissimo legato Buzenvallo, quanquam velim nisi grave est, id ipsum ex literis tuis cognoscere. ne etiam in hoc fasciculo idem usu nobis veniat, quod in alio ante quatuor ipsos menses isthuc misso, quian pervenerit unquam in tuas aut Vulcanii manus, scire adhuc non potui. De Dioscoride regiz bibliothecz scito sapius nos cogitasse: & quod præcipis aliquoties tentasse. quod necdum rem confecerimus, duo sunt in causa: nam & scriptura est *ἐξῆτιλ* & ac molestissima: & ex paucis quæ sunt descripta videmur olfecisse singularem imperitiam ejus qui voces Arabicas apposuit. Cum primum erit otium, & morositati *βιβλιοθήκῃ* senis litaverimus, dabimus operâ ut voluntati tuæ fiat satis. De Eusebio tuo male narras: sed bene tecum agitur, cum naturam in omnibus aliis rebus expertus matrem indulgentissimam, in istiusmodi sentis novercam. nobis potius hæc *ἀμβολιερία* dolenda: qui cupiditate ejus divini operis [ejusmodi sunt omnia tua] incensi, dies omnes hujus moræ pro annis totidem ducimus. De schedis Alcoranicis superiore epistola satis. Tu orone graveris illi respondere, & nos *διεξοδικῶς* perdocere quæ nescimus. Sed de Simplicio gratiam facio: neque

enim jam dubito, Vindicinum illum, qui defragmentis a se visis narraverat, vanum fuisse & ἀλάζονα. Locus autem cujus in epistola mentionem faciebamus, hodie inventus nobis, cum secundum commentariū αὐτοῦ τοῦ περὶ ἑρμῆς percurreremus. De rebus Genevensium nuper ad te scripsi paucis verbis καὶ πάλιν. Utinam stabilis sit pax, quam Dei beneficio, & Helvetiorum ministerio sunt consecuti. Et si non est profecto Geneva quod olim fuit; mihi tamen incredibili cuidam voluptati fuit, post insignem adeo casum, veteres amicos διοῦσι ἐξ ἁδὲν πάλιν reduces videre atque amplecti. Multus ibi cum Beza, cum Pinaldo, cum Goulardo de te sermo: qui non semel sublatis in cœlum manibus Deo Opt. Max. gratias egimus, quod hoc potissimum seculo contra veritatem obstinatissimo, te voluerit nasci, bonis in exemplum, aliis αὐτοῦ ἑλπίδι. Quod vehementer sum admiratus non tacebo. Venerandus senex, Theodorus Beza, cum per longinquitatē ætatis factus sit obliuiosus adeo, ut post frequentes de novo regē Angliæ sermones subinde me rogaret de Regina, an verum esset, quod fama iactaret illam satis concessisse idē tamen in literis visus nobis is esse quem ante annos xx, noveramus. Loquitur Latine, interdum & græce, ut antea: audivimus de historia veteri differentem ēre nata luculentissime; ut videretur recens esse a lectione Plutarchi & id genus authorum. Jam textus Biblicos, maxime autem Novi Fœderis, in numero habet. longum sit omnia persequi, quæ sumus in optimo senemirati. Vale inlustissime Scaliger, & nos constanter amas. Quas ad Buzenvallum scripseras, remitto ecce tibi. Lutet. Par. a. d. III, Kalend. Septem. c. 13 c. III.

EPISTOLA CCXCIX.

CVNRADO RITTERSHUSIO.

Quas ante annum scripisse ais, scito, clarissime Rittershusi, eas nunquam fuisse nobis redditas. quod cum admodum mirarer, quia meas fuisse tibi Francofurti traditas ex literis communis amici Scipionis Gentilis didiceram, etiam antequam superiores tuas acciperem, cessationis huius culpam omnem in tabella

tu autem fidem conjiciebam. De illa igitur priorē epistola tua quid sit factum is viderit, cuius diligentia est a te commissā. Posteriorē ante paucos dies accepi, cum ex Allobrogico itinere domum rediissem. Et literæ & munus a te adjectum gratissima fuerunt. dedi amplissimo Thuano quod fuerat illi missum: qui te salutat peramanter, & *φίλων ἐλπίων* muneris nomine gratias agit. Ex eo cognovi posse te sine ipsius offensa, imo etiam cum bona gratia, quod cogitasse scribis exequi, & tua cum ipsius Poematis sacris conjungere. Clarissimo Bongarsio inscriptum ei exemplar nondum dedi: abest enim ab urbe, Regem & aulam comitatus, nec ante xx plus minus dies ad nos videtur rediturus. Scripsi nuper ad praestantissimum virum Scipionem Gentilem: a quo integro jam ferme anno literarum accepi *ἔδωκεν*, quod ajunt. scripsissem nihilo tamen minus, nisi & osium defuisset & argumentum. Oro te, plurimam ipsi & amicissimam in eis verbis salutem nunties. Velim etiam quid ille, quid tu paretis *εἰς τὴν τῆς φιλομαθίας ἀφείλκεται*, ex literis vestris cognoscere; nos quid primum edituri simus nondum constituiimus. discendi enim cupiditas a scribendo nos avertit. Vale vir clarissime. Lutetiae Parisiorum, pridie Kalend. Septemb. anno Christi Dionysiano cccio ciii.

EPISTOLA CCXCIX.

DAVIDI HOESCHELIO.

DE Origenis foliis magnas & habeo & ago gratias: et si inciderunt illa in manus nescio cuius, qui vecturam utriusque fasciculi tui *τοῦς ἰσοῦς ἀγῶν δὲν ἀγῶν* Lugduno Parisiis æstimavit. nam qui Lugduni recipit literas vestras, & prius oblatam a me pecuniam pro vectura accipere nunquam voluit. at quæ inde ad nos afferuntur per equos dispositos, interdum *τοῦς ἰσοῦς ἀγῶν δὲν ἀγῶν* vaneunt: quod fere accidit, cum alias in Phorii aliquot foliis, tum nuper in istis. Sed mandavi amicis Lugdunensibus, ut alia via tuos ad me fasciculos, præsertim si fuerint grandiores, mittant. Nondum contigerat mihi, ut ejus scriptoris Græce quidquam legerem: quo majore cum voluptate tuas schedas statim devoravi. Inveni pauca,

pauca, quæ vel tuam vel meam operam desiderarent: quædam ab operis peccata, de quibus monituum tene non dubito. Heraclidis *Ἡρακλείδης* apud veteres in magna fuit fama, ut olim notare meminimus ad præfationem Dlogenis Laertii, qui libri ejus meminit. De Procopio integrum jam mihi non est, ut hoc mercatu voluntati tuæ morem geram: tuas enim multo post accepi, quam nostrates mercatores sua *φορτία*, Francosurdum curaverant. Adde, quod si notas scripturi sumus, vellem eas posse simul cum libro mitti. Cæterum paratum est exemplar, & si ita vis, ad Argentinenses nundinas mitteretur. Notas ad Legationum excerpta, obrutus curis a reditu meo non absolvi. nisi nuper *οἰονεῖ γυνή*: quod an acceperis, velim scire. Sic est, ut ais, excuditur hic Origenes: at noli putare ad ornandum opus tuum aliquod inde tibi esse sperandum præsidium. *Ὁ ὑποκείμενος* a Rigaltio impetrabo tibi hodie, aut aliunde faxo habeas. Liturgiarum exemplaria Græca difficillime hic inveniuntur, sed attendendum erit ad occasionem. De privilegio sic accipe: cum ea de re amplissimum Thuanum convenissem, respondit: auctorem se tibi esse, ut aliud denuo impetrares, in quo libri omnes continerentur, de quibus quodcumque edendis cogitas. Mitte igitur ad nos indiculum, & rem factam confide. Vale amicissime vir. Lutetiz Parisiorum prid. Kal. Sept. c15 15 c111. His scriptis Rigaltium vidi, qui se curaturum isthuc unum exemplar promisit.

EPISTOLA CCC.

JOSEPHO SCALIGERO.

DE Augusta Historia quæ dictavit amor in nos tuus, legi pene invitis, certe verecundis oculis, eo quidem magis, quod subit animum metuere, ne superioribus meis aliquid ejusmodi exegisse tibi videar: quod ne in animum velis inducere, per ego te omnes Musas oro. Sed habui justam causam, cur de clarissimi Vulcanii libro essem sollicitus, quem totius reipublicæ literariæ intererat incolumem isthuc pervenisse. Quod ita accidisse lubentissime ex ipsius literis cognovi. nec minus jucundum, quod traditum amplissi-

plurimum Legato fasciculum recepisti. Equidem præcipuam solco voluptatem capere, quotiescunque aliquid ex animi tui sententia tibi evenisse intelligo. Gaudeo igitur mirum in modum τῷ Περσικῶν χαρισίῳ, quæ desideraveras tandem, positum esse te tandem aliquando. Utinam detur tibi aliqua alia facultas voluntati tuæ & nobilissimis studiis inserviendi. Tuus is erit labor tantum, ut imperes: ego quicquid iusseris sedulus exequar. Itaque de vocabulis Arabicis τῆς ἰατρικῆς ὕλης ne dubita futurum iri ξυνὸς Θεῷ ἀπὸ τοῦ quod postulas. Sed moram seras oportet paullo fortasse diuturniorem. idque multas ob causas, quas facile tibi conjectura assequi. Scito pridem tentatum id ipsa nobis: verū præ rei difficultate perum hæcenus promovisse: cum judicaremus oleum & operam nobis peritura. nam aut fallimur aut valde erat τῆς ἰατρικῆς imperitus, qui illa vocabula appinxit. Verum hoc tu melius, vel potius, solus bene. De sâhedis Alcoranicis scripsi nuper, & scribam alias, uti spero, plura nunc mitto tibi vocabula quædam mihi oblata, ut illa explicarem, quod cum opis nostræ non sit (multa enim ex illis ignoramus,) pero a te doceas me, & opera eadem, cum amicum illum meum, qui & te veneratur & me amat, tum me veterem discipulum tuum hoc insigni afficias beneficio. Sunt penes me Hebraicæ quædam inscriptiones, quas si facistanti mittam. Vale. Luc. Par. Eid. Sept. etæ 15 C III.

EPISTOLA CCCI.

BONAVENTURÆ VULCANIO.

QVod de reddito tibi, clarissime Vulcani, libro tuo fieri certior Optavi, nolim in eam partem interpreteris, quasi ego gratiarum actionem aliquam a te expectarim. Debui hoc officium tibi, viro de literis adeo insigniter merito merentique: debui & literis ipsis, quas promovere instar triumphi mihi est, eritque porro semper ζῶντι τε καὶ πρὶ χροῦνι δημοσίῳ. Quare noli de moribus meis adeo male existimare, ut ἡνίκά τις φησὶ φιλολεμίας ἀλῶναί ημᾶς in animum inducat tuum. Sed expertus μελέτης sublestat hominum fidem, jure de te, tam charo tibi, mihi que sui sollicitus. Sed bene, quod

omnia tuto sunt isthuc delata. Nunc tuæ erunt partes, vir doctissime, ut quamprimum cæteris immortalibus tuis in rempublicam literariam meritis cumulum hunc addas, & præsum tandem Patre illum manu randem mittas. Ναὶ δομαγούσιν αὖτὴν καὶ ἀπὸ τοῦ καὶ λαοῦ. De foliis missis, ago magnas gratias. Deum immortalem, quanta cum voluptate præclarum illud Cyrilli proœmium legimus! Vt nam ita hodie sentirent isti, qui nihil nisi Cyrillos & Chrysostomos crepant. Verum illi ἐν αὐτῷ τῇ ἰσχυροτάτη. Tu perge, per Deum, in hoc potissimum genere scriptorum industriam tuam occupare. Procopium quoque brevi ut absolvas oro te. dignus plane liber tua opera. Vale & me ama æternum tuum. Doctissimo Heinsio salutem velim a me nunties. Lutet. Paris. Eid. Sept. anno 7 vulgari. c19 19 e III.

EPISTOLA CCCII.

FRIDERICO LINDENBROGIO.

AMicus quidam meus, singularis vir probitatis & pietatis, cujus causa fortunæ suas omnes amisit in Lotharingia, homo & natalium & facultatum honestarum: is igitur rogavit me, ut sibi de conditione aliqua prospicerem, ubi ministerio non proflus vili occupari cum aliquo commodo suo posset. recepi cum amicis ea de re acturum me, & pro virili operam daturum, ut illi aliquis alicubi pateat locus. Ea propter constitueram ad amplissimum Calignonem adire, ut egenum hominem, sed fidei plenum, ipsi commendarem. Cum autem per negotia non licuerit isthuc venire, famulum ad te misi, qui rem omnem tibi aperiet. Oro autem te, si potes aliquid hujus causæ, velis & illum & me æterno beneficio tibi devincite. in primis autem illud, ut meis verbis hoc ipsam Calignonem roges. Vale. xvi. Kal. Octobr. c19 19 cIII.

EPISTOLA CCCIII.

JACOBO AUGUSTO THYANO.

Amplissime Domine, expectaram diu lucubrationem tuam hodie nescio an missu tuo, beneficio certe eruditissimi Rigaltii vidi, & aviditate magna statim percucurri. Qui sum aliquando in
meis

meis nugis expertus, huiusmodi præcationes quam sint molestæ, gratulor tibi, quod hac cura sis defunctus. sed non puto ultimam adhuc manum ei scripto luculentissimo esse adhibitam. Narrabat enim Rigaltius, in animo esse tibi copiam illius nobis per aliquot dies facere: quod etsi necessarium non putamus nos, qui beatissimi nobis videremur, si nostra omnia ad exactissimi iudicii tui obrusum possemus exigere: si tamen ita lubet, dabimus sedulo operam, ut nostram de singulis sententiam exponamus: atque adeo ~~etiam~~ fortasscan ista in re peccabimus. Unum interea, amplissime vir, pro mea in te pietate, ne dicam officio, tacere nequeo: etiam atque etiam diligenter videndum tibi, ne benevola adco immemoris mei commemoratione ceterorum hominum sermonibus occasionem præbeas: qui ut sunt hodierna plerorumque ingenia, optima quæque & admiratione dignissima traducere quoquo modo in delictis habent. Equidem scio hoc tanto honore plane indignam tenuitatem ingenii, cuius sum ipse mihi conscius. sed ut maxime si essemus quæ tuus amor nos esse fingit, causa tamen, ut scis, non deerit, cur multi factam nostri mentionem tam illustri loco, secius sint interpretaturi. Quare te iterum oro atque obtestor, nolis committere, ut amor quo nos pro tua bonitate prosequeris, divino operi frigus aliquod conciliet: quod non tu vehementius optas quam nos in publicum prodire omnibus acceptissimum. Vale. Lutetiz Parisiorum a. d. ix. Kalend. Oct. anno ~~1577~~ ~~1578~~ Dionysiano cix id ciii.

EPISTOLA CCCIV.

EIDEM.

Amplissime Domine, de Avicenna, quando ita ~~requis~~ ~~requis~~ æge, morgeratur voluntati tuæ. Ego, quod possum, animo gratus, ~~τὸν~~ ~~τὸν~~ debitorem tibi delegabo, qui non metus est ne decoquat, aut rationes conturbet. Deum dico Opt. Max. cuius naturam nulla peræque re ac ~~τῷ~~ ~~τῷ~~ posse mortales imitari constat inter sapientes. Quantum utilitatis studiis coeptisque nostris tuum hoc munus sit allaturum, non scio: vix enim adhuc eas literas degustavimus.

vimus. Quod tamen apud te liceat, si conatibus adfuertit ille quo sine nil alti mens inchoat, his praesidiis subnixi ea videmus posse praestare, quae ab hoc literatorum vulgo non possint expectari. sed tardat vota nostra institutum opus, ad cuius finem totis ingenii viribus vehor. De libello Josephi Scaligeri idem quod tu ego quoque conjiciebam, cum primum de eo accepi ab illustissimo Principe. verum ille rogatus a me sexies septies, esset ne typis editus liber quem narrabat, constanter affirmavit esse, cum sollicitus quarerem, accepisset illum an speraret: (nam initio missum forte sibi, non acceptum, dixerat) ille ad haec verba, ego vero, inquit, accepi, legi, habeo. cum quassissem, haberet ne inter viatorias sarcinas, negavit: sed domi reliquisse in bibliotheca sua. Quare de hoc nullum jam potest esse dubium. Quid cum Rege sit actum super libro mittendo, nondum habeo compertum. codex penes nos est: nec inficiis nobis negotium potest transigi. Iveram hesternam die apud Principem Hessum & officii causa, & ut quid sit actum rescirem: cubiculum ingressus inveni ludentem alea: & quia *παρ μέν* dicebatur lusurus, *ἀπὸ δὲ τοῦ ποτὶ δῶμα* pedem retuli. Accepi diutius moraturum illum in hac aula: nec puto esse causae cur de rustico urbanus fiat. Equidem sic existimo, rectam mentem *ὁμοῦ δὲ αὖ ἐν ἑλῶς* facilius posse corrumpi, quam ut unius exemplo affuescant multi suum pretium virtuti & eruditioni ponere. Vale vir amplissime. Lutetiae Parisiorum a. d. ix. Kalendar. Octob. CIO IO CIII.

EPISTOLA CCCV.

EIDEM.

Amplissime vir, scriptum tuum ad eruditissimum Fabrum in suburbano praetorio adhuc rusticantem curavi perferendum. Literas etiam ad eum dedi, quibus illum moneo de eo quod fieri voluisti apud *τὸν δῶνα* Episcopum. non dubito fore ei cura ut ex voluntate tua rosetur, si modo quod non puto, *ἐν δὲ αὖ τῷ ἑλῶς* Puto narrasse tibi doctissimum Rigabium sermonem, quem super tuo opere nuper cum eodem illo
prz-

præfate habui. nam cum perbella se obtulisset occasio, dixi illi, meminisse me audire a te aliquando, hæere etiamnum memoriarum infixam, quæ de concordia Ecclesiæ in Galliis ambo olim una locuti essetis: teque dicere solitum, si qua operis tui pars unquam esset publicanda, præfationis tuæ non aliud argumentum futurum, quam ut pium hoc tuum votum palam faceres. Probavit hoc Episcopus: qui non obscure significavit, magni se honoris loco ducturum, si quid forte harum rerum sibi abste communicaretur. Quare consilium quod sponte tua pridem cepisti laudo: teque oro, si ve ille adest, si ve abest, rem tamen non negligas. non dubium est invidiæ levandæ, οἱ τοὶ τῶν βροτῶν εἰσι, non inefficax telum futurum tanti viri nomē. Libros Francofordo allatos vidi, sed semel & paucos. non enim licet nobis nisi raro exire per ἀγρότας, quam mentem fere integrum domi continemur. id nisi fuisset, hospitem omnino me habuisses. Tuum reditum eo cupidius exspecto, quod confido in tuo Museo me visurum aliquot libros, qui alibi nondum mihi reperi. Dionysius Gothofredus scripsit ad me, se magna cupiditate patriam repetere cogitantem, mirifice conturbatum esse, cum in eandem urbem Jesuitas brevi admissum iri intellexit. petere igitur a me consilium. Respondi igitur, de Loyolis nihil mihi adhuc constare: consilium non a me sed a se ipso peteret, qui suum illic, ubi nunc degit, statum unus optime nosset: me cum ante aliquot annos in simili deliberatione versarer, tandem decrevisse ἐπιθῆναι τῷ Θεῷ: nec dum consilii pœnitere: cæterum τὰ μέλλοντα in unius manu & notitia esse qui solus ὁ Θεὸς καὶ ὁ πᾶς σου τὰ πάντα ὁρᾷ. Vale amplissime D. Lut. Paris. III. Non. Oct. anno salutis Dion. 6150 C III.

EPISTOLÆ CCCVI.

EIDEM

Amplissime Præses, ἀγαλλίω narro tibi: Avicennam Arabicæ loquentē brevi habebimus, tu inquam habebis & frueris: ego, si per te licet, utar, & occasionem ἑ ἀγαλλίζω plane divinitus oblatam nobis non dimittam. Quanquam sumus occupatissimi, constitui-

stituimus tamen omnia temporum succisiva per hanc hiemem ei studio impendere, exporti enim non semel jam sumus, quantum eare conatus in literis nostri possent adjuvari. En vero tibi recentium librorum indicem, nunc ipsum mihi allarum a Drovardo. percurri leviter: nec multa ad gustum meum inveni. *πλημυγῶς* pleraque omnia, & disidiis nostris fovendis nata. Ego finis malorum nullus? per istos quidem *πῶς ἡ ἀλλὰ γὰρ πῶς* prius quam turbata res componantur. Agnovi ibi nuperum Arnaldi contra Loyolitas libellum. fallor, an aliquid magnus Scaliger ad editio- nem ejus versionis contulit? Videbimus cum liber venerit. Moministi verò dixisse me nuper tibi cum isthic essem, non satis capere me Pannoniæ descriptionem, quæ vii libri initio habetur. Sperabam posse omnia facile ex Bonfinii comparatione intelligi: sed non memineram Bonfinium cum magna parte bibliothecæ nostræ in Arcæomicis Volcis adhuc esse. Qui igitur præsidio ejus libri destitutus, *ἀλλὰ ὅς ἐστιν* non potui, paucula de quibus dubito huic chartæ illevi. folii xxviii priore facie *Μαυρομυρσίος* montes alibi legere non memini. ibidem, *Ἀραβὶ* Ptolemæo semper *Ναῦαβόν*. cur mutemus? nam in xi Scabonis *Ἀραβὸν καὶ τὸν Καυκάσιον* aliud est. *Mamorisus* videtur ejusdem folii postica in facie *Mariusus* dici. cogitandum igitur. fol. xxx. pro *su*, scripsimus *omnes circa ipsum*. displicebit fortasse *ἐν ἀμυγῶς*. sed ita Suetonius amat loqui. fol. xxxii. in averſa paginatorum locum de vestigali- bus salinarum non assequor. Hæc sunt de quibus censui ad te refe- rendum. In cæteris, si quid forte occurreret, usi sumus eo jure quod tuus amor nobis concessit. Legatum Helverium virum am- plissimum tuique studiosissimum, atque ut ipse loquitur, obser- vantissimum, semel vidi. multa ille de tua valetudine nos statim percontatus, salutem suis verbis quam officiosissimam tibi a nobis mandavit nunciari. Vale amplissime domine, & nos ama. Erudi- tissimum Rigaltium jubeo salvere & scribo *ὁνυροπλάειν*. a. d. iv. Eid. Octob.

CAROLO LABBAEO.

Quod epistolæ tuæ ante aliquot menses acceptæ nondum respondiderim, eruditissime Labbæ, morbus primo fuit in causa, deinde iter, in quo plures fuimus menses: postremo ἐγκύκλιαι istæ occupationes, quæ nos assidue hic enecant. ut sæpe mihi optare in mentem venerit, eveniret tale aliquid, quod me in negotiosa hac otiosorum matre ἐμπαροικῆν non sineret. non enim nobis vivimus, sed aliis: qui nullo studiorum nostrorum respectu, tempus omne sic nobis suffurantur, ut succisivas horas non multas habeamus, quas curis melioribus impendamus. Quod si studere nobis vivere est, ut profecto est, cogita quantam quotidie faciamus vitæ jacturam: qui & matutini & pomeridiani temporis meliorem partem cogamur perdere miserrime, sed hæc mitto: οὐ γὰρ τις κρῆξις κρυπτοῖο γένου. Tu, Ami Labbæ, fraterq; tuus feliciores, qui ut accepi hodie a charissimo Puteano, institutum Glossariorum opus ad umbilicam jam perduxistis. Maeste estote hac diligentia & φιλοπονίᾳ. Aveo, si quis alius, exactum & publicatum opus videre. Sed tamen illud occinere non desino, ἀνδρὲς βεγῶτες. Plane eximia provincia est quam suscepistis: verum ejusmodi, opinor, quæ properanter administrari nolit. quid enim latius fustum eo argumento? Video enim vos non segniter & ἀποσιώσας ἔχειν ea cura velle defungi: quod consilium etiam atque etiam vehementer laudamus. De Isidoro, quæ communicasti, perplacent. nos cum olim eum auctorem pereurreremus, pauca ad orā codicis nostri adnotavimus vere ὁδὸς πᾶσι περὶ: quæ non dubitamus vobis esse animadversa. Est quidem is scriptor necessarius potius quam doctus: sed non male de literis fueritis meriti, imo vero ut judicium nostrum est, quam optime, si illum opera vestra fueritis dignati. De oratione εὐς ἡ βᾶιν magnas habeo gratias. Legi, sed quædam superant adhuc excerpenda. excerpam, & statim remittam. Vale & melis urere, si quid est quod velis. Amplissimo patri & fratri multam salutem. Lutetiz Paris. Eidib. Oct. anno ᾿Αρῆς Dionysiano

no c10 10 c111. Photio cum usus fueris, ipse lubens utar.

EPISTOLA CCCII.

ANDREAE SCHOTTO.

PER mihi gratus fuit, vir praestantiss. anagnostæ tui adventus. quanquam longe gratus futurum erat, si venisses ipse, & tui amplectendi copiam fecisses. Quid vester ordo de Gallia sit meritus, aut quæ sint vulgo hic hominum de isto iudicia, non laboro: hoc tibi omni asseveratione affirmo, & te & tui similes, qui *μὲν οὐκ ἀπάρται, ὡς ἐλάχιστα, κομῶντες*, omnibus bonis venerationi esse. Equidem ubi primum tua scripta juvenis olim legi, de singulari morum probitate quæ in te est, eam opinionem concepi, quæ postea multorum sermonibus est confirmata. Itaque licet nulla mihi dum notitia esset tui, nisi quam lectio tuorum scriptorum mihi conciliaverat, jam ex illo tamen te amabam, & magni faciebam: quid censes nunc, cum de tuo in nos affectu benevolo certi sumus? Magnam igitur voluptatem ex adventu cepissem tuo, si ita res tulissent tuæ. verum istud quidem *ἦτοῦ ἐν γένεσι κῆρυγ*. De manusculis vero, quæ misisti, magnas tibi ago gratias. Et fraxidit sane quam incommode, ut Senecæ codex iste eo tempore mihi concederetur beneficio tuo utendus, quo eram *ἐλάττω* & *πᾶσι* curis diversi generis occupatus. Vnde factum, ut Tantalo similis delicias mihi appositas viderem, non gustarem. Nisi quod paucula quadam sublegi, velut canis. o Nilo. Repetenti tamen librum Anagnostæ tuo lubeps reddidi, ne rem alienam invito domino contrectasse dici possem: quod longe abest a moribus meis. Vellem, si fieri posset, paullo longiorem usuram ejus codicis impetrare a *τῷ μαχεῖν* heredibus: quod te facturum aut nunc aut quando erit commodum, spero: si alia mens illis, tibi tamen illibata *παρὰ μὲν ἀποκρίσται* beneficij hujus gratia. Nunnesij viri doctiss. scripta hic posse edi tecum opto: & si quid ponderis in commendatione nostra futurum, scito eam rem, vel tua gratia, fore nobis curæ: aut potius jam fuisse. Nam heri bibliopolas nostros, quod raro facio, adiiob id ipsum, si quem forte invenire qui voluntati tuæ faceret satis.

satis. offendi adhuc neminem : sed nondum spem omnem abjeci. hoc facile video , pressandos fore illos nobis paullo diutius. De Plethone item curabitur a nobis diligenter, eo quidem impensius, quod habemus nonnulla illius nondum quod sciam edita. Misit enim ad me ex Italia Angelus quidam ante annos aliquot Diatribam non indoctam Plethonis in primos Strabonis libros. Habeo etiam penes me libellum hoc indice : Πλήτων ὡς ἐστὶ Θεολόγος. Sed liber est ψευδοπτεγος. Strabonis enim est tota illa descriptio, non Plethonis. Videor mihi in Regis bibliotheca nonnulla ejusdem vidisse ἀνέκδοτα. Quod si editorem invenero, omnia colligam, & in unum corpus congeram. Vale, vir doctiss. & nos amare perge. Lut. Par. anno ὧ Σατῆρ Χειρὸς Dionysiano c10 10 c m. a. d. xv. Kal. Novembr.

EPISTOLA CCCIX.

JOSEPHO SCALIGERO.

Indulgentissime vir, quas ad me xiii. Kal. Oct. dedisti, eas accepi nudius tertius; illas nondum, quibus εἰ μοι δὲ καὶ ἔξαποχλίστῃ ἀέθμῳ differuisse ais. Opto illi adolescenti cui eas tradidisti fausta omnia, & celerem in hanc urbem adventum: ne mihi tuz amicitiae tam preciosum cimelium diutius sit expectandum. Ipse an acceperis novissimas mearum, cupio vehementer scire: eas dico quas scripsi statim lecta epistola illa tua, qua de Historia Augusta scribebas. Scripsi tum & ad clarissimum Vulcanium: misi etiam tibi sylvam quandam vocabulorum Arabicorum, de quibus erudiri a te cupiebam. Quare si ex litera tibi sunt redditae, obtestor benignitatem tuam, ne molestiam docendi me velis defugere, nec te poeniteat facilitatis & χαριότητος, quam hactenus sum in te expertus. Scito autem, in eo nunc nostram occupari industriam, ut divinum opus tuum de emendatione temporum possimus tandem intelligere. Jam in eo conatu menses aliquot impendimus, & multum sudavimus, quæris quid profecerim? multum sane, sed illud eximium, quod acentrata tuorum, & parentis tui scriptorum lectione, mea & similibus mei scripta discovetur ἀξίως aestimare. Narro tibi quod

quod res est : lectione ejus operis ita me percussit, ut confiteriamur cum bono Deo, non ante quiescere, quam ea mihi comparaverim praefidia, quae ad intelligentiam tuarum demonstrationum sunt necessaria. nam ubi melius succisiva mea tempora locum? quid possum discere, cujus utilitas latius pateat? quid jucundius, quid nobilius earum rerum cognitione? atqui non defunt qui urgeant, ut in aliis potius operam ponam, & nescio quas nugae veteres necas edi a nobis cupiant: sed quia tanta fuit studiorum meorum infelicitas, ut quae puer scire debueram, ea nunc prope seni sunt discenda, enitar, si potero, emendare quod peccatum est. Operarum in tuo illo aureo libro *παροχὴ μὲν* alicujus momenti observavi: de quibus per otium alias ad te scribam. Legi etiam Temporarii & Laureti Chronologias, de quibus si isthic esset, tuum iudicium lubentissime cognoscerem. nobis nulla hic judicandi partes: nisi quod Temporiarum *βαρεὶς ἡμῶν* & tuis plumis dissimulanter se ornare, feto admodum impatienter. De Laureto quid dicemus? qui LXX. anteponeit Hebraicae veritati? *ἡγάρ* feceris tu, magne censor, neque notam appones? O si mihi aliquando contingat quod optol De summatis epistola, miratus sum famam etiam ad te pervenisse, in quo vere possum affirmare, nullum meam esse culpam, qui ne tuas quidem, quas longe pluriis facio, cuiquam solitus sum ostendere. sed quas tibi gratias, *δαίμονι ἀνδρῶν*, pro tam salutari consilio referam? nam quae scribis ea nobis quoque suboleverant. quis autem ille quē designas? an conjectura sum affecutus? qui de illo docto viro accipio, quem non ignoras Chrysostomi editionem meditari. quisquis ille sit, *χαίρειν*. ne dici quidem potest quam opportuna fuerit tua admonitio. Merito igitur pridem ego te parentis loco veneror. Venio ad Arabica studia, quae mihi jam tecum futura, si coeptis faverit Numen, communia verum ita, ut cum annos multos ei curae impendero, vix tandem sim dignus futurus te magistro. nunc quidem *εἰ τοῖς ἀλλοῖς ἔτι ἴσμεν*, nam, exoram tuum multum risi nuper, cum tu me *πλείας ἀεὶ βίβλιν* argumento scripturae divinabas. non enim memineras, eam esse manum, juxta omnium

minum quos vidi optimi & integerrimi Hadriani Flefingensis, qui tanta diligentia in Arabico Avicenna & paucis aliis libris est versatus, ut profectum illius mirari satis nequeam. Is adolescens probissimus & omni laude cumularissimus, tanta modestia est prae-
ditus, ut nullo hortatu, nullis precibus meis impelli potuerit, ut ad-
rescriberet: neque enim aliter te veneratur quam ut *Δελμωρα* quen-
dam inter mortales versantem. Cum hoc egi, ut ad bibliothecam
iret, & vocabula Dioscoridi adscripta describeret. quod & conser-
tum jam esset, nisi repentinus quidam casus ante triduum pen-
illum nobis, quod Deus avertat, eripuisset. Fueraus una totum
diem: sub vesperam cum domum repetiisset, invenit in vicina do-
mo quosdam pestilentia fuisse extinctos: duos in hospitio suo
agrotare. hoc ego nunc ipsam didici eo narrante. Venit enim ad
me, ut cessationem suam excusaret. quanquam omnia ab eo descri-
pta, sed in liturariis, ut alius vix queat legere. Libet Regius neque
perfectus est, neque recte colligatus. chartae enim, siue membra-
narum, *ἢ τὴν πρῶτην* praepostero ordine collocata, quo nomine
difficilior est collatio. Subjeci paucula, ex quibus facile erit tibi
de ceteris facere conjecturam. Vale, inlustissime Scaliger, & me
quod facis ama. Amplissimum Legatum Buzenvalium, clarissimum
Vulcanium, & *τὸν γαυμάσιον* Heinsium, salvere jubeo, & plurimum
valere. Lut. Par. XIII. Kalend. Novembr. anno *᾽στυρϞ* Dio-
nyfiano. CIO IC CIII.

סמנד	Lepidium.	אזן אלמור	Auricula maris.
אלכוכנ	Ranunculus.	שגרה אלמור	Isatis.
שקפיק	Anemone.	אצל אלסוס	Glycorriza.
נע הכר אלשקפיק	Argemone.	סוס	γλυκύριζα
אזן אלמור כיר	Anagallis.	שגרה אלזופא	Hysopus.
לכלאכ אלשגרה וכיר		כחאזיד	Spina alba.
אכר אלססאכ	Hedera.	קיסוס	Abrotanum.
עזק אלצבאען	Chelidonium	אכניס	Acinus.
רוס	Othonna.	סדב	Ruta.
Itapasim: opinor, cum in Oriente		אלקרמן	Coccus baphicus.
voces Graecae aut Latinae usurpa-		מחרות	Silphium.
bantur.		שונן שונן	Melanthium.

Cætera quæ non explebunt scio tuam sitim, proximis literis manu Hadriani mei. Audio parari istic Lexici Arabici Raphelengiani editionem: quod an ita sit, & omnino an aliquid in eogeneræ literarum isthinc sperandum sit, oro te significæ. Sed ante omnia de Eusebio tuo, quæ res, quæ spes sit reliqua. nam quamdiu *καταλόγος* expectabimus? Editor Aquitanus antagonista tuus (*επιτάφιος λόγος*) aliquot millia Mss Eusebiorum congerit, & eorum diurna nocturna collatione suis persuasit unum se sapere. non rides?

EPISTOLA CCCX.

JACOBO AUGUSTO THUANO.

Amplissime Præses, quod vales, gratissimus mihi nuntius est. Deumque oro, præstet tibi firmam valetudinem, & annos Nestoreos duit. Novi quod ad te scribam habeo nihil, præter hoc unum. Illustrissimum Landgravium cum a rege multa de te cognovisset, itemque ab aliis, ægerrimo animo tulisse, quod te insalutato cogreretur hinc discedere. Sed cum repentina calamitas domum revocavit. cogitantem enim diutius hic morari, atque hinc Britanniam petere & Belgium, nuntius de uxoris obitu sententiam coegit mutare. Statim enim audito morbo illius graviore equum ascendit, vix Rege salutato, ut mihi postea dictum est. nam ego illum non conveni a reditu e Bibliotheca. sed narravit mihi nobilis Anglus, qui absente Anglico legato res hæc agebat Reginæ, multa se ab eo audivisse de suo revivendi desiderio. Cum nuper ad te literas dedi, jam ille in urbe non erat, itaque sera erat tua consalutatio. Hoc habui unum quod ad te scriberem: quæ tecum garriam, ubi adveneris, multa. Veni igitur, amplissime Domine, quam primum. equidem in eremo versari mihi videor. ita solus sum, quoties abste diutius absum. Scripsi raptim. pridie Nonas Nov. CIO, IDCIII.

EPISTOLA CCCXI.

DANIELI HEINSIO.

Quæ in Theocritum scripsisti, doctiss. Heinsi, hodie vidi. nam cum

cum in tuum librum casu incidissem, arceptum statim devoravi. Non ego is sum, qui præter animi sententiam solitus sim cuiquam ancillari. Sed me profecto tuum illum libellum legentem admiratio incessebat, cum ætatem præsertim tuam cogitarem. O perge, magne juvenis, & literarum spes altera, quo cœpisti pedem. Nam quid sperari a te viro, nedum sene, queat, facile iis æstimare, qui eximiam eruditionem, quæ in iis quæ edidisti hætenus apparet, non possunt satis mirari. Quod autem operis partem nomini meo volueris inscribere, hoc est immortalitatem me donare, agerem tibi, ingeniosissime Heinſi, gratias pro tanto beneficio, si verba suppetere, *ὅτι ὑπάρχεις, ἄξια*. Quamobrem *τὸ μὲν ἀξιόλογον χάρισι ὁμολογεῖν, παρήκω*: verum illud a te contendam, ut confidas paratissimum me esse, *πρὸς τὸ ἔργον ἀμέλειαν τῇ χάριτι, ἕπεται* ἀεὶ τοῦτο συμβαίνει *καὶρός*, ut tu opera mea uti velis. Interea quod unum possum, illud faciam assidue, ut pro studiorum tuorum *ἐννοία* Deum orem, utque incepta omnia tua benignus semper secundet. Scripsi hæc *μαλακίαν ἔχει ἐν τῇ ἀδυνάτει* cum melius habebō, uberius ad te scribam. *Wate.* Lut. Par. vi. Eid. Nov. anno *ἑξακτῆς* Dionysiano *εἰς ιδ' ciii.*

EPISTOLA CCCXII.

JOSEPHO SCALIGERO.

HABEBAM quæ ad te scriberem multa. Sed admonet me silentium tuum, ut occupationibus tuis, parcius obstrepam. Tertius hic mensis est, ex quo binas a te solū accepi, etsi plures a te scio scriptas. nam illas *πεπονητάς* *ἐκ τοῦ ἑξακισχιλίου ἂν ἀριθμῶ* scito necdū mihi fuisse redditas: quas tamen non periisse, paratus sum etiam in hac fortunæ mediocritate *ἰσχυρῶς* *χρυσῶ* redimere. Meæ si parem fortunam sunt expertæ, aliquot horarum jacturam lucrifecisti, erant enim pleræque omnes *ζητητήρι*, & Platonis verbo *μακροπρόθετος*. Illud doleo, si ita sit, simul chartas Dioscoridis periisse, quarum habendi desiderium in te fuisse magnum, non unæ tuarum indicium fecerunt. Expecto igitur quid sis ad omnes meas rescripturus. Scripsi nuper & ad doctissimum Heinſium, simulac in manus meas ejus

Theocritus incidisset. Exaravi ista raptim ex *περὶ τοῦ ἀγῶνις ἀποφῶν*, ἀδο-
 σῶν. Deus te servet, magne vir, & nobis amorantium. Lut. Par. vi.
 Kalend. Decemb, cix iociii.

EPISTOLA CCCXIII.

DAVIDI HOESCHELYO.

A Ccepi, vir clarissime, & quos via Francofordienſi, & quos
 Lugdunenſi miſiſti fasciculos. Sperabam me quas ſagittas No-
 tas citius miſſurum, quam ſim facturum. neque hæc mea culpa: ſed
 valetudinis, quæ tertium amplius menſem hic affecta eſt, ut a ſeve-
 rioribus ſtudiis, & interiori meditatione abſtinendum mihi ſit
 neceſſario. Sub anni principium iſtero moleſtiſſimo diſmorſe fere
 ægrotor laboravi: nunc cū diſpoſita nobis res eſt contumaciſſima,
 quam hæcenus ſiſtere ei *αἰσθητικὴν* *ἰατρικὴν* *ῥητορικὴν* quiverunt. Sed
 jubent illi bono eſſe animo: & jam cum literis in gratiam incipi-
 mus redire. Itaque tertius hic dies eſt, cum Perſii editionem edor-
 nare *οὐκ ἔστιν ἐν τῷ* iſtitui. Olim cum poetam publice expoſuimus
 nunc ut juveniles nugæ noſtras ne contemneremus, *ἐκείνου* *ἀγῶνι*
 ſilempurus, qui ante annum, opinor, alterum aut tertium eam
 Poetam conſpurcavit. O ſolidum caput! O inutilem *παρανομή-
 ον*! Eſt animus paucos dies huic curæ impendere. Ad nundinas
 Francofordienſes ſpero opus editum iri. Velim hæc cum amplis-
 ſimo & præſtantiſſimo Veſſero communices: & meam ceſſationē
 apud illum excuſes. De Libanio ego & Morellus magnas gratias.
 Utetur ille, nec abutetur. Vale. Lutet. Pariſ. iiii. Non Decemb.
 cix iociii. Chærtas Origenis accepi ad pag. 248. Cæteravelim mit-
 tas via Lugdunenſi. providi enim, ne mea ibi non curarent, quo-
 rum de fide nuper ſum apud te conqueſtus. Quare aliam viam eli-
 gere non debes.

EPISTOLA CCCXIV.

JOSEPHO SCALIGERO.

Q Vas ad me viii. Kalend. Novemb. dediſti, hodie accepi. illas
 nondum quibus ſcripſiſſe ais *ἀντιμωνάδης*. Vtiham veniat tan-
 dem qui illarum eſt bajulus! expectatus juxta & gratus veniet
 cum

cum propter commendationem tuam, tunc propter illas literas, quarum expectatio longior non potuit nobis molesta. Interca ego tibi gratias quantas possum maximas pro hoc beneficio absurdo *τὴν ἀναιδέως δαίαν*. Vides vero quam benet tecum agatur, quod absum a te longius; nam si isthic essem, dubitationibus meis tibi negotium affiduo facerem. Lexicon Nebrissensis Hispanolatium neque habemus, neque unquam hactenus nanciisci vel utendum potuimus. Collegimus non pauca id genus *ἑσπερίων* vocabula e libris aliquot Hispanorum, quos ea solum sine legimus: maxime autem ex Historia de Arabico versa a Michaelis Luna. Sed difficile est quæ Hispanice sunt scripta, etiam si pure sint Arabica, cognoscere & in ordinem cogere. Hoc potest tu prestare: nos ne conari quidem, itaque aliud curamus. Scripsi ad te nuper de morbo qui multos menses studia nostra retardavit, nunc cum beneficio Dei melius se habeamus, constitui impellente maximo Thesaro verba chartas evolvere, & aliquid subinde publicare. Possum melius collocare bonas horas, quas invitant me: ponere in talibus se, qui nihil non scit. Sed infelicitatis meæ pars magna est, quod ad aliorum potius quam meam voluntatem studia mea cogor disponere. Eo factum ut Persium nunc ederemus, qui in aliis libentius operam poneremus. Legi his diebus quæ in eam postam antebicinium bipedum arrogantissimus ludimagister Parisius, ejusdem scholæ effuxit. Equidem sciebam cum librum in manus sumerem, nihil exquisiti ab illo morione esse expectandum; sed tantam hominis esse imperitiam, & tam stupendam amentiam (non enim possum aliter vocare) putavi nunquam. Miseram diligentiam *κακοδαίμων* *ἡ ἀναιδία*! Atqui scito ante mensam delectus illud hominis in publicum fuisse productum, & in eam cathedram, impositum, ex qua olim Turnebi, Merceri & alii summi viri oracula edere soliti. Beatum te qui hæc non vides, quantquam iocus æquus hæc sunt præ aliis, quæ singulis diebus oculos nostrorum currunt, nam de Lorolitis puto accepisse te a huiusmodi corpore. Hæc vir divine, quo tandem ista evadent audisti.

audistine aliquā unquam *ταπεινότητα*: incredibile enim sciri est, quam sit in eorum potestate is, *ἐπικρατὴς ἐν μέγαλιν*. Fateor tibi vix parem esse me *ταῖς ἀναπολότοις ἀνίας*, quas ex impendentium malorum cogitatione præcipio. Quoties charissimam uxorem, quoties suavissima pignora, quoties denique libros meos inspicio, subit animo dici illius infauti species, quo furor Dei hostium ante annos xxxi. in bonos crudelissime est grassatus. Ea avertent quidem superi, spero, tantam a nomine Gallico infamiam. cæterum, ut sunt ingenia hodierna, maxime autem *τῆς δημαγωγίας τῆς ἀχειροβέτερον παππομανύττων, ὅδ' ἐν ἀπόμοτον*. Verum hæc τῷ *κατ' ἡμᾶς ἐπὶ πᾶσι Θεῷ μελήσει*. Quod ad *ἀχρηπύτων δόσημια*, omnem pone metum. consilio enim utemur tuo; neque committremus ut illi *κοινῇ δόξῃ* nos obijciamus *ἐλπίς ἐς κύρμα*. Excerpta Chronologica nuper recepi, & sum miratus cur tam cito remitteres. Si ita placet tibi, dabo operam, ut brevi ad te referantur. Vtinam prodeat aliquando tandem Eusebius tuus! Vtinam tuos illos Isagogicos canones, priusquam supremam obeam diem, inspicere, & admirabilem doctrinam tuam percipere possim! Nos quidem animati egregie, & *παιδείας τῆς οὗς εἰς τὴν βιβλιοθήκην ἡμεῖς*: sed infelices conatus nostros cum adversa valetudo, tum istæ *θυμοβόροι* anxietates penitus frangunt. Vnicum in malis solatium habemus non leve, quod de tuis scriptis & meritis in rem literariam divinis longe aliter quam vulgus hominum & judicamus & pronuntiamus. Chronicis excerptis utere, abutere, ut voles. Vale & me ama *ὡς ἀνερ σεβασμιώτατε*, Deus Opt. Max. te servet omnibus modis *ἀπ' ἡμῶν*. Lut. Par. cix cxi ciii. Oro te liceat mihi cessionem meam hic excusare apud Heinfrum; *ἧς ἡβόλῃς* nuper accepi & maxima cum voluptate legi. rescribam etiam quatuorve dies, & gratias agam. Solæo de eo dicere, pusillus Scaliger hic est: *ὅλμ' ὡς* vivat, [& ut vivat oro] iturus per vestigia tua, præstiturus quæ aliis tentare nefas. Rescribam etiam ad Dominicum Baudouin, qui cessionem suam purissimæ Latinitatis mihi: Echm. & nobilis adolescens Henricus du Pis, cum ad te accedent, *ὡς ἡμῶν* molestiam tibi,

tibi, cognoscent suas mihi fuisse redditas. Novissimæ quas ad te scripsi, ad Buzenvallium missæ sunt, cui etiam scripsimus. is fasciculus habuit Lindenbrogi literas adjunctas. Iterum valerique, & *ἐπεὶ* Buzenvallius cum cæteris quos nominavi.

EPISTOLA CCCXV.

IUSTO LIPSI

Du sisui apud te, vir præstantissime, non voluntate mea, sed exemplo tuo. Nam qui ad binas mearum nullum a te, hac commitate viro, responsum tulerim: facile conjicio gravem esse causam, cur ego jucundissimo & exoptatissimo hoc amicitiae nostræ fructu integrum jam annum carcam. Atqui non deerant de quibus tecum agere, hoc est, de quibus in consilium ad te ire optabam. Adhuc enim tenent nos Cæsareæ historiæ scriptores isti, quorum recensionem pridem institutā, sed postea casu quodam intermissam, serio demum ante mensem aggressi sumus. Atque utinam tempore non deficeremur! Sperarem affecuturum me *ὅτι κατὰ θεὸν ἔργον*, ut ab æquis & mei amantibus viris, qualis tu clarissime Lipsi, & magnus Scaliger, diligentia & *τῆς τοῦ λόγου* laudem ferrem. Nunc conatibus nostris *μυρία ἐπὶ μυρία* adversantur. Accedit quod dulcedine aliorum studiorum capti, ægre ac prope repugnantes ab illis abstrahi nos sinimus. Enimvero sera jam poenitentia est: nam omnino *ἐν γὰρ πρῶτον* cogimur, & hoc cuiusmodi est *ἐπὶ τῶν αἰσθητικῶν* *ἀλγεῶν*. Senecam vero tuum quando expectabimus? sed non dubitamus futurum huius moræ grande pretium: nam illum sapientissimum scriptorem aut illustrabis tu nobis, aut *τῶν νῦν σοφῶν*, opinor, nemo. Vale. Lutetiae Par.

EPISTOLA CCCXVI.

JOSEPHO SCALIGERO.

Cum nuper post longam plurimorum mensium expectationē literas a te, inlustrissime virorum, accepissem, rescripsi paullo post, & Arsenio meas tradidi, qui se curaturum promisit. Nunc ista raptim exarabā, cum isthuc Mauricius noster proficisceretur, ex quo de rebus nostris plura, si libet, intelligere poteris. Omnino

εἰ δὲ μοι θυμὸς, non ex levitate, sed propter multas gravesque causas. Quod si me verus illud viri Sancti in monte, *Deus providebit*, non solaretur, tantæ sollicitudini par non essem. Scripsi nuper de obitu Gonselini: quæ postea acciderunt, si referre incipiam, nimis te moret. certum est τὸς Λαϊωλίτας omnem lapidem movisse, ut ejus ministerii, cujus codicillos ante triennium domum a Rege missos acceperam, alius fieret successor. Quid obijciatur non igno- ras, neque nihil profecerunt, neque effecerunt tamen quod moliebantur. adhuc sub judice lis est. Ego securus in Museo exspecto quid jussurus sit cujusest imperium: nam ut ea de re verba cui- quam faciam, nemo a me impetraverit. τῶς τῷ τοῦ χει τεκταινέσθων ἐξ παλαμάσθων οἱ ἐμπειρομένοι οἱ, πῶν. ego digitum non porrigam ea causa. Cæterum quo hæc spectent, & quid rerum paretur, im- prudentissimus sum, si non videam. Sed omnem mimum tempus aperiet, & quidem ut arbitror, brevi discomus multa. Ego de ve- stris rebus, & tuo statu non minus sum sollicitus, quam de fortunis meis. Deum veneror, salutis Ecclesie suæ velit prospicere: teque ut nobis quam diutissime servet, virorum maxime, & mihi amorem tuum. Vale. Lut. Par. a. d. xix. Kal. Jan. cix. dciiv. Scripsi nuper ad clarissimum Heinsum, & de pridem tradito exemplari Dionis Beisio feci certiore. Opto illi omnia læta & magna.

EPISTOLA CCCXVII.

FOPPIO AB MISSEMA.

ET si gratum mihi fuit, cum tuas heri accepissem, amicissime. Foppi: dolui tamen eo potissimum tempore tua poemata mihi fuisse allata, quo minime vacuum supererat tempus ad ea legenda. Nam etsi facile intelligo ejusmodi tua esse, ut censore opus non habeas: fecissem tamen lubentissimo animo, ut qui aliter nequeā, hoc certe officii genere amorem meum tibi testarer. Sed nos im- præsentiarum cum aliz molestæ curæ habent exercitos, tum etiam regia bibliotheca: cujus custodia superioribus diebus nobis fuit demandata. Itaq; non voluntatem sed otium defuisse nobis scito, cupidis alioquin voluntati tuæ morem gerendi. Epistolam vero super

super obitu Hadriani *Ἐμαρξεν*, quam ad I. Scaligerum scripsi, cum non invenirem, ut scires memorem me esse illorum sermonum, quos una habuimus, cum proxime una essemus; raptim aliā exaravi argumenti ejusdem, quam si ejusmodi esse putas, ut amicitia nostræ testem apud posteros illā extare cupias, judicio tuo utaris per me licet. Ego neq; eam neq; quicquam meorum facio tanti, ut dignum iudicem oculis creditorum. Verum ipse pro tua prudentia statues. Vale. Lut. Paris. a. d. xiv. Kal. Ian. c. 15. civ.

EPISTOLA CCCXIX.

DANIELI HEINSIO.

Quum in manus meas forte Theocritus tuus incidisset nuper, præstantiss. Heinsi, non distuli, quin statim & gratias agerem meritisimas, & admirationis, quam exprimunt mihi tua scripta, testes literas ad te mitterem. Accepi postea & epistolam tuam novissimam, & libellos quibus me beasti. Quid tibi dicam, quibus incessem lætitiis? quanta cum voluptate & poemata & orationes & epistolam tuam legerim? Næ tu merus Asteropus vere ἀμφοτεροδύτης, qui prorsa & versa æque polleas. cum versus Græcos tuos lego, Homerum non Heinsium puto me legere: cum Latinos, Ovidium aut Propertium. In oratione, utrum potius admirer nescio, τῶν τῆς ἀλγεῖας γερύσασθαι καὶ τὸ προγγύλον, an purissimam Latinitatem. O longum fruaris, amicissime vir, tantis hisce dotibus. Imo vero fruatur Ecclesia Dei hoc divino ingenio tuo. Audio enim id te cogitare, eoque nomine immensum capio gaudium. Quod si quid apud te gratia possem, non desinerem molestus esse, antequam Davidis Psalmos Græce versos tibi expressissem. Vides quā multi nostro sæculo rem tentarint, & quam vel infelicitè vel ridiculè. Obtestor te & obnixè oro, accinge te operi, cui secundum τοὶ μέγαι ἥρα unus tu hodie par esse potes: imo si pateris, quod sentiam libere dicā. haut scio an a plurimis sæculis sit repertus qui Græci poëtæ titulum mereretur. ne Apollinarem quidem excipio: quem Nonnus in paraphrasi sua, si quid iudico, longe a tergo relinquit. Sed tuum hoc potius iudicium est. Vale, προσφιλῆστα τοῦ ἑστίου

Heinsii Lut. Par. a. d. x. Kal. Jan. c15 d c iv. *Persunt* non-
bis edi scito, non segni opera post tot ineptias interpretum illu-
stratum, non erat animus veteres illas curas retractare: sed iis lu-
bitum amicis. Legi quæ Marrucianus iste, de quo elegantissime
scribis, ad illum effusiit. Moriar nisi opinionem meam de ho-
minis insania res ipsa longe superarit. Quando autem prodibit
scriptum de quo spem facis? velim de eo proximis literis aliquid.

EPISTOLA CCCXIX.

JOSEPHO SCALIGERO.

DE autore operis novi *ὅτι τῆς χαλυσσοδευκίας*, non meum, sed
aliorum iudicia tibi indicavi, missis ipsorum literis, quæ sem-
ad te referebant. Atque illi sæpe me conveniunt, ut suas acceperis
nec ne ex me cognoscant. Ego etiam valde sollicitus sum de hoc
diuturniore tuo silentio. Sed bene erit, modo valere te intellexe-
ro: quod ut ita sit, pari affectu a superis peto, ac vota pro salute
uxoris iisdem facio. Porro mitto nunc tibi illum ipsum de quo
dixi librum, ab autore tibi dono datum. Is mecum diligenter egit,
ut rogarem te atque obtestarer, iis literis velles respondere, quas
ad munus suum adjunxit. Omnino vir optimus est, & pietatis ra-
re: nam & *καρπὺς ἔθους λόγος ἐστὶ*. multa ille per tuum divinum paren-
tem profecisse profitetur; te quoque reverentia qua debet prose-
quitur. Spondi illi librum suum ab humanitate tua benevole
iri acceptum. Quod ut temere affirmasse ne videar, per eam bene-
volentiam, qua me complecteris immerentem, etiam & etiam te
vehementer oro. Vale illustrissime Scaliger. Lutet. Par. x. Kal.
Jan. c15 d c iv.

EPISTOLA CCCXX.

DANIELI HEINSIO.

Primum tibi pro eximio carmine gratias ago, quod in commen-
tarium nostrum Persianum scripsisti. Fateor equidem id studio
non vulgari conatum me, ut tenebricosum auctorem, vel pueris
clarum redderem, sed an quod volui sim affectus, tu iudicabis. Si
tanti facis scriptum verbum nullum, ut paucas horas in eius lectio-
ne pu-

ac putes tibi esse perdendas: quod tamen ne facias, mature te moneo. nihil enim eruditius tuis auribus dignum in eo libro te inven-
 rum prædico: qui in tironum gratiam & susceptus est & confe-
 ctus. ut taceam quod vere possum dicere, eo jam pervenisse te eru-
 ditionis ac scientiæ, ut a lectione nostrorum librorum doctior
 non possis discedere: cum contra nunquam tuas lucubrationes de
 manibus ponamus nos sine ingenii & πολυμαθείας tuæ summa ad-
 miratione. De conditione quod nuper scripsi, ira res habet. po-
 stequam ex Foppii Sceltonis familiaris tui sermonibus cognovi
 cogitare te brevi in Galliam, tantum ex eo nuntio concepi læti-
 tiæ, ut non continerem me, quin apud amicos de tuo adventu
 multa loquerer. Est in urbe vir, pietate, doctrina, & magnis in
 temp. meritis insignis, D. Caligno, Navarræ Cancellarius, qui
 hoc cognito mecum egit, simul ac venisses, ad se te deducerem: fa-
 cturum enim ne aut te poenitere posset, aut me, cui tua commodam
 majori futura sunt curæ quam tibi. Jam olim, hoc est, ante annos
 quinque commendatione nostra idem vir ampliff. in ædis suas
 recepit N. N. exindeque eo loco semper habuit, ut nunc quoque
 lubentissime ibi hæreat. Sed conditio illius, etsi oppido laudat
 est, & perhonestæ, tua longe melior futura. Est enim Caligno æ-
 quissimus ingeniorum æstimator, τὰ τοιαῦτα κείνῳ κενώτατον αἶ.
 Quare si nihil te moratur aliud, iter tuum diutius ne differ, secu-
 rus omnium rerum: decrit enim nihil tibi, non magis quam mihi.
 Sin commodiorem anni tempestatem mavis expectare, non diffi-
 do posse fieri, Deo opt. max. vota mea exaudiente, ut habeas me
 itineris comitem, quando a magno Scaligero revertar: ad quem
 vere proximo visendum jam parata mihi sunt omnia. Faveant
 modo cœptis Superi, & hujus voti me damnatum velint: quo ni-
 hil potest mihi aut optatius contingere aut gratius & jucundius.
 De Loiolitis quod metuis, multum te amo. sed libero te metu:
 nam illa μορφή ἐστὶν ἔργοις φερόμεν, οὐκ ἔδωκε tamen hætenus qui-
 dem. τὸ δὲ μέλλον θεῶν ἐν γένεσι κέεται. Ex iis quas ad illustrem Heroem
 scripsi intelliges, quam pene sit factum, ut in contumeliam no-

fram Grotius vester huc vocaretur, quod profecto si e re illius esset futurum, optare me esse factum. amo enim non minus quam admiror stupendum illius ingenium. Verum de his, ut spero, ad fatum *quæ deus quæ*. Vassani fratres de tua humanitate, quam istic quotidie experiuntur, multa ad me scribunt: quam obrem illo nomine me tibi devinctissimum fatear necesse est. Dionem an acceperis a Beisio, velim significes. Vale meus amor. Lut. Par. 4. d. 17. Kal. Jan. 613 1564.

EPISTOLA CCCXXI.

JOSEPHO SCALIGERO.

Quia persuasissimum mihi est, pertinere ad partem aliquam tuarum curarum, illustrissime Scaliger, reculas nostras; facere non possum quin fortunam meam hujusce diei tibi narrem. Gaudebis, scio, meo gaudio, & Deo Opt. Max. gratias mecum ages. Angebar non mediocriter, atque adeo acrius quam literis meis significarem, ob raritatem tuarum: quas multis jam mensibus unicas acceperam. Scis quam sit amor, utique vehemens, solliciti timoris plenus. itaque *non* vivebam: soleo enim, si quando molestioribus curis animum confectum velim reficere, tuarum lectione me oblectare. Jam vero ex postremis mearum, si modo eas accepisti, non clam te est, quo loco fortunæ nostræ heic essent. pene enim conflagravimus eo incendio invidiæ, quam nobis excitarunt boni viri illi quos nosti. Atqui tempore ac prope momento eodem & literas a te juvenis quidam mihi attulit, & Perrotus Regis Secretarius cum regiis codicillis ad me venit; quibus non solum in tuto fortunæ nostræ collocantur, sed etiam aliquanto meliore quam hactenus fuerint loco. Scripsi nuper tibi de Gosselini tristi obitu. id muneris quum ante triennium mihi esset a Rege ultro demandatum, nos tamen, ne venerando seni dolori essemus, ne verbum quidem ullum unquam super eo cum ipso commutavimus. Accidit vero sane quam perincommode, ut tunc ille fatis concederet, quando flamma illa cum maxime ardebat, qua propemodum ustulati sumus. fremere igitur boni patres,
& cla-

& clamare indignum fore facinus, si tantus thesaurus obstinatissimo hereticorum [sic enim vocitant] permetteretur. Est quidem princeps noster fidel tenacissimus etiam erga humillimos: concussus tamen est illius animus istorum vocibus. Ac quoniam periculosa res exempli fore videbatur, si religionis causa delata semel provincia abrogaretur: exstiterunt homines ingeniosissimi, qui inventiuncula nova malo mederentur. fuere enim autores, ut ad cerendam hanc hereditatem Hugo Grotius usque inde ex Haga Hollandorum vocaretur, ut intelligerent omnes, non religionis quæ profiteor, sed mei privato odio hoc fieri. Cum hæc agerentur, plures amicorum ad me venerunt, qui monerent, irem in aulam, & cum optimo principe agerem, quod cum impetrare a me non possent, illud facile obtinuerunt, ut literis de Gosselini morte amplissimum Villaregium facerem certibrem. Præterierunt septimanz aliquot: cum interea alii gratia, alii pecunia rem tentarent. post illa venit rex in urbem: quem statim pro more & officio adi, quo loco Bibliotheca esset aperui: de me ne verbum quidem feci. Sensi voluntatem illius erga me non leviter immutatam: neque enim familiari illo vultu nos excepit quo prius solebat, quæ singularis ipsius est comitas & benignitas. Postpridie adiit ad illum magnus Thuanus: qui animum ejus, cum vidisset nutantem, nullo negotio firmavit. Non diu deliberatum est postilla: nam alterodie venit ad me idem Perrotus, qui nuntiaret, placere regi ut pristinum beneficium ratum maneret; ut ejus rei testes codicilli, prout moris est, quam honestissima forma perscriberentur; atque adeo iussisse ipsum ut Thuanus & Villaregius ei negotio finem imponerent. Erant meæ jam partes, ut ambiciosi precibus a summis illis viris obtinerem, quod Rex sponte sua dederat. Sic enim in hac aula vivitur, ubi nulla unquam mihi fuit molestia, si quid vellem a Rege mihi concedi; plurimæ, si procerum aliquem vellem conventum. Hac omni sollicitudine o *supra* Thuanus sic me liberavit, ut rem prius confectam intellexerim, quam in animum inducerem cuiquam eo nomine supplicare. Hodie igitur cum tuas xii. Kalend.

lend. Novembr. datas legerem, & de te fabularer cum illo adole-
 scente qui eas reddiderat, allatum diploma est, quo præter verbo-
 rum honorem ccc librarum stipendium priori pensioni adjici-
 tur. id vero mihi eo gratius accidit, quia Villaregius nullo meo
 rogatu, imo vero nescio me, hanc *Κυβερνήτης τοῦ δὴλου* mihi pro-
 curavit. Nunc si per Dei benignitatem liceat, constitui biblio-
 thecam illam propius inspicere. Adhuc enim hospes in illa sum ac
 peregrinus; hoc solum vereor, ne quo paratior a librario, eo tem-
 pore atque otio magis deficiam. Ejusmodi sunt *αἱ τῶν ἀρχόντων ἐν μέ-
 λει* quibus semper plus aloes quam mellis solet esse admixtū. quo
 enim mihi illa librorum optimorum copia, si uti non datur? co-
 nabimur tamen neque nobis deerimus. Habes, illustrissime vir,
 præsentem meum statum, qui nisi præsidio fuleatur divino, muta-
 ri in dies, in horas potest, quicquid acciderit, feremus æquo, ut par
 est, animo, & te de omnibus certiores faciemus. De profectio-
 ne isthuc, consilio tuo utar: etsi longum mihi est Majam expectare,
 ut te præsens venerer. Eusebium Burdigalensem sunt qui affir-
 ment sibi visum: ego non vidi, ne amplissimus quidem Thuanus,
 qui tamen studiose quærivimus. Utinam tuum brevi legere con-
 tingat nobis: possumus alterius illius desiderium patientissime fer-
 re. Dionem an acceperis tandem nescio, ea scriptio ut repentina
 fuit, ita etiam brevis: nunc commentarium edimus in Persium,
 iis scriptum qui vix primas literas norunt. Itaque *ἀπεργαστολογίας*
 meæ serio me pudet. Addemus libellum de Satyrica Græcorum
 poetæ & Satira Romanorum, quæ opella si tibi non displicet, satis
 justam *μεγαλαυχίας ὑπόθεσιν* nos putabimus esse consecutos. Vale
τὸ μὲν αὐχμηρὸν, & diu vive quam felicissimus. Lutet. Par. iv. Kalend.
 Jan. c13 15 c1v.

EPISTOLA CCCXXII.

DANIELI HEINSIO.

Accepi, clariss. Heinsi, & quod misisti Theocriti folium, & quas
 scripsisti, literas. hæc quod erant amoris notis plenissimæ ut
 omnes tuæ, magno gaudio me affecerunt: illud quod spem faceret
 accu-

accuratæ editionis poetæ ejus, quem vehementer amo. Grarissimum etiam mihi, pervenisse ad umbilicum Hesiodum tuum: quæ si tuo missu brevi consequor, plurimum eo nomine me debitum tibi profiteor. Nam qui istic eduntur libri, raro admodum nec nisi post *ἡμετέρας ἐνταυτὸν* hic inveniuntur. Itaque magni Scaligeri proverbia istic cuncta necdum nancisci potui, quamvis summa & cupiditate & diligentia quæsierim. Meminietiam questum nuper apud me ampliss. Thuanum, quod orationes tuas nusquam reperisset, quæ ipsi tamen fama sunt notæ. Est ille vir tuorum omnium studiosissimus, neque ei quicquam opinor deest eorum, quæ a te sunt edita hætenus, præter orationes, & si qua hoc genus ex ingenii tui fonte prodierunt mole minuta, quantumvis re magna & vere *ἡμῶν*. Velim significes proximis literis, de Martiali Scriverii quid jam spei sit reliquum: nam annus, ni fallor, præterit, ex quo scripsit ad me Jo. Scaliger, inchoatam ejus editionem. Nos commentarium in Persium jamjam edituri *ἔω θεῶν ἑστῶν* sumus. Vale charissime Heinssi, & me *ἀντιφίλει* *ἰσὺς* *ζυγῶ*, ut tuus ait poeta. Cl. Vulcanium, & præstantiss. Baudium meis verbis salutes velim. Lut. Paris. viii. Eid. Jan. c1616c iv.

EPISTOLA CCCXXIII.

JOSEPHO SCALIGERO.

VIr illustrissime, encaverat me superior epistola tua, qua omnem spem fere videbaris amisisse de editione Eusebii tui: quæ ubi prelo jam esse subjectum ex novissimis tuis intellexi, incredibile dictu quo gaudio exultaverim. Oro cœleste numen, det tibi quam orsus es telam detexere feliciter, & debita summis tuis in rem literariam meritis laude frui in terris quam diutissime, *ἀντὶ ἀειτέουσα καὶ ὑπεύροχον ὄντα ἄλλων*. De excerptis Siculorum Faistorum miror adeo sollicitè ne semel a te scribi. Adeon' ignotum esse me tibi, ut hoc nomine veniam tibi orandus? Tunc fieri posse existimasti, ut quod te velle rescierim, id ego nollem? Utinam *δέχα* mihi sint *γλῶτται*, *δέχα* δὲ *τόματα*, ut qua te veneratione colam, pietate amem, possem tibi significare. De antagonista tui cessatione non

Aaa

magis

magistu sollicitus es quam ipse sum. Omnino cumulus aliquis gloriæ tuæ accedet, si præcedat ejus editio. Sed bono animo esto. nuntio tibi fervere opus Burdigalæ, nisi decepit me nuper nescio quis, a quo mihi communicari sunt loci aliquot in Eusebio con-
clamati: quorum restitutionem ostiatim tota urbe petit per suos novus ille editor. Quid multa? cum nullus esset Æsculapius reper-
tus, ventum ad me, erant quædam de quibus non censure eundem in consilium. pag. 3. edit. Bas. *Latona Iovis conjux tunc palatia fu-
git.* respondi statim legendum esse: *conjux usurpatitia*, hoc est, *παλακή*. de cæteris responsum a me, adiret ad alios quibus otii plus quam nobis. Sed quoniam tam bella occasio est oblata, vo-
lo ea uti, ut penitus omne hoc negotium cognoscam, & tibi cer-
to referam quo loco res sit. Confide foræ mihi hanc rem curæ, nec
defuturas rationes omnia explorandi & certo cognoscendi. Vale,
& me ama. Lut. Par. VIII. Eid. Jan. c. 1644.

EPISTOLA CCCXXIV.

CAROLO LABBÆO.

ET si per mihi gratum esse solet literas ad amicos scribere, erudi-
tos præsertim, quo in numero tu, Labbæe doctiss. accidit ta-
men persæpe, ut eo in genere officii accusandæ cessationis meæ
occasionem illis, quorum amorem plurimi facio, præbeam, ne de
aliis dicam, ipsum te exostulare *σὴν ἐπιστολὴν* mecum, & quod
novissimis tuarum adhuc non responderim, causam requirere,
nullus dubito. Ego vero multa habeo, atque adeo plura quam
vellem, non *περὶ σοφίας*, sed vere *αἰσῶς*: quæ cum ex superiori-
bus meis confidam tibi esse nota, iis repetendis supersedebo. Vale-
tudo certe nihilo firmior: occupationes vero & *ἐνοχλήματα* legiti-
marum curarum adeo non minuunt, ut indies crescere videantur.
Quid faceres? *θεὸς ἐπέλεγε τὴν βουλὴν* qui me nihil tale cogitantem huc
migrare voluit, damno studiorum meorum haud scio majorem an
commodo. Copia librorum *ἀκεδαιτῶν* & *δυσσευρήτων* alibi, hic vere
πλεονάζοντων animos mihi initio addiderat, & spem in animo meo
excitarat magnæ cujusdam *προσδοκῆς*, qua nihil mihi in rebus hu-
manis

manis possit accidere jucundius: rursus vero hæc tot & fere continua impedimenta, quæ heic experior, incredibile dictu est, quantum animos mihi dejiciant & mœrore involvant. Quod igitur non statim, ut quæque tuarum mihi est allata, sed ex commodo meo tibi respondeo, æquum est te ignoscere, nec secius interpretari. Ego, si ita fors unquam tulerit, ut vel re vel consilio tibi possem prodesse, facile vincam, ex omni tuorum numero neminem esse unum, qui te *χρόθι μᾶλλον* amet. rebus nempe, non verbis aut literis, amor verus æstimandus. Dositheum, si penes Lectium virum Cl. & mei amantissimum esset, facile cum tibi impetrarem. verum quid heic aut ego aut Lectius possumus, non video. si tamen jubes, tentabimus. *πείρα γυνάμτα πλείτα*, ait Siculus Poëta. Vale amiciss. Labbæ. Literas a magno Scaligero tibi mitto. tu si quid ad illum, mitte, & factū puta. Patri, viro ampliss. & doctiss. fratri salutem, amabo, verbis meis. Lutetiæ Paris. Eid. Jan. c13 13 c14. raptim.

EPISTOLA CCCXXV.

CHRISTOPHORO PUTEANO.

GRatissimas accidisse mihi literas tuas, amicissime Puteane, etiā tacente me confido tibi esse exploratum. Præter arctissimæ amicitix, quæ mihi tecum intercedit, jus sanctissimum, sunt & aliæ plures causæ, cur iis acceptis gauderem: sed illud eximium, & mihi crede, magnum, quod post intellectum morbum, quo istic laborasti gravissime, sollicitus semper vixi: ut nihil ferme potuerit evenire mihi jucundius, nullum *ἀχρόαμα* suavius, quam ut ea cura liberarer, factus de convalescentia tua certior. Ago, mi Puteane, ex animo, si quisquam tuorum, magno Deo gratias, qui te servavit, & porro etiam (sic spero & voveo) servabit. Tu quoque siquidem *ἰσωζυγῶ* nos *ἀντιφιλεῖς*, meo nomine eidem *Σωτήρι* vero *σῶτρα* debes. Nam si nescis, a tuo discessu vix unum egimus diem a morbo vel uxoris vel amborum immunem: quin & nunc quoque jacenti & tantum non conclamante adsumus, cum has scribimus. Quintus hic est dies, cum *ἰατρῶν παῖδες*, viri in arte sua excellentissimi, pro deposita cura habebant. Adfuit velut *ἀπὸ μηχανῆς ὁ ἐπὶ*
πᾶσι

πᾶσι θεοῖς: cujus ope effectum confidimus, ut jam spei nondubie
 sit aliquis locus. Nos ab eo tempore pedem extra cubiculum
 ipsius vix extulimus: quo factum ut apud amplissimum præsidem
 tuam, sicut optare te scribis, causam agere non potuerimus. Ve-
 rum nostro patrocínio nihil opus tibi, cum neque offensa sit ulla
 admodum contracta: neque si maxime esset, alio deprecatore opus
 haberes quam lectissima matrona, parente tua: quæ apud sapien-
 tissimum virum tantum potest, quantum & virtus ipsius meretur,
 & commune cognationis vinculum. Quod scribis impetum ce-
 pisse te noscendi propius & penitius historiam Ecclesiasticam:
 laudo inceptum, atque adeo, qui meus est in te amor, serio tibi
 gratulor tam generosæ mentis. Nam quòtus quisque est ex hodi-
 erna juventute, ejus præsertim cujuses tu loci, eorum majorum,
 quem hæc tangat cura? Omnes ad forum properant, omnes illud
 χρυσὸν γέροντὸ βῆμα, ut nescio quis veterum dixit, amplectuntur,
 mirantur. eo cruda studia deferunt, eo cogitationes omnes suas
 referunt. Melius tu, mi Puteane, qui animum tuum ad vere sub-
 limia, vere cœlestia paras appellere, aut jam potius, appulisti. βάλ᾽
 ἔργος αἰχρὴν π φῶς Δαναοῖσι γένοι. Quicunque ille fuit qui tam saluta-
 ris consilii fuit auctor, hunc sequere, & propitio numine aggre-
 dere studium utilissimum simul ac suavissimum. O mihi præteri-
 tos referat si nunc Deus annos / testor, nihil mihi eo genere litera-
 rum antiquius: sed nobis cum erat adhuc γένυ χλωρόν, dux defuit
 atque hortator. Tu i, cui virent genua, i bone, quo tua te virtus
 vocat. Spero equidem ὄρεα ἀγροῖο in animo tuo rei tam præ-
 claræ desiderium. Amabo autem, serione an joco petis a me, ut
 rationem tibi aliquam indicem feliciter ingrediendi hujus studii?
 ego ut in hoc genere aliquid præcipiam tibi? Vt obliviscar aut ipse
 qui sim, aut tu ubi sis? Ἀρχαδίην μ' αἰτῆς; μέγα μ' αἰτῆς, ἔ τοι δῶσα.
 Prorsus sic est, rem magnam me rogas, & cui præstandæ parum sim
 idoneus. Quanquam si mihi ista scribenti plusculum otii fuisset,
 nec tam gravis ærumna omnem animi mentem mihi excussisset,
 totis ingenii viribus in eam curam incubuissem, ut qua ardeam
 gra-

gratificandi tibi cupiditate, non nescires. Nunc cum ista raptim exarare cogar, in sponda lecti sedens, cui affixa est consors mea, acerrimis vexata cruciatibus, da quæso hanc dolori meo veniam, ut aut alios meliores me, aut etiam si ita vis, me quoque, sed alias consulas. Si de lite quamvis parvæ rei in consilium ad te aliquis adiret & multis & molestis districtum curis, huic tu consulendum te præberes? non ἄλλω δρῶν βαλανίζειν juberēs? & merito quidem: ἱερὸν γὰρ ἡ βελή. Feres igitur animo æquo, vir amicissime, si voluntati tuæ impræsentiarum non facio satis. Omnino ingens, immensum, vastum est pelagus illud, cui navim tuam cogitas credere. Sed nihil tam arduum aut difficile, quod labore & diligentia non sis superaturus. nihil est rerum omnium, quod non sit μελέτη ἀλώσιμον. Multum autem & operæ & temporis perituum tibi, nisi mature certam rationem inieris, quæ ad optatum portum te dirigat. Quænam autem illa? nempe hoc est, quod tu me rogas, de quo cum jam non possim sententiam meam tibi aperire, non recuso quia liberatus hac tanta molestia voluntati tuæ morem geram. Vale. Lutetiæ Parisiorum. d. xii. Kal. Febr. anno Messiz & Χελγ & c1515 c1v. Dionysiano. Si mihi librorum indicem miseris, qui istic Arabice sunt editi, aut qui putentur brevi edendi, facies mihi rem gratissimam. Velim etiam, si tibi notitia cum D. Spondano intercedit, verbis meis illum salutes quam officiosis. Accepi ante aliquot dies illustriss. Cardin. D. Baronii literas, quas curavit ipse. his nos respondebimus cis breve tempus ἔργα τῷ θεῷ εἰπεῖν.

EPISTOLA CCCXXVI.

ANDRÆ SCHOTTO.

Literæ tuæ, quas ante paucos dies accepi, non voluntatem sed occupationes meas anteverterunt. Diu namque est cum scribendi ad te & otium & occasionem capto. Nam donatus a Grutero nomine tuo Senecæ libro, quem nuper publicasti; ingratus sim nisi gratias tibi agerem. Ego vero grates tibi, doctiss. Schotte, & ago & habeo, quantas possum maximas: cum propter munus quo me privatim affecisti: tum multo etiam magis ipsius Senecæ

nomine, quem immortali esse affectum a te beneficio, nemo negaverit harum litterarum intelligens. Perge sane, vir eruditiss. hujus generis monumentis decus & famam tibi parare. Quam sis enim in utraque lingua exercitatus, satis superque probant, quæ sunt hætenus a te editæ; eximie autem, si quid judico, opus illud, quo duo illa Græciæ terræ lumina Aristotelem & Demosthenem descripsisti. Equidem pro mea virili multum meriti debere propter operam in eo argumento positam, ingenue profiteor. Exemplaria quæ jussieras mitti Augusta Vindelicorum, missa non sunt. Verum nihil in eo peccatum: imo etiam pudori meo consultum: qui tot jam nominibus tibi obstrictus sum, ut αἰσχυρίας ἀποβῆς rationem nullam inveniam. quid enim rependam? meorum aliquid? hoc quidem erit χαλκεῖαν τὴν χρυσῶν. mittam tamen tuo amore fretus, quæ in Persium jamjam ξυτῶ γέω sum editurus. Expresserunt a nobis amici, ut quæ ante multos annos, cum publice cum ἑμμετρον Philosophum interpretaremur, nobis scripseramus, relegeremus, & publicaremus. Quid præstiterimus, judicium erit tuum. Marucinus quidem ille, qui ante biennium in hac urbe eum conspurcavit, non multo melius Persium intellexit, quam aliquis de vervecum patria. Sed valeat τῷ δοκησιώφειν ὁ κορυφαῖος τε. Te mi Schotte Deus Opt. Max. fervet & felicem præstet. Lut. Par. a. d. ix. Kal. Febr. c18 1804. ἔ. Σαυῖος.

EPISTOLA CCCXXVII.

JOSEPHO SCALIGERO.

VIr illustrissime, heri tuas accepi, quas mihi tradidit pastor gregis Arausionensis. omnes tuas statim reddidi: ac quoniam eodem temporis articulo quo tuæ mihi reddebantur, admonitus sum de tabellarii hujus profectione, molestissimis negotiis, quæ me sibi totum vindicant, tantulum temporis suffuratus sum, quantum satis erat hisce exarandis: brevi si Deus voluerit, uberius & animo tranquilliore scripturus. Nunc illud tantum significabo tibi, publicatum esse tandem Burdigalensem Eusebium, cujus editionis autor duo exemplaria mihi cum primis tradi jussit. alterum eorum

eorum tibi ut curarem obnixè sum rogatus: simul ut significarem, operis patrem & summopere ingenii tui dotes admirari, & amicitiam suam offerre, si modo tu illam non dedigneris. qui libros tradidit, & domum meam curavit afferendo, Fronto Ducæus, statim prolato indice, tanquam conscriptis tabulis, Pontaci iudiciũ de tuis in rempublicam literariam meritis, mihi probavit. De ipso quidem opere non adeo impudens sum, ut quid ipse sentiam profiteri prius ausim, quam a te doctus fuerim, quanti illud sit faciendum. Mitto etiam tibi Nautonerii qui Mecometriam edidit, epistolam. cui si respondere non fueris gravatus, non solum ipsi, verum & mihi rem feceris gratissimam: est enim vir bonus, & qui in magna felicitatis parte amicitiam tuam ponit. Quod superest, dum otii plusculum nanciscar, apud clarissimum Heinsum meũ silentium ut excuses, te etiam atque etiam oro. Dionis exemplaria an vobis fuerint reddita, eo velim scire, ut si fraus mihi facta, injuriam hanc cum Drouardo & Baïsio possim expostulare. Persii unicum superest folium: sed homo catus, ne iudicia vestra isthic subeat, tuum potissimum, virorum maxime, non invitus in typographio latitat. atque utinam semper latuisset: nos enim profecto prolixitatis serio pœnitet pudetque. Vale illustrissime vir, & me amare perge. Lut. Par. 2. d. Eid. Feb. c13 13c iv.

EPISTOLA CCCXXIIX.

DAVIDI HOESCHELIO.

ACcepi hodie utrumque simul fasciculum tuum. Gaudeo impositum a te finem libris eruditissimis contra Celsum: quorum lectione mirum in modum sum delectatus, ut prioribus meis tibi significavi. Gregorii Thaumaturgi quam adjecisti orationem, accurate legam, & quæ videbuntur notatu digna, si qua illa sunt, statim ad te. Jam enim beneficio Dei Opt. Max. ex ærumna gravissima respirare incipio, meliuscule in dies se habente uxore, quæ ab octava hujus anni die periculosissime & gravissime ægravavit. Equidem pro consclamata eam non semel habui, neque quicquam potest fingi afflictius, quam fuimus nos ab illa die ad istam

con-

continuo fere semper, cum ab ejus lecto non discederemus. Itaque Persius, quem Typographo jam tradideramus, jacet, & omnino mea languent studia. Nunc si ita τῷ ἐν τῷ παλαιῷ fuerit visum, ad solennia redibimus, & brevi fortasse aliquid edemus. Verum de his, & de tuo privilegio, ac superioribus literis plura brevi. Vale doctissime vir. Amplissimo & Nobilissimo Velfero salutem officiosam velim nunties. Lutetiæ Parisiorum. a. d. xv. Kal. Martii. anno ἑσπερίῳ CIO IDC IV.

EPISTOLA CCCXXIX.

EIDEM.

PAucas hodie impendi horas lectioni chartarum, quas ante tri-
dium, ut statim significavi, abs te accepi. Incredibilem in mo-
dum delectarunt me cum Origeniaca quæ nondum legeram: tum
etiam ἐν χειρὶ τοῦ ἑκείνου ἡ λέξις quem adjecisti, S. Patris Gregorii
Thaumaturgi, Nondum, ut existimo, illa oratio, cujus apud vete-
res celeberrima mentio est, publica luce fuerat donata. etsi facis
tu mentionem, nescio cujus interpretationis, quam equidem vi-
di nunquam. Ne illi quidem, opinor, viderunt, qui de rebus Ec-
clesiasticis hætenus scripserunt, post literarum παλιγγενεσίαν. Dili-
gentissimus certe vir, Cæsar Baronius, lectione hujus Orationis
Annales suos poterat locupletiores reddere & emendatiores. Per-
ge vero, mi Hæscheli, de literis, præsertim vero ejus generis mere-
ri bene. Quod ut per diu facias, & μετὰ πάσης ῥαψώδης, Deum ex ani-
mo precor. An extet is liber in luculentissima Regis Christianissi-
mi Bibliotheca, non scio: scirem, & diligenter inquirerem, si per
gravissimum uxoris morbum, qui alterum fere jam mensem me
angit cruciatque, liceret. Abest enim longius Regia Bibliotheca,
quam ut illam adire post acceptas tuas adhuc potuerim. Accedit,
quod in tanta librorum copia pusillum adeo scriptum diu qua-
rendum erit, priusquam inveniri queat. Indices quippe librorum
mendosissime facti sunt & negligentissime. Meminero tamen, cum
primum illuc veniam, & ut voluntati tuæ morem geram, πάντα,
quod ajunt, κινήσω καὶ λαλῶ. Interea quæ percurrenti mihi eam oratio-
nem,

nam, in mentem venerunt, paucis accipe, & boni consule. Vale. Amplissimum & nobilissimum virum Velferum verbis meis, nisi molestum est, salutabis. Lutetiae Parisiorum. a. d. xii. Kalend. Mart. cio d c i v. * Hæc sunt, eruditissime Hoescheli, quæ inter molestissimas curas, cum uxori gravissime ægrotanti adiderem, dum elegantissimam orationem rogatu tuo percurro, observabam; quæ singulari tuo in his literis iudicio fretus tibi mitto, ut illis arbitrio tuo utaris. Vale, & me, quod facis, ama.

EPISTOLA CCCXXX.

DAVIDI HOESCHELIO.

PROcopium dudum promissum mitto tibi: cum usus fueris, remittes. est enim mihi ille liber eo charior, quod manu optimi adolescentis, sororis meæ filii, Petri Chabamæ scriptus est, paullo ante, quam extremum diem obiret. Amavi vivum, luxi mortuum, & hoc velut pignus τῆς αὐτοῦ σφραγίδος, ἢ τῶν ἐμῶν διπλῶν ἔχει, inter χαμῆλια cupio servare. Notas non nisi neq; in Legationes, neque in Procopium, quod velim mihi condones. Enimvero si scires, quam sim quotidie in nugis occupatus, quamque misere dies, menses mihi pereant in hac damnosa studiis meis civitate, tibi quædam mei misericordia incesset. Adde nunc valetudinem, tum meam, tum uxoris, quæ mihi vita mea charior. Illa vero tertium jam mensem, imo fere semper, ex quo huc venimus, lecto adfixa hæret. Quod eo dico, ut scias non deesse nobis voluntatem tibi obsequendi, facultatem hactenus defuisse. Quanquam nuper notas nescio quas in Gregorium Thaumaturgum ad te misi: de quibus expecto, quid sis iudicaturus: nam & raptim scriptæ sunt, & auctor ille mihi visus est ὁπαικὼς salebrosus. Persium antea tres menses typographo dederam: sed uxoris morbus alacritatem omnem scribendi nobis abstulit. Scripsi tamen his diebus Diatriam in Dionem Chysostomum, rogatu Morelli, qui eum auctorem ediderat. Promiseram pauculas notas ejus scholiis inferendas: sed dum illas describo, librum imprudens feci, qui si in tuas manus venerit, velim memineras, eam esse lucubratiunculam αὐτοσχεῖον, quod

quod & titulus præfert. De Privilegio puto τὸν πρῶτον Bongarsium scripturum pluribus. Res erat impetrata Thuani amplissimi opera: sed repertus in aula, qui rem factam nescio qua simplicitate iudicii redderet irritam. hodie ad Cancellarium iveram, expostulaturus hanc injuriam. sed per valetudinem conveniri non potuit. Cras mane ibo, & rem conficiam ἔτι ἔτι. Vale & apud amplissimum Velferum silentii mei causam redde. Lutetiæ Parisiorum, a. d. xv. Kalend. April. cix 13 c iv. Amicum hic habeo adolescentē, & magni Scaligeri γράμμα, qui ingens volumen composuit ex omnibus antiquis Glossariis. hujus si potes capta juvare, feceris & mihi & illi gratisimum, nec facti, spondeo, unquam poenitebit.

EPISTOLA CCCXXXI.

DANIELI HEINSIO.

Hesiodum tuum qua cupiditate expectem, puto, non ignoras. qui scias non obtusa adeo gestare nos pectora, ut de genio scriptorum tuorum judicare nequeamus. Magnus Scaliger, cum patullo post acceptum a se librum illum literas ad me scriberet, non continuit se quin suam tui admirationem indicaret. Cogita nunc quam longum mihi futurum sit tempus expectationis hujus. Mitte igitur quamprimum, si quid me amas, & mitte quam tutissima via. Nos ἀντίδοτον missuri sumus non invenustum: Dionem Chrysostomum magna forma editum heic a Morello nostro. Adjecimus & nos Diatribam αὐτοῦ ἑξῆς, cum opus consummatum ab editionis auctore oblatum esset legendum. Erunt spero emendationes nonnullæ, quæ se tibi approbent: nihil prorsus quod mireris. raptim enim illa scribimus, nondum enim opus totum perlegi. Sed mitto ista. In ea epistola quam nudius tertius accepi ab illustri Scaligero, Γερωνύμου, quorum mentio in recentiorum Græcorum scriptis, redigebantur ad æstimationem hodiernæ pecunie nostræ. Revocavit id mihi in mentem, quod a multis acceperam, δαίμονιον illum virum de toto illo argumento scripsisse aliquid. vidi qui affirmarent habuisse se illud scriptum. Ego scio sæpe factum, ut rogatu amicorum similes quæstiones & locos antiquita-

tis

tis Scaliger tractaret. Quare te oro per omnes Musas, omnia con-
quiras ab eo perfecta, & nisi grave est, mecum communices. Ego
nonnulla nactus sum digna prorsus tanto heroe, quæ si voles, cura-
bo describenda, & ad te mittam. Vale magne juvenis. Ampliss.
& nobiliss. D. Buzenvallio: itemque simillimo tui Grotio amicis-
simam salutem a me velim nunties. Lut. Par. a. d. vi. Kal. Apr.
cis 10 c iv. Persius noster typographo jam traditus ob uxoris mor-
bum periculosiss. excidit nobis de manibus, nec videmur repeti-
turi, antequam promissis a te versibus fuerimus excitati. Studium
ad illustrationem ejus poëtae attulimus sane magnum, sed non
tam nostra fortasse laudem merebuntur, quam asinus ille dignus
omnium bonorum odio, qui cum poëtam conspurcavit heic ante
annos duos aut tres. Idem *μεγαλῶν* in Horatium scripsit his
diebus: quæ velim videas, præsertim ubi Græca attingit. mirabe-
ris hominem τῆς φρεσὶ βλαβείας, oro, lege.

EPISTOLA CCCXXXII.

JOSEPHO SCALIGERO.

A Ccepi tandem, vir illustrissime, quam putavi diu periisse epi-
stolam tuam, qua petitioni meæ super Chrysostomi loco feci-
sti satis. Incredibili a te affectum me esse beneficio sentio, qui do-
cendi mei laborem non sis gravatus: discipulum certe habes inge-
nuum, & cupidum sic, ut nemo queat magis. Omnino autem
verum est tuum de optimo illo patre judicium. nos sane multa in
ejus scriptis adnotavimus, quæ *τὴν οὐκ ἐμπειρίαν αὐτῆς τῆς φιλοσοφίας*
καὶ τῆς φιλολογίας manifesto arguant. ut de historia nihil dicam,
in qua pene puer aliquando possit videri. Sed nos in viro sanctissi-
mo hos nævos facile ferimus, qui sciamus omne illius studium in
eo positum fuisse, ut sine jactantia, καὶ ἄντι πάσης περπερείας τῆς αὐτο-
ρίας ὁ κόσμος σωτῆρ. prædicaret. Longe diversis moribus coaxato-
res isti sunt, quorum tribunitiæ conciones plenæ ostentationis,
quotidie audiuntur. Etiam de Galatino judicium tuum accepi.
lubens, nam profecto non ferendi sunt, nec qui Rabbiniis minus
tribuunt quam par sit, neque item illi qui minimas maximas cere-

monias, quæ hodie obtinent, antiquissimis Judæis, & si fidem illis habemus, etiam ante τὴν ἑβραϊκὴν ἐκδόχον, notas & multo ante descriptas, nedum cognitæ fuisse volunt. Ex tuis literis primum didici Galatinum ex Raimundo Sebone multa esse mutuatum. Vtinam extarent Sebonis opera / quædam illius esse edita accepi; quæ ex tua commendatione quæram & legam diligenter. Equidem non dubito multa in sacris literis ex Judæorum scriptis posse atque adeo debere illustrari. Sed quotusquisque nostrum est, qui de eo vel cogitet: vel qui eum usum τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης habeat, ut par sit tanto incepto? Olim in eo studio aliquid operæ atque olei consumpsimus, usi magistro Petro Cevalerio Genevensi, quo nihil probius, nihil ἀλλοτρίωτερον. Verum amisso morte immatura amicissimo præceptore, non multum post illa profectimus. Tu vero illustrissime domine, quem etiam in eo genere literarum excellere scripta testantur, & maxime illa appendix divina: noli per Deum immortalem committere, ut in excolendo agro Dominico lentitudine usus possis videri. Fuit mihi aliquando familiaritas cum Santandreamo Abbate, probetibi noto. Is mihi solitus cum stupore magno referre de peritia tua id genus literarum. Et erat ille, si quid in his video, iudex ἀξιόλογος, homo ut natalibus sic etiam animo Judæus merus. quare etiam amore ἑβραϊκῶν Venetias aliquanto post se contulit. Ex illo nonnulla didici de aliquot ritibus, qui in Novo Testamento perstringuntur. Sed nosti ineptissimas ineptias τῆς ἑβραϊκῆς, quibus nihil persæpe stultius aut magis ridiculum posse fingi videtur. Equidem vel paucos dies tibi μάτην τούτων malim, quam omnium quotquot nunc vivunt magistrorum scientiam esse consecutum. Quamobrem te oro atque obtestor, studiosis sacrarum literarum tuas in hoc genere vigilas ne velis invidere. Vidi quæ super decimis sunt a te scripta, & item alia quædam τοῦ ἁγίου, quibus mirandum in modum cupiditas mea incenditur. Eusebium tuum omnes arrectis auribus exspectamus, qui rerum veteris Ecclesiæ cognoscendarum studio ducimur. Episcopus Vastensis scripsit nuper brevi & editionem tuam misit.

rum:

rum: quam ego statim ad te. Ejus literarum pars magna fuit de te, quem popularem suum appellat. sic autem magnifice de tua in literis singulari prestantia loquitur; ut ne ipse quidem, cujus interiorum animum confido esset tibi notum, possem magnificentius. Atque hoc volui nescius ne esses. Quasi vi de illo medico, quem nuper scribebas ex sermonibus amplissimi Buzenvallii de lexico Hispanico spem facere: adhuc tamen quis ille esset rescire non potui. Velim, nisi grave est, nomen significes. quod si semel notum habuero, quid sit inde sperandum faciam te ut scias. De editione Fastrorum Sicularum nihil adhuc cognoveram. doleo te inanem sustinuisse laborem: cum posses nostra servare, & tibi pascere. Heinssii Hesiodum valde cupio videre. non dubito ejusmodi opus esse, quod expectationi nostrae facile respondeat: qui ab ejus ingenio nihil expectamus nisi exquisitum, & magnum, τοῦ μεγάλου καὶ ἐκτενέως. Sed nimis te obtundo. Vale unicum literarum lumen, ac decus. Lutet. Par. a. d. vi. Kal. April. c. i. v. c. i. v. Johannes de Laet, quem mihi tanto studio commendasti, referret tibi cum isthuc redierit, qua comitate me ipsi obtulerim utendum fruendum. Etenim iis moribus, ea pietate adolescentem esse video, ut merito suo amorem nostrum mereatur. nunc cum accessit toties repetita, tam accurata commendatio ejus, cujus in potestate omnes animi mei sunt motus: propemodum eo compellor, ut optem aliquid heic exhiberi ipsi negotii, quo possit opera nostra uti. Nam ut nunc est, vereor ne prius hinc abeat quam fructum ullum tuæ commendationis percipiat. non quod ipse officio meo, sed quia utrique occasio defuerit. quod ne mihi sit fraudi, te obtestor. Quia autem Eremitæ in hujus commendatione meministi, scito neminem hodie vivere Missarum inexplabiliorem aut sitientiolem. quare illa παλινωδία simulata fuit; mendax & ἀναισθητός. in dies ejus herus expectatur: quo presente veram vocem audiet a me iste Proteus. Morellus Dionem edidit elegantissime, scriptorem ut scis elegantissimum. de Chrysostomo Dione loquor. Absoluta editione ventum ad me, si quid forte de eo scripto-

re observassem. promissi pauculas notas, quasdam describo. crevit earum numerus ad xv. aut plura etiam folia. Volo ad te Dionem mittere: sed velim indices mihi, si quem nosti, cui tuto possit dari. Ego interea omnia explorabo. Vale.

EPISTOLA CCCXXXIII.

EIDEM.

EXiis literis quas mihi a te medicus Supervilla reddidit, vir illustrissime, & ex sermonibus illius de tua prospera valetudine cognovi. nulla omnino res mihi potest nuntiari, quam lubentius audiam. Proximum vero illud quod Eusebii tui editionem diligenter isthic curari intellexi. Non possum verbis exequi, quae flagrem cupiditate illius libri, aut verius thesauri. Opro tibi, illustrissime Scaliger, tot annos, quot opus futurum est, ut infinitam illam eruditionem quae in te est, expromas. Ita habebimus post Eusebium, Josephum, post illum item alios, quos illustrare potest tu solus, alius mortalium nemo. De opere *ἡ παραμύθη* nuper ad te scriptū, & de singulari honore ac reverentia quam ipse tibi praestat, quin etiam de fato suo conqueritur, quod in mentem unquam sibi venerit, ut hanc subiret provinciam: nunquam facturus ut sancte affirmat, si de tuo consilio ante rescisset aliquid. Equidem ut ne dissimulem, misericordia me quaedam illius incescit: nam ex paucis quae vidi foliis genus descriptionis totum cognovi. Ausim affirmare omni asseveratione, cum in eundem autorem scribatis, nihil tamen dicturos eodem modo, quod si augurium me non fallit meum, & quae vitabitur uterque, ille ne dicat aliquid non protritum; tu ne aliquid cuius ante notitiam vel doctissimi habuerint. Non istud minabatur tuus ille Gurges, cuius *ὑπερκομπὴ λόγων* tibi non sunt ignoti. Sollicitudinem tuam de valetudine uxoris admerant tibi superiores meae literae, si illas, ut spero, accepisti. per mihi gratum, quod etiam caeres ad tuam curam pertinet. amorem enim tuum *ex σο μάλλον ἐστὶ καὶ μάλλον* agnosco. Illa autem adeo *ἔτι καὶ πάλιν* ab octava huius anni die, ut ne nunc quidem priori valetudini restituta; *πάλιν καὶ πάλιν* ac valde vereor ne diuturna sit

EPISTOLA CCCXXXIV.

FD E.M.

Digitized by Google

quamvis mœrore tunc cum maxime occupatum animum habere-
mus, ἐπιταυδύως νοήσας τῆς ἐνέργειας : cujus valetudo etiam nunc
valde nos habet sollicitos. Cum absolutæ fuerint Morelli notæ,
quæram cui tuto possim tradere, quæ istuc mittere constitui ex-
emplaria. Mox ad Persium, ἡ γὰρ βυλομένη ἐν τῷ Θεῷ, redituri sumus.
Sed aveo prius videre Stoica Lipsii, quibus lucem ait fecisse cum al-
liis scriptoribus, tum etiam Persio: sic enim ad me scribit. Interes
Ἀρεθισμῶ nos oblectamus, si oblectatio est inter spinas versari &
fentes. Sed reficimur cognitione plurimarum rerum, quas aliun-
de non erat reperitare. Itaque animum obduramus. Verum quid
ago? λακωνίζω institueram, & ecce altera jam procedit pagina. Va-
le, illustissime Scaliger. Lutet. Par. iv. Kal. Maj. cix io cix. Am-
plissimo & nobilissimo Legato Buzenvallio salutem, nisi grave
est, velim nuntiari.

EPISTOLA CCCXXXVI.

DANIELI HEINSIO.

ECce tibi a Brugenſi quodam juvene literas, qui, ut audio, aliquæ
te cognatione attingit. dignus certe est, quem propter mores &
eruditionem ament, quicunque probitatem & literas. Ex com-
mendatione Lernutii viri clariss. ille nobis innotuit: sed postea ac-
cessit usus aliquis & familiaritas, ut jam inter charissimos nobis
cenſeatur. Cum igitur de eruditione tua & scriptis ἀξιαγάτης men-
tio incidisset, quod sæpe solet, ille de vestra conjunctione retulit.
ea fuit occasio literarum scribendarum, quas ad te mitto. Hesio-
dum tuum in Francofordiensi indice vidimus adnotatum: ipsum
avemus atque adeo gestimus videre, & legere: quod cis paucos dies
futurum speramus. Diatribam nuper in Dionem Chrysost. feri-
psimus, ac simul edidimus. expresserunt a nobis amici, quibus ne-
gare nihil scimus, tenuem illam operam: in qua nihil invenies
præter Lego & Scribo. quia tamen singularis est ejus editionis ele-
gantia, exemplaria aliquot istuc missurus sum, simul ac Morelli no-
tæ erunt ad umbilicum perductæ. Mox ad Persium redibimus, si
per Dei voluntatem, & mearum charitatum valetudinem ac me-
am

am ipsius liceat. Vale, & me ama, qui te plane *καρδῶς μὲν ἔχει*. Eut. Par.
 iv. Kal. Maj. 613 12 CIV.

EPISTOLA CCCXXXVII.

JOSEPHO SCALIGERO.

ACcepi tuas, ἃ σὺ βασιλέων τῶν χείρων, literas. illas dico trium paginarum VII. Eid. Jan. datas: quarum lectione ita sum oblectatus, ut viderer mihi *ὁ καὶ ἀγῶν* potissimum tempore, cum propter uxoris periculofissimum & *χενόντων* morbum moestissimus essem, tanto munere abs te donatus. Itaque per multos dies illas in manibus & ob oculos semper habui: cum neque legendi neque admirandi ullum finem possem facere. Jam primum de consilio illo saluberrimo, quod non una jam epistola dedisti mihi, quas possum tibi satis dignas agere gratias? adfectum enim tuum, & amorem incredibilem erga nos, sic ea parastuæ epistolæ exprimit, ut mihi videar hisce oculis te videre, de meis & meorum commodis non aliter sollicitum, quam si tua res ageretur. Illud pietatis est tuæ & cum admirabili prudentia conjunctæ sapientiæ, quod ab illo uno me vis pendere, in cuius manu sunt omnium *ἐξ ὁδοῦ βουλευμάτων*. Te sequor, vir divine, tibi parebo, & futuri securus τῷ χρεῖ τῶν me ac mea permittam omnia. Quare de translatione fortunatum ne cogitamus quidem: ut nihil mihi metuere debeas, ab *** eodem tempore ex tuis discebam, & ex herois incomparabilis *** πᾶς δόξης fuisse, iucundum mihi, iudicium & verba utriusque conferre, plane consentientia? Eusebium tuum sensim perfici ego & magnus Thuanus mirifice gaudemus. equidem rarius nunc, quam solebam prius, ad illum adeo. sed quoties una sumus, non alii sero sermones nostri sunt quam de te & tuis stupendis scriptis. Omnino amplissimus ille vir unus adhuc mihi repertus, qui magnitudinem ingenii tui videretur capere. Vidisti opinor ejus Historiam, cujus fidem haud dubie & *φιλαλήθειαν* ac constantiam in dicendo vero, nisi fallor, miraberis. Quæ turbæ post editionem ejus libri illum exceperint, malo ex aliorum sermonibus te agnoscere, quam ex *liscis* tuis. Tantum quidem potuit odium veritatis, ut con-

consilium reliqua publicandi repente ac necessarias ob causas mutavit. Disputationem tuam de magnetis directione manu mea descripsi, ut cum Mathematicis nostris de sententia tua agerem. Videro an æquiores sint futuri iudices tuorum nobilissimorum inventorum, quam illi de quorum supercillio scripsisti. Ego ex diligenti tractatione librorum de emendatione temporum nescio quid ejusmodi suspicatus eram, cum animadvertissem in meridianorum certa constitutione vel præcipuum totius questionis cardinem verti. Eusebium Vafatensis episcopi ad umbilicum esse jamjam perducendum, ex Ducæ Frontonis literis nuntior constitui quod primum nactus fuero exemplum, id statim ad te Vale meum decus, & felix Nestoreos annos imple, Lut. Par. c10 10 CIV. a. d. Non. Majas. Doctissimum & amissimum Hicium *ἡμεῖς καὶ οἱ ἐνταῦθα ἀγαπᾶμεν* cupio, optoque.

EPISTOLA CCCXXXVIII,

EIDEM.

Non diu est, cum ad te literas dedi: quod sæpius feci superiori-
bus diebus, cum nulla in re acquiescam lubentius ex hac in-
genti ærumna, quam crudelissimus uxoris morbus mihi affert,
quam in tuo colloquio. Ita enim mihi videor te præsens alloqui
cum ad te scribo. Sed quamvis ægre occasionem tam bonam sine
longioribus literis sinam præterire: plura tamen nunc non pos-
sum, obrutus dolore & luctu, propter summos cruciatus, quos
multos jam dies experitur illa, de cujus valetudine te quoque sol-
licitum esse, ex postremis tuarum didici. Oro Deum immortalē,
te servet *παιτὸς πῆματ' ἐκπὸς ἔχοντα* πῶδα, illam autem mihi & libe-
ris nostris restituat salvam & valentem. Vale illusterrime vir, &
me ama, Lutet. Par. VII. Eid. Maj, c10 10 CIV. Quis has tibi reddi-
turus est, frater est Vassani, illius juvenis quem ante aliquot men-
ses pluribus tibi commendavi. Meretur & indoles adolescentum
horum, & singularis virtus Pithoeæ matris, ut tua benevolentia
indignos ne iudices. Spero facturos ipsos, ut cum propius noris,
illis etiam cupias. Atque hoc te etiam atque etiam oro.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHEMTO.

Cum nuper Janum Gruterum per literas rogarem pro nostra veteri conjunctione, ut Codicis Arabici usum mihi impetraret, quem noram in illa *Βιβλιοθήκη* illustrissimi Principis vestri Bibliotheca servari, quo minus etiam a te, vir nobilissime & prestantissime, summis precibus id contenderem, non alia res me deterruit quam pudor quidam & *δυσωπία*. Veritus enim sum ne parum intelligere tuas gravissimas occupationes videri possem, si studiorum meorum causa te interpellare sustinerem. Sciebam alioquin, tantum te isthic pro tua excellenti virtute gratia valere, ut unus omnium maxime posses, velles modo, conatum hunc meum adjuvare. Didici postea ex iis, quas ad clarissimum Bongarsium misisti, benignitatem tuam antevertisse petitionem meam. Sic enim scribis, daturum te operam, ut voti istius mei fiam compos. Ago tibi, vir sapientissime & humanissime, non quas debeo, fateor, certe quantas maximas possum gratias: teque etiam & etiam oro quæsoque, sicut ibide me persuadeas, humanitate hac tua adeo obvia & prolixa ita captum me, ut habeas heic neminem, qui plus se tibi debere agnoscat, quam ipse faciam: aut qui lubentius prædicatione beneficii tui ingrati animi crimen amoliri conetur, quam ego sim facturus, *ὅπως ζωῶσι μετέωρα*. Equidem si oratus a me passus esses te exorari, magni pro eo ac debeo æstimarem: meque eo nomine æternum tibi devinctissimum futurum affirmarem. quid nunc cum ultro benevolentiam tuam defers, & operam polliceris? Sive igitur quod peto sum impetraturus, sive aliter eveniat, *ὁ μὴ γὰρ ἴστω*, advigilandum mihi intelligo, ne te iudicii huius tui unquam possit pœnitore. Adjicerem preces *ἐκτενέστερας*: nisi confiderem favere te studiis nostris, & nobis cupere: simul vereor, ne longiore scriptione in publica peccemus commoda, hoc unum si dixero, finem faciam: illustrissimum & omni laudatione maiorem Principem, si petitioni meæ annuerit, fidem meam laudaturum. Deus Opt. Max. Celsitudinem illius quam diutissime τῷ *θεσπτολῷ* αὐτοῦ

αὐτῷ λαῶν, cuius est μέγα ἔργον, velit concedere: idemque te servet,
& mihi amorem tuum. Vale. Lutetiae Paris. a. d. xi. Kald. Jun. an-
no ἑ Σωτήρ 1515 C1V.

EPISTOLA CCCXL.

CAROLO LABBAEO ET FRATRI EIUS.

Viri doctissimi atque amicissimi, per mihi fuit heri molestum,
quod in Vrbe cum essem, Vos non poteram videre. Sed vasti-
tas negotiosa urbis hac me voluptate privavit. Accesit & aliud
præter voluntatem, quod ἀδελφίδῳ meo, qui literas ad magnum
Scaligerum mittendas vobis detulit, epistolam Gruteri non tra-
diderim, quam vestra interest, ut legatis. Eam igitur nunc mitto.
Habeo vero aliquid non leve, quod vos rogem. Didici heri, versa-
ri inter typographorum manus novum commentarium in Persi-
um: affirmavit Stephanus, uxoris meæ cognatus, vir eruditissi-
mus, per aliquam multos dies eum librum in sua potestate fuisse,
jam non esse. Qui igitur nolim actum agere, oro vos atque ob-
testor per omnes Musas & amicitiam nostram, rimemini de hoc
negotio τί καὶ ἔργα: quis author, quæ res, quæ spes sit? Vtinam
quidem possetis librum ipsum videre: quod vestrum acumen est,
spero levi inspectione posse vos, quis sit genius scripti ac scri-
ptoris, deprehendere. Si quid igitur nos amatis, in hanc curam in-
cumbite, & rem exploratam vel perscribite, vel, si hoc possum a
vobis impetrare, ad philosophicum venite prandium, ubi fabula-
rum literatarum plus futurum, quam cibi aut vini. Valet & εὐχ-
μερῶντες αἰεὶ εἰ πάντοτε γένητε. Fasciculos Scaligerianos vobis etiam
& etiam commendo. πάλιν αὖ καὶ πάλιν ἔρρωσθε. Madriti. Pridie Kal.
Jun. 1515 C1V.

EPISTOLA CCCXLI.

DANTELI HEINSIO.

MUnusa te missum, clariss. juvenum, accepi superioribus die-
bus. Hesiodum dico tuum, de quo cum salivam mihi commo-
visset semo noster, ex lectione operis cognovi, virum divinum non
solum ex animi sententia, ἀνευ ὑπερβολῆς quæ scripsit scripsisse: ve-

rum etiam ὁμηρικὴν quadam usum, nec plane quoniam tuum illud scriptum faceret, indicasse. Equidem sic discessi a tuorum lectione, ut nondum constituerim, utrum prius mirari debeam, iudiciumne supra annos, an exquisitæ eruditionis copiam, vel in sene admiratione dignam. Qui talia id ætatis præstas, obsecro quid facturus es περὶ τῶν ἀνδραγαθῶν μέγα πληροῦς ! Ergo extitisti tu, eruditissime juvenis, qui post tot secula primus nos doceres, Ἐργὰ καὶ ἡμέραν quid essent? qui nugas Grammaticorum solide confutares? qui Proclum (at qualem & quantum virum?) de vicinia veritatis aberrantē, comiter in rectam viam deduceres? liquido constat mihi, virum magnum, si viveret, in disciplinam sese tibi traditurum: nedum id facere debemus nos, ἐπεὶ πρότερον propedixerim, si cum tanto viro componamur, ἀρξάμενος ἀχθῆναι de me loquor, & mei similibus, qui tam multa, de quibus vix leviter cogitaveramus, cum in tuis scriptis legimus docte adeo observata atque exposita, quid aliud possumus si grati sumus, quā te magistrum agnoscere, & omnia læta ac fausta tibi optare. Viderint alii, quo animo tuis laboribus fruamur: ego prædicatione tuorum in reip. literariam meritum aliis fortasse, mihi certe ipsi satisfacere non possum. Dio noster pridem frontem perfreuisse, & magnum censorem teque ejusdem dignitatis candidatum adiisset, ni per Morellum staret; qui nescio quid magni ἐπιστομῆνοισι πύλησιν cum auctorem molitur. De Persio quid scribam, nescio: ita multa impedimenta oblata sunt nobis, quoties vel ἀναγινώσκοντες veteres in eum, philosophū nescio dicam an poetam, nostras curas coepimus attingere. Nunc autem cum in secessu hoc amoenissimo sumus, [Madridi enim habitamus, quod regis suburbanum est prætorium] videbimus quantum otii Dei benignitas sit nobis concessura. quicquid illud erit, studiis certum est impendere. Vale chariss. Heinss, & me amare propriid. Kal. Jul. cis 13 & 14. Oro te meis verbis salutes virum clariss. & mihi amiciss. Dom. Baudium, quique ejus, nisi fallor, est συμβίωτης, Hallierium Pinzum, nobilem Gallum, nec non Vassanos fratres. nobis ad eos scribere τὰ νῦν διὰ τὸν Θεὸν ἐγίνετο.

EPISTOLA CCCXLII.

JOSEPHO SCALIGERO.

Illustrissime vir, post longiorem tuarum expectationem, ternas tandem simul accepi. quæ etsi abunde cupiditatem meam exple-
 repoterant, huic tamen *ἐπιμύησις* accessit insigne corollarium Gra-
 eorum poematum tuorum. Quem fecundissimi ingenij tui fortis
 divinum, quod *ἡμετέριον* nobis volueris, tanti æstimo pro eo ac
 debeo, quanti a cordatis viris *ὕψιστος* & nominis immortalitas
 æstimari solet. Etsi autem nunquam eo dementiæ aut typhi ve-
 nimus, ut dignum aliquid notitia *τῆς ἐπιμύησεως* posse a nobis presta-
 ri speraremus: quin tamen ejus voti cupiditate jam a prima fete a-
 dolescentiæ titillari fuerimus, diffiteri non possumus: si veis est
 communis *ἡμετέριον* error, si ve propria stultitia mea, qui li-
 cet spes omnis cessaret, desinere tamen *ἢ τῶν ἀδυνάτων ἐπαίῳ* ne-
 quibam. Nunc igitur cum immortalis munere tuo consecutus
 me videam, quod sperare ab ingenio meo non poteram, qua fruar
 letitia, quo gaudio triumphem, facilis tibi conjectura. Agorita-
 que tibi, virorum maxime, pro inæstimabili hoc beneficio, non
 quas debeo, (unde enim?) sed certe quas possum, & quantas pos-
 sum maximas gratias, *εἰς ἀρχὴν καὶ τέλος*. Simul te illud oro atque
 obtestor, persuadeas tibi, nihil mihi in omni vita magis fore pro-
 positum, quam ut quotidie vehementius te de me optime meriti
 esse læteris. De præstantia autem aureoli muneris, quo me beasti,
 si dicere incipiam, dies me potius deficiat, quam tuarum laudum
 argumentum. Etsi non is ego sum fortasse, qui *τὸ ἐπαρκεῖν τῆς*
ἐν Μύσῳ, καὶ τὸ ἔκτεναι τῆς ἐπιμύησεως plene pereipiam: si quid tamē
 supra vulgus earum elegantiarum sumus intelligentes, pronuntia-
 re non vereamur, editione ejus libelli palam fecisse te, nemini
 cuiquam illorum veterum quos jure omnes miramur, de laude in-
 genij, & scribendi quicquid volueris facultate, te concedere. Est
 omninois genius tuorum scriptorum, ut quicquid instituas, ita in
 eo excellas, quasi illud unum toto vitæ curriculo agere didiceris.
 Equidem cum tuos versus lego, & simul cogito quia facilitat ve-
 lut

lut *ἀγγαγῆς χαίνετε* fundites, totus stupeo. Quid cum cætera tua
 scripta lego, *πῶς οἷε τῶν φρενῶν ἐξέταμαι ὑπὸ τῶν θαυμάτων*; ut sæpe in tuis
 libris versanti mihi, quod familiares mei sciunt, acciderit ut ma-
 nus in cælum tollerem, ac Deo Opt. Max. gratias agerem, quod
 hac potissimum ætate sum natus, qua poteram tantum naturæ θαύ-
 μα non ignorare. Quatinam faxit idem ὁ ἐπὶ πάντι θεός, ut vitam in-
 terris tantisper agas, donec omnia quæ orsus es, aut porro ordiri
 paras detexueris, atque in commune contuleris. Per molestum
 fuit, quod scribis de operarum quibus uteris lentitudine. Tu tamē,
Τέτταβι δὲ γέρον. καὶ κινώτερον ἄλλο ποτ' ἔτλης. Sed ego ea spe me so-
 labar, quod Comelinum, cujus res agitur, non commissurum exi-
 stimabam, ut ejus officium hac in parte posses desiderare. Nostra
 longe durior conditio, qui partim ob valerudinem uxoris, partim
 ob nugatorias plerumque occupationes, maximam hujus anni
 partem amisimus, qua ex re intolerabilem dolorem percipere-
 mus, nisi longa hujus mali patientia occalluissemus, prope jam
τοῖς ἀπὸ θυμῶν factὸι facti similes, qui *ἐν ὁσίοις ὄντες* malorum tamen
 sensum nullum habent. quid facerem? *θεὸς γὰρ ἐνοῖδ' ὅτι ἐπὶ λείπτο βί-
 λη.* De studiis quidem nostris, si nondum spem omnem posuisti,
 vereor ne in cæteris perspicacissimus, minus in hoc videas, sed ex-
 periemur quæ successum hunc nostram fortuna sit exceptura.
 quia enim medicis auctoribus loci mutationem afflicta conjugis
 valerudo postulabat, Madritum volente Rege concessimus; quod
 consilium si ex voto cesserit, speramus paucis mensibus nos eā
 præstare posse, quæ aliquot annis in urbe nequissimus. Dionem
 de qua nuper spem feceram, tenet adhuc captivum Morellus no-
 ster, qui cum initio confirmasset mihi, se vix tres aut quatuor char-
 tas notarum meditari, postquam lucubratiunculam nostram vi-
 dit, quæ eo scripta fuerat, ut vir optimus labori suo parceret; ille
 contra sententia mutata, *μακρὰν ἰλιάδα* inchoavit, cujus prin-
 cipium habemus, chartarum ut audio jam ad XL. vel amplius. Fi-
 nem quando sumus habituri, ne ipse quidem operis pater compen-
 tum habet, nodum sciamus nos. suspicor tamen vel ad has proxi-
 mas

mas nundinas aliquem illarum annotationum fore finem. Perli-
um toties susceptum, quoties ab octo proximis mensibus respira-
vimus, serio poeniter attigisse, magis promississe. *μυρία ἐπὶ μυρίοις*
in eum poetam notata habemus, e quibus dum pauca eligere, &
obsuro auctori lucem interpretationis asferre conamur, ita opus
crescit, ut radio ἀπεργαστοῦμαι, quæ jam descripta erant ἐς χεῖρα, ,
non semel considerimus. Sed teneræ frontis sumus: neque au-
dire sustinemus pollicitatores inanes. Itaque obdurabimus, &
quod nobis ipsi intrivimus exedemus. Moror te. Vale illustrissi-
me virorum ὄντων, ἐσομένων, τὰς τε ὄντων. Madriti propriid. Kal.
Jul. cix cxi cxi. Velim scire an liber de magnetis directione, quem
auctor tibi misit cum bene longa epistola, fuerit tibi redditus. Vir
illi optimus avidissime exspectat. Florentius tuis acceptis gaudiis
tuas exiluit, brevi gratias acturus.

EPISTOLA CCCXLIII.

EIDEM.

Illustrissime vir, scripseram ad te ante horam, & illustrissimorum
Ordinum Legato Arsenio meas tradideram, cum advenit tabel-
larius hic, rogavitque nunquid vellem. Arripui statim calamus,
& hæc exaravi: mihi enim religio est, ullum ad te sine meis dimitte-
tere tabellarium. Parem diligentiam a te non exigo: sed tamen
oro te, ne sinas nos diutius ignorare quo loco res tuæ sint; tu ut va-
leas, tuus Eusebius quam feliciter isthic procuretur. Omnes heic
eruditi illum tanta cupiditate exspectant, quanta par est opus
tuum. Deus Opt. Max. te servet, virorum maxime, & nobis amo-
rem tuum. Vale. xv. Kalend. Aug. cix cxi.

EPISTOLA CCCXLIV.

EIDEM.

Non dubito invitum esse te lecturum quæ invitus & molestissi-
mus scribo. Nuntio enim tibi obitum Hadriani Gulielmi Fle-
singensis, juvenis supra annos docti, supra fidem probi ac pii. Ex
tua primum commendatione innotuerat ille mihi: sed is postea
accesserat usus, ea inter nos familiaritas, ut hominem intus atque

in cute nossem totum. Quod sane difficile mihi non fuit, nam apertior illo aut *ἄλλοτε* *τὴν ἡγή* nemo vixit, unquam. Itaque ea coaluerat inter nos amicitia, ut cum ego illum filii charitate complecterer, ille & me & uxorem non aliter quam parentum loco amaret & coleret; quo fuit molestior utrique nostrum hic casus tam inopinatus funeris tam acerbi. Sed me non tam privata amicitia movet, quam respectus publicæ rei literariæ: quæ in hujus adolescentis morte incredibilem, si quid judico, fecit jacturam. Ardebat *ὁ μακρῆτις* amore flagrantissimo cum universæ *τῆς ἐγκόκλῃ παιδείας*: tum illius præsertim partis, quæ in cognitione rerum naturalium est posita. quo in studio eos jam fecerat progressus, ut æquales suos sine controversia superans, paucos vel senes peritiores illarum rerum videretur posse invenire sibi magistros. Imprimis *τῇ ἀνατομῇ* & *τῇ τῆς ἱατρικῆς ὕλης γνώσει* operam impenderat: tanta quidem felicitate, ut paucis antequam obiret diebus, præstantissimis Academia luminibus Mareschoto, & Pietro ipsius genero, miraculo esset, cum in saltu Madridano quo ad visendam uxorem meam convenerant, obvias omnes plantas agnosceret, & nominibus tam vulgatis quam veteribus Græcis, Arabicis & Latinis designaret. Ego vero qui studia illius nota habebam, longe majora & sperabam & aliis recipiebam. Sciebam qua diligentia medicos Arabes, Avicennam, Serapionem, Rasis, alios legisset, ac cum inter se contendisset, tum cum Græcis comparasset. Testis eram pulcherrimarum observationum quas in eo genere fecerat. Nam in Arabicis literis quantum profecisset, sine lacrimis recordari non possum. Tantum affirmo tibi, magne Scaliger, eam *ἔχειν* fuisse adeptum, ut pauca legeret, quorum mentem non caperet, ubi paullulum attendisset. Avicennam usu contriverat: Alcoranum ita familiarem habebat, ut cum a te discessi, neminem Europæorum fuisse illi putem secundum. Sed quod maxime sum admiratus, præceptiones Grammaticas ejus linguæ eximie callebat. Nactus erat mea aut amicorum meorum Huberti & Florentii virorum, eruditissimorum ope quatuor aut quinque Arabum Gram-

Grammaticas manu exaratas, in his illè se anno exercuerat, ut exceptis oppido paucis, cætera omnia posset ex tempore in Latinum sermonem vertere. quod cum sit per se difficile & dignum admiratione, magis tamen mirareris, si scires quam difficili charactere Africano, quam corrupte scripti sint illi libri, unde hanc tantam ejus artis notitiam hauserat. Egeram cum eo persæpe, ut quæcunque legerat ejus argumenti, in unum colligeret, & postquam tuû consuluisset oraculum, cum studiosis ejus linguæ eam operam communicaret. Sed diu modestissimus juvenum consilio ac voluntati meæ reluctatus est: cum diceret rudem se omnium rerum, & me in ea opinione, quam de ejus studiis conceperam, falli vehementia amoris contenderet, quid multa? adeo sui negligens & *ταπεινὰ φρονῶν ἦν*, ut literas ad te scribere, etsi cupidissimus, & tui, si quis mortalium, *γνήσιος* admirator, ausus tamen sit nunquam. Scimus paratam illi fuisse dubitationum sylvam, quas relaturus ad te fuerat, sed pudor adhuc inhibebat. Expugnaveramus tandem ejus modestiam & assiduis hortatibus, ac prope dixerim convitiis quotidianis impetraveramus, ut meum potius consilium quam judicium suum sequeretur. Jam igitur ad Grammaticam Arabicam edendam animum appulerat. Itaque itineri Constanti-nopolitano, quod ante aliquot menses instituerat, profecturus cum regio Legato, cui de meliore nota ego, & amici illum commendaveramus, ea sine renuntiaverat. atque ut majore otio frueretur, in Regis prætorio Madridano, quo propter uxoris morbum concesseramus, nobiscum venerat. In eo secessu cum dies circiter xv. jucundissime inter libros egissemus, jamque operis istius *ἔχρο-χαρπία* ei esset absoluta, quædam etiam capita diligentius polita: Ecce tibi languor eum occupat, & *ἀνδία* potius quam morbus. quo factum ut venienti mihi in urbem negotiorum causa, comitem se adjungeret: rediturus, ut existimabamus, vel mecum, vel biduo, aut ad summum triduo post. Ita inter nos convenerat: sed [O cæcas hominum mentes! O spes inanes!] non ita illi visum, cujus autu minima maxima geruntur. Lutetiam igitur hilares veni-

mus, viâ laborem fabulis literatis levantes: hilares item apud amicum pransi sumus. deinde cum ego amicum medicum vocassem, & mentionem suæ valetudinis Hadrianus, etiam tum meus, quasi aliud agens iniecisset, iussus linguam ostendere, & mantum præbere, gravissime ægrotare statim a medico judicatus est. Ridere ille, & negare ægrotum se: verum levis tantum *ῥεῖα*, indigere. Erat illi non multo ante conductum hospitium in altissima urbis parte; prope illius ædes, quæ characteres sculpsit Arabicos, quibus se brevi usurum sperabat, ac propterea e Sangermanico suburbio illuc migraverat. eo igitur se recipit me redeunte. Lapsi sunt dies pauci priusquam gravius quicquam medici, quorum opera usus est assidua & fideli, metuendum præcisa spe pronuntiarent. Ego tamen per sororis filium fere quotidie curavi cum visendum, deinde ipse etiam veni. Hic me verba pœne deficiunt, cum illius diei venit in mentem, quando illum gravissime affectum vidi *ῥεῖα*, & tormina infra umbilicum acerrima perpetientem. Adii ad medicos, consului de genere morbi: responderunt aut longam fore *ἀπορία*, siquidem esset evasurus, aut cito vitam cum morte commutaturum, quod & accidit. sed velocius quam vel ipsi medici opinarentur. postridie enim ejus diei quo illum videram, & quo erat ille me amplexus quam arctissime, ut vix remissurus videretur, scripserunt medici & certum hominem miserunt, qui nuntiaret, si vellem vivum videre, accurrerem. jam enim in extremis eum versari. Conscendi equum sine mora, etsi alta jam vesperærat, & accurri. inveni non mortuum sed morientem, & dum preces pastor funderet, animam beatam Deo auctori suo reddentem. Aderant illi amici multi, viri pii, quibus ipse propter virtutem & eruditionem ac præcipuam pietatem fuerat charissimus. In his erant Molinæus & Desiderius Heraldus, quorum unum ex scriptis, alterum etiam ex vultu scio tibi notum. Hic fuit obitus juvenis optimi, & cum summis viris, si longiorem vitam fata indulgissent, merito suo mox comparandi. Nunc præclara omnia tanti ingenii incepta *ἵκεται*, *ῥεῖα*: nam quæ lucubrationes suas non

non per simulationem, ut nonnulli, sed ex vera modestia sperneret; solitus erat quæcunque observabat in minutissimis scidis adnotare: quæ post ejus obitum collectæ sunt a nobis, vere sparsa Sibyllæ folia, & nulla penitus inter se connexione coherentia. Hæc nos adeo chari capitis monumenta, cuicunque tandem illa sint, jure amicitiae vindicavimus nobis, cum cateram ejus omnem supellectilem, quæ quidem varie sparsa potuit inveniri, coram amicis curarem describendam, & amplissimæ dignitatis viro, Arsenio Legato illustrissimorum Ordinum, tradendam. Hæc autem eo pluribus ad te scribenda duxi, præstantissime Scaliger, quia fidei quam præstare tibi debeo, interesse judico, ut scias nulla in re officia nostra ei defuisse, quem tua primum commendatio nobis conciliaverat. Deinde illud cogitavi, fore isthic fortasse illius amicos, quibus volupe esset *αὐτὸν* plenius cognoscere; sed de re tam tristi plus satis. Vale illustrissime vir, & me, ut semper, ama. Lutet. Par. a. d. xiv. Kal. Aug. c1515civ.

EPISTOLA CCCXLV.

DANIELI HEINSIO.

DE præstanti munere, quo me donasti, egi nuper tibi, doctissime Heinsi, gratissimas gratias: etsi illis longe impares, quas animo habeo. sed & animum ipsum meum tibi confido esse notissimum. Nunc raptim hæc exaravi, ut per omnes Musas te orarem, atque obtestarer, veteris amici tui memoriam versibus tuis ad posteros transmitteres, quis ille sit, ex iis, quas ad *τοὺς ὑπάρχοντας* Scaligerum scripsi, cognoscere poteris. Ex eo intellexi singulari amicitia vixisse vos aliquando conjunctos: neque illi ullum erat jucundius *ἀκούειν*, quam cum de tuis laudibus prædicantem me audiret. Paucis adeo diebus prius quam fatalis hora illum corripere, cum in Heliodoro tuo penitus defixum me videret, incredibilem ex ea revolutam capere se significavit: & de vestra conjunctione multa mihi tum narravit. Sæpe etiam audire memini, cum diceret, se quicquid in Græcis sciret, tibi fore uni acceptum ferre. Igitur quite tantopere & amabar & colebar, dignissimus est, qui præco-

Ddd 3

nem

nem te virtutis suæ & incredibilis eruditionis habeat. Vale amiciff. Heinfi, & dolorem meum quamprimum solare. Lut. xiv. Kal. Aug. c19 d c14.

EPISTOLA CCCXLVI.

CAROLO LABBÆO.

Languenti mihi febricula, tuæ redditæ sunt & magni Scaligeri literæ. Sensi non mediocriter sublevatum me utriusque epistolæ lectione, nihil enim mihi jucundius, quam cum amicis colloqui: ambo autem amicissimi. Gaudeo tergeminum illum Heroem valere, & opus institutum urgere. Scribere nunc ad illum non possum: & non valde opus: cum pridie, quam Luteria exirem, binas eodem die dederim, quod velim tuis illi significes; addas etiam, de Eusebii Chronico Burdegalensi plane inaudisse me nihil a tribus mensibus, & quod excurrit. Omnino suspicio illius de eo opere recta est. Convenere & capita contulere quam plurimi, & communi opera faciendum decreverunt, ne quid Resp. hoc est. E. R. detrimenti caperet: *ἡ ἐπερώδης* aliquis ea præstaret, quæ non posset homo *πεπαρωμένος*. Id igitur est, quod paratam pridem & absolutam editionem moretur. Illi vero *καὶ παλαμάσθαι καὶ τὰς καὶ νέσθαι ὅτι*, nunquam tamen efficient, ut non cæteris avibus aquila regnet. Sed hæc melius coram: Tunc & tibi satisfaciam de illius epistolis, quas daturum me iterum iterumque confirmo: sed prius in ordinem eas redigere est animus: quod brevi faciam: si cessavero. En/veni hæc, & istas aufer: non enim vacuus redibis. Vale & fratrem tuum a me saluta peramanter: De carmine ago gratias, autorem Scaligerum esse nolim præstare: Cujuscunq; est, *ἀγαθὸ πῦρ* est opus. Iterum vale. Madriti. a. d. xii. Kal. Aug. c19 d c14. De Glossariis melius coram: si de sententia Scaligeri vobis constar, quid vultis *ἄλλην δρῆν βαλάντιον*; quæ tamen videbuntur, congressu primo dicam vobis, *ὅδ' ἐκταύσομαι*.

EPISTOLA CCCXLVII.

JOSEPHO SCALIGERO.

Cum ante menses fere tres munus *πελυπλάστην* a te accepissem, præ-

præstantissime Scaliger, egi tibi per literas non quas debebam quidem, sed quantas maximas certe poteram gratias: ut si nihil aliud possem rependere, in eo saltem officio meo non deessem, neve committerem, ut quanto honore essem abs te affectus, parum viderer intelligere. Opto scire an tibi ex fuerint redditæ: item aliz quas paullo post mœstissimus scripsi, de re lugubri, cum de obitu certiorum te feci adolescentis optimi & doctissimi Hadriani Guilielmi Flessingensis, in cuius morte quantam severiores Musæ fecerint jacturam, quam magis cogito, tam magis intelligo. Itaque non secus affectus sum hoc casu, quam si filius mihi aut frater periiisset. Quam incredibiles in literis Arabicis fecisset progressus, pluribus nuper significavi. Ego profiteor eo magistro me multum profecisse, aut ut verius dicam, potuisse proficere, nisi mens læva fuisset, ac *κατεῶν ἐλπίδων* plena: nam magisterio illius, quantum ipse cupiebat, usus non sum cum partim illi parcerem, partim alia studiæ impeditum tenerent: ὃ μὴ ὠφελε γένεσθαι, amisi enim stultitia mea occasionem, quam desideraturus sum æternum, recuperaturus nunquam. Cœperamus Geographiam Arabicamvertere: quod paucis locis exceptis erat ipsi sane facile. Alia item multa aggressi eramus: quæ persequendi & facultas mihi nunc deest & animus. Tu quoque, illustrissime vir, *γυναιῶτα* amifisti tuæ summæ eruditionis admiratorem. Ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τέλει ἐσσομένη ἀχινύμενός ἐστι. Quod superest te oro atque obsecro, digneris amicitia tua nobilissimum virum, qui tibi has reddet. hic quoque eorum unus est, quibus *de meliore luto finxit præcordia Titan*. Cum narrantem audies, *πίσω ἀνθρώπων ἴδεν ἄστα χαλκόν ἔγωγε*, miraberis tantum illi fuisse otii ad disciplinarum & historiz veteris cognitionem parandam. Quod si quid in nobis iudicii est, non multos hodie Germania ejus ordinis & nobilitatis viros habet, quorum amicitia possit tibi gratior esse aut jucundior. Eusebium tuum duobus prelis urgeri, suspicabamur ex novissima epistola tua. Atque utinam ita sit! bonorum omnium, & *φιλομαθῶν* desideriiis satisfacere. Nunc enim suspensi animi nostri sunt expectatione tanti muneris.

neris. opes enim editoris, & in regiagaza *μεγαλοπρεπεια* habem⁹ satis notam. Burdegalensi editione quid factum sit nescimus: & virū optimum (*ειρῶδα γὰρ ὅπως*) non impleſſe quæ promiserat, miramur. Sed est profecto ita, ut tu coniecisti *μάλα εὐχῶς*. quasi summa res publica ageretur, comparantur undique præſidia, & publicis consiliis privata res agitur. Illi vero *καὶ παλαμάδων καὶ πελαγονέων ὁπῶν*. nunquam tamen aquilæ in aves imperium abrogabunt. Nos quoq; quid agamus fortasse quæres. agimus vero nihil, quod quidem tua cura aut notitia sit dignum. Persium nuper recensuimus, & libro commentario sumus interpretati. Sed dum rudiorum studiis consulimus, ita nescio quomodo opus excrevit, ut ea lucubratione quid simus facturi nondum constituerimus. Dioneas tandem notas absolvit amicus noster. agam cum hoc viro nobili, ut si potest fieri, ipsius opera isthuc curetur tibi dicatum exemplar. Ampliſſimum Legatum Buzenvallium in aula esse multas jam hebdomadas, his diebus primum didici. Heinsium quoque *τὸν θωμάσιον* brevi venturum affirmabat mihi quidam ejus familiaris nudius tertius. Ego illi de conditione prospexi, non minus lauta quam honorifica, & cujus ipsum minime poeniteat. Vale illustriſſime heros, & nos amare perge. Lutet. Par. quo ex secessu suburbano veneramus a. d. xv. Kal. Sept. c19 10 c1v. Mathematicus qui de magnete scripsit, te obnixè rogat, respondeas epistolæ ipsius.

EPISTOLA CCCXLIIX.

DANIELI HEINSIO.

EX sermonibus amici illius tui, qui salutem a te nudius quartus mihi nuntiabat, cognovi multas epistolas meas, quas ad magnum Scaligerum & ad te scripsi, aut omnino periſſe, aut in vestras manus ſero perveniſſe. Affirmabat enim ille mihi, tecum ipſe diſcederet, nihil literarum pridem a me accepiſſe. Atqui ſuperioribus menſibus ſæpius me ad te ſcripſiſſe ſciunt Labbæi fratres, quibus meos ad Scaligerum faſciculos ſolitus ſum tradere tabellariis deferendos. Sed poſtea fortasse accepiſti *ἀγῶνας* plures ſimul

simul epistolas meas. Quod quidem an ita sit, velim facias me certior, neque existimes potuisse in me tantam ἀπεργασίαν cadere, ut de luculento munere tuo non agerem tibi statim gratissimas gratias; quas equidem longe uberiores habeo & porro semper sum habiturus. Audio te in eo esse, ut profectioem ad nos instituas. Utinam quidem, quamprimum ille exoriatur dies, quo tam clarum mihi caput potero suaviari! Sed audin' sive ego in urbe sim futurus, sive Madridi, recta statim ad me, nisi vis reus fieri gravissimi criminis, violatz amicitiz nostrz: quam injuriam quibus potero cunq; modis ulturum me pro certo habe. Est mihi amicus, vir illustris dignitatis, sed pietate & eruditione longe major, apud quem hospitium tibi nectatus sum, quamdiu volueris in urbe esse. Itaque veni ἀγαθὴν πῶλιν. spondeo fore, nunquam ut te consilii pœniteat: γὰρ μὲν τοι βοηθήσει, cui te & studia tua curz esse nullus ambigo. Dionis notz amici nostri tandem ad umbilicum sunt perductz. Itaque id nunc ago, ut inveniam, cui tuto tradam quod tibi missurus sum exemplar. Ampliss. Buzenvallium sine tuis ad nos venisse, [ita audimus: nondum enim vidimus] miramur. Sed eo suspicor illud accidisse, quia nihil a nobis pridem literarum acceperas, quod nollem ita accidisset. Vale amice πρὸς ἑλπίαν. Latet. Par., a. d. xiv. Kal. Sept. c13 13 c14

EPISTOLA CCCXLIX.

THEODORO CANTERO, •

Duodecimus hic dies est, Cantere præstantissime, cum a nobis discessere optimi eruditissimique adolescentes filii tui: quorū adventum, etsi scio fore tibi jucundissimum, pene tamen dixerim, non majore gaudio eos te recepturum, quam fuit nobis molestus istorum a nobis discessus. Ita nos cepit mitissima & probissima indoles, quæ in utroque eorum expressa patet. Venerant illi quidem vel ob privatam amicitiam, quæ inter nos est, vel ob merita parentis & patrui in rem publicam literariā gratissimi: Sed ita a nobis discesserunt, ut etiam propter ipsos totum genus plurimum essem amaturus, si nulla inter nos causa intercederet. Deus

Ecc

faxit,

facit, mi Camere, ut illi te & tu illis diu multumque fructumini. Accipies autem ab iis Apulei Apologiam, nuper a me recensitam & simul editam. In quo siue aliquid præstitum est a nobis, siue accidit secus, non alium apud te neque laudatorem, neque detrectatorem allegabo quam Lambertum tuum: qui unus maxime nobis auctor fuit & impulsor hujus audaciz. Novit ille optime, quam nihil ante cogitarem, quam sum ejus hortatu compulsus ad hanc editionem ex tempore moliendam. Jure igitur a te peto, ut cuiusmodi sit hoc munus, editori illius faveas, sic tamen ut tuum mihi amice judicium impertias. Nam in literis latinis, ut scis, hic noster quasi rudimentum est, cum hætenus non nisi in Græcis quicquam ausi simus. Si me amas, tuam mihi sententiam ea præferas, quam pro nostra amicitia a te exigo, proxime scribes. De reliquis, quæ brevi, ut spero, sumus edituri, quia omnia filiis tuis nota sunt, nihil dicam. Vale vir amicissime, & me ama, qui te *ὑπερφιλῶ*.
Genevæ a. d. x. Kal. Sept. c. d. c. c. iii.

EPISTOLA CCCL.

JACOBO GILLOTO.

DE versione Turnebi ita sentio, ut videatur magis non indigna tanto viro, quam satis digna. Fidelis est, & nihil peccat; sed minus exquisita & ornamentis careas quam tibi assentior, Amplissime vir, & omnino faciendum judico, ut titulus præfigatur, qui quod res eddicat. Audio nescio cujus opera emendata quædam in illa fuisse. Ego vero male vercor, ne *αὐτὸς* illæ extiterint magis, quam *διορθώσεως*. Nam in Græcis palā corrupta quædam nō casu animadverto. Siquid juvanda fuit Turnebi interpretatio, ut quæ ex tempore fusærat, vellē ea provincia mihi fuisset demandata, non quia id mihi tribuam, ut acutius hæc videre poterim, quam ille quisquis est, qui eam recensuit, sed quia pro ea reverentia, quæ sermonis illius manes prosequor, diligentius fortasse in eo negotio esset versatus. Ego enim Turnebum non *γνώσκω* solum, verum etiam *ἐμπροσθεν* colo. Quidquid est, multum tibi postero pro munere hujus editionis sunt debitori. Perge vero Amplissime Gillo-

Gillote & Musas demereri & nos amare, qui te ex animo observamus. Madridi. 4. Non. Sept. 1613 CIV.

EPISTOLA CCCLI.

EIDEM.

Amplissime Vir, non mediocriter gaudeo, quando studium & fidem cogito erga me ^{Turnebi}. Omnino autem faciendum videtur, ut cum honori quam commodè scribi poterit huius libri editione consulatur. Ego & illius causa quam valde colō, & tui quem observo, unice paratus sum ad omnia quæ volueris, sit modo temporis plusculum, ne urgeamur nimis. sed de his coram. Quod ut possimus, ultima hebdomadis die istuc veniam, & te invitam. Tum quid opus factu sit, videbimus, & de communi sententia statuemus. Velim interea de Josepho Scaligero aliquid addiscas: valde enim longum videtur esse tempus, cum ab illo nihil litterarum accepi. Opto servet Deus & te & illum. ^{et non sis par-}
^{tem uti cupimus.} Vale Vir amplissime & me ama. Madridi a. d. 7. Eid. Septemb. 1613 CIV.

EPISTOLA CCCLII.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHEMIO.

Nobilissime vir, si quas habeo tibi gratias animo, agere verbis instituiam, longum faciam, & tamen minus omnino, quam quod sentio, dixerō. Tu me ignotum, nihil unquam de temeritum, non solum tua benevolentia dignum iudicasti: sed etiam effecisti, ut illius fructum perciperem, & antequam preces ejusmodi beneficium mihi prastitisti, quod nullis precibus posse me a te impetrare semper existimaveram. Enimvero alii aliis capiuntur, & ut ille ait, voto non vivitur uno. Tuum vero beneficium ejusmodi est, ut vix aliud videatur potuisse in aora quoquam conferri adeo ^{gratum} ac gratum. In literulis enim nostris omnes nobis positæ sunt voluptates atque amenitates: quibus ærumnosæ hujus vitæ ^{in tuæ} aduicamus. Spero autem ad studia postea non mediocre momentum esse allaturum illustrissimi Principis Codicem Arabicum, cujus usum tu mihi benignitas impetravit. Ex alie

Ecc 2

Arabi-

Arabum libris pridem mihi illius auctoris nomen innotuerat, quod liber Palatinus fronte præfert: sed an ille sit, quem Abiscam Interpretes passim laudant, nondum affirmare ausim: aliis enim studiis impeditus adhuc fui, neque cum Codicem serio adhuc versavi. Brevi faciam propitio numine, & statim illum ad vos, ut omnes intelligant, fide nihil mihi esse antiquius. Vale præstantissime vir, & me ama, qui & sum & sum futurus æternum tuæ virtutis admirator, dignitatis cultor. Madridi. III. Non. Sept. MD. C. IV.

EPISTOLA CCCLIII.

CYNRADO RITTERSHUSIO.

HAvebam scire, ut valeres, & quid ageres, clarissime Rittershusi: mirabarque tibi meis superioribus nullum a te responsum esse datum: ut nec a Scipione Gentili, Academix vestrx lumine, quicquam literarum accepi, postquam ex itinere Gallico isthuc est reversus. etiamque adeo de utriusque vestrum valetudine ac statu sollicitus, cum misit ad me Bongarsius, ὁ ἑμὴν φίλον ἔστω, epistolam illam tuam quam utrique nostrum communem esse voluisti. Gavissus sum non mediocriter, & quod valentem te intellexi, & quod ita in literas animum, ut bene de illis merendi finem nullum facias. Nam quod scribis de repertis B. Patris Isidori Pelusiotæ epistolis, & tua cura descriptis atque ad edendum paratis: beasti me, mi Rittershusi, hoc euangelio. Ma & hoc studio atque hermæo isto. Multum quidem tibi jam Respublica literaria debet, propter egregia ingenii tui monumenta, quibus illam auxisti, ornasti: sed magnum cumulum prioribus tuis meritis adieceris, si tam pium & eruditum scriptorem ἐξ ἐδὲ παλαιοτέρων nobis dederis. quod quidem ut facias non hortor te solum, sed etiam rogo atque obtestor: eo quidem vehementius, quo pauciores hodie sunt, quorum palato dapes istæ sapiant. Sed male sanorum hominum voces insanas, qui literas Græcas faciunt non nauci, pro tua prudentia facile intelligis esse contemnendas: atque illud potius nobis, qui illarum præstantiam ac necessitatem intelligimus, esse

cūten-

enitendum, ut fugientibus manus injiciamus, & si possumus, suam æstimationem ac pretium illis apud *τοὺς εὐφρούς γὰρ τῆς τιμῆς* vindicemus. Quod autem edi cupis Lutetiae opus tuum (vere enim tuum dixerim) de ea re quid certi spondeam tibi non habeo: nam lente heic Græcorum editio procedit: etsi non deest quibusdam nostrorum typographorum animus & Isidorum & reliquos Patres Græcos edendi. Itaque cum omnia ate fuerint parata, fac me ut sciam: & confide pari diligentia in eo negotio usurum me ac si mea res ageretur. Vale. Madridi ad Urbem, III. Nonas Septemb. CIO IO C IV.

EPISTOLA CCCLIV..

DAVIDI HOESCHELIO.

CVM superiore mercatu Francofurdiensi Procopium ms. tibi misissem, Hoescheli clarissime, quia post illa nihil a te literarum accepi, fui aliquamdiu sollicitus, eo libro quid factum esset. Postea vero ex iis, quas ad *τον πένυ* Bongarsium scripsisti, didici tunc illum ad te fuisse curatum. quod non mediocri me voluptate affecit: nam & exemplari, quod isthac miseram, metuebam, & ne ea retardaretur tuum inceptum, anxius eram. Nunc spero brevi nos beneficio tuo optimum scriptorem typis illis vestris elegantissimis editum habituros. Fallor, aut de republica literaria mereri non potes melius, quàm editione cum hujus, tum aliorum similis notæ scriptorum. Quod autem novissimis tuis me rogabas, de versione Gregorii *Θαυματουργῆς*, puto Jacobum Bongarsium, quæ illi super eo dixi, tibi significasse: fuisse me, quod petebas, facturum, nisi vidissem in indice superioris *παιμύλεως* Francofordiensis promissum a nescio quo vestrae gentis omnium eximii ejus scriptoris operum versiones. Itaque actum agere non placuit: qui præsertim adeo essem occupatus, & variis distractus curis: de quibus apud te non semel queri memini. Omnino vivit nemo occupatior, quam nos sumus. ut taceam de charissimæ uxoris *χρόνιον* morbo, qui etià ab urbe me expulit, & in hanc regiam domum compulit secedere, ubi tertium jam mensem habeo. Atque ego initio mihi gratula-

bar, quod relicta urbe liberatum me crederem importunis visitatoribus, per quos nulla fere mihi erant tempora succissa: cum totos dies perſepe in nugis αὐτῶν ἀκούων θυμῷ cogerer inſumere. Sed jam me experientia docet, longius neſcio quo in ſolas terras fugiendum mihi eſſe, ſi vivere cum Muſis tendam. Veruntamen quicquid nobis vacui temporis conceditur, id totum in ornanda Sparta, ἢ ἐλάχιστα, ponimus. Quod ſi per typographos licuiſſet, Perſianum Commentarium iſthuc miſiſſemus, & ſimul alteram Suetonii editionem priorē aliquanto fortāſſe mediorem. Sunt & aliæ curæ graviores, quæ nos exerceant: ſed quarum publicatio non eſt ἔτι παρόντι & καιρῷ. Tu vir eruditiffime, quid agas, quid jam edas, quid morſis editurus, aveo ſcire. Nam quia quinque aut ſex menſibus tuas non acceperim, quem uberrimas cupio illas accipere, ἐκλιπὼν & εὖ & τὸ δύνανον & πρὸς τὸν αἶμα. Vale. Madridi, quod regium eſt ad urbem prætorium, III. Non. Sept. c1713 c14. Ampliſſimo & nobiliſſimo viro, Marco Velleſero plurimam ſalutem verbis meis nunties velim. De Privilegio, quod a nobis petiſti, ſcito πρὸς σφετεροφύλακα (hominem & ſenio prope jam obnoxiūm Græcorum proverbio, ſed πρὸς τῇς δευτέρας μορίας, mericulofum, adeo ut omnia etiam tutiſſima timeat), rogatum ab ampliſſimo & ſapientiſſimo Thuanō, ut privilegium ejus inæque curæ conſcriptum Regis ſigillo firmaret, quia ego veniebam in partes, ſtatim corpiſſe ſuſpicari, tot librorum editione, de quibus cogitare te ſignificaveramus, culmen Romanæ arcis peti, & hæreſim [ſic enim veritatem Dei vocant] ſtabiliri. Riſus ego & Thuanus, cum hæc nobis referrentur a Perroto Regis ſecretario, nomipis Germanici ſtudioſiſſimo. Ivi igitur ipſe ad τὸν σφετεροφύλακα, & quam longe abeſſent tuæ curæ ab eo genere ſcriptorum, quæ orbem Chriſtianum miſere lacerant, expoſui. Adjici neque Thuanum, neque Velleſerum, duos ſummos viros ejus profeſſionis, ſauturos tuiſ coëptis, ſi eo ſpectarent. quid multa? Perviçi non tibi debere hoc negari. Promiſit igitur, ſi per eundem Perrotum, mitteretur, facturum, quod rogavimus. Ecce verorem ſuavem: nam ubi venit Perro-

tus,

ÉPISTOLA CCCLV.

Heri reverso mihi a Synaxi sacra reddita est epistola tua, eruditissime Poppi. Gaudeo non modiocriter amore tuo in nos; qui etsi vehemens, non tamen sinemus nos hac parte abs te vinci, parati de omni alia laude tibi concedere. Hoc vero tibi affirmo, simul innotuit mihi tuus ille verecundix virginalis plenus vultus, sensu captum me amore tui: hoc est, virtutis tuae & modestiae quam praeferebat & tacentis vultus. Postea vero quam de pietate, de literis & virtute eos sermones habuimus, quorum ne te quidem video esse oblitum: tum vero auxit ad o-mnem in te affectus, ut jam nihil mihi posset gratius accidere, quam abs te amari. Estimvero delectant alios alia: nos secundum τὴν τοῦ Θεοῦ in prima parte sollicitatis ponimus amorem bonorum. Quare duobus nominibus gratissima mihi fuit epistola tua: & quod me tibi charum esse abunde testaris, & quod memoriam τῆς μαχρηῆς Hadriani Guelmi conjunctissimi. heu nuper mihi & summe chari eleganti carmine ornasti. Omnino dignus erat optimus ille juvenum, quem amarent vivum omnes, quibus ferentiores Musae sunt cordi: & quem nunc ὡς ποτὶ fato defunctum lugeant omnes earundem. Deorum γὰρ ἡμεῖς ἡρώδης τοῦ ἡγεμονος ἡρώδης. Literae Arabicae quantam in illo capite jamcturam fecerint, nemo facile dixerit. Pietas vero probissimae adolescentis quanta? quam singularis? ut sine lacrimis recordari tristis illius diei nequeam, qui tantum thesaurum nobis eripuit. Ἀλλὰ τί κεν ῥητέμε; Θεὸς ἐπὶ τὸ αἶμα βυλῆ. Verum de his quando & quo-

ries voles, plura coram. Vnum terogo, nobilissimum & generosissimum & studiis melioribus accurate excoltum adolescentem, qui nuper ad me una tecum venit, meis verbis quam officiosissime salutes. Valete ambo, & me amate. Lutetiz v. Septemb. c1515c14.

EPISTOLA CCCLVI.

JOSEPHO SCALIGERO.

Illustrissime vir, ex trinis literis quas ad te scripsi novissimas, spero tibi notum esse nostrum secessum in regiam arcem, cui Madrido nomen. tertium jam mensem ibi agimus, quo toto spatio temporis unicas a te accepimus, nos jam quater scripsimus. & quidem satis prolixas duas epistolas ad te misimus, quas an acceperis velim, nisi grave est, ex tuis cognoscere. Priore illarum gratias agebam tibi de luculento munere, quo immortalitatem nomini meo tua illustris benignitas conciliavit. Erant in eodem fasciculo, etiam ad Cl. viros Scriverium, Heinkum, & J. a Vouver literæ, quæ si ut vereor interceptæ sunt, non possum effugere justam criminationem vestrum omnium. Altera epistola tristissimum argumentum habuit, nuntium de obitu Fleslingensis adolescentis, de quo cum multa scriberem tibi, nullam tamen partem sum affecturus debitorum laudis ejus pietati, virtuti & summæ eruditioni. Ego, mi Scaliger, amisi socium ac ducem studiorum meorum in literis Arabicis. Quod eo mihi est molestius, quia præclarorum ejus inceptorum, de quibus ad te nuper scripsi, αἱ χρογῆσται, quæ ob oculos meos quotidie versantur, vulnus pridem acceptum coire non patiuntur. Ille nobis Arabicam grammaticam brevi daturus fuit, ex multis magistris improbo labore collectam. Ille in medicinæ studiis ea fuit præstiturus, quæ omnes mirarentur. Quid faceret vir, qui adolescens eo pervenerat? Modestia vero doctissimi juvenis & respectus omnium, qui de literis essent bene meriti, fidem omnem superat. Te certe ita suspiciebat, ut sine stupore de tua in literis præstantia nunquam loqueretur. Itaque cupidissimus scribendi ad te, nunquam est ausus: cum diceret nondum eo eruditionis accessisse, ut deberet te interpellare. Inveni inter ejus chartas

pau-

paucas omnino, quæ possint esse usui: quasdam tamen offendi
 χαρμυτικῆς τέχνης (Cymalicus verius quam præcepta, excerptas ab eo
 cum Arabum Grammaticorum libros legeret. Ego constitui,
 volente Deo Opt. Max. & faciente, primo vere te invisere, & te-
 cum omnia communicare, quæ futura sint alicui usui. Illud scio,
 & Caphiam & Giarrumiam potuisse ab illo edi, cum non poeni-
 tendis notis & versione Latina: nisi maluisset quicquid apud alios
 legerat, in unum corpus colligere, & digesta omnia simul edere:
 Sed studiorum ejus mira quædam fuit ratio: nam quæ inter legen-
 dum observabat, solitus in minutissimis schedis annotare: atque
 illa diu circumferre, deinde in cistam conjicere, atque inter sarcini-
 nas suas servare. Nos autem studio transmittendæ ejus memoriæ
 ad posteros, utilia ab inutilibus selegimus, & cum tui videndi desi-
 derium ferre diutius non possimus, cum isthuc veniemus, consu-
 lemus oraculum tuum, num quæ possit iniri ratio, ut aliquod lu-
 cubrationum eruditissimi juvenis extet in publicum monumen-
 tum. Quare si nos servasit ὁ ἐπὶ πᾶσι, & coeptis faverit, δὲ καὶ περὶ φωνη-
 μῶν me exspecta. Quod si de profectioe amplissimi Legati Bu-
 zenvalii aliquid rescissem, fortasse quod mente paro adhuc iter,
 jam esset confectum. Sed venisse illum Lutetiam non ante scivi,
 quam reditum ad vos iniisset, quod eo molestius mihi fuit, quia si-
 mul erepta mihi facultas, exemplaria Dionis isthuc mittendi. Est
 in urbe bibliopola quidam Beis, cui dederam id negotium ante
 mensem: atque ille se curaturum receperat, ut brevi & tu & Hein-
 sius dicata vobis exemplaria reciperetis. Hæc quoque spes decol-
 lavit: nam Beis, quia Morellus lentior erat me absente in traden-
 dis libris, re infecta Francosurdum abiit. Id cum rescivissem, egi
 cum Drovardo quando eodem se accingeret, ut vestrati typogra-
 pho vel duo si posset, vel unum saltem traderet tibi reddendum.
 Exspecto quid factum sit, ut alia via prospiciam, si & ille, quod vix
 futurum puto, fidem fregerit. Velim Clarissimus Heinsius hæc ex
 te cognoscat. Accepi ex iis qui Buzenvallium convenerant, libel-
 lum esse a te editum contra Serrarium: opto ita sit. & ut brevi cum

illam lucubrationem tuam, tum etiam Eusebium tuum videamus. Vale illustrissime Scaliger, & ad nos scribe. Scripsi raptim cum Luretiam casu venissem, III. Eid. Septembr. MDCCIV.

EPISTOLA CCCLVII.

FOPPIO AB AISSEMA.

Literas tuas, eruditissime Foppi, futuras per se gratas, reddidit mihi gratissimas adjectum carmen, quod in Hadriani Guilelmi Flessingensis, juvenis multis nominibus dum viveret mihi charissimi, obitum immaturum scripsisti. Nemo illum norat, quin iis laudibus fateatur dignissimum, quibus est a te ornatus. Ego, quem ille heic unicum ac prope solum testem habuit pulcherriorum inceptorum, ad quæ dies noctesque se strenue comparabat, tristissimoque hoc casu in tantum doleo, in quantum virtutem amo & studia literarum, quibus nihil mihi charius, industria felicius ingeniorum cupio promoveri. Quæ Belgicæ vestræ propria quodammodo videtur esse virtus, morum simplicitas, ea sic in Hadriano excelluit, ut vere possim affirmare neminem eo probiorum, aut magis ἀλλοτριῶν ἢ ἀνθρώπων mihi fuisse unquam notum. Eruditio vero supra annos plane stupenda. Omitto Græcæ Latinæque linguæ summam peritiam & omnium honestarum artium, quæ liberaliter & quidem Lugduni Batavorum educatum doceant. At in rerum naturæ universæ & τῆς ἰατρικῆς ὕλης cognitione quos & quantos, Deus bone! fecerat progressus? Hoc tantum dicam, medicis excellentibus, qui præstantiam ipsius in hoc genere animadvertabant, fuisse miraculo. Nos vero nihil impensius in eo mirabamur quam literarum Arabicarum notitiam. Paucis enim annis studio, labore ac diligentia eo jam pervenerat, quo vix tota Europa quemquam adhuc pervenisse, si unum aut alterum excipias, notum habemus. En, mi Foppi, qualem quantumque juvenem res publica literarum amisit. Nam qui in ipso adolescentiæ flore adhuc erat, & omnia quæ diximus fuerat consecutus, quid censes facturum fuisse, si eum πρῶτος ῥάστα non rapuisset? Lugenda sane publica sors literarum: quæ in uno hoc capite tantam fecit jacu-

jaſturam. Ipſe vèro non lugendus, ſed beatus potius prædicandus: qui onere & *χοινὴ θυλάκῃ* mature liberatus caducam & malis obnoxiam vitam meliore mutavit. Sed redeo ad carmen tuum, mi Foppi, tibiſque etiam eo nomine gratias ago, quod exemplo tuo popularibus tuis, nobiliſſimi ingenii juvenibus & *ῥοιμωτάτοις ποιηταῖς* præviſti ad celebrandam poſteriſque tradendam Hadriani memoriam: quo nihil poteſt mihi gratius accidere. Vale vir doctiſſime, & quod ſupra omnia eſt, *εὐσεβέστατη*, Lutetiz Pariſiorum, v. Kal. Octob. cix id cix.

EPISTOLA CCCLIIIX.

DANIELI HEINSIO.

NON dubitarem mirari te, quod promiſſum pridem exemplar Dionis nondum acceperis, niſi conſiderem eas literas, quas ſuper ea re ſcripſi ad illuſt. Scaligerum, & acceptas ab illo, & tibi fuiſſe oſtenſas. Ex iis didiciſti nulla mea culpa accidiffe, ut duæ occaſiones libros iſtuc mittendi, quæ ſolæ hætenus poſt abſolutam ejus authoris editionem ſe obtulerunt, prætermitterentur. Vna illarum fuit, cum ad vos rediret ampliff. Buzenvallius: de cujus adventu in urbem aut abitu tunc demum factus ſum certior, cum ille propior vobis quam nobis erat. Altera fuit, cum Beis bibliopola Pariſienſis *φορτία βιβλίων* quædam iſtuc mitteret. Ego vèro ne ea occaſio mihi elaberetur, ſatis caviſſe videbar: cum Morellum *ἀγγελλόν* juſſiſſem duo exemplaria ipſi tradere; quæ ſe ab illo exaturum ille ipſe Beis ſanctè promiſerat. Vter eorum officio defuerit, neſcio. Ego faciam *ὅτι οὐκ ἐμπῶν*, ubi primum data erit facultas, memorem me facto non verbis tibi probem. Sed oro te per omnes Muſas, quid ſibi vult hoc tam diuturnum ſilentium tuum & magni herois noſtri? quinas minimum ad te, ſeptenas aut eo plures ad eum literas dedi, ad quas reſponſum tuli nullum. & fuisse bene longæ quædam illarum, quædam triſtiſſ. argumenti, quibus ſignificabam vobis Hadriani mei obitum: Hadriani, inquam, Fleſſingeniſis adoleſcentis, quo nullum alium meliorem, aut majoris ſpei ſol videbat. Itaque ejus deſiderium amore literarum ſemper

non possem : nisi illud cogitarem , ὅτι Θεῷ ἐπιλείπει βελή· item illud , ὅτι Θεὸς φιλεῖ , Σπογγήσκει ἡ Θύ. hanc unam esse causam τῶν ὁρίων ἡ ἀσπίς illius abitus πεπληροφόρημα. Ille te inter præcipua hujus ætatis lumina suspiciebat : & tuo magisterio in literis Græcis gloriabatur. Tu illum ne pro populari quidem tuo videris agnoscere. qui ad frequentes adeo epistolas meas luctus mei testes , ne verbum quidem ἀντεπιστέλλειν toti mensum spatio sustinueris. An tu ad nos cogitas ? & pro literis spectandum fruendum dare cogitas ? ita nuper Scel. Phrysius, eruditiss. adolescens , cum a te veniret, affirmabat. O illum diem suavem mihi ac jucundum, cum ego te amplectar, ac vel in medio foro suaviabor. Veni igitur, mi Heinssi, neque dubita etiam in media hac barbaria reperturum te patētes quidem : sed tamen reperturum, quibus tua commoda futura sint curæ. cui rei scito jam abunde esse a me prospectum. Quare aliud cura, neque de hoc sis sollicitus. Ego si Deusnaverit cœptis, primo vere ad magnum heroem sum excursurus. Persius serio jam excuditur. miraberis λογομαχέσθαι hominis fortasse τὸ πλεῖν ἢ μάλιστα ἀχειρομύθην. Vale, & me ama. Vassanos fratres tibi cupio esse commendatos. Iterum vale, & aut rescribe aut veni. Lut. Par. Non. Oct. cio id civ.

EPISTOLA CCCLIX.

JOSEPHO SCALIGERO.

AVdi rem novam, illustrissime vir, & æsem para, qui hæctenus propter constantiam in purioris religionis professione τοῖς ἐξ ἐναντίας, si quis alius fui exosus, nunc Loiolitis ita charus sum, ut nihil supra. sive nos urbs habeat, sive rus concedimus, non effugimus quin sit nobis cum illis versandum, colloquendum. Nuper venit ad me Gonterius cum nescio quot Episcopis: postridie cum in libris totus essem, ecce tibi Frontonem Ducæum. Deinde cum ex negotio in urbem venissem, quin dies totos cum illis conterrerem vitare non potui. Hæc quo spectent, non est quod exponam tibi pluribus. Fronto vero sancte affirmabat post prima statim salutationis verba, se jussu a Rege id conari & urgere; hoc enim valde

valde se cupere. Ego illis hoc unum respondi; φιλαλήθειαν ἀσκήσας
 ἡμῖν semper. veris argumentis locum daturus lubentissimo ani-
 mo: gratia vero Principis, aut pollicitationibus nihil quicquam
 moveri. mirari tamen, cum de animo nostro omnibus constet,
 quid esset cur toties sollicitatam constantiam nostram is vellet, a
 quo mittebantur. Hæc res quem exitum sit habitura nescio: su-
 spicor tamen haud temere ista tentari, videturque is futurus even-
 tus, ut alius Mæcenas nobis brevi sit quærendus, quod quidem
 cœlesti providentiæ μέλοι τι ἔμελλοι. A Frontone didici Euse-
 bium Burdigalensem ad finem esse perductum, & cis dies paucos
 in urbe futurum. Puto eum virum tibi vel de facie notum esse, vel
 ex scriptis. Vtinam hoc ingenio essent ejus ordinis cæteri omnes!
 nam vir optimus. præter editionem veterum patrum Græcorum
 aliud nihil videtur curare. Vtinam perficiendi quod cupio det fa-
 cultatem ὁ ἐπιπῶσι. videro te brevi, & præsentem fuero veneratus.
 tum de multo tecum agam melius quam nunc possum per literas.
 Dionem quem Francofordo jussi ad te mitti κατὰ δύναμιν πλῆν,
 quia hinc non potuerat, confido te accepisse. Ego tuarum desi-
 derio ἰλλο γένημαι, dum semper aliquem exspecto, qui earum fa-
 sciculos diu detentos (sic enim mihi persuadeo) tandem reddat.
 Vale, illustrissime vir. Lut. Par. Non. Octob. cis 13 c iv. Literas
 quas adjeci commendo tibi. A. Bibran eques Silesius isthuc aut
 venit, aut venturus est brevi, oro te, meas ad illum cures. ego De-
 um venerabor ut te servet.

EPISTOLA CCCLX.

JACOBO DAVY PERRONIO

CARDINALI.

Libros remitto tibi, illustrissime Cardinalis, quos nudiustertius
 commodasti: eoque nomine gratias ago gratissimas. Optarem
 eo cimelio diutius frui posse: neque dubitarem εὖ σε ἀπαιτῶ, fore
 non inutilem Reip. literariæ, quam tibi ponerem, operam. Nunc
 pauculis horis, idque raptim inter negotiorum strépitus, ex Ara-
 bica Epistolarum D. Pauli interpretatione quædam descripti: non-

nulla item cum editis Romæ Arabicis Evangelii contuli. Egyptiæ vero linguæ miram observamus rationem : sic enim e Græca & vetere Egyptiorum est conflata, ut puris putis vocabulis Græcis multa sint mixta, quæ neque ἑλληνισμὸν sapiunt, neque ullam omnino earum linguarum, quæ sunt ab Hebræa derivatæ. Omnes Græcorum characteres in ea deprehendimus, & alios insuper quamplurimos : ut necesse sit illius linguæ ταρχεῖα esse oppido multa. Equidem ædes Crassi aut Licini campos non meream, ut tantum thesaurum non tractarem, quamvis modico tempore. Sed tuum istud beneficium, illustrissime Cardinalis, prope nobis redunt invisum rumusculi a tuis, ut audio, & aliis nonnullis dissipati. Viderint illi, qui tale nihil cogitantem, & studia longe diversissima omni contentione animi urgentem, φιλίας πρόσφασιν interpellarunt, quam sit professioni ipsorum ea jactatio & κομπασμός conveniens. Ego, qui vigilas omnes meas amoris veritatis in quocunque genere literarum semper impendi, non λογوماχίαις πρὸς ἐπιδύξιν comparatis, re jam ex prior quod apud gravissimum virum Gregorium Naz. sæpe legeram : vix ac ne vix quidem hujusmodi συζητήσεων ullum unquam extitisse fructum. Mihi persuasissimum est, eam demum esse pietatem Christianam, quæ ἐν τῷ μὲν ἀνθρώπῳ insuper habens, ἀμεταπλήτως doctrinæ adhæret divina scriptura contentæ. Hæc una est quæ doctrinæ regulam figit, ut alieubi ait Augustinus; & illa Ecclesia vera, quæ non est egressa de finibus suis, id est, de scripturis sanctis, ut ait diserte Hieronymus. Porro autem ὁ βεβαιῶν ἡμᾶς Spiritus Sancti efficacia, docente Paulo, Deus est ipse. Quæ enim adversus hanc ἐν Θεῷ προποσitionem disputari adivi, nuce cassa viliora judico, quoties vel ad divina promissa, vel ad fidem antiquam oculos mentis refero. Hanc nostram πληροφορίαν si quis est qui labefactare cupiat, age, quod sæpe nuper dixi, rationes suas scripto complectatur : nos, freti virtute Dei, parati sumus ostendere, frustra antiquitatem ab illis jactari, qui sacræ Scripturæ miris modis, ut quidem videtur nobis, detrahentes, vetustatis autoritatē pro ratione obtendunt.

Nuper

Nuper, non sponte quidem mea, quod tute scis; neque enim ea sine veneram, sed impulsu tuo quædam proposui *οἰονεὶ γέυματ' ἔχειν*, quæ viderentur esse *ὑποτιμῶ γέυματ' ἔχειν*. Idem nunc quoque affirmo: & doctrinam de sacra Eucharistia vestram cum aurea veterum simplicitate pugnare, non disputandi gratia, quod semper sum averſatus, sed quia sic credo, *πάλιν αὖ ἐπάλιν* confirmo. B. Augustini, & Theodoretī loca, quæ mihi nuper in mentem forte venerant, & de quibus singulari subtilitate multa sunt a te disputata, ut amplius de iis cogitandum pro meorum morum candore dicerem, non temere, neque contra auctorum mentem a nostris laudari, eorum rationibus æqua lanec expensis patebit. Jam de imaginibus, & hodierno earum cultu, quid in me nuper receperim, quantumvis obstrepentibus cunctis, scio, meministi: non recusare me, quin ex historia Ecclesiæ luce meridiana probarem clarius, prodigio videri posse simile, quod quidam patrociniū veterum Orthodoxorum illas tueri sustinent. Dei hominumque fidem / hoc cene est veritatem propugnare, an quod philosophi ajunt *ἀλλεῖν τῇ ἀπορίᾳ*; Nam quæ in eam rem nuper afferebantur, solerter esse excogitata non negamus: cum Dei verbo, & quod toties assertum est, cum antiquæ Ecclesiæ usu convenire, hoc, verò præcise negamus. Quod non eapropter dicimus, ut tuum a nobis animum alienemus: magni enim facimus, pro eo ac debemus, amorem tuum: sed ut verissimum esse cognoscas, quod sæpe *ἀπορίᾳ* *τυράμῳ*, unicam esse flectendi hos atque alio traducendi rationem, si Ecclesiæ, cui sum innutritus, doctrina *ἀπορίᾳ* & Dei verbo & primævæ Ecclesiæ consensui, ad capita fidei quod attinet, probetur esse contraria. De quo cum nullum unquam dubium animi mihi incesſerit: cumque ad alia omnia præclusas aureis nos habere cunctis qui me non ignorant, confidam esse notissimum: quid est, quod in eam spem quenquam mortalium adduxerit, quasi abduci ab accepta fide possemus? Illud equidem assiduus a Deo Opt. Max. precibus postulo, flagitoque, ut mentis meæ tenebras velit non *ψευδοφάνι* luce illustrari, sed vera: hoc est, illa quam in verbo

verbo ipsius luceret tota vetus Ecclesia una voce promunciat, eo si quis ducem mihi se profiteri gestiat, maximam, testor τὸν κυρίου θεοῦ Deum, iniverit a me gratiam: præcat modo recte, & itineri illi insistat, quod sanctos patres, quorum nomina vereor, esse ingressos, trivisseque certissimum apud me est. cæterum, si quis me nonnullorum hominum similem arbitratur, ὅτι ἰσὺς ἀποβλέπων εἰς ἀβελῶν καὶ ἀβίαν, neque ille me novit, & ego ejus amicitiam, libere loquar, nihil moror. Quid multa? nemo opinor est, quia sciat quæ studia profiteamur, quarumve literarum notitia Regi Christianissimo innotuerimus. De his qui voluerit cumque mecum agere, gratissimus semper fuerit. nam neque ad discendum ullam ducimus ætatem seram, & ad docendum nulla potest cuiquam propensior esse voluntas, quam mihi. Sed moror te. Unum illud adjiciam, teque per eam benevolentiam quam ultro (quæ est tua humanitas) & detulisti & præstitisti mihi, obtestabor, ut scripti- onem hanc æqui bonique consulas. Ego Dominum Jesum toto pectoris affectu veneror, ut quas in te collocavit ingenii dotes excellentissimas, eas ad conciliandam Ecclesiæ ipsius pacem constanter referas. Vale illustrissime Cardinalis, & me, quod facis, ama. Lutetiz Parisiorum a. d. 111. Id. Octob. 1614.

EPISTOLA CCCLXI.

FOPPIO AB MISSEMA.

Occupatissimus eram, cum tuas accepi: dictabam enim aliquid quod jam ad typographum erat deferendum. Sed nulla unquam fuerit occupatio tanta, quæ me a tuo colloquio avertat. Jucundissima igitur mihi fuerunt literæ tuæ. Atque utinam propius abessemus. effudissem in sinum tuum dolorem meum propter scelestata mandacia profligati pudoris hominum, qui astu me adorti sunt, ut facilitate ac modestia mea abuterentur in detrimentum veritatis. Ego stultissimus & inconsultissimus fui, qui aliquid candoris putavi in illorum animis posse reperiri. Obstupui cum mihi eorum sermones referrentur, neque filii: sed statim ad Cardinalem Perronium epistolam scripsi, cujus exemplum cupio dare cum

cum primum te videbo. Spero non ingratum fore. Hoc tibi erit ἀντίδοτον pro tuis elegantissimis versibus, quos legi magna cum voluptate inter has molestias. Eorum quæ mihi de consilio tuo dixisti, meminero. Et fortasse tibi mihiq; simul prospiciam. Sed quoniam ex aliorum deliberatione res pendet, nihil addam de care amplius, nisi quod tibi persuasum velim, ardere me cupiditate eo veniendi & migrandi, ubi liberum erit putidissimis otiosorum hominum commentis respondere, De puero nihil adhuc constitui- mus; neque puto tuæ peregrinationis tempus adeo esse propin- quum. Vale & me ama. Madridi pridie Eid. Octob. c1515 c14.

EPISTOLA CCCLXII.

N. N.

NVper cum ad te scripsi, etsi raptim atque inter colloquia cum variis amicis scribebam: tamen si tanti fecissem συζητήσεις, quas nosti, quanti æstimatas esse ab aliis cognovi: non commissem ut ex aliorum sermonibus potius quam ex literis meis aut ore etiam, quæ gesta fuerant, intelligeres. sed ridiculum mihi videbatur, sermones ἐπιτεταμένους inter res serias ponere: nam serio quidem nihil actum esse, vel tu mihi testis es, qui intimorum animi nostri recessuum conscius, satis exploratum habes, si quis mihi in fidei rebus esset obortus scrupulus, non ad eos magistros fuisse me adi- turum, quorum fides optimo cuique suspecta, & τὸ ἑπιδαιεῖν cupi- ditas notissima. Sed accidit nescio quo modo, ut ii quos nosti, dum meum de suo, fortasse veteris mei amici Legati Venetensis ingenio metiuntur, in animum inducerent, vanis rationum coloribus & magnis pollicitationibus dimoveri nos facile posse. hinc ille φιλι- κή κλίσις, & exquisitæ inventiunculæ, ut pene quotidie una esse- mus. Quod equidem initio bene interpretabar, & Frontonis ma- xime causa non invitus συμπεριφερόμενος. dissertationes de rebus ad religionem spectantibus non aliter accipiebam, quam ut e re na- tas, & nullo consilio certo institutas. Atqui falsum me fuisse, & ex compacto esse omnia illa gesta, atque ut illi volunt videri, illius iussu τὸ πρῶτον κατὰ τὸ ἐν μέλει, exitus palam fecit. Nam cum nuper a

G g g

Car-

Cardinali Perronio ad prandium vocatus fuissē, & inter epulas de iis rebus velitatio esset instituta ab illo: [qui a quatuor aut quinque annis verbum nullum de religione mihi fecerat: ut facile intelligerem aliorum qui adorant impulsu rem agi, & meæ simplicitati structas esse insidias,] vehemens fuit inter nos contentio: eo mihi molestior, quod coronam corrogatorum eò hominum ignaram occasionis, quæ me eo detulisset, suspicabar credituram me illorum esse similem, qui certi mutare fidem, prætextum ex huiusmodi disputationibus quærunt, atque hoc prætexunt nomine culpam. Non fui augur vanus. nam simul ac pedem inde extuli, didita per urbem fama est, quasi omnia essent profligata, omnia debellata. alius me victum affirmare, alii dedisse manus asserere, & statim alium futurum. Cum hæc ad me referrentur principio ridebam: nam profecto risu res erat digna: postea vero cum silentio meo existimationem meam prodi viderem, faciendum duxi ut de ea re cum C. P. exposularem. scripsi igitur ad illum tri-duo post eas literas quas tibi mitto. Cæterum oro te, amplissime vir, de ea re nemini potius credas quam mihi, qui proxima congressione omnia verissime tibi narrabo. Quod si vel ille ad quem scripsi, vel quiquis alius scripto nos provocaverit, rebus relictis conabimur, atq; adeo favente numine efficiemus, ut quantum intersit inter veram antiquitatem & adulternam ac spuriam non ignorare nos æqui homines cognoscant. Vale vir amplissime. Madridi. a. d. xiv. Kal. Nov. cio mdciv.

EPISTOLA CCCLXIII.

DANIELI HEINSIO.

QUod Dionis dudum promissum exemplar nondum acceperis, causam ex iis confido tibi esse notam, amicis. Heinsii, quas nuper ad te scripsi. binis enim literis, ex quo facultas mihi est adempta, cui fidebam, de ea re tecum egi. Nunc autem Beis bibliopola nostras jubet me sperare, brevi opera sua me quod cupio consecuturum. Quartus hic mensis est, cum nullas ab illustribus. Scaligero literas accepi: penes quintus, cum nullas a te. Ego interea

reca

rea non cesso meis vobis esse molestus. Sed movet me leviter hoc tam diuturnum silentium vestrum, cuius causam gestio ex tuis cognoscere. Simul illud, an meæ vobis fuerint redditæ. liquido enim jurare possum, eo spatio temporis octies ad Scaligerum ~~me~~ scripsisse me, nec multo rarius ad te: de nostris rebus quæ satis turbulentæ erant, cum ista exarabam, si lubet, ex eo cognosces, quitibi tradidit. Proxime cum ad vos scriberem, epistolam adjeci ad A. Bibranum Eq. Silesium, quem sciebam istuc iturum. velim illi reddendas cures, quas jam mitto, Vale, & me ama. Madridi. XIII. Kal. Nov. MDCCIV.

EPISTOLA CCCLXIV.

JOSEPHO SCALIGERO.

Illustrissime vir, etsi pridem nihil a te literarum accepi, ipse autem scripsi ad te pene singulis septimanis: erat tamen etiam nunc, quod ad te scriberem, & quidem magna de re, si per inopinatum tabellarii discessum liceret. Tantum igitur te obsecro, significes mihi measne acceperis, quas ad te scripsi diversis de argumentis a quinque mensibus diversas, & frequentes admodum. Multum tibi debeo, si quas mearum acceperis per te cognovero. Vale, & me ama. Madridi XIII. Kal. Nov. MDCCIV.

EPISTOLA CCCLXV.

JACOBO AUGUSTO THVANO.

Amplissime Præses, mitto tibi Rittershusii librum, quem ab eo accepi, ut illum tibi ~~ex χερσὶς εἰς χεῖρα~~ traderem. quod lubens fecissem nisi longius abesses. Puto laudaturū te candorem hominis eruditi, qui cum universa gente sua virtutem doctrinamque tuam suspicit. Scio neque vino generoso opus esse hedera, neque viris gravibus ~~τοὺς εἰσαίτες & χυδαίτες ἐπαίτες~~ probari. sed condonandum aliquid moribus nationis illius: cuius vitia si cum nostris conferamus, vereor ne levia admodum videri queant. Quæ de novæ epistolarum Isidori Pelusiote editione idem ad me scripsit, cum una orimus, ex me intelliges. Mihi tandem inventum hospitium, illud quidem angustum & non nimis commodum: sed in quo tamē ego

atque uxor, hoc præsertim rerum statu, acquiescimus. Dominus ædium est Senator Gallus, sive Coq, qui vastissimam domum sibi nuper ædificavit, & angulum quendam a reliquo corpore separavit quod mercede locaret. τὸ εἶσιον est aureorum centum: non ulla contractui lex apposita, quam jure aliquis χαλὸς ἔ' ἀγαθὸς gravetur. sicut in illa fiebat, cujus caussa tantum laboravit amicissimus noster Rigaltius, nunc illud superest, ut per eos qui me nimium amant liceat mihi otio illo heic frui, quod Dei benignitas & Regis liberalitas mihi hætenus concesserunt. Vale Præses amplissime. Lutetiz Parisiorum propriidie Kal. Nov. c13 13 c14.

EPISTOLA CCCLXVI.

EIDEM.

Amplissime Domine, dolui nuper cum te non inveni domi tuæ. Cupiebam enim tibi narrare de munere quodam, & datum & acceptum esse. Ausus sum appellare nobilissimam dominam τῶν οὐκ ἀπορίων, ut veteres dicebant, & illam orare, ut referret tibi quod fui dicturus. Adieci consilium, si modo tenuitatis meæ est prudentiæ tuæ consilia suggerere. Proxime cum tuo conspectu fruar, referam tibi διεξοδικῶς τὰ περὶ τῶν ἐμῶν ἀγῶν: quorum vereror ne is sit exitus, ut qui nunc mei sunt amantissimi (volunt certe videri) mox animum mutent. sed hæc melius coram. Nunc hæc ad te scribo, ut si quid potes optimi viri, a quo has accepisti, causam juvare, auctoritate tua eum protegas. Omnino videtur rationi consentaneum, ut de ejus negotio non aliud quam de bibliotheca statuatur. Verum metuo, ne hæc ad te, sit γλῶσση εἰς Αθήνας. Si auctor es eundi Fontaniebl. possum nullo meo incommodo cū Mercerio nostro ire, & salve Regi dicere, quem ab octo mensibus non vidi. Vale vir amplissime cum D. τῇ σὴ κυρία, & amicissimo Rigaltio.

EPISTOLA CCCLXVII.

EIDEM.

Amplissime Præses, cogitavi hodie paullo attentius, ecquid reperiri aliquis posset Augustorum, cujus ortu gloriari patria nostra

nostra jurè posset. De eare hæc veniebant nobis in mentem. *Clau-*
dus imperator Lugduni natus : sed non tamen Gallus. *Pius* in Ita-
 lia quidem natus, & ipse, & pater & fortasse etiam avus. Nam diserte
 Victor, Vir veterrimæ familiæ a Lanuvino municipio. fuisse tamē
 illi paternum genus e Gallia Transalpina, Nemaufense scilicet, af-
 firmat serio Capitolinus, ut jure possit hic dici oriundus e Gallia.
 Etsi natus in Italia. Nam Hadrianus [quidam ajunt & Trajanum].
 Romæ natus est : quem tamen Hispani consentientibus omnibus
 scriptoribus sibi vindicant. E liberis Constantini M. fuit unus pa-
 tri ὁμόνυμος, quem nomen Cæsareum patre auctore saltem deli-
 basse constat. Iste autem natus oppido Arelatensi, ait Victor. Carus
 Cæsarum nec postremus nec pessimus : Narbone natum idem Au-
 relius scribit : etsi aliter Vopiscus. *Avitus* quoque hominem
 Gallum Sidonii Apollin. socerum, in Imperatorem fuisse levatū,
 [ut fuit mos & locutio seculi,] notum est. Atque hic inter legiti-
 mos imperatores occidentis censetur ab omnibus : sed Romæ na-
 tum scribunt nonnulli. de Maximo qui hunc præcessit, & Majo-
 riano qui succesit, alias viderimus. Omitto tyrannos Gallos qui
 fuere plures, & ταῦτα μὲν ταύτῃ. ἔρρωστο βασιμιαῖτι κεφαλῇ.

EPISTOLA CCCLXIX.

CLAUDIO SALMASIO.

VIm amoris erga nos tui, eruditissime Salmasi, abunde cum alias
 declarasti mihi : tum vel maxime epistola illa, quam ante pau-
 cos dies abs te accepi. Nam quas mihi laudes tribuis, nimis sim
 Suffenus ipse mihi ac βέλῃς, nisi quo ex fonte manent, agno-
 scam. Ego vero agnosco probe, & in te verum experior, quod dul-
 cissimus Philosophorum dicebat, τὸ φιλεῖν τοὺς τὸ φιλέμενοι ἐκcu-
 tire. Opto tibi, non ut minus nos ames, ὃ μὴ γένοιτο, οὐδ' ἔται : sed ut
 brevi ad eruditionis id culmen pervenias, unde rudes conatus no-
 stros liceat tibi recte æstimare. Fallor aut pretium illis non aliud
 pones quam quod ipsi facimus : qui egregiæ voluntatis nobis con-
 scii illud tamen non ignoramus, quantum inceptis nostris frigidus
 obstiterit circum præcordia sanguis. Sed hæc mittere. Tria ex me

Ggg 3

quæris,

quæris, de quibus quæ nostra sit sententia, accipe. Locus Sulpitiæ Poëtriæ obscurus est: ut fere sunt omnia μοναδικὰ dicta, ad quorū illustrationem nihil posuis ex aliis scriptoribus mutuari. Omnino ejusmodi est hic versus de Imper. Domitiano per contumeliam factus:

Non trabe sed tergo prolapsus & ingluvie albus.

Apparet περιουσιῶδες dictum: sed cui simile alibi nihil memini legere. De eo igitur sic videtur nobis, alludit ad Græcorum proverbium: *ὅτι ἀπὸ δόξης ἔπεσεν, ἀλλ' ἀπὸ νῦ.* vel *ἀπ' οὐ:* nam utroque modo urbani homines efferebant. Vis tota adagionis est in verbo *πτερυγῶν* quod cum proprie corpori conveniat, venuste ad animum transfertur, & de eo dicitur, quem recta ratione excidisse volumus videri. Simile est apud nos, quod de mafesano dicimus, mentem illi everfam aut subversam, ratio enim in summo capite, & cerebro collocatur. hac qui carent, jure dicitur istis excidisse ratio. Gregotius Nyssæ, de vita Moysis: *εἰ δὲ ἀποπραφεῖν τὸ σχῆμα; καὶ τὰ ἀναγνώστῃ χεῖρα, ὅτι κατὰ τὸ πτερυγῶν μέγεθος τοῦ λογισμοῦ πρὸς τὴν ἀνω ἐαυτῆς πρὸς τὴν ἐκτενέστεραν τὴν ἐξουσίαν ἀφείκειν, τότε ὁ δολοφρονεῖν εἰς τὰ ἐν τὸς τοῦ θεοῦ δόξα.* Hanc paræmiā alludens Sulpitia venustate, ut mihi videtur, admirabili, dixit Domitianum *non quidem de trabe esse prolapsum, sed de tergo*, quod interpretor, pronum in os cecidisse, & quadruppedum ferarum esse factum similem: instar Nabuchodonosori illius, quem literæ sacre narrant. Quoniam quæ cadunt alicunde, ea necessario illud, unde ceciderunt, supra se relinquunt; non male usa est poetica licentia Sulpitia, cum *tergo prolapsi* posuit, pro *πρὸν κατεπεσθῆναι, ἐν τοῖς περὶ ἀπὸ πρὸν ὁμοιωθῆναι*. nam brutis quadrupedibus proprium, ut suprema eorum pars sit dorsum: cum contra homini os sublimæ naturæ parens dederit. Aliter exponere hunc versum nequeo: & de hac interpretatione quid tibi videatur, cupio scire. judicium enim tuum pluris æstimo quam pro ætate, in qua nunc es. Sequitur Juvenalīs locus e Satira vii. *Sed cum fregit subsellia versu, &c.* Vbi recte judicas de interpretatione magni illius sermonis Josephi Scaligeri. Olim ad Domitianum

Sue-

Suetonii cum ex mente nostra exposuimus, atque expositionem nostram paullo post ipse Scaliger in opere magno confirmavit. Vtrumque librum si lubet consule, non enim repetemus quæ ibi scripsimus. Tertium *Συνοΐδιον* erat super altero ejusdem Juv. loco e Satira vi. in quo pro *tundendum* alii libri habent *tondendum*. Sententia est spurcissima & nefanda obscœnitatis plena, quam tamen in gratiam tuam, cujus causa omnia cupio, etsi *ἐκὼν ἀέχοντα* *ῥυμῶ* pluribus persequeretur, nisi animadvertissem novissimum interpretem ejus poetæ recte illum versum esse interpretatum, certo quidem ex sententia mea. Ad illum igitur adeas, obsecro te. Vale ac me ama, Madridi III. Non. Nov. MDCLXIV.

EPISTOLÆ CCCLXIX.

JOHANNI MEURSI.

Accepi nunc ipsum quas xv. Kal. Octobris scripsisti ad me, vir eruditissime. Gaudeo valere te, & in literis *ἀπὸ ἀεὶ ἀετῶν*, ac nos amare constanter. Oro Deum Opt. Max. det tibi cum ætate majorem in dies & voluntatem, & facultatem literas ornandi & ipsi scribendi. quod quia video te quoque serio cogitare, tuaque studia eote ferre, amo te, mi Meursi, etiam eo nomine *ἑαυμάσθῃ ὄντων*. Equidem sic a puero sum persuasus, ut omnium laborum, quos studiis impendimus, nullum fructum alium optarem, quam ut non plane inutilis promovendæ gloriæ Dei viverem. Sed nostra vota genus vitæ incertum, vagum & *ἀπερίσπαστον*, quo hæcenus sumus usi, impedit. quo igitur vivo ipse inutilior, eo vehementius delectari soleo, si quos videam felicioribus auspiciis eandem viam esse ingressos. Cæterum Meditationes tuas, diligenter quasitas, nondum reperi. video, sicubi possint adhuc inveniri: sed necdum visas mihi, qui in eas incidisset. Et cum ingenii tui fortū, & quicquid aliud a te prodibit, exspecto avidissime. Nos nugas agimus, sic enim vocaverim Jure Persianam commentarium, olim a nobis scriptum, quem nunc edimus. quem, si invenero, cū tuto dem, tibi mittam. Doleo periisse, quas ante menses quatuor aut quinque ad te scripseram: sed illæ non perierunt solæ:
nam

nam ab illo tempore decem minimum fasciculos ad illustrissimū Scaligerum misi. qui obstinato silentio suo non mediocriter me angit. neque enim possum adduci, ut credam, e tot numero fasciculis non aliquos saltem fideles tabellarios esse nactos. Fuere in iisdem ad te, ad Scriverium, ad Heinsum, literæ. fuere item ad alios. sæpe etiam libri fuere adjuncti, quos ab aliis acceperam ipsi mittendos. Unismearum de obitu mihi tristissimo Hadriani Guhelmi, juvenis Flestringensis, certiorē illum feci, adjeci etiam ad te, ad Heinsum, epistolas: quibus petebam a vobis, ut adolescentem, omni majorem laude, nō nisi prosequeremini, ἢ γέμεις ἐπὶ θάνατον, deinde eadem de re sæpissime per literas ad eodē, Scaligerum atque Heinsum, egi, cum interea verbum illi nullum. Itaque crucior animi. nam multa erant, de quibus cupiebam ad divitium illum virum scribere. sed ἐπέχω. & si ab illo nequeo, a te certe ut quam primum literas accipiam, de ipsius valetudine ac statu, vehementissime exopto: teque per amicitiam nostram oro, ut hac cura me liberes. Vale. Scripsi septem, statim a lectione tuarum. Lutetiae Paris. ix. Novembris cio dccciv.

EPISTOLA CCCLXX.

DANIELI HEINSIO.

DE Theocrito quem accepi a te his diebus, agerem tibi, juvenum doctiss. gratias, si me verba non deficerent. nunquam infantiae meae sum mihi magis conscius, quam cum ad gratias tibi agendas, quod sæpe mihi faciendum est propter crebra in me beneficia tua, accedo. Sane si prout sentio me tibi obstrictum, & quas animo habeo, verbis agere gratias instituam, librum non epistolā fecero. & tamen ne sic quidem expressero, quanti te faciam, quantumque amore tuo gloriari soleam. Nam quod nugae nostras in eum poetam fecisti tanti, ut cum tuis & magni Scaligeri Notis censueris edendas: fungus sim & lapis, nisi vim amicitiae tuae ὁπισθοπορεύσας τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀγνοῖας, ὁφθαλμοῖς agnoscerem. Equidem si mihi ipse Suffenus vixissem hactenus, tamen ex comparatione tuorum facile posui intelligere, quid distent ara lupinis.

nis. Dionem quod nondum acceperis, amabo, ignosce: & mihi accede, non mea id factum culpa, sed illorum de quibus ante scripsi. Spero Beis nostrasem bibliopolam, probe istic notum, quod a me accepit, exemplar cum fide curaturum. Persius brevi sequetur, jam ex parte editus, & quidem ita prolixus, ut jure optimo vestros doctorum oculos videatur jam horrere. ἀλλὰ πᾶσι πέ-
 ξηται; ἡδὲ γὰρ ἔρρηται ὁ κύβητος. Tu quid jam pares, scire a veo: etiam illud, nisi grave est, an quas super ad Clariss. viros Bertium & Meursium scripsi, acceperint ipsi. Scripsi etiam ad Vassanos fratres, quorum miror silentium, etsi scripsisse audio, & Lipsii literas misisse, quas ego nullus vidi, solent enim eorum literarum quarto mense, postquam ab illorum amicis sunt acceptae, nobis reddi. De epigrammate in Hadrianum olim meum multum te amo. Ego obitu ram chati capitis sic nunc quoque efficior, quasi fuisset hesternotantum die elatus. Sed de ejus virtutibus multa brevi, ut spero, opto quidem certe, coram. Deus te servet, maxime juvenis, & quicumque istic eam literis veram pietatem colunt. Hugoni Grotio adolescenti tibi simillimo plurimam salutem a me nunties velim. Vale. Lut. Par. x. Kal. Dec. c1616c iv.

EPISTOLA CCCLXXI.

JOSEPHO SCALIGERO.

Accopi nudiustertius, illustrissime vir, quas ante mensem ad me dederas. perculisti me nuntio molestissimo tot adversorum, quae te brevi tempore opprefferunt, atque ego supplex Deum veneror, velit εἰδωμένῃσι, ut haec omnia & similia his inevitabilia τῆς πάλαι πόρε istius vitæ stipendia eo animo feras, ut qui ceteras virtutes tuas stupent, fortitudinem etiam & εἰδωμένῃσι γρηγοῦν jure mirentur. Vellem si per fatorum legem licuisset, quod evenit in fortissimo tuo cognato, ne evenisset. utque ille vivus valensque ea gloria frueretur, quam inusitatae fortitudinis exemplis editis, & toto vitæ suae curriculo jure optimo erat consecutus. Nunc cū aliter summo & clementissimo parenti visum est, faciendam tibi censco, ut regem prophetam Davidem illum, ἡμῶν ἀντίτυπον imiteris.

H h h

cum

~~et in omni re meo. et in omni re meo. et in omni re meo.~~
 scito quid rex iussurus sit. nam ut in aulam propterea irem, aut
 omnino meum verterem, nunquam impetrare a me poterunt
 amici. Sed moror te. Vale illustrissime vir, & Nestoreos annos
 felix imple. Lut. Par. x. Kal. Decemb. c13 12 c14. Eusebius Bur-
 digalensis in dies in horas expectatur. acta transacta jam pridem
 omnia, quod serio tibi confirmo: etsi nullum quod sciam in ur-
 bem adhuc est allatum exemplar. Eusebium tuum & quæ scripsisti
 in Serrarium Jesuitam, expectant arrestis auribus omnes boni.
 Dionem, credo, habes. Persium mox missurus sum faciente Deo,
 opus tironibus elaboratum, nec dignum oculis tuis, aut cogi-
 tatione.

EPISTOLA CCCLXXII.

NICOLAO VASSANO,

Literæ quas ante dies perpauco a te accepi, & mihi & uxori meæ
 fuerunt permolestæ. sic enim scribebas, quasi de mattis tuæ fos-
 minæ lectissimæ valetudine aut nullam aut oppido tenuem sperâ
 haberes. Illa vero, siue terras adhuc colit, siue cœlo recepta est,
 beata potius prædicanda, quam deßenda. quid enim illi defuit co-
 rum propter quæ non *κολακωὺς*, sed vere *μακροχρόνιος* aliquis po-
 test? sed alias dotes omitto: pietate vero quæ virtus est omnium
 virtutum mater, & ut ille ait, *μυτὸ πολὺς*, sic excelluit, ut vel exem-
 plo sufficeret. Quanta enim illius constantia, cum nulla re po-
 tuit adduci, ut charissimam alioquin patriam repeteret, quod
 auditione verbi Dei carere nollet? neque illam tot exempla etiam
 virorum, & quidem gravissimorum, qui præsentia bona futuris
 anteposuerunt, movere. Quid dicam de educatione tot libero-
 rum, & studio optimæ fæminæ in eam rem adhibito? Itaque, mi
 Vassane, habes cur potius tali parente natum te glorieris *ἐν τῷ κυ-
 εῖω*: quam cur lacrimis & lamentis te maceres. Qui eo etiam
 nomine habes cur Deo gratias agas, quod te isthuc salvum atque
 incolumem pervenire eo maxime tempore voluerit, quo pietatis
 hoc officio posses defungi. Sed quia post tuas literas nihil de ea

intellexi, nondum fortasse huiusmodi sermonum est tempus. Denam oro, universam domum vestram ab omni malo protegat, & vobis omnibus benedicat. Vale. Scripti raptim. Luter. Par. x: Kal. Jan. c13 13 c v.

EPISTOLA CCCLXXIII.

P E T R O B E R T I O.

PER mihi gratz fuerunt, eruditissime Berti, quas superioribus diebus a te accepi literas. Sed vellem tanti nos fecisset ille, cui eas tradideras, ut nos convenisset. Cognovissem ex ipso de tuis rebus plura fortasse quam ex epistola tua. Mihi autem nihil suavius solet accidere, quam de iis, quos amo & colo, omnia cognoscere. Non enim dubito, quin hoc otio, quo frueris, utaris sic, ut ea pietate atque eruditione virum decet. Itaque cupiebam animo præcipere gaudium illud, quod tua nobis afferent, cum in publicum prodibunt. Ofruere, mi Berti, hac felicitate tua, & ad gloriam Dei Opt. Max. aliquid pange τὸ ἐαρομένοισι πρῆσθαι. Nos iis in locis sumus, ubi bonis vivimus inutiles: & quod me pessime habet, per eos quiescere nobis non licet, qui omnem lapidem movent, quo abducant nos a recta fide. Longum faciam, si narrare tibi incipiam, quibustechis negotium nobis quotidie faceffatur. Et tamen ferrem omnia facile, nisi illud enecaret me, quod de futura apostasia nostra [πέν μοι χάνοι εὐρεῖα χράν] novos subinde rumores alastores isti fingunt: tanta quidem confidentia, ut, qui me non norunt, rem factam putent. Hæc maxime ratio est inter alias nonnullas, quæ me hinc expellent, & aliquem inter ὁμοδόξους locum quærere cogent. Verum hæc τῷ ἐπὶ πᾶσι μελήσει. Illum dies noctesque veneror, ut veritatis suæ facem isthic, & ubique gentiū, velit magis magisque lucere. Vale amicissime vir. Lutetia Paris. xvii. Kal. Dec. c13 13 c iv. Peto a te significes mihi, quomodo valeant illustrissimus Scaliger & Clarissimus Heinsius. Quando a multis mensibus denis meis nihil literarum ab ipsis possumus exprimere.

EPI-

EPISTOLA CCCLXXIV.

CONRADO RITTERSHVSIO.

PRIMUM tibi pro eo ac debito gratias agam & meo & magni Thuanii nomine, de misso munere mercatu superiore, quæ duo maximi sunt ab utroque nostrum, pietas & eruditio, ea in tuo munere, clarissime Rittershusi, eximia sunt. nihil sanctius argumentum: tuis vero carminibus ea *χέεις ὁ παῖς*, is lepos, ut *μοῦσα* fit facilius quam *μιμῶσκει*. Utinam similibus curis industriam suam occuparent, qui suis de religione scriptis id videntur agere, ne ulla brevi in animis hominum reliqua sint religionis vestigia. nam quo censeas tot *πλάμεις* & virulenta scripta spectare, nisi ut coelum terre misceretur, & irritatis omnium animis ad cædes mutuas, si qua adhuc restant pietatis *ἐνώματα*, ea penitus exstinguantur? Equidem vates non sum, neque *μητροσύνη* me pater vel mater *ἰδίδεξαι*: & tamen affirmare tibi omni asseveratione non dubitem, nisi imminentem *πρῶν μὴ* Deus averterit, præsentem rerum statum non posse diuturnum esse, hoc querunt, hoc pedibus manibusque agunt, qui hodie apud plerosque principum possunt plurimum. tum autem nostræ *ἀφαιδάλαι τὸν πᾶν λόγον πατέρα γενώσεται παροξύνει*. Itaque laudo consilium tuum, qui piis meditationibus ac studiis plurimum tribuis. Deum oro, præstet tibi otium *καὶ πᾶσαι μετάνοιαι* ad id genus cogitationes: eidem egi & nunc quoque ago gratissimas gratias, quod te nuper e tanto periculo eripuerit. Multum tibi debeo, quod casum tam insignem ex tuis voluisti me cognoscere potius quam ex aliorum sermonibus. iterum iterumque *Θεὸς δέξα ἔχέεις*: qui te pene *ἐξ ἔδου πλίνθοσι* in integrum restituit. Nos quoque in uxoris valetudine numinis benignitatem *ἀφαιδ* sumus experti: quod futurum tibi jucundum *ἀφρόαμα* non dubito. Certe quicquid literæ nobis debent aut debitorum sunt, illius virtuti secundum Deum jure potest adscribi. Vale vir clarissime. Lutetiae Parisiorum a. d. iv. Non. Jan. cix. xv. De Isidoro & locis a te propositis nactus plusculum otii scribam ad te: etsi quæ te lateant si putas posse me non latere, ipse profecto neque te neque

H h h 3

me

me noſſi, Sed mos gerendus eſt voluntariis: quod brevi ois ſc
 Ois ſum facturis: nunc abſolveretur editio noſtrorum in Perſium
 Commentariorum: quos ſtatim ad te mittam.

EPISTOLA CCCLXXV.

JOANNI CASALI.

Quo rarioreſ ab te literas accipio, optime & clariffime Caſali,
 eo magis expectare veniunt & gratiores. Equidem cum mihi
 nuper epiſtola tua traderetur, manu ſtatim agnita ingenti elatus
 ſum lætitia; quid cenſes, quum illam legi tot reſerptam notis non
 dicam benevolentia tua, ſed amoris cuiuſdam infantum magni.
 Aliter interpretari non poſſum, niſi ſum ipſe mihi ſuſſenſus, quas
 liberali adeo manu tribuiſi mihi, laudes: quæ quum in nobis loci
 non inveniant, ad autorem ſuum meritiſſimo ſe conſertent. Et
 quis unquam mortalium vere poterit de ſe ego poſſum illud de me
 prædicare veriffime: Deum Ope Max. *ἔτι ποτε μὲν ἀδελφεῖν, ἔτι ποτε δὲ
 ἀγαπᾶν*, ut literas amarem, & doctos viros ex animi interiore
 ſenſu colerem, hoc dedit; ut præſtarem ipſo aliquid dignum ama-
 re poni; hoc vero nequaquam dedit. Itaque intinuit nos noſtro
 pede, niſi ille caventes diſſigentiſſus, quam ne de nobis cuiquam plus
 quam τῷ ἡμῶν οὐρεῶν accedamus. Τὸν δὲ γὰρ αὐτὸν, ait ille, *ἔτι
 καὶ τὴν πᾶν σοφίαν*. Atque utinam me probe norim: ardua enim
 res eſt, ut noſſi, ſapientiſſime Caſali, & quæ ab omni ævo pauciſ-
 ſimis contigit. Quæ ſcribis de ſummo viro Joſepho Scaligero, eſſe
 gratiſſima ſunt; (nulla enim re æque gloriſſior atq; illius amore hoc
 tam inſigni) magis ſollicitudinem mihi augent, ut benevolentia
 ipſius præſtem me non indignum, quam ſpiritus attollit, quaſi ju-
 dicium tanti herois uſſa re promerito. Nempe illi accidit, quod
 & tibi, ut caligantibus amore oculis libellos noſtros leſtitareis,
 ut non miter, tanti fieri me a vobis non quanti ipſe ſum, ſed quan-
 tus eſt, quo me amplectimini, amor. Ego vero qui utrumque ve-
 ſtrum pari affectu veneror, atque ipſe me a vobis amari ſentio, qui
 ſatis poſſim veſtra in republ. literariam merita prædicare plu-
 ra fortallè, quam tu, venerande ſenex, ſcriptiſſi Scaliger: *πῶς*; ſed
 tua

non minor laus, quia tot annos tam felicitate egisti, ut existant in Germania vestra, qui scripta ipsius & æstimarent, quanti par est; & ad illa capiendæ eruditionis necessaria essent instructi. Ita munus facitis, ut equidem iudico, atque præclarum uterque præbetis exemplum publicæ utilitatis procurandæ. Quod usquam dîrtissime faciatis, atque constanter ametis vestri observandissimum. Deum venerari nunquam desinam. Vale *ἡμεῖς ἀιδεσμεύομεν*.
 Epist. Lucina Patiforum a.d. 111. Nonas Jan. anno Dionysiiaco *ἡμεῖς τῷ Διὶ καὶ ἡμεῖς ἀιδεσμεύομεν*.

EPISTOLA CCCLXXVI.

SCIPIONI GENTILI.

Perincunda mihi fuerunt, quas te proximo mercatu Francofordiensi accepi. Nam ex eorum numero, quorum amicitia gloriæ solco, es profectus, mi præstantissime Scipio, merito tuo inter primos. Equidem singularem eruditionem tuam, & in utroque genere scribendi facultatem admirabilem pridem nota, sed me ista nimis afflicebant, quam illa, quæ postea summa in te esse deprehendi, cum defasice te novi, & ut sermones tecum sererem, mihi contigit, pietatem dico & elatum longe animum supra ista caduca & inania, quæ hodie quis non miratur, quis non sedatur? *ἡμεῖς γὰρ τῷ πάλαιότιναι*. * * * *ἡμεῖς τῷ πάλαιότιναι*. *ἡμεῖς τῷ πάλαιότιναι*. *ἡμεῖς τῷ πάλαιότιναι*. Illa vero lux, quam patres nostri videre iunioribus Dei Opt. Max. beneficio excitam, & densissimis tenebris, ne ingratis auferatur cautio est, quo ardentius conspirare inter se oportere, quibus dedis *τῷ πάλαιότιναι*. *ἡμεῖς τῷ πάλαιότιναι*. *ἡμεῖς τῷ πάλαιότιναι*. ut nunquam allocutionibus se invicem solentur, & ad veram constantiam hærent. Ad illorum numerum cum & me pertinere confidam. *ἡμεῖς τῷ πάλαιότιναι*. clarissime Scipio, nihil potest mihi gratius contingere, quam ut vel tuas legam, vel ipse ad te scribam. Atque utinam non esset *ἡμεῖς τῷ πάλαιότιναι*: non tenerem me quin te aliquando in visceribus, quo possemus una de præsentibus consuetudinibus quædam loqui. Verum id quia nobis ne sperare quidem licet, opte quædam superest, ac licet, *ἡμεῖς τῷ πάλαιότιναι*. *ἡμεῖς τῷ πάλαιότιναι*. *ἡμεῖς τῷ πάλαιότιναι*.

Υεγαλειον; quæso te, *τις παρρησια*. Exarui didici esse *ισακ*. Judæam gente, professione Christianum, qui pendendis Rabbini *רבנים* libris det operam. Beasti me, mi Gentilis, hoc nuntio. Nam ego qui in elencho Francofurdiensi libri ab eo promissi titulum legeram, cum neminem invenirem, qui aut librum illum vidisset, aut de eo quidquam haberet perspectum, miris modis angebat. Est enim ejus generis liber ille, ut nihil mihi possit ejus lectione aut optatius aut jucundius contingere. Quare te per omnes Musas oro obsecro, horteris illum meis verbis, ut quicquid nactus fuerit Magistri illius, qui ipsi *רב* Hackados nominatur, publici juris quamprimum faciat. Sequantur vero *רב* Nechoniæ filii *רב* Hakkanæ *בריה*, incomparabilis *רב* *משה* Maimonis *פ*. *נכחיה* *נכחיה* Habet divinus Scaliger hoc opus & Hebræicum & Arabicum, quomodo est ab autore editum. Horum & similium autorum editione mirifice literarum meliorum studia iri adjutum nos quidem judicamus. Quod me hortaris ad observationum sacrarum scripturam, agnosco & pietatem erga Deum tuam, & amorem erga me. Nam quod tibi persuades posse me in eo genere aliquam benevolentiam esse tuam adversum me, non mei meriti. Esti non iverim inficias, plusculas vigilias nostras ei curæ fuisse impensas, atque adeo hoc unicum esse jam pridem studium, quo capimur, quo persequimur, sed ubi locorum sum vides, mi Scipio: neque ignoras quam odiosa res sit veritas iis, quibus ultra se fecere obnoxios qui nos alunt. Sed de hoc genere toto proximis literis Deo faciente plura. Habeo enim quæ tecum velim communicata. Vale clarissime Scipio. Lutetia Parisiorum a. d. n. Non. Jan. 1613 c v.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ CCCLXXVII.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΑΠΟ ΤΗΣ ΜΑΙΣΣΕΜΑ.

Commodo cum has ad te cogitarem exarare, & jam calamo manum essem admoturus, ecce tuas ante d. n. Non. Jan. datas. Quis domum illas attulerit, nescio: sed miratus sum tuis fuisse adjunctam epistolam *Ημεν*, de qua nullam faceres mentionem. Acceperam hæc diebus *Μετ* a fratre tuo, quibus orabat, ceterum

rem tibi deferendam, quam in hoc fasciculo invenies, epistolam. Ex omnibus cognosco magnitudinem tuę erga nos benevolentię. Nam quod mihi aliquid te debere existimas, gratis profecto hoc facis. Nam qua re ego te unquam juvi? quid unquam tibi amicitia mea profuit? Ego, mi Foppi, te amare cœpi ubi primum te vidi, & de pietate ac literis loquentem audiavi. Hoc si interpretaris beneficium, concedam, sed ea lege, ut non minus ipse tibi debeam, qui non dicam ἀντιφιλεῖς, sed verè λίαν ὑπερφιλεῖς, οὕτως ὥστε ἐπισκοτεῖν τὸ πᾶν τῇ ὀρθῇ κρίσει: non enim aliter de tuis literis possum judicare. De * * quæso te, bona verba. Amor noster ὁ ταῖς τοῖς ἀλίσκεται. Quod ut seriodictum velim accipias. Simul ut tibi persuadeas nulla re defuturum me tibi, quæ quidem in potestate fuerit. Vale & me ex animo ama. Lut. Par. xix. Kal. Febr. cix 1367. Raptim.

EPISTOLA CCCLXXIIK.

JOSEPHO SCALIGERO.

Quid factum sit Regia bibliotheca, nuper scripsi prolixè: & scire percipio an illæ literæ tibi fuerint redditæ. totam enim historiam perscripsi tibi ab ovo. & profecto non invitus, qui tuus in me est amor, epistolam lecturus es: siquidem illa tibi est tradenda. Nunc reversus e bibliotheca, cum incidissem casu in librū multa ac diversa complectentem, Græca, Latina, veterum, recentiorum, hæc raptim exaravi, ut facerem te certiores, invenisse me in ea farragine tractatum Græcum ἀντιγράφον & ἀκρόαλον, de successionibus Regum fere omnium, qui initio tui Eusebii leguntur, Sicyoniorum, Atheniensium, Cretensium, Persarum, & cæterorum. hoc amplius est in eo libro brevis enumeratio Olympiadum, à prima ad σμξ & tempus Antonini filii Severi; ita enim ait. Statim cum librum aperirem adnotavi hæc verba.

ἐξ ἡμετέρας τῆς Ἰσχυρῆς Ἰμεραῖας γράμματος.

ἐξ ἡμετέρας τῆς Φανίας Περικλεῖς πρώτης ἐ-

πείσσευσεν, γράμματος, δ' αὐτὸν, ὅπλον.

Venit e vestigio in mentem loci Artemidori e libro primo, ubi ὅπλον ponit inter ἀγωνίσματα: de quo nunquam dubitavi errare amicū

micum nostrum, qui emendat ἀγλόν. Lectis igitur quæ adscripti, calamum arripui, ut significarem tibi, si illud fragmentum non vidisti, & utile futurum putas, nec serum jam est; omnem operam daturum me, ut omnia descripta manu mea tibi mittantur. Hoc tantum volebam, imo etiam illud, ut valeres, & meo nomine corculum meum Heinsium salvere juberets. De Mahomedis Albarecnio nihil dum confeci, sed meminero. Eid. Febr. cis 15 c v. raptim. In eo quem dixi libello paucissimorum foliorum nulli ἀρχοτες annotati, sed solum οἱ ἱερονίχα. Misi tibi ante sex dies Chronicum Eusebii donatum tibi ab Episcopo Vasateni, quem paullo post obisse supremum diem heri intellexi. Eum fasciculum dedi cuidam du Temi, qui negotia hic agit amplissimi Buzenvallii Legati: cui opto omnia fausta & mihi amorem ipsius. iterum vale.

EPISTOLA CCCLXXIX.

EIDEM.

VIr inlustrissime, quæ scripsisti in scelestum hominem, si homo est, accepi, & statim quoad ejus fieri poterat, omnia percurri. Erat quidem liber parum aptus legi; utpote nondum compactus, & qualem acceperam: sed illectus paucorum lectione, in quæ forte oculos conjeceram, imperare mihi non potui, ut semel in manus acceptum prius ponerem, quam totum cognovissem, saltem ἐλοσχερῶς. Equidem cupiditate ejus videndi a multis mensibus incredibiliter ardebam: neque dubitabam opus te dignum futurum, hoc est, eo cujus inexhaustam doctrinam, & animi ac styli partem δεινότητι, nemo unquam satis poterit mirari. Præterea sciebam quid possis, quoties justa causa te commovit, quæ etiam infantes solet reddere disertos: neque ignorabam quam benigna materia sit, in eos dicere quos impudentia plus quam canina omnibus bonis reddit exosos. itaque impatientissime ferebam longam adeo tui hujus scripti expectationem. Sed enim, divine Scaliger, omne id quod animo fingere potueram, longe superavit tuus hic ille admirabilis libellus. Quid prius mirer nescio, facundiamne an eruditionem? liceat mihi quæso veram vocem apud te mittere, & quod

& quod sentio, *πάσα τὰ σὰ τὴν ἀνθρώπων φύσιν ὑπεργίρει*, & illam heroicam virtutem redolent, quæ te vulgi mortaliū numero eximit. Erausi sunt isti *παραβλαβεῖν* te irritare? ausi sunt bilem tibi cingere? sed fecerat longa tua patientia, ut licere sibi putarent stercoreis suis scriptis ex illustris tui nominis obrectatione gratiam apud fatuos aut improbos, quibus solis probantur, conciliare. quid nunc dicturi sunt? quid molituri? quanquam stultus sim, si frontem superesse illis aliquam, aut ignominie sensum putem. Memini cum ante annum ad Lipsium scriberem, graviter apud illum queri de injuria literis & virtuti facta ab impurissimo & deterrimo, atque imperitissimo mortaliū Delrio, cum illa de te & de Thuano scriberet. Ac licet ad alienum arbitrium vir optimus & facta & dicta omnia sua [tanta est hominis infelicitas] componere necessum habeat: quin tamē literis suis significaret vehementer id sibi displicere, teneri non potuit. Ego quoties inter ejus sodales sum versatus & sermo de illo incidit, nunquam sine detestatione *τῆς μαρῆς κεφαλῆς* ejus nomen ususpavi: neque honestius de illo sum locutus apud Gonterios, Frontones, & alios *ἡγαπῶν τῶν αὐτῶν ὄργων*, quam nunc ad te scribo. Ex eo conjicies, quanta cum animi lætitia illa legerim, quæ sunt abs te de monstro illo scripta. Sed quid ago? nam adest qui hæc poscit, & finem garriendi tecum facere jubet. Desino igitur & Deum Opt. Max. supplex veneror, servet te literis, Reipubl. & Ecclesie suæ, *γένοιτο γένοιτο*. De *ὀλυμπιονικῶν* catalogo securus esto. mei nominis oblivio me potius capiet, quam ullam prætermittam tibi inserviendi & mandata tua exequendi occasionem. quin id nunc ago ut quæram sedulo, si quid lateat in nostris forulis quod possit tibi esse usui. Vale, & me ama. raptim Lutet. Par. a. d. x. Kal. Mart. c1919c4.

EPISTOLA CCCLXXX.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHHEIMIO.

Quamtu sinceræ voluptatis tuæ illæ literæ, vir præstantissime, mihi attulerint, quas ante menses aliquot accepi, puto non ignorare te. nam qui sine gravi causa occupationes tuas vererer

interpellare, & scirem τὴν πὶ πάντα αἰτίαν. Bongarsium brevi ad rescripturum, cum eo egi pro mutua necessitudine nostra, ut meis verbis quam officiosissime te salutaret, & quantum hoc tuo non vulgari amore gloriarer, tibi significaret. Ex tuis cognovi etiam isthuc famam pervenisse de temerario quorundam ausu, qui τὴν ἡμετέραν ὁρθόδοξον πίστιν σκαυοῦν, & nescio quibus parum validis machinis labefactare paulo ante fuerant conati. Equidem graviter accusarem ipse me, si ullius aut dicti aut facti conscius mihi essem, quod facere posset ipsis animos, aut spem ullā afferre, quasi arte aliqua ἀλώσιμοι essemus. Nunc cum testem Deum habeam παρρησίας meas, qua semper usus sum, cum apud regem ipsum, quoties de eo negotio verba mihi ab illo facta, tum apud omnes alios: demirari satis nequeo eorum impudentiam, qui flecti posse nos persuadere sibi audent. Sed nosti puto os atque ἰταμότητα illius familiar. Accedit veteris cujusdam amici mei exemplum, qui non contentus ire se perditum, de me etiam eos sermones ubique jactavit, quos morat fore gratos illis, quibus suæ non fictæ mutationis fidem facere cupiebat. Hic igitur non dubitavit & præsens & postea literis constantiam nostram persæpe sollicitare, aliisque auctor esse, ut idem assidue facerent. Confido equidem in bonitate Dom. J. Christi, non magis aut hunc aut quemcunque alium profecturum in posterum, sive apud me sive apud meos, quam profecerunt hactenus, sed fero tamen animo iniquissimo licentiam mentiendi istorum hominum, qui putant sibi licere quicquid libitum fuerit fingere, ac pro vero apud veritatis ignaros, & qui me non habent notum, disseminare. De potestate mihi a te facta utendi adhuc Arabico libro, quem beneficio tuo primum vidi, ago tibi gratias maximas. Omnino remissurus illum fui hoc mercatu, nisi prorogatum mihi tempus fuisset. cum usus fuero, statim remittam: aut si propter rei difficultatem & occupationes lentior fuero, admonitus a te, sine mora fidem præstabo pactò. Vale nobilissime vir. Lut. Paris. a. d. vi. Kal. Mart. c. 1535. Vetre-
res meas in Persium recitationes, quas in auditorio Genev. habui,
nuper

nuper edidi: opus tyronibus elaboratum, non doctis, sed tibi, qui doctissimus es, quia tum nihil aliud ad manum erat, quod tibi mitterem, & ita moris est, accipe quæso *καὶ ἔσθ' ἡμῶν*, quod mitto tibi exemplar, & æqui boni consule.

EPISTOLA CCCLXXXI.

JOSEPHO SCALIGERO.

VIr illustrissime, cum ex inopinato hæc mihi oblata est facultas, id agebam ut alia via literas ad te darem: quod & facturus sum Deo propitio post duos ad summum dies. tradam illas Temporario qui regiam pecuniam isthuc mittendam curat, & amplissimi Buzenvallii negotia heic procurat. Accipies per illum cis dies paucos Eusebium *Ἐμμελίτην* Episcopi, qui hoc munere te donavit. Accipies etiam Persium nostrum, ante aliquot dies ad umbilicum perductum: de quo aliis literis plura: est enim ejusmodi hoc munusculum, ut tuum conspectum valde reformidet. Misi isthuc aliquot exemplaria, quæ spero brevi in manus tuas esse perventura. At Dionem Chrysostomum post longam adeo expectationē tandem acciperis spero cupio. Et velim, nisi grave est, ejus me facias certiore. Scripsi nuper de libello a me in bibliotheca invento, qui continet *ἑλεγχὸν ἀλυμπωνικῶν* & quædam *ποικίλονται*: de quo voluntatem tuam exspecto & quid me jubeas facere. Ego his diebus cum longo admodum intervallo Arabicos libros revisissē, impetum cepi, exercendi mei causa, transferendi in Latinum sermonem Geographum Arabem: & statim operi manum admovi. Itaque totum ferme primum clima absolvi: nisi quod vacua multis locis spatia sunt relicta, ignorantia mea *μυρίατα*: quam tu solus potes sanare, velis modo. quod si per te licet, de nonnullis tecum proximis literis agam: doceri enim cupio, & doceri a te. De Albatecnio scito non cessasse me: sed exrare nusquam apud bibliopolas. Itaque cum hac via non succederet, aliam sum aggressus: egi enim cum insigni Mathematico & viro pio Abelmio, ut sui codicis copiam tibi faceret. quod sine ulla tergiversatione promisit facturum, Vellemus aurem & serio curabimus. Vale illustrissime virorum. Lutet. Par. iv. Non. Martias cio dcv. Ad am-

plissimum Legatum & τὸν αὐτὸν Heinsum literas gum libris sum hodie vel cras daturus. Equidem si paterentur gravissimæ occupationes tuæ, frequentiores tuas optarem: ut hoc unum intelligere valere te. quod ut facias, assidue Deum Opt. Max. veneror.

EPISTOLA CCCLXXXII.

C A R O L O L A B B A E O.

PRIUSquam me totum accingo scriptioni illi, de qua heri locuti sumus, & quæ dies aliquot meas omnes horas occupabit, placuit quod superest de ratiuncula expungere, & fidem meam apud te liberare. memineram enim in tuo ære esse. Accipe igitur quod tibi debeo, aut ut melius dicam, quantum vires meæ ferunt, ut tibi nunc solvam: nam alias ἔνδεον εἶναι, meliora exhibebimus & uberiora. Quæstisti a me, quid sibi divinus vir velit, cum scribit, verba Apostoli D. Pauli ἐν μέρει ἰορτῆς sic esse accipienda, ut vox μέρⓈ significet tractatum, quod Perek, aut chelek, id est, μέρⓈ Thalmudistis dicitur. Ego vero non miror facessisse hæc verba negotiū tibi, hoc est, ei quem meliora studia tenent, quam ut in nugis R.R. tempus perdas. Equorum putidissimis scriptis [paucos magistros excipio, & omnium maximum Mosem Rambam, quem ego cum paucis demiror sic ut nihil supra:] si qua utilitas capi potest, (& potest sane) ad professionis tamen tuæ homines nihil admodum genus hoc literarum pertinet. Atqui etiam illorum qui Hebraice docti sibi videntur, multos scio fore, qui illa non capiant. Hoc autem vult noster magnus doctor: cum dicit Paulus, μὴδεὶς κελεύει ὑμᾶς ἐν μέρει ἰορτῆς, idem esse ac si diceret: nemo de vestra pietate statuatur a tractatu magistrorum super observatione festorum. hoc autem est dicere: nemo exigit a vobis observationem eorum præceptorum, quæ libris doctorum continentur, capite de Festo die. Hic sensus quem indicat Scaliger, & qui mihi quoque perplacet, ut omnia illius. Ergo μέρⓈ, ut scribit, erit פרק vel פרק but illud potius: nam minores & Thalmud partes vocantur a magistris מפרק. vocatur & Halakim, quod idem est: sed ἰδίως & magis usitate perakim. Longum faciam si incipiam dicere, quid sit in Thal-

Thalmud מסכתא sive Δευτέρα, unde δευτέρα, in vestris etiam libris: aut quid סדר aut סדרית, quo nomine dictæ sunt sex partes, quæ totum illud corpus absolvunt: quid מסכתא in quas dividitur vario numero una quæque partium, quas diximus. At Massæthoth secantur singulæ in sua capita, quæ ipsi, ut dixi, Perakim appellant. Quare Apostolus cum dicit ἐν μέρει εὐαγγελίου ἢ νομιμίας, alludit ad duo capita Rabbinicæ superstitionis, cujusmodi sunt hodieque multa in septimam & octavam Massæthoth II. Seder relata: quarum alteri nomen est סדר מסכתא, Tractatus de bono die, (εὐαγγέλιον ita vocant:) altera inscribitur מסכתא ראש השנה Tractatus de capite anni, harum duarum Massæthoth & reliquarum fere omnium II. Seder. & capita sive Perakim singula ritus explicant ut plurimum παραβολαὶ Ἰουδαίου, quas vetustissimi Judæi Legi Dei ut pannum purpuræ affuerunt. Quare nihil verius quam quod observat eo loci Scaliger, B. Paulum eo alluisse, cum illa scriberet. Ab eadem voce Perek, quod pæne oblitus eram, nomen invenerunt illi Αρχιπρεσβύτεροι, quorum meminit Justinianus in Novellæ de Ebræis cXLVI, quo ex loco apparet inter Doctores sive Expōsitores Legis fuisse, qui vocarentur πρεσβύτεροι, quasi dicas μελετῆς, quod particulatim capita doctrinæ exponerent, aut coram populo legerent. Horum decani vel primicerii Justiniano dicuntur Αρχιπρεσβύτεροι. Ipse explicat πρεσβύτεροι τυχόν ἢ διδασκαλοῦ Pythagoræ legem, de qua alicubi mentionem fecimus, (nam & de hoc quærere te memini) in nostro de Critica tractatu fusc exponimus. Extrat apud Synesium in Dione, quod pulcherrimum est illius melitissimi scriptoris opusculum. De subscriptione illius Critici, qui Vegetium recensuit, multum te amo. Differemus in eodem opere de toto illo genere multa, & quæ observavimus eodem spectantia in medium afferemus. velit modo εἰ ὑπὲρ ἡμῶν, ut instituto pridem operi colophonem aliquando imponamus. Habes credo ad omnia. Nunc illud accipe οἷον ἐξ ἐπιμύσεων, Adeo verum est, quod scribit Scaliger pag. 102. חמריהם vocem, quæ creaturas proprie significat, ex usu Hebr. homines signare κατ' ἐξοχὴν, ut manarit eadem

eadem phrasis & in alias Orientalium linguas. Nam in Geographia Arabica sexcentis locis frequentiam urbium ita designatam invenimus, ut dicat auctor esse in eis *mukas* מוקות *κτίσις* creaturas: hoc est homines. hinc illud etiam illustrandum Marci xvi. 15, *annuntiate Evangelium πάσις κτίσις*. Atque hanc elegantiam vernacula nostra lingua, ut scis, retinuit. Poteram his alia adtexere, quæ strictim a maximo virorum indicata non omnes, qui legent, intelligent. Sed de omnibus cum voles, *σύμα τοῦς σύμα*. Vale ὁ ἀντάδελφον ἐμοὶ κέει. In Musæo v. Eid. Mar. *σις* 15 c v.

EPISTOLA CCCLXXXIII.

DANIELI HEINSIO.

Persium tandem mitto tibi, juvenum doctis. Persium dico ea mole commentarii a me oneratum, ut quod jam ante scribere memini, operis me serio pudeat. sed scito *ἀκροασεις* eas esse, quas ante multos annos in Academia Genevensi habuimus: cum præclarum illum poetam frequenti auditorio exponeremus. Putabam cum illa prælo subjecti, xx plus minus foliorum opus futurum: qui numerus præter opinionem meam mire auxit. Quare hoc primum te oro, liceat mihi de te vetus illud Lucilii usurpare; Persium mea nolo legere. hac exceptione vos doctos summoveri comiter volo, ne hæc putetis esse vobis scripta, quibuscum nihil heic mihi negotii est: Quod nuper scripsisti de epistola ad Perronium, vehementer sum admiratus pervenisse eam usque ad vos, quæ non alia sine scripta esset, quã ut uni illi ad quem fuit missa innotesceret. Qui nesciunt quæ mihi occasio scribendi fuerit, quæ bonis viris typis edendi, & quodammodo publicandi privatam scriptiõnem, si non possunt non mirari factum, & fatuissimæ vanitatis nos accusare. Quid enim in illa infelici charta publica luce dignum? itaque postquam scivi ad magnum Scaligerum eam fuisse missam, tibi quæ & aliis istic lectam, erubui & vehementer dolui. Te igitur etiam atque etiam oro, suavissime amicorum, ut patrocinio tuo facta recta existimatio nostra sic maneat: persuadeasq; tibi, atque omnibus confirmes, ~~revocam~~ me gravissimis de causis

ex pa-

ex pastorum hujus Ecclesiæ consilio compulsus esse, ut illa tum ad Perronium exararem: quo semel omnem & Regi & omnibus, qui summa contentione id agebant, spem in posterum præcidere traducendi me alio, de quo cum ne per somnium quidem unquam cogitaverim, nescio qua tamen infelicitate mea factum, ut multis qui de suo animo meum metiebantur, perquam facile hoc mihi posse persuaderi, sæpe sit visum. Itaque spei hujus pleni *ἀλπίως* certi homines negotium mihi exhibebant. qua molestia ut me semel liberarem, commodiorem aliam rationem inire non potui. Pastores vero nostri cum ne sic quidem os obturatum esse intelligerent istis *συνμολογῶντες*, qui de nobis miros toto hoc regno rumores dissipabant, edendi eam epistolam consilium ceperunt. Volui hæc nescius ne esses, ut te patrono; stultissimæ ambitionis istic absolverer. Vale mi Heinſi, & me ama. Lutet. Paris. a. d. v. Eid. Mart. c13 13c v.

Quas ante mensem & quod excurrit ad te scripsi, an acceperis scire cupio. iis literis familiariter tecum agebam de bibliotheca regia nuper mihi demandata: nec non de illa conditione, cujus in prioribus meis feceram mentionem.

EPISTOLA CCCLXXXIV.

J A N O G R U T E R O.

Persum heic a me editum, & meos in eum Commentarios mitto tibi, clarissime Grutere. non dubito miraturum esse te, quod tantulus Poeta tantam commentarii libri molem pepererit. nos quoque ne quid disimulemus, sæpe nostram in hoc opere *ἀπειροτολῶν* risimus, posteaquam sero animadvertimus, plurium longè chartarum opus futurum quam initio cogitaveramus. Olim Genevæ cum essemus, pulcherimum eum poetam frequenti auditorio accurate exposuimus. hinc illa scripſionis hujus prolixitas: quæ te profecto offendere non debet, doctissime vir: quia non tibi neque tui similibus, *πολλὰ γὰρ δεῖ*, ista scripsimus: sed tironibus rudibus & indoctis. *καὶ πᾶσι μὲν πᾶν*. De Chalcondyla quod exſpectationem commoves, vide quæſo ne nos ea spēs destituat. est enim

K k k

scri-

scriptor dignus qui Græce legatur. Etiam de ~~tactis~~ consilium laudo. teque hortor ne in eo quod præstare ipse potes delegatione utaris. nam noster quidem Rigaltius in foro regnum obtinere præoptat, quam hedera frontem præcingi. non quo literas non tanti faciat quanti par est: est enim vir doctissimus: sed quia vulgo sic persuasum multis apud nos est, ~~τῶν ἀγαθῶν Μένους~~ nihil commune esse cum causidicina. De codice Arabico beasti me. ~~Αἰακίτης~~ tuas politicas avide exspecto, ut omnia tua quæ ad nobilissimum Bibranum scripsi, fidei tuæ commendo. Vale. Lutetiz. Paris. a. d. v. Eid. Mart. c1513c v.

EPISTOLA CCCLXXXV.

JOSEPHO SCALIGERO.

PAUCIS diebus multas epistolas ad te dedi, vir maxime: Solco enim ut quæque offert se vel scribendi occasio, vel literas isthuc mittendi facultas, operæ non parcere. Duos fasciculos dedi Arsenio, totidem Temporario. item alios aliis. unum ei qui in arc tuo est, quem puto virum probum, sed intentui re. itaque flagitatore opus ne sit vereor. Ego tuas ita accipio, ut Dionem acceperis necne adhuc ignorem: quod ideo solum cupio scire, ut cum eo agam cui est a me traditus, si fidem non servavit. Persium nunc mitto, non ut legas: ~~ὃ γὰρ τὴν φωνὴν ἔχει~~: sed ne officio meo defuisse possim videri. Olim cum Genævæ essem non levi operæ cum poetam auditoribus meis exposui. inde illa tanta libri moles: quam nolim te offendere: non enim profecto tibi, quid dico tibi? non mediocriter doctis eam operam navavimus. quare bonum factū, ne illa tu attingas, quæ nihil ad te. De itinere meo isthuc proximis literis plura ~~ἐν τῇ ἐπιστολῇ~~, qui te servet, maxime virorum. Vale Lutet. Par. a. d. v. Eid. Mart. c1513c v. Peto a te ut quas Drusio scripsi cures mittendas cum adjecto libro. omnes heic tuam contra Serrarium lucubrationem exspectamus. De Eusebio Pontaci qui nuper obiit, sæpe jam scripsi. Paraveram libellum hoc titulo, De Satyrica Græcorum pœsi, & Romanorum Satira. Sed casu quodam dilata est ejus editio. ex ipsa epigrapha satis intelligis, quan-

quantum ex his scriptis profecerim, nam unica mea admonitio
excitavit me, ut illum librum scriberem.

EPISTOLA CCCLXXXVI.

CYRADO RITTERSHYSIO.

PVto accepistete, vir clarissime, quas ante mensem unum aut al-
terum ad te scripsi. respondi tum & iis quas Francofurti scri-
ptas a te acceperam, & iis quas post casum illum tuum memorabi-
lem ad me dederas. agebam, quod & nunc quoque facio, plane ex
animo Deo Opt. Max. gratias, quod te ex tanto periculo servasset.
Sed quoniam nondum penitus confirmato corpore eras, cum illa
mihi scriberes, cupio ex tuis cognoscere quomodo postea tecum
factum. Non autem dubito, quin ea res inceptum tuum de e-
dendo Isidoro Pelusiotâ tardaverit. Itaq; hoc quoq; negotium, uti
se habet, ex tuis opto cognoscere. Ego Persium hic edidi cum vete-
ribus *expositorum* meis, quas Genevæ ante multos annos habui, cum
frequenti auditorio illum Poetam exponerem, quod ideo comme-
moravi tibi, ut prolixitatem commentariorum ne mireris, nosti
enim libertatem commentationum ejus generis, quæ non aliud
spectant, quam ut rudiorum studiis consulatur. Tale est nostrum
hoc scriptum, quod ad vos doctos nihil pertinet. Quod igitur mu-
steum librum ad te mitto, non ita insano ut velim illum a te legi:
sed ut memorem me tui & amantissimum tibi probem. misissem &
ad clarissimum virum Scipionem Gentilem exemplar, nisi intel-
lexissem factum id jam ab optimo & amicissimo Bongarsio. Velim
nisi grave est illum verbis meis salutes: nunc enim scribere non
poteram, facturus brevi *ὡς τῶ Θεῷ*, qui vos servet & c. publicæ
literariæ quam diutissime. Vale. Lutet. Paris. a. d. v. Eid. Mart.
c1313cy.

EPISTOLA CCCLXXXVII.

DAVIDI HOESCHELIO.

ETiam antequam tuas acciperem Idibus Januarii datas, incogi-
tantiam meam animadverteram: qui cum ea maxime occasio-
ne ad scribendum tibi appulissem animum, ut de recenti munere

gratias agerem, propositi tamen effem nescio quomodo debitus. Non dubito, quin hujusmodi *μη μόνον ἀμαρτήματα* familiaria mihi sint, cum literas ad amicos exaro: cui negotio non aliud fere tempus impendo, quam quod curis aliis possim surripere. Itaque æquitate animi tua heic mihi opus, ne in crimen culpa mihi veritat, quam imprudens commisi. Namequidem tuas in Syrachum vigiliis tanti facio, ut autor tibi sim, teque adeo orem, ut *πᾶν* diligentiam ad reliquos ejusdem generis libros illustrandos adhibeas. quæ tibi sententia si sedet, offero tibi Regiæ bibliothecæ opes, quarum esse promum condum Rex optimus nuper me jussit. Quod si hoc otio (si tamen otium dici potest vita adeo quotidie occupata) diutius frui Dei Opt. Max. benignitas nos sinat, dabimus operam, ut quæ adhuc latent multa præclara vetustatis *νεμελίας* in lucem proferantur. Procopium edi a te quam primum opto. De Polybio scripsi nuper ad nobilissimum Velsrum, ad quem literarum nihil nunc dare possum. Tu nisi grave est, meis verbis illum salutaris. Persii nostri unum tibi, alterum ipsi mitto exemplar, quæ velim ita accipi a vobis, non tanquam lectione vestra dignum existimem opus illud: sed ne officio meo hac parte vobis defuisse videar. Olim cum Genevæ essem, impensioræ curæ eum Pœtam publice exposui. hinc illa Commentarii moles: quam apud præstantissimum Velsrum, si me amas, excusabis. Vale. Lutetiæ Parisiorum. a. d. v. Eid. Mar. c10 10 c v. De Privilegio sic habet: Creatus est superioribus diebus a Rege non Cancellarius quidem, sed *σφραγιστὴς* tamen alius præter illum priorem, de quo ante ad te scripsi. is est Silerius, apud quem videmur gratia aliquid posse. Ille igitur, cum munere suo fungi incipiet, quod nondum facit, preces meas scio haud difficulter admittet.

EPISTOLA CCCLXXXIIX.

DANIELI HEINSIO!

PRæstantiss. Heinsi,

Accepi jam nunc divinam tuam orationem, quam misisti. quod si prius illam non legissem, quid de illa judicem, hoc est, admiranda-

mitrationem meam de elaboratissima illa descriptione tua significare nunc non possem. Simul enim fasciculus ille est traditus, & hæc ἐξ ἡμετέρου scribeandi istuc occasio est oblata. Sed jam aliquot dies sunt, cum magna diligentia frustra quæsitam, ope Labbæi nostri tandem inventam cupidissime legi. quid quæris? γὰρ βέβαιον ἔχει εἰσαρπάζει. nihil enim heic ab alio occupatum, omnia tua: qui mirus es artifex dicere κατὰ γένος. nam ὅτι πάντες quidem λόγους scripsere & scribunt quotidie multi: sed ut tu scripsisti, hæcenus profecto nemo. Sed de hoc scripto tuo & aliis brevi plura, nam, nunc quidem iniquis excludimur temporis spatiis. Deus te servet, ô literarum spem alteram, & mihi amorem tuum. Vale. Raptim urgente puero: qui literas flagitabat. Lut. Paris. x. Kal Maij. α' 5108 v.

EPISTOLA CCCLXXXIX.

JOSEPHO SCALIGERO.

Illustrissime Scaliger, mitto tibi promissum ante aliquot septimanas veteris scriptoris αἰ. Ὀλυμπιοναῶν libellum. optavi posse cunctas illas ἑρμηνείας tecum communicare: sed inciderunt causæ graves, quæ με ἐνέδυσαν τῆς ὁρμῆς. Spero non ingratam tibi neque alienam ab incepto tuo fore eam descriptionem. Mihi quidem hoc gratius nihil posset contingere, quam si ulla in re operam meam tibi esse, utilem animadvertero. Velim, certe persuasissimum habeas, non aliam fidem, imo pietatem in exsequendis tuis iustis adhibiturum me semper, quoties aliquid imperaveris, quam quæ eum deceat, qui te alterius parentis loco pridem veneratur. quare si quid est quod curari heic velis, ἐξαῦθα μὴ καὶ δε νόω, mihi iussa capessere fas est. Neque vero occupationum mearum rationem habueris: omnia enim lubentissimo animo δύνεω τῆς οὗς καλεῖσθαι γήνω. qui non sunt hoc modo adversum te affecti, eos ego nunquā dignos putavero, qui inter γνησὶς παιδείας ἐργασίας nomen profiteantur suum. Vtiham majus aliquid tua causa possem: scires quam sis mihi ἀντίψυχον. De libris bibliothecæ nostræ sedulo operam dabimus, ne cupiditatis tuæ parum rationem habuisse posimus videri.

Kkk 3

Id ve-

Id vero tanto facilius mihi futurum, quia praesto est Labbeus noster, ad omnia paratissimus quae tibi fore grata cognoverit. Exquiritam illius eruditionem testantur chartae, quas tibi mitto: sunt enim manu ipsius e malo libro quam fidelissime descriptae. contulimus siquidem, & studiose ἀπὸ χειρὸς ipsius cum autographo contendimus: ut de fide lectionis dubitare non debeas. quod si quaedam occurrant mendosa, [occurrant autem nonnulla] scito non aliter in Regio codice esse scriptum. Stat vero sententia nobis, mihi inquam & optimo juvenum & tui observantissimo Labbeo, communi opera πάντα διφώνη καὶ πάντα λίγον αὐτῶν, quo aliquid inveniamus tuis inceptis accommodum. Haec quidem mihi ita exquisitum se obtulit, quod tua putem interesse ut videres: nisi forte quaedam de ratione anni excipias, cuius generis multa offendimus. De tuo divino in Serrarium libello egi nuper gratias, non pro sensu quidem animi mei, sed quantas potui tamen maximas. Bone Deus, quam sum ego captus lectione illius? & negabit aliquis προβλεβῆς istos fuisse cum te provocant? negabunt θεῖοι τοῦ πᾶσι? esse? Quae de Pseudogorionide disputasti, saltem ex parte mihi quoque dudum observata. nam Munsteri error, sane pudendus, etiam de voce χύεα nunquam aliter sensi: & apud Graecos Conciliorum interpretes memini eam vocem reperire explicatam. cui nescio an sit affinis Latina *Cura*, apud Corippum, & fortasse alios: est diversa nonnihil notione. Sed Eusebium tuum quando videbimus? nimium moror te. Vale, virorem illustrissime. amplissimo Legato, & charissimo Heinio, nisi grave est, plurimam salutem. Vale iterum. Kal. Maj. c17 13 c v. Proxime eum ad te literas dedi, scripsi & clarissimo Budio, nunc velim scire ipsam, Boissosam & Piazum in eonunc esse, ut certum hominem isthuc mittant. Ego vero id ago, ut idem ille, qui mittendus est, liberet te ejus negotii cura, de quo ad Labbeum saepius, ad me nunquam scripsisti. non enim mediocriter ea res me quoque pupugit.

EPISTO-

EPISTOLA CCCXC.

JOHANNI MEYRSIO.

Acceptandem, hoc est ante paucos dies, quem misisti dono librum, & quam scripsisti epistolam. Videram pridem id syntagma tuum. neque enim potest me fugere quicquam tuorum, & quorum lectione nunquam recessi nisi doctior. Itaque opto tibi omnia fausta ac laeta; ut & quae jam habes in manibus, detexas quam primum: & alia porro suscipias perficiasque, cum publico bono literarum, & laude ingenii tui. Nos Persium nuper edidimus; cujus exemplar unum, tibi destinatum, nescio quo casu tam diu haerit inter manus meas. Mittam vero eis paucos dies ad amplissimum Buzenvallium: quem confido curaturum, ut tibi tuto reddatur. etsi non tanti operam illam nos quidem facimus, ut legi nostra a te velimus. Tironibus enim illa scripsimus, non viris doctis: qui melius ista per se capient, neque opera nostra habent opus. Cras Temporario, qui Domini Buzenvallii res haec procurat, cum librum *ἔνθ' ὅω* sum traditurus. Tu ita accipe levidense munusculum, tamquam ab eo profectum, qui se a te amari maxime faciat. Vale. Lutetiae Parisiorum, VIII. Eid. Maji MDLXV.

EPISTOLA CCCXCI.

JOSEPHO SCALIGERO.

Ternas jam scripsi tibi, virorum inlusterrime, posteaquam libellum tuum accepi: cujus lectione adeo expleri nequeo, ut ponere de manibus non possim. *ὃ ἔ' πλεον τῆς παιδείας! ὃ τῆς τῶν ἁγίων χειρημάτων δυνάμεως!* quam magis lego, tam magis stupore & admiratione rapior. cogito enim quo ex fonte rivus hic manavit. neque dubito Eusebii tuum omnium mortalium spes & cogitationes longe superaturum. Opto atque adeo assiduis precibus Deum veneror, det tibi, ut illi operi colophonem quamprimum imponas. Equidem diligenti tuorum lectione hoc video affectus, ut animi tui mentem melius quam vulgus hominum capiam. In hoc quidem certe libro tuo licet mihi *περιπεύω* & me vendicare: ago enim apud amicos *καθηδόνον* & proscholum, qui *τοῖς ἀμυήτοις* mysta-

mythagogum me præbeo τῷ πῶν παρόντων ὄργανον. En erit ille dies, cum cupiditate operis, quod premista in diu, nos levabis? Puro accepisse te τὰ πρὸς τῷ ὀλυμπιονικῶν. octavus hic dies cum Temporario fasciculus est traditus! Ego tuas expecto, brevi plura scripturus, volente numine. Vale & ὡς ἐπαρμόζειται Ἀγβιαίης τῷ ἀρδῶν τὰ πρῶτα. Heinsum V. C. salvere jubeo. Scripsi raptim Lut. Par. VIII. Eid. Maj. c15 15 c v.

EPISTOLA CCCXCII.

FOPPIO AB AJSSEMA.

SAlmurium te profectum esse intellexeram ex tuorum popularium sermonibus, qui nuper cum inde reverterentur, salutem mihi abs renuntiaverunt. deinde tuas accepi, quæ mihi, ut omnia semper quæ à te veniunt, facere gratissimæ. Gaudeo atque adeo tibi gratulor, quod familiaritatem consecutus sis nobilissimi illius atque omni laude dignissimi viri, de quo ad me scribis. Nullus dubito, quin ex illius sermonibus doctior semper sis rediturus & melior. Itaque antor sum tibi, ut quantum res tuæ ferent, eam potissimum Galliarum partem probes, eam inhabites, ubi nobilis ille, qui tuæ fidei creditus est, pietatem simul cum lingua possit addiscere: quod isthic commodissime illum facturum esse, habeo persuasum. Sed hæc tu melius statues, doctissime Foppi: quem scio ego non minus a prudentia instructum, quam pietate ornatum & doctrina. Vale & me ama. Lutetiarum Parisior. rv. Eid. Majas. c15 15 c v.

EPISTOLA CCCXCIII.

JOSEPHO SCALIGERO.

HEri tuas accepi v. Kal. April. datas. Jam ex aliis quas ante paucos dies accepi cognoveram, Persum & quicquid est quod tibi curandum Temporario tradideram, probe fuisse curatum. quod gratissimum mihi vel eo nomine fuit, quia Eusebium Aquitanicum video tibi non displicere. Doleo vicem illius viri, qui magnam dubio procul percepturus fuit, si vixisset hætenus, ex æquitate judicii tui voluptatem. Equidem existimo non infelicem ab eo positam in eo operam, ut Chronicum Eusebii legeretur quale

quale ab Hieronymo est olim publicatum: sed quale ab ipso Eusebio debuerat concipi, hoc vero est quod a te uno exspectamus. Sed bene Deus, quid est quod scribis longe adhuc abesse te ab operis fine? ut video, omnes omnium bibliothecarum opes in hunc thesaurum paras coniecere. quod etsi vehementer & probo & laudo; expectationem tamen adeo longam esse, fero molestissime, sed animum si possumus obfirmabimus. Quae scripsisti de Perisanis nostris nugis, movereat me ut a te profecta, nisi ipse iustum pretium ei scriptioni multo ante statuissem apud me. neque unquam a sententia mea dimoveri me patiar. Veterum notarum quas adjeci eclogarum te fuisse, non sciivi, non dissimulaturus alioquin si rem habuissem notam. De tuis Graecis versibus quas agam tibi gratias nescio. rem certe fecisti mihi longe longeq; gratissima, cupio iterari libri ejus editionem ἐμὸν *Charles & Jean Le Duc* διπλωμάτιον, ut sit locus meum de tuis versibus iudicium exponendi. De tuo in Serrarium libro scripsi nuper: sed quasi recens allatum adhuc habeo in manibus. quam magis lego, tam magis admiror. Abraham ille Judaeus, quem laudas, & unde tam multa describit Drusius, ubi sit editus velim significes; nam ego nescio, neque heic habeo a quo discam. De Dione tibi reddito cognovi jam ex ternis tuarum, vellem diligentiam tuam imitatus fuisset Heinsius ὁ *Εὐβοῖτης* *varias*. Adhuc enim ignoro quid eo exemplari sit factum, quod Beisio tradidi ipsi mittendum. ideo autem rescire id cupio, quia non ita ante multos dies narrabat mihi aliquis, haerere adhuc illum librum Rothomagi. Veterem libellum *Ἐὶ δὲ λυμπονίαν* scito pridem esse traditum Temporario, & puto jam tibi fuisse redditum. descripsit Labbaeus noster, qui in cultu & reverentia tui mecum certat, ut *Ἐὶ πρὸς τὸν* *or* videatur velle ἀμφιβητῶν. Hæc una est inter nos æmulatio. Si quid in venero quod tuis inceptis putem fore conducibile, confide eo te non cariturum. Cl. V. Vulcanii Cyrillum & Procopit *Ἐὶ πρὸς τὸν* quando habituri simus, velim a te certior fieri, Vale. *Lutet. Par. 17. Eid. Maj. 1110 c v.* De schedis Latinis Alcorani iudicio tuo tandem major ex parte inventis, proxime tecum agam pluribus. Deus te servet.

tionē ignota. ~~scio~~ scio esse montem Arabibus: & tamen quid faciam illa voce statim initio sectionis II. clim. III. nescio: nisi quod hoc scio, etiam alibi ita positam legi in eodem libro. Sexcenta sunt talia. Sed moror te. *Valer' μὴν αὐχίμα*. Deus tibi annos Nestorcos, IV. Eid. Jun. C1313 CV. Legebam superioribus diebus apud Baronium in anno Domini ccccxv. fabellam oppido lepidam, in qua plura sunt vocabula Syriaca: quorum partem facile assequor, partem non satis capio. Vtinam in Eusebianis tuis locus occurrat attingendū illius *περὶ τῶν* historiarum: sin est aliter, esto, *διόμαί σου χαλταίνεις*, hoc argumentum unius epistolae ad nos tuar. viden' os æneum, frontem ferream mihi esse? qui te tam multa non dubitem rogare. Tu vicissim jube, & si quid me vis tua causa curare, impera. potes enim.

EPISTOLA CCCXCV.

FRANCISCO VERTUNIANO.

Monsieur, ce mot est pour vous advertir, que j'ay fait tenir à Monsieur Scaliger celles, que m'avez envoyé. Je desire en chose plus grande pouvoir estre employé pour vostre service & le sien. J'ay esté grandement aise de voier ce que m'escrivez de luy, lors que m'envoyastes la vostre autre me la recommandant fort. J'estois en peine, que ce pourroit estre n'apprehendant moins ses incommoditez, que je fay les miennes & de ma famille: pour le respect, que je porte a son Auguste non envers moy. Si j'eusse sceu le subject duquel luy escrивiez, je luy eusse escrit aussi de beaux contes sur ce propos. Car la partie a esté dressée pour luy & pour moy ensemble, & pour ce que j'estoy sur les lieux, on m'a attaqué le premier comme pour fonder, quelle esperance il y auroit. Un des Lojolites vint a moy, il y a plus d'un an, me dit qu'il avoit proposé a sa Majesté de l'appeller mon dit Sieur: & qu'il estoit facile, pourveu qu'il creut conseil & conclust se faire Chretien. Hæc sunt *τὸ θρησκ. πρῶτον*: ad quæ obstupui, neque dissimulavi quid de tanta insolentia sentirem. Sed quæ postea secuta sunt, magis eorum montem mihi aperuerunt. Longum sit narrare quid

moliti sint homines confidentissimi, ut mihi persuaferont mercede non lucere. Tandem sensere quam fuerint impudentes, qui ausi essent *οὐκ ὀφείλουσιν ἡμῶν τὸν πόνον*, his nixam radicibus ut concuti acceperat τῇ *χαρίτι* & *Θεῷ*. Quant au tesmoignage que Monsier Scaliger rend en ses lettres de mon aage & de mes estudes: pour l' un je l'advuoë a demi: car un homme de mon aage n'est guieres loing de vieillesse si il n'y est du tout porté. J'en suis né l'an 1559. 8. Februrier dans Geneve, ou mes bons pere & meres' estoit retirez de Gascongne ayant failli d' estre brusses a Bourdeaux. Mais quant a l'autre point, c'est a mon grand regret, que je ne puis advouer vel *millesimam partem eorum, quæ divini illius viri amor mihi tribuit*. Mais il faut se contenter de ce peu, qu' il a pleu a Dieu me donner & de dons naturales & de commoditez pour estudier. Car ayant institué par mon pere homme tres capable, mais tres-occupé es affaires de l' Eglise, a laquelle par la grace du Seigneur il a servi heureusement en Dauphine, & quelques fois esté absent de sa famille deux ou trois ans, chassé, pille presque toutes les années je puis dire avoir commencé mes estudes, lors que âgé de vingt ans je fus par luy renvoyé a Geneve. Ainsi estant *ὁ μαθητής*, & quasi *αὐτοπόσιτος* au lieu de l' erudition que sa bonté de Monsieur de l' Escalé m' attribue, j' ay cette consolation, d' avoir perdu le meilleur de mon aage es persecutions pour la verite, la me moire desquelles m' est plus douco, que miel n' y sucre. Ce m' est assez d' avoir appris de mon pere de ne juger mal des lettres, & admirer ceux qui excellent en icelles: *supra omnes vero, atque adeo supra omnia omnium ætatum ingenia, uno Aristotele aut fortasse & altero excepto, Scaligerum utrumque*. De quibus dum dies noctesque vigilans & dormiens cogito, hoc saltem consecutus sum, ut si quid scribimus, omni contentione ingenii caveamus, ne falsa pro veris scribamus, si modo possumus ad verum pervenire, neque fucam lectori facimus. Mais c'est trop vous tenir sur un si maigre subject. Je finiray donc la presente vous ayant recommandé a la garde du tout puissant, & offert mon humble service tant à vous

Vostre humble & tres-affectionné serviteur

A Paris, ce 12. Jun 1605.

DANIELI HEINSIO.

EPISTOLA CCCXCVII.

E F D E M.

L11 3

π τὴν ψυχὴν. Censeo tamen, parcas tibi: quando in tuo capite prope unico omnes literarum Veneres periclitantur. Ego mittam tibi cis paucos dies, volente Numine, opellam librorum duorum, cuius titulum ex Proleg. in Persium fortasse notum habes. hui! dicces, tantum verborum de re tam levi? sic est: posteaquam enim persuasisti mihi, eam qua apud Persium usus sum πολλοῦ τὴν τιμὴν non fore inutilem, verbis non parcere constitui, & horum in scribendo rationem habere semper. Ita factum, ut ex argumento Prolegomenon (sic enim initio constitueram) duo libelli nascerentur. quorum editio adeo elegans & venusta, ut lenocinso alio non sit opus. Amphitheatrum honoris, librum sacerrimum, non dubito vidisse te: de eo quæ sint istic hominum iudicia, scire ex te cupio. non dissimulabo apud te gaudium meum, cum intus nomen incidi, spero enim fore te memorem: sed de his brevi fortasse plura. De mea istuc professione scripsi nuper ad magnum heroa: nempe sententiam mutare multis de causis sumus coacti, & iter differre cui nos jamjam eramus accincturi, aliquid bibliotheca potuit, ne tam cito tam longe abirem. sed graviore alia causa fuerunt: de quibus nunc scribere non vacat. Sperabam me in reditu ducem tibi futurum itineris in Gallias, nunc quid consilii tibi dem, non satis scio. cum præsertim raptim hæc scribam. illud spondeo adventu tuo nihil mihi possit antegratius contingere, aut expectatius. sin istic adhuc moraris, filiū ad te mittere constitui cō bono Deo. Sed de his brevi proximis literis. Vale. v. Eid. Quint. crō 19 c.v.

EPISTOLA CCCXCIIX.

JOSEPHO SCALIGERO.

NVdins quintus accepi tuas: longe illas quidem, ut semper, gratissimas, sed in quibus tamen illud mihi molestum fuit, quod te libellum ~~est~~ *est* *castrovi* necdum accepisse significabas. hoc me male habet: quoniam cum temporis rationem in eo, motus causam invenio. Quare si quod opto evenit, & voti huius factus es compos, velim me hac cura liberares. in re quidem non magnum periculum; si moram excipias: cuius tu in hoc negotio non es impa-

impatientior quam ipse sum. *παισι γὰρ πάντας ἐμὰ πρῆμματα.* Sin aliter
 acciderit, dabimus operam ego & *πανάεστοι* Labbzus, ut tuz quam-
 primum satisfiat voluntati. In bibliotheca nihil adhuc mihi in-
 ventum, cujus desiderio moveri te admodum putem debere, ad id
 præsertim opus, quod nunc paras. Mathematica nonnulla de anni
 ratione in aliquot libris offendi : & in his procul dubio quædam
 non pœnitenda. sed tamen ejusmodi opinor, quæ magno tibi esse
 usui vix queant, si jusseris, agam tecum de illis accuratius, proxime
 cum ad te scribam, *οὐὲ γὰρ τῷ Θεῷ.* Vidisse te non dubito Stygii cu-
 jusdam canis amphitheatrum honoris. eo Saranico libro nos quo-
 que vocamur in partes. quanquam equidem, si maxime ambitio-
 nis fermento turgorem, non alium gloriæ cumulum optaverim,
 quam ut dignus possem merito videri, qui tecum nominarer : quæ
 honorem scelestissimus ille Loiolita persæpe in ea scriptione mi-
 hi detulit. *τῷ καὶ κύνει γαίῳ αὐτῶν ἔχοντι τῷ ἀντύῳ ποροῖται μοι δο-
 κῶ. τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ μαδῆναι μετὰ (ὕ, ὡς ἐρῶ κεφαλῇ, ὑπερβολὴ τοῦτο γ' ἐστὶ
 πικρὴ ἀχρεΐφρεσότης. τὸ δὲ ἀξιοῦν ἀπὸ μίας τύχης ὑπὲρ ἑκατέρῃ, εἰ μὴ ἡρι-
 αμβον ὡς εἰδὲ ἐξ ἑαυτοῦ νομίζω, πᾶς τῷ φρεσὶν εὐέχει δοξαίμην;* Miror ta-
 men quis sit hic furor, quæ rabies, quietos homines atque *εἰρηναίους*
 sine causa invadere atque ad certamen provocare. Possem hæc
 facile contemnere, nisi securo somnum adimat illa cogitatio: qui
 talia dicant scribantque, hos quid censendum est moliri? aut quis
 potest dubitare? homines Cerbereos nihil nisi flammam & ferrum
 meditari. Ego non dubito omnia eorum consilia eo referri: id a-
 gere, id studere unum, id assidue urgere, ut in bonos impetum fa-
 ciant. piorum sanguine, quem pridem sitiunt, οἱ ἀλάστορες καὶ ὀναγυῖς
 proprias maculent manus; *ἀποφράδ* denique illius dici, quæ so-
 la ipsis placet, lanienam instaurent. Scio tamen ab hoc consilio
 quam alienissimum esse illum, cujus recenti beneficio ita feroces
 sunt facti: sed profecto in ea devenimus tempora, ut sit *ἔδν ἀπόμο-
 τον.* Itaque fatebor tibi quod res est: quotidie magis magisque
 commoveri me, ut non tam mihi quam meis metuum, & prospe-
 ctum cupiam. Hoc cum rescivissent Consules Nemausenses, cer-
 tum

tum hominem ad me miserunt cum mandatis literisque, scriptis quam honestissime, ut me suum facerent, persuaderentque mihi ut penates meos in suam urbem vellem transferre. Offeruntur mihi in stipendium annui sexcenti aurei, quæ summa, ut quidem ipsi pertendunt, pluris isthic æstimari debet, quam quicquid est quod a Rege hic præstatur. Addunt insuper de hospitio, cujus gratia libras pendo annuatim in hac urbe 10. Nunquam adeo æstuassem me recorder, atque in hac deliberatione multos jam menses ἐνθὺν κἀπὲρ ὑπὸ ἀμνηστίας ἀγαθῶμαι. Quoties studiorum meorum venit in mentem, hoc est, τῆς παρὰ βιβλίων ἐννοίας, heic vivere, heic mori mihi suave est, & profecto tam longe a te abesse, mortis instar mihi futurum. Accedit magni Mæcenatis mei reverentia: nam ingrati me illi non esse, unica re excepta, certo scio. Thuanus vero ὁ ὑπερμεγας, quo animo abitionem meam sit laturus, satis declaravit superioribus diebus, quum pro nostra conjunctione æstum meæ mentis cum illo communicassem, & consilium ipsius expetiissem. non enim dissimulavit nullo modo sibi videri ferendam, ut de ea re vel cogitarem. Hæc fere sunt ab hac parte: quæ etsi pro eo ac debeo, duco esse gravia; vereor tamen, ne si in alterâ lancem contrarias rationes contulero, facile sit præponderatura. Omitto justissimas metuendi causas, de quibus ante dicebam. certe cum liberos meos, cum uxorem respicio, quid est cur ἐμφιλοχαρεῖν ei loco debeam, ubi neque vivus consulere eorum possum commodis, & moriens in summa solitudine atque amicorum inopia afflictissimam domum sum relicturus? Magni enim illi amici, quorum gratia pollemus, altiore loco sunt collocati, quam ut ἐμὲ οἰχομένῃ meis ipsos conveniendi ulla sit futura facultas: nedum ut in ipsis fore ullum præsidium miseris paratum existimare debeam. Ego ipse duobus exceptis viris optimis maximis, cæterorum συνέλευσιν esse, non semel sum expertus. οἱ μὲν γὰρ παρ' ἐδένεισι, τοῖς δ' ἐδὲν μέλει. Regis liberalitas etsi non contemnenda, propter loci tamen, ut scis, damnosissimi conditionem heredes non multum est adjutura. Est mihi liberorum parvus quidam populus. filios heic in

Dei timore & literis curare instituendos sine maximis impensis non possum, filias si sperem conditiones heic reperturas pro honestate familiae nostrae, quod praescire dictum sit, pro certo sum circumferendus. nam quae alibi luculentae censeantur dotes, cædonum Parisiensium, & tomaclariarum filias vix deceant. Hæc me cogitare & non minoris momenti quam ista sint alia, quæ ne longior sum missa facio, pietas jubet & ἡ φρονιμὴ σὺν γυναικί. Te igitur convenio sapientissime Scaliger, teque per hunc tantum, quo me dignatus es, amorem oro obtestorque, velis ad ἀργύρου punctum temporis fingere te quasi hic sis, & agitata apud te deliberatione ista, consilium mihi impertiri tuum, non enim vereor ne cujus consilii te habuero auctorem, ejus me jure unquam poenitet. Deus te servet fortunæque etiam atque etiam, venerande senex. Lut. Par. vi Eid. Quint. cix io c v. Eduntur heic aureola opuscula tua, quæ Labbæis fratribus quum a te discederent tradidisti. eduntur autem studio, fide & diligentia Caroli Labbæi & Putcanorum fratrum, qui me quoque urgent, ut proverbiorum mihi observatorum centuriam aliquam eodem conjiciam. id enim vehementer cupere typographum cujus opera utuntur. Ego vereor ne arrogantiae crimen incurram, si meas quisquillas tuis margaritis adjungere non crubescam. Quia tamen videtur mihi ratio habenda voluntatis optimorum adolescentum, si per te licet, frontem perfricabo. Iterum vale.

EPISTOLA CCCXCIX.

DAVIDI HOESCHELIO.

DE libello Græco, quem dono a te accepi superioribus nundinis, ago gratias, quam autem mihi sint omnia grata, quæ a te proficiscuntur, non est, quod pluribus tibi narrem, nam & amorem meum in literas, & te quanti faciam confido esse tibi notum. Ego tibi mittam proximo mercatu libellos duos de Satyrica Græcorum Poesi, & Romana Satira. de quibus jam nunc tuum judicium opto cognoscere. Equidem si Dei benignitas nos propius junxisset, tu λόγιος esses τῷ ἐμῷ λόγῳ. nam & ingenio parum fidi-

M m m

mus,

mus, & ita distracti sumus quotidianis impedimentis, ut sancte jurare possim, quæ edimus citius prope prelo subjici, quàm sint a nobis mente concepta. Rapimur enim cupiditate discendi ad legendum potius quam ad scribendum. De Procopio, gratissimum est, quod nuncias. Deus tibi, optime virorum, annos Nestoreos duit. Franciscus Pithœus habet excerpta τῶν Προκοπίου ἀνecdōτων, quæ in potestate olim fuerunt magni Pinelli. Utinam quidem librum integrum posset tibi parare nobilissimus Velserus. sed si id non potest, & Pithœana excerpta placet adjicere, promisit ipse missurum, quando velles. Inveni his diebus in Regia bibliotheca alterum Procopii exemplar, nisi fallor, melius aliquanto illo, cujus exemplum misi. Bavaricum, puto, utrumque nostrum superabit. Quicquid erit, in quo opera mea tibi poterit esse usui, εὐχαρίστω, μὴ καὶ ἄλλοις. omnia postponam, ut tuæ voluntati morem geram. Perge modo, ἡ ἐλάττω ἀνάρται κοσμεῖν, quod fecisti hactenus. Vale & me ama. Lutetiae Parisiorum. xvi. Kal. Aug. c1616 v.

EPISTOLA. CCCC.

HEBELO BRVNERIO.

Quantæ voluptati mihi epistola tua fuerit, vir doctissime, vel ex eo cognoscas, quod eidem lectæ statim responsum hoc exaravi, quamvis occupatissimus: sed facere non potui, quin grati animi hanc cuicunque significationem tibi darem. Ago igitur tibi gratias ex animo pro ista humanitate, quam mihi exhibes. Noli enim dubitare fuisse mihi gratissimum, ea intelligere quæ scripsisti. Pervenerat jam ad manus meas inscriptio libelli adversus me scripti, quæ simul autoris nomen & insignem ejus rabiem præ se ferebat. Miratus sum primo, potuisse reperiri hominem qui nulla injuria, non dicto, non facto a me provocatus, animi causa stilum in me stringeret: tam violenter præsertim, tam furiose, & ἀβολικῶς. mox tamen collegi me, & semel apud animum meum constitui omnium canum latratus contemnere. Itaque neque legi, neque legam unquam scelesti illius vesana scripta. Quid enim mihi cum illo? Serio tibi confirmo, nunquam fore ut obliviscar, homi-

hominem me esse, illum canem, neq; in certamen adeo turpe sum descensurus. Erunt alii, erunt scio, qui meam vicem & ipsum & eos, quorum ille est emissarius, suis coloribus depingant. Ego ad pugnandum convertam animum, paratum jam habeo majoris dignationis antagonistam, quicum in rerum pulcherrimarum disquisitione me exerceam. verum hæc *Θεὸς ἐν γύμνασιόν τ' αὐτῶν*. De itinere quod in Græciam & Asiam cogitas, gratum fuit ex te cognoscere. atque ego Deum veneror, ut te servet & incolumem ad nos reducat. Non dubito fore tibi aliquam vel Romæ vel Constantino- poli occasionem proficiendi in Arabicis; si minus quantum cupis, certe quantum alibi non potuisses. Scis eo in genere nullam rem æque desiderari ac Lexici alicujus auxilium: nullum enim adhuc est editum. Josephus Scaliger, vir divinus, & quem soli spernunt hostes literarum & veritatis, ingens opus confecit: sed de cujus editione quid sperare possimus, nescio. imo hoc potius metuo, nullam admodum tanti thesauri fruendi spem nobis superesse. Ego autem miratus sum persæpe, qui factum sit, ut viri magni, qui eam linguam illustrare isthic ceperant, ab incepto destiterint. quod sane non oportuit factum. & oro te, si quid potes, accende viros doctissimos, quos tibi notos jam esse non dubito, cupiditate operis perficiendi. De Laurentio Archiatro viro clarissimo memor ero, ut si potest fieri tuis commodis aliquo modo consulatur. Vale, & scribe ut coepisti. Lutetiæ Parisiorum VII. Kal. Sext. MDXCV. De Hottomanno quæ isthic jactantur, falsa esse scito. ille in eadem mecum domo habitat, & mihi intus & in cute est notus.

EPISTOLA CCCCI.

CVNRADO RITTERSHYSIO.

SALVE sunt quas periisse putas epistolæ ad me tuæ, quarum novissimis literis mentionem facis, omnes, ni fallor. serius quidem, sed tamen accepi tandem. pro quibus omnibus satisfaciam tibi, ubi primum otii aliquid fuero nactus. Nunc enim raptim & sane quam occupatus *πολύκιπτος* pauca hæc ad te exarabam. Ago igitur tibi magnas maximas gratias, pro jugi hac nostri recordatione &

frequenti scriptione: quæ eo magis obnoxium tibi me facit, quo minus per occupationes hæc meas paria tecum in hoc officii genere possum facere. Mihi crede, si de tuis commodis ageretur, omnia missa facerem, ut animum meum tibi probarem: nunc quæ sum de tua erga me benevolentia certior, eo minus laboro, ut scriptione literarum fidem meam tibi probem. quod semel dicendum mihi fuit, quia sæpe accidit, ut neglecti officii huius jure me possis reum facere. καὶ πάντα μὲν ταῦτα. Carmina tua accepi, credo, omnia, legique magna cum voluptate: etiam illud, quod non ad me, sed ad communem amicum miseras εἰς τὴν θεοσυγῆν Δαιολίαν. Vidisti, puto, Amphiteatrum quod aliquis eorum composuit. non quæro de eo libro iudicium tuum. non ita male te novi, ut probari tibi posse putem ulla ex parte nefarii hominis [sci- mus quis ille sit] partum, blasphemias in Deum & in constitutos a Deo Reges plenum, in omnes bonos contumeliosissimum. Hæ sunt artes Cerberæ illius familiæ, quam non pudet τριτάτοι illud nomen usurpatione sua contaminare. nam quid homines ἀλάστορες movit, cur in magnum Scaligerum tanta cum ἀνασχευαίᾳ, ὑπερβολῇ invehentur? Me vero quod nominatim traduceranti putarunt, non pluris equidem facio quam olim Socrates asinum λαχέροντα. hoc doleo, non eo loco esse me, ubi possum μετὰ πειρησίας literarum causam adversus hanc pestem defendere. Est mihi cum Frontone Ducæo ejus quidem φραγείας viro, at non eorum morum & præterea doctissimo, familiaritas magna. is juxta mecum auctorem libri, vel potius auctores & approbatores abominatur execraturque. En, mi Rittershusi, infelicium temporum diram sortem! quando veritas non cuniculo sed palam oppugnatur: mendacium publicos professores habet: maledicere Deo hominibusque, rixas serere in bella mox erupturas, pietas censetur, πῶ δὲ καμὸς εἶπῃν, Ναὶ ἔρχεσθαι. hæc enim sola bonis spes & consolatio relicta. Quam petis Thuanæ historiæ partem, habebis cum mantissa. tota enim priore illa forma hic cuditur in folio, uti vocant. totam mitemus mandatu Thuanæ, ubi fuerit editio

editio absoluta. cum totam dico, omnia dico, non quæ scripsit Thuanus, sed omnia quæ sperare possumus eo vivo editum iri. multorum enim annorum historiam prius editis nunc adjicit & θαυμάσιον ἔργον ἥρος: annum tamen LXXII. non transcendit, ne absolvit quidem. Is te amicissime salutat, & una tecum clarissimū virum Scipionem Gentilem, cui brevi & scribam & opusculum mittam in quo sum nunc totus, de Satyrica Græcorum Poesi & Romana Satira. Exspecta etiam tu exemplar unum, & me φιλοῦν, μᾶλλον δὲ ἀγαπῶν. Scripsi raptim propriid. Eid. Sextil. CIO DCV.

EPISTOLA CCCCII.

JOSEPHO SCALIGERO.

QUODRARO memini accidere, nunc evenit, ut ternas a te literas acciperem, priusquam ad respondendum me accingerem. causæ cessationis insolitæ plures ac variez, quarum commemoratione supersedeo. Libellum χρονικόν accepistite cum aliqua voluntate, incredibilem in modum gratum mihi est. Scio quantum tibi omnes boni, quantum omnes literarum studiosi debeant, postremo quantum ipse, qui si ætatem tibi inserviam, omnia tua iussu exequens, nullam tamen partem tuorum in me moriturum fuero affecutus. denique quod pater filio, hoc tu mihi es, quod devotissimus cliens optime merito patrono, hoc ego tibi sum. potest fieri, ut quod fui hætenus, inutilis tibi sim etiam porro: ingratus ut sim & parum intelligens officii mei, hoc vero, dicam audacter, fieri non potest.

Non obtusa adeo gestamus pectora Patri.

De quaestiunculis meis quod illas mihi expedieris, immortales ago tibi gratias. provocat me tua benignitas, ut ne dubitem tibi interdum esse molestus. Sexcenta sunt in Arabicis, in Annalibus mythistoricis, imo ubique, quæ leviter a te adjutus aut intelligere aut emendare possim, nisi fallor. Nunc quia capitale illud ingenium quo excellis, nobiscum non habitat, cum turba jactamur incertis opinionibus: sæpe etiam, de quo non dubito, decipimur

specie veri, Judicio tuo de Theveti laudatoribus subscribo lubens: & profecto aliter nunquam judicavi. quam multa possem afferre argumenta: neque de literis solum loquor: in quibus parum videre si crimen ducerem, miserrimam mortalium me crederem. Sunt alia quæ facio longe plaris. Noli putare offendi nos convitiis Lolitarum; ut ex iis quas hodie accepi, videor colligere a te judicari. Ego vero quid dicant homines *θεοφύλης* susque deque habeo. abstineant modo manus humani sanguinis avidas. quod quidem Deo Opt. Max. permittimus. De cognomine Burdenii etsi legeram quæ scripta sunt in illa divina epistola de *σβαρμωτάτῃ* parentis tui vitæ, lubentissime tamen quæ a te sunt scripta legi, & amicis ostendi legenda. Equidem vix putaram cadere in humanum ingenium tantum scelcris, & *κακονήτας ἀλγεδαικῆς* posse. apparet enim studio plurium inventum, & sparsum id mendacium: cujus architecti illi Itali aut Italici *ἐκ ὀνομαστῶν* omnes omnium seculorum sycophantas malignitate longe superasse mihi videntur. Exstat in bibliotheca Pseudocallisthenis historia rerum Alexandri. observavi hoc *μύθημα* totidem fere verbis in Ebraum sermonem versum a Pseudogor. & sane cum voluptate quædam contuli, multa que in ~~textu~~ etiam Italico emendavi. præsertim virorum & locorum nomina. admiror vero imposturam. Habeo librum qui inscribitur *מִיָּרִיִּם רַבּוֹ* quem a te non invenio laudatum: puto tamen tibi visum: est enim Basileæ editus, uteris meo cum voles: sed vercor ut sit tanti: pleraque enim alibi legi. Eusebiana tua prope jam convitiis a me flagitantur: atque utinam brevi tanto fruamur thesauro. Vale illustrissime Scaliger. Lutet. Pat. xviii. Kal. Sept. c10 1657.

EPISTOLA CCCCIII.

DANIELI HEINSIO.

ITa plane est, suaviss. Heinssi, *εὐαγγέλιον* tibi debeo propter nuntiatam mihi editionem Canterianæ *Συλλογῆς*. Deus bone, quem tu nobis eruditionis thesaurum dabis? Athenarum pene totum id opus continebit; sic enim velitis nolitis instituri ratio postulat. Oro igitur

igitur te, obsecro, obtestor, nihil prætermittas quæ possit optimo scriptori consuli. Tres istic viri estis, qui pares futuri vel singuli oneri quamvis magno, nunc operis junctis quid non præstabitis? te dico, nobiliss. Canterum, & τὸν ὑπέρμεγαν heroem nostrum, qui etsi gravioribus curis horas suas impendit; tamen vel succisivis temporibus ea inveniet, quæ omnes simus jure miraturi. Si quid igitur preces meæ apud te valent, editionem operis pulcherrimi urge, & omnibus modis adjuva. Postea idem ate contendemus de opere a magno Doussa instituto: cujus manibus hoc officium debes, ut sis ipse ejus editionis ἐργασίας. Dum in his occupaberis, & consuetudine illius seimonis, quem ego & tu pari reverentia colimus, frui poteris, non video, ut ingenue & amice, quod sentio, tibi aperiā, quid sit cur alibi quam istic esse malis. & præfecto longe falleris, si putas heic te reperturum aliquid, quod vel ad paucissimos dies levare tibi desiderium queat eorum quæ domi reliqueris. Novit clariss. Baudius quam hic literæ frigeant, quam pauci recte de illis judicent. Vnica est regia Bibliotheca tuis oculis dignissima: quæ si heic sis, æque patebit tibi ac mihi. Sed quoties venit in mentem, quam utilem istic reip. literariæ operam naves, qua docendo, qua scribendo: etsi cupiditate tui videndi incredibili sum incensus: quia tamen ἰερὸν ἢ βουλὴν, non possum tibi author esse, ut prius istinc pedem efferas, quam illa perfeceris, quæ præ manibus nunc habes. Sin aliter aninio sedet, hanc meo quodam jure legem impono tibi, ut nullum aliud, Lutetiam ubi veneris, prius ingrediaris hospitium quam meum. Notissima est Franciscanorum λαβὴ, in qua regione habito prope ædem illorum. Maximum Tyrium ubi est otium confero, & proximis literis quæ inveni, haud sane ita multa, mittam. Vale nobiliss. juvenum, & me constanter ama. Lut. Par. xvi. Kal. Sept. c10 10 c v.

EPISTOLA CCCCIV.

CLAUDIO SALMASIO.

Primæ, quas post tuum a nobis discessum accepi, illæ fuerunt, quas ante paucos oppido dies mihi tradidit Gilbertus noster.
Vtinam

Vtinam vero possim verbis exprimere, quam grata illa mihi fuerint, & quia valere te ex illis cognovi, & quia profectum in literis tuū ex iisdem magis magisque perspexi. Hactenus enim quid in pandendis Græcis Latinisque versibus posses, prælare ostenderas: nunc vero ad solidiorem eruditionem accedere te, & jam aliquid meditari, quod posterī loquantur, incredibili cum voluptate ex tuarum lectione intellexi. Quæ de Callimachi editione scribis, nihil plebejum sapiunt; at quæ in Athenarum sunt a te animadversa, ita me Deus amet, ut mihi fuere grata, & *δόνικα* sunt visa. Quare te hortor atque adeo obtestor, pergas in illa te exercere palastra. Nec te moretur, quod aliquid ipsi occupavimus. plus enim veræ laudis ex spicillegio te manet, quam ipsi opere tam longo sumus adepti. Ego ingenue tibi fateor, emendationes tuas prima specie statim mihi se probasse; magis autem, cum ex intervallo illas relegi. At non est profecto cujusvis Græcos auctores emendare, nec omnes *κατὰ γένος* habent, sed pauci, quos Jupiter æquus amavit. Miserunt ad me multi suas observationes in eundem auctorem, post nostrorum editionem, Sed Deus bone, quam frigida aut absurda nonnulli? Iterum igitur te convenio, & ut pergas quo cœpisti pede, etiam atque etiam te vehementer oro. Deus te servet, charissime adolescens. Clarissimum parentem a me jubebis salvere, ni grave est. Vale. Lutetiae Parisiorum pridie Kal. Sept. c13 136 v.

EPISTOLA CCCCv.

JOSEPHO SCALIGERO.

* * Je ne sçay que diront les Doctes de par de là de mon livre: mais pourveu que in tam jejuna & scholastica scriptione, vous y ayez trouvé quelque chose à vostre goust, ce m' est assez. Vnus enim tu mihi *ἀντὶ καλλιμάχου*. Si je jouissois de pleine liberté vous sçavez ausquels estudes je me plairois. Escrivant ce mot de preface qu' ay fait, je ne sçay comment ma plume s' est esgarée à dire un mot de ce Satanique livre que m' aviez donné, & qui est maintenant entre les mains de Monsieur de Rosny: d' autant que le Roy en ayant

en ayant ony parler, il avoir esté instruit par son Cotton, que tout cequ' on en disoit, estoit faulx, & l' a hardiment soustenu Jesuitica fronte a Monsieur Servin en présence de sa Majesté. Tellement, que si mon livre, qui des long temps crottoit par la ville, ne se fust en fin trouvé, la verité estoit mesme en cela triomphée. Tant ces bons peres ont familier de combattre pour le faulx, & qui pis est, vaincre en defendant le mensonge. Je n' ay voulu dire qu' un mot, & ce touchant les lettres, laissant pour le présent ce qui est le plus abominable en cet escrit là, lequel je desire de scavoir, si on a tellement supprimé, que les foires de Francfort ne doibvent rien grossir. Il importe, ce me semble, que ce monstre la soit veu de tous, pour faire cognoistre les peres. Je vous en voye une espreuve du Polybe, afin que scachiez, que c' est à bon escient que m' y suis mis. Si Dieu me donne vie & santé, je ne cesseray, depuis qu' une fois il sera sur la presse, que n' aye achevé: ayant enfin resolu de devorer ceste fascherie de faire une version, laquelle j' espere donner fidele, si elle n' est ornata aut calamistris inusta: ce qui pourra se faire à une autre edition, si Dieu le veult. Je me remets du tout à vous, pour faire ma condition la meilleure que pourrez, avec Monsieur de Marne: le travail est grand à la version, plus grand sans comparaison aux annotations: ausquelles quittant presque tout ce qui est de Grammaire, je suis resolu de monstrier l' usage scientiæ civilis en la lecture des Histoires. Brief, si je ne me trompe, ce sera un livre de ce temps. * De Paris. le xxxi. d' Aoust. CIOIOCV.

EPISTOLA CCCCVI.

EIDEM.

* * Nous n' avons veu icy encores aucun livre de ceste foire, si non la responce de Serarius, qu' avez envoyé à Monsieur de Bor-des qui a servy pour plusieurs communs amys. Je l' ay devorée soudain: non sans y apprendre des choses que je ne scavois pas, desquelles la plus veritable & plus notable est, que Henricus Stephanus fuit gener Casauboni: adeo sibilatis patribus etiam, ubi nihil

N n n

intere-

intererat verum dicere, mentiri solemne est. Ceux qui liront cela, me cuideront plus quam senem de pontanum. Je croy que tous ceux qui verront ce magnifique livre là, s'ils ne sont diaboliquement enforcelez, come celuy duquel m'avez escrit, ils jugeront aisément, quid distent æra lupinis. J'y recognoy une grande finesse: Car afin que les livres de Monsieur Scaliger & Drusius ne soient leus par les leurs, il insere dans le sien tout ce qu'il a jugé de plus beau & rare. C'est un *λαϊοληπικὸν ἑρμῆγμα*, cæteris simile. Je prie Dieu que ces bonnes gens là me laissent en repos: ou s'ils ont à m'attoquer, qu'ils me donnent loisir d'achever le Polybe, qui à present me tient tout occupé à soy. Croyez Monsieur, l'assurez à tous, quibus hæc curæ, que je ne cesseray, si Dieu le veut, avant que j'aye mis fin à ce labeur, duquel je commence à veoir la grandeur & difficulté, que certes nul devant moy, n'a, que je scache, guieres amoindrie, * Kal. Oct. c13 15 cv.

EPISTOLA CCCCVII.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHEIMIO.

ESSem fortasse veritus, vir sapientissime & nobilissime, eruditus oculis tuis librum *ὑπερβολὴν* objicere, quem heic recens edidi: nisi cum ex aliis tuis, tum maxime e novissimis, quas a te accipi, certo cognovissem, non improbari tibi genium scriptorum nostrorum. Nam qui Persianam lucubrariunculam facias tanti, ne hunc quidem, opinor, ingenioli nostri foetum penitus aspernaberis. Ea spe mittotibi, quæ de Satyrica græcorum & Satira Romana nuper scripsi: tenue, ut vides, argumentum & scholasticæ doctrinæ. in quo tamen tractando mihi ipse indulgi, neque prolixitatis crimen reformidavi. Qui nomen oderunt nostrum, *ἀδολογία* esse hanc interpretabuntur: amici fortasse *ἀχεύειαν*. id enim egimus, ut quantum per angustias temporis, quod nobis ipsi præscripséramus, liceret, non multa missa faceremus, quæ ad propositi argumenti illustrationē spectarent. Multi anni sunt, cum multos antiquitatis locos pari aut majori etiam diligentia illustrare conatissemus: sed admonet nos hæc ætas ingravescere jam incipiens, ut
hoc

hoc genus amœnitates, quæ ne antea quidem nimis me capiebant, nunc etiã fastidiam. Quod si stili libertatē haberemus, testor Deum immortalem, vir nobilissime, nullum fore genus studiorum, quod meas omnes curas sibi vindicaret, nisi illud, ad quod gravissima oratione nuper me hortabaris. Memini audire sæpe a parente meo viro insignis pietaris, optare se, ut minimum quid in eo genere potius præstarem, quam aliud quidvis in aliis literis, quantumvis *πελάγιον* aut magnum. Hæc illius vox quotidie auribus meis insonat: gliscitque indies in animo meo ingens desiderium symbolam aliquam eo conferendi: pudetque me, cum videam, qua contentione mendacium multi eant defensum, non parem alacritatem & animi contentionem ad veritatis propugnationem pro mea virili a me afferri. Quod si aliis prodesse ea in parte non possumus: nobis certe ipsi non desumus, neque quicquam lubentius facimus, quam ut in cognitione *τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχαιολογίας* quotidie proficiamus. At vir divinus Josephus Scaliger, quantus etiam in hoc eruditionis genere esset, edito nuper in Serarium libro luculente probavit. Deum immortalem! quam multa tantulus liber rara, exquisita, ignota aliis continet? Quid igitur de Commentariis Eusebianis sumus dicturi? quo opere venerandus senex secum ipse certavit, & priores vigilias, si posset fieri, voluit superare. Et negabit quisquam mortalium *διὸν πέπρυθαι, τὰς δὲ Χιὰς αἰοσιθαι*? non tu certe negabis: cujus iudicium de tanto herore lubens legi in postrema epistola tua. At isti Amphitheatrorum nuperi scriptores, si veritatem non odissent, & *ἁπανδρὶν πάλαιον* illi non indixissent, Scaligerorum nomen venerarentur cum omnibus bonis. Deus & illum & te Reipublicæ literariæ quam diutissime servet iucolumes. Vale. Lutetiæ Parisiorum. Kal. Sept. c. 13 cy. De libro Arabico illustrissimi Principis, cujus usuram mihi impetraſti, quod id effeceris, ut prorogaretur *ἡ ἀποθρησκία* & præfixum utendi tempus, immortales ago tibi gratias, utar & bona fide reddam.

MARCVARDO FREHERO.

DE libro tuo eruditissimo super re monetaria immortales tibi ago gratias. Sed Pomponium tuum scito nos expectare quam cupidissime, atque adeo oramus te, ut cum primum nactus fueris otium, id opus cum studiosis nominis tui ac scriptorum communices. Nos superioribus diebus Commentarium scripsimus simul ac publicavimus, quo Saryricæ & Satiræ rationem ac differentias uberius, ac nisi fallor, ἀκριβέστερον, quam esset a quoquam adhuc factum, explicuimus. Eum librum tibi mittimus, petimusque a te, ut semoto affectu, tuum de ea descriptione iudicium nobis aperias. Habemus alios quam plurimos antiquitatis locos, pari aut longe etiam majori diligentia tractatos, quos fortasse aliquando publicabimus, si tamen tanti facturi sumus, aut possumus a nobis impetrare, ut ad poliendas veteres illas curas meliora studia intermittamus. In Polybio nunc sumus, ad quem illustrandum eo animo accedimus, ut civilis scientiæ usum simul doceamus, hoc enim a me exigunt, qui jubere possunt, vel potius quibus non parere nefas. Amphitheatrum Lojolitarum vidisti. Ego ita sentio, interesse rei publicæ, ne eximatur hominum oculistam insigne monumentum Jesuiticæ impudentiæ, σκολοφάρτιας, impietatis erga Deum, contumeliæ in Reges ac Principes, furiosi denique odii, quo literas & virtutem persequuntur οἱ ἀλάστορες. non dubito tibi quoque idem videri. heic certe optimus quisque etiam inter Catholicos, uti vocant, plurimum & librum & libri patres abominatur. itaque qui hic sunt ex illa familia, mentiri nescia, deos deasque dejerant, non se neque suos tam abominandi libri esse autores: verum istos nequam hæreticos, qui verecundæ familiæ atque probissimæ invidiam voluerunt constare: & cum astu illorum omnes libri essent subducti, tum frontem perfricuerunt, & apud Regem fortiter negarunt vel talem aliquem librum fuisse scriptum, vel in eo quicquam eorum legi, quæ vulgo jactarentur. quid multa? γαυματοποιοι homines sunt: adeo facile est ipsis efficere, ut ne sit factum,

factum, quod factum est. Hæc principia quo tendant, non te fugit. sed τοῦ μὲν Deo permittamus. Vale. Lutet. Par. Kal. Sept. CIO DCV.

EPISTOLA CCCCIX.

CYNKADO RITTERSHUSIO.

NON dubito accepisse te quas ante mensem, & quod excurrit, ad te misi. Itaque de magni Thuani in te affectu & desponso tibi exemplari ejus historiæ, cum fuerit absoluta, quæ nunc cuditur editio priore duplo auctior: de his, inquam, & cæteris quæ proxime scripsi, nihil jam dicam. Te potius orabo, ut munusculum non magnæ rei, quod tibi mitto, Syntagma quoddam nostrum de Satyrica & Satira τῶν ἑσθρονὶ θυμῷ accipias. argumentum quam sit jejunum vides: quod tamen prolixè & accurate tractavimus non deerunt scio, quibus ἡ ἐν τοῖς τοῖς τοῖς ἀκρεβολογία videatur esse super-
vacua: ego tuam & paucorum solide eruditorum sententiam expectabo, assensurus hand dubie, quamcunque in partem pronuntiarum a vobis fuerit. Sexcenta talia argumenta, si ve antiquitatis communes locos habemus affectos: qui modico labore poliri, atque in publicum protrudi quirent, si tanti ea facerem, ut illa publicari reipublicæ literariæ magnopere putarem interesse. Sed enim, mi Rittershusi, vita quam hic vivimus, propter frequentes occupationes, non multas horas ad studia succissivas nobis reliquas facit. nos autem ita natura sumus comparati, ut discere quam docere, legere quam scribere longe malimus. Verumtamen, quoniam per amicorum κελύσματα nobis non licet esse negligentibus, excitabimus ipsi nos & juventuti studiosæ prodesse contendemus. Nunc quod Deus fortunet inceptum, in Polybio sumus: brevi, ut speramus, prelo magnum illum scriptorem subjecturi. dabimus hoc publicæ utilitati, ut auctorem hunc Latinum faciamus: magno sane aliarum nostrarum curarum haut paullo graviorum damno. sed obdurandum est. aleam enim jecimus. fidei credo in hoc negotio litabimus, securi de elegantia & calamistris, quos iucurent qui otio abundant, si volent. ἐπεὶ ὁ βίβλος βεβήχης. Notæ uberior

rioreserunt, & si possumus non inutiles iis qui notitia antiquitatis oblectantur. Isidorum tuum strenue edi, partim ex tuis cognovi, partim ex literis clarissimi viri Georgii Remi. is nuper scribebat ita assiduum esse te in opere Musico, ut *ἐπιμενέας τοῖς βιβλίοις νύκτας τε καὶ ἡμέρας πάντα* laborandi finem nullum facias. Quid tibi vis, mi Rittershusi, cur te is perditum? cur non te respicis? quin exemplo utere potius meo, qui postquam huc veni, & minus in studiis assiduus esse coepi, factus sum *ἐρρωμένερος καὶ ὑμέρος* quam essem prius. Tu quoque ut quod agis, diutius agas, age remissius, & valetudinem tuam sedulo cura. Scripsi nuper, nullas tuarum videri periisse quas a mensibus sex septem mihi scripsisti. nam & illas accepi, quibus erant Oppiani flores adiecti, cum Latina interpretatione tua. qui liber tuus, si nullo modo huc edi poterit, non deero mihi, quando placuit tibi eam lucubratione tuam pulcherrimam meo nomini inscribere. Sed ad talium editionem mire hic frigent typographi nostri: quæ gens τῷ χαλῶ *περίπαλαι ἀποπερμένη*, nisi lucrum præsens aliud nihil curat. Accepi vero a te multo ante literas, quibus de Isidori aliquot locis me consulebas, iis literis nunc, quia ante non licuit, paucis respondebimus. Recte emendatum est a te frustum illud ex Epigrammate in Archidicen, quod in editione Parisiensi non semel corruptum legitur. habetur integrum epigramma apud Thucydidem lib. vi. unde disci potest quæ de Archidica ista scire cupis. fuit & Archidica nobile scortum, de qua Herodotus & Athenæus: sed quæ nihil ad hanc tuam. Illud autem Epigramma esse a Simonide compositum didici ex Aristotele Rhetor. lib. i. cap. ix. Quem vocas Hymnum in Plutum, Hymnus non est, sed Scolium *συμπόσιον*, alibi quoque mihi lectum; etsi locus nunc non succurrit. Lex Solonis quam quaeris ad illustrandam Epistolam ccxv. Lib. ii. a Plutarcho tangitur in ejus vita. nam plane eadem est sententiâ istorum: τὸ παιδῆναι καὶ τὸ βέλπειν ἔδεν ἡγεῖσθαι βίαν σθῆναι καὶ φέρειν. hoc solum differunt quod minus dicit Plutarchus quam tuus scriptor. Quæ ad παιδείαν Persarum spectant, non dubito desumpta e libris Xenophontis. quibus

bus similia etiam apud alios de disciplina Persica invenias. Regis apophthegma, qui utilitatem *ἐν τῷ χρόνῳ* sequebatur, legisse memini. ubi legerim nunc non memini. Hæc fere erant quæ ad *Συνέδρια* tua responderem. Vale vir eruditissime & me constanter ama. Lutetiae Parisiorum Kal. Septemb. c1515c v.

EPISTOLA CCCCX.

GEORGIO. REMO.

Themistium esse tandem a te editum, vir doctissime, majorem in modum gavissus sum, postquam ex tuis id cognovi. amo illum scriptorem propter eloquentiam, doctrinam & candorem erga Orthodoxos, quantumvis esset ipse à fide alienus. Utinam hunc animum afferrent ad controversias nostras, qui pietatis magni magistri volunt haberi. Ego sic natura factus sum, ut cum in omnibus veritatem solam putem spectandam, quæ omnium animi perturbationum est inimica; tum in rebus religionis pati non possum eos, qui dum studio veri se ducti volunt videri, adversus verum portentosa fingunt mendacia. quo in genere quantum *Θεογυῖς* illi excellant, quos extrema epistola tua designabas, nemo potest ignorare. Eosdem auctores esse harum turbarum, quæ Germaniam vestram nunc maxime agitant, facile affirmantibus viris probis accredo. Qui illos Deus Opt. Max. aut ad meliorem mentem revocet, aut *κακὸς κακῶς* perdat. In notis tuis quas non dubito eruditionis *γέφυρας* fore, si quid forte invenero quod negotium facessat, de eo scribam ad te serio ac sine mora. non quia putem me aliquid inventurum quod te fugerit, sed ut voluntati tuæ hæc parte morem gerens, ad simile officium mihi præstandum, te provocem: quo nihil mihi gratius unquam fuerit. Vale. Lutet. Paris. 11. Non. Sept. c1515c v.

EPISTOLA CCCCXI.

DANIELI HEINSIO.

Constitueram nihil ad te literarum prius dare, quam possem *Μαξίμου Τυρρί* mittere. Sed cum nuper Beisio nostrati bibliopole exemplar unum tradidisset libelli recens *me*

meediri, quo illud tibi perferendum curaret, facere non potui quin de ea re te certiorē facerem, ut si videbitur, a Raphelengio librum illum petas. Videbis quod nuper scribere memini, nihil quicquam esse prætermisum a nobis, quod de proposito argumento notum haberemus. Et tamen sancte jurare possum, nullam unquam scriptionem ita mihi inter manus crevisse atque hanc: nam initio *ἀπολογίαν* in Persium eam fore existimavi hypothesin. deinde eum sententiam mutassemus, una & quidem mediocri diatriba rem posse absolvi autumabamus. tandem quo processerit *ἀπολογία* nostra, vides. Utinam vere possem hoc abs te impetrare, ut tuum de ea lucubratiuncula iudicium & magni herois nostri proximis literis mihi significares. Habeo quamplurimos antiquitatis locos accuratiorē diligentia in meis adversariis expositos, de quorum editione nihil adhuc constitui. Sed a vobis admonitus iudicium vestrum libenter sequar, siue authores fueritis ut in hoc genere scribendi pergam, siue contrahenda nobis vela esse existimaveritis. Hoc igitur magni beneficii loco a te peto, ut cum me credas esse, qui non simulate, verum plane ex animo proficiendi causa doctorum de nugis meis iudicia exquiram. Vale, & scito promissi memorem fore me, ubi primum otii aliquid fuero natus. nunc quidem occupatissimus eram. raptim. Lut. Par. Non. Sept. c13 126 v. Tradita sunt Beisio sex libelli nostri exemplaria: quæ velim a Raphelengio recipias, & illis tradas aut perferenda cures, quibus sunt inscripta. Ad Meursium nostrum scribere nunc non licebat, neque ad Joh. Drusium: verumtamen quæ missa illis sunt exemplaria, nisi grave est, curabis: & me apud doctissimos viros excusabis. scribam proxima occasione volente Deo. Iterum vale.

EPISTOLA CCCCXII.

JOSEPHO SCALIGERO.

Heri cum esset apud me Labbæus noster, tuas accepimus cum versione mimorum Publilianorum. doluimus ambo maiorem in modum, non aliquanto prius eum fasciculum fuisse nobis redditum.

ditum. nam voluntati tuæ gestus mos esset a Labbæo, qui amore tui flagrantissimus, iussa tua exequi, instar putat esse regni. Sed vetus illud non te fugit,

Μόρῃ δὲ τούτῳ καὶ Θεὸς πείσεται,

Ἀγνοῖα ποιεῖν ὅσα δὲ ἡ πεπραγμένα.

Quare nolim te indignari aut moleste ferre in tuo negotio idem accidisse. nam aliquanto ante quam de tua voluntate constaret, erat tuorum pulcherrimorum poëmatiorum absoluta editio: neque hoc solum: sed pars quoque Francosurdum missa; ut infecta fieri res non posset. Ego non video cur de eo multum debeas esse sollicitus, nam procul dubio brevi corrigetur, quicquid heic peccatum fuerit; si tamen peccatum dici potest, quod Pithœanarum potius quam Gruterianam secutus sis editionem. Æqui iudices nunquam plus a te exigent, quam ipse ultro offeras. & erit, si quid intelligo, in iis quæ edita sunt, plus satis quod mirentur & stupeant harum rerum intelligentes. Equidem quæ heic cusa sunt, summa attentione legi, ut typographica errata colligerem, in quo et fide sum usus, ut non putem apicem unum prætermisum, qui emendationis opus haberet. Sed vereor ne diligentia mea typographum offenderit. nondum enim potui impetrare ut illa ederet, quæ adnotaveram: heri ad ipsum adii, ut cum eo hanc injuriâ expostularem, sed quid profecerim nondum scio. Optarem placeret tibi, ut omnium tuorum id genus opusculorum accurata editio heic cuderetur, ego ἐπεδιδάκτως εἶμι, & ut cū dignitate opus prodeat sedulo efficiam. Si placet consilium, leges præscribere tuum erit: quas exacte servatum iri spondeo. Ingolstadiensem quam narras editionem, nondum vidi: & miror qui fieri possit, ut nihil te in literis fugiat. Gestit animus, si per te licet, posteris testatum relinquere, quanti ipse faciam tua hæc πάρεργα: nisi quod pudet me ingenii culpa tuas laudes iri detritum: itaque metui ne ὡς ἐμὴν me te offenderem. Sperabam ex prioribus tuis brevi Eusebiana tua esse proditura. nunc quum scribas multum superesse vix ad metam, vehementer dolco, adco longe abesse me ut exoptatissimo

Οοο

illo

illo thesauro fruar. Deum oro, te servet incolumem, & pares tantis laboribus vires largiatur. De Vettio Valente quem ais descripsisse manu propria, velim, nisi grave est, plura ex te cognoscere. nam hoc uno excepto, quod Astrologicum scripsisse invenio observatum, cetera de eo scriptore plane mihi sunt ignota. In bibliotheca nihil adhuc occurrit dignum quod tibi mitterem. non enim puto desiderare te ~~ex~~ ^{quædam} quædam de ratione anni, quæ nihil non plebejum continent. eruditiora si quæ sint, quæram, & faciã te certiore. Quæ scripsi de Satyrica Græcorum & Satira Romanorum, mitto tibi. sex ejus libri exemplaria Beissio tradidi, qui confirmavit paucis diebus te illa habiturum. inscripsi amicorum nomine, quibus velim cures perferenda. Scio non solere tibi accidere ingratas nostras nugas: sed oro te & obtestor, maxime viro- rum, si oculos in eum libellum conjeceris, censorem age & me mone. adjeceris prioribus tuis in me meritis summis ingentem cumulum, fecerisque mihi rem longe gratissimam. Constitueram extremo libro ~~quod~~ ^{quod} ~~opaxida~~ ^{opaxida} adjicere locum e tuis in Manilium Commentariis, ubi de Satira disputas, cujus suo loco facta est a nobis mentio: sed nescio quomodo id folium prius editum est, quam ego animadvertirem. Nunc ad Polybium animum serio convertimus: siquidem ita Deo placuerit, ut ad operis illius absolutionem vita superet, & publica hæc tranquillitas maneat. Vale, illustrissime vir. Lut. Par. Non. Sept. cio 10 c v. Oro te, judicium tuum mihi scribe de lacunis ab Ursino expletis in prima Polybii pagina. Optarem si per gravissimas occupationes tuas liceret, versionem tuam Arabicorum proverbiorum relegeres, & recensitam mecum communicares. nam posset hic cum bona venia tua non inelegansejus libelli editio curari.

EPISTOLA CCCCXIII.

EIDEM.

BInas paucis diebus a te accepi. quæ posterioribus illarum fuere adjunctæ, omnes curatæ sunt probe, aut curabuntur; nam propter vindemiales ferias plerique urbe aberant, ut Gillotus, Petavius, &

vius, Labbæus. Puto accepistete quem mihi nuper *φάλλον* libellum de Satyrica, & Satira. qui si in tuas manus pervenit, & oculos in cum conjeceris, censuram tuam ne mihi inideas, omni contentione a te peto. Pseudocallisthenes non est ille scriptor, quem habes codici Monachi adnexum: sed alius haut paullo *κομψότερος*, & qui decenter *ἐπιεικῶς* mimum agit. demiror impostores istos: nam ante multa secula prodiisse id figmentum satis constat. etsi autem libro quem habes idem *μύθευμα* continetur: Pseudogorionidem tamen, qui non semel Callisthenem laudat, hunc potius qui penes me est, transcripsisse *ἡ μεταφράσαι* non dubito: sive Græce eum legerit, quod non puto, sive Latine aut Gallice. Priora secula cum late grassabatur ignorantia, incredibilem in modum fabulis hujusmodi esse delectata, vel unica Regis bibliotheca arguit, ejus farinæ librorum plenissima. atque utinam ea sine steterisset malum: neque pietas Christiana in fabulas plusquam aniles foret conversa. Sed quid hoc querimur? gravior & intolerabilior eorum amentia, qui veritatis doctrinam palam ab illo petunt, qui *πατήρ* est *ὁ ψεύδης*. Accepisti, credo, indiculum *τῷ ὁρθολογισμῷ*, *ὃν φέρει τὸ ἀλλοθαρπὸν πνεῦμα ἐράττησεν ὁ ὁρῶντις ἐπ' αὐτοῦ*. historiam tibi nuper scripsit amicus noster Biturix: & simul quæstionum exemplum misit. Noli de redubitare, ipse *αὐτόγραφον* vidi hisce oculis apud Gillotum: neq; veritus est autor factum tueri apud Thuanum. possem ea de re multa adjicere quæ mirareris, atque adeo stuperes: nisi satius esset tantum *μίασμα λήθῃ τοῦ ἀποδοῦναι*. quemadmodum & de Panicisterroribus, qui nuper heic Orthodoxis oblatis, nihil adjiciam, nisi hoc: per aliquot dies vulgatum fuisse rumorem, quasi instauranda esset per absentiam Regis laniena piorum. Programma etiam palam esse affixum, quo ad cædem redeuntium Hablone studiosi convocabantur. atque adeo die illa unum saltem e nostris fuisse occisum: cæteros (& me in his) aliquot noctes egisse insomnes, dum percussores expectantur. Autor programmatidis fuga sibi consuluit: dimissi sunt circumcirca *φυγαδὸν ἔχειν*, qui inquirant & in urbem reducant. is si captus fuerit, spes est us-

que inde a stirpe prima autorem horum motuum iri exquisitum: nam quod omnes bonos solatur, habemus & Regem & senatum, & omnes magistratus bonarum partium defensores acerrimos, itaq; *μετῴροι* exspectamus exitum rei in speciem quidem jocularis: sed quæ nisi Deus omen avertat, impendentium malorum certum sit indicium. Vides igitur, virorum optime, sapientissime, quam longe ab eo sim, ut nuperam deliberationem abjicere penitus debeam. atqui animo ad editionem Polybii concinnandam serio converso, nihil jam tale cogitabam. ingens enim cupido animum mihi incesserat bene merendi de magno illo scriptore, quem aliquando non sompniculose tractavimus. Ac licet non mediocriter conturbatæ sint consiliorum nostrorum rationes, sæpeque veniat in mentem ab omni scriptione abstinere hoc rerum statu, peto tamen a te nihilominus, quæ habes in nobilissimum Historicum observata, ea velis impertire. & viam indicare quam debeam insistere. Tandem imposui mihi hanc legem, ut novam conficerem versionem; quæ si elegans futura non est, ut certe non erit, at fidelis fortasse erit, & Græcis *κατὰ πῶδας* adhærens. Perrotus enim Latine quidem loquitur, sed longe ab autore discedit. de Musculo nihil dico. in quo præter egregiam voluntatem nihil invenio quod laudem. Habeo in manibus Pompilii Amasii versionem eorum, quæ ex interpretatione Musculi vulgo leguntur. Vellem vidisses, ut consilium dare, æquiescendumne in ea sit an non. elegans profecto est & compta. Sed vir probus hac cautione usus est, ut obscurissimas quasque *ῥησιμολογίας* non attingeret: contentus lectorem monere, peti posse eorum versionem a Musculo. nobis vero non licet esse tam securis. Itaque *ἐν δόμῳ θυμῶς*. stat enim sententia, alienum opus nolle nos interpolare. Dic igitur, magne Cato, quid censes opus facto? quæso da consilium; quod sequemur religiose, utique de Eusebio tuo quid jam sperandum sit. fac me ut sciam: nam spem ex prioribus literis tuis conceptam prope ademit postrema tua epistola: quod iniquissimo ferimus animo. Deus te servet. Scripsi raptim, oblata ex inopinato occasione. Vale
illu-

illustrissime Scaliger. Lutet. Par. v. Kal. Oct. c13 13 c v.

EPISTOLA CCCCXIV.

CAROLO LABBAEO.

Nihil erat, quod ad te scriberem: nam quæ à discessu tuo acciderunt, sane quidem nova & ἀπροσδύκτα, paucis diebus ante significavi: cum epistolam magni herois nostri tibi mitterem. Ex eo tempore fasciculum alium accepi satis grandem, in quo erant quas jam mitto. Vides meam fidem & diligentiam. Itaque vel tuas, vel quod malim, te ipsum jam expecto; non deerit, quod una garriamus, cum adveneris, atque utinam deteriora non contingant interea, quæ nobis conveniendi facultatem eripiant. ὁ μὴ γένοίτο, ἔδ' ἔσται. In hoc omine desino, & Deum veneror, ut te cum Clariss. Parente & fratre servet fortunetque. Vale. Lutetiz Paris. IV. Kal. Oct. c13 13 c v.

EPISTOLA CCCCXV.

JOSEPHO SCALIGERO.

MAgis pro more & amore has nunc tibi exaravi inter plurimas occupationes, quam quod suppeditaret argumentum scribi dignum, præsertim ad te, illustrissime Scaliger. Sed quum domum e bibliotheca reverso significatum esset, adfuisse paullo ante unum e ministris illustri Arausionensis Principis, qui moneret esse aliquē in procinctu, ad vos tendentem: non potui non aliquid scribere. Simul faciendū esse duxi, ut te cura & sollicitudine liberarem: cum exploratissimum habeam, si postremæ mearum recte fuerit curatæ, de me & rebus meis fore te sollicitum. Erat enim novissima epistola mea χαλεγγίς, & metus plena: ut p̄bte scripta eo tempore cum mentes piorum nescio quis terror Panicustenebat: non ille quidem sine aliqua causa temere conceptus, sed quod omnino fatendum est, longius quam oportuit progressus. Audisti credo de programme variis locis publice affixo: id scriptum improbum adeo nostros terruit, quod præsertim eodem die aliquis Hablone reversus esset trucidatus, ut non dubitarent plerique, diei Bartholomeæ immanitatem per Regis absentiam repeti-

tum ineptiarum, quāvis ἡ λαιολιπικὴ ἀναίσχυτης, πανουργίας, σκολο-
φαιτίας, καὶ ὅσα οἶδ' ὁ, πλεον. Ut doctior, sic melior longe & ευγνο-
μονέστερος. Balforeus, qui nuper Cleomedem illustravit. Amavi
cum scriptorem propter iudicium de te, & tuo parente heroe, abs-
que te foret, incomparabili. Cujus Commentarios in Historias
animalium, quaeso te, quando videbimus? Vtinam quidem me ad-
huc vivo opus illud in lucem prodeat! & si quid aliud tanti philo-
sophi adhuc usquam latet. Sed quid ago? nam vix tria verba initio
institueram. Vale, illustrissime Domine. Deus te servet quam
diutissime. Nescio an sex quæ isthuc misi ad doctissimum Hein-
siū exemplaria libelli nuper a nobis editi, adhuc ei fuerint reddi-
ta, in his unum fuit tibi inscriptum. Iterum vale. Lutet. Par. xiv.
Kal. Nov. 613 13 CV.

EPISTOLA CCCCXVII.

CAROLO LABBÆO.

Dixi tibi, post nostrum discessum in solitudine me futurum!
Ita plane evenit: non quia desunt, qui mea studia à mane ad
vesperam interpellent: sed quia solus esse mihi videor, cum te non
habeo, qui cum de literis fabuler. Cætera, postquam à nobis di-
scessisti, in continuis terroribus scito nos esse versatos: quin su-
periores noctem perpetem insomnem traduximus ego & omnes
mei: cum è variis locis accepissemus, eadem nostram parari, &
veteris lanienę instauracionem. Audisti puto de publico Progra-
mate & quidem typis edito & affixo V. D. P. L. P. quo studiosi
convocabantur ad necem Hablone redeuntium, e quibus unus sal-
tem, etsi ab aliis, est occisus. Quid multa? Boni nihil ~~perire~~ ista
præfagiunt. Deus consilia improborum frangat. Hodie accepi li-
teras a magno amico, qui incredibiliter me exhilaravit literis suis
& quia valet, & quia affirmat, proximis vernalibus nundinis ab-
solutam fore editonem operis, quod loquentur posterii. Mitto
tibi, quas simul accepi. Deum oro, venerandum senem parentem
tuum fortunet, & te cum tuo fratre servet. Vale & veni, Lutetia
Parisiorum. a. d. x. Kal. Oct. 613 13 CV.

EPISTO-

ISAACI CASAVBONI
EPISTOLA CCCCXIX.
DANIELI HEINSIO.

QUæ istuc mihi exemplaria libelli nuper a me editi, an reddita tibi fuerint, scire cupio, vir amicissime. ea inter alios libros mittebantur ad Raphelengiū ab Hadriano Beisio bibliopola probe istic noto. ac puto equidem curata illa probe fuisse. Verum tamen propter incerta viarum, quas & hostis & anni tempus reddunt infestas, aveo extuis cognoscere, acceperis illa nec ne. Omnia enim ad te direxi, ut tu amicis istis nostris curares tradenda, quæ cuique erant inscripta. Etiam illud scire peraudio, quid nunc pares, & quid proxime, quid mox sis editurus: tantum enim ingenium bono literarum natum quiescere nefas. Nos in Polybio sumus: quem ut vertamus a nobis tandem impetravimus, postquā nemo est inventus, qui hoc molestissimo onere nos vellet liberatos. dabimus si modo possumus loquentem latine: nam ut eleganter loquatur & diserte, hoc non recipimus. Etiam in Notis nostris si protulisti omnia scripserimus, paratum habemus patrocinium N. N., qui hanc optimam esse viam interpretandi auctores acriter disputat, & quidem tot locis, ut *εἰρηναίως* nulla sit suspicio. de quo tamen expecto *τὴν ἀποκρίσιν* Col. Vale & me ama, Scripsit ap. Lut. Par. prid. Non. Novemb. c. 1535 v.

Cum jam clausæ hæ litteræ essent, accepi nuntium de morte magni viri, Th. Bèzzæ. Rogatus sum a clariss. viris qui Genevæ habitant, ut illustrem heroem nostrum & te & Baudium cæterosque poëtas, qui Hollandiam vestram illustratis, ad scribenda carmina epicedia hortarer, quod ut facias ipse, utque aliis author sis faciendi, te oro quanta maxima contentione possum. Quæ scripseritis si ad me mittatis, rem gratissimam feceritis.

EPISTOLA CCCCXIX.
JOANNI VASSANIO.

Binas literas eodem fere argumento abste accepi. quibus respondissem prius, si per occupationes meas licuisset. Miratus sum quod scribis, veteres illos amicos nostros, quorum imperium tam angu-

angustis finibus circumscriptum est, usque ad ultimum Rheni ostium cognitionis ac jurisdictionis suæ terminos ivisse extensū. Hem! mi Vassani, quid est πολὺ πρᾶγμα εἶναι, si hoc non est? Ego me-
mini audire multos viros graves, qui ne tum quidem eos laudan-
dos semper fuisse dicerent, cum autoritate subnixi virorum sum-
morum, & heroum omni veneratione dignissimorum, qui eum
terrarum angulum quondam illustrarunt, aliena curarent, εἰς τὰ
μηδ' ἐν ποταμοῖς ἐστὶν ὅτι ἐμβατεύοντες. Sed omnino præteritorum
temporum alia ratio est. nam qui memoriæ non faveat illorum
quos dixi heroum, παρ' ἐμοί γε κείτῃ, impius est atque indignus cu-
jus rationem boni habeant, nunc vero quo freti, quæ isthic agan-
tur satagant, & de clarissimis viris qui isthic versantur suas edant
ἀποφάσεις, equidem non capio. Atque utinam, mi Vassani, ab hoc
principio majus aliquod malum non erumpat. nam ex minima
scintilla ingens incendium solere excitari nemo ignorat. Deum
oro, det Ecclesiæ suæ φύλακας, εἰρηνοῦς, & publicæ concordiæ studi-
osos. Recreasti vero me posterioribustuarum, quibus narras vi-
rum illum doctissimum & excellentissimi ingenii qui isthic docet,
nulla re a collegis suis dissentire: optimamque pacem eos inter se
colere. mihi cum illo nulla intercedit notitia: sed postquam de
summis animi dotibus, quibus ornatus a Deo est, ex fama publica
& multorum sermonibus cognovi, nunquam destiti læta illi o-
mnia ac fausta precari. quod nunc quoque facio plane ex animo:
teque simul ut servet, & tuis cœptis benedicat, Deum oro atque
obsecro. Vale. scripsi raptim, Lutetiæ Paris, pridie Non. Novemb.
civ. 155v. Virum clarissimum Baudium a me salvere jubeas ve-
lim. scripsi nuper ad illum, neque nunc suppetebat aut res
aut otium.

EPISTOLA CCCCXX.

JOSEPHO SCALIGERO.

LEgi his diebus quæ a te accepta edidit nuper vir clarissimus
Carolus Clusius. itaque non possum facere, quin gaudium
meum tibi aperiā, quod eorum lectio attulit mihi vel maximū.

Ppp

multa

multa enim didici, quæ ante nesciebam: quædam etiam quæ diu me torserant in iis exposita inveni. Contulimus enim aliquando **Garciz** ab **Horto** libellos cum editione Arabica **Avisenæ**, in quo non fuit difficile nobis animadvertere, quod ante ad **Manilium** tuum nos docteras, virum illum Arabismi penitus imperitum fuisse. Jam vero in iis, quæ de **Arabe** **Geographo** vertisti, quam multa didici? pleraque enim illorum iis continentur, quæ **Latina** facere sumus conati. Sed quod alias scripsi, nostra interpretatio notis compuncta est multis, testibus ignorantiz meæ: quam non-nihil adjuvisti illis locis interpretandis. illud certe effecisti, ut infelicitatis meæ, quod *μαθητεύεις* tibi non possum, acrior me sensus pungeret. Tuam vero inexhaustam rerum omnium scientiam, magne heros, quis satis mirabitur? quis tua in rempublicam literariam maxima merita satis digne æstimabit? & negabit aliquis luce hac indignos esse, qui illusterrimo **SCALIGERORVM** nomini obtreant? Attu istos terræ filios ira tua parum dignos aspernare, virorum maxime: & quod fecisti hætenus, arcana literarum tibi uni nota pande mortalibus. Deum Opt. Max. oro, annos det tibi **Nestoreos**, & omnibus modis venerandam tuam senectutem fortunet. Vale. Lutet. Par. prid. Non. Novemb. c15 15 c v. Cœpi his diebus quod faustum sit, **Polybium** docere Latine loqui, ipse haud dubie adhuc docendus. Sed verus nomen expungendum tandem est. peto autem a te, si quid habes quo auctior editio nostra prodire queat, id mihi benignus impetias. Typum **Castrametationis** a te confectum a multis accepi: quæso communica, si est ad manum. Iterum vale. Pene eram oblitus quod præcipuum ferme fuit, cum hæc ad te scribere institui. heri enim venit ad me **Fronto Duczus**, dixitque nāctum se codicem **Marcellini** **Comitis** notæ optimæ, & qui tibi ejus editionem paranti posset esse usui. eo consilio cœpisse conferre, ejusque operæ specimen velle tibi mittere, ut si cretua fore putares, in cæteris pergeret. De moribus illius viri plane alienis *ἡθῶς καὶ ἡρώδης* patrum *ἡθῶς* societatis nuper scripsi, neque unquam cum illo fui quin tuas laudes prædicantem audiverim,

Illu-

Illustrissime vir, clausæ erant literæ quas tibi mitto, cum allatus est nuntius de obitu venerandi viri Theodori Bezzæ, de quo certiorrem volui te facere. Historiam obitus & mortis placidissimæ, quæ longa dies attulit natura repente deficiente, & quidem inter pios sermones, ab aliis accipies, aut ipse alia epistola scribam. Rogatus autem sum publice per literas Jacobi Lectii, ut scriberem ad te, & carmen epicedium te poscerem, per jura amicitiz illius, quæ tibi cum magno senecæ intercessit. Ego testis sum ἀξιόπιστος, & amisisse te in illo ex iis unum, qui tuam præstantiam, quod paucis datum est, recte æstimare norant. raro apud illum fuisse memini, quin de te multus nobis esset sermo, & ut ingenue fatear, non vidi in illo tractu quenquam, illo uno excepto, qui satis intelligeret tuorum in rempublicam literariam meritorum magnitudinem. Oro igitur te atque obsecro, ut testimonium hoc tuæ benevolentiz illi ne deneges. atque insignes poetas Baudium, atque Heinsum horteris ad carmina epicedia scribenda, utque illa, nisi molestum est, mihi mittant.

EPISTOLA CCCCXXI.

DAVIDI HOESCHELIO.

DE Origenis libro, quem recens misisti, magnas tibi & ago & habeo gratias. Non putabam tanti te facturum quæ raptim scripseram in Thaumaturgum, ut luce digna censeret. Existimavi enim te eademum, quæ judicio tuo probarentur. Notistuis inserturum. Nunc vereor ne amore nostri minus perspicax fias, quoties αὐτοχρηστικά nostra legis. Ego nullam aliam ex illis laudem postulo, quam ut omnes sciant, quantite faciam, & amari mea te, quanti, pro eo ac debeo, æstimem. Locum Sirachidæ, de quo ad me scripsisti, diligenter inspexi. omnino placet versus Hlius additio, quem tua primæ editio probavit. Vtinam Hebræa extarent, unde ille liber est desumptus; haud dubie magna deprehenderemus exscriptorum flagitia. sed tua editio omnium longe optima, longe præstantissima, multa meliora fecit, & in his hunc quoque locum. τα πέντε ἐπερχόμενα quid aliud sunt nisi quinque sensus? quæ

Ἐπεὶ dicuntur, vel ut a Deo accepta, vel quia etiam Deo *ἀνθρωποπαθῶς*, ut quicquid *σοματικῶν*, tribuuntur. Locus est illustris & Philosophicus, ut alii in eo libello nonnulli. Procopius te, nos Polybius exercet, in cujus editione dabimus operam *σὺν τῷ Θεῷ*, ut isti Amphitheatrorum scriptores *θεοφυγεῖς*, si quid illis frontis superest, quod vix puto, egregiam nostram voluntatem cogantur agnoscere. hoc satis magnum nobis est, neque aliud profecto unquam tot vigiliis quærivimus, quam ut studiosis literarum opera nostra posset esse utilis. quod si assecuti sumus, aut porro assequemur, quid jurati hostes veræ eruditionis & omnis pudoris de nobis sentiant, quid loquantur, quid scribant, non curamus. Codicem Procopii, qui in bibliotheca, conferemus cum tuis libris, si aliquot folia miseris, Cupio scire quid factum sit Indice Kircheri & quando simus illum habituri: plura volui, hæc potui, & quidem raptim. Vale, Lutet. Paris. xiv. Kal. Decemb. c1010 c v.

EPISTOLA CCCCXXII.

JOSEPHO SCALIGERO.

VIr illustrissime, exspectabam literis tuas, quibus ad meas responderes, quas superioribus diebus ad te dedi. Scripsi vero tibi a novissimis tuis minimum quater: jamque mihi longum esse tempus incipit, cum de tuo statu ex tuis cognoscam. Orarem te ut frequentius scriberes: nisi tuam etiam in hoc genere diligentiam prope *ἀμίμητον* notam haberem. Tantum Deum supplex veneror, ut te præstet valentem, & quam diutissime servet incolumem. Eusebium tuum foras jam spectare puto equidem, eoque nomine vehementer gaudeo. Quid dicturus est ille vetus tuus amicus, opinor & meus, qui nuper ad * tantum verborum perdidit, ut probaret eos demum scriptorum interpretes cor habere, qui nihil scaperent. Nescio an legeris epistolas quæ ad id ipsum, si superis placet, probandum, plures jam dudum ab eo sunt scriptæ editæque. quid illum movit? quæ hæc judicii sinisteritas? Deus meliora, quam ut in literis quicquam mihi eximium arrogem: puto tamen paucos esse veterum autorum, in quos repentina opera tales

Notas

Notas effundere non possum. sed fruatur ille suo iudicio: quod tamen futurum multis pro lege non est dubium. In Polybio jam esse me totum, non semel ante scripsi. Non fui profecto *εὐχεσθεσ τῶν φρεσῶν*, cum opus sum aggressus longum, molestum & huic ætati jam ingravescenti parum aptum: erant enim alia studia quæ me magis caperent. Sed si voluntatis habenda fuit ratio [ut sane fuit] magni mei Mæcenatis, & *ἡ νῦν σφραγισθὺν λέλειπται*, nihil potui melius. Quod igitur faustum esse Deus Opt. Max. velit, novam versionem Kalendis hujus mensis institui scribere: ac licet pars maxima temporis aut aliud aut nihil agenti periit, primum tamen absolvi: perrecturus in cæteris ad finem usque, si per fata licuerit. Nihil adhuc memini invenire, quod negotium facesseret, hisce verbis exceptis: *καὶ μᾶλλον ἐπὶ τὸν τῆς ἀναβολῆς ἐπέπετο καιρὸν*. quorum mentem nullus video. Si isthic essem, sine dubio ex te discerem quæ nescio. & audebone tantum tibi oneris imponere, ut locum illum velis inspicere? *Ἀπίρβαν* esse *Adherbalem* puto cum Perroto, viro non ineredito. Sed tu rationem nominis & hujus diversæ *ἐκφορῆς* tenes. *Ἰππακείται*, Perroto, Hipponis incolæ. sane etiam Latini veteres in ea historia, in vita Hamilcaris id confirmant. Sunt majora alia, de quibus cum vacare tibi sensero, ad te referam, qui mihi magnus es Apollo. Scripsi nuper de obitu optimi atque *εὐσεβεστάτου* Bezz: in quo parentem ego alterum, tu amicum certum & magnum tui admiratorem amisimus. Ecclesia Domini quantam jacturam fecerit, nihil attinet dicere. Petii a te proximis literis, ut memoriam *ἡ ὄντως μακάριος* paucis versibus prosequi dignareris, & omnes Academiae poetas ad simile officium excitares. idem nunc iterum peto, teque ut ita facias vehementer oro. Scripsi eadem super re nuper ad clarissimos viros Baudium & Heinsium: a quo nihil literarum per menses jam plurimos accepi. sed novi occupationes illius serias. Vale vir illustrissime, & nisi grave est amplissimum Buzenvallium, Baudium, Heinsiumque salvere a me jubebis. Lut. Par. a. d. vi. Kalend. Decemb. c. 15 cv.

ISAACI GASAEONI
EPISTOLA CCCCXXIII.
GOTHOFREDO JUNGERMANNO,

QUod superiore mercatu Francofordiensi nihil ad te literarum dedi, vir eruditissime, non tam per occupationes meas factum est, etsi etiam per illas, quam quod ubi locorum esses ignorabam. nam Heidelbergæ amplius non esse intellexeram. Ex tuis de presenti statu ac conditione tua cum gaudio cognovi. Spero enim & honestiorii copiam tibi futuram, & occasiones non defuturas bene illo utendi, & ex utilitate publicæ rei literariæ. Quod ut facias, & quidem αἰνέειν, pro meo in te amore, Deum veneror ἐν παντί. De nostræ bibliothecæ scriptis codicibus Eustathii nihil scripsi ad te: quia recepit in se id oneris eruditissimus noster Rigaltius. Vocem παρεμβολίτης non dubitamus patriam designare auctoris. Parembole, urbis in Ægypto nomen: cujus præter itinerarii & Notitiæ auctores meminit B. Athanasius Apologia II: καὶ Μακρυῦ προεβύτηος τῆς Παρεμβολῆς. In multis libris veteribus ita scriptum reperimus. in aliis Μακρεμβολίτην: quod si verum putarem, similiter exponendum dicerem: nec deessent rationes probabiles. nam ut a castris Parembole est dicta: sic potuit alia urbs inde nomen nancisci, quod esset sita ad τὴν μακρὰν ἑποταμὴν ἐμβολήν, sive ἐμβολῆν αἰς τὴν θάλασσαν. Sed malo alterum, ac puto verum esse. scito autem extare Romæ ejus auctoris codicem, ubi non solum Μακρεμβολίτης pro παρεμβολίτης scriptum, sed etiam Εὐμαθίς pro Εὐσταθίς: quod olim is imposuit, qui Conrado Gesnero viro maximo auctores fuerunt, ut Eustathium & Eumathium duos diversos faceret auctores. Nolo credas hoc mihi: at crede oculis tuis, & principium accipe Romani codicis feliciter descriptum. Vale. Lutetiz Parisiorum Eid. Nov. c1715c1v.

EPISTOLA CCCCXXIV.

PETRO BERTIO.

GRatissimæ mihi tuæ literæ fuerunt, Vir Clarissime, & quia amari me à te tanti facio, quanti par est eum, qui tuas virtutes & egregias animi dotes inter seculi ornamenta ponat: & eo etiam nomi-

nomine, quia dignus sum tibi visus, quem de præclaris inceptis tuis faceres certior. Cognoveram jam ante de iis, cum ex publica fama, tum ex literis eruditi & mihi charissimi adolescentis Vasanii: sed longe fuit mihi gratissimum eadem ex tuis uberius & melius nosse. Laudo vero consilium tuum & propositum illustrandi omnes ἀπορίων, & ut fibras universas periculosissimi erroris, quorum multorum & veterum & recentiorum mentes implicatae miserabilem exitum fecerunt. Equidem ita pridem apud me statui, accuratam cognitionem omnium hæreseon, quæ ad hanc diem emerferunt, suntque à piis hominibus damnatae, ad veram pietatem sartam rectam tuendam, mirum quantum profuturam. Sæpe enim & olim & nostra quoque memoria observo evenisse, ut ignoratione ejus partis Ecclesiasticæ historiæ, homines minime mali, in ejusmodi sententias, aut formulas loquendi incogitantes inciderent, quas defendere sine erroris contagione non possent. Hæc enim vere & proprie locum illud habet, ἐοδὸν μὲν ἀπλῶς, παρτοδαπῶς δὲ χεῖρον, quum in talibus formula excidisse, persæpe idem sit atque hæresin vel novam generasse vel veterem revocasse. Sicuti autem dignissimi omnium odio sunt, qui scientes prudentesque falsum tuerentur: quod multi hodie faciunt animo scelestissimo, καὶ τὴν ὁλωτάτην ὀφειμὲν ἀπαιδεῖν: sic profecto qui ignoracione potius quam voluntate offendunt, opera atque industria bonorum, τῶν πὶ τοιαύτῃς πεπαιδευμένων, merentur adjuvari. Non enim est omnium, sed oppido paucorum, alicujus perversa ac reproba opinionis cunctas intelligere πᾶς τῶν ὀφειδῶν, καὶ ὡς εἰπὴν πᾶς πολυσχιδῆς ἀτραπὴν. Itaque perge vir doctissime, ut coepisti, facem minus peritis accendere, quæ per brevias & syrtes navigantibus tutam ostendat viam. Nemo erit de propria salute sollicitus, aut rerum veterum Ecclesiæ studiosus, quin magno se beneficio abs te fuisse affectum sit agniturus. Quod petis à me de Bibliotheca, velim sic tibi persuasum, nunquam officio meo defuturum me, si quam occasionem nactus fuero, doctorum virorum conatus adjuvandi. Quamobrem si quid in tractandis ejus gazæ libra-

ria

riæ codicibus invenero, quod possit esse tibi usui, dabo operam, ut quantus sim & literarum admirator & literatorum cultor, tuamque adeo amicitiam quanti pro eo ac debeo faciam, reapse experiaris. Sed non memini in iis, quæ adhuc legi, quicquam observasse, quod propriè ad susceptum à te argumentum. Meminero tamen & te faciam de omnibus certior. Vale & me ama. Lutetiz. Parisi. prid. Non. Novemb. *ὑπὸ τῆς ἐπιστολῆς οἰκονομίας ἔ' λόγῳ.*
CICIDCV,

EPISTOLA CCCXXV.

JOSEPHO SCALIGERO.

MIsi nuper ad te notulas quasdam in Marcellinum Comitem, ea sine mihi a Frontone traditas, ut ad te mitterentur. Cupio scire an is fasciculus meorum tibi fuerit redditus: & si puras tanti esse, ut cætera tibi describantur, certiores a te siamus oportet. nam Fronto penes quem est ille codex, *οἰονεὶ γένῃμα μόνον* ad te misit. Nos jam non sine molestia tuas expectamus; postremæ enim quas a te accepi, ante menses fere quatuor erant scriptæ. quare diuturniore hoc tuo silentio valde commoverer, nisi cogitarem anni tempus & difficultatem navigandi. Ego sæpe ad te non ita multis diebus scripsi, neque ignoras, opinor, quibus in studiis nunc sim: & qua diligentia in adornanda Polybii editione meum istud occupem otium. Vtinam conatui respondeat eventus! dabo certe operam, ne operæ pepercisse videri queam. Tandem imperavi ipse mihi, & versionem a me expressi: vel potius initium versionis, Kalendis enim Novembris prima ejus ducta est linea. Scis quam non contemnendus Perrotus sit: qui vir si Græcarum literarum cognitionem habuisset, in eo genere scriptionis pene mihi regnare videretur. Sed rudem fuisse *ἑλληνισμῶς* reapse deprehendimus. Sic tamen ut *τὸν κελοκαγαθόν* Musculum qui fragmenta vertit, multis parasangis anteiret. Ego id præcipue operando, ut idem Latinus Polybius dicat cum Græco. proxima cura est, ut, si modo possum, Latinitati consulam. Jam notas ejusmodi paramus, ut studiosæ juventuti non nihil profuturæ videantur. Sed moror te,
hoc

hoc tantum addam : incredibili cupiditate me flagrare tui Eusebii videndi, qui ut claustra brevi perrumpat opto. illud etiam magis, ut valeas, illustrissime senex, & me ames. De negotio tuo cum perfido & scelerato adolescente, qui tibi os sublevit, non dubito accurate ad te perscribere Labbaum, cui ea res unice curæ est. Sed nolim putes defuturum me officio meo, si ulla in re utilis tibi opera mea possit esse. dolet enim mihi, non posse me idem in tua causa, quod ipse olim in mea : qui nisi re confecta non conquiesci. Conveni jam aliquoties illustrem Principem Arausionensem, quæ jubet bene sperare. & profecto sententia mea semper fuit, ope Ducis Tremollia hoc negotium facile posse expediri : quod nuper recepit se tentaturam Princeps Arausionensis. ad quam si de ea re scripseris, non male opinor tibi consulueris. Vale illustrissime virorum, & me ama. Lut. Par. Eid. Decemb. MDCCV.

EPISTOLA CCCCXXVI.

EIDEM.

Illustrissime Domine, diu tuas expectavi : deinde eas accepi quibus adjunxeras notas in Cyclopem. Quid dicam ? nisi quod æternis beneficiis ita me devinxisti, ut quantum me tibi debere sentiam, verbis explicare non queam. Nam quam grata illa opera tua mihi fuerit, sciunt amici, quibuscum tuas Notas *ἡμετέρας* communicavi. Si dabit Deus ut me vivo libellus ille sub incudem revocetur, scient posteris, quanto soleam triumphare gaudio, quoties me docere aliquid dignaris. Mirum vero tantopere libellum nostrum tibi potuisse probari, qui profecto scriptus non erat, ut oculis tuis objiceretur. Sed novi infinitum illum amorem erga me tuum *πολλάκις ἑμαυτὸν ἐμαχάρισα, ἐπὶ ἅτῳ μόνῳ τῶν ἑμαυτοῦ μέγα φρονῶν.* aut ut melius dicam & verius, *τῷ Θεῷ εὐχαριστῶν.* In Polybio io scis me nunc esse, cujus versionē ne me pœniteat fuisse aggressum, Perroti interpretis fatuitas facit : qui mille amplius locis omisso Polybio, Livium descripsit nobis quare merito Itali tui Latinitatē hominis sunt admirati. Sed de fide illius quod prædicat Jovius,

Qq

quis

quis ferat & quo animo? irascor & vehementer quidem. Gavissus sum, quod me hortatus sis ad hanc versionem suscipiendam. quæ utinam satis Latina sit! paucorum enim est Latine scribere. Græco textui futuram ὁμολογῶν pene affirmare ausim. Sed obrundo te, & otio tuo abutor ipse nunc cum maxime impeditus & varie occupatus. Vale illustrissime virorum. Luter. Par. viii. Kal. Jan. 1510. Eusebium tuum exspecto in dies prope jam. & quod jam tibi operæ satisfaciant, incredibiliter lætor. Deus te servet *ἰε γέρον*. quod scribis de Chronico hominis Germani, mihi crede jurato, non maiorem te ex ea re lætitiā cepisse, quam ipse fecerim. Itaque crucior expectatione ejus libri, quem semel nactus totum devorabo. nā patrem illius juxta doctum, & probum esse oportet. Sed profecto *μεγάλη γὰρ ἡ ἀλήθεια*, nosti cætera. Loiolitz quid dicturi sunt? *ἀλλ' ἀπόλοιτο καὶ καὶ καὶ*. heic etsi plerique hostes tuæ doctrinæ, nemo tamen non abominatur pædagogum Sætarium. Bis scripsi de obitu magni Bezæ, & te & alios vestrates poëtas Baudium, Heinsium, alios epicedia poscens. si quid ejus factum, quæso mitte.

EPISTOLA CCCCXXVII.

DAVIDI HOESCHELIO.

Gregorium Thaumaturgum nuper editum & nos vidimus. apparet eruditum interpretem codice usum longe meliore, quā tuus esset. itaque multa e mendate ibi scribuntur, quæ corrupta in tuo. Sed fallor, aut interpres ille *τὸν ἑλληνικὸν παιδείαν ἄκρος* non est: multa enim cum obiter percurreremus signa animadvertēbamus *τῆς ὀκρίμπειας*. quod non dubito, multo melius esse tibi animadversum. mihi gratissimum feceris, si & notulas meas & illius interpretationē serio castigaveris. quo laborē lubens te levare, si isthic essem, aut omnino per occupationes liceret. De Legationibus narro tibi, quod fortasse nescis. Est in urbe vir dignitate & cognitione literatum conspicuus Cantoclarus, qui olim Juliani quædam vertit: is auctores aliquot e Legationum libro jam vertit, atque adeo jam, nisi fallor, prælo subjecit, ab eo optimo & venerando sene

ſene ſumus non ſemel conſulti : etſi fortaffe aliena ope illi opus
 nihil erat. Origenis codicem per multos menſes Heraldus habet,
 vir doctiſſimus, & ſingulari amicitia mihi conjunctiſſimus. Oſten-
 dam illi cum ad me veniet, [quod ſæpe facit] epistolam tuam, &
 rogabo, ſi quid habet, commodus impertiatur. Græcas enim lite-
 ras exquiſite doctus eſt, ut te quoque ſcire conſido. Beaſti me nun-
 cio illo de Faſtis Siculis, quos Radſrus convertit. Olim in pote-
 ſtate noſtra fuit is liber : poſtea cum τὰ χεῖριμα excerptiſſem, aliis
 libris illum mutavi cum beatæ memoriæ viro Sylburgio. Laudo
 conſilium, quod clariffimo viro Grutero ſuggeris : ego per literas
 eum ipſo agam, ut tibi obtemperet. De Dione agam cum Morel-
 lo : ſi nihil perficio, dabo operam, ut mea cura tuæ voluntati fiat
 ſatis. De Privilegio meminifti, quæ nuper ſcripſi : ſed jam alia
 rerum facies : nam ὁ πρὶν ſπρεγαδιφύλαξ vir integritate inſignis, vo-
 luntate Regis, non dignitate, ſed labore muneris ſui alteri ceſſu-
 rus eſt cis dies paucos. Ille autem alter multum nos amat, & literas
 colit. ὁ δὲ πρὶν εἰς τὰ μάλιστα καὶ περὶ ἡμῶν καὶ περὶ τῶν Μουσῶν ἀποδίδων ἡμῶν
 ὁμῶς καὶ τὸ γῆρας δυοσαγωγώτερός ἐστιν, ὅτε ἐγένετο. Poetas Græcos, quo-
 rum editionem eras pollicitus, exſpecto. Nam præclari aliquid
 te præſtiturum ope tuorum librorum facile conjicio ex iis, quæ
 ante pluſculos menſes ſcripſiſti, ſuper aliquot locis e carmine at-
 reo & Phocylidis. Quare da hoc mihi, ut liceat ἀπεύδοντα χαίρειν
 ὁπρὸν. Vale amiçiſſime vir, Ampliſſimum Veſſerum meis verbis
 ſalutes velim. Perſium brevi ad utrumque veſtrum, volente Deo,
 mittam, & ſimul ad illum ſcribam. Iterum vale. Lutetiæ Pariſi-
 orum, ἀπὸ τῆς ἐνστάτης οἰκονομίας c10 13CV.

EPISTOLA CCCCXXIIX.

CLAVDIO SALMASIO.

Binas poſt tuum diſceſſum literas a te accepi. prioribus ſtatim
 reſpondi, & meas Gilberto noſtro dedi : poſterioribus ne re-
 ſponderem haſtenus, per illam ſpem tui adventus factum eſt, quā
 ex tuis literis conceptam ἐνηγάσατο καὶ παρετήσατο τῇ ἡμετέρᾳ. Μετὰ
 idem ille utriuſque noſtrum amantiſſimus Gilbertus. Non igi-

tur potes jure de silentio meo queri. Et profecto non is ego sum, quem eo nomine amici soleant ineufare. Quod si quis est, quicum literarum commercium lubens exerceam, tu, crede, cum primis numeraris. Grata nobis vel potius longe gratissima, quæ de tuis studiis novissimâ epistolâ scribebas. Cum ad nos redieris, non prius horrari atque urgere te desinam, quâ a te impetravero, ut specimen aliquod tuarum lucubrationum edas in publicum. Callimæhus, Petronius, itemque alii veteres scriptores tuam operam deponunt. ego illorum vicem ἐπιδοκῶς ero: quia certus sum, ἔσθ' ἡ τῷ Θεῷ εὐπῆ, quicquid institueris, publico bono & honori tuo celsurum. Sed ante omnia illud a te exposcimus, & si pateris pro amicitia nostræ jure exigimus, ut cures valetudinem. Si te non respicis, at canos respice venerandi tui parentis, qui pro omnium suorum in te meritorum ἀπαμοιβῇ hoc te rogat, tibi imperat, ut in studiis tuis memorem te veteris dicti probes, μηδὲν ἄγαν. Sic igitur animo indulge, ut corporis quoque rationem habeas. Hoc nihil gratius facere mihi queas. Vale & amplissimum parentem a me saluta. Lutet. Paris. Kal. Jan. c10 10 c vi.

EPISTOLA CCCCXXIX.

DANIELI HEINSIO.

Accepi proximis diebus quas scripsisti ad me post acceptum libellum de Satyrica, eruditiss. juvenum. Etsi autem nihil eorum agnosco quæ tuus amor αὐτῷ τῷ θυλάκῳ, φασί, mihi tribuit: ea tamen elegantia. ea arte scripta epistola tua mihi est visa, ut vereri subiret, nesi iterum eam legerem, plus tibi de me quam mihi ipsi crederem. Omitte igitur quæso illud argumentum: & permitte mihi, ut meo me pede metiar. Sane vel quod nunc in manibus est opus, tenuitatis meæ satis me admonet. Polybium enim dum latine loqui docere cupio, quam sim docendus ipse, quotidie magis ac magis agnosco. mirum enim quam sæpe levicula macula aut ignota verbi proprietates impetum meum currentis remoretur. Quanquam nihil sane nos remoratur, quando semel constituimus ea opera quamprimum defungi. Itaque paucis diebus partem maxi-

maximam absolvimus. Sed de hoc alias. De Max. Tyrio, per Deum immortalem te oro, ignosce: non enim mea adeo culpa factum, ut tamdiu in ære tuo essem, atque eorum ignavia quorum opera in ea collatione utor. Vale *καὶ ὑγιαίνῃς*. Lutet. Paris. xvi. Kal. Feb. c10 10 c vi. Amiciff. & clariff. Baudio salutem ex animo, & Vafanio nostro, ad quem nuper scripsi, & nunc quoque scriberem si esset otium.

EPISTOLA CCCCXXX.

JOSEPHO SCALIGERO.

Illustrissime vir, accepi hodie literas e Narbonensi Gallia, quas tibi mitto, ac si per occupationes tuas licet, te oro, ut viro optimo tuiq; observantissimo respondere ne graveris, eo magis quod neque a Plancio neque ab aliis Belgis, ad quos literas dedit non semel, responsum ullum tulit. orat igitur te atque obsecrat, ut sis illi *ὁ ἀνὴρ πάντων*. Nos heic in dies ac prope jam in horas tuum opus expectamus. neque memini facile ullum unquam tempus tam mihi fuisse longuin atque hoc erit, donec voti huius fiam compos. De illo scelerato qui pecuniam tibi debet, nolim sis nimium sollicitus. nam etsi lentum nomen ille est, imo vero nullius fidei homo: quia tamen illustris heroina Tremollia in urbem brevi est ventura, apud quam omnia potest *ὁ πάντων δέσποτα*. Thuanus, non debes dubitare, quin brevi *αὐτὸς Θεὸς ἐν πύλιν*, ad tuum pervenias. Vale illustrissime vir. Lutet. Par. xvi. Kalend. Februar. c10 10 c vi.

EPISTOLA CCCCXXXI.

EIDEM.

Quas postremas a te accepi, ex datæ erant Kalendis ipsis Januarii, ex iis cognovi plurimas mearum aut periisse. perfidia eorum quibus fuerant traditæ, aut negligenter certe curatas, nam a Kalendis Septembris anni prioris decies minimum scripsisse me ad te liquido jurare possum. Egi etiam pro munere tuo Notarum in Cyclopem suavissimo mihi, non quas quantasve debui, sed certe quantas poteram maximas gratias. Tu vero non credideris posse mihi aliquid gratius accidere, quam cum me docere aliquid dignaris.

naris. Sancte autem affirmo tibi, in plerisque scopulis hæsisse cymbam nostram; quostu in illis tuis notis attigisti & explanasti. Itaque expeto cupidissime occasionem illas publicandi: quod quidem brevi facturum me confido *ἡμεῖς γὰρ δὲ δόρυ*. Balforius de quo nuper scripsi, Commentarium in Cleomedem edidit: nisi fallor, bonæ frugis plenum, & vel eo nomine dignum approbatione bonorum, quod tuam & divini parentis tui præstantiam æquis ponderibus pensare videtur. Scio istis non moveri te: puro tamen vestra quoque heroum pectora gaudio aliquo tentari, quoties labores vestros paucis cognitos prodesse mortalibus, & omnem sequiorum ingeniorum invidiam superare intelligitis. propterea optavi de eo scriptore iudicium tuum cognoscere. De N. N. homine, uti vocas, abreptitio, nihil ante lectionem hujus tuæ epistolæ dediceram. Auxit ea res cupiditatem, qua totus pridem flagro videndi tui operis Eusebiani. Atque utinam superi faxint ut brevi siam voti hujus compos. utar vero, utar consilio tuo, quod super instituto a me opere dedisti; neque committam si viam & vires *ἐπιπλέον* fuerit largitus, ut dignitatem literarum polluisse queam judicari. quod quidem eo diligentius conandum mihi censeo, quia existimationis meæ vadem prædemque apud bonos te, virorum optime, illustrissime, habeo. Tu enim profecto es, qui amicis meis persuasisti nostras esse aliquid lucubratiunculas. Equidem in hac versione atque interpretatione magni scriptoris quotidie experior, (cur dissimulem?) quam habeam adhuc magistro opus. quod si isthic essem, Deus bone, quid non possem? quid tam altum, quo tuis sublevatus alis non facile pertingerem? tum vereliceret Polybium *μαργαρίτης*, quod in nostras manus incidisset. Sed non capit tantum bonum fortunæ nostræ tenuitas. Itaque quod unum restat, in fide & diligentia & subsidio literarum tuarum [quas eliciemus crebras, ubi te arduo labore defunctum senserimus,] spem omnem ponimus. Una res est nostris conatibus perincommoda: quod gravissimas causas habemus, cur ad operis finē cuius in primordio vix stamus, *πότεν ἂν ὅδε ἦ γὰρ μαργαρίτης* contendamus.

verum

verum de his alias Deo volente plura. juvat enim in finem tuum meas querelas expectorare. Heri venit Lutetiam illustris femina Domina de la Tremoville. illa sola efficiet ut ad tuum pervenias, aut. Sed ominari secius quicquam nolo. cum praesertim in potestate magni Thuani sit totum negotium. nam ejus consiliis plurimum regitur nobilissima heroina. cujus autoritate facile compelli poterunt tui Cercopes, ut tibi satis faciant. non peccaveris neque operam luseris, si ad Thuanum ea de re scripseris. Epistolam tuam de Gallia vidimus: quae si esset emendata, pluris a Thuanis aliisque fit, quam ingentes aliorum molitiones. Vale, & me consueta benevolentia dignare. Lutet. Par. xiv. Kalend. Febr. c15 15 c vi. Est in aula vir nobilitatis praecipue M. de la Bourdaiziere, quicum mihi familiaritas & amicitia non vulgaris intercedit. est enim earum literarum amantissimus & intelligentissimus, quas pauci, non dicam e proceribus ejus amplitudinis: sed ex iis qui literarum notitia sunt celebres, norunt, nedum tenent. Cum eo multus mihi de tua praestantia sermo: nuper vero cum mihi *κεμήλια*, sua *ἀξία* *γὰρ* ostenderet, jaspidem unum inter ceteras antiqui operis gemmas spectandum exhibuit, itemque achatham unum: quorum lapillorum alterum ait tibi quondam fuisse visum, & prodiisse a te doctissimum scriptum ad illustrationem ejus gemmae; *Falsifan*, opinor, fuit medicus Turonensis cui illa scripseras. Is igitur vir nobilissimuste plurima salute impertit: oratque ut si forte in adversariis tuis vestigium aliquod superest ejus scriptiois, velis eam secum communicare: & hoc beneficio ipsum demereri. idem nos quoque a te contendimus, quod tuo commodo fiat.

EPISTOLA CCCCXXXII.

EIDEM

DEderam viro nobili qui isthuc iturus me convenit, quae est ejus humanitas, fasciculum tibi perferendum: cum postea Scotus quidam vir cruditissimus ostendit mihi epistolam Arabice scriptam ad Antonium Lusitaniae quondam regem. hanc percurrenti mihi non omnia quidem negotium facessabant, sed certe plurima: adco

adeo ut de sententia epistolæ mihi non constaret. ac nisi fallor, multa non vulgarem Arabismi dialectum præferunt: quæ longe discedunt ab Arabismo librorum editorum. puto & multa scripta perperam, non in apographo tantum quod videbis: sed in ipso autographo, cujus mihi facta est videndi potestas. Ejus epistolæ exemplum ad te misi, ut si per negotia tua liceret, doceres me quid sibi illud velit, nam ego ne manum quidem satis assequor. Vale illustrissime heros. Lutet. Par. xiv. Kal. Febr. c1515 c vi. Oro te partem saltem aliquam digneris vertere: hæreo enim in plerisque, plurima penitus ignoro, & quis ille sit Abloala. non enim satis scio, an qui temporibus illis regnabat Miremunim Scariphus, ita vocaretur,

EPISTOLA CCCCXXXIII.

EIDEM,

QUam crebas a me literas accipias, haud scio; puto tamen sæpe factum superioribus mensibus, ut oleum mihi & opera perierit. Multa enim de multis rebus scripsi: de quibus nihil possum cognoscere ex novissimis tuarum, ecquid reddita tibi illa fuerint an non. in his fuit diploma sive epistola quædam Arabica a Rege Marroci, opinor, ad Antonium Regem Lusitanie scripta, de qua dubitationes meas tibi aperui. fuere in his & notæ ex vetustissimo codice Marcellini comitis, quas a Frontone acceperam tibi mittendas. misi præterea & epistolas amicorum, ut Vertuniani, Nautonerii, & aliorum. Nunc libellum tibi mitto viri optimi, qui in chronologicis te magistro aliquid sibi videtur supra vulgus didicisse. quod cujuscumque sit, ipse judicabis. Eusebium tuum ex iis literis, quas ante mensem acceperam, certa spe jam pene devoraveram. nunc quia in iis quæ ante quatuor dies mihi abs te fuerunt traditæ ab eruditissimo adolescente Forestio, nulla illius fuit mentio, quid sperem nescio, scio quid metuum. Valde enim ære ne spes nostræ in multos menses sint rejectæ. Quicquid hujus sit, Deū suppliciter oro, te servet, destinam & columnen literarum unicum. Vale. Scripsi raptim Lutet. Par. Non. Febr. c1515 c vi. Clarissimo Hein-
sio

sio amicissimā salutem mitto. Scripsi ad illū antedies perpaucos.

EPISTOLA CCCCXXXIV.

EIDEM.

Mitto tibi quas accepi a Verruniano tui, illustrissime vir, Audio-
fissimo. Adjeci libellum hominis optimi & probissimi: quem
spero tibi non ingratum futurum. is unus est ex eorum numero
qui te γνησιως colunt. Ut res heic sunt, mirum est posse quenquam
reperiri, qui super talibus liberam vocem mittere ausit. Ruimus
enim, ruimus in servitium infame infamis illius scorti, quod πω
ἐπιδρομον insidet. cujus monarchiam in temporalibus, ut loquun-
tur, novis subinde scriptis ex illa urbe aut locis vicinis prodeunti-
bus videmus confirmari, ut jam quid adjici possit non intelligam.
eo spectant illi tot annalium tomi, eo quicquid hodie fere editur,
denique hic est hodie ὅπου εὐσεβείας. Sed hæc mitto ἀχρύνμερος περ.
Quanta cum fame tuum librum exspectem non dicam: & profe-
cto quicquid dixerō cupiditate mea inferius erit. De tuo negotio
scripsi nuper. res in periculo quidem versatur, sed spe tamen non
caret. Si Tremollia vellet negotium suscipere, sola potest illud
conficere. qua de re plura nuper scribere ad te memini neque sen-
tentiam muto. Vale illustrissime heros, & nisi grave est, salutem
clarissimo Heinsio. Lutet. Par. III. Eid. Mart. ς' το ι'c vi. Narro tibi,
quotidie monstra in literis nascuntur, quorum nullum sæculum
æque ferax ut hoc nostrum. His diebus liber Gallicus prodiit jo-
cularis insanix, satis amplius. conatur autor omnes linguas revo-
care ad Hebraicam originem. ipse eam linguarum notitiam habet,
quam potuit haurire e suis Lexicis, Calepinis, Dictionariis, quæ
omnia ad unguem tenet. mirum hominis inceptum, qui a ביע de-
ducatur ovum, & cætera ad hunc modum. ferrem ægrum animi, nisi
viderem studium dissentienti a te, quanquam id quidem modeste.
Porro hujus monstri pater, vir est probus, pius, ὁρθόδοξος. quo mi-
hi res molestior est.

EPISTOLA CCCCXXXV.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHEIMIO.

Pvidebat me nuper, nobilissime Lingelshemi, cum leviculum &
Rrr pene

pene nugatorium scriptum tibi mitterem. Cogitabam enim, qui & qua gravitate vir esses, neque putabam posse fieri, ut ad Satyrorum spectaculum sine aliqua indignatione descenderes. Magis p̄dui me, cum tuas legerem, quibus pro levidensi munusculo non secus mihi gratias agis, quam si palmarium aliquid pr̄stissem, & opus edidissem dignum in Minervæ arce poni. Obsecro te, vir nobilissime, quæ hæc tua comitas est? Ego spem omnem meam in tua ἀρετῇ maxia ponebam, quæ facile veniam indulgeret temporis fortasse non optime positi: tu nos iis laudibus ornas, quas nulla ingenii contentione sum unquam meriturus. Quid faceres, si ejusmodi esset argumentum, quod pro se placere tibi posset? Cujusmodi fortasse erit opus, quod præ manibus nunc habemus. Polybium dico: in cujus editione adornanda pridem sumus. Versio magna ex parte paucis mensibus jam profligata est. Cætera brevi expedientur οὐ γὰρ τῷ Θεῷ. Superfunt notæ, ad quas dudum nos comparamus. Scriptorem enim magnum magno studio illustrare aggressi sumus: modo vitam & otium Dei benignitas sit concessura. Nam quæ nos pericula circumstent, vides, & profecto id agitur a nonnullis, ut clementissimi Regis beneficio uti diutius non possimus. Quod si aliquid ingruat, & pateat via, statui in Germaniam vestram merecipere: saltem ut Polybii editionem ibi curem, tantisper dum Deus Optimus Maximus certam aliquam mihi & meis sedem ostendit. Vale amicissime vir, & pusillum quendam libellum cis dies paucos a me expecta, quem vel propter genus argumenti non dubito fore tibi acceptum. Lutetiz Parisiorum III. Kal. Aprilis. c. d. d. c. vi

EPISTOLA CCCCXXXVI.

SCIPIONI GENTILI.

ET literæ tuæ gratissimæ mihi fuerunt, ut semper, clarissime Scipio, & illæ quoque jucundissimæ quas a Conrado Ottone, viro eruditissimo, mihi misisti. Spero fore utilem Ecclesiæ Dei & reipublicæ literariæ hominis tam docti conversionem ad Christianismum. Atque utinam ita viveremus nos veteres Christiani, ut

• pro-

probitas nostra miseram gentem ad expetendam veritatis notitiā alliceret. Huic certe viro optimo [e scriptis videor cognoscere] optolata omnia, ut quæ orsus est ad illustrationem earum literarum, ad umbilicum brevi possit perducere. Scripsi ad illum sano quam *παχυμέρως*, non ostentandæ cruditioni, sed benevolentia declarandæ. Eas literas tibi mitto, teque oro ut de meo erga ipsum animo prolixè omnia pollicearis, quæ ab homine tanto intervallo terrarum separato potest expectare. Amplissimus Thuanus te peramanter salutat. Is amari se & æstimari abs te persuasissimum habet. quare illos sermones, de quibus ad me scripsisti, (scripserunt & alii) quæso omittamus. Satis enim compertum habemus, & illius, viri alioquin magni, genium atque ingenium quicum sunt habiti. Omnino veritati satis æquus esse non potest, qui istos illi⁹ hostes manifestos tanti faciūt. Ἀλλὰ *ὅχι τῶτων ἔντομά μοι κελόσαι*. Vale vir clarissime, & me ama. Lutet. Paris. iv. Kal. April. c13 c vi.

EPISTOLA CCCCXXXVII.

DAVIDI HOESCHELIO,

IN frequentiam mearum excusarem, nisi considerem notas esse tibi occupationes, inter quas vitam heic traho. Possum hoc tibi vere & sancte jurare, pestem hanc esse meorum studiorum, quibus nescio profueritne plus obcopiam *ἀφαιών* librorum, an nocuerit objaeturam *ἀφικτών* temporis, mea in hanc urbem migratio. nisi quod illud melius esse credimus, quod Deo *τῶ τῶν ἡμετέρων βίον διχοτομήν* placuit. Scripsi antea de acceptis Procopii chartis usque ad paginam LX. Cœpi cum altero ms. eas conferre, nec plane operæ pœnituit. pergam igitur *συντῶ ἡν*, & quæ invenero, ad te mittam. Tu velim significes quo tempore absolutam eam editionem fore putes: ne serum sit meum auxilium. Nos in Polybio vertendo pergimus. Qua molestia pridem defuncti essemus, si Mompelii aut Genevæ viveremus. Nunc vix dimidia pars operis confecta, & supersunt Notæ, labor ingens, si Deo placuerit otium præstare. non enim auscultabimus viro docto, qui nuper in editione magni scriptoris id egit, ut leviter & *ἐπιπλάσιως* tractandos esse magnos au-

ororeshominibuspersuaderet. Damus hoc ejus ætati & meritis, ut hoc ipsi per nos liceat. At consilio illius in adornanda editione nostra non utemur. Quanquam, mi Hoëscheli, nolim te fugiat, aliam esse potiore curam, quæ mihi cor urat, cum ea videantur imminere tempora, de quibus ne cogitare quidem sine horrore possumus. Verum hæc τῷ ἐπὶ πᾶσι μελήσει, quem oro, ut tuam senectutem omnibus rebus fortunet. Vale, Lutetiæ Parisiorum. III. Kal. Apr. c10 10 c VI. Doctissimum virum Eliam Putschium, cuius ingenium & eruditionem maximi, pro eo ac debeo, facio, velim salutes meis verbis quam amantissime. Scripsissem ad illum, si mihi constitisset, ubi locorum nunc degat.

EPISTOLA CCCCXXXIIX.

CVNRADO RITTERSHVSI.

NON putabam fore mihi vel tantillum otii ut te compellarem, vir clarissime. jamque egeram cum communi amico, doctissimo Gentili, ut patrocinium meum apud te susciperet. Sed ἐξενίκησε τὸ σφοδρὸν ἔρωτά μου, effecitque ut quamvis occupatissimus, hæc pauca raptim ad te exararem, cum præsertim a superioribus nundinis neque scripserim ad te, neq; tuarum quicquam acceperim. Cupio ex te de tuis rebus & præclaris inceptis cognoscere: non enim dubito aliquid moliri te ad publicam literarum utilitatem adjuvandam. quod cum feceris hætenus magno cum fructu & publica utilitate, Deum oro, ut etiam porro εἰς πολλὰς πολλῶν ἐτῶν περὶ ὁδὸς facias idem. & magis magisque in dies de posteris merearis. Isidorum nemo adhuc in hac urbe vidit. Eum librum ego & Thuanus ὁ ὑπέρμεγας, quanta cum cupiditate expectemus, ne ipse quidem nescis, nisi nos ignoras. Vale. Scripsi raptim, Lutetiæ Paris. pridie Kal. Apr. c10 10 c VI.

EPISTOLA CCCCXXXIX.

JOSEPHO SCALIGERO.

EX iis quas xv. Kal. Mart. ad me dedisti, cognovi redditas fuisse tandem tibi ἀγρώας multas epistolas meas, quas pridem puraram periisse. Grata mihi fuere cum primis quæ de Arabico diplomate scri-

scribis. nam & ipse ἐκ τῆς εὐχολίας χαζόμενος, non ex certa scientia, pene eadem responderam. Si quid postea aliud inveneris, & id significare fueris dignatus, futurum id quoque longe gratissimum: nam etsi cura & sollicitudo τοῦ ἐν μέλλοντι, ut studiorum oblivisceremur prope jam effecit: cupiditatem discendi tamen non penitus in animo nostro exstinxit. Quis jam sit heic rerum nostrarum status, neque tu nescis & ego malo ex aliorum te cognoscere quam ex meis literis. in posterum vero quæ bonos mancant, scit unus Deus, cui & nos curæ fore confidimus. Epigrammata quæ misisti, dudum me accepisse, opinor, te non latet. amicis illa ostendimus τοῖς ἑχρυσθ' ἔχοντες λευκάροις: qui tanti illa fecerunt, quanti omnia tua. Sed dolemus omnes seculi infelicitatem, quo illud maxime placet multis quod maxime falsum. hinc illa profanæ gentis fiducia, fabulam de Burdonio iterum ventilandi. nam eade re librum abominabilem edi in Germania, & Bongarsius noster literis suis nuper querebatur. Te vero, δὲ γέρον, si hæc moverent, equidem mirarer. Quid? potuisti in hoc fastigo virtutum & eruditionis constitutus, aliud tibi de scelestissimis hominibus polliceri? qui bellum atrox cum Deo palam gerunt: qui reges ἀνταποσχεύωντες & ἀναιδῶς in ordinem cogunt, & quoties lubet occidunt. ii tibi parcent? mihi crede, in eorum potestate si esses, dentes eorum σαρκοφάγους non effugeres. nunc quia Dei benignitas in tuto te collocavit, omnia exspectare ab illis debes, quæ ab hostibus veritatis crudelissimis possunt proficisci. Oro te, sapientissime Scaliger, moveri his contumeliis noli, non deerunt qui tua & semonis illius tui parentis causa in arenam cum id genus monstris velint descendere. tuæ heic nullæ sunt partes: nisi ut quod fecisti hætenus, pergas constanter de hominum genere bene mereri. quod ut per diu facias Deum Opt. Max. supplex veneror. Miratus sum te in dubium vocare, quod legisti in literis hinc missis de colloquio Gossypieponymi cum τῇ δέυνι. credideram te pro veris habiturum, quæ ego tibi confirmassem esse certa. Scripsi autem dudum ad te, his oculis vidisse me hominis αὐτὸ γέρον, quo nihil verius, nihil cer-

tius, Habebam multa de quibus te consulerem, sed pudor vetabat: cum non ignorem, quantam occupationum molem sustineas. proxime *ὡς Θεὸς* de nummis Arabicis, quos vidi cum variis figuris, tecum agam. Vale Lutet. Par. Kal. April. *ciō iōc vi*. Erat animus ad doctissimum Heinsium literas dare: sed id nunc minime potui. peto a te, ut, nisi grave est, hoc loco fas mihi sit salutem ei adscribere.

EPISTOLA CCCCXL.

EIDEM

SI vales, bene est: ego valeo Dei beneficio: quem assidue veneror ut te præstet valentem & annos Nestoreos tibi largiatur. Vidimus nuper carmen eximium, & vere *χρυσὴν ἐπὶ*, quo memoriae magni senis parentasti. non dicam tibi quid mihi de illo videatur: sed præstantissimus Thuanus *ἀξιόχρεως τῆς ποιητικῆς* iudex, qui primus tuum mihi carmen ostendit, vix apud se erat cum illud legeret, ac penetotum memoriae mandaret. Beatum te, cujus remissiones animi *καὶ ἡσυχασθὲν ἀπὸ τῆς τῶν ἄλλων ὑπερέχουσι*. Vale illustrissime Domine. plura enim nunc non possum. Scripsi raptim Lutet. Par. a. d. viii. Kalend. Maj. *ciō iōc vi*.

EPISTOLA CCCCXLI.

CVNRADO RITTERSHVSIO.

SCripsi nuper ad te, vir clarissime, via Francofordiensi, priusquam tuas acciperem exeunte Februario datas. quæ cum paullo post mihi fuerint redditæ, lætatus sum occasionem tam bonam mihi se obtulisse literas isthuc mittendi, quas equidem uberiores darem, multumque de communibus studiis tecum garrire, nisi otium deesset, eram enim cum ista exarabam occupatissimus. Quare *Μάλας πεῖδα* mihi hanc veniam, ut diem diffindere liceat. Scribam enim brevi *θεῶν δίδωται*, & quidem *ἐκ ἀντιτάκτου*, ut puto. De Diogenis Codice & opera tua, beasti me hoc nuntio. Amabo quæ inveneris benignus imperti. amo enim illum scriptorē, vel eo nomine, quia per eum mihi aditus primus ad doctorum amicitiam fuit. Sed multo magis quod meminisse illius non possum, quin paren-

parentis mei, viri cui similem me liberosque meos esse opto, [ea fuit illius virtus, sapientia & eruditio,] jucundissima recordatio animum subeat. Quod si otium aliquando Deus fuerit largitus, posse videor editionem concinnare non poenitendam. Sed hac alias. Nunc scito, quaesivisse me diligenter de eo Germanio ad quem literas dederas, quem quia brevi isthuc intellexi rediturum, mitto tibi quas scripseras literas. Sic enim jussisti & ita est æquum. Vale optime doctissime vir. Scripsi raptim Lut. Paris. prid. Eid. Apr. cio dcccvi. Exspectamus ego & ἡ ταυμάσιον Thuanus Epigrammata in scelestissimum librum isthic scripta, quorum in tuis meministi. Qui librum non oderunt, auctorem non habent pro sacro & inestabili, bonorum odio dignos puto. Paratur nunc, ut audimus, Ingolstadii liber in magnum Scaligerum, quo nihil sol vidit scelestius, hoc est, iis hominibus dignus quos Νύξ ἐπεβρύη genuit, Ἄδης produxit in lucem. En magistros Romanæ pietatis: en Petri successores. Thuani historia adhuc sub prelis est, quæ si fuerit absoluta, memorem agnosces cum bono Deo. Clarissimos viros Scipionem Gentilem & G. Remum, nisi grave, e verbis meis salutabis, nec non doctissimum virum Conradum Ottonem, ad quem nuper scripsi. Iterum vale.

EPISTOLA CCCCXLII.

DOMINICO BAVDIO.

PRimum tibi de constantia, quam præstas in amore mei, gratias pro eo ac debeo gratissimas agam. Fateor enim me in arte tuo esse, neque semper in scribendi officio paria tecum posse facere. Ut alia tempora omittam, nuper certe cum novissimas tuarum accepi, & quos adjunxeras libellos, debitor adhuc tuus eram, neque iis dum responderam, quæ ante unum alterumve mensem a te mihi fuerant redditæ. Habes confitentem reum, cui te ignoscere candor postulat naturæ tuæ, & τὸ εὐγνωμονικὸν τῷ σὺν τῷ ὀπίσθῳ. Accuses per me licet cessationem meam, & supinam si lubet appelles negligentiam: feram æquo animo quidvis, modo ne animum tuum ulla tangat suspicio amoris erga te mei imminuti. ὅμη γένετο, ὅμη ἔσται.

ἔδ' ἔγραψα. Accepi ab eruditissimo Rutgersio orationem tuam ad studiosos Leidenfes habitam. cujus lectio quantæ mihi fuerit voluptati, verbis nequeo exprimere. Proprium hoc est omnium tuorum scriptorum, ut in animis legentium θαυμαστοὶ πὶ κέρτεσι ἐγχαταλίπωσι, adeo tibi τῇ Παιδοὶ θύοντι familiare est χαλλιεῖν. Sed me nescio quomodo admiratione majore affecit, carmen illud tuum purissimæ Latinitatis, quo τῷ μακαρίτῃ N. parentasti. O Veneres, mi Baudi, tuas! ô élégantiam pari gravitate conditam! exspectabam carmen a Poëta; inveni severum judicium de viro longe gravissimo. Revocavit mihi in mentem ejus carminis lectio, quæ nuper super eadem re ad me scribebas. in quo miratus sum adeo immutatum tibi fuisse animum, ut quem tot literis mihi commendaras, nunc ultro gravissimis verbis accusares. Equidem mutationis hujus causam e tuis literis parum capiebam, quam videor ex illo carmine luculento plane jam intelligere. Fraudi nimirum viro docto & pio (talem fuisse omnes narrant, neque tu negas,) fuit scivisse aliquid, quod priores magistros nostros fugerit. Jam enim, uti video, res eo rediit, ut in unius doctoris verba omnibus sit jurandum, qui pii volent audire. Meum non est de tantis rebus ferre sententiam. dissimulare tamen non possum, rem videri mihi admiratione omni dignissimam; neque ullo pacto mihi rationem illam satisfacere, quam ipse non semel commemoras; lapidem vel malè positum non esse commovendum. Agnoscis enim tua verba: *Toleranda sunt adulta vitia temporum*. Enimvero ista ratio & axioma istud quam vim habeat, & quid ex eo consequatur necessario, acumen tuum fugere non potest. Verum de istis rebus plura οὐκ ἔχω alias. nam quod nolo te nescire, accidit mihi dum cogente necessitate in lectione Patrum eo animo versor, ut totis ingenii viribus nostra placita propugnem, ut de nonnullis capitibus universæ Ecclesiæ antiquæ admirabilis consensus in stuporem me daret, ac figere gradum ogeret. Atque hoc nunc me studium habet: quem ipse nosti a Romana tyrannide sic aversum, ut nemo queat magis. Hæc raptim exaravi, plura, ut spero, brevi scripturus. Vale pater Latini ser-

sermonis & omnium elegantiarū. Lutet. Par. Kal. Maij. c13 13 c vi.
Suetonium nuper editum in hac urbe, sed nondum plane absolu-
tum (desunt enim indices nostrarum animadversionum) brevia
me expecta.

EPISTOLA CCCCXLIII.

JOSEPHO SCALIGERO.

TRiduum vel quadriduum est cum ad literas dedi, vir illustrissi-
me, eo nunc ero brevior: quum præsertim vir nobilissimus,
cui hastrado, nihil certi habeat de sua isthuc profectioe. Is est Pe-
refius Provincialis, tui observantissimus. ostendit ille mihi tuo-
rum majorum qui Veronæ imperitarunt monumenta, si quid ju-
dico ἀξιάγασα. Utinam possent illa isthic edi, cum tuis Notis.
Sperem ἔτι Πομπῆς ἐπιφύλαξ Ἀγρίππας ἡγοῦνται ὑπὸ τῷ φθόνῳ. digni profe-
cto homines quibus rumpantur ilia. Exspecto quid novi profe-
rent hæ nundix. Sethum utique Calvisium habebimus, quem tibi
adeo videmus probari. Sed illud potius opto, ut tuum opus quam-
primum absolvatur, & ut frui illo nobis liceat. ἡρότο, ἡρότο. Vale,
illustrissime vir. Lutet. Par. vi. Non. Maj. c13 13 c vi.

EPISTOLA CCCCXLIV.

EIDEM.

OMnibus tuis epistolis respondi præter ultimam, quæ erat de
Justi Lipsii viri clarissimi obitu. Gaudeo te mihi semel aperuif-
se iudicium tuū de illo viro: nam qui a multis annis sic judicabam,
nunc cum tibi quoque idem videri intelligo, mirifice in sententia
mea confirmor. Omnino magnam literæ jacturam in eo fece-
runt: majorem tamen facturæ, si quam verbis docuit constantiam,
vita exhibuisset. Ego non dubito verum esse quod ais, poenituisset
ipsum levitatis suæ, quod a Batavis qui ceu numen aliquod domantis
eum coluerant, unquā discessisset. Habeo literas ipsius & quidem
ἰδιωτάφες, quibus testatur quam alieno animo esset a Delriis, & id
genus portentis & certissimis veritatis hostibus. De Delrio no-
minatim scribit, quum ad eum scrip sissem de furore illius canis in
te & magnum Thuanum: contentu usciscendam esse imposturam

hominis: neque enim ad posteros tam scelestæ scripta esse perventura, & quum de paganico omnium dæmonum Amphitheatro aliquid scripsissem, sic rescripsit, ut satis palam faceret detestari se id genus *ἀπονενοημένων ἀνθρώπων*. Idem tamen cum ad alios scribebat, aut in familiaribus colloquiis cum amicis, longe alium animi sensum præ se ferebat, & volitabat non ita pridem epistola illius post visum Elenchum tuum scripta, quam sine indignatione neque tu potuisti legere, neq; alii qui te qua par est reverentia colunt. Hæc pridem adduxerant me, ut miseram servitutem illum servire non dubitarem. quo quid miserius? quid cordato homine indignius? illud vero gravius, quod dum superstitiosum se simulabat, plane occulto Dei iudicio videtur esse factus. Vidisti quæ scripta sunt de illius obitu? equidem obstupui cum legerem, in ipso agone mortis vestem pelliceam B. Virgini dicasse, & statim iussisse afferri. Deum immortalem quæ hæc anilis superstitio! cum interea de Christo qui solus & *μονότατος* est *σωτήρ*, ne *χρὺ* quidem. Fateor tibi, magne Scaliger, terrent me hæc exempla eorum qui veritatem semel agnitam postea oppugnatum iverunt, quod partim ipse fecerat, partim facturus sine dubio erat. Equidem accepto de ejus morte nuntio, ubertim lacrimas fudi. nam & colui hominem, & ille me amavit. Amisi magnum testem mearum in Polybium vigiliarum, quas non dubitabam fore ipsi gratas, *ἀλλὰ τὸ μὲν τοσοῦτον ἔδωκεν ἀχρύνοντι*. Vidi superioribus diebus recentem scriptorem, cujus nomen ex tuis literis primum mihi innotuit, Serthum Calvisium. miratus sum & magis magisque miror indices, qui potuerit hætenus tantum ingenium in tenebris delite-
re. Sed mihi videtur homo simplex, *ὃ τὸ δεινὸν ἀλλὰ τὸ ἐν αὐτῷ σοφὸς ὄντως*, de nominis splendore parum cogitasse. Itaque torus semel in lucem prodiens majore miraculo nos perculit. Sunt tamen nonnulla in ejus divino opere, de quo velim a te ipsum moneri. nam quid attinebat Natalem a Comitibus, & reliquos id genus nuperos scriptores, quorum pars etiamnum vivit, toties laudari? hoc nos iniquo animo ferebamus in tam erudito viro, & tam æ-
con-

condita doctrina. qui si nobis esset notus, per literas cum ipso ageremus, ut in proxima editione hoc ἀβελήνῃ emendaret. Scoppii τὸ ἐν ἑνὶ μῦθῳ in tuum illustre nomen ex catalogo cognovimus: neque adhuc editum putamus. Non committam ut consilium tibi dem quid sit opus facto. sed si ἱστογραφία Veronensium mansoleorum, quas ipse vidi, accepisti, eaque monumenta publicaveris, aut fallor, aut ad rectum pessimum quemque istorum ἀλτῆλαιον καὶ κράζον compelles. Nos quoque primam faciem typis editam accepimus libri quem idem ille μαρπὸς in nos evomuit: qui duram profecto suscepit provinciam, ut nos Thrasones probet atque atheos. Enimvero si athei essemus, Romæ essemus, quo magnis conditionibus ante hos septem annos διὰ τῆς κατ' ἑνὸς fuimus invitati, demiror quibus machinis sit probaturus suspicionem ἐφ' ἑνὶ τῷ in me competere. mihi facillimum erit palam facere ipsum & πλάγιον & ἄθεον esse, itaque librum illum expecto incredibili quadam cum cupiditate. Sed longe tamen majore tuum Eusebium. quem si prius, quod opto, accepero, dubito an tanti propositi pudoris nebulosus sim facturus, ut ejus causa oculos a tuis divinis scriptis velim tollere. Quod superest peto a te, ut hunc nobilem adolescentem qui militiæ causa isthuc proficiscitur, bonum bonis progenitum, benigno vultu digneris suscipere. Vale, illustrissime heros, & coarctantes omnes ranas sperne, ut te dignum est. Deus Opt. Max. te servet, Lutet. Par. III. Kalend. Jun. c19 1296.

EPISTOLA CCCCXLV.

DANIELI HEINSIO.

PRO munere recens accepto tuorum pulcherrimorum poematum ago tibi gratias. eo quidem impensius, quod in tam venusto elegantiarum thesauro nomen meum & ἔμπεδον extare voluisti. Non possum paria tecum facere, quem mirari quæo magis quam μνησάμεν. animum tamen si inspectaveris, facile impetrabo, ne parum gratus tibi videar. De Max. Tyrio pridem esset transactum, si fides fuisset in certis hominibus, qui operam suam mihi occupatiss.

in eam rem obtulerant. sed expertus sum verbis munificens re fidei
sublesta. Oravi igitur *καὶ διὰ τῶν πλῶν* Vasanum nostram, ut tua
meaque causa negotium susciperet: is si petitioni meae motem
gesserit: sin minus, quæ habeo jam inchoata proximo quoque
tempore perficiam, & tibi mittam. Atque utinam esset ad ma-
num tuta aliqua ratio curandi istuc exemplar ipsum. Sperarem
enim tibi rem fore non ingratam, optimæ notæ codicem tractare.
si viam aperuerit amplius, legatus, idque consilium non divulga-
tum fuerit, mittam librum. Vale, & me ama. Lut. Par. III. Kal.
Jan. c15 15 c VI.

EPISTOLA CCCCXLVI.

BONAVENTURAE VULCANIO.

GRatissimæ mihi fuerunt, quas ante paucos dies a te accepi.
Gaudeo amari me abs te, quantum epistola tua humanissime
scripta testatur. Cyrillum vero tuum partim jam esse editum,
partim brevi editum iri, etiam atq; etiam vehementer lætor. Uti-
nam de tuis annis pars magna posset tibi adimi. vereor enim ut
tantis laboribus senectus tua possit sufficere. Sed aderit divinum
auxilium. ille te *καὶ τὸν Θεὸν* ad tam egregium opus. Quæ
nunc edidisti apud magnum Thuanum vidi: & in ipso vestigio sta-
tim eruditissimas tuas notas percurri, quæ promittebas exemplaria
non accepi: neque tamen minus ex animo tibi gratias ago, & ha-
beo. erit *αὐτὸ τὸ Θεὸν* cum par pari referam: nisi potius hoc erit *καλ-
κῆια* *χρυσείων*. sed, quæ tua est *ἀνεξήγητα καὶ χηρὸς*, voluntatem po-
tius spectabis quam munusculum, quod brevi sum missurus. Va-
le, & me ama. Lutetia Paris. III. Kal. Jan. c15 15 c VI.

EPISTOLA CCCCXLVII.

JOSEPHO SCALIGERO.

SPero tibi esse redditas, quas ante quinque aut sex dies ad te scri-
psi, eas dico quas accepit a me adolescens nobilis, qui militiæ
causâ isthuc ibat. Heri venit ad me honestus juvenis S. Theologiæ
candidatus, qui multo ante isthinc dicebat se esse profectum. is
narrabat dixisse se petenti, nunquid velles, triduo ante tabellarium
esse

esse profectum, per quem ad nos scripsisses. Si ita est, fello eas literas non esse nobis redditas. quod eo molestius, quia de absoluta editione tui divini operis, nihil adhuc certi habemus. Illud vero quanta cum aviditate a nobis expectetur, ne tu quidem ignoras. accendit cupiditatem meam tuus ille Sethus Calvisius: cuius ingenium quotidie magis me capit: in summa doctrina ἀπλῶτατοι ἀπανθρώτοι. Ille quidem omnia tibi debet, quantus est: sed & tu opinor illi aliquid: quod ad tua γαυμασιότατα scripta rudioribus iter sternit. In Polybio pag. 119. non nihil molesta mihi sunt illa verba, ὃ δὲ λέγει αὐτῷ τῆς ἀρχῆς μάλιστα τότε πῶς διήρτη. de Prætorio Actolorum est sermo: quem videtur dicere confecisse illo tempore semestre spatium annui muneris. hoc quomodo sequentibus conveniat non satis capio, teque oro ut locum mea causa inspicias: & tuam sententiam perscribas. hoc ego te vehementer oro. Deus te servet. Vale illustrissime Domine. Lut. Par. vi. Eid. Jun. cix 10 c vi. Scripsi per illum nobilem ad clarissimos viros Vulcanium, & Heinsium: quos una cum eximio Baudio salutare heic ut mihi per te liceat oro. Eo Polybii loco πλειάδ' ὅτι πολλῶν interpretamur de fine veris & initio ætatis, ut scribit alicubi Galenus, Pro αὐτῷ si αὐτῶν scriberetur, longe diversa esset sententia.

EPISTOLA CCCCLXII.

EIDEM.

Libellum tibi mitto, vir maxime, per occasionem heic recens a me editum. qui si iudicio tuo bonorum lectione indignus non est, gratulabor ipse mihi. Ut ut sit tamen, tuam de eo sententiam aveo cognoscere. Constitueram ad clarissimos viros Vulcanium, Heinsium & alios amicos exemplaria mittere: sed obstitit voluntati meæ casus quidam, per quem factum, ut plura nunc quidem exemplaria nancisci non potuerim. Sed brevi spero, & habebo & mittam. Tui operis expectatione quanto opere ego & Thuanus ὀκράτης & optimi quique viri excrucientur, nihil attinet pluribus dicere. equidem iter ad marrem cogito ab aliquot jam mensibus: & illa quæ imperare suo jure potest, rogat: sed mihi durum

imo *admirari* videtur, ut prius hinc pedem moveam, quam tamen o-
pus videro ac devoravero. Sed motor te. Vale. Scripsi properanter,
Lut. Par. XII. Kal. Quint. CIQ IJ CVI.

EPISTOLA CCCCLXII.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHEIMIO.

VIr nobilissime, musteum libellum, & vix dum prelo excusum,
tibi ausus sum mittere amore tuo in me frictus: sed magis pie-
tate, cui hanc qualemcunque opellam impendimus. Si alio loco
essemus, & alia & majora (v. *Qm*) moliremur. nunc hoc saltem pig-
oblectationis causa tentavimus. Si conatus probeatur tibi & piis,
qui isthic sunt, non poenitebit operis. sed teneo generosissimos Ba-
rones abiturientes. Vale igitur, & me ama. Scripsi raptim Lutetiae
Parisiſorum XIII. Kal. Quint. CIQ IJ CVI.

EPISTOLA CCCCL.

JOSEPHO SCALIGERO.

Diu est cum tuas exspecto: nec tamen miror. Scio enim quam
lis impeditus: nunc utique cum ultima manus operi magno a-
te imponitur. quanquam speramus acta transacta jam esse omnia,
itaque expectatione tam optati & tam diu expectari thesauri
πάλαι μετὰ μὲν δὲ τῆς misifice nunc animi cruciamur. Oro, adoro-
que Deum Opt. Max. ut qui dedit tibi tanti incepti finem videre:
det porro alia feliciter ordiri, feliciter detexere. nos in Polybio
nostro strenue pergitur per aliquot hosce dies. intermiscra enim
nuper *ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς* Dux Urbinas misit ad me scriptum manu
codicem, notæ sane optime; sed qui non Polybium, verum Epi-
tomen Polybii continet, nihil in eo quod non sit editum. & quam-
vis magnam vetustatem liber præfert, non multa tamen invenio
meliora quam in aliis. Exspecto nunc codicem Bavaricum: si tan-
tum apud Marcum Velsrum gratia possum, ut ejus opera impe-
trare illum queam. Interim procedit versio, & alia præsidia ne-
cessaria comparantur. Cupio enim si Deus annuerit, non per-
functorie ea cura defungi. Cæterum mitto tibi Albategnium, mo-
nitus ab Alealmo, te etiamnum eum librum desiderare. Annus est

& co

& eo amplius, cum traditus fuerat ut tibi perferretur, diligentissimeque commendatus: culpa eorum qui acceperant in urbe remansit. quum multo post in manus meas redisset, putavi *τοιοῦτο* futurum *ἀπὸ ἀλλοτρίου*. simul mitto tibi amplissimi Servini libellum ab eo acceptum, ut illum tibi curarem perferendum. mitto & Capelli viri optimi opus novum: quod & literas ejusdem habet adjunctas. Puto accepisse te libellum Gregorii Nysseni, quem superioribus diebus misi. Vale, illustrissime vir. Scripsi raptim prid. Non. Quint. c1313c vi. Clarissimos viros, Vulcanium, Baudium, Heinsium, nisi grave est, salute impertiri hic mihi licebit. Scripsi nuper ad amicissimum Heinsium, cogitare me illi utendum dare codicem, de quo non semel ad me scripsit. quoniam *τῶν ἀδελφῶν* fuit hactenus mihi reperire, qui laborem conferendi suscipere vellet. Erit occasio tuto curandi cum novus legatus proficiscetur, si modo serum non est futurum, de quo certior velim fieri. capio certe illius causa omnia.

EPISTOLA CCCCLI

EIDEM.

Vir illustrissime, scio adversis ventis imputare me debere, quod tot jam menses nihil literarum abs te habeo; nihilo tamen minus hoc incommodum, & grave damnum fero iniquo animo. cupio enim de tua valetudine ex te cognoscere. neque possum vel mediocrem cessationem tuam, aut quamcunque tandem remoram sine magno cruciatu animi experiri. profecto enim in spiritu tuo spiritus meus vertitur. Itaque Deum assidue veneror precibus, ut te quam diutissime servet incolumem. Narro tibi quod miraberis: ruum illud malum, pessimum, nomen repente factum est optimum. Ecce habeo ipse in manibus quod tibi debetur, quam summam quum hoc ipso pene momento temporis domum ipse attulerim, certum est non prius conquiescere, quam invenero cui tuto illam credam, & isthuc deferendam tradam. Si nullam aliam invenio expeditiorem viam, Temporario tradam, ut ab amplissimo Legato eandem recipias, Vale, & diutissime vive latus, per quem

quem omnes boni & bonarum artium amantes letantur. Scripsi raptim III. Kal. Sext. c. 13 106 VI. Alias narrabo tibi qui perveneris ad tuum: nam scelestus ille tuus debitor de malitia nihil remisit: sed ὁ ἐπέρμεγας Thuanus, ὁ καὶ χρῆσθ' οὐκ ἐθέλεις, rem confecit. Viros clarissimos Vulcanium, Heinsium, Baudium, nisi grave est, verbis meis salutes velim. Scripsi nuper ad Vulcanium & Heinsium, nec semel. postea libellos Cyrilli a Vulcanio missos accepi, pro quibus gratias acturus sum, ubi primum erit facultas mittendi ἂν τὸ ἀπὸ quod promisi. dedi quæ misit exemplaria Thuano, Labæo & aliis amicis,

EPISTOLA CCCCLII.

EIDEM.

Vir illustrissime, alteras jam ad te scripsi hodie. & harum & illarum idem argumentum: ut scias pessimum illud nomen tuū derepente optimum esse factum. est in manibus meis. quod plane periisse videbatur æ alienum tuum. perfecit enim negotium lentum magnus Thuanus. quanquam ille sileri apud te officium suū percupit. neque ego plura ad te super eo prius scribam quam pecuniam ipse acceperis. Deus te servet, virorum maxime. Lut. Par. III. Kal. Sext. c. 13 106 VI. raptim scripsi. Oravi binis literis amplissimum Buzenvallium, ut eam pecuniam tibi numeraret.

EPISTOLA CCCCLIII.

EIDEM

Non deerat quod ad te scriberem, cum hæc pauca raptim exarabam: tempus & otium deerat. Accepi post diuturnam expectationem, quas ante duos ipsos menses ad me scripseras. Ego ab eotempore tot ad te dedi literas, ut me earum numerus fugiat: nihil enim adeo libenter facio & ab humanitate tua veniam arguas, meæ mihi spondeo. De illo scelestissimo apostatarum, placet consilium tuum, eo quidem magis, quod libertas heic mihi non datur accipiendi hominis, prout furor hic tantus meretur. Quod ait provocatum injuria abs me, solens mentitur ὁ πρῶτος λόγος: fatetur.

fateor necessario mentionem illius me in quadam epistola fecisse: sed honestiorem quam debuerim. hoc unum peccavi. Accepi Roma ab amico medico, vix mihi de nomine satis noto, literas superioribus diebus. is faciebat me certiore de amentia hominis: qui in urbe averſa ab omni bono & vero ſua in te & me ſcripta jaſtat incredibili inſolentia. Hic medicus cum de eo aliquid cognoviſſet, tanti odii cauſam propius cognoscere operæ pretium duxit. hominem igitur adiit, & in eum ſermonem induxit, quod fuit ſacillimum: te enim & me paſſim in ore habet, vix aliqua noſtri erat injecta mentio, cum homo impuriſſimæ linguæ invehi in *Grammaticos aſinarios* ea truculentia vultus cœpit, ut furere *θεοβλαβής* videretur. Scribit medicus ille, palam hanc cauſam prætexere *τὸν ἀλιτήριον*, quod juſſus incumbere converſioni ſuorum Germanorum, animadverterit huic ſuo conatui multum obeſſe opinionem, quam multi habeant de tua divina in literis præſtantia. & hætenus quidem puto verum dicere. quod vero eidem albo nomen meum inſcribit, *σαφής* hæc quidem *μανία* eſt. quid enim nos ſumus? Addit medicus, poſtquam omnia eſſet ſcrutatus, hoc comperiſſe: gloriolam inanem captari a nebulone impudentiſſimo. de cujus furore ea narrat, quæ ſi in malam manum incidiſſent, inquiſitorum manus autor epistolæ nunquam evitaſſet. quamquam audio in comitatu legati Gallici eum verſari. ipſe cogitare ſe ſcribit in Græciam, & Aſiam. Ego tacere conſtitui aut ſi expugnatur patientia mea, (quod & Romam ſcripſi) alium deligam antagoniſtam majoris dignationis quicum me exerceam. & ſcis opinor quem intelligam: de quo olim Douza filius elegantiffime & veriſſime, ſcribendis hiſtoriis id videri egiſſe, *Populo ut placerent, quas faceret fabulas*. Hic baro ſi mihi ſtomachum moverit, faxo ut intelligat non profeciſſe multum ſe ſubornando in me hoc apoſtata. Sed hæc pluribus brevi, ſi Deus volet. Vale meum decus. III. Non. Sext. cis 12. c. VI. Heinfio non poſſum ſcribere, librum mitto quem petit, neque de ejus fide dubitavi. ſcribam & clariſſimis Vulcanio, & Budio cis dies paucos.

ISAACI CASAUBONI
EPISTOLA CCCCLIV.
DAVIDI HÖESCHELIO.

Vir clarissime, scripsi ad te ante aliquot menses, brevi missurum me notas in Procopiū *ἡ ἐκ πομπῶν* uberrimas, e mss. codice, & τὰς ἀγαθότας γραφάς alterius regii codicis. ne promissis hætenus starem, varia impediverunt. Nam & notæ illæ sero nec multos ante dies mihi sunt traditæ: & instituta collatio nondum est perfecta. habeo enim neminem, qui in ea opera me adjuvet. Constitueram ad Bongarsium notas illas *ὡς τὰ ἐκ πομπῶν* mittere, ut tuto ad te deferendas curaret, sed ille maturius opinione mea e Germania vestra est reversus. itaque cogor expectare solenne tempus nundinarum Francofordiensium. Si possum, adjiciam & alia, sed egregiæ voluntati meæ morbus reluctatur. in tertianam enim nuper incidimus: quæ neque acerrima est, Dei beneficio, neque rursus ita lenis, ut statim remissura videatur. *ὁ δὲ Θεὸς ἐν γένεσι καὶ τῶν* Libellum a me accipies proximis nundinis: quem non dubito, fore tibi acceptum. Utinam de Velfero idem mihi possem polliceri, sed nos Deo & conscientiæ nostræ gratificari studemus, *ἐκ ὑοῦς ἀνθρώπων*. Tu de illius judicio facias me certiolem velim. nam & illi unum exemplar sum missurus *ἐν ἑνὶ τῷ θεῷ*, qui te servet. Vale & me ama. Lutetiæ Parisiorum. xiv. Kalend. Sept. cix io c vi.

EPISTOLA CCCCLV.
JOANNI CASELIO.

Quas ad me Nonis Maji dedisti, optime virorum, probe curatas scito; etsi paullo, quam oportuit, serius. Nam Fridericus Guntherus juvenis eruditissimus uno aut altero die prius urbe erat profectus. Itaque mittendæ, quæ illi erant inscriptæ, Andes fuerunt; quod summo studio fecimus, partim quia illum non mediocriter amamus; partim quia nihil mihi gratius, quam tibi gratificari, viro omnium bonorum & eruditorum non amore solum, sed & observantiæ digno. Atque utinam, mi Caseli, majus aliquid tua causa possem, scires, quanti faciam amari me abs te, & studia mea probari. Itaque fremant, & ilia rumpantur *οἱ παπομανούντες*, Thra-

Thraſones & Athel, ut illē Dæmoniacus Scorpius me nominat ſulte & falſo. Nam ſi Thraſe eſſem, aliter ſcripta mea loquerentur: ſi Atheus, plane Romæ eſſem, quo non ſemel invitatum me fuiſſe amici norunt, & habeo teſtes Baronii Epiſtolas. Sed mihi a puero fuit perſuaſum, eam ſedem eſſe ἑμυπηέως τῆς ἀδικίας, itaque bonis, & ſuæ ſalutis amantibus nihil poſſe aut debere eſſe commune cum illa ἐπ' αὐτῶν λοκιδῶν matre. ſed de homine εὐαγῆ nimum multa. Ego ſemel apud me conſtitui, convitiis ejus canis nihil moveri: neque illuceſcat illa dies, quæ me in arenam videat deſcendere cum tam infami gladiatore. Nos aliter educati ſumus, Dei beneficio, in aliam ſpem literas docti ob optimo & ſapientiffimo parente. Quod ſi pergat homo amens in furore, & tandem mihi ſtomachum moveat: non ipſum quidem [τὸ μὴ γινώσκειν] ſed alium majoris dignationis ex eadem urbe deligam mihi antagoniſtam, quicum componar. Et jam proſecto pruriunt manus; ea cupiditas animum inſedit tot mendacia arguendi, quibus veritas in ea urbe obruitur. ἀλλὰ πάντα ἐν Θεῷ γίνεσθαι κεύται. Ad te redeo, optime doctiſſime Caſeli, qui ut rebus omnibus floreas, valeas, annosque impleas Neſtoris, Deum ſupplex adoro. Vale, & pignus noſtri amoris habe libellum nuper a nobis editum, in eo genere literarum, quæ nobis ſolæ ſunt in deliciis. Leges ſi vaeat, & corripge, δῖνασαι γάρ, & ut facias, oro: mihi que ut tuum judicium imperitias. πάντων, αὐτὸ καὶ πάντων, μάλλον δὲ μωρομωρίαν ἐπ' ὅσον. Lutetia Pariſiorum a. d. ix. Kal. Sept. cix d c vi.

EPISTOLA CCCCLVI.

JOSEPHO SCALIGERO.

VIr illuſtriſſime, quartus menſis eſt cum nullas proſus a te literas accipio; unica epiſtola excepta quam ante menſes fere tres ſcriptam adoleſcenti quidam juris ſtudioſo tradideras. minus mirarer ſilentium tuum, gnarus tuarum occupationum, niſi eo ſpatio temporis binas a nobiliſſimo Buzenvallio accepiſſem, Optaſſem ſcire an omnes meas acceperis. plurimas enim ſcripſi. Varios etiam libellos miſi, ab amicis acceptos, ut eos ad te curarem. in

his unus fuit meus, hortatu amicorum & scriptus & editus, Epistola nempe Gregorii Nysseni cum notis nostris. nisi & Lerschasserii, nonnulla, itemque alia, quæ omnia an acceperis, verbo significari abs te velim, nisi grave tibi est. Cum nuper postremæ epistolæ tuæ responderem, oblitus sum de Jesuita illo, cujus benevolentiam erga te prædicare aliquando memini. hunc adversus te scribere, aiebas. Conjeci statim quid esset: nam quia breve Chronicon ab eo pareretur, persuasum est nonnullis, adversum te eam machinam comparari. Et profecto cum familiæ illius ingeniū cogito, vix aliter posse fieri existimo. nam ut plurimum hic te coleret & ex animo veneraretur, liberum tamen ei non esset ex animi sententia τὰ κείμενα ἐν φρεσὶν μὴ χαρὰν publicare. de hoc igitur nihil habeo affirmare, nisi hoc unum: palam ipsum admiratorem tuorum scriptorum se profiteri: præterea de Chronico consilium mutasse otii & librorum inopia. ita enim nuper mihi affirmabat, quæ an vera sint, tempus palam faciet. Cæterum moestissimus hæc tibi scribo, subdiscessum in proximum pagum Bretoneriam nomine. eo enim fugat nos ingravescens in dies pestilentia: quæ domum meam pene undique cingit. molestum est museum deferere, & simul susceptum opus intermittere. molestissimū prius ex urbe proficisci; quam de tuo statu ex tuis literis aliquid cognoverim, aut tuum Eusebium acceperim. omitto alias doloris causas. Deum oro venerorque, ut te nosque servet. Vale & me semper ama. Scripsi Lutet. sub discessum meum VII. Kal. Sept. MDCCVI. Juvenem qui mihi a te fuit commendatus rus mecum abduco, ut in Mathematicis disciplinis filium meum instituat. Iterum te oro, scribas ad me de tuo statu, & quid jam moliaris. Sed tuas quæso te nemini credideris, nisi Buzenvallio. alioquin satius est te non scribere. prius enim quam istas accipias, quintus agetur mensis, ex quo unas duntaxat a te accepi. Vale.

EPISTOLA CCCCLVII.

DAVIDI HOESCHELIO.

Scripsi his diebus notulas nescio quas ad Suetonium recens minore

nore forma editum. Ejus simul & illarum unum exemplum tibi Velfero alterum mitto. non dubito te pro summo tuo in me amore muneris levitatem æqui bonique consulturum: gravissimus & minus familiariter notus Velferus ne fastidiat nostras nugas, interdum vereor: sed aderis tu & muntusculo, quod a se non habet, verbis tuis pondus adjicies. In Athenæo pridem sumus: & proceedit ejus editio, verum ita lente ut plane testudineus hic noster sit gradus. Interea suscepi quasi invitus, sed suscepi tamen, Spartiani, Capitolini & omnium id genus historicorum editionem. Appello tuam, appello Velferi fidem, ut me vel libris vel animadversionibus vestris adjuvetis. hoc a vobis sic peto, ut majore contentione nihil possim. sum enim parum ad id ceptum viaticatus. Expertus sum in Apuleio & Suetonio, quanto usui primæ editiones esse possint. eam non habeo istorum authorum: si vestra opera mihi illa contigerit, immortalis beneficio me affectum a vobis putabo. Libellos, quos mihi dono misisti, legi omnes: nec diffiteor paucula quædam in iis mihi observata vel suspecta vel manifesta mendi. Sed quia illa levia erant & operis ascribenda, ideo notare neglexi, cum voles relegam, & monebo. Vale amicissime Nœscheli. Genevæ a. d. vi. Kal. Sept. c13 13 c vi.

EPISTOLA CCCCLIIIX.

CVNRADO RITTERSHVSIO.

Isidorus tuus de quo sæpius scripseras, vir clarissime, naufragium in terra fecit, ad nos certe non pervenit, quod culpa bibliopolæ non putamus accidisse neque ego, neque ὁ κρητης & ὁ μέγας Thuanus. Is tibi historiz suæ totum utrumque mittit. ego pusillum libellum, quem hortatu amicorum ante aliquot menses & scripsimus & publicavimus. Spero bonis non ingrati fore opellam: at οἱ πατριώταις quid de nostris in eo genere conatibus sentiant, ciecu in non interdum. Mihi propositum est ἀληθινὰ ἀπαγγέλλειν & pro ingenii copia illustrare: illis veritatem obscurare & fæcendis figmentis aut potius μυθολογίαις ex hominum memoria delere. Sed est in coelis Deus, qui molitiones istorum hanc omni

videri ridetque. Ille pro sua bonitate infinita viros excitare vult scientia literarum & amore veritatis juxta insignes, qui adversus furiosos istos *παραλόγους* stylum acuunt. En erit unquam ille dies, cum exorietur aliquis qui patrocinium veræ *ἀρχαιολογίας ἐκκλησιαστικῆς* fortiter suscipiat? me certe etiam vitæ piget tædæque, cum triumphare impune adeo conflatos ex mendacijs homines video. Atque hæc cura tam me urit, quam illius Scorpium amentiam facile contemno, qui me atheum & Thrasonem vocat. homo impurus, si maledicere volebat, cur non aliquid fingeat, quod speciem veri haberet? nunc ea mihi tribuit, quæ omnes sciunt esse a me alienissima. Enimvero si Thraso essem, aliter mea scripta loquerentur: si athens, Romæ essem, quo optimis conditionibus fuisse me evocatum multi norunt. Sed esto ea per me sedes Scorpiorum & similium Apostatarum, mea certe nunquam erit *θεὸς ὁ ἀπὸρ*. sed de his plura alias. Vale. Scripsi raptim Bretoneriz quo nos pestilentia secedere coegit. v. Kal. Septemb. c13 13 cvi,

EPISTOLA CCCCLIX.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHAIMIO.

VIr nobilissime, nihil habebam, quod ad te scriberem: nec potuit tamen solenne hoc scribendi tempus silentio transmittere. Puto accepisse te pusillum libellum, quem adhuc musteum tibi omnium primo misi. dubitatem, esset ne is liber cum meis tibi reditus, nisi affirmaret *ὁ κρᾶντος* Bongarsius, esse illum a te acceptum. Spero non fuisse ingratum neque tibi neq; aliis bonis hoc velut *δῆγμα* nostrarum in eo genere lucubrationum. Equidem illud certe sperarem me assecuturum, si quæ meditati sumus, edderentur, ut qui me atheum vocat, apostata ille *περισχάρατος* Scorpis, Romanæ meretricis leno impudentissimus, alium esse me rogeretur fateri. Enimvero si essem atheus, Romæ essem: quo fuisse me optimis conditionibus invitatum ne ipse quidem ignorat. sed perditum pudoris & oris impuri nebulonem missum faciam. Polybius noster propter pestilentiam, quæ in urbe grassatur, serius prælo subijcietur. sed satis cito, modo satis bene. Est enim profecto

fecto dura provincia, & labor, ut quidem hæ sunt vires, plane magnus. atque utinam det Deus Optimus Maximus, ut hac cura defuncti ex animi sententia, melioribus literis & cogitationibus totos dedere nos queamus. Vale vir nobilissime, & me ama. Bretonariæ, septimo ab urbe lapide. iv. Kal. Sept. c13 13c vi.

EPISTOLA CCCCLX.

J A N O G R U T E R O.

Libellum tibi mitto, clarissime Grutere, oppido brevem; sed quem tibi non ingratum fore confido. non enim dubito, quin habeas in deliciis id genus auctorum, patres dico Græcos, inter quos splendet merito suo Gregorii Nysseni nomen. ejus pulcherrimi scriptoris libellum publicavimus antea non editum. Quod utinam opera ejus omnia edere possemus, & totos nos dedere huic generi literarum! admonet enim nos ætas ingravescens, ut de meliore vita serio cogitemus. Itaque sola sunt hæc studia, quæ nos hodie capiunt: etsi ea fortunæ nostræ conditio est, ut quæ in eo genere studiorum meditari sumus multa & varia, promere in publicum non possimus. Sed non deerunt spero feliciores alii, qui perficiant quæ ipsi cogitamus. nos interim dolium versabimur nostrum, & Polybium, si faverit Deus, brevi prælo subiciemus. Veri nuper quæ vir clarissimus * * * * * fecit, expertus sum, quod semper eram suspicatus, virum illum in Græcis plane puerum fuisse. quasi viveret, candorem meum in dissimulandis ejus peccatis amaret. sed absit a moribus meis, ut propter ejusmodi observatunculâs viri bene de literis meriti manes lædam. hoc ingenue profitebor, & ut omnes intelligant, faciam, postrema illius scripta partim non magni æstimare me, partim etiam abominari. interest enim Reipublicæ Christianæ, ut sciat juvenus, in * scriptis hoc discrimen esse necessarium. Exspecto, quid e penu tuo hæc nundinæ proferant novi. Vale, vir clarissime. Bretonariæ quo pestilentia migrare nos coegit. iv. Kal. Septemb. c13 13c vi.

EPISTOLÆ

NOtas ad τὸ *ἑὶς κριμάτων* mitto tibi. habes eas beneficio Caroli Labbæi Jurisconsulti, viri eruditissimi & nobis amicissimi. Eram adiecturus τὰς *Ἀλφόνσους γράφας* ex altero codice ms. bibliothecæ Regiæ: sed perficiendi opus institutum facultas adhuc mihi defuit. multum enim temporis, ut scis, huiusmodi librorum collatio postulat: accidit autem perincommode, ut eo tempore, quod ei operæ destinaveram, morbus me haberet. Ex quo ut sum recreatus, rus secedendum fuit ob pestilentiam, quæ multos jam & vicinis meis *αἰδῶν προΐαλεν*. Accedit, quod experientia didici, ut non inutilem futuram illam operam, ita fortasse parum necessariam. Video enim te plerasque lectiones ejus codicis ex aliis adnotasse. Utiliter observari quædam posse non negaverim: cujus rei *δῆγμα* tibi exhiberem, nisi casu relictus esset in urbe codex Regius cum acceptis a te chartis. Bretoneriæ enim ista, non Lutetiæ, scribimus. De versione quid constitueris, velim scire. Ego & maximus Thuanus eruditissimum Rigaltium pene compuleramus reluctantem, ut vertendi onus in se susciperet. Sed consilia nostra publica hæc lues conturbavit: quæ nos huc illuc divisit. Itaque de hac re nihil habeo certi polliceri. Mitto *ἡμῶν* libellum, de quo nuper scripsi: qui si tibi viro doctissimo, & *πάντα φρονέοντι* non displicuerit, omnium *τὰ χρίκ' φρονέοντων, καὶ τῇ κρίσει δαλευόντων* judicia facile contemnam. Vale & me ama, & pro incolumitate nostra vota Deo Opt. Max. facito, sicut nos facimus pro tua. Bretoneriæ septimo ab urbe lapide. iv. Kal. Sept. c10 idcvi.

EPISTOLA CCCCLXII.

CAROLO LABBÆO.

AMicissime, suavissime vir, raptim hæc scribo, ut diligentiae exemplo tibi præeam: in solitudine ista, alioquin amoenissima, scito nihil mihi gratius fore, quam si crebris literis tuis de tuo & amicorum bona valetudine factus fuero certior. Omnino sum auctor tibi, si latius malum grassetur, ne animum obdures, & per-

naci-

tinacker in urbe maneat : scis periti gubernatoris esse, velificationem mutare pro statu ventorum. Nos heic dabimus sedulo operam, Deo propitio, ut rusticationis hujus opus exstet : & Polybii versionem heic absolvemus, vel aliud quid moliemur, si minus illa opera potest procedere librorum inopia. Demagni amici, Scaligerum dico, literis & libro, quam sim sollicitus, noli quærere. Dum Lutetiae fueris, in te spes mihi sita. Vale & me ama. Vxor te ex animo salutât. Bretonerie. v. Kal. Sept. c13 13 c vi.

EPISTOLA CCCCLXIII.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHEIMIO.

Scripseram paucis ante diebus ad te, vir nobilissime, sed discedentem a me amicū hunc meum, ut studiorum causa isthuc se conferret, non potui dimittere sine meo commendatitiis, est enim profecto dignissimus, quem omnino boni amant. Omitto incredibilem eruditionem pari modestia conditam : illud equidem pluris facio, quod puriorem religionem palam non dubitavit nuper profiteri, patris voluntate insuper habitā : qui ἀνθρώπων πικρῶν optabat tacito sensu veram pietatem coli. Non miror frigū optimi viri, qui multos annos βασιλεὺς τῶν γαυρὸν ἔσται ἡρώων tandem succubuit infami illo anno LXXII, at zelum pietatemque filii admiror, & fausta omnia illi precor a Deo Optimo Maximo. Is nunc ægre impetrata a patre venia adeundi Academiæ Germaniæ vestræ, & propria quasi voluntate, sed & suāsu etiam meo, ex omnibus vestram potissimum elegit, ad quam se conferret. Sponsor illi fui tuæ benevolentiae : neque dubito fore ipsi ad tuam amplitudinem vel mea gratia aditum. ea est fiducia mea de tuo amore. Vale vir nobilissime : nisi grave est, an acceperis pusillum libellum, quem nuper misi, fac me ut sciam. Breton. iv. Non. Sept. c13 13 c vi.

EPISTOLA CCCCLXIV.

DANIELI HEINSIO.

Brevitati mearum ignoscas oro : raptim enim ab urbe proficiscens ista exato : profectionis causa pestis est, quæ ea potissimum

V u u

regio-

regione urbis sœvit, quam habeo, non tamen eram discessurus nisi amplissimæ familiæ ratio mihi fuisset habenda. Abduco mecum juvenem, qui *συναπὴ* a magno Scaligero, te, & Baudio nostro attulit. Visus enim est *χαλὸς καὶ γαλῶς νεανίας, καὶ μαθήματα ὅσα ἐν πατέρῳ ἀσκήσας*. huic igitur filium meum tradidi in mathematis erudendum tantisper, dum hæc lues grassatur. Max. Tyrium puto accepisse te, & velim literis tuis statim significes. Sed quoties ad me scribere voles, ampliss. Buzenvallio tuæ sunt tradendæ, quod quia factum non est ab illust. Scaligero, evenit ut per menses amplius quatuor literas illius desiderem. Solas enim accepi quas ille juvenis attulit, quum tamen & a D. Buzenvallio sæpius interea literas acceperim. & ipse minimum ter quater singulis mensibus scripserim. Vale amiciss. vir. Lut. Paris. VII. Eid. Sept. CIO IO CVI. Greg. Nysseni libellum nuper a nobis editum tibi mittendum dedi fratribus Drovardis Francofurdum euntibus.

EPISTOLA CCCCLXV.

DOMINICO BAUDIO.

ETSI Lutetia nuper discedens propter grassantem ibi luem dedi ad te literas, vir clarissime, tamen quia sciebam Evervvinum nostrum, quem mihi commendasti, ad te scribere, lubens pauca hæc exaravi: ut scires me ubicumque locorum tandem sim, tui memoriam jugem servare, te amare, te mirari & illud præstantissimum ingenium quo excellis. Legi his diebus incredibili cum voluptate carmen aureum, quo virum divinum & novum ejus opus Eusebianum laudasti. nihil poterat neque elegantius neque Latinius. Jam sententiarum gravitas cum perspicuitate ita certat, ut nesciam utrum potius mirer, *τινὶ ἀφ' ὧν ἔστι λόγος*, quæ meo iudicio præcipua virtus est, an *τὸν ὅλον ἔσθ' ἀγνοίας, τὸ μελαγχολικόν*, taceo pietatem *ἐστ' ἀφ' ὧν*, quam totum carmen spirat. Itaque merito me rapuisti in admirationem tui: etsi jam pridem gnarum *τῆς ἡς δεινότητος*. Nos paramus Polybium: quem authorem si dabit Deus edere, ut est animus, non erit, spero, cur operæ nos poeniteat. Sed magnum opus futurum est: mole quidem certe: utinam & re ac legi-

legitima affirmatione. sed de his alias volente Deo, qui te servet: Vale & me ama. Bretoneriz. iv. Kal. Oct. c10 15 c vi. Peto a te ut clarissimum virum Vulcanium meis verbis salutes quam officiosissime. Scripsi nuper illi, & libellum misi, missurus etiam tibi, si fuisset ad manum exemplar, sed culpam emendabimus *οὐδὲν* brevi.

EPISTOLA CCCCLXVI.

JOSEPHO SCALIGERO.

TAndem respexit nos melior Deus, & exoptatissimum illud opus *ῥαυματισμὸν* tuum tandem accepimus, cruciaverat nos longissima illius expectatio mirum quantum: plane ut animum desponderemus, & de fruitione tanti thesauri sæpe desperaremus. Sederant ista majoris gaudii irritamenta, quò nunc fruimur tanto, tam cumulado, tam omnibus modis perfectò, ut vix capaces illius simus. Ergo habemus tandem Eusebium verum: imo Eusebios sexcentos pro uno: habemus verum *παιδομαθὴς ἱεροῦ* thesaurum, vere thesaurum, & *ἀμαλγύας κίερα*, habemus divinum opus Isagogicos canones, clavem totius hujus doctrinæ pulcherri-
rimæ, præstantissimæ, utilissimæ. habemus filium Thesci, quod per rerum antiquarum Labyrinthos tuto nos ducat: facem denique habemus & Pharam, cujus beneficio scopulos devitemus ad quos omnium naves adhæserunt, qui ad hanc diem credere se illi ponto sunt ausi. O beneficium in rempublicam literariam a te collatum prorsus admirabile, prorsus stupendum! imo vero ut melius dicam, penitus divinum, & a Deo profectum! Deus enim est, Deus profectò, qui igneum vigorem ingenii tui etiam in hac ætate mala, ab omnibus senectutis incommodis præstat tibi sartum rectum. Ille est *ὁ ἀέναος πάσης σοφίας πηγή*, μᾶλλον δὲ αὐτοσοφία, qui tot abstrusæ sapientiæ fontes tibi uni aperuit: qui ad illa adyta tot mysteriorum epoptam te admisit. Macte animo, magne heros, habes ingens præmium ingentis tuæ virtutis, & vitæ sanctissime, castissime, *ὡς εὐοχέστατα* æτα. Nam quod res tam arduas, tam nemini dum mortellium ne tenuissima quidem suspitione notas, nostri

ipse; quodque illas tanta dexteritate, tanta felicitate, tanta elegantia ceteros doces: duplex miraculum est, & duplex superum erga te benignitas. Quis tuos annos cogitans subtilitatem argumenti, & tot supputationum laborem improbum non stupeat? quis memoriam tot rerum diversissimarum, tot autorum, tot linguarum non excedere humani ingenii fines dicat? quid dicam de elegantia scriptiois? σίβας μ' ἔχει εὐστροφῶντα, καὶ ἀρετῆς τὸ σῶμα δίδεται μοι ὑπὸ τῆς θαύματος. nam præfationem in Isagogicos Canones tanta cum voluptate, tantaque cum admiratione legi relegique sæpius, ut non meminerim pariter affectum me ab ullius unquam scripti lectione discessisse. Næ multum tibi fungi illi debent N & N, quorum nomina divinis tuis scriptis toties inseruisti: at nos ipsis longe plurimum: absque quibus foret, tam venusta scriptio, tam docta, tam omni lepore condita hodie careremus. Mihi vero non minori fuit voluptati elogia illa videre, quibus Pyriphlegethontes, Annalium conditores & similia portenta ornas; quam tot luculentis testimoniis vehementiam tui erga me amoris agnoscere; qui illas tibi expressit tam immodicas laudes, tam immeritas, quibus me tot locis afficis. Nimum de tua existimatione securus fuisti, cum ea mihi tribueres, quæ scriptiunculæ nostræ frigida & jejuna refellunt nimis. Verumtamen quo ardore penitus cognoscendi doctrinam tuam fuerimus inflammati lectione tuorum λευκῶν χειρογράφων χαίνομεν, reapsέσιν γὰρ τῷ Θεῷ nos tibi probaturos esse confidimus. Quod superest Deo Opt. Max. gratias immortales ago, quod molestia editionis hujus sis liberatus. res ipsa arguit cum hominibus rem tibi fuisse indignis, quorum nomen in ulla tuorum scriptorum parte extaret. Sed erit, spero, brevi altera editione opus: quæ si per θεοεργίης γένος liceret, non alibi melius quam Lutetiæ curaretur. Iterum iterumque τὸν μέγαν καὶ μονάρτα των Σατῆρα veneror, ut Nestoreos annos tibi largiatur, & hanc ad miraculum usq; viridem senectam tuam in dies reddat valentiolem, teque omnibus bonis cumulet. τὸ δὲ μοι κρήνον ἐέλδωρ, ὃ μέγας ἐν ἑσπέρῳ Θεῷ. idem motum vovebat Jofias Mercerus, hospes nunc meus,

vir

vis conditionis & iudicii prestantissimi. qui de tuo Eusebio ita sentit, ut nihil adhuc ei comparandum sibi visum affirmare non vereatur. Iterum vale, & quid jam moliaris, nisi grave est, significa. Bretoneriz, quo propter pestilentiam secedere sumus coacti, IV. Kalend. Octobr. CIO IO CVI.

EPISTOLA CCCCLXVII.

DANIELI HEINSIO.

EX iis quas a magno heroe accepi novissimas, intellexi Maximum Tyrium tuum ad umbilicum esse perductum. itaque frustratibi missus fuerit liber regius, quem scio Luteriz unum alterumve habuisse mensum, postquam procuratori ampliss. D. Legati Temporario traditus a me fuerat. Dolet mihi quod maturius voto tuo satisfieri non potuerit. sed illud me recreat, quod neque culpa id factum est mea: & tu eo ingenio es, ut defectum codicis *ἀποδοῦναι* facile suppleveris. Si quid erit aliud, in quo opera mea utilis tibi queat esse, utere jure tuo & *ἡγεῖσθαι* impera. Tandem sitim nostram explevimus lectione admirabilis *ἡρώδης ἀγῶν* operis Eusebiani. Deum immortalem *ἡρώδης τὸ πρῶτον* non fuit, non erit par aliud ingenium: patrem unicum excipio, vere dignum tanto filio. Beatum te, qui tanti herois consuetudine tot annos frueris. & longum utinam fruaris, ille te. Polybius lente procedit: sed non stertit tamen. Longus illi *ἡρώδης* priusquam perveniat ad metam: si modo dabit aliquando Deus, ut eo perveniat. Vale & me ama. Bretoneriz a. d. III. Kal. Oct. CIO IO CVI.

EPISTOLA CCCCLXIX.

CAROLO LABBE O.

VLcit augurium meum, confeci enim iter, ne unica quidem gutta complutus. Etsi autem jucundissimum erat futurum, quod supererat dici tecum & cum amicissimo Rigaltio, quem volebam inviscere literatis, fabulis transigere: pudebat me tamen *ἡρώδης* *πρῶτον* *ἀνδρῶν* optimo viro esse oneri. Dolui, non fuisse occasionem compellendi Bellaventæ: ad quem scribo, ut vel prece vel pretio libros recipiat: sumptus si qui erunt faciendi, eos meo

nomine D. Magdalenus faciet: ipse omnia refundam. Orarem te, ut in eam curam incumberes, nisi certo scirem, *αὐτὸν καὶ αὐτὸν ὁρῶν* nihil esse opus. Si quid tamen meæ apud te possint, rem suscipe una cum Bellavenzo. Faber *ὁ πολυμαθὴς καὶ τὰ πάντα δεύς* affirmabat heri mihi apud Beys pridem visum exemplar optatissimi ejus operis. Sic enim ad te scriptum esse à doctissimo viro, qui viderat, legerat. Miserum me! quod hoc nesciam, Luretiz enim fui. Sed omnes spes meæ in tua diligentia mihi positæ: quum præsertim tua, non minus quam mea res agatur. Vxor te ex animo salutabat. Vale, Bretoneria. XII Kal. Oct. MDLXVI. Cura valerudinem per Deum immortalem, hoc primum hoc postremum à te contendo.

EPISTOLA CCCCLXIX.

E I D E M

TAndem aliquando nactus sum, quem tamdiu expectaveram, librum, vel potius *παντοδαπὴς ἱστορίας* uberrimum thesaurum. Non dicam superatam esse expectationem meam: nam omnia summa ab illo expectabam, ex quo nihil nisi admirandum proficisci posse noram. Fatebor tamen, aliquid in illo opere invenire me, quod non putaram, illam dico descriptionis amœnitatem, τὸ γλαφυρὸν, τὸ ἡδὺ, τὸ ἐπὶ χεῖ, τὸ μεμψαμένον. Nam per Deum immortalem, quis ætatis illius conscius, præfationem illam stupendam in Canones Isagogicos ab eo vel exegisset vel expectasset? Quid illi lepori eum ætate mala commuac? parum abest, quin illos τὰς παλαιότατας fungos Lydiaten, & illum τὸν διὰ τῆς ἐπιταλῆς prædicem beatos, quod tanti Aeneæ dextra eadant: sed nos fortasse rustici homines soli ita judicamus: vos urbani quid censeatis, scire ex te cupio: quid doctissimo Rigakio videatur. Quid illis, quos etiam sine nomine satis designare me intelligis. Sed Annalium conditor, cum parem honorem sibi ac Volusio esse habitum & quidem *ἀγαθὸν* intelliget, quid dicet? Credo equidem facturum, ut de eo dici possit, quod olim de Pericle: *ἡγεμὼν, ἑβρόντα, συνέκρινε τὴν ἑλλάδα*. Sic ille profecto totam Italiam clamoribus miscbit: for-
tasse

taſſe etiam fulmina è Tarpeio ſaxo conciebit; nam daturum manus veritati, ſtultum ſit putare; non ea eſt hodie ingeniorum indoles: non utique illorum, qui anilibus fabellis paſci in deliciis habent. Sed hæc intèr nos *παύχῳ*. Vale amiſſime vir. Bretonaria III Kal. Oct. cix. d. c. vi. Scribebas nuper te D. Fabro epiſtolam mittere, quam nulli vidimus, vidè oro te ne perierit: ille te amanter ſalutat. Quas ad magnum Heroem ſcribo, tuæ fidei ſe commendo, ut omnem cautionem à te adhibituiri ſperem, ne mihi opera, cum illam ſcripſi, pereat; hoc ego à te vehementiſſime contendo, eo magis, quia vereor ne D. Buzenvallius jam itineri ſe accinxerit.

EPISTOLA CCCCLXX.

FRANCISCO VERTVNIANO.

Monsieur, je vous eſcris la preſente de la Bretonniere, huit lieues de Paris, eſtant icy retiré avec ma famille pour la contagion. J'ay eu c'eſt heure de paſſer une partie du temps des que je ſuis avec Monsieur Scaliger: c'eſt à dire avec ſon Euſebe, lequel apres longues attentes j'ay receu & n'ay ceſſé, que n'aye devore uno velut ſpiritu. Ajant doncques joui d'un ſi grand bien, je vous ay voulu donner advis, qu'ily en a à Paris, ſi deſirez en avoir, côme je m'aſſeure que ne voulez vous priver de ce grand Threſor re & nomine. Theſaurum enim temporum opus inſcripſit. Quod ſi dicere incipiam, quanta admiratione ſim affectus, dum opus muſteum lego, dies me prius deficiat, quam milleſimam partem cogitationum mearum *ἡ δὲ ψυμασμή* tibi indicavero. Duo tamen prætermittere non poſſum. prius, quod tam abſtruſæ eruditionis viſ, tam alti ingenii, imperavit ipſe ſibi, ut Iſagogieos Canones ea methodo ſcriberet, quæ vel a puero poſſet percipi, qui non ſit penitus *τῶν μαθημάτων ἀνικῶς*; poſterius eſt *πρὸς ψυμασμὸς*, quod in tam grandi ætate non aliter ſcribit, quam olim cum *τὰ μάλα ψυμασμὸς*, non loquor de doctrina, quæ cum annis creſcere ſolet, ſed de ſcriptione ipſa & inenarrabili vigore animi, quem oratio *διωπτὴ* ſenis præ ſe fert. Oro te ubi primum fueris librum naſtus, lege

lege prolegomena in Isagogicos Canones. Certe mecum stupe-
bis τὴν παιδρὸς δυνάμειν, & illum ἐχηματισμένον λόγον, in quo solus
meo judicio regnat. Risi verò multum, cum Annales, quos hodie
fatui mirantur, Volusianos vidi appellatos. De scelestis vero illis
capitibus, Feurardentiis, Genebrardis & similibus ea scribit, quæ
maxima cum voluptate sint lecturi, quicumque ad gloriam Dei &
veritatis propugnationem aut notitiam sua studia soliti fuerint
referre. Sed abstinere & te hortor, ut quamprimum cures deferri
tibi τὸν τῶν ὀντων φερώνυμον ΘΗΣΑΥΡΟΝ. Utor adhuc (sitamen hoc
potius abuti non est) tuo libro: de quo nuper cum verba facerem
magno Thuano, essemusque in ejus bibliotheca, ille statim è foru-
lis suæ illius opulentissimæ bibliothecæ librum Capellani Archia-
tri promptis, & mihi ostendit. Inspexi oblitter, & inveni multa
quæ in tuo legeram. Omnino comparandi sunt hi duo libri,
& concinnanda editio, cujus neminem jure poeniteat. Verum
de his in urbem reversισὼν τῶν ἡμεῶν plura. Je baise les mains a Mon-
sieur vostre gendre, vous demeurant,

Monsieur,

Vostre tres-humble serviteur

CASAVBON.

De la Bretonniere 15, Octob. 1606.

EPISTOLA CCGCLXXI.

CAROLO LABBÆO.

Vir amicissime, nihil habebam, quod ad te scriberem: sed famu-
lum isthuc iterum sine meis ad te dimittere non poteram. Jussi
igitur ut te inviseret, & saluaret, & de tua valetudine nuntium re-
ferret. Constitueram isthuc cum familia reverti; & jam pars ma-
xima est in Vrbe. Sed terrent amici novis nuntiis. Quid tibi vide-
tur? An satis justa causa est, cur diutius absim à musæo? cum præ-
sertim & magnum opus maximi virorum, & tua quoque eruditis-
sima opuscula pridem devorarim. Itaque percupio veterem bi-
bliothecam repetere. Sed de hoc brevi γράμμα τῶν γράμμα διδοῖται ἔτι

Ἐπὶ πᾶσι. Vale & me ama. Bretoneriæ. iv. Kal. Nov. c13 13 cvi.

EPISTOLA CCCCLXXII.

EIDEM

INvitus feci, quod te infalutato itineri me accinxi: sed adiyi ipse ad te pridie quam proficiscerer, nec domi offendi. Quod præsens non potui, per epistolam facio, teq; oro, ut ad illustrissimum herodem scribas de profectione mea adeo subita, ut ne ad ipsum quidem literas dare potuerim, ut optabam. Scripsi vero nuper sub ipsam meam profectionem in aulam, quod etiam ut ipsi significes velim: peto etiam à te, ut cum vacabit, meam & meos ὁδῷ πέραρον salutes, filiumque ad studia literarum tuis verbis accendas: quo mihi nihil optatius possit contingere. Ego dabo operam, ut quam primum ad libros revertar: quibuscum ut in gratiam redeam, durum mihi certamen propositum video. Μέγας γὰρ κίνδυνος ἐκβαρβαρωθήσεται με εἰ τῇ ὁδῷ, πούτῃ καὶ πῶς περιπαύονται τῆς χαλῆς συνοδίας ταύτας. "Ἦγε ἐξ ἀνδρῶν σύγκειται ἐγκωμιαστὴν τῆς λαϊολιτικῆς φραγείας τῆς ἐμοὶ παροφίλες ἀτης, τῆς ἡπιωτάτης, τῆς πάντα τὰ καλὰ σφοδρότης. En! quibus oblectamenti nunc fruar. Sed Deus aderit, qui te servet. Vale & me ama, Bretoneriæ. xiii. Kal. Decemb. c13 13 cvi.

EPISTOLA CCCCLXXIII.

N. N.

Non teram frustra tempus affertendis excusationibus, cur tamdiu nullas ad te literas dederim: non quia desint quæ vere causari possim, & quæ satisfacere tibi posse confidam. sed profecto silentii mei πρῶτον καὶ ἀληθινὸν αἶτιον fuit quod agebat Plato, cum dicebat οὐδὲν ζῶον λυπρόμενον εἶναι. nam quæ & quam gravis luctus causa mox a tuo discessu, iis omnibus qui bonarum in republica sunt partium, præcipue autem mihi, fuerit oblata, non clam te est. fefellit enim nos, ὃ μὴ ὠφέλλει, γινέσθαι, vana spes quam ambo conceperamus de salute viri optimi, sapientissimi, probissimi, & jam τεισима χειροπύτη D. Calignonis. Perculit me, fateor, hic casus ita, ut acerbio rem mihi nuntium ad aures accidisse a multis annis non meminerim. Pars solatii fuisset, si ægrötanti adesse, & gravissimis

Xxx

δαιμο-

δαιμονίῳ αὐτῶν τοῦτο sermonibus frui diutius per temporum condi-
 tionem licuisset. nunc vero hujus colloquii recordatione, quod
 mihi unicum & novissimum cum illo fuit, idque sub ipsam tuæ
 profectiois horam, magis magisque in dies excitator tanti viri
 desiderium, & increpationem mei ipsius, qui non omnia postpo-
 suerim, quo assiduus illi dum licebat, adessem. quod sane & factum
 esset, si impetrare ab uxore potuissem, ut rus proficiscens in urbe
 me relinqueret. Accepi ab iis qui τὸν μακχεῖτην ἐνοσήλευσαν, nullum
 ipsi in mediis ardoribus morbi, secundum Dei nomen jucundius
 aut gratius fuisse ἀκρόαμα, quam si tui fieret mentio, ut facile om-
 nes intelligerent, unum te fuisse quem vir candidissimus plurimū
 & amaret, atque adeo in cujus salute non minimam publicæ salu-
 tis partem verti judicaret. Scio ego vicissim unum te esse, qui recte
 aestimes jacturam a republica factam in viri integerrimi amissio-
 ne: quod & vidua, foemina lectissima, non semel dixit mihi, cum
 ad illam visendam, & pro mea virili solandam statim accurrissem.
 Illa enixe contendita me, ut & memoriam mariti, & se liberosque
 tuos tibi commendarem: voluit etiam ad te proficisci, ut de suis
 rebus tecum ageret, & pro tuis in suam domum officiis gratias age-
 ret: petitionem postremo adjecit, ut quem vivum amore tuo tan-
 to dignum judicasti, mortuum eo digneris honore, ut tumulo
 quem λιτὸν defuncto curatura est, ἐπιγραφήν scribas. non dubito be-
 ne interpretaturum te hanc δῶσιν & πῶς fæminæ morem gesturum:
 spero etiam paratam mihi a te veniam, si vulnus hoc animi fortasse
 jam coire incipiens, renovate literis meis sum ausus. Hunc porro
 tantum luctum Dei benignitas non levi gaudio mox mihi tempe-
 ravit, cum exoptatissimus & expectatissimus ille Eusebius tandē
 aliquando ad me pervenit, quem quidem, vel thesaurum potius, ut
 semel sum nactus, non prius posui de manibus, quam totum per-
 curri legendo. Nequeo verbis exprimere quam variè lectione illa
 sim affectus: nam ad stuporem atque admirationem, qui sunt affe-
 ctus perpetui comites omnium quæ ab illo heroe proficiscuntur,
 accedebat etiam voluptas quædam ἀφατὴ ζῶντων, ei qui non
 sit ex-

fit expertus. Omnino Sirenium cantus inefficaces 'autumno ego illecebras fuisse, prout illa *ῥαυμασιότης* præfatio est in Canonica Isagogicos, plane divinum opus. Sensit magnus scēx etiam præter solitum litasse se gratiis, quando illa scriberet: non enim abstinuit quin lectoribus spem eximie cujusdam voluptatis in ipso præfationis illius titulo excitaret. Quid dicam de altera epistola longe gravissima & doctissima, quæ in compellatione summi viri desinit? Nam opus ipsum laudare virium mearum non est. singulæ notæ, totidem *ῥαύματα*. Vidi qui ipsa operis prolixitate senectutem auctoris prodi dictarent: ego longe aliter sentio. Video enim sermonem illum ea ubertate esse ingenii, ea eruditione redundare, ut exhaustire ipse se nequeat. Itaque postquam visus sibi est omnia expromsisse, quæ ad aliquod argumentum pertinebant: si deinceps offerat se occasio eadem de re agendi, non minus instructus accedit quam initio fuerat. Possum hujus rei dare exempla non pauca, quæ mihi quidem summæ fuerunt admirationi. At bone Deus, οἱ ἀπὸ τῆς ἐπιταλόφου quid dicent, cum illa legent, quæ adversus Clavios, Genebrardos, Feuarentios & id genus Strygiōs Pyriphlegethontas variis locis scribit? Conditoremq; Annalium, qua modestia est, spero non iniquo animo laturum, quando obiter Volusianorum Annalium fieri mentionem videbit. Bellarminum quoque omne suum virus in Paulum Venetum, heroem magnanimum & vere *διοπετῆ* prius effusurum non dubito, quam ad nostrum amicum magnum se convertat. Audisti, puto, quem in locum res nobilissimæ illius rei publicæ pravis consiliis eorum, qui Ecclesiæ Dei volunt *τυραννικῶς* imperare, sint perductæ. nisi enim præter omnium opinionem aliquis *ἀπὸ μηχανῆς* θεὸς affulserit, quin ad arma veniatur, fieri haud potest. Scribebat nuper ad me vir amplissimus Legatus Venetensis, hortans ut quia lues publica esset mihi fugienda, Venetias excurrerem: reperturum ibi, quorum causa laborem itineris non pigeret suscepisse. Cum primis vero, *magnum Paulum visurum me*, ipsa verba illius ponam, *quem Deus necessario tempore ad magnum opus fortissimum athletam*

excitasset. recte sane & vere ille: nam ut principia fedant, ingens aliquid molitur *ὁ ἐπιπᾶσι*, quod providere mens humana liquide satis non potest. si editam ab eo considerationem super excommunicatione Venetorum legisti, non ambigo quin de magnitudine illius ingenii satis tibi constet. Apologiam vero Gersonis ab eodem publicatam adversus *συνοφρτίας*, teterrimi Sophistarum Bellarmini, tanti equidem facio, ut in eo genere nihil adhuc simile putem legisse. Possem & aliud quid adjicere, quod demirareris, nisi esset consultius *εὐτομα καὶ ταῦτα*. Quare in adventum tuum, aut reditum potius meum ab eo itinere quod serio nunc cogito, illa servantur. Ego interim quod assidue facio, Deum orabo & obsecrabo, ut & te, vir amplissime & nobilissimam *στομίαν δια γυναικῶν*, uxorem tuam cum suavissimis pignoribus vestris servet, fortunet, & omni genere benedictionum cumulet. Vale & me ama. Lutetiz Parisiorum, pridie Nonas Novemb. c1510c vi.

EPISTOLA CCCCLXXIV.

JOSEPHO SCALIGERO.

Accepisti opinor, illustrissime domine, quas ante mensem ad te dedi, paucis post acceptum Eusebium tuum diebus. Volui illis literis tibi significatum, quanta sim admiratione tuę eruditionis & præcelsi ingenii affectus, cum tuum excellentissimum opus perlegi. Sed profecto si meum affectum ex verbis meis metieris, longe aberit ut meos sensus intimos plene perspectos habeas. millesimā enim partem ejus quod *ἐν μυχῷ φρενῶν μοι κεῖται* non possum, quæ mea infantia est, tibi satis exprimere. Tamen scito, postquam librum tuum legi, gratias Deo Opti. Max. prorsus ex animo egisse me, quod & tibi res tam abstrusas docere & mihi discere ipsius beneficio contigisset. quot sunt notæ, tot *θαύματα* mihi quidem videntur. quis ante hunc diem de sarciendo quæ deerant illi scriptori cogitaverat? cui de vera specie operis Eusebiani venerat in mentem? omnia tua nova sunt etiam eruditissimis, nedum nobis qui *ἐκτέλεματα* quædam sumus in re literaria. Exspecto quid dicturi sint illi *θεογυῖς*, quibus bis duo non sunt quatuor, sed tria duntaxat.

xat. Fallor, aut insigni aliquo facinore injurias suas persequen-
 tur. τὸ γὰρ ἐξηγεῖσθαι πᾶσι πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσιν, suam inju-
 riam οἱ παμμίαροι interpretantur. Roma scribitur ad me, furere
 Scoppium ὁλοαῖς ματαίαις: qui quidem illustre tuum nomen in ore
 semper habeat, neque de me taceat, non dubito aut jam esse edita,
 aut brevi edenda, quæ diversis libris in utrumque nostrum effuti-
 vit canis immundus. Audio etiam scelestum amphitheatri auto-
 rem nova convitia in te & me vomuisse superioribus nundinis:
 quæ tamen ipse non vidi. Sum omnino anceps animi, quid con-
 siliū capiam adversus istos ἀλάστορας; vereor enim ne probi viri &
 pii ignavia mihi vertant, si taceam. quum præsertim non nostra
 heic causa agatur sed Dei, cujus notitiam delere ex hominum
 mentibus videntur isti velle, & pro vero numine τὸν τῆς ἐκπαλόφου
 τύραννον substituere. Oro te, illustrissime domine, vidisti quæ abre-
 pitius ille B. nuper contra Venetos scripsit: eam scriptionē ita con-
 cludit Sophista Satanicus, ut dicat, si quis putet P. esse Deum, ne-
 quaquam mirari quemquam debere. tum περὶ θρησκείας putidas subjicit,
 cur id nemini debeat mirum videri. hunc censent' aliud numen
 credere aut colere quam illud suum idolum ἑμφυλον? Sed magna
 Deo gratia, quod mediis Venetiis virum magnanimum, magnum
 illum Paulum excitavit, qui teterrimi Sophistarum fraudes & pa-
 ralogismos, quibus orbi Christiano illudit, palam faceret. Puto
 vidisse te opuscula hujus Pauli, meo judicio præstantissima, & di-
 gnissima, quæ legantur a te. lætaberis scio, & magno heroi votis
 favebistuis. Quæ nuper scribebas de quodam qui Romæ esset,
 non dubitavi ad Abbatem R. pertinere: & nisi vehementer ipse
 fallor, verissima & certissima est tua illa conjectura. Verum his
 missis ad studia nostra redeo: teque oro, ut significes mihi, verum
 sit necne quod clarissimus Bongarsius nuper mihi affirmabat: Ta-
 ticorum omnium Græcorum editionem esse a te susceptam: id-
 que opus brevi a te iri publicatū. exilui incredibili lætitia ad hunc
 nuntium. eo magis quod in militiæ veteris studiis jam sum totus.
 Cupio enim non imparatus ad Polybii mei, si tamen mei, illustra-

tionem accedere. Rideas suaviter, si scias quantum operæ in ea parte ἀρχαιολογίας nuper posuerim. Quid facerem? non possum aliter suscepta provincia recte defungi: atque utinam vel sic aliquid præstem bonorum expectatione non indignum. Quod si non vanus hic rumor ad nostras accessit aures, putem haberi aliquid in nostra bibliotheca, quod usui tibi sit futurum. Id igitur vide, & quicquid volueris jube atque impera. Amavi in novissima epistola tua sollicitudinem illam tuam de mea valetudine: pro qua immortales tibi gratias ago. Nos vero diu est cum in urbem rediimus, idque multis de causis necessariis: maxime autem ut iter ad patriam matrem institueremus, ad quod cis paucissimos dies nos accingere Deo propitio stat sententia. Aderit spero cœptis Dominus Jesus: qui te servet, illustrissime domine. Vale. Lutet. Par. VII, Eid. Nov. MDCLXVI. Clarissimis viris, Baudio, Heinsio, & aliis amicis salutem ex animo. Scripsi ocreatus ad Regem proficiscens, ut veniam ad iter impetrarem.

EPISTOLA CCCCLXXV.

JOANNI KIRCHMANNO,

QVod serius epistolæ tuæ, vir clarissime, respondeo, per valetudinem factum, quæ multos jam dies aut plane adversa, aut parum firma. accedit occupationum nostrarum multitudo: quæ ejusmodi est tantaque, ut nemo qui eam novit, compereundinationem nostram sit miraturus. Saluum te isthuc venisse lætor, utq; cares tibi vertat bene, cupio atque opto. Gratum etiam quod de tuis studiis mecum per literas agere instituisti. Hoc malo, quam vel inanes & sine argumento literas mittas: vel inopia materiæ sileas. Scribe igitur, & inceptum opus tuum acriter urge. De numero dierum qui a morte ἐκφορῶν intercedebant frustra laboras. Nam congesti a te loci ad diversorum populorum mores spectant. Adde quod plurimum interest, de legitimo funere loquantur autores, an de eo quod negligenter, aut parum benevole fuerit curatū. In isto enim omnia raptim, καὶ ἑπὶ σπουδῇ, & ut ajunt dicis causa. Talia multa Suetonius aliique commemorant. Præterea non clam te est, in po-

in populo eodem, urbe eadem, non eundem semper morem servatum. Quod in hac etiam re usu venisse scimus nos. Hæc si diligenter observaveris, multa in speciem pugnantia facile conciliaveris. De tibiis & flamine Diali quod me rogas, habes super hoc Sciligeri sententiam, si memini, ad Festum, cui & nos accedimus. De laudatione muliebri proximis literis σὺ τῷ Θεῷ plura. Eram enim impeditissimus. Vale igitur amicissime vir. Lutetiae Parisiorum. Eid. Dec. c10 15 cvi.

EPISTOLA CCCCLXXVI.

JOSEPHO SCALIGERO.

Vir illustrissime, longiores literas te ad cogitabam: recens enim reverfus ex nuper suscepto itinere argumento non carebam. Sed repentinus atque inopinatus tabellarii hujus discessus facultatem hujus rei omnem mihi adimit. Hoc unum igitur tantisper dum majus otium capto, scribam, recepisse me & literas, & libros quos amplissimo viro, Buzenvallio commiseras. ab optimo vero & doctissimo Heinſio cum Maximi codicem receperim, literarum tamen ἔδῃ καὶ ἔλαβον. quod qui factum sit miror. Ex tuis æstum cogitationum tuarum videor cognovisse, verum aderit, confide, ὁ μέγας τῶν πάντων κυβερνήτης. ille & vestram & nostram naves ἤδη κυμαίνουσας ὀλίγη δὲ ἐν καὶ βαπτίζομένης sustentabit, & ad portum perducet. Inter te & nos hoc interest, quod tu ἐγγὺς fortasse τὸ κακὸν ὁράεις, nos ἐν αὐτοῖς τοῖς κακοῖς ὄντες neque quid speremus, neque quid metuamus satis compertum habemus. omnino quidem illud non dubitamus, hanc μαλακίαν nostram diuturniorem per Loiolitas τὸ πρῶτον καὶ θεοφυγὲς γένεσθαι esse non posse: nisi eorum conatibus ὁ ἐπὶ πᾶσι se opposuerit. Vale illustrissime Domine. raptim vi. Eid. Jan. c10 15 cvi.

EPISTOLA CCCCLXXVII.

CLAUDIO SALMASIO.

Reverfus domum e longinquo itinere tuas accepi non unas, quibus dum in dies responsum paro, ecce tertiam tuam epistolam, qua εὐαγγέλιον mihi narras de invento codice ὃ Κίαλβ' ἔστι. Αγαθὴ

Ἀγαθὸν ἐκδοῦν. Deum immortalem, quibus ego lætitiis incesſi, cum illa legerem / ſed ringebam ſimul, quod amœniſſimis deliciis tibi ſoli frui liceret, non item mihi, qui ſi junior eſſem & tot adamantinis vinculis heic non eſſem aſtriſtus, iſtuc advolarem, & me quoque in partem tanti ἑρμᾶς admitti poſtularẽ. Id vero quia non poſſum, neque nobis licet eſſe tam beatis, ut opes illius βιβλιοθηκῆς propius aſpiciamus, per ego te Muſas omnes & quicquid tibi charum, oro atque obteſtor, ut μερῶς ſaltem aliquas & apophoreta nobiſcum communices. Tunc ſolus cum Sapphone, cum Callimacho, cum Anacreonte colloqueris, & nobis ad illorum ὁαλειῶνς admitti non licebit? me cum dico, omnes intelligo qui Græcarum Muſarum ταῖς ἐπωδαῖς καὶ χορηγικαῖς oblectamur. Iterum iterumque a te peto, doctiſſime, amiciſſime Salmaſi, ut dum publico convivio omnes τῶς φιλομαγεῖς ad has lautiſſimas epulas es invitaturus: privatim mihi partem aliquam earum velis impertiri. Si quis faciendus fuerit ſumptus ad deſcriptionem, omnia quæ impenderis, ſtatim refundam. neque hoc meo unius nomine ate peto, ſed & amplifiſſimi καὶ τὰ πάντα ἀεὶ Augusti Thuan, quo nemo vivit omnis eruditionis amantiſ, ut nec Scaligero magno intelligentiſ. Accepi & a D. Guionio literas omni lepore & ſuavitate conditas. ô factum male, quod tantum ingenium ita in tenebris deliteſcit. Sed de eo plura alias, Tu velim iſthic illuſtria illa nomina D. Lingelsheimium, D. Gothofredum & D. Gruterum a me ſalutes. Deus te fervet. Vale & feſtinationi ignoſce, nam adeſt famulus Cl. Bongarſii, qui urget. Lutetiæ Pariſiorum Nonis Feb. c15 15 c vii.

EPISTOLA CCCCLXXIIX.

JOSEPHO SCALIGERO.

Heri accepi quas ante paucos dies ad me ſcripſeras. ex tuis & ex ſermonibus illius, qui ate acceperat. de tua proſpera valetudine cognovi: & maximas eo nomine gratias Deo Opt. Max. egi. Doleat mihi tantum moleſtiarum tibi ab iis eſſe exhibitum, qui veteri hoſpitio excedere & Lareis alio transferre compulerunt. Exper-
tus

rus sum meo magno malo, & studiorum detrimento, quid in ea se sit incommodi. neque puto esse aliquem hodie cujus bibliotheca majores mutationes sit passa quam sit nostra, cuicunque tandem illa est. ne de magnis & frequentibus mutationibus illis dicam, cum ex alia in aliam provinciam sum translatus: heic certe spatio annorum vix septem, septies huc illuc libratia mea supellex est circumlata. ex quo factum, ut jam meos libros ὑπὸ συγχύσεως τῶν ἀναπομαχθέντων τῇ μνήμῃ σημείων, sæpe non agnoscam. Tibi nihil simile posse evenire scio: cujus firmissimam memoriam scripta omnis generis arguunt. Tuus quidem Eusebius ita me statim visus cepit, ut mox a reditu e longinquo itinere lectionem illius repetierim, & totum devoraverim. Sed ad Canones Isagogicos, opus meo judicio, si quid tamen in his videmus, absolutissimum, captandum nobis est otium luculentius, ut fructum ex doctrina tua referam, cujus sum cupidissimus. Nunc quæ moliaris, quæ sint a te speranda a vero scire. Jambicorum tuorum editionem vidi apud alios, ad me enim non misisti. & profecto ἀδελφεῖς, ὁ σὺ βασιμύλας τέ μοι ὄντων, ἑσσομένων, ὡς γὰρ ἔόντων, si quenkquam mortalium lectione tuorum omnium plus me delectari existimas. Sunt qui Veneres tuæ Latinitatis aut ἐλληνισμῷ melius capiant: qui tua omnia sive ἀπεδύζονται sive παύζονται scripta aut sæpius aut diligentius triverit, est, mihi crede, nemo. eo confidentius peto a te, ut cum libellum mihi ne invidas. Martialem tuum heic edi, jam ex aliis te puto intellexisse. At divinis illistui Parentis in Historias animalium lucubrationibus quid tandem fiet? adeon' infelicitè cum melioribus literis agi, ut nemo adhuc sit inventus, qui publicandi ejus thesauri provinciam ambiret? Oro te, obsecro atque obtestor, illustrissime domine, allabora, enitere, ac demum perfice, ut tot ad oreis incomparabilis herois, absque te foret, hic titulus laudis accedat. De reipublicæ vestræ statu, vel tua & literarum causa vivere me sollicitum, ut si quem alium, credas velim. Cogito enim quanta sit biennii spatio isthic facta fortunæ mutatio. οἷα γὰρ, πανάγειτε θεὸς ἀντ' ὅτων! οἱ ὡς μακρῶ πάντων ἐπίφθογοι, amicorum &

inimicorū sermonibus nunc expositi, aliis commiserationi, aliis sunt contemptui. nosti enim hominum iudicia aut levitatem potius, e præsenti semper fortuna pendentium. Quod si eorum aliquid eveniat quæ videntur impendere: vereor ne tuorum studiorum tranquillitati is casus sit nociturus. Sed dabit meliora Deus: cui & publicum rei publicæ vestræ statum, & tuum privatim curæ esse, superiora ostenderunt. Equidem gaudio triumpharem, si rediturum te in patriam hac occasione considerem. Sed me quo minus id sperare ausim multa impediunt. quod si meum me non fallit augurium, pari intervallo nostræ vestræque res a ruina absunt. Et o beatum te, qui illa non vides quæ ipse video. quos enim faciunt quotidie progressus οἱ θεοστυγείς, οἱ δὲ ψεύδεις παρόμαχοι γυναιότατοι, dictu mirabile est atque miserabile. qui si quæ moliuntur facere permittantur, ilicet ἔρρει τὰ χαλὰ. Verum tristitia mitto & ad literas redeo, Accepi a Buzenvallio, edi isthic paraphrasim quandam Nicomacheorum, quæ tibi mirifice placeat. si constat de autore, ejusque nomen mihi indicare non fueris gravatus, videro an in bibliotheca nostra, talium scriptorum non egena, aliud quid scriptoris ejusdem possim invenire. Mirarer nihil literarum a præstantissimo Heinsio me accepisse a septem proximis mensibus, nisi scirem omnes ipsum horas & momenta sui temporis melius locare. Maximè Tyrri editionem profligatam esse non dubito. Ego scripturus ad ipsum ful, & ad clarissimum virum Baudium, si per temporis angustias mihi licuisset. Opro te, vir illustrissime, valere, & una tecum illos quoque Lut. Par. xv. Kal. Mar. c10 10 c vii. Misi nuper ad te epistolam juvenis cujusdam Tolosatis sane quam eruditi, qui te singulari reverentia colit. ei nomen est Paulo du Maj. Pater illi medicus est: sed juvenis hic in aula locum honestissimū obtinet. Velim scire an illas acceperis. est alius quidam juvenis Divionensis Salmasius, ad miraculum doctus: qui Heidelbergæ in bibliotheca Pal. cum alios ingentes thesauros reperit; tum quoq; Agathianam ἐκδοσις ἢ τῶν ἐπιγραμμάτων κύκλος. ubi multæ latent Græcicæ Musæ delicatissimæ deliciz, sed & nequitiz. egi statim

statim cum ipso ut editionem procuraret *et* *in* *hunc* *modum*.

EPISTOLA CCCCLXXIX.

CLAUDIO SALMASIO.

T Vas accepi & quæ adjecisti, epigrammata antiqua, pro quibus quas tibi gratias agam? certe quantas habeam, potes conijcere e petitione mea prope impudenti. quare suppudet me, quod tantum molestiarum tibi exhibuerim. non intelligo, quæ sit tuorum studiorum ratio, & quæ contentio. Itaque, mihi crede, sum de te & valetudine tua sollicitus, duco enim te loco fratris. ætate antecedo ego: tu aliis dotibus, quæ mirificæ tui expectationem mihi pridem commoverunt. Tantum moderare ingenio, habe curam valetudinis, fructu bono ætatis: & serva te in hac juvenia, ut major annis ea præstare possis, quæ exigi nisi a te non possunt. Videor mihi videre te in mediis aquis Tantalo similem. neque enim potes omnibus perfrui Palatinæ bibliothecæ divitiis. aviditatem tuam e literis cognosco. & alioquin scio quo impetu feraris ad disciplinas. Hæc res facit, ut corpusculo tuo metuam. Cæterum de versibus, quos misisti, pluribus scribam alias. nunc sum occupatissimus. Si videris *τοῦ παλαιῶν* Bongarsium, ex eo intelliges, quæ nunc sint meæ curæ. Polybium enim seposuimus *τῶν*. Vale vir amicissime. Lut. Parisior, Eid. Mart. c13 13 c vii.

EPISTOLA CCCCLXXX,

JOSEPHO SCALIGERO.

V Ir illustrissime, accepi per hos dies quas tibi mitto literas. ipse tuas diu est cum exspecto. Accepi ab amplissimo Buzenvallio, te valere & adversus nescio quem sciolum aliquid edere. Opto tibi quam firmissimam valetudinem: ut monstra ignorantix, quæ caput exerunt in dies magis magisque, pergas debellare. Omnino de melioribus literis videtur esse actum: ita adversus illas conspirant hodie omnia. Sed vidistine, obsecro, quæ Venetiis prodire scripta a paucis mensibus? si vidisti, præsertim autem magni illius Pauli Veneti, de iis quid judices, cupio ex te intelligere. Ego enim cum illa lego, spemescio qua ducor, futurum fortasse illic aliquan-

aliquando & literis sacris & meliori literaturæ locum. Mirum dictu, quam multi quam brevi tempore animum ad scribendum applicuerint. atqui nemo erat qui existimaret in ea urbe unum aut alterum posse reperiri earum rerum intelligentem, quæ a doctrina Loiolitica abhorrent tantopere. Exitum ejus controversiæ cum hæc scribebam omnes *μετῶροι* in hac urbe exspectabant. Deus ad gratum sibi finem omnia perducatur, qui te servet, illustrissime vir. Vale & me ama. Viris clarissimis Budio & Heinsio salutem amicissimam, nisi grave est, velim a me nunties. Lutet. Par. v. Eid. Mart. CRD 10 CVII.

EPISTOLA CCCCLXXXI.

FRIDERICO TAUBMANNO.

Qui factum sit, vir clarissime, ut tot meæ epistolæ, quas ad te scripsi, ad te non pervenerint, nescio. iis enim hominibus eas ipse tradidi Francofurtum deferendas, & ibi curandas, quorum in simile re fidem multis experimentis probatam habeo. qui si quid hac in parte peccarunt, non negligentia certe peccarunt, sed prava electione eorum quibus meas commiserunt. itaque peto a te ante omnia hanc æquisimam *δίκη* sin, ne me tam barbarum, tanta immanitate efferatum pectus habere tibi persuadeas, ut adeo humane a te provocatus nihil responderem. *ὃ τί γένοιτο ἀν' ἀπηνέστερον; ἀλλ' ἔχ' ἔγωγε ἡμῖς γε πῶν ἀνθρώπων θεσμῶν ὡς χέλλιστα κειμένων ἢ ἀναιδεῖς γινόμεθα ἢ ἑπιλήσμονες· ὃ μὰ τὸν μέγα ἐν ἑργῷ θεόν. Τῷ δὲ τῆς φιλίας διαχρίων ὑβελῆς αἰ' ἔγωγε πρῶτον γεγονότες, ὃδε γραφὴν πάποτε τοιαύτην παρ' ὀδυνῶς αἰτιαζέμεντες, iterum iterumque a te petimus, vir doctissime, ne alienæ culpæ a nobis poenas exigas. rescripsimus certe tibi: Θεὸς δ' ἑπιμάρτυρος ἔστω: & priusquam munus egregium tuum acciperemus; & postea etiam non semel: tibi que quantas poteramus maximas pro tam propensa voluntate erga nos gratias egimus. nunc quoque idem facimus: verbis id quidem, sed magna cum voluntate, rebus ipsis & omni officiorum genere gratum animum nostrum tibi declarandi. Quod si viam certam indicaveris, efficiam profecto, ne posthac meum in scribendis literis officium possis desiderare. Vale, vir*

le, vir eruditissime, & me, ut cœpisti, amare perge. Clarissimis viris, qui isthic sunt & nostrum nomen, ut scribis, non ignorant, plurimam salutem, nisi grave est, a me nunciabis. Lutetiae Parisiorum xv. Kal. Apr. c1515c vii. Cl. Bongarsius, Regis Magni ad Germaniam Legatus, te plurimum etiam salvere jubet.

EPISTOLA CCCCLXXXII.

VVLFGANGO SEBERO.

GAudeo susceptam a te Pollucis editionem, vir doctissime. Neque enim dubito fore utilem Reipublicæ literariæ, quam in eo posuisti, operam. Est sane Pollux, si quid judico, scriptor optimus, eruditissimus, utilissimus: & eo sæculo, quod tot claros in literis viros tulit, dignissimus. Olim cum in Athenæo essemus, multa observaveramus, quæ si tum edidissemus, aliquam fortasse gratiam ab eruditis hominibus iniissemus. Sed alio tempore ita diversa nos habuerunt studia, ut de eo cogitandi vix ocium aliquando fuerit. Verum non dubito & plura & meliora esse, quæ observasti, qui ex professo eam provinciam suscepisti curandam. Itaque crucior expectatione editionis tuæ, cum præsertim adsit tibi David Hoescheli, vir Græcarum literarum peritissimus, & iudicii recti. Symbolæ meæ, si quam forte, nactus otium, quo nunc carco, possim conferre, non debes ita rationem habere, ut propterea studiosorum vota putestardanda, aut differenda. Vale. Lutetiae Parisiorum xv. Kalend. April. c1515c vii.

EPISTOLA CCCCLXXXIII.

DAVIDI HOESCHELIO.

QVas misisti chartas Procopianas accepi, credo, omnes. Institutam cum Græco codice Regiæ bibliothecæ collationem nondum absolvi, nam & a fui magnam hiemis partem ad matrem profectus, & amanuensem meum Lugduno Genevam misi negotiorum meorum causa: ubi nunc quoque hæret. itaque ante ejus reditum habeo hic neminem, cujus opera uti ad eam rem possim. Accedit, quod a paucis mensibus negotio magni momenti impedior dies noctesque: de quo priusquam erit confectum *ὅττις τῷ*

ἦν ἐπεὶ, plura ad te scribere non possum. Quare obsecro te, ignosce lentitudini meæ, & sortem meam potius miserare, quam mihi irascere. nam & Polybius adhuc in tenebris versatur: idque non unam ob causam. Si ab imminenti, ut affirmant ἱατρῶν παῖδες, luis periculo urbem Deus liberaverit, hæc ætas cum proxima hieme Polybianis curis me absolvet. Ita velit Opt. Max. Deus, per τὸν μονογενῆ Filium suum exoratus. Audio virum amplissimum tibi optime notum in nupera Grogoriana lucubratiuncula multa improbasse. Ea si ad tuam pervenerunt notitiam, fac me, quæso, ut sciam, Equidem summum virum ex animo veneror. Sed cur meæ εἰρηνοποιῶνς consilia damnet, certorum hominum σιφῇ μάταια, & τῇ τῆς χειρωνακτοῦς ἀγῶνις μῆτις? ferat patienter, causam non video. Demirari solco, tantum virum, quo spectent hodie τῶν ἐκ τῆς ἐπταλόφου consilia, parum attendere. Vale præstantissime Hæscheli. Lutetia Parisiorum, xv. Kal. Apr. c1607.

EPISTOLA CCCCLXXXIV.

SCIPIONI GENTILI.

Cum hæc ad te exarabam, vir præstantissime, ita curis variis distringebar, ut nemo magis: sed hoc quasi solenne tempus ad scribendum silentio transmittere religioni mihi fuit, cum præsertim faciam nihil libentius quam ut tecum per literas confabuler. quod si non deficeret otio, amplum scribendi argumentum Italia vestra suggererat. Nam obsecro vidistine quæ superioribus mensibus Venetiis prodire scripta? Ego vidi, si non omnia, certe maximam partem. O viros! o exactam earum rerum cognitionem, quas in illis oris nemini putabant plerique esse notas! multa legi, imo pene omnia quæ vidi inde profecta. probavi omnia & laudavi. Sed inter omnes mirum dictu quantum judicio Paulus excellat, quem scimus virum esse doctissimum, vitæ innocentissimæ, iudicii tenacissimi. Hujus si scripta legisti, ecquid de vestra Italia sperare incipis? Videtur enim veri strictura aliqua illic affulsisse, quæ volente Deo clarum lumen olim sit ibidem accensura. o si me vivo hæc fieri videam! τῶν μοι χαῖροι εὐρεῖα χθον. Sed obliviscor occupatio-

pationum mearum, quare desinam, & ut silentium meum apud doctissimum Ottonem excuses te orabo. Vale vir clarissime. Lutet. Paris. a. d. xv. Kal. Apr. cisd. c. cvii.

EPISTOLA CCCCLXXXV.

JOSEPHO SCALIGERO.

Miratus sum nuper cum tuas legerem, unas tibi mearum esse redditas post reditum meum a marce. Ego vero non binas aut ternas, sed jam quaternas scripsi. quod non ignorat nobilissimus Buzenvallius: cui omnes unis exceptis isthuc eum suis curandas dedi. Quare si epistolas ipsius accepisti, meis quid sit factum demiror. Quod scribis de facilitate mea in tuis literis ostendendis, velim mihi hoc sancte affirmanti credas: plures annos esse cum literas quibus beare me soles, nemini mortalium soleo ostendere, magno Thuano excepto & I. abbate. sed ille paucis videt: hic suo quodam jure omnes exigit. Ille apostata qui tuas ad me prætexit, ut causam videatur habere cur nos oderit, perfidus perfide & scelereste hoc comminiscitur. neque enim de purpurato illo altero apostata verbum tu ullum unquam ad me: neque si tu maxime fecisses, quisquam mortalium hoc me jactante rescisset. Dicam vero tibi quod res est: si quid ejusmodi unquam dixit novus purpuratus, non de te, sed de me solo questus est. Anni quatuor sunt ex quo scripsi ad Sedanensem amicum paullo liberius de ipso. forte accidit ut Mazerius quidam meas ad Legatum Venetensem mitteret, qui oblitus amicitiae, ad αὐτὸ τὸ ἴδιον & omnes amicos meos magnos exemplaillarum literarum misit. Quid multa? exposulavit injuriam a me sibi factam ὁ δὲ αὐτὸς ἀποφίση, effecitque ut displicere hoc sibi Rex ipse mihi diceret. Sed hoc tam comitam benigna oratione, ut luculentius bonitatis ejus argumentum nullum unquam expertus: nam actum de me esse multis jam erat persuasum. Ego vero neque negavi factum ut de eo scriberem: & nihil scripsisse cujus poeniteret constanter affirmavi. habes veram historiam, quae fabulae illi Romanae occasionem praebuit. Vale, illustrissime domine, ac tibi persuade omnes bibliothecae forulos tua gratia

tia σου τῷ Θεῷ brevi me ἀφῆσαι Lut. Par. v. Kal. Apr. c15 15 cVII.
 Evervinus noster ἑταῖρος eum hæc scriberem, salutem tibi adscribi
 quam devotissimo animo optavit. nihil eo adolescente probius.

EPISTOLA CCCCLXXXVI.

JOSEPHO SCALIGERO.

TVas accepi ix. Kal. Apr. exaratas. libellum adversus somnia
 ἡγερονόμους nullus vidi. exspecto eadem aviditate, qua cætera o-
 mnia tua. Martialis tuus lentum negotium est. nosti enim, opinor,
 ingenium typographi. Sed amabis diligentiam, fidem, eruditio-
 nem illius, qui sæpe ob leviculum accentum ad consilium adit ad
 me. estque opus jam prope absolutum. Utinam omnia tua pari fi-
 de & elegantia essent edita! Videris si quid aliud erit quod hic ve-
 lis a nobis curari. qui regnare nobis videbimur, si tibi ulla in re
 possimus inservire. Scripsi hæc raptim & rogatus ab hoc honestis-
 simo juvene, qui mea commendatione tibi optavit innotescere.
 De Marcellini codice agam cum Frontone. Promisi nuper ex-
 pressurum me omnes angulos bibliothecæ tuæ gratia, det modo o-
 rium & πατήρ Deus. Nunc quid agam, quibus in studiis sim, scies
 cum opus aliquod videbis ἀνίσταμαι: quod nonnullorum preces
 importunæ mihi expresserunt. Feci lubens ut parasitos ἑταίρους
 flagitiorum suorum admonerem. Deus opus auctori velit esse in-
 noxium. quicquid erit, gloriosum est Dei & Regum causam tueri
 contra istas pestes. moderatione in scribendo ea usi sumus, ut quis
 sim πλεῖν ὑποκρίναι, non tam ex iis quæ dicentur, quam ex iis quæ non
 dicentur sint intellegendi. hoc arcanum diutius continere in sinu
 non potui, quin ejus te quem patris loco habeo, facerem partici-
 pem. Clarissimis Baudio, Heinio amicissimam, nisi grave est, salu-
 tem velim meis verbis nunties. Vale. Lut. Par. Eid. Apr. c15 15 cVIN
 Post scriptas hæc literas accepimus acta transacta omnia inter N.
 & τὸν τεύλοφον τῆς ἐπιταλόφου τύχης. Ita exspectamus quid dicturi
 sint, quorum precibus manum calamo admoveramus. qui si ut
 pro certo habeo γνωσιμαχοί, capiam cum amicis consilium quid
 opus factio. Baronii enim & aliorum mendacia multa confutavi-
 mus:

mus: et si non ea qua par erat acrimonia & vehementia: alienam enim personam sustinebamur.

EPISTOLA CCCCLXXXVII.

DANIELI HEINSIO.

Respondi nuper iis literis, quas cum Maximo tuo acceperam, vir clariss. Auctorem quidem ipsum nondum ita tractaveram, ut quid illi esset a te collatum, plene intelligerem. nunc feci, & magis magisque doctrinam illam tuam altam & reconditam sum admiratus. Tu profecto, mi Heinſi, unus hodie videris esse, qui noris quomodo authores veteres sint illustrandi, divinum senem semper excipio; a quo cum discessi, te solum habeo quem in eo genere admirer. Hesiodus, Theocritus, & tot alia ingenii tui γένημα in magnam spem nos exexerant de tuis studiis: ἀλλὰ πάντῃ τῇ ἐλπίδι αὐτὸς αὐτῷ ὁσημέραι κρείττων γινόμεσθαι, οἷς καὶ ἐκάστη γράφει μᾶλλον καὶ ὑπερῖκα. Quo impensius Deum oramus, ut te servet, tua studia regat, & tam nobile ingenium omni indulgentia foveat. De Maximi praestantia nunquam aliter judicavi, quam ut ipse pronuntiasti. & saepe dolueram tam bonum scriptorem, tam malum interpretem esse nactum, qui nunc tua liberalitate civitatis Romae consecutus legatur, suspicietur, amabitur. Vtinam Polybio meo parem felicitatem spondere possem. multa vetant, ne de aliis dicam, hoc vere affirmo tibi, in aliis studiis nos esse jam pridem coacti enim sumus a magnis viris ad tempus curare alia. ea quae sint, postea intelliges οὐ τῷ θεῷ. Vegetium Scriverii heic vidimus: & pro navata hac opera scriptori optimo multum illum amamus; sed de Vegetio longe aliter sentimus nos quam olim ὁ πᾶν Lipsius, qui non semel mirum quantum illi detrahit. nos caussam illius agimus in Polybianis curis: sed eo candore ac modestia, ut manes viri magni nequaquam sumus sollicitaturi, quod Loiolitæ faciunt. Velim meis verbis clariss. viros Grotium & Scriverium salutes, & me ames. utque meo nomine hunc charum meum tua benevolentia dignum putes. Vale Lut. Par. xv. Kal. Majas cio 15 cvii.

Zzz

EPISTO-

JOSEPHO SCALIGERO.

Vit illustrissime, quas petiisti notas in Marcellinum ecce habes. mittit illas Fronto noster, vir profecto melior, quam ut pro germano Lololita possit haberi. iste singulari reverentia semper coluit, & præstantiam eruditionis tuæ cum omnibus bonis miratur: neque suorum syeophantiis moratur, sed quo candore est abominatur. Utinam hoc ingenio omnes familiæ illius sodales essent! firmiore heic pace uteremur: quam quotidie *τὸ θεοῦ γένος* concutit, & novis subinde arietibus labefactat. Itaque noli dubitare, imminere aliquid novi: nisi conatus novatorum qui solus potest Deus immortalis fregerit. Rodeo ad Frontonem: qui quum esset Agenni nuper, cum cura exploravit, pateretne tibi ad tua tutus & honestus reditus. Egit igitur cum Episcopo & sodalibus, ut quid sentirent, quid fasturi essent intelligeret. Sancte affirmat vir bonus, Episcopo, delendæ infamiæ quam illi inusisti cupido, nihil posse gravior accidere; nihil quod Lololitarum collegium quod illic vivit, magis optet, quid multa? ego delectus sum qui te ipsorum nomine hortarer, ut nidam senectæ velles repetere. Accedit quod Raimundi quidam illic gratia & autoritate pollent: qui affinitate tua gloriantur. Habes legationem meam: quam utinam præsens obiiissem, & quid ipse sentiam possem tibi coram exponere, Sed neque tu is es qui alieno consilio opus habeas: neque propositum ejus est difficultatis, ut de eo multum tibi videatur esse deliberandum. Plura additurus eram. sed aderat qui has reddidit, longioris moræ impatiens. Vale, & me ama. Lut. Par. a. d. xv. Kal. Maj. c1313 c vii.

EPISTOLA CCCCLXXXIX.

EIDEM

Mane ad te scripsi: nunc scriptionem repero. ecquid tibi sum molestus? vereor sane. eo brevior ero. tantum peram a te ut hunc juvenem eximie charum mihi, benevolentia tua indignum ne putes. Cur ab extremis finibus Galliæ isthuc iter instituerit, causa

SEBASTIANO TEGNAGLIO.

Zzz z verbijs

verbiis Arabicis sic habe: Descripsi cum libellum mihi e codice Roma in hanc urbem allato. Postea quam significaverat tergeminus Scaliger cum libellum se necdum vidisse, curavi e meo exemplari illius causa describi. quo munusculo vir ingenuus non parum, scio, est delectatus. Nisi essem nunc impeditissimus & sexcentis curis varie distractus, aut omnia aut eorum partem tibi describerem: sunt enim quædam in his oppido venusta: quorum copiam tibi si fieri cupis, *ἔγωγε μὴ καὶ θεὸς ἴδωμι*. Ego ubi primum aliquid otii fuero nactus, voluntati tuæ morem gerere conabor. Nos quidem ingemue fatemur, ad hæc studia colenda non voluntatem nobis deesse, verum otium. Nam quum pars magna temporis in hac occupatissima otiosorum hominum matre, Lutetiam dico, ab amicis nobis quotidie cum lacrimis & gemitu nostro eripiat, facciosa omnia aliis studiis cogimur impendere. Cœpimus lexicon nobis conficere. Ausi & eramus Geographiam Arabicam Romæ editam facere latinam. Posuimus & in Avicenna aliquid temporis. Sed ubi socium laborum istorum amisimus, adolescentem Fleslingensem, ad miraculum usque in his literis versatum, spes nostræ retro cœperunt labi: neque adhuc opportuum tempus indipsi potuimus, sitis hujus nostræ explendæ. Utinam propius abessemus, haberes me discipulum, ut quondam *ὁ μακαρίτης* juvenis Fleslingensis, cujus meminisse absque suspiriis non possum: neque unquam potero. Habeo sane magna cura comparata præsidia non inepta ad hoc inceptum, si ejus, quod puto, perficiendi unquam futura est facultas. *Ἀλλὰ τοῦτο μὲν θεὸς ὁ γύναισι κῆται*: Tu vir præstantissime si otio abundas, derelictam ab aliis provinciam honestissimam capeffe, & de literis ac literatis bene mereri aggredere. Quod me hortaris, ut quorundam improborum contumelias asperner, qui sine causa nomen nostrum arrodunt: ego vero & faciebam ante sponte mea, & nunc tanto libentius & constantius faciam, quod ita placet tibi: spero quidem ita me vixisse hactenus (laus Deo sit O. M.) ita stilum temperasse, ut si bonorum studia promereri non potuerim, odium certe cujusquam meritis non sim.

sum, isti qui tam malevole de nostris libellis sentiunt, & imperitos Grammaticos nos vocant, si quibus in studiis vitæ multo maximam partem posuerimus, scirent, aliter fortasse pronuntient. Quanquam quid ego æqui mihi spondeam ab imprudentissimis illis nebulonibus, qui bonis omnibus obrectare gloriosum ducunt? sed canes mordaces mitto, te iterum oro, vir doctissime, ut quem semel tua benevolentia dignum iudicasti, posthac etiam amare redantem, idque ate conrendentem velis. Deuste servet. Vale. Lutetiae Parisiorum. xv. Kal. April. *Ἰὼν τοῦ ἐπιστολίου ἐκδο-
ροῦ* CIO:DCVII.

EPISTOLA CCCCXCI.

DANIELI HEINSTO.

Miror silentium tuum, nam septem minimum lapsi sunt menses, a quo tuas novissimas accepi. ego interim non. unas ad te dedi. An nostri oblivio te cepit? nunquam putabo. quid igitur est? unum habeo in quo acquiescam, ita te *ἡγουμένην τῶν βιβλίων*, ut nullum omnino tempus perire tibi patiaris. laudo: etsi nolo imitari. Vale, & nisi grave est, viros elar. Vulcanum atque Baudium a me saluta. Lut. Par. III. Kal. Maij. CIO:DCVII.

EPISTOLA CCCCXCII.

JOSEPHO SCALIGERO.

Postquam compertum mihi est, amplissimum Buzzavallium isthuc rediturum: inquisivi satis diligenter pro copia temporis & otii mei, ecquid lateret aliquid in bibliotheca nostra, quod tibi, illustrissime domine, posset usui esse. Inveni non pauca mathematica, quæ fortasse non sine aliquo fructu a te legerentur, de quibus memini non semel ad te scribere: ad quas literas meas, quia nihil unquam respondi, suspicor minus te id genus scriptores *οὐκ ἔχοντες* desiderare. nullus est certe illorum, qui de eo argumento in quo tantum tam feliciter ipse laborasti, ex professo scripserit, ut noster Chrysococces. Sed nonnulli illorum quos habemus, observationes suas Astrologicas interdum *χρησιμὰς θεωρήμασι* accommo-

male habet, quod ad N. N. pars magna ejus ignominia redundatur. Sapiet fortasse, & a scribendo posthac abstinebit. hoc solum haberem consilium quod ipsi suggererem, si vel leviter hominem nossem. Si aliter faciet, morbum animi magis magisque patefaciet: seque indignum probabit cujus nugis divina lucernæ tuæ horas impendas. Vidimus in catalogo librum ἡ ἱστορία τοῦ ἀποστόλου, adversum te scriptum. non dum in quicquam incidi qui perditissimi nebulonis, imo canis Tartarei ἀνθρώπου non detestaretur. Qui te magis ex animo venerantur, in quibus ego principem locum mihi debeti contendo, τὸν ἐπὶ πᾶσι δυνάμεναι, ne te ista gravius quam par est afficiant. Puto tamen cum bestia indolem considerare, cumque lustram ubi cubat ad animum revocaveris, æquiores te illi futuram, & facile permissuram, ut *καὶ οὐκ αἰσχροῦ τῆς αἰσχροῦ* exprobat. nam ut tibi benemerere de humano genere εὐμενέων est: ita illi Scygie cani bonos allatrare. Demiror quid causæ sit cur nomini meo parcere velle simulet scelestus hypocritæ: nam adhuc liber in me scriptus supprimebatur, cujus, primum folium Mogeniæ editum vidi ante annum. Significaveram tibi nuper de descriptione quam a me certi homines exegerant: qui cum in gratiam nunc redierint cum Romuli nepotibus, *ὅρῳ δὲ γίνεταί τε μέγας ἔδωκε δόξα*. Sed si erit justa occasio, redibimus ad priores curas: non ut cum isto caligato & hordeario manus conseramus: sed ut arcem ipsam tyrannidis, *τὴν ἀγαθὴν ἐλπίδα παραβάλλομεν* invadamus. hoc statuimus *οὐδὲ τῷ Θεῷ*: hoc præ nobis ferimus, & Cancellario aliisque magnatibus prædiximus. Pudet me tamdiu vixisse Ecclesiæ Dei inutilem: qui videor mihi posse fastum immanem τῷ ἀποστόλου illius batonis certissimis rationibus retundere. Tu autem, vir illustrissime, quid nunc pares, scire velim. Deus te servet, ac mihi amorem tuum. Notas Marcellini a Frontone missas, accepisse te non ambigo. Lut. Par. III. Non. Maj. c. 1367. Est isthic juvenis quidam Aquitanus Vigierius, Theologiæ studiosus, quem de meliore nota cupio tibi esse commendatum. idque a me petierant, pater ipsius & frater, ambo singulari virtute præditi.

diri. Si potes de ætate libri quem mitto aliquid conijcere, velim significes nisi grave est, habeo enim ejusdem characteris & ut sic dicam *ἑαὐτὸ νόημα* & alios codices, de quorum vetustate ex illo potest fieri conjectura. Petunt a te viri boni & magni, ut cum recuderetur Eusebius tuus, verbis ornes Regiam bibliothecam, quæ & *τὸ πλὴν* suggestit libros, & posthac suggeret, quos voles. non sine causa hoc a te peto, neque me quiniis nomine, veram auctoritatem Francisci nominis studiosorum.

EPISTOLA CCCCXCIII.

CHRISTOPHORO JUSTELLO.

Mirifice delectatus sum literis tuis, virendissime. Amavi ingenium & doctrinam exquisitam: amavi & manum admirabilem: nam quid pulchrius? quid aspectu suavius? me certe ita cepit tuus character pari eruditione junctus, ut, quo plures à te literas accipiam, responsionem ad propositam quaestionem differre statuerim. Eris fortasse mei memoriam positurus: Inveni hoc *λὴν φάρμακον*; non enim vereor, ne tibi excidam, quamdiu in ære tuo ero. Sed misso joco, ad ea, de quibus quaesisti, pluribus paratam respondere orium defecit ac tempus. Nunc enim eram occupatissimus. Vbi primum otii plusculum fuero nactus, dabo operam, ut cupiditatem saltem meam tibi satisfaciendi agnoscas. Sane cum nuper ea de re ad me eruditissimus atque amicissimus Labbæus retulisset, respondi eadem pene omnia, quæ sunt in tua epistola. Sed jure quaeris: quoniam sacer esset Persis, imo vero Deus magnus, Ignis: qui eo potuerunt uti ad supplicia? Ego memini in martyrologiis legere aliquot exempla, quæ probent τὸ ὅτι, evincant, inquam, id solitum fieri ut igne uterentur, tanquam *καταστικτὰ ὄργανα*, velut, quod dicebam Labbæo, de crematis super craticula in Perside: Cujus supplicii etiam B. Chrysostomus meminit. Quare si constat τὸ ὅτι, non multum *πρὸς τὸ δῶν* debemus esse solliciti, utique in talibus, quæ, ut erant, vanissimis rationibus introducta, ita facillime potuerunt mutari. Sed *ἐν τῷ* & otium majus exspecto, Vale vir doctissime, & me ama. Lutet. Paris. xiv. Kal. Quint. cio d c vii.

EPISTO-

EPISTOLA CCCCXCIV.

JOSEPHO SCALIGERO.

Llustrissime vir, diest ex quo nihil a te literarum accepi. opto ut quam optime valeas, & valere confido *σὺν Θεῷ ἐπιπῶν*. cupio tamen ex tuis literis id intelligere. Vidisti quæ superioribus nundis prodierunt adversus te. equidem digna non puto quæ te vel leissime commoveant. nam canes illi Antuerpienses, Moguntini, Romanus Apostata quid aliud faciunt, quam quod unum possint & norunt? latrant, canes sunt, & quidem Stygii, veritatem mendaciis obruere conantur? *υἱοὶ γὰρ εἰσι ὕπατος Ἐφεύδης*. nobilitatem tuam obscurare nituntur? non aliud expectes a terræ filiis, uorum nomina nihil e tenebris vindicat, nisi virtutis, honestatis & omnis decoris Vatinianum odium. Me certe quod vituperent ui te non amant, pluris ego facio quam ludis Olympicis coronatum fuisse contra quemvis *τῶν ἀλήπτων ἀγλητῶν*. Expecto proximis nundinis proprium in melibrum: qui si in meas manus iniderit, fortasse inspiciam in eo aliquid, non quæram certe: quia constat mihi neque doctiorem neque meliorem posse me ab ejus citione discedere. Ne Italis quidem, scio, persuadebit Atheum ne esse vel arrogantem. Accepi his diebus a Cardinali Borromeo teras incredibili humanitate conditas. quem virum literarum astantissimum, & ut audio peritissimum *τῆς ἀρχαιολογίας* scio ego *ευδωραμαίε* illius *καὶ παρεγγράπτῳ ἀποστάτῳ* scriptum, quod in te vomuit, ex animo detestari. Scripserunt & alii viri pereruditi *ὡς ἀμφοῖν* Latine, Græce, Ebraice, soluta & astricta metro oratione: ut satis mirari nequeam tantam hominis comitatem & honorem, quem non mihi, verum literis quas putat in me esse, exhibet. Hoc volui nescius ne esses. quo minus dubitares superesse aduc etiam in illis oris *λείψανα* quædam *τῆς πατριᾶς γενεᾶς*, *τῆς πατρὸς καὶ τῆς ἀρετῆς καὶ ὁρθῆς παιδείας ἐπὶ κλεινὴν ἀδελφεύ*. De inscriptione quæ bi mitto, tuum judicium te posco. mitto aliquot amicis exempla: ad nobilissimum Legatum, quem in dies expectamus, non uisi. Viris clarissimis qui te colunt, me amant, amicissimam, nisi

Aaaa

gra-

grave est, salutem: nominatim vero τῷ Θεοφιλάτῳ [Heinsio. Lut. Par. prid. Kal. Jun. cix idc vii. Martialis tuus propemodum est absolutus. ego si per occupationes licuisset, hodie scripturus eram quædam *θεοληγμένα* utinam te digna: certe bonis, ut spero, futura non ingrata.

EPISTOLA CCCCXCV.

DANIELI HEINSIO.

IRatus sum paci vestræ, quæ facultatem mihi adimit sępitis istuc literas mittendi. nam equidem ex omnibus meis, molestiis acquiesco in tuo & illustrissimi herois (si tamen placet Scioppio) colloquio. nihil certe majore cum voluptate facio, quam cum vestras lego, aut ad vos seribo. Accepi superioribus diebus panegyricum tuum, ὃ θαυμάσιόν τε ἀνδρῶν. Eram tum recens a lectione Latinorum, qui in eo scribendi genere se exercuerunt. ad quorū illustrationem cum multa alia posse afferri cogitabam; tum illud inprimis, ut de virtutibus aut vitiis eorum auctorum sententia feratur, & via muniatur juventuti ad recte æstimandum totum illud descriptionis genus. Nam aut fallor vehementer, aut in plerisque ἐπιδειξέσι non pauciora sunt censura critica digna iis, quæ veram laudem merentur. Hæc meditati mihi allatus est liber tuus, in quo omnes, quæ capiebat argumentum & genus καὶ ἡ ἰδέα τῶν λόγων, virtutes videor mihi luculente observasse. sed eminet in primis τὸ εἶναι τὸν καὶ γοργὸν τῷ ἱστορικῶν καὶ ἐποχειρημάτων. nam deus bone, quam multa, quam paucis! quot verba, tot sententiæ. neque ex affectatæ, sed graves ac prorsus μεγαλοπρεπεῖς καὶ δυναί. ut mihi videaris λίαν σφόδρα πρὸς τὸν ὑψηλὸν χαρακτῆρα εὐφυῶς ἀνακείμενος, ἐν τῷδε τῷ λόγῳ αὐτὸς αὐτῷ κρείττων γιγνόμενος. Itaque quomodo tui libri lectione sim affectus, noli quærere. unica res fuit, quæ me vehementissime offendebat; scripti brevitæ, quod tamen repetita lectione longius fecimus. neque hoc meum iudicium est unius, sed Thuanii καὶ κλειπωπάτη. item magni Fabri, καὶ ἐν ὀλίγῳ omnium bonorum & eruditorum qui legerunt. Beatum igitur prædicare omnes τὸν ὑπὲρ μέγα senem, qui immotus & κούδι γαίῳ, hostem suum scelestissimum

sumum ἀποδέναι confici videt. te quoque beatum, mi Heinſi, qui capitale ingenium iſtud ad tam bonæ cauſſæ deſenſionem tam alacriter confers. Expecto Menippeam tuam adverſus παλαμναῖον πῦρον καὶ ἀλιτρίων μάλλον δὲ τὸ ἐξ ἀλέστων καὶ ἀχρίστων θηρίων. Sed bona fide, num invides mihi, quod nullo meo merito cum tanto viro ad vapulandum jungor? iſti ſi ſcirent quantum ipſe eo nomine gloriæ, καὶ μέγα φρονῶ, numquam eo ἀμεντιᾶ veniſſent. Sed de his fortaliſſe alias plura. Polybii folium quotidie ſcito edi. Erat fortaliſſe conſultius non provocare latratus canum hac nova opera. ſed jaſta alea eſt. Baudii & Grotii virorum clariſſ. carmina adverſus Apoſtataſ teterrimum avidiſſime heic omnes expectamus. Vale, & me ama, Luſ. Par. VI. Eid. Quint. CIO IO C VII.

EPISTOLA CCCCXCVI,

JOSEPHO SCALIGERO.

EA eſt ingenii tui magnitudo, ea nominis fama, ſummis in reſpublicam literariam meritis quaſita, vir illuſtriſſime; ut jam Scaligeri nomen ſublimis cujuſdam & numeris omnibus abſolutæ eruditionis, non hominis appellatio eſſe, vulgo putetur: raroque in eruditorum circulis & fabulis literatis habeatur de ſtudiis ſermo, ut non & tui ſtatim occurrat mentio. Sic enim jam pridem omnibus bonis & verè doctis eſt perſuaſum; ſalutem, dignitatem, decus, majeſtatem denique meliorum literarum, in tua propemodum unius ſalute verti: in tua induſtria & præſidio niri. Ac licet lucubrationum tuarum is fere ſit genius, utique earum in quibus vela pandis, & toto ingenio veheris; ut imperitos ab ſe abalienent, ſolos eruditos in familiaritatem admittant: quorum ut quiſque plurimarum eſt literarum, ita plurimum illis delectatur, maximeque illa miratur: omnium tamen, indoctorum pariter & doctorum, qui modo non plane depuduerint, conſtans & conſentiens hæc opinio eſt: unū te noſtro ſeculo extitiſſe, qui omnes literarum partes ingenii beatiffima ubertate, non ſolum ſis amplexus, verum etiam mirifice excolueris: unum, cui tota Muſarum ſacris operatorum cohors aſſurgat: cui principes Muſici cœ-

tus fascēs submittant: quem propter inexhaustam, & tantum non humanum captum superantem, reconditæ doctrinæ copiam orbis terrarum mirabundus suspiciat. Quippe ignorat nemo, paullo saltem qui sit, humanior, quam multa, quam præclata ad utilitatem & gloriam rei literariæ promovendam sint a te profecta: quæ propterea a nemine alio sperari poterant; quia nemini ante te de iis ulla suspicio erat oborta: quum ea primus præstiteris, *Avia Pieridum peragrans loca, nullius ante Trita solo*, quæ præstari posse in literis, nemini hætenus in mentem venerat: & fortasse absq; te foret, nemini mortalium erat venturum. Ut mirum non sit, tuorum præstantissimorum scriptorum ea cunctos bonarum artium amatores admiratione teneri, eo desiderio flagrare, ut neque legendo quæ sunt edita expleri mentem queant: neque eorum quæ affecta multa habes penes te, & publico debes, expectationem sine impatientia sufferre valeant. Quemadmodum enim singuli solent quibus ad tuam amicitiam patet aditus, quoties dubitatio molesta incidit, vel dignus heroe vindice nodus apud scriptorem aliquem Latinum, Græcum, Hebræum, Syrum, Chaldæum, Arabem, aut alius linguæ ex iis tam multis, quarum notitiam, intelligentiam atque usum Dei Opt. Max. benignitas tibi largita est; hæitationes suas ad te referre, & τὸν ἀπὸ τριπόδων μῦθον, Tripodem tuum consulere: sic quoties inter studiosos & humanitate præditos de arduo aliquo in literis incepto existere sermo cepit: omnes tuam industriam respiciunt, tuam opem implorant, & omnibus votis te certissimum Μοσχαγέτω, auxilium poscunt: neq; ulla tam perplexa, tam difficilis, aut intractabilis provincia rei publicæ literariæ; quam tibi, ὦν γέρον, ultro communis vox non decernat, & extra sortem despondeat. Nam ut propter ætatem in qua nunc es, cessatio & quies a prioribus laboribus tibi concedatur: id vero, ne te quidē postulare persuasum cuncti habent: qui divinitus contigisse tibi norunt senectutem prorsus τῷ ἀεθλοβιωμένῳ ἀξίαν, & ei temperantiæ congruentem, atq; a voluptatibus etiam licitis rigidæ abstinentiæ, quam tui æquales in te quondam adolescente,

mox

mox viro, cum immortalī tuā laude, uno semper ore deprædica-
runt. quā ex re illud consecutus es, ut nunc senex senectutis in-
commoda, vulgo aliis Ætā graviora, vir ac ne vix quidem sen-
tias. Equidem non sine stupore magno nuper narrantem audire
memini virum nobilissimum & amplissimum, Paulum Choartum
Buzanvalium, Regis Christianissimi Legatum, quæ tuā esset ho-
dicque in studiis contentio; quæ diurni laboris & nocturnarum vi-
giliarum patientia; quas perferres ærumnās tot codicibus autorum
nondum editorum Græcis, Hebraicis, Arabicis, maxime autem
Syriacis describendis, quibus tuā bibliothecam jam instructissi-
mam, facis in dies auctiorem. easdem enim te, etiam in hac ætate
mala, corporis vires retinere, quibus in florentissima pollebas.
De acerrimi vero ingenii vigore igneo, de subtilitate mentis, de
memoria pariter nunc atque olim fideli, & ad omnia responden-
te, ne aliorum fide standum nobis esset, abunde cavisti, edito nu-
per EUSEBIO & EUSEBIANIS tuis: opere, Deum immortalem!
quam vario, quantæ, quam profundæ & uni tibi notæ eruditionis
pleno, atque ut paucis absolvam, quam te digno: hoc est, eo viro,
cui an ullum prius seculum parem aliquando viderit, linguarum,
antiquitatis & scientiarum notitia, haut promptum dicere. Sed de
Herculeo hoc labore tuo ita sapientes judicant: quum sint omnia
in eo admiratione dignissima: acumen inventionum, lectio infi-
nita, tot supputationum labor improbus, stili splendor ac γλα-
φωρότης incredibilis, & illa naturalis orationis tuæ gravitas: nihil
tamen magis esse stupendum, quam quod senex illa scripseris, in
quibus præter iudicii maturitatem, nullum prorsus ætatis senilis
vestigium queat deprehendi. Mirati eramus paullo ante, & meriti-
sime quidem, viri præstantissimi, longeque doctissimi Arnaldi
Pontaci Episcopi Vafatensis fidem, industriam, & in affecta pati-
ter ætate diligentiam prope sine exemplo, in tot conferendis anti-
quæ membranarum, ex quibus pulcherrimam illam suam ejusdem
Eusebii editionem concinnavit: quæ prius ab ipso suscepta, quam
de tuo consilio quicquam rescisset, [ut sæpius ipsum mihi literis

significasse teneo:] eodem fere tempore edi coepta est, cum tua. Sed
 Praefulis amplissimi immaturus obitus, & tibi fructum vel jucun-
 dissimum amicitiae qua eratis invicem juncti; & ipsi gaudium ad-
 emit, quo nunc fingeretur inestimabili, cum videret opus a se fe-
 liciter inchoatum, felicissime a te esse consummatum. Constat
 mihi, ipsum, si jam viveret, qua eruditione fuit, quo erga te affe-
 ctu, & candore in aestimandis tuis virtutibus, non minus acrem
 operis tui adversus invidos & obrectatores vindicem futurum,
 quam aspidum tuarum laudum apud bonos praconem. Nunc
 igitur, nobilissime Scaliger, postquam, Dei virtute, provincia tam
 dura & ardua es defunctus: quid jam pares, quid moliaris, quae te
 curae exerceant, non ego cupidius scire aveo, quam omnes faciunt
 viri graves & sapientes, qui in hac civitate, bonarum artium & di-
 sciphinarum matre, istius vitae amara studiis literarum solent *κατα-
 μελιτῆν*, & ut veteris poetae vocem usurpem, edulcare. Ac quo-
 niam satis ostendisti multis indicis, quam tibi acceptus charusque
 sit cognominis tibi scriptor Josephus; ne dubitant quidem pleri-
 que jam, quin eximii auctoris, quem fordissimis ante mille ducen-
 tos annos mendis esse deformatum, neque Rufino veteri interpre-
 ti, neque ulli recentiorum suboluit, tu saepe demonstrasti; emen-
 dationem atque illustrationem, & tu debeas suscipere, & nos exi-
 gere a te possumus. Sunt alii viri optimi, & cognoscendarum an-
 tiquitatum Ecclesiae veteris cupiditate accensi, qui ad Epiphanium
 te potius vocent: cujus maximi & doctissimi Patris scripta verissi-
 mo elogio a te ornata meminerunt; cum *πάντες τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρ-
 χαιοδογίας παμύων* illa dixisti. Porro quam familiarem illum Pa-
 trem habeas, quam multa in eo desperantia ulcera sanaveris, quam
 medico labore pitori suo pristino eum queas restituere; etiamsi
 aliunde nesciremus, neque a multis tuorum studiorum conscis
 accepissemus, Elenchus & Eusebiana tua argumento esse pote-
 rant. Animadversiones tuas in Septuaginta Interpretes, quarum
 in Eusebianis facis mentionem, & in alias librorum *ῥεοπνεύτων* ver-
 siones, praesertim recentes, incredibilem in modum videre gesti-
 unt,

ant, quicunque illud serio imbibebunt; cognitionem linguarum, & reliquas artes universas ac scientias illi Reginae & Dominae ancillari, quæ vere est apex & *ἡγεμονία* disciplinarum. Age igitur, vis summe, capeffe hanc provinciam, vere tuam: cujus enim potius? quum certissimum sit, a magno Hieronymo, incomparabili, ut redde tu quoque judicas, viro, neminem unum ad id negotium se accinxisse, iis praesidiis, quibus ipse abundat, æque instructum. Noli ergo, obsecro te, venerande senex, adeo bonam occasionem prætermittere, de studiosis literarum simul egregie merendi: & æquifimis eorum postularis satisfaciendi, qui inusitatum hanc eruditionem, non alio sine ab ingeniorum parente in te collatam esse contendunt, nisi ut tuæ industriæ fructus, velut *ἀποδογὰς ἡμετέρας* *ὁ δὲ μὲν ἐν αὐτῇ* Christo & S. ejus Ecclesiæ, pro ea quæ in te est pietate, animo devoto conferres. Arabicæ vero linguæ Thesaurum, cui solus dudum incubas, quamdiu studiosis Arabismi invidetis? Ecquid motus, ne cœtionem adversus te faciant ejus studii candidi, & in tuas fortunas aliquando irumpant? Decem anni sunt, ex quo supra xxx millia dictionum Arabicarum ex Paraphrasisbus variis Foderis utriusque, Alcorano, Avicena, Geographo, aliis innumeris philosophiæ, medicinæ, mathematicæ & historiarum scriptoribus, primus Christianorum congestisti, digessim, exposuisti. *Cur tua tā laxas arca flagellat opas?* aut quo tuus hic labor *ὠφελῶς*, si ejus fructum *τοῖς φιλόσοφοις* eras invisurus? Scio quid dicas, & qua exceptione meas aliorumque preces soleas summovere: expectandum nempe esse, donec ex illis locis, ubi cum æterna gloria maximorum Principum literæ Arabicæ excoli sunt cœptæ, aliquid prodeat quo uberiora & unctiora fieri tua queat. benefacere: sperandum enim est magnā ei studio lucem inde aliquando affulsuram. idque ut quamprimum eveniat, diu est cum vehementissime exopto. sed ut ipse aliorum *ἡμετέρας* *ἐν αὐτῇ* magni facis: ita *μεθ' ὅσον ἡμετέρας* tuam quanti par est æstimant, quicunque aliquam in ea lingua operam posuerunt. quo in albo principem apud nos locum obtinet Stephanus Hubertus Aurelianensis, Regis medicus, vir doctil-

doctissimus, & qui tuas hoc genus vigiliis juxta mecum sitit. quum præsertim Syllogen quandam vocabulorum Arabicorum Latine versorum, & quorundam libellorum interpretationem iisdem ex locis allatas eximius mathematicus, & linguarum etiam exoticarum apprime peritus, David Rivalentius a Florentia nobiscum communicaverit, quas experti sumus esse ejusmodi, ut si tua habere-
mus, facile illis carere possemus. Quod si de publicatione tui Thesauri stat sententia nolle flecti: dares hoc saltem petitionibus nostris, ut qui Caroli Clusii V. CL. gratia tam multa e Geographo Arabe Latina fecisti, nostra quod reliquum est absolveres, & in commune bonum edi patereris totum, qui partem es passus. At tui parentis Commentarios in libros Philosophi *De historia animalium*, quando luce publica donatos videbimus? aut quamdiu operis divini desiderio sapientiae studiosis erit languendum? En unquam ille dies illucescet, qui nos voti hujus damnabit? *ἔξοχῃ, ἔξοχῇ φιλίᾳ*. Per ego te paterni nominis reverentiam convenio, atq; obtestor, nobilissime Scaliger, per amorem tuum in literas, per quicquid denique tibi charum est, ut inæstimabilem thesaurum, non librum, herois *θεοικέλευ*, primo quoque die in vulgus edas; & hoc munere optatissimo, quod jam manu Francisci Douza nobilissimi adolescentis, descriptum & editioni paratum, te habere scimus, *τῆς ἀπαρταχῆ τῆς γνώσεως παιδείας ἐργασίας* tibi devincias. Verum enim vero, quum ea hætenus memoraverim, in quibus serias tuas horas occupari optant, qui de literis optime judicant: accipe nunc, mi Scaliger, gravem eorundem querimoniam, ut equidem arbitror, justissimam. Quum enim animus inquires tuus etiã ubi videtur cessare, opere pascatur, & oblectamenta tua sint operæ quid causæ esse dices, cur *περὲρ ῥοις* tuis quæ plerorumque *ἐργοις* sunt potiora, frui nobis per te non liceat? Scimus, Atticas leges in unū corpus animi causâ jam olim esse a te digestas. De re nummaria veterum, diatribam accuratissimam in scriniis tuis exstare a multis didicimus, qui viderant. Libellum tuum super Plinii loco ubi de papyro tractat, pauci e curiosis hæc sunt, qui non legerint, aut

ut non habeant, Dissertationem tuam de Judæorum decimis & cetera illa antiquitate, ipsi dudum nacti sumus, & in cimeliis nostris, ut & alia non pauca, quæ rogatu amicorum scripsisti, servamus. Proverbiorum Arabicorum libellum elegantissimum postquam a me accepisses, versionis tuæ & Notarum ἀντίστροφον tertio vel quarto post die remisisti. quorum tamen publicandi potestatem ut mihi concederes, frustra adhuc te rogavi. Carmina verò sive Græca sive Latina, quis vel ex istis μουσπατάκτοις, hoc unum agentibus, plurate scripsit? aut quis, etiam antiquorum, meliora te unquam fecit? Sed nullum tam bonum carmen Camenæ & Apollo semper tuus tibi dictarunt, quod non statim ut natum erat, pater ἄσπερ & ἄπικτ exponeres, pro derelicto habendum, & velute censu rerum tuarum expungendum. Quanta felicitate Græcorum poetarum monumenta in Latinum vertere soleas, si quandoq; interiungere juvat; per Ajacem Lorarium tuam e Sophocle expressam, Lycophronæ Cassandræ nunquam satis laudatam interpretationem, cujus editionem non tibi, sed Gulielmo Cantero viro eruditissimo debemus; ne osoribus quidem elegantiarum pariter & nominis tui licet ignorare. Melius tamen hoc ipsum sciremus, & fructum e tuis uberiolem caperemus, si Æschyli Diras, Orphei Initia, & id genus alia in manus hominem dedisses: propter quæ jam olim Florens Christianus, vir Græce & Latine sine controversia facundissimus, & rectissimi judicii, publice profiteri non dubitavit, in hoc exercitationis genere ita feliciter te versari, ut tua legentibus illud esset usurpandum, οἷος πέπνυται, τὸ δὲ σκιά αἰσθάνουσι. At Romana quam bene Græce exprimas, vix sciremus, nisi Putecani fratres Claudii τοῦ μαχαρίτη filii, morale poema Dionysii Catonis, & Publii Syri aureas sententias, dudum a te munere acceptas, anno superiore publicassent. Qua editione, ut magna accessio gloriæ tuæ facta non sit, quæ graviorum lucubrationum vario & multiplici genere fulta, inde spernit crescere, unde plerique hodie castellanos nescio quos triumphos ducunt: ita profecto cumulus quidam prioribus tuis in rem publicam literariam

meritis est adjectus. Sic enim omnes harum rerum periti æstima-
tores sentiunt: duo ea opella simul te præstitisse, ad studiorum
profectum longe utilissima. Nam & quam arduum paucorumque
hominum esset Græce loqui castigate *κατὰ γυναικας ἐκλεῖψεν*, præ-
clare omnes admonuisti, cum Planudem & Gazam Græcos homi-
nes, neotericorum, de quo dubitat nemo, doctissimos, tam multa
contra Hellenismi leges peccare ostendisti: & rectæ interpretati-
onis absolutissimum exemplar dedisti; futurum posthac omni-
bus cordatis, qui hoc pulcherrimo atque utilissimo exercitationis
genere uti vellent, quod Polycleti Doryphorum sibi Lysippus aje-
bat fuisse. Nolo apud te dicere quo favore, quibus *εὐφημαῖς* tuus
ille libellus heic fuerit exceptus, ab illis maxime qui in orchestra
sedent, a cujus lectione tibi me primum vidit Fronto Ducæus the-
ologus, doctrina & candore morum vir insignis, non abstinuit,
quin eleganter simul & vere exclamaret: *Οὐκ ἐστὶν ὁ ποιήσας Ἀ' γυναικας,
ἀλλ' αὐτοῦ γέννημα Ἀ' γυναικας*. Federicus vero Morellus, qui Græca-
tum literarum professione Regia tot jam annos hanc Academiā
ornat; alique item multi, summa & ipsi eruditione viri, Græcā
tua quantopere admirentur, & verbis sæpe, & re etiam probarunt;
cum Florilegium hoc tuum e Martiali, forte apud me visum, ut
eliminarem, quotidianis prope convitiis me perpulerunt. Quar-
tus enim jam annus, ut scis, agitur, postquam munere hoc pulcher-
rimo, & quo ne Athenæ quidem ipsæ magis Atticæ, a te Scaliger
illustrissime, sum donatus: cujus publicandi provinciam, nisi jam
tum eruditissimus Scrivertius suscepisset; non diem, non horam
prius quiescem, quam rem confectam dedissem. neque vèro ut id
negotium curarem aliorum horiatu mihi opus fuisset. Audiat
namque invidia licet; dicam libere quod judico, imò quod judi-
care omnes bonos doctosque compertum habeo. Vt gravioribus
literis melius consuli non potest, quam si earum studiosi omnibus
illis fruantur, quæ vel tu, vel tuus parens in eo genere multifari-
am commentati estis: sic linguarum & politioris literaturæ studia
nullum incrementum capere queant majus, quam si illis deditis
nihil

nihil eorum fugerit, quæ utrique vestrum, non feriis dierum paribus, sed inter remissiones exciderunt. Plane quod de Catone olim dictum, versatile ingenium sic illi pariter ad omnia fuisse, ut ratum ad id unum diceres, quodcunque ageret: id verissimum in e reperiri, non seria magis tua quam lusus evincunt. Vel hic Marialis tuus, quam admirabilem ingenii tui felicitatem ostendit? Nam quum difficile semper sit, quæ in aliqua lingua venuste dicuntur, pari venustate in aliam vertere; tum in argutissimo hoc poeta longe difficillimum: tu tamen lectissimis verbis, & dictione purissima, absque ullo penitus sententiæ damno id assecutus es, ut ipsum quem sequeris autorem erudita quadam elegantia antecedere videaris, nihil in tua versione coacti, nihil quod ex alio versum vites. nihil in quo vernaculus ille sapor Græcæ poeseos, non statim peritis deprehendatur. adeo emicat ubique incorrupta quædam Græci sermonis integritas. Quid dicam de perspicuitate orationis? quæ quidem tanta est, ut multis in locis, de quibus inter se critici digladiantur, pro commentario tua versio & mediocriter eruditus sit futura. Hujusmodi sunt tui lusus, præstantissime scaliger; quos postquam aliud agens effudisti, ut pro tuis agnocas, aut velis ipse publicare, nullis amicorum precibus adduci vites. Sed nihil agis. Ut vinum generosum etiam nulla appensa sedera facile emptorem invenit; & bonæ formæ neque commentariis, neque conciliatore opus habet: ita, quicquid erit ab ingenio tuo profectum, licet a te exponatur, inveniet tamen a quo tollatur. Equidem quoties fere ad Danielem Heinsium, admirandæ doctrinæ & ingenii maximi virum scribo, monere, orareque non prætermitto, ut pro summa illa gratia qua apud te valet, omnibus rebus artibus te aggredjatur: duritiem tuam in proprios foetus noceat: efficiat demum, *ἢ δὲ λω, ἢ βίνω*, quo descripta ex autographis tuis hoc genus opuscula, vel ut ipse mavis, ludicra tua, foras emittantur. Et si enim non metuo ut tuis desit vindex, qui liberali causa ea afferat: non tamen deest, quod illis & ab amicis, & inimicis tuis metuam; illis, ne, sicut toties jam accidit, parum

emendate ipsa edant: his, ne si quid tuorum ἀνέκδοτων nacti fuerint, vel alienas culpas crimina tua faciant: vel turpi plagio pro suis tua ostentent. Viden' quam multi quotidie illiberalis ingenii homines, subtilissima tua inventa certatim sibi vindicant: & iis quæ non capiunt, tanquam domi natis utuntur pro suis, etiam cum adversus te scribunt? Scias eandem manere fortunam etiam illa scripta quæ ipse pro nihilo ducis. Illi ipsi Aristarchi, qui nuper, ut audio, sedere iudices de tua Latinitate sunt ausi, & tanquam emortua mente critici, ut quidq; exierat exquisitius, ὀβελίσαν: si vel epistolam aliquam e tuis, vel elegiam, vel aliud carmen sublegere poterint, quod pro suo venditent, quam superbe, quam impotentet, ut est miserorum ambitio, se jactabunt? Nam quod tibi obtruncant, tibi inclementer dicunt, tibi probra ingerunt, quibus sunt ipsi dignissimi: non est is contemptus, a quo insignis virtus semper est ruita: sed livor, & alienorum processuum aversatio, ex suorum desperatione nata. Vt sol vi eadem alia indurat, alia liquefacit: & unde salutem boni petunt, mali perniciem sibi accersunt: sic præstans virtus, velut ex alto inter mortales refulgens, in aliorum animis admirationem & amorem incredibilem, ut aiebat Plato, solet excitare: alios odio honesti inflammatos, in furorem agit, & quum oculos deflectere a laudatissimis quibusque viris non queant, miseri pœnæ incubant suæ, dum tædet sui pigetque. Verissime enim Satiricus philosophus dicebat, nullum esse dirius tormentum, quam si qui *Virtutem videant, intabescantque relictæ*. Vis scire, quam te non contemnant, qui maxime videri volunt facere? Postquam infra Vatinium te dejecerunt, e vestigio id a te exigunt, quod unius Dei est præstare, ut nihil pecces. & quum maximi quique tuarum lucubrationum admiratores nihil amplius tibi tribuant, quam quod ingeniosissimo quidem, sed tamen homini conveniat; isti adeo magnifice de te sentiunt, ut sicut Alexander Severus optimus Imperator gloriabatur imperium suum fuisse ἀρά-μαχτον: ita ingenium tuum postulent esse ἀραμάτητον. tanta illius admiratio eos incensit. Est superis gratia, quod non id tibi inge-

nium

nium dederunt, ut Plinii Secundi vox de quodam suo amico in te locum habeat: *eo peccare ipsum quia nihil peccaret.* communis & pene plebejæ indolis est τὸ ἀλφειωτὸν εἶναι: quod de Apollonio Rhodio critici pronuntiarunt: quum denotare vellent plus studii & curæ in eo fuisse quam ingenii, igitur, magis vitiis carere, quam ut aliquam magnam laudem esset adeptus. tenue sane præmium assiduarum vigiliarum: sed quod si assequantur modici ingenii homines, bene secum actum putent. Mētis altæ, & naturæ inustatæ, cujusmodi nascuntur paucissimæ, alia ratio est. Sublimia quippe ingeniadum priorum inventis multa superstruunt, multa subinde nova, prius inaudita, eaque longe præstantissima in medium proferunt, humanitus interdum & falluntur. quid mirum? aut quis ita vacors, ut ignoret, Dei unius esse in nullo errare? μή γάρ γε τὰ Σιμωνίδου, τὸ τοῦ θεοῦ ἔχει τὸ γέρας, τὸ τῆς ἀναμαρτησίας. Quis facundior unquam fuit illo viro divino, cui aureum eloquentiæ flumen nomen dedit? quis eo vehementior aut sublimior & magnificentior fuit orator? Et tamen fuere tam fatui, quibus Chrysostomus propter nescio quæ levia parum dicendi peritus videretur: & τὸ δῶδε χάριμον ἐκείνῳ τόμα, τὸ ὅδε ποτε κατὰ σπράγγα ῥέυσαν, homilia integra reprehensoribus respondere fuit coactum. nesciebant enim obtrectatores tanti viri, naturæ legem esse, ut maxima quæque ingenia venia interdum opus habeant, propter illa, quæ dubitant sapientissimi criticorum, utrum ἀμαρτήματα ἐκούσια ἀpellent an παρορμήματα διὰ μελείαν, εἰκὴν ποὺ ὡς ἔτυχεν ὑπὸ μεγαλοφροσύνης ἀνεπιστάτως παρεκλυεγμένα. Quid? quod etiam in me stomachum erumpunt qui tibi sunt irati? Nempe inde est, quod non temere ex istorum officina liber ullus ab aliquot jam annis prodire solet, ubi postquam adversus genus & nomen illustre Scaligerorum canina loquentia declamatum est, totum quod superest virus, in me postremo non effundatur. Quæreres ab iis, quid Casaubonus commovit, cur eum ne mediocritas quidem ingenii sui ab invidia præstare queat immunem? non aliud responderent, si modo semel in vita verum dicere vellent, præter hoc unum: Scaligeros coloreo-

gum suspendam doctrinam suspicio: vestigia, longo quidem in-
 tervallo & reptabundus, sed tamen sequor. Ita quum sit crimen
 tuum acui parentis, virtutis possessio, & literarum scientia: me-
 um erit, virtutis veneratio, & literarum amor. Adco verum est,
 quod nobilissimus Annalium conditor Polybius præclare dispu-
 tat: ita naturæ comparatum esse, ut non solum corpora hominum
 aliquando efferentur, & omnem humanæ speciei similitudinem
 amittant: sed multo magis hoc ipsum animis interdum usiveniat.
 παῖς γὰρ ψυχῆς, inquit, τοιαῦτα πολλάκις ἐπιφύονται μελαίαι & σιπεδόνες,
 ὅς τε μὴδὲν ἀσβεστοῦ ἀνθρώπου, μὴδὲν ὁμότερον ἀποτελεῖσθαι τῷ ζῶντι.
 Omnino Theodias huius & efferati animi certissimum argumen-
 tum præbent, qui nulla re nunquam læcessiti, propter animi dotes
 quas tu obtines, ego in te veneror, adversus utrumque nostrum
 in modum arenarum ferarum ad ultimam rabiem sæviunt: qui
 literas fundamenta virtutum omnium, modestiæ, mansuetudinis
 & comitatis magistras, inauditi furoris instrumenta faciunt: qui
 denique sceleratissimæ immanitati causam religionem prætexunt:
 & libidinem maledicendi, omniavæsanæ exempla supergressam,
 zelum Christianæ pietatis, prohi scelus! nominare sustinent. Ego
 vero persuasissimum habeo, istos, si mentis essent suæ, & nisi pœ-
 nas Deo immortalī, quæ sunt gravissimæ, furore atque amentia
 penderent, nunquam profecto talia ausuros. At nos, mi Scali-
 ger, horum ægrorum rabiem humaniter feramus: & phrenetico-
 rum insaniam, quia videntur nescire quid faciant, veratro curan-
 dam, non responso pullo irritandam statuamus. Ego sæpe ma-
 iorem bonorum & totius posteritatis reverentiam habere me osten-
 dam, quam ut infami id genus scriptione, nomen meum apud præ-
 sens aut futurum sæculum velim traducere. Et quum indubitata
 res sit, publicorum malorum causas in privatorum delictis esse
 inclusas: non committam, ut perditorum colluviem imitando,
 morbum hunc ingeniorum alere exemplo meo videar maluisse;
 quam vere piorum & εὐλοποπῶν acquiescere iudiciis, quos talia
 monstra cum suis latratibus scimus abominari. Πρὸς πάντα & παλα-
 μαίων,

μίσθων, & τελευτήσαντες ὅπου ἔστι Cleones, alieni nominis obre-
 ctatores, suidecoctores. mentiantur quæ volent: fingant epistolas
 quas pro meis publicent: evomant in me quicquid alicui pannu-
 ciz Baucidi, aut rixanti meretriculæ ira vel captivæ cupiditas po-
 test suggerere. Ego animo tranquillissimo istos floccifaciam. & a
 nebulonum oris impari contumeliis, non aliter quam generoso
 contemptu, atque ea, quam Christus Dominus a suis exigit, ani-
 mī magnitudine me vindicabo. Denique, non si omnia fecerint
 assequantur tamen, ut scelestissima sua scripta lectione, nedum
 responsione digner. Hoc pietas jubet: hoc ego semel *λέγω*. idq;
 jam nunc apud te, Scaliger illustrissime, subsigno: ut si me ali-
 quando parum mihi constare contigerit, in jus ad hanc epistolam
 voces, & quiescere jubeas. Vale, Lut. Par. VIII. Kal. Sextilis
 C D I D C VII.

EPISTOLA CCCCXCVII.

EIDEM

CONstitueram nihil ad te literarum prius dare, quam possem li-
 bellum tuum qui hic est editus mittere. Sed tam bonam occa-
 sionem prætermittere nolui, quin hoc saltem significarem, valere
 me, & tuas ut semper vehementer expetere. Habeo quas petis
 Fromtonis notas. habeo item alia, quæ in unum fasciculum con-
 ficiam & mittam ad te ubi primum nactus fuero cui tuto dem. Vi-
 debis præfationem bene longam, quæ istos larratores tui illu-
 strissimi nominis male uret. non quia te digna est: *ποῦ γὰρ*; sed
 quia ex ea cognoscent qua veneratione omnes boni tuum heie
 nomen colant. Panegyricum *ῥαυμασίῳ* Heinsii aliquot ex istis
 sceleratis ad restim esse redacturum spero: & jam miseret me illo-
 rum. Eram apud Legatum Anglicum, quando oblata mihi est hæc
 scribendi facultas, ille oravit me ut tibi significarem, petere hoc a
 te cruditos & bonos virōs ex ea gente, nè de se judicium faceres ex
 captu *τῷ πελαργάτῳ* N. cujus temeritatem omnes abominantur
 cordati Angli. postremo petit vir amplissimus, & sapientia, & eru-
 ditione, atque pietate præstantissimus, ut se in tuorum numerum
 referas.

referas. Gratum mihi erit, si hoc tibi officium virtutibus debitum non accidisse injucundum ex tuis intellexero. Scripsi hæc raptim. & pluracis dies paucos *σωθεῖς* scripturus. Deus te seruet, vir illustrissime, & clarissimos Baudium atque Heinsium. Vale. Lut. Par. XI. Non Aug. c10 10CVII.

EPISTOLA CCCCXCIIIX.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHEMI.

NON dubito, nobilissime Lingelshemi, quin Dionysius Gothofredus, vir optimus & omni laude dignissimus, postquam instituta nobis est reversus, eos sermones tibi ex parte retulerit, quos de te & multos & crebros, dum heic versatus est, habuimus. Nam & ille libentissime faciebat, ut tuas laudes & amorem in me commemoraret: & ego non minus libenter, quate observantia coleret, quoties erat occasio, significabam. Ex eodem etiam, opinor, didicisti, hæc præsens *νημερία* qua aliquot jam annos Dei beneficio heic fruimur, quam sit *ὑπελθ* & omnibus suspecta qui *ἐκ τῆς γενόμενης ταμεύουσι τὰ μέλλουσα* sciunt *ἅμα τῷ σῶσι καὶ ὁπίσσω ὄραν*. Nuper adeo cum titubasset optimi Principis valetudo, in magno metu boni omnes fuerunt. Ego vero *γὰρ τῷ σῶσι* cogitare jam incipiebam, sed affuit mox Deus, & salutem illi attulit, in cuius unius salute nostra omnium vertitur. Spero equidem adeo funestum Gallie diem nunquam me visurum: veruntamen, si (*ὃ μὴ γένοιτο ὃδ' ἔστι*). secus evenerit, jam pene constitutum habeo ad vos, si modo possum, confugere, & meo ac meorum periculo prævertere. sed *ἀπ' αὐτῆς* mitto. Accipe vero, præstantissime Lingelshemi, pusillum oppido libellum, sed elegantiarum ingens *ταμεῖον*, Polybium non tam cito missurus sum, quam vellem, & tu fortasse non nolles, non cessant tamen operæ: ego vero etiam sudo, qui describo ipse omnia propria manu, & omnia, quæ eduntur, folia corrigo. quid prodest? postquam liber fuerit editus, reperienter harpyæ genus Stygium, qui peccata mea annotent, & nihil vidisse contendant. Utinam paucis eruditis candorem meum & *φιλομάθειαν* probem, hoc si assequor, satis est. Te certe cum paucis aliis, nobilissime Lin-

Lingelshemi, mea & *ὀφάματα* & *κατορθώματα* benigne esse interpretaturum non dubito. Deus Opt. Max. det illum diem videre, cum tu pro consummata editione totius operis mihi gratulaberis, idemque te servet, & omni bonorum genere cumulet. Vale, Lut. Par. x. Kal. Sept. cix d c vii.

EPISTOLA CCCCXCIX.

JOSEPHO SCALIGERO.

TAndem, illustrissime Scaliger, mitto tibi exemplum unum libri tui hic apud nos editi, in quo si quiderit quod non displiceat, gratias agam superis. nihil enim potest mihi accidere gratius, quam si ulla in re voluntati tuae morem geram. Vsus sum libertate quam mihi dedisti, ut tuam purpuram meo panno prætexerem. Initio fuerat consilium, de recta interpretatione disserere, & causas exponere, cur tua tantopere mirer. Sed ubi calamoadmovi manum, libellus pro epistola est natus, qui in prolegomenis Polybianis melius, nisi fallor, locum habebit, ibi tum denuo orsus novum argumentum, ea scripsi quæ videbantur loco & tempori convenire. Poteram de tuis laudibus uberius dicere. sed causas habui graves, cur intra modum orationem cohiberem. Erit, spero, alius locus & occasio alia idem argumentum *μεγαλοφωνότατοι* tractandi. etsi post Heinsum tuū quid possumus nos? Ignosce igitur, si majora viribus ausi sumus tentare. ac tibi persuade multa nos, vel potius plurima prætermisisse, non quia illa nos fugerent: sed propter alias causas, quibus commemorandis impræsentiarum supersedebo. Vale *Στέφανε*. Mittam prima occasione plura exemplaria Deo volente, qui te servet. Iterum vale. Lutet. Par. prid. Kal. Sept. cix d c vii. raptim inter negotia *ψαμμοκοσμάματα*, & Polybianas curas.

EPISTOLA CCCCC.

CLAUDIO SALMASIO.

EX iis. quas ad me isthinc dedit clarissimus Gothofredus, de tua prospera valetudine cognovi. Opto fruaris illa perfectè bona, ut ea quæ moliris in literis, possis perficere. *Stephano tuo quid*
Cccc factum

factum sit, discupio scire. nam is liber nobis nunc cum maxime
esset usui. Multa enim, ut scis, Polybianna ille auctor attingit. in
quibus si quid a te fuerimus adjuti, antiqua fide profitebimur, per
quem profecerimus. Est sane is liber admodum depravatus: ut
non mediocris laus eum videatur secutura, qui meliorem saltem
publicaverit, quam priores *disputatores* fecerunt. Hoc ego a te spero,
& certo scio *οὐδὲ θεῶν ἐπιτεῖν* ita fore. Sed amabo, si quid *καταγραφῆς*
aut affinis argumenti inveneris nondum publicatum, id omne *ἐπι*
diosis communica. Non semper Heidelbergæ futurus es, neque
semper integrum tibi erit hæc studia tractare. Fac exstet luculen-
tum aliquod tuæ adolescentiæ monumentum. Quod tamen non
eo dico, ut tuam in studiis diligentiam intendam: moneo potius
& oro atque obsecro, ut corpusculum hoc respicias, & ejus præci-
pua semper rationem habeas. Tantum illud opto, ut & quam
primum editionem matures, & ut nihil eorum omittas, quæ vi-
dentur nostris studiis posse conducere. Polybius neque dormit,
neque currit, sed *βιάσθω* procedit. Mirro tibi librum elegantissimum
& te dignum, qui nuper hic editus. accipias eum a Drovardo, cui
tuas dabis, si quid ad me ex ipsis nundinis es scripturus. Vale cha-
rissime vir & me ama. Lut. Paris. Kal. Sept. c1513 cvii.

EPISTOLA CCCCCL.

CYNRADO RITTERSHVSIQ.

NON distulisses ad hanc diem tui respondere, clarissime Rit-
tershusi, si esset hic inventus, qui eruditissimos tuos libellos
vellet edere, de quibus nuper scripsisti. Equidē simul tuorum capi-
tum indicem a te missum legi, cupiditate exarsi operis ipsius vi-
dendi. Sed nostrates typographos id fere unum ab illius editione
fusipectenda avertit, quod vel maxime, si saperent, debuit allicere.
Sacras enim tuas lectiones nuncupas: qui titulus in homine tui
meique simili statim suspectus. quid facerēs? Iis moribus hic vivi-
mus, & hæc fatua sententia multorum animos infidet, de rebus
sacris nemini hiscere licere, nisi *τοῖς ἁγίοις καὶ τοῖς ἀποστόλοις*, aut etiam *τοῖς*
ἐκκλησίαις. Nam hic est *ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔθνους* hodie *τῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου*.
Quod

Quod si eadem scribens titulo illo formidoloso abstinuisses, fortasse nihil fuisset, quod editioni impedimentum afferret. Hoc igitur videbis. Ego certe quibus potero cumque rebus enitar ea prestare, quæ tibi fore grata cognovero. Mitto tibi libellum hic editum, a magno Scaligero scriptum, eo magis confido fore illum tibi gratum. Quia autem ejus muneris editores nos eramus, placuit ea occasione uti, ut semel de sceleratis calumniatoribus nostris aliquid dicerem. Potybius strenue hic editur Dei beneficio: qui si dederit instituti operis finem videre, spero fore, ut & bestiaris Scribanius & Apostata Schoppius non minorem ex ea editione molestiam capiant, quam boni latabuntur, nobilissimam scriptorem velut ex *ορκοπαλιπρω* aliqua saltem sui parte vitæ esse restitutum. Sed hoc *οὐκ ἐστὶν ἔργον αὐτῶν*. Est enim opus magnum. Vale vir clarissime. Lut. Paris. Kal. Septemb. c13 13c vii.

EPISTOLA CCCCII.

JOSEPHO SCALIGERO,

Illustissime vir, tertium hoc habes libri tui heic nuper editi exemplar. quia enim non est ad manum qui plura simul deferat, cogimur capere occasiones singula mittendi. Vtinam alia quæ heic ederentur velles mittere. Daremus operam, ut posteriora cum prioribus elegantia certarent. Si possem a te libum de re nummaria extorquere, equidem rex mihi viderer. Sed de hoc plura brevi *οὐκ ὄν*. Amicissimo Heinio ex animo salutem. Deus te & illum servet. Scripsi raptim oblata præter spem occasione. Lut. Par. 14. Non. Sept. c13 13c vii. Missem ad amplissimum Buzenvallium & literas & librum tuum, nisi intellexissem ipsum in itinere esse, & cis dies paucos hic futurum. Sic enim ex ejus literis amici affirman. Francosurdo ut plura ad te exemplaria curentur efficiam. Iterum vale meum decus.

EPISTOLA CCCCIII.

DAVIDI HOESCHELIO.

Mitto tibi, vir optime & doctissime, libellum heic nuper editum, cujus parens quidem *ὁ μέγας* Scaliger, editor vero & *οὐκ ὄν*

reputādis, ego. Poteram ante multos annos idem facere, sed dum aliqua fuit spes, hoc officio aliam esse functurum, abstinui. Nunc, cum alii cessant, & isti canes ob Scaligeri amorem in me furore perciti allatrare meum nomen non desinunt: id libenter egi, ut & ipsi & omnes scirent, quanta mea esset summi illius viri veneratio. Cupio scire, an Græcam inscriptionem heic editam nuper acceperis, & de illa quid tibi videatur. Ego didici te quoque in eadem palæstra sudasse, & interpretationem scripsisse: quam, si me amas, fac videam. Polybius noster strenue procedit, ut raro dies prætereat, quin folium integrum absolvatur. Ego qui omnia manu mea describo, omnia folia corrigo, quamvis occupatus, facile intelligis. Sed bene mecum agitur, cum horas matutinas habeo liberas ad illud pensum. nam reliquis dies varie mihi fere inter amicos perit. Opus futurum est foliorum amplius ccc. Adde huc ferias & legitimas, & quas sibi largiuntur istæ operæ. Ex his colligere potes, quam procul a fine absum. quem Deus det videre. Idem te servet, optime, amicissime, doctissime Hofheili. Vale. Lutetiae Parisiorum. iv. Nonas. Sept. cix. x. c. vii. Gaudio operam a te positam, ut liber Epithetorum correctior & melior prodiret. Perge porro de literis Græcis, quæ tantum jam tibi debent, mereri. quid porro pares, scire cupio.

EPISTOLA CCCCCIV.

CAROLO LABBE.

TAndem ab amico magno nostro literæ advenerunt. En quas tibi scripsit. Epistola, qua me beavit divinus senex, eo gravior mihi fuit, quo longior. Apparet gravissimum concepisse ipsum moerorem ex obitu & *margery* Buzenvallii. Næ funestus hic annus est clade summorum virorum. Nam de Abbate Vulpio & D. Mossæo non ignoras. Obiit & Merula apud Batavos, vir & doctus & probus. Vtinam tantis viris suppare sint, qui in vacuas illorum sedes succedant. Polybius noster nec dormit, neque currit. Opus erit longum, ut jam molibus molestis capiat tedium. Cui enim laboramus, aut quous eris quisque lectoribus, qui conatus

tus meos æqui boni interpretetur? Olim dixit Cicero: stultorum plena sunt omnia: hodie ego non minus vere: κακίας, κακονθείας, κακοντεχέας, & κακονγνώμοσύνης πάντα γέμει. paucos excipio, vere eruditos & viros bonos, hoc est, tui & amplissimi tui parentis similes. Deum veneror, vos servet, & optimum fratrem vobiscum. Vale & ædi. Lutetiz Parisiorum. vii Kal. Oct. cix id c vii.

EPISTOLA CCCCCV.

LVDOVICO TRIBALDO.

EGo vero, doctissime Tribalde, quas tibi grates agam, nescio: adeo mihi impar videor iudicio de me tuo. Sed quicquid tu de me sentis, id ego totum humanitati & benignitati tuæ acceptum ferri debere scio: non meritis ullis meis: quæ nulla ex parte encomio respondent, quo me liberati adeo manu ornasti. Unica plane res ex omnibus, quas solent amici υπό τῆς ἀγαν φιλίας nobis tribuere, quam jure agnoscam, & salvo pudore: incredibile quoddam & discendi, & bene de litteris merendi studium. Cui cupiditati si pater Deus Opt. Max. vires ingenii dedisset: tum ego fortasse non essem ab iis laudibus alienus, quibus tua epistola, præstantissime Tribalde, me onerabat. Nunc tenuitatis meæ probe conscius, quæ scribis ita interpretor, ut magnitudinem tui erga me amoris illa esse mihi persuadeam. Itaque pro hoc affectu tanto ago tibi quantas possum maximas gratias; teque oro, ut quem ultro amandum tibi judicasti, eundem rogatus pari semper benevolentia tenore persequaris. Ego quod in me erit, dabo operam sedulo, ne hujus tui iudicii poenitere unquam possit. Quod si fuit aliquid in nostris scriptis quæ adhuc vidisti, tua approbatione utcunque dignum, spero facile me, *Quæ τῶν ἀνθρώπων*, obrenturn, ut quæ jam edimus, aut deinceps propitio numine sumus edituri, studii & diligentia non minus præ se ferant, iudicii vero etiam fortasse aliquid amplius. Polybium nunc in manibus habemus, ejusque editionem quanta maxima fide, cura & industria curamus. Ac ne quid prætermitteremus quod ad nobilissimi scriptoris illustrationem posset a nobis desiderari: ad Commentarios sine uberes, versionem adjuvamus.

A quid Græce & Latine scimus, fidelem & Romanam. Nam priorum interpretum flagitia, tibi quoque viro doctissimo esse non dubito comperta. Rem militarem nostris observationibus, nisi fallor, multifariam illustravimus. Opus erit mole magnum: & ejus editio ante quatuor menses inchoata, vix ante menses quindecim aut octodecim ad metam perducetur. Vale præstantissime Tribalde, & me ut cœpisti ama. Lutet. Par. Kal. Oct. cio dcccvii.

EPISTOLA GCCCCVI.

JOANNI VASSANIO.

SI prius datum esset aliquid otii, responsum ad tuas non tam diu distulisssem. Sed me curæ assidue ita conficiunt, ut nullum super sit vacuum tempus quod amicis impendam, nisi illud *ἐν ταῖς* occupationibus surripiam. Ad proposita a te *ἐπιτελέω* accipe quæ veniebant in mentem tuas legenti. *Λευκὸς χρῶς* quid sit accurate disputamus in monobiblo de coloribus. Auri bonitas tum aliis notis declaratur, tum vel maxime coloris genere, nam *ἐρυθρὸς* & obryzum colorem præ se fert *πορφύρεος* & *καυρὸς*. Hieronymus alicubi dixit *virorem auri*, quum intelligeret *χρυσόπικτος*, sed pœce tanti viri dictum sit, alia ratione atque notione. *χλωρότης* herbæ tribuitur, alia auro. Cæterum nota secunde aurum dilutioris est coloris, quod videtur *album aurum* appellasse Herodotus ex Idiotismo vulgi, neque enim ea est vera *λευρότης*. In libris Græcis Chymicorum, quales multos legimus e nostra bibliotheca, *λευκὸν χρῶς* fit mentio, de quo plura dicendi nunc non est orium, Tibiarum apud veteres ut plurimum usus, ita differentiarum multiplices. potes eas legere apud Scaligerum patrem in aureis libris de Poetica. Inter alias differentias erant, quas vel ætates vel sexus faciebant, inde igitur *γυναικείαι* & *ἀνδρείαι* αἴφλοι, de quibus quæris: viriles fortius instabantur & sonum masculinum edebant, formineæ contra. potuerunt & aliæ esse differentiarum vel a longitudine vel a numero foraminum, vel a materia. Et sane videntur fecminarum tibiæ compiores aliquanto fuisse virilibus. sed hæc magis conjectura possumus assequi, quam testimonio auctorum firmare, quæ nulla

nulla sunt, Noster Athenæus de tibiis affatim. *ἡ δὲ φηλεία τοῦ ἡ δὲ
 καλέγῃ*. Is est morbus quem Philoctetæ tribuit Martialis versu pri-
 mo Epigrammatis LXXXIV. Lib. II. videtur libet, nam quod casit
φηλεία νόσος non alia, audi *ἑταίρων* testem Scholiastem Thucydi-
 dis ad Lib. I. *Φιλοκτήτης ἀφ' τοῦ ἑ Πάειος θάνατος φηλείας νόσος
 νοσήσας καὶ μὴ φέρων τὴν ἀσχυρίην, ἀπελθὼν ἐκ τῆς πατρὶδος ἔκτισε πό-
 λιν, ἣν ἀφ' τοῦ πάρος Μαλακίαν ἐκάλεσι*. Apud Ctesiam corrupta
 vox est *χειροκράνσις*. si legas *κιοιοκράνσις*, vocem habebis Græcam,
 sed de qua adhuc dubitem, ita enim appellatur pars superior co-
 lumnæ, non columna integra. atqui de totis columnis vido-
 rur loqui Ctesias, cujus mentem illustrabunt tibi quæ fuisse di-
 sputat Cujacius in Observationibus, de eo qui dicitur in *jure
 latere post columnam* De supplicio *τῶν εἰς σαρκοδὸν ἐμβαλλομένων* po-
 teram multa commemorare, quibus nunc supersedeo. tantum
 moneo ut compares diligenter inter se quæ de eare scripserunt
 auctor Maccabaici II. cap. XIIII. & Valerius Maximus libro IX.
 cap. II. Vale eruditissime Vassani & festinationi meæ ignosce.
 Lutetiae Paris. III. Non. Oct. CIOSCVII.

EPISTOLA CCCCXVII.

DANIELI HEINSIO.

Vir clarissime,

Quum esset mihi hodie revertentium allatum, esse in urbem
 interpretem Nicomacheorum a te editum, non prius conquievi,
 quam librum vidi, & quædam in eo asperi. Etsi autem de præstan-
 tia illius e tumultuaria paucarum paginarum lectione pronunti-
 are liquido non possum: tamen vel ex paucis illis quæ adhuc legi
 facile adducor, ut magni Scaligeri testimonio & Heinsii opera di-
 gnum illum putem. Itaque, præstantissime vir, de ejus publicati-
 one multum te amo. Multum tibi graviores illæ literæ hoc nomi-
 ne debebunt. Nam Eustratius meo iudicio persæpe friget. Lati-
 norum interpretum duplex est secta: Scholastici, quos vocant, re
 aperuisse contenti, de verbis authoris parum sunt solliciti: Recen-
 tiores contrariam plane viam, nisi fallor, insisterunt, nam quasi
 philo-

philosophari nihil esset aliud, nisi ἀκαταλογεῖν aut γεγραμμένους νοεῖν, in verbis plerumque hærent, res parcius attingunt. Perge vero mi Heinsi, de Philosophia bene mereri. Campus quidem, ut tute melius intelligis, patet amplissimus. in eo te exerce, ea esto tua palæstra. Vindica e tenebris Theophrastum. Platonis latifundia excole. Aristotelis mysteria divina profanis pande. Profanos appello omnes, qui sine ea cognitione literarum, quæ in te est, pulcherrima philosophi illius scripta tractant. Si quiderit in nostra bibliotheca tuis inceptis accommodum, εἰσάδα, μὴ κωλύε νόω, ἵνα εἰδομεν ἄμφο. Vale, charissimum mihi caput. Lutet. Paris. xiv. Kal. Nov. c1515c vii. Scripsi nuper ad clariss. Baudium, cui salutem ut meis verbis nunties velim,

EPISTOLA CCCCCLIX.

JOSEPHO SCALIGERO.

Illustrissime vir, venerat in hanc urbem adolescens Aquitanus S. Theologiæ studiosus, qui isthuc cogitans, cum domo proficisceretur, literas a tuis acceperat tibi reddendas, quas istis adjeci. Nam quia sinistri admodum rumores passim dissipati sunt de vestratibus Theologis, nupera Synodus Rupellensis, quod hunc juvenem fugerat, expressè cavit, ne quis studiorum causa Theologiæ candidatus isthuc proficisci vellet. Hoc nempe supererat, sit hac nova σχίσμα Ecclesia Dei scinderetur. Quis piorum ἀδελφῶν hæc audiet? Sed accipe rem mihi privatim funestam & exitiosam, publice parum latam. * * * Quid profecerim, scribam alias ad te, illustrissime vir. Vale & me ama. Lut. Par. xiv. Kal. Nov. c1515c vii. Clarissimis viris Baudio & Heinsio plurimam, nisi grave est, salutem.

EPISTOLA CCCCCLX.

PETRO SCRIVERIO.

Multum tibi debeo, doctissime Scrivere, propter illud munus eximium, quo sum nuper a te donatus. Σημειώσεις tuos dico auctores, quos ante mensem unum aut alterum accepi, tuo nomine a clarissimo Baudio mihi missos. Parum me tibi videlicet obstrictum

strictum putasti, ea obligatione, quæ mihi cum omnibus bonarum literarum studiosis est communis; nisi ad id vinculum aliud insuper adjiceres, quo me tibi privati m redderes obnoxium, Bene de publico meritis es. Qui plus in literis intelligunt, quam ipse faciam, ii melius æstimare poterunt tui excellentissimi muneris præstantiam. Ego, qui neque omnia in editis a te scriptoribus capio, & capio tamen, nisi fallor, aliquid in ejus argumenti libris plus quam vulgus, ita statuo, id beneficium collatum esse a te in Rempubl. literariam, ut vix gratia par referri queat. Dedisti enim nobis ea vetustatis monumenta, quibus nullum aurum, nullæ gemmæ possint comparari. Nihil dicam de scriptore Colonialium, a multis jam pridè expetito: sed ille de castrametatione tractatus, quam insignis, quam dignus lectione omnium eorum, qui rerum antiquarum cognitione delectantur? Sunt quidem in eo multa obscura, multa deplorata & conclamata; nos tamen assidue illius tractatione tantum profecisse videmur, ut operæ in eo positæ minime nos poeniteat. Itaque iterum ac tertio, vel potius *μυῖς* *εὐχὰς* grates gratissimas tibi agimus. Quod si per te liceat, constituimus in Appendice Polybiana locum illi dare: & quædam in tam raro vœnustatis monumento explanare, quod tamen ita facturum sumus, si veniam abs te prius impetraverimus. Veremur enim ne *ἡμετέραν* nostram sis improbaturus, qui in alienam messem falcem non vereamur immittere. Mover tamen nos similitudo argumenti, quum Græca quædam nondum edita de re eadem simus edituri. Peto igitur a te, doctissime Scriberi, ut bona tua gratia id mihi in re tua usurpare juris liceat. Me certe juvabit publice profiteri, quid quantumque tibi ego & omnes studiosi debeamus. Polybii nostri pars major jam est edita, Dei Opt. Max. beneficio: qui si finem operis suscepti dederit videre, non dubito, quin candidi lectores *φιλοσοφίας* nostram sint amaturi. Maximum enim scriptorem non vulgari diligentia conati sumus serio illustrare. Sed expectabo judicium tuum, vir eruditissime. Vale. Lutet. Pat. xiv. Kal. Nov. c. d. xv.

Dddd

EPISTO-

Magnam iniit a me gratiam adolescens ille, qui me hodie tuo nomine appellavit, & si quid vellem literarum ad te dare, tuto se curaturum promisit. Id vero longe mihi fuit gratissimum: & quia in ære tuo eram, vir doctissime, provocatus a te humanissime scripta epistola, quam ante unum aut alterum mensem accepi: & quia habebam a magno Scaligero literas ad te, quas fore tibi confido gratissimas. Scio enim qua veneratione heroem illum heroe natum prosequaris. de cuius studiis epistolam nuper edidimus, quam nescio an videris. Magnitudinem divini ingenii conari sumus οἰοῖν τῶν Χριαγενέων. nam suis coloribus depingere Scaligerum, solus mortalium Scaliger potest. Nos qui minores tibi inflamus, virium nostrarum modum non ignoramus. Sed redeo ad te: cuius reditum jam exspecto. Videbis Polybium nostrum magna ex parte jam typis expressum. quanquam neque textus auctoris adhuc est absolutus: & Commentarii nostri intacti supersunt, opus longum, & sane quam molestum. Librum quem mihi dedisti dono, legi & cum alio contendi quem in bibliotheca regia inveni. delectatus sum amœnitate ingenii auctoris illius: qui si politiore seculo vixisset, inter eruditos tueri suum locum videretur potuisse. unum aut alterum inveni locum, qui futuri sint usui. Utar lubens ea occasione, ut amicitiae nostrae memoriam ad posteros, [si qua tamen erit posteris nostri cura,] transmittam. Vale & me ama. Lutetiae Parisiorum propriodie Kal. Nov. c15 15 CVII.

EPISTOLA CCCCCXI.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHEIMIO.

Neque mihi otium superest ad longiorem scriptionem, neque profecto opus est, ut pluribus te nunc morer. habes enim virum clarissimum atque optimum Bongarsium, a quo omnia de nobis poteris intelligere; si quid nostra ad curam tuam pertinent. probari tibi & τερσμενίστῃ Scaligeri nuperum opus, non sane miratus sum. Videor enim tui palati aliquam habere notitiam. Exspecto cupide,

cupide, quid parient novi vestrates nundinæ adversus magnū
 heroem. nam cessare τὸ ἑὸν ἔργον ἢ ὑπεραγαθίσαι ὃ ἡμῖς.
 Diu est, cum persuasi mihi, nullum ad hanc diem fuisse seculum,
 quo æque illustratz essent omnes artes ac disciplinæ: neque rursus,
 quo ita aperte veritas oppugnaretur. Priorum seculorum mise-
 randa erat barbaries & imperitia. nostra hæc ætas ut scientia, ita
 malitia abundat. ignorantia enim peccare Bellarminos, Barónios,
 Serrarios, nunquam adducar, ut credam. Illud potius existimem
 excitatem hodie plerorumque ἡγέλατον esse πᾶσι & malæ mentis
 justissimam ἀντιμισθίαν. sed moror te, vir amplissimæ. Vale & me
 ama, Lutetiz Paris. xv. Kal. Dec. cico c vñ.

EPISTOLA CCCCCXII.

DANIELI HEINSIO.

TU quidem raro ad nos scribis, optime ac præstantiss. Heinsl.

Sed raritatem tuarum ingens aliquis semper τὰς Πινδάρους
 compensat. Mirabar tot jam menses silere: accepi tandem & lito-
 ras tuas, & usurz nomine Max. Tyrium a te editum, versum, emen-
 datum. Perge sane, θαυμαστότατα juvenum, omnium studia, qui li-
 teris delectantur melioribus, hac instantia & φιλοπονίᾳ indefessa ti-
 bi demereri. Hesiodum excepit Theocritus, hunc Maximus, quis
 scit an de Platonis aut Aristotelis editione posthæc sis cogitaturus?
 hoc unum scimus, quo te cunque imperus tulerit, excellenti inge-
 nio tuo omnia fore facilia & expedita. De versione pulcherrimi
 scriptoris, multum te amo. neque enim cum iis sentio, qui perire
 omnem operam arbitrantur, quæ in Græcis vertendis ponitur. atq;
 audi lepidum acroama, quando ejus mihi nunc in mentem venit.
 Accepi nuper ex Italia literas viri cujusdam ingenij præstantia &
 calamitate insignis; qui ante xx annos usum manuum ac pedum a-
 misit, ante x oculorum. est tamen adeo eruditus, adeo eleganter la-
 tine loquitur, ut inter eruditissimos, si quid judico, censeri merea-
 tur. Is mihi Scaligerum τὸν μέγαν sic laudat, ut de meliore luto fictū
 ipsi cor esse non dubitem. Scribit autem doctiss. ille vir, conten-
 tionem sibi fuisse super meis scriptis (vide notium Italorum) cum

Dddd 2

doctif.

doctissimo alio quodam Italo, Vaticanæ a paucis mensibus præfecto, atque hanc disputationem ait se scriptis mandasse, ejusque diatribæ copiam brevi se mihi facturum. Monet interim, unum capitulum reprehensionis meæ esse, quod Græca Latinis immiscens illa non vertam. hoc sibi, hoc universis Italis mirum quantum improbari. Quid quæris? pene victus sum: jamque apud me constitui Italorum & Hispanorum aliquam posthac rationem esse habendam. Expectabo tamen judicium tuum: nam illustriss. Scaligero persuadere velle, ut vulgi hominibus stylum sublimem accommodare velit, ineptum sit postulare. Ego non dubito quin vir ille eruditus, qui ad me scripsit, judicium suum & suorum popularium brevi sit aliquo scripto publicaturus. nosti ejus gentis φιλατῶν: quæ alienorum spernax, sua tantum miratur. Sed viderimus. Vale clariss. juvenum: & apud Cl. V. Vulcanium silentium meum excusa. Eram enim, cum ista exarabam, occupatissimus. Gregorianam epistolam vobis non esse redditam demiror. Drovardo enim tradideram, cujus in multis fidem sum expertus. Videbimus & medebimur. Lut. c. 10. d. vii.

EPISTOLA CCCCCXIII.

E I D E M.

DE Maximo Tyrio qui vitam ate accepit, vir clariss. egi nuper tibi quas poteram maximas gratias. Accepi postea Lipsii epicedia, parvum opus, sed plane autoribus suis dignum. ne quid dicam de carminibus vestris τελίαι ποιητῶν: ipsum ὁδῶσιν non solum τηλαυγές, ἀλλὰ καὶ πάντοι τηλαυγέστατοι. Utinam incessat tibi libido excipiendi istos Anubinos latratores prout merentur! sed fallor, & revoco: neque enim profecto digni sunt, quibus defricandis horastuas impendas. Nos ad Polybium longo quidem intervallo, sed serio redimus: & eo quidem animo, ut ante absolutam editionem brevi συνέγειν inchoandam, ab eo non abscedamus. Fategor tibi, quam magis eum authorem lego, tam magis eo me capi, ut jam non poeniteat eorum voluntati morem gessisse, quibus suatoribus opus istud suscepi. Habeo multos περὶ τῆς ἱστορίας scripto-

scriptores, qui non parvo fuerunt mihi usui. Quod si res tulerint, cogitamus partem illorum publicare. Sunt enim, nonnulli præsertim, lectione τῶν φιλομαθῶν dignissimi. Utinam ea mens tibi esset, ut venire in societatem hujus laboris una mecum velles! Equidem te magistro nedum socio gloriarer. neque dubitarem oneri pares humeros tuos fore, quod mei posse ferre negant. Mirro ad magnū Scaligerum exemplum indicis, qui libros nostræ bibliothecæ continet. Si quid erit quod te alliciat, ut fieri ejus tibi copiam optes. εὐχαῖδα, μὴ καὶ γὰρ νόω experieris studium meum tibi gratificandi. Vale vir doctissime, & clarissimos viros, Vulcanium, Merulam, Baudium ac Grotium, meis verbis nisi grave est, quam officiosissime saluta, Lutetiae Parisiorum cto idc vii.

EPISTOLA CCCCCXIV.

P E T R O J V N I O.

Responsum quod ais misisse ad veterem epistolam meam, Juni clarissime, nullus accipit eo gratiores accidere, quas mihi abs te filius tuus Johannes adolescens doctissimus superioribus diebus reddidit. Lator plurimum hac tua erga me benevolentia, quam & ipse humanissima scriptione declarasti, & tuus gnarus verbis prolixè mihi exposuit. Pro notis in Strabonem τῷ μακρῷ longeque præstantissimi Scrimgeri, ago tibi & habeo grates gratissimas, teque adeo velut ex syngrapha convenio, id summo pere contendens, ut fidem quam primum, nisi grave est, liberes. Olim adolescentes nescio quid in scriptorem nobilissimum sumus conati. sed neque ætas sinebat, neque molestissimæ curæ quibus tum obruebar, ut dignum aliquid etuditorum oculis præstarem: & ita parum instructus necessariis præidiis ad inceptam me accinxeram, ut non sentiel postea facti poenituerit. Est animus, si dederit Deus finem videre Polybianæ editionis, revocare sub incudem priores notas, & tentare, si quid forte hac diuturna lectione studia nostra in eo genere literarum promoverimus. Quantum ad eam rem adjuvare nos tuæ illæ notæ Scrimgerianæ queant, ne dici quidem potest. Nobis res futura est jucundissima, per eam virum

Dddd 3

proficere

proficere, cujus memoriam magna veneratione colimus: neque tu opinor, nescis, Henrico Stephano patri uxoris meae, aliquid intercessisse affinitatis cum illo tuo avunculo. Filio tuo omnia officia nostra detulimus; qui, si ad Pleſſum sese contulerit, dabimus operam, ut quanti te atque ipsum adolescentem faciamus, ex nostris literis Pleſſeus intelligat. Vale & nos ama. Lutetiae Parisiorum xviii. Kal. Jan. cia 1708 viii. Vidimus hic nuper librum a Torto quodam scriptum adversus libellum gravissimum & summae pietatis *Triplici nodo*, &c. nunc omnes boni responsum ex eadem officina expectant, Nemo certo est literis illis melioribus excultus, qui tali Rege in exemplum genito, seu sydere quodam novo illustrari seculum nostrum non agnoscat, non gaudeat,

EPISTOLA CCCGCXV.

DANIELI HEINSIO.

SI meas literas accepisti, quas a tribus mensibus plures scripsi, quae me sollicitudo habens, quae anxietas animum premebat meum, non ignoras, praesentissime Heinſi. Postea enim quam de morbo, periculo divini senſis ad nos est allatum, ita sum, pro eo ac debui, perturbatus, comaeore affectus, ut ex illo vix mihi mens constet. Quod unum possum Deum opt max, assiduis sollicito precibus, orans, obsecrans, servet orbi terrarum, etsi parum grato, ~~per hoc~~ hunc aetate, qui si semel occubuerit, illicet de literis & omni meliore eruditione est actum. Equidem silentium istud tuum qui interpreter, non scio, illud non dubito, si mea fuerint tibi redditae, aut illis esse a te responsum, aut magnum aliquid accidisse, quod ejus rei facultatem tibi adimeret. Sed pro te, vir praesentissimus, de hoc amicitiae nostrae, ut ex tuis literis cognoscam, quis jam sit status illius ~~divi~~ ~~et~~ ~~per~~ ~~os~~, cujus de valetudine adversa sine lacrimis cogitare non possum. Postremae quas ad te & ad ipsum venerandum senem scripsi, Johanni Vouverio Antvverpiensi sunt a me traditae, qui sancte promisit se via tutissima curaturum. alias alia via direxi. Non scribo nunc ad ipsum: sed quas accepi, tibi mitto, ut cum erit opportunum, ei tradas. simul confirmes, non posse

posse fieri, ut ullus, mihi prius illucescat dies iacundus, quam de recuperata ab ipso priore valetudine optatissimum nuntium accepero. Odet mihi Dominus Jesus illum videre diem, qui hoc *εὐαγγέλιόν* me beabit. *ζήωτε, ζήωτε.* interea in luctu & squalore scito me semper futurum. Vale, & nisi me odisti, tandem rescribe. Lut. Par. x. Kal. Jan. c*io* d*ec* i*ix*.

EPISTOLA CCCCXVI.

JOANNI SARRACENO.

LAudo tuam diligentiam, vir amicissime. Ternas enim a te paucis diebus accepi. Sed oro te per Musas, parem diligentiam noli a me exigere. Si stricto jure mecum agere paras, aut offensam tuam, aut novem sororum odium mihi subeundum. Deus meliora. Quos mihi misisti amicissimorum virorum fasciculos, vel ipse feram Genevam, vel Chonetus, qui hic nunc est. Ego in horas a Rege literas exspecto. Nam pecunia ad iter constituta, pridem tradita est Viequio. Sed mire habent me sollicitum obscenae istae tempestates. Iam enim multos dies est cum *εὐχέλαιος* pluit. Ain tu autem? famulus meus diligentia sua negligentiam tuam corripit. De illis xx. assibus loquor: quos paratus sum tibi aut cuicunque tuorum reddere, nisi ille nebulo sarciat damnum. Agam cum illo quam primum potero. At *τὸ πᾶν χάρις*, scis me statim fratri tuo dedisse. Atque eorum nomine tibi iterum & optimo charissimoque Jugeo gratias ago. Vale vir amicissime, & me porro semper ama, semper tuum *ἐξ ἀπὸς Ἰωχῆς*. Momp. a. d. xvi. Kal. Jan. c*io* d*ec* xvi*ii*. Deus Opt. Max. te servet, & omni *εὐτυχίᾳ* gratia cumulet. Didicia Choneto, filium D. de Chalonges, qui illi unus e multis erat superstes, antedies paucissimos *ὁμιλῶν* subinterfuit esse ad Genevam, eum paucis ante diebus desponsa ei fuisset soror D. de Coracant. Scis ita mortuam ejus sororem, et si diverso modo. Mira casum *εὐτυχίᾳ* advertit animum. Sed *τῶνδε τῶνδε μὴ εὐτυχίᾳ*

EPISTO-

Illustrissime vir, postquam de tua valetudine anxius perdis & supra modum sollicitus fuisssem, quum nihil certide ea haberem compertum, sed incertis rumoribus, qui de gravi tuo morbo erant sparsi, aures meæ quotidie personarent; accepi tandem Heinſii nostri literas; quæ majore ne dolore me perculerint, an virtutis tuæ admiratione affecerint, nondum equidem constitui. illam sane partem quæ de languore tuo erat, nobilissime virorum, siccis oculis & sine ingenti animi cruciatu non legi. neque vero meo privatim periculo magis moveor, quam universæ reipublicæ literariæ; quam tu magne senex, solus prope mortalium, tot jam annos dignitate ornas, & divini ingenii tui luce illustras. Cogito dies noctesque, quantum in uno capite literæ omnes meliores periculi adeant. Sed Deus meliora. neque vero ad ultimum adhuc periculi esse ventum Heinſii epistola narrabat. Oro venerorque supplex Dominum Jesum, ut reipublicæ literariæ miseretur, tuique usuram diuturniorem bonis & veræ doctrinæ studiosis velit concedere. Nemo hic est qui literas amet, quin pro tua salute, superos mecum fatiget. Omnes interim tuum illud animi robur, & piam in morbo constantiam, quam ex literis Heinſianis cognovimus, miramur, eoque nomine Deo Opt. Max. gratias agimus, & tibi gratulamur. Hoc est, vere pium esse, id velle quod magnus imperator jufferit: non trahi, sed duci: & quod pauci facimus, hominem senatum, tempore necessario meminisse. nimirum hoc est *ἀξίως τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος*. Enimvero non poterat Scaliger, Scaliger non esse. quam semper hætenus supremo numini fueris charus, quum sciant omnes mortales, ipse non potes ignorare. Confide, Senex venerande, proprium & perpetuum hunc superum erga te favorem futurum; *ἀπὸ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ εὐλογία*. bonum certamen certasti: fidem servasti: restat nunc illa *ἀπὸ τοῦ Θεοῦ* corona, in cujus spem tulisti tam multa. Iterum iterumque *καὶ εὐχαριστοῦμαι* obtestor, ut tibi adsit, dolores tuos suavissima crucis suæ recorda-

cordatione leniat: pristinam tibi valetudinem restituat: te faciat ex animo velle, quod ipse voluerit. Parce affectui meo, & ἔρρωτο, sapientissime Scaliger. Lutet. Par. xv. Kal. Febr. c15 15 CVIII.

EPISTOLA CCCCCXVIII.

CLAUDIO SALMASIO.

Accepi nudiusquartus, quas anni novi Kalendis ad me dederas. Accidit mihi eas legenti, quod nunquam non quoties aliquid a te accipio literarum: ut a tuarum lectione doctior semper discam. Nam de Periplo Mærotidis quam mihi gratum illud acroama fuisse censes? quum præsertim auctoris nomen simile quid polliceatur iis Periplus, qui jam sunt editi. Itaque te hortor atque adeo obtestor, ut opus integrum tibi describas, & tantum thesaurum tibi perire ne sinas. Vbi ad nos redieris, speramus ejus inspiciendi libri fore aliquando nobis copiam. Neque enim te fugit eo genere argumenti semper nos esse delectatos. Poteras cum Stephano tuo eum simul edere, nisi te graviora, ut video, tenerent occupatum. De epigrammatis mira sunt quæ narras. etsi equidem non dubito ita esse, uti scribis. Opto tibi sic læta omnia, ut brevi omnia, quæ meditaris, perficere ex animi sententia queas. Ego certorum hominum ἀβελτεία multis repente calamitatibus obrutus animum pene despondi ταῖς καλῆς Μύσαις ἀπολαύσας. Deus, spero, mihi meisque aderit, quos multiplex fraus & iniquitas nonnullorum proxime inopiam redegit. Vale optime & eruditissime Salmasi. Lut. Paris. 14. Eid. Febr. c15 15 CVIII.

EPISTOLA CCCCCXIX.

JOSEPHO SCALIGERO.

Illustrissime vir, quum spes nostras diu frustrata esset toties dilata profectio illustrissimæ Principis, erat jam mihi aliisq; persuasum, non ante Pascha ipsam hinc discessuram. Ecce vero nihil tale cogitanti significatur in procinctu esse & currum jam conscendisse. Raptim igitur hæc exaravi, ut simul Huberti literas mitterem. Volui & interpretationem & Zohar quam petis mittere. Sed quia incertus sum an fieri id nunc queat, aliud nihil possum in præsen-

Ecce

tia,

tia, nisi quod mecum librum polliceor missurum prima quaq; occasione. Tandem enim libros quos remisisti, & adjunctas literas tuas accepi. Dabo operam quod in me fuerit, ut tuæ voluntati morem geram. Te scio effecturum *οὐ τῷ Θεῷ*, ne quid detrimenti B.R. capiat eorum negligentia quibus ea committes, quæ a nobis acceperis. Accepi & munus Heinſianum: pro quo ne gratias quidē illi agere nunc possum. Faciam ubi primum potero. Dolco etiam non potuisse me exemplaria tui Martialis adjicere, quæ perfidia Dr. mercator. non accepisti Francofurdo. Quæſo ignosce, sarcietur si quid est peccatum, Deus te servet. Vale & me ama. Lut. Par. XIV. Kal. Mar. MDCCVIII.

EPISTOLA CCCCCXX.

DAVIDI HOESCHELIO.

Quum superioribus nundinis nihil a te neq; ab amplissimo Velsero literarum accepissem, præstantissime Hoescheli, accepi postea vestras amborum literas, longe mihi illas quidē, ut semper, gratissimas. Itaque etsi eram quotidianis curis non mediocriter districtus, constitueram tamen, ubi primum occasionem essem nactus, respondere utrique vestrum. Sed me primo inusitati frigoris vehementia *τῆς χείρας ἐν τῷ κόλπῳ* continere, vel ad ignes porrigere per diu compulit, deinde ut hoc *ἐλάφιστον*, ecce *κύντερον ἄλλο*, quod me dolore vehementissimo peculit. Amisi enim, mi Hoescheli, vel præmisi potius eis *τὸν τῶν εὐσεβῶν χάρον* (ita confido in Dei clementia, & merito passioris Domini Iesu,) filiam quam habui ex omnibus liberis meis natu maximam, cujus desiderium propter amabilem ipsius indolem, & *τὸν τῆς ὀρθοδόξιας ζῆλον* vix ferimus nos parentes. ferimus tamen Dei virtute, qui pro sua illa ἀφάτῳ benignitate dabit mihi & meis omnibus, id serio velle, & gaudere etiā, quod ipse nobis ostenderit, se velle. O beatos, qui hoc re possunt præstare! *ἡμεῖς δὲ ἀκμυλῶμεν ἀνθρώποι, καὶ τῆς φυσικῆς σφοδρῆς ἡτῆς*. Polybium adeo propterea non intermisimus, ut multo quam ante acrius opus institutum urgere voluerimus, ut a tristi cogitatione animi abduceremus. Sed nobis res cum miri ingenii operis: quibus

has dies totius anni sunt alternatim festi aut profesti. Itaque Callipidæ similes sumus. Accedit operis longitudo; haud paullo maioris, quam multi putent. Tu quid agas, scire cupio. Notas in Procopium non sum oblitus; sed otium hætenus ad eam opellam mihi defuit. Mihi crede, non sunt tanti mea, ut vestras operas morentur. Et semper erit opportunum mea attexere iis, quæ fuerint a vobis edita. Deuste servet, vir doctissime. Vale. Lutetiz Parisiorum, VII. Eid. Martias CIOIO CVIII.

EPISTOLA CCCCCXXI.

GEORGIO MICHAELI LINGENSHEMIO.

Amplissime Domine, ex sermonibus optimi & clarissimi Bonarsii non semel didici, quæ tua esset in suscepto semel me amore constantia nam & mentionem benevolentiz plenam nostris facis, quoties ad illum scribis, & quantæ tibi sint curæ meæ fortunæ, clarissime demonstras. Ago tibi, vir nobilissime, quantas possum maximas gratias pro tuo hoc in me animo: quem ego nulla re esse unquam promeritum, nisi agnoscam & ingenue profitear, plane ingratus sim. sed non sum, mihi crede, ingratus; scio enim, quod me honore hoc tanto digneris, tuæ hoc totum esse ~~gentilium~~ , non meriti mei. scio quam sit mihi suppellex curæ quam denique alius sim, atque tu me putas esse. Deum oro, obsecro, ut hanc naturæ tuæ bonitatem perpetuo suo favore prosequatur; teque inter tuorum omni bonorum genere cumulatam quam diutissime præstet incolumem. Nos in suscepto opere quo possumus modo pergitur: etsi ab aliquot mensibus alacritatem illam prorsus amisimus, quæ studia nostra plurimum sublevabat. Habuimus partem magnam fortunarum nostrarum * collocatam, quo etiam post obitum ~~maxime~~ mei parentis sororem adduxeram, & dotem illi quingentorum aureorum dederam. Sperabam enim non posse melius illi esse prospectum, quam si in ea urbe ipsam collocarem, quæ mihi videbatur pietatis & charitatis esse domicilium. Dico invitus, sed vere expertus sum non potuisse me deterius consilium inire. Nam & fortunas omnes meas amisi. & illa relicta vidua ab optimo mari-

to, & de civitate * patria sua bene merito, iniquissimis litibus per annos XII. exagitata, tandem rebus omnibus suis nudata, & ad mendicitatem, quod ad * attinet, redacta, cum filia ad me perfugit. Homines ἄσποροι & feri, postquam omnia miscellæ bona absumserunt, me quoq; vana spe laetantur: qui, dum exitum infaustarum litium soror expectat, aureos fere trecentos illi suggesti. Non potuit inhumanius, crudelius, iniquius cum illa agi. Jam mihi privatim factas injurias si aggrediar narrare, longum faciam: & animus meminisse horret. sed hæc profecto non accidunt ἀγέη. quod eventus mē docuit. Nam quum ea tanta jactura rei familiaris gravius commoveremur ego atque uxor, non adeo propter pecuniam amissam, ut propter filiam, quam habebamus supra modum nobis charam, cujus ætas nos admonebat, ut dotem illi serio pararemus: hæc, inquam, cura post tantam cladem fortunarum nostrarum, quum nos ureret, ea nos Deus liberavit, crepta nobis filia natu maxima: quam propter singularem pietatē & eximiam indolem (ignosce affectui paterno) parens uterq; vehementissime adamabamus. Deo filiam nostram fuisse curæ ex eo colligimus, quod mature ex hac sæce vitiorum illam ad se recepit. ὃν γὰρ ὁ Θεὸς φίλῃ, ἐτὶ Σποδνήσκει νέῃ, ait vetus verbum, quod nos in ea verum extitisse confidimus in Dei elementia infinita & merito passionis Domini Jesu. sed moror te, amplissime Domine. Vale & me ama. Lutetiæ Parisiorum VI I. Eid. Mart. CIO IO CVIII.

EPISTOLA CCCCCXXII.

CLAUDIO SALMASIO.

Respondi nuper iis literis, quasa te mihi paucis ante diebus reddiderat Gilbertus noster. Eo nunc breviores istæ erunt. quum præsertim a nonnullis acceperim te Heidelbergæ amplius non esse. Pars repetiisse patriam affirmabat; quidam ad V. Cl. & amplissimum Præsidem Janinum in Hollandiam esse profectum, hoc mihi nuper quidam affirmabat e tui parentis familiaribus. Ego cupidissime tuum Florum expecto, quem prelis dicebas jam subjectum. Atq; utinam, mi Salmasi, priusquam isthinc pedem moveres, præclaras

claras tuas vigilias nobis & omnibus harum literarum amantibus communicasses. Meum semper fuit consilium, huic tuæ ætati hoc studiorum genus optime convenire. Vereor enim, ne ubi ἀνδραγαθὴς alio animum converteris, nobis juveniles tuas curas inideas. Ne feceris per Deum immortalem te oro. quem supplex veneror, ut te servet ἐκ τῶς πημάτων ἐχθρὰ πόδα. Nos gravis casus nuper afflixit, obitus filię natu maximæ, utrique parentum suo merito & singularem ob pietatem charissimæ. Θεῷ δ' ἐπλέετο βύλη· cui sit honos & gloria εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Vale charissime mihi adolescens, ὁ θαυμασιώτα. Lut. Paris. Eid. Mart. c1515 c viii.

EPISTOLA CCCCXXIII.

JOSEPHO SCALIGERO.

Illustrissime vir, multi præterierunt menses, ex quo nihil a te literarum accepi, quum tamē scripserim ipse per sepe. nec vero scripsi tantum, sed etiam multos fasciculos misi, quos an acceperis scire vehementer laboro, & ut sciam interest mea. Tres vel quatuor librorum fasciculos illustrissimæ Principi isthuc eunti ipse tradidi. In his erat unus, qui Zoharis versionem, quam petieras continebat. Hæc igitur omnia an probe fuerint curata, ut me certior facias oro; magis tamen, ut de tuo statu & valetudine aliquid scribas. neque enim ea cura mediocriter sollicitum me habet: qui aliquin tot adversis obruor, ut ægre spiritum traham. Ne alia commemorem, & recentem matris venerandæ obitum, ac fortunas meas funditus everfas scelere N. taceam; amissa superioribus diebus filia natu maxima, eo me luctu affecit, ut nunc demum quam parum insit mihi roboris adversus id genus casus agnoscam. Sed ignoscent parentum lacrimis, qui probitatem, generosam indolem, & firmam in pietate vera constantiam τῆς μακαρίτης habuerunt notam. Mihi certe secundum ejus matrem nihil fuit nec potuit esse charius. qui tamen facile consolor ipse me, quoties privatum aut publicum omnium bonorum in hoc regno statum intueor. Sed mitto tristitia: ἄλῃς γὰρ ἐγὼ δουλεύω: neque æquum est, ut te a gravibus tuis curis mea adversa vel tantillum avocent. Te quæ

Ecce 3

studia

studia occupatum habeant, quæ virum clarissimum. Danielelem Heinsum, aucto scire. Peto a te ut meum apud ipsum silentium excuses. non enim possum nunc ad illum scribere. Vale illustrissime vir. Lut. Par. prid. Kalend. Apr. c10 10c viii. Fasciculus in quo erant ix. aut x. Martialis exemplaria ante multos menses Drovado commissus, tandem Baisio traditus est, quum dixisset præsentem sibi esse occasionem ad manum ejus curandi. An acceperis quæso te fac ut sciam, item illos alios multos fasciculos, de quibus jam dixi. Iterum vale. Deus te servet.

EPISTOLA CCCCCXXIV.

DANIELI HEINSIO.

Puderet me diuturnioris silentii, nisi haberem quas afferrem causas illius & gravissimas & justissimas. nam ab aliquot mensibus in luctu & mœrore continuo ita vixi, ut mirari nemo debeat scribendi officium minus diligenter fuisse a me cultum. Ne alia commemorem, obitus filiz natu maximæ eo me angore nuper affecit, ut nunc primum expertus mihi videat, ἡ φύσις ἡ πόρος, quam violenta res sit. ea certe fuit chariss. filiz meæ indoles, ut non solum uterque parens, sed & quicunque mores & pietatem singularem ipsius norant, fato functam nobiscum luxerint. Ego illam Deo non dubito fuisse charam, qui mature ad se recepit, & peccandi necessitate absolvit: nec te fugit verus dictum, ὃν ὁ θεὸς φιλεῖ, ἀποθνήσκει . Accepi tandem Paraphrasten tuum; de quo judicium meum antea ad te scripsi. Legeram enim multo antequam tuum munus ad manus meas perveniret. Agerem tibi pro eo gratias, nisi deficerent me verba tuis meritis ἰσοῦσαν. Satiram tuam qua cupiditate expectem, vel sitiam potius, exprimere verbis non possum. Polybius noster quod ad authoris textum attinet, jam pene ad umbilicum est perductus. Sed longe adhuc meta absumus. Quod superest, peto a te, ut præstantissimum virum & omni laude majorem, qui has tibi reddidit, ea comitate excipias, quam excellens ejus virtus meretur. Vale, & nisi grave est, D. Baudium a me saluta. Lut. Par. Eid. Apr. c10 10c viii.

EPISTO-

EPISTOLA CCCCCXXV.

JOSEPHO SCALUGERO.

Post gravissimum casum qui me nuper afflixit, & de quo ante aliquot dies scripsi plura ad te, liberis primum tuis nonnihil sum recreatus. Nam ad cæteras meas ærumnas gravis cura accedebat de tua valetudine & statu: quod nihil a te literarum ab aliquot retro mensibus acceperam: & inaudita frigoris asperitas non mediocriter de te metu me afficiebat. Heic certe plures sævitia hiemis sunt absumpti, quam pestilentia illa, quæ ante biennium urbe nos expulerat. Neque sane dubito quin ea ex causa morbus ille fuerit ortus, qui me filia natu maxima utrique parenti longe charissima, longe dignissima amore nostro, orbavit. Ago Deo Opt. Maxi grates gratissimas, quod meus de te metus fuit inanis: oroque illum ut te, *δὲ γέρον*, ultra Nestoris annos servet *ἀπήμεινόν*. Zohar te accepisse gaudeo. Confidas velim nihil futurum in potestate mea, quod non tecum, si voles, communicem. Quæsi & quaram adhuc diligentius, si quid eorum invenire potero, quæ indicasti, tū si quid erit, statim ad te. sit modo cui tuto dem. Miratus sum quæ scribis de amicis Heidelbergensibus. Inaudiveram equidem aliquid: sed serio id agi neq; putabam, neque adhuc puto. Quid enim sumus? aut quid ibi acturi? Itaque non raro cum imminentem procellam cogitamus, *ἐκπλαγίς τῷ θεῷ* stupefieremus, nisi repente oculos cælum versus attolleremus. Ea nostra patria est, quam nullus Loiolita nobis eripiet. Libellus de libertate Ecclesiæ neque absolutus est, neque heic potest absolvi. diserte enim rogatu *ἔρειν* *καρὴν* venit is *ἔκρεστος ἐπὶ μέγιστον*. Accedit quod tempus præterit: & autor ita festinato partum illum vel potius *ἐκπρωμα* effuderat, ut vehementer ipse gaudeat ejus deformitatem perpetuis tenebris esse damnatam. Qui si alibi esset, atque id serio ageret, in eo argumento nonnihil posset. Porro has traditurus eram viro summo, qui tui maxime videndi desiderio isthuc iter instituit. Is est qui omnium optimam Eusebii codicem tibi commodaverat. Quo loco hic si boni, ex eo potes colligere, quod tantus vir, tam bene de republi-

republica meritis, omni jam publica cura est liberatus. Vale vir illusterrime & me semper ama. Lut. Par. Eid. Apr. c13 13 c viii. Fasciculum in quo novem aut decem Martiales incrant, an acceperis, cupio scire. Traditus est bibliopola Parisiensi qui librorum fascem isthuc mittebat, cui nomen Baisio. Novissimum fasciculū meum an acceperis, in quo erant literæ & chartæ quædam ex Aquitania ad te missæ, scire cupio. Tradidi eum Johanni Meursio.

EPISTOLA CCCCCXXVI.

DANIELI HEINSIO.

Somnium tuum, clarissime Heinse, vidi, legi, relegi. Sciebam quantus esses in serjio tractandis literis; quantus in omni genere scrie scriptiois. tantum inesse tibi leporis, tantum amoenitatis ac venustissimæ venustatis, neque ego sciebam, neq; fortasse quisquā alius eorum, qui è tuis scriptis te norunt. Deum immortalem! quam ingeniosa ἡ μὲν ἀποκρυψὶς, καὶ ἀποκρυψὶς; quam non e trivio, sed nescio unde ex abdito petiti joci; quam docti & falsi sales: quā alta denique & profunda atq; effluens eruditio tua in singulis prope verbis apparet! Itaque etsi ἐν δεινότητι καὶ γλυκύτητι πάση ἀποκρυψὶς, abstinere tamen non potui, quin lepidissimum scriptum sæpe legendo producerem. Placuit etiam filium meum natu maximum ad epularum tuarum delicias admittere: ac propterea Satiram tuam cum ego relegi, ut quæ minus assequeretur, ea ipse interpretarer. Sed accidit perincommode, ut præter illa quatuor exemplaria, quæ a venerando & illustri Scaligero sunt missa, nullum aliud in urbe reperiat. eo namque factum, ut illo libro, quem acceperam, frui diu mihi non licuerit. Intelligo etiam non deesse, qui curandam hic ejus libelli editionē suscipiant. Potes inde conjicere, quos plausus heic tulerit somnium istud tuum. Omnium communis vox est, somniando te vel eruditissimorum virorum vigilias & ad Cleanthis lucernam elaboratas lucubrationes superasse. Maeste, vir doctissime, hac pietate, hac generositate mentis, hac denique capitalis atque ignei ingenij beatissima copia. Equidem in eorum numerum adscribi posulo, qui propter hanc κατὰ τὴν

καὶ τὴν scriptiōnem multum se tibi debere ingenue profitentur. Deum veneror, mi Heinſii, ut tuum hoc pietatis officium bene tibi velit evenire. Vale. Lutet. Par. vi. Kal. Maj. c1515 c viii. Scripsi raptim per occasionem,

EPISTOLA CCCCCXXVII.

JOSEPHO SCALIGERO.

Illustrissime vir, qui frustra hactenus conatus sum virtutes tuas imitari, nactus tandem sum quod imitari possem. Accepi enim abs te paucis diebus tria ἑπτὰ λυδία, quorum brevitatē ad exemplum mihi proponere constitui. Libellus Heinſii me καὶ ἐν χαρῶς & supra modum exhilaravit. Moriar si legere quicquam simile in eo genere memini. Euphormionem geminum οἱ χαδαῖοι mirantur, habeo quod illis opponam. Si quid judico, neque lepidius, neque doctius scriptum ullum a multis annis prodiit. Αὐτὸς ὁ περικαλλὲς Ratisbonæ triumphum agit de veritate Dei, & virtute tua ac parentis tui triumphata. non puto eum esse qui Tres capellas edidit, scriptum (Deus bone!) inficetum, impium, diabolicum. Symmachum ejus vidisti, & quomodo Lestium, & Juretum, virum deliteris optime meritum, excipiat. Habes quod gaudeas, nemo inimicum se tuum profitetur, qui omnibus bonis & doctis bellū non indixerit. καὶ ταῦτα μὲν ταῦτη. Polybii editio, ad textum quod attinet, prope jam ad metam est perducta. Superest commentarius noster. ad quem priusquam me accingo, lectionem Diatribæ tuæ de re nummaria vellem redemisse parte dimidia omnium bonorum, quæ mihi τῶν N. N. ἡ ὁ Συνομία reliqua fecit. Plura ne addam, pudor vetat. An literas meas acceperis quas Bongarsio dedi, cupio scire. De fasciculo Martialis exemplarium Beisio traditorum, pudet toties scribere. Sed quiescere non possum, priusquam intelligā recte illum esse curatum. Epistolam ἡ χειροληρογραφία N. ἔγνων, ἀνέγνων, κατέγνων. Vale illustrissime vir. Lut. Paris. vi. Eid. Maj. c1515 c viii. Ad clarissimum Heinſium, quia otium non dabatur, non jam scribo. neq; ad præstantissimum Grotium, cujus auream tragœdiam accepi. Scribam ad utrumque intra biduum. Quod Deo εὐχεται.

F f f f

Vtrum-

Vtrumq; nisi grave est, & τὸν πάντων Baudium salvere a nobis jubeat.

EPISTOLA CCCCCXXVIII.

DANIELI HEINSIO.

De Satira tua Menippea egi nuper tibi gratias, doctiss. Heinss, & quam grata ejus lectio mihi fuerit, significavi. Omnino si quid mei judicij est, omnes a tergo reliquisti, qui nostra aut patrum memoria simile quid sunt aggressi. Ne hostes quidem literarum & Scaligerici nominis sine admiratione summa altæ hujus doctrinæ tuæ illa legent. Me vero quod inserueris tam ingenioso scripto, quas ego possum condignas tibi grates agere? Sed diu est, cum in ære sum tuo sine ulla spe paria unquam tecum faciendi. quanquā animo certe faciam, etsi re non possum. καὶ πάντα μὲν πάντα ἔ. γὰρ δὲ ἔδωκεν τῷ ἀκμῇ. urgent enim Polybianæ operæ, & aliz curæ μέλει εἰμι. Sed quum ad vos rediret clarissimus Meursius, facere non potui, quin hæc pauca exararem. Vale præstantiss. Heinss, & me ama. Eid. Maj. c10 10 c VIII. Virum clariss. Do. Baudium meis verbis, nisi grave est, salvere jube. non enim vacat nunc mihi ad eum scribere: neque ita diu est, cum scripsi.

EPISTOLA CCCCCXXIX.

JOSEPHO SCALIGERO.

DEderam paulo ante eruditissimo Meursio literarum fasciculū, quem ad te curaret; mox venit ipse ad me suum isthuc reditum nuntians, & numquid vellam rogans. Etsi nihil erat novi quod scriberem, facere tamen non potui ut sine meis cum ad te redire paterer. ille tibi nuntiabit quo loco sint nunc res meæ. Nam in illo gravissimo casu qui ante menses fere tres me perculit, assidue mihi vir hic doctissimus adfuit, neque est ab eo quicquam prætermisum, quo summum & prope ἀτλητὸν dolorem meum mihi redderet leviolem. quo nomine quantum ipsi me debere sentiam, verbis exprimere non possum. Per eam occasionem quum una multum essemus, multum etiam de te & tuis in Rempublicam literariam ingentibus meritis loquebamur. Erat mihi suave etiam in recentissimo luctu, de te & tuis studiis atque institutis novi subinde

inde aliquid addiscere, quod mirarer. De Satira Heinſiana nupet gratias egi, & quanta cum voluptate ac ſtupore lepidiſſimum libellum legerim oſtendi. Martiales tuos an acceperis nondum ſcio; eaque re animi crucior. recens editos commiſeram fidei Drouardi. Monitus a te officio illum ſuo deſuiſſe, quum quærerem qua tutiſſima via faſciculum a Drouardo receptum ad te curarem, obtulit ſe Beifius bibliopola iſthic probe notus. qui ſanctè confirmavit, intra dies quindecim te, ſi opera ipſius uti vellem, eos libros accepturum. Quid ex eo tempore illis ſit factum, neſcio. Ita rem eſſe geſtam mihi accredas velim. Si periit etiam ille faſciculus, mittam confeſtim alios, Polybii contextus cum Legationibus jam ad umbilicum vergit. Super eſt Commentarius, qui in lucem prodiret confidentior, ſi quam abs te impetrare plumam poſſet, qua ſe ornaret. atque utinam tantum tibi abs te tua eſſet otii. Deum oro ut te ſervet, illuſtriſſime virorum, & mihi amorem tuum. Eid, Maj. c13 13 c VIII.

EPISTOLA CCCCCXXX.

DANIELI HEINSIO.

ACcepi nunc ipſum quas decima huius menſis die ad me dediſti, optime & ſuaviſſime amicorum. Miratus ſum de meo ſilentio te queri, quum paucis diebus ternas aut quaternas ad te dederint. Vnas Bongarſio τῶ νῆιν tradidi, binas Meurſio; quem ego virum non magis literarum ſcientia præſtare ſcio, quam fide, probitate, pietate, καὶ παρτοίας ἀπεταῖς. Huic ego paulo ante quam a nobis diſcederet faſciculum dedi iſtuc curandum; in quo tres erant epiſtolæ, una ad reverendum ſenem, altera ad te, tertia ad Grotium, deinde certior ab eodem factus de ſubita profeſſione ſua, alterum faſciculum totidem epiſtolarum ipſi commendavi. Amiſſas incuria aut aliquo caſu meas putarem; niſi ex tuis diſcerem Cl. Grotium accepiſſe quas ipſi ſcripſeram. Oro te, dulciſſime amicorum, inquiras ab Meurſio, quid illis ſit factum faſciculis. Quos non eſſe amiſſos, mea plurimum intereſt. Ante omnia illud tibi perſuade, ne fieri quidem poſſe, ut tam craſſa, tam ſupina & plane ἀμεροδονε ne-
Ffff 2 gligen-

gligentia in eum hominem cadat, qui te & illustriss. heroem dies noctesq; cogitat, & in recordatione vestri ex gravissimis ærumnis solet acquiescere. Noli igitur, per Deum immortalem, gravissimis doloribus & curis meis, quibus assidue conficior, hunc cumulum adjicere, ut propter diuturnius meum silentium, quod nulla mea culpa intervenit, tuum erga me animum esse immutatum experiar. *τότε μοι χάρις εὐεργ. χθον.* Deus te servet. Vale. Lut. Par. statim post tuas acceptas. die Junij XVI. CIO 13 C VIII. Pro tuo divino libello binis illis literis egit tibi gratias, non quantas debebam, scio, sed quantas poteram maximas. Aperueram tibi non iudicium, sed stuporem meum ad tantæ doctrinæ tantulum scriptum. Quæso te, repete meas a Meursio, & illi, nisi grave est, salutem meis verbis nuntia: nec non viris clariss. Baudio & Seriverio.

EPISTOLA CCCCCXXI.

JOSEPHO SCALIGERO.

Illustrissime vir, ex iis literis eruditissimi Heinsii quas modo accepi, cognovi non esse tibi traditas epistolas duas, quas ad te paucis diebus scripseram, & Johanni Meursio patriam repetenti dederam. Demiror qui sit hoc factum; neque possum aliud nisi infelicitatem meam agnoscere: cui ab aliquot mensibus nisi ingratum & contra animi sententiam nihil ferme evenit. Egi per literas cum nostro Heinsio, ut eas epistolas duobus fasciculis inclusas a Meursio repeteret. puto etiam accepturum te brevi aut jam potius accepisse, quas clarissimi Bongarsii isthuc cogitantis fidei commisi. Ego a multis mensibus tuas vidi nullas, præter Laconicas, opinor, ternas, paucissimorum verborum. Optarem uberiores; sed & sic scriptæ, gratissimæ semper erunt, modo valere te intelligam, & me amare. Deum veneror, magne heros, ut te servet. Vale. Lut. Par. x. Kal. Jul. CIO 13 C VIII. Pudet scribere toties rem eandem: sed tamē cupio scire an illum fasciculum acceperis, quo Martialis exemplaria continebantur. Meursius unum habuit a Stephano in cœrulea charta tibi missum. Optabam aliquid a te mihi suggeri quod Polybianis meis insererem. inveni tandē, opinor, ejusmodi aliquid: nactus

nactus enim sum Polybii codicem *ἡ μάχη τῶν Βαζενβάλλι*, ubi criticas aliquot notulas offendi, quas non dubito esse a te profectas. quicquid erit exquisitius, id sub nomine tuo apparebit: ut omnes intelligant prius vitam me positurum, quam discendi te magistro cupiditatem.

EPISTOLA CCCCXXXII.

E I D E M.

Illustrissime vir, occupatissimo mihi oblata est occasio ad te scribendi. Itaque habebis longe breviorē epistolam hanc, quam fuisses habiturus, si otium scribendi suppeditasset. Ex iis quas a te novissimas accepi quantam ceperim voluptatem, dici non potest. Ostendebas enim *ἡ τὸν ἄνθρωπον* tuculentissimis iudiciis atque argumentis, & quantum me amares; quæ *ἡ μάχη* summa est gloriationis meæ, *ἡ μάχη* & quam acriter mea adversa te pupugissent. Anno exunte qui proxime est elapsus, quum de sceleribus in me & meos a paralimnitis quibusdam tyrannis admissis questus essem apud te, sensi ingemuisse te malis meis, neque certorum hominum fuisse similem, qui impudentissime, inhumanissime, falsissime disputare audent, ut probent illos *ἡ μάχη* nullā mihi fecisse injuriam: quoniam ego possum probare multis ipsorum literis, culpam hodie deprecari, & *ἡ μάχη* suas agnoscere, verum eo animo, ut raptō nihilo fecius gaudeant. Initio hujus anni *ἡ μάχη* repentino quasi fulmine erepta mihi esset filia charissima, & utrique parentum non vulgarem in modum dilecta: quantum ex ea re dolorem ipse ceperis, testes habeo literas hasce tuas, quibus luctum meum consolando monendoque ivisti levatum. Non male operam posuisti, *ἡ μάχη* lectione enim gravissimæ epistolæ tuæ sensi me non medioeriter levatum. Itaque pro hoc pietatis & sinceræ amicitiae officio quas tibi gratias agam, non invenio. Accipe nunc aliam non fabulam, sed rem gestam, & recentis casus historiam, qui minimo minus curis & angoribus omnibus me *ἡ μάχη* liberavit. Scito igitur accidisse *ἡ μάχη* proxime elapsa (is erat dies hujus mensis xx.) dum ad sacram *ἡ μάχη* adverso flumine deferimur, ego, uxor, duo natu ma-

ximi filii, & soror cum parte familie, ut scapha fluviatili qua vehabamur ictu repentino & inopinato magnæ navis percussa & statim aqua oppleta *καὶ πρὸς* pene diem ultimum vitæ clauderemus. longum faciam si *καὶ λέπτον* quomodo res acciderit exponere aggrediar, maximum certe periculum omneis adiimus: sed uxor longe præsentissimum, ego illi proximum. Nam cum majoris navigii marginē jam prehendiſsem, viſo ejus periculo mei immemor dum illam jacentem supinam attolles, & porrigentibus brachia admoveo, cum ſidente scapha pœne eo ſum delapſus unde vix potuiſſem ſervari. Omniño quod ſervati ſumus, ego præſertim atque uxor, ſingularis benignitatis Dei Opt. Max. erga nos & noſtros eſt argumentum. Atque hoc te non neſcire volui: neque enim dubito & te & præſtantiffimum Heinſium auctori ſalutis noſtræ gratias nobiſcum eſſe acturos. Scriptum quo fabulæ Bardoniaſe reſutatur, cupidiffime exſpecto. N. rediſſe ad ſe, & inſanam epiſtolam damnaſſe, gaudeo illius cauſam magis quam tuam. Polybii textus beneficio Dei ſuperioribus diebus eſt abſolutus. Reſtant noſtræ obſervationes, quæ me diu multumque & tenebunt & exercebunt. Vale, illuſtriſſime Scaliger, & me ama. Lut. Par. ix. Kal. Aug. cix ix c viii, ignoſce feſtinationi, Qui tibi has reddidit, tui nominis, ſi quis alius, cultor eſt inſignis & devotus,

EPISTOLA CCCCCXXXIII.

DAVIDI HOESCHELIO.

Quas ad me Idibus Quintilis dedisti, eas ego ante dies, opinor, quinque accepi. Quæ si maturius mihi fuissent redditæ, potuiſſem certius & exploratius de Arriani codicibus tibi reſpondere. Nunc enim brevitæ temporis excluſus, aliud nihil quæo præter hoc unum, quod *ἀσφαλὲς ἔβηβαιος, ἔμψυχον δ' ἀπρόσβουλον*, tibi reſcipio, omnia me cis dies pauciſſimos in bibliotheca excuſſurum, *πᾶσις τὰς γυνίας διφραδὴν*, ut voti tui compotem te faciam. Scio eſſe ibi nonnulla ejus argumenti: ſed quæ nunquam hætenus cum editis contulerim. Habes hic virum optimum tui amantiſſimum Frontonem Duceum, cujus operam hac in parte conſido mihi non defuturam. Fuit olim in poteſtate mea Simplicius a Nicolao

Fabro,

Fabro, viro clarissimo, cum scriptis collatus: sed is liber Mompe-
lii turpi furto mihi est ereptus. Sed de Bibliotheca iterum confir-
mo tibi, nihil tibi defuturum eorum, quæ in ea fuerint reperta.
Inscriptionem veterem isthic esse recusam lator. Ego, quæ mihi
iterum atq; iterum illam percurrenti in mentem venerant, raptim
exaravi, lubentissimo animo gratias iis acturus qui me certiora &
meliora docuerint. Tu fecisti ex parte; cujus iudicio mea omnia
semper, pro eo ac debui, permisi. Quod si mea opera unquam ea
opella heic recudatur, videbis, quam non gravate errores meos
corrigam. Polybii textus Dei beneficio est absolutus. Superest
Commentarius: longus, o Musæ! labor, & a cujus meta procul
adhuc absum. Nam quod sæpe queri apud te memini, in ea urbe
sum, ubi non male mecum agitur, si paucas horas diurni temporis
studiis possim impendere: sæpe enim ne id quidem licet. Spero ta-
men cis dies paucos principium me edendi nostra Polybiana esse
facturum. Nam absoluto contextu paucos dies interjunximus.
Vale optime, doctissime Hœscheli. Lutetiz Parisiorum. iv. Kal.
Septemb. cix id c viii.

EPISTOLA CCCCCXXXIV.

GEORGIO MICHAELI LINGENSHEIMIO.

PAUCIS diebus priusquam tuas acciperem, præstantissime Lin-
gelshemi, fuit mihi super eo, quod tute scis, negotio cum insi-
gni viro Buvvinckhausio serium colloquium. Didici ex eo, ad au-
reis usque Serenissimi Electoris & aliorum Principum summo-
rum rem pervenisse, neque ab eo consilio ipsos abhorrere. sic e-
nim ille mecum eo de negotio est locutus, tanquam de re minime
dubia ac plane certa & jam decreta. Respondi viro nobilissimo
pro eo ac debui: non adeo Suffentum memet esse mihi, ut honore
hoc tanto quam parû essem dignus, non probe intelligerem, satis
mihi exilis atque angusti ingenii mei modum esse notum. Scire
probe, opinioni huic de meis studiis concipiendæ quinam illu-
strissimis Principibus auctores extitissent. Vereri me etiam atque
etiam, ubi ad rem fuerit ventum, ne prædicationi virorum mihi a-
micis-

micissimorum opera nostra parum omnino respondeat. Optare igitur, atque adeo orare me viros, illos, præstantissimos, videant diligenter, quid agant, quove aut quorsum me vocent: neque committant, ut sui postea consilii ipsos poeniteat. Mihi quidem certe neque optatius neque utilius temere quicquam posse contingere. unum namque illud esse studiorum genus, in quo solo jamdudum animus acquiescit meus: etsi per incommode illud acciderit, ut otium & occasio dedendi me totum iis literis hætenus mihi defuerit. Fide, diligentia & ingenii contentione daturum sedulo operam, ut piorum & bonorum omnium iudiciis, quantum Deus dederit, satisfaciam. Rerum porro nostrarum cum statum hæc esse, ut honestam conditionem inter *quodammodo* oblatam nullo modo repudiare debeam. Deo igitur Opt. Max. & eorum prudentiæ, qui rem inchoassent, totum hoc negotium me permittere. Hæc summa est colloquii cum viro nobilissimo tunc habiti: a quo ita tum discessi, tanquam post paucos dies iterum de re eadem collocuturus. ita enim ille tunc temporis existimabat, ex eo itinere, ad quod postridie se accincturus erat, post dies sex septem sese rediturum. quod longe aliter accidit: nam hic jam alter mensis est inchoatus, ex quo sumus una confabulati. Volui autem hæc te scire unum fere mortaliū: ut quid actum esset mecum, & quo loco res essent, quidve a te, vir excellentissime, & cæteris ejus consilii auctoribus & suavoribus expetam, non nescires. Nam equidem non sustineo conscius mihi esse dissimulanti studiorum meorum, in eo præsertim genere literarum, infelicitatem. Qui nescio quo fato semper hætenus, ne melioribus & nobilioribus curis *ὁλῶ καὶ πᾶς*, ut optabam, incumberem, fui impeditus. Videte igitur, ac serio cum omnibus vestris expendite, hujus incepti quis sit futurus fructus. Cæterum de conditionibus quæ visa fuerint, post alterum meum cum viro nobilissimo congressum, faciam te ut scias. Familiam mihi per amplam esse ne te quidem, opinor, fugit. sunt mihi, & sint, precor, tot liberi, quot Thebarum portæ. Accedit nuper onus sororis & filię ex ea natæ: quando ita, placuit perfidis *

imma-

immanibus ~~et~~ *δυναμίας* bonis omnibus suis spoliata planeque nudam ad me remittere : ut taceam mihi atque uxori meae factas ab iisdem illis injurias, quarum utinam ponere memoriam alibi quando possimus. Vale nobilissime atque amplissime Lingelsheimi, & me, quod facis, ama. Lutet. Par. c. 13 c. viii. Kal. Sept. Polybii nostri contextus Græcus pariter ac Latinus ante menssem Dei beneficio est absolutus. nunc supersunt observationes nostræ, quarum editio multos menses nos exercebit. multum enim sudavimus, ut duas nobilissimas disciplinas *ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ στρατηγικὴ* nova diligentia illustraremus. det modo *ὁ ἐπὶ πάντων*, de absoluto opere gratias illi posse agere.

EPISTOLA CCCCCXXXV.

MARC O V E L S E R O.

Amplissime vir, non dubiro quin epistolam acceperis, quam ad te novissimam dedi. Erant illi adjuncta duo exemplaria editæ heic nuper Inscriptionis, de qua tuum judicium discupio scire. Audio clarissimum Hoeschelium isthic eandem *ἡτοιμασμένη* sive potius *καὶ ὑπερβόλαι* *ἐκ τῶν* fuisse interpretatum, qui si lucubrationculam suam mihi invidet, aut tu ejus vicem non suppleveris, parum me ab utroque vestrum amari putabo. Accipe nunc libellum recens hic publicatum, quem ut a magno Scaligero profectum scio fore tibi gratum. ego ea occasione usus sum, ut meis canibus semel responderem; si respondere est, profireri me nunquam responsurum. Equidem neque ita otio abundo, neque ita prostuturi sum pudoris, ut descendere in arenam cum feris istis sustineam. Sunt alia quæ potius curem. Polybii editio omittenda foret, si pessima capita & ex Orco emissa accipere vellem uti merentur. Ego vero ne meminisse quidem illarum pestium posthac volo. Erit Deus vindex meæ innocentiae adversus istos calumniatores. Illi spei incumbens latratus istorum ne pili quidem unius faciam. Inchoata editio strenue urgetur superum beneficio. Sed multi menses labentur priusquam perveniamus ad metam : quam det videre *ὁ ἐπὶ πάντων*, qui te servet, vir amplissime. Vale. Lut. Par. Kal. Sept.

Gggg

c. 13 c. viii.

C12136 VIII. Quum hæc scriberem, venit ad me Theologus Nuntius R. P. illustrissimi Cardinalis, qui monuit meejus nomine, in nupera inscriptione versum deesse in nostra editione, qui reperiatur amplius in exemplo ad se Romam missio. cupio scire an in tuis idem reperiatur. Literas, & librum quem tibi mitto, fidei tuæ commendo. Fato quodam accidit, ut audio, ut omnes credo meæ perierint, quas ad V. Cl. Taubmannum scripsi sane multas. Literis quæ Vtrislaviam diriguntur, respondeo homini, cujus neque manum possum assequi, neque nomen unquam audiui. Itaque conjectans scripsi nomen quod vides.

EPISTOLA CCCCCXXXVI.

CVN RADO RITTERSHUSIO.

DOlui dolore tuo quem novissimis literis mihi significabas, vir præstantissime. Neq; enim dubitabam tibi acerbissimum eum casum fuisse, viro præsertim humanissimo & optimo: quo ingenio qui sunt eos suorum obitus graviore solent dolore afficere. Morum vero tuorum candorem *καὶ τὴν ἀγαθὴν φιλοστομίαν*, vel ex scriptis tuis videor mihi satis certis signis collegisse. Tuli igitur permolestè, tanti & tam justi mœroris causam tibi esse oblatam. Quin tamen necessario tuo tempore virum te & vere Christianum præberes, dubitavi equidem nunquam. Noram, mi Rittershusi, tuæ virtutis aut pietatis non esse, ut ad instar *χρδαίς πρὸς ἀνθρώπου* remedium a longa die potius quam recta ratione exspectares. eruditionis quoque tuæ non esse, ut qui præclare alios solari posses, tibi ipsi deesses. Cui enim bono literæ, quæ hanc nominis celebritatem tibi pepererunt, si aliis non autem tibi, quæ didicisti, prodesse? Didici postea ex amicorum literis, ita plane accidisse ut ipse mihi persuaferam, teque in adversis non minus fortem atque constantem esse visum, quam rebus lætis moderatus ac compositus semper fuisses. Nos quoque nuper quæ esset literarum utilitas *εἰ τοῖς ἀρεταῖς*, ostendere exemplo nostro sumus conati, cum fallaci genere morbi nobis esset crepta filia natu maxima, cum aliis nominibus multis, parentibus charissima, tum maxime propter singularem pietatem

tem

tem & adversus illecebras ἢ καὶ αἵματι firmam constantiam. Sed me in eo agone vehementer doloris interdum succubuisse non possum negare. nunquam enim magis sum expertus, quam essem τῆς φυσικῆς τρυφῆς ἡττων. Gratia Deo Opt. Max. qui nunquam ita me dereliquit, ut non statim me colligerem & in ejus voluntate acquiescerem. Juvit me non mediocriter, quod per inchoatam dudum Polybii editionem cessare mihi non licebat. est enim, ut tute scis, melius φάρμακον ἄλγος presentissimum, alio curas & cogitationes suas transferre. Pergimus igitur in suscepto opere, nihil prætermisuri, si vitam & otium Deus dederit ad ea perficienda, quæ instituimus. Jam totus fere Polybii textus cum nostra versione est editus. sed longe adhuc absumus a meta, quam det videre ὁ ἐν τῷ αἵματι, qui te servet, vir amicissimus. Vale. Lutetiae Paris. VII. Eid. Septemb. 612. 12 C VIII.

EPISTOLA CCCCCXXXVII.

DANIELI HEINSIO.

MUrum debeo vestrati Typographo Patzio, qui simulac in urbem venit, memor acceptorum a te mandatorum, & tuo nomine me invisit, & simul libri istic editi aliquot exemplaria mihi dedit. Nihil poterat neque opportunius neque gratius, aut optatius mihi contingere. Nam novissimis ἢ ὁ Καρπυῖος senis editum istic esse cum librum cognoveram. Expectabam igitur in dies, in horas, qui manus τρυφῆς afferret. Sed Patzius tuus spem meam antevertit, qui sæpe expertus sum, quanta cum difficultate aut nostra ad vos, aut vestra ad nos transferantur. Quantis incessem latitijis, cum illa legerem quæ adversus nefarium sycophantam heros noster scribit, malo te conjectura tua assequi, quam verbis intelligere. Plane, si quid intelligo, ita oportuit cum illo monstro agi. Non deerant qui absurdum figmentum silentio ἢ Κυροφάρτην affirmari putarent. hoc amici dolebant; inimici latabantur. Vidistin' sacerrimum scriptum De Tribus Capellis? Rursus ferebant animo iniquo viri præstantes sapientia, tantum honoris tributum iri vespillonis filio, ut existimare quisquam posset, summo

Gggg 2

herocma

heroem aliquam ipsius habuisse rationem. Nunc ratio inita est, qua & huic incommodo obviam itur, & ille alastor condigne pro merita noxa castigatur. Omnino tantum id *niger* erat, ut ad illud conficiendum clava Herculis esset opus. nam sceleratissimos fabulæ Burdoniæ authores, quis præter eum cujus res agebatur potuit confutare? etiam illi qui toties tam enixis precibus cum ipso egerunt, ne responsum ullum ederet, hoc genere scripti ita afficiuntur, ut ejus suscipiendi fuisse authores & suasores velint videri. Sed & somnii tui additamenta, quæ novæ editioni accesserunt, ut quæ venustate cum prioribus certent, nobis sunt gratissima. Scribebat nuper ad me illustriss. Scaliger, urbe te abesse, & ad celebrandas clariss. Grotij nuptias nescio quo esse profectum, unde non esses rediturus, nisi grata victus compede. Id si ita evenit, gratulor scilicet tibi, & *εὐφημία* quod factum est prosequor. sin aliter accidit, opto tibi virtuti tuæ parem conditionem. Atque in hoc omine desinam, teque orabo, ut clariss. viros Do. Baudium & Grotium meis verbis salutes. Vale. Lut. Par. Eid. Sept. *εἰς τὸν ὕμνον*. Cl. quoq; Meursium sūstic est, a me, nisi grave est, salvere jubebis.

EPISTOLA CCCCCXXXVIII.

SCIPIONI GENTILI.

Mihi quoque, præstantissime Gentilis, luctu tuus super obitu fratris, viri clarissimi, moerorem affert. *τοιαῦτά γάρ ἐστι τῶν φίλων*. Puto accepisse te quæ nuper ea de re scripseram. Est adhuc in urbe vidua fratris foemina lectissima, cui nuper alius dolor est objectus, cum in æquissima petitione sua apud tribunal *τῶν παππομανέντων* caussa cecidit. Omnes fatebantur judices causam esse justissimam, sed addebant iidem, publicæ rei interesse, ne jus illi redderetur. Ego, quæ mea tarditas est, istud non capio tam subtile. Simul ac tuas accepi, sine mora lectissimæ foeminæ de tuo adventu, quod scribebas, significavi. Ac quoniam vix puto futurum, ut Altorphii hæ literæ te offendant, plura nunc non addam. Veni igitur, & de illo, qui martyrii coronam affectat, para te ut suaviter rideamus. Est enim res urbanitate ingenij tui dignissima. Vale. Clarissimo atque

atque optimo viro Rittershusio plurimam, nisi grave est, salutem.
Lut. Par. a. d. xv. Kal. Nov. c1515c viii.

EPISTOLA CCCCCXXXIX.

DAVIDI HOESCHELIO.

CLarissime vir, aderam uxori graviter laboranti, cum allatz mihi tuæ litteræ sunt xiii. Kal. Novembris datæ, quibus erat adjectum *τοῦ ἑταίρου τοῦ ἀνθρώπου, τὴν τοῦ πολυπλοῦν ἀμὰ ἔ. τὸν ἑταίρου, καὶ ἀπὸ τοῦ ἑταίρου, ἡ ἀλλὰ δὲ παρὼν.* Non continui me, quin e vestigio ad amplissimum virum literas exararem testes iudicii mei de illo scripto & scriptore Thrasenico. Quod rogas de Arriani codicibus, scito esse quidē unum aut alterum eius libri exemplar in Regia bibliotheca, sed ejus notæ, ut nullum sit futurum operæ pretiū contulisse. Itaque frustra in eo operam non perdam. Si tanti facerem illa exemplaria, & aliter desiderio tuo satisfacere non possem, mitterem illa ipsa ad te, & tuæ fidei dudam mihi perspectæ ea committerem. Faciam idem in aliis scriptoribus, quos præ manibus scivero habere. Nisi me cura sexcentæ impediret & varie distractum tenerent, aut absoluta esset nostra hæc Polyhii editio, aut a meta certe optatissima propius abesset. Sed nostri commentarii crescit difficultas in dies, atque utinam det Deus incepti operis finem videre. Jam certe *αὐτὸ τὸ ἔλεγε* quædam sunt descripta, ex quibus utiam si cætera non sequerentur, de nostro conatu poterit constare. Verum hæc *αὐτὸ* pluribus cis dico paucos. Audiavi ab optimo Frontone, perisse meas, quas in huc miseram, & ante nundinas Francofurdienfes, & ipso nundinarum tempore per nostros bibliopolas, nollē factum, sed mutare non possum. Te oro, de meo in te voluntate securus semper vivas, neque de animo meo ex frequentia literarum aut raritate statuas. Juvenis Augustanus, quem ais *ἔ. ἑταίρου*, & ignorari, ubi lateat, mihi quoque est ignotus. Vale.
Lut. Parif. pridie Kal. Decemb. c1515c viii.

EPISTOLA CCCCCXL.

JOSEPHO SCALIGERO.

Illustrissime vir, si vales bene est, & Deo Opt. Max. gratias ago.
Gggg 3 me

me certe sollicitudo ingens de tua valetudine mirifice dies noctesque cruciat: postquam enim perlatus est ad nos de tua infirmitate rumor, non hora, non momentum ullum temporis prateriit sine suspiriis aut lacrimis meis. neq; enim aliter eo nuntio sum affectus, quam si parentis mei salus ageretur. Spero non cecidisse irritas, tot bonorum & piorum virorum preces, qui vota assidue faciunt pro tua, illustrissime Scaliger, sanatione. Supplex Deum veneror, audiat nostras preces, efficiatque pro sua infinita bonitate, ut ex hoc morbo brevi convalescas, & pristinis viribus receptis, ut quam diutissime, quam felicissime, ad promovendam ejus gloriâ, & labentem rempublicam literariam fulciendam, inter mortales agas. *Worm. Worm. Vale. Lut. Par. viii. Eid. Dec. c13 1688.*

EPISTOLA CCCCCXLI,

DANIELI HEINSIO.

MI Heinsi,

Tene adeo mei esse oblitum, ut tot mensum spatio ne verbulo quidem uno nos sis dignatus? scripsi ante menses fere tres, postquam editionē alteram tuæ Satiræ acceperissem, & magna cum admiratione legissem. Scripsi item postea, & meas literas illustriss. Ordinum Legato Arsenio tradidi. Quid commerni cur tu silentio hoc tam obstinato me crucies? Audivimus dudum quam periculofo implicitus morbo fuerit magnus heros, quem ego & tu pari veneratione colimus. Postea melius fuisse eum habere rumor fuit, sed parum constans. nunc plane quis sit illius status, quæ valetudo, nescimus: eoque nomine acerba mihi vita est ac prope jam non vitalis. Te oro, vir præstantissime, libera me hac cura, & quid agat sermo noster, literis tuis mihi significes. Nisi me totum ignoras, non potes nescire, quæ mea nunc sit anxietas mentis, quis animi cruciatus. Deus optimus maximus tantum scientiæ & virtutis thesaurum mundo et si ingrato atque immerenti conservet. Vale vir præstantissime, & si me amas, cito rescribe. *Lut. Par. vii. Eid. Decemb. c13 1688.*

EPISTO-

EPISTOLA CCCCXLII.

CLAUDIO SALMASIO.

EXanimarunt meliterz quasa Cl. V. Bongarsio nudiusquintus accepi. cognovi enim ex illis nutare valetudinem tuam; parūque firmam esse. Equidem meliora spero, neque ut tua est etas, illud ultimum tibi metuo. Sed dolet mihi, tam infirmo te esse corpore, ut ingenio indulgere sine detrimento valetudinis non queas. Quoniam tamen ita placuit *τὸ ἀειπνόν* *Θεῷ*, ut minus commode habitet divinus animus tuus, ferendum æquo animo & hoc incommodum, & quæcumque alia idem summus Imperator ferre nos voluerit. Scit ille quid nobis expediat. nos magis quam pueri bimuli nescimus, illi igitur nos nostraque omnia permittamus. Plura in eam sententiam adijcerem, nisi te quoque idem sentire persuasum haberem. Opto tibi præstantissime Salmasi, læta faustaque omnia quæ ut tibi a Deo Opt. Max. contingant, supplēx ejus numen veneror. Mihi certe longum erit tempus, donec intellexero te *ἰσχυρῶς* & ad pristinam sanitatem rediisse. Auget sollicitudinem de te, quia magnum Scalligerum morbo difficillimo esse implicitum intelleximus: quæ ex te quantum doloris percipiam, omnes sciunt qui me norunt. De libellis quos nuper a te editos misisti, gratias agam pluribus, ubi te rediisse in gratiam cum bona valetudine cognovero. Unum scito, ita mihi placuisse hoc *γῆμιν* tuarum la subrationum, ut neminem tota Europa tuorum æqualium putem tibi comparandum. parum dixi: sed nolo in os. Iterum numen convenio & pro tua sanatione vota facio. Vale mi Salmasi, & mei memor vive. Scripsi per occasionem Lut. Paris. pridie Non. Jan. cix. 13-cix.

EPISTOLA CCCCXLIII.

DANIELI HEINSIO.

TAndem tuas accepi, amicissime virorum. ita dico tandem; hoc est, tertio fere mense postquam ipse scripseras. accepi autem binas simul, quarum posteriores ix. Kal. Nov. fuerant datæ. Mirabar equidem, & sibi dicere, indignabar tacitus apud me de re tasta nihil

ta nihil me a te cognoscere. nam rumor de morbo magni senis multos ante menses ad nos pervenerat. Atque ego quum ex eo nuntio dolorem tantum caperem quantum ipse per te facile estimas: quia tamen nullum a te verbum veniebat, inani scilicet spe memet laetabam, & famam ex vano multum hausisse mihi persuadebam. Tux literæ, mi Heinſi, me primam exanimarunt, & *χοῖς ἐνέειπον* prope reddiderunt. O tristem mihi nuntium! O casum bonis qui ubique sunt lucuosum! O fatum, lincrum! Erat certe dudum tanta luce indignus mundus: qui falsi amore tantum *αἰφύπνιον ἀλγος* ferre non poterat. Deum immortalē! quæ nos nunc, amicissime Heinſi, vita manet? quis nostrum, (meū certe mihi) languorem excuriet? quis errantes reducet in viam? Me fateri non pudebit, si quid paulo accuratius nunquam est a me scriptum, magno Scaligero id totum deberi. de quo nunquam cogitabam, ubi in manus calamum sumpseram, quin totus quasi contremiscerem. ea reverentia hominis animum mihi infederat. Et o beatum te, qui cygneas *ἑσπερίων* voces audis, dicoque totos illi ades, & de loquentis ore pendes! Oro Deum immortalē, ut quantum vulnus animo meo tuæ novissimæ imposuerunt, tantum gaudii illæ mihi afferant, quas proxime a te me accepturum spero. Ita velit, ita faxit Dominus Iesus: qui te quoque servet. Vale Lur. Par. a. d. xv. Kal. Februar. c. p. 10 c. ix. An meas acceperis, quas scripsi ad te per sæpe superioribus mensibus, velim scire. Quæſo te, deſtatu reverendi senis facito me certiores. hoc & Thuanus terogat.

EPISTOLA CCCCCXLIV.

EIDEM.

CLarisſime Heinſi, quid ego commerui cur tam diu expectatione tuarum me torqueas? Binas easque junctas a te accepi, ex quo cepit agrotare *ὁ νῦν μὲν ἀγῶν*, heu mihi! noster heros. qui plures menses quum agrotaverit, non defui mihi, quin & scriberem sæpe ad illum, & sæpius ad te, orans, obtestansque, ut de eo morbo sigillatim omnia perſcriberes. Nescio an meas acceperis: Ego certe nihil a te literatum habui post illas primas. Didici vero
ro tan-

ro tandem ex literis Raphelengiorum, frustra me Deum orare assidue pro salute ejus, qui jam desisset esse in vivis. *Ο* tristis mihi nuntium! *ο* incomparabilem te ipub. literariæ jacturam! Præ magnitudine doloris vix sum apud me. secundum parentes, & quam nuper amisi primogenitam filiam, nemo obiit unquam meorum, qui me similiter afficeret. Cogito literarum damnum inestimabile, irreparabile. Cogito meam calamitatem, qui altorum parentem amisi. *Ο* dulce mihi nomen! *Ο* gaudia mea nunc *ἐξήγηλα ὃ φῶδα*. Tu restas, mi Heinssi, qui non merito meo, sed ex illius herois commendatione cœpisti me amare. Perge, obsecro te, etiam post illius fata, qui nos conjunxit. Quod si quid apud te possum, de morbo & sine illius fac me *χρῆλον* certiorum. Scripsi raptim, quum ad legatum Ordinum per occasionem venissem. Vale, & me ama. Lut. Par. vii. Kal. Mart. c i s i s c viii.

EPISTOLA CCCCXLV.

PAULO DVMALIO.

Postquam a nobis discessisti, plures a te literas accēpi, partim e Burgundia, partim ab urbe, quasdam superioribus diebus Toloſæ datas. Quod non omnibus responsum a me sit, non occupationes duntaxat meæ fecerunt, quamquam etiam illæ, sed etiam ignoratio loci quo meas mitterem, & tabellariorum inopia. Accedit quod ex Italia ad nos recta venturum te persuasum prius habebam, quam intelligere ad penatos tuos esse te reversum. Primum igitur tibi pro eo ac debeo felicem reditū gratulor, Deo Opt. Max. qui te servavit *ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ἐυχαιστῶν*. Deinde quod & longe adeo positus memoriam tamen mei, hoc est unius *τῆς οὐπιδαν μέρους*, qui tuum hoc tantum studium nulla unquam re promeruit, servasti. *Εὖ* nomine *πάλιν αὖ ἢ πάλιν πλείους ὅσας ὁμολογῶ σοι χρεῖς*, petoque a te ut si de me statuas, tibi que semel persuadeas, officiis quidem, *ἃ πολλὰς ὁκ ἐφ' ἡμῖν*, vinci posse me, sinceritate vero affectus & candore nemini concessurum. Non clam te est opinor magni Scaligeri obitus, quo equidem nuntio sic sum afflictus, ut vix tristiores aut molestiores accipere potuisse videar. Colebam

H h h h

illum

illum pro summis ipsius in rempublicam literariam meritis, & insigni erga me benevolentia, pari pietate ac si meus parens fuisset. Ille me, quæ fuit ipsius ἀφ' αὐτοῦ humanitas, semel complexus constanter porro semper non dilexit sed amavit. Ille mihi dies noctesque ante oculos obversatur. Quod meas nugas timide ac prope invitus in publicum proferrem, reverentia illius fuit: cuius eruditos oculos mirum in modum reformidabam. At rursus ille erat qui languentem excitabat, qui cessantem increpabat, qui pro suo jure quidquid vellet humeris meis imponebat. nunc οἷός τ' ἐστις ὁπρὸς ἀμὴν περὶ χρίματα. Nam quo gaudio solitum me affici putas, cum tantus vir quisquilias meas boni consulebat & ad majora animos faciebat? Sciebam, multum dare ipsum amoris mei: sed hoc quoque sciebam, genus studiorum nostrorum etiam seposito affectu illi non improbari. O illum prope mihi funestum diem, qui tantum amicum mihi eripuit. Sed feramus, mi Paule, quod mutare non possumus, & herois incomparabilis memoriam sancte colamus. Vale & me ama. Lut. Paris. raptim, a.d. xvi. Kal. Apr. c1610 c 12.

EPISTOLA CCCCXLVI.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHEMIO.

Redeunte ad vos Serenissimi Principis Legato, viro præstantissimo, etsi otio non abundabam, quin tamen te compellarem, clarissime Lingelshemi, facere non potui. nam etsi diu admodum est, ex quo nihil a te literarum accepi, non tamen de tua in amore mei constantia propterea dubito. Silentii verotui quæ sit causa ex illa epistola tua intellexi, quam nuper ad eundem virum eximium scripisti. Et didiceram jam paucis ante diebus ex sermonibus excellentis viri D. a Buvvinkhausen, quo loco esset negotium ante annum fere institutum. Nec me sane fugit, quam difficile sit eo rem perducere, quo spes erat posse perducere. Video enim, quæ id inceptum circumstent impedimenta, itaque Deo Opt. Max. rem permitto. De meo Polybio piget verba facere, sed operarum lentitudinem accusent oportet, qui procrastinatione mea offenduntur, spero tamen cum bono Deo, non multo post Paschalem ~~tempore~~ priorem totum

comum in manibus hominum fore versaturum. Quod si obtuleris sese occasio, non expectato altero mercatu, ut inter primos novū opus videas, pro viribus enitar. Vtinam modo tuis oculis eruditus dignus labor noster videatur: nam siue cum me respicio, siue cum arumnarum venit in mentem, quas interea loci pertuli, dum hoc inceptum urgeo, subit vereri, ne infelicitatis meæ in meis scriptis nimis multa vestigia alte impressa appareant. Quicquid hujus sit, animus certe bonus fuit, & cupiditas ingens bene de literis merendi. Inter adversa mea pono cum primis nuncium prope mihi funestū de obitu *Ἐπεφύκει* Scaligeri. O tristem & luctuosam mihi mortem! amisi amicum aut parentem potius alterum, mei amantissimum, amicum & præsidium & dulce decus meum. Vix sum apud me præ doloris magnitudine. itaque non is sum profecto, qui prius eram: neque ea alacritate, quā prius solebam, literas nunc colo aut curo. Accedunt aliz item curæ & solitudines longe gravissimæ: quaste ex sermonibus D. Legati quam verbis meis malo cognoscere. Vnum hoc addam, teque orabo, ut ira de me tibi persuadeas, nihil unquam faciente Domino Jesu commissurum me, quo meam conscientiam putavero esse me offensurum, sed moror te. Vale. Lut. Paris. xiv. Kal. April. cix 10 c ix.

EPISTOLA CCCCXLVII.

EIDEM.

Diu est, cum nihil de te, vir amplissime, intellexi, ego quoque ne ad te scriberem, per varias occupationes meas factum. Nam si nescis, hiems mihi per summos cruciatus transacta, non corporis quidem, sed animi. adeo gravia mihi certamina pro ea re, quam omnium habeo charissimam, fuere subeunda. plane singulare fatū meum est. alta pace fruuntur omnes ad unum, credo, Galli: ego unus diem nullum quietum ago. urgor enim dies noctesq; ab iis, qui me propter nescio quid literarum amant, & qui opera mea in hac Academia uti avidissime cupiunt. Quid ego commemorem, quibus machinis maximi viri negotium sint aggressi? nec desunt ipsis post argumentationes alias etiam rationes *ἐνόφθαλμοι*, quas

H h h h a

ipsis

ipsis suggerunt *ἐλπίαι* illi, qui meas fortunas diverso injuriarum genere attriverunt. Vident ærumnas, quas ea res mihi quotidie recentes parit. vident & probe cognoscunt meas difficultates omnes, & quam sim ab omni spe auxilii nudatus. hoc illos in spem erigit: cum præsertim certo sciant, in suo favore omnes secundum Deum spes mihi esse sitas. Adfuit hætenus pugnanti Deus &, spero, aderit. Quem equidem *ἀλγεῖλος* oro, ut priusquam adversus conscientiam aliquid audeam, (*ὅ μὴ γένοιτο, ἕδ' ἔστι*) ex hac mihi ærumnosissima miseriarum valle me auferat, & in libertatē asserat. Oro eundem, vir præstantissime, ut te servet, & annos tibi largiatur Nestoricos, Vale. Lutet. Paris. x. Kal. April. c10 13 c 19.

EPISTOLA CCCGCXLVIII.

CLAVDIO SALMASIO.

Literæ tuæ, quas ante menses fere duos accepi, etsi non *ἀχαίφρως* gaudium mihi attulerunt; magno tamen solatio mihi fuerunt *παρὸς τῶν ὄντων* propter nuntiū de tua afflictiſſima valetudine paullo ante allatum. Meministi, doctissime Salmasi, quoties tecum per literas egi, ut te respiceres, & corpusculi tui valetudini consuleres. Noram animi tui impetum: quem sciebam corpori plura imperare, quam vires ejus ferrent. Itaque quoties tui recordatio animum subibat, (subibat autem sæpissime) metuens valetudini tuæ, tibi tacitus apud me irascebar. Nam qui nihil mediocre de tuo excellenti ingenio sperarem, iniquo animo ferebam non id agere te, ut Resp. literaria quam diutissime industria & laboribus tuis fruatur. Vtinam fidelissimis meis consiliis esset a te obtemperatum! caruisses, opinor, illis cruciatibus, quos hic tibi morbus attulit. *Ἀλλὰ τὰ μὲν παρὰ τὴν κατὰ φύσιν ἰατροῦ ἐκδομένη ἀχύνονται περ.* Ego spero *ὅτι τῷ Κυρίῳ* defunctū jã te omni periculo: nihil enim *νοτὰ κατὰ φύσιν* epistola nupera tua præ se ferebat. Opto certe ita esse: & ut voti hujus damner, *δοῦμαι ὅτι θεῶν ἔκδομαί ὡς ἐκ τῆς φύσεως.* Censeo tibi faciendum, ut quamprimū, quod valetudinis tuæ commodo fiat, aërem repetas & cœlum, cui es innutritus. Si hoc feceris, spero te Lutetiam brevi esse venturum, quo nihil mihi futurum sit jucundius. Non nescis enim Scali-
gerum

ram mortalitatem exuisse. Scito tam gravem ac molestum accidisse mihi hunc nuntium, ut nihil supra. Magnitudinem jacturæ, quam in illo uno capite Resp. literaria fecit, nemo melius intelligit, quam ipse facis. Ego privatim amisi non amicum, sed parentem alterum. Itaque luctu & dolore conficior. Levabor non mediocri parte hujus ærumnæ, si te valentem de reditu cogitare intellexero. Omnia igitur deponere, corpori serui. Quam diligentiam in valetudinem tuam contuleris, tanti me fieri a te putabo. Vale. Lut. Paris. VIII. Kal. Apr. c13 13 c 19.

EPISTOLA CCCCCXLIX.

D A V I D I H O E S C H E L I O.

QUum ante aliquot menses ~~περὶ ἐξέτασιν~~ nescio quæ hominis Itali missu tuo accepiissem, respondi statim, & epistola, si bene memini, satis longa, quid de illo judicio judicarem, significavi. Eam epistolam Lugdunum misi, ut inde per amicos isthuc curaretur. Sed neque literarum quicquam postea accepi abste: & amplissimus Velserus novissima epistola, quæ mihi ab eo reddita heri fuit, an illum fasciculum accepiisset, non docebat me. Fuerat animus in præfatione, quam scripsi de historia & de Polybio, tam absurdæ sententiæ auctorem traducere. Sed mutavi, & tenebris oblivionis dignam opinionem *eis φῶς ἄγαν ἔχοντες ἡγοῦμαι*. Velim tamen scire, docti Itali quid super eo problemate sentiant. Johannes Nauberger, de quo ad me scripsisti, mihi prorsus est incognitus. qui si *ἐμὸν ἔχον*, nomen, ut scis, mutaverit, nec libenter prioris recorderetur. Quod scire potuerim, Lutetia is non est. an sit ad urbem, adhuc pervestigare non potui. Sunt sane cœnobîa hic nonnulla, in quibus amicos aliquot habeo: cum Augustinianis vero sodalibus, nulla unquam mihi notitia intercessit. Polybium, si Deus vitam produxerit ad paucos menses, videbis publici juris factum. de priore tomo loquor: nam alterum figuræ & alia quædam morantur. Ad *παρὶς* Argentoratensem, cum propitio numine, munus id a me expecta. In magni Scaligeri morte quid res publica literaria damni fecerit, quid ego privatim, sine lacrimis

H h h h s

non

non queo meminisse. Amisi parentem alterum, qui me unice ama-
bat, quem ego, pro eo ac debui, semper unice sum veneratus. *ἦν δ' ἐταλαιο βυλῆ.* & erat profecto ὁ κόσμος illa luce indignus. Vale.
Lutetiae Paris, VIII. Kal. Apr. c15 156 ix.

EPISTOLA CCCCCL.

FRIDERICO TAUBMANNO.

Constantiam tuam in semel suscepto amore mei literæ omnes
tuæ, vir doctissime, palam faciunt. Quo magis verendum mihi
est, ne quantum eo nomine tibi debeam, parum videar intelligere.
Mihi vero longe suavissima est, iis in locis amicum, & quidem talē
amicum habere, quo vel nomen nostrum potuissē penetrare, jure
magnificiam. Tua hæc insignis humanitas est, clarissime Taub-
manne, & mirifica *χρηστότης*: qui præ insita bonitate ultro amare
nos cum coepisses, ὑπὸ τῇ πάγῃ διακείῃ muscam elephantem esse
(ὁ vim amoris!) & persuasisti ipse tibi, & aliis quoque idem cre-
dendi auctor fuisti. Primus Josephus Scaliger, ille mortalium illu-
strissimus, de nostris studiis eam spem olim concepit, cui respon-
dere mearum non erat virium. sed nescio quomodo ille quoque
δαίμονι ἀνὴρ amore nostri occæcatus omnia in majus solitus in-
terpretari. itaque si quid famæ per Europam sumus consecuti, se-
cundum Deum id totum Scaligero ferimus acceptum. Ille me pa-
ternâ charitate complectebatur: ego ipsum pietate, qua deceret,
colebam & venerabar. Qui nunc eo mortuo vitam acerbam duco
& prope non vitalem. O irreparabilem rei publ. literariæ jacturam!
Quo plus proficio, si quid tamen adhuc profecto eo magis ingenii
filius stupendâ magnitudinem admiror. Non fuit prioribus secu-
lis, nec fortasse unquam erit, in quo ingenium, iudicium, industria
& φιλοποία, dotes, ut scis, multū diversæ & raro in unū convenien-
tes, sic ἀγῶνες & ex æquo excellant: tum autē pietate & *παιδείᾳ ἀρετῇ*
nemini mortaliū fuit secundus. O virum in exemplum natum! sed
desino lacrimarum. Deum oro, vir clarissime, ut te servet, & magis
magisque tuis coeptis indices pergat benedicere. Vale & me ama. Lut.
Paris. vi. Kal. April. c15 156 ix. Gregorii Nysseni Epistolæ & Flo-
rilegium

relegium Epigrammatū Martialis meo & Scaligeri nomīne mitto.

EPISTOLA CCCCCLI.

SCIPIONI GENTILI.

PAuci dies sunt ex quo literas tuas accepi, quas anni novī initio ad me dederas. Dolui tibi redditas non fuisse, quas super obitu *Ἐμμελέτου* fratris tui ad te scripseram. Hæc scilicet fides est per sæpe etiam illorum, qui officia sua prolixè nobis deferunt. Nam meminī in fasciculo illō curādo hominis opera usum me, qui omni se mea causa cupere sanctè jurabat. Et tu miraris, viduam fratris tui jus suum consequi hic non potuisse, qui videas etiam in literis, re sacra, fraudes quotidie nullo more committi. Vellem ita restitui-
tulissent, ut optimæ lectissimæque fœminæ, tempore ipsius necessario, cum ejus res agebatur, affuisses, aut gratia aut consilio aliqua juvisses. Ipsam quoq; hoc idem opasse, sed petere a te non ausam certo scio. Quæ quidem tua commoda & valetudinē pluris quam Crassi opes æstimat. Ego magnam spem tui adventus conceperam, quam nunc e literis tuis & sermonibus illius penitetotam amisi. O illum diem videam, cum de publicis privatisque rebus una tecum garrire licebit, & omnes meas curas & cogitationes in sinum tuum effundere. Cognosces, quam vanus sit rumor quem accepisti de
NN ***** Nugæ, nugæ. *ἐλέστα μὲν γὰρ, ὃ μὲντοι βασιλικὸς*, ac prorsus aliter quam isthic nuntiatum. De Germaniæ vestræ nonnullis Principibus possum fere idem dicere, *ἀλλὰ βῆς ἐπὶ γλῶσση*. Fateamur libere, nostris magnatibus non inest is *ῥήλος*, quo flagrant οἱ τῶν ἐξ ἐκαρτίας. Itaque velimus nolimus *ἐμφιλοχερεῖν ἡμᾶς δ' εἰ*, qui fortasse alibi poteramus, certe optabamus *ἐπιθυμία τῇ μεγίστῃ* Ecclesiæ Dei prodesse. Sed mihi omnem alacritatem nuper ademit tristissimus de illustrissimi viri Josephi Scaligeri obitu nuntius, quem bonis doctisque omnibus luctuosum accidisse non dubito. Verum ipse præter communes omnibus probis alias privatas causas habeo, cur *νύμφοις τε καὶ ἡμέτερον πάντα* tantum virum parentem alterum meum defleam & lamenter. Ad graves alias curas molestiasque meas hæc accessit ærumna omnino gravissima, quæ
mō

me ὁλῆς δειν enecat. ferendum τὸ ὑπὸ θεῶ κελεῖν & in illius voluntate acquiescendum, quum præsertim noster ille heros neq; moriens neque vivens lacrimis suorum ullam occasionem justam dederit. Vale vir clarissime, & si me amas veni. Lutet. Paris. Kalend. April. cix 13 c ix.

EPISTOLA CCCCCLII.

DANIELI HEINSIO.

NON possum in animum inducere, præstantissime Heinsi, ut credam nihil te literarum ad me dedisse, ex quo divinus vir, ὁ μακροβιῆς Scaliger τὰ λοιπὰ reliquit. affirmo tamen tibi, super re tanta nihil me ex te didicisse; quum ex illo tempore ne minimum quidem epistolum a te acceperim. Itaque de obitu tam chari viri tantum scio, quanti fama ἀδελφῶ & incerta nuntiavit. Scribere quidem Raphelengii fratres super ea re non nihil: verum id ea brevitate, ut cupiditati meæ ipsorum literæ non satisfacerent. Te, mi Heinsi, tacuisse si possem credere, possem illud quoq; credere, ὁ μὴ γινώσκο ὅτι ἔστι, plane ex animo & memoria tua meum nomen excidisse. Hoc quum nihil jam tristius evenire mihi queat, ut libere tuam fidem, alienam accuso. Persuadeo enim mihi literas periisse, quas super tanto casu ad me scripseras. Ac fortasse meæ quoque parum bene curatæ, quas & ante obitum & post obitum divini herois ad te exaravi. Peto igitur a te, suavissime amicorum, & quanta maxima contentione possum, te oro obsecroque, historiam illam totam brevi compendio mihi narres: neque patiaris me qui tanti amicitiam tuam æstimo, sic neglectum a te videri posse, ut ne rogatus quidem desiderio huic meo satisfacere volueris. Qui has tibi tradet, vir nobilissimus est & dignissimus tuo amore, potes per illum me beare uberiore scriptione. Scio curaturum probe, quicquid ei tradideris. Ego multa poteram de meo statu narrare; sed eo sermone supersedebo, donec tuas acceperim. Vale, mi Heinsi, & me saltem propter magnum & micum nostrum, τὸ νῦν μακροβιῶν, amare perge. Lutet. Paris. a. d. xiii. Kal. Maj. cix 13 c ix.

EPISTO-

EIDEM.

Vir clarissime, qui tibi has reddidit, amicus meus est; adolescens pietatis & literarum amans. Is studiorum causa istuc proficiscens, commendatione mea optavit tibi innotescere. Mihi magnæ voluptati est, ita persuasum esse omnibus qui utrumque nostrum norunt, gratiosum apud te nostrum nomen esse. Fit enim *φυσικῇ πρὶ ὀρμῇ*, ut ab iis quos plurimum admiramur, amari nos plurimum optemus, & si ita contingat, plurimum lætemur, quod ego in te, mi Heinli, mirifice experior. qui etsi *ἔ ἀντιφιλεῖν ἡμᾶς* parem causam in nobis non habes, non eo tamen minus, spero, nos amabis: qui memineras summum virorum *τὴν μαχεῖτην ἥρωα* paria facere nobiscum non fuisse dedignatum. Puto accepisse te eam epistolam, qua egi tibi gratias pro uberioribus illis literis, quibus obitum illustriss. herois exposuisti. non possum verbis exprimere, quantum gaudii, ut in re tam tristi, eruditissima & pulcherrima illa epistola tua mihi attulerit. Exspecto epicedia tua, & quicquid aliud vestra Academia protulerit ad memoriam *ἑ μαχεῖτην* ornandam. Ego præter lachrymas, quarum brevi meus Polybius testis erit, conferre nihil possum. Ex tuis didici esse penes te Polybium ejus manu adnotatum, & librum *ἑ δυνά* de militia Ro. pariter ab eo plectum & notis inustum. Puto me non pauca similiter ac fortasse eadem notasse. sed Scaligerum ignorarem, neque me nossem, nisi persuaderem mihi, multa in utroque libro eum vidisse, quæ nos fugerint. Itaque postquam editionem meam videris, petam a te ut hac in parte me adjuves. *δυναταὶ γάρ*. Videbis autem *οὐδὲν* proximis nundinis, aut etiam si possum citius. dum Commentarii parantur, & figuræ sculpuntur, textum publicari patiemur, quia sic volunt illi quorum sumptibus liber editur. Adjecimus vetustissimum scriptorem, cujus publicatione vel solius non dubito, quin apud candidos lectores gratiam sim initurus aliquam. Sed ipse melius statues: qui primus ante omnes, (si modo possum ulla ratione id consequi) nostrorum conatum censor eris. Quare ve-

lim mihi significes, si quam nosti expeditam viam ejus libri ad te mittendi. Quæ de pili Romani figura a Scaligero accepisti, ea ut proximis literis mecum velis communicare, vehementer etiam atque etiam te oro. Cupio etiam ex te scire, in quorum manus devenerint Strabo, Athenæus animadversionis nostræ, & similes libri quos a nobis acceptos ὁ μακαρίτης suis obelis compunxerat, aut notis illustrarat. Vbi didicerimus penes quos illi hodie sint, nihil intentatum relinquemus, quo impetremus, ut ea nobis communicentur, per quæ possumus proficere. Si quid igitur nos amas, effice quod in te erit, ut voti hujusdam nemur. Ego, si ve libri redimendi fuerint, si ve describendæ illæ notæ, nulli pecuniæ parcam. Vale optime amicorum. Lut. Parisi. xii. Kal. Jun. c10 10 c19. Viro Cl. Do. Baudio, ad quæ nuper scripsi, plurimam a me salutem nunties velim. Quas ad Raphelengios scripsi tibi commendo. qui si pòtes in eo negotio me adjuvare, rem feceris gratissimam. Cupio enim illud πολυτάλατον κειμήλιον propter memoriam τῷ δαρησαμένῳ ad me perferri.

EPISTOLA CCCCLIV.

EIDEM.

Vir clarissime, post longam & molestissimam tuarum expectationem tandem χευσὶ ἀνταξίας epistolam accepi, quæ super obitu τῷ μακαρίτη ἡρώδῃ ad nos scripta est. O quas ego tibi gratias referam pro tali officio? quid rependam tibi ἀνταξίον unius illius epistolæ? quicquid a me fuerit profectum, minus erit tuo munere. Gratiâs igitur agam tibi quantas possum maximas: illum vero divinum parentem nostrum μακαρίζω τῇς τελευταίης: in qua veræ pietatis & constantiæ tot edidit testimonia. Plura tecum de rebus meis cupissem; sed narrabit tibi vir honestissimus, quanta cum celeritate ipso præstolante hæc mihi exaranda fuerint. Plura igitur alias σὺ γὰρ, qui te & omnes amicos servet, imprimis Dom. Baudium, cujus epistola de rebus Theologicis istic turbatis magno mihi dolori fuit. Deus omnia componat, & vos servet. Vale & me ama. Raptim, vi. Eid. Maj, c10 10 c19.

EPISTO-

EPISTOLÆ.
EPISTOLA CCCCCLV.
E I D E M.

619

IAm te non ignorare puto, vir clarissime, eam epistolam fuisse mihi redditam, quæ de obitu maximi virorum ab te mihi scripta est. Ego iis literis de ea re feci te certiores, quas uxori Arsenii Legat. illustriss. Ordinum istuc proficiscenti dedi. simul gratias tibi pro eo officio egi gratissimas. Postea alias brevissimas accepi, quibus τὸν μακαρίτην tueris a calumnia ἡ βλασφημισμάτων ὡς ἔβλεπας ἐμμελῶς τῇ πίσει. ea quoque epistola longe mihi fuit gratissima. qui sensus intimos nosse illius viri divini οὐδ' ἀμφοισθεν μέγαν magni æstimarem. Vidi enim qui negarent de omnibus cum vulgo nostrorum illi convenisse: sed pro sua pietate & prudentia abstinuisse ab earum rerum tractatione. quod cujusmodi sit, si fas esset, scire vellem. eo magis quod virum summum istuc esse audimus, qui de nonnullis ἀλλοφρονεῖν quem mirifice eum alij, tum ipse Scalliger, nobis commendarunt. Si viveret magnus heros, mecum illud decus, omnino absoluto Polybio, te atque illum vidissem. sexcenta enim erant, de quibus sententiam illius præsens cognoscere avebam. Video enim ὁτι φησὶ μέγαν ἀρχὴν μεγάλαν χάριν. ἀλλὰ οὐδὲ τῶν ἑσθιμακείων. Mihi gratissimum fuit constantiam ἐν τοῖς τῆς ὀρθοδοξίας illius sermonis cognoscere: de quo tamen nunquam dubitaveram. Nuper de scriptis illius quædam tecum egi: rogavi etiam te, ut mihi significares, quid libellis illis esset factum quos a nobis acceperat. neque enim dubitamus multa eum peccata nostra correxisse, quæ scire nostra intersit. Quæro te, adjuva me in hac parte. Equidem sive illi libri redimi potuerint, sive aliquid fuerit describendum, nulli pretio parcam. Iterum te obtestor, faveas mihi in hoc proposito. De silentio meo desine queri: omnibus enim respondi fide bona. Quod autem scribis, dubitare te, an ideo literarum nihil a me accipias, quia contemnaris: o mi Heinsi, ποῖόν γε ἔπ' οὐ φέρον ἔρχ' ὀδόντων. Ego te contemnam, qui te unum hodie admirror, qui tuam eruditionem pluris facio quam opes Croesi aut omnium Liciniorum? Male mecum agitur, si nondum illud sum affe-

affecutus, ut de me aliter sentias. Vide num æquius sit metuere nos, ne ingravescens ætas nostra a tecum maxime florente contemtui habeatur. Sed bona verba. aliter enim sum de tuis moribus persuasus, tu de meis esse debuisti. Accepi orationes tuas & Virgulam Divinam. Si expectas, ut pro dignitate munerum tuorum gratias tibi agam, longe falleris. Æstimare fortasse possum illa melius quam ὁ χυδαῖος ὁ χλῶ. laudare pro merito non queo. Legeram illa omnia dudum, & apud amicos admirationem meam effuderam. Pindarica illa interpretatio spondet opus integrum, neque aliter accipio. De libro *Ἐν κόρῳ* plane tecum sentio. sed accurata illa argumentorum explicatio doctrinam tuam arguit, me iudice insignem. Quid dicam de illa divina Apothecosi? Perge magne Athleta, & bonas partes semper propugna. Cæterum adversus canes & Cerberos animum mature obfirma. Citius enim sol luce sua carebit quam hæc inusitata virtus obtrectatoribus. Deum oro, vires tibi largiatur ad literarios labores, quos video tibi fore subeundos maximos. Τέτλαθι δὴ φίλε τέκνον. maxima gloria e maximis provenit laboribus. Vale & me ama, Lut. Par. Non. Quint. eid. idc ix.

D. Budio viro cl. velim significes, me literas ipsius gravissimas de negotio Hermodori accepisse. Optarem scire quid id rei sit, quis futurus sit finis, non possum nunc rescribere vergente ad finem opere instituto, quod istic brevi *συνθεῶ* expectate, & me ambo amate.

EPISTOLA CCCCCLVI.

P E T R O J V N I O.

QUas ego tibi gratias, vir doctissime, pro misso nuper munere agam? Legeram equidem jam ante librum nunquam satis laudatum Serenissimi sapientissimique Regis vestri, sed legeram cursim & beneficio alieno; nunc beneficio tuo, & lego ipse ac relego divinum opus quoties lubet. lubet autem quotidie, & legunt porro alii plures, primores dignitate viri, beneficio meo. Nam cum fama ejuscriptionis ad omnes jam pervenerit, ipse vero li-

ro liber ad manus adhuc paucorum, & princeps Senatus Harlaeus, & alii præcipue nobilitatis viri, quem a te accepi, codicem legere. Utinam quem sperat fructum operæ suæ Rex potentissimus, cum percipiat; percipiet autem *οὐ θεῶν*, si potest ab iis obtineri quibus præcipue scribitur, ut sincerum iudicium ad illius operis aurei lectionem adferre malint, quam notiones anticiparas & *πρὸ γλῆφους ἐφ' ἁρμύνας*. Mira plane res, Reges & Principes non posse adduci, ut pia libertate frui, quam turpiter servire satius & honestius esse ducant. Quem tantæ rei miraculū non advertat? quis neger aut dubitet *θεῶν εἶναι* esse *πάντων*? Beatū ter & amplius Regem vestrū, qui hoc a Deo Opt. Max. beneficium accepit, ut in fatali aliorum cæcitate oculis ipse uteretur. Sunt qui dicant, Reges & Principes ad lectionem libri sibi inscripti potuisse facilius pellici, si Rex magnus iura Principum asserere contentus, *τὰ θεολογικὰ πάντα* alibi quam in epistola illa tractasset. Hæc audio quosdam dicere; sed Deus meliora, quam ut meashic iudicandi partes ullas esse credam. Mihi quæ istis delicatis non sapiunt, perplacent; neque mediocriter illius disputationis subtilitatem sum miratus. Redeo illuc unde sum orsus, & pro tanto munere, quia rependere aliquid *ἀντὶ τὰς ἐμοῦ* tenuitatis nostræ non est, quas solum possum, gratias ago immortales. Vale & me amare perge. Lut. Paris. a. d. v. Idus Iulii c1515 c19.

EPISTOLA CCCCCLVII.

SCIPIONI GENTILI.

VIr clarissime, inter summas occupationes & molestissimas hæc raptim exaravi, magis instituti tenendi causa, quam quod opus esset, nam de nobis omnia narrabit, qui has reddidit. Nos Polybium ad nundinas properantem paulatim dimittimus. Sed tantis cum molestiis, ut nos respicere non possimus. Non dubitas, credo, habiturum te cum primis tibi destinatum pridem exemplar *ἐν γράμῳ*. Potes idem confirmare doctissimo & clarissimo Rittershusio. Valeteambo & me amate, qui vos æternum. Lutet. Paris. Non. August. c1515 c19.

ISAACI CASAVBONI
EPISTOLA CCCCCLVIII.
DANIELI HEINSIO.

VIr clarissime, tres postremæ tuarum de meo silentio querebantur. plane ut video mutuum facimus. nam paullo ante de tuo ipse vehementer eram questus. satisfecisti tu illa longa epistola, cujus argumentum abominor, elegantiam admiror. Satisfacerem ipse quoque non minus proluxa scriptione, si esset otii copia. Multa enim habeo de studiis, quæ tecum velim communicata. sed ignosce occupationibus meis: quarum multitudinem ex eo conjicere potes, quod tempus instabat quo nostri mercatores Polybium ad nundinas erant delaturi. nos tamen *παραλειψόμεθα* nondum absolveramus, pridem inchoata; sed postea casu quodam ommissa. accedunt aliæ curæ gravissimæ. Iterum igitur oro te brevitati ignoscas, & ad cognoscendum atque ignoscendum te pares. Quod superest, quantum me amas, tantum ames cupio doctissimum adolescentem qui tibi has tradidit. plura addere de summa illius eruditione, hoc vero esset operam perdere. nosti enim tu melius. Adde etiam illud, ut de observationibus *ἡμαρτέτη ἡρώδης* in nostras nugas voto meo, si potes, facias satis. ego nulli pecuniz parcam, ut jam non semel scripsi. Quæ istic pronuntiata & scripta sunt in obitum maximi virorū, necdum videre nobis contigit. Tui amoris erit cogitare atque adeo efficere, ne illa diutius nobis sint expectanda. Ad Polybium tuum curandū utemur via Francofordiensi, quam & tutissimam & omnium expeditissimam sumus non semel experti. Vale. Cl. V. Baudium a nobis, nisi grave est, salvere jube. Lut, Paris. iv. Ejd. Aug. c13 13 c ix.

EPISTOLA CCCCCLIX.
JANO GRUTERO.

TAndem, mi Grutere, tandem aliquando ad finem perducta est inchoata dudum Polybii editio. quo nomine quas agam Deo Opt. Max. gratias, illi soli norunt, qui sciunt quantum ærumnarū passi simus dum in opere illo versamur. Confido aliquam earum partem tibi esse notam: quæ confidentius reorabo, ut exemplar

ἀποφρονέου accipias, quod tibi mittō; neque illo tetrico vultu, qui summam doctrinam qualis in te est, solet comitari. Si voluntati par facultas responderet, venia doctorum opus non haberem, nunc quoties venit in mentem incommodorum, quæ mea studia quotidie experiuntur, adeo longe absum ἀπὸ τῆς διήσεως, ut pene pigeat aliquid scripsisse. Tua, mi Grutere, æquitas apud iniquiores iudices mihi patrocinabitur. Accipe igitur, quod iussi tibi dari exemplar, & conatibus meis fave. Ita vivas lætus, καὶ ἐν πᾶσι εὐμερῶν multarum annorum lustra. Vale. Lutetiae Paris. Prid. Kal. Sept. MD C IX.

EPISTOLA CCCCCLX.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHEIMIO.

Polybium & Æneam mea opera hic editos tibi mitto, vir præstantissime. Spero fore munus non ingratum: nisi tamen ἀδικοῦτοι quidam rumusculi, isthuc ut audio delati, tantum apud te valuerunt, ut tuum a me animum abalienarent. Dolebo, si ita est, & jure optimo fortis meæ infelicitatem prædicabo: qui fortunas meas scelere quorundam nostris amiserim, amicos autem astu aut vanitate τῶν ἐτεροδόξων. Quis me vivit infelicior? *** & Romanenses varijs artibus ex æquo me infestant, sed isti digniores venia, quos in me nihil irritat præter causam religionis. Non puto ita leviter in animo tuo fundatum amorem mei, ut futiles rumores de me sparsi potuerint eum labefactare. Moveor tamen silentij tui diuturnitate, quod vereor, ne aliam præter occupationes tuas causam habeat. Ego, vir clarissime, a puero sic vitam institui, ut bonis probatum esse me cuperem, malis ne notum quidem. Ad hoc propositum cum omnia semper mea dicta factaque retulerim, si effugeretamen calumnias nō possum; solabitur me conscientia mea, & multorum probitate excellentium virorum exempla, qui malevolorum virulentas linguas vitare non sunt quiti. Sed redeo ad Polybium, quem velim sic ate legi, ut ab eo profectum, cui dolor ex varijs causis ortus, ἡμῖν τῆς ἀρετῆς ἀφύλετο. si vitam, si otium & præsidia necessaria fuerit, deinceps largitus ὁ ἐπὶ ἐνὶ πατρὶ, meliora

lora & emendatiora non veremur polliceri. illa erunt, ut potuerimus: hæc sunt, ut potuimus. Me iactura rei familiaris ** accepta ita affecit propter φουχὸν γρηλὸν in meos, ut etiam studia literarum aliquando averfer & odio habeam: quæ me sibi mancipatum penitus dum tenent, injurijs hominum πλεονεκτην faciunt opportunū. Vale vir nobilissime Lut. Paris. Non. Sept. c13 12 c1x.

EPISTOLA CCCCCLXI,

DAVIDI HÖESCHELIO.

EN tibi tandem, vir optime & doctissime, Polybium nostrum, & cum eo Æneam. quis iste? inquires. Si lubet scire, potes notas consulere; & postquam cognoveris, quæ fuerunt mihi de pulcherrimo auctore comperta; tui erit amoris, si quid amplius ipse noris, id me facere, ne sim nescius. Ego causas habere me credidi idoneas, cur vetustissimum eum auctorem esse crederem. Tibi si aliter videbitur, vehementer mirabor, & id quoque scire docerique abste expetam. De Commentariis, quorum titulus libri spem facit, noli autem mihi vellere, memorem enim monueris. sed me plenis velis currentem θεῶν ἀνέμου defecit, adhæsit igitur ad scopulos nostra navicula. Deus, spero, aderit, & me gravissima liberabit molestia. De Apollinari, quod me sententiam meam rogas, (etsi nihil erat necesse. nam quis ista melius δευκενός quam tu?) non verebor tamen iudicium meum breviter ostendere. Judico autem de ejus Psalterio non aliter, quam ut tibi quoque placere video. Opus esse plane haud indignum, quod juventuti φιλέλληνι proponatur. nam & Græca est oratio, & satis poetica; imo interdum ποιητικώτερον. illud credo, non negabis, cum veritate Hebraica sæpe illi parum convenire: sæpe etiam Græca posse eos genium in eo desiderari. neque enim nescis, aliud esse versus facere, aliud poetam agere. quod quum in vertendo sit perdifficile; non desunt tamen e recentioribus, quos anteponam Apollinari; quo in numero sunt Florens Christianus, Zanutius, & qui omnia omnium seculorum ingenia obscuravit, Josephus Scaliger, ὁ νῦν μακάρτερος μακρότερος. Sed hæc, ut dicebam, tute melius. Vale & amica. Scripti raptim Nonis Sept. c13 12 c1x. Lut. Parisiorum.

EPI-

EPISTOLA CCCCCLXII.

CONRADO RITTERSHUSIO.

NVperas nuptias, de quibus cognovi ex literis clarissimi Gentilis, benetibi cedere ex animo cupio, præstantissime Rittershusi. Dolueram tædio *χαρείας* esse interturbata studia tua, quæ nunc spero in pristinum statum esse restituta. Quamobrem quid jam pares & tuis illis observationum libris quid sis factururus, scire cupio. Epiccedia in Lipsium memini te aliquando ad me misisse. In Scaligerum nihil vestram Academiam scripsisse poterone credere? Ego solus hic sum qui publicæ voce ausus sim *τοὶ μαχαρίτω* desistere, nam *ὁ μέγας* Thuanus iustissimam silentii causam habet: qui tamen unus omnium maxime & amavit virum admiratusque est, & nunc quoque fato functi memoriam religiose colit. Cæteri Leiolitis hunc respectum habuere, ut ipsorum in gratiam eum ne laudaret, quem ipsi quoque laude omni maiorem fateantur. Nos volumus, scirent omnes mortales, virtutis admiratione nihil nobis esse antiquius. Itaque etiam in libro, quem Regi Christianissimo dicabamus, iudicium nostrum de Scaligero extare volumus. Reperies, si facis tanti, in Notis ad Æneam, quem vetustissimum scriptorem a me recens editum accipe una cum Polybio, mi Rittershusi, & si me amas, quascunque hallucinationes meas deprehenderis, & stili festinantis *παρορματὰ* mecum *αὐτοφρονὶ θυμῷ* communica. Vale vir clarissime, & me ama. Lutet. Parisiorum. Non. Septemb. cııııcıx.

EPISTOLA CCCCCLXIII.

SCIPIONI GENTILI.

NVper cum istuc proficisceretur fratris tui *ἔμχαρίτης* filius, dedi ad te epistolum raptim exaratum. Accipe nunc istud non multo majus, nam ne nunc quidem major otii copia suppetit. Instar longioris epistolæ erit Polybius meus, quem tibi mitto *μημόσων φιλίας*. Non commendabo munus, nisi ab affectu mittentis; quem si spectas, ne verendum mihi non erit, ne parvum tibi videatur quod a voluntate maxima proficiscitur. Gratum tibi accidisse hoc quicquid est muneris, tunc serio cognoscam, cum meorum

Kkk

me

me errorum admonueris. Per ego te Deum immortalem oro, ut si tanti facis nostra, ut lectione tua illa digneris, diligenter omnia observes, quæ meliora posse fieri judicabis, & mecum, nisi grave est, tuas deinde notulas miniatulas communices. Sciunt amici & familiares mei, quam vera sit illa excusatio, qua sum usus in fine illius diatribæ, quæ est de interpretibus Polybii. Si dabit Dominus Jesus alteram editionem curare saltem Latinam, fidem meam omnes agnoscent. Prolegomenon prolixitatem noli accusare: noram Mæcenatis mei benignitatem & erga me facilitatem ac benevolentiam: cujus grande monumentum essem consecutus oblato hoc munere, si per religionem non sterisset. nam si pati potes semel apud amicum *καὶ ἄλλοι ἐμὲ*, proceribus nostris ea pars, qua Regem laudavimus, ita probata est, ut ad suscipiendum ejusdem argumenti Panegyricum & Cancellarius noster vir illustrissimus & omnes certatim me hortentur, qui debuerant potius regi auctores esse, ut jacturam rei familiaris, quam * accepimus, iret factum. Sed obstat id quod dixi. Itaque illo nos solabimur, virtutem amplam sibi ipsam esse mercedem. Vides quam familiariter tecum agam. fretus enim amore tuo sic cum absente loquor, ut si præsens esses. Vale. Lutet. Paris. Non. Sept. cix 15 cix.

EPISTOLA CCCCCLXIV.

FRIDERICO LINDENBROGIO.

Postquam Lutetia discessisti, neque quo esses profectus, neque ubi locorum ageres, scivi, neque quicquam omnino literarum a te accepi. ante paucos menses enim ex sunt mihi redditæ, quas superiore Aprili ad me dederas. Ut valde mihi illius tuæ epistolæ principium mirum sit visum. Sic enim scribis, quasi defatigatus tot literis ad me exarandis, quarum nullum responsum tuleris. Ego iterum tibi sancte & liquido juro, ut semel hinc abiisti, neque epistolam tuam mihi esse ullam allatam, ac ne salutem quidem unquam abs te nuntiatam, denique plane ignorasse me, quæ te haberent terræ, quidve consilij cepisses. Meministi enim accidisse casu nescio quo, ut ne de professione quidem tua prius quicquam cognoscerem,

rem, quam urbe excessisses. quod ego sic sum interpretatus, ut vel mea negotia, vel tua accusarem, per quæ factum esset, ut vale mihi dicere non posses. De animo quidem tuo in me nunquam dubitavi: qui conscius mihi sim, sedulo cavisse me semper, ne de meo posses dubitare. Itaq; gratæ mihi supra modum tuæ literæ fuerunt, quas longo intervallo tandem accepi. Scito, mi Friderice, semper in amore mutuo paria me tecum facturum. Pars probitatis est, me iudice; in suscepto semel amore præbere se constantem, quod ego faciam, οὐδὲ ὅτῳ ἄνθρωπῳ, dum terras colam. Ad Ἐπιτομή σου tua, quia jam serum est, & tuæ notæ jam, ut opinor, prodierunt, nihil respondebo. fecissem autem, si vel tantillum vacui temporis habuissem, Polybius, quem videbis, domus occupationibus tibi testimoniū dicit: etsi quoræ pars mei temporis est quam studia sibi vindicant: sed in hac urbe, ut scis, non aliter vivitur. Calignonij fratres te salutant. quum paucos menses apud me fuissent rogatu meo, hodie ex ædibus nostris discedebant, & in Delphinatum se conferebant. De viro clarissimo N. N. nihil te scripsisse miratus sum. ille per aliquot annos silet. tu de eo ne sile, & meis verbis ipsum saluta. Vale cruditissime vir. Lut. Paris. vi. Eid. Sept. c. 13 c. 14.

EPISTOLA CCCCCLXV.

PATRICIO JUNIO.

Quas ad me Kal. Augusti dedisti, superioribus diebus accepi. Cruditissime Juni: libros etiam accepi quibus epistolam tuam adjunxeras. Ago tibi & pro literis humanissime scriptis, & promissis libris grates gratissimas. Dicerem relaturum me, si putarem posset aliquid a me proficisci, quod cum tam excellentibus scriptis ulla ex parte posset comparari. Accedit difficultas vecturæ, quæ me absterret, ne mearum lucubratiuncularum aliquod *ἀντίδοτον* ad te mittam. Vereor enim, ne eveniat in meo fasciculo quod evenit in tuo, cujus vecturam æstimavit quatuor libris qui tradidit: quum minore pretio & Roma & Constantinopoli onera majora quotidie Lutetiam advehantur. Virum clarissimum parentem tuum in Scotiam esse profectum ex tuis didici. Deum oro, ut & reducem

Kkkk 2

illum

illum ad vos sistat *χαίροντες τοῖς χαίροντας*, & ut universæ domui vestræ magis magisque indies benedicat. De Strabone gratissimum est quod polliceris. Adhuc me alia studia habent: spero tamen brevi veteres curas in illum scriptorem me sub incudem revocaturū, sic auctas, ut novum opus possit videri. Sed hoc prius fieri non potest, quam dederit Deus Opt. Max. negotia quædam perficere, quæ me occupatum nunc habent. Tum ero tuæ promissionis memor, & te appellabo; qui etiam sedulo cavebo, ne collati beneficii te possit unquam pœnitere. Vale, Lutetiæ Parisiorum a. d. VI. Eid. Septemb. c10 13 c 19.

EPISTOLA CCCCCLXVI.

GOTHOFREDO JUNGERMANNO.

IAM exaraveram literas ad amicos per Germaniam mittendas, cum tuæ mihi sunt redditæ, optime & eruditissime Jungermanne. Quia nihil responsi acceperam ad postremas mearum, incredibilem in modum eram de te sollicitus. Ago Deo gratias immortales, quod melius tecum agitur, quam suspicabar. Eundem supplex oro, ut quod incepit in te, perficiat, & priores vires tibi reddat *ἐλκελήρας*. Mihi ægre erit, donec te plane convaluisse intellexero. neque enim medioeris est meus in te amor. quanquam etiamsi id nō esset, non poterā tamen literas amare, ut te non vehementer amarem, bono illarum natum. O illum diem videam, cum tu me beabis illo *εὐαγγελίῳ* de recuperatis pristinis viribus *ἐξ ἐλκελήρων*. Interim bono animo te esse jubeo: afflictorum non minus quam *καλῶς ἔχοντων* pater est, qui nuru cælum & terras temperat. ejus arcana providentia omnia accidunt quæ accidunt, & quod caput est, ita nobis expedire statuere debemus, quoties aliquid etiam *τῶν ἀποκρίτων* nobis evenit. Quod si vere Christiani sumus, ea demum vera sapientia est, velle quicquid Deus vult. Sed spero de te omnia laeta. In Harpocratone te versari gaudeo, & te hortor, ut & illum brevi edas. De locis propositis scribam alio tempore. nunc enim raptim ista exarabam, postquam omnes meas tradidissem, incertus cui traderem. Notas Lojolitæ in epistolam Nysseni a nobis editā vidi, & in-

& ingemū non eo loco esse me, ubi respondere possem libere. nam tacere malo, quam non vela pandere orationi. Evincerem istos nebulones, quicquid prætexant, λατρεύειν τῇ χηρῇ καὶ τῇ κη-
 πῆρτι. evincerem illum asinum calumniari scire, idque insulse, aliud nihil. pudorem denique illi aliquem expressissem, nisi plane depuduit. sed hæc alias pluribus. Vale corculum meum. Lutetiae Parisiorum v. Eid. Sept. c19 13 c 1x.

EPISTOLA CCCCCLXVII.

ANDREÆ SCHOTTO.

Qui per se futurus erat gratisimus, ὁ πολυμαθὴς & Miræus, eo
 ramentum gratior advenit, quia litteras a te, præstantiss. Schotte, mihi attulit. Egi Deo gratias, quod te præstet valentem, & quidem αἰετὰ ἀειπνέοντα. nam quod scribis, in eo te esse, ut Ciceronem juven-
 tuti commendes, & vel averfanti eum obtrudas, moriar, nisi is mihi longe fuit jucundissimus nuntius. amo enim illum scriptorem ἐκπαγλόν, & stultitiam eorum demirari satis nequeo, qui Latinam linguam & facundiam ab alio potius sibi putant esse querendam. Inter morbos ἐπιδημῶνς nostri sæculi hunc recenscamus licet. Quis igitur propositum tuum satis laudaverit? quis tam Marrucinus, qui παντοφύλλοβόλος εἶναι esse te dignissimum non pronuntiaverit? Ego si quid in literis video, videor mihi posse affirmare, vix potuisse a te, hac autoritate viro, aliquid institui Reip. litterariæ magis utile, imo magis necessarium. Perge igitur, mi Schotte, & pæne jam exulantem e scholis Marcum Tullium in pristinum siste locum. Civicam omnes tibi debere se fatebuntur, qui veræ eruditionis sunt studiosi; Themistij Orationes, quas doctiss. Miræus attulit, vidi, & summa cum voluptate legi. Bene meretur de Rep. litteraria, qui earum editionem parat. Sunt enim pulcherrimæ, elegantissimæ, lectu dignissimæ, & ἐν λόγῳ Themistio dignissimæ. Sed parum accuratius illas esse descriptas optarem, priusquam typographo tradantur. Sunt quippe in ijs mendæ non paucæ, quæ eruditissimum interpretem non fugerunt. Videbis quæ in illas adnotavimus ὁ δὲ πᾶσι, inter legendum. loca enim aliquot sanavi-
 mus,

vimus, in quibus, aut ipse fallor, quod potest fieri, aut ille doctissimus, & ut audio, reverendissimus tuus amicus, est deceptus. Sed vos judicabitis. mihi satis est, si animum meum vobis deditissimū fuero testatus. Vale, & me ama. Lutet. Paris. vii. Kalend. Decembr. cix 13 cix.

EPISTOLA CCCCCLXVIII.

THOMAE ERPENNI.

Vides, charissime Erpenni, quā sim datz fidei memor, qui prius te laceſſam, quam de tuo isthuc adventu fuerim factus certior: sed volui scires, non mediocriter esse me sollicitum de tua valetudine & rebus tuis. Simul significari volui tibi, me fasciculum ex Hollandia accepisse, in quo literæ erant quas tibi mitto. Inerat & liber, de quo non dubito quin ad te scribatur: Scito igitur non esse ausum me istum codicem prius ad te mittere, quam de tuis rebus omnia haberem comperta. Est enim liber ejusmodi quem periculo exponere temere equidem nolim. Servavi illum igitur, donec didicissem a te quid esset opus facto. Simul ac voluntatem tuam indicaveris, fiet uti voles. In eo libro manum Scaligeri & *μαργαρίτου μαργαρίτου* statim agnovi & amavi. Mea studia Arabica post tuum discessum frigent: jam enim in Bellarmini seria lectione occupamur & aliis curis. Scis quod genus hominum me cogat dare operam studiis Theologicis: illi nempe, de quibus sæpe me conquerentem audisti. Sed narro tibi: bene meriti sunt illi homines de me, atque adeo optime. Exegerunt ut B. suum legerem; invitum compulerunt: vix adhuc attigi, & tot monstra horrendorum inveni mendaciorum, ut operæ non pigeat. Sed hæc alias. Exspecto literas tuas. Vale, optime amicorum, Lutet. Paris. iiii. Kalend. Decemb. cix 13 cix. statim post acceptas literas, quas mitto. Nobilissimum Dominum de Plessi, & Dominum Trochoregium meis verbis salutes velim.

EPISTOLA CCCCCLXIX.

RICHARDO THOMSONI.

Gavisus sum non displicuisse tibi Polybium nostrum, quamquam

quam scio quid intersit amorem inter & iudicium. Vbi serio legeris quæ sunt a nobis profecta, invenies, scio, quæ reprehendas multa & gravia. Sed memineris in ea urbe illa scripsisse, ubi alia omnia mihi curanda potius sunt quam studia. Scit hoc Tomkys noster, qui aliquot jam menses apud nos agit: ille in patriam reversus tibi narrabit, quibus machinis, quam assidua opera, quam varijs artibus mecum ab iis agatur, qui traducere me ad alia castra conantur. Feci & facio quotidie omnia, ut me semel liberem: scit hoc quoque ille idem amicus noster, sed frustra. Itaque velim noli Theologiæ studiis cogor ἐνταλασβεῖν: quid proficiam scirent οἱ ἐξ ἐναντίας, si liberū mihi esset scripto persequi cogitationes meas. Nunc, quod unum superest, id facio assidue, ut quantum τὰ πῶν ἀνθρώπων ἐντολματα, πολλοὶ δὲ ἔνι τῆς ἀπωλείας, averser atque abominer, palam & alta voce quotidie in os declarem. Quid mihi ex ea res sit metuendum satis intelligo, & fungus sim si non videam. Sed nos dudum & nos & nostra omnia Deo Opt. Max. permisimus. Ille, spero, ἐν πᾶσι τοῖς πειρασμοῖς adorit, & adversus πάντα τὰ δυνά nos firmabit. De Polybii Commentario si quæris, ille vero jacet, & æternum jacebit, dum mihi cum purpurato viro maximo assidue de religione contentiones erunt. is est, qui omnibus in hoc regno literatis, ac nominatim τοῖς ἀμφὶ τῷ βιβλιοθήκῃ τῷ βασιλέως præest. Non puto majus extare hodie ingenium. Cum hoc viro assidue versans propter munus meum, assidue dimico. ἀλλ' ἴδω, γὰρ νοῶν τὰντα οὐκ ἔτιν κελύσας ἔχοντες. Quare post absolutā versionem Polybii, illa studia ne salutavi quidem πόρρωθεν, & omnino pessimo loco res studiorum sunt positz. Deus nos respiciat. τεινοχρόμεθα γὰρ ἐν σφοδρῇ λῆν. Vale. Lut. Paris. v. Kal. Jan. quas Kalendas opto tibi felicissimas, c13 13 c x.

EPISTOLA CCCCCLXX.

DANIELI HEINSIO.

ANgit me tuum hoc silentium, vir amicissime, & ut aliquando tandem id rumpas, te oro. Sextus præpe est mensis, ex quo nihil a te literarum accepi. novissimæ enim tuæ fuere, quas libro adjece-

ras

ras de vita & obitu magni herœis nostri. illas dico eximias orationes, quæ sunt a te publicatæ. Ex eo tempore & scripsi ad te non semel, & Polybii exemplar ad te misi, quod probe curatum fuisse e literis cognovi, quas doctiss. Rutgerius ad me misit. Quod non e tuis id potius didicerim, ea res facit, ut de tua valetudine non mediocriter sim sollicitus. quipræsertim sciam iter abs te fuisse susceptum, & eo confecto in patriam istam alteram tuam esse reversum. Omnino male me habet tuum silentium hoc tam diuturnum. cuius causam priusquam cognovero, non constitui longioribus epistolis *πράγματα* *τοὶ παρέχον*. Scripsi nonnulla ad *τὸν παλυμαθήσαντον* Rutgerium, quæ ipsum tibi fore communicaturum confido. Vale, & me constanter ama. Lut. Par. III. Non. Jan. c15 15 c x.

EPISTOLA CCCCCLXXI.

E I D E M.

Charissime virorum, Tu quidem imperare tibi potes, ut me silentio crucies tuo: ego vero non possum. Nam qui paucos antedies literas ad te dedi, qui binis ad Rutgerium scriptis de tuo silentio sum questus frustra; non possum tamen nobilissimum D. Legatum ad vos dimittere, quin hæc verba inter summas occupationes meas exarem. Si quid igitur me amas, fac de valetudine tua aliquid intelligam. nam sextus opinor hic mensis agitur, ex quo nihil a te literarum accepi. Ego cum alias epistolas ex illo tempore scripsi: tum unam qua significabam edi hic a Puteanis varia opuscula *ἡ μαχεῖται* herois nostri. Quæ potuere inveniri manu ejus scripta, placuit edere, ne vel perirent vel male publicarentur. Scimus isthic vos habere multa lectu dignissima, quæ vel ipsi edite, vel nobiscum communicare. Hoc præses Thuanus te mecum rogat. at scin quomodo? ut nihil magis obnixè queamus. Plura de nostro incepto, cum pluserit otii. Vale, & meis verbis, nisi grave est, saluta clariss. Baudium, & doctiss. Rutgerium. Lutetiz Parisiorum prid. Eid. Jan. c15 15 c x. Polybium te accepisse existimo. cupio tamen ex literis tuis hoc cognoscere.

EPISTO-

THOMAE ERPENNIO.

L111

Digitized by Google

Acceperam librum tuum in M. Tullium, & jam percurreram, cum postea litteræ mihi tuæ sunt redditæ. Utrumque mihi fuit gratisimum, & epistola & liber. Illa testis tuæ erga me benevolentia; hic tui in literis recti iudicii, & immensa cupiditatis bene merendi de literarum studiis & studiosa juventute. Maeste hoc animo, mi Schotte, dominus tibi det Nestoreos annos, ut & opera & exemplo reipubl. literariæ possis quam diutissimè prodesse. Sed noli existimare, te nostris desideriis satisfacturum, nisi tuis in Cicero-nem vigiliis seriam cohortationem adjeceris, qua probos adolescentes ad bonam mentem revoces. Vides enim, quam friget hodie, & quam parum vulgi palato sapiat ille admirandus scriptor. Te oro, incumbere in causam. gloriosum erit tibi, aliis cessantibus occupasse hanc palmam. Omnes quibus de meliore luto Titan præcordia finxit, laudibus te in cælum ferent. Ego eruditorum postremus, amore erga te inter primos, tuum triumphantis currum sequar *πᾶσις εὐφημίαις σε εὐλογῶ*. Nos per aliquot menses Suetonius habuit, quem inter gravissimas curas recensuimus, uti poteramus. Adjecimus in Grammaticos & c. notas. Mittam exemplar, si erit cui tradere queam. Vale, mi Schotte, Lut. Par. a. d. vi. Kal. April. cl. lxx.

EPISTOLA CCCCCLXXIV.

GOTHO FREDO JUNGERMANNO.

Etsi de studiis tuis omnia libenter de te cognosco, quid agas, quid pares: me tamen cura de tua valetudine multo magis afficit, atque adeo sollicitum habet. Video enim morbi magnitudinem ex iis, quæ scribis. etsi omnia jam melius habere spero. opto quidem certe, ut ita sit, Deumque oro supplex ut pristinam *εὐεξίαν* omnium corporis partium tibi per meritum Domini Iesu *ἡ μόνωτάτη Σωτηρία* restituat. magna me cura liberarit, qui hunc mihi nuncium attulerit. Tu interim charissime Jungermanne animum obdura: & æterni patris voluntati hic acquiesce, ut confidās non posse

posse tibi melius consuli, quam ab ipso aut jam consultum est, aut consuletur. Plura adderem in eam sententiam, nisi scirem veris consolationibus abunde tibi pectus esse instructum. De Harpocracione gratisimum fuit, quod narrabas. Opto quidem ut emendatior aliqua editio alicunde prodeat: quæ non potest gratior mihi aliunde accidere, quam a te profecta, sed malo valetudine tuam nunc cures quam literas. Erit, spero, tempus, cum corporis viribus recuperatis, & Harpocracionem & alia plura nobis dabis. Jam Deus Opt. Max. velit, ut te nobis servet, ad nominis sui gloriam & literarum utilitatem promovendam. *ἡτοιμασεν, ἡτοιμασεν*, Vale. Lutetiae Parisiorum x. Kal. April. cix. c. x.

EPISTOLA CCCCCLXXV.

T H O M A E E R P E N N I O,

Mirabar nihil me literarum a te accipere, & verēbar ne me per-
rissent, quibus de misso munere gratias egeram. Itaque sci-
pturus iterum eram, cum mihi tua epistola redditur, eo gratior mi-
hi quo prolixior, hoc est, amoris prolixioris testimonium. Rem
mihi gratisimam facis, charissime Erpenni, cum de tuis rebus &
studiis ea familiaritate mecum agis. Omnium amicitiae fructuum,
qui multi sunt & luculenti, hic mihi videtur esse vel suavisissimus,
habere qui cum consilia tua communices. Mihi vero longe fuit &
semper erit jucundissimum, qua in re tuum occupes ingenium ex
literis tuis cognoscere. Video autē te consilium quod multo ante
suscepisti, fortiter urgere, neque propositum mutare. Laudo con-
stantiam, & quantum possum te hortor, ut maneat in sententia,
neque ab illa te avelli ulla ratione sinas. Debes certo statuere, & a-
gna factum ut ad hoc genus literarum appelleres animum, facit fi-
dem operis successus, & illa ipsa quam ex his literis capis voluptas.
Nemo dubitat sanus rem esse omnium φιλομαθῶν votis expe-
tendam, ut ad linguæ Arabicæ illustrationem aliquis se accingat,
cujus opera τοῖς φιλόδοξοις possit esse usui & emolumento. Conji-
ce oculos in quameunque volueris Orbis Christiani partem; nemi-
nem invenies, qui in ijs literis eam viam sit ingressus, quæ sola ad

finem propositum perducere est idonea, de Christianis hominibus loquor, quorum nomina & conatus nobis innotuerunt. ὁ περισμέ-
 76 Scaliger nos simul & spem nostram destituit. Beduclus vir do-
 ctissimus ita lente procedit, & cursum studiorum cum tenuit, ut
 quid de eo sperare queamus, nesciam. Ille Germanus, qui tanto
 cum strepitu se commovet, σκίσην est ὀπανεσία, quod tu omnium
 optime nosti. Itali postquam in spem magnam nos crexissent, re-
 pente nos deseruerunt. Tu unus es omnium, qui futuri, volente
 Deo, ædificii fundamenta jecisti firma & solida. Noli spem nostrā
 fallere. neque dubita vel in patria vel alibi terrarum oblatum iri a-
 liquam occasionem, cum publica utilitate & tua, hæc nobilissima
 studia excolendi. deniq; Spartam ἔλαχες, πάνταν κόσμον, aderit Deus
 inceptis. Quod spem celeris reditus facis, beas me, atque utinam
 Dominus daret, non paucos menses, ut ais, sed plures annos una
 vitam posse degere. Spero te cum venies, intellecturum, quanti
 tuum nuperum munus fecerim. Etsi ita occupati vivimus, adeo
 vexati καὶ ὑπὸ ὀμωδύων καὶ ὑπὸ ὀπεροδύων, ut amici & familiares affir-
 ment in dies me canescere. Omnino propter multas causas acet-
 ba mihi vita est. Si una essemus, effunderem in sinum tuum quæ
 me angunt. Vnica spe sustentamur quam in Dei Opt. Max. bonita-
 te, benignitate, & clementia semper posui, & nunc cum maxime
 pono. Quæ scripsisti de voce Alcorani ٱلْحَنِىن lubens legi, neque
 adducor difficile, ut tibi assentiar. neque longe abest ٱلْحَنِىن ab
 ٱلْحَنِىن. In Latino Alcorano quædam de ea voce notata sunt, quæ
 puto ὡς ἔργα potius quam certa. Si quid isthic scripseris quod edi-
 tum velis, spero Lebeum votis nostris satisfacturum. Sed valde cu-
 perem de proverbii Arabicis te cogitare: nam in editione variorū
 Scaligeri libellorum qui hic cuduntur, constitui fidem tuam pari-
 ter & meam obstringere. Tuæ partes erunt; videre ne homo fal-
 sus jure dici queam. Opto scribas ad me, quam sæpissime facere
 poteris. Sunt in hac urbe qui de instauratione literarum serio co-
 gitent. poteram in eo negotio magnum locum obtinere, nisi ea
 causa obstarat quam nosti. Sed poterit fortasse fieri, ut tuis literis
 honestus

honestus sit in hac Academia locus. Verum hæc nondum parata sunt. Vale amicissime Erpenni, & bene rem gere. Lutet. Paris. VI. Eid. Apr. c10 10. Agam cum Lebeo de iis quæ desideras.

EPISTOLA CCCCCLXXVI.

DANIELI HEINSIO.

Postquam Polybium ad te misissem, præstantiss. Heinsi, quinque ipsi menses sunt lapsi, priusquam aliquid literarum a te acceperim. Non negabo mirum mihi esse visum istud longum adeo silentium. Erras enim profecto, si putas, literis tuis posse aliquid mihi accidere jucundius. Amo te & semper amavi medullitus, ex quo tuorum scriptorum gustum primum cepi, tum autem candor ingenij tui ita me delectat, ut solem ex recordatione mutui nostri amoris incredibilem quandam percipere voluptatem. quum præsertim Heinsi mei in mentem venire nequeat, ut non simul augusta magni Scaligeri species mentis meæ oculis sese offerat. juvat meminisse, quod ne te quidem oblitum puto, tanti herois auspiciis nostram amicitiam & primum coaluisse, & incrementa etiam postea accepisse. Quare vel hoc solo nomine certum apud me est in conjunctissimi fratris loco te mihi semper esse habendum, neque aliter de tuis studiis mihi fas esse judicare, quam ut ille vir divinus prævit. Hæc, mi dulcissime Heinsi, ratio est, cur soleat mihi expectatio tuarum longior molestiam asferre ὅτι τὴν τυχόντων. ipse si istic essem, dies totos tecum ponerem: nunc a te disjunctus, si occasiones suppeterent, quotidie ad te scriberem. Tu enim mihi jam Scaliger & Heinsius es. ὁ παῖς μου ταύτην. Polybium tibi non plane displicuisse miror: qui sciam quantis conflictatus doloribus & ἀμυχαιῶν fuerim, dum id opus habui præ manibus. Equidem ad commentariorum novum genus, audebo dicere, me comparaveram, & de eo incepto spem non mediocrem conceperam; nisi vis major ab ijs studiis me plane depulisset, & in diversissimo genere literarum omnem me operam meam, omnē industriam & omne tempus meum collocare compulisset. Itaque jacent Polybianæ μέντοι; de quibus post ejus auctoris editionem an semel aut iterū

cogitaverim, non satis scio. Nuper etiam a Typographo coactis Suetonianas animadvers., recensere, vix paucas nancisci horas potui, quas illi curæ impenderem. Nondum exeditio est absoluta, quæ si ad umbilicum fuerit perducta, mittam ad te unū exemplar: magis ad eo instituti tenendi causa, quam quod tuis oculis dignū opus censeam. etsi non pauca sane a nobis sunt adjecta. Ego vero quæ tibi pro tuis muneribus gratias agam? Horatium simul acceptum statim devoravi. Non possum verbis exprimere, quantæ voluptati mihi fuerit illa eruditissima dissertatio, qua τὰ ἀεισιτὰ tuo poëta ivisti affectum. per me quidem, τὸ ἐν ἡμῶν ἀληθὲς καί τι, neque ego is sum, qui meas sententias *κελεύεις δεῖν*, putem, quin potius scito ac tibi persuade, ὅτι ἀποὶ ἀπὸ διατὸς ἀεισιτῶν ἀμύνεται τὸ ἐν ἀληθείας. hanc ipse neque in magnæ & neque in parva sciens prodam unquam. Quæ de transpositionibus apud summos scriptores commissis primus observasti, lectoribus tuis conijciendum relinquent, quam multa a te nemini dum mortaliū observata possint sperare. Det tibi, vir exitiæ, Dominus Iesus & vitam longam & omnia vitæ ac studiorum necessaria subsidia ad illam ornandam Spartam, ἢ λελογχέναι σὲ γέθην certa res fidem facit. Accepi & tua poëmata, δῶρον τιμαλφέστατον, pro quo ingentes ago tibi gratias. Legi etiam quæ in Nonnum scripsisti. legi, & iudiciū probavi: ut de eruditione taceam, quæ in omnibus tuis scriptis admirabilem se prodit, Vale suaviss. amicorum & me ama. Lut. Paris. Kal. Maj. c10 10 c x.

Doluit nobis, quod ad editionem libellorum & epistolarum J. Scaligeri nihil conferre vo'ueris. Ipse scripsit olim ad me, sibi consilium esse edere aliquando disputationem de re nummaria. aut mitte, aut ede. Hoc ego per omnia amicis iura a te peto. Poëmata si miseris cum tua præfatione, curabuntur: sed habenda fuerit loci ratio.

EPISTOLA CCCCCLXXVII.

JOANNI MEVSIO.

Bonorum amicitias debere esse æternas, scitum est τῶν πάλαι σφῶν.

φῶν. Mihi tecum, vir doctissime, a multis annis amicitia est instituta, quam cupio perennem manere: & te idem quoque non nolle singularis tua mihi spondet virtus. Eo magis sum equidem admiratus, te, postquam isthuc rediisti, nihil quicquam literarum ad nos misisse. certe nullas ipsi accepimus. quod non excusandi mei causa dico; qui in eadem culpa versor, sed quia revera ita est. Ego sedulo omnia de te percontari non desino: qui etiam Deum oro obsecroque, ut te servet incolumem, & omni bonorum genere cumulet. Quod si aliquam mei rationem tibi esse habendam putes, opto de tuis rebus & studiis ex literis tuis cognoscere; quid edideris, postquam domum es reversus, quid mox, quid postea sis editurus. Equidem Glossarium *μαξιοβαρβαρον* tuum quamprimum a te publicari vehementissime cupio. deinde quaecunque habes, quae ad Tacticos scriptores pertinent. Sed non est mei pudoris, leges tuis studiis ponere. Vale, & me ama. Lutetiae Parisiorum, Kal. Maj., c1515 c x.

EPISTOLA CCCCCLXXVIII.

P E T R O C Y N A E O.

Du est, vir eruditissime, ex quo tuum mihi nomen innotuit, & singularis doctrina *καὶ τῆς Ελληνικῆς παιδείας ἀρετῆς ἐμπειρία*. Nam quum aliquot Graeca tua epigrammata in oculos meos incurrissent, advertit me singularis elegantia & puritas dictionis, ut non ante quiescerem, quam de te & tuis studiis eos, qui isthinc veniebant, sedulo essem percontatus. Omnes ea narrabant, quae me facile tibi conciliarent. neque enim dubitabam, ut sermones eorum erant, praeclarum aliquid in literis esse ab hac indole tua sperandum. Itaque ut primum in manus meas liber tuus pervenit, quæ muneri ipse misisti, dici nequit, quanta cupiditate ejus lectionem inchoaverim, inchoatam absolverim: cupiebam enim mirifice cognoscere, ecquid falsus judicii fuisset, an conjecturam animi mei exitus comprobaret. Non diu anceps fui. ipse titulus operis tui ad majora etiam speranda me statim erexit. Nam versus facere, libros veterum interpretari, aut simile quid praestare (quae hodie

hodie juventutis studiosa solent esse specimina,) longe minus est, quam de magni nominis vate sedere iudicem, & quæ alii in eo miracula, culpas meras esse rationibus evincere. Plane rem magnam ausus es, mi Cunnæ: qui si efficere quod institueras, non potuisses, vel egregiæ tamē voluntatis causa & exempli, omni laude dignus eras futurus. Nunc, re adeo feliciter gesta, quæ mereris encomia? quas εὐφημίας eorum, qui tam, eruditum scriptum cum fructu suo legent? in his ego nomen profiteor meum: qui ingenue profiteor, a tuorum lectione & meliorem me discessisse & doctiorem. Perge quo cœpisti pede: & magnum Scaligerum pro tua virili rediviui nobis præsta. nam illius te secutum esse iudicium & exemplum non ambigo. Vale. Lut. Paris. Kal. Maj. c1610 ex.

EPISTOLA CCCCCLXXIX.

JOANNI MEURSI O.

Cum ante dies fere tredecim literas ad meos isthic amicos darē, a quibus acceperam, etsi nullæ mihi fuerant a te redditæ, non abstinui tamen, quin aliquid ad te exararē, saltem ut constaret tibi de mea in amore tui constantia. Iisdem literis te hortabar, ut Glossarium μὲζοβάριον, quod sciebam a te parari, ederes in vulgus, & nos tanto munere beares. Accidit post tertium quartumve diem, ut e nundinis Francofurdiensibus qui revertebantur, non spem tui libri, sed rem in hanc urbem afferrent. quod ubi rescivi, nihil habui antiquius, quam ut unum mihi exemplar compararem; atq; illud statim etiā inter gravissimas & toto genere diversas curas devorarem. Vix me voti mei compotem feceram, cum illustri legatus, Dominus Mylius, jam prope ad reditum accinctus, misit ad me tuum luculentissimum, clarissime Meursi, munus. pro quo gratias & habeo & ago tibi immortales. Satis erat, quod me, ut τῶν πολλῶν ἕνα, cum cæteris omnibus literarum studiosis, æterno devinxeras beneficio, editione tam præclari operis. Sed hoc parū tibi visum, nisi publicæ obligationi adjicerēs & privatam. Dabo operam, οὐδέ ποτε, ne ingratus moriar. & jam cœpta novam Suetonii editionem cum Animadversionibus nostris. Volui tradere, aliquot

aliquot-exemplaria venerando Utenbogardo : sed nondum extrema manus erat libro imposita , licet Francofurtum fuerit delatus. Habebis, spero, brevi. Scito autem incredibili voluptate me esse affectum, quando vidi voces Ecclesiasticas a te esse & collectas & expositas. Vtinam de hujusmodi rebus tecum possem colloqui. Sed de his alias. Deuste servet. Vale. scripsi raptim, Lutetiæ Paris. Eid. Majas, c13 13 c x.

EPISTOLA CCCCCLXXX.

CORNELIO VANDERMYLE.

Monsieur: Celui qui vous rendra la presente est un mien amy. homme docte, fils d'un Conseillier de Tolouse grand personnage. icelui allant voir vostre pais, a desiré avoir acces aux gens d'honneur par ma recommandation. C'est pourquoy je lui ay donné ce mot de lettre, pour vous prier que vel meo nomine amicitia tua dignum ipsum judices. Spondeo, fore nunquam, ut te humanitatis tuæ poeniteat. Isti tibi narrabit & publicum rerum hic statû, & meum etiam privatim, si facis tanti, ut scire velis. Ego post obitum optimi Principum, Mæcenatis mei indulgentissimi, moerendi & lugendi finem nullum facio. Deum immortalem, in quæ tempora incidimus! Princeps mortalium clementissimus, optimus, tanto scelere potuit perimi? vix præ dolore sum apud me. Oro venerorque Deum Opt. Max. ut auctores immanitatis hujus malos male perire velit faxitque. Je le supplie aussi qu'il veuille garder les gens de bien, & vous, Monsieur, particulièrement, a qui je suis, & serai toute ma vie,

Monsieur.

Vostre humble & affectionné serviteur

CASABON.

A Grigni pres Paris ce xxvii. May. c13 13 c x.
Avec vostre permission, je salucrey icy Monsieur Utenbogard, auquel j'escrivis il y a cinq jours, & baillay les lettres a Monsieur Arsen.

M m m m

EPISTO

Tarditatem responsi hujus, doctissime Salmasi, excusabunt apud te partim occupationes meæ, partim si quando vacabam, tabellarii inopia. Nam Gilbertus noster, ut scis, longe cubat. neq; occurrebat temere alius, qui id oneris in se reciperet. Ita evenit, ut qui tunc siluerim, cum minus tristis eram, nunc cogar inter gravissimos animi cruciatus te compellare. Causa infandi doloris mei est parricidium nuper admissum in sacro capite. ô scelus! ô technas diaboli! ô maculam nomini Gallico inustam! Adcoꝛe ^{ἐπὶ τοῦ καλὰ}, ut reperiri potuerit tantæ immanitatis homo aut monstrum potius hominis, qui tanti parricidii crimine sese impiaret? En mi Salmasi, in quæ tempora devenerimus: maximus Principum qui terras colunt, a vilissimo & nequisimo bipedum est terris erreptus. Patria infelix quantam acceperit plagā, omnes intelligunt, mœrent omnes boni, ego hoc amplius Mæcenatem amisi, herum amisi, cujus benignitatem, indulgentiam & comitatem adversum me satis prædicare, ne si maxime quidē velim, quæā. Itaq; angor, mi Salmasi, atque animi vehementer crucior. Te quoque non dissimili dolore affici, nullus dubito. Gemunt in urbe omnes ordines, omnis ætas, omnis domus. nemo tam rudis est rerum, quin acceptæ calamitatis magnitudinem sentiat. Aderit tamen, spero, Dominus, & labantem patriam præsidio suo fulciet. magnum benignitatis divinæ pignus habemus, cum omnes principes & procures ad salutem regni procurandam videmus consentire. Omnino ^{ὅτι τὸ καλὸν ἐγένετο αὐτῇ}, respondeant modo posteriora primis, quod & futurum confidimus, Deo propitio. De erudita epistola quam a te accepi, noli expectare, ut gratias tibi agam. publice id libentius faciam: si tamen dabit Deus aliquid amplius edere. nam status meus nunc quidem incertissimus est, sed Deo me totum permitto. qui te servet, doctissime & amicissime Salmasi, Patri tuo multam a me salutem. Lutetix Parisiorum. Kalend. Jun. c1515 ex.

EPISTO-

EPISTOLA CCCCCLXXXII.

DANIELI HEINSIO.

Qui hæc tibi reddidit, præstantiss. Heinsi, amicus meus quum sit, venire istuc sine meis ad te noluit. Existimat enim posse me illi ad tuam amicitiam fores aperire: atque adeo me, ut id facerem, opere magno oravit. Non utar longis ambagibus, illud serio tibi confirmabo, dignum esse tua & omnium eruditorum amicitia: qui amplissimo patre prognatus eruditionem tanti facit, tantum amat, ut notitia virorum doctorum nihil habeat vel optatius vel charius. Iste propter merita in rempublicâ literariam tua ita colit, ut nihil supra. Quare non dubitabis, si quid mihi tribuis, tua dignum esse amicitia. Ex eo intelliges, quam nunc afflictus sit meus status; qui Mæcenatē amisit, cui parē nullum unquā sum habiturus. Itaq; mi Heinsi, occiderunt omnes mihi candidi soles: neq; aliud mihi restat, nisi ut squalidus & *φαιδ' ἀμφιερνός* mei optimi, clementissimi & indulgentissimi Mæcenatis mortē lugeam. Lugebo certe & mœrebo tanti Principis casum, dū terras colā. omnino par scelus nunquam est editum. Cæterum arcana Dei scrutari desino. Vale & me ama. ac brevi exspecta editionem libellorum & *μαχαίρης* sermonis. Gryniaci. a.d. vi. Kal. Jun. ciro 15 c x. Clariss. viros, D. Baudium, Bertium, Scriverium, & Rutgersium, & Cunæum meis verbis salutes velim. Mittam brevi ad omnes exemplaria libri Scalgeri, Optotetiam scire, uti valeat & quid agat clarissimus & longe doctissimus D. Vulcanius: cui salutem meis verbis nunties velim. In hoc secessu scito comitem te adesse mihi: attuli enim inter paucos libros Horarium tuum. quem, id est, quæ in eum scripisti, ego & Josias Mercerus Joh. F. vir maximus, magna cum admiratione doctrinæ tuæ legimus, relegimus.

EPISTOLA CCCCCLXXXIII.

ISAACO CHABANO.

Non male nuper cum ad te scripsi operam posui: videor commovisse te & diligentiam tuam excitasse. hoc mihi testata est tua epistola, & Latine scripta & non invenuste. gaudeo tibi grata

Mmm 2 esse

esse mea officia. Quite complectar charitate patris, video lubens te mihi præstare officium filii. Scit ὁ καρδιογνώστης Θεὸς ὅσα ἐμοὶ χάριμαί ὁ ὑπόθεσις γίνεται ἢ σὴ περισκοπή. Ἐπιθυμῶ γὰρ ἐπιθυμίᾳ μεγίστη καὶ σὴ καὶ τὸν ἐμὸν Ιωάννην καὶ τῇ πατρὶς τοῦ Θεοῦ εὐσεβείᾳ καὶ παντοδαπῇ παιδείᾳ ἐν τοῖς ὁμήλῃσι μαθεύειν. τί γὰρ ἐν τοῖς ἀνθρώπινοις θεοσεβείας σεβασμιώτατον; τί σοφίας καὶ πολυμαθείας ποιητότερον; ἔχ. ὅπως ὅπως εἴτις ἐπὶ τῶν ἀγνείᾳ, φόβῳ κυρίου; καὶ τῇ μαθηματικῇ γνώσει ἐπίσημος εἴη, τῷτον καὶ οἱ λαοὶ δακτυλοδεικτῆσι, καὶ ἐρχόμενοι ἀπὸ αὐτοῦ Θεοῦ ὡς εισορόωσι. τὸ δὲ μέγιστον, μισθὸς βέβαιος ἐν ἕρῃ τοῖς ἐν καλῶς βιωσαμένοις. Sed hæc obiter. Vnum est quod te volo, mi Isaac. Non clam me est, multos isthic multa de me garrire, & amicos & inimicos. Scis quid intelligam. Volo tibi sit persuasum, cum esse me qui sermonibus imperitorum non movear, constat mihi facti mei ratio. Testor Deum immortalem, nulla me levitate ad has cogitationes impelli. Vna est, sola est, μοναχῆτι inquam est veritas, cujus studio ducor; hoc exitus, volente & faciente Deo, certo probabit. res ipsa pudorem incutiet temere garrientibus, hominibus imperitisimis earum rerum, de quibus loquuntur. Hoc unum peto ate, ut cum erit occasio, affirmes, tibi satis exploratum esse, τὰ χρίσθαι καὶ κοσμιεῖν nihil apud me valere, valere veritatem. Cui det Dominus Jesus litare. Vale. Gryniaci, vi. Kal. Jun. cix c x. Vide ut libri quos peto & inveniantur in museo, & contra pluviam muniantur. Epistolas sepositas obsignabis, & reddes illi qui veniet quaesitum. ex sunt sex.

EPISTOLA CCCCCLXXXIV.

JACOBO AVGVSTO THVANO.

Illustissime Domine, quid responsum sit a Regina ad petitionem Regis magnæ Britanniae, nonte, credo, latet. Manebo hic volente ejus Majestate quamdiu eadem ipsi manebit sententia. Nam si exoriatur occasio, cur mea opera isthic desideretur, simulac Augustissimæ Reginae jussu id mihi fuerit significatum, fidem quam discedens dedi Θεὸς διδοίτω praestabo, & me subditum fidelem veracemque & patriæ amantem civem probabo. Utinam vero ea deinceps

ceps tempora existant, ut de promovendis literarum studiis tibi, Præses amplissime, & illustrissimo Cardinali Perroniõ liceat cogitare. quod si futurum est, vestris ego votis pro mea virili conabor respondere. Interim quo loco meæ isthic fortunæ sint futuræ, in tua & ejusdem Præfulis præstantissimi manu est. Audio Reginam jussisse, ut regia liberalitate etiam absens fruam. De bibliotheca quid sit tantisper faciendum, vos statuite. Ego illam hætenus fide integerrima curavi, neque quum huc veni vel literulam unam inde abstuli. Certus sum Isaacum Chabanæum meum *ἀδελφόν* postquam ego sum profectus, pari fide esse usum. At in restitendis tibi libris, quos e bibliotheca tua habui, memoria me lapsum scio, & quosdam reliquisse inter meos quos jussi inquiri, & tibi reddi. Amo equidem libros ut si quis alius, sed magis fidei & integritatis opinionem. Deum veneror, Præses amplissime, ut te servet. Vale. Lond. v. Kal. Jun. c15 15 c x. Scripsi nuper quo in te esset affectu Rex hic optimus & bonorum amantiſſimus.

EPISTOLA CCCCCLXXXV.

DANIELI HEINSIO.

ITa vivam, suavissime amicorum, ut benignitatem naturæ tuæ sum admiratus, quando literas legerem, quas ad me scripsisti post funestum de morte magni regis nostri nuntium acceptum. Ita enim in illis tui erga me amoris vehementia, tua de me & meis sollicitudo sese prodebat, ut etiam inter dolores meos gaudium ex ea non mediocre viderer mihi capere. cepisse enim non audeo dicere: qui post illud teterrimum parricidium dolendi, gemendi, flendi nullum finem facio. Nam quis luctui mederetur amisso Mæcenate, sed privatam causam omitto, Rege amisso, cui nescio an ulla ætas ventura similem unquam sit visura? Non si omnia maxima ingenia concurrerent, & vires suas experirentur in laudando eo Principe; ad veram tamen & debitam laudationem exprimendam non suffecerint. Fateantur hoc omnes, qui viderunt, necesse est; nos utique qui tot annos illo Mæcenate usi sumus, aliter neque sentire neque loqui possumus. Et est tamen inventus parricida tantæ im-

M m m m 3

manita-

manitatis, qui patrem patriæ perimere sustineret ? o tempora ! o mores ! Quod maxime doleo, illud est, tanti Regis mortem non vindicari ut par erat. Scitur, quorum doctrina fatalis illi fuerit : scitur, quorum consiliis Reges & Principes occidi soleant ; scitur quid in posterum ab eodem genere hominum sit expectandum : & stertimus tamen, neque ut par erat excitamur. angor animi, & plus quam exprimere verbis queam, mens mihi cruciatur. neque vero putes meæ salutis & fortunarum mearum respectum me habere. non illud est quod me sollicitat, & noctes insomnes cogit agere. sed publica moveor calamitate, & metu ac sollicitudine pro domo regia, quæ si cui vita sua charior non est, illum ego bonum civem nunquam habebo. Sciro autem a fuisse me urbe, quando horrendus ille casus accidit : qui ubi primum rem cognovi, (cognovi autem post paucas horas) non adeo de uxoris charissimæ & liberorum salute fui sollicitus, ut non mens tota in cogitatione de Rege occuparetur. Veni mox in urbem, ut quicquid bonis futurum esset, fors illorum mihi cum ipsis esset communis. Inveni sic pacata & tranquilla omnia, ut nulla videretur accidisse mutatio. miratus sum rerum faciem. quæ ex eo tempore semper duravit eadem. Credo æternum numen peccatis nostris offensum, quod unicum habebamus præsidium, & rei publicæ fundamentum ; auferre nobis voluisse, ut ea spe destituti de emendatione vitæ serio cogitemus, sine qua illius auxilium frustra speravimus. Cæterum an mansura sint hæc alcyonia, scit unus Deus, qui solus præstare potest. *επειὶ τὰ ἐνδομυχαῖα καὶ σκοπῶν, εἰπεῖν πάρα, ἔρρει τὰ χαλὰ ὁ μέγας Ἐρρίκῳ ἀπέσπασα.* Verum ista omittamus *χαίαν χνύμενοι κῆρ*, certe enim fata viam invenient. Suetonius ægre tandem est absolutus : qui proflare nudius tertius hic tantum cœpit, absoluta est & opusculorum Scaligeri *ἔμπεδα* editio. restat sola præfatio : quam nos ante biduum aut triduum orsi, abripiente animi dolore *ῥῆνον ἐν στήθεσιν*, non ad amicum præfationem. Videbis & fortasse dolebis non fuisse mihi plenam libertatem invehendi in sicarios, zelotas, parricidas aut parricidarum magistros. Ego possum Dei gratia omnia

omnia pericula contemnere pro veritate & salute publica : sed amicis parendum, qui libertatem meam subinde castigant. Ea præfatione edita, habebis simul volente Deo & Suetonium & Ὁ μαχέτης, cum exemplaribus, quæ amicis istis promissimus: Tu qui omnes nosti, atque in primis Cl. V. Grotium meis verbis salutabis, nisi grave est, & meum illis dolorem ἀφαιτον, & ἀπαρηγόρητον significabis. Habetis & vos quod doleatis, amico tanto, tam fideli, tam potente amisso. Vale τὸ μὲν μέλημα. Lut. Paris. a. d. vii. Kal. Jul. cio dcc x. Amicis promissa exemplaria mittam, cum tua tibi hoc volo illis meo nomine significes.

EPISTOLA CCCCCLXXXVI.

JACOBO AUGUSTO THYANO.

Absoluta est tandem, Præses amplissime, variorum editio opusculorum Musægetæ quondam nostri, Josephi Scaligeri, tuo cum primis hortatu atque impulsu, ante annum ferme ipsum & suscepta & inchoata. Quæ editio, quum uno atque altero ab hinc mense a typographo ad umbilicum esset perducta; neque illius publicationem quicquam aliud jam moraretur, nisi ut, quemadmodum initio fueram pollicitus, de proposito auctoris quando ista exarabat, & nostro edentium consilio, scitu necessaria quædam in operis vestibulo exponerem: ea repente calamitas intervenit, Sole Galliarum ex inopinato occumbente, quæ omnes γνησίως Gallos in mœrorem nulla dicendi copia enarrabilem, & luctum ἀπαρηγόρητον coniecit: mihi vero non solum de manibus calamum excuslit, & studiorum meorum tenorem protinus abruptit; sed & mentem malo externatam confudit, vitamq; adeo ipsam acerbam mihi reddidit atque ingratam. Meritisime id quidem: nam si toto hoc amplissimo regno nemo unus est repertus, vel mediocri saltem pietatis humanitatisve sensu, & civilis officii intelligentia præditus, qui nuperi parricidii nuntium sine lamentabili comploratione acciperet: si finitimi omnes populi, si multi etiam longis terrarum spatiis divisi; si omnes tota Europa Principes, tanto casu non secus ac fulminis repentini ictu stupefacti ingemuerunt, & doloris

doloris ingentis sui significationem dederunt: quid nobis animi esse debet, quibus Regis incomparabilis augustissimam majestatem pari humanitate conditam, mentem divinam, coeleste ingenium, & alias animi corporisque dotes sine exemplo maximas propius nosse ac venerari, numinis immortalis beneficio contigit? qui bonitatem ipsius, liberalitatem, & in suos indulgentiam, non ex aliorum sermonibus, sed propria tot annorum experientia notam habemus? qui semper a Deo non fictis votis, verum affectus sinceri precibus petere soliti fuimus, ut vel de nostris annis illi vellet augere? Sed ut privatas doloris mei causas omittam, impium in patriam & Gallici nominis hostem esse juratissimum oportet, quem publice acceptum damnum in unius illius sacri capitis amissione non commoveat, non squallore luctuque afficiat. Amisimus enim, amisimus, & quidem terribilissimo parricidio, (heu seculi infamiam!) amisimus inquam Christianissimum Regem nostrum Henricum Magnum, Principem Principum, Europæ decus, Patrem patriæ, bello invictissimum, pacis amantissimum: prorsus ad Homerice perfecti regis ideam, Ἀμφοτέρων βασιλῆ ἀγαθόν, καὶ τὸν τ' ἀρχιμήδω, scientia bellandi, vel Julio Cæsari parem; arte & peritia regendæ Reipublicæ, vel Augusto: clementia facilitateque ignoscendi & felicitate perficendi destinata, omnibus omnium seculorum Principibus aut parem, aut superiorem, Et potuit tamen inveniri, qui talem tantumque Principem, in quo salus communis nitebatur, in quo tranquillitatis & quietis in Europa spes prudentibus præcipue vertebatur, violare scelestus sustineret? potuit inveniri, qui omnia divina humanaque jura sceleris nova & inaudita immanitate polluens, nefario se patriæ parricidio obstringeret? potuit unius (si tamen unius) perditissimi Alastoris mens perversa tantum, tam inexpiabile ἄγος concipere: nec solum mens concipere, sed etiam (proh dolor! horresco referens;) manus conscelerata exsequi? o prodigium, non hominem! o furiam! Cujus vitæ Mars ipse poetis ἄλυσσας ἀλλοτρίων & inconstans dictus, in belli campo, ubi ferro cernebatur, constantissime semper pepercerat; huic illa

illa Erinnyes in alta pace non pepercit: & cui tot centena hominum millia vitam debebant, pro quo integri exercitus, urbes integræ, populi Galliarum universi mortem alacri animo oppetiissent, is manu vilissimi bipedum & deploratissimi vitæ amisit. Illud os augustum, illud sacrum caput, per tot bella, tot conspirationes, tot insidias frustra appetitum, unius propudii perfidia atque audacia lucis usura cassum jacet. Ille magnus bellator, ille magnanimus victor, ille hostium suorum triumphator, inter tubarum clangores, perdentium ac persequentium clamores, telorum & gladiatorum fragores, terrificos tormentorum boatus, semper impavidus, semper securus & tutus; in media civitate fidelissima, amantissima, in publica omnium lætitia, inter gratulantium voces, clandestina unius molitione, spiritu privatus, & mortalium oculis est ereptus, nescio an aliquid simile visuris. Deum immortalem, ἐξ ὅλων αἰσ ὅλα! quod gaudium quanto mœrore est mutatum! In hanc cogitationem defixo mihi subiit interdum veterem magni viri querelam usurpare: ὦ τλῆμον ἀρετῇ, λόγῳ ἢ ἡδονῇ, ὅτι ἐργον quid enim profuit optimo Principum funditus everfam patriam servasse, ut esset qui ipsum perderet? Sed non ita est: nam ut de præmiis apud Deum repositis nihil nunc dicam; vitam quidem istam caducam, quæ usu non mancupo mortalibus possidetur, quamque paullo post Rex, etiam si nulla vis esset adhibita, fuit positurus, parricida Tartareus potuit illi eripere: at gloriam virtute rebusque gestis partam, per quam magni viri fiunt immortales, adeo non ademit, ac ne imminuit quidem, ut cumulationem, certe illustriorem reddiderit. Hic enim tantus omnium gentium & nationum in illius obitu deplorando consensus, quid aliud est, nisi gravissimum testimonium, non gratia aut metu sed iudicio expressum, ejus opinionis, quam universus pene dixerim Orbis terrarum de virtute ipsius admirabili habuit? Jam subditorum amor, quo nihil magno Principi gloriosius, in morte Regis stupendus & vix credendus apparuit. Quod in nullius unquam Principis funere legimus accidisse, id vidimus in hac regia civitate evenisse, de alijs per provincias urbibus

N n n

certa

certa fama accepimus. Simulac de Rege palam factum est, non solum omnis sexus, ætas, cōditio, dignitas, parenti communi planctu, lamentis & pio quodam furore in Strygium parricidam parēntavit: verum etiā, cœti tonitru ejusdam fragore subito ac vehemente edito, alii repente concidere, alii statim exanimari, vel in morbos incidere, quibus mox sunt exstincti: quidam stupere vivi, qui vix tandem, aut ne vix quidem ad se redierunt. Quid multa? populi per universam Galliam in hujus morte vocem illam mirifici affectus mutato nomine repetere sunt auditi, qua olim ante tot secula ipsius progenitorem Robertum, Regem sapientissimū Hugonis Capeti F. mortuum, (ita veteres auctores scribunt) fuerant persecuti. HENRICO IMPERANTE ET REGENTE SECURE VIXIMVS, NEMINEM TIMVIMVS; PATRI PIO, PATRI SENATUS, PATRI OMNIUM BONORUM, FELIX ANIMÆ SALUS, FELIX AD SUPERNA ADSCENSUS, FELIX CUM CHRISTO REGE REGUM PER SÆCULA COHABITATIO. Qui sic desideratur amissus, hunc vivū fuisse amorē & delicias suorū, quis non intelligit? Vivit igitur Henricus Magnus, optim⁹ Rex noster, in animis & grata recordatione suorū subditorum, quam nulla unquam oblivio obscurabit. Vivit, æternumque vivet semper florens, semper recensillius ingens gloria, in memoria hominum & seculi hujus & omnium post futurorum; qui præclara ipsius facta, in tuis, præstantissime Thuane, Historiis incertum fide an facundia majore descripta magno cum stupore sunt lecturi. Nemo itaque optimum Regem, quasi male cum ipso esset actum, lugeat: qui & in cœlis nunc, ut speramus, alterius vitæ gaudia delibans, meliorem sui parte beatus vivit, & in terris quoque licet Orbi Christiano & Gallorum Reip. ac suis parum, sibi tamen & gloriæ suæ satis vixit. Non enim annorum numero nec spatio ætatis præstantium virorum & Principum vita terminanda; sed laude, fama, & perpetuæ posteritatis immortalitate. Quin potius Christianorum Principum deplorandam hodie conditionem miseremur. Nam cujus illorum erit jam vita secuta? postquam utique in tempora vivi pervenimus ejusmodi monstrorum feracia;

quæ

quæ eadem Regum, & quidem Regum Christianissimorum, in parte pietatis exquisitissimæ, & Deo, per quem regnant Reges, acceptissimæ, sibi persuadent esse ponendam. Fuit videlicet illud olim tempus; cum omnes sine exceptione Christiani, non propter pœnæ metum, sed propter conscientiam, Principibus etiam malis, etiam paganis, aut hæreticis & impiis, atque adeo Ecclesiæ Dei hostibus, patendum esse credebant: cum Reges, quorum nomen apud omnes gentes, etiam melioris cultus rudes, aut feras, & Deum nescientes, semper fuit sanctissimum, eo fidelius a cunctis Christianis colebantur, quo verior & melior gentium superstitionibus religio est Christiana: cum dominantium unica, secundum pietatem, Reipub. basis & firmissimum esse fundamentum, inconcussa & æternis fide cuncti doctrinam Christi profitentes habebant persuasissimum. Quondam igitur, cum Neronæ, Domitiani, Severi, Decii, Gallieni, Diocletiani, (at quæ bone Deus pestes humani generis!) in Ecclesiæ greges quasitissimis suppliciis sæviendo, orbem terrarum sanguine piorum inundarent, martyribus cælos complerent, Christianorum repertus nemo, qui verbo, nedum re aut ferro, imperatorem suum lædere saltem cogitaret. Nunc quam sit temporum ratio mutata, duorum Regum, [ne alios commemorem,] & re & nomine Christianissimorum, simili fere eadē peremtorum, funestissima & tristissima docent exempla. Sed nihil agunt Deo atque hominibus exosi parricidæ: nescit enim mori Christianissimus Rex Francorum, quem lex Regni perpetua atque sanctissima facit immortalem. Regnum quoque ipsum commoveri, concuti, impelli ad ruinam potest: sed ea demum lege, ut per hanc agitationem firmitus in sua sede stabiliatur. Quis non putabat extincto Henrico III. unā cum Rege dominationis regis formam, & universum hoc imperium a fundamentis esse convulsū, nunquam postea instaurandum? At vidimus ipsi postea auspiciis, ductu, atque virtute Henrici IV. Regis prudentissimi, præter omnē spem omnia in integrum restituta: vidimus regnum quod putabatur nullum futurum, velut deposito senio ætati meliori reddi-

tum: videmus leges patrias, quæ æternum sopitæ credebantur, vires paulatim recipere, ac tandem robur suum obtinere: vidimus denique, ubi ad concordiam mentes hominum sunt revocatz, otii & publicæ tranquillitatis amorem tam altis regnante optimo Rege nostro in omnium animis radices agere, ut ne illo quidem sublato, quicquam sit turbatum. Quis credidisset tantam in regno mutationem sine ulla ipsius mutatione, atque adeo sine ullo plane strepitu, nisi quem lamentantes edebant, posse contingere? Sed affuit nimirû, amplissime Thuane, hujus potentissimi regni auctor & conservator Deus Opt. Max. affuit oportuno tempore salutaris filius dextra, & porro semper, ut confidimus, aderit. Ille regnum & regiam domum, quæ salva salvi sumus, quæ inclinata salutem neque speramus neque optamus, pro sua infinita benignitate, & benevolentia in hanc gentem, tot insignibus argumentis declarata, tutam præstabit. Ille Christianissimum Regem nostrum Ludovicum XIII. & gloriosissimam Reginam Mariam Filii imperium singulari prudentia nunc administrantem, cœlesti Angelorum suorum præsidio teget, ac Spiritu suo *ἡγεμονικῶ* consilia ipsorum reget. Hoc optamus, hoc speramus, hoc dies noctesque a Domino nostro Jesu Christo postulamus atque contendimus. Maneat adamante fixa hæc Principum, & regni Procerum cum Ordine amplissimo sanctissima concordia: quæ in ipso articulo temporis necessarij instinctu quodam repentino sancita, hanc sine numine profecto; inter pulcerrima fidei & prudentissimæ sollertiaz exempla, cum æterna ipsorum & universi Gallici nominis gloria atque admiratione audientium, olim memorabitur. Vides, amplissime Thuane, quo me vis doloris abripuerit transversum. neque enim hic locus erat harum lacrymarum: at loci temporisve rationem habere, aut modum tenere, non est illius, qui *ὁλβ- γίνεσθαι τῆς ἀνίας*, quod mihi nunc accidit. Sed redeo tandem ad propositum. Ut igitur dicere in ceperam, absoluta est variorum Josephi Scaligeri opusculorum editio, te potissimum auctore, me autem impulsore, heic suscepta. Erat sane optandum, ut qui ista scripsit, idem recensuisset

fuiſſet atque publicaffet. Id vero quum ego multis epiftolis ab illo periiſſem; quarum una, ut eſſet impetrabilioris efficaciz, publice cum compellabam; non aliud niſi hoc reſponſum tuli: multa ſe huiusmodi rogatu amicorum ſcripſiſſe, quorum exemplum nulum ſervare eſſet ſolitus. Poſtquam ergo ſemel illa e poteſtate ſua exiſſent, deſinere ſe in rerum ſuarum conſu ea habere; eorumque edendi aut non edendi plenum arbitrio amicis permittere: ſibi, utrum utrum ſeciſſent, perinde futurum. Afferebat etiam interdum excuſationem æquiſſimam, quod partim graviſſimis ſtudiis & ſcriptis ſerijs [nam hæc & ſimilia his inter remiſſiones & oblectamenta ſua ponebat] occupatus; partim curis alijs & aſidua epiftolarum ſcriptione impeditus, tempore ad iſta recognoscenda neceſſario deſtitueretur. Et omnino ita ſe res habebat. Nam quod amici & familiares ipſius norunt, is erat Scaliger, qui ſtupenda felicitate ingenij & aſidua intentione ſtudij quum eſſet aſſectus, ut ingentes raræ doctrinæ opes in expromta ſua memoria, velut in ſanctiore quodam ærario haberet reconditas: ut quæq; ſeſe occasio ſubita offerebat, ſive in communibus colloquijs, ſive ad quæſita ab amicis per literas reſponderet, liberali manu quicquid magno ſudore quæſiverat, promeret. Atque hoc tanta facilitate & promptitudine, ut qui perſæpe amicos ea doceret, quæ diſcere ab alio quam ab ipſo non poterant; beneficium ramen accipere non conferre ſibi videretur. Non enim pluvias, ut aiebat Pindarus, aquas colligebat; ſed uno gurgite *χρυσίδος* aut *ποταμίδος* potius *πυλῶν* exundabat. Nihil eſt quod diſcere quisquam vellet, quod ille docere non poſſet: nihil legerat, [quid autem ille non legerat?] quod non ſtatim meminifſet: nihil tam obſcurum aut abditum in ullo vetere ſcriptore Græco, Latino vel Hebræo, de quo interrogatus non ſtatim reſponderet. Hiſtorias omnium populorum, omnium ætatum, ſucceſſiones imperiorum, res Eccleſiæ veteris in numero habebat: animalium, plantarum, metallorum, omniumque rerum naturalium proprietates, differentias & appellationes, qua veteres, qua recentiores, tenebat accurate. Locorum ſitus, pro-

vincularum finis, & varias pro temporibus illarum divisiones ad unguem callebat. Nullam disciplinarum scientiarumve gravioris reliquerat intactam. Linguas tam multas tam exacte sciebat, ut vel si hoc unum per totum vitæ spatium egisset, digna res miraculo potuerit videri. Omitto Mathematica ipsius studia, & nobilissimā temporum disciplinam. qua in parte, ut non assecutus sit semper, quod quærebat: ea certe præstitit, quæ justam admirationē doctis æstimatoribus non possint non exprimere. Quod equidem eo confidentius dico, quia scio Franciscum Vietam, subtilitate & inventionum acumine mathematicorū nostri seculi facile principem, non aliud judicasse, ad quem aliquando quum venissemus ego & amicus quidam meus, vir optimus & eruditissimus, essetq; de Scaligeri id genus scriptis ortus sermo, postquam exposuisset Vieta quid in iis desideraret; hoc ad extremum suo candore dignissimū elogium adiecit: Quicquid hujus sit, inquit, tanta me illius portentotissimi ingenii incessit admiratio, ut auctores rerum mathematicarum, præsertim Græcos, solum Scaligerum perfecte putem intelligere. Addidit etiam tunc idem: pluris se Scaligerum vel errantem facere, quam multos *ἄπορροφῶντες*. Quum autem non unius Vietæ, sed omnium quos Jupiter æquus amabat, ea semper fuerit de summi hujus viri præstantia opinio consentiens: ea ex re illud evenit, ut docti homines, & qui familiariter cum ipso vivebant, & qui ubivis Europæ degebant, suas ad ipsum dubitationes referrent, & quod alibi dicebamus, ceu *μάρτυρ ἀπεκρίνατο*, Tripodem illius consulentes, responsa inde peterent. Equidem non verear affirmare, si omnia in unum colligerentur, quæ Scaliger in amicorum gratiam scripsit, aut ab iisdem consultus respondit: ingens aliquod volumen posse componi. Sed omnia colligere, quæ tot locis diversis habentur, & ab hominibus Gallis, Germanis, Anglis, Belgis, aliarum nationum, inter pretiosissima cimelia servantur, hoc vero non minus est hominis. Existet fortasse olim aliquis, qui curæ habiturus sit hanc curam. Nos interim quæ potuerunt in his locis inveniri, nunc damus, & ad simile inceptum fidei ac diligentia

gentiæ exemplum aliis præbent. diligentia, quia ad omnia investiganda hoc libro comprehensa, non mediocri aut segni opus fuit inquisitione: fidei, quia nihil quicquam huc admissum, de quo non certo liqueret, *γρηγοριον ειναι τὸ πατὴρ τὸ πᾶσι δὲ*. quin pleraque omnia ex auctoris manu sua curate descripsit Pateanus tuus, CL. F. cujus amor in literas & cultus erga hunc heroem dum vixit, nunc erga mortui memoriam, hoc quidquid est operis nescio unde ex abdito nobis paravit & concinnavit. Pleraque enim istorum edita ante hunc diem non fuerunt; quædam ante publicata, nunc illius studio pleniora & emendatiora prodeunt. Constat nobis, nihil istis esse admixtum, quod aut Scaligeri non esset, aut quod si reviviscat idem, publicarum fuisse moleste sit læurus. Summa enim cautio adhibita, ne alterutro genere peccaretur; quod a sordidis typographis, aut invertendis literarum institutoribus in magnorum virorum scriptis passim fieri videmus & dolemus. Ne de aliis dicam, in utriusque Jacobi Cujacii, Jurisconsultorum hujus ætatis nominatissimi, monumentis, utrumque est admissum; nam & multa illius sunt edita, quæ edi vetuerat: & quædam sub ejus nomine sunt publicata, de quibus ille *ὁδὸς ἐκ ἀνέλεως* unquam cogitavit. Ejusmodi est illa Græcarum epistolarum Latina interpretatio; quam inaudita mentendi & falsa fingendi licentia Cujacio quidam adscripserunt, & sub tam illustri nomine obscuri cujusdam & mediocriter docti Germani versionem publicaverunt; quum V. Cl. Franciscus Pirhæus, a quo illi habuerunt, eam sæpe mihi in bibliotheca sua ostenderit, & Basileæ nescio quo casu sibi repertam dixerit. Porro etsi non multum fortasse interest, quo ordine opuscula hæc sint edita; posunt tamen utiliter & hæc, & quæcunque alia his similia restant edenda, ad quatuor veluti classes referri: ita ut prima animadversiones contineat in scriptores antiquos: secunda, diatribas philologicas, & de rebus variis dissertationes: tertia poemata quæ vel fecit auctor, vel e Græcis vertit: quarta, epistolas. Ad primum ordinem in hac editione, pertinent Notæ in Plinium, in Cæsarem, in Senecam Tragædum, & eum quem falso ac ridicule Asinium Cornelium

nelium Gallum dixerunt. Notis in Plinium præbuit occasionem Melchioris Guilandini verbosissimus in capita de papyro Commentarius. Hic Guilandinus me adollescente in magna fuit apud plerosque literatorum exquisitæ cujusdam doctrinæ opinione & fama: idque vel eo maxime, quod per Ægyptum & Asiam dicebatur peregrinatus. Nam quia oculi creduntur esse μαρτυρες ἀξιοπιστοί, plerumque fieri videas, ut plurimum fidei ijs habeatur, qui plurimum per remotas terras errarunt; si modo aliquam doctrinæ speciem præ se ferant. Exemplo sit Andreas Thevetus, homo nullarum literarum, nullius doctrinæ, nullius judicii, denique ne communis quidem sensus satis particeps: qui per varias Orbis utriusque partes circumlatus, ac deinde historias scribere aggressus, multis etiam eruditis viris imposuit. eratque adeo verendum, ne apud posteros quoque levissimus futilissimusque scriptor & nomen & locum honestum obtineret: nisi tu, doctissime Thuane, qui tuus est insignis amor veritatis & flagrans bene de literis merendi cupiditas, hominis tibi noti vanitatem detegendo & sui erroris eruditos admonendo, veri patrocinium hac etiam in parte ultro isse suscepit. Longe alius vir fuit Guilandinus; qui præter medicæ artis & præsertim botanicæ peritiam non vulgarem, ne meliorum quidem literarum notitia caruit. Idcirco, ubi primum prodiit illius in locum Plinii de papyro, planta Ægyptiaca, Commentarius; ea secuta est doctorum approbatio, ut celeberrimi nominis vir Dalecampius, in eundem locum Plinii postea scribens, Guilandinum, propter istud scriptum maxime, mira laudatione afficeret: alii vero qui de charta & toto illo argumento scripserunt, id demum apud Plinium probarent, quod Melchiori esset probatum. Adeo fit sæpe in literis, ut pro aureis vulgo habeantur, quæ χαλβάρινα tantum sunt & felle lita. Nam serio docti & iudicio instructi ecquod reconditæ eruditionis indicium in tam prolixo Commentario potuerint deprehendere, equidem fateor me ignorare. nulla quippe rei quæ agobatur singularis notitia, & frustra calcata Ægyptus; nulla veritas solida cognitio; au-
rum

rum Latinorum intelligentia mediocris; Græcorum ne mediocris quidem. quippe in Græca lingua totum sede Lexico suo pendisse, neque ipse diffitetur, & res clamat ipsa. Adde levitatem judiciorum; ut cum multa corrigit integerrima: cum auctores, præsertim veteres, temere & sine ulla ratione reprehendit, Vt cum exempli gratia Suetonius dat illi pœnas, quod *chartam plumbeam* dixerit: quum nos id alibi non solum *ἀναλόγως*, sed etiam elegantissime dictum esse probaverimus, & Lysimachum vetustissimum scriptorem laudaverimus, qui multo ante Suetonium *μολυβδίνης χαρτίς* dixerat. Guillandinum vero non puduit docere Romanum hominem, & quidem adeo doctum & castigatum, Romane loqui, & jubere ut potius diceret, *plumbeam papyrum*; quod est ineptissimum. Omitto plane desultoriam scriptionem; in qua auctor prorsus, quod agebat philosophus, τοῖς ἑξῶθεν λόγοις ἀναπεπλήρωκε τὸν λόγον. Merito igitur Josepho Scaligero doluit, Guillandinum, qui tam male Plinium acceperat, tanto cum plausu passim ab omnibus accipi. Atque hoc suum judicium jam olim scribens in Festum, quum paucis verbis indicasset; ut rationes quibus movebatur scripto brevi complecteretur, postea ab ipso impetravit vir clarissimus atque integerrimus Senator, Claudius Puteanus; cujus mores & doctrinam ita Scaliger probavit, ut & conjunctissime cum illo semper vixerit, & omnia sua studia familiarissime communicaverit. Illi viro doctissimo, quem suorum sibi scriptorum Aristarchum fuisse, ipse Scaliger scribit, debetur hæc eruditissima contra Guillandinum disputatio, Notæ in Cæsarem Notitiæ Galliarum, velut auctarii jure accefferunt, de qua dicemus paulo post. Certum est editionem Julii Cæsaris sæpe illum cogitasse: nam etiam in scriptis suis non semel ejus spem facit, & desiderium commoveret. Sed incerta & semper vaga ipsius vita, priusquam in Hollandiam concederet, & Cæsaris & Plauti & aliorum plurium veterum auctorum editiones, de quibus serio cogitaverat, nobis invidit. Prodiit tamen ante paucos annos Lugduno Batavorum Cæsaris editio, quam scimus, licet frons libri dissimulet,

pumice critico magni illius Censoris fuisse expolitam. De Notis in Senecam Tragicum nuper scribebat Daniel Heinſius, arte & ingenio vir excellens, & omnium doctorum gratiam vel eo meritis nomine, quod Joſephſ Scaligero, quem parentis loco vivum coluerat; poſtquam eſt fato functus, omnia pii filii officia abunde præſtitit; in bibliotheca ἡ μακρὴ eas ſibi eſſe inventas. Solebat hic literarum parens relaxandi animi gratia, & ſicut olim de Origene & alumnis ejus diſciplinæ eſt dictum, ἐν χειρὶ ἀνέστεως φιλολογεῖν ἔακευβεντὶ ἀντήραφα. ita illi nata hæc opella eſt, multa continens tam illuſtri ingenio digniſſima. Apparet autem, typographi alicujus rogatu, qui illarum Tragædiarum editionem parabat, has Notas fuiſſe exaratas. Puteanus vero noſter quum exemplar illarum depravatiſſimum & longe corruptiſſimum fuiſſet naſtus, Iofias Mercerus I. F. Græce Latineque vir doctiſſimus ſua illas manu deſcripſit atque emendavit. Iuvabit probos & φιλομαγεῖς adoleſcentes, has obſervationes cum illis conferre; quas in eoſdem auctores Juſtus Lipſius, literarum dum vixit columeſ, olim edidit. deprehendent enim judiciorum quidem atque opinionum diverſitatem non parvam; κακονομίαι, invidia, livoris, nullum vel leviſſime impreſſum veſtigium in animo probiſſimi ſenis noſtri, qui poſterior ſcripſit. diſcent igitur hoc exemplo, ita ſervandam in literarum ſtudiis judiciorum libertatem, ut omnis abſit malignitas, omnis alienæ famæ obtreſcatio. Pſeudogalli elegiam Itali Critici pro germano poemate Cornelii Galli æqualis Auguſti, & cujus mortem Virgilius deſlevit, venditabant. Conſultus ſuper eo hic noſtri ſæculi Varro a CL. Puteano, cui de fraude ſuboluerat, reſponſi loco Norulas miſit, quæ heic habentur. Ad ſecundam claſſem referri debent hoc volumine comprehenſæ diatribæ: De Iudæorum decimis; Notitia Galliæ; de linguis Europæ, & dialectis Francorum; item de pronuntiatione quarundam literarum; Iudicium de theſi chronologica: Conſtantiniani numiſmatis explicatio, & quædam aliæ Galliæ conſcriptæ. Pulcerrimam atque eruditiſſimam diſſertationem de decimis in Lege Dei, viro nobiliſſimo,

lissimo, tibi conjunctissimo debemus, Carolo Harlæo, fratri magni illius Achillis Harlæi, quo principe Senatus gloriatur hodie Ordo amplissimus; atque utinam gloriatur diu. Ille aliquid explicari sibi petierat, quod ad decimas Judaicas spectabat; Scaliger antiquum obtinens totam illam partem juris antiqui Judæorum, doctissimis etiam viris minus bene expositam, paucis verbis est complexus. Notitiam Galliæ non haberemus, nisi venisset in mentem Paulo Merulæ, viro juxta probo & erudito, in opere suo Geographico Gallias nostras describere, eamque ad rem & subsidium, ac velut Ariadnæ filum ab hoc Theseo petere. Videtur autem vir undecumque doctissimus, quando illam Galliarum in partes suas tributionem exaravit, de eodem, quod ajunt, oleo & *τοπιχ* apud Julium Cæsarem elucidasse, & de hodiernis linguis illa disseruisse, quæ Notitiæ sunt subjecta. Eodem & observatio illa referenda, quæ de legitima aliquot literarum pronuntiatione agitur; quæ ita est a Puteano edita, ut est inventa, non ut optaremus. Judicium de thesi chronologica, ut illa tam multa quæ de hoc argumento in opere magno, de emendatione temporum & ad Eusebii Chronicon observavit, atque etiam alibi, peritiam exactam historiarum, quæ sacris literis continentur, arguit; in quo plus esse difficultatis quam scoli quidam arbitrentur, mortalium nemo ita clare ostendit, ut hic noster Polyhistor. At in lectione Patrum quantam *ὁ μακαρίτης* habuerit *ἐξ*iv, & rituum veteris Ecclesiæ quantam notitam, optime omnium declarat nummi Constantiniani accuratissima interpretatio, ad virum antiquitatis peritissimum missa, Marquardum Freherum J. C. quam spondeo, Ecclesiasticæ *ἀρχαιολογίας* studiosum neminem sine fructu & voluptate lecturū. Ad tertium ordinem referenda sunt poemata, quæ in hoc volumine continentur, quæque his addi possunt compluria, dum generum; aliorum auctor est Scaliger, aliorum dumtaxat interpres. Lusus ipse juveniles suos, aut senilis insomniæ solatium appellabat: nunquam enim inter serias curas suas versus a se compositos, & *ἐξ* *ἐπιγράμ* *σχημαδίντας* numeravit: nunquam exorari potuit,

ut suos poeticos foetus tollere mallet, quam exponere. qui tamen ea facultate quantum in utraque lingua excelleret, Græce Latine-que docti, & poeticorum sacrorum mystæ satis norunt: tu omnium optime, clarissime Thuane; qui Græcos & Latinos scriptores habens familiares, poetarum sacra opertanea, a quorum aditu profani arcentur, non *ἀποκρύφους* nota habes, verum ut epopta, ad intima quæque illorum arcanorum penetralia dudum admissus. Inveni post impositum huic editioni colophonem, Psalmos aliquot Davidis Græce a Scaligero versos: quos, ubi primum fuerit occasio, non patiar interciderere: merentur enim ut in fronte prima hujus tertiæ classis locentur. Initia Orphei adolescens olim vertit, quando & Lycophronis Cassandram, geminum huic opus, doctis nunquam satis laudatum. Scimus Q. Sept. Florentem Christianum, inter æquales poetas merito suo clarissimum, summa versionum hujus viri admiratione ductum, quam ante annos viginti quinque publice est testatus, & Initia Orphei & Diras Æschyli ex ejusdem interpretatione, ad edendum præparasse. Sed Diræ quidem, incertum quo casu, perierunt: Initia vero manu patris descripta, Claudius Christianus Petro Puteano tradidit. In quarta classe specimen epistolarum habetur, quas Josephus Scaliger ad amicos scripsit & numero plurimas, & vel propter quendam ipsi proprium *Δυσέπαινον* characterem, lectu dignissimas. Quod si quis omnes hujus viri epistolas, non solum, quas certo proposito argumento accuratius scripsit, sed etiam quas subito exaravit publicaret; cum ego existimem non male operam positurum. Pertinet enim ad profectum juventutis habere ipsam æmulationis veterū tam illustre exemplar. Nam hodie qui Latine loquantur, multos invenias: at qui sine cacozelia & inepta affectatione antiquos imitentur, opido paucos: qui vero sermonis Romani illum, ut sic dicam, indigenam saporem sincere & caste exprimant, invenies omnino paucissimos. Et si autem epistolis Scaligeri omnibus inest aliquid, cujus gratia eas legisse neminem possit poenitere: nobis tamen propositum nunc quidem non fuit, quasvis epistolas ipsius edere;

edere; sed illas dumtaxat, quæ argumento essent notabiliores. Ple-
ræque igitur, aut διδασκαλικά sunt, & præter solemnia literarum, ali-
quid scitu dignum continent: aut ἀπολογητικά, & defensionem au-
ctoris adversus invidentium obtreptiones habent. Quod au-
tem nonnullæ earum sunt editæ, quas ad me scripsit, hoc vero tua
gravissima auctoritate, quæ plurimum, uti par est, apud me valet,
non voluntate mea factum esse, testor fidem tuam, Præses amplif-
sime. Erat enim mihi certum fixumque materiam malignis non
dare, qui benignitatem viri candidissimi in meritis amicorum su-
pra meritum & ultra modum prædicandis, ad occasionem calum-
niæ rapientes, utrumque simul invadent, & illum quidem levita-
tis, qui ἐκ κἀνωπυ εἰλεφασθε; me vanitatis, qui ista sim passus edi, ar-
cessent. Illi vero uti volent. ἐπεὶ ὁ φροντὶς Ἰπποκλείδης. Nam Scalige-
ro quidem viro in literis tanto, & virtutis adeo spectatæ, quid ho-
nestius culpa immodicæ benignitatis? mihi vero in tua unius vo-
luntate facti constat ratio. Scivi alioquin, ac præ me semper tu-
li, tantum hunc illius amorem non adeo eruditione aut ingenio
esse me promeritum, ac cupiditate ingenti discendi quæ nescio:
cui ipsum non minus cupide, pro insita sibi bonitate, solitum esse
satisfacere, vel hæ paucæ epistolæ e centum undecim quas ab eo ac-
ceptas servo, fidem fecerint. Multa studiosi in illis legent, quæ ali-
bi se non legisse, si ingenui sunt, non inviti fatebuntur; sin autem,
vel inviti agnoscere cogentur. Atque hæc fere sunt, Præses am-
plissime, quæ vel a me vel a Petro Puteano tuo hoc tempore po-
tuerunt reperiri, fugitiva, ut sic appellem, Iosephi Scaligeri scri-
pta, antea non edita. Nam leges Atticas, Dissertationem de re
nummaria, librum de æquinoctiis, & alias lucubrationes ejusdem,
quas scimus in publica Lugduni Batavorum bibliotheca asserva-
ri; quum ab amicissimo Heinsio, ejus bibliothecæ præfecto, nobis
communicari petiissem, aut certe illic edi; respondit vir huma-
nissimus, religione quadam se impediri, quo minus illa publica-
ret: quia testamenti tabulis cautum sit, ne quicquam edatur inco-
atum tantum vel affectum, non autem perfectum. Quamobrem

& istis & illo tantopere multis desiderato Arabicæ linguæ Thesau-
 ro, una cum supellectile universa librorum Orientalibus linguis
 scriptorum, aliorumque manuscriptorum, nec non Commenta-
 riis in historias animalium a Julio Cæsare Scaligero labore ingenti
 compositis: his inquam omnibus; hoc est, incomparabili qua-
 dam gaza, soli jam, ut apparet, Batavi fruuntur; qui & postremos
 viræ illius annos obtinuerunt, & nunc mortui cineres possident.
 Utinam quidem aliter superis visum esset, neque tanto ornamen-
 to proprie suo Gallia nostra unquam esset orbata; sed quoniam
 ita Θεῶν ἐτελεύτησε βαλὴς, ad gloriam nobilissimæ gentis atque huic re-
 gno conjunctissimæ, istud quoque decus accedere, æquo animo,
 & ἀχρῦ μὲν οὐκ ἔχουσιν, feramus: quum præsertim in fovendo colendoque
 Hercule illo Musarum, & ornanda ejus memoria, postquam fuit,
 qua principes ejus Reipub. qua literarum antistites, honestissimæ
 cujusdam æmulationis pulcerrimum certamen inter sese videamus
 certasse. Non est prætermittenda hoc loco lucubratio Sca-
 ligeri, cujus alibi meminimus; brevis illa quidem & parva, sed in-
 teriorum & reconditarum literarum, quæ in illo fuerunt, non par-
 vum testimonium. Proverbia dico Arabica, Romano sermone in
 meam unius gratiam expressa. Duo ipse ejus libelli exempla di-
 versis temporibus ad illum misi: quorum posterius priore longe
 emendatius, manu descriptum erat Hadriani Guilelmi, Flessin-
 gensis; qui paullo post in hac urbe inexplicabili morbo implicitus
 & abreptus, utrique nostrum, imo omnibus qui norant, ingens sui
 desiderium reliquit. erat enim in illo adolescente præter eximiam
 morum probitatem & Græcæ Latinæque linguæ notitiam, Arabi-
 carum literarum & totius ἱατρικῆς ὕλης incredibilis, ut in illa æta-
 te, peritia. Quoniam autem versio horum Proverbiorum, quæ
 penes nos est, e priore exemplari fuit propagata; δευτέρως φερύβητος
 e collatione posterioris sæpe a Scaligero exegi, atque ille mihi sæ-
 pe promisit: quod ipse morte præventus quum præstare non po-
 tuerit, hortatu meo in se recepit Thomas Erpenius; cum aliarum
 literarum & philosophiæ callens juvenis, tum Arabismi & gram-
 mati-

maticarum ejus linguarum observationum mirifice curiosus & intelligens. Quod si Deus immortalis coeptis fauerit, spendemus brevi illum libellum una cum versione & Notis Arabice a Guiljelmo Lebeo cive Parisiensi editum iri; qui characteres Arabicos atque etiam Hebraicos omnium elegantissimos, [quod hæc etiam editio ostendit,] arte industriaque sua, ac propriis sumptibus sculpsit; & laudabili cum primis incepto, patriæ atque Academiæ huic decus non poenitendum, quo prius carebat, conciliavit. Sed jam tempus est ut orationis vela contraham, & epistolæ huic, quam dudum sentio sua prolixitate modum excedere, finem imponam: si prius tamen te, vir amplissime, Jacobe Auguste Thuane, rogavero obtestatusque fuero, ut istarum Josephi Scaligeri, veteris amici tui, lucubrationum, patrocinium adversus invidos Babbaliones, terræ filios, velis suscipere. Nam si cætera illius præclara inventa, & incredibilis doctrinæ plena scripta, malevolorum virulentos morsus non effugerunt; quæ spes est hos libellos, ab eodem ingenio profectos, sed quos ipsorum pater ex tempore, & impetu quodam effudit, potius quam meditatús scripsit, meliore fató futuros? Non enim cogitabant severi Aristarchi, rem esse omnium iniquissimam, exigere a quoquam mortalium, ut in otio & in negotio æqualiter animum intendat. non cogitabant, siquidem in subita scriptione interdum sit humanitus offensum, cum virum Scaligerum fuisse, ita de genere humano scriptis suis divinitus meritum, ut facile ἀλλοις ἐνέαδ' τοῖς τόνδ' ἀπαθήται ψρον. Sed sumne ego stultus, qui cum hominibus omnis rationis inimicis, rationibus agere instituiam? Nam apud illos certe, qui ubi vis locorum doctrina & virtute pari libra sunt ornati, illustrissimi nominis tui auctoritatem, Præses sapientissime, ad commendationem hujus libri abunde satis valituram dubitare non possum: qui sciam, unum hodie inter rogatos esse te, quem non magis dignitas hæc amplissima, magnis in Rempublicam meritis tibi parata, universis Franciæ populis reddat venerabilem, quam inusitatæ ingenii dotes, quibus excellis, cunctis tota Europa probis doctisque hominibus admira-

rabi-

rabilem. Nam quum tuâ olim opera varie url, multo antequam nascereris, destinasset magnus ille mundi arbiter, omnia liberali manu in te contulit, per quæ aliquis ad veram solidamque gloriâ potest pervenire. Nihil heic dicam de antiqua generis nobilitate, de majorum imaginibus, & ceteris quæ vulgo dona Fortunæ vocitantur. Patrem quoque tuum silebo, virum maximum, qui Ordini amplissimo totos yiginti annos quum principem locum obtinens præsideret, omnium sibi virtutum invicem confertarum, & coherentium inesse comitatum, & privatim & publice dictis, factis liquido comprobavit. hæc enim etsi ad honorem tuum pertinent, magnoque tibi sunt ornamento; longe tamen illud magis, quod in prima statim adolescentiâ cum te præbuiisti, quem nullo negotio omnes intelligerent, majorum suorum claritudini gloriæ esse præoptare, quam meritis ipsorum splendorem suum debere: adeo ut nemo jam tum fuerit, qui id agere te dubitaret, ut quod lumen tibi parens præferbat, posteris ipse olim præferres. Igitur in studia liberalium artium & J. Civilis Roman. non secus illa ætate incubuisti, (rara quadam felicitate nactus Valentia Segalaunorū tempore eodē præceptorē quidem J. Cujacium, condiscipulū vero, sed ætate grandiorē, J. Scaligerū,) ac si ille solus ad gloriâ aditus tibi pateret; aut in illo solo præsidio spes omnes tuæ niteretur. Studio legitimo defunctus & peregrinationibus, quas ad multas Europæ partes suscepisti publicæ rei administrationem auspica-tus, per varios deinceps honorum gradus, ad hanc illustrem dignitatem conscendens, in diversis munerib. functionib. & legationib. probatus, mentis altæ consilium, moderationem animi, fidei ac morum constantiam, *adversis rerum immerfabilis undis*, ita perpetuo usurpasti; ut multum seculi tui hominibus daturus fueris, etiam si nihil præter exemplum dedisses. In tanta enim rerum varietate, quantam illis difficillimis temporib. experiri contigit; cum quidem plerique hominum de Fortuna pendentibus alternis Vatinii, alternis Catones erant, æqualitatem vitæ per omnia constantem sibi servasse, neque ullo unquam casu graviore concussum,

sum, ab insita probitate descivisse; aut perfecti sapientis, aut ut Stoicis pacatis utamur, ejus erat, qui perfectam sapientiam proximè accederet. Hoc illud est tempus, quo Henrici M. castra sequens, inter tumultus castrenses, rerum toto orbe memoria tua gestarum praesidiis ad tantum inceptum multo ante magno studio praeparatis, historiam *ἱστορίαν* scribere instituisti, qua in scriptione quanta diligentia & fide, (nam sermonis elegantiam omitto,) sis usus, omnes qui legerunt scire possunt: nos hoc amplius scimus, quantas inter curas, quam brevi tempore, horis tuis subcivis beneutendo, propositam initio materiam ad scribendum pergeris. Nam qui neque muneri tuo laboriosissimo, neque regis obsequio ulla unquam in parte defueris; annis tamen XII. & mens. VI. libros CXXVIII. rerum memorabilium admiranda varietate repletos, confecisti; opus in eo genere literarum maximum omnium, quæ unquam post T. Livii Annales sunt edita. Quemadmodum autem olim ad Rempublicam ita animatus accessisti, ut universorum consiliorum & πολιτικῶν πραγμάτων tuorum suprema lex esset salus regni, non autem factionis alicujus studia: ita cum res gestas es orsus literis mandare, non utique id spectasti, ut ea diceres quæ his aut illis grata essent futura: sed quæ hist. regina veritas pateretur. Cujus generosis propositi hoc præmium tulisti, ut tunc demum hist. legitimæ majestas nostris hominibus cœpta sit intelligi, quando per Europam libri tui circumferri sunt cœpti. Hinc illi plausus & acclamationes bonorum, tibi pariter ac seculo gratulantium, ex Italia, Hispania, Germania, Polonia, & ultima etiam Livonia, in hanc urbem ad te & amicos tuos transmissæ. Enimvero, tam perditis moribus & adeo inimicis virtutis temporibus esse aliquem animi invicti virum, qui non gratia, non metu a veritate in historia scribenda deflectat, e Republicæ humani generis est. Quid dicam de illo immenso tuo in literas amore? quem quidem eximie declarasti, cum in contexendis Annalibus tuis eorum interire memoriam non es passus, qui ad illarum illustrationem in hac ipsarum πολιγ-γινῶσα, vel mediocrem saltem aliquam symbolam contulissent.

Pppp

Non

Non erat alienum huic loco de tuis erga me beneficiis commemorare: quæ etsi fateor existisse quam plurima; illa tamen præcipua ex omnibus, ut mei sunt mores, mihi videntur existimanda, quæ cum rationibus meorum studiorum sunt conjuncta. Illa igitur quantum tibi debeant, si dicere aggrediar, longum faciam. Nunquam ego te conveni, ut non ea ex te audirem, per quæ melior & doctior possem discedere. nunquam a tuo congressu temere discessi, quin ad amorem patriæ, studium pietatis, honesti atque literarum, nova quasi flamma succensum me sentirem. nunquam sermonum tuorum factus sum particeps, cum tu de officiis vitæ de salute aut interitu Rerum publicæ de literarum studiis, de omnibus omnium ætatum scriptoribus differeres, quin subiret illico animus species admiranda & raro admodum per seculorum intervalla mortalium oculis conspecta idea, illius politici omnibus numeris absoluti, quem maximus philosophorum in scriptis suis informans, *ὁ πᾶν πεπαιδευμένος* appellat, & omnium artium, disciplinarum atque studiorum *κρίτων* statuit & judicem. Quod si mediocri diligentia id sum consecutus, ut vigiliarum mearum aliquis ad studiosos fructus perveniat, eoque nomine gratiæ mihi non nihil debetur: tibi profecto ejus gratiæ, quantulacunque ea est, pars debetur multo maxima: qui & re & consilio studia mea subinde adjutans, assiduus *ἐργασίας* instas, & quod olim Ambrosius Origeni, id ipse es mihi. Verum de tuis in nos meritis, crit, spero, alio tempore plura dicendi locus: quando ut aliquod grati animi pignus tibi exhibeamus, de domo numerationem faciemus: nam nunc quidem mutuum sumimus, & aliena arca utimur. Deum veneror, Præses amplissime, ut te bono publico & literarum natum, cum nobilissima conjuge, singularis exempli foemina, etiam si olim fuisset, ac suavissimis pignoribus vestris omni bonorum genere cumulatam quam diutissime præstet incolumem. Faxint superi, ut hæc præcellens gloria, virtute & studiis literarum collecta, *παισὶ παιδῶν μεταλαμπαδεύομένη*, Thuanæ genti fiat propria, & in natis natorum perpetuo hæreat. Vale. Dat. Lutetiæ Parisiorum,

ad. III.

a. d. III. Kal. Quinatil. c1010 c x. quo die Henrici Magni corpus, post solennia regii funeris in Arce Lupara celebrata, pompa efferri cœpit, magnificentissima quidem, sed ducentibus pariter & spectantibus acerbissima atque luctuosissima. Scires efferri Patrem patriæ, Principem non minus suis charum, quam hostibus terribilem, omnium seculorum æterna memoria dignissimum.

EPISTOLA CCCCCLXXXVII.

CLAUDIO SALMASIO.

EXiis literis quas nuper accepi, non cognovi, an postremæ mearum tibi fuissent redditæ. interest tamen mea scire, an constet mihi apud te officii ratio. Tu vero ita statuere debes, neminem hodie vivere, quicum per literas, quia nequeo aliter, libentius quàm tecum sim semper de communibus studiis collocuturus, atque utinam det Deus, ut omnis ejus rei facultas nobis non eripiat, quod me plures causæ cogunt male metuere. Nam quod sine lacrymis dicere non possum, amisimus, mi Salmasi, auctorem pacis, patrem concordie, monstrorum domitorem: quæ jam caput at tollere incipiunt & bonos terrent, & cogunt ἀμυχανεῖν. Ego igitur tam sum incertus quid me futurum sit, quam qui maxime. Det mihi, det tibi, & omnibus ἀγαθὸν νόημα & consilium, qui solus potest, Deus opt. max. καὶ πάντας μὲν πάντη. Suetonium hic nuper editum tibi mitto, missurus brevi σὺν Θεῷ opuscula Scaligeri, in quibus & tuum nomen legitur. Ego, de eodem oleo Regum maximo parentavi & maximo doctorum postremum officium præstiri. Videbis & judicabis. exspecto musas tuas lugubres in tam lugubri argumento, Cave autem alii cuiquam prius illas mittas quàm mihi. nemo tua leget sinceriore affectu, Vale. Scripsi raptim, Nonis Jul. c1010 c x. Parentem tuum senatorem clarissimum salvere a me jubeas, velim.

EPISTOLA CCCCCLXXXIIX.

ANDREÆ SCHOTTO.

EXpectabam ad novissimas litteras meas tuum, doctissime vir, responsum; cum ex inopinato affertur mihi liber tuus recens

Pppp 2

Ant-

Antvverpiæ editus, te auctore ad me missus. Gavissus sum desiderij nostri habitam esse abs te rationem; & munus pulcherrimum maluisse te repræsentare, quam diutius differre. Bene meritus es de sæculo tuo, bene de juventute, bene de Latinis literis: quæ omne suum decus, & veram gloriam videbantur brevi amissuræ, nisi extitisset aliquis exquisitæ eruditionis vir, qui bonos juvenes inopia iudicii, & culpa doctorum suorum errantes, in viam rectam reduceret, & in studio eloquentiæ Romanæ ὁρῶντες doceret. Id tu cum hac opera abundè præstiteris, quo honore esse dignus debes censeris? Redibit igitur, redibit in pristinum locum M. Tullius auctore te: & illorum sententiæ veris rationibus victa explodetur, qui patrem Romanæ facundiæ parum idoneum Latinitatis auctorem existimabant. Viderint alij quantum tibi se eo nomine putent debere: ego agendis tibi aut habendis gratiis satisfacere mihi non queo. nam qui à primis annis divinum M. Tullii ingenium semper suspexerim & amaverim: nunc senex aut senectuti proximus ita ejus scripta admiror, ita eorum lectione delector, ut nemini hac in parte eorum qui Ciceronianos sese dici volunt, sim concessurus. Et olim quidem facundiam atque doctrinam in illo sum miratus; nunc etiam probitatem, prudentiam, & alias magno politico proprias virtutes. Sed moror te. Vale, vir venerande, Lut. Par. v. Eid. Sext. c13 13 cx.

EPISTOLA CCCCCLXXXIX.

JOANNI BRANTIO.

BEasti me, vir eximie, eo munere quod auctore venerando P. Andrea Schotto ad me misisti. id vero eo mihi gratius accidit, quod in illius expectatione eram dudum. Sciebam enim doctissimum illum amicum nostrum in eo argumento esse versatum, a-vebamque mirum in modum quæ essent in eo genere ab ipso scripta legere. nam & illum plurimi facere me, ne tu quidem, ut video, ignoras: & Ciceronem semper mihi fuisse in deliciis ingenue profiteor. Itaque subiit sæpe mirari stultitiam nostrorum hominum, qui unicum germanæ Latinitatis auctorem scholis prope jam

jam expulerunt. quin eo insaniz multos venisse videmus, ut ille censeatur disertissimus, qui ab illo dicendi magistro absolutissimo abierit quam longissime. Omnino inter sæculi nostri morbos hic meo judicio ponendus est non postremo loco. Deus beneficiat Schotto nostro, qui sui judicii auctoritatem publico errori ivit oppositum. vix poterat homo eruditissimus de juventute & re literaria melius mereri. Spero fore ut candidati eloquentiz Latinæ ad bonam mentem redeant, & quem stulte spreverunt Magistrum, moniti a tanto viro requirant, & cū eo in gratiam redeant. Ego hortari familiares meos non desinam, ut novum opus sibi parent, & viri optimi atque doctissimi consilio utantur. Tibi vero, eruditissime Johannes, pro munere egregio, & ea benevolentia, quam humanissime scriptis literis abunde mihi declarasti, magnas, maximas gratias & habeo, & ago. Vale. Lut. Paris. v. Eid. Sext. c10 dxx.

EPISTOLA CCCCCXC.

T H O M A E E R P E N N I O.

Amice suavissime, accepi tuas longe mihi gratissimas literas. quibus ne pluribus respondeam, causæ faciunt diversæ. Tantum monebo te, de professione in Angliam certam stare mihi sententiam, si Dominus JESVS pro sua inexhausta misericordia cœpta secundare fuerit dignatus. Verum est quod dicis, scripsisse ad me super ea re Archiepiscopum Cantuariensem, Præsulem illustrissimum & omni laude majorem. Ego vero qua flagrem cupiditate eo veniendi, ubi libertate plena possim frui; ne dicere quidem possum. Scit *ὁ ἐν τῷ πᾶσι, θεὸς καὶ πατὴρ ὁντων*, nihil aliud me spectare, nisi ut quod reliquum vitæ superest gloriæ ipsius consecrare possim, & impendere, quod o utinam mihi, iterumque utinam contingat. Sed non facile credas, quæ & quantæ difficultates huic consilio meo sese opponant. Ne te multis morer, charissime Erpenni, res eo demum devenit, ut obtinendæ veniæ a Regina spes tandem aliqua mihi sit offensa: & quidem ut spero non una. proxima, si Deus volet, hebdomade quid me futurum sit sciam. Tum si, ut spero,

Pppp 3

quod

quod peto fuero consecutus, non multo post itineri cogito me cum bono Deo accingere: ea tamen lege, ut ad dictam diem sim huc reversurus, pro eo tempore quod mihi fuerit definitum. Conyenit autem inter me & amicos Anglos, ut regionem illam prius viscerem, & praesens cum praesentibus agerem. Itaque paucorum dierum mora in Anglia suffecerit. Oro Deum, coeptis benedicat. Vides, si huc ante meam profectiorem pervenire cupias, *ἢ εἰς ἔδρα ἀκμῆς*: sed velis remisque huc esse contendendum. Mihi nulla res gratior possit accidere, quam si priusquam pedem hinc commoveream, te videro, & vel in medio foro fuero suaviatus: sed de eo quid sperare ausim non satis scio. De toto negotio melius, si superi faverint, *τοῦτα τοῦτο τοῦτα*. Vale & me ama; qui ista raptim & semisomnis exarabam, fretus benevolentia tua. Lutet. Par. iv. Kalend. Septemb. c10 d cx,

EPISTOLA CCCCXCI.

JOANNI VASSANIO.

FRatrem tuum nuper heic vidimus, eruditissime Vassani, multumque ejus adventu gavisi sumus. nam quantum in studiis profecisset isthic, primo statim congressu satis ostendit, cum coepissemus de literis colloqui. Itaque magnam voluptatem capio, cum venit in mentem autorem me lectissimae foeminae matri vestrae *ἐννοβερῶν* fuisse, ut vos isthuc mitteret, cujus consilii fore nunquam ut vel illam vel vos poeniteat, & praevidi ante, & nunc certum atque exploratum habeo. Multum vero te amo, quod de clarissimi viri Merulae Geographico opere illa ad me scripseris, quae pridem scire cupiebam. opto illi & vitam longam, & valerudinem firmam, atque omnia lata & fausta, ut institutum opus perficere, & alia porro moliri queat. De Bertio grata sunt quae scribis. confirma illi meis verbis, si quid unquam ejus causa potuero, nulla in re meum officium fore ipsum desideraturum. quod igitur scribis de Pelagii dogmate, si quid invenero quod putem illi fore utile, dabo operam, ne eo careat. Vale, Lutetiae Paris. Nonis Sept. c10 d cx, raptim

EPISTO-

EPISTOLA CCCCXCII.

DANIELI HEINSIO.

SCito post adventum ampliff. Mylii, qui nuper legatus ad nos venit, nihil me literarum a te accepisse, ego ad te cum idem ille istuc rediret, abunde scripsi de meis rebus, quas te optare scire non dubitabam. post illa sibi, non solfi quia λόγος ἄξιον nihil erat quod scriberem: verum etiam, quia de lustranda Anglia dies noctesque cogitans ex itinere commodius me istuc literas daturum credidi. Quoniam tamen id iter diutius aliquanto differtur quam putabam; amico adolescente ad vos se conferenti hæc paucæ dedi, ut quo loco res meæ sint, nescius ne esses. Nam si faverit coeptis ὁ ἐπιπῶν, hujus autumnii bonam partem in Anglia sum acturus. Quæ me rationes impulerint, ut hoc consilii susciperem, malo ex Anglia tibi significare, quam ex isto loco. Et quis scit an in reditu per Hollandiam iter sim instituturus? Certe viveret ὁ τελομαχέας heros noster; in ita non in reditu tui videndi cupiditatem meam explestem. Quicquid constituerò, faciam te statim ut seias. nam tibi quoque volenti id eventurum facile mihi persuadeo. Cætera ad iter dudum parata: sola superest discedendi venia, quam adhuc impetrare non potui. sed impetrabo οὐδὲ γὰρ εἰπῶν. Vale τὸ μὲν μέλλω. Lut. Par. VIII. Eid. Sept. MDLX.

EPISTOLA CCCCXCIII.

EIDEM.

BINAS de eodem oleo ad te scripsi, duo enim erant amici, qui sine meis istuc proficisci volebant. Scripsi igitur per utrumque priores eidam Genevensi dedi: has nobili Germano tui videndi cupido. Habet ille comitem sive præceptorem, hominem eruditum, ut ex sermonibus cognoscas. Per eos intelliges de rebus nostris πᾶσαι τὴν ἀλήθειαν. Verbo tibi dicam: in eum locum esse res redactas, ut videantur brevi omnes Galli fore mancipia Loiolitarum. Scio equidem eo ingenio esse meos Francos, ut ἀνεσφάδα μὲν jugum non sint laturi: quin tamen admissuri sint, non dubito. urget enim vis major. itaque malo loco res nostræ sunt. Dominus Jesus
hoc

hoc regnum respiciat, & vos quoque, Vale & meas, si Deus volet, ex Anglia exspecta. Lut. Par. VIII. Eid. Sept. c10 1201. Viros cl. amicos meos salvere jube meis verbis, quæso te.

EPISTOLA CCCCCXCIV.

JOANNI CASELIO.

SI vales, præstantissime Caseli, bene est; ego uti valeam, dicere non possum, corpus sic fatis, Dei gratia, valet: animus curis & ægritudine fessus jacet, Nam post illud horrendum parricidium, quo Rex maximus, Mæcenas meus indulgentissimus, est e vivis sublatus, nulla dies, nulla hora, nullum momentum abit, quo non defixus in ejus recordatione animus meus stupeat. O diem, senex venerande, *ὡς ἀλθὺς ἀποφύδα*, quæ heroem tantum terris eripuit! Solet fama principibus alioquin magnis multum addere: & sæpe factum, ut Reges ac dynastæ venerationi longinquis populis essent, quos quæ norant propius, non tanti faciebant. major enim plerumque ex longinquo majestas. De Henrico IV. nostro nuper Rege, cave tale quid arbitraris. cujus interiorum notitiam nemo unquam habuit, qui majorem fama ipsum non judicavit: iis namque virtutibus quas regias *κεκλει* vocant, sic excelluit *ὁ δαίμων* *ἡ ἀνὴρ ἐκείν*, ut paucos ex omni memoria principes sit reperire dignos, qui cum ipso contendantur. Ego vero in illius obitu quantum vulnus acceperim, illi soli possunt intelligere, qui sciunt tanti principis benevolentia quanti sit æstimanda. *Ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τυχθαί ἐάσομεν ἀχρύνμοι περ*. Te, mi Caseli, opto valere & omnibus numeris absoluta frui felicitate. scripsi raptim non satis securus, an hæc ad te essent perventuræ. Lutetia Parisiorum VII. Eid. Sept. c10 1201.

EPISTOLA CCCCCXCV.

JOANNI LIDIO.

PER mihi gratæ fuerunt literæ, quas a te nuper accepi. neq; enim ignotum tuum nomen mihi erat. quo gratius accidit cum te meci adeo studiosum esse cognovi. hoc enim epistola illa tua amantissime scripta abunde significavit. - Atque utinam, vir venerande, mei

mei vicissim affectus tibi testandi deturaliqua occasio, experieris non indignum amicitia tua, quam ultro, quæ tua est humanitas, prolixè mihi obtulisti. Age, fac periculum: & si quid tua causa possuin, Ἐξαύδα, μὴ κεύθε νόω, ἵνα εἰδομένη ἀμφοί. Quod ad juvenem illum attinet de quo scripsisti, dixi patri quo essent apud nos loca studia philosophica. quanquam ego res Academiæ hujus non magis attingo, quam vel tu, vel quicumque alius hinc abest ὡς πόρρω ἔστι. Accedit huc, quod quamdiu in hac urbe sim futurus non scio. postquam enim immani parricidio Rex gloriosissimus, Princeps clementissimus, meus Mæcenas indulgentissimus, fuit extinctus, ita mihi Lutetia, impatria universa mea facta est invisa, ut ex illo tempore nihil aliud nisi *Νῦν τοῦ ἡμῶν* cogitarim, ubi Pelopidarum facta non audiam. Sed me impræsentiarum tenet hic uxoris morbus, qui me habet mirum in modum sollicitum. Spero tamen meliora ἐν τῷ ὑπεργάθῳ Κεύει. qui te, vir doctissime, servet. Vale. Lutetiæ Paris. a. d. XII. Kalend. Octob. cix c x.

EPISTOLA CCCCXCVI.

DAVIDI HOESCHELIO.

ITane est, ut scribis? ὁ χαλὸς καὶ γὰρ Fronto tibi significavit, habuisse me Alexiadem Annæ Commenæ? miror plane. nam ego illum librum in mea potestate habui nunquam. Vis certum ejus rei argumentum? legi nunquam. lecturus profecto, qui meus est amor in literas, si ulla unquam data esset facultas. Videor quidem apud virum amplissimum, Memmium, cum in ejus bibliotheca essem, illam historiam inter alios libros mss. vidisse. sed ut illam in mea ipse potestate habuerim, hoc vero accidit nunquam. Itaq; *ἄλλω δρῶν βαλάνις*. nam a me auxilium nullum potes sperare. At tu perge nos beare hujus libri editio. cujus jam ab illo tempore magna exspectatione teneor, quando operam dans juri civili Romanorum, in scriptis magni Cujacii fragmenta quædam illius adnotavi. Nostra studia, quo loco sint, piget dicere. Illud scito. post Magni Henrici Mæcenatis mei cadem, nullum temere diem: sine gemitu egisse me; qui tam immanis parricidii recordari sine

Qqqq

lacri-

lacrimis ne nunc quidem possum. Multa hic possem commemorare, quæ me angunt: sed partem eorum conjectura assequi non erit tibi difficile. Ego in Angliam excurrere cum bono Deo constitutum habeo, jamque adeo itineri me accinxissem, nisi *δρμῶντα* morbus uxoris detinuisset. Spero melius ipsam valituram; itaque eo impedimento sublato, nihil me morabitur. Cæterum *τὸ μέλλον* Deus unus scit, cujus providentiæ nos & nostra permittimus. Epitomen Athenæi redditurus fui, & reddam, quando jusseris: nisi eodem tempore rogatus essem a typographo Curas Athenæicas sub incudem revocare. quod si futurum est, tuo adhuc libro uti si licet, lubet. Vale. Lutetiæ Parisiorum. prid. Kal. Octob. c1616 c1617.

EPISTOLA CCCCCXCVII.

JOANNI CASAVBONO F. & ISAACO

CHABANE O.

Quum in hanc urbem heri appulissem, maximis defunctus periculis, nihil habui antiquius, quam ut partem malorum quæ passi sumus uxori per literas exponerem, ut illa Deo Opt. Max. gratias ageret, & vos omnes hortaretur idem ut faceretis. Quo me aliquis vehementius amabit, eo impensius illi gratiæ agendæ sunt Domino Jesu, qui me servavit, non solum a præsentissimo periculo mortis, quam per multas horas expectavi animo constante: sed etiam a plerisque malis quæ navigantes pati solent. denique scitote integrum *νυχθήμερον* nos fuisse jactatos; cujus spatii primæ quatuor aut quinque horæ fuerunt mihi permolestæ propter nau-seam, & stomachi dolorem, reliquum tempus sollicitudinem habuit de vita, sed doloris nullum fere sensum: quo nomine & me & vos gratias agere Numini gratissimas oportet. nam cæteri omnes paucis exceptis magnis interim doloribus cruciabantur, mihi vero *δὲ φρεῖνες* magnas molestias præbuerunt, dum jaceo *ἐν ταῖς ταύταιν χαμευνίαις*. Et * dominus qui socius meus [famulum enim non habeo sed *ἐταῖρον*] de vino Hispanico & id genus aliis sibi prospexerat & mihi, sumptu meo. sed mihi illis uti non fuit necesse. ille usus est, qui toto itinere non minore sumptu sibi consuluit quam mihi;

mihi; nam manum operi admoveſe ſi quid forte curandum ſit vel minimū, hoc non eſt ejus qui, ut nuper ſcripſi, ἀρχαίφνης ſit Theologus, & qui tantum ſapiat. eſt alioqui de me non parum ſollicitus, ſed de eo plura οὐ γὰρ alias. Peto a vobis iterum atque iterum ut pro hoc tanto beneficio gratias τῷ ἐπὶ πάντων & habeatis & ſupplite animo reddatis. Nam etſi plane naufragium non fecimus, navis tamen noſtra fracta eſt, & nautæ noſtri, quod in extremis periculis faciunt, fecerunt, ut ſibi diſſidentes vocem in cœlum tollerent & magno clamore auxilium a Domino peterent. Cæterum & hanc, & alias itineris totius moleſtias facile abſterſit mihi comitas, benignitas, & amor erga me, tam illuſtriſſimi Legati, quam uxoris illius heroinæ omni laude digniſſimæ. Nunc Cantuariam cogitamus οὐ τῷ πνεύματι Θεῷ, ibi dies paucos ſubiſtemus, ut puto, deinde Londinum proficiſcemur; quo in loco ſi uxoris & veſtras litteras invenirem, beatum me prædicarem. ſum enim de ejus valetudine ſupra modum ſollicitus. Vos ſi me amatis, & mea præcepta tanti facitis, date operam ut certior de ea re & aliis omnibus quam primum ſiam. Libros meos & chartas omnes vobis eſſe curæ maximæ & ſpero & cupio; & ut ita ſit mando vobis atque præcipio. Si Dominum Thuanum videritis, narrate illi de libro non tradito quam ſcitis hiftoriam. illum vero librum ne quis me abſente attingat, niſi ipſe jufferit, videre. Bibliothecam tibi, Iſaace, curæ eſſe volo: & vide ne te nimis facilem præbeas in deducendis eo hominibus, præſertim pluribus ſimul, quod omnino fieri non debet. Scribite etiam ad me, quomodo uxor abſentiam meam ferat. Dicite illi, me pecuniam Anglicanam, quam facta permutatione dederat Domina Gentilis, quamque me reliquiſſe in muſeo nuper ſcripſeram, inveniſſe in parte arculæ ubi eam ipſe repoſueram. Amicos meos, qui vobis noti ſunt, ſalutare; cum primis medicos D. Guerinum & D. Albaldum quibus valetudinem τῆς φιλότητος curæ eſſe percipio. Ego non prius animo quieto ero, quam ſignificatum mihi fuerit, febris iſta recens quem exitum habuerit. memini enim tertianæ aliquot ἐφόδους illam eſſe expertam prius quam pro-

ficiscerer, quod memale habet. Scribite etiam ad me, quam bene suo officio defungantur Gentilis, Johanna, & Anna. nam Paulum jam evasisse doctum ex quo discessi, fere mihi persuasi; scribite & de Maria quam ipse discedens non sum amplexatus, ut ceteros liberos; & de tota domo D. des Bordes, nec non an rus uxor iverit, de villico quid fecerit, cujus ego improbitatem odi. Postremo sive publice sive privatim acciderit aliquid mea cognitione dignum, facite me ut sciam. Orate pro salute, consiliis & reditu meo, ut facio ipse pro vobis omnibus. Valete, scripsi in celeberrimo Anglorum portu Douvres, quem Doroverniam quidam dicunt, postridie adventum meum in hanc beatam insulam, qui est dies xix. Octobris cix. Scripsissem ad D. Heraldum V. C. & negotium Lotharingicum nostrum ipsi commendassem. Salutate ipsum & uxorem amantissime verbis meis. ego priusquam regem convenire, ad amicos non scribam; iterum valere.

EPISTOLA CCCCXCIIIX.

EIDEM.

171

Felicitatem itineris mei terrestris, & periculum in mari ex uxoris meæ sermonibus puto te cognovisse, Præses illustrissime. fuit sane & illa magna, & hoc maximum. per horas quatuor & viginti inter Calerum & Doveram, sive ea Dovoernia est, sumus jactati: & quamvis naufragium plane non fecimus, (Deus enim adfuit, qui nos servavit,) navem tamen ad extremum ex parte saltem fregimus. Equidem licet domi sedens universa hac molestia poteram carere: quia tamen regis tanti conspectu tam diu mihi optato aliter frui non poteram, haut muto factum; neque me consilii poenitet. Vidi enim tandem & præsens veneratus sum Serenissimum & *καλινότατον ὄντως* regem illum, cujus de laudibus quicquid dixerò minus erit. Est ita comparatum natura, ut de magnis Principibus multa fingat fama, & si quæ illis insunt bona, veris falsa affingens in majus extollat. Ego vero magnæ Britanniae regem, ut veni, ut vidi, & de rebus diversis differentem audivi, majorem fama sua inveni, & quotidie magis magisque invenio. crede mihi

mihi, amplissime Thuane, nihil hodie sol videt hoc principe humanius, nihil benignius, nihil literarū & omnis virtutis amantius. Adde eruditionem, quæ vel in privato homine ad veræ laudis adaptionem poterat sufficere, in rege autem tanto, hisce præsertim temporibus, magni, si quid iudico, instar miraculi queat censerī. Quid nunc commemorem ingens illud studium veri in omni re, & amorem omnium qui eodem studio ducuntur? quæ quidem res ita tibi, Præses illustrissime, Principem φιλαληθέστατον conciliavit, ut nulla de re mecum sit frequentius adhuc locutus quam de te & tuis historiis. de quibus si pari candore Romanenses iudicarent, nihil opus fuisset aureo illo carmine ad castigandam malorum Aristarchorum censuram. At Rex te amat, te unum in eo genere scriptionis probat, & solum regnare cum paucis veterum affirmat, quid multa? audivi non semel dicentem, multis se Thuanum anteponebat Tacitis. nam quod scire te volo, de Tacito non aliter sentit rex prudentissimus, quam ut anno pronuntiavimus in præfatione Polybiana. Iraque triumpho, gaudio & mihi jam aliquid in literis videre videor, qui in iudiciosissimi Regis sententiam mihi ignotam casu inciderim. Omitto de ingenio, memoria, & singulari facundia, etiam in sermone Gallico, plura commemorare. At pietatem & incredibilem quandam propensionem ad consilia pacis & concordiae, nequeo prætermittere. Sancte affirmo tibi, cetera fere omnia quæ aut agit aut loquitur, instar παρέργων illi esse, quum hoc unum ἔργον assidue animo volvat, ut, si qua ratione potest, dissidia pro sua virili minuat, & publicæ tranquillitati consulat. Non is est rex Serenissimus, qui nihil nisi quod inter suos sit receptum usu, rectum putet. Scit ille, & læpissime proficitur, unicam ad conciliationem patere viam, si positis affectionibus fides afferatur antiqua, & in hoc omnes serio consentiant, id esse verissimum, quod certo constiterit esse antiquissimum, & fuisse a principio. Quod autem aliquis existimet regem acerbitate aut furore potius eorum qui adversus ipsum scripserunt irritatum, a concordiae consiliis factum esse alieniorem, id vero longe secus est.

quippe animi princeps maximi, malevolorum convitia, quum ad se nihil pertinere existimet, ne attendit quidem; qui si existimaret furiosorum hominum habendam sibi esse rationem, facile obtineret, ut malo suo tandem docti scirent longas regum esse manus, nimirum eos esse vasa, qui convitiis principem appetunt, tot legionibus, tot classibus instructum. Enimvero Cardinalis Bellarminus & quicumque illud argumentum pari protervitate urgent tractantque, quid aliud agunt, nisi ut princeps benignissimus patientiam tandem rumpat, & suæ Majestatis atque adeo omnium regum ac Principum juratissimos hostes, quique cum ipsis sentiunt, flamma ac ferro persequatur. Afferuntur mihi quotidie in hac loco nova scripta Romæ ut plurimum edita, quibus Majestas regum infandum in modum pedibus calcatur. in his nuper fuit liber Card. Bellarm. adversus Barclaium; quem toto animo boni in his regionibus viri sunt abominati. Ego nondum legi, sed non dubito quin sit plane *ἡ παρὰ τὸ πικρὸν*. verum de his alias. Quod superest, Deum veneror, ut te, Præses illustrissime, & nobilissimam conjugem cum liberis vestris servet, magisq; ac magis in dies beet. Vale & me ama, ac plura de me proximis literis expecta. Lon. a. d. xv. Kal. Dec. cis io ex. Scripseram has literas, cum legat⁹ Christianissimi regis ad me venit, & dixit Srenissimū regē sibi mandasse, atq; adeo se orasse, ut apud Augustissimam Reginam veniam mihi impetraret manendi in Anglia saltem ad tempus. Scito illustriss. Præses, nulla mea *τιχῶ* hoc esse factum, nulla arte. nam equidem mecum de ea re agentibus respondi, me in potestate reginæ & esse & semper futurum. itaq; illa statuet, illa jubebit, ego parebo, puto equidem si ad D. Sullæ res referatur, actum transactum esse negotium. Expectabo quid divina providentia de me statuerit. cui me totum permitto. Hodie rex optimus me jussit suam benevolentiam tibi testari; & se missurum ad te rerum ad se pertinentium *ἡτοιμαται*. Deuste servet. Vale.

EPISTOLA CCCCCXCIX.

IOANNI CASAUBONO.

Fili, vestras post meum discessum literas a te accepi: ex quum per
mihi

mihi placuissent, sperabam officio scribendi te diligenter functurum. sed falsus sum, & vehementer quidem. quæso te, quid accidit cur officio deesses tuos? nam ipse quanto literarum desiderio teneat non nescis. quum præsertim matrem tuam reliquerim ægrotantem. Scito igitur mire hic anxium me vivere, vestra culpa. nam D. Gentilis quotidie huc ad sororem dat literas. itaque crucior animi & quid dicam nescio. Ego apud regem sum, qui me, si fas dicere, in deliciis habet, qui omnia prolixè pollicetur, qui primū advenienti duplum stipendium obtulit ejus quod habeo Lutetiæ: cum certa spe fore, ut liberalitatem ejus sæpe experiar. non enim leviter illi cordi sumus; ut ut homines amici traducere me apud ejus Majestatem sint conati longa historia, neque nunc narranda. spero & *Kueia* fore, ut omnes calumnias vincat integritas mea, sed tu occasionem illis maxime dedisti. Scit Rex quod est a te factum; sciebat & *maxerius* Archiepiscopus, in cujus obitu parentem alterum amisi. de his, ut spero, alias. Volo legas epistolam ad matrem a me scriptam, ut scias quo loco res sint meæ. Interest enim mea ut rei veritatem omnes intelligant, ut de mea fide erga regiam Majestatem constet; nam scito meis studiis longe alia parva hic esse præmia quam hætenus sim nactus. Adi D. Cardinalem Perronium ad quem scripsi; & quæ legeris in epistola ad matrem, illi. Ego hoc unum laboro, ut simplicitas animi mei non sit obscura: nam pertinet hoc ad existimationem fidemque meam, & præterea mihi ac liberis meis volo esse consultum. Adiectam ad clarissimum virum D. Fabrum & officiosissime illum verbis meis saluta. fac pendeant tibi studia ex ejus consiliis. F. Ducæo significabis nondum me Savilium vidisse. sed chartam ipsius pridem ad illum esse missam. Pietatem erga Deum, studium virtutis & literarum, fili, tibi commendo. Fratres Puteanos, Magnum, & alios mihi notos saluta. Vale. Londin. a. d. xv. Kalen. Decemb. c. 15 id ex.

EPISTOLA I C C.

P E T R O J V N I O.

QVando in Angliam veni, nobilissime Juni, habui nihil antiquius

quius secundum officium erga Regem Serenissimum, quam ut te inviserem e vestigio, & meum erga te amorem summum atque reverentiam coram probarem. Vivit enim in animo meo atque uxoris, suavissima recordatio nominis Scrimgeri avunculi tui, & ejus affinitatis quæ viros præstantissimos τῆς πάλας μαγεί-
τας, Scrimgerum & Stephanum, olim inter se conjunxit. Itaque per mihi molestum accidit, quod in ea potissimum tempora incidit meus in hoc regnum adventus, quibus tu, vir clarissime, hinc aberas. Mollierunt tamen meum istud tui desiderium filii quatuor quos hic habes, qui me omnes salutarunt, & pro sua humanitate officia sua mihi non solum obtulerunt, verum etiam detulerunt. Ab illis accepi, non ante primum ver te huc fore rediturum: quo tempore an hic sim futurus quum ignorem, faciendum duxi, ut cupiditatem tui videndi, qua dudum sum incensus, literis saltem meis tibi significarem; oraremque te etiam & etiam, ut me in tuorum numerum multo ante (spero) receptum, amare porro pergas, tuique vivere studiosissimum, ac læta omnia tibi a Deo optare ac tuis, constanter credas. Ego, ubi sim futurus, te amare, & summa observantia colore nunquam desinam. Vale. Londini a. d. vi. Kal. Dec. c1515 ex.

EPISTOLA IOCI.

JACOBO AUGUSTO THVANO.

ET si magnitudo mihi nota est tuarum occupationum, Præses illusterrime, non possum tamen abstinere quin vel uno verbo (quod ajunt) te compellem. De meo huc adventu scripsi pluribus nuper, & de summo principis maximi amore ergate. Me vero Rex, literarum amantissimus ea benèvolentia est complexus, ut suos mihi portus ad reditum neget patere, ego sanctè affirmo tibi, Præses amplissime, quoties mentio mihi facta est de mansionē in his locis, non aliud respondisse me, nisi hoc unum, in potestate Reginæ esse me, facturum quicquid illa jusserit. Scriptum igitur ad reginam super eo negotio; & ita scriptum, sicut audio, facile ut appareat Regem hoc valde cupere. Exspecto responsum illud, ex quo mea-

meorum fortunarum pendet ratio. Deo interim me & omnia mea permitto. postquam erit certum quid me sit futurum, spero isthuc me mox rediturum. tum colloquio tuo fruar, Præses illustrissime, a tua consuetudine nunquam sine gemitu divellendus. Oro interim Deum Opt. Max. ut te cum nobilissima conjugē & luminibus vestris omni bonorum genere cumulet. γέγορτο γέγορτο. Vale. Londini Kal. Dec. c. 12 c. 1. Dabis mihi, si placet, hanc veniam, ut V. CL. Nicolaum Fabrum, Puteanos fratres & Rigaltium tuos hic salvere jubere mihi liceat,

EPISTOLA IDCII.

EIDEM.

Illustrissime vir, rediens ex aula didici a D. Legato discedere certum hominem, qui meas ad te esset tuto laturus, scripsi igitur ratum hæc pauca, ut scires paucis diebus ternas me ad te dedisse. Animi mei τὸ ἀμύχανον ex iis intellexisti. Neque facile dicere possum quæ suspiria quotidie edam, dum cogito perire mihi omne tempus, quod scis esse πολυπλήκτων ἀνάλωμα, & ejus unius est honesta avaritia. Ego vero annum integrum libris parco, & aulam sequor, hoc est, nugas ago. Misit quidem uxor chartas meas, sed plerasque adhuc desidero; & si omnes haberem quid illæ mihi sine libris meis prodesse? Omnino aut revocate me serio, aut permittite libros afferri, ne male tempus omne perdens male peream. Vxorem in itinere esse conjectura quadam adducor ut credam. Utinam ita sit. utinam Dominus Jesus fortunas meas ex hoc salo recipiat tandem in aliquem tranquillitatis portum. alioquin φρῶντα sunt mea omnia incepta. Rex spem facit mittendi quæ expectas brevi. Oro supremum numen ut te servet, vir amplissime. Vale. in ipso discessu tabellarii, qui literas Dom. Legati tibi reddidit.

EPISTOLA IDCIII.

DANIELI HEINSIO.

AMicus meus, qui hæc tibi reddidit, ad vos profecturus rogavit, nunquid vellem. Ego vero garrire tecum per literas nunc quoque ut semper cupiebam: sed enecant me occupatissimum negotia

Rrr

gotia

gotia a S. Rège imperata. Accidit vero percommode; ut manum calamo admoturus, quo hæc tibi scriberem, tuas acciperem, tradente mercatore Belga viro honestissimo, qui suam operam in literis, mittendis prolixè obtulit. Erat cum ipso minister Ecclesiæ Belgicæ hic coactæ, vir mihi amicissimus. Hæc propterea dico, ut eam viam porro insistas, quam nuper es ingressus, tuas ad me mittendi. Ego ante dies xv tradidi eidem ministro fasciculum tibi inscriptum, ubi erant literæ raptim exaratae, & libellus Notarum in Arist. & Theophrast. e libris Mss. Cupio ex te scire, an illa acceperis. Ac nunc quidem plura non possum. mox nactus plusculum otii literas ad te exarabo, quæ utramque manum impleant. Amicum hunc meum, virum probum & eruditum, tibi & cæteris, qui me istic amant, cupio esse commendatum. Deus immortalis te servet. Cl. V. D. Baudium & cæteros amicos saluta. Vale. Lond. xiv. Kal. Jan. c1610 c xi.

EPISTOLA IO CIV.

JACOBO AUGUSTO THVANO.

Illustrissime Domine, novissimæ tuarum necessitatem mihi imponunt meis de rebus agendi tecum pluribus verbis. Jubes enim, ut semel tibi significem, de reditu in patriam quid constitutum habeam. Vtinam Præses amplissime, ea esset temporum conditio, ut a voluntate mea deliberatio illa penderet! Non hærerem animi dubius ὅδ' ἀρεστὴν πρὸς πατρίδα, qui nunc in quo acquiescam vix certi aliquid invenio, neque quidem cum diu multumque apud me ea de recogitavi. Hoc primum scirete & firmiter credere cupio, τὸν ποταμὸν τοῦ ποταμοῦ τῆς πατρίδος ἐν τῇ ἐμῇ ψυχῇ ἐνέχεται. ὡς οὐκ ἔστιν ἔργον. Nam quod dici solet, Sapienti omnem terram esse patriam, id nihil utique ad me pertinet, qui a sapientia absim quam longissime; neque tanto animi robore sum præditus, ut exilii quamvis ἐξ ὧν mala sine aliquo doloris sensu possim perferre. Fæcor Serenissimi Regis singularem benignitatem, quam hætenus mihi constantè præstitit, patris desiderium non parum mihi lenire. Verum ego non adeo mei in hac deliberatione rationem habeo.

habendam puto, ac conjugis, liberorum, studiorum denique meorum. Vxori ær inclementior, linguæ imperitia, & non parum diversa ratio administrandæ familiæ, stimulorum instar sunt, qui oblivisci patriæ ei non permittunt. Filii ætate maximi respectus parentem utrumque impellit persæpe, ut isthic mallems esse, quod illum consiliis rectis in hoc flexu ætatis juvaremus. Duo alii qui hic sunt, institui in literis *σὺν Θεῷ* facile hic possunt; sed cui bono? medicina hic non sane viget. Jurisprudencia illa vetus & vera plane jacet, vix de nomine paucis nota. denique literis hic solis Theologicis præmia sunt posita ad quæ peregrini, & ii quidem Galli, vix possunt aspirare, ac ne vix quidem. De studiis vero meis quid opus est verba faciam? neque enim ipse ignoras, id omne quod hætenus elaboratum nobis fuit ad publicam utilitatem studiosorum, *ἀπαξ ἀπλῶς* periisse. de iis loquor vigiliis nostris quæ ad literas illas pertinent in quibus aliquid nos posse multi existimant, tuque in his, amplissime & doctissime Præses. Hic omnis mea industria, omnes vigilantiæ in eo solo occupantur, ut Regis voluntati satis faciamus. Quum igitur maximi huius Regis mens tota in hodiernis de Religione controversiis occupetur, nos quoque *τὸς ἀμφ' αὐτῶν* in iisdem studiis esse oportet, easdem curas suscipere. Quod etsi co libentius facio, quia ingravescens hæc ætas & parum firma valetudo dies noctesque me admonent, ut de vera pietate ac futura vita serio cogitem; non possum tamen sine cruciatu animi tot inchoatos labores sinere *ἡμιτελές* nunquam perficiendos. Accedit illud, quod tibi unidictum cupio; *τοῖς ἄλλοις ἀπασιν εὐφρημα κείτω*, in tanta animorum distractione, & opinionum super religionis rebus varietate tam multiplici, ægre facere me, ut me istis controversiis immisceam; idque multis de causis minime nunc commemorandis. Habes, vir illustrissime, rationes breviter expositas quæ mihi reditum in patriam præcipue suadent. sed me ab hac voluntate longe aliquando rationes aliæ revocant, quas ut nunc enumerare longum esset, brevi *σὺν Θεῷ* pluribus tecum acturo. Ut paucis absolvam, summa consiliorum meorum est, quietem

& necessaria ad vitam præsidia optare me, ut quod supererit vitæ studiis possim impendere, & de eorum studiosis pro virili bene mereri. Hoc posse me isthic melius, rebus pacatis & tranquillis, certum est. *καὶ πάντα μὲν ταῦτα*. Quod superest, te Præses amplissime, consilium peto atque opem: quid mihi studiisque meis sit optabilius, non erit tibi difficile statuere hoc usu rerum viro, & *τοῦ αὐτοῦ ὁπίσω ὄρῃν*. Da igitur hoc mihi, veteri tuo clienti, ut expendere rationes dubitandi meas digneris, & ad extremum pronuntiare *πλὴν ἀρέσκουσιν*. Mihi id videbitur optimum & tutissimum quod tibi fuerit probatum. Quare in hoc negotio a tuo iudicio posthac pendebo. Epistolam ad τὸν πάνυ Card. nuper jussu Regis misi ipsi, illud unum exemplar adhuc e manibus meis exiit, nisi quod Rex alterum describi curavit & ad Legatum suum mitti. Opravi unum ad te, sed non ausus sum, ne animum ἔπ' πάνυ Καρδ. offenderem, qui fortasse copiam sui tibi faciet, si putas esse tanti. Mihi ejus scripti causa sexies minimum fuit petenda aula, unde nuper sum reversus ἔχελως ἔχον. Primæ simplicior erat manus, sed postea multa sunt adjecta. Vtinam non plane sit inutilis Ecclesiæ Dei hic Serenissimi Regis labor. Plura de id genus rebus olim si Deus voluerit, coram. duo tantum breviter dicam: si quis putat Magnæ Britannię Regem in ejus generis scriptis aliena industria opus habere, fallitur. ipse harum controversiarum peritissimus est, & in sacris literis versatissimus. Etiam illi falluntur qui scissuræ hujus causas aliunde repetunt, quam ex horribili depravatione omnium fere rerum ante Reformationem institutam. Quæ si non probatur, age melior instituat. De opinionibus recentiorum οἱ ἑρηνικοὶ non contendunt. concedatur modo Reformatione esse opus, atque illa præstetur. Qui hac via omissa eo vires ingenii conferunt, ut quicquid sit hodie defendant, & cavillistanquam præstigiis oculorum usum hominibus eripiant, ii frustra laborant, & tandem experientur quod Polybius ait, *μέγιστον Θεὸν εἶναι πλὴν ἀλΐθειας*. Equidem dum attentius lego id genus scripta, hoc affequor, non ut doctior ab eorum lectione discedam, sed ut peritior fraudum stupendarum,

dam, quibus illi uentur, ut simplicium animos a veritatis notitia quam longissime arceant. Vale vir illustrissime & me ama. Londini pridie Kal. Jan. c1515 cxi.

EPISTOLA ICCV.

CVNRADO RITTERSHVSIQ.

EXspectabam sane cupide literas a te, vir præstantissime, cum alata est tandem epistola tua, & quem dono misisti Salvianus, vere jam tuus. Vtinam, mi Rittershusi, interiora animi mei noffes! scires quam soleat mihi esse gratum quicquid a te fuerit profectum. Salvianum vero qui pluris faciat quam ipse facio, non facile inuenias. Itaque pro ea opera, quæ illi optimo scriptori a te est impensa, ago tibi pro mea virili grates gratissimas. Bene de literis meritus es, bene de studiis pietatis, bene de nomine Gallico. Deus Opt. Max. cujus gloriam tibi curæ esse omnia tua scripta ostendunt, magis magisque indies tibi benedicat. Ego quod referam nihil habeo; nisi lubeat tibi illa cognoscere quæ proxima ætate scripti adversus Jesuitas. Epistola est ad Frontonem satis prolixa, cujus argumentum & occasionem ejus scriptionis malo te ex illius lectione cognoscere. Missem jam eum ad te libellum, nisi defuisset cui darem. Si ulla se offerat occasio, eam non prætermittam. Videbis quod me nunc literarum genus habeat. Fateor equidem naturam meam quam longissime ab omni contentione abhorre: sed quia semel stadium sum ingressus & γνωμαχῆσω, εὐ εἰδὼς ὅτι τὸ εὐ καλὸν, & εὐσεβὲς μετ' ἐμῶ. Nam quo progrediatur certorum hominum furor non nescis. Parum est quod aniles superstitiones & meras fabulas totis animorum viribus propugnant, nisi etiam Reges & Principes Romani Pontificis pedibus turpiter subjicerent calcandos, soliis derurbandos, mastandos. O tempora, o mores! hæc scelestæ doctrina Henricum Magnum Regem θαυμαστότατον & Mæcenatem meum indulgentissimum sustulit e vivis. Quare ignoscendum mihi est, si peculiari quodam odio & doctrinam diabolicam & ejus assertores odi. Omnes boni quos vulpinæ artes non infatuarunt, mecum sentiunt. Scis quid nuper de secta Jesu-

gica Amplissimus Ordo Lutetiae pronuntiavit. *Mihi crede, καὶ
Κυεὶς ἐγίνετο αὐτῇ.* Laus sit Deo Opt. Max. suae veritatis vindici
acerrimo. Scio quos crabrones adversus me excitarim. Sed con-
scius infirmitatis meae in Deo fiduciam certam pono. *καὶ πάντα μὲν
ταύτη, venio ad tuas ζητήσεις.* Ac primo de privilegio ad editionem
Novellarum, securo esse te animo jubeo. Nam typographi Angli
ejusmodi libros non curant. Sola est quae hic floreat S. Theologia:
soli fere libri Theologici, & fere Anglorum, qui hic eduntur. Quā
enim magni constet editio, carius hic edita vaneunt quam alibi.
Quare igitur alibi vulgata sub incudem revocarent? Adde quod
jus civile vestrum, hoc est, Romanorum quod docetur in scholis,
plane hic, si paucos excipias ignoratur. Si nihilo fecius privile-
gium desideraveris, spero non fore difficile tibi id impetrare. Ego
a te monitus eam curam curabo. *Τὰ τοῦ τοσοφωτήτος ἔπος ἔχει. ὁ
πρὸς μέγας καὶ εὐσεβέστατος βασιλεὺς τὰ Θεολογικά ἀκριβὲς πεπαιδευμέ-
νος, ὃς ἡγνοοῦν παιδείας ἐστὶν ἄμοιρος, ὃς ἀμύητος. τὴν το μὲν τοι εἰδέναι
σε δεῖ, ὅτι οἱ ἐν ταυθοῖ σοφοὶ τὰ μὴ τοῦ πλὴν Θεολογίας συντείνοντα παρ-
ἔδεν πθεγται.* Sumes inde consilium tibi. Interim hoc tibi candide
& sincere affirmo, non posse te aliquem ex omnibus mortalibus
digniores tua praedicatione, quam sit Magnae Britanniae Rex, qua-
rere. ut omittam ceteras laudes, pietate, doctrina, candore & libe-
ralitate parem huic Principi alium vix hodie invenias. Vale vir
praestantissime & me ama. Londini, prid. Kalend. Januar. c. 1701.

EPISTOLA I C V I

JOANNI CASAVBONO.

QVam grave mihi fuerit te isthic remansisse me proficiscente,
non facile dixerim. & persuadeo ipse mihi *τορῆς* illius *φυσικῆς*
vim, quam in me experior cottidie vehementissimam, non esse tibi
incognitam. nam ut ego subinde ad animum revoco patrem esse
me, ita tu filium te esse meum nunquam non meminisse debes. Sed
noster quid nos diviserit. Etenim quoties subit animum meum re-
cordatio eorum quae gesta sunt, toties precibus enixe a Deo con-
tendo, ut suae voluntatis notitiam salutarem tibi inspiret, & tua
con-

confilia atque studia velit fortunare. Faciet vero dubio procul si in voluntate ipsius inquirenda diligētem operam posueris, & spectis humanis rebus de spe futura vitæ serio cogitandum tibi esse in animum induxeris. Dominus Jesus tibi adsit, & te sincerę veritatis amore inflammet. Matris obsequium nolo tibi commendare, ne videar de tua erga ipsam pietate dubitasse; scis quam ea res sit mihi cordi. Exspecto tuas literas de omnibus, quæ putabis mea interesse ut sciam. Saluta bis amicos meos omnis generis, quorum nomina recensere parcam, cum sint illi tibi notissimi. Vale. Samarebrigæ Ambianorum proxima a discessu meo die Kueanax
C13 13CX.

EPISTOLA ICCCVII.

JOANNI A VVITTEN.

VT qui peregrinatione longa & molesta defuncti domum ad suos redeunt, incredibili quodam gaudio perfundi solent: ita plane mihi evenit, longo adeo intervallo literas a te accipienti, vir præstantissime atque amicissime, nam qui te ab illo tempore constanter amaverim & tacitus coluerim, quo primum tua mihi virtus innotuit, cum post tot annorum silentium amicissime scripta epistola sum abs te provocatus, & de rerum tuarum florente statu factus certior, mirificam ex ea re percepi voluptatem. Ago igitur Deo Opt. Max. gratias, qui te servavit hætenus, & dignitate ea te ornavit quam tua singularis virtus merebatur. didici enim cum ex literis tuis tum ex aliorum sermonibus, quem gratiæ locum apud principem omni laude majorem Serenissimum Ducem Megapolitanum obtineas. Utri prius gratuler, nescio, Principi an tibi: nam & tu illa statione es dignissimus, & Mæcenas tuus, ut fama est hominum, his præstat dotibus, quas jure omnes boni etiam longe positi omni veneratione debeant prosequi. Quare ex animo tibi gratulor, qui principi inservias, quem sine adulatione etiam admirari cogeris. Nos simili felicitate nuper excidimus, amisso Mæcenate nostro Henrico quarto, magno, Deus bone! principe & incomparabili, de cujus admirabili præstantia quicquid dixerō,
finis

minus erit. Itaque meminisse jam illius immam nuper parricidio interempti neque debeo neque possum sine lacrimis. Illa vere atra dies res meas ita afflixit & perculit, ut jam omnia consilia mihi sint incerta, ipsa quin etiam vita exosa. nam quid bonis in eo regno sperare jam licet, ubi optimi duo reges religionis obtentu parricidarum siccis sunt confossi? Quem Gallia regem qua piū est animi devorione colet, quæ suum *αὐτῆς* & *ἐνεργῆτιν*, autorem suæ salutis & omnium bonorum largitorem ingrata, scelere nefario, vita privavit. Quanquā non universa Gallia in hoc parricidium consensit, verum oppido pauci superstitione depravati, & omnis legitimæ potestatis osiores acerrimi, Qui utinam mali male percant, & qui fuerunt parricidii illius conscii, & quicunque illi sint quorum doctrina instar equi Trojani est, unde tot jam Tartarei parricidæ manarunt. Quod me hortaris, ut in eruenda e libris Ciceronis doctrina Politica operam velim ponere, etsi morem gere re voluntati tuæ hoc mearum rerum statu, non queo; laudo tamen iudicium tuum & consilium remitto, si otium ad id genus curas Dominus Jesus aliquando dederit. Nunc enim in incerto fortunæ meæ nutant, prius stabiliendæ, quam aliquid operis serii aggrediar. Accedit quod in commentariis Polybianis concinnandis proximum, quod Deus dederit, otium necessario mihi est ponendum. Polybijum quidem ante annum edidimus, & simul interpretationem nostram Latinam, sed is labor nihil est præ opere quod molimur. in quo doctrinam Politicam & militarem ita illustravimus, ut earum disciplinarum studiosos meam operam probaturos esse confidam, imprimis illud operam dedimus, ut viam indicarem & rationem legendi cum fructu historicos omnis generis. Sed otio nobis est opus ad perficiendum quod dudum inchoavimus. Nunc autem quis me status sit excepturus, quantum otii denique sim habiturus nescio; multas enim habeo causas cur hoc in loco mihi metuum. Unicum est, quo fruor, solatium, spes in Domino Jesu, qui sua inexhausta benignitate inopem consilii me non deseret: hæc mea spes summa est, hæc certa anchora. Uxor

cum

cum hæc scribebam ægra decumbebat in lecto, quæ te ex animo salutat, & optat bene rem gerere & valere. quod & meum est vorum, & quod a Deo Opt. Max. peto, & contendo. Vale. scripsi raptim Lut. Paris. c. 15 15 cx,

EPISTOLA IOCIIX.

DANIELI HEINSIO.

Sextus, opinor, mensis est, ex quo nihil a te literarum accepi, vir clarissime atq; amicissime. Ego vero & priusquam Lutetia proficiscer, semel atque iterum ad te scripsi, & nuper cum Rutgerio nostro rescriberem, ut meum apud te silentium excusaret, rogavi. Misi etiam ad te exemplaria aliquot *ἡμετέρας μαχέρας*, quæ Parisiis sunt edita. Et hæc & epistolas meas an acceperis, nescio. equidem nihil prorsus literarum a te accepi ab illo tempore, quo amplissimus vir Mylius legatus in Galliam venit. Te oro, nolis veteres amicos despiciere: eos præsertim quos negligere non potes, ut manes magni Scaligeri non lædas. De meo in hanc *μαχέραν νῆσον* adventu ex aliorum sermonibus, puto, audivisti. Veneram cupidus Regis videndi, quem dudum admirabar. Ille pro sua incredibili humanitate, ut me semel est nactus, dimittere noluit. quum dicerem in potestate reginæ me esse, statim apud illam egit rex maximus, ut per heram meam liceret mihi hic manere, quamdiu ipsi libitum fuerit. Ex eo in Anglia sum, ubi fruor duplici solatio: nam & conspectu scelestissimorum *ἀλασφάρων* & parricidarum non crucior, & cum Regis benignitatem tum doctissimorum virorum eam experior humanitatem, ut videar etiam patriæ posse aliquando oblivisci, licet Thuani magni, & quorundam aliorum desiderium vix feram. Etiam illud solatio mihi est, quod in hoc regno speciem agnosco veteris Ecclesiæ, quam ex patrum scriptis didici. adde quod Episcopis *ὁσημέραι σωφροῦ*, doctissimis, sapientissimis, *εὐσεβεστάταις*, & quod mihi novum est, priscæ ecclesiæ amantissimis. Satis vel in hac tina re fuerit momenti ad dolorem exilii spontanei leniendum, mihi quidē: nam eorum iudicia, quibus in religione nihil sapit nisi novum, nihil moror. Verum hæc *ὁδὸν πάρεργα*.

Ssss

Vale

Valcamiciſſi. Heiſſi, & τὸν σὺν ἐταῖρον ἐλέαιρε, qui quartum agit men-
ſem procul a bibliotheca. Londini vi. Eid. Jan. ſtilo Liliano
CICIC XI.

EPISTOLA ICICIX.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHEIMIO.

DIu eſt, cum ceſſat inter nos mutua ſcriptio, præſtantiffime Lin-
gelshemi, atque ego fateor a me principium ceſſationis exti-
tiſſe, qui acceptis a te literis de graviffimo argumento, dum occa-
ſionem capto ſerio reſpondendi, ecce de repente nefario parrici-
dio tollitur Magnus Henricus. Me vero is caſus ita perculit, ut
in ejus recordatione & doloris ſenſu per diu animi mentem totam
habuerim occupatam. Secuta eſt mea in hanc nobilem inſulam
profeſſio: cui cum paucos meſes deſtinaviſſem, evenit longe ali-
ter. Quid multa? permiſſu Chriſtianiffimi Regis & Reginæ matris
vel penitus, vel certe ad tempus non exiguum factus ſum Anglus.
Credo equidem, *Θεὸν ἐπλεέτο βελή*, non enim ſine numine profe-
cto Rex Sereniſſimus, ſapientiſſimus, doctiſſimus, & quod ſupra
omnia eſt, *ἐνσπεύσας* ſua me benevolentia eſt complexus. Scio
& fateor ingenue, in me nihil eſſe hac illius dignum gratia, his
beneficiis, quo magis Deo Optimo Maximo omnia fero accepta:
cui honos ſit & gloria *εἰς τὸς αἰῶνας τῶν αἰώνων*. ille eſt, qui me Re-
gi, qui omnibus doctis & piis gratum reddidit. Faxit idem, ut
meæ in hiſterris moræ exſtet olim monumentum ipſi gratum, bo-
nis omnibus acceptum. Cæterum in rebus alioquin lætiſſimis
(*φθὸν ἀπέσω χ' ἡμέσας*) illud me enecat, quod a libris mēis tam diu
abſum: & ſpero quidem, illos huc allatum iri: ſed multis de cau-
ſis ſpiſſum hoc negotium eſt. Jacent igitur curæ Polybianæ, &
fortaſſe æternum jacebunt. neque enim hic ſatis commodus ad il-
la ſtudia eſt locus. itaque tot vigiliis exanclatum opus in magno
jam periculo verſatur, ne perpetuis damnetur tenebris. hoc me
angit ſupra modum. Fiat tamen etiam in hac re Dei voluntas.
Interim ne plane ſterterem, per Jeſuitas eſt factum: qui occaſio-
nem mihi præbuerunt publice illos brevi ſcripto compellandi. id
ſcri-

scriptum scito brevi proditurum in lucem, *Θεῷ διδόντες*, atque idem statim ad te, si ulla ratione possum. Vale. Lond. vii. Kal. Mar. styl. Lii. c13 13 cxi.

EPISTOLA IDCX.

CAROLO LABBÆO.

NEque optatius mihi tuis, quarum spem facis, poterit quicquam contingere. Vir eruditissime: neque ego, qui te prior lacesivi, officio meo, hac in parte, unquam, *οὐ γὰρ εἰπὼν*, deero. Erit suave mihi, dum procul absum à suavisima patria, missas è patria amicorum literas quam creberrimas accipere, & hoc *κατὰ δεύτερον πλῆν* solatio frui. Mihi cum omnia in hac florentissima regione ex animi sententia, benignitate numinis, fluant: hæret tamen animo & patriæ & amicorum, quos in patria reliqui, *γλυκύπερος* quædam recordatio: non enim ferreus sum, quem hæc *φυσικὴ σφραγὶς* non tangat. Unica est, in qua toto pectore acquiescam, divina providentia, quæ Regis maximi animum & omnium bonorum in me inclivinauit. Itaque, in *φίλῃ πατρίδι* qui eram *τὸ μὲν δὲν*, hic locum honestissimum obtinemus. *φθόνῳ δ' ἀπέστειλε νέμεσις*. Recte mones me, de fraude mihi facta in libro contra Anticottonem, Atqui impune non ferent, me vide: Expecta à me breve scriptum, quo *τὸν δὲνα* compellabo; placebit spero palato & tuo & bonorum omnium, quod sum responsurus, ubi primum ex curis nonnullis respiravero. Si me amas, integritatem meam protege. Scripseram Frontoni Ducæ sic: Tu non dixisti; socius tuus dixit; Priorem partem publicarunt; posteriorem dissimularunt: Hæc est fides, sed plura brevi. Vale, & me ama, vel propter communem amicum, quem ex æquo sumus venerati. Narro tibi: Præfatio in opuscula *ἑμῶν* ita placuit Præfati Legato Regis Hispaniarum, ut non abstinerit statim, quin per virum eruditissimum animi sui sensum litteris humanissime scriptis declararet. Hoc præmium meæ in Scaligeri manes pietatis. Iterum Vale. Londini vi Kal. Mart. c13 13 cxi.

VIr amicissime, tuas modo mihi tuus affinis attulit. ac quoñiam rescripturum se ad te adfirmavit, ipse quoque raptim hæc exaravi. Alcoranum meum tibi dono *ῥεῖφρονι θυμῷ*, & ut amicitia nostræ hoc *μνημόσυνοι* serves rogo. ὁ *μαχαρίτης* a quo habui, populariserat tuus. æquum est, ut illi quoque gratiam aliquam habeas, & memoriam ejus ad posteros transmittas. Quæ mea caussa descripsisse ais, gratissima sunt mihi futura. Vtinam tuis observationibus possem frui. dolet mihi ex animo, non posse te isthic quæ habes parata edere. Dixeram tibi, non placere mihi illius fatui ingenium, quem ais nos censere hæreticos. *μωρὸν φανὸς ἄδε βελά.* valeat, & res suas sibi habeat: mihi posthac cum homine tam infrunito nihil unquam rei erit. Quæ habes a me, præsertim si quid ad bibliothecam spectat, ea spero te sororis meæ filio Chabaneo esse traditurum. In meis tamen plena libertate volo utaris. Tu nostra omnium caussa laboras: omnes tuis commodis tenemur inservire. Beduelus Lexicon urget suum. o virum bonum, doctum & simplicem! de Grammatica Romana si quid didiceris, fac me ut sciam. Iter tuum ut feliciter suscipias, feliciter conficias, & perficias, supplex Deum Opt. Max. veneror, Vale doctissime Erpeni. Lond. iv. Non. Mart. c10 10c xi.

EPISTOLA ICCCXII.

DANIELI HEINSIO.

VIdet quid possit occasio: nam cum paucis ante diebus ad te scripsissem, & pro recenti munere gratias egissem, nactus occasionem iterum scribendi per veterem amicum Syndicum Mildeburgensem, non potui manum a calamo abstinere, licet essem occupatissimus. Neque vero quid scribam, suppetit: nam præsentem meum statum hic vir optimus narrabit. Ego si quid vacui temporis habeo, totum pono in libris tuis legendis, quos etsi habeo domi tuo beneficio, heic tamen mihi comparavi, dum bibliothecam exspecto. Relegi igitur his diebus Notas in Horatium, & nova admiratione sum affectus. Deus tibi det, mi Heinsi, ætatem longis-

mum

mam, felicitatem quanta maxima potest ἀρραπα quàm contingere. Vale, & me ama. & si amas, ignosce festinationi. Lond. Kal. Apr. c13 13 c xi.

EPISTOLA IOCXIII.

CORNELIO VANDERMYLE.

Monsieur, Je veux vous tenir la promesse que je vous feis a Paris il y a quelque tems, de vous escrire, & vous tenir adverti de mes nouvelles. lesquelles j'espère vous estre agreables, pour l'affection qu'il vous plaist me porter. Peu apres vostre despart de Paris, j'eu partis aussi pour venir voir cest heureux pais & ce grand Roy, lequel tout aussi que j'eusse eu l'honneur de luy faire la reverence, me tesmoignant d'affection, que je ne scaurois le vous dire, & au lieu de me congédier comme je pensois pour le moins pour aller querir ma famille, il moyenna avec la Roynne que j'eusse congé de demeurer pres de sa Majesté. Ce que la Roynne luy a accordé pour le tems qu'il luy plaira, pesant que ce feut pour quelques mois: mais le Roy ne l'entend pas ainsi. il en fera ce que Dieu voudra: *cujus inexhausta bonitati acceptum fero, quod neq; bonis in Gallia sim ingratus, & heic tum Regi, tum omnibus Ecclesiæ Præfulibus & omnibus doctis charissimus. Illi sit honos & gloria. Vxor quinto fere mense, postquàm ego Lutetia discesserã, ad me venit: sed mox reditura, ut de communi sententia res nostras in Gallia componat, & statim cum tota familia & bibliotheca huc revertatur: quod det illi Deus posse feliciter præstare. Hic est jam rerum mearum status: quem volui te non ignorare. Quod si meas tibi gratas futuras intellexero, scribam sæpius: ut hac saltem ratione meum animum tibi significem, & quantopere te colam. Tenez moi donc si il vous plaist,*

Monsieur,

Vostre tres humble serviteur

CAUSAYRON.

A Londres, ce 11. April. c13 13 c xi. l'eusse escrita

Monsieur Grotius & Monsieur Meursius, si j'eusse eu loisir. Je vous supplie Monsieur, qu'ils lisent icy mes humbles recommandations à leurs bonnes graces.

Ssss 3

EPISTO-

DANIELI HEINSIO.

TAndem tuas accepi, hoc est, post menses amplius octo, ex quo nihil quicquam a te literarum acceperam. Mirabar silentium tuum & querebar. atqui tu quoque silentium meum miraris & quereris. Sed eamus ad calculos, & rationes incamus. Ego scripsi ad te Lutetia sub abitum meum, & profectioem in hæc loca, & simul Scaligeriana mihi, deque meo consilio, cur hoc iter susceperem, te monui, postea vero quam huc veni, provocatus a clariss. Baudio de eodem oleo & illi rescripsi, & ad te scripsi. is fasciculus Thorio medico, viro optimo, est a me datus, qui se curaturum spopondit. deinde cum nobilis Anglus D. Bois ad vos cogitaret, dedi illi ad te literas, & ad nostrum Rutgerium, a quo ternas jam in Anglia literas accepi. Exposui causam meam sincere & vere; nunc fluat tibi ἡ κελεύσα. Ego, si per te licet, huius litis κελεύσα δι- κεῖν τοῖς πάλιν Baudium. Omissio joco, gaudeo quod meas epistolas desideras. Moriar, si vix quicquam gratius facio, quam ut ad te scribam. recreor enim tantisper suavissima recordatione non tui solum, qui mihi charissimus, verum etiam τῷ μακαρίῳ Scaligeri, quem non nescis quanta reverentia coluerim. Itaque noli putare si officio ipse fungaris, fore me lentum aut remissum. Ego vero non ibo sed curram. Vna in re semper me vincas oportet, quod video te vix ullas ad me literas dare, quibus non sit adjunctum insigni aliquod tuæ liberalitatis monumentum, & exquisitæ doctrinæ μέγα πνεύμα. Ego amicissime vir, cætera beatus Dei immortalis beneficio, hac re miser sum, quod a libris meis tot jam menses absum: neque adhuc possum illos recipere, nam neque me in totum dimittere vult augustissima Regina, neque de reditu meo magnam spem habet, si semel bibliothecam omnem meam hic habuero. Vxor quæ suo adventu me beaverat, eadem nunc reditu in Galliam me magna sollicitudine afficit. Deus immortalis qui venienti primum per obscœnissimam tempestatem media hyeme adfuit, aderit spero etiam redeunti. Dum meis libris & chartis omnibus

nibus plane careo, data occasione scripsi hic epistolam ad Fron-
nem Jesh quam Rex maximus vult edi. argumentum sine dubio
probabis. mittam igitur exemplar unum statim, & alia ad amicos
istic meos, quo in numero sunt clariss. viri, Vulcanius, Baudius,
Bertius, Scrivenerius, & Cunæus, nam Meursium Hagæ puto habi-
tare. Omnes si meis verbis fueris dignatus salutare, maximè au-
tem omnium τῷ πάλῳ Grötium, feceris mihi rem gratissimam. De
tribus libris quos misisti ad me, immortales tibi ago gratias. Duos
minores non ante videram. Senecam videram, & tuas notas dili-
genter legeram; doctam, ita me Deus, opellam, & cujus doctrinam
non omnes capient. Tu vero quam artem apud Arist. didicisti,
eamdem usurpas in sententia ferenda de aliis. O vive diu, mi Hein-
si; & quia omnes æquales tuos jampridem superasti, quod solum
restat, te ipsum indies supera. Ita faxint Superi. Vale. Londini
pridie τῷ ἑορταστικῷ Πάσχα, cio io c xi. raptim.

EPISTOLA IOCXV.

JACOBO AUGUSTO THYANO.

Miratus sum quod nuper ad me scripsit fororis meæ filius, neq;
te, vir amplissime neque se quicquam literarum mearum a D.
Bauderiano Legato hic nuper Regis Christianissimi accepisse. At-
qui binas illi dedi ad te. unas quas jussu Regis scripseram, & Regi
ostenderam: alteræ familiari παρρησίᾳ erant exarata. Exspecto
ad illas responsum. neque possum adhuc in animum inducere
periisse eas epistolas. rei veritatem e proximis meorum literis spe-
ro me intellecturum. Interim quia se offerebat occasio, pauca hæc
scripsi, ut scires non cessasse me, neque officio meo defuisse, ut ut
literæ fortasse perierint. Ego vero multo ante scripturus fui, nisi
perdiu abitum D. Bauderiani essem præstolatus. Novissimis li-
teris spem tibi feci Commentariorum, quos Rex ad te mittere
cogitat, rerum ad Matrem pertinentium. Non faller Rex tuam ex-
pectationem. Vidi partem operis quod ita contextum est, ut ad le-
gitimam historiam rerum Elizabethæ quid in eo desiderari possit
vix intelligam. Per annos narratio est distincta a principio regni
Eliza-

Elizabethæ. Vidi adhuc paucos annos, sed ex quibus de operis pro-
tione feci conjecturam. De meis rebus multa haberem quæ ad te scri-
berem, sed exspectabo reditum ad vos uxoris, quæ brevi isthuc re-
ditura, ut nostras reculas componat, *σὺ τῷ Θεῷ*. Vale vir amplif-
sime, & me ama qui te æternum colam. Lond. v. Eid. Apr.
CICIDCXI.

EPISTOLA ICXVI.

DANIELI HEINSIO.

VENit ad me nunc ipsum nobilis hic Anglus, vetus amicus me-
us, vir clarissime, nuntiās cogitare se ad vos, & nunquid vel-
lem rogans. Etsi & ego eram occupatus, & ille jam itineri aecin-
ctus, non potui tamen hæc pauca ad te non exarare. Quid autem
putas me ad te scripturum? quod unum possum, querimoniam de
tuo silentio acerrimam. Cum Lutetia sum profectus, jam plures
menses tuas ἀποβαίλας exspectaveram frustra. Jam hic fere sextus
est mensis, ex quo me Anglia habet. neque tu id ignoras: nam &
monui ipse te per literas paullo post meum adventum, & clariss.
Baudius, a quo semel saltem literas accepi, id te non fuerit passus
ignorare. Obsecro igitur te, amicissime Heinsi, cur annum fere
integrum apud me siles? an te inimici mei potuerunt a me abalic-
nare? sed novi simplicitatem generosæ mentis tuæ; neque ante
persuadebo mihi, te erga me esse immutatum, quam ipse literis
tuis hoc mihi significaveris. De meo vero in hac *μαχαράν νήσω* sta-
tu ne plura narrem, multa inpediunt, ipsa imprimis amici hujus
mei festinatio. Ille tibi de me, si curas scire, omnia narrabit. Tu si
me amas, literis tuis me beabis, & curas literarias tuas mihi indi-
cabis. Hoc nihil mihi gratius queat contingere. Vale & ignosce fe-
stinationi. Lond. XIII. Apr. stylo Liliæno. CICIDCXI. V. CL. D.
Baudium, & D. Bertium meis verbis salutes velim.

EPISTOLA ICXVII.

THOMAE ERPENNIO.

SCRIPSI nuper ad te statim postquam tuas accepißem. Nunc quia
suspisor, te ab itum ex urbe Lutetia parare, has raptim exaravi,
ut te

ut te rogarem, ne peregrinationi diutius indulgeres, quam par esset. Scis pericula viatorum. Scis quantum temporis in lustrandis regionibus amittatur, neque nescis, quæ hæcenus didicisti in linguis exoticis, ea te in musco tuo abditum didicisse: & quidem brevissimo tempore. ecqua peregrinatio tantum docere te potuisset? Non tamen penitus damno consilium tuum: modo tempori parcas, ἀναλόματι πολυτελείᾳ, & te brevi nobis reddas. Cupio enim mirifice te videre, & feliciter confecto itinere reducem amplecti saluum atque incolumem. Det tibi mihiq; Deus immortalis illum diem videre, albo lapillo mihi profecto notandum. Expecto epistolam a te sub discessum tuum de tuis consiliis. Vale charissime Erpenni. Londini Angl. viii. Eid. Apr. cix cxi. & n. Peto a te significes Chabane meo ἀλλήλῳ, valere nos Dei beneficio. mirari quod neget se ullas literas accepisse a Boderiano, cui ego duos satis grandes fasciculos tradidi. Etiam amplissimum Thuanum salutes a me velim, & petas an binas epistolas acceperit, quas ego per eundem Boderianum illi scripsi. Iterum vale. Arabs tuus magister olim est in Anglia, nec malo est loco.

EPISTOLA ICCCXIX.

JACOBO AUGUSTO THVANO.

Amplissime Præses, etsi magno repente affectus sum dolore, qui meus in te amor est & observantia, cum intellexi non eam esse habitam tuæ dignitatis rationem, quam tua in Remp. summa merita postulabant haberi, & boni omnes cupiebant ac sperabant: mox tamen, ubi ex illa indignatione colligere me coepi, & præsentem rerum in patria statum apud me reputare institui; rationibus ut mihi quidem videbantur, non levibus sum adductus, ut tecum actum non male putarem, & dictum vetus usurparem: ταυτόματον ἡμῶν πολλάκις χέλλιον βελεύεται. Fateor durum esse ea spe excidere, quæ non ex inani arrogancia, sed ex merito concepta primum fuerit, deinde ab iis toties firmata, quorum in potestate erat efficere, ne verba viro gravi videri possent dedisse. At non clam te est, vir sapientissime, rerum humanarum eam esse conditionem, ut ea

T t t

sæpius

sæpius eveniant quæ nemo futura aut fieri debere putaverat, quam quæ ὁ ὁρῶν λόγος suadebat eventura. Hoc cum in aliis vitæ partibus potest observari, tum in honorum vel maxime tributione, qui ad aulicorum sæpius voluntatem, quam Principum, qui fere in suorum potestate sunt, certo iudicio deferuntur. Ut igitur nemo prudens mirabitur, hisce præsertim moribus, caculam aliquem militarem, cocum aut lenonem vel etiam archilenonem ad amplissimam fortunam & provinciarum etiam præfecturas potuisse pervenire; ita profecto mirari nemo debet, bonis, integris, doctis aut quavis alia virtute excellentibus ad summas dignitates aditum non patere, & debita ipsis præmia terræ filiis deferri. Quid querimur aut miramur? ἐπὶ τούτοις, hac inquam lege & conditione nati sumus, neque huic malo remedium, dum stabunt res humanæ, unquam afferetur. Feramus, vir amplissime, & feramus æquo animo, quod per rerum humanarum naturam emendari non potest. Simul providentiam divinam ἢ θεμὶς ἐστὶν contemplemur & admiremur. Nam quum susque deque ferri omnia forte fortuna videantur, Deo tamen optimo maximo singulorum quæ fiunt ratio constat, neque aliquid sit, quod non ei sit multo ante prævisum, & ἀνεξίχιστα πρὸ σοφίας decretum ut fieret. Sic igitur πρὸς καὶ χάρις βελάς oderimus, ut in sapientia impervestigabili ἔλκεται οὐχὶ θεῶν acquiescamus. Tu vero, illusterrime vir, tot veris bonis, quæ nulla vis auferre unquam tibi poterit, a superis ornatus, si te ipsum potius quam patriam, si tuos, si studia quibus delectaris, si denique rem familiarem tuam respicis, cur magnopere gaudeas, iustissimam, nisi fallor, causam habes. Quid? putas ne te eo loco positum, vel unum diem quietum fuisse habiturum, quum ad te vexandum omnes certatim operam studiumque suum conferrent, qui te propter pietatem, φιλαλήθειαν & cæteram virtutem tuam cane & angue peius oderunt? illine permetterent ut moribus tuis Remp. regeres, quibus est propositum quocunque tandem pacto eos de medib tollere, qui nefariis ipsorum consiliis sese opposuerint? Quod equidem eo confidentius dico, quod recens sum a lectione mul-

multorum librorum ab aliis pestibus professorum, hac Satânica doctrina plenorum. Horret animus meminisse eorum quæ legi, quæque pro fidei articulis docentur. Et crescit tamen furor quotidie, crescit audacia, quam alit successus. Ea doctrina Regem maximum nuper nobis eripuit, eadem tamen doctrina & ejus defensores in illa ipsa urbe, ubi tantus Rex *Χρῆς & πῶλε* est occisus, propugnatores est nacta; qui libris editis, vobis omnibus conniventibus qui ad clavum Reip. sedetis, Marianā quidem verbo tenus damnant, at reliquos omnes perfidiæ, rebellionis & patricidii magistros palam laudant, ne dicam excusant. O tempora, o mores! Et erit aliquis vir cordatus, qui pro magno ducat principem locum inter eos obtinere, quibus hæc sunt ferenda & suo silentio comprobanda! Platonem ferunt dicere solitum, cum apud bonos excusaret quod Remp. non attigisset, certo consilio se a publicis curis abstinuisse, ubi animadvertisset iis legibus & institutis patriam regi, quibus mores sui congruere non possent. Enimvero contra torrentem jugiter niti, quis sine certa perniciæ diutius potest? Hæc & similia his alia sive exempla sive documenta ut revocares ad animum, te rogarem, vir amplissime, si quod sæpe multis viris bonis accidit, ab omni cura Reip. esses summotus. Nunc quid opus? Nam si vera sunt quæ mihi narrantur, *καταβάς ἀνέβης*, & meliore loco res tuæ jam sunt, quam essent futura si aliter contigisset. Opto ita esse. & Deum veneror, ita velit esse faxitque. Binas tuarum nudiუს quartus accepi; alteras earum ad Regem misi, & de tua integritate prolixè ad ipsum scripsi. Cottonus nobilis Anglus in historia pergit ad te mittenda. De meis rebus nihil jam scribam; omnia enim narrabit uxor, quam propitio numine brevi isthic videbis. Vale. Londini xi. Kal. Majas cjo ioc xi. Puteanos fratres & Rigaltium, viros optimos & eruditissimos, hic ut salvere mihi fas sit te oro.

EPISTOLA IOCXIX.

FRONTONI DVCAEO.

Binas a te accepi postquam huc veni, clarissime Fonto. priores attulit

Ttt 2

attulit uxor, alteras Savilius misit. Respondissem jamdudum ad priores, nisi gravis causa moram attulisset. Eam causam exponam tibi simplici animo & ἀπλῶς, sicut meus est mos. Tu, quæso, bonam in partem accipe quæ sum dicturus; tibi que persuade, non alium mihi heic animum esse quam fuit in Gallia. Amo antiquitatem, colo veritatem, quicquid aut huic repugnat, aut ab illa damnatum est, detestor & abominor. quare aut silendum mihi est, aut danda mihi hæc venia est, ut quæ neque vera esse credidero, neque antiquitati σύμφωνα, de iis libere quid mihi videatur dicam. Scis te discedenti mihi Parisiis per epistolam & verbis etiam significasse, rem me tibi & omnibus tuis esse facturum gratam, si Regi Magnæ Britanniae auctor essem, ut crederet, neminem vestrum erga ejus Majestatem male esse affectum. optare quin imo læta ei omnia, atque illud in primis, ut facilem se præberet in hac Ecclesiae Dei scissura tollenda. Quo etiam epistola illa spectabat, quam mihi a te mei attulerunt: qua agis mecum, ut de vestrae societatis integritate verba Regi faciam: quando omnibus quæ nonnullis vestrorum scriptorum objici solent, plene per eum esset responsum, qui famosum libellum Anticotonem nova apologia refutavit. Hæc cum ita sint, postquam ego tua mandata Serenissimo Regi exposuissem, evenit non ita multo post, ut Rex Apologeticum vestrum nactus me statim vocaret, & coram multis Episcopis ac proceribus diceret: Entibi, Casaubone, librum cum Patris Frontonis professione belle congruentem. invenies in eo defensionem auctorum, qui istam Principibus perniciosam doctrinam docent. invenies nuperum Bellarmini scriptum Saranicum non obscure defensum. invenies auctorum proditoris pulverariae, qua tetrius quicquam fingere ne diabolus quidem potest, acriter defensam innocentiam, & ipsos glorioso Martyrum choro adscriptos. invenies denique, ait Rex, omnia contraria verbis Frontonis. Quin etiam jussit me ejus Majestas librum auferre domum & rationes expendere, quæ ad defensionem novæ doctrinæ afferebantur. præcipue vero jussus sum iis attendere, quæ de rebus Anglicis Apolo-

gista

gista ille narrat. Quod tibi fecissem, & sincere Regi exposuissem, quid mihi placuisset, quid displicuisset; placuit illi, ut hæc omnia tibi significarem, quo semel efficere ut intelligeres, a quo sermonum genere esset iis abstinendum, qui benigne excipi a Majestate ipsius postularent. Sc quidem huic Ecclesiæ scissuræ ingemiscere: sed omnia tamen potius esse facturum, quam ut iis aures præberet, qui novam hanc doctrinam de regno temporali Papæ, de cadibus Regum excommunicatorum, de martyrio proditorum, &c. aut palam defenderent, ut multi Alastores, aut per circuitus, ut Bellarminus & Apologista hic & sexcenti alii. Quod jusserrat Rex, feci, & epistolam ejus argumenti ad te scripsi, quam dudum misissem, nisi quædam adhuc deessent ex epistolis Garneti manuscriptis adjicenda. Brevi, ut spero, eam epistolam ad te mittam: teque rogabo, ut jam nunc rogo, afferas æquum animum ad cognitionem ejus causæ. nam ego te ubique judicem fero. Neque verotimeas aliquid ibi contineri contra τὰ τῆς πάλας ἐκκλησίας δόγματα, aut omnino contra τὰ παρ' ὑμῶν νομιζόμενα. nihil reperies ejusmodi, quod serio tibi confirmo. Permite vero mihi, doctissime & amicissime Fronto, ut candide apud te agam, & quod sentio aperiam. Existimo enim nihil posse hoc rerum statu perniciosius fieri, quam sit ab iis, qui eam doctrinam nunc ἀνα κατὰ θύλλοις, qui fictitium illud & ridiculum Romani Pontificis regnum temporale dum tanto conatu eunt stabilitum, universo mundo declarant, Ecclesiam Dei viventis nihil se curare, neque recusare se, quin simplices Catholici, male pereant, dum modo ipsi regnent. Cogita quot mala & jam olim a Gregorii VII. temporibus ab hac doctrina in Ecclesiam exundarint, & quot jam sint metuenda propter eandem causam. Cogita prodiones horrendas, caedes & parricidia, non quidem eorum manibus qui hanc doctrinam scriptis tuentur, patrata, sed eorum certe manibus qui reges pro regibus non habent, ubi parum sese Papæ morigeros præbuerint. Cogita & certo tibi persuade, aut nullum unquam verbum apud prudentes principes de concordia Ecclesiæ esse faciendum; aut huic monarchiæ

narchiæ & omnipotentia temporali bona fide esse renuntiandum. Quod si aliquam vel levissimam eorum curam habetis, qui in hoc regno vobiscum sentiunt, & sub imperio clementissimi, benignissimi & optimi regis huius vivunt, liberate eorum stultam simplicitatem ab iis opinionibus, quas ex istiusmodi libris hauerunt, alioquin sanguis eorum super capitibus auctorum pestilentis adeo doctrinæ. Sed hæc ex ipsa epistola melius cognosces. Quod superest, Savilium vidi Etonæ. ubi sumptibus ingentibus & regia magnificentia *ἡ μακεδονικὴ παρὰ τοὺς* editio curatur ab homine privato. Habere multa tibi dicere, quæ malo in familiare colloquium servare, ubi dederit Deus, ut te isthic videam. De meis rebus omnia mei narrabunt, si laboras scire. Scito in Reginæ potestate me esse ac semper futurum, dum spiritus hos reget artus. P. P. Sirmundo & Cottoni plurimam, nisi grave est, a me salutem. Vale & me ama. Londini, pro pridie Kal. Majas cio 16 cxi.

EPISTOLA IOCCX.

JACOBO AUGUSTO THYANO.

Illustrissime vir, quæ nuper ad te scripsi, cum tuis respondi, puto esse tibi reddita. Ex iis dolorem meum cognovisti, quia dignitatis tuæ ratio non est habita: quod tamen *ἐκ ἀγῶν* factum putamus, & magno tuo bono. Nam si tu illo dignus eras loco, & eras profecto dignissimus, haut tamē scio an ferreum hoc seculum satis esset dignum, quod te videret ad clavum illum Reipublicæ sedentem. Omnes hic boni, qui tuam excellentem virtutem norunt, tibi gratulantur, & cum bonarum partium hominibus, quibus eum cassum scimus accidisse molestissimum, gemunt. Ac Deus quidem benevertat: multi tamen putant majorum malorum hæc esse præludia. Rex Serenissimus literis meis factus perior de tuo consilio, privatam in prædiis tuis vitam degendi, Deum statim ora vir, ut aliam tibi mentem daret. meque iussit te hortari, ne Remp. ne patriam desereres, in hac præsertim tanta virorum insignium penuria. Cogita non esse te natum tibi solum, sed patriæ; quam difficili tempore derelinquere, prodere est. Cogita omnium bonorum

ocu-

oculos in te esse coniectos, quibus ad desperandum de salute patriæ noli per Deum immortalem exemplo tuo præire. Spero equidem nondum omnes patriæ nostræ occubuisse candidos soles. si tamen peccatis nostris exigentibus aliter superi statuerint; at magnos viros, ut de Imperatoribus olim dictum, stantes mori oportet. Tu vero mihi ignosce, qui tam libere de his apud te. Meas fortunas tibi esse curæ, & meis studiis bene te velle, & scio ipse optime, & nemo nescit. Quo confidentius te rogo atque obtestor, ut uxori meæ consilii tui copiam facias. illa narrabit tibi præsentem rerum mearum statum. quem tibi cognoveris, quid in posterum sit opus factò, pro tua prudentia statues ipse, & nisi grave est, uxori significabis. Mihi non abs re futurum videbatur, si mora mea in hac Insula adhuc produceretur; quod vehementer optat Rex Serenissimus, neque Augustissima Regina, opinor, non vult. Nam si ea tempora futura sunt quæ optamus, erunt fortasse isthic qui de meo reditu *φίλην εἰς πατρίδα γὰρ* sint cogitaturi: *σὺν τῇ χερσὶνὰ νικᾷ*, quod omen abominor, videor posse hic *ἐγγύημα* & tutum & honestum habere. Utrovis modo eveniat, libris meis carere diutius non possum; & carni profecto nimis diu. *ὁ μὲν βίβω βραχύς, ἡ δὲ τῆ χυμὸν μακρά*. ne dici quidem potest, quam me hæc res angat. Itaque nisi aliter tibi videatur, iussi sororis filium curare, ut hac me liberet sollicitudine. Scito vero, Præses Amplissime, mihi scriptum esse libellum sive Epistolam ad Frontonem, in qua fraudes multæ aperiuntur eorum qui isthic doctrinam Hildebrandicam timentur, & item illorum qui proditores patriæ novos cœlites indignant. Ego acta publica inspexi, literas manu Garneti scriptas in museo habeo, quæ mendacium horribile refellunt. De his breviter quædam scripsi, brevi isthuc missurus. Iterum sancte polliceor, nihil esse quod ad *τὰ δόγματα* pertineat. neque in hanc veni Insulam, ut novorum hominum novas sententias defenderem. Regi scriptio hæc perplacet; Proceres veto nostri si Gallis imponunt hanc necessitatem, ut adversus sceleratam doctrinam non sit mutiendum, male Regibus nostris, male exiimationi suæ consulunt.

Post-

Postquam omnia descripsero, mittam ad te exemplar unum. Vale vir amplissime, & diu felix vive cum tuis omnibus. Londini pro pridie Kal. Majas. c13 d cxi.

EPISTOLA IOCXXI.

EIDEM.

Vir illustrissime, heri tuas accepi, & quas ad me scripseras, & quas ad amplissimum Legatum: nec non ad Emanuelem Demetrium. Illas statim reddidi: has ante diem crastinum non queo. tu tamen factum puta. Video te in prædiis tuis adhuc hærrere. de quo tuo consilio quid videatur Dom. Legato, ex ejus literis intelliges, nam ego *οὐδὲ τῶν τοιούτων συμβουλευεῖν ἔχ' ἡκανός εἰμι*, qui ausus tamen sum binis literis de eo negotio tecum agere. Serenissimus Rex e venationibus reversus ut me primum vidit, de tuis rebus sollicitè interrogavit: nec obscuram significationem dedit suæ erga te benevolentiae. Historiam cujus spes est facta, scito quotidie conscribi. sed quum instruisset auctor brevem in tuam gratiam *ὑπομνηματισμὸν*, exiit opus grande, & fere justa historia rerum Elizabethæ. nihil ibi studio partium datum. Urget Rex propositum, sed tempore est opus. De meis rebus omnia, ut spero, jam narravit uxor, cui dedi in mandatis ut tuo consilio se regeret, si modo tu, amplissime Præses, ejus copiam illi facere fueris dignatus. Postquam ab illa literas accepero, pluribus ad te de meis consiliis scribam. Deū veneror te servet, vir illustrissime, & una tecum nobilissimam conjugem cum pignoribus vestris. Scripsi raptim Londini iv. Non. Majas c13 d cxi.

EPISTOLA IOCXXII.

EIDEM.

Vir illustrissime, qui has tibi tradidit vir bonus est, professione Theologus & sacerdos. is in patriam cogitans, quo posset tibi innotescere, exegit a me pro ea quæ intercedit inter nos notitia, ut hæc ad te scriberem. Puto accepisse te quas ante discessum uxoris, quas ea discedente, quas post discessum ad te scripsi. Ego ex literis meorum cognovi te ad Fontem Eblaudi esse profectum.

utinam

utinam illud iter felix & faustum fuerit. Hoc velim tibi persuadeas, meam fortunam ex tua pendere. tuis enim consiliis regi *αὐτῷ* *μὲν* cupio, quæ de re plura uxorem tibi putodixisse. Promissum a rege commentarium noli adhuc expectare. Magnum enim id futurum est opus, ut Rex mihi non semel significavit, & ipse judico ex iis quæ vidi. Vale amplissime Præses, & quam diutissime vive felix cum nobilissima uxore & liberis. Londini Eidibus Maij. CIO D C XI,

EPISTOLA IOCKXIII.

EIDEM.

Illustrissime Præses, quia non constat mihi, an meas omnes acceperis, ideo crebras ad te mittere non vereor, ut scias respondisse me ad omnes tuas. nam post uxoris discessum ad te jam ternas dedi. Tux ad Demetrium probe sunt curatæ & ipsi in manus traditæ. Filium meum ut auctoritate tua in officio retineas, & lascivientem in studiis & vita, neque certum ullum sibi scopum proponentem jubeas meminisse sortis suæ & voluntatis meæ, supplex te oro. Vale vir amplissime, & me ama, qui dies noctesque tibi & universæ domui tuæ læta omnia opto, & a Deo Opt. Max. peto. Londini xvii. Kal. Junias. CIO D C XI.

EPISTOLA IOCKXIV.

FRONTONI DVCÆ O.

Legi superioribus diebus, Fronto Ducæ, vir eruditissime, librum Apologeticum nuper isthic ab uno Patrum Societatis vestræ scriptum, & de communi omnium sententia publicatum. Legi autem eo diligentius & accuratius, (præter morem sane meum, qui nullius cujusquam mortalium famam solitus appetere, in polemicis hoc genus scriptis operam non amo abuti meam:) non solum, quia in magna expectatione eam Apologiam, priusquam prodiret in lucem, fuisse intellexeram: verum etiam, & multo quidem magis, quia epistolam non ita pridem a te acceperam, quæ responsionis ejus legendæ cupiditate non mediocri me accenderat: quippe qua ita a jebas esse confutatas famosi cujusdam libelli calu-

Vuuu

nias,

mnias, ut jam multorū animi a Societate vestra prius admodum alieni, ejus lectione pacati & vobis penitus sint conciliati. Quin etiā literis iisdem, si meministi, me pro ea consuetudine, quæ plures annos Lutetiæ Parisiorum inter nos intercessit, rogabas, ut Serenissimo Potentissimoque MAGNÆ BRITANNIÆ REGI, omni maximarum exquisitissimarumque laudum genere Principi dignissimo, hoc ipsum significare vellem; & postquam per novam hanc Apologiam causæ vestræ æquitatem cognovisset; id agerem apud MAIESTATEM ipsius, quo religionis vestræ hominum persecutioni, (sic enim dicebas, & ita multis credere lubet,) finis tandem aliquis imponeretur. Atque hæc eadem alium etiam Societatis vestræ non obscuri nominis Patrem a spectatissimæ virtutis & integerrimo viro D. Fabricio Boderiano, Christianissimi Regis Legato, qui munere suo felicissime hic perfunctus, in Galliam ante paucos dies est reversus, per literas enixe petiisse, (& erat literis adjectum Apologetici exemplar,) non clam me erat. Itaque nihil mediocre jam de eo libro mihi spondebam, cujus freti genio & tu, doctissime Fronto, & ille alter tuus *ὁ ὁ τυχὼν συμμίσθης* Regi maximo, literatissimo, judicii que acerrimi, cujus offensum erga Societatem vestram animum reformidare poteratis, probari ipsum tamen posse nihilo secius confideretis. Mirifice vero gestiebat animus mihi ex ejus lectione cognoscere, quid auctor ad illa responderet: quæ a gravissimis viris atque inculpatæ viri, eandem vobiscum religionis formam profitentibus, multis ex ordine vestro solent passim objici: quasi erga Reges & Principes præpostero quodam religionis zelo parum æqui essetis, & jura ipsorum ac dominationem alienæ potentæ amplificandæ studio, multimodis, quoties se daret occasio, scriptis, factis, iretis imminutum. Equidem persuasissimum habebam, fieri vix aut ne vix quidem posse, ut quæ tibi scriptio tantopere probaretur, [vide quanti te faciam,] cujus effectus adeo insignes prædicares, de qua tantam spem concepisses, quicquam eorum affine contineret, propter quæ non Magnæ tantum Britanniæ optimi clementissimique Regis offensionem incurri-

curristis; sed & multis aliis illustrissimis Principibus, multis Rebus publicis prudentissimis, universo etiam Ordini amplissimo Senatus Parisiensis, & [de quo vos video non dubitare, ac multum queri,] omnibus politicis Societas vestra dudum gravis evasit & suspecta, nedicam ingrata & invisa. Quo magis sum demiratus, & stupore quodā inter legendum defixus, cum expectationi meæ adeo pleraque animadverterem non respondere, ut causam dicere aut comminisci nullam possem, cur tibi viro intelligenti & perspicaci, cur cuiquam alii, non plane Mamacutho & communis etiam sensus experti, eos facere animos scriptum ejusmodi potuerit; quod recte æstimantibus non causæ vestræ justa proferre in lucem queat videri: sed illam potius opinionem de vobis, quæ plurimorum mentes occupavit, (scitis ipsi, & in HENRICI MAGNI morte experti estis) voluisse confirmare, & magis magisque in legentium animos defigere. Atque ego jam hic profiteor, de iis duntaxat loqui me, quæ ad Principum jura, dignationem, securitatem, salutem denique & vitam pertinent. Nam si quæ alia vestris hominibus a quoquam objecta eadem responsione diluuntur; ea nihil ad hanc causam: neque ego jam illa quicquam moror. Opto magis, eam ut vestri ordinis Theologis mentem Deus immortalis inspiret, ita det se gerere, ita faxit ipsos ἀγάπῃ ἥτις ἐστὶ σύνδεσμος τῆς τελευταίης ἐκδόσεως, nihil ut posthac inimici vestri præter calumnias & ficta crimina habeant, quod vobis obiciant.

Καί κε τὸ βελοῖμιν, καί κεν πολὺ κέρδιον εἴη.

Scio quem hodie in multis orbis Christiani regionibus locum Societas vestra obtineat, quid quantumq; valeat: quæ si a defensione doctrinæ Hildebrandicæ & Bonifacianæ, animiq; rigore illo præfracto, quem in plerisque vestrum homines εἰρηνικοὶ observant, ad æquitatem, lenitatem, & illam quam pii Patres Græci appellant συγκατάβασις, Latini condescensionem, animitus traduceretur: magnum haud dubiè ad communem Christianorum concordiam: & re & exemplo momentum afferretis. Me ut hæc ad te simplici animo scriberem, vir amicissime, non odium aliquod impulit, aut

obtrectandi cuiquam prurigo; a quo pestilente morbo, nimis hodie late grassante, mores meos abhorrere, τὰ ἀρεσθαιόμενα, nisi fallor, vel tacente me fidem fecerint: sed illa ipsa, quam dixi, epistola petitioque tua, ab optima quidem, credo, voluntate profecta: verum quæ male posito prorsusque ruinoso nitens fundamento, plane mihi visa est parum æqua & ἀποδιδόνουσα, ac proinde supervacua & ἀδύνατον. Magno enim in errore versati estis, & tu, optime Ducæ, & tuus ille συμμύτης, cum putastis ejusmodi Apologiam, eo filo contextam, eo scopo scriptam, & Principibus ita aperte inimicam, non dico Magnæ Britanniæ sapientissimo Regi, aut ulli alii Principi, cui salus sua non fuerit vilis, placere posse; sed cuiquam omnino, qui Principi suo & dignitati securitatq; ipsius optet esse consultum. Equidem sic a libri illius lectione discessi, ut pro satis comperto haberem, te, cum illa ad me scriberes, aut ipsum non legisse, aut non tam judicium fuisse tuum secutum, quam alienæ voluntati obsecutum. Novi enim te & quam miti ingenio fies; neque memoria mihi crebri illi in mutuís colloquiis nostris sermones tui exciderunt, omni moderatione & mansuetudine conditi, in quibus te semper publicæ tranquillitatis studiosum, subditum φιλοβασιλέα, & in natisante pauca secula controversiis, nostro hoc acerrime agitis, quæ ad jura Principum pertinent, plerisque aliis animadverti multo æquiores; deque auctoribus & defensoribus doctrinæ adeo exitiabilis sane, pieque & libere non semel audiavi judicantem. Quo diligentius faciendum duxi, ut non magis meum, quam Regis ipsius & aliorum virtute præstantium virorum, qui ἐμίξαν τῇ περὶ τοῦ ὄφιν, de illa Apologia judicium & judicii potissimas causas indicarem: si forte multarum rerum, præsertim Anglicarum, quæ ibi ceu verissimæ produntur, & tanquam indubitata fidei affirmantur, horribili falsitate cognita, impetrare, qua auctoritate es, a Sociis tuis posses, ut posthac falsas narratiunculas spernerent, veris, certis atque adeo publicis auctoribus fidem ne abrogarent, & ad necessarium, nedum justum sui odium Regem φιλαληγέσται ac simul omnes veri amantes provocare declin-

desinerent. Quod si fecerint, honori suo, mihi crede, & totius Societatis vestræ melius in posterum consuluerint. Enimvero quam parum candide parumque apte ad conciliandam vobis Principum benevolentiam Apologeticon illud sit scriptum, non est difficilis demonstratio. Nempe hoc agitur magna totius libri parte, ut dicta quædam & sententiæ defendantur nonnullorum e vestris, eruditorum quidem hominum, fateor, sed quorum opiniones non paucas principibus & Rebus publicis esse perniciosas magno consensu prudentes contendunt, & tristissima confirmat experientia. Et appello conscientiam tuam, mi Fronto, num iudicio tuo omnia probentur, quæ in tuorum libris de hoc argumento legisti? an paratus sis omnes illorum sententias, ceu *xelas* & *stelas* defendere? quod tamen sine ulla exceptione Auctor Apologiz facit. Omnia defendit, omnes tuetur, omnes laudat, uno Mariana ægre excepto. Equidem is non sum, qui si quid forte incautius aut inconsultius viro docto in scribendo exciderit, protinus in deteriorem partem id velim interpretari, & in malæ mentis argumentum rapere. Bonum virum hæc *αρετή* & malignitas non decet: Christianam vero charitatem multo minus. At quoties salus Principum agitur, quoties publica res, cujus incolumitas in Principis incolumitate vertitur, siue aperta molitione, siue per cuniculos in discrimen adducitur; tum enimvero longe alia res est, alia ratio; neque jam ulli *ἀνέγκλητα* aut molliori interpretationi quærendæ locus, quin immo haud secus ac si esset Pyrrhus aut Hannibal ad portas, commoveri tum bonos cives, contremiscere totis artibus, dirissima quæque exempla ob oculos sibi ponere, & præ anxia sollicitudine omnia etiam tuta timere, non dico fas, sed omnino necesse est. omnis hic honestus pavor: omnis trepidatioq; fortis & laudabilis: omne durius dictum factumve iustæ suspicioni movendæ idoneum est iudicandum. in patria præsertim nostra, mi Duce, & hoc maxime tempore. Quid enim? Vidit Gallia non ita multos, ante annos, quia iura principalia violabantur, divina humanaque iura foedum in modum subverti, omnia susque deque misceri, ho-

mines hominibus, cives civibus lupos fieri. Vidit Gallia postquam
 Majestas Vnctorum Domini in animis civium malorum & prava
 doctrina corruptorum evulsit, duos optimos & fortissimos Re-
 ges suos terribili parricidio (& quidem eodem fere pacto utrum-
 que) sibi esse ereptos; vidit & luxit, ac nunc etiam luget. Erit
 aliquis tamen in Gallia, qui cæde tam recente Henrici Magni, Re-
 gis heu nuper nostri, bonis omnibus acerbe gementibus, patrocini-
 um eorum scriptorum securus suscipiat, quos novit Orbis ter-
 rarum Principibus omnibus esse infectos, eorum Coronas impe-
 rio Jovis Capitolini totis viribus ire subiectum; Majestatem mo-
 dis indignis minuere; & clara jam atque alta voce, *Cornua qua vin-*
catque subas, contendere, unicum esse mundi universi Dominum,
 unicum, ut ipsi appellant, Vice deum: unum Imperatorem, unum
 Regem, unum vere Principem, Pontificem nempe Maximum. cu-
 jus imperio si quis Regum aut Principum parum se præbeat mori-
 gerum, sive in spiritualibus, ut multi sæpe, sive in temporalibus,
 ut superiore seculo Johannes Rex Navarra; hunc illa etiam falsa
 imagine Principatus, quam doctrina ista Regibus concedit, ipso
 jure, etiam ante prolatam a Pontifice sententiam, ut multis pla-
 cet, vel certe statim a prolata sententia, excidere; ejus subditos o-
 mni vinculo naturalis subjectionis esse solutos, ipsum vel subje-
 ctorum populorum viribus, vel aliorum Principum solio detra-
 hendum, & tanquam piacularem victimam finibus ditionis, aut
 etiam numero viventium, si opus sit, esse exterminandum. Non
 ignota loquor, neque tibi incomperta. Teruntur omnium ma-
 nibus Doctoris Martæ Neapolitani libri, quibus hæc omnia toti-
 dem fere literis, & quidem potissima horum in Epistola ad ipsum
 Pontificem, Paulum V. cui opus nuncupatur, & cujus privilegio
 editum, continentur. Neque vero infrunitus hic Martæ quic-
 quam dicit, quod alii multi & ante ipsum & post ipsum ore pleno
 non dixerint, & voce scriptisque docuerint. Nisi tu forte igno-
 ras, quæ super hac quæstione nostris temporibus (ne vetustiora
 attingam,) ab Alano, Sanderò, Andrea Philopatro, Treshamo,
 Care-

Carerio, Boziis Fratribus, Mosconio, Mancino, Pesantio, Constantino Veruna, Simancha, & innumeris aliis, qua Juris Canonici interpretibus, qua Theologis, sunt scripta. Omnium instar esse queant duo Illustrissimi Cardinales, Baronius & Bellarminus; quorum ille cum Ecclesiasticos Annales, ingens opus & laboriosum, susciperet contexendos, id unum emunctæ naris hominibus videtur negotiū sibi dari credidisse, ut hanc de infinita Summi Pontificis potentia mirificam doctrinam, per totam seriem temporum *successoribus* confirmaret. qui etiam Paulo V. Pontificatum in eunti, Gregorium VII. ceu perfectam aliquam ideam legitimæ administrationis cum proposuit, hoc videlicet non obscure significavit; cum demum se judicare laude dignum Pontificem, qui dominationis suæ causa cælum terræ miscere, & universam Europam cædibus & parricidiis implete non dubitaret. Cardinalis vero Bellarminus quantum in simili proposito urgendo sudarit, quanta contentione & studio negotium gesserit, tot edire ab ipso lucubrationes, tot libri nuper in causa Veneta contra Patrem Paulum excellentis doctrinæ virum & alios scripti abunde testantur; omnium vero maxime qui postremus eo super argumento ab illo est paullo ante publicatus, liber adversus virum doctissimum Gulielmum Barclaium J. Consultum. de qua scriptio quod debeat eorum esse judicium, qui publicas res suas cupiunt esse salvas, ne vel ego aut tu, vel quisquam alius posset ignorare, Senatus primum Venetus [nam ad hos liber prius pervenit,] deinde Parisiensis Curix Patres, quibus salus nostrorum Regum propria salute charior, satis caverunt. Sed quid verbis opus? Idem ille Cardinalis Bellarminus in illo suo infausti nominis Torto & aliis adversus Serenissimum Magnæ Britannix Regem scriptis hoc unum habet, cur Jusjurandum Fidelitatis nolit a Regis subditis Regi præstari; quia id illi videatur aliquo pacto (oblique sane & indirecte, quanquam ne sic quidem: & sunt vel rei ignari, vel meri sycophantæ qui hoc dicunt,) Summi Pontificis omnipotentix repugnare; in quo peccasse, ut quidem illi placet, fidem Catholicam sit ab-

fit abnegasse, & appellatione Christiani sese indignum reddidisse. Hinc videlicet illæ lacrimæ, & labor ille vestrorum præsertim hominum; qui ita persuasi, nunc cum maxime, quia vident ferrum suum in igne esse, ut aliis quoque idem persuadeant, *Pro se quisque viri summa nituntur opum vi.* Atqui doctrina hæc quam sit Principibus metuenda, evidentissime docent tot intra paucos annos aut patratæ Principum maximorum cædes, aut tentatæ; tot prodictiones novæ, inauditæ, quibus nihil simile priora ulla secula viderunt. Quem vero esse existimas γυναικὸς Gallum, cujus intimis præcordiis non hæreat infixæ & æternum sit hæsuræ parricidæ, qui τῷ μαργαρίτῃ Regi nuper vitam eripuit, vox observatione & acri Politicorum omnium meditatione dignissima? Qui a supremæ auctoritatis iudicibus de causâ suscepti parricidii interrogatus, quum more patrio in reorum sellula sederet, non per ambages aut ænigmata, sed liquido & diserte respondit: id eo se quod fecisset fecisse, quia Rex Protestantibus Germaniæ Principibus opẽ ferre parans in causâ Cliviensi, Pontifici Maximo rem faceret ingratam; ac proinde dignus esset qui periret. Deum enim se in terris Romanum Pontificem agnoscere; cujus voluntati, qui sese quovis pacto opponeret, cum se habere αὐτοκράτορα & exitio devorum. Ipsissima feralis illius prodigii verba sunt: *Papa est Deus, & Deus est Papa.* Tantos iste parricida in hac nova doctrina quæ Papam facit in terris Deum, fecerat progressus. Quæ quum ita sint, nemo, opinor, sanus cerebri dicat, parricidarum sicæ magis Principibus metuedas, quam venenata Alastorum scripta, quæ doctrina Satanica infectas mentes ad parricidia ducunt. Non enim tunc incipit aliquis esse parricida, cum ad scelus patrandum manum expedit. Tunc tunc scelus contrahitur, quando incipit mens doctrina Marianæ aut similium illius corrumpi: & parricidii horror ac detestatio, omnium hominum mentibus a Deo indita, minuitur paulatim & labefactatur: quando, mutatis rerum appellationibus, quod prius existimabatur, ut est revera, ἀγνώστον inexpiable, jam facinus laudabile aut etiam meritorium (dictu horribile, sed multos ita hodie

hodie sentire infanda scripta faciunt fidem,) incipit videri. Scias hunc certum esse parricidam, cujus animus doctrinam parricidiorum magistram semel inibit. Præclare ut semper, B. Ambrosius sermone primo in Psalmum CXVIII. libidinosum compellans, *An putas, inquit, tunc primum te intrare meritorium, cum fornicem meretricis ingrederis? Intraſti jam, quando cogitationes tuas meretrix intravit. Intraſti jam, quando ad potiendam prostibuli cupiditatem gressu mentis intraſti. Pulsaſti lupanaris fores, quando ad mulieris concupiscenda decorem oculos mentis aperuiſti* Nihil hoc verius, nihil certius. Sed & Stoici recte docent, probatque multis sapiens Epicætetus; facta mortalium quæ mirari vulgo solemus, ex alta firmaque persuasione mentis [*αἰσῶν* ipsi appellant,] proficisci: neq; aliquid posse fingi tam arduum, tam durum aut dirum, quod non alacriter suscipiat, & quod in se fuerit, intrepide ac constanter de effectu, siue vir siue foemina, siue etiam puer, cui fuerit mens firmiter persuasa, sic esse opus facto. Igitur omnem laborem & difficultatem esse in persuasionem illam informanda & *παύσις* constabilienda: quo semel facto, nihil jam mirum videri debere, si Calanus aliquis Indus, si multæ Græcorum civitates, si plurimæ hodieque mortuis maritis mulieres Barbaræ, incendio voluntario vitam finiant: si Mutius aliquis aut Theodorus sui periculi oblitus per medios hostiles exercitus perrumpat, & per tela per hostes haud dubiam in mortem vadat, quo duci inimico jugulum petat, & morti illius ipse quoque immoriatur: si Herostratus aliquis cupiditate famæ, quam levis, Deus bone! rei & frivolæ, ædem sacram nobilissimam futuri securus incendat: si aliqua Arria viro suo ad mortem sibi consciscendam præeat exemplo, & simul dicat, Pater non dolet: si alia foemina, quo sibi gravem vitam adimat, aut caput in parietes impingat, quia alia ad letum nulla patet via, aut prunam candentem in os immittat: si Castellus aliquis (ut de hominibus exemplis unum ponam) ætate pene puer, malitia senex recoctus, in Regem suum, Regem gloriosissimum & optimum, nullaq; re quam clementiæ laude magis admirabilem, audeat conspi-

X x x x

rare,

rare, audeat exitium ili machinari, audeat sacram ejus Majestatem pro nihilo ducere, audeat denique securi & Procerum suorum corona cincti os augustum cultro temerare. O vim admirabilem persuasionis! Mihi hæc scribenti, & magnitudinem sceleris animo reputanti, totum horrore corpus perfunditur; vix manus officii facit; vix oculi lacrimas tenent: illi ephebo, rerum imperito, nullo usu docto aut firmato, ad patrandum quod destinarat scelus prodigiosum mens constitit, vultus non concidit, neque refugit manus, quod mens conscelerata jubebat exequi. Omnino res admiranda: sed memores tamen ejus, quod modo dicebamus, admirari desinamus. Nam ubi semel honestatis, nedum pietatis veræ an falsæ, specie mens est occupata; illicet periculorum respectus omnis cessat, cessat mortis & cruciatuum quamvis quæsitissimorum metus. Quid autem non potest, qui perfectam mortis ἀποβίαν inducere in animum potest? Dominus est alienæ vitæ, quisquis prodigis suæ. Nosti vetus verbum:

Τίς ἔστι δὲ λαὸς ὃς θανάτου ἀπορρίπτει;

Quamobrem male rationem subducunt, si qui existimant securitati Principum suorum fore abunde consultum, ubi in parricidas novis & inauditis suppliciorum generibus fuerit animadversum. Atqui parum est, jam consummatum scelus ulcisci & punire, nisi ἀναθεὶς τῷ πῶντι πῶντι διορίσθωμεν, ut Græcorum habet proverbium, & ad fontem ipsum unde scaturiit malum ascendimus, nisi omnes aditus, omnes viæ, omnes semitæ, quæ sive recto sive obliquo tramite eo ducunt, sollerter investigatæ, & mature fuerint obstruæ. Quis porro sanus cerebri ambigit, novam hanc doctrinam & libros ei assentenda conscriptos, quibus hodie nihil frequentius, ad Principum contemptum viam munire? ex contemptu autem facile homines impelli ad prava quævis consilia, rebelliones, conspirationes, cædes denique & parricidia, omnes intelligunt. At quorsum hæc? inquires. nemo enim eorum qui in Apologia hac defenduntur, Principum occidendorum auctor unquam fuit. Viderimus postea, num alicujus Galli innocentia hic defendatur, num ali-

quis

quis Anglus dilaudetur & cœlis inferatur, qui ejusmodi criminis fuerint affines. interim hoc dico, & eo confidentius dico, quia apud te, quem video nosse: etsi nemo eorum quibus Apologia ista patrocinator, ad Principum mactationem diserte lectorem instigar; multa illos tamen docere, ac velut e sacro tripode pronuntiare; quæ parricidium meditantibus animos facere & in nefando incepto confirmare sint idonea. Itaque talia scripta, & quidem ea ipsa illorum loca, tam accurate defendere, an in eo sit ferendum, qui se bonum civem, subditum fidelem, & Domini Jesu discipulum ac sectatorem haberi postulet; te, mi Fronto, judicem fero. Simul velim illud cogites, quam sit periculosum, docuisse aliquid virum insignem, puta aliquem e vestra Scholâ Theologum, quod per *meliora* & consecutionum mysteria, consilia dirâ animo volentibus videatur favere. Sæpe enim quod dicitur exiguum est, quod edicto sequitur, magnum. Hoc quam vim habeat, & habet meo judicio maximam, peto a te etiam atque etiam, ut mecum heic æquo placidoque animo velis expendere. Nam & opera eadem cognoscemus, quo candore Apologiæ auctor in hac defensione sit usus, Principibus æquum an iniquum se præbuerit; spes denique illa vestra an ex merito venerit. Primus de quo agitur est Petrus Ribadeneira, scriptor de nomine satis mihi notus; de scriptis non adeo. Nam præter libellum, *De tribulationibus hujus sæculi*, sane pulcherrimum, pauca illius adhuc vidi: & ille ipse liber, unde sunt desumpta verba quæ in controversiam veniunt, ad manum mihi non est. Sequar igitur Apologiz fidem, & concedam illi non invitum, venisse nunquam in mentem P. Ribadeneiræ facinoris tam execrandi, ut parricidia Principum suaderet, aut etiam laudaret, per se quidem & *ἀπλῶς*: quia tamen non obscuram significationem dedit, Henrici II I. dirissimam eadem se probasse; quia etiam parricidæ tartarei sic meminit, ut propius multo absit a laudante, quàm a detestante, quod in Sectatore Iesu non immerito aliquis demiretur; negari non potest, datam esse occasionem suspicioni haud injustæ, quasi eorum saltem Principum eadem non impro-

baret, qui gratia Pontificis Maximi quoquo modo exciderint: quum præsertim pessimo exemplo Principi, quem perditissimus Monachus, proprius subditus, per immane scelus occiderat, ipse professione Theologus maledicat: Principi, inquam, mortuo, quod vix ab immanitate barbara queat excusari; & quidem ejusmodi Regi, qui vel fatente Apologista, ut ut illi cum Papa tunc nõ conveniret, semper tamen dum vixit & re & nomine fuit Christianissimus. Sed excusat Ribadeneiram auctor, & furore illorum temporum ait abreptum. Quasi nihil peccaret, qui furorem aliorum sequitur: præcipue is, qui Theologus audiat, non unus e multis, sed primarius, & quidem e Societate Jesu: immo vero in peccato eodem non par culpa eorum, qui ducere docereq; debent, & eorum qui duci & doceri. Nam *ἐὰν τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν πνὶ ἀλιότη-σται*; Laudo interim Apologistam, & quod data accipio. Nam is ingenuè hic confitetur, rebellionem adversus Henricum III. furorem merum fuisse temporum: quam verissimam sententiam suam nescio an Cardinali Bellarmino sit probaturus; qui Lutetiæ egit per illos annos publici furoris, totius conjurationis (Ligam vocant,) approbator, fautor & fax præcipua. Nam de Papis duobus, a quibus profectæ excommunicationes funestissimum illud patriæ furentis [ut hic fatetur,] incendium conflagravit, nihil dico. Ribadeneira igitur, expressis ille quidem verbis parricidia Principum non laudat: quem tamen probavimus videri posse non absurda consequentia quasdam Regum cædes non improbasse, hoc vero quid aliud est, nisi animos potius addere parricidia meditantibus, quam a scelestâ cogitatione scelestos avertere? Istud autem peccatum Apologistæ videatur an bonum factum, equidem nescio; verum scit Deus *ὁ ἁγίος γνάψης*: omnes certe Principes, omnes Politici, omnes non ficti, neque artibus corrupti exoticis subditi, Regum præsertim Christianissimorum, gravissime Ribadeneiram peccasse contendunt. Atque hoc si candide, ut bonos decet, Apologista esset confessus, ingenuo candori debitam laudem merito suo tulisset. Sequitur auctor Amphitheatri horroris, honoris vo-
lui di-

lui dicere: quem librum Apologista cum laudat, tanquam exquisitæ eruditionis plenum, suo ipsiusmet indicio sorcx se prodit. Nā totius literaturæ melioris rudem esse oportet, ac plane quid sit Latine loqui, aut saltem, ut vetus Poeta ait, ἀνθρώπων λαλέειν, ignorare, cui nāvosus ille liber & κώδωνας ἐξημμένῳ, atque ut cum Petro Apostolo dicam, ὑπεροργα ματαότητ' ὀφθαλμοῖν, potest placere. Nā illis, qui amphitheatralem illam & histrionicam verborum ampullatorum congeriem ex Apuleji Asino & aliis præcipue Africanis scriptoribus nullo iudicio collectam admirantur, oleum misere periit & opera, si quam in libris veræ Latinitatis evolvendis aliquando posuerunt. nam παιδείας quidem Ἑλληνικῆς & omnis solidioris eruditionis ipsos esse πλέως ἀμυήτους, & mediocriter docti possunt animadvertere. Sed hujus litis ipsum te, Fronto eruditissime, χαρίζω δικαίῳ, & una tecum, si lubet, Andreā Schortum, virum in his literis insignem, & Tullianæ eloquentiæ strenuum vindicem. Verum hoc fortasse leve: illud ego non concoquo, & homine candido indignum iudico; quod dissimulat Apologista scire se, Clarum Bonarscium per anagrammatismum esse ipsissimum Carolum Scribanium. At quid illi sciunt, qui hoc nesciunt? an vero est aliquis vestrorum in Republica literaria adeo hospes & peregrinus, ut hoc ignoret? Statim ut in lucem τίς illud prodiit, jactatus est Lutetiae Parisiorum liber musteus non una ex causa: docti prodigiosum dicendi genus mirari: magni viri, qui ad clavū sedent Reipublicæ, doctrinam Principibus perniciosam detestari: omnes auctorem velle cognoscere & quærere. quæsitus est, & nullo negotio statim inventus: neque dubitavit postmodum quisquā, scriptum esse librum περίσσιον a Carolo Scribanio, Collegii Jesuitici in inclyta Antvverpia Rectore. de quo homine quum amicos Flandros, viros ob doctrinam & simplicitatem morum mihi charissimos, interrogarem; nemo unus est inventus, qui vel specie saltem tenus negarent ipsum esse Scribanium, qui se Bonarscium dici maluisset: virum cætera non inhumanum, [sic enim agebant,] & lectionis multæ; virum qui ubi de hodiernis in negotio religionis

nis controversiis ageretur, aut de Romani Pontificis potentia, soleat *δυσφορίας ἐκφορίας ἔχουσιν*, *καὶ κορυβαίνωνται*,

Qualibet in quemvis convisia figere solem.

Quod & verissimum est, & cuius compertissimum, qui vel semel & in transcurso ejus Amphitheatri infames ludos spectaverit. Neque hoc nescit auctor Apologiae; verum dissimulat & tergiversatur. parum ingenue hoc quidem. Nam si librum probabat, cur tam serio negat esse *ἡ παρὰ τὸν πατριάρχην*? Si non probabat, cur operis ἀδελφῆς, cui ne ipse quidem ejus pater, praefigere nomen suum aperte est ausus, defensionem suscipit? Audiamus vero praeclaram defensionem. Negat Carolum Scribanium libri primi capite XII. quicquam dixisse, quo Regum Christianissimorum Majestas sacrosancta & jura antiqua manuantur. Deum immortalem! adeone frontem perisse de rebus, ut hoc dicere, hoc publicare in Vrbe Regia, vix dum peracto Henrici Magni funere, certe *ἡ πόλις ἐν ἀρχαῖς οὐκ ἔστι*, nec dum positis lugubribus, aliquis sit ausus? Scilicet injuriam Regibus nostris nullam facit, qui non obscure Romanis Pontificibus ita eos subjicit in temporalibus, [nam de his est quaestio,] ut si eorum administratio fuerit culpabilis, in potestate sit Papa, non dico spirituali gladio, paterno affectu in viam rectam revocare; sed temporali gladio, tanquam esset Papa Rex Regum interris, Dominus dominantium, in ipsos saevire, eos deponere & solio deturbare. At quid est Majestatem gloriosissimorum Regum laedere, & nova jura in eos statuere, si hoc non est? Non sunt igitur, uti video, Reges Francorum sui juris, neque ab unius Dei, sicut hactenus est certo creditum, pendent nutu; sed precario regnant, & vicariam nescio, quam potestatem habent, a Romano Pontifice, vero Gallorum Rege, ut Canonici sentire nos volunt, sibi demandatam. O Gallia, o patria mea, quam tu alia longe nunc es, atque olim fuisti! Sed ignoscamus Apologistae: credamus eum non perfidia in Reges suos, verum ignorantia peccare; nescit enim, credo, Regum Christianissimorum jura, quae nemo tamen germanus civis & cordatus Gallus aut potest aut debet ignorare. Nescit quid

Papa

Papæ Bonifacio VIII. Rex Philippus Philippi Audacis F. Pulcher,
 rescripserit. Nescit quid ejusdem Regis magnanimi auspiciis
 Sarra Columna & Nogaretus Narbonensis fecerint. Adiret igitur
 Sorbonam, & celeberrimæ illius scholæ Doctores consuleret, Do-
 ceret enim Sorbona, quam fuerit hætenus in Galliis periculosum
 hoc nescire; narraret, quoties ipsa Ordini amplissimo assensum
 præbuerit, severe in eos animadvertenti, qui mitiora longe quam
 Scribanius dixissent. Commemoraret eorum exempla, qui vel
 prioribus seculis vel hoc nostro, ut Joannes Tanquarellus, Flo-
 rentinus Jacobus, & Thomas Blanzius. quod de temporali pote-
 state Papæ ausi essent mutire, poenas meritissimas luerunt. Omitto
 recens exemplum in thesibus de Jure Canonico editum, a viro do-
 cto & alias optimo, utrique nostrum notissimo, bonorum litera-
 rum Professore Regio publicatis. Sed nihil agimus. Negat enim
 Apologista de Gallorum Regibus loqui pseudonymum Bonarsci-
 um, verum de immanibus tyrannis, quales olim fuisse accepimus
 Dionysios Syracensis, & alibi alios. Negat? hoc vero mirum & por-
 tenti simile mihi videtur: virum gravem, genere vitæ Theologum,
 adeo sine ullo pudore esse, ut quæ verissima sciat esse, & omnium
 legentium oculis exposita, negare sustineat: quæ norit esse falsis-
 sima, ea affirmare non vereatur. At quid igitur sibi vult, ô te appel-
 lo quisquis es Apologiz hujus auctor, te appello, & conscientiam
 tuam convenio, quid (inquam) sibi vult lemma hoc capiti illi ab
 auctore præfixum? *Societas, inquit Calvinista, evertit Gallia Re-*
gnum, cum docet, Pontificiam excommunicationem in Gallia Reges esse
validam Hæc est thesis adversus quam totius illius capitis dispu-
 tatio est instituta. En Gallia Regnum: en Gallia Reges, quorum
 autem si de Gallia Regibus non agitur? ubi Apologiz candor?
 ubi sinceritas? ubi conscientia? Res ita habet. Scopus Bonarscii
 eo capite est, disertissimum virum Arnaldum Advocatum Parisi-
 ensensem refellere, & plures alios, qui scripserunt, Jesuitas contra-
 ria dogmata legibus Regni Gallici taceri; cum docerent illam
 Paparum excommunicationem Regum nostrorum debere esse
 vali-

validam; quæ non sacris arcere, verum regno; non emendare vitam Regum, sed tollere, nisi cedant imperio, propositum habet. Adversus hæc majorum nostrorum indubitata axiomata pertendit Bonarscius, Romanum Pontificem habere potestatem, si quis legitimus, verus, certus Rex Galliarum, jure suo abutatur, subditos vexet, denique Regni formam in tyrannidis speciem mutare videatur; hunc ut possit, non dico Ecclesiæ communionem privare, quod olim fecit Ambrosius in Theodosio; nam de eo genere excommunicationis litem Arnaldus nullam moverat: sed deponere, deicere, & in illius locum Regem alium instituere. inde ista verba in ejus capitis contextu. *Nihil tamen Pontifex in Gallia Regem? Audin? Regem. Et paulo post: Vestigia P. Tarquinij in Collatini lecto sat justam causam dederunt: nulla justa est Gallum abrogandi? Deinde; Dices neminem retro Gallorum Regem anathemate percussam.* Quid apertius? quid clarius? ecquid Apologistam pudet? opto magis quam spero, Nam qui æquivocationis emplastro fraudes, mendacia, perjuria regere norunt, his frontem æream licet habere, cor involutum & multiplex. Notum vero jam omnibus, quam lubrica vox sit apud doctrinæ istius auctores, TYRANNUS: neque jam hoc verbo aliud aptius ad *ἁπολογία* distinctionis & æquivocationum præstigias. Apologista igitur cum dicit, Bonarscium non de Regibus Gallorum, sed de tyrannis loqui; etsi manifestissime, ut probavimus, falso loquitur: non tamen mentiri, sed æquivocationis beneficio uti dicendus. Tyrannus enim publica notione in Schola Sorbonæ & aliis antiquæ simplicitatis legitimo principi opponitur, & cum significat, qui imperium non suum, per vim aut malas artes invasit. In doctrina vero Hildebrandica Tyrannus audit quamvis legitimus Rex, quia Pontifice fuerit excommunicatus. In hac ambiguitate ludere Apologistam, & fere omnes hujus doctrinæ auctores, cæci sunt qui non vident; Principum suorum hostes sunt professi, qui vident & negare tamē sustinent. Par omnino & similis Apologistæ ingenuitas, cum aliquanto post negare non reformidat, eundem Bonarscium octavo capi-

vo capi-

vo capite libri primi Guignardum designasse, cum totis ingenii viribus quendam ordinis Jesuitici deprædicat, & in cœlitum refert numerum, qui propter scripta seditiosa, (furore illorum temporum hic quoque abreptus, cujus equidem doleo vicem; sincere loquor, *καὶ ἐκ ὀνείδων τῶν κατὰ*) & contra Regum nostrorum jura, supplicio fuit Lutetiæ affectus. Minus miror Apologistam ingenio heic uti suo. Nam Scribanus cum illa scribebat, Ordinem amplissimum, cujus decreto supplicium illud fuerat exactum, reveritus, nomen ejus quem cœlo donabat non est ausus enuntiare. Voluisse illum, sed magno aliquo metu fuisse impeditum, declarant hæc ex illius capitis indigamentis verba; *Tenebris ego te nunc condam amica lux: patere; fors dabo te aliquando clarissimum sidus liberiore campo.* Iterum: *Recludam te illustris urna clarissimi sideris fida custodia.* Apparet voluisse, & vehementissime quidem voluisse nominare, nec ausum tamen: alio tempore constituisse nomen sideris novi effari, & quidem, sicut olim Pindarus fecit, *οὐ τῶν τοῦ χεῖρος καὶ χεῖρος*, præsens silentium fœnore luculento velle pensare. Metus autem causam fuisse hanc nemo ambigit; ne forte ea res Societati vestræ ante paucorum menses Lutetiam admissæ fraudi esset. & hoc Bonarscium ipsum significare voluisse, non ausim quidem pro certo affirmare, qui oraculorum interpretem non profiteor: suspicor tamen ex istis verbis: *Tegat illa membrana dignitatis.* Et statim: *Satis magnam carnificinam tenue velamentum tegit.* Quicquid hujus sit, Guignardum certe sequens disputatio de causa supplicii, ita perspicue demonstrat, ut ne sol quidem meridie claro sit clarior. Nam suaviludius est Apologista, cum argumatur; non sentire auctorem illo capite de Guignardo, quia illum de quo sentiebat, appellet *ultimum nihil amplius dolitura domus innocuum piamentum.* Non enim posse nominari *ultimum*, qui solus ex illo ordine poenas in Gallia luerit. O argutias! jam primum istud falsum est: nam & alii sententiam passi, ut Alexander Hajus, qui perpetui exilii damnatus. deinde quam nugatorium est, exactam verborum proprietatem ab eo scriptore exigere, cui nihil placet

Yyy

nisi

nisi novum & insolens? Sed injuriam facit Bonarscio Apologista, ignorans cum Jurisconsultis ipsum esse sic locutum; qui ultimum posse dici non abnuunt eum, quem sequitur nemo, etiamsi præcedat nemo. Si per graviora tua studia licet tibi, inspicere sodes duo illa Amphitheatralia capita: non dubitabis hoc sentire auctorem, hoc docere: nostros Reges, Francorum inquam Christianissimos Reges, non minoris duntaxat excommunicationis telo peti posse a Papâ; verum etiam majoris illius fulmine affari; quæ Principes aut mente aut viribus destitutos, (nā his solis metuitur id fulmen;) Regnis vere suis exuit, & subditos impia audacia armat in Christos Domini, Dominos suos: quod si propter doctrinæ hujus assertionem, legibus antiquis & piissimis poenæ a quoquam fuerint exactæ; hunc in beatorum Christi Martyrum, [onovam & doctrinæ Christi contrariam doctrinam!] numerum esse referendum, pro martyre colendum. Hæc ubi cognoveris, non peto a te ut facias, quod ante paucos annos Johannes de Roa fecit in Hispania; qui Jesuita quum esset, professionem mutavit, & factus Augustinianus, librum scripsit, *De juribus principalibus defendendis & moderandis jussu*. quem librum ait Baronius Annalium Tomo sexto, Romæ se expectare incredibili cupiditate, ut statim publice creamandum curet. Hoc ego a te non peto; illud te vehementer rogo, ut de Apologistæ fide & sinceritate erga Reges Christianissimos quid sentire nos oporteat, ipse statuas. Nam equidem inter pestilentis alienjus doctrinæ auctorem, & ejusdem defensorem, quid admodum intersit, non video. Sed omittamus Amphitheatralem istum scriptorem, melioris omnis doctrinæ pus atque venenum. Tertius ordine Cardinalis Bellarminus sequitur: in cujus crebro repetita defensione vellem Apologista, quam acrem se suorum symmystarum, & nominatim hujus propugnátorem ostendit: quod in causa justa juste in eo reprehendere nemo posset: tam civem bonum & dignitatis securitatisque Regum nostrorum, ac Principum etiam aliorum a Deo institutorum studiosum, probasset. quod pietas, quod fides subditi, quod imitatio Jesu, quod re-

ccns

cens Regis nostri cades, exigebant ab illo, ut serio faceret. Nunc quis Principum suorum amans, & de salute eorum sollicitus, pariter ferat, cum sine exceptione auctorem defendi & laudari, idque Parisiis, cujus doctrinæ ceu Principibus inimicæ, exitiabilis & funestæ, Ordinis amplissimi Patres nigrum theta nuper adeo præfixerunt? Quid? An illi Senatus Parisiensis inane nomen sine re videatur? & nihilne sibi metuit, qui tam manifesto Patrum amplissimorum auctoritatem aspernatur? At vir magnus est Cardinalis Bellarminus, & de Romana Ecclesia bene meritus. Non jam disputo, bene an secus de Ecclesia Romana esse meritus dici queat, is cujus scripta tantum justissimæ invidiæ Sedi illi & Pontifici, nihil tam insolens sibi fortasse vindicanti, constarunt. poterat certe Bellarminus & de R. E. & de universo nomine Christiano mereri haut paullo melius, si ingenium quo excellit & doctrinam, pio charitatis fervore succensus, ad tollendam potius quam augendam Ecclesiæ scissuram contulisset; si quanto studio & diligentia non jam τῶρον κοσμητὴς ἐξουσίας, quem Patres Ephesini Concilii olim fugiendum in Ecclesia monebant, ut & Patres Carthaginenses typhū seculi: sed Principibus terribilem Papæ omnipotentiam, & spiritum superbix Ecclesiæ exitiabilem, tot lucubrationibus suis acerrime propugnavit; tantum studii & diligentix impendisset, ut malis Ecclesiæ, per aliquot jam secula assidue gementis, & ad pristinam disciplinam revocari gestientis, aliquod pro sua virili, remedium procurasset. Tunc vere magnus Bellarminus ab universi Orbis Christianis audiret: tunc unanimi concentu, Principes pariter & Principum subditi, laudes ejus nomenque celebrarent. Nunc quo pacto sine perfidiæ nota fideles Principum subditi laudabunt, quæ contra Regum jura, & in Principum certam perniciem Card. Bellarminus scripsit tam multa: quæ tibi quum sint non incognita, eorum commemoratione hoc loco super sedeo. Quare desinat, moneo Apologista, piis & prudentibus hominibus, quos salus & securitas Regis Christianissimi & Θεοφιλῆς Ludovici XIII. & augustissimæ Principis, Reginæ matris habet sollicitos:

quorum oculis mentis obversantur quotidie, tot horrenda bella, jam inde a temporibus Hildebrandi ex hac causa in Europa exorta & crudelissime gesta; tot rebelliones, proditiones, cædes & parricidia nostro seculo ab hoc fonte profecta; qui denique Gallici imperii majestatem illibatam & sartam testam conservari & ad posterum transmitti cupiunt; desinat, inquam, nominis Bellarminiani *μωμολόγειον* & inane terculamentum objicere. Ad populum phaleras ad pueros hanc *μωμολόγην*. Viri graves sunt, qui se huic doctrinae opponunt, pietate erga Deum, fide erga suos Principes, constantia in dictis factisque admirabiles. Hi doctrinam Gregorii VII. & Bonifacii VIII. gravissimis Edictis sæpe olim & nuper admodum a se damnatam semper execrantur, semper execrabuntur. Neque vero indignari debet Cardinalis Bellarminus, hanc in Gallia prodigiosam doctrinam improbari, rejici, explodi; quam constat neque fuisse hactenus unquam in regno Francorum probatam, neque antiquis Ecclesiæ Patribus, per longam plurium seculorum seriem, fuisse cognitam; & cum disciplina atque exemplo Domini Jesu e diametro manifestissime pugnare. At per Deum immortalem! quid illis venerat in mentem, qui sibi tibi, mi Duce, persuaserant, Apologiam istam, quæ tot locis Bellarmini scripta adversus Serenissimum magnæ Britannia Regem tuetur, & quæ Garnettum Martyrem toties dilaudat, eidem Regi prudentissimo ratione ulla posse probari? Existimarunt illi videlicet, Regem JACOBUM, multorum aliorum Principum similem, susque deque illa habere, neque ad ipsius cognitionem libros ejus argumenti pervenire. Itaque facile esse, Majestati illius persuadere quicquid luberet. Qui si Regem nossent, tantæ temeritatis nunquam sese obligassent. Nihil enim illum fugit eorum, quæ a vestris hominibus aut quibusvis aliis de hac Pontificis temporali potestate scriptantur: adeoque Majestatem ejus nihil istorum latere patiuntur sui ministri, quos habet ubique fidissimos; ut hanc ipsam Apologiam ante plures menses vix dum absoluta ejus in Galliis editio, ac, & nactus sit, & percurrerit, si quam forte ingenuæ mentis &

since-

sincera notam observaret. ac mox cognito, cum hoc elogio rejecerit: *Qui hostes meos defendunt, inquit, hostes mei sunt. Qui prodicionis manifesta compertos ac voluntate saltem parricidas laudant, & Martyres faciunt, pro communibus omnium Principum proditoribus & parricidis haberi digni sunt.* Recte sane hoc & prudenter, ut omnia, Rex maximus: nam quid aliud de eo libro majestatem ipsius par erat judicare, cujus pars magna Bellarminum hostem ipsius manifestum, & novos cœlites Garnettum atque Oldcornum tuctur & beatos prædicat? Ac de Bellarmino quidem plura nunc non addemus; qui suum illum librum contra Barclaium, a Barclaji filio memoriæ & doctrinæ Patris strenuo vindice, & a pluribus aliis, videbit brevî foricina nœniâ confossiolem redditum. Porro pergamus. Cardinalem Cardinalis excipit, Bellarminum Toletus; Societatis quidem ejusdem, at mentis, ut vere affirmare posse videor, non ejusdem. Multa enim Toletus scripta edidit, multos in sacras literas eximios Commentarios conscripsit; in quibus nullum, quod sciam, doctrinæ Hildebrandicæ vestigium, nisi forte levitè impressum, apparet. Memini cum ante annos viginti & quod excurrit, Toleti in Evangelium Johannis Commentarii ad Theodori Beza manus primum pervenissent; qui tum forte eundem divinum Evangelistam in publicis lectionibus exponebat; virum illum, ut erat doctissimus pariter & doctorum candidissimus æstimator, impense Toleti illud opus mihi in privato colloquio laudasse. & merito. Nam in ejus scriptis, quæ legi, cum eccellente rerum Philosophicarum & Theologicarum notitia par certat modestia; quæ judicio meo tum in alio quovis scriptore, tum in Theologo potissimum, laus est vel præcipua. Ac licet non negaverim, Tolerum in ornando Romano Pontifice admodum liberaliter aliquando agere: nova tamen portentosa sententiarum, qualia Bellarminus e foecundo suo pectore multa promittit, apud illum non invenies. Nihil dicam de libro contra Barclaium, qui quantus quantus est, totus est, non *negatus*, verum *negus* & portentum novi generis: sed vel unicus Recogni-

tionum pusillus libellus, in quo Bellarminus *χρησας αυτοις αυτοις* sci-
 licet *γινωσκουσιν*, scripta sua recensuit, quam foetus est novarum &
 mirabilium sententiarum? Vnam aut alteram exempli gratia affe-
 ram. *Pasce oves meas*, hoc est, ait Bellarminus, *regio more impera*.
 Et hæ sunt Cardinalis Illustrissimi *δευτερας* *σφοδρις*, quibus nihil
 melius ab eo possumus expectare. Tale & illud: *Paulus de jure Ca-*
sari subiectus non fuit nec ad eum appellavit tanquam ad superiorem
suum. Item istud ex eodem libro: *Pontifex olim de jure Imperatori*
subiectus non fuit. Et id genus alia multa, ad Romani Pontificis
 in terris degentis *δυναμις* novo audacia exemplo excogitata: quæ
 aliquis fortasse credat Judæus Apella: at nemo credet gnarus ve-
 teris fidei, veteris disciplinæ & historię. Dolebunt potius veri Chri-
 stiani omnium novitatum aspernatores, per istiusmodi novas in-
 ventiunculas ad priscam fidem abolendam (Deus omen avertat,) viam
 muniri. Enimvero Cardinalis Toletus etsi eruditissimus, &
 Bellarmino, uti dicebamus, longe moderatior, homo tamen erat,
 & falsas opiniones cum suscipere ipse, tum aliis tradere poterat:
 quum præsertim in ea civitate & inter eos versaretur, qui dissentien-
 tes a se, in iis maxime capitibus, quæ ad potentiam Pontificis am-
 plicandam faciunt, haut facile, sicut accepi, essent laturi. Quæ
 igitur ex illo afferri solent, de vi majoris excommunicationis in
 tollenda Principibus jurisdictionis exercendæ facultate, quæ item
 de usu æquivocationis & retentione mentali, ea quocunque tam-
 dem auctore prodantur, explodenda, & cum detestatione Christi-
 anis omnibus censeo despuenda: & eo quidem vehementius, quo
 majore probitatis opinione fuerit, qui illa docet. Quare Toletum
 nos quidem hic non defendimus: quod solito candore facere A-
 pologista conatur: miramur magis, virum alias probum adeo ab-
 ominandis dogmatibus & nomina suum & scripta maculasse. Nam &
 Jesuitas nominare possum, quibus illa perfidiæ magistra æquivo-
 catio, humanæ societati perdendæ inventa, non probatur, ut qui-
 dem in ea disputatione Toleti explicatur. Sed non sine causa du-
 bitare hic animadverti viros graves, fueritne illa vere Toleti sen-
 tentia,

tentia, quæ hodie in illius instructione, siue Summa Casuum, legitur. Liber enim ille post mortem demum auctoris, nisi fallor, est editus: & quidē sine ulla præfatione, quæ fidem faceret, omnia esse Tolerti genuina. Tum autem editiones illius circumferuntur ita varix, & invicem discrepantes, ut suspicios sit, multa γυμνῶσις adjecta esse, quæ auctor fortasse, si viveret, obelo transfoderet: atque inter illa hæc duo forsitan loca fuerunt, de quo tamen nihil affirmamus. Sane etiam in Maldonati Jesuitæ scriptis, quæ postquam ipse diem clausit supremum, sunt edita, nonnulla auctoritate quadam censoria fuisse mutata, & temporis præsentis opinionibus accommodata, audiui qui affirmarent, viros fide dignos. Transit deinde ad Marianam Apologista; cujus Institutionem Principum occidentorum [sic jure appello eam Marianæ disputationem;] cum damnat, facit quod virum probum decet. Sed an serio damnat *ἐν ἀκρομυελὸς ψυχῆς*, ut ait Euripides, an extremis labiis, & cum aliqua subtilitate? non abs re dubito. Video enim non esse vestræ Societatis hunc morem, ut quod alii laudant, alii viruperent. Marianam autem partim aperte laudant, partim hanc ipsam illius disputationem defendunt P. Ribadeneira, Scribanus, qui se memitur Bonarscium, Gretserus, Martinus Becanus, & plures fortasse alii, quos non vidi. Cur hoc vehementer magis magisque indies suspicer, accipe. Allatus est non ita pridem ad Serenissimum Regem liber Anglicus, hic deprehensus, nescio unde e regionibus transmarinis in hanc Insulam ad eos missus, qui Romano Pontifici adherent. Susplicari licet ex Epistola auctoris, scriptū esse librum in Italia; quem etiam ibidem fuisse editum nonnulla suadent; non minime autem illa verba; **PERMISSU SUPERIORUM**, quæ ima pagina prima habentur. Ejus libelli duæ partes sunt. Prior epistolam continet P. Cottonis declaratoriam ad Reginam, in sermonem Anglicum versam: posterior dissertationem adversus eos, qui post Henrici Magni eadem accusare doctrinam vestram sunt aggressi. In hac parte, ubi primo doctrinam de occidendis Principibus ordini vestro non probari testatus est: ubi etiam multa narravit (sed

ficta

ficta omnia & falsa) de præmiis a Ludovico XIII. Rege Christianissimo, & augustissima Regina in vos collatis, pensandæ injuriæ quam ab osoribus vestris accepistis; mox ad Marianæ scriam defensionem Anonymus ille scriptor se accingit: præfatus, propterea id a se fieri, quia P. Cotton in epistola sua, sive modestiæ, sive brevitatis causa, vel potius temporî serviens, Marianam reliquerit indefensum; velle itaque se quod epistolæ illi deest supplere; & opera eadem cum Jesuitas, tum Ecclesiam Catholicam a suspitione pravæ doctrinæ liberare. Affirmat igitur, Marianam tota illa disputatione non de Regibus loqui, sed de tyrannis. Quod diabolicum esse mendacium affirmamus nos: nam de Henrico III. Rege legitime, non de aliquo invasore Mariana loquitur; tum addit, tractari eo loci quæstionem a plurimis agitatam; quos omnes quum moderatione superaverit Mariana, non ausus liquido affirmare, quod alii certo definiunt: satis ex eo posse intelligi, illos qui Marianæ librum ejusmodi doctrinæ obtentu Lutetiæ condemnarunt, non Marianam sed Jesuitas, immo non Jesuitas, sed ipsum Jesu Christi sanctissimum nomen, (o blasphemum os!) odisse. Ipsa Auctoris verba hic subjiciam, ut per eos qui isthic Anglicenorunt, intelligas nihil me comminisci: They are enemies of that holy name of Jesus, that condemned Mariana for any such doctrine. Hoc est ad verbum: *Illi sunt inimici sancti nominis IESU, qui condemnarunt Marianam propter talem doctrinam.* En tibi, mi Fronto, unius Iesuitæ, aut e magnis Iesuitarum patronis unius, sed non solius, judicium de prudentissimis Senatus Parisiensis Patribus, qui illam Institutionem Marianæ ultricibus flammis meritisime addixerunt. Quod si huic scriptori fidem habemus, ne P. quidem Cotton aliter sentiebat, quando epistolam illam ad Reginam matrem scribebat: sed animum dissimulans, Phocylidæ præceptum usurpabat, Καρῶ λατρεύειν, μὴ δ' ἀντιπύρειν ἀνέμους. Ego malo credere, magnam istum terræ filium P. Cottoni injuriam facere: vides tamen, mi Fronto, quam longe ab sint ab eo multi hodie, ut Marianam illam dirisissimam diatribam de-

testen-

testentur. Et quare, obsecro, parricidarum magistrum execrarentur, quibus parricidia placent, parricidae laudantur, & beatitudine martyrum digni censentur: Plane ejusdem hominis est, Marianæ probare judicium, & proditores ac parricidas consecratione dignos judicare. Nam Sixti V. orationem, ut puto, non ignoras circumferri vere an falso, in Consistorio Romano post Henrici III. cædem habitam, Neque fugit Romanorum Censorum judicium, qui alia quædam Marianæ scripta nuper notarunt, istud non notarunt, in quam partem a rerum peritis sit acceptum. Nam in hac re, si unquam in alia, jure licet de illis Aristarchis regulam Juris civilis usurpare: *Qui tacet, consentire videtur*. Excusat tamen illos Apologista alicubi, & nihil pronuntiatum Romæ adversus parricidialem Marianæ Instructionem ait, propterea quod nemo fuerit, qui eo nomine auctorem deferret & accusaret. Mirum vero, quum de Marianæ libris instituta semel esset cognitio, nemini Censorum illorum venisse in mentem hujus disputationis, illa quam notabant, milles, imo *μυριάς* milles perniciosioris. At latebat eos liber ille Marianæ. Hoc vero quis credat? quis non videat dictu esse ridiculum? nisi quod aliis utuntur oculis cum res Papæ agitur, aliis cum res Principum: in illis Argo oculatiores sunt, in his talpa cæciores. Marianæ igitur disputationem, quæ lectores ad Principum suorum parricidia instituebat, non viderunt: sanctissimum Senatus Parisiensis decretum contra parricidæ Castellum, quia in eo pauca verba erant Papæ ingrata, viderunt, & æternū detestando exemplo, Censuræ suæ illud subicere non dubitarunt: ὁδηγοὶ τυφλοὶ, καὶ διυλίζοντες τὸν κώλυπα, τὸν δὲ χαμηλὸν καταπίνοντες. Sed neglectis rationibus omnibus, quæ suadere contrariū valerent, agamus cum Apologista benigne, & credamus ipsum vere *ὑπὸ εὐκαιρίας*, sine fuco & fallaciis, simplicitate Gallica, non levem aliquem hiantis & male parati calami errorem in Marianā damnare; sed totam illam ejus dissertationem detestari, sicut locis aliquot profitetur: adhuc tamen hæret in luto; nec qui se expediat, honestam satis rationem video. Nam quare aliorum causam

Zzzz

sam

sam tuetur, qui adversus Protestantes Germanos Marianam magnostudio defenderunt? Ego non capio, quomodo possit Apologizæ constare facti ratio; cum defendi aliis probat eum scriptorem, quem ipse non semel gravissimis verbis detestari se ostendit. Jam quod in illo sermone pronuntiat, libros alios reperiri, de quibus omnes sileant, millies Mariana periculosiores: quos libros intelligat, aut quorum accuset silentium, multi, opinor, juxta mecum ignorabunt, quibus autem periculosiores? non sane Principibus, quorum majestas minuitur, dominatio destruitur, vita petitur per Marianæ doctrinam. De animarum fortasse periculo dicet se locutum & hæresi; sed de eo nunc quæstio non est: neque vero si id ageretur, difficile esset qua rationibus qua Patrum testimoniis probare, pestilentissimam hæresin esse doctrinam Hildebrandicam. Fallor vero aut non defuturi sunt, qui ex illis Apologizæ verbis conjecturam faciant, necdum satis intelligere eum magnitudinem criminis a Mariana admissi; quando parricidam Henrici III. Regis Christianissimi, non secus ac *Διόνυσον* aliquem Heroem, laudibus in cœlum tulit, & alios ut similia susciperent parricidia, diligenter instituit. Vide vero ingenium hominis & candorem. Wecheli heredes gravissime accusat, quorum sumptibus posteriorem Marianæ editionem curatam dicit: eos non accusat Iesuitas, qui Wecheli hæredibus ejus consilii fuerunt auctores, qui Moguntiz Typographo Balthazari Lippio potestatem imprimendi fecerunt; qui singula folia cum ederentur, videre poterunt, & silentio saltem suo factum probarunt. At quæ hæc est iniquitas? quæ *ἀνεπίστατος*? aut quid est nocentem absolvere, innocentem premere, si hoc non est? Wecheli hæredes mercatores sunt, neque literarum ullam peritiam profitentur: & Francofurti ad Mœnum degunt. Significatum est illis a Iesuita non vulgaris existimationis, allatum esse ex Hispania Marianæ librum, semel jam Toleti editum cum approbatione superiorum Societatis Iesuiticæ, & Regis Catholici privilegio: cum nova lima perpolitum bono publico in Germania editum iri. ab illis nihil amplius peti-

petitum, nisi ut sumptus facerent: de cetero ne solliciti essent: Moguntiz enim cura Patrum S. I. librum iri editum. Ita dictum, ita factum est. ἄμ' ἐπὶ αὐτῶν ἐργον. Wecheliани pecunias, ut quidem iste ait, dederunt: cetera omnia Iesuitz administrarunt, idque Moguntiz. ubi Wecheli hæredes, aut quosvis alios Protestantium gratia multum pollere, audiui hætenus nunquam. At Iesuitz quid ibi possint, & Patres Archiepiscopalis Collegii, Christianus orbis jam novit. Et non pudebit Apologistam ejus editionis culpam omnem in Wecheli hæredes transferre? non pudebit palam, ut Poeta ait, ἀναισθητοὶ ἀνιάσασθαι; Parricidam Henrici IV. lectione Marianæ ad scelus concipiendum fuisse stimulatam, alios affirmare scio, alios negare. Literarum nullam cum habuisse cognitionem a pluribus accepi: quare concedamus Apologistæ quod scribit; nihil parricidæ illi cum Mariana fuisse commercii, Sed quod addit idem auctor Apologiz; non solum falsum fuisse eum rumorem; verum etiam quodammodo esse oprandum, ut ille Alastor Marianam legisset: nos ejus voti gratiam illi facimus, & mecum scio, omnes subditi fideles. Est enim falsissimum, eos, qui cædes Principum suorum cogitant, lectione Marianæ ullo pacto ad mutandum propositum posse adduci. Nam quid invenient quod eo ducat? Videbunt Theologum e Societate Ies u certo consilio hanc quæstionem tractare, *An liceat Regem legitimum, puta Henricum III. Regem Galliarum Christianissimum, postquam a paucis seditiosis, sed doctis* (nam his arbitrium permittit Mariana, ut de capite Principis sui statuant) *cæperit Tyrannus appellari, occidere?* Videbunt concludi ad extremum, licere; videbunt infandam Satanz progeniem, fraterculum Iacobum Clementem, ob patratum parricidium magnificis verbis in cœlum tolli. Hæc scilicet prodigium hominis, Ravilliacum dico, adduxissent, ut scelus detestaretur. Velim igitur doceat me Apologista, quibus verbis Marianæ utendum fuerit, quibus argumentis, ut scopum assequeretur suum; & subditis persuaderet, pium esse facinus, Regem suum cum opus foret, occidere. Admirantur Græcorum Critici maximum poetarum,

qui Agamemnonem inducit suis reditum in patriam suadentem, oratione quadam miro artificio figurata, & verbis, si accipias simpliciter, plane contrarium suadentibus. An existimat Apologista, Marianam eodem artificio in illa disputatione usum? hæc quidem miraphilosophia est, paucis nota: cujus si Ordinis amplissimi Patribus venisset in mentem, in Marianæ sacerrimum librum, nunquam credo, adeo severe animadvertissent. At ne sitrit Deus immortalis, Deus per quem regnant Reges ne sitrit, ut qui malo erga Principes suos animo sunt, [ecquis autem Principum tam felix, adversus quem nemo subditorum male sit animatus?] in Marianæ librum incidant, & eum similemve alium scriptorem in consiliū adhibeant. Emanuele Sa defendit post hæc Apologista: in quo miseret me hominis frustra laborantis; ut qui ὁδὸν παρούσης ἀρετῆς ζητεῖ. Vera defensio erat unica & sola hæc; ut fateretur Auctor, multa Emanuele si minus animo malo, per imprudentiam scripsisse, & suis illis Aphorismis insecurisse, Principibus nimis periculosa, & proinde bonis omnibus detestanda: verum ista in postremis editionibus Lutetiæ fuisse sublata. Hujusmodi oratio & speciem aliquam ingenui candoris præ se ferret, & spem nonnullam lectoribus relinqueret, posse olim fortasse, etiā aliorum vestra disciplina hominum similes sententias emendari a vobis, aut tolli. Nunc fatetur quidem Apologista, esse nonnulla sublata ex illis Aphorismis; sed errasse tamen auctorem cum illa scriberet; hoc vero negat & pernegat. Quidni autem? aquam e pumice citius expresseris, & Herculi clavam prius extorseris, quam ex ore Apologistæ erroris alicujus confessionem elicias, quoties de Iesuitarum aliquo agitur. Nam in fide quidem Iesuitam errare non posse, atque adeo esse hoc unicum τὸ ἀδυνάτων, cæteris, quæ solent a Poetis plurima commemorari, posthac adnumerandum, si nescis, mi Fronto, & puto nescire, docebo te ab Apologista doctus, hoc ipsum disertis verbis affirmante. Sic ille capite tertio, ejus exemplaris quod ad Serenissimum Regem fuit missum pagina CXIX. *Inganitur in unum, ait, dies cum nocte, tenebra cum luce, calidum*

fidem cum frigido, sanitas cum morbo, vita cum morte, & erit tum, spes aliqua, posse in caput Iesuitæ barem cadere. Magnum hoc, Deus bone! & singulare Societatis vestræ privilegium. Loiola nimirum Auctor vester, suis omnibus, ut jam disco, præstat beneficium, quod Jesus Christus ὁ Θεὸς ἡρώπος & ipsa bonitas, singulis Christianis absolute nunquam promisit. Enimvero Apologistæ parum est visum, si tantum Societati vestræ tribueret, quantum Patribus in Concilio congregatis, & ut Scholastici loquuntur, repræsentativæ Christi Ecclesiæ tribui vulgo solet; nisi etiam singulis Jesuitis ἀναμαρτυροίαι ἑλπίως largiretur, quod peculiare Papæ, & quidem in Petri sella sedentis, (nam alioquin & Papas errare in fide, docerunt satis Marcellinus, Liberius, Felix, Honorius primus, Johannes duo, XXII. XXIII. atque alii;) privilegium esse, hactenus audiebamus. In quo an summum Pontificem Paulum σύμψυχον & consentientem sit habiturus, non est meum quærere; ipse viderit. Gratulor interim Apologistæ, quod tam inusitatæ insolentiæ dictum ei non exciderit, sedente Romæ aliquo Sixto V. qui si jam viveret, doceret illum (nisi falsa sunt quæ de ejus animo erga Ordinis vestri Patres narrantur:) Petri successor, Petri Apostoli verbis, τὴν ταπεινοφροσύνην ἐγκομβάσασθαι, ὅτι ὁ Θεὸς ὑπερῆφάνοις ἀντιπιάσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν: doceret ipsum, ἐν φόβῳ ἔν τῳ ῥόμῳ assidue cogitare, *Evenire cuique posse, quod cuiquam potest.*

Τοῖς γὰρ ἀνθρώποισι θυμὸς Γλαυκὲ Λεωτίνῳ παῖ,

Θητοῖς ὁποῖον Θεὸς ἐφ' ἡμέρῳ ἀγέ.

Sed nihil humilis, nihil mediocris spirat hic Scriptor; qui etiam alio Apologiz istius loco, vocem docti viri & magni poetæ laudat hujusmodi; *Imperium literarum est penes Iesuitas.* Scire, credo, voluit Apologista celeberrimæ Academiæ Parisiensis eruditissimos professores, & inclytam Sorbonam, omnesque adeo qui literas ubique colunt, qua jam conditione viverent, sub quorum imperio militarent, & quos Imperatores colere ipsi manipulares aut gregales deberent. Nimis hoc quidem profecto candide; at quam prudenter, hoc rerum statu, idque Lutetiæ, haut scio; illud scio, in

ipsa Lutetia, ne alia loca commemorem, viros exerce doctrina & dignitatibus praestantes, qui hanc adeo ambitiosam jactationem, & ridiculum non minus quam superbum, φρύαγμα μεγαλουργίας, sibi sint excepturi; quique imperare se Jesuitis, non Jesuitas sibi, æquum esse sint dicturi. Verum e diverticulo in viam. Quæro ex te, crudelitissime Fronto, nihilne Sa peccaverit, cum hæc scriberet, hæc Confessarios doceret: *Clerici rebellio in Regem non est crimen læsæ Majestatis, quia non est Principi subditus*. Nihilne etiã cum ista, *Tyrannice gubernans justum acquisitum dominium, non potest spoliari sine publico judicio: lata vero sententia potest quisque fieri executor. Potest autem a populo, etiam qui juravit ei obedientiam, si monitus non vult corrigi*. Nîmis scire velim tuum super his iudiciũ. Nam equidem cum e nuperis Parisiensium Typographorum editionibus, ista animadverterem esse sublata, putabã inter vos constare, nequiter ea ac perniciosè dici scribique. Sed extrasse me ex Apologia hac didici: cujus auctor in Aphorismis Sa nullum observat vitium; nisi quod homines quidam infirmi, ait, male ejus verba interpretabantur. Quinam autem, obsecro, isti sunt infirmi & δλιγπικροί! ii nimirum, qui in doctrina Hildebrandica nondum satis magnos progressus fecerunt; qui tenerioris adhuc frontis sunt, quam ut palam profiteri audeant, Regem suum alii nescio cui Regi subditum esse, in temporalibus pariter ac spiritualibus, jus in illũ habenti vitæ & necis: qui inducere in animum nondum possunt, rebellionem in legitimum Principem a Clerico profectam, læsæ Majestatis crimen dici nõ debere. Isti procul dubio sunt, quorum imbecillitati & tenellæ adhuc conscientiz a correctoribus Parisiensibus est consultum; sceleratis quibusdam Aphorismis e conspectu eorũ ad tempus sublati, qui propter infirmitatem scientiz & conscientiz suæ sine gravi scandalo legere eos nõ poterant. Plane ut in Eleusiniis olim sacris & opertaneis non statim ad arcanorum omnium notitiam tirones admittebantur; sed per gradus & longa temporum intervalla, epóptæ ad percipiendũ τὰ ἀπὸ τῶν σύμβολα, & sanctiora sacrorum accedebant; ita doctrina Hildebrandica

dicta temporibus est divina; neque *ἄλλως* & semel tota solce tradi;
 tempore siquidem opus est, ut ingenitam omnium etiam pagano-
 rum animis opinionem de reverentia & fide Principibus debita,
 etiam dyscolis, etiam persecutoribus, homines Christiani paula-
 tim deponant; ut regnum Christi non esse hujus mundi regnum
 (quod Christus ipse dixit) dediscant: & contra, regnum Vicarii
 Christi regnum esse hujus mundi, atque adeo mundum universum
 completi, (quod Papæ multi dixerunt, & hodie plurimi acerrime
 defendunt) discant sibi que persuadeant: ut *Πάσδε οὐς μέας*, doceantur
 esse, *Regio more impera*: ut Clericos omni Principum juris-
 dictione, in quorum terris nati sunt & degunt, esse penitus exem-
 ptos credant; atque hanc esse veram libertatem Ecclesiasticam, ut
 omnes, siue privati siue Principes, soli Papæ & ejus ministris humi-
 lem servitutem serviant. Hæc theoremata & similia his quæ tanta
 contentione Romæ a Bellarmino, & passim ubique locorum a Bel-
 larmini consecratis, Hildebrandici dogmatis assertoribus, pro fi-
 dei Catholicæ articulis, pro dolor / obtrudantur; sunt illa *μυρία*
πυγίπια quibus longotempore initiati cum oportet, qui sit futurus
ὁ κύριος ἀποστόλης capiendo magno arcano de Romani Pontificis
 omnipotentia in Regibus deponendis & regnis auferendis, atque
 ad alios ex utilitate Ecclesiæ, hoc est, Papæ voluntate, transferen-
 dis. Apologista vero cum sæ excusat, & ait cum; quando negat Cle-
 ricos tebellione crimen læsæ majestatis incurrere, non id *ἄγε*, ut
 Clericorum erimen hoc pacto minuat; sed contra potius, ut mul-
 to id reddat atrocius: serione loquitur, an ludit? Ludit certe, &
 simplicitati lectorum illudit. At tu mone illum fodes, quærat
 Marrucinos, sarnos, stultos, & *ἄλλους ἡ φέρεις ἐκ πεινῆται πύρις*, qui-
 bus tam lepidum commentum narret. Serenissimus Rex hujus
 sermonis fraudulentam vanitatem & intelligit, & ejus auctorem
 detestatur. Ecquis vero puer fraudem non deprehendat, qui mo-
 do non ignoraverit, quid in vestrorum scriptorum libris hodie Li-
 bertas Ecclesiastica nuncupetur, & quam vim habere illam Hilde-
 brandicæ disciplinæ doctores contendunt? Sciat Apologista, non
 igno-

ignorare Sapientissimum Regem, quid de exemptionibus Clericorum Cardinalis Bellarminus, quid de vniuersa libertatis Ecclesiasticæ, cum alias sæpe, tum nuper in controversia Ser. Reipub. Veneræ cum Pontifice maximo, Johannes Antonius Bovius Carmelita & plurimi alii Romæ, in oculis ipsius Papæ, scripserint & docuerint. Sciat non latere Regem, ausum esse Marianam in illius ipsius operis de quo ante diximus, lib. I. cap. X. hoc præceptū Regi Catholico dare: *Neminem, inquit, ex sacro ordine supplicio QUAMVIS MERITO subijcito.* Est & illud frivolum ac ludicrum, quod pro magno tamen ab Apologista jactatur: verba quæ supra retulimus, ex Aphorismis Sa fuisse detracta. Nam hoc simpliciter ita dictum, nego esse verum, immo falsissimum esse pertendo. Extant enim hodieque illa omnia in Editionibus Antvverpiæ & Coloniae curatis. Quod autem in iis quæ Lutetiæ a paucis annis prodierunt, non compareant, quis fraudem non suspectet? aut quis tam *ivm* & fungus, intelligat causam, cur illa Parisiis omitterentur, quum alibi retinerentur, fuisse aliam nullam, nisi hanc; quod Henrico Magno regni habentis tractante, exitialis hæc Principibus doctrina non tam libere ab ejus assertoribus Lutetiæ docebatur atque fit alibi? Sunt qui dicant; etiam Roma prodiiſſe eorundem Aphorismorum quandam edigionem, locis aliquot emendatam. Verum id quoque jure merito cordatis fit suspectum. Nam quare Romani in Aphorismis Emanuelis quicquam mutarent ejusmodi, qui dies noctesque id agunt, ut ea dogmata probent esse Catholicæ fidei vel præcipuum caput? certe tanti momenti articulum, ut qui aliter sentiat Christianus esse nequeat. Proferatur vel Papæ vel Aristarchorum Romanorum sententia, adversus hanc illorum Aphorismorum doctrinam, palam & quanta par est severitate pronuntiata. Tunc credere incipiemus, bona fide, non ad fucum faciendum, fuisse illa sublata. Tunc viri pii, qui pro Ecclesiæ pace & concordia Deo Optimo Maximo preces cum gemitu & suspiriis assidue fundunt, mutare sententiam incipient, & credere desinent, quod fere jam ipsis est persuasum; frustra aliquid mode-

moderationis ab illa civitate expectari, in qua illi strictissimus Cardinalis Bellarminus, & tot alii minorum gentium scriptores, iussu Pontificis, ut multi existimant, aut permissu saltem, quod negati non potest; iura Principum & Regum Majestatem γυνή κεφαλή, quod ajunt, novis quotidie paradoxis ceu machinis quibusdam & tormentis bellicis oppugnant & funditus nituntur evertere. Venimus ad Andream Eudæmonio Iohannem Cydonium & Creta, simul ad res Anglicas, in quarum mentione fidem illius Apologistæ sequitur, devenimus. Ergo de rebus magnæ Britannię, quarum præcipue gratia, occasione & literis tuis nata, ut initio dixi, hæc mihi scriptio est instituta, si lubet, mi Duce, paucis agamus. Quanquam quid opus jam de istis? aut quid de illis dici potest, quod non dictum sit prius, & sæpe repetitum? Cui autem bone toties eadem? Video enim certum hoc esse fixumque, non dicam huic Apologistæ, aut Germano Cretenfi Andreæ, sed omnibus omnino partium vestrarum scriptoribus; ut rerum quæ hic contigerunt veritatem ægre admittere ad aures velint: cognitam verò ut palam agnoscant & fateantur, nullo pacto posse adigi. Placet veras narrationes animis obfirmatis repudiare; placet falsas fictasque consuetari: mentiri denique sine ullæ existimationis saltem suæ respectu, aut mentientibus assentiri, placet ac lubet. Deum immortalem! quis vestros homines εἰκοσε τῇ ἀληθείᾳ μὴ πιστεύει; aut quis illos fascinavit, ut prudentes scientes veritati, vinci ad extremum nesciæ, filię Solis, Naturæ sorori, ut est apud Tertullanum, tanta pertinacia cornua obvertant? Est pretium operæ hominum ejusmodi spectare iniquitatem & amentiam. Nam cum de rebus Moschorum Moschis non inviti omnes credamus, Turcis de rebus Turcorum, Japonibus de rebus Japonum, neque ulla tam Barbara gens est aut fera, cui propriam suarum rerum historiam narranti, non plus fidei simus habituri, quam cuivis extero & alienigenæ; de rebus tamen Anglorum isti veris Anglis fidem omnem abrogant; aliis credunt nescio quibus, longeremotis, odio & malevolentia corruptis, postremo Græcis & quidem Cretensisibus.

Aaaaa

Jam

Jam cunctis scriptum, *in ore duorum, aut trium, & plurimorum, istis nulla copia testium, nulla dignitas personarum, non privata scripta, non publica Acta, ac ne ipsa quidem Regis optima, quo veritatem nemo pluris æstimat, quo nemo illi magis devotus; tamen ne hic quidem efficere potuit, ut redire ad se, pudori suo consulere & definire falsa comminisci aut probare, propterea velint. Quid agas? stat sententia adamante fixa: in eos qui de religione non eadem per omnia sentiunt, convitia & maledicta oportet congerere: hoc pietatis officium; hæc laude digna & officiosa sunt mendacia: si tamen dicenda mendacia. Pontifex, qui, docente Bellarmino, potest efficere ne peccatum sit peccatum, ne Cæsar sit Cæsar, cur non id quoque efficiat, ne mendacium sit mendacium? Et hoc scilicet est Dominum Iesum, qui audit ipsa veritas, cui nihil falsum potest placere, imitari: & quidem non ceterorum hominum Christianorum more, sed peculiari instituto, & religione sanctiore: id agere, id totis ingenii viribus contendere, ut veritas, veritas, inquam, certa, explorata, omnibus nota, de qua vel dubitare infamia sit, cui se opponere furor est, artificio narrandi, constantia in mentiendo, & consensu mentientium obscuretur, ac de memoria hominum, si pote, tandem funditus deleatur. Nam quid aliud illi volunt, qui Elizabetham gloriosissimæ memoriæ Principem, & dum vixit Deo charissimam, Reginam præsentiam, [Barbarorum enim hominum hæc sunt elegantia] crudelem, immitem, cruoris avidam, Christiani nominis hostem æcerrimam & persecutricem, Lupam denique Anglicanam, passim hodie appellant, & ut talis fuisse ab omnibus credatur, quantum ingenii viribus valent, annuntiant? Texuntur multis paginis, sed magna ex parte vacuis, eorum catalogi, qui toto regni ejus tempore, quod longissimum fuit, vel ob proditionem, vel ob nefas aliud regni vitium, supplicio sunt affecti: deinde istud esse Anglicanum martyrologium miseris populis, & rei veritatem ignorantibus, persuadetur. Quin etiam ad constandam Elizabethæ majorem invidiam, simplici narrationi pictura est adjecta; hoc est, mendacia mendacis sunt cumulata, scelera sceleribus,*

bus, postera & potentis. Videre offitiorum libelli de persecutio-
ne Anglicana, Catholicorum alios ferarum pelibus insutos qui-
bidis catibus dilaniari, aliorum equorum præsepia alligatos feno-
ribus pascendos. Cernas alibi glines pelvibus inclusos Catholicorum
viscerum exedentes. Omisso alias suppliciorum diras & horribi-
les species, in cœnebris fingentium pingentiumque impietate & sceleris
natas, neque in hoc regno visas unquam aut videndas. Dicis
cum scripta istorum legas, quamdiu *in pace* Elizabetha regna-
vit, viscos urbium Anglicarum sanguine Catholicorum inter dira
tormenta effuso semper maduisse. Adeo, ne ad tentandam quidem
inter membra Ecclesiæ Dei concordiam, locum relinqui ullum
volueram, neque spem ullam bonis superasse. Enimvero non
semel, iterum, sed sapissime, idque a viris optimis responsum
est, mitissimæ Reginæ & omnibus piis voluptatem nullam, verum
contra dolorem longe gravissimum, mortes Catholicorum Pon-
tificiorum solitas afferre: ceterum omnia ista supplicia, de quibus
santa tragedia exultantur, partim falsissima esse, partim si quæ ve-
ra sunt, (et sunt nonnulla, pauciora tamen per totum spatium Re-
gni Elizabethæ, quod fuit annorum quinque supra quadraginta
quam per quatuor annos Reginæ Mariæ:) ea horribili carmine
Bullæ Pii V. duobus annis minimum esse posteriora: illum esse
fontem proditionum penæque quotidianarum, quæ in omni maxima
Reginæ ope Diaboli sunt contextæ, ope Dei immortalis sunt dete-
ctæ. Porro ex proditionibus leges natas esse, multo quam prius
severiores. Harum legum poenas qui postea subierunt, de fulmine
Pontificis & dura necessitate, quæ ab invita Regina & prudentissi-
mis ipsius Consiliariis eas leges expressit, cur jure merito quere-
rentur, habuerunt, de ipsa autem Regina aus illis qui fuerunt
illia Consiliis cur quærentur? Licuit Romano Pontifici Pio V.
Reginam diris devovere, omnes sibi morigeros Reges, Principes,
populos, in ipsius perniciem & ruinam universi Regni excitare, in
eamque rem omnem lapidem movere. Regine & Proceribus ipsius,
quo pestem impendentem averterent, leges ferre, quæ superata non

licuit? Quondam Romanus Senatus, postquam patresfamilias aliquot servorum suorum conspiratione perierant, Senatusconsulto, quod Silanianum est dictum, servos omnes subrecto heri occisi repectos, nullo fontis aut infontis discrimine, capitis damnavit. Non defuerunt in Ordine amplissimo, quibus ea lex durior videretur. Sed erat tanti salus & securitas civium Romanorum; cui ut confideretur, ne illa quidem ratio est repudiata, quæ aliquid ex iniquo traherat: quod existimarent magni illi prudentiæ civilis Antistites, paucorum privatorum injuriam publica utilitate abunde compensari. Legerunt dubio procul in antiquis historiis & hoc legitimæ severitatis exemplum & plura alia non minus memorabilia inimici hujus regni: legerunt, inquam, & si quid in illis est æquitatis aut disciplinæ Politicæ, probarunt, quare igitur lætas pro securitate Elizabethæ leges damnant? cur tantopere quiritantur? Si fateri verum licet, tot clamorum hæc vera causa est. Ut sicariis Cornelia lex non placet, neque Remmia quadruplatoribus; ita illis qui Principum alicujus vitam habent invisam, quive aliquid de Marianæ doctrinæ degustarunt, leges illæ supra modum displicent, quæ ipsum præstant innoxium & securum. Iam quod dicitur, religionis suæ causa Catholicos morte affici solitos regnante Elizabetha: gravissimum id quidem esse crimen, si vere objiceretur, libenter fatemur: sed qui sciamus falso objici, meram esse calumniam, meram sycophantiam affirmamus. In hoc regno, mi Duce, legibus vivitur, legibus in fontem animadvertitur. Quomodo igitur religionis causa morte affici Catholici in Anglia potuerunt; quum nulla unquam in hoc regno lex fuerit rogata, quæ Religionis Catholico Romanæ modestam sine factione, aut res novandi cupiditate, professionem morte afficeret? Quin ea fuit Reginæ Elisabethæ clementia, ut multos sæpe legibus regni damnatos, ipsa absolutos dimitteret; si modo agnoscere ejus legitimum imperium, & Hildebrandicæ doctrinæ magis pernitiosis capitibus vellent renuntiare. Hac moderatioris prudentia, non autem religionis mutatione, Johannes Hartus Jersica post

lon-

longam cum Johanne Rainaldo viro eruditissimo disputationem, & vitæ suæ consuluit, & libertatem sibi peperit: magna vel eo nomine dignus laude, quod damnata Edmundi Campiani obstinatione in afferenda Pontificis Romani potestate temporali, siue potius omnipotentia, aliis bene sentiendi exemplum quod sequerentur, præbuit. Et vero secuti sunt, cum Jesuitæ nonnulli, ut Bosgravius: tum alii plures, ut Rishonius & Hortonus, omnes eo nomine vitam & libertatem nacti. Qui si adhuc vitali aura apud vos fruuntur, & libere loqui audent, verbis sine dubio; sin autem, etiam silentes, præsentia sua mendacii omnes arguunt: qui Catholicos vestros solius religionis causa solitos in Anglia tradi carnifici impudentissime dictitant. At enim nemo ignorat rerum hujus Insulae peritus, non in odium religionis Catholicæ, quæ in Ecclesia Anglicana paucis emendatis & ad pristinam simplicitatem revocatis, quoad ejus fieri poterat, cum maxime viget, leges latas fuisse quæ ab aliquot annis obeinent; sed temporum necessitatibus eas fuisse expressas adversus Romanos Pontifices, potestate sua licenter nimis abutentes; & tunc quando illæ ferebantur, Regina Elisabethæ fulmine a se afflatæ vitam eripere cupientes, atque omnia in ejus regno sursum deorsum permiscere satagentes. Si Pii V. Bullam infamam, quæ ἀρχαῖον πῖμα jure dici queat, legisti, & quæ deinceps ad sententiam atrocem executioni mandandam cogitavit, paravit, quantumque in ipso erat effecit, apud Gabutium & Catenam scriptoresque alios Italos, & ipsius Pii encomiastas, aliquando observasti; non potes dubitare verissimum esse quod jam dixi. Ut interim nihil hoc loco referam, quod facillimum esset; de antiquis Romanæ Curie in Reges Angliæ, Ordinem Ecclesiasticum, & cum Proceres tum populum injurulis, vexationibus & angariis, alibi locorum nunquam auditis, & modum fidemque superantibus rapinis; quorum malorum tor hodieque existant testes locupletissimi, quot rerum Anglicarum ab annis sexcentis supersunt scriptores: tot testimonia ineluctabilia, quot fere paginis constant Matthæi Paris historię, viri omnium citatæ ætatis historicorum Anglorum

(nisi cui placeat Willielmum Malmesburienfem accipere) et de
 tiffimi, & Romanæ alioquin Sedis acerriami defensoris. Exponitur
 postquam hoc genus Auctorum diligentius versavi, satis intellexi,
 Angliam, quando rerum potiente Henrico VIII. Pontifici Roma-
 no nuntium remisit, grande illud & æternum memorabile facinus
 ad extremum peperisse, quod dudum malis victa, per aliquot se-
 cula maximis cum ærumnis suis parturicbat. Possem hoc tibi sex-
 centis argumentis demonstrare, si id nunc agerem. Adferam huc
 tantum prophetiam cum primis memorabilem, viri pietate & do-
 ctrina maximi, Roberti Lincolnienfis Episcopi, qui sub Pontifi-
 cibus Gregorio IX. Celestino IV. Innocentio IV. vixit, ac demum
 sub Alexandro item IV. moriens, anno aunos CCLVIII. postea-
 quam illa ipsa, qua obiit nocte & præcedente, longam querimo-
 niam apud circumstantes presbyteros ac monachos de infelicissi-
 mo Ecclesiæ statu effudisset; Papam omnium malorum causam
 esse confirmans, cumque propterea hæreticum, & caput Anti-
 christum appellans, tandem in his verbis beatam animam Deo red-
 didit: *Non liberabitur [inquit] Ecclesia ab Aegyptiaca servitute,
 nisi in ore gladii cruentandi.* Norat videlicet sanctissimus Præsul, &
 vere Dei plenus, non solere eos, qui sive jura sive injurias Pontifi-
 cum defendunt, quicquam remittere, aut querimoniis cujusquam
 licet æquisimis, vel tantillum moveri. Itaque multo ante futu-
 rum in Anglia divinavit, quod tandem aliquando factum videmus;
 ut Reges Angliæ cum universo Clero, & cunctis Laicis, e dura ac
 longa captivitate, atque ut ipse loquebatur, *e servitute Aegyptiaca,*
 vi & armis sese in libertatem affererent, Non ignoro varias esse ho-
 minum sententias de occasione quam arripuit Henricus VIII. ma-
 gni incepti perficiendi: sed mihi gravissime errare videntur, qui in
 Henrici facto hærent, neque ad priora tempora animum revocant,
 quemadmodum enim mortis causam nemo sapiens ultime quæ
 hominem rapit horæ tribuit, sed prioribus vitæ temporibus, per
 quæ moriendi causæ paulatim sunt contraxit; sic, repudiat, &
 tanto cum omnium ordinum applausu rejctam auctoritatis Ponti-
 ficæ,

secula ignorarunt. Alouquin statim audies; *Qui percat in uno, reus est omnium.* Nec refert, si illud unum, neque sacris literis fuerit contentum, neque priorum seculorum Conciliis cautum. cuiusmodi illud est, famosum & funestum Ecclesiæ (sic mens ominatur, neque aliter judicant prudentes τῶν ὁσίων ὁρίων ὁρίων) dogma de temporali Pontificis potestate, & jure deponendi Reges ac regnandi. Serenissimus itaque Rex Jacobus, qui hanc doctrinam ut prisca Ecclesiæ inauditam, respuit, ut perniciosam suo aliisque aliorum Principum imperiis, Ecclesiæ vero exitiabilem, detestatur, execratur, Cardinali Bellarmino Catholicus non est, ne Christianus quidem. Quid igitur est? Juliano similem appellat Cardinalis, cum suo diri ominis Torto; ipse torquendis Scripturis, quo ambitioni seruiat, tam Juliano apud B. Cyrillum similis, quam Rex Jacobus est dissimilis. At enim vero testis est universa hæc major Britannia, & hoc norunt etiam in cætera Europa quamplurimi, Serenissimum Regem, quando voluntate Dei & legibus regni ad hanc, virtuti ipsius non minus quam generi & sanguini debitam, Coronam ejus Majestas est accita; inter reliquas animi dores vere regias, infinitum etiam quoddam desiderium secum attulisse, (non temere profecto in illo horridiore axe conceptum; sed coelitus a Deo infusum,) concordie in Ecclesia Dei omni ratione honesta procurandæ. Et quum Majestati ipsius persuasissimum esset, nullam se Deo immortalis victimam gratiorem, nullum εὐχέλματα acceptius posse offerre, quam si subditos suos a varietate opinionum ad mentium unionem, a dissensionibus ad consensum in vere antiqua fide primæ Ecclesiæ traduceret: ut hujus, alteri Iosæ consentissimæ, voti compos fieri posset, quid ille statim initio regni sui non fecit? quid comitatis, humanitatis & benignitatis desiderati potuit, quod non abunde ejus Majestas illi parti subditorum suorum obtulerit, præstitit? Non ad aulica ministeria, amicitiam & familiaritatem cum ipsius Majestate, non ad honores aditus, nullum denique beneficentia genus est illis depegatum. Videres brevi spatio temporis makes et Romana formu-

formu-

formula Catholicos, ad dignitatem Equeſtrem per Regis munificentiam conſcendere. Videres de repente, neſcio unde ex ignotis locis, agmina Catholicorum veſtrorum prodire, verſari in luce, in ipſa interioris admiſſionis cubicula Palatii, ſine difficultate ventitare atque admitti. Et quum multos quotidie Rex pietate admirabilis, de controverſiis huius temporis cum illis ſermones haberet; erant qui ultro manus darent; erant qui a propoſito non dimoverentur; omnes ſua libertate utentes, omnes religioſam animam Principis ſui, & in tam alta fortuna adeo excluſam omnium hodiernarum controverſiarum peritiā & ſacundiam attoniti ſtupentes. Reſtabat una nota, quæ Catholicos Pontificios & Catholicos Proteſtantes (o quæ de hac diſtinctio ceſſabit, & fiet unus grex, unum ovile!) invicem ſepararet; multa quædam florenaria, per ſuperiorum temporum turbas veſtris impoſita. Hanc differentiam o *Jacobus* Rex Jacobus non patiens, ſtatim ſuſtulit; multam vetuit exigi; exactam juſſit reſtitui. At ſeiſn quomodo? non obiter aut dicis cauſa, more Principum, quos non voluntas facit liberales, ſed frontis infirmitas chreſtologos; ita ut magna pecunie vis, (duo & quinqueſcenta millia florenorum ſemel ſunt relata,) ex ea cauſa collecta, eo rediret, unde fuerat ablata. Quid multa? Sola fere jam erat virtutis aut vitii nota, quæ cives a civibus, qui non parum diverſa conditione prius vivebant, diſtinguerentur; cætera pari conditione inter ſe agitabant. O veretum beatos partium veſtrarum Catholicos, ſua ſi bona noſſent, & ſuo ſe pede metiri didiciſſent. Nam præter publicam profeſſionem & *κατὰ νόμον τῆς ἰδίας προνοίας*, quam ſperare in hoc regno, eo tempore, magna fuiſſet ſtultitia, quid reſtabat, quod poſſent viri prudentes jure deſiderare? At dicēs, ſcio, mi Ducē, non fuiſſe diuturnum hunc veſtrorū in iſtis regionibus ſuū. Et verē dicēs. Neque enim clementiſſimo Regi ſua clementia, quamdiu optabat, uti licuit. Optabat autem ſemper uti: feciſſetque adeo, niſi per illos ipſos ſteriffet, ad quos hic tantæ bonitatis fructus perveniebat. Fictæ & ſimulata virtutes ſtabiles non ſunt, & temporibus ſæpe mutantur. Secretiſſimi

nissimi Majoris Britanniae Regis excellentissimae *virtutis* & *maiestatis* cum primis bonitas, *gentilis* & benignitas, quas in ejus *maiestate* vet ipsi hostes praedicare coguntur, naturae ipsius, non minus quam spirandi & respirandi facultas, sunt coalitae, nunquam naturae cum bono Deo, nunquam mutandae. Non igitur Rex animum priorem erga subditorum suorum illam partem mutavit, sed illi subditi erga suum Regem, suum *imperatorem*, fidem perfidiam mutantes (de parte loquor, non de omnibus Catholicis vestris: ne hoc sinit Deus:) vim indoli naturaeque ipsius attulerunt, & ad repudiata prius consilia invitum traxerunt: neque prius a furore destiterunt, quam indulgentissimi Domini sui Majestatem coegerunt, si se, si suos, si publicum statum, *volens* salvos, legibus, quarum vim haecenus inhibuerat, vim suam permetteret. Cum quidem, & Rex & omnes patriae suae amantes, sunt coacti summae prudentiae testimonium Reginae Elisabethae Consiliariis reddere; qui solam hanc impediendi vestros, ne res novarent & Rempublicam a fundamentis verterent; rationem expediendam & efficacem, nec minus necessariam esse judicarunt, si aliquanto diutius haberentur. Nam quis jam consilium hoc damnare audeat, aut mitius aliquid Regi prudentissimo suggerere: postquam vestrorum adeo multi, simul ac mollius a benignissimo Principe sunt habiti, *ut excedens se suum* *ad se, & aqua commoda mente patitur*, vitio humani ingenii non valentes, melioris se fortunae capaces non esse, rebus ipsis comprobant. Regi enim, a quo beneficia, ne spe quidem unquam antea sibi concepta, acceperant, eam gratiam retulerunt, ut ad delendam & memoriam hominum ipsius Majestatem una cum affectibus ejusdem omnibus, Regina conjuge; Principe Henrico & caetera sobole tota, nec non Proceribus Regni universis, ingenii vires omnes conferrent. Equidem in viciis facio, quod malorum praetitorum memoriam hoc loco renovem; qui potius optarem, aut nunquam vestros ea hic tentasse, quae scelestissime tentarunt: aut, quia facta infecta fieri nequeunt; posterioribus saltem consiliis & fidelitatis argumentis se editis, contrariam ignominiam penitus deleisse.

debuisse. Verum eogit me instituti ratio, pauca hoc loco de rebus vestris Catholicis hic gestis differere. Novi enim & te & multos alios viros probos certorum hominum vetererum malitia decipros, de rebus, quæ sunt hic gesta & quæ geruntur quotidie, falsa credere, falsa opinari; & quum mentiendi animum non habeatis, sæpe tamen in earum rerum mentione falsa dicere. Video Apologistam, quum plus fidei tribueret mendacissimo nebuloni, portentosissimo falsarum rerum hamaxario, certo & germano Cretensi Andree Endamono-Johanni, *ὅτι ὅσα ἀγῶς καὶ πικρίας γὰρ* quam publicis Actis, quam Regis veracissimi affirmationi constant, quam testimoniis sexcentorum fide dignissimorum virorum, de præsepsi Catholico Romanorum in Anglia statu, de persecutione religionis causa hic cum maxime vigente; multa pro veris narrare, quæ ficta sunt & falsa: pulverariæ conjurationis, cui par immanitas ne inter paganas quidem & feras gentes prioribus seculis unquam fuit audita, manifestissime convictos, eoque nomine *ἀδικήσαντας*, pro infortibus habere & veris Christi martyribus, multas item alias ineptas & cassas veritate negas libro suo inferere. Video denique plerosque omnes vestros scriptores, quoties Anglicana attingunt, ita palam *ἐμὸς ἡρῶν τῇ ἀληθείᾳ*, ut spem omnem rei bene gerendæ in strenue mentiando videantur locare, ridicule istud quidem & stulte,

Οὐ γὰρ ἐπὶ ψεύδει κατὰ θεὸν ἔσται ἀπόψις.

Propterea rem me tibi non ingratam existimavi facturum, Fronto eruditissime, si veram causam hoc loco tibi exponerem, cur vestri duriore aliquanto conditione in isto regno sint hodie, quam essent primis Jacobi Regis temporibus. Nihil autem tibi ex me dicam, qui sum in Anglia, ut scis, *ἐν αὐτῇ παραπίπτω*; sed ea dicam, quæ ex ore Srenissimi & quisimiq; Regis per sæpe accepi: quæ Proceres Illustrissimi, & omni reverentia dignissimi Præfules, aliiq; ex omnibus Ordinibus viri graves & moderati, non semel mihi dixerunt. postremo ea dicā tibi, quæ Anglos multos, partim hic, partim in Gallia mihi notos viros, cæteroquin vestrorum, omnium dogma-

tum tenacissimos, animadverti sentire. Et sunt horum nonnulli, quod fortasse miraberis, qui Romam eo proposito profecti, ut rei veritate exposita, præcipitia & ~~et~~ *eximius dux* ~~et~~ *dux* certorum hominum consilia, patriæ exitiabilia, & Religioni Romano-Catholicæ ~~et~~ *et* ~~et~~ *et* megistanibus ibi probarent, & omnes violentas rationes deprecarentur: deinde cognito plus Romæ antagonistas suos quã recte monentes valere, reversi in patriam moesti & gementes; acquiescere præsentī statui ac conditioni satius duxerant, & Christianæ professioni convenientius, quam turbulentis Tribunis, aut perditissimis Catilinis potius, socios sese adjungere. Quid quod ausus est non nemo Anglus Romæ P. Personio Jesuitæ, quem superiorum omnium ab annis ferme XXX. susceptarum proditio- num & consciam & architectum fuisse credebat, diem dicere, & in jus ad Patrum Inquisitioni Præfectorum confessam vocare, rationem ibi rerum a se, aut consiliis suis gestarum redditurum: hoc, inquam, Anglus est ausus, vir bonus & cum sacris tum altis omne genus literis apprime eruditus: sed generosè mentis incepto defuit successus; sicut ipse mihi sæpe narravit. Igitur mutationis paullo ante memoratæ, quæ altero demum anno regni Jacobi contigit, causam esse comperior, non mutatum Regis animum, in clementia & benignitate constantissimi, (appello testes omnes qui norunt:) sed præposterum nonnullorum e Romano-Catholicis zelum & immoderatam cupiditatem, Romanam fidei formulam, sive bonis sive malis artibus; patere quæso te, dicere me quod res est; promovendi, & liberam ejus professionem pasim toto hoc regno instaurandi: quod Zelotæ isti, quum sibi persuaderent alia fieri ratione nulla posse, nisi eversa funditus Republica; quo desti- nata perficerent, omnia sibi fas esse tentare, & nullum non scelus experiri, pium opus & Deo gratum fore, in animum indaxerunt. Hic nimirum est ille malæ sanarum mentium dirus morbus, quem jam olim nonnullos e Christianis legimus invalisse, & ad rixas in Ecclesia Dei ciendas transversos egisse. Gregorius Nazianze- nus, quod tibi non latet, quodam loco pronunciat, *foedam il- lam*

lam Ecclesiarum lacerationem, de quatuor & ipse, & magnus
 Bassius conquerratur, ab hoc potissimum fonte manare. Multos
 enim pietatis zelum obtendentes, pietatis arcem, metropolin o-
 mnium virtutum Christianarum, charitatem perdidisse; & in stu-
 dia varia, partes & factiones Ecclesiae membra distraxisse,

— (ἄλφ' δι' ἐμοῦ, inquit, λύσε δεσμὸν ἀδελφῶν

Ἀρραβὶν τ' Ἀραβίης, ὡς τ' ὄνομα μόνον ἐλείφθη.

Hæc Theologus de suis hominibus; qui si ad novissima hæc rem-
 pora pervenisset, quas Deus bone! querelas institueret; cernens
 hodie multos, præpostero isto zelo percitos, religionis & pietatis
 obtentu, impie & irreligiosissime, non ut olim verbis tenuis lites
 ferere, & umbrae uelitationibus inticem decertare; sed re-
 belliones, proditones, caedes & lenicinas innocentium populo-
 rum crudelissimas, legitimorum dominatum everfiones, ac
 Principum suorum terribilia parricidia ausos esse suscipere. Pau-
 lus quidem Apostolus, quem zelo sanctissimo pariter & ferven-
 tissimo flagrasse, ac fide in Filium Dei, Dominum nostrum
 Jesum Christum, omnes qui nunc vivunt mortales longe
 superasse, nemo gravate opinor concedet; monitus, esse qui ja-
 ctarent, probari ipsi vetus dictum, *faciamus mala ut bona eveniant*;
 clamat blasphemiam istos loqui; esseque eorum τὸ κέῖμα ἐνδικόν
 quasi anathema maranata adversus profanos homines pronuntia-
 ans. At zelorum hodierni, licet eandem cum Paulo Christi do-
 ctrinam profiteantur prædicare; quoties tamen ejus aliquo infe-
 rendæ voluntas eos cepit, Deum immortalem! quam B. Paulo sunt
 contrarii? & severissime ab illo damnatam sententiam ut probant?
 ut libenter usurpant? Quid in aliis Europæ partibus nostra & pa-
 trum memoria ab ejusmodi zelotis in eum finem sit factum, non
 est instituti mei commemorare. In hoc vero regno quæ facinora
 designarint, quibusvesccleribus suos huc rir? introducere sint co-
 nati, quoniam ad rem facit, & tua id scire te interest, paucis indica-
 bo. Ut igitur omnes illastam frequentes, adeoque execrables
 proditones missas faciam, quibus Regina Elizabethæ charum su-

peris caput est appetitum; adversus hunc optimum & vere *αὐτὸν* Regem Jacobum, ut regno ipsum aut initio excluderent, aut admissum deturbarent, homines *ἢ ἢ ἢ* non secundum Pauli doctrinam, quas fraudes non excogitarunt? quas nocendi artes siverunt intactas? Id egisse omnibus viribus zelotas Anglos, ut Regem a debita sibi jure majorum & regni legibus successione, multo ante legitimam tempus excluderent, passionibus clarissime arguunt, eum *Ἡσπεριε* Rege ab illis factæ, & potentissimi illius Principis universo mundo notissimus conatus, Reginam Elizabetham armis expellendi & regni hujus occupandi. Postea vero quam periculum illud ingens Dei Opt. Max. virtute, & gloriofissimæ Reginæ felicitate admiranda, erat depulsum & profligatum, Cleones iidem in scelere semel suscepto obstinati, breviam duo a Clemente VIII. impetrarunt, quibus jubebantur omnes Romano-Catholici operam dare, quantum in ipsa esset, ut post Elizabethæ obitum, *Rex eligeretur, omni sanguine propinquitate spreto, ad Religionem Catholicam bene affectus*. Henricus Garnettus Jesuita in Anglia Provincialis, de qua plura nobis paullo post erunt dicenda, duo in eandem sententiam breviam sub extrema tempora vitæ Elizabethæ, ut postea ex ipsiusmet confessione voluntaria, liquido constetit, Roma accepit: quorum alterum Archipresbytero & reliquo Clero Anglicano erat inscriptum: alterum Principibus & Nobilibus Angliæ Catholicis; ut communi omnium ordinum opera negotium procuraretur, si qua forte perducia exitum posset. En ergo tibi novam, & Apostolis atque omnibus priscæ Ecclesiæ Patribus inauditam religioni consulendi rationem. Qui sedentem in solio auito Reginam deicere frustra toties tentaverant, ne idem solum tempore suo heres legitimus occupet, jubentur cavere: & privatis hominibus, ut regnum, cujus nascuntur Reges, non sunt, suametipsum auctoritate & electione propria; cui velint deferant, modo sit Pontificius, sit potestas. Vestrorum nempe Catholicorum istud hodie est privilegium admirandum; ut, non dicam graves cives & Senatores illu-

illu-

illud in unum congregari, (quamquam ne hoc quidē licitum,) sed retrimenta hominum, sine ullo publico consilio, regna auferendi, & ad quos voluerint cunque transferendi, leges denique omnes & jura specie pietatis abolendi, potestatem sibi vindicant: quod nulla, opinor, religio, quamvis profana atque impia, præter vestram, (vestrā dico, quam multi e vestris sibi fingunt,) aut jam concedis, aut prioribus seculis unquā legitur concessisse. Neque mirum: Nulla enim est, nulla unquam fuit religio, quæ Pontificem unde hæc omnis potestas *negrādis* derivatur, ceu *diotēis* nomen eoleret, mundi totius Dominum, solum Imperatorem & Regem verum Orbis terrarum; cui fas sit cæterorum omnium Regum ac Principum capibus indere; deque eorum imperiis, & vita pro libidine sua statuere, *sive in directe sive directe, in ordine ad spirituales*: agnoscis novam atque Barbaram locutionem, novæ prorsusque Barbaræ disciplinæ. Sunt tamen qui negent, Brevia illa eo consilio fuisse impetrata, ut Regi Jacobo præjudicium ullum fieret. Verum hæc major profecto amentia est, ne dicam impudentia, quam ut ita scribentiū ratio ulla haberi debeat. Nam ejus igitur latus mucro ille petebat: puerile, insipidum & ridiculū mendacium. Porro hæc lutea Brevia, magnas ad excludendū Jacobum turbas excitatura, si petitiones & *trēs* Zelotarum Anglorum per Christophorum Wrightum ipsi delatas, (quum statim a Regina morte eo fine in Hispaniam fuisset missus,) non esset pie & sapienter Rex Hispaniarum aspernatus; mox ad suadendam ejusdem Serenissimi Regis dejectionem quam vim habuerint, paullo post videbimus. Risit enim vero Deus immortalis ex alto impias impiorum molitiones; & pro sua providentia atque justitia ita res disposuit, ut simul ac Regina Elizabetha satis concessit, Rex legitimus legitime a prudentissimis Regni Proceribus accitus, imperii hujus hereditatem cernere, populi totius votis exoptatus, incredibilique omnium alacritate exceptus. Ostendimus vero jam ante, auspicia Regni Jacobi qualia fuerint, & quantam Romani Catholici occasionem nam habuerint, Regis optimi clementiam incomparabilem.

lem prædicandi; & ex τῷ παρόντι τοῦ μαρτύριου τὰ μέλλοντα, incerta
 ra indices sperandi. Verum quid profuit? Docuit enim paulo
 post experientia, humanitatis officiis velle cedere cum homini-
 bus zeloris; hoc vero nihil esse aliud, nisi operam ludere & lictus
 infelix arare. Nam quum beneficiorum hæc natura sit; præsertim
 autem eorum, quæ inopinata aut expectatione maiora obveni-
 unt, ut dantem accipienti conciliant: & vel insensibilium ho-
 stium odia atque inimicitias minuunt; (sic leones tigresque &
 quasvis alias feras animantes, esca porrecta, mansuetudinem ali-
 quam videmus induere, & posita feritate, ita cicurari, ut societa-
 tis speciem quandam cum hominibus colant;) vestrorum tamen
 Catholicorum, vel, ut melius dicam, Zelotarū Anglicorum animos
 Insperata Regis indulgentia, ante nobis exposita, adeo non mitiga-
 vit, ut non secus ac si beneficiis irritarentur, quæ, auctore Polybio,
 immanitatis ultima linea est: eo ipso tempore quo melius cū ipse
 agi incipiebat, de Austore felicitatis suæ perdendo; o feras inde-
 mitas atq; intractabiles! cœperint cogitare. Nisi tamen verior est
 eorum sententia; qui ferallia consilia non tunc primum, sed multo
 ante fuisse suscepta existimant; idque animis ita obstinatis, ut ne
 inopinata quidem Regis benignitas revocare ipsos a diro propo-
 sito potuerit. Quicquid huius sit, Watsonus & Clericus, duo Sacer-
 dotes, uti vocant; seculares, Regem vix in Angliam ingressum,
 nondum certe coronatum, anno c1510 c111. machinatione clande-
 stina tollere de vivis sunt aggressi. Prima hæc conspiratio in Regis
 perniciem postquam in Angliam appulit, in apertum & hominum
 cognitionem venit: sed alias quoque tempore eodem fuisse rexi-
 ceptas, & monuerunt iidem Watsonus Clericusque, & quæ dein-
 ceptis sunt secuta comprobarunt. Dixerunt illi, sæpeque ac con-
 stanter affirmarunt, se quum sua consilia Jesuitis in Anglia tum
 degentibus communicassent, petissentque ab illis, ut tam præclari
 scilicet incepti participes esset vellem; responsum tulisse, non pos-
 se Jesuitas illis sese adungere: ut qui suam ipsi quæque parlem te-
 lam orbi, memorabilem in ævum ecclesiam parant, tempore op-
 por-

portuno exitum habituram, Et omnino ita erat. Nam etsi anni decimum c10 10 c v. mense Novembri patefacta est sequens conjuratio, quam e re pulverariam vocant: primatamen ejus initia anno primo regni Jacobi & secundi principio jacta esse, ex illorum Presbyterorum testimonio constat liquido; tum multo magis ex iis, quæ infandæ prodicionis hujus rei apud Judices, rebus perditis, sunt confessi. Plane ex indubitata fidei actis, quæ de hac tota conjuratione publice sunt edita, potest intelligi, Catisbeium, hujus dramatis primum actorem, statim ut de Rege armis pellendo, & auxiliis Hispanicis spes est amissa [altero autem tertiove mense a Regis adventu ea spes decollavit;] ipsum nulla interjecta mora a vi aperta ad dolos & Sinonias artes sese contulisse. Neq; multo post, cum machinationem per pulverem tormentarium, ipso haut dubiè Satana, qui a principio homicida est, suggerente, idem excogitasset; aliis deinde, ut sese dabant opportunitates, horribile secretum indicasse, & incepti socios sibi accivisse. Scitum est, rerum magnarum tardas esse molitiones; ut mirandum non sit, prodicionem pulverariam, qua majus ausum haut temere sit invenire, anno c10 10 c iii. delineatam; sequenti, rebus necessariis adornatam, usque ad anni c10 10 c v. mensem Novembrem fuisse tractam. Quin illud potius omni admiratione dignissimum, inter homines natos esse aliquem repertum, qui scelus ita inhumanum, ita impium excogitaret; semel excogitatum probaret; adeoque ad facinus patrandum animo obstinato pergeret, ut ne tam longi quidem temporis intervallo, morsus conscientæ ullus, aut poenitentia aliqua mentem subiret. Quid loquor de poenitentia? Certum est, plerosque complicum ad suscipiendum scelus persuasione meriti esse impulsos; quum nihil dubitarent, rem se aggredi, non dicam levis apud Deum offensæ; sed contra meriti ingentis. Itaque Iohannes Grant perduellium unus, quo die supplicium de ipso ad portam Occidentalem Ecclesiæ Cathedralis Sancti Pauli erat Londini sumendum, monitus a Sacerdote, viro pio & erudito, rediret nunc saltem ad se, & magnitudinem sceleris reputans,

C c c c c

veniam

veniam delicti a Deo, serio poenitens peteret; alacris & fiducia plenus respondit; satis se acceptum habere, in suscepto negotio adeo nihil fuisse delicti, ut e contrario consideret, generosi incepti id esse meritum, quod pro satisfactione omnium suorum in cætera vita peccatorum abunde sufficeret. En Religionis præposterus zelus quid possit! En Zelotæ homines Principibus & Rebus publicis quam sint metuendi! Nam quid satis tutum ab iis esse potest, qui cædes infandas & detestanda parricidia dissidentium a se in Religionis causa, viam esse in coelos & sedes beatorum compendiarum autumant? ut propter huiusmodi exempla, adeo præsertim crebra hodie, rerum imperiti & sanctissimæ atque innocentissimæ Religionis Christianæ imperiti, non immerito sint illud usurpaturi,

Tantum religio potuit suadere malorum.

Nam obsecro te, Fronto humanissime, ecquod post homines natos conjuratione pulveraria majus aut horribilius scelus fuit unquam susceptum? ecquod ferinæ crudelitatis tetrius exemplum legisti unquam editum? Vt populus Romanus unam cervicem haberet, Caligulæ, Principis furiosi & humani sanguinis avidissimi, narrant historiæ votum fuisse; sed votum duntaxat, prætereaque nihil. Zelotæ Angli, non voverunt illi quidem fortasse, ut universa major Britannia cervicem unam haberet, uno ictu præcidendam: sed quod longe majus est, subtilissimam rationem novi Sisyphi vel Autolyçi excogitarunt, qua id ipsum fere in Anglia effectum darent, quod Romæ Caligula voluit, nec potuit, Regem enim, Reginam, Principem Henricum, cum fratre Eboracensi Duce, item cunctos regni Procures, cunctos Episcopos; cum ipso flore cæteri ordinis Ecclesiastici; magistratus præterea majores omnes, minores plerosque omnes, nec non aliam populi multitudinem infinitam, uno impetu distulasse & in aerem impulsos, o crudelitatem inauditam! membratim ac frustillarum discerpisse; quid futurum erat aliud, nisi magnæ Britannia caput una veluti service nixum amputasse, & reliqui corporis trunco vitam eripuisse.

puisse. Et Caligulæ quidem votum, ut erat temeritate subitanea conceptum, ita fortasse si ejus exsequendi potestas ex inopinato esset ipsi facta, poenitentia fuisset emendatum. Zelotæ Angli, non repente neque temere, sed destinato consilio parricidium, omnia prioris ævi exempla supergressum, susceperunt: semel susceptum jugi meditatione concoxerunt, & ad consummationem illius cupiditate summa anhelantes, integrum ferme triennium in tanta immanitate obfirmati, duraverunt. Tum autem quæ comparatio Imperatoris pagani & mente capti, cum optimi Regis subditis, cum hominibus qui se Christianos dici haberique vellent, denique cum salutaris Christi doctrinæ præconibus, & iis quidem Jesuitis? Nam quod negat Apologista, terribilissimæ huic prodicioni fuisse quenquam immixtum e societatis vestræ Patribus: vellem ita esset. Non enim tam multi hodie dira illa consilia amplecterentur, si vestra Societas ἡπὲς νῦν, ἀπὸ ἀκραιβιστάτης ἀίρεως ὄντα ἐπιπολάζει, illa se ex animo detestari serio ostendisset. Sed longe aliter vestros esse animatos, facta, ut de scriptis taceam, evincunt. Quare si ve prudens si ve imprudens, errat turpiter Apologista, & quicunque idem cum illo sentiunt. Enimvero conjurationis pulverariæ negotio Jesuitas minimum quatuor intervenisse, certo certius est. quatuor illorum nomina fuerunt hæc: Henricus Garnettus in hoc regno ab annis XIX. Provincialis; Hallus, qui & Oldcornus; Osvaldus Tesmondus si ve Grenvelliuss; & Johannes Gerardus. Ac ceteri quidem, pro sua quisque virili, singula quæ res aut tempus postulare viderentur, exsequentes, negotium per partes curarunt; Henricus vero Garnettus, ut qui dignitate supra alios emineret, magnæque auctoritatis homo esset, propter longum rerum tractandarum usum, prudentiæ & solertiæ laude inter Anglos Pontificios longe clarissimus, de universo negotio cum unico fere duntaxat Catisbejo solitus fuit communicare, cæterorum omnium conscientiam sollicitè refugiens, quod non semel in Epistolis ipsius, propria manu scriptis, legere memini. rationem hujus consilii infra exponemus. Ad hunc in rebus dubiis, ceu ad oraculum,

Catisbejus doli totius architectus, ventitans, aut Grenvvellium suam vicem missitans, oracula petebat. Et erat is Garnettus, in quo si Hildebrandicæ disciplinæ amorem excipias, neq; rectū iudicium, neque doctrinam, *πραξιὺν* præsertim, desiderares. In Actis condemnationis ipsius lego hoc illi tributum elogium; *quod a Deo & meliore natura dotibus fuerit ornatus multis; quod fuerit arte eruditus, linguarum usu peritus. postremo, præstantes ejus dotes, si a proditiōis scelere separata seorsim expendereantur, misericordiam posse commovere.* Meretur hic candor Illustrissimorum Heroum & æquissimorum Judicum, qui de Garnetti causâ cognoverunt, ut etiam in cæteris quæ de eodem pronunciarunt & mox scriptis prodiderunt, fides eis ab omnibus habeatur. Nam insulsus plane est Andreas Eudæmono-Johannes ὁ Κρῆς, qui prolatis superioribus Elogiis, probare nititur, Garnettum nullius sceleris convictum, odio duntaxat religionis, aut Jesuitici nominis, fuisse damnatum. ea hominis sinisteritas est, ea vecordia & malitiæ furor. Sed de isto Cretenſi, patre mendaciorum pariter ac patrono, paullo post. Interim ad sermonem institutum revertamur; si prius tamen testificati hoc loco fuerimus, testem Deum ipsum appellantes, nihil quicquam nos studio calumniandi de hoc viro dicturos esse, aut quod non liquido nobis constet esse verissimum. Nam præter Acta publica, inconcussæ fidei monimentum, quicquid mendax Cretenſis allatret, illas quoque Garnetti epistolas diligenter legimus, quas de se & rebus suis in Arce Londinensi scripsit plurimas. poteramus quidem hoc labore supersedere, quum ex iis literis *καταγραφὴν* dudum descripsit & publicaverit, integerrimus reverendissimusque vir, Dominus Episcopus Eliensis, auctor Torturæ Torri; de cujus alta doctrina in omni genere disciplinarum, quicquid dixero minus erit; sed ut scires non alienis testimoniis, verum propriis oculis credidisse me, feci non invitus, ut dictas epistolas inspicerem, & quæ in illis scribebantur diligenter observarem. Apparet vero ex universa narratione, quæ Actis publicis continetur, & ex illis ipsis epistolis; Henricum Garnettum zeli præ-

præpoſteri fervore ſideratum, & cæco ſtudio Romanæ religionis promovendæ accenſum; ea geſſiſſe, aut geri permiſiſſe, quæ nemo vere Chriſtianus & pius ab honeſto viro, nedum primæ notæ Theologo, expectaverit; ſed ab homine potius omni plane probitatis, humanitatis & ſinceræ pietatis ſenſu deſtituto. Pulverariæ conjurationis fuiſſe ipſum conſcium, ne illi quidem negant, qui pro martyre haberi volunt. Nos autem certo ſcimus, & ſine ulla hæſitatione affirmare audent, P. Garnettum ſceleris illius non tantum fuiſſe conſcium; verum etiam approbatorem & genere quodam auctorem. Nam etſi principem illum proditorem Catiſbejum, dolitotius primarium architectum, initio machinationis ipſum conſultuiſſe, non ſatis conſtat: non tamen rationes deſunt evidentiffimæ, quæ id ipſum pene evincant. Illud certe liquet, mox cum facinoris ſocios idem quæreret, eas difficultates incidiffe, quarum gratia adire ad Garnetti oraculum oportuerit, ut rem eſſe licitam cunctis perſuaderetur. Ipſe quidem Catiſbejus, pro ea conſuetudine & familiaritate, quæ illi cum Garn. intercedebat, nõ ignorans ad excludendum Regem Jacobum Brevia duo ipſum Roma accepiſſe; nihil hæſitans in hac ratiocinatione acquieſcebat: *Quem voluit Papa aditu prohiberi, cum ſine dubio vult admiſſum deturbari.* Sed quum non jam dubitaret Catiſbejus, ad Regem deſcendiendū omnes ſibi licitas eſſe fraudes, *καὶ πύματα* ac dolos: quia tamen placitæ machinationis ea ratio erat, ut Rex cum Proteſtantibus tolli aliter non poſſet, niſi ut multi Pontificii eodem γὰρ γὰρ *ἄνθρωποι* involuti ſimul perirent: ſuper hoc dubio Catiſbejus, ut & ſe & alios ſcrupulo moleſto liberaret, non multo poſt anni cio 1674. initium, ut Acta inſinuant, Garnettum conſultuit. Non dico quid Theologus Ieſuita reſponderit; nam id jam non ago: ſed hoc volo, tam ex hoc colloquio & pluribus aliis Catiſbeji cum ipſo, quam ex Grenyvellii ſæpe repetitis ſermonibus, de quibus & Acta & plurimas Garnetti EpistoLas teſtes habemus; luce clarius probari, Patrem hunc Ieſuitam conjurationis nefariæ non minus conſcium fuiſſe, quam alium quemvis complicum. Neque yeto

solum arcani conscius Garnettus, sed plerisque conjuratorum ut Wintero, Rookvodo, & ipsi Fauxio incendiario, qua fuit auctoritate, audendi auctor exstirrit, cunctantibus & horrescentibus, priusquam probari rem tanto viro ex verbis Carisbeji cognoscent; sicut fusc narratur Actione in proditores priore. iccirco ubi tempus advenit, dolum, quem diu Zelotæ isti foverant, excludendi; quum inter conjuratos convenisset, Coughtonam omnes convenirent, de rebus necessariis in commune consulaturi: inter exteros adfuit Garnettus, omniaque ibi egit, quæ a conjurationis conficio, suatore & cupidissimo incentore agi parerat. Omitto alia ejus rei indicia in Actis diligenter exposita; postea vero ab Episcopo Eliensi ita perspicuis argumentis demonstrata, ut ne ipsi quidem hostes professi veritatis, possint jam de eo dubitare. Tantum afferam huc, quo res sit testatior, apertissimam ipsius Garnetti confessionem; ex literis propria manu scriptis Dominica in Ramis palmarum, quarum est inscriptio, *Ad dilectissimos Patres & Fratres*. His graviter ipsi succensentibus, quod prodicionem sibi innotuisse confessus esset, ita respondet. *Nam quid facerem? Primo accusabant me reliqui omnes conjurati: Secundo, Carisbejus usus semper apud eos fuerat auctoritate mea, qua adduxit pene omnes, ut bene sentirent de negotio; quo factum, ut ad unum omnes me haberent pro reo. Tertio, duo quidam Corycai inaudierant me cum Oldcorno colloquentem, atque sota de re apud eum differentem, quid ad objecta singula responsurus essem? Quarto, literæ etiam a me aurantiarum succo scriptæ ad D. Annam nescio quomodo in illorum manus pervenerant; quibus sententiam meam non obscure confessus sum.* plura, si lubet, ex eadem epistola descripta quibus idem confirmatur, legere potes in Tortura Torti. Prætermitto similes confessiones, partim pro tribunali, partim alia occasione factas, ut legere est in Actis, & in eadem quam modo nominavi Tortura Torti, exactissimæ fidei & diligentia scripto. Quamobrem hoc primum esto crimen Garnetto objectum; quod Pauli Apostoli doctrinam aut oblitus aut insuper habens, ut bonum quod existimabat eveniret, malo con-

sen-

senferit, atque adeo totis viribus malum procurarit, quo majus aliud non temere a conditu mundi Sol adhuc vidit. Non utique hoc facturum, si Jesu Christi, a quo appellationem sibi acciverat, verum sese imitatore voluisset præstare. Nam ubi benignissimus Dominus noster Garnetto stragem horrendam molienti, vel exemplo prævit, vel præcepto? Aut quis putet Filio Dei, Agno illi ἀνάμω, qui pro sua inexhausta misericordia, tollit peccata mundi, diras ejusmodi cædes & parricidia e præpostero zelo ortum habentia, placere posse? qui meminerit, Jacobum & Johannem Apostolos, propter similis nonnihil zeli votum, ut Samaritas, Regem Messiam non recipientes, ignis de cælo cadens consumeret; graviter a Christo fuisse reprehensos, zelum legitimum ab illegitimo verbis illis, si attendimus, distinguente. *ὅτι ὁὐδαπὴ οὐκ πνεύματος ἐστὶν ἐν ὑμῖν*: quo spiritu, inquit, ducamini, nescitis. bono zelo agi vos creditis, cum Samaritas dedi exitio optatis: ego vero zelum illum crudelem, sanguinarium & destruentem, a meis non exigo; charitatem exigo, patientem, peccata tegentem, ædificantem, hanc probō, hanc præstari ab his volo, quibus pacem meam sum relicturus, *τὸ γὰρ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτόν* *πλεον ἐστὶ πάντων τῶν ἐλοχουμένων* *καὶ τῷ θυσιῶν*. Non inquam, facturum quod fecit, Garnettus fuit, si satis meminisset gravissimæ sententiæ, qua Dominus Principem Apostolorum Petrum severe castigavit, postquam zelo percitus, æquisimo illo quidem, sed non secundum scientiam, Malchi auriculam præcidisset; πάντες, ait Servator mundi, οἱ λαλοῦντες μαχαίρῃ ἐν μαχαίρῃ σποθαίνονται, peribunt quicunque pietatis obtentu aut zelo præservido impulsī, perdere alios aggredientur. Garnettum igitur & cæteram conjuratorum manum, qui præpostero istiusmodi corrupti zelo, cædes, tam atroces præsertim, parabant, quis dubitat justissimas pœnas Deo & hominibus pependisse? de supplicio corporis loquer: nam vere poenitentibus, sicut ad extremum visus est poenituisset Garnettus, Dei misericordiam speramus non fuisse præclusam. Hoc vero Garnetti crimen, quam grave assertoribus doctrinæ Hildebrandicæ videatur, non scio: omnibus

bus pietate non fucata piis & bonis civibus, ac Principum subditis fidelibus, inexpressibile scimus videri; planeque ejusmodi, cui neque nomen satis aptum, neque par supplicium ullum queat inveniri. Accipe nunc, Fronte eruditissime, Garnetti ejusdem criminum aliud, aut crimina potius varia, eide quo diximus connexa. Non enim virtutes solum consertæ sunt invicem, mutuoque sese consequuntur; sed & vitia quoque nexu adeo arcto inter se colligantur, ut non facile cuiquam ad insignitum aliquod scelus, nisi per plura alia scelera, pateat via. Scias in Garnetto hoc apparuisse verissimum; qui illud unum scelus quum intenderet, ut Rege & Regia domo extincta (quod Deus omen avertat,) sublatisque omnibus qui credebantur ipsius conatibus posse obstare, res in Anglia novaret; quo sui hujusvoti posset compos fieri, quot quantisque sceleribus aliis se obstrinxit? Nihil hic fingimus, nihil hic studio partium damus; multo minus mortuo & sententiam passo insultamus. Apage hanc plus quam Barbaram inhumanitatem; licet multis hodie falso creditis Christianis nimis usitatum. quin potius, sicut affectu sincero sortem hominis miseramur; ita & vicem nostram dolemus, qui ut veritati adversus prodigia hominum patrocinemur, inquirere accuratius in defuncti facta; & peccata illius (quæ melius premerentur silentio, si per hostes veritatis liceret:) proferre in lucem vel inviti cogimur. Ita vero mihi sit Deus propitius in die illa; ut hoc non odio cujusquam, sed solo amore veri impulsus facio. Quare de hoc viro non omnia quæ sunt mihi comperta commemorabo: sed ea solum quæ ad causam proditionis faciunt. Quod dixi Garnettum unius sceleris patrandi studio multis sese contaminasse; tam facile probatu id mihi jam est, quam fuit ipsi difficile & ἀδύνατον illam abyssum evitare, ubi semel zelus religionis præposterus a recta consiliorum via abduxit. Quid faceret? Posteaquam enim ἀναγκάσαντων ut contra Julianum ait Gregorius Nazianzenus, τὴν ἀπόνοιαν ἐκ τῶν ἡδὲ τεταλμμένων ἡδὲ πεποινηκός, exedendum illi erat quod ipse sibi intriverat. Sero enim ubi jam longe a portu profecti sumus in altum, ea consilia respicimus, quibus

quibus erat in terra locus. Non solemus vero zelotz a scopo, quem sibi semel proposuerunt, ulto sive divini, sive humani juris respectu revocari: facileque omnes, si opus est, ad finem optatum pietatis & humanitatis leges calcatas pergunt; quod utinam patria nostra superiore civili bello minus esset experta. Quid magis inhumanum aut bellicum, quam præ studio vindictæ in amicos & inimicos pariter favire? omnes nullo discrimine velle perdere? Atqui Garnettus vester a Catisbeio consultus, essetne licitum, fontes infontesque perdere, si alteri sine alteris extinguere non possent, semel ita respondit in privatis suis adibus: *Licere, si tantum ex ea re boni proventurum esset, quantum aliquot infontium necem compensare possit.* Iterum in Campis suburbanis, quibus à Palude nomen, in hanc sententiam; *Et posse & licere, cum fontibus infontes exsufflari, magnique adeo meriti rem fore, si id magno alicui bono Catholico cederet.* Constat de veritate hujus responcionis primum ex Actione in Proditores posteriori, & brevi oratione illustrissimi viri Domini Comitis Northamptoniæ; qui inter Primores regni sedens, & Garnetrum ipsum compellans, historiam omnem hanc fusc narravit: quæ si parum certa esset, aut aliquid dubii contineret, cur tacuit Garnettus? cur silentio suo rem approbavit & fassus est? Sed & ratione alia etiam ejusdem rei veritas est comprobata. Servantur enim dux idem ipsius epistolæ, quibus res omnis ingenue exponitur. Scripta est earum epistolarum altera pridie Nonas Aprilis, altera III. Eidus mensis ejusdem. Potestne vero aliquis me docere, quam e schola Theologus hic istam doctrinam hauserit? Certe quidem, si aliqua est, quæ ita doceat, & ad hanc rabiem homines incitet, Christiana illa non est; Antichristiana est; Satanica est. Homicida namque Satan & nunc & a principio, verus certusque Abaddon & Apollyon. At Domini nostri Jesu Christi doctrina, toto genere ab hac diversa, aperte cum ea pugnat. Scilicet tam diris cruciatibus deartuari discerpique innocios cum noxiis vellet Filius Dei, Deus ipse æternus qui olim impiorum Sodomitarum integræ urbi veniam se indulturum promisit,

D d d d

misit,

misit, si vel decem in universo populo probi & Deitimentes
 tuissent reperiri; qui in Evangelio suo zizaniis jubet pascine cum
 mala semente aliquid fortasse bonæ simul evellatur; qui in eodem
 illo salutari nuncio, vindicæ cupiditatem severissime suis inter-
 dicens, exemplum mansuetudinis per totam vitam præbuit: *Λοιδο-
 ρή μὲν γάρ ἐστι ἀνταρδιότερα, πεισχω δὲ καὶ πάλιν, περὶ δὲ τοῦ καὶ νόμου
 δικαίου.* neq; aliud remedium adversus omnes injurias suos docet
 nisi fugam, patientiam & preces: ut spe gaudentes, quod ait Apo-
 stolus, in tribulatione patientiam præstantes, assidueque orantes,
 victoriam de inimicis suis reportent. His solis armis Apostoli
 sunt usi, cum prædicationis Evangelii primæ per Orbem terrarum
 fundamenta jecerunt. Hæc sola morant veteris Ecclesiæ Patres,
 cum opus ab Apostolis inchoatum felicissime urgentes, *ullius se
 miscere morti* [nosti verba Gregorii Magni] ne tum quidem fas
 duxerunt, quando ad Christianos summa jam rerum pervenerat.
 Nemo illorum religionem Christi aliquo inferre cupiens, armis
 rem gessit temporalibus, aut pulverem tormentarium sibi paravit;
 nemo bellum cum ullo Principe suscepit; nemo dixit, ut hoc re-
 gnum ad rectam fidem convertam, Regem & universum nomen
 Regium in audito proditoris exemplo occidam; tum autem
 quicquid in eo regno eminet *αὐτὸν καὶ βασιλέα*, ac si ita res poposce-
 rit, in amicos & inimicos pariter sæviam. id namque Deo gratum
 est futurum, & facientibus meritum. Hæc non Christi aut
 prisæ Ecclesiæ placita sunt; sed hujus seculi aut proximorum exi-
 tiabilia inventa. Hi fructus Hildebrandicæ doctrinæ; quæ Impera-
 torum, Regum ac Principum petens capita, multis per sæpe Eu-
 ropæ provinciis ferro flammaque sæviens, quod ex historiis sci-
 mus, horrendam vastitatem intulit. Quod autem Carisbejus rem
 primo sic proposuit *Γερμανίας*, ut ad hypothesin non descenderet; es-
 set hoc alicujus fortasse momenti ad minuendum Garnetti cri-
 men; nisi & voce in judicio apud Dominos Delegatos, & scripto
 in epistolis quæ exstant illius, sæpissime factus esset; Carisbeji hæc
 verba statim pereussisse animum sibi, ut repente conjiceret, ma-
 gnum

gnum aliquid, hoc est, nefariam aliquam proditionem, ipsum cogitare. Deinde jam probavimus, totius fraudis conscium fuisse Garnettum, non minus quam complicum quemlibet. Quam igitur in sententia semper ipse manserit, neque responsum unquam revocaverit, sed contra consummationem incepti omnibus semper viribus procuraverit: nullum est dubium, quando ita primum respondit, rei ipsum fuisse intelligentem, neq; ullo errore lapsum. Minus autem ille quo pertinuerit, inferius ostendemus. Et de crudelitate quidem immani Garnetti, postquam Zelota est factus, hæc dicta sunt. De æquivocatione vero, hoc est, mentiendi & pejerandi arte, quæ eidem tantopere est probata, quid dicemus? aut quid pro rei magnitudine dici potest? Æquivocandi scientia ætate nostra inventa, (quæ & maledicendi artem huic affinem & geminam prima prorulit:) quos auctores habuerit, non facile dixerim. Constat, multos vestri ordinis Theologos, foras & alios, verum illos ego non vidi, eam artē magna cura & explicuisse & asseruisse. Sed qui præcipue Æquivocationem excoluerunt, eos video fuisse Anglos. Exstant Jesuitæ Personii Angli, qui Romæ diu vixit & mortuus est, disputationes ejus argumenti acres & prolixæ, a doctissimis hujus Regni Theologis, præsertim a Thoma Mortonno Decano Wintoniensi, moderatissimi ingenii viro, confutatæ & jugulatæ. Exstat etiam libellus ab eruditis Pontificiis in hoc ipso regno scriptus, & hoc titulo publicatus, ac typis expressus: *Æquivocationis Tractatus*: Blackvelli Archipresbyteri & Henrici Garnetti suffragiis *ut valde doctus* (verba sunt Archipresbyteri) & *vere pius & Catholicus* comprobatus. Nam Apologista, qui negat in secunda Apologia, ullum unquam ejusmodi tractatum in rerum natura fuisse, & qui ejus meminerunt vocat impostores, quantum & quam insignis ipse est impostor? Si sexcentorum Anglorum testimoniis credere non vult, qui partim videntur legeruntque eum librum, partim hodieque servant; si Actis publicis, ubi res fuse exponitur, fidem vult abrogare; at suo saltem consecraneo Andrea Eudæmono-Johanni, scio, credet. Cujus Apologiam si inspexerit capite secundo,

do, levitatem & imprudentiam suam, ne quid gravius dicam, vellet nolit, cogetur agnoscere. Quod autem Apologista idem, *Solus esse dicit homines Dei amantes, quibus æquivocatio placet*: & aliquantoprius, cæcitatem eorum Catholicorum e vestris lamentabiliter defler, (putes cum legas, de primario aliquo fidei nostræ articulo agi:) qui persuaderi sibi non patiuntur, boni viri esse, nedum Christiani, æquivocare; videndum est, quo jure hæc dicantur. Nam si appellatione æquivocationis simplicem quandam & modestam reticentiam significet, aut dissimulationem consiliorum, in hac misera vita sæpe necessariam, plane cum ipso sentio: qui multa alibi de ista simulatione aut dissimulatione, quam magnus Auctor *πολιτικὴ συνώπλιον* nominat, disputo, ejusque fines & legitimum usum ostendo. Verum hæc *ἡλικυμνία* prudentia nihil quicquam prorsus commune habet cum nuper nata mentiendi arte, quam Æquivocationis auctores docent & mordicus tuentur. Naturam hujus æquivocationis paucis hoc loco juvat explicare; idque non tractatu solum de quo diximus, aut Personis scriptis, sed ipsius Garnetti verbis, quæ fideliter ex illius autographo descripta sunt, & in Latinum serationem versa. Is enim vir, quamdiu in Arce Londinensi mansit captivus, hac consuetudine est usus; ut si Rex juberet, siue Domini delegati exigere, aut etiam occasio alia existeret, sine ulla difficultate sententiam suam scripto consignaret: unde illa copia chartarum manavit, manus ipsius exaratarum ac subscriptarum, quæ in Archivis hujus Regni diligenter servantur. Garnettus igitur de toto hoc argumento quid sentiret explicare jussus, die Martii vicesimo anni c1515cvi. hoc responsum dedit. *De Æquivocatione ita censeo In rebus moralibus & communi usu vita, quando veritas inter amicos requiritur, uti æquivocatione licet: id enim societati hominum magno malo cederet, quare huic remedio in istis nullus locus. Quoties vero de necessaria defensione agitur deque injuria aliqua evitanda, aut damno: aut de consequendo aliquo non parvi momenti bono, sine ullo cujusquam periculo, tam licita est æquivocatio.* Attende mirabilem distinctionem. Interpretor

vatos

vatos non licet æquivocare, hoc est, mentiri & pejerare; apud magistratum licet, modo id sit utile. Deum immortalem! quæ hæc nova Theologia est? Nam illa, *sive ullo cuiusquam periculo*, videbimus deinceps, quam vim habeant in hac arte. revera enim non nisi ad speciem adjiciuntur. Subjiert deinde Garnettus, æquivocationis exemplum Coventrienſe, sermonibus multorum in Anglia jactatū, ex illo Æquivocationis tractatu, ubi sic narratur & defenditur: *Grassante per Angliam pestilensia, quidā Londino ubi viū maxima erat mali. Coventriā venit. Ad portam urbis occurrat magistratus qui delato jurejurando ipsum interrogat, veniat necne Londino? Ille negat strenue, & dictū jurejurando fidem facit. An peccavit? Negant magistri in illo Tractatu. causā affertunt hanc. Principali enim, ajunt, & finali p̄positā quæstionis scopo scilicet, an sic veniat ut civitati pestem afferret responsum dedit licet immediatus quæstionis sensus fuit, scire utrum Londino sit profectus neque De hoc bona conscientia jurare ut posset. persuasio prestabit aut scientia certe quam jurans habuit, vel pestem non jam esse Londini, vel aerem non esse ibi infectum. neque pratercuntes inficere, vel se equo vehementer citato cursu absque noxa transisse.* Hæc est decisio illorum magistrorum qui ut illustrent novam doctrinam admirabilem proferunt theoriam, non planetarum quidem, sed nescio cujus abstrusioris doctrinæ, de differentiâ propositionis verbalis, & reservationis, sive retentionis mentalis: item de propositione scripta vel mixta. Nam hæc sunt artis mirificæ vocabula inmixta; nondum apud veteres Philosophos, aut beatos Patres, quod meminermi, mihi inventa. Appellatur autem in hæc arte, ut hoc quoque addam, Propositio mixta; quæ partim vocis prolatione, partim silentio constat: quando animi sensum, partim verbis exprimimus, partim silentio premimus & in mente reservamus. Ridere licet veteres, qui crediderunt boni viri & amanti veritatis orationem cum mente debere consentire, & simplicem esse: quoniam Ἀπλὴς ὁ μὲν τῆς ἀληθείας ἐστὶν. Homerus etiam, quem omnium ætatum sapientes sunt admirati, pueriliter cum vulgo erravit, cum sub Achillis personâ

gravissime hominem detestatur, qui aliud in mente colat, aliud lingua loquitur:

Εχ' ἴσος γὰρ μοι καὶ ὁ ὅμῳ ἀέθλο πύλῳ,

Ὁς ἔσθρον ἢ καὶ ἴσος ἐν προσώπῳ, ἄλλο δὲ βάζει.

Sed & Regius vates cum inter notas perditissimorum hominum hanc etiam ponebat, quod unusquisque ad proximum suum corde & corde loquantur, parum attendebat. Ignorabant videlicet antiqui hanc de propositione mixta & reservatione mentali doctrinam, apud magistratum præcipue usurpandam. de qua Philosophum in Περὶ ἐπιθυμίας nihil scripsisse, (is erat locus proprius ubi natura propositionum omnium explicatur:) non est mirandum, adhuc enim tantum arcanum homines latebat: de cujus revelatione est quod seculo nostro gratulemur. Redeamus nunc ad Garnettum: qui in illo de quo diximus scripto post allatum hoc exemplum, cum superioribus magistris consentiens, rationem decisionis ita explicat, *Possum eo casu, inquit, jurare. Pono enim rem mihi fore commodissimam, ut in urbem admittar, ex eaque re nullum damnum aut noxam posse ad Coventrienses pervenire. Nam Civitas quidam Coventria aliud nihil spectat, quam ut a morbo sit immunis: quæ si exploratum haberet me valere, & a pestilentia esse liberum, sine moræ me admitteret.* Hæc P. Garnettus, ubi vides cautionem superiorem non esse neglectam, ne cum alieno periculo fiat æquivocatio. Sed quid si fallatur æquivocans, & inscius pestem secum gestet? nam hoc sæpe evenire, ne pueri quidem ignorant. Quare res nugatoria est ista cautio. Nam exempli gratia: Fur quidam in jus vocatus est, & ansit fur interrogatus, negat se esse furem. quidni enim? faciet namque periculi vitandi causa. quare ex superiore doctrina dicet: *Non sum fur:* cum hac tamen aut simili reservatione mentali: *ut in hac urbe furtum faciam.* Simul enim apud se statuet, urbe illa excedere: ut sine alieno periculo, possit beneficio æquivocationis frui. Sed hac cautione quam bene cavetur urbi? Nam fieri potest, ut simulac dimissus a magistratu fuerit, oblata occasione ad ingenium redeat. αὐτὸς γὰρ ἐφ' ἑαυτῷ ἀέθλο πύλῳ, & ἰσὰ ὀλῆρα ὀλῆα legit,

legit, quod ajunt. Iterum dico, futilis, fatias & nugatoria est illa cautio. Proferamus aliud exemplum ex eodem Tractatu. Quidam post contracta sponsalia per verba de presenti; mox ad alias nuptias convolans, fidem suam alteri sponsæ similiter per verba de presenti obligat. Vocatur in jus Episcopi consistorii, & præfinito jurejurando verum dicere jubetur; deinde interrogatus, an non priori sponsæ per verba de tempore presenti sese obstrinxerit; negat ille & penegar. Quærunt Magistri, an hoc sit peccatum, & respondent sic: *Judicis questio eo tendebat, ut justum necne esset prius matrimonium cognosceret. quum igitur veus id matrimonium pro irrito & illegitimo haberet, nullo conscientie periculo, jurare potest non fecisse quod fecerat, cum hac utique reservatione mentali, eo animo ut id esset legitimum matrimonium.* Quis negabit mihi quantivis pretii esse hanc æquivocationis doctrinam? quæ ut his quidem subtilissimis doctoribus placet, tam facile omnia sec^o admissa aus seclera potest excusare. Sed illud quoq; fateantur omnes oportet, per hanc novâ disciplinam ad omnia quamvis execranda *iniqua* latam patefieri non fenestram, sed januam: ut merito facturi sint homines facinorosi, & ad omnem impietatem projecti, si assertores æquivocationis pro bene meritis patronis habuerint, & omni observantia coluerint. Hoc melius sequentia demonstrabunt. Est & scitum ejusdem disciplinæ, ab auctore libelli defensum, & a Garnetto ipso cum verbis tum scriptis, quæ ipsi vidimus: Licere criminis alicujus reo pejerare; & omnimodis factum negare, si ab eo interrogetur, qui auctoritatem legitimam non habet: etiam apud legitimum judicem licere; non tamen *adversus*, sed cum hac exceptione, *tantisper dum probationes deficiunt.* Atque illud axioma egregie in rem suam vertit P. Garnettus toto judicii sui tempore. Nam ex ejus ore nulla unquâ fuit prius expressa veritas, quam teneri se *apertis* indubitatæ fidei testibus aut testimoniis cognosceret. Quoniam autem Rex clementissimus quæstionem de eo per tormenta haberi vetuerat, ut aliquid fieret, nec semper lateret veritas, excogitatum est a viris prudentibus, ut Garnetto & Oldcor-

no Je-

no Jesuitis, qui in eadem Arcis parte vicinis cubiculis servabantur, sermones una serendi potestas fieret, quos exsperant viri honesti ad id ministerium electi, in proximo latentes. Post hæc iussus Garnettus pro tribunali sese sistere, & an ullum sibi cum Hallo sive Oldcorno fuisset colloquium interrogatus, petitione etiam adjuncta, ut sine æquivocatione verum diceret; *permacissime per animi sui salutem jurans, negavit, idque toties cum tantis atque horrendis execrationibus repetiit, ut audientium animis grave vulnus infligeret.* Non mea sunt hæc verba, sed viri illustrissimi Domini Comitris Salisburienſis, ipsum Garnettum compellantis, cum inter quinque illustrissimæ dignitatis Comites una cum aliis primariis totius regni viris iudex in ea causa sederet. Mox ut Halli confessione, & testimoniis eorum qui sermones exceperant, irritum undique se teneri Garnettus animadvertit; pudore suffusus, miser senex, veniam delicti sic petiit, ut beneficio æquivocationis id sibi licere contenderet. Nam dixit; *cum aliquis de crimine a magistratu interrogatur, is magistratus respondere antequam testes fuerint producti non tenetur: quia nemo tenetur prodere seipsum.* Atque hæc constans fuit illius sententia, in qua semper mansit, omnia pernegans, & facti rationem hanc postea afferens. Quadam etiam die magistratum ultro accusare ausus est, quod legitimis probationibus instructus, non esset veritus ipsum interrogare. Rem exponam pluribus ex scriniis publicis. Die vicesimo septimo Aprilis interrogatus per presbyteratum suum; recte fecisset, quando coram magistratu negavit, manibus etiam appositis (nempe sacro Evangelii codici:) se neque nuncium misisse, neque scripsisse ad Tesmundum sive Greenvellum Jesuitam; ex quo una fuerant Coughtonæ; quum sciret id esse falsum: Respondit; *Nihil se fecisse non legitimum; sed magistratus rem illegitimam fecisse & malam; qui de ejusmodi rebus se interrogavit per presbyteratum suum, quando ipsi literas a se scriptas haberent. Neque enim fuisse animum sibi eas denegare: siquidem scripsisset eas in potestatem magistratus devenisse. Nunc quia crederet illas literas non esse interceptas, rem negasse, idque fieri*

*fieri a se legitime potuisse. Eccerem novam, nova jura. Reus Majestatis magistratibus præscribit, quo pacto de sceleribus suis debeat, interrogari: & si non pareatur a magistratu, gravissime cum eo expostulat. Satis istud quidem pro imperio: nisi quod per hanc præstigiæ plenam doctrinam novus scelerum nascitur ordo, ac propterea ἀνὰ νότον μὲν χερσὶν παύει. Legi etiam scriptum aliud Garnetti, responsiones quasdam continens ad varias ipsi propositas quæstiones die decima Aprilis, ubi leguntur hæc ipsius verba. *Si quis suscepit aut suscepturus est consilium Regis occidendi; is non teneatur verum fateri, licet adducatur ad legitimum magistratum, donec probationes exstiterint ad convincendum ipsum idoneæ.* Credo te, mi Fronte, pro tua humanitate inhoruisse: doctrinæ enim ista ne excogitari quidē alia efficacior videatur posse ad tollendos Principes, & universæ hominum societatis jura conturbanda. Existimo etiā, satis te jam ex iis quæ diximus cognoscere, quale genus monstri sit illa Æquivocatio, quam Theologi Pontificii ac præsertim Jesuitæ in hoc regno tam acriter defenderunt. Vnum tamen adhuc cum primis memorabile exemplum affegam; ut eo melius intelligas, defensores & approbatores æquivocantis doctrinæ quale sit hominum genus, quam veritatis & fidei inimicum, & Dei, qui est ipsa veritas, in ipso etiam mortis articulo contemnens. Accipe igitur veram historiam, & ex uno discæ omnes. Franciscus quidam Treshamus fuit, inter proditores non obscurus; qui post conjugationem Catisbejanam captus & a magistratu jussus dicere, siquid de conjugationibus adversus regnum sciret, respondit; sibi hoc compertum esse, conspiracy sub mortem Elizabethæ initæ, qua Regis Hispaniarum copię advocabantur contra Serenissimū Regem Jacobum, Garnettum fuisse cum primis auctorem. Neq; hoc magistratus nesciebat: nam Garnettus ipse, diplomate fretus, quo priorum delictorum omnium veniam mense Januario annis 1594, a Regia Majestate impetraverat, non gravate & Dominis Delegatis & aliis etiam id ipsam erat confessus non semel. Sed id Treshamus ignorabat; qui paullo post naturali morte publicum*

Eccce

cum

cum supplicium lucrificieris, tribus duntaxat antequam ageret animam horis, suasu, ut ereditur, uxoris, famulo scriptam dictavit, atque ipse manu mortibunda subscripsit; quò priorem confessionem verissimam, & ex certa scientia profectam, antiquabat; perque salutem animæ suæ jurans confirmabat, se Garnettum ipsis sedecim minimum annis proximis non vidisse. Mandavit etiam, ut hæc charta se mortuo ad Dominum Comitem Salisburiensem deferretur. Vti jussierat factum est, & delata; eaque per eundem illusterrimumque Comitem Garnetto pro tribunali ostensa. qui sæpius jam, ut modo dicebamus, coram isto maximorum virorum confesso fassus, negotii illius Hispanensis participem se fuisse, novo casu deprehensus hæsit, judicium suum silentio tegens. Sed non est passus solertissimæ industriæ Comes ipsum tacendo Dominis Delegatis illudere. Itaque Garnettum interrogavit, de Treshami facto quid judicaret, qui respondens, *Verisimile est*, ait, *equivocationis beneficio ipsum uti voluisse*. Et hæc quidem de illa re in Actis. Sed nolo prætermittere uberiores ejusdem super hoc Treshami facto responsionem, quam inter chartas, quæ mihi jubente Rege sunt communicare inveni. Ait tibi: videri quidem tibi exemplum Treshami non temere esse imitandum; putare se tamen ignorantiam hominis excusare ipsum posse. Nihil enim fecisse, nisi quod rite se facere posse existimaret. Non probare se, quòd nulla necessitate exigente, ultro ad equivocationem tam abruptam profiluerit; quàm præsertim de proditioe, re gravissima, ageretur. *Verum si quis quærat*, inquit, *an liceat in ipso mortis articulo Treshami equivocantis exemplum imitari*, argente aliqua necessitate, ut periculo amici; sane licet, idque probare possumus argumento a Confessionibus ducto. Nam Theologi consentiunt, posse quædam in Confessione omitti, quoties notabile aliquod periculum immincat, si constans omnia sigillatim exposuerit, quòdnam est sibi conscius, atque hoc jus, ait, quàm durante vita unicuique fas sit usurpare, cur non etiam a moriente usurpetur? Vides quàm non ægre potuerit hic Pater adduci, ut in ipso momento, quo ad judicium Dei se mitteret, equi-

voca-

vocatione homines falleret; atque ut ego interpreter, veritati si-
 mul & Præsidi veritatis Deo renunciaret. Nam quia communis
 nihil habent veritas & mendacium; qui Iudicris fretus argutiis ad
 ejus castra palam transit, de quo scriptum est, *Jeusue est qui o perit*
autē, annon manifestus a Domino nostro Jesu Christo desciscit,
 qui est *apud Judæos*, & qui ut suos amoris veritatis efaceret, præceptū
 dedit: *Sit vester sermo, Est est, non non*. Porro æquivocandi discipli-
 na non hoc solum permittit hominibus, ut simplici affirmatione
 mentiantur; sed etiam ut fidei faciendæ gratia nihil eorum præ-
 termittant, quæ inter mortales eo valere censentur. Jurabunt igi-
 tur, sacra Evangelia tangent, & quidvis aliud facient; atque adeo
 si opus sit, sumptione corporis Christi, horresco referens, menda-
 dacium firmabunt. Quo auctore hoc probabis? inquires. illo ipso
 de quo nobis sermo: vestro, inquam, Garnetto; qui die quadam
 convictus multa apud cognitores suæ causæ esse mentitus, redu-
 ctus in Arcem, & postea ibidem interrogatus, ecquid pœniteret
 artis infamis, & an id serio licitum crederet? an pro tempore, ne-
 cessitate premente, illa diceret? ipse manu sua responsi loco in
 charta quadam hæc scripsit, ut erat illi mos, & interrogantibus tra-
 didit. This I acknowledge to be according to mine opinion and
 the opinion of all the Schoplemen; and our reason is, for that in
 cases of law full equivocation, the speech by equivocation being
 saved from a lie, the same speech may be without perjury confir-
 med by oath, or by any other way, though it were by receiving
 the Sacrament, if just necessity so require. Henry Garnet. Hæc sunt
 ipsissima Garnetti verba, quæ ex autographo ipsius descripsi, & fi-
 dei meæ causæ hic apposui. Sonant autem hæc, si Latine reddan-
 tur, sic: *Hoc ego agnosco esse consentiens opinionioni meæ & omnium Scho-*
lasticorum: [vidi aliud autographon Garnetti in eandem sententi-
 am, ubi erat, of all Divines of our side, *Omnium Theologorum par-*
tium nostrarum, quod nomen multo est augustius, quam *Scholasti-*
corum] *Et ratio eorum est, quod ubi de legitima æquivocatione agitur,*
sermo qui per æquivocationem liberatur a mendacio, idem etiam per

jusjurandum sine periurio potest confirmari, & per quemvis alium etiam rem usitatam modum; quamvis id fuerit per summptionem Sacramenti, si iusta necessitas ita requirat. Henricus Garnettus. Habes quam equivocationem Garnettus, defenderit, & quam præfraſte illam defenderit. Apologista vero & mendax Cretensis, qui Equivocationem prolixè defendunt, & ejus exempla etiam in Sacris litteris conſtantur invenire & in Patribus: ſi de eà quam hætenus expoſuimus mentiendi apud Magiſtratum & pejerandi nova arte intelligunt; eos ego nondubito, niſi mature pœniteant, impietatis ſuz & maniſeſtæ blaſphemiz pœnas Deo Opt. Maximo & veritatis acerrimo vindici eſſe olim daturus. Optarem poſſet hic definire, & ingrato mihi ſermoni ſinem imponere. Sed non poſſum. Reſtat enim crimen aliud Garnetti omnium longe graviſſimum. Niſi quis fortasſe pro levi ducendum putet, rerum ſacrarum profanationem adeo horrendam, ut Sacramenta, quæ divinitus ad ſalutem hominum ſunt inſtituta, ut eſſent gratiæ inſtrumenta, canales & *ὁδοὶ*, ad ſcelus inexpiabile confirmandum, & regni hujus everſionem ſanciendam adhiberentur. Quid ſanctius religio Chriſtiana habet ſacroſancta Euchariftia? de qua pii Patres Eccleſiæ veteris, Græci pariter & Latini, ne mentionem quidem facere paullo apertius unquam ſunt auſi; niſi omnes prius excluſiſſent profanos homines, aut non Chriſtianos, vel etiam Semichriſtianos, id eſt, Catechumenos. Hæc tamen res tam ſancta, & myſterium *ἡ τοῦ Θεοῦ, ἡ τοῦ ἀγγελοῦ*, ad conjurationem pulverariam promovendam & fidem complicum adſtringendam, paſſim a Jeſuitis totius negotii adminiſtris eſt adhibita. Certiſſimum eſt, & principio ſtatim, ut quiſque ad Societatem infandi criminis eſt admiſſus, cum ſupra Euchariftia ad ſervandum ſilentium fidem ſuam obſtrinxiſſe; & poſtea non ſemel in eundem finem hoc Sacramentum eſſe repetitum. Extant probationes in Actis, quas prætermitto. Garnettum autem hoc non ignoraviſſe, ſed potius, ut rem piam imperaviſſe, vel proxima verba quæ ex illius manu deſcripſimus, clariſſime evincunt. Nam qui ad mendacia & perjuria apud Judi-

Judi-

Justitiam subvertendo corpus Christi sine agnitione sumi posse. *ἡμεῖς* autem, desinit; cur ad silentii fidem faciendo idem noluit fieri, ratio nulla dici potest. Hæc verò pluraquam barbara immanitas quam ediam exopugnet cum doctrina Evangelica, quid attingit dicere? Dominus quidem noster Jesus Christus, ut extaret in Ecclesia sua semper recens & viva corporis memoria, quæ pro sua inenarrabili bonitate in gratiam humani generis passus est *ὡς ἄφρονι ἀμνηστία*, quando peccata nostra sustulit in crucem, & *τὸ ἕξ ἡμῶν χειρὸς ἔσχατον*, reatum, inquam, nostrum una cum legis sanctionibus quæ nos peragebant reos, petemur; sacramentum hoc augustum & *ἁγιωτέρως* instituit: isti vero zelotæ, quasi esset coena Domini symbolum facinis & sceleris, & incitivum ad cædes & parricidia, à participatione divini mysticii diabolicam conjurationem sunt auspicari. atque ut Regem, Regiam domum, & non pauca millia hominum innocentissimorum, in commune congregatorum, animosius dolerent, ad altare convenerunt, sacra peregerunt, communionem sinisferunt. Jam quum tanta cura doceat nos Apostolus, ut seruo peccatorum nostrorum examine, & non ficta poenitentia præparati, ad sacram mensam accedamus, nisi velimus pro pane benedictionis pignus æternæ damnationis nostræ comedere: Zelotæ isti, quasi vellent Dominum nostrum in partem sceleris vocare, (absit vero blasphemia,) per ipsum mystici hujus panis intervectum novæ & inaudite feritatis novo reatu sese obligarunt. Hoc videlicet est, quod Paulus præcipiebat, *οὐκ ἔσθωτε ἐκ τοῦ κρείττονος*, non autem *ἐκ τοῦ ἥττονος*. Tu, Fronto cruditissime, qui Theologus es, & in Patrum præsertim Græcorum lectione versatissimus, impietatis hujus magnitudinem, quam nulla vis humani ingenii, nulla verborum sacundia satis expresserit, optime omnium intelligis. Quod si posset aliquid ex universa historia Ecclesiastica aut Patrum monumentis proferri ad nefarie hujus profanationis defensionem; tu profecto, si quis alius, posses zelotarum causam hæc in parte adjuvare. Sed non vereor, ne id vel tu sit facturus, vel quisquam mortalium. No-

Eccce 3

vum

vum hoc quoque inventum fuit: *Nihil ebraicum illis in hoc quoque est furculus.* Quid nunc committetis peccata & supplicia Catholicis a Garnetto sub tempus perficienda proditionis indistincta, ut magnum inceptum, promovendæ religioni Catholice susceptum, ad felicem exitum produceretur? Scilicet vere Catholica religio, hoc est, vera, acceleret tanto ut promoveatur opus habes. *Pu- deat Christianos impletatis tam manifeste, tam projecte.* Turcos non Catholicos, decet hæc sententia. Sane ipse Garnettus cum posset a Magistratu interrogaretur, qua fronte ausus esset ad precationem adeo detestandam omnibus sui gregis præire: facti pudendi infamiam a se amoliri quodquo modo est conatus. Dixit enim, se orationes illas fieri iussisse, non eo animo, ut ex sacramentis proditorum, sed potius, ut contra proditorum mentem res eveniret, neque eo pacto salutis Regis ac Regni consuleretur. Puerile istud quidem commentum fuit: sed quo tunc maluit tamen uti, quam fateri, usque adeo abominandæ rei auctoritatem se fuisse. Apologista vero qui factum negat, solenniter delinquit, & de se sibi incompertaremere affirmans ridicule sibi credi postulat. Legat Torturam Torti, a viro maximo conscriptum opus, & sibi responsum putet. Venio nunc ad genus aliud profanationis rei sanctæ; certe ad finem sanctum ab Antiquis religionis Catholicæ antea, plura secula instituta. Confessionem dico: cuius rigidam necessitatem, quæ apud vos obtrinet, Ecclesia Anglicana molliendam sibi certo consilio putavit: rem quidem ipsam neque sustulit ulla unquam lege, neque damnavit. At vos qui Sacramenti loco eam habetis, non minus quam Baptismum, aut Eucharistiam, magno omnino revereantia eam tractare, & finis semper meminisse oportuit. Cuius gratia fuit inventa, neque quinquam committere, cur homines, sibi persuadeant, alio fine eam hodie a vobis exerceri, quam fuerit olim instituta. Nam si hodierna Confessio modo & sine diversa est ab antiqua, quæ potest salvo pudore ut antiqua defendi? Hæc tamen in parte, quam graviter, quam odiose peccari hodie a vestris solent, nemo jam ignorat, quippe condendum est ventum, ut Casau-

fessio

scilicet multis rebus suis ad mala peragenda efficacissimum. Quam-
 obrem hocce animarum pharmaco male utendo (bonos & pios sem-
 per excipio) ita affectuisti, ut non dicam *αἰδῶ* quidam & *δὲ*
οἱ πολλοί, quibus vinum vetus prae novo haut sapit; sed praecipui ad-
 miratores antiquorum institutorum dubitant; sit ne Ecclesiae
 conducibilis futurum noceat, confessionem illam arcanam pe-
 nitentis esse sublatam, quam ne excideri, ut a non paucis sit hodie
 factiosis & male curiosis. Causas hujus dubitationis gravissi-
 mas possem commemorare hoc seob, & illustribus exemplis con-
 firmare, si a proposito vellem digredi. Nunc, aliis omissis, ea dun-
 taxat commemorabo, quae ad institutum sermonem faciunt. Spe-
 ro autem, si me non falsis iudicium de tuo candore, meum non
 magistris, quam bene scis. Regi probetur, quod ex simpli-
 ci & vera narratione me adhuc gestum esse intelliges. Apologiam
 etiam, scios & alios tenebriones damnabis, quos non pudet scribe-
 re, Garnettum non aliam ob causam supplicio fuisse affectum, ni-
 si quia sigillum Confessionis violare noluerit. Nam ille quidem,
 nulla vi corpori eius adhibita, violavit; si violare sigillum est rem
 quam in Confessione & dicas accepisse, efferre; quod fecisse ip-
 sum sapius, atque omnia esse confessum, antea probavimus. Sed
 non in hoc peccatum illius consistit, Peccavit enim Garnettus etiam
 circa Confessionem, primo profanatione nominis, quod in
 magna veneratione, utpote Sacramenti [sic enim doceris] esse
 debuerat: deinde falsa doctrina & periculosissima assertionem. De
 utroque paucis dicam. Quemadmodum igitur si quis communes
 epulas, aut convivium a facinorosis hominibus ad statuendum de
 patrandi scelere conditum, Eucharistiam appellet, ac *εὐχαριστία*
ὁ πῶς; causa dici non possit, quin profanatione nominis sacro-
 sancti reatum magni criminis & ingentis impietatis sit contractu-
 rus: ita Garnettum, qui sermones inter se & Greenvellum de
 conjuratione habitos, & consuetudines crebras Confessionis
 nomine valebat, nemo pius profanationis crimine absol-
 verit. Nam quid Confessionem commune cura deliberatione
 plures dies continuata, & saepius repetita, super modo & ra-

tionibus pulverariae conjurationis ad finem ~~optatum~~ perducen-
 da? Confessio, quod equidem sciam, enumeratione serie con-
 stat praeteritatum offensarum, & Confiteantis poenitentia non
 ficta; nec non consolatione & absolutione confessorii. Ho-
 rum ubi nihil interveniat, quis eam dicere audeat esse Confessio-
 nem? Quam vocabat illo nomine Garnettus, eam consultationem
 potius fuisse, de patrandi scelere, quam religiosam Confessionem
 horae praeteritae, ordo gestorum luctulentissime ostendit; ut alia
 probatione nihil sit opus. Is a Dominis Delegatis interrogatus,
 unde & quo pacto modum pulverariae conjurationis, & m. 147
 traxit de illa, cognosset; respondit primo, a Grenvvello se illa in
 confessione accepisse; deinde vero, seu quod puderet ipsum men-
 dacii; seu potius, quod convinci moreretur, saepius super eadem re
 interrogatus; ita variis, ita perplexis, ita trepide semper respondit,
 ut nemo audientium dubitaret, quod initio responsum fuerat,
 fuisse falsissimum. Exstat autographum illius, mensis Martii die
 ultimo scriptum; cujus initium est: *Rogatus veritatem exponere*
& dicere, utrum Dominus Grenvvellos prodicionem mihi in confes-
sione declaraverit, an extra confessionem? Respondeo: Meum obambu-
lasse: verum esse consuevi, si longam deliberationem negotium ali-
quod desideret, vel si libris inspectis sit opus, ut vel ambulando vel se-
dendo Confessio peragatur, Quod autem quaritur, Effet necne Green-
vvellos pernitens? Respondeo: illum non quasi culpam suam mihi di-
xisse, verum ut rem sibi probe cognitam, atque hoc per viam consulta-
tionis. Exstat aliud quarto Aprilis die scriptum autographum, cu-
jus initium est: Interrogatus per fidem meam erga Regiam Maiesta-
tem, an quod a Grenvvello de pulveraria prodicione primum cognovi,
in Confessione dictum mihi fuerit, an extra confessionem? Respondeo:
lasse nosse Grenvvelliam enuntiasse mihi rem totam sub sigil-
lo: quod ego de sigillo Confessionis accepi, quamquam ille for-
minore aliquo intelligebat. Præter ista habeo in potestate ad-
am aliam sexto die Aprilis manu propria Garnetti
ta incipit. Et satisfaciam Regiae Maiestati. quan-

tam per memoriam meam licebit, declaro hic. Et post pauca. Quod ad colloqui illius modum, attinet, quo pulverariam coniurationem Greenvvellus mihi aperuit; equidem procerto affirmare non possum, animum illi fuisse ea narrandi tanquam sub Confessione. Ipse tamen credidi, debere me sic illa accipere. Nam Greenvvellus offerebat se ad Confessionem: sed ego nihil opus esse dixi; me enim sic accepturum tanquam si confitens rem indicasset. Dicere etiam solebat; Non Confessionem quidem eam fuisse, verum habuisse relationem ad Confessionem postea futuram. Quid? quod habentur aliæ ejusdem literæ ad D. Annam tertio die Aprilis scriptæ, in quibus Confessionem quidem eam fuisse narrat; sed quam non alia lege a Greenvvello acceperit, nisi ut sibi integrum esset eam revelare, si questio unquam de eo haberetur. En latebras, en hæitationem & in defendendo mendacio miseram fluctuationem! En novam doctrinam! Vbi enim aut in Sacris literis, aut in scriptis Patrum, ubi denique in ullo Doctorum qui ante hoc seculum vixerunt, mysterium illud invenias? Non est Confessio, sed habet relationem ad Confessionem; item istud; Non ut culpam suam dixit mihi, sed per viam consultationis inter ambulandum, & tamen est Confessio. Quam vero absurdum, ridiculum, & ejus auctoritatis viro indignum, sermonem inter duos habitum, una modo ambulantes, modo sedentes, sæpeque repetitum, uni collocutorum Confessionem esse, qui tamen exploratum non habeat, alterum congerronem de Confessione cogitasse? Dicerem ridendam hanc amentiam, nisi tremendum potius ducerem, de rebus religionis ita ludere. Adde quod magnitudini rei qua de agebatur, lacrymæ potius conveniunt & justa indignatio, quam risus. Agebatur Regis & Reginæ mors crudelis, totius Regiæ domus miseranda perniciēs, Procerum, Præsulum, Equitum & floris omnium Ordinum internecio, & universi regni everſio: cum interim Garnettus & Greenvvellus conjuratione probe cognita, ut hominibus persuadeant religione se impediri, quo minus viri boni, & cives probi sint, puerilia sophismata neſciunt, & ut leonem excipiant, subula se instruunt

Fffff

Hoc

Hoc placet? Hoc religio vestra hodie suadet? At quis adeo ab omni humanitatis sensu est alienus, qui vel sola recordatione harum rerum non afficiatur? Impius vero sit oportet, cui non doleat pietatem Christianam, & Domini nostri Jesu Christi præcepta fuisse illis ludibrio, qui de nomine ejus adorando propriam sibi appellationem vindicabant. Nec multo minus nova aut minus detestanda doctrina est, de Confessione non detegenda, ne in causa quidem Majestatis, & præsentis Regis ac regni periculo; quam Garnettus idem animosissime defendebat: immo vero cujus gratia, fabula illa ficta est de Greenvvelli Confessione. Nam eo totus hic nimus spectabat, ut colorem saltem dicere aliquem Garnettus posset, si quando esset ab ipso quæsitum, cur in tanto Regis & Patris periculo siluisset. Quia enim norat Garnettus, simplices Catholicos & minime factiosos consilium proditoris non probaturos; non dubitabat futurum, ut multis daretur occasio secius de religione Catholica vestra existimandi, & Societatem cum primis Jesuiticam detestandi; si esset evulgatum, ipsum sceleri consensisse, & participem omnium fuisse: cum liber erat, summa semper diligentia cavit, (sicut ipse in multis suarum scriptorum locis narrat:) ne quisquam e populo resciret, suis consiliis proditores uti. ideo Catisbeius coram aliis rem in abstracto (ut loquuntur) proponit: ideo etiam simulatur Confessio, multa que alia per simulationem geruntur. postea vero quam doli omnes patuerunt, observatum est, Garnettum non adeo de vita sua servanda fuisse sollicitum; ac de damno, quod vestram & religionem & Societatem non dubitabat accepturas, si semel quæ ipse in hoc negotio & alii Jesuitæ gesserant, palam essent facta. Ut igitur aliquid haberet quod apud simplices prætexeret, tuebatur totis ingenii viribus, Sigillum Confessionis ne in tam enormi quidem prodicione esse violandum: neque ullam posse existere satis justam causam, cur accepta in Confessione ullo pacto indicarentur. Acta narrant, Illustrissimum Comitem Nottinghamiæ die quodam Garnettum pro tribunali ita interrogasse: *Si quis mane apud ipsum*

con-

*confiteretur, se die sequenti Regem pugione transfixurum, an putaret rem sibi occultandam? Garnettum affirmasse, neq; aliud quicquam addidisse. Sed in scriptis schedis invenio eundem super hoc ipso interrogatum, plenius responsum dedisse, hoc pacto. Quod quaeritur, si in confessione proditio fuerit detecta, cum praesenti periculo Regis & Regni conjuncta, nisi confessim provideatur, quia confitens neque poenitentia ulla tangitur, neque propositum velit mutare, an possit Presbyter eam revelare? Respondeo; Non poterit quidem absolvi qui confitetur: verum si clavibus Ecclesia idem se subiciat, tunc obligat Sigillum Confessionis. Tenetur tamen Presbyter omnes rationes mali impediendi tentare. Quid hic appellat Clavibus Ecclesia se subicere? quum ponatur confitentem non poenitere, & omnino velle scelus perficere. Nam si Ecclesiae obsequi paratum se ostendat, poenitebit utique, & ab incepto desistet, neque enim exdem, opinor, Ecclesia suadebit: tunc autem nullum periculum. Quare aut ego non capio hoc tam subtile; aut hic Doctor respondere ad propositam questionem astu declinavit. Et esset quidem aliquid, quod hic dicitur de cura diligentissime adhibenda a Presbytero, quo ne malum eveniat: [neque enim confitentem indicari ~~con-~~ *νομίζω*, & simpliciter petimus; sed ut destinato sceleri obviam eatur:] nisi constaret certa experientia, Zelotas hodiernos non solum confitentem non indicare, sed etiam scelus ipsum adjuvare potius quam impedire. Appello testem Garnettum ipsum. Nam hic non e plebe homo, sed Theologus & Pater Jesuita, quid fecit, quid vel solum tentavit, quo minus execrabilis conjuratio exitum haberet? Enimvero hoc quoque paradoxum, de Confessionis sigillo, ne in causa quidem Majestatis, & praesentissimo periculo Regis & Reipublicae non resignando, novum est, & Hildebrandicae doctrinae appendix non poenitenda. Dogma esse novum liquet ex eo, quod neque in scriptis Prophetarum aut Apostolorum, neque in Patribus antiquis aut priscis Conciliis, ullum ejus vel tenuissimum vestigium reperitur. Posterius autem esse doctrina Hildebrandica claret: quando ejus assertores nullum possunt*

laudare auctoritatem suam sententiam, Gregorio VII. non posteriorem. Sane vetus Ecclesia, quæ summorum Pontificum Manliana in Principes imperia penitus ignorabat, dogmate isto opus non habebat. Hodierna vestra, quæ Imperatores, Reges & Principes cogit in ordinem, & excommunicatos a Papa vult occidi, aut dominationibus suis spoliari; hoc quoque adminiculo persæpe opus habet. Fatemur alioquin scitum esse Ecclesiæ vetustum, pietatis & prudentiæ plenum; ne auditam Confessionem liceret Confessariis enunciare. Sed nemo piorum illorum Patrum, hoc Ecclesiasticæ disciplinæ præceptum tanta necessitate fancivit, ut ejus gratia τὴν ἐκκλησίαν ὅλην ἀποψῆν; & legem Dei viventis æternam vellet negligi, ridiculis sophismatis vafrorum hominum illudi, denique violari. Sciebant, quoties aliquis evenit casus, ut locus sit contentioni officiorum, hinc lege Ecclesiastica silentium suadente, inde lege divina rumpi exigente; Deo potius parendum esse, quam hominibus. Sciebant Davidem laudatum esse a filio Dei, cujus est legem interpretari, quod tempore necessitatis panes propositionis comederit, [quos non erat illa illi fas comedere, ait Christus,] potius quam inedia sese enecaret. Sciebant Dominum nostrum in Evangelio hypocrisin Phariseorum damnare, cum mandata hominum legi antepONENTES, & miserum populum specie pietatis decipientes, sinebant esse impium, atque ut Christus ait, labiis Deum honorare; nihil interim curantes, quod cor haberent ab ipso remotissimum. Nunquam igitur pii Patres occidi Reges & Reginas, exsufflari Regiam progeniem, Regnum integrum everti, satius esse pronunciaissent, quam aliquid detegere in confessione auditum. Nunquam dixissent pii Patres, quod mihi Lutheri dixit Binetus, ordinis vestri Theologus, in Bibliotheca Regis Christianissimi, altero tertione mense post Henrici Magni eandem, cum de Garnetti supplicio (ipse martirium vocabat) loqueremur: *Præstaret Reges omnes perire, quam si vel semel Confessionis Sigillum violaretur.* Et causam simul addens, *Regum enim, ait, imperium, juris humani est; Confessio juxta divini.* Obstupui fateor

ad

ad hanc vocem, *— flaterantque coma, vox facibus haest.* qui postquam vestrorum hominum doctrinam lectione accurata librorum ab ipsis editorum didici, desii admirationis, & meam imperitiam damnavi. Nihil enim mihi ille dixit, quod non alii multi, etsi verbis fortasse non iisdem, docuerint, & quotidie voce scriptisque doceant. Et erat tum Binetus, ut mihi quidem videbatur, recens a lectione Apologiae pro Garnetto; cuius Auctor Andreas Endamono. Iohannes capite XIII. diserte pronunciat, *Nullum tantum posse esse malum, cuius vitandi causa Confessionem proderet licet.* Et affert ibi Andreas auctorum recentiorum tantam catervam, ut nudis eorum nominibus & librorum ab ipsis editorum paginas impleat. *Si prorsus nullum malum potest esse tantum,* ut ait Andreas; ergo ne omnium quidem Regum interitus eritanti, quæ est affirmatio Bineti. Regum vero imperium esse juris humani, at Confessionem divini, plerorumque e vestra Schola & aliorum etiam opinionem esse hodie; quis ignorat aut ambigit? Docet hoc Sanderus, docet Bellarminus, docent alii plurimi. Quare sine causa miratur, & non credere se fingit Apologista, Binetum illa mihi dixisse. Cur miratur dixisse illum, quod ipse dubio procul credit, & tot novi Doctores credi ab omnibus volunt? Dixit vero, dixit illa mihi Binetus, quæ modo retuli, totidem verbis Latine versa. Testem advoco Deum immortalem, nihil fingere me. Et aderas tu quidem, mi Fronto; sed alia parte Bibliothecz, in libris Græcorum Patrum evolvendis occupatior & remotior, quam ut nostros sermones audire posses; nedum ut ipse mihi ea verba diceres; quod temere quidam, nescio unde acceptum, affirmarunt. Si epistolam super ea re meam ad te, aut alteram ejusdem argumenti ad P. Cotonem, quibus vestris respondebam, totam descripsisset Apologista, nec partem alteram, quæ erat de Bineto reticuisset; candorem illius laudarem, qui nunc fidem cogor desiderare. Sed ut scias quam sint hoc tempore multi scriptores Regibus iniqui, audi novam Theologiam, & seculi perversi infelicitatem mecum agnosce. Nam ubi semel inter disputantes de Summorum Pontifi-

cum potestate super Reges amplificanda, ~~emulatio~~ est accenssa; quo furoris nonnulli in contumeliam Regum sint progressi, dictu mirabile est. Exemplo sit M. Antonius Capellus Franciscanus conventualis, qui nuper admodum in Italia adversus Serenissimum Regem & reverendissimum Episcopum Eliensem scribens, capite sexto probat, indignos esse Reges, qui Ecclesiis suarum ditionum ullo modo præsint; *quæ Deum*, inquit, *in Moyse sibi dissimulare aperte commonstravit*. Et statim. *Ecclesia cum edificatur, de Regibus & Principibus seculi nulla ratio habetur*. Huic enim Franciscano, neque Magi Reges fuerunt, neque Abgarus Edessenus, ut de Candace Regina nihil dicam. tanti facit iste ~~magis~~ *Syrius* traditiones. Bene speremus;

Lux fulsit mundo, concedit Roma Gebenna.

Jocari enim tecum, mi Fronto, lubet, & *παίζω* & *ἐν τῷ παπτοῖς*, quod tuus ille Pater aureus dicere solet. Postea subjicit idem; *Et hi qui negliguntur, qui respiciuntur, erunt Ecclesia Principes?* Vide mihi acumen hominis. Quia Christus, pro sua *ἀνέγκυια* & prudentia, ad primam Evangelii prædicationem & potentiam verbi divini rebus ipsis demonstrandam infirma mundi elegit, non autem Romanum Imperatorem, aut nescio quem alium Regem; ergo contemnantur, negliguntur, respiciuntur a Deo Reges. Q Logiceum eximium! O disputatorẽ subtilem! Nam pari ratione aliquis dicat: Dominus noster Jesus Christus in stabilienda in initio doctrina salutaris nuncii nullo Pontifice Maximo usus est, nullo Episcopo Romano, qui temporali potestate præditum sediceret, sive directe sive indirecte; qui Reges infra pedes suos poneret; qui Imperatoribus coronas suas pedibus imponeret, pedibus decuteret, ut in Henrico V I. Papam, Coelestinum fecisse probatissimi auctores scribunt: qui solus Imperator, solus Rex, solus Princeps a suis iudici se compellantibus pateretur; quod supra dicebamus non ita pridem esse factum; ergo Jesus Christus contemnit, negligit, respuit Pontifices terrenum imperium sibi vindicantes. Fallor, aut hæc consequentia illa priore Franciscani nihilo deterior est.

Quid

Quid; putat hic Magister, Deum quando inter alias factas Abrahamo promissiones hanc ponebat, *fore ut ex semine ejus multi Reges orirentur* maledictionis loco hoc ei esse pollicitum? qui si Pontifices ibi Regum loco nominasset; gloriam Pontificum procul dubio videretur, ivisse auctum. Certe non contempsit Deus Opt. Max. Regem Jacobum, servum suum, quando nefariæ conjurationis obscura suspitione injecta, nemine tam arcanum mysterium conjectura assequi valente; solus ipse extitit, qui rem totam planissime divinaret. quod sine numine factum non esse, & credit Rex Serenissimus, quæ est ejus pietas, & omnes qui viderunt, persuasissimum habent; illi præcipue, qui futuri alioquin ejusdem exitii (Deus meliora) cum Majestate ipsius participes, Regi soli secundum Deum salutem suam ferunt acceptam. Porro quod diximus de sigillo Confessionis, ubi Regum aut Regni agitur salus, resignando, non Protestantium duntaxat eam esse sententiam; sed multorum etiam vestris, aut Juris Canonici Interpretum aut aliorum, atque in primis inclytæ Sorbonæ, aut etiam nunc esse, aut olim certe fuisse; quia multi graves Theologi probarunt, & in his nuper D. Episcopus Eliensis in Tortura Torti ubertim hoc demonstravit; verbum de eo non addam hic amplius.

Habes, Fronto eruditissime, de rebus Anglicis, & nominatim de Henrico Garnetto, quæ tua & tuorum interesse ne nesciretis judicavi. Atque ea verissima & hic omnibus compertissima quæ sint; tuum erit jam, præ tua prudentia, æquitate & φιλαληθείᾳ statuere; utrum malis veræ narrationi, quam ex ore ipsius Regis, Procerum, qui judicii Garnettiani pars magna fuerunt, Actis Publicis, e Garnetti denique ipsius scriptis autographis hausi, & fideliter exposui, fidem habere: an illi anonymo scripto Apologiæ vestræ, cujus auctorem, quicquid fere de iisdem rebus scripsit, vel ex fictis rumoribus vel ex fallacibus scriptoribus aut proditorum qui evaserunt sermonibus accepisse; sacramento, si opus sit, non dubitaverim contendere. Nam Garnettum religionis, non autem immanis conspirationis, causa penas dedisse. Zelotæ primum
Angli

Angli rumoribus incertis distulerunt: deinde eos rumores alii
 præ magnitudine zeli in consulti ita *de capitis* & cupide, amplexi
 sunt & propalarunt; ut quod initio, fatuis duntaxat, autoloribus
 regni & religionis Anglicanæ vix ac ne vix quidem persuaderi po-
 terat, jam ubi fama vires acquisivit cundo, etiam libris ex professo
 ea super re editis verissimum esse, impudentissime quidem & fa-
 cerrime, sed tamen disputetur: & Garnettus e manipulo prodito-
 rum per hos expunctus, in martyrum Christi numerum sit trans-
 scriptus. Prima qua usi sunt zelotæ isti techna, ut veritatem men-
 dacio obruerent, & de Garnetti supplicio quæ volebant homini-
 bus persuaderent, stramentitium nescio quod fuit spicæ miracu-
 lum; quod ab impostoribus lepide excogitatum, etsi parum venu-
 ste a malo pictore confirmatum, mox cum testimonio Johannis
 cujusdam Wilkinsoni Angli juvenis, verum imperiti, superstiti-
 osi, fanatici & deliri publicatum, fidem nihilo secius apud non
 paucos invenit. Adeo absurda, micula, fallax pariter & falli faci-
 lis, atque ut uno verbo omnia complectar, veritati inimica res est
 zelus iste præposterus. Propter hanc maxime spicam miraculo-
 sam puto factum ut Garnettum recens extinctum plurimi scripto-
 res qua ordinis vestri qua alii certatim dilaudarent, & martyrium
 illius obiter in suis libellis celebrarent. Itaque Martinum Delrio
 vestrum, scis qualem virum, non piguit Dionysium Areopagitam
 cælestis Hierarchiæ mimificum *ἀποστόλου*, & Henricum Garnet-
 tum, ceu par nobile virorum maximorum & invicem ἀντιθέτων, in-
 ter se comparare. Sed neque rumoribus incertis, neque spicæ mi-
 raculo, neque etiam scribingentium laudationibus, (nam isti quidem
 tanquam cæci de coloribus, de re sibi penitus ignota, pronuncia-
 bant) satis erat factum eorum desideriis, quibus omnino placebat
 novo martyre numerum augere cælitum. Neque enim ipsos late-
 bat, esse hic Acta, publica auctoritate edita, ex quibus liquido &
 sine ulla dubio constaret: Garnettum, non ut scelesti quidam
 deploratæ causæ patroni dixerunt, prodicionis aliquo rumore fu-
 isse aspersum: sed e contrario sicut vere atque eleganter adversus
 Tortum

Tortum a viro summo scribitur, veritatis voce & vi tabularum, testium, probationum luce, soliditate, pondere convictum, ore proprio, manu propria fuisse confessum. Unica igitur restabat consecrandi Garnettum spes & ratio; si Acta illa, per quæ stare consecratio non poterat, infamarentur, & fides eorum convelleretur. Erat hoc quidem ridiculum & desperatæ recordiæ inceptum; quod hominem desideraret non usitato more veritati inimicum, natura & arte factum ad mentiendum. Sed nihil volentibus difficile. Ne te longis ambagibus morer, post diuturnam inquisitionem ægre tandem repertus est Andreas nescio quis Eudæmonio Johannes Jesuita, qui veritatem oppugnare, mendacium stabilire, & veteri Sophistarum instituto, τὸν ἥτις λόγον κρείττω ποιεῖν palam atque alacris susciperet. Bene habet: invenit tandem patella operculum: ὡς αἰεὶ τὸν ὁμοῖον ἀγχι, Οὐδὲς ὡς τὸν ὁμοῖον. Pseudomartyri destinatur patronus, homo Græcus origine, domo Cretensis, professione Rhetoreulus. Græcis veteres multa vitia, (ignoscant mihi natio alias ut scis amica; sed nulla suis peculiaribus vitiis gens caret.) dixerunt esse propria: ingenium leve, vaftrum & versipelle; fidem etiam in testimoniis fluxam, aut potius nullam: Cretensibus mendacitatis palmam tribuerunt. Sed mendacitati addit feritatem & malitiam verus versus, etiam apud Paulum Apostolum: Κρῆτες αἰεὶ ψεύσται, καὶ καὶ ὀφθαλμοί. Iste vero Andreas & Græcus & Cretensis est; & hoc amplius sophista sive disertulus orator. Quid spectarint qui hisce potissimum dotibus instructum inter aliquot millia præstantiorum ingeniorum elegerunt, cui hanc provinciam manderent, neque debet ambigi, neque potest. Recte enim judicarunt homines solertes & similium negotiorum περίτροποι; ad labefactandam fidem verissimorum Actorum, & Garnetti, rei prodicionis peracti, martyrium asserendum, quas diximus dotes esse aptissimas, atque adeo omnino necessarias. Græcorum quidem vitia a natura sibi inolita tanto facilius Andreas iste retinuit, quia doctrinam Græcorum, peculiarem olim nobilissimæ illius gentis laudem, parum ut videtur, curavit. nulla certe in scriptis solidior.

G g g g g

crudi-

eruditio apparet: nulla veterum auctorum nisi M. Tullii lectio accuratior: ne historiarum quidem Ecclesiasticarum, aut Patrum, vel institutorum decretorumve priscarum Ecclesiarum ullam deprehendas saltem tolerabilem in eo viro cognitionem. Græcæ quin etiam linguæ ipsum esse imperitissimum, quæ legi illius mihi dudum persuaserunt. Neque aliter te quoque judicare confido; si tamen fecisti illa tanti, ut vel obiter aliquando inspiceres. Cretensium vero mentiendi artem, quam probe calleat, quantus sit in illa artifex, & cæteri quidem libri ipsius de rebus Anglicis non obscure declarant: sed omnium maxime & insignissime, quæ est ab illo scripta atque inscripta *Apologia pro Garnetto*, hic mendacitatis & impudentiæ vela panduntur: hic obtreptioni, maledicentiæ, virulentæ, & harum virtutum matri calumniæ egregie litatur. Volo ejus libri gustum aliquem tibi exhibere; sed paucis, ne tua morer tempora. Capite primo negat mirari quenquam debere, quod de rebus Anglicis scribere non vereatur. multa enim etiam arcana regni hujus longo usu didicisse ab Anglis, quibuscum vixit. qui autem fuerint illi Angli, ne verbo quidem significat. Sed dubium non est, Societatis vestræ aut aliarum Sodales fuisse, vel Monachos, qui Romæ aut alibi in Italia sunt non pauci: nec non perduelles qui res hic frustra novare conati, ne pœnas prodicionum suarum luerent, Romam ad asylum commune, [sic multi existimant,] confugerunt; ut Tescmundus fecit sive Greenvellius & Gerardus: quos nonnulli e Cardinalibus, sicut audivimus, parum amico vultu initio exceperunt. Quis vero non videt Andreæ nostrum de proposito ipsi ad scribendum argumento ab illis quidem prioribus, Scholasticis hominibus & qui fere multo ante solum vertebant, nihil admodum potuisse discere; a posterioribus vero nihil nisi falsi? Quare siquid illi restat ingenui pudoris, fateatur libere, quod res ipsa arguit; de conjuratione pulveraria & Garnetti causa pleraque ipsum necessario ignorasse; plura quæ falsa erant pro veris credidisse. Capite secundo, ut novam de æquivocatione doctrinam defendat, quantum illi temporis in captiosa disputatione

tione perit? Nam qui tam multa dicit, quod ad rem faciat nihil quicquam dicit. Ut præstigiatores, quos ψεφopακτας olim vocabant, acetabulorum & calculorum subtili transpositione spectantium oculis illudunt: ita ingeniosus hic Cretensis, dum æquivocationem tuetur, vocis ambiguitate fucum facere lectoribus conatur. Profert loca nonnulla Scripturæ cum interpretationibus Patrum: quæ ubi legeris, intelliges nihil ex iis posse evinci nisi hoc duntaxat; non omnia sacræ paginæ verba simpliciter accipi debere, ut sonant. Quis nescit? aut quis ignorat multa occurrere in utroque Fœdere & dicta figurata, & facta *ἡ δόξα*, mysteriorum plena, quæ non sint secundum literam pingui Minerva accipienda? Scimus etiam multa sæpe de toto Christo dici, in quo est *ἀσυχύτως ἄλλο ἔ' ἄλλο*, ut in sacrosancta Trinitate *ἄλλο*, *ἄλλο*, *ἄλλο*; quæ alteri tantum naturæ proprie convenient, propter illam quam appellant Theologi *ἰδιωματικὴν κοινωνίαν*. Sed illas sententiarum Theologicas figuras & obscuriores enunciationes, quis veterum Patrum dixit esse æquivocationes? quis in illorum locorum explicatione hoc corollarium inde elicuit; ut per illam artem mentiendi pejerandique apud Magistratum, qualem ante descripsimus, diceret stabiliri? Perperam igitur putat Andreas, esse hæc æquivocationis in verbo Dei exempla. Apologista vero multo magis ridicule. Christum ipsum quinquies æquivocatione usum: (si Personium diligenter legisset, poterat numerum ponere multis partibus majorem, hoc est, impietatem suam augere:) & adfert hujusmodi exempla; ut cum Lucæ capite altero, doctoribus quæstiones proponit solvendas, quasi ignorans; & cum alio loco velut nescius ficum explorat, an ficus habeat. Non exagitabimus hanc insaniam, quæ summa cum impietate est conjuncta; rogabimus tantum ut nos doceant, quid loca hæc & similia habeant commune cum ea quam descripsimus æquivocatione? Hoc doceat nos Apologista; & per nos rex esto. Etiam illud fraudem habet apertam; quod & Andreas iste & fere omnes, qui de æquivocatione hac scribunt, multa prius de Romano-Catholica Ecclesia

præfatur: quæ ut ait Eudæmono-Johannes, *mendacium omne quamvis leve, quamvis jocosum, quamvis officii humanitatisque plenum abominatur*. Aurea hæc quidem verba sunt, nec minus Ecclesiæ vere Catholicæ, quæ audit columna veritatis, convenientia, quam praxi quotidianæ multorum Catholicorum e vestris manifesto contraria. Quare aut Garnettianam æquivocationem isti pro mendacio non habent; quam probavimus exquisitissimam & ὁλωπύττω esse mentiendi rationem, aut apertissime cum ista dicunt mentiuntur; nisi præsto sit illis, quo suam nuditatem tegant, beneficium æquivocationis, vere οὐκ ἔστιν ἐπαγγελία. Eodem capite narratam superius de Treshamo historiam non veretur in dubium vocare; sed quem jam reperiet, qui fatuas ipsius conjecturas non irrideat, postquam illa quæ ante scripsimus legerit? Capitis tertii disputatio ita palam falsa est, & toties a magnis viris confutata, ut ipsum Andreæ sine risu illa non arbitrer scripsisse. Itane vero de Papæ in Principes omnipotentia nihil docent Jesuitæ, quod non pariter defendant omnes Catholici? diceret aliquos Catholicos vestros, & verum diceret. Nunc falsum est, Catholicos omnes sive antiquæ sive præsentis Ecclesiæ in illo dogmate consentire: falsum est omnes vestros. Si nescit Andreas, legat Torturam Torti, nec pudeat a tam exquisitæ doctrinæ viro discere quæ ignorat. Ibi etiam inveniet solide confutatum quod eodem capite malis avibus conatur demonstrare: Nihil esse in religione Catholica cur metuere Principes debeant. hoc de hodierna vestra tam falsum est, quam de antiqua fuit verissimum. Fraudem & illud continet; in excommunicato Rege expressam sententiam necessariam esse, ut nocere illi quisquam jure queat, nempe hoc eo pertinet, ut horribilis doctrinæ invidiâ minuat: & Serenissimi Regis fidos Consiliarios reddat omissiores. Sed operâ miser abutitur suam. Norunt enim zelotas hodiernos sine ulla dubitatione Thomæ assentiri, quidiferte pronunciat, *ipso facto excommunicati subditos esse absolutos a dominio ejus & juramento fidelitatis*: quod & alii multi sentiunt. Norunt cujusmodi doctrina eo libro doceatur, cui titulus est,

lus est, Directorium Inquisitionis; & quid juris in Reges qui vobis sunt hæretici, Inquisitores Romani sibi vindicent. Norunt praxin zelotarum Ecclesiæ vestræ; & hæret memoria vox Catisbeii: *Quem Papa voluit excludi, eum procul dubio admissum vult destrudi.* Sic etiam de expressa excommunicatione an sit necessaria, varias esse vestrorum sententiâs non ignoramus: sed quid Zelotæ probent, doceant, sequantur, ne id quidem ignoramus. Prophetarum imperium in Reges Judæorum, & juseos deponendi, de quo capite eodem, profanorum hominum stultum & ridiculum est commentum. deinde ut ita esset, quid hoc ad Pontificem? Nam Prophetæ quicquid gerebant, expressa Dei jussione gerebant, tanquam illius Ministri extraordinarii. Vtinam placeret Papis Prophetarum exemplum; & quoties fulmine suo temporali sævire in aliquem Principem cogitant, vocem Dei, & jussione expressam sibi ducerent expectandam. Piget pergere ulterius: nam ad hoc instar totus liber est compositus; & vel novæ doctrinæ immanitas caute dissimulatur, vel confessiones Garnetti & cæterorum proditorum impudentissime negantur. Invehitur etiam singulis fere paginis in virum Regni hujus primarium, D. Edoardum Coquum, nunc supremum communium Placitorum Judicem; tempore vero judicii de conjuratis celebrati, Generalem fisci Regii Advocatum. quumque ipse sit mortalium mendacissimus; audet tamen viro in maximis Reipublicæ negotiis spectatissimo; qui in illo judicio nihil propria auctoritate gessit; nihil quod non ab ipsa ratio officii exigeret; qui nihil dixit, nihil fecit, quod non quivis alius ex illo virorum illustrissimorum & amplissimorum confessu fuit dicturus, si partes Regii Advocati sustinuisset: audet inquam Cretensis fraterculus, quantus quantus est, totus ex mendaciis conflatus, viro tanto mendacium objicere: idque tanta protervitate & inverecundia, ut videatur existimasse, cum aliquo Cretensi sui simili rem sibi esse. Sic lupæ castissimas matronas vocitare lupas amant: microbibæ & multibibæ abstinentissimas quasque ebrias & temulentas. Sic etiam Proce-

res Regni hujus & Ecclesiæ Anglicanæ moderatissimos Præfules non dubitat idem hic Andreas, ejus libri capite secundo, appellare *homines Catholici sanguinis avidissimos*. sæpeque alibi crudelitatem eis exprobat: ipse eo elogio dignissimus, ipse crudelissimus, ipse cædum & parricidiorum defensor & auctor teterrimus. Nani qui lanienam dilaudat in plerisque omnibus Galliarum urbibus anno c15 15 LXXII, furore inaudito patratam; hunc quis ambigat cædibus delectari, cædes spirare, cædes optare, & sanguinem Christianum sitire? Laudat autem Cretensis noster Bartholomæjanum facinus in Anticotonis Confutatione capite tertio. Nec enim puduit Theologum, & quidem Jesu imitatore peculiarem, tantæ immanitatis facinus commendare. Non puduit animum suum patefacere, cruoris Christiani avidissimum. Ipsi, qui exoticis consiliis corrupti lanienam illam probarunt, qui imperarunt, mox a patrato facinore, atrocitatem illius & sceleris magnitudinem tum demum intelligentes, ejus consilii auctores sunt detestati; ac poenitentia suæ certis testimoniis editis, a cædibus perpetuo deinceps abhorrentes, Christianorum sanguini parcere studuerunt, huic Theologo, huic Jesuitæ semel facta laniena non est satis. Idem in alio libro, quem Parallelum appellavit, filium Henrici IV. Imperatoris laudans, quod in Patris mortui cadaver sævierit; annon clarissime docet, dirissimum quodque scelus se facile probaturum & laudaturum, quod specie pietatis fuerit admissum? Apage Theologum sanguinariū, & cruoris humani avidum. Non hoc Domini Jesu doctrina suadet; non doctrina Pauli, vetantis malum fieri ut bonum eveniat; non exempla piorum Patrum. Romæ quid hodie suadeatur, nescimus: ad nuncium infamis lanienæ quid factum sit, quid dictum, scimus; & illorum furorum memoriam ut longa dies aboleat optamus. Et miraris, mi Fronte, vestram Societatem Regi Serenissimo & omnibus prudentibus Politicis esse exosam cane & angue pejus, quæ talia monstra pariat? Avertat veto Deus Opt. Max. talem pestem terris: neque permittat ejus bonitas, ut Principibus Europæ adsint consilarii huic

rii hunc homini similes, vel potius fere bellæ, & ut agnoscas germanum Cretensem ex superiore versiculo, *ἄλλος ἦν ἐκεῖνος*. Hæc si doctrina est vestræ hodie Ecclesiæ Catholicæ, prorsus *exeat illa* *Qui volet esse pius*. Sin pauci mali totum corpus infamant, & scimus ita esse, cur feruntur, cur laudantur isti Alastores, hostes humani generis? Redeo ad Andreæ, cujus ut hoc etiam addam, totus ille liber *Parallelus*, quid aliud est nisi fœtidissima convitiõrum & impudentissimorum mendaciorum cloaca? Nam qui rationibus viri sine controversia maximi, integerrimi & undequaq; doctissimi, respondere non magis posset, quam Pygmæus aliquis aut Thiodamas Lydius Herculi clavam extorquere; ne ad libri conspectum factus esse repente mutus suis *ἰσχυρίσταις* videretur; rationibus calumnias opposuit, argumentis convitia, doctrinæ stupendæ detestandam maledicentiam. Accusat gravissimum Præfulem, quod Terentium & Plautum legerit juvenis in Academiis. nam ex eo tempore, hoc est, ab annis xxx. Plautum vix in manus aliquando meminit sumsisse; Terentium ne semel quidem attigit. Si qua igitur veteris lectionis vestigia in scriptis senis venerandi apparent, accuset felicem illius memoriam, & cum Deo, ejus beneficii auctore, exoptulet. Sed quid sibi novi criciti volunt & Andreas iste & Capellus Franciscanus, qui stylum Plautinum vel Terentianum auctori illi objiciunt? Nos qui Plautum non semel legimus, qui Terentium plurimum amare profiteremur, nihil ejusmodi animadvertimus. Nimirum ita est: Capellus, ut fateatur ipse, literarum imperitus, ad sententiam de stylo ferendam plane alba linea est. Andreas vero, in colligendis e Ciccone flosculis hætenus occupatus, quicquid in Tullio non observavit, putat Plautinum esse vel Terentianum. Accusat Præfulem, quod non alienus sit a doctrina Catholicæ Ecclesiæ in non paucis; & homo amens persuasurum se Regi Serenissimo putat, melius se, qui Romæ est, quam Majestatem ipsius Episcopum nosse, cujus intimi sensus ex quotidiano usu Regi omnes patent. Nos vero hoc scimus & affirmamus; si cætera Ecclesiæ vestræ omnia illi probarentur (quid autem

autem probet, quid improbet, scripta faciunt fidem:) vel unicum tamen de Papæ omnipotentia & tyrannide in Reges dogma ita ipsum abominari, ut Ecclesiam in qua ea doctrina vigeat, pro vera & incorrupta nunquam sit habiturus. Desinat vero Andreas Regi sapientissimo palpum obtrudere, quamdiu Episcopo obtreſcabit; cujus innocentiam, integritatem & *παρθένω ἀπελευ*, nemo novit melius, nemo prædicat libentius, quam Serenissimus rex Jacobus: qui judicii maximi Princeps quum sit, quo hæc Cretica techna spectaret, statim animadvertit, & ejus auctorem multis adstantibus, & me quoque præſente atque audiente, pia oratione est detestatus. Quare si sapit, *ἀλλ' οὐδ' ὅρῳ βαλανίζια*. Rex Jacobus ὑψιπτερός & sublime volans Aquila est; cui non bene hæc retia tenduntur. Si pateretur instituti mei ratio, disertuli hujus vanitatem & mendacia impudentissima spectanda tibi & quasi manibus palpanda exhiberem. Sed neque mihi id propositum est: & hoc melius præstabit Angli, viri doctissimi, quos scimus in eo suam nunc occupare industriam, ut & Apologiam pro Garnetto, & Parallelum veris argumentis confutent; & vestram Societatem doceant, quam sæpe Cretensis Andreas causam Ecclesiæ vestræ male agendo prodatur, & vobis omnibus odium bonorum conciliet. Mihi satis erit, indicasse tibi paucis, qualem Garnettus martyrii sui assertorem sit nactus: & quam erret Apologista, cum *Κρητὶ κρητίζοντι* fidem habet, eum laudat, & sequitur. Nos in causâ Garnetti, & quæſtione hac decidenda, Sitne ipse martyr annon censendus; magnum & omni exceptione majorem habemus arbitrum, quem omnibus Cretensibus, omnibus Apologistis omnibus zelotis fortiter opponamus: quo nemo liti huic terminandæ magis idoneus inveniri possit, ac hæc cogitari quidem. Nam quis de Garnetto melius judicet, quam ipse Garnettus? Audiamus igitur hominis mortem meditantis veram vocem, & de ipso secundum ipsum pronunciemus. Paucis diebus priusquam ultima lux Garnetto illucesceret, venire in Arcem & cubiculum ipsius, ut omnia humanitatis officia ei præstarent, aliquot præcipuis Regni totius Theologis, una cum viro nobili

mobili Arcis Praefecto; quos inter hi quoque erant, Doctor Jacobus Montacutus, Decanus tum Regii Sacelli, nunc Episcopus Bathoniensis & Wellensis, Doctor Neilus, Sacellanus tum Regius, Regiiq; Oratorii Clericus & Westmonasteriensis Decanus, nunc Episcopus Lichfeldensis, & Doctor Johannes Overalus, Decanus adis Paulinae Londini doctusq; humanitate & pietate viri omnes praestantissimi. Hi una cum Garnetto multa quae essent locuti, forte evenit, ut unus ipsorum quaestionem hanc illi proponeret; Si post supplicium Ecclesia Romana Martyrem ipsum declararet, ecquid factum laudaret, & verum Martyrem futurum se crederet? Tum ille ex alto suspicium trahens, humerosque adducens; *Martyrem me*; inquit, *qualem Martyrem! Sed magna Ecclesia haec faciet, & ego Deum oro, ne huius unquam illi immensum tueriat. Equidem si pro religione Catholica mortem obirem, neque aliud infelix scivissem praeter illa, quae per viam Confessionis scivi; pateram fortassis honore martyris non indignum videri, & indicium Ecclesiae promereri. Nunc ego peccatum agnosco meum, & sententiam, quae adversus me est pronuntiat, fateor esse iustissimam. Deinde iterum atque iterum suspiria ingeminans, & poenitentiae non simulate signa exhibens; *Vtinam* inquit, *quae facta sunt possem infecta reddere. Vtinam* qui vivis alius mihi potius, accidisset casus, quam ut nomen meum proditionis infamia deturparetur; quod tamen peccatum, at si gravissimum, per veram poenitentiam spero delendum, & Christum mei miserum. Egocerte si vel universum Orbem terrarum in potestate mea haberem, universum labens darem, ut a proditionis crimine, quod conscientia mea impressum est, quodque in elogio mea condemnationis extabit, purus mori possem. Hanc ego historiam scitu dignissimam, quum a Decano Paulino antiquae pietatis viro, Angliae suae singulari ornamento, in familiaris colloquio didicissem; eademque mihi postea ambo Reverendissimi Episcopi, quos interfuisse colloquio ostendimus, narrassent; putavi faciendum, ut illam tecum communicarem. Vtinam vero & Andreas Endemmonio Johannes, & Apologista, & quicunque alii e vestris doctibus Anglicis haecopus scripserunt, Garnetto exemplo admoniti, errorem suum agnoscere, veritati manus*

H h h h

dare,

dare, & candidè posthac velint agere. Vtinam serio tandem aliquid quando vellent cogitare, quam fœdâ Ecclesiæ Catholicæ notam intrant, qui viam in cœlos per proditioes, nefaria facinora, cædes & parricidia docent patere. Egerat Garnettum præcipitem zelus præposterus, ut hanc etiam ipse insaniam insaniret. pœnituit, mutavit factum, damnavit, & serio effudit lacrimas. Laudant vestri pœnitentem, & sequantur potius, quam ut insanientem cum proditoribus per mendacia defendant, & supplicium ex ea causa passo martyrii coronam induant. Martyrem non pœna facit, sed causa. quum igitur meritis dare se pœnas toties ille sit confessus; quæ insania, immo quæ impietas est, pronunciarî a vobis cum martyrem, qui iustissima se damnatum sententia agnovit? Et de his quidem hæcenus. Superest ut de persecutione vestrorum in hoc regno, ejus in epistola tua facis mentionem, pauca respondeam. Est vero facilis responsio, & ea quidem vera & certa. Nullam fuisse unquam in Angliâ, nedum nunc esse, sub Principe tam mihi & benigno, vestrorum Catholicorum ex causa religionis persecutionem. Nam quomodo, ut supra vere dicebamus, nulla hic unquam lex lata fuerit, quæ pœnam capitalem vestris ob id solum irrogaret, quod ex formula Romanâ Catholici essent, qui potuit adversus illos persecutio institui? quo jure actor niteretur? quæ iudex lege in eos animadverti juberet? Nulla igitur est, nulla prius fuit Catholicorum Pontificiorum, & vestrorum, persecutio in his regionibus. Quare ego qui tot jam menses in Angliâ hæreo, quum sedulo inquirerem, nunquam vidi, nunquam audiui quenquam eo nomine fuisse in jus vocatum, nedum capitis periculum subisse, quod de religione idem vobiscum palam sentiret. amplius dicam & vere dicam; Quod dicitur: *Quod non mihi sunt in urbe Londino nonnulli, quos nemini ignorare vestris esse, neque ipsi dissimulant: neque propterea minus aut conspiciuntur in publico, aut ad domos aliorum civium libere minus ventitant.* Quenam igitur hæc, rogo te, persecutio est? aut cui dicemus similem ex illis decem, quas B. Augustinus & Origenes observaverunt?

disse, post Christi mortem ad tempora Constantini? Hæc ita esse
quia ne ipsi quidem ignorito possitis, restat, ut persecutionem
appelletis amicus libertatis vestrorum rituum celebrationem, &
necessitatem præstandi iuramentum fidelitatis. De libertate hoc
tantum dicam. Norunt omnes Angli quibus hodie legibus in An-
glia vivatur: quas si parum probant, liberum illis sibi consulere
& suas fortunas, si ita malint, alio transferre. Utantur libertate
hæc sua, & sibi consulant: ac de libertate religionis ne querantur
moneo. periculum enim est, ne quodam monitis suis leges excitent,
quas Regis clementissimi bonitas pene jam dormire sinat. Metu-
ant igitur, ne irritata patientia in severitatem mutetur & volun-
tatem imitandi exempla, quæ in Italia, Hispania atque alibi inter
vos quotidie eduntur. De fidelitatis iuramento, cui occasionem
præbuit pulveraria conjuratio, & quod ne cui sit fraudi in potesta-
te est Summi Pontificis, miror cur querantur Angli Pontificis.
Quererentur potius de Cardinale Bellarmino, & nonnullis aliis,
qui Paulum V. inimo reuocentem (non temere dico; sed quia ma-
gnos auctores habeo:) obdurato animum coegerunt; ut quan-
tum hic est vestrorum perire potius sineret, quam ut rem acquisi-
tum & iustissimam illis permitteret. Quid iustius quam ut Re-
gi suo subditi fideles se futuros polliceantur? post conjunctionem
præsertim adeo barbaram, adeo immani crudelitate insignem.
Oro, quæsoque te, mi Frenco, positis affectibus, rem velis paulo
accuratius expendere. Res publica, ut scis, domus magna est: Rex
in Republica, quod paterfamilias in domo privata. puta ne igitur
fore consultum patrifamilias alicui, si in familia sua famulos ha-
beat, de quorum fide erga se non ipsi constet? immo quorum fi-
dem merito suspicet? nemo, opinor, non insanus, hoc dixerit;
pudum tu hæc probare vis & doctrina. Quam obrem ante Regi
Iacobo in regno suo non licet, quod privato curvis in sua domo,
aut hæc de iuramento fidelitatis subditorum ipsius querelæ inane
sunt & injustæ. Equidem multos partim in Gallia partim in An-
glia Pontificis conveni, multorum scripta lego; qui hoc iustis-
simum.

H h h h h 2

rana

randum non solum æquissimum, verum etiam sanctissimum esse
 judicant. Quare etiam multi e vestris Catholici, quidam etiam
 Presbyteri, ipseque adeo Archiepiscopus Blackwellus, sine ullo
 conscientie scrupulo præstiterunt jam illud non inviti, & aliis ut
 simile facerent, auctores fuerunt. Sunt tamen nonnulli, apud
 quos plus Bullæ Pontificis & Bellarmini epistolæ valent, quam
 lex Dei, jus naturæ & omnium gentium, aut etiam exempla sapientiorum. In hos si lex vim suam exerat, quis locus est querelæ? Et
 vos qui persecutionem Catholicorum hoc vocatis, quo jure, quo
 vetustatis exemplo hoc faciatis, ne ipsi quidem dicere possitis.
 Nunquam enim factum, nunquam auditum, ut populus aliquis
 Christianus persecutionem pati se diceret, si legitimo Principi
 suo fidelitatis iururandum præstare juberetur. At contra legimus
 in Conciliis, Anathema pronunciari in eos qui Sacramentum
 fidei suæ temerassent, quod pro patriæ statu vel conservatione
 Regiæ salutis essent pollitici; eosque ab Ecclesia Catholica effi-
 ci extraneos deelarar Concilium, ut scis, Toletanum quartum.
 Adde quod legis hujus executio ita lente a Regiis ministris
 exercetur, ita molliter & per intervalla, ut vel illud ipsum fi-
 dem facere vobis debuerit, invito Rege optimo, dolente ac
 gemente, fundi sanguinem, si quis forte aliquando ex ea causâ
 fundatur. Quam multis in recusando Iuramento obstinatis se-
 mel, iterum, sæpius pro graviore poenâ indictum exilium? Testis
 sit ille presbyter Robertus, qui sæpius vitam cum accepisset do-
 nante Rege; & quidem semel petente nomine Regis Christianis-
 simi Henrici IV. ipse Legato, viro præstantissimo D. Fabricio
 Boderiano; accepisset autem ea lege atque omne, ut vel in An-
 gliam rediret nunquam; aut si reverteretur, sciret sine ulla spe ve-
 niz legis poenam sibi fore subeundam: non contumaciam
 utriusque Regis ministris, viris amplissimis, reversus, & in per-
 vicacia sua etiam confirmator repertus; tandem cum altero ejus-
 dem sententiæ & meriti presbytero, legi quam toties violaverat
 satisfacit. Hic est ille Robertus, qui nuper a Dominicano quod-
 dam

dam isthic, ut audio, sine suffragiis consecratus, & edito libello
 verus ad sanctus Martyr esse declaratus. Equidem non crederem ho-
 minibus & superstitione infantiens tantum isthic licere, ut ejus-
 modi figmenta impune publicarent: nisi ipse mihi Rex Serenissi-
 mus eum libellum se vidisse ac legisse confirmasset. Quid: an id
 ergo agitis, ut omnes qui ubique gentium sunt intelligant, viam
 vos novam in cœlum & *καὶ οὐρανὸν* aperuisse per rebellionem
 erga Principes, perfidiam, sedes, patricidia? At quanto major
 laus vos maneret, si id potius ageretur, ne illis perire esset necesse,
 quos ubi perierunt magni honoris specie, magna cum omnium
 indignatione, afficitis. Hoc potius curaretis: & infelicium An-
 glorum conscientias liberaretis adstrictis vinculis *ἀεὶ ὀνείδιον*, quæ
 ipsis Cardinalis Beñarminus magis quam Pontifex Maximus ne-
 xuit. Agite, probate hoc argumento non esse vobis Christiano-
 rum, fratrum saltem vestrorum, sanguinem vilem: probate perre-
 nere ad vos alienas misérias, probate veram charitatem & *ἀγάπην*
ἡμεῖς οὐκ ἔχουσιν vobis non desse. postremo nolite pati, ut Rex Sere-
 nissimus, quem ipsi Hæreticum dicitis & Iuliano comparatis, fru-
 stra vobis ad humanitatem viam prævisse queat videri: cum in
 Monitoria dudum sua non alienum se ab eo fuisse ostendit, ut quo
 saluti suorum paterno affectu consuleret, quæ in Iuramenti for-
 mula duriuscule sonare viderentur, ea aut deleret plane aut beni-
 gna interpretatione molliora redderet. Obonitatis admiranda
 Principem! cuius sinceram charitatem & *ἀγαπᾷ* si vos quo-
 que imitaremmini, fructum vestræ pietatis longe maximum sine
 controversia Ecclesia Dei ferret. En erit unquam ille dies, cum
 vestrorum Præfidum coryphæos, penes quos est summa rerum,
 hæc pia cogitatio occupabit? Enimvero satis, ah, plus satis studio
 partium utrinque hæc est datum. Satis barbarum in Euro-
 pa excitatum. Non hoc nobis Dominus noster cœlum repetitu-
 rus dedit mandatum. Pacem ille nobis reliquit, pacem suam. Cur
 rejicimus? cur iurgia & iurgiis serimus, & de concordia Ecclesiæ
 ac cogitant quidem parum? Quin potius ad Filium Dei omnis

boni auctorem totis animi viribus serio conrectis, supplices illam veneremur, ut quam nobis peccata nostra ademerunt Ecclesie pacem, ipsius ineffabilis misericordia nobis restituat, restitutam servet, atq; in æternum firmam præstet. *Εὐαριτο, χαίρει. Vale Fronto* Ducæ, vir eruditissime; & meum hoc de Apologia vestra iudicium, ut a sincero affectu est profectum, æquo animo accipe & in bonam partem interpretare. tum autem responsi huius tædiantem occupationibus, valetudini & cupiditati meæ fer acceptam; omnia quæ hic scripsi accurate cognoscendi. *πάλιν αὖ γὰρ πάλιν ἐφ' ἑσθ.* Data ad Lond. metropolin Angl. A. D. vii. Non. Julij 1710 XI.

EPISTOLA IOCXIV.

JACOBO AUGUSTO THEANO.

OMnes quas ab uxore accipio literæ, de tua humanitate, quam ipsi præstas, & assiduis officiis certiosæ me faciunt. Quod etsi mihi ita gratum accidit, ut gratus nihil queat, percipio tamen in summo gaudio hunc dolorem, quod eo ipso admoner a quo & quanto amico sim divulgus. Nam etsi laudato eximitatem illorū, inter quos hodie versor, jure possum & debeo, non tamen ita sum amens aut vobis, ut Thuanum aliquem me hic fore reperturum autumem. Itaque tui desiderium vix jam ferrem, nisi putarem Græciæ contigisse quicquid contigit. Illi ego me totum permitto, & divinæ ejus providentiæ, quæ non dicam *πρόβλεψις*, ut est in proo verbio de casu, sed semper *ἡμεῖς βυλάμεθα*. Non potest male nobiscum agi, si ut speramus, Deum consilii huius auctorem habemus. Ceterum *οὐδὲ τί μέλλω* scito placæ certi constitutum nihil nobis esse, ut qui secundum Deum Opt. Max a tuis fidelissimis consiliis pendeamus. quo vehementius peto a te, vir amplissime, ut nos in clientelam tuam dudum receptos, tua cura digneris, & quæ futura sint ex usu, monere ne graveris. Spero uxorem cum adveniet, multa mihi monita atq; præcepta esse allaturam. Nos enim qui patria procul absumus, veritatem de plerisque rebus patriæ ignoramus, ac proinde quid porro sit aut sperandum aut metuendum

dum nescimus. Scito autem librum *De re optima* simul ac convalescere solitarum. Habet illum Rex, a quo postquam recepero, videro quid sim acturus, & cum D. Legato consilium capiam. Serenissimus Rex audito accepisse te historiam a se missam, latus edununcio, iussit serio tibi confirmare, omnia esse vera quae decem illis libris continentur. cetera brevi promittit se missurum. Deum te servet, vir illusterrime, & quicquid tibi charum. Lond. v. Eid. Jul. stylo Galliarum 610000.

EPISTOLA IJCXXVI.

DAVIDI HOESCHELIO.

Qui tibi has reddidit, eundem de suo discessu ex his locis me certiore fecit, & nunquid vellem rogavit: simul adjecit, se per Belgium iter habiturum, & aliquam in illis locis moram facturum. Itaque veritus ne gradu plus quam testudine co me ad te deferrentur, aliud nihil jam scribere constitui, nisi valere me Dei Opt. Max. gratia; cujus ope nuper e morbo convalui, illo quidem non admodum gravi [tertiana quippe erat] sed quem reddebat gravissimum haec solitudo, quae me enecat. Nam postquam Lutetiam discessi, a meis absum; nisi quod uxor media hieme nuper me invisit; sed mox quia res domi reliquerat in compositas, repetere Galliam coacta, ne nunc quidem rediit. Et sunt multae graves causae, quae illam detinent. Interim bibliotheca mihi carendum, & omnibus chartis meis. nihil enim praeter Hebraicum Psalterium, & duos aut tres alios libros huc veniens mecum attuli. Itaque conficior moerore, & Chrysostomi lectione assidua animum tergeo. Sed scribam ad te, & ad nobilissimum Velferum plura cisdi-ces paucos per mercatores, qui Francofurtum sunt ituri. Saluta, nisi grave est, magnum illum virum meis verbis. Vale. Scripsi capituli, Londini, x v. Kal. Augusti. 610000. De vita Antonii, quam nuper accepta te missam, gratias ago, quantas possum, maximas, Berge, vir Clarissime, de literis bene mereri. Ego Deum oro, ut tuis omnibus inceptis benedicat.

EPISTO-

Illustrissime vir, scripsi nuper ad te, renuntiasse me Regi serenif-
 simo quæ ex tuis didiceram de accepto libro, quem miserat ipsius
 Majestas. Spero te post menses oppido paucos totum alterum,
 qui pertingit usque ad cædem Mariæ, esse habiturum. Nam & Rex
 id me iussit ad te scribere; & auctor ejus historiæ vir nobilis Cor-
 ton confirmavit, pene jam ad umbilicum tam partem esse addu-
 ctam. Tunc postea partes erunt, postquam omnia consecutus fue-
 ris quæ hinc sperare potes, ita rem temperare, ut neque veritatem
 prodas, & ostendas tamen habuisse te magni hujus Regis rationem.
 Is mihi non semel sanctè affirmavit, non permissurum se ut aliquid
 hinc ad te mittatur; de quo non constet sibi liquido id esse verissi-
 mum. Memini tamen eorum quæ nuper in quadam familiari
 epistola scribebas, neque dubito plus satis fore tibi negotii, ut
 γὰρ φρονὴν δὲν fiat satis, sed facile invenies, quæ prudentia es, καὶ τὴν
 συνέπαινον. Ego in ea tempestate incidi unde nullum video exitum,
 neque putes hoc me dicere præ animi mollitie, quod meis tam diu
 caream, quorum desiderium, modo intelligam valere omnes, pa-
 tientissime ut si quis alius fero; & semper feram. At libris meis
 carere me tam diu, hoc ego nulla ratione pati possum. Itaque dies
 noctesq; angor, dum cogito quantum mihi temporis pereat, quod
 melius potuit collocari in perpoliendis tot inceptis, quæ alio-
 quin futura sunt me mortuo ἡσυχία καὶ βραχὺ. Vtinam potuissem ὅσα
 ταχέως καὶ ὁσίως. Non hoc dico, quia de Principe omnium optimo
 possim ullo pacto conqueri: sed amor literarum & cupiditas per-
 ficiendi quæ institueram, misere me exerceant. Nam dum libris
 careo nihil possum. Itaque vere ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας τῆς βιβλίου. Oro
 Deum immortalem, liberet me ab hac anxietate & inopia consi-
 llii, non enim scire possum quid agere debeam, incertus quam
 diu hic sim futurus. Sed de meis rebus breviter plura. Quod super-
 est te rogo, Præses amplissime, cures hunc fasciculum uxori per
 aliquem tuorum famulorum reddendum. Ego sit ipsa in urbe nec
 ne igno-

ac ignoro. Filium in Navarrenſi collegio habitare didici ab aliis: curarum mearum pars non minima is filius eſt, qui niſi tuis ſalutaribus conſiliis morigerum ſe præbuerit, nulla de eo ſpes mihi reliqua. ὁ μὴ γάρ τοι. Veneror Filium Dei τὸν Θεοῦ πατρὸς Dominum noſtrum, ut tibi, vir illuſtriſſime, omnia læta largiatur. Lond. vii. Kal. Aug. ſtylo Liliſano cico cccxi.

EPISTOLA ICXXIIX.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHEIMIO.

QUod tuis ſerius reſpondeo, præſtantiffime Lingelshemi, partim inopia tabellarii factum, partim occupationibus & morbo, qui me aliquandiu vexavit. Augebat vim morbi ægritudo animi propter diſturbanam ſolitudinem meam. Solus enim meorum cum parvo filio, qui literis dat operam in Gymnaſio Etonenſi, in Anglia adhuc ſum. Vxorem poſtquam omnia ad iter præparaſſet, morbus filiz longus & difficilis detinet. Accedit alia calamitas, quod bibliothecam meam huc transferri niſi ex parte Regina Galliarum non patitur: quæ ſic me conceſſiſſe ait Sereniſſimo Regi, tanquam aliquando repetitura. ita mihi & libris & chartis carendum meis: quod mortis inſtar mihi eſt. Nam quid commentariis Polybianis fiet, quid aliis tot vigiliarum lucubrationibus? omnino res meæ ita impeditæ ſunt, ut ſolus Deus illas ſit expediturus. Detinent me hic cauſæ graviffimæ: Rex ſapentiſſimus, cruditiſſimus, qui ſua benevolentia non vulgari modo nos eſt amplexus: amicitia & conſuetudo cum maximis Theologis, quos hic inveni mei amantiſſimos: metus ne artibus Lojolitarum res turbentur in patria. Omitto alias cauſas iſtis non leviores. Sed rursus amor inceptorum operum, quæ nulla ſpes eſt poſſe hic perſici, angit me dies nocteſque, niſi quod ἐν τοιαύτῃ ἀπολεία ἀμνηſτῶν cogitationes meas in Deum rejicio, & illius divinæ providentiæ me totum permitto. Eſt hic votum & ſpes bonorum, poſſe fieri, ut brevi, occasione quadam inſigni multi huc veniant ex illuſtri Senatu noſtro, & Sereniſſimi Principis Palatini Conſilio. Ego huic publico bonorum voto privatam hoc meum adjicio, ut in-

ter mittendos tu quoque censearis. qui si huc venetis, & ego tuo colloquio frui potuero, cœlum mihi adeptus videbor. Scripsi nuper de libello a me componendo. cum scito pridem fuisse Regi maximo traditum; qui nunc quoque in venationibus suis comitem ipsum habere voluit. spero te, cum leges, non improbatum. Vale nobilissime vir, & longe præstantissime. Scripsimus raptim ad Eliam, in suburbano Episcopi Eliensis, qui Torturam Torti scripsit & alia. Cui viro utinam Ecclesia Dei plures similes haberet Præsules! Iterum vale, & me ama. Kal. August. 1561.

EPISTOLA IOCXIX.

DAVIDI HOESCHELIO.

ANte mensum unum aut alterum cum essem in aula, accepi literas a te exaratas ante annum forte tertium. nam is, cui tu eas tradideras, per Hispanias, Italiam, & Galliam eas circumtulit: deinde quum in aula forte nomen meum audivisset, illas mihi reddidit. Idem cum ad vos redire se diceret, meas tibi, vir clarissime, adferre voluit. quas spero probe curaturum. Ego postquam huc veni sæpius ad te scripsi, & de meis rebus certior te feci. Ad magnum Velsorum non scripsi, quia de iisdem rebus ubertim scripseram Lutetia discedens: neque ex eo tempore quicquam ab ipso literarum accepi. Quod si meas ipse accepisti, scis in omnibus fecisse me ipsius mentionem pro nostra veteri amicitia. Hoc idcirco tibi narro, quia idem vir amplissimus ad Savitium in Angliam scribens gravissime de me est conquestus, quasi ex arrogantia & contemptu (*ὁ μὴ γένοιτο, ὃ δ' ἐστίν*) hoc officium neglexissem. Miratus sum illarum literarum vehementiam, & non nihil etiam dolui. Spero si dignatus fuerit legere, quæ scripsi, fore, ut aliter de me sentiat. Ego, mi Hoescheli, postquam huc veni, diem nullum a gravi sollicitudine aut cura liberum habui. Nam quod a meis absim tam diu, quodque libris meis caream, instar mortis hoc mihi est. Vxorem in Gallia morbus filix detinet. Libros nisi ex parte, & quidem a grege finit Regina augustissima deferri. Placem enim me dimittere sine spe recipiendi non vult. Ita omnia mihi sunt incerta.

Inte-

Interim perit mihi tempus omne, & facultas mihi eripitur publi-
candi meas vigilias: quæ fortasse rei publicæ literariæ non erant su-
turæ inutiles. Sed hæc *ὅτι ἐν γένει μὲν*. Tu doctissime Hæscheli, orna Spartam, quam nactus es, sicut fecisti hæcenus felicissi-
me. Vidi nuper quæ sunt atque missa, vitam Antonii Græcæ & La-
tinecum tuis Notis. Vellem omnium veterum Patrum scripta si-
mili diligentia curarentur. sed meliorum illarum literarum mi-
rum quoddam est fatum, nam eorum ad quos propriè illa cura
pertinebat, alii oderunt omnem antiquitatem: alii sic illam amant,
ut de ipsius seriâ illustratione parum sint solliciti. Hic Chrysosto-
mus à Savilio editur, privata impensa, animo regio. Ejus fere le-
ctione ærumnas meas levare soleo, Vtinam isthic existant, qui
in simili opera velint tuam industriam occupare. Vale vir optime
& doctissime. Londini in prætorio Episcopi Eliensis, admirandæ
doctrinæ & pietatis viri & mei amantiissimi. Kal. Aug. cis 10 cxi.

EPISTOLA ICCCXXX.

JACOBO AUGUSTO THYANO.

Illustrissime vir, etsi vereor ne mearum ἀμύμων literarum frequen-
tia, siquidem illæ isthuc omnes perferuntur, tibi jam incipiat
esse molesta: dabit tamen, spero, mihi humanitas singularis tuæ
hanc veniam, ut vel solatii mei causa liceat te affari in hac mea so-
litudine & a meis separatione. quæ res quantum mihi dolorem af-
ferat, nihil necesse est pluribus hoc loco exponere. Ego ut valeat
uxor, ut liberi, a duobus fere mensibus ignoro. a libris autem meis
abesse me tam diu, vix sine lacrymis recordari possum. Vxor se
partem aliquam librorum missuram spem fecerat. cujus promissi
expectatione quum recreassem me aliquamdiu: nunc ea spe mis-
sa, nec quid dicam scio, nec quid metuum aut sperem. Certe mea
studia non jacent sed extincta sunt, quid facerem? *γένοιτο τὸ γένημα
& ὅτι*. Me in tanto dolore hoc unum aliquo modo solatur, quod
sciam *ὅτι εἰς ἡδὴ ἀγέει* miseris mortalibus evenire. Quæro avo-
camenta a sensu doloris, quæ nisi in meditatione de voluntate di-
vina & precibus ad *τὸν ἐνὶ νῦν* nulla invenio. Est in hoc regno ad-

mirandæ vir pietatis & doctrinæ Episcopus Eliensis & magnus Regis Eleemosynarius. Hic præsul optimus & mei amantissimus in hæc loca sui Episcopatus me adduxit, ubi sermonibus cum ipso & librorum quos hic nancisci possum lectione me sustentio. Heri perlegi vitam Melanchthonis a Camerario scriptam, eo quidem libentius, quia subinde tui memoriam ealectio in animum mihi revocabat. quæris quomodo? non sane quod illarum rerum quas ipse describit *ὑπομνήματα*, aliquid fere in tuis historiis legissem, sed quia solet Camerarius in contexenda illa vita omnium doctorum meminisse, qui iisdem florere temporibus. quod etiam a te factum lætantur boni, improbi dolent. Quas his adjeci, velim nisi grave est, illustrissime Præses, ad uxorem curas deferendas. Ego pro hac benignitate tua & tot beneficiis, quibus me tibi æternum tenes obstrictum, debitorem tibi Deum Opt. Max. delego, qui te servet cum illustri femina Dom. uxore tua & quicquid vobis charum, Vale, Ad Eliam in ædibus D. Episcopi, qui te summo pere veneratur. a. d. vi. Eid. Aug. c1515 cxi.

EPISTOLA ICXXXI.

EIDEM.

Illustrissime vir, heri Londinum redii ab Elia & Episcopo Eliensi, qui ipsos dies XLVIII. me tenuit, & vix tandem discedendi a se potestatem fecit. Est omnino vir ille ejusmodi, quem si notum haberes, vehementer ad amares. Dies totos cum illo de literis præsertim sacris sæpe disserui: neque possum verbis exprimere quantum probitatis & veræ pietatis in eo Præsule observaverim! Utinam & vestri & Potestantes ejus ingenii & doctrinæ plures haberent Episcopos: sperarem ad concordiam fore viam planam & facilem, quæ nunc culpa hominum non dicam difficilis, sed plane jam patet nulla. τὸ κατ' ἀνθρώπους λέγω. θεῷ γὰρ πάντες ἄποροι πέριτοι. Dum eram Eliaz, ne sederem semper otiosus, regionem iustravi, multaque observavi quæ cogito, si Deus animum aliquando dederit ad studia tranquillum, integra epistola tibi exponere. Ibi etiam alia quædam sum meditarus, quæ ubi prodierint [si tamen hoc

hoc Deus dabit,] spero fore tibi non ingrata, neque viro optimo & doctissimo Domino Fabro. Quod miraris nec dum misisse me istuc *την ἀποστολὴν τῆς φιλίας ἐπιτολῆς*, scito Praeses Amplissime, nulla id accidisse culpa mea: qui ubi primum tertia me reliquit, paucissimis diebus ei libello finem imposui, eamque *συγγραφήν* accurate descriptam manu sacellani Domini Episcopi Eliensis Serenissimo Regi tradidi. Qui altero fere mense post Salisberia per certum hominem Eliam usque mihi remisit, jubens id agere, ut liber sibi ut quidem scribebatur ad me, mirifice probatus, quamprimum ederetur. Erat animus & nunc quoque est, tibi & aliis e Procerum ordine copiam ejus scriptionis facere. ut si quid minus commode dictum esset, judicio vestro emendaretur. neque enim improba- vit credo quisquam, me in causa regia liberius aliquanto versa- tum, & *φόνων* parricidiorum auctoribus detraxisse, hoc si mihi conceditur, nihil erit spero quo offendantur *οἱ παρὰ τῆς ὑμετέρας αὐλῆς*, sin aliter ipsis placet, ego tamen honesti facti conscientia me solabor. Volui inquam hoc facere, & cupio etiam nunc: sed me describendi labor terret; qui postquam aliqua defunctus sum cura, agerrime ad illam redeo. Sperabam meum Chabanum ven- turum, & opera ejus me usurum. Sed vides, vir maxime, calami- tatem meam, qui totum jam annum libris careo & familia mea, neque tamen certi aliquid habeo, quod de uxoris adventu & li- brorum mihi spondeam: itaque angor animi, ac dies noctesque crucior ut olim Bellerophon *ἐμὸν θυμὸν χετῖδων*, & ut Turnus apud Poetam, amissa pugnandi facultate imam sibi optat tellurem de- hiscere. Sic ego, quoties subit animum cogitatio de meis priori- bus inceptis & studiis, vitae hujus lucem prope jam habeo exosam, vivere enim cordatis hominibus agere est. ego autem nihil ago, & vivo tamen. Quid uxorem jam isthic detineat non scio, & moram illius incipio mirari, etsi scio culpam illius nullam esse, mitteret saltem libros, quibus carere diutius instar mortis mihi est. Finem faciam si hoc unum addidero, post longam expectationem allatā mihi esse a Domino Cardinali Perronio Epistolam multarum

chartarū, & docte & eleganter scriptam. Eam ubi Regi ostenderis, si ejus Majestas jufferit, respondendum mihi fore video. quod si acciderit, enitar ea scribere, quæ bonis partis utriusque sint futura grata, ac ne ipsi quidem τῷ παντι Cardinali ingrata, admiror enim virum illum & colo summopere. Deus te servet Præses Amplissimi me cum universa domo. Londini Cal. Sept. c13 12cxi.

EPISTOLA IOCCXXII.

JOANNI LYDIO.

Respondebo paucis epistolæ tuæ, vir doctissime. Gaudeo edia te opera Clemangis, bene operam locabis, bene de Ecclesia Dei mereberis. Si ejusmodi scripta pudorem non exprimunt τῷ πατριάρχῃ, nā frons illis ærea. Perge igitur in proposito, & cito nos bea ejus libri editione. Jure quereris de licentia nostri seculi in proferendis novis subinde dogmatis. nova & impia sunt quæ nuper apud vos quidam de natura Dei ausus est proferre in lucem. Ego librum non legi, sed Rex qui legit diligenter, miram mihi narravit & detestanda. Audio tamen plerisque isthuc cum librum probari. credo quia nova sunt quæ dicuntur. φιλόκατοι enim plerique sunt e nostris, καίνοφανίαις amant. Pelagianismum quod detestaris, laudo, & ego tecum sentio; sed videndum nobis etiam atq; etiam, ne dum hæresim illam vitamus, in Manichæismum incidamus, & farum nescio quod stabiliamus. denique sic existimo, veterem Ecclesiam quæ utramque hæresim pie damnavit, non temere esse pedibus calcandam, quod multi hodie faciunt. Errores Papisticos detestor, si quis alius: sed dum tendimus in contrarium, excipere modum nolim. Miratus sum displicuisse tibi viro optimo mentionem concordie in præfatione Polybiana obiter factam. quid ergo ne optare quidem licebit finem discordie? Sed fortasse alia mente illa sunt à te scripta. Mihi animus fuit Regem maximum laudare, quod conciliata civili pace inter cives, visus esset viam patefecisse aliquam ad consensum in negotio religionis. & ita est omnino. Illud non dixi, probaturum me si contra doctrinam sacris literis comprehensam fieret aliquid. Malo ego dissentire mem-

membra Ecclesiarum, quam in malo consentire. Sed de his cum voles plura. Vale & ad illa quæ nunc paras, scito nihil tibi sperandum a me auxilii: facturus alioquin, ubi fuerit facultas, tua causa omnia. Scribam Oxonium ut voto satisfiat tuo, & bene sperare te jubeo. Vale iterum vir eximie atque optime. Londini, propriæ die Kalend. Octob. cīcīcxi.

EPISTOLA IOCCXXXIII.

P E T R O B E R T I O.

Vide quam bene conjeceris, eum rem gratam te mihi facturum credidisti, si librum tuum ad me mitteres: nam ego frustra conatus cum reperire Londini, in eo eram, ut precibus eum à te extorquerem. Nonus jam mensis agitur, cum in rustica domo magnatis ejusdem Diatribam illam tuam ostendit mihi Richardus Thomson vir doctissimus & mihi amicissimus, ac licet animi causa festo die eo diverteram, percurri tamen dissertationem tuam *ἐκ κεφαλῆς*. Si quæras quid sentiam, respondebo tibi: Theologum me non esse, & nosse *ἐμὰ καὶ μέτρα*. Pronuncient igitur, quorum est ea cognitio. Non negabo tamen multos annos id agere me, ut *πῶς* veteris fidei penitus cognoscam. Capior lectione patrum: admiror eorum pietatem: novitates non sapiunt palato meo. Tua quaestio pendet ab alijs, vel alijs, de quibus video nostros contraria docere antiquis patribus. Ridicule faciunt, qui hoc negant. Multa in eam rem haberem, de quibus tecum agerem, si una essemus: quæ scribere non est à re. Pelagianismus sunt qui fugiunt, quum non animadvertant se transire in partes Manichæorum palam & manifesto. Fugiamus illa abrupta. Non solum moralis virtus, sed etiam vera pietas posita in medio. Qui deserunt, incidunt in Seyllam, cupientes vitare Charybdin. Ego ita compositus sum, ut consensum primæ Ecclesie magni faciam. Illi: longedissimilis, qui scelerate Cyprianum Anabaptistam vocant, & dum petunt hodiernos pontificios, veterem Ecclesiam feriunt. Inde igitur novæ quotidie sententiæ, donec eo tandem ventum est, ut Deus negaretur esse infinitus, æternus, omnipotens, futuri generis.

rus. Quid miremur? Postquam reverentia sublata est, quæ debetur primis Ecclesiæ doctoribus, non potest evitari, quin novæ subinde pullulent opiniones *παραδου*. Non enim hodie creditur Petro, qui negat *τῇ γενεῇ* esse *ἰδας*, *ὁτι δούτος*. Quoties audiivi concionatores, qui dicerent: Omnia pervia esse, omnia cuivis aperta, omnibus petentibus aspirare Spiritum Sanctum? Audiivi Parisiensem ministrum centies defendentem hanc thesin: Sacram Scripturam nullacujusquam interpretatione opus habere, quod etiam obiter significat in libro de Eucharistia. Quum obijcerem periculum ei insanæ sententiæ conjunctum, nihil egi. At quæ hæresis non admittitur, si hæc doctrina admittitur, Talia multa istorum placita sunt, à quibus animus abhorret mens. Liber Richardi Thomsonis ejusdem argumenti cum tuo mihi lectus est, Eum puto jam editum in Germania & tibi visum. Si meo consilio usus esses, tuum librum ad præfulem illum non misisses, ad quem misisti. Is vir summus est, & *εὐσεβὴς*, sed, ut multi credunt, alterius sententiæ. De me volo tibi notum esse & persuasum, licet sacræ paginæ lectioni qua possum diligentia incumbam, non tamen id mihi tribuere, ut putem, in summa fidei aliquid vel minimum ingenio meo esse mihi indulgendum. Sed de his cum voles plura. Sit modo certa ratio litteras mittendi. De munere tuo gratias ago tibi gratissimas. Vale. Londini propriæ die Kal. Octobris 1713. c. xl.

EPISTOLA DCXXXIV.

DANIELI HEINSIO.

VTinam clarissime vir, possem exprimeretibi, quantæ voluptati fuerint mihi tuæ literæ III. Jul. scriptæ, quas nudijs tertius accepi. Mirabar silentium tuum, & ad cæteras ærumnas meas quas fero gravissimas, dolebam hunc accessisse cumulum longe molestissimum. Accepi a multis nihil esse facilius, quam Londino Lugdunum litteras mittere, vel contra: singulis enim hebdomadibus naves ultro citroque commear: eamque esse viam tutissimam. Si ita est, cur silemus? cur, dum studiosis nostras committimus, alter alterius spem frustramur? Ego feci in istis periculum: quæ si recte fuerint

faciant curam, assiduus in scribendo sum futurus, ἵνα ἐπιγένηται ἡ
ἐπι. αὐτοῖς. Risi cum legrem in tuis, me in partes Leiolitarum trans-
isse. Expecta paululum & videbis, quam bene mihi cum illis pe-
filius conveniat. Epistola ad Frontonem mea, iudicio Regis &
Archiepiscopi Cantuariensis & plurium doctissimorum virorum
mirifice probata, docebit meos sycophantas, aliud esse pietatem
veteris Ecclesie admirari, abhorrere a novitatibus, & optare con-
cordiam in Ecclesia Christi: aliud perditissimæ factioni sese adjun-
gere. ea epistola dudum scripta, pene jam edita est. Itaque mittam
ad te ejus libri exemplar cis dies paucos, ut spero ἐν τῷ χρόνῳ: Sed,
mi Heinſi, quas ego tibi gratias referam, quod meam existimatio-
nem tanta diligentia istis defendis? at scito, eos mihi maledicere,
qui patres priscæ ecclesie ludibrio habent, imo oderunt cane &
angue pejus. Est enim genus hominum qui se putant solos scire,
solos intelligere S. Scripturam, solos esse Ecclesiam Dei, & il-
lum ἐκείνων λαόν. Isti unius viri, maximillius quidem sed errori
tamen obnoxii, auctoritate freti, ne pati quidem possunt illorum
sanctissimorum patrum nomina, quorum opera Deus immortalis
olim usus est felicissima. Istorum unus est *** ut recentis hære-
seos infamia Martyris Christi memoriam macularet. Quid com-
memorem ausa aliorum similis temeritatis plena? Volunt enim
isti, Patres fuisse semipaganos, imperitos scripturarum, fatuos,
stultos, bardos, impios. Hinc est quod errores Papisticos ita op-
pugnant, ut sæpissime per illorum latera jugulum priscæ Ecclesie
petant. Mihi hæc lascivia aut potius detestanda impietas non pla-
cet: video enim istos dum superstitionem oppugnant, latam pro-
fanationi rerum sacrarum, & totius religionis Christianæ fen-
estram aperire. Clamant igitur Pontificium esse me, qui errores
Pontificiorum acrius quam ipsi faciunt, paratus sim confutare. Est
vero hæc mea sententia, quum una sit futura atque esse possit ve-
ra Ecclesia, non temere recedendum esse ab iis dogmatis fidei, quæ
consensu omnium verus Catholica Ecclesia probavit; & quum ba-
sin veræ religionis præter S. Scripturam τῆς θεοπνευστῆς nullam agno-

scam, opto cum Melanchthone & Ecclesia Anglicana, percanalem
 antiquitatis deduci ad nos dogmata fidei e fonte S. S. derivata:
 Alioquin qui futurus est servandi finis? aut *φίλονόμος* ingentis
 quod frenum poterit imponi? Poteram & cupiebam multa in hanc
 sententiam differere, & in sinum tuum effundere: sed melius hoc
 fecero, si de certa ratione literas istuc mittendi conficiat. Equi-
 dem magno redimerem, te, suavissimum mihi caput, videre posse,
 & in tanta varietate opinionum de istis rebus uberrime tecum
 communicare. De me velim credas, etsi omnis mea voluptas est
 & sola, versari in lectione S. Scripturæ: nullam tamen inde me
 hausisse propriam sententiam, nullam habere, neque unquam *αὐ-*
τοῦ εἶπέν esse habiturum. Magni Calvini hæc olim fuit *μεν*, cum
 scriberet præfationem suam in Com. Ep. ad R. non debere *οὐς*
τοῖς κλειωτάτοις, a consensu Ecclesiæ recedere. Sequor hunc ducem,
 & istos novos doctores, qui negant Deum esse infinitum, æter-
 num, omnipotentem, detestor, abominor. *καὶ ταῦτα μὲν ταύτης*
 Tuam ad Baudium nostrum lucubrationem cupio videre si pro-
 diit. beaveris me si eam mileris, aut de illa accuratius scripseris. Si
 una essemus, symbolam fortasse ad illud scriptum conferrem: nisi
 tu me dedignaveris *συμφερόμενα*. Theologi sunt in Anglia viri
 quidam admirandæ doctrinæ & pietatis: ut Episcopus Eliensis,
 Ep. Vintoniensis, Decanus Paulinus, alii. Horum ut quisque
 est *εὐσεβέστατος* & *μάλιστα πεπαιδευμένος* τὴν *γνώσιν παιδείαν*, cum sci-
 to *φιλαρχαῖος* maximum. Vellem illos nosse. Age veni ad nos: pa-
 ratum tibi erit cubiculum apud me. Spero enim fore, ut interim
 Dei benignitas uxorem & liberos mihi reducat, quorum & libro-
 rum desiderio *τίπομαι πένθος*, & lamentabiliter crucior animi. pla-
 ne non vivo, sed ægre vitam traho: quantumvis maximi regis &
 omnium bonorum gratia floream: sit Deo τῷ *πλουσίῳ* laus & glo-
 ria, qui te servet, vir clarissime. Londini Non. Oct. styl. Lil.
 cio 10 c xi. Theophrastum a te ediaudio; si optasses, communicas-
 sem subsidia e Ms. nonnulla. Si me amas, & levare cupis dolores
 meos, rescribe quamprimum.

EPISTO-

Scripsi nuper ubertim de rebus meis. paullo post venit uxor cum parte librorum. Ita mea fortuna divisa dividunt animum mihi sed de carealiis. Nunc tibi librum a me scriptum adversus Jesuitas. Utinam arrideat tibi illa scriptio! Utinam exstaret illic qui vellet illam edere. Cupio enim hoc exstare testimonium iudicii mei de illa societate. quasi mihi fuerit molesta, ad futurum spero Deum immortalem conatibus meis, & vires daturum, ut fortiter veritatem pro virili tuerar. Tu vero hoc scripto iudicium *καὶ ἀπὸ τοῦ ἐκποσέω* quamprimum. Missem plura exempla D. Baudio, D. Bertio, & aliis, nisi parcere compendit voluisssem, propter vestra caritatem. Tibi non peperci: quia videbaris impense cum librum desiderare. Vale, præstantiss. Heinss. Londini raptim. xv. Kal. Nov. cix cxi.

EPISTOLA IOCXCVI.

FRONTONI DVCÆO.

Quam promiseram epistolam, mitto ecce tibi, vir clarissime. mitto autem editam, non ut constitueram manu mea descriptam. Hoc non voluntate mea, sed iussu Serenissimi Regis, in cuius potestate sum, esse factum, si mihi serio affirmanti credere non vis, candorem meum nique non nosti. At scit Deus *ὁ ἀπολογιστής*, hanc fuisse & initio & semper mentem mihi. Neque vero te fugit, eos qui apud Reges vivunt, non ex suo pendere arbitrio sed alieno. *καὶ γὰρ ἐλεύθεροι μοῦνασι*, ut ait vetus poeta, *δύλοι γίνονται*. Quum igitur ea scriptio mihi esset absoluta & regis Majestati offerenda, statim iussus sum id agere, ut quamprimum typis vulgaretur. deinde ubi cessare sum visus, iterum atque iterum repetita iussio est, datumque negotio illustrissimo Præsuli D. Archiepiscopo Cantuariensi, ut perficeret quod Rex cupiebat. Ita libes est editus, in quo nihil te reperturum confido, quod queri possis cum aliqua tua injuria esse conjunctum. De re acrius fortasse dictum videbitur, sed cogita rei atrocitatem & quid sibi velint exi-

tiabilis doctrinæ auctores. Mihi illa scribenti ob oculos semper est
versatus. Henricus Magnus, cujus exdes est fructus ejus discipli-
næ. Apologetici vestri auctorem prorsus ignoro. quisquis sit, sibi
imputer, si quid inclementius putabit dictum. Nam quare de-
fendit tam perniciosum dogma? Nulla mihi cum vestra socie-
tate privata similitas intercedit. Colo doctos in illa viros. Bonar-
scios non amo, neque ab illis amari laboro. Si nemo præter te mi-
hi responsurus est, extabit exemplum controversiæ inter amicos
modeste agitatæ. Si fuerit Bonarscius, qui tanta petulantia in me
est invecustot locis, paratum est telum quod magna vi retorque-
am. sed meliora Deus immortalis. Tuam amicitiam cupio mihi
manere sanctam rectam. manebit autem, si scriptum meum compa-
raveris cum *** & id genus aliis hominum, qui ut olim Augu-
stinus dicebat, destruunt aliena melius, quam propria tucantur.
Vale. Lond. viii. Kal. Nov. c1515 cxi.

EPISTOLA ICGXXXVII.

JACOBO AUGUSTO THYANO.

Illustrissime Vir, librum tibi mitto, sive epistolam de qua antea
scripsi. Utinam qui rerum isthic potiuntur, ex rei veritate judi-
cent, non ex anticipatis opinionibus. Sed ut nunc vivitur, vereor
ne male omnia interpretentur. Ita mihi dulcissima patria fuerit ca-
rendum. Omen avertat Deus Opt. Max. sit amen id acciderit, dabo
operam, ut exilii mei causam omnes intelligant. Pacis amantiissi-
mus, ut spero te nosse, semper fui: si ad defensionem tam justæ
causæ arma mihi expedienda, si ~~la~~ ^{la} ~~avis~~ ^{avis} profecto non erō, neque ve-
ritati per meam ignaviam deerit patronus. Utinam tuos, vir maxi-
me, & præstantissimi Fabri iudicio libellus hic approbetur. Vos
duo mihi eritis ~~amici~~ ^{amici} ~~mei~~ ^{mei}. Misissim ad illum exemplar, nisi de-
fuisset cui darem. Plura brevi scribam; nunc occupatissimus sum.
Vale, & me ama, Londini viii. Kal. Nov. c1515 cxi.

EPISTOLA ICGXXXIIX.

JOANNI MEYERSIO.

Nunc variusque nostrum silentium, non stabit per me, quia
post-

EPISTOLA LXXXIX.
 JACOBO AUGUSTO TYRANO.

KKKKK3

quod in te erit. Ita filius Dei vivens tibi benedicat. *Vale Londini*
 pridie Kal. Nov. c16cxi.

EPISTOLA IOCL.

EIDEM.

Illustrissime vir, accepisti jam opinor, meam ad *te* ~~te~~ *epi-*
 stolam. Ego certe simul ac liber suis editus, quatuor exemplaria
 in unum fasciculum conjeci & praefecto equorum dispositorum
 statim tradidi. Audis non confectum fuissetur fasciculum mis-
 sum; esse tamen missum serio affirmat qui accepit a me. Praefectus.
 Tuo exemplari tria erant adjecta: duo ad illustrissimae dignitatis
 viros D. Cancellarium & D. de Villeroy, & tertium ad ipsum Fron-
 sonem. Jam igitur ego pendens animi magna aviditate exspecto,
 quis futurus sit ejus scripitionis eventus. Non desunt qui dicunt,
 omnia isthic res Loyolitas posse, quibus facile sit futurum & Au-
 gustissimam Reginam, & multo magis Regem Christianissimum
 in me irritare. Omnino igitur futurum, ut gratia Majestatis utrius-
 que excidam, & spe omni beneficiorum ab illo fonte manantium.
 Ego nondum in animum induxi hoc credere: qui tamen velut *ex*
pe *et* *vol*as paro me ad durissimum quemque nuntium; non minus
 propterea futurus & Regis, & Reginae, quos Dei benignitas servet,
 humilis & tota voluntate addictissimus subditus servusque. Hanc
 mihi mentem, imo hanc pietatem, nemo eripere mihi potest. Fre-
 gaunt & proscindant conviciis nomen meum qui volent cunque.
 nunquam efficient, ut pro salute patriae suavissimae & servitio Re-
 gis ac Reginae vitam ponere non sim paratissimus. Opto petoque
 a superis, ut de mei animi integritate constet Majestatibus ipsorū.
 Si aliter evenerit (ut sunt res humanae, praesertim vero aulicae), ip-
 sa mihi pro solatio erit mea conscientia. Putant etiam nonnulli,
 atque ego ita credo, existurum aliquem ex ea Societate Bonarsei-
 um aut Graculum *prae* *ex*, qui plaustra convitiis in me evomat,
 & ut grammaticum infelicem exagitet. Id si evenerit dabimus
 operam Deo propitio, ut rebus & veris argumentis maledictare-
 sellamus. Quicquid futurum sit, te, magne Thuae, spero ani-
 mum

sum ab eis non muturum, & quo loco meae isthic res, post hac futuras prospicias, sine futo & fallaciis expositorum. Omni-
nont vere nuper scribebas, fortunarum mearum hac erit quidam
xpior, cujus eventum eo patientius expectabo, quia spes omnes
meas in Dei immortalis providentia & bonitate habeo fitas. De
responsione ad illustrissimum Cardinalem ne sis sollicitus, crit
spero ea modestia temperata, ut ipsum illum vinum maximum
nihil propterea minus fore mihi confidam amicum. Filium me-
um ut ad virtutis amorem tuis exhortationibus accendas, sup-
plex atque conserendo, Deus studiis illius benedicat. Qui te, vir am-
plissime, servet & omni genere suarum benedictionum cumulet.
Tuas expecto. Vale. Londini. Vi. Idus Nov. 1621.

EPISTOLA IOCXLI.
CAROLO LABBÆO.

QUod silentium excusas, Vir amicissime, est id mihi gratissi-
mum: Atque ego non invitus excusationem tuam accipio.
Seribo tamen, ita esse plane, uti scripsi; nullas tuarum, quas ais
scripsisse, ad me pervenisse. Nam ad hanc diem binas, postquam
huc veni te accepi. Si lubet tibi, posthac erimus officii observan-
tiores. Mihi nihil jueundius accidere potest, quam ut veteres ami-
citas colam, & sancte quod in me erit foveam. Laudo consilium à
te susceptum de historia Regum nostrorum illustranda; Vellem
aliquid possem conferre. Sed in hoc regno nihil adhuc inveni ejus
generis. Vnicam excipio Bibliothecam Nobilis Angli, Cotonia,
ejus notae libris instructissimam. Invisam illum, est enim amicus
mihi, & sciscitabor, an possit laudabile propositum tuum adjuva-
re? Ego quid hic agam, si cupis scire, hoc unum respondebo, om-
nia priora studia mea funditus interuisse. Nam maximus Rex & li-
teratissimus unco genere literarum sic capitur, ut suum & suorum
ingenia in illo detineat Non temere dies præterit, quo ad Majesta-
tem illius non adferatur novus aliquis liber, ab aliquo ut pluri-
mum Jesuita conscriptus, de martyrio Garnetti, aut de suppliciis
Catholicorum in Anglia, & id genus argumentis. Ejusmodi li-
bri

bri nobis legendi sunt, & nostrum iudicium exhibendum. Vtinam optimum & potentissimum Principem sincerent quiescere diabolicae doctrinae propugnatores. Nuper iussu Regis quaedam in eo genere scripsi, quae ejus Majestati sic sunt probata, ut statim juberet edi. Si sit cuiusdam, mittam ad te unum exemplar, ut & tuum & aliorum de ea descriptione iudicia intelligam. Si aliquis extiterit Amphitheatralis scriptor, qui solito furor in me infurget, exspecta neque furiosum & acriter tamen responsam. Vides, quae jam me habeant curae. *γεννητός το γένημα τ' εγώ.* Quae te servet doctissime vir. Vale & me ama. Londini. vi. Ejd. Nov. MDCCXI.

EPISTOLA DCXLII.

DANIELI HEINSIO.

Clarissime vir etsi negotiis obruor, & nunc valetudo, non possum tamen diutius differre, quin tuis proximis respondeam. Illas dico tuas xxii. Oct. datas, quae ante dies fere quindecim mihi sunt redditae. Casu acciderat, ut illa ipsa die juberet me rex se Londino proficiscentem sequi. Eo factum ut responderetur illi epistolae non statim potuerim, facturus utique, si causa Pontica non intervenisset. Dolui equidem auferri mihi facultatem per literas tecum colloquendi, saltem ut ex me scires quam ingenti laetitia sim affectus tuis legendis. nam de libro a te misso, cavi satis ne imperatum iter ejus lectionem impediret. Abstuli enim mecum, & quicquid datum est vacui temporis, in ea lectione & admiratione tuae doctrinae consumpsi. Caterum in hoc commodo illud sum consecutus, quod longe fuit gratissimum: ut abunde suppeteret facultas mentionem de te faciendi apud Regem sapientissimum. Aderant tam Episcopi cum alii, tum etiam Eliensis, autor Torturae Torri: vir, mihi crede, pietate, probitate & doctrina maximus. Et Rex & hic Episcopus, atque alii, quum partim a me audissent quae sine crimine tacere non poteram, partim etiam literas tuas legissent, non solum *μὴ πῶς* laudarunt te omnes, ut virum doctissimum: sed etiam admirantur propter singularem etiam *ἐν τοῖς γυμνασίοις* prudentiam & sinceritatem. Bis, ter, illa pars epistolae tuae ita est,

est, quæ γε φιλία τὴν ἀνισοῦς ἰσότητα nuper exortam describebat. Erat omnibus gratissimum, tibi illuxisse τὴν ἀεὶ ταῦτα ἀλήθειαν. Ne tediutius morer, potes considerare & Regi maxime de meliore nota esse commendatum: & a multis antiquæ fidei & pietatis viris hic non mediocriter amari. Ipse D. Archiepiscopus qui tuas legit, magnam ex illis volpratem accepit. Eliensis vero Episcopus, ut te verbis suis salutarem, obnixè rogavit, & quum multi te hic optent videre, mature stipulatus est a me D. Eliensis suo te hospitio esse usurum; ea tamen lege & conditione, si tu meas ædes fastidieris. Mihi cum illo præsule quotidiana consuetudo intercedit: atque ille vir mihi in hoc loco magni Thuani desiderium cum oppido paucis alijs lenit, nam & profunda hominis doctrina capior, & comitas incredibilis in summa dignitate mirifice illum mihi commendavit. Venio ad tuarum principium. Ago tibi gratias, clarissime Heinſi & longe mihi charissime, quod adversus meos calumniatores firmus semper steteris. Sed, amabo, sine illos latrare quantum volent. quicquid hostes professi antiquæ Ecclesiæ dicant, ὁ φόβος τοῦ κυρίου τῇ ἐμῇ καρδίᾳ ἐνιζάνει, quod Deo propitio dicere liceat impune. Plane scire te volo, & quod Jesuitæ me oderint, & quod isti καὶ νόθοι, ab eodem fonte utrorumq; odium proficisci, amore nempe veritatis, quem & hi & illi in me deprehendunt. Non dico me aliquid sapere eximium ἐν τοῖς τοῖς τοῖς, illud gratia Dei vere possum dicere, quum nullam habeam mihi propriam opinionem, id agere me quotidie, ut in S. Scripturæ lectione & monumentis primæ & ecclesiæ magis magisque proficiam. τῶς ταῦτα παλαμάδων & fremant, quicumque me oderunt: certum mihi a cursu instituto nunquam revocare gradum, σὺ τῷ πολυελέω θεῷ. At reditum in patriam cogito: sic enim ais istos garrere. Magnum vero crimen si patriam civis amat. tamen quod isti ajunt de reditu, vellem scire, a quo mea consilia acceperint. Quis hoc illis arcanum indicavit? de quo ne mihi quidem aut uxori meæ aliquid hætenus inauditum. Ego, mi Heinſi, a teneris annis ita me divinæ providentiæ regendum permisi, ut to-

tus ab illa pendeam. Deus est qui me huc adduxit, qui si plane solutus essem a vinculis, quæ me Reginæ Galliarum tenent adstrictum, non dubitarem affirmare, ossa mea in Anglia post obitum meum quietura, Deo captis meis aspirante. Cæterum super ea replura scribam, cum ipse plura scivero. Pro libris a te missis, quas ego tibi gratias agam? quas referam? sed hujus quidem facultas neque mihi nunc adest, neque fortasse unquam est adfutura. Animum igitur vide, plenum *εὐχαιρίας*, plenum admirationis doctrinæ tuæ. Valeant jam tot intérpretes autcoli libelli Aristotelis. tu solus mentem es affecutus, solus exposuisti. Legi illam tuam Diatribam diligenter & attente, non solum quia omnia tua mihi sunt gratissima, sed etiam quia sentiebam ea lectione multum me proficere. Aristarchum vero tuum quando vidëbimus? age libera fidem tuam, & nos bea. Bene vero sit amplissimo viro D. Honerdo, qui te ad illa scribenda impulit. Miratus sum elegantiam ejus tragœdiæ, quam ipse edidit, tu ad me misisti. quæso pône me in gratiam apud tantum virum; ut hoc saltem sciat, me præstantem ipsius virtutem & doctrinam atque pietatem summopere venerari. Epistolam nostram ad Frontonem acceperis necne, scire velim. Nuper Regis jussu aliam epistolam scripsimus, quam ut ipse videas, mea non parum interest. occasionem ex ipsa cognosces; argumentum scio piis fore gratissimum. Non potest edi illa epistola, sed dabo operam, ut descriptam tibi mittam. Notas in Theophrastum meas possem mittere non paucas, si esset ad manum meus codex: qui adhuc Lutetiæ hæret, cum duabus partibus meæ bibliothecæ. Interim mitto notas e libris Ms. excerptas, & ad exemplar, opinor, Aldinum adnotatas. Vtinam meum ipse librum haberem. Memini magnum Scaligerum patrem in prima periodo *ἀρίτων* hallucinatum esse, nisi me fallit mea memoria. Characteres Theophrasti an es additurus? puto te non prætermisurum. Itaque volo mittere ad te unius aut alterius loci correctionem elegantem, quæ me fugerunt, cum Notas scribebam. Habeo paratum exemplar, ubi multa adjeci, multa feci meliora. sed ubi editurus sim, nescio.

nam

nam hic frigent meliores literæ. Tuis erant adjunctæ literæ Cl. V. Bertio, & illius epistolæ inclusa erat alia D. Vorstii. Quæso te, significailis, non vacasse mihi ipsis respondere. Rex qui D. Vorstii epistolam vidit, paullo accuratius jussit me respondere. Quod volente Deo facturus sum, ubi primum & otium & meliorem valetudinem fuero nactus. Scripsi enim ista non ἀπύρετος: sed ut tecum loquar, etiam morbi possum oblivisci. Deus max. te servet, & tuis conatibus benedicat. Vale vir clariss. & festinanti calamo & manui infirmæ ignosce. Lond. die xxvi. Novembris, ut hic numerantur tempora. c1515 c xi. Libellum Notarum, postquam eo fueris usus, velim cures referendum.

EPISTOLA IOCXLIII.
THEODORO CANTERO.

ET voluptatem magnam ex primo aspectu tuarum, Venerande Cantere, accepi: & mox ex earundem lectione dolorem longe maximum. Sciveram aliquid molestiarum tibi esse obortum, nescio ex qua causa: de carcere, exilio, jactura bonorum, nihil adhuc audiveram. Itaque perculit me is nuncius. Atque utinam, viz optime & amicissime, quanta afficior tuæ calamitatis συμπαθεία, tantum in me esset virium afflictis rebus tuis opem ferendi, Experireris animum meum in amore constantē, & a charitate, quæ verum Christianum χαράττει, Dei gratia non alienum. Quod me rogas, ut Serenissimum Regem appellem petamque ab ejus Majestate, ut gratia sua apud Ordines te sublevet: id vero ego, rei gestæ penitus ignarus, qui satis commode possim, non video. Accedit illud incommodum, quod frigusculum quoddam intercedit inter ipsum Regem & Ordines. Videbo tamen, si quid tua causa poterō, & ad omnes occasiones ero intentus, ut quibuscunque modis, si non possim commodis tuis consulere, existimationem tamen, quod in me erit, tuear sartam tectam. Non committam modo ut longiori oratione te consoler, nam & raptim has scribo statim post tuas lectas. Et ea doctrinate scio esse instructum, ut domi tibi nascantur, quæcunque solent aut possunt in eam rem affer-

ri. Instar omnium consolationum esse debet Dei Opt. Max. voluntas; qui suos durius aliquando exercet, quam ipsi vellent. Omnia tamen piis cedere in bonum sacra pagina docet. Neque possumus dubitare Deum, qui pater est, non solum creator noster, filiis suis optima quæque largiri, et si non suavissima. Oro illum & supplex veneror te servet, soletur, & in pristinum locum restituat. Vale vir clarissime. Londini, xv Kal. Decemb. c1515 cxi.

EPISTOLA DCXLIV.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHEIMIO.

QUum mihi significasset D. Le Sieur, scripturum se isthac, & meas simul curaturum: nolui committere, quin ad te pauca, vir amplissime, exararem. Scito igitur tuas Kalendis Octobris datas, nudius quintus mihi esse redditas: easque me summa cum voluptate legisse, & quia lata de te narrabant, & quia tuæ constantiæ in suscepto dudum amore mei testes luculentæ erant, Oro Deum immortalem, ut te quamdiutissime server incolumem, tuumque hunc erga me animum velit esse perpetuum. Mihi bonorum, doctorum, & quod supra omnia est, vere piorum amicitia nil quicquam potest accidere jucundius. Te vero, præstantissime Lingelsheimi, quanti ipse faciam, & mutuus noster amor quantam mihi jucunditatem afferat, omnes mei familiares norunt. Vtinam existat occasio, quæ tibi huc veniendi necessitatem imponat. scis quid intelligam. Ego multos hic singularis pietatis viros novi, qui id vehementer cupiunt. Verum id Θεῶν μελήσει. Ex tuis cognovi, de meis studiis sollicitum te esse. quo etiam nomine ago tibi gratias immortales. Omnino postquam huc veni, priora mea studia jacuerunt. Annum amplius integrum familiam & libros expectavi. Tandem venit uxor cum liberis & librorum tertia fere parte. totam bibliothecam meam auferri non permisit Regina. ita partem aliquam habeo, plures desidero, & fere magis necessarios. Accedit, quod vita, quam nunc vivo, aliis me curis occupatum tenet. plerumque enim Regem sequi cogor & alia meditari. Edita nuper est epistola nostra ad Frontonem, quam dudum misissem, si fuisset,

fuiſſet, cui darem. Nunc aliud ſcriptum abſolvi, quod ſi tuas in manus veniat, gratum erit ſine dubio: ſed ea ſcriptio, juſſu Regis ſuſcepta, vix edetur. Occaſionem & argumentum alias tibi exponam. Vale vir praſtantiſſime, & me ama, qui te ex animo veneror. Londini. v. Kal. Dec. 1610 CXI.

EPISTOLA ICCCXLV.

IOANNI CASAVBONO F.

Fili, heri reverſo mihi ab auſa mat̄rui amantiſſima literas a te reddidit, quas illa quidem pro ſuo jure aperuerat, ſed quia Latine erant ſcriptæ, parum intellexerat. Dum has illi *καλὴν περ οὖσαν* e morbo pedis, aſſidens lego, & de te ſerimones cum ea habeo, & communibus votis Deum pro tua felicitate, hoc eſt pietate & virtute, oramus, ecce a cursoribus affertur faſciculus quem ipſis tradideras mihi afferendum, etſi immani pretio redimendus fuit mihi ille faſciculus, lætatus ſum tamen diligentia tua, cujus adhuc nullum par exemplum edideras, binas enim tuarum ſatis copioſe ſcriptas eodem die me accepiffe gaudeo equidem, teque oro non jam ut alios ſed ut te ipſum imiteris, & hæc in parte ſis ſemper diligentiffimus, me ut vincas diligentia tibi contendendum erit ſtrenue. nam ego me vinci in eo genere, ne a filio quidem patiâr. Faxit *ὁ Θεός* *Θεός* *ἡμῶν* Christus, ut ſemper occaſionem habeas lætam ſcribendi ad lætos parentes. Quod quereris non cum honorem eſſe tibi a me habitum, ut epiſtolæ nuper editæ exemplar ad te mitterem, laudo cupiditatem, probo querimoniam: nolo enim aliquid committere, cur poſſit quiſquam exiſtimare, quicquam in rebus humanis ſecundum matrem tuam mihi eſſe te carius. Sed debes, fili, hanc opinionem de me ſic fovere, ut quicquid eveniat benigne interpreteris, & ſemper in partem meliorem. Noli credere, officio meo unquam me *οὐ γὰρ* deſuturum, tu vide ne de ſis tuo. Scripſi vero ad te jam ante, propterea me ad nullum amicorum meorum iſthuc exemplaria miſſiſſe, ne pro vectura cursoris duplum aut triplum exigerent ejus quanti liber poteſt æſtimari. Semel tibi exponam quid geſtum ſit, tu ut me apud amicos tucaris

vide. Qua fere die ad S. Regem librum mihi post absolutam editionem, eadem quatuor exemplaria cursoribus regiis tradidi, inscripta D.D.D.D. Cancellario, Thuano, Villaregio, & Frontoni, putavi officii mei esse ut & magnatibus illis facti rationem redderem: & Frontoni hunc honorem haberem ut primo illi & privatis omnibus amicis meis mitterem. Postridie quum esset data occasio duorum cursorum, mihi unum exemplar ad Illustrissimum D. Cardinalem Perronium, alterum ad Legatum Sereniss. Regis M. Brit. postremo quia Drovardus significaverat velle se ejus libri exemplum habere, quod amicis ostenderet, unum illi mihi per alium cursorem, parum sollicitus quantum esset pro vectura exacturus. Habes, fili, historiam omnium librorum quos ad hanc diem in Galliam mihi. Volui ad te & amicos mittere: sed putavi expectandam facultatem mittendi sine ulla cujusquam graviore impensa. Hanc excusationem volo te probare, & aliis quæ dixi narrare. Venio ad colloquium illud cui te ais interfuisse. Narras clarissimum Frontonem & Peleterium cum nobili Anglo te præsentem de illo scripto sententiam tulisse. & quidem Peleterium plenis velis in me esse invecum, grammaticum vocasse, stylum damnasce, virum nullius judicii appellasse. Primum tibi de Frontone respondebo, si ita ille animatus est, ut doctrinam parricidalem aut palam aut clam probare queat, non mirari debere me, si ei parum probatur ea scriptio, quæ tota adversus Satanicam & novam doctrinam est suscepta. ego adhuc de illo sensu melius. Si non respondet & veritati assentitur, faciet quod verum Theologum decet. Si taceret ipse, & alios submittit, ere nata consilium sumemus: neque causam Dei aut Principum unquam prodemus. Scribant quicquid voluerint Bonarscii, Gretzeri, Andreæ Græculi, & quicquid est turbonum, non magis movebor, quam si musca in me involaret. Deus Opt. Max. a me stat, veritas a me stat. causa Regum? agitu, & quidem contra parridas inauditos, & ego timebo: aut decrit mihi animus: Deus meliora. Peleterii vero judicium non magis reformido quam par est, illene me grammaticum

cum

cum vocat? ille meum styllum damnat? asinus, stultus, imperitus, nebuloso, vappa; de eo viro sine honoris præfatione loqui non debet, quem scit orbis terrarum (absit verbo invidia,) non sine aliqua utilitate publica literas Græcas & Latinas excoluisse. Abeat Poletarius ad lustra & popinas. ibi iudicet de forma scortorum, & vini saporibus: de literis abstineat judicare ὁντο τῶς λυγροῖς. Taceo quam tota Luteria novit in rebus religionis indifferentiam, quæ ab atheismo quot gradibus differat ipse viderit. Et his notis insignis nebuloso de me graves sententias dicet? Ego vero Deo gratias ago, quod ea scripserim quæ illi displiceant, bonis sine dubio placebunt, quæ pessimo viro non placent. De stylo quidem judicare meo adeo non potest, ut priusquam intelligat mea scripta, multi illi anni in scholis sint ponendi. Si ausus sit in me aliquid, erit unus e meis famulis, qui illum excipiat ut meretur ipsius detestanda malignitas. a me responsum ne expectet: tuus fortasse cognatus, aut certe unus famulorum meorum illum depinget suis coloribus. Tu vero, fili, maledictis impurissimi nebulonis ne movearis. Ut nulla sine crista nascitur galerita, sic nemo aliquam ex his studiis gloriam consecutus, quem non comitetur invidia. Scis, fili, meam ταπεινοφροσύνην, qui si quid scio, & non multa sane scio, sed tamen si quid scio, Deo Opt. Max. id totum fero acceptum. illi honos, illi laus, illi gloria εἰς τοὺς αἰῶνας τῷ αἰῶνι. Ἀμήν. Monco te, fili, abstineas a societate id genus hominum. novi illum de quo loquor intus & in cute. acta, verba, ingenium produnt in causa religionis profanum; neque hoc te potest fugere. O fuge tales, abhorre, odi, ac detestare; sæpe hoc te præsens monui, nunc absens monco quia est data occasio. Oro Deum immortalem, & quotidie orat pia mater tua; ut tibi adsit, te servet, tibi benedicat. Vale. Londini IV. Kal. Decemb. MDCLXII.

EPISTOLÆ IOCLVI.

HUGONI GROTIIO.

VIr magne, ex quo me Dei voluntas & admiranda providentia in hoc regnum traduxit, volui sæpe commercium literarum tecum

tecum instaurare. nam & amo te dudum sincero affectu, & tuam virtutem pari pietate junctam summo opere, pro eo ac debeo, veneror. Sed me hæcenus vel otium defecit vel tedignum argumentum. Quod quidem etiam nunc cum maxime mihi deest: ne tamen perpetuo silerem, usus sum occasione oblata. nam quum libellum hic ediderim Regis sapientissimi jussu, cujus argumentum sciri tibi non improbatum iri, placuit cum ad te mittere, si nihil aliud, saltem ut scires vivere me tui memorem & plane amantem. Rogarem te ut mutuum facias, nisi certo considerem fore te in suscepto semel amore mei firmum ac constantem. Deus immortalis te servet. Vale vir præstantissime, Londini Kal. Decemb. CIO IO C XI.

EPISTOLA IOCXLVII.

DANIELI HEINSIO.

Vir clarissime, heri prolixas ad te literas dedi: simul Notas in Theophrastum e Mss. adjeçi. cupio scire an acceperis. Miserram ante aliquot septimanas & tibi & paucis aliis amicis exemplaria libelli cujusdam nuper hic a me jussu Regis editi. etiam ille fasciculus an tibi fuerit redditus, scire a veo. Plura scribendi nunc otium non habeo. Exspecto tuas, valdeque opto, ut sæpe ad me scribas. ut sis diligentissimus, non tamen diligentia me vinces, cum bono Deo. qui te servet, & tuis studiis magis magisque in dies benedicat. Vale. Lond. v. Eid. Dec. CIO IO C XI.

EPISTOLA IOCXLIIX.

JACOBO AUGUSTO THVANO.

Illustrissime vir, tuas hodie accepi sub finem superioris mensis datas. Beasti me, quod varia hominum judicia de nupero libello significasti. Vir Amplissimæ Villaregius super eo argumento literas scripsit ad me politicæ prudentiæ & integritatis plenissimas, prorsusque tanto viro dignissimas. Non male operam posui: hoc affecutus sum, ut boni intelligerent, adversus impiæ doctrinæ auctores scriptum esse, quicquid ibi est scriptum. Sed me tua epistola, vir amplissime, in suspensionem adducit, voluntatem mei revocandi

eandi mutatum iri in nonnullorum animis propter illius libelli editionem. Ego vero constitui cum bono Deo semel huic hæsitationi, quæ pestis est studiorum meorum, finem imponere. Constitui igitur prolixè de ea re tecum proxima epistola συν τῷ παναγιῶτι Θεῷ agere μετὰ παρηγοίας. Non possum diutius carere libris, quos isthic habeo. planeque aut mihi ad bibliothecam meam accedendum, aut si aliter ferant fata, curandum, quo ne diutius illis caream. Hæc deliberatio difficillima est & fortasse in mea non est potestate; quasi esset tamen, aperiam tibi meas in utramque partem rationes, & pro tua erga me benevolentia consilium a te petam. Deus Opt. Max. te servet, vir maxime, cum tuis. Vale. Londini v. Eid. Dec. quæ nobis hic sunt Kalendæ cīd' iāc xi. Epistolam & chartas Rigaltii accepi, respondebo post alterum tertiumve diem, ut spero. Mensis jam fere alter est, cum scripta est epistola ad τὸν μέγαν Καρδ. sed Rex illam secundo apud se habet, qui longe hinc abest. Epistola de peregrinatione Eliensi otium expectat, quo hætenus carui. Nunc iussus sum Vorstio χαίνοφώνῳ Theologo Leidensi, qui ad me scripsit, respondere. horret animus ad has χαίνοδιδασκαλίας. Deus nos respiciat.

EPISTOLA IOCXLIX.

JOANNI CASAVBONO F.

HEri accepi a Rege epistolam ad illustrissimum D. Cardinalem cum expressa iussione, ut statim mitterem. Missuro, ut Regis voluntati etiam æger satisfacerem, in ipso articulo afferuntur tuæ literæ longe mihi gratissimæ. quanquam ex iis, quas ad piam matrem scripsisti, didici te parum valere. doleo, fili, & Deum supplex veneror ut tibi adsit, te servet, & ψυχὴν ἔσώμα præstet valentem. Volo cures valetudinem. nolo ulli pecuniæ parcas, quoties postulabit ratio valetudinis. Imprimis Deo Opt. Max. te supplex quotidie commenda, neque obliviscaris disciplinæ domus in qua es educatus. Per mihi fuit molestum quod scribis de editione epistolæ nuperæ isthic curata. O tetrum genus hominum unius sui lucri studiosum. Quid faciam? ita vita est hominum, multa ferenda

M m m m m

sunt

sunt dura & molesta. Sed obsecro nostin' D. Blackuodum, advocatum, medici F. Alter jam fere mensis est ex quo ille a nobis discedens crassum fasciculum a me accepit, cui multæ inerant literæ ad te, & amicos alios. inerant & piæ matris epistolæ ad te. inerant & ix. aut x. exemplaria ejus epistolæ. Illa omnia te non accepisse demiror, & stupeo. Quæso te scribe quid sit factum. nam ego summopere confido benevolentia Blackuodi. Scribis D. Cancellarium velle me revocare, & hortaris, ut mihi constem, si in potestate Regis & Reginæ. Agnosco, fili, tuam *σφοδρὴν φεισιν*, sed vide ne reversum pœniteat. Scis irritatos adversus me omnes Jesuitas, & eorum fautores, ut multi judicent ab illis mihi esse metuendum. Scis honesto loco me hic esse. Lutetiæ quo loco sim futurus, nescis. Tum autem stipendia hic honestissima, ne dicam amplissima possum consequi. Lutetiæ quis status rerum me maneat, quæ fortuna, nequæ tu scis, neque ulla possum conjectura assequi. hæc tibi familiariter scribo, fili, ut prudenter apud eos te geras, penes quos est mei revocandi potestas. Equidem in potestate Regis & Reginæ sum futurus, si ea fuerit Majestatis ipsorum voluntas. Sed cogita tot filias, tot naufragia rei familiaris, & senectutem meam. Ante omnia Deum ora, ut præsit huic negotio. Inquire quæ sit procerum voluntas, & statim significa. Narro tibi, misi tandem ad illustrissimum virum Dominum Cardinalem Perrenium responsum Regis ad ipsius epistolam. Ego regiæ Majestati fui secretarius. Observa, quæso te, an scriptionis modus summi illius Præsulis animum a me alienarit. certe id cavi ne ipsum offenderem, & Rex ipse cum ipsius honore totum hoc negotium curavit transigi. Ego nullum in Gallias aut usquam terrarum misi exemplar nisi ad ipsum Dominum Cardinalem, sed Rex sua interesse putavit, ut unum ad suum Legatum mitteret. aliud nullum est in Gallia, neque futurum est, nisi Rex jusserit, si essem ausus, tibi unum exemplar misissem, & alterum viro illustrissimo Domino Thuano. Nuper scripsi ad te iratus contra Peleterium, vappam hominem, qui si mihi bilem moverit, faxo pœniteat impudentiæ suæ.

sux. illæ sunt litteræ quas Blackuodo dedi. fac quamprimum sciam quid illis literis & libris sit factum. Scripsi hæc languente manu & morbo. sed cum ad te scribo, finem facere non possum. Scribo autem meam & matris tuæ vicem, quæ sine lacrimis de te nec loqui potest nec cogitare. tanta est vis *φυσικῆς τρυφῆς*. illa scribet otium nata *οὐδὲ Θέῳ*, qui te, fili, servet, ac spiritu suo regat, & dirigat in viam operum sibi gratorum. Vale. raptim die xxviii. Decemb. stylo Gall. *ciō iō c xi.*

EPISTOLA IOCL,

JOANNI LYDIO.

HEri tuas accepi, vir doctissime. gaudeo meas priores tibi fuisse redditas: tum autem eas tibi accidisse non ingratas, id quoque gaudeo. Veneror studia literarum, præsertim sacrarum, ut si quis alius. quare præstantes earum cognitione viros non ignotos mihi reverenter colere soleo. Scires serio me hæc dicere, si ulla existeret occasio, per quam animum meum possem tibi probare. Sed quod scribis de Serenissimo Rege M. B. non ita se res habet ut putas. *πρὸς γὰρ ὃν δέσ.* Neque enim hic admittuntur ad Ecclesiasticas dignitates alii, nisi Angli *αὐτόχθονες*. & est in Anglia Theologorum ingens copia. eo enim fere omnes sua studia referunt. Belgica autem Ecclesia, quæ Londini est, non magis ad curam Regis pertinet, quam Lugdunensis in Batavia, aut Hagensis. Si in hoc regnum aliquando veneris, quod equidem vehementer opto scies quantum inter peregrinas Ecclesias Gallicam & Belgicam intersit & Anglicanam. hanc ut suam Rex *εὐσεβέστατος* agnoscit, & curat, si opus est: illas ad se pertinere non putat, nisi ut Majestatis suæ præsidio illas protegat. Quare non est quod putes, Regem ea in parte posse aliquid adjuvare. Videris an aliud sit, in quo opera mea uti velis. ego ad omnia sum paratissimus, quæ jusseris, *εἰ δὴ ὡς αὐτὸς γὰρ καὶ εἰ πεπελοσμένον ἐστὶν.* Vale vir doctissime. Londini v. Eid. *ciō iō c xi.*

EPISTOLA IOCLI.

JACOBO GILLOTO.

AGer eram & *κλινήρης*, cum tuas accepi Vir Præstantissime: sed
M m m m a cum

cum eas legissem, statim exilui ἐκ τῆς γραμμάτων, ut hæc ad te exararem. Pupugit enim me acerrime, quod scribis de epistola privatim ad Frontonem scripta, quam ipse in aliam partem rapit, quam fuit a me scripta. Eam epistolam ad te mitto. Videbis propositum mihi fuisse lenire ejus indignationem propter editionem: ille interpretatur me invitum ad ea scribenda esse compulsus, & de tyrannide optimi principum queri. ὦ γενήματα τῆς ἐχθρῶν! o gentem viperinam! Eo tempore fuit uxor mea cum liberis & libris Lutetiae. Constitueram igitur, ne pestes illas irritarem, scriptam epistolam mea manu ad Frontonem mittere. Maximo Regi aliter visum est. Iussit edi. Parui jubenti & de editione me excusavi. Nam ego aliquoties scripseram ad Frontonem, me epistolam illam missurum manu mea descriptam. Quid peccavi, nisi hoc unum, quod fidem habui ei viro, quem putavi non malum, & mihi amicum? Hoc peccatum meum est, & quidem, ut video gravissimum. Bene est quod ab hoc errore sum liberatus. At ille tantum scelus non feret impune, & quoniam clamat locum e veteri Poëta obiter usurpatum, revocabo illi in memoriam, quæ in illis tribus abominandis orationibus tribuuntur Lojolæ per summam impietatem & inauditam impudentiam. spero me facile apud bonos affecuturum, ut mihi potius credant de animo meo, quam syncophantis improbissimis. Ego statim post tuas acceptas exemplum illius epistolæ privatæ ad Frontonem misi, & rem illi exposui: neque vereor ejus Majestatem magis magisque detestaturam fraudem illam hominum. scivi cum illas scripsi, non quieturos Jesuitas: sed molitionibus ipsorum oppono bonæ conscientiae clypeum, & paratum animum respondendi ad omnia, quæ digna responsione aut Rex serenissimus, aut alii amici graves judicaverint. Quare de epistola illa ad Frontonem expecta brevi plura σὺ τῷ θεῷ πολυελέω. Vale Vir Amplissime, & me ama, meamque innocentiam ad versus calumniatores importunos protege. Londini VIII. Kal. Jan. c1515 cxi. raptim.

Peto a te ut hanc epistolam communices cum illustrissimo Præside

fide Thuano, ad quem longas literas scripturus sum *αὐτὸν ὅτι* de rebus meis, ubi melius habuerō.

EPISTOLA IOCLII.

JACOBO AUGVSTO THVANO.

Illustrissime vir, vir nobilis, qui has tibi reddet, ante plures dies monuerat me, ut ad te scriberem: quod & aliquanto prius rex jusserat. Scripsi igitur ad te statim, atque eadem via bene longam epistolam aliam exaravi *οὐκ ἔτι ἢ μέλλοντός μου βίβας εἶχουσαν*. His binis literis adjeeci epistolam ad eruditissimum Rigaltium, cui etiam suas omnes chartas remisi. Eum fasciculū, quia cessabat hic nobilis, tradidi ante dies ipsos x. D. Legato, quem confido aut jam misisse aut brevi missurum. Quare illam difficillimam *οὐκ ἔτι* nunc non attingam: te duntaxat orabo per Deum immortalem & quicquid tibi charum, scribas clare & liquido *τῶν ἀρίστων*, postquam omnia expendieris, quæ in eam deliberationem cadunt. Ego magna aviditate tuas exspecto *οὐκ ἔτι ἐκείνῃ τῇ ζητήματι*. Deus adsit consiliis. Quod superest, habes alterum tomum historiarum Cotonianarum. sperat Serenissimus Rex multa hic te inventurum, quæ ad magnum opus tuum faciant. Jussit ergo me verbis suis rogare, ut huic scriptioni fidem habere ne verearis. omnia sibi lecta, expensa & adjudicata esse. Dabis igitur hoc æquisimæ Regis petitioni, ut ex hoc commentario ea seligas, per quæ tuarum historiarum meliores possunt fieri & auctiores. Hoc quia scio te sponte tua facturum esse, faciam verborum compendium. Deum supplex veneror, ut te, illustrissime Thuane, servet Iovis paterque. Scripsi raptim ipsis Kalendis Novi anni Anglicani c. d. d. c. xii.

EPISTOLA IOCLIII.

HUGONI GROTIO.

Vir amplissime, beasti me literis iis quas superioribus diebus a te accepi. Nam quod pacis & concordie studiat tibi esse curæ ostendis, ne dici quidem potest quantam ea res mihi voluptatem afferat. Vides in patria tua, quam facile sit hodie rixas concitare inter fratres, quam sit difficile excitaras sedare. Puta ubique Bata-

M m m m m 3

viam

viam esse, tanta omnibus in locis φιλεῖδων copia, qui pacem in Ecclesia fovere inter ἀλλήλους habent, aut ne id quidem. Parum est quod amor concordie illorum animis ὁκνεῖται: novi multos quibus nullum hominum genus ita suspectum & exosum est ut τὸ τῷ εἰρηνοποιῶν. Quo magis demiratus sum Regis Jacobi pietatem, qui veritatis studium ita amplectitur, ut a studio non recedat unitatis. Poteram multa de hoc argumento scribere. sed quia cogito ad tuam epistolam ἔχουσιν ἔχουσιν serio respondere, ubi primo iis de rebus cum Serenissimi Regis Majestate egero, scribendi finem nunc faciam: Deum supplex orans, ut tibi hunc servet animum & omni benedictionum genere tecumulet, Vale vir magne & me ama, ac meas exspecta πῶς γε τῷ Θεῷ brevi. Londini xv. Kal. Febr. cix d c xii. Amplissimum D. Vanderylium (nisi grave est) a me salutes velim. Si τὸν πᾶν Heinsium videris, quæso meis verbis illum amantissime saluta. Misi nuper ad illum notas quasdam e manuscriptis in Theophrastum, quas an acceperit nescio. non vacavit nunc ad illum litteras dare,

EPISTOLA IOCLIV.

DANIELI HEINSIO.

Vir clarissime, alter præterit jam mensis, ex quo misi ad te Notas e Mss. in Arist. nonnulla & Theophr. pleraque omnia. Has an acceperis scire percipio. Nam ut est hodie fides hominum, suspicione res non caret, quando a tempore tam longo nihil ad me scripsisti. Si Theophrast. meus, quem aliquando legi diligentissime, esset ad manum, poteram notas aliquot tecum communicare, fortasse non pœnitendas. Hæret is liber cum maxima parte meæ bibliothecæ Parisiis. Tu quid agas, maximeque uti valeas, cupio scire. Deus opt. max. nostris precibus exoratus te literis servet, & studiis tuis benedicat. Vale. Lond. vi. Kal. Febr. cix d c xii.

EPISTOLA IOCLV.

HYGONI GROTIO.

Literis tuis suavissimis sine mora respondiſsem, si fuisset Rex Serenissimus in urbe. Nam qui scirem ejus Majestatem non sine
volu-

voluptate epistolam tuam fore lecturam, priusquam tibi respon-
 deo, volui tuas ipsi ostendere, neque vero spe mea falsus sum. Sa-
 pientissimus enim Rex, & pacis atque concordie studiosissimus
 sic quæ scripseras legit, ut tuam pietatem pari prudentia junctam
 satis laudare non possit Optaret ejus Majestas, eodem essent tecum
 animo omnes qui hodie in regnis aut rebus publicis Christianis
 ad gubernacula sedent. neque dubitat, magno Ecclesie Dei bono
 id futurum. Probat etiam mirum in modum quod suggeris con-
 siliū de procuranda omnibus modis inter nostros saltem con-
 cordia. Quod si ratione aliqua Deo propitio posset effici, pro cer-
 to Rex habet multos viros bonos, qui hodie ἀμνηστῆρες, quo se
 vertant in tantis nostrorum discordiis, R. P. tyrannidem gemen-
 tes ferunt, libertati conscientiarum suarum fore consulturos. E-
 quidem de aliarum regionum Pontificiis nihil volo pronuntiare;
 de meis Gallis hoc videor posse affirmare: optimum quemque in-
 ter illos diem Domini expectare & cum anilium superstitionum
 tum Romanæ tyrannidis defensores ex animo detestari. Amplius
 dico, nec dico temere: si in nostra Gallia ea reformatio esset insti-
 tuta quæ formam veteris Ecclesie non adeo immutasset, multa ho-
 minum millia nostris partibus fuisse accessura, quæ nunc a doctri-
 na ecclesiarum nostrarum sunt alienissima. Hoc ego quum nostris
 ministris in Gallia sæpe dicerem, paucos inveni qui ἀποτομίαν su-
 am æquis ac moderatis consiliis non anteferrent. Hic longe aliter
 animati sunt & Rex & e Clero Anglicano doctissimus quisque.
 Inveni in hoc regno plures Episcopos doctrina & pietate eximios;
 qui easdem tecum dies noctesque animovolvunt cogitationes.
 Neque vero dubium mihi est, si ullum existeret principium, aut
 occasio ulla emergeret efficiendi id ipsum, de quo prudentissime
 est a te scriptum, & Serenissimum Regem, & totam Ecclesiam An-
 glicanam atque in primis reverendissimos Episcopos omnia ex-
 perturos, quo pium adeo negotium promoveretur. Voluit Regis
 Majestas jussitque me hoc tibi significare. De Concilio tamen co-
 gendo, diutius esse deliberandum existimat: petitque a te ut serves
 hanc

libero te metu. Ego ipsam edi adeo non metuo, ut vehementissimè cupiam, Chabaneus meus casu exemplum servavit. utinam ita insaniant, ut ad invidiam mihi conflandam eam publicent. Evincam rebus ipsis eos esse imperitos & malignos. Ego Serenissimo Regi epistolam illam tradidi, & mox munere non poenitendo sum ab illo affectus. Utinam nascatur occasio aliquid ea super re scribendi. Audio fuisse isthuc illam epistolam editam. per ego te, vir illustrissime, Deum immortalem oro, obtestor, digneris unum exemplar inquirere & ad me mittere, parata est responsio, quam non invitus, scio, leges. De epistola rerum Eliensium quæso da adhuc veniam. Nullum enim vacuum tempus sum nactus illi opellæ impendendum. Meminerotamen, & quidem, uti spero, brevi. De Pelleterio assentior tibi, & urar consilio tuo; sed quoniam ille scribit, me nescio quæ monstra fingere de Loyolitis, quæ ipsis nunquam in mentem venerunt, neque ulli alii Catholico, multo autem minus Papæ; scito brevi editurum me aliquid ex meis in Card. Baronium Animadversionibus, quod plane contrarium evincat. Non discedam ab ingenio meo & summa cum modestia gravem cum Baronio disputationem instituiam. Adsit Christus ceptis. spero ea me scripturum, quæ boni omnes vehementer probabunt. Plura de eo libro, in quo nunc sum, proximis literis *oui Oia*. Ego quæ responsurus es & ad propositam *œtæ* de rebus meis, tota aviditate expecto. Deus Opt. Max. te servet, Vir illustrissime. Lond. Kal. Feb. 1610 c xii.

EPISTOLA IOCLVII.

DANIELI HEINSIO.

VIr clarissime, plura haberem quæ scriberem, nisi tempore deficerer. Amicus hic meus per literas, significavit, quam benigne ante annum esset a te exceptus, cum meas ad te attulisset, Gaudeo atque adeo gloriari non esse obscuram tuam erga me benevolentiam. Crede mihi ex unius tui recordatione plus voluptatis capere me, quam sim capturus molestiæ & plaustris convitiis, quæ e Germania expecto ad reditum mercatorum, qui ad nun-

N n n n

dinas

dinas sunt profecti. Schoppius dicitur adversus me virus omne evomuisse. item alii ut accepi plures. Me facti præclari solatur conscientia, qui si respondeo, docebo canes impuros, scelestos, apostatas, quantum sit discrimen inter eum qui solum Deum adoratur, & τῇ παναγίᾳ Τεράδιαι πεύκει, & homines παπομαυνίας, παπολάττας, & multis modis idololatrias. Mihi cum istis certamen erit etiam jucundum. Illorum morsus ægre feto, qui odium veteris Ecclesiæ nomine pietatis velant, & solos sapere se putant. Sed de his plura alias. Tandem accepi utramque epistolam tuam, etsi ordine præpostero: brevior prius multo, quæ posterius fuerat scripta. alteram ante paucos dies. Vtrique respondebo γερὺ διδόντῳ brevi. Nunc ad gravissimas occupationes accedebat molesta ἀρρώστια. Vale. Londini sub Febr. finem stylo veteri c13 10 c xii. quæso ignosce festinationi.

EPISTOLA IOCLIX.

HYGONI GROTIO.

Literis tuis quas paulo ante acceperam, respondi affatim, præstantissime Groti, ante dies paucos. Significavi tibi quanta cum animi voluptate Serenissimus Rex tuam illam prudentissime & ἐνσπέρτα scriptam epistolam legerit. Sciebam ego non aliud Regis futurum de iis quæ scribebas iudicium. Itaque ad ejus Majestatem tuas statim misi: quas, si meas accepisti, fuisse ipsi gratissimas non ignoras. Non repeto nunc cætera quæ nuper scripsi. tantum te rogabo, ut quas istis adjeci cures deferendas. Scripsi jam semel ad Bertium & etiam Vorstium; quæ jussus fueram scribere. Faxit Deus, ut pio fine tota illa controversia terminetur. Ad clarissimum Heinsium nunc non potui; & debet ille quaternis mearum responsonem. miror unde hoc illius silentium. πάρος γε μὲν οὐκ ἐγάρμικεν. Utinam ipse valeat. Deus te servet, vir magne. Amabo te πάλαι τῶν λυδίων curato. Vale. Londini xiv. Kal. Mart. stylo Anglic. c13 10 c xii.

EPISTOLA IOCLIX.

ANDREAE SCHOTTO.

Video incidisse in manus tuas epistolam ad Frontonem, & genus

nus hoc totum ſcriptionis tibi diſplicere. Nec miror: nam & ipſe
ἐκ τῆς ἀπορίας τοῦ θυμοῦ ad tractationem ejusmodi argumenti animum
 appuli. Quis coegit? inquires. Dicam tibi, mi Schotte, quod res
 eſt. Illa atra & neſta dies, quæ Henricum Magnum terris eripuit,
 eadem totam meorum ſtudioſorum rationem conturbavit. Tanta
 enim me ſcleris immanis horror inſaſit, tantum vitæ huiusce tæ-
 dium, ut ex illo tempore, prioribus curis relictis, id fere unicū
 agam, ut vel cædi factæ illæ chrymem, vel faciendæ cauſam inquir-
 ram. Nemo autem dubitat peritus rerum, parricidium illud ejus
 doctrinæ fructum eſſe, quæ ſtatuit Reges ac Principes, ſi Romano
 Pontifici cœperint diſplicere, deponi, tolli, occidi poſſe impune.
 Sed illud non potes nescire, multos hodie libros conſcribi aſſe-
 rendæ illi impiæ doctrinæ. Ne alios commemorem, meministi,
 opinor, eorum, quæ ſcribit Thomas Bozius lib. xvii. in ſigno
 lxxvi. Vbi cauſas colligit, propter quas jus eſſe contendit Rom.
 Pontifici, Imperatores, Reges & Principes, ſoliis avitis deturban-
 di, & regna transferendi. Quæ doctrina quamdiu docebitur, & ut
 Papæ grata defendetur, certum eſt nunquam defuturos, qui parrici-
 dia aggrediantur. Ego igitur, quum ex quo in Angliam veni
 plurimos ejus argumenti libros legerim, & magna attentione
 conſideraſſim, ita cœpi horrere & doctrinam Stygiam & ejus aſſer-
 tores, ut perfidæ ignaviæ reum me futurum crederem, niſi gli-
 ſcenti malo pro mea virili me opponerem. Adde quod ejus Epi-
 ſtolæ ſcribendæ occasio nota eſt, quam ipſe nec quaſivi, nec obla-
 tam potui declinare. Vale. Londini x. Kal. Mart. c1513 c xii.

EPISTOLA IOCLX.

THEODORO CANTERO.

PER mihi moleſtum eſt, venerande Cantere, quod ex tuis modo
 acceptis didici, necdum iis ærumnis eſſete liberatum, quibus
 voluit *ὁ ἐπεὶ ἐγένετο πατὴρ* pietatem tuam exercere, & patientiam in
 affecta jam ætate probare. Nondum videlicet præfixus a Deo ter-
 minus liberationi tuæ advenit: quem tamen confido mox eſſe ven-
 turum, & lucem tuis rebus *ἐγγύς* affluſuram. Vtinam ita ſit, at-
 que

que adeo ut ita sit, veneror supplex τῷ ἐπὶ πάντων, Tu interim, venerande senex, ἡμῶν ἔχε ἀγαθόν. neque te moerori dede, ἐπιστάτω κακῷ. Est quidem, fateor, δυσβάστακτον φορτίον, quod magnus ille rerum omnium arbiter humeris tuis imposuit. sed novit tuas vires, qui periculum tui facit. Quod superest, legatos de quibus ad me scribis, ego non novi. Anglicum qui est apud Batavos vidi olim Lutetiae, neque ex eo tempore ullum mihi cum illo intercessit literarum commercium. vestratem qui Londini habitat, nunquam vidi. Conabor tamen vel per me, vel per amicos tuam causam utrique commendare. Vtinam aliquid te possem adjuvare sive re sive consilio, experieris tui amantem, & cupidum tuis commodis inserviendi. Vale. Scripsi raptim, statim post tuas acceptas, Londini x. Kal. Mart. cīd id c xii.

EPISTOLA IΩCLXI.

[HUGONI GROTIO.]

VIr amplissime, quod rariores ad te do literas, causam scito esse meas occupationes, quæ vix aliquas mihi successivas relinquunt horas. Operis quod sum aggressus magnitudinem & difficultatem nunc demum intelligo, quando γνῶσιμα χεῖν fas non est. Neque vero in confutandis nœniis Baronianis magnus mihi est labor. pueriles sæpe sunt; ipse indoctus, ἄμυστος, ἀδελόγητος. Sed labor est in ea parte, quam ipse mihi ἐξ ἐπιμέτης imposui. Nam quia id egerat B. ut suæ historiæ primus hic tomus probationes contineret omnium eorum, quæ hodie in controversiam vocantur: nos contra evertere ejus disputationes non contenti, id agimus ut fidem veterum in singulis capitibus proponamus. Videbis σὺν Θεῷ ἐπιτείνεσθαι disputationem de Coena Domini, accurata diligentia elaboratam. de qua tuum, vir magne, iudicium gestit jam animus cognoscere. Hoc interim pro certo habe: nullam me novam hæresin allaturum: veterem doctrinam πάση ἀντιστάσει καὶ μηχανῇ illustraturum: quæ hodie ab aliis ignoratur & odio habetur, ab aliis scelestè jactatur & ab iisdem evertitur. Post duos, opinor, menses pars prima prælis subjicietur, si voluerit ὁ ἐπὶ πάντων. urgeor enim a maximo Rege.

Rege, Vale vir amplissime, & me ama. Londini 1x. Kal. Mart.
-cio 15c XII. Quas hic adjeci velim cures reddendas, quo nihil mihi
gratius feceris.

EPISTOLA IOCLXII.

EIDEM.

NVper postquam tuas accepi, accidit commodum, ut evocarer
a Serenissimo Rege in aulam. Vfus sum ea occasione, ut Ma-
jestati ipsius epistolam tuam pietatis & prudentiæ plenam osten-
derem, deque proposito negotio pluribus cum ipso agerem. Non
morabor te longa oratione: sum enim occupatissimus, & tabel-
larius urget. Id solum dicam, & omni asseveratione tibi confir-
mabo, ita animatum Regem esse, ut nulla in re sit defuturus votis
bonorum, si ullam ipsi Deus Opt. Max occasionem obtulerit pro-
movendæ ipsius gloriæ, & de Ecclesia Christi bene merendi. Hanc
de sua pietate persuasionem Rex sapientissimus alte infixam tuo
& bonorum omnium animis esse cupit. Quod igitur scribis, non
tibi soli, verum etiam aliis & prudentibus videri, incumbendum
esse in eam curam, ut Ecclesiarum Reformatarum Synodus coga-
tur; responder Rex, sibi quoque a multis annis idem esse votum,
idque sæpissime se precibus suis a Deo petiisse. Verum hac de re
cogitanti tot difficultates animo subiisse, ut velle hoc tentare, id
vero sibi videretur *ἀδυνάτως ἐπιχειρῆν*. Nam quomodo conveniet
Synodus, nisi indicta fuerit? aut quis hoc rerum statu jus sibi arro-
gabit concilium indicendi? Sibi quidem nolle se hoc vindicare:
qui meminerit universæ Ecclesiæ se membrum esse, non caput.
nolle autem committere, ut rerum imperitis aut malevolis *ὑπὸ φι-
λαρχίας* aliena curare possit videri. Quod si illustrissimi Ordines
consilium tentandi omnia in eum finem probarint & suum hunc
animum sibi aperuerint; pollicetur Serenissimus Rex, fore id sibi
longe gratissimum, & tam sanctum propositum omni opera atq;
studio esse se adiuturum. Quamobrem tuæ jam partes sunt, vir
præstantissime, ut illustrissimorum Ordinum animos explores, &
de Serenissimo Magnæ Britannię Rege omnia ipsis prolixè polli-

N n n n 3

ccaris,

cearis, quæ à tanto Principe vero fidei verè Catholicæ defensore
possunt sperari. Probabit Rex dictis factisque suis, semper purita-
te Religionis & concordia inter Ecclesiæ Dei membra nihil sibi
esse antiquius. Veneror supplex Deum immortalem, ut & Regi
& omnibus qui paci Ecclesiæ cupiunt esse consultum, recta consi-
lia suggerat. Omnino arduum hoc & insperatum optis est: sed *Πάντα
ἔσονται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ*. Illi honos, laus & gloria *eis τὸς
αἰῶνας, ᾧ ἀνάσσει*. idemque te, optime Groti, servet, & tuis inceptis
benedicat. Vale Londini ix. Kal. Mart. cio id cxii.

EPISTOLA IOCLXIII.

JACOBO AUGUSTO THVANO.

DE meis rebus quas tibi, Præses amplissime, gratias agam, ne-
scio; ago certe quantas possum & animo concipere & verbis
exprimere maximas, quanquam equidem sic sum a multis annis
persuasus, nihil esse tantum, quod mea causa non facile præsta-
res. Quod igitur in reculas isthic nostras & Reginz beneficia non-
dum sit involatum, tibi uni & illustrissimo Cardinali Perronio fe-
ro acceptum. Testis mihi conscientia mea apud Deum, eo ani-
mo me isthic profectum, ut quæ intra mensem alterum essem redi-
turus. Avebam enim mirifice Ecclesiæ hujus formam cognoscere
ἐξ ἀπορίας, & cum doctissimis viris qui sacra hic administrant con-
ferre. Me vero nunquam poenitebit hujus consilii. inveni viros
maximos doctrina, pietate & amore concordiz, cum his pluri-
mum vivo & piis cogitationibus animum multis nominibus lan-
guentem reficio. Hic mihi licet studium pricæ veritatis profi-
teri: hic mihi licet eorum amentiam detestari, qui in causa reli-
gionis id solum probant, quod à S. Patrum institutis abhorreat.
hic mihi licet eorum furorem impium abominari, qui tyranni-
dem in Ecclesia Dei exercent dirissimam. Isti sunt qui me nuper
scriptis suis inseruerunt & subtili vaframento *ἰσχυρὰς μαρτυρίας* ma-
culam nomini meo inusserunt; quam ego brevi, Deo volente, sic
delebo, ut non verear tibi & bonis omnibus probatum iri libel-
lum, quem ea occasione sum editurus. Confido nihil in ea scri-
ptione

ptione didicimus esse me, quod Reginae animum possit a me abalienare. Egi cum viro prudentissimo & longe optimo D. de la Bauderit, ut omnibus isthic confirmaret, esse me & semper futurum in Regis & Reginae potestate. Atque hoc tibi quoque, Praeses amplissime, cupio esse quam persuasissimum. Quando tamen ita placet Reginae, ut unum hic alterumve annum maneam, vehementer optarem tibi hic habere meos, quo ne tempus mihi periret, quod, dum libris & aduersariis meis careo, prorsus pereat est necesse. Iussi Chabanzum metum super hac deliberatione tuum exquirere consilium atque eo uti. Erit fortasse consultius uxoris reditum isthic expectare, quæ nostra isthic negotia de sententia amicorum, maxime autem tua, Praeses illustrissime, semel gessit componere. Deus Opt. Max. te servet. Vale. Lond. a. d. vi. Kal. Mart. cis ip. e. xxi. Butcanos fratres, Fabrum V. CL. & doctissimum Rigaltium tuum, ut in hac parte salutare mihi liceat, te vehementer oro.

EPISTOLA DCCLXIV.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHAIMIO.

Accepi literas tuas nudius quintus, vir amplissime. dolui morbo tepodagrico fuisse implicitum; ac statim Deum oravi, ut hoc te incommodo liberaret, aut crueiatus saltem levaret. Cetera in epistola tua voluptatem mihi non mediocrem attulerunt. Gaudeo enim tibi, viro tanto, probatam esse epistolam ad Frontonem. Non omnes probant, scio, meam in scribendo moderationem. Sunt enim homines, qui praeclare de Ecclesia Dei meritos se putant, si ea scripserint, quæ nemo *τὴν ἐξέλιαν* sic lecturus. Nam cum sint multi inter Pontificios viri optimi & φιλαληγῆται, vix tamen aliquem reperias tam patientem, qui maledica aut sarcasmiis & convitiis plena scripta legere amet. memini divinum virum Thuanum, quum illi sæpe quorundam e nostris scripta commendarem, solitum respondere, non posse ferre se illos, qui genere scribendi plus destruerent, quam doctrina ædificarent. Quod & Deus immortalis, cujus gloria scopus est mearum lucubrationum

cularum, cœpto operi faverit, videbis brevi Animadversiones meas in Baronii Annales, quibus ad illa omnia responderetur, quæ finxit ille vir Romanæ potentæ amplificandæ studio. Putavi optimum factum, ut ad certa capita referrentur, quæ in tomis Annalium mererentur reprehensionem. suscepi jam *οὐκ* illud caput, quod est de Papæ in spiritualibus & temporalibus potestate. Duodecim tomis totidem libros oppono; neque intactum quicquam relinquo. Pudet dicere, quas fraudes viri gravis deprehendam, & quam frequentes. Sed mihi *propositum* est ita stylum temperare, ut modestiam meam omnes sint laudaturi. Nihil ego fingam in odium Pontificis, quod sit a multis quotidie: nihil detrahā judicio veteris Ecclesiæ, quam toto affectu veneror, neque tamen omittam aliquid, quod jure poterit culpari. Gregorium vero VII. ut Stygium *rex* suis coloribus describam: prorsusque Deo propitio restatum faciam, veritate nil mihi esse antiquius, ad sit modo conatibus meis propitius *ὁ ἐνὶ νῆπι*. Accepi a veteri amico Gueretino, qui Lutetiæ est, repeti librum Arabicum, quo sum usus beneficio tuo. Scis partem maximam librorum meorum Lutetiæ adhuc hære, in dolia coniectam. Ego cum ab urbe discessi, prorsus habebam persuasum, intra paucos dies fore me rediturum, siye in Angliam redeundum foret, siye non. Ex eo factum, ut alienos libros a meis non sejungerem. Brevi, ut spero, certum erit, quid me sit futurum; ac statim librum illum Gueretino tradam: aut, si restrahatur adhuc, jubebo meos, qui Lutetiæ sunt, solvere dolia, & petitioni vestræ satisfacere. neque enim is ego sum, qui velim bis a me, quod alienum est, peti. Obsecro te, vir nobilissime, brevis temporis usurā mihi concede. non fallam fidem *πέν μοι χρόνι ἐμπεία χθόν*. Vale & me ama. Londini propri die Kal. Mart. c15 15c xii. Excidit mihi ad ea respondere, quæ scribis de nupero scripto quodam meo, nondum publicato. ita est, ut conjicis: respondi illi epistolæ. Cardinalis, qui nunc parat rescriptum, in secessu ad urbem. itaque nostra nondum eduntur, quando Cardinalis factam se invito epistolæ suæ editionem Vulcano tradi-

didit. si res differtur, curabo exemplum ad te mitti, quo uteris ex animi tui sententia. Mitto tibi exemplar epistolæ ad Frontonem prius, si nactus fuisset, qui deferret. Gaudeo isthic esse editam, sine epistola, quam ego pro mea non agnosco. Scripsi quædam in eam sententiam, sed non eo fine, ut ederentur. nihil tamen scripsi, quod Rex non viderit. Audio esse Lutetiae editam aliam epistolam meam ad Frontonem, qua editionem excusabam. ille, ut accepi, hoc aliorum trahit, & mira fingit. Utinam prodeat illa epistola, parata est responsio, quam lubentissime sis lecturus. Schoppium adversus me scribere, ut illam epistolam ad Frontonem confutet, significatum est. si adversus illum Alastorem calamus erit sumendus, vereor, ne omnis moderationis statim obliviscar. odi enim hominem *θεοσυνη*.

EPISTOLA IOCLXV.

CYNRADO RITTERSHVSI.

NOvissimis litteris, quas a te accepi, respondi non ita dudum, neq; dubito meas recte fuisse curatas. Nunc occurrit nihil scriptione dignum, in hac præsertim *μακρόν νῆσω*, ubi alta pax & rerum facies semper eadem. Quæ insignita felicitas utinam sit illis perpetua. Plane experitur hodie Britannia quantum sit bonum, Regem habere Philosophum. appello Philosophum studiis sapientiae imbutum & imprimis veræ pietatis. At vos jam morte Imperatoris Rudolphi in ipsam videmini *ἀκμῇ* negotiorum incidisse. Oro Deum immortalem, ea Principibus Electoribus suggerat consilia, quæ cum sui nominis gloria, & Germaniæ vestræ salute sint conjuncta. Quod superest mitto tibi libellum hic a me editum, de quo jam fortasse inaudisti. ego citius fui missurus, si fuisset cui darem. Audio Schoppium confutationem ejus libelli suscepisse. næ ille duram provinciam suscepit, *τὸ γὰρ εἶ μετ' ἐμῶν*, veritas, inquam, vinci nescia. Ejus defensionem nos aliquanto alacriores, nisi insanimus, aggrediemur, quam mendacii & impietatis homines perditum. tum autem Schoppium ego jam pro debellato habeo, insanabilibus confossum plagis e certamine cum divino

Ooooo

Scali-

Scaligerō. Vides optime virorum quæ me nunc studia habeant. Cogitamus tamen ad priores curas postliminio redire, postquam operi hic inchoato finem imposuerimus: de quo alias *αὐτὸ Θέω* plura ad te scribam. Vale & me ama. Lond. prid. Kal. Mart. vet. stylo. c10 10 cxi. De Michaelē Piccarto viro doctissimo, diu est cum nihil intellexi. cupio scire ubi sit & in quibus studiis. Iustum quoque Zinzerlingum video e scriptis probe tibi esse notum. etiam ille quid agat, quo genere vitæ utatur, quidve de ejus studiis sperare debeamus, cupio cognoscere. favco enim, ut si quis alius, proferentibus se ingeniis.

EPISTOLA DCCLXVI.

DANIELI HEINSIO.

Vberiores illas literas, quas ais scripsisse, mihi scito non fuisse redditas. Dolco periisse tibi tuæ diligentiae fructum, mihi illam *ἀφαιρον* voluptatem, quam soleo etis percipere. Mirum est esse epistolam tuam credidisse, cujus fidem plane perspectam non habebas. Credo illius lectione cogniturum fuisse, de quo etiam nunc dubito, Notas ad Theophrast. acceperis necne. De editione Characterum immortales tuæ humanitati gratias ago. Eram in eo cum Lutetia discessi, ut editionem novam adornarem. Adjeci igitur nonnulla, correxi quædam. Restabat præfatio sive Diatriba judicium continens de Notis Furlani Græci, qui in opuscula aliquot Theophr. scripsit prolixè & non indocte. Is nostra in libellum *χαρκτηριων ἡθικων* non vidit, & nisi fallor, homo Græcus hominem Gallum non superavit. Volui igitur quædam illius candido animo expendere: sed priusquam illa scripsissem, liber meus Lugdunum missus est, unde folia aliquot superioribus diebus accepi, specimen editionis, quæ ibi paratur. Viderimus quomodo id negotiū fuerit ibi curatum: teque de omnibus faciemus certiore. Cæterum si potes, videris ne illa mihi uberior epistola tua pereat. De editione *τῶν φιλοσοφικῶν* alias. Vale *τὸ μὲν μέλημα*. Deuste servet, Lond. Kal. Mart. c10 10 cxi.

EPISTO-

EPISTOLA DCCLXVII.

JACOBO AUGUSTO THVANO.

EGO, vir illustrissime, cum apud me reputo, quod sæpe facio, quantum tibi propter vetera officia debeam, quantum propter recentia & ea quæ mihi quotidie præstas, infantiam meam statim sentio, qui nullam inire possum rationem declarandi tibi, sicuti optarem, quantis me tibi agnoscam esse devinctum beneficiis. Nam a quo primum nomen meum tibi innotuit, nullus, credo, dies abiit, qui me tibi aliquo pacto non devinceret. Genevæ eram obscurus in obscuro loco, certe ad nominis commendationem mei parum idoneo. Primo tibi, credo, venit in mentem, traducendum me esse in Galliam, ut existimatio nostra vix dum radices agere incipiens, μεταφτυγῆσαι & solum nacta felicius & cælum clementius, humo se attollere & paullatim ἀναδραμῆν posset. Hoc tuum consilium τῷ μαχεῖτῃ optimeque de me merito viro Philippo Canajo quum aperuisses, effecit ille, qua erat industria, ut pedem in Gallia primum ἀποβαρῆς Musæ nostræ ponerent. Et ego quidem agi mecum optime credebam, quod in patriæ parte aliqua, & ea quidem non pessima, fortunas meas haberem collocatas. Tibi vero, amplissime vir, hoc parum est visum, nisi me e luce sublustri protraheres εἰς αὐτὴν τὴν ἀκμὴν ἢ φωτὸς ἢ τὸν ἐπιφαιέτατον τῆς Κελτικῆς μοναρχίας, μᾶλλον δὲ ὅλης τῆς οἰκισμένης, τόπον. Quid multa? non prius cessasti, quam ope magni viri D. de Vic Monpelio eductum Lutetiam traduxisti, & quod ne dormiens quidem unquam cogitaveram, effecisti, ut maximus Rex suo favore me non judicaret indignum. Veni igitur Lutetiam Regis auspiciis, meque ac meos in tuam clientelam dedi: ex illo non arca tua mihi defuit, non opera, non patrocinium. Magnum hoc est moribus istis; sed istud majus, quod videris absentem majori etiam charitate esse prosecutus quam præsentem. Omitto alia merita ingentia, quæ post discessum meum in me & meos diebus pene singulis contulisti. At quæ nuper mea gratia fecisti, ut illustrissimo viro Domino Cancellario mei refricæres memoriam, & meis utilita-

O o o o o 2

tibus

tibus consuleres, qui possum absque rubore commemorare? Tene virum hac dignitate & amplitudine tanto studio mea negotia gerere, & ut mihi bene sit, tantum operæ sumere? Mearum erat partium ad D. Cancellarium scribere, & summissis precibus ut mei haberetur ratio cum orate. neutrum est a me factum, quæ mea est insignita rusticitas, ac ne cogitavi quidem. Tu mihi, tu, vir præstantissime, vicariam operam præbuiſti. tu effeciſti in mea causa quod vix facturum eras in tua, ut de pensione annua alteri supplicares. Fruemur igitur, Præses amplissime, etiam hoc anno regia liberalitate, & ruinas everſæ domus nostræ aliqua saltem ex parte sarciamus. Quin hoc quoque agi video, te utique auctore & impulsore, ut me το ἐτάσιον ἀρχῆς ἀρτίως Regina cupiat domum revocari non sine spe honesti otii. Pro tantis beneficiis quas ego tibi, ὡς σεβάσμιον ἐμοὶ χάρις, gratias agam? qui ne habendis quidem, prout tua meretur præcellens humanitas, par esse posse mihi videor. Quoniam vero spem facis uberiorum super ea re literarum tuarum, illas expectabo, neque jam te pluribus morabor. quantis enim in negotiis soleas esse occupatus, probe mihi est comperitum. Accedit quod hæc traditurus eram Chabanzo meo profectiorem ad vos instituenti: qui de meis rebus, si quid est quod scire cupias, verbis suis omnia exponet. Quod superest, filium Dei supplex veneror, ut consueto favore te semper prosequatur, & cum tibi tum tuis omnibus magis magisque indices pergat benedicere. Vale, Præses illustrissime & me ama. Londini Kalend. Martiis stylo vestro ciro 10 cxii. Quibus nunc in studiis verſer, oblitus sum significare. Exigebatur a me quotidie, ut cum terræ filii in arenam descenderem. Ut ab hac me necessitate redimerem, opus institui satis grande, Animadversiones in illa omnia quæ scripsit Batonius in xii. tomis Annalium suorum ὑπὲρ τῆς ἑνδεκάτης ἀρχῆς. singulis tomis libros singulos oppono. scio non esse id argumentum in Gallia admodum plausus & χροῖται ἐν γράμματι. sed neque defuturi erant, qui idem aggrederentur, neque fortasse alius facile reprehensiones necessarias ea æquitate ac moderatione temperaret atque

atque nos facimus. Rcm a capite arcessimus. Papæ tantum tribuimus quantum priora sæcula fere ad Gregorium VII ei tribuerunt: nihil maligne interpretamur: Antichristos non pingimus. Hoc volui nescius ne esles. cætera alias pluribus *οὐ τῷ πολυλέγῳ Θεῷ*. Iterum vale & festinationi ignosce.

EPISTOLA IOCLXIIIX.

JACOBO BONGARSIO.

Scripsi tibi superiore hebdomade & amicissimo Grutero, cujus munus paucis ante diebus acceperam. Eum fasciculum fidei commisi Florentini *διακτόρῃ*, cujus tu quoque eras usus. Nunc ab eodem monitus scribere si quid vellem, hoc solum indicabo, valere me gratia Dei, & pensum urgere sane ut viros serunt non negliger. Utinam det mihi Deus exitum illius incepti videre, & simul fluctuationi huc meæ finem imponere. Certe absque instituto opere esset, nihil est cur ego suavissimæ patriæ ullam terrarum omnium antepoham. Sed quando jacta alea est, Domino Jesu exitum viarum nostrarum permittamus. Ille ille, (non, ut stulti Græci dixerunt, *ταυτόματον*), *κἀλλίον ἡμῶν βουλεύεται*. si quid esset quod mihi scrupulum moveret, illa duntaxat natio *θεοσυγῆς* id posset efficere, quæ per suos emissarios *κακῶν κοράκιον ἅα κακὰ*, undiq; in me insurgit. Subit enim interdum vereri, ne si in potestatem meorum inimicorum semel venero, dirum suæ *ἀλαστερίας* exemplum aliquod in me statuanti. Non enim furorem illorum sanabunt Exercitationes nostræ Baronianæ, in quibus videbunt fabulas infinitas solide confutatas, *ἀβλεψίας* illius viri, ineptias, fatuitates, *ἀποπήματα* aliquando non sine salibus *ἐξελεχθέντα*. Nam quis tam fuerit crassus qui sine risu legat, imagines esse adorandas, quia umbra Petri sanabat infirmos: aut Papam esse Deum in terris, quia Synesius Andronicum inter poenitentes sedentem est miseratus? nam literarum Hebraicarum imperitiam & Græcarum etiam pueri possuntprehendere. Ingenue fatebor tibi, dum abstinere a risu nequeo, sic crescit opus, ut alacritatem scribentis vel ejus magnitudo sit declaratura. Ac quoniam vir cruditissimus E-

Ooooo 3

rycius

rycius Puteanus parat mihi Epiraphium tanquam Musis mortuo, faxo volentibus superis, ut vivere adhuc me, & non deliciari omnes cogantur fateri. Sed pecco in publica commoda. Vale vir amicissime & me amare perge. Londini iv. Non. April. c1216 c xxi.

EPISTOLA IOCLXIX.

D. THOMAE EDMUNDO.

Vicittandem propositum nostrum, vir amplissime, importuna hominum curiositas: per quam neque illi epistolæ quæ isti scribendi occasionem præbuit, neque item huic, in auctorum suorum scriniis licuit delitescere. Nos quidem a consilio edendi quæ fuerimus initio & semper deinceps alieni, tute scis optime, & alii viri graves possint testari: qui id me quum exigerent, frustra fuerunt. Postea vero quam vir tantus alienæ cedere voluntati est coactus, nos quoque fecisse idem nemo mirabitur. Etsi autem non eo fine scripta hæc Responsio est, ut in vulgus ederetur: sitamen i quorum in manus est ventura, æquum placidumque animum & ab affectibus liberum attulerint; speramus causam nullam fore, cur aut nos publicationis, aut ipsos lectionis debeat pœnitere. Cognoscent boni, & publicæ inter populos Christianos concordia cupidi; quales fere in utrisque partibus esse animadvertimus optimum quemq; virum & rerum divinarum intelligentissimum: habere se sanctissimi sui voti socium, & cum quidem cupidissimum, MAGNÆ BRITANNIÆ serenissimum ac potentissimum Regem JACOBVM. Qui licet jure confidat, dictis, scriptis, factis denique hoc se dudum assequutum, ut universo orbi Christiano de sua eximia voluntate possit constare: tamen ne hanc quidem animi sui declarandi occasionem forte oblatam sibi putavit esse contemnendam, Quis erit ab omni pietatis sensu tam aversus, qui hunc affectum in tanto Principe non exosculetur, non admiretur? Quis tam efferate Barbarus, qui secus interpretetur? aut quis dubitet hanc regiam Responzionem ex vehementi concordia cupiditate esse profectam? Cognoscent hoc amplius pii & cordati viri, ecquod genus pacis ac concordia piissimus Rex Ecclesiæ Dei optet;

optet; quibus legibus & conditionibus parata sit ejus Majestas facere conventionem. Ea namque moderatione temperata est hæc responsio, ut cum studio defendendæ veritatis, par certet studium faciendæ omni honesta ratione unitatis. Et est omnino hæc Regis mens, hæc firma sententia; frustra de Ecclesiæ pace cogitare, aut mentionem facere illos, qui hanc cœlestem bigam & solvi metuentem, solve atque invicem sejungere non verentur. Frustra igitur veritatem dogmatis illos ostentare, qui aliena omnia maligne interpretando, consequentias absurdas ex animi libidine deducendo, & id genus *κακὰ τε ἐκείας* pravis exemplis, charitate, matre unitatis, destitutos se esse probaverint. Frustra & illos charitatis unitatisque aurea nomina usurpare, qui sinceræ pietatis basin veritatem nolint admittere. Præclare olim B. Hilarius: *Speciosum quidem*, ait, *nomen est pacis, & pulchra est opinio unitatis; sed quis ambigat eam solam Ecclesia unicam pacem esse, quæ Christi est?* Pax Christi, quam solam beatissimus hic Pater docet Ecclesiæ probandam; ea utique est, per quam doctrina Christi, quam ipse Apostoli primitivam Ecclesiam docuerunt, facta tecta manet atque inconcussa. Offerant Serenissimo Regi pacem ejusmodi quorum interest id facere, qui que in Ecclesia Christiana principes locos occupare sese postulant: & finita discordia est. Separent ingenue & candide a divinis humana apud superstitiosa, a vere antiquis post nata ac recentia, a necessariis non necessaria, aut minus necessaria: Iterum dico, & quanto possum clamore contendens dico, ut omnes exaudiant; per Serenissimum Regem & Ecclesiam Anglicanam finita discordia est. Porro perveniendi ad tantum bonum regia patet via unica, majoribus a principio Ecclesiæ semper trita, universalis Concilii, atque ejus liberi, celebratio: in quo populorum omnium querelæ audiri, controversiæ disceptari, & pax in posterum, Deo propitio, queat sanciri. Hanc solam rationem pravas opiniones ex animis hominum evellendi, & disjunctos populorum animos ad concordiam adducendi omnium seculorum Ecclesia novit, solam usurpavit, non vim, non arma. Sed quo-

quoniam propter nostram omnium peccata synodi universalis spes nulla ostenditur, illud interim mali levamen aliquod foret, si libertas hæc tanta, aut potius effrænâs licentia de rebus Theologicis scribendi quotidie & libros publicandi, severis legibus utrinque coereretur. Nunc enim quæ potest bona spes superesse, quum tota passim Europa novi scriptores subinde prodeant, oleum camino infundere idonei potius, quam incendium aqua infusa restinguere? Non ferebat in suis hominibus ille admirandus Theologus Gregorius Nazianzenus curiositatem de rebus divinis disputandi: & causam prope unicam eorum malorum nostris hodie similium, quæ illa ætas est experta, hanc esse, non uno loco suorum scriptorum asserit, quod de rebus spiritus sive spiritu, vulgo homines promiscue disputarent, & sacrosanctam Theologiam in technologiam verterent. *πεχολογῶσι λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι, ὃ θεολογῶσιν*, hominibus Theologia facta est materia disserendi & sermonum, instar cæterarum artium ex ratione humana. Ex hac licentia, quam passim fere videmus hodie obtinere, nascuntur tot *κατηγορίαι* & formularum ac sententiarum diversitates, quæ Ecclesiam Dei magis magisque indices dividunt. Apage igitur illam prophetandi libertatem, quæ tantopere nonnullis hodie placet, si eo nomine licentia intelligitur, nova commenta proferendi, & a doctrina primis Ecclesiæ seculis omnium consensu recepta aberrandi. Quid nunc commemorem insulsos, indoctos, vix primorum religionis Christianæ elementorum callentes scriptores, ex illis potissimum locis quotidie prodeuntes; ubi nullo morum bonorum an malorum discrimine, nullo scientiæ aut inscitæ, præmia iis malo publico sunt proposita, qui libellum aliquem quamvis inanem omnis doctrinæ, quamvis plenum furoris, in diversarum partium homines fronte semel perfrieta emisierint? At quid boni ab iis speres, quibus divina scientia non est aliud, nisi ars vitæ, subsidium & *χημαίων ποσειμός*: quibus scribendi causa est non gloria Dei, non amor veritatis, non Ecclesiæ ædificatio, multo minus piæ & sanctæ concordie cupiditas: sed merces duntaxat & aucto-

auctoramentum ἀσχυμον, aut inanis gloriæ titillatio? Iuvat hoc loco unius e multis ejus farinæ scriptorculis audaciam ἐπιλιτεύειν, de quo scire te volo serenissimi Regis judicium. Is quem dico, quemque nominare mihi religio, tanta vilitas novi Doctoris; de trivio & compitis circumforaneus pellio quidam est; homo idiota, nullarum litterarum, non Græce, non Latine doctus, sine scientia, sine conscientia, bonis obstrepere, & fruges natus consumere, aliud nihil. Hic, quod inter mulierculas sciolus, & in vernaculo sermone disertulus habetur; in omnes diversarum partium scriptores censoriam nuper accepit virgulam: eo quidem libentius, qui ante biennium ære alieno oppressus, septingentorum aureorum mercedem pactus, ad expungenda vetera nomina, & stipendium annuum (narro quæ vera sunt, quæque ipse mihi dixit) mutatis partibus transfugium fecit: quique inter eos quos deseruit, a suspitione Atheismi infamis, & bonis omnibus qui propius norant exosus vixerit; novi zeli fervorem iis ad quos transiit, hoc est, quos decepit, necesse nunc habet approbare. Igitur Doctor a se creatus pellio, novos cottidie libellos scribit, vel potius vomit. Primum novæ professionis tyrocinium posuit ante biennium, cum adversus Monitoriam serenissimi Regis, Principis longe doctissimi, ipse vitiligatorum postremus, συζητητὴς ἀγέμματος, in scitiæ retrimentum, librum emisit: in quo si paucula excipias, nihil non protritum, nihil non millies dictum, non haustum ex ære: paucula vero illa cui suppilaverit, neque ignorat quicquam eruditorum Lutetiæ, & nobis compertissimum est. Non enim nescimus sub cujus mensa colligere micas sit solitus, ex quibus sua fercula instruit. Idem pellio quum ante paucos menses virum nobilissimum & celeberrimæ famæ esset aggressus, cum & nobis honorem habuit, ut sua censura, novus Aristarchus, columen sapientiæ, dignos judicaret: sed obiter & velut in transcurso, credo ne si aliter fecisset, dignitate tanti antagonistæ nomini nostro aliquid splendoris accederet. Edideramus paullo ante Epistolam ad Frontonem, Ducem S. J. Theologum: in quares in hoc

P p p p p

regno

regno a nonnullis ejusdem societatis gestas, fide historica ipsi exposuimus. Hanc Epistolam pellio in fine ejus quem dixi libri, non refutat ille quidem [neque enim poterat,] sed uno vehemente confodit obelo: deinde ad maximum Regem sermone converso, multis ab eo petit, ne quicquam eorum credat esse verum, quæ universum hoc Regnum vidit, quæ in Acta publica sunt relata, quæ Orbis jam terrarum scit esse verissima. Hæc omnia falsa & adulandi studio ficta audet dicere, & quidem Regi dicere meus pellio: quasi is esset mirissimus hic & innocentissimus Princeps, cujus aures in perniciem fontium patere soleant. Quis laqueus, quæ crux tantum scelus expiabit? Vidi ego sereniss. Regem, quum illa legeret, & mihi ostenderet, qui prius non videram, inauditam pellionis audaciam atque impudentiam severe detestantem. Me quoque adulandi artificem quod vult videri, sapientissimo Principi insignitam facit injuriam, potius quam mihi.

Πρότερον γὰρ ἔγραψα

Ἦνς εἶπον ἀγγεῖα, γὰρ τ' ἀνέω' εἰς ἀγγεῖα,

Πεῖν ἐξ ἐμοῦ πρὶ γὰρ π' ἀπαρτίσται λόγον.

Ait vero pellio, me cum illam Epistolam scriberem, spiritu vertiginis esse actum. Mirabar quid appellaret spiritum vertiginis: nam cum qui res gestas ex fide narret, aut potius e publicis monumentis describat, quis, nisi quem possidet πνεῦμα πλάνης, spiritu vertiginis dicat agitari? Ecce vero ante triduum incidit in manus meas alius liber ejusdem pellionis adversus virum eruditissimum scriptus; in cujus item fine ego repetor, & spiritu reformationis agi dicor. Huic nempe Alastori spiritus reformationis & spiritus vertiginis idem sunt. Omnes igitur vertiginosi, qui a sæculis jam multis reformari Ecclesiam Dei omnibus votis optaverunt, & testes desiderii sui libros multos nobis reliquerunt. Quid? an & Patres Concilii Tridentini, vertigine agebantur, cum tot locis reformationis mentionem fecerunt? In eodem libro monet me pellio, caveam aliquid scribere, quod sibi displiceat: alioquin darugum poenas propriis ipsius telis conficiendum. O Zelatore domus

mus Dei eximium! qui Zelum suum etiam ad illa transmittit, quæ non sunt in rerum natura. Beatum vero, si possum Æneæ magnæ dextra cadere / Vnus tamen restat scrupulus, qui me sollicitum habet: nam quomodo mea scripta confutabit, qui illa ne intelligere quidem potest? non enim mulierculis Galliæ scribimus. Ego verò pelliioni dabo consilium, quod hunc mihi pariter & illi scrupulum eximet. Meminerit veteris præcepti; Quam quisque norit artem, in ea se exerceat. Quod igitur solum didicit, solum recte potest, curget cuticulam: agones literarios doctis relinquat. Vtiq; tantam ne sumat superbiam, ut me existimet aliam sui rationem unquam habiturum, quam canis latrantis, aut asini calcitrantis. Ego bonas horas non soleo ita prodigere, ut sperare debeat me styli mucronem in se fore aliquando conversurum. Vides, vir amplissime, quale sit hoc nuper exortum Theologorum genus, qui fungis similes una nocte crescunt, quos propterea Græcorum Theologus *απαρτὸς θεολόγος* eleganter appellat, & meritissime a sacrorum arcet tractatione. Sed redeo ad hanc Responsionem: quam nactus parum emendate in regionibus transmarinis editam, relegi & correxi. Eam ad te mitto, mutui nostri amoris & meæ erga te observantiæ monumentum, tibi, scio, futurum non ingratum. Vale. Lond, iv, Eid, April, c1513 c xii.

EPISTOLA IOCLXX.

CORNELIO VANDERMYLE,

Monsieur: Il ya quelques mois que receus celles qui'il vous pleust m'ẽcrire, auxquelles desirant faire responce j'ay tardẽ plus que je ne pensois ni debuois. Vous excuserez si il vous plaist mes continuelles occupations, & me tiendrez tousiours constant a vous honorer & desirer servir. Je vous envoie un petit ouvrage, qui n'avoit estẽ fait pour imprimer. mais j'y ay estẽ forcẽ apres que l'epistre a laquelle je respons, a estẽ quatre fois imprimẽe. Plusieurs ne trouvent pas bonne la facon respectueuse de laquelle j'ay usẽ jen ceste responce. C'est mon naturel, qui ne se changera jamais, envers les gens de qualitẽ. Je suis marri que vos troubles ne

P p p p p 2

finis.

finissent point. Je pensois du commencement, que ce feut pour apporter quelq; moderation envers ceux, qui deifient un nouveau docteur, pene in singula verba illius jurantes. quod minime omnium ferret ille ipse vir maximus, si viveret. Mais je vois avec regret qu'on va a travers champs a des estranges nouveautés. Libere dico, odi profanam novitatem in rebus sacris; & tyrannidē Pontificiam laudaverim potius, quam licentiam ad eō remete. nova dogmata publicandi. unde horrenda confusio sequatur necesse est. Sed Deus medebitur & illustrissimorum Ordinum alta prudentia. Je prie Dieu qu'il vous garde, demeurant a jamais.

Monſieur,

Vostre tres humble serviteur

CASAUBON.

A Londres, ce x i i i.

Apr. c i d i c x i i i.

EPISTOLA IOCLXXI.

DANIELI HEINSIO.

Vir clarissime, respondi ad omnes tuas, & jam incipit mihi tempus videri longum, ex quo nihil a te literarum accepi. Quas vel eo nomine mittere debes frequentiores, quia me amas, & rem facere mihi gratam cupis. nihil autem facere potes gratius, quam si tuis epistolis me subinde invisas, & mecum sermones, ἢ ἡμέλις ἐστὶν ἀπὸντα, misceas. Atque utinam ego illum diem videam, quo te queam amplecti atque suaviari. Cernerēs oculis, quam alte descenderit in cor meum tui amor. Interim accipe a me munusculum, ex quo intelliges quibus in studiis jam sim. Quanquam ego me quantum possum revoco ad priores curas, hoc est, τὰ ἱστορήματα. nam τὰ διγμὰτε, ut hodie tractantur, meo ingenio parum conveniunt. Paucis enim probavero quam tanto opere admiror antiquitatem. Cupio de hac responsione tuum cognoscere judicium. Quod si Dominus Jesus, ὁ μονόταλς Σωτὴρ. me servaverit & coeptis faverit, videbis brevi particulam inchoatā adversus Baronium disputatio-

rationis. Tu quid nunc agas & tuus Theophrastus quo loco sit, cupio scire: Vale. optime amicorum & me ama, Scripsi raptim, oblata occasione. Lond. Eid. Apr. c1310 c xii.

EPISTOLA IOCLXXII.

JOANNI LYDIO.

SI esset mihi otium, longas literas ad te dārem. Nihil enim facio lubentius, quam ut tecum per literas loquar. Itaque & tuas accepi nuper magnā cum voluptate, & has scripsissem prius, si licuisset. Nunc quum esset repentina occasio oblata, pratermittere nolui, quin libellum ad te mitterem, cujus editio heri solum absoluta. Erunt illa pauca chartae mei in te amoris quaecunque testimonium. Cupio aurem scribas ad me libere, de hoc libello quid tibi fuerit visum. Scito autem opus magnum parare me, si Deus immortalis fauerit cōpris: ut fraudes Baronii detegamus, cujus laboris fortasse primam partem brevi sumus edituri. Speramus hoc nos assecuturos, faventē Domino Jesu, ut boni intelligant, gloria Dei & amore veri nihil nobis esse antiquius. De tuo Clemengis te rogo & obtestor, ut pergas, & quantum potest matures editionem. Dabo operam, ut cum proximis literis meis habeas quae Oxonio potes sperare. Scribam etiam ad amicos Lutetiam de tuo incepto. Vale & festinationi ignosce. Deum veneror ut reservet, Ecclesiisque vestris ut pacem restituat. postremus liber Vorstii & Serenissimo Regi vehementer displicuit, & mihi magnum dolorem attulit. Iterum vale. Londini Eidibus Apr. c1310 c xii.

EPISTOLA IOCLXXIII.

JOANNI MEYRSIO.

Vere scripsisti nuper ad me, vir clarissime, eam me telam esse orsum editione epistolae ad Frontonem, quam non tam facile detexerem. Ita prorsus est. Videoque paulatim me delabi in illa studia, quae semper sum veneratus, & quibus in privatum usum meum a multis annis meliores horas meas impendi. Videbis ex eo libello, quem tibi mitto, provocatū me fuisse ab illustri viro, Cardinali Petronio, sed amice, & modeste: itemque ab alio barbaro

Ppppp 3

& agre-

& agresti nebulone, qui nuper, pretio accepto, conscientiam prodidit. Huic vappæ & atheo quum non putarem esse respondendum, plauit regi, ut obiter illum perstringerem. Audio has nundinas non carituras libris adversus epistolam ad Frontonem scriptis: quos equidem, nisi aliquid afferant, quod ad rem faciat, aspernabor, & hostes veritatis sinam latrare. Nunc mihi in manibus est disputatio adversus Baronium: cuius fraudes infandas est animus palam facere, ad gloriam Dei, & publicum bonum. Favereat modo cœptis *δ' ἐτι πᾶσι*. Vale. Londini, Eidibus Aprilis ciro 10 c xii. Quid nunc agas, scire cupio.

EPISTOLA IOCLXXIV.

JACOBO AUGUSTO THVANO.

Illustrissime vir, binas tuarum simul accepi, nec sine magna voluptate legi. Gaudeo conjecturam meam de injuriatibi facta reperiri verissimam. Est omnino id genus hominum quale describis, quale in suis literis *δ' μαχαρίτης* s. depingebat. Quotidie mihi res est cum viro quodam nobilissimo & doctissimo illo quidem, sed ita iniquo in manes viri divini, ut non veritus sit me audiente aliquoties pronuntiare, fuisse τὸν ἀξιογῶμας πᾶτων ἐκείνων ἀνδρᾶν præcipitem Grammaticum, imperitum Philosophum, furiosum Mathematicum. Respondi ego & steti pro veritate quanta debui *παρρησία*. scripsi quæ adeo ad illum eo de argumento aliquot literas. sed illi solemne est omnes mortales, qui pro cruditis sunt habiti, pedibus caleare, & pro bipedibus asellis habere. Non ita judicat Rex Serenissimus & quod vere possum dicere, sapientissimus, non etiam præstantissimus Eliensis, neque item alii pauci longe doctissimi viri, quos ego quoque solos meis studiis æquos experior. Sed redeo ad tuas; quarum alteras a me acceptas Rex legit, & iussit reddi. Fui ex eotempore persæpe cum ejus Majestate, & prolixos sermones cum illa habui; sed optimus Princeps ita erat commotus lectione novorum librorum a Vossio editorum, ut in eo argumento totus semper fuerit. Pergit enim ille doctor suum virus effundere ac palam rueri. idque tanta libertate, ut non sit dubium

blam; per osque ex Ordinibus eo veneno esse infectos. quod piissimum regem habet, nec immerito, pessime. Qui etiam nuper indignissime talit; ~~in manu~~ Card. Perronium sese viro docto opposuisse in doctrinae verae defensione. Putat Rex doctiorem illum esse, neque ita ignorare antiquam Veritatem, ut potuerit ex animi sententia illa gerere, sed hæc querela non est hujus loci. Scito autem, vir illustrissime, placuisse Regi, ut epistola ad Card. Petronium hic ederetur; postquam ille suam edere fuit coactus. Et quoniam libellus infamis Peleteri eo tempore in Regis manus incidit, iussus sum vappam illum & nebulonem perstringere. scripsi igitur præfationem in eam epistolam, Deus Opt. Max. te servet, amplissime vir, & quicquid tibi charum. Londini XIII. Kal. Majas, ut vos tempora numeratis CIO. IO & XII.

EPISTOLA IOCLXXV.

GEO:RGIO MICHAELI LINGELSHEIMIO.

Amplissime vir, binas a te paucis diebus accepi. prioribus erat adjunctus liber aureus adversus Bellarmini scelestissimam pro Romani Papæ imperio disputationē. posterioribus carmen adjunxeras; quod ego nondum legi. scribere enim hæc parabam, cum ille fasciculus mihi est allatus. Ago tibi, vir præstantissime, quantas possum maximas gratias majores acturus, cum auctorem masculi illius scripti indicaveris. Non sum curiosus alieni arcani: sed me ita cepit ejus libelli lectio, ut statim cogitare ceperim, quis illius auctor. Fit enim nescio quomodo, ut quorum gloriæ favemus, eos propius nosse cupiamus. Apparet hominis Galli esse eam opellam; quod si quædam non obstarent, auderem pronunciare ~~et manu~~ Bongarsii ingenium & genium me agnoscere. sed, ut dixi, propter nonnulla hæreo, & ~~itaque~~. Quisquis sit, opto illi omnia læta, ut similibus scriptis sæperem publicam Christianam juvet. Mitto tibi epistolam ad Cardinalem Perronium hic editam, & aliquanto meliorem Parisiensis. Adjeci præfationem, ut nebulonem quendam Parisiis libros vementem quotidie, admonere sui loci. ridebis credo, cum leges. Schoppii librum avide expecto.

quan-

quanquam cupidius multo expectarem, si possem ab illa perfrui:
 quid sperare boni. scitum enim est, etiam ab hoc capiendam esse
 utilitatem. sed perditissimus Apostata quid potest boni me doce-
 re? itaque, si mei arbitrii res est, responsum non feret, possum meas
 horas in penso Baroniano melius collocare. Et profecto indignus
 est Schoppius, cujus gratia opus institutum vel ad diem unum in-
 termittam: quod quidē video prolixius futurum, quam putaram.
 Nam etsi mere Theologica in hac descriptione parce attingo, tanta
 est tamen ineptiarum seges, ut multo cogardisimulare. Videbis
 aliquid, spero, quod te delectet atque omnes bonos & verita-
 tis amantes: malos & mendaciorum patronos non parum urat.
 Efficiam cum bono Deo, cujus unius gloriam ob oculos pro-
 positam habeo, admiratores illorum Annalium suæ pudeat vani-
 tatis, fatuitatis & stultitiæ. Verum hoc Θεὸς μεγάλῃ ἐν γένοι καὶ ταῖς
 nos certe id strenue agimus, quantum per corporis infirmitatem
 licet. Vidi hic Legatos Serenissimi Principis vestri, fuitque mihi
 longe gratissimum cum nobilissimo Plessenio non unum collo-
 quium. Ex illo & literis tuis prioribus cognovi de obitu *Γεωργίου*
 Domini Hippolyti: in cujus morte respublica literaria non me-
 diocredamnum fecit. Non morabor te pluribus: tantum petam
 a te, apud virum clarissimum Freherum meum silentium ut excu-
 ses: accepi autem ante perpaucos dies, quas ipse fere ante menses
 ipsos tres ad me dederat. Ego existimo fuisse ipsi redditas, quas
 mercatoribus Francofurtum petentibus dederam. quibus illum
 faciebam certiore de oblato per me libro, quem Serenissimo
 Regi ante biennium fere nuncupavit. Vale, & festinationi igno-
 sce. Londini. a. d. v. Kal. Maj. c15 15 c xii. Liberaſti me ſolicitudi-
 ne magna de Códice Arabico, qui apud Thuanum cum parte ma-
 jore meorum aſſervatur. ſed brevi Deo dante, conſilium capiam,
 quid ſit opus factó. Carere enim libris meis diutius non poſſum.

EPISTOLA IOCLXXVI.

P E T R O B E R T I O.

Vir Clarissime, Accepi nudiſ ſextus ſaſciculum à te miſſum.
 Didi-

Didici ex tuis, non sine voluptate mea, Veritio non adherere in illa, quā tuctur, nova doctrina de natura Dei. Doleo ex animo non posse illum virum ad rectam mentem & τὴν ὑγιάνουσαν διδασκαλίαν revocari; neque vero possum rationem excogitare, cur ille sua adeo pertinaciter, cum tanto bonorum atque eruditorum scandalo, tucatur. Plane vereor, ne Deum vindicem experiatur, qui solum se putat sapere. An ille nihil facit, quod hostes Reformationis propter novas subinde discordias, ludibrio nos habent? Ago Deo Opt. Max. gratias, quod in ejusmodi quaestionibus sejunctum ab illa pestete profiteris. Quod ego Serenissimo Regi quum statim renuntiasset, non mediocrem ex eo nunciq. voluptatem cepit. Utinam vero in titulo libri, à te nuper editi, alia verba usurpares: haberes & Regem æquiozem, & multos alios viros optimos, quos ipsa novitas tituli offendit. Quod si ipse non fallor, poterat minore invidia ea doctrina proponi, Calvinum & Bezam etsi omnes magni faciunt veritatis amantes; nemo tamen est paulo iudex æquior, qui jurari in verba illorum postulet. Disputationem tuam, quam misisti, legam ipse, & magnis Theologis, amicis meis ostendam, quos novi in veteris Ecclesiae doctrina acquiescere. Illorum præstantissimorum virorum de tuo scripto iudicium non te celabo. Qui utinam tibi inservire aliqua ratione possem; Experiteris quanti te faciam. Vale & me ama. Londini Kal. Maj. cio rō c xii.

EPISTOLA IOCLXXVII.

HUGONI GROTIO.

Significavi nuper, cum novi nescio quid libelli tibi mitterem, epistolam tuam illam me accepisse, quatuor consilium de publicandis Ecclesiarum Reformatarum confessionibus aperiabas. Postea etiam altera tua mihi est reddita epistola, quæ rationem exponis promovendi generosissimi incepti, cujus tibi dudum venit in mentem. Non est quod longis ambagibus tua morer tempora. Breviter sic habe: quæcunque hætenus super eo maximi momenti negotio sunt à te scripta, ea videri sapientissimo Regi ab optima mente & singulari prudentia esse profecta. Itaque solet *ἵνα*

Qqqqq

Bisat

Sigat Princeps tuas epistolas non sine voluptate legere, & plures ejusmodi συμφορὰς, qualis ipse es, tuæ Reip. optare, imo Reip. Christianæ. Quæ si hodie similibus consiliis regeretur, a spe concordiz non esset adeo aliena. Quoniam autem Serenissimus Rex jam in alijs negotiis totus est, non potest ejus Majestas nunc huic curæ sic vacare ut optaret. Tu interim, præstantissime vir, age quod agis, & tuam solertiam in tam pio proposito exerce. Ego maximum Regem non desinam αὐτὸν καὶ τοὺς ἀπὸ αὐτοῦ ὀφειλόμενους, ut le dabunt occasiones, & ferent ipsius negotia. Quæ scribebas de confessionibus nostrarum Ecclesiarum, isthic, nisi fallor, possent commodius perfici: ubi neque eruditorum Theologorum copia deest, & libros edendi ratio est quam hic aliquanto expeditior. Mihi quidem illi curæ vacare non licet, qui totus jam sum in disputationibus adversus Cardinalem Baronium susceptis. Nam quia eo rem videmus rediisse, ut adversariis nostris canon antiquitaris Ecclesiasticæ sint Baroniani. Annales, faciundum duxi, ut illos commonerem, quam sit ὁ ἀσφαλὴς ὁ χάρις. Spero sancti favorit operi ὁ ἐπὶ τοῦ πατρὸς, effecturum me, ut admiratores illorum Annalium suæ pudeat in sevitæ & fatuitatis, quæ summa est. Servabo tamen institutum, ut debitam laudem auctori non eam ademptum, neque malitiose carpsam quæ possint excusari: quod hodie solenne est nostrorum hominum peccatum. Sed ex ipso opere melius meam mentem capies: idque brevi, si Jesus Christus ὁ Θεὸς ὁ πᾶσι πᾶσι vires fuerit largitus. Vale vir magne, & me ama. Londini Kal. Maj. stylo veteri. c1515 c12.

EPISTOLA IOCLXXIIX.

JACOBO AUGUSTO THVANO.

VIt illustrissime, scripsi nuper ad te & libellum misi, qui hic editus paucis ante diebus fuerat. Fasciculum diutius servavit D. Legatus, quo tutius tibi deferretur. tandem puto delatum, ac nisi animi fallor, credo jam perlatum. Iis literis narrabam tibi Serenissimum Regem post tuas lætas, quibus satisfacere ipsi optaveras, adeo occupatam animi mentem habuisse in recenti quodam libro

EPISTOLA DCCLXXIX.

Binis tuarum debeo responſionem: quum prioribus omnibus
 Qqqqq 2 satis-

satisfecerim, illis nondum respondi, quas ante paucos dies ὑπο-
 μένητοι accepi, cum adjunctis muneribus tuis. Horarius prior
 ad me pervenit, Socrates posterior. Vtrumque librum statim de-
 voravi, qui meus est mos. In Socrate delectavit me propositum
 tuum hortantis adolescentes ad eam philosophiæ partem, quæ, ut
 scis, Stoicis *κελεύς* philosophia dicebatur, & pars omnium utilif-
 sima censebatur. neque abs re. Nam quid utilius, quidve majus a
 literis sperari potest, quam ut artem vitæ discamus? Quod igitur
 studiosos ad illud genus studiorum excolendum vocas, facis quod
 virum bonum decet: quod autem Socratem illis in exemplum
 proponis, id ego in eam partem interpretor, ut existimem ad Aca-
 demiam & Lyceum tuos te vocare, hoc est, ad Platonem & Aristo-
 telem, duos sine controversia principes Philosophiæ viros, plane-
 que admirandos. Hanc viam studiorum animadverti dudum te
 esse ingressum; neque dubito effecturum te *σω γὰρ*, ut literarum
 calumniatores intelligant, quid inter veram philosophiam & *τὴν
 σφιστικὴν* intersit. Maecte, mi Heinli, hoc proposito. Oro Deum ut te
 quam diutissime præbet valentem & *πάνη ἀγαθῶν ἰδίᾳ ἀνθρώτῳ*. Det
 tibi *ὁ ἐπὶ πάνι*, Platonem illustrare, & principem Philosophorum
 serio recensere. Diu est cum id fieri optant harum literarum intel-
 ligentes. Olim Auberius Trioncurianus, Lausanensis professor,
 id negotium susceperat: quem scimus magnum usum illius phi-
 losophiæ habuisse. cæterum an tanto ponderi pares humeros ha-
 beret, id vero nescimus. Scribebas nuper venisset tibi in mentem
 de paranda hic operum Arist. editione, subsidio ἢ *τῷ νῦν ἀπαρτα-
 χῶν τῆς κειμένωντων ἐπιφανείᾳ*. Sed ut alias scribere memini, si hic ef-
 fes, de eo ne cogitasses quidem unquam. ὁ γὰρ εὐσεβέστατος βασιλεὺς
 ἔπει τῆς θρησκείας, & τῷ πρὸς ταύτην ξωτεινόντων γίνεται ὅλη & πᾶς,
 ὡς τε μηδεμίαι σχολὴν ἀγείν *οὐδὲ πᾶ τῇ φιλοσοφίᾳ ἢ φιλολογίᾳ ἐνδρα-
 πείβειν*. Quin si notum haberes, quæ sit toto hoc regno studiorum
 ratio, scires T. C. præmia ampliss. esse proposita: cæterarum disci-
 plinarum amatoribus pene dixerim nulla, certe ἑδνὸς λόγῳ ἄξια.
 Venio ad Horatium, quem accepi a te *δῶρον ὅτις πικρὰτατον*.
 Exci-

Q q q q q 3

ACCC-

acceptis; quem nuper misi, in quo erant aliquot novi libelli exemplaria, scirecupio; & Theophrastus tuus quo sit loco.

EPISTOLA IOCLXXX.

JACOBO AFGVSTO THVANO.

Illustrissime vir, heri accepi quas exeunte Martio scripseras, & Chabaneo meo tradideras. Puto jam tibi esse redditas, quas jussu Regis ad te dedi ante hos xv. dies. Eae ego D. Legato tradidi, qui affirmat jam misisse. Quod si eas accepisti, eacura penitus es levatus, quam alix meae jussu item Regis scriptae tibi attulerant. Omnino Regi optimo ita satisfacisti iis literis, quas ad me scripsisti illi ostendendas, ut nihil magis ex animi ejus sententia fingi potuerit. Hoc ego & scripsi ad te nuper pluribus, & nunc peto a te, ut tibi sic plane persuadeas. Nihil æquius, nihil mirius hoc principe, qui te propter literas & virtutem suspexit & a te amari cupit. Illa eadem epistola tua monebat me, sermones quosdam de me tecum habuisse illustrissimum D. Cancellarium, quem mei adhuc meminisse gaudeo, etiam non puto multum illum de me revocando esse sollicitum. Quod si ea lege sum revocandus, ut non liceat mihi modesta descriptione errores Card. Baroni detegere, etiam atque etiam deliberandum est, quid sit opus facto. Amo patriam meam, & ut in illa mihi liceat diem ultimum claudere, peto a Deo quotidie. An tamen ea sit justa satis causa, cur susceptum bonae causae patrocinium debeam deferere, adhuc dubito & non liquere promittio. Mihi in opere quod molior, propositum est τὴν θεολογίαν non attingere, aut parce; τὰ ἱστορικά peccata accuratissime persequi & oculis spectanda exhibere. si hoc scelus est, cavendum mihi. sed hoc alias pluribus. Agam ea de re cum illustrissimo Duce Bullioneo, quem nuper aureo carmine Spartes tuæ etiam illustriorem reddidisti. Scripsi hæc raptim. Vale & vive felix. Londini Eid. Maij, c13 13 c xii.

EPISTOLA IOCLXXXI.

EIDEM.

Illustrissime vir, plures paucis diebus dedi ad tuam dignitatem episto-

epistolas: quod ut sperem fore tibi non ingratum, facit tua singularis erga me benevolentia, toties tot certissimis argumentis mihi comperita. Nunc sane quod scriberem nihil admodum erat, quum ante paucos dies de meis rebus prolixas ad te literas dederim, sed quia D. Seava de sua ad vos protectione me fecerat certiores, hæc raptim exaravi, ut cognosceres nullum me tempus jucundius ponere, quam quod literis ad te scribendis impendo. Utinam colloqui esset facultas quæ olim fuit! regeres me in eo quod jam habeo præ manibus opere. in quo si quid exciderit, quod vere piis & bonis sit minus gratum, plane invito exciderit *ἢ ὡς βέλτομα*. Consilium enim mihi est ita stylum temperare, ut unius veritatis studiosum esse me omnes facile intelligant. Paucis, scio, placebo: plures offendam, qui veritatem volunt esse quicquid amor partium suadet. Caterum in hoc nobili incepto quanta quotidie crucier librorum inopia, piget commemorare. Itaque didici *μαγεύειν τὸς οἱ Λατρίας ὄντας*. Verum de hac mea miseria pluribus alias. Constitui, si bonitas Dei permiserit, opere confecto aut affecto vel ad paucos menses vester fieri, ut sitim meam si possum expleam. Interim veneror Deum immortalem, ut te Francorum decus servet & quicquid tibi charum. Londini x. Kalend. Jun. CIOIOCXII.

EPISTOLA IOCLXXXII.

HUGONI GROTIO.

VIr amplissime, lætatus sum non displicuisse tibi quem nuper misi libellum. At quam multi erant e nostris qui damnabunt? Jam e Gallia plures literæ huc venerunt querelarum plenas, imò gravissimarum accusationum. Nam plerisque meorum Gallorum norma veri est ab antiqua fide abire quam longissime. Ego nihil scripsi de quo non sæpissime cum magno Rege & doctissimis Episcopis deliberaverim. Itaque clamoribus *ἀμύμων ἢ ὑποβουνοίων* non magis moveor quam Scioppii perditissimi nebulonis ineptiis. Si dabit Deus immortalis, perficere quod nunc habeo præ manibus opus, intelligent æqui lectores, qua diligentia hoc genui

cuso quin de meis moribus & sensu pietatis ex illa epistola iudicium fiat. sunt enim verissima, quæ scripsi, omnia, & si potes ἀνέχου καυχώμεν, pia prudentiæ plana. Nam certo crede, mi Hein-
si, τὸν πάνυ Πλ. in eo quidem incepto, nihil se dignum fecisse, negotium temere susceptum, temere administratum, pudendo fine conclusum. utinam aliter accidisset. Cæterum fingere τὰ μὴ ὄντα ἢ τῇ ἀληθείᾳ ὁμοίως χρῆν, meum non est. Videbunt posterī, quæ solito candore scripsit ea de re præstantiss. Thuanus, cui soli fides habenda, nemo rei veritatem melius novit quam nos. Sed cupientem plura cōgunt negotia finem scribendi facere. Audio editos esse Lugduni in Gallia, (prostabant Francofurti superioribus nundinis,) Characteres nostros. Sunt in ea editioe quædam a nobis adiecta non vulgata cum ad caput, καὶ ἀναϊδοσίας, tum alibi. Tuus Theophrastus quid agat, scire cupio. Vale & festinationi ignosce. Prid. Non. Jun. cio iocxii.

EPISTOLA IOCLXXXV.

JACOBO AUGUSTO THVANO.

VIr illustrissime, ex iis literis quas Justello & Capello dedi, præsentem rerum mearum statum confido tibi esse notum. Ego animi suspensus hæreo, exspectans quid D. Cancellarius super rebus meis dignitati tuæ responsi dederit. si seder animis τῷ παρ' ὑμῶν κρατέντων me revocare, & id serio agitur, non, ut suspicor ἀφοσίωσις χάριν, sequar omnino consilium tuum. Interim opus susceptum, de quo nuper scripsi, ut possum urgeo. infeliciter sane & dura prorsus lege. careo enim libris meis, quæ est insignita meorum studiorum calamitas. Hic enim neque omnes possum nancisci, quos isthic habeo; neque alienis perinde uti queo ut meis, quos longo usu contrivi. Et est tamen inceptum nostrum ejusmodi, quod librorum subsidium requirat vel maximum. Amplissimum namque est argumentum, & genus ompe literarum attingit. Videbis παντοδαπῶν συγγραφέων loca plurima serio tractata, ritus Ecclesiæ multos illustratos, figmenta stultissima ἐξ ἀπειρίας vel φρενοβλαβείας profecta modeste quidem sed solide tamen confutata.

Rrrr

Hoc

Hoc vero opus esse me aggressum necessariis subsidiis destitutum ita mihi aliquando videtur absurdum, ut cerebri satis sanus fuisse mihi sæpe jam ipse non videar. Igitur si, ut puto, veniam Rex Christianissimus est mihi concessurus manendi in hoc regno ad ver proximum, jussi Chabanzum meum paucos libros seligere e meis, quos ad me curaret. Qua tamen in re præcepi illi ut consilio tuo pareret, idque fore mihi gratum crederet, quod placuisse tuæ illustri dignitati intelligerem. Potest id negotium ἀποφῆναι & paucis consciis transigi. Velim vero persuasum esse omnibus, si de me revocando isthic serio fuerit cogitatum, tam facile id futurum etiam si libros omnes meos hic haberem, quam futurum esset facile, si nullum haberem. Omnino autem Serenissimo Regi rem feceritis longe gratissimam, si ad pertexendum opus inchoarum, quod superest hujus anni, & paucos menses mihi concesseritis. De moderatione quam toto opere servabo, nihil addam ad ea quæ nuper scribere memini. Quod si quos isthic veri amor tangit, res ipsa, opinor, facile ab iis confessionem expresserit, postquam nostra legerint, non fuisse quæ observavimus tenebris damanda. Te quidem, φιλαλήτης Thuane, non sine aliqua voluptate nostram hanc lucubrationem confido esse lecturum. Age igitur per Deum immortalem, veterem tuum clientem, quod dudum facis, perge amare, & tuis prudentissimis consiliis regere dignare. Sic te Dominus Jesus ὁ θεάνθρωπος adjuvet, servet, fortunet. Vale, Præses illustrissime, Londini Nonis Junii MDCCXII. Vellem abesse propius a præstantissimo viro D. Fabro, cujus judicio observationes meæ aut starent, aut caderent. Sancte affirmo tibi, plus solide eruditionis in unica illius epistola, quam recitat primo Annali Card. Baronius, invenire me, quam in quovis XII. illorum crassissimorum tomorum. Deus servet venerandum senem, & faxit ut de istis literis cum ipso conferre aliquando possim σῶμα τοῦ σῶμα. Virum quoque eruditissimum Rigaltium opto valere & me amare.

EPISTOLA IOCLXXXVI.

E I D E M.

Illustrissime Præses, puto accepisse te partem promissæ historiæ, quam

quam in libro grandi descriptam Rex misit ad te cum meis literis per Dominum de Vitri. Peto vero a te, si liber ille probe curatus est, ut ejus facias nos certiores. Potes autem ex eo conicere quanti Rex Serenissimus tuas historias faciat, cum illarum ergo tantum opus curavit suscipiendum. Ex omnibus tuis literis cognosco propensum erga ejus Majestatem animum tuum, quod scito ipsi esse pergratum. De meo isthuc reditu cum admiratione accepi, quod nuper isthic decretum fuerat. Quod si id agitur ut malevolorum potestati subjiciat, nemo amicus suadebit, ut hunc splendorem omittam & me illis dedam. Hoc dico, quia scio eorum suggestionem exortam in animo Reginz voluntatem mei revocandi. Et illud est quod maxime Regem male habuit. Postquam isthic visus fuerit libellus quem hic scripsi (& dudum misissem, si per gravem morbum licuisset,) sciemus quanti isthic aestimentur veritas, fides, ingenuus candor & animus erga principes sincere devotus. Nam si isthic his virtutibus locus non est, optabilius mihi exilium patria, cujus alioquin desiderium vix fero, sed de his brevi plura. constitui enim a tuis consiliis, quæ semper sum expertus fidelissima & saluberrima, pendere. Optimum & *ἐνοβέλιον* Fabrum convaluisse gaudeo, & Deo gratias ago. Legi non sine magno dolore quæ de ejus morbo ad me scripsisti. Veneror Deum immortalem ut te seryet. Vale. Londini a. d. xii, Kalend. Jul. CIO IO C XII.

EPISTOLA IOCLXXXVII.

E I D E M.

DE Serenissimi Regis in te animo, Præses amplissime, binas jam ad te jussu ipsius literas dedi. Quæ si ex fide fuerunt curatæ, omni jam te cura liberatum esse oportet. Optimus namque Rex e tuarum lectione eam voluptatem cepit, iisque lectis ad cœubertim & *ἐν τῇ γαστρί* in tuas laudes sese effudit, D. Episcopum Elensem & me compellans, ut videatur infrunitus ille *νοτιώτης* qui huic gratiæ, ut sic dicam, reconciliationi occasionem præbuit, non sine causâ factum illud suum tibi imputare posse, & gratiarum actionem

onem a te expectare. Ego quoque multum tibi debeo, qui vates non vanus per illam epistolam tuam sum declaratus. Dixeram enim Regi & πάλιν βεβαίως confirmaveram, fore omnino ut ad primas, quas a te acciperem, literas æquisimus Rex te multo etiam magis quam antea amaret. plane ita evenit; & tu, Præses amplissime, fidei, ingenui candoris & constantiæ laudem retulisti ingentem, ego aliquam οὐκ ἀσέχῃ μαρτυρίῃς. Quare gloriari possum χερσὶν οὐκ ἀφύῃ esse me, in hac re certe fuisse conjectorem non malum. Accepi vero ternas a te epistolas, quibus sermones mihi exponis, quos ὁ βασιλεύσας & illustrissimus Do. Cancellarius pro sua erga me benevolentia habere apud te est dignatus. Narras enim jussam esse dignitatem tuam mihi significare, placere Majestati Regis Christianissimi in patriam me revocare. tum autem jubet ipse me ejusdem illustrissimi Domini verbis, ut animi mei exponam tibi mentem. Parebo igitur tibi, amplissime vir, petamque a te etiam atque etiam vehementer, ne clientulo tuo hanc stultitiæ notam inuras, imo vero impietatis, ut me existimes propter locum mutatum animum mutasse, & illius suavissimæ dulcedinis esse oblitum, quam patriæ charitas fruentibus patria sua etiam barbaris hominibus solet conciliare. Crede, obsecro te, & illustrissimo Domino confidenter persuade, quidvis potius eventurum, quam ut illa ἐμφυτὸς φόβος τῆς πατρίδος animo excidat mihi. Et agrestis aliquis ac ferus homo patriam tamen suam horridam licet ac gelu rigentem amat, & translatus in mitiorem terram lacte & melle manantem, miserum se credit, & mala exilii commemorat: ego non penitus ab humanitatis cultu alienus patriæ meæ desiderio non afficiar, aut quanto caream bono, quanta jucunditate, parum intelligam? *Non obtusa adeo gestamus pectora Galli.* Quod si tam essem Stoicus, hoc est, ut equidem censeo, bardus & communis sensus expertus, habeo sedulam monitricem uxorem meam, quæ ejusmodi stuporem facile mihi excuteret. Verum crede mihi, nihil est opus πεινῶντα καὶ αὐτὸν ὀτρύνειν. Hæc eo pluribus exposui tibi, vir integerrime, ut de mea cupiditate, ne dicam volunta-

luntate certus, illustrissimo Domino Cancellario sine dubitatione spondeas, vere & ex animo scribere me quod jam scribo, & sæpius meminisse scripsisse. non pendere nimirum a voluntate mea redditum meum, sed a jussione Regis Christianissimi & Augustissimæ Reginæ. duo tamen petere me quanta maxima humilitate & submissione animi possum, ut & Serenissimi Regis habeatur ratio, & familiæ meæ, quæ maxima est. Ego quantum debeam optimo huic Principi, ne vos quidem puto ignorare. Opto igitur, & supplex a Majestatibus Regis & Reginæ contendo, ut mihi liceat bona cum ipsorum gratia, priusquam ex Anglia pedem efferō, librum perficere quem Regi Serenissimo est animus nuncupare. Id opus cujusmodi sit, non semel indicavi tibi proximis literis meis. Nam ut immunitatem aliarum angariarum mihi pararem, & maximo tamen Regi satisfacerem, disputationem suscepi adversus illustrissimum Cardinalem Baronium: quam fore illis non ingratiā spero, qui jura Regum & Principum adversus Roman. Pontificem sine ulla ipsius Pontificis injuria defendi non nolunt. neque enim potest jure Summus Pontifex queri fieri sibi injuriā, si tantum illi tribuitur, quantum vetus Ecclesia & concilia Oecumenica tribuerunt. etsi fatemur adulatoribus Papæ parum hoc videri. Scis edilibros quotidie & Romæ & alibi, quibus Monarchia verè *δεσποτική* in Imperatores ac Reges & principes Papæ attribuitur, cum plenissima potestate capitibus eorum ludendi ex animi libidine. Nisi ipse libros legerem assidue Romæ & aliis in locis scriptos, qui que scribantur quotidie, calumniari crederem si quis hoc diceret, quod ego jam dico. Quum igitur observaverim illustrissimum Card. Baronium totos XII. suos tomos eo præcipue fine scripsisse, ut hanc perniciosissimam doctrinam in animis legentium ingeneraret; disputationem adversus ipsum institui, non de aliquo religionis Christianæ capite, sed de ista Romani Pontificis infinita potestate, sive potius, ut ejus parasiti loquuntur, omnipotentia. Quæ ad dogmata religionis Christianæ hodie controversa pertinent in Annalibus, ea certo consilio ne attingi quidem. Univerſam

scriptionem ea moderatione temperavi, ut æquis lectoribus satisfactorum me sperem. hoc unum operetoto egi, ut erranti viro docto comiter monstrarem viam. Utinam viveret illustrissimus ille Cardinalis, si minus rem, at modestiam certe meam ipsi probarem. multa enim illi exciderunt ne mediocriter quidem docto viro digna. Spero ad finem anni hujus aut non multo post editurum me quæ in primo Annali observavi. Hunc librum si Magnæ Britannix Regi dedicavero, quod vehementer cupio, nihil est quod me in hoc regno vel horam unam teneat. Si igitur tantum me Superi amant, & Regem Christianissimum aliqua tangat mei cura, qui postremus sum subditorum ejus Majestatis & plane το μνηστω, puto equidem, ubi semel hoc quasi æs alienum expunxero, facile hoc a Rege iri impetratum, ut patriam repetere mihi liceat. Tum vero illud solum supererit, ut illustrissimi Domini Cancellarii & tua commendatione impulsus Rex Christianissimus aliquam mei rationem habeat & honesti otii spem mihi faciat. Outinam illum ego diem videam, & det mihi clementia divina, ea perficere incepta, quæ honori Regis mei in animo meo dudum destinavi! nam hic quidem vel cogitare de prioribus studiis non possum. Itaque *pendent opera interrupta minaque Murorum*: quod sequitur verbum, de meis lucubratiunculis non ausim usurpare. Deum immortalem supplex veneror, servet Regem, Reginam matrem, regiamque domum totam; servet etiam fideles ejus Majestatis ministros, cum primis illustrissimum virum & singulari observantia mihi colendum Dominum Cancellarium, & te, Præses amplissime, ac quicquid tibi charum. Vale, Londini vii. Kal. Julias ut tempora isthic numerantur. CIO IO CXII.

EPISTOLA IOCLXXXVIII.

CORNELIO VANDERMYLE.

Monsieur: J'ay receu celle qu'il nous a pleu m'escire touchât l'epistre au Cardinal du Perron, laquelle quand j'ay escrite je n'ay pas dit obté que ceux, qui mesprisent l'antiquité, la condamneroient: mais j'oppose a ces Messieurs la l'auctorité du Roy de la

de la grand Bretagne & de tous les sages Evesques de ceste Eglise: outre la certaine science, assurance, & ferme creance que j'ay, que je n'ay escrit un seul Jota en ceste epistre, qui repugne a la S. Parole de Dieu, ni a la foyl' Eglise ancienne. Quand a feu Monsieur de Serres, ce que vous dites est traſvray. J'estois en Languedoc quand il mourut. Ce n'est a moy de juger de son intencion, ni de ceux qui l'ont si estrangement condamné. Seulement diray ie, que si le dit sieur n'a en autre desir, que de servir a la paix en l' Eglise de Dieu, *salva veritate*; il est plus louable pour ce dessein que ne sont ceux qui par leurs nouveautés troublent l' Eglise. Est genus hominum, qui putant ante hos centum fere annos cœpisse mundo apparere veram Ecclesiam, quæ nullo priore seculo fuerat visa. Horum amentiam ego ex animo detestor, atque ita iudico: non magis nocere Ecclesiæ Dei Pontificios, dum suos errores verustatis obtentu hodie tuentur: quam homines novitatum amantes, qui sacram Scripturam ex libidine sua interpretantur, & quicquid suis interpretationibus non convenit, falsum & impium putant. Je ne veux m'estendre sur ce propos, craignant vous ennuier. faisant donc fin, vous prie me tenir vos suors,

Monsieur,

Vostre tres humble serviteur

CASAVBON.

A Londres, ce iv. Jul.

CIO IO C XII.

EPISTOLA IOCLXXXIX.

JACOBO AVGVSTO THVANO.

ILlustrissime vir, post reditum ad vos Ducis Bullionii unās tuarum accepi, idque hesternā die, quum ante xx. dies essent scriptæ. Scripseram binas ad te discedente Bullionio Duce; unās Capello Theologo tradideram, alteras Iustello qui Duei a secretis harum epistolarum alteram periisse ex tuis didici. doleo non una ex causa. scripseram multis de rebus familiariter: neque consultum est

est eiusmodi literas in manus alienas incidere. Erant in eodem fasciculo plures aliae de re familiari nostra scriptae, periit mihi opera, periit tempus, cuius unius rei inopia laboro ut qui maxime. Venio ad tuas. Quod scribis de illustrissimo Cancellario, gratum est. Exposui tibi causas non semel, cur opus adversus Barontum sim aggressus. & puto consilii illius habuisse me iustas rationes. metui tamen ne dominum Cancellarium offenderem, quo nihil molestius poterat mihi contingere. Liberasti me sollicitudine, cum verbis illius nuntiasti, non propterea fore me illustri ipsius dignitati minus gratum. Ego dabo operam quantum fieri poterit, ut neminem bonorum offendam. Optassem potuisse sine meo nomine librum edi. sed hoc qui fieri potuerit non video. Eam provinciam mihi esse demandatam omnes hic sciunt. ut libros mihi pararem, qui meis careo infelix, omnes Londinenses bibliothecas excutere opus habui. ego vix sum apud Regem unquam, quin pensi rationem exigat. idemque ut me iuvaret, magnam sibi parare bibliothecam instituit, quæ tota in ædes meas infertur. hæc quomodo poterant dissimulari? Adde quod a principe optimo vix putem impetrari posse ut meum nomen taceretur. Scriptio denique ipsa, nisi fallor, & *παρὰ τὸν πάτριον* statim arguisset. Multa Scaligeri mentio, multa e Græcis auctoribus deprompta, & id genus alia scriptorem certo designassent. Richerius nomine abstinuerat. quid profuit? Quod igitur superest, Deo exitum permittamus. Ego mihi conscius sum, nihil quærere me præter gloriam Dei, defensionem veritatis, causæ regiæ patrocinium. propter ista si me calamitas manet, dolebo, Stoicus enim non sum. in mediis tamen suspiriis vocem illam usurpabo, *Πόσειδον, ὁρᾷς τὰν ναῦν*. Fiat igitur Dei Opt. Max. voluntas. Me cum viræ huius tædet diu est. Scripsi aliquoties ad te, Cottonium ab urbe abesse, in contexenda historia occupatum. Nuper quum mihi Serenissimus Rex indicasset ipsum esse in urbe, memor tuorum mandatorum statim adii, respondit, se totum in eo esse ut cœptam historiam absolvat, quam ipse Anglico sermone componit, Camdenus Latinam facit. Schedium

dium a te missum ei tradideram, ut de re illa cogitaret. post paucos dein dies respondit, sibi compertum esse Marefchallum de Retz semel post Ianienam Parisiensem in Angliam venisse: se enim ut certo rem exploraret, omnia scrinia & tabularia sedulo inspexisse. Addidit tum, si quid aliud occurreret in quo posset ejus operati-
bi esse utilis, & dignareris ad se scribere; daturum operam ut tibi satisfaciât. Oro Deum immortalem, ut te, vir illustrissime, seruet, ac magis magisque in dies fortunet. Kal. Jul. c10 10 c XII. Permittat mihi obsecro tua benignitas, ut Dom. Fabrum, quem ex animo colo & obferuo, hic salutem, & D. Rigaltium ac Pureanos fratres merito suo mihi charissimos,

EPISTOLA IXCXC.

DANIELI HEINSIO.

VIr præstantissime, Tandem accepi quas diu exspectavi literas tuas post lectam epistolam ad Card. Perr. scriptas. Nihil mihi legisse majori cum voluptate. ceterorum meorum scriptorum laudatio *φορτην* semper mihi visa, hunc libellum a te commendari vehementissime sum lætatus. non enim propria mihi illa lausest, sed ad sapientissimum Regem pertinet, gravissimosque hujus regni Episcopos: quorum ex mente libellus ille est scriptus. Ego si privato nomine ejusmodi scriptum edidissem, a zelotis nostris in plura frustra discerptus essem, quam olim vel Actæon vel Pentheus a suis canibus & thiasotis. Ne nunc quidem post illa tanta nomina satis securus lateo. non enim desunt, qui hæreses meas adnotent, & gravissime de me pronuntient. EGallia ad Episc. Bathoniensem plures epistolæ venerunt, quibus ego gravissime accusor ut Papismi patrônus. Ex Hollandia vestra vir doctus & bonus ad me scripsit, damnare se non pauca in eo libello, quædam etiam toto animo execrari. sic enim loquitur. Quid facerent hi censores, si aliqua Regis tanti reventia & Ecclesiæ Anglicanæ eos non teneret? Te & divini ingenii virum Grotium nostrum aliter sentire non mihi est magis jucundum, quam Ser. Regi reverendis-
que Episcopis, qui omnem *φιλοκαλίας* ex animo oderunt. Ego

Sssss

con-

conscientiæ meæ integritate fretus & iudiciis vestris, quid de meis scriptis iudicent aut iudicaturi sint Theologiæ omnibus seculis inauditæ patroni, pili non facio unius. Pergo igitur alacris in opere adversus Baronium suscepto: totis ingenii viribus id contendens, ut veræ pietatis amantibus & solam Dei gloriam quærentibus meos conatus approbent. Dura omnino provincia est, quam suscepi: sed spes mea omnis non in propriis viribus, quæ nullæ sunt, verum *ἐν τῷ ἐνδυναμῶντι με Χριστῷ Ἰησοῦ*. Qui putant nos in literis humanioribus consensuisse, opus haut dubie mirabuntur, sua expectatione longe majus. Theophrastus tuus quando prodibit? iussi meum codicem Lutetia afferri, qui si fuerit allatus, nonnulla tecum statim communicabo, alicujus fortasse momenti: quanquam scio nihil tam parvum, nihil tam magnum esse, quod tuam diligentiam possit effugere. Deus immortalis te servet reip. literariæ. Vale, charissimum mihi caput. Londini 1 v. Non. Jul. 1610 DCXII, D. Eliensis te amanter salutat.

EPISTOLA IDCXCI.

HYGONI GROTIO.

VIr præstantissime, si quantum voluptatis e tuis capio, tantum & otii suppeteret ad confabulandum per literas tecum, haberes me importunum congerronem. Sed mihi omnem ejus rei facultatem curæ, negotia, studia denique eripiunt. Nam & occupatissimus fere sum: præsertim cum Rex optimus est in urbe aut ad urbem. tum autem operis suscepti magnitudo ea est, ut ægre a proposito divellar. Videbis, si Deus immortalis favorit inceptis, novi generis scriptionem: rerum nempe veteris Ecclesiæ nudam & simplicem explicationem, sine affectu partium. Nihil maligne fingimus, nihil veri dissimulamus, omnia ad gloriam Dei referimus, non ad partium victoriam. B. vero imperitiam, fatuitatem, stuporem sine dubio miraberis. Nam qui summam religionis faciunt P. R. adorare, illis B. quanto in pretio sit non te fugit. Quid ergo dicturi sunt, quando videbunt certis argumentis demonstrari illum melioris totius literaturæ fuisse imperitissimum?

Et nos

Et nos quidem summa moderatione semper utemur: sed non propterea odium τῆς παπομανίας vitabimus. Ne illis quidem, satis scio, gratum erit opus nostrum, qui omnes opiniones χρεῖς ἐκ πάλαι natas, volunt semper obtinuisse in Ecclesia Dei, & infano errore quicquid non probant, putant esse recens & ab Antichristo exco- gitatum. Isti sunt qui in epistola ad Cardinalem Perronium fœdas hæreses deprehendunt, & gravissimæ de me pronuntiant. Est qui- dam in regione vestra Theologus, vir bonus & mæi amans, qui nuper libere scripsit suum de illa epistola iudicium. damnat non pauca ut parum Theologice scripta; *quadam execrari se ait toto a- nimo*: sic enim loquitur, & addit, velle se accurate meos errores mihi demonstrare. qui si quantum est novorum librorum evolvat, nihil afferre poterit, cur aut Rex sapientissimus, aut eruditissimi Episcopi hujus regni, aut ipse literulam unam in ea responsione velimus mutaram. Te aliter judicare de illo libello lætatur Se- renissimus Rex, lætantur & Episcopi gravissimi, quibus tua pietas & singularis doctrina non sunt incognita, Deus hanc tibi mentem servet, eandemque aliis suggerat; ut tandem aliqua patefiat illius negotii promovendi ratio, de quo non unis jam literis inter nos egimus, Scribam ea super re ad te breviter plura volente Deo. Vale vir magnæ. Londini iv. Non. Jul. cio 16cxi. Peto a te, ut quas tuis adjeci cures perferendas. Invitus hoc tibi oneris impono: sed cogit necessitas.

EPISTOLA IOXCII.

JACOBO AUGUSTO THVANO.

Vir illustrissime, heri scripsi ad tuam dignitatem, neque erat quod vellem additum. sed amico huic petenti *οὐκ ἔμελλε* ad te non potui denegare. quum præsertim ex uno aut altero colloquio compererim virum esse doctum, & judicii in literis non vulgaris. Ille enixe petiit a me, ut fores aperirem sibi amicitiae tuæ. Qua si illum ex commendatione mea fueris dignatus; mox, nisi fallor, dignum pronuntiabis, quem referas in eorum numerum, a qui- bus velis coli. Hoc volui: neque nunc plura licet. Vale vir illu-

strisime, decus tui seculi prope jam unicum. Lond. VII. Eid.
Iul. c1515cxii.

EPISTOLA ICXCIII.

EIDEM.

VIr illustrissime, accepi responsum ad illastuarum quas mihi
D. Scœva reddidit. Putabam epistolam meam periisse, quam
Iustello tradideram. hæc tua epistola illam potius periisse me do-
cuit, quam Capellus acceperat tibi deferendam. Si bene memi-
ni; illius argumentum erat de meo ad vos reditu, hujus varium &
multiplex; quantum tamen animo repetere possum, cum meam
memoriam interrogo, pars maxima ejus scriptionis erat de opere
instituto; cujus scopum cupio esse tibi perspectum. Doleo inter-
cidisse illam epistolam, non quia folium chartæ raptim exaratum
tanti faciam; sed quia familiarem scriptionem in alienas manus
devenire periculosa aliquando plena res est alex. Ego fretus hu-
manitate tua & erga me benevolentia sic soleo tecum per literas
garrere, ut solitum facere memoria teneo cum isthic essem. Quæ
refers mihi illustrissimi viri D. Cancellarii verba, incredibili me
lætitia affecerunt. Nunc videor mihi cognoscere serio de me
revocando esse isthic aliquando actum. nam hætenus quidem
mentio aliqua ejus consilii fuerat facta. sed hoc ita frigide; ut sæ-
pe dubitarim quo fine illa dicerentur. Postrema hæc illustrissimi
Cancellarii responsio persuadet mihi, illustrem ejus dignitatem de
eo negotio serio aliquando cogitasse, non enim putem e re nata
dixisse illum, quæ adjicis de duplici incremento commodorum
meorum, si Deus dederit isthuc redire. Siquidem igitur illa ve-
ra sunt & satis certa, accipio lubens conditionem, & bene mecum
agitur credam; si dederit aliquando *ἐν τῇ πατρίδι* illa Christianissi-
mi Regis liberalitate posse uti frui. Sed quia id quicquid est incre-
menti petendum videtur ex illa pecunia, quæ in usum scholæ est
assignata, causam suspicor esse justam, cur ego metuam ne exitu
res careat, neque fortasse æquum fuerit, ut ipse ex alieno incom-
modo copiam commodum. Nam ut ipse doceam, vix credam
posse

posse fieri, ut tempora sunt & hominum ingenia. Quare peto à te, vir amplissime, ut quantum sit in istis firmitudinis diligenter explores, & nisi grave est, mihi significes. Non sum ausus D. Cancellario obstrepere, cui tamen gratias agere optavi, imo, ut puto, debui. Omnino persuasum ipsi esse cupio, si illa sunt rara & cetera quæ scripsisti, & tempus mihi conceditur perficiendi opus quod Serenissimo Regi nuncupare est animus, nullam postea fore in me moram. Ardeo enim cupiditate incredibili colophonis imponendi operibus variis, quæ isthic incepta aut perficientur isthic cum bono Deo; aut, sed nolo male ominari studiis meis. Nonnihil tamen movent me inimici. quos videor apud vos habere plures quam putabam. sed de his alias pluribus. Interim oro Deum immortalem, ut reseruet, vir amplissime, & quicquid tibi charum. Lond. ix. Kal. Aug. vestro more numerandi. Scribebam hæc in tantis caloribus, ut dubitem an in Gallia Narbonensi majores sim unquam expertus. sed scito postridie quam hæc scripseram alacrisse me vehementer.

EPISTOLA IOCXIV.

T H O M A E E R P E N N I O.

SI vel decem mihi linguæ essent, non possem tibi exprimere, charissime Erpenii, quantum sinceræ voluptatis nuntius ille mihi attulerit, quo te in patriam ad parentes rediisse cognovi. Sustulit in cælum manus, & Deo immortalis gratias egi, quod mihi tantum amicum; reipublicæ literariæ tantum vindicem servasset. Oro illum toto pectore, ut pergat tibi & conatibus tuis benedicere, quod & facturum spero, imo ausim dicere, confido, teque hortor ut de tuis studiis omnia tibi læta promittas. Non solet Deus Opt. Max. honesta proposita destituere ope sua. Quare licet non statim quid te futurum sit cognoscas, bono tamen esse te animo par est, & paululum expectare. Quid? putasne difficile illum ἀγέματι loco deturbare, qui nunc Lugduni Batavorum alienam sedem vult ire occupatum? Ego qui procul a vobis absom, mihi videor posse tibi recipere, non debere te ea de re dubitare. Nolo ut tu illi

negotio te immisceas habeo amicos ad quos serio scripturus sum, quos scio mea causa aliquid facturos: Grotium cum primis & Heinsum duo Hollandiæ clarissima lumina. Tu si puras aliquid me posse, fac me certior; ego nihil intactum relinquam, quæ meam fidem tibi probem, & summam benevolentiam qua te prosequor. Neque enim vereri debes, ne temporis longinquitas, aut locorum intervallum animum meum immutarit. quin potius crede certo, me de te absente dies noctesque cogitasse, & multa etiam apud doctos in Angliâ viros esse locutum. Atque utinam te videre hic possem, & de variis rebus sermones tecum ferere. Spero sane te postquam tui conspectu optimos parentes satiaveris, huc excurrere non gravaturum, & nos tuo adventu beatum. Invenies Arabica studia nostra plane jacere: cupiditatem tamen discendi in animo hæere nobis quanta olim fuit. Sed nostros in cogere conatus postquam huc venimus multa retardarunt. Nam & libri nostri fere omnes Lutetiæ adhuc hærent; & nos alia studia mire occupatos habent. Habemus in manibus, mi Erpenii, opus arduum, cujus finem si dederit Deus videre, fructum ut spero non mediocrem, e vigiliis nostris Ecclesia Dei percipiet. Animadversiones enim scribimus in Annales Baronii, & fraudes illius atque imperitiam stupendam orbi patefacimus. Non tamen a studiis linguarum Orientalium ita sumus alieni, ut non aliquando de illis quoque cogitemus. In Rabbiniis præsertim succisiva temporum nostrorum quoties licet collocamus. Sed de his rebus brevi, ut spero, una agemus. De אל quæ scripsisti & nova mihi fuerunt & longe gratissima. Non habeo hic Alcoranum Latinum: in quo memini aliquid legere: sed non dubito tua esse veriora, imo verissima. Scito optimum virum Beduellum iter isthuc cogitare, ut Lexicon ^{tuum} Scaligeri inspiciat, si potest, & aliquam sui Lexici edendi rationem ineat. Ille te admiratione singulari prosequitur, ex illis notis, quas ad ipsum misisti in observationes suas ad Alcoranum. magno illum afficiam gaudio, cum te rediisse ei nuntiabo. Scripsi ex quo huc veni duos libellos: quorum alterum

tum non habeo jam ad manum: alterum tibi mitto, ut scias quo in genere literarum nunc sim totus. Vale, amicissime Erpenni, & me ama. parentes tuos ut meis verbis salutes velim. Scripsi statim post tuas acceptas, gaudio ebrius, propter acceptum de tuo reditu nuntium. *Ἰδὲ αὖ χάρις τῷ Κυρίῳ.* Vxor te ex animo salutat. Lond. vii. Eid. Jul. Angl. cīā iōcxii.

EPISTOLA IOCXCV.

DANIELI HEINSIO.

Vir clarissime, qui tibi has reddidit, amicus meus est, amicus de meliore nota, vir doctissimus & D. Episcopi Eliensis a multis annis *ἰοιρεὶ πλάτης*. Is quum multos annos in illustranda lingua Arabica consumperit, optavit priusquam sua ederet, posse inspicere *τὰ ἔμμελῆ* herois. Ea sola illi fuit causa suscipiendi hujus itineris, hortatu *ἔπαυ* Eliensis, qui nullis parcere cupit sumptibus, ut studiis literarum consulatur. Ille vir magnus, a quo sciste amari & aestimari *κατὰ πλὴν ἀξίαν*, petiit a me ut huic communi amico aditum patefacerem per literas ad tuam amicitiam. Speramus per te posse ipsi fieri copiam inspicendi, quem servas, thesaurum. Quia vir simplex est, probus & pius, putamus non eum indignum tua benevolentia & gratia. Neque dubitare debes, si quid illi hoc iter ad voti summam profuerit, fore memorem & *τὴν ἐνέργειαν* prædicaturum ingenue & candide. Nolo mihi fidem habeas, ipse experieris hominem non minus *ἀγαθὸν ἢ ἀφελῆ*, quam serio doctum in illis literis, quas præcipue colit. habetis istic Erpennium, cui meus Beduelus, (sic enim vocatur is, de quo ad te seribo,) probe est notus. Tibi vero, clariss. Heinsi, notum esse Erpennium existimo. Ille vir videtur mihi divinitus nactus esse spartam ornandi linguas exoticas, præsertim Arabicam; cujus eam cognitionem labore improbo & magnis impensis est consecutus, ut ipsis Arabibus fuerit miraculo jam ante unum aut alterum annum. Ego certe stupore defigor, quoties de illo portentoso ingenio cogito. Audio illustrissimos Ordines alere professorem Arabicum. Oro igitur te, maxime Heinsi, ut efficias, quo illa provincia huic

huic tradatur, ne desit illi occasio occupandi ingenii. Versatur ille quidem, vel potius ejus pater, in re laura; sed occupari oportet ipsum in aliquo vitæ genere honesto. Scio ipsum non esse a voluntate docendi alienum. Magnum decus adjeceris Academiae vestrae, cui vel solus tu satis magnum es ornamentum, si effeceris, ut in ea professione illustris. Ordinis Erpenii opera utantur. Me ut hæc ad te scriberem, impulit insanus amor literarum, & cupiditas conatûs doctorum promovendi. Tu quæso & Beduelum & Erpenium tua benevolentia complectere, & quibus poteris cunquerebus adjuva. Ego opus urgeo; sed negotium lentum est, & vix dum satis inchoatum. Videbis defensionem Scaligeri adversus Serarium super Herode alienigena accuratam & gravem. Amisimus nuper, vel præmisimus potius Bongarsium, virum omni laudatione majorem. Beatum illum, qui non vidit mala patriæ, quæ parant duo genera hominum, Jesuitæ τοῖς ἑσπέροις γένει, & οἱ ἐν τοῖς ἡμετέροις Ἰουδαῖοις. habemus enim & nos Jesuitas. Deus misereatur Ecclesiæ suæ. Qui te servet ἀπὸ πάντων ἐμοὶ χεῖρα. Vale.

Lond. Kal. Aug. cix 10 cxi.

EPISTOLA IOCXCVI.

HUGONI GROTIO.

Vir magne, proficiscenti huic meo amico ad vos non potui non dare aliquid literarum, ut notitiam illi tuam conciliarem. Vir est pietate & doctrina excellens, & simplicitate morum inter suos conspicuus. Scripsit opus ingens ad literas Arabicas illustrandas. sed priusquam sua ederet, certo scire voluit, quid restaret spei de editione thesauri τῆς μαργεῖτης ἡρατοῦ. Scripsi ad clarissimum Heinsium, ut benigne hunc excipiat, quod non dubito facturum. καὶ ταῦτα μὲν ταῦτα. Nos hic in expectatione sumus adventus Electoris Palatini, ut perficiatur quod inchoatum est negotium ἀγαθὴν τύχην. Si quem offendero in ejus comitatu aptum ei negotio promovendo, de quo sæpe egimus, imminebo occasione, & lapidem omnem movebo, siquidem spes aliqua fructus fuerit ostensa. Scribunt amici, quos adhuc habeo, graves de me querelas

relas passim apud vos jactari, de hæresibus quæ in epistola ad Cardin. Perronium continentur. Non miror, neque indignor, æque ξενίζομαι, prævidi namque hoc futurum. Habeo βέλαια τὰς omnium quæ scripsi satis, credo, idoneos. Vale vir præstantissime, & me ama. Londini Kal. August. c15 15 c XII. Rogavi Cl. Heinsum, ut si posset fieri, in professione literarum Arabicarum isthic occuparetur industria viri admirandi in eo genere καυτείας Th. Erpenii, quem credo ipse possit. Vestræ enim est, educatus in Academia Lugduno-Batava. Bene merebitur, qui otium illi viro procuraverit, in quo te & posse multum scimus, & velle etiam nostra causa aliquid confidimus.

EPISTOLA ICCCXCVII.

THOMAE ERPENNIO.

VIr amicissime, habes Beduelum nostrum; cujus utinam potuisssem esse comes in itinere. Vidissem te & amicos, quos habeo isthic æstæ benevolentia mihi junctos. Te imprimis, quo nemo mihi amicior, nemo quem ipse plus diligam. Beduelus noster narrabit tibi præsentem nostrum statum. Dies noctesque ponimus in susceptâ scriptione adversus Baronium. in quo incepto si Deus nobis benedixerit, multa legentur non passim omnibus nota. Quod si studiorum socium haberem, non leviter me in libros Rabbiorum immergerem, quos aliquando cœperam diligenter evolvere. Sed me aliæ curæ inde revocarunt. Utinam ita feliciter Dei clementia mecum ageret, ut possem te videre hic in aliquo honesto loco ex animi tui sententia collocatum. Sed quia nihil spei inde adhuc allucet, scripsi ad virum clarissimum Heinsum, & ad amplissimum Grotium, ut omni ope atque opera efficerent; ut tu in Academia Lugdunensi constitueris Arabicarum literarum Professor. Videbimus quid sint acturi. Ego tuas avidissime expecto, qui nuper scripsi ad te ἀφ' ἀπαιδίου. Vale, & me ama. Lond. Kal. Aug. c15 15 c XII.

EPISTOLA ICCCXCIIIX.

JACOBO AUGUSTO THYANO.

Illustrissime vir, respondi nuper ad oblatam conditionem per
Ttttt illu,

illustrissimum Dominum Cancellarium: qui si re præstare potest quod verbis spondet, & pax mansura est in nostra Gallia, nã ego stultus sum, si exilium hoc charitati. *ὅλως πατρίδ' ὅ* prætulero. sed plura scripsi nuper ea de re. Audiveram de obitu viri clarissimi *Ἰ. μακαρίου* Bongarsii prius quam tuas acciperem. Quam tristis autem ille nuntius mihi fuerit, ne tu quidem, vir amplissimè, ignoras. Anni sunt fere viginti, ex quo primum in Germania amicitiam contraxeramus; a quo tempore vir optimus & vere publico bono natus nullum finẽ fecerat bene de me & studiis meis merendi. nam qui esset longe doctissimus, quibus ipse subsidiis opus haberem ad ea quæ parabã in literis optime norat; & qui me vehementer amaret, ea mihi spontè sua sæpe providebat, non expectatis precibus meis. Sed me non tam privata jactura angit, quam damnũ ingens, quod universum nomen Gallicum in obitu illius fecit. Hæc verò jactura quanta sit, ipse omnium optimè intelligis, qui & præstantiam illius ingenii noras, & more tuo *κατὰ τὴν ἀξίαν*, non ex aulicorum sermonibus, æstimabas. Habuit bibliothecam instructissimam, sed variis locis dissipatam, eam colligi cupio a D. Petavio, ne is thesaurus Galliar nostrar percat. Parabat alteram partem operis a se suscepti, cujus prior ante annum prodiit. Memini cum is liber mihi esset allatus, incedibilem quandam voluptatem cepisse me electione præfationis, summæ pietatis, probitatis, charitatis & exquisitæ eruditionis notis refertæ. Quo magis dolui, non esse plura a tanto viro edita. Qui si in Germania diem ultimum obiisset, habuissent docti viri rationem funeris ejus, & orndæ illius memoriæ pro meritis ingentibus *Ἰ. μακαρίου*. Sed vivet Bongarsii memoria in animis bonorum & eruditorum,

Ἐγὼ δὲ ἀν' ὑδωρ πρὸς πῆν' ἃ δένδρεα μακροῖς τοῖς ἡμέτεροις.

Ego incipio observationes meas describere, & habeo jam quædam descripta, quæ utinam possem ad te mittere. Sed nemo est ad manum qui manum commodet. quæram tamen, & omnino *ἀν' οὐδὲν* *εἰπεῖν* aliquid mittam. Initio occurrit disputatio de prophetia illa Jacobi: *Non auferetur sceptrum de Juda*, &c. Nam Cardin. Baro-

nius

nus cum vulgo Patrum & multis hodieque putat, in Herode alienigena adimpletum esse oraculum. quod figmentum est vetustissimum, sed eorum qui neque sacram historiam, neque Judaicam posteriorem norant. Tractavimus accuratissime illum locum, brevius tamen nisi fallor quam Pererius in Genesim. Ibi etiam causa Scaligeri magna agenda fuit contra Serarium. Nam cum scripisset Scaliger, Herodem alienigenam falso fuisse creditum a veteribus; Serarius Scaligerum non multo aliter excepit, quam si alter Judas Dominum nostrum prodidisset. Ego Serarium non parvi facio; doctus vir fuit, multarum literarum, multae industriae; in hoc tamen libello contra Scaligerum virum profecto bonum non egit, falsa tuctur, falsis argumentis, & sine causa verissimam viri incomparabilis observationem ὑπὸ ἐμφύτῃ κακότητι, hinc nistre interpretatur, quasi nefas esset hac in parte a sententia veterum discedere. Et tamen ante alterum tertiumve annum Tornielius Italus in media Italia in eadem re longius multo a Patribus discessit quam Scaliger: & tamen nullus est inventus Serarius, qui illas tragicodias excitaret & clamaret: *Porro Quirites; ἄρον, ἄρον.* Vtinam propius a te abessem & a clarissimo viro D. Fabro. Vos essetis mearum observatiuncularum ὁ κενόν. Occurrunt quaestiones gravissimae in ipsis principiis, ubi nihil temere pronuntiamus, difficultates nostras proponimus, & lapidem omnem movemus, quo bonorum expectationi opus nostrum, Deo propitio, respondeat. Factiosorum certe palatis parum sapiet, scio. & jam adversus illorum judicia animum obduro. sed desino ἀδελισχῆν, Deum immortalem venerans quanta maxima possum pietate, ut te, vir amplissime, servet & magis magisque in dies fortunet. γένητο, γένητο. Vale meum decus. Londini. III. Nonas August. 610 10 C XII.

EPISTOLA IΩCXCIX.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHEIMIO.

VIr nobilissime, cum hinc discessit amplissimus Plessenius, ita occupatus fui, ut scribere ad te non vacaret. Et vero scripseram ante paucos dies, & libellum miseram non magis meum, quā

Ttttt 2

Sere

Serenissimi Magnæ Britanniæ Regis. Qui si vestris Theologis parum placuit, scito ne literam quidem ibi esse mihi propriam. De singulis enim Rex deliberavit cum suis Episcopis, viris pietate & doctrina præstantissimis. Scimus, & scriptum ad nos e variis locis, multis multa displicuisse, & graveis de ea scriptione sententias dictas esse. sed nos parum ista movent, qui ad omnium defensionem, si id ageretur, parati effemus. Et si nunc quidem occupatissimi profecto vivimus, dies noctesque disputationibus Baronianis impendentes. non enim ea cura leviter defungimur. Det modo Deus immortalis & vitam & vires tanto oneri pares. sed me nuper currentem inhibuit tristissimus nuncius de obitu viri pietate & doctrina maxima Bongarsii ὁ τῶν μακροτέρων. O jacturam gravem! amisit patriæ mea magnum lumen; amisit respublica literarum insigne præsidium. Nihil εὐνοῦς ὄντων, neque probius illo viro: qui in omni genere παιδείας, quantus esset, & tu scis optime, præstantissime Lingelshemi, & nemo eruditorum potest ignorare. Ego amico sum orbatus, cujus fidem, sinceram mentem & solidum judicium nunquam satis prædicaverim. Scripserat ad me, se properare in Germaniam, & Francofurti futurum proximis nundinis. Vix illas literas acceperam, cum de ipsius obitu per literas amicorum factus sum certior. ita sæpe consilia nostra aliter longe eveniunt quam proposueramus. Optassem, si ita Deo esset visum, in Germania potius ipsum obiisse diem suum. Germania ejus memoriæ honorem aliquem habuisset: quod per reformationem Gallicam non licet: quæ ad versum poetæ facta est: ὁ δ' ἦ πῦρ, nosti cætera. Ego virum optimum beatum prædico, qui sit iis malis ereptus, quæ Ecclesiæ Dei videntur impendere. Vale vir amplissime, & me ama. Londini. Nonis Aug. inter fervores Sirii prorsus hic insuetes. c10 10CXII. Vir amplissime, jam clauderam hanc epistolam, cum literæ mihi allatæ sunt a Davide Hæschelio: ex quibus didici tribui mihi etiam ab amicis foedas mendas, quibus verba mea furia illa, Schoppium dico, depravavit. statim igitur alteram ad te epistolam exaravi, ut, si tibi probetur consilium, istam isthic cures cædendam. ideo exemplar aliena manu descriptum mitto; quod o-

peris

peris poterit exhiberi. Ego tibi rem totam permitto. nam vix potui relegere, tanta celeritate usus sum.

EPISTOLA IOCC.

CYNRADO RITTERSHVSIØ.

Diu est ex quo nihil a te literarum accepi, vir clarissime. quod eo impensius miror, quia tuam in scribendo diligentiam habeo notissimam. Opto omnia tibi ex animi sententia succedere. Opto etiam scire quid agas & quid jam præ manibus habeas. Nos pen- sum nuper susceptum urgemus, & cum Baronio dies noctesque disputamus. Opus est futurum, Deo bene juvante, magnum, & in quo fidem ac diligentiam nostram boni, ut spero, non desiderabunt. Puto vidisse te libellum a me scriptum adversus Cardinalem Perronium : jussi enim mitti unum ad te exemplar. Scito quicquid eo libello continetur, non magis tribui mihi posse quam universo clero Anglicano. Hoc propterea dico, quia multos esse audio e nostris qui quædam improbent. Clarissimum Bongarsium diem suum obiisse Lutetiz superioribus diebus cognovimus, & immensum quantum ex eo nuntio dolorem percepimus. Amisit patria nostra magnum lumen, literæ magnum præsidium. Sed quoniam Deo ita placuit, feramus & ἀναμνησθῶμεν. Vale, vir clarissime. Lond. VI. Eid. Aug. MDCCXII.

EPISTOLA IOCCI.

DAVIDI HOESCHELIO.

Hodie tuas accepi, quas nobili Anglo dederas ex Italia redeun- ti. nihil potuit opportunius. Nam ego jam ad Lingelshemium scripseram; sed accepta epistola tua, quia video mihi adscribi foedam depravationem loci Homerici a scelerato Scioppio factam, aliam epistolam raptim exaravi ad eundem Lingelshemium, qua culpam rejicio in scelestum illud caput. Est quidem illa epistola tanta festinatione scripta, ut vix relegere potuerim. existimo tamen interesse mea, ut ea publicetur. Misi ad Lingelshemium vi- rum optimum, qui judicio suo utetur. Cupio sane, illam ut vide- as, intelligas, quam parum movear perditorum clamoribus. τὸ γὰρ οὐ μὲν

Ttttt 3

ὁ μὲν ἐμὲ. Dens, inquam, immortalis, ad cuius gloriam mea semper studia retuli: non ad ἀποψήσιν Ῥωμαίου Ἐπισκοπί: quæ hodie est Theologia multorum, sed eorum, qui totam antiquitatem ignorant, & historias non legerunt rerum gestarum a sceleratissimo Hildebrando, & aliis deinceps. Reddatur antiqua disciplina, & tot mendaciis opus non erit, quibus hodie defenditur tyrannis τυραννισμὸς. Ego cæde magni Mæcenatis mærita sum irritatus in illud μνησθῆναι ἀδελφάς, ut partem maximam pietatis putem, veritatem in hoc articulo profiteri. Si vis scire causam cædis Regiæ, lege Directorium Inquisitionis, qua parte agitur de suppliciis Regum. Ab illo fonte ea cædes, certe scio. quid simile in Turcarum historiis legimus ὁ λόγος παρὲναι, quicumque ejus consilii auctor. Scito parere me responsum ad primum Baronii tomum, moderatam quidem & plenam reverentiæ erga illum. sed tamen seriam, accuratam, & in qua pulcherrimas quæstiones videbis novo more explicatas, non ex lacunis recentium, sed ex ipsis Patrum fontibus. Opus jam describi inceptum. Sed vix dum satis inchoatum. Superest, ut Deum mihi propitium precentur, qui me amant. Ego Dei gloriam & Ecclesiæ concordiam in omnibus mæis inceptis semper spectabo. Epistolam tuam ἡ ἐν χαρίεσσιν accepi. non possum nunc respondere. Videbis eade re, quæ observamus in hoc opere, si volet Deus. Peto a te, ut amplissimum virum Vellserum meis verbis quam officiosissime salutes. Scripsi nuper, neque scio, an offenderim. Vale. Londini. vi. Eid. Aug. c1610 c xii. Obiit Bongarsii credo ab aliis te accepisse. is casus me gravissime perculit.

EPISTOLA IOCCII.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHEMIO.

Vidi tandem infames strenas nebulonis infamis, de quibus ad me paullo ante scripseras, præstantissime Lingelshemi. Vidi, & paucas paginas delibavi, avidius cognoscendi quid sibi pestis illa jam veller; eequem. post illustrissimum heroem Josephum Scalligerum, cælis dudum receptam, rabiosis suis latratibus, canis impu-

impurus, sibi delegisset invadendum. Regit nimirum Alastor in
suscepto semel scelere, mutavit adversarium, non putavit inge-
nium: eadem vae cordis, idem furor. Qui doctrina, virtuti, pio-
rati in Scaligero bellum indixit, oppugnare easdem ne nunc qui-
dem cessat, neque porro cessabit, me vide. *ἡμέτερον* est hoc πάθος.
Deum deserere tum coepit, cum veritati *ὁμοσε* *χαρῶν* coepit. Nosti
vocem terribilem, *ὁ ἀδικῶν ἀδικήσά περ, ἐπὶ, ὁ ῥυπαρὸν, ῥυπαρότατον ἐπὶ*.
Quod quidem miser iste vespillonis filius strenue nunc facit. con-
tra scientiam enim suam, contra conscientiam, (si tamen restas
illi jam aliquid veræ conscientiæ,) veritatem conatur opprimere,
& alia quidem fortasse impulsus mercede; sed nullus dubito præ-
cipuam illi mercedem esse scelus, scelus ipsum. Solet ista veri-
tas ab osoribus suis, has primum, poenas expetere: ut qui semel ad
se oppugnandam certo consilio, animum appulit, postea, ne si velit
quidem, redire cum ipsa in gratiam queat. Paucissimis, quos Deus
æquus amavit, ex illo barathro datur emergere. Nam ubi semel
^{αὐτῷ} est contractum, gliscit malum in dies, neque prius desinit,
quam ad ultimam impudentiæ atque *ὑπερηφανίας* lineam sit perven-
tum. Furere tum miseri, & diræ agitati cæstro ad excindendum
ipsum veritatis nomen, si possent, totis viribus, cæco impetu, fer-
ri. Vidit nostra hæc ætas, ejus vae cordis exempla aliquot illustria.
Sed ex omnibus nullum illustrius, quam quod in vespillonis filio
videmus jam edi. Ut canis rabiosus vagans huc illuc obvios mor-
det, ac veneno suo inficit: sic iste furore quodam Cerbereo *οὐ γρη-
λατὲρ* bonos quærit, in quos virus evomat suum: non adeo
hominum ductus odio, a quibus nulla unquam injuria, ne mini-
ma quidem fuit, lacessitus: sed virtutis ipsius, atque veritatis, quas
extinctas quum cupiat, bellumque illis *ἀπορροή* indixerit, earun-
dem cultores pro inimicis habet. Primus illius imperus fuit an-
te aliquot annos adversus Josephum Scaligerum vitæ innocentis-
simæ virum, & de republica literaria sic excellenter meritum, tan-
to patre prognatum, tam illustribus majoribus, ut etiam privatas
simultates, si quæ intercessissent, tantis in literas & universum ge-
nus

nus humanum meritis fuerint condonanda. Dedit quidem, dedit nebulo potius iustissimas suæ illius immanitatis: notis infamiae propterea inustus, quas nulla unquam delebit ætas. Sed sunt ingenia quædam adeo sinistra, ut sua ipsos oblectet infamia. Igitur Scaligero succedit nobilissimus Plessæus; quicum sic agit filius iste Belial, ut miserationem illius potius quam iram videatur excitaturus. nam quis homini οἰστροπλήτη, non suæ spontis, sed certissime insanienti irascatur? æger animi est, oculis mentis non utitur, rationis usum morbi vis eripuit. quis non misereatur? Serenissimus certe Magnæ Britanniae Rex, cognito suum quoque nomen a vespillonis filio esse usurpatum, & chartis suis insertum, belluæ illius vespasianam demiratus, & sæculi licentiam detestatus, qua abutens hic scelestus, genimen viperarum, foetor orbis, spurcicia sæculi, tantum audet, ubi paucis obiter inspectis pagellis genium scriptoris & descriptionis genus cognovit: *Omittamus, inquit, palam furem: neque enim meretur, qui talia scribit, ut ulla vel minima ipsius habeatur ratio. Medicina miser opus habet, sed violenta.*

— — — ὁ γὰρ πρέπει

Θροῦν ἐκώδης τοῦς τοῦ αὐτοῦ πῆματι,

simul infames libellos abjiciens, conspectu suo posthac se quicquam unquam fore dignaturum negavit, quod ab illa Strige & mendaciorum cloaca esset profectum. Enimvero etsi veritati magnisq; virtutibus pleriq; hominum parum sunt æqui: non tamen ita male cum humano genere agitur, ut metuere tantus Rex debeat, ne aliquid gloriæ Majestatis suæ vilis adeo homuncio, bipedum postremissimus, proditorum perditissimus, detrahat. Scribat filius vespillonis, dicat, agat quicquid furor & insira animo θεοειδὴ suaserit. Regis maximi & sapientissimi, addam etiam doctissimi, fama in tuto est: nullis canum latratibus, nullis viperarum moribus obnoxia. Sublime tanti Principis fastigium, & vespillonis filii, tot præsertim criminibus infamati, projectissima vilitas majore disjunguntur intervallo, quam ut jacta ab isto tela ad Regis Majestatem possint pertingere. Erat facile Regi e corona doctis-

doctissimorum hominum, qua solet Majestas ejuscingi, aliquem deligere, cui respondendi munus demandaret: verum hoc ille adeo non fecit, ut affirmare auserim, nunquam Rege auctore simile quid quesi quam fore aggressurum. Mendacia mera sunt, mere sycophantiae, aut nugae certe ~~meae~~, quicquid scribit *ὁ Κρονοῦ υἱὸς* *ἰσχυρὸς καὶ ποταμὸς ὡς*. Quid igitur responsione ulla opus? Ne nos quidem, nobilissime Lingelsheimi, maledicentissimi hominis convitiis movemur, quae plena manu in nos effudit. redcat in caput auctoris maledictum necesse est, quod generoso animo fuerit spretum. Sit Deo gratia, non veremur nos, ne quis aut generis sordes, aut juventutem per flagitia transactam vere possit nobis obijcere. Parentibus nati sumus, ~~et~~ eorum ~~excellentissimam~~ pietatem, probitatem, & prudentiam, ne quidem satis possumus admirari. Inter bellorum civilium furores nati, studio optimi patris (qui juvenis Burdigalae praceptoribus erat usus Gelida, Goveano, Mureto summis eorum temporum viris) in literis instituti, quum ille viveret semper in negotiis publicis occupatissimus, maximamque temporis partem domo abesse cogebatur: profecimus scilicet non quantum aut prius pater optabat, aut ego vellem; sed quantum per temporum iniquitatem fieri poterat. Longum facerem, vir amplissime, si totam studiorum meorum rationem, & impedimenta, quae meum juvenis cursum remorata sunt, instituerem sibi hoc loco narrare: ~~enim~~ ~~vere~~ possumus. *Καὶ* gloriari mereri patris mei absolutam virtutem & exquisitam eruditionem, ut cognoscatur ejus vita: quod quidem si ambitiosus essem, jam pridem per me oportuit esse praestitum. Quum igitur Thersitz istius maledicentiam, Dei virtute, possumus jure continere; insignitam injuriam quam fecit nobis, tacere non possumus, nec debemus. Nactus enim epistolam quam ad magnum Scaligerum promutua conjunctione ~~nostra~~, aliquando scripsimus, prostituri pudoris nebula nobis inconsultis partem illius edidit. Non cogitavit Alastor, epistolam alienam proferre se non posse, quum ~~manifesti~~, & quidem turpissimi, reum sese ipse perageat. Nam

Uuuuu

unda

unde habet? quis illi dedit? aut quid furtum est aliud, nisi alienæ rei invito domino tractatio? Didiceram ex gravissimorum scriptis scire hanc librariam viri clarissimi Oberi Gifanii scinia olim in juventute sua nefarie compilasse. Nunc prodit se in thesoro suo lo-
 rex. Fur igitur est iste sarcifer, & quidem in maxime infami furti genere ~~in antiquo~~ deprehensus. Literæ ad familiares scriptæ, juris publici non sunt, privati juris, privatæ possessionis sunt. Itaque olim quum inter paganos Græcos & Romanos virtus vigeret, quâ in falsis Christianis cogitur hodie desiderare, magni duces captas suorum hostium literas inspicere noluerunt. recte. Nam qui jus literarum violat, argentum violat, humanæ totius societatis ju-
 ris conturbat. Ecce ~~igitur~~ ^{igitur} ~~magis~~ & ~~piacularis~~,
 Ἀρχιπρὸς ἀγνοίας ὁ γὰρ ἐν ἐκείνῳ.

Ad tantum reclusæ accedit bellus istius incredibilis ignorantia. Et audet homo vecors agere mentis meæ interpretem? qui priusquam mea verba interpreter, hoc est, suis spurcitiis contamine, tur-
 pi flagitio illa corrumpit: sive ea simplex ignorantia est, Græcarum præsertim literarum, sive malitia plus quam diabolica. Scri-
 pserant sic: *Nunc ea acciderunt quæ verissime dictum arguant a di-
 vine vite*: τοιοῦται νόον ἀνθρώπων, οὗ ἐν ἡμῶν ἀγνοίας. iste alinus
 ita post hæc verba descripsit: οὗ ἐν ἡμῶν ἀγνοίας. vertit, autem,
qualem Deus nobis misit. En qualem nactus sum interpretem!
 & tunc de meis scriptis tanquam novus Aristarchus, propuntia-
 re: qui nullâ ope Lexici, [nam inde sapit miser & totus pendet,]
 versum Pomerium in subitanea scriptione mihi usurpatum, po-
 tuit intelligere? Si quam habet tagacem dexteram in sublegendis
 rebus alienis, tam haberet accuratam in Græcis scriptoribus per-
 volandis, non ignorasset, respexisset, me, cum epistolam illam
 more meo subito effundam, ad divinos Poetæ versus, Odyss. 6.

Τοιοῦτον γὰρ νόον ἐστὶν ἐν ἡμῶν ἀνθρώπων,

οὗ ἐν ἡμῶν ἀγνοίας πατρὶς ἀνθρώπων γένος.

Ecce tanti veteres fecisse hunc locum, Archilochus, cujus
 nomis quoque ex Homero ~~notis~~ nota. Clemens in sexto Miscel-
 lanco.

hancorum suorum, pulcherrime sit illum sic imitatus:

Τοῖς γὰρ ἀνθρώποισι θυμὸς, Γλαῦκε Λεϊπλάτῃται,
Θητοῖς, ἐπόδω Ζεὺς ἐφ' ἡμέρῃ αἶγι.

denique si melioris literaturæ gustum aliquem haberet, præcipua totius sententiæ verba ἡμᾶρ & αἶγι non adeo foede corrumpens a Poetæ mente & mea sententia aberrasset. Vere quidem dictum Apostolo, dona Dei esse ἀμεταμέλητα, neque Deum unquam poenitere suæ erga mortales liberalitatis, sed hoc in bene utentibus præcipue verum apparet. Docet namque usus, cum qui hodie fortissime se gesserit, die crastino fieri posse ignavum, & idem est in cæteris Dei χάρισμα. Homerus igitur naturalis lucis ductum securus, divinitus monet, non debere aliquem propter quascunque ingenii, corporis vel fortunæ vires superbire: hominem enim tantum posse, quantum illi Deus in dies singulos bonæ mentis & auxilii sui suggerat. divina prorsus sententia, & non minus digna quam posteris imitarentur, & memoriæ mandarent, quam indigna quæ ab imperito nebulone corrumperetur. Vertit eam, olim Tullius in Latinum sermonem; sed ita ut genuina mens Poetæ ex eius versione non satis appareat. Beatus Augustinus de civitate Dei lib. v. cap. viii. *illi quoque versus Homericæ huius sententiæ desinit suffragantur, quos Cicero in Latinum vertit:*

Tales sunt hominum mentes, quatis pater ipse.

Iuppiter autemiferus lastravit lumine terras.

Minus miror istorum in extrema epistola verborum: οἱ μὲν γὰρ πᾶν γέγραμματα ἔμαρτάνουσιν, οἱ δ' ἐπ' αὐτῇ μαρτάνουσιν: aut non vidisse istum mentem, qui est illius stupor; aut exprimere noluisse, quæ malitia est. Apage ergo illas glossas impuras, quibus mea verba inquinat magister artis calumniatricis: apage item illas fatuas consequentias, quas malus Logiceus ex hisdem elicit. Ego talem conjectorem nihil moror. est mihi frons aperta, pectus niveum & candidum. Abeat Morboniam cum suo maledicendi morbo. Non potest apud eos, qui me norunt, factum alienum vel tenuissimam existimationi meæ labeculam aspergere. Hoc volui nescius ne

esses: nam ut ad putidissimas sycophantarum calumnias respondeam, neque mihi integrum jam est per eam legem, quam ipse in epistola ad Scaligerum ante annos quinque edita mihi dixi: neque si vel maxime vellem, possem tamen auctoritatem consilii tui contemnere, cujus est apud me pondus gravissimum. meministi autem quam serio mecum egeris novissimis tuis literis, ut & latratorem hunc & similes et omnes alios contemnerem: semelque apud animum meum constituerem, facinus fore indignum, si propter hujusmodi hominum levissimas & putidissimas rixas a magno incepto, quod præ manibus jam habeo, sinerem me avocari. Parebo, vir maxime, consilio tuo; &, quod in me erit, ab omni tali scriptiōe posthac constanter abstinebo. Vale; & viris Amplissimis, Plessenio & Frehero, plurimam, nisi grave est, a me salutem. Londini, ix. Augusti. c. 1612.

EPISTOLA ICCCIII.

DANIELI HEINSIO.

Vir clarissime, scripsi ad te paucos ante dies per Beduellum Anglum, verbi Dei ministrum, quem non dubito *οὐκ ἔγωγε ἀπὲν*, meas tibi reddidisse. nunc aliud nihil habeo, quod tibi scribam, nisi hoc unum, ut pro tuo in me amore eures illi reddendas, quas ad te mitto. Literæ sunt uxoris ipsius, valde mihi commendatæ, *καὶ ταῦτα μὲν ταῦτα*. Accepi ante quatuor, puto, dies clariss. Baudii epistolam, ad quam respondere nunc quum non possim, peto a te ut verbis nostris ipsum salutes, & ei confirmes, me *κατὰ λέκλον* fide sincera accurate responsurum, ubi primum omnia exploravero. Valde enim falliur *ὁ τοιοῦτος*. Baudius, cum putat deesse me hac in parte amici officio, qui ut fieret quod ipse cupit, magna parte fortunarum mearum redimerem. Sed de his brevi, & ad ipsum & ad te etiam. Vale meus amor. Londini, die xii. Aug. c. 1612.

EPISTOLA ICCCIV.

JACOBO AUGUSTO THVANO.

Illustrissime vir, etsi jure possum vereri ne frequentia mearum tibi sit tædio, non potui tamen Camdeni epistolam ad te mittere, quin

quin te paucis affarer. Puto autem significasse me tibi de epistola ad D. Careri tua quam ipse detuli, qui etiam animadverti tuas esse ipsi longe gratissimas. Ipse quid agam noli querere, qui noris susceptum opus, nosti omnino quā in retotum tempus collocem. Equidem nullum tempus intermitto; etsi quantum promoveam me sane poeniteret, nisi ea esset dignitas materiz, quæ moræ longioris excusationem facile mereatur. Sudavi plus satis per hos intensissimos calores; nec dum tamen pars aliqua λόγος ἀξία operis totius est confecta. Utinam quæ scripta sunt videres. delectaret te Josephi Scaligeri adversus hostes veritatis defensio. Nam in illis antiquitatibus primis, de quibus in Apparatu suo Baronius, incredibile dictu est quantum ille γένος ἀνθρώπων viderit, quantum alii cæcurent. Ego nullam ex professo suscepi Apologiam pro Scaligero, cujus ipse aliquot hallucinationes insignes sæpe observo, quas Serarii & Delrii non viderunt. sed quia veritas mihi proposita est quam in plerisque divinus Scaliger vidit, non possum, nisi sim ingratus, præterire ejus mentionem. Sane unicus libellus contra Serarium tanta doctrinæ reconditæ copia est refertus, ut omnes inimici Scaligeri, si in unum conveniant & capita conferant, parem librum nunquam sint daturi. O si isthic essem, quanta cum voluptate de his rebus tecum & cum præstantissimo Fabro agerem! obtunderem vos mea loquacitate, sed amorem operis incepti dissimulare non possum. Vale amplissime vir, & si tibi molesta est ἡ ἐμὴ ἀδολοχία, ulciscere, & dic cum Platone: Ἡ φαιρε τοῦ μολ' ὧδε, ἔγώ νύ π' οὖο χαλίζω. Iterum Vale. Lond. die. XII. Aug. MDCLXII.

EPISTOLA IOCCV.

THOMAE ERPENNIO.

VIr amicissime, tuas accepi, & quas tuis adjunxeras: respondebo alias pluribus, & tecum ἀδολοχῶς ubertim. multa enim habeo de quibus tecum garrire cupiam. Doleo non esse tibi adiutum ad illam professionem, cui sustinendæ solus par es τῷ νῦν ὄντων. Noli animum despondere. Scit Deus immortalis quid tibi conducatur, in illum rejice omnes curas tuas. Interim conare si potes de

Uuuuu 3

tes de

res de literis bene mereri. Video characterum inopiam conatibus tuis ob stare. Noster Beduchus quid isthic effecturus sit nescio. Si ille posset nancisci quod petit, auctor essem tibi ut venires ad nos. Expectemus, multa nos dies docebit, quæ ignoramus. Ego in opere magno pergo, & pergam dante vires Deo, donec perfecero quod cupio. Optamus ego & uxor læta omnia tibi & parentibus tuis. Vale. Lond. viii. Kalend. Octob. c1519 c xii. Tuas chartas Grammaticas accepi, & non unis literis tibi gratias egi, Vtinam plura acciperem. Vtinam tua possent edi.

EPISTOLA IOCCVI.

DANIELI HEINSIO.

VIt clarissime, quas ultimo Augusti ad me dedisti, accepi nudius quintus. habent hoc omnes epistolæ tuæ, ut incredibilem mihi semper voluptatem afferant. Videor videre oculis mentis σύμποιαν πῶς γένοιτο ἐν τοῖς χειρωτάτοις inter nos. quod si parum me credis oblectare, erras. Quo pluri te facio, eo vehementius gaudeo eandem utrique nostrum mentem esse, eundem sensum. Multum ea consideratio alacritatis mihi affert, ut pergam ἢ ἐλαχὴν πᾶσαν κοσμεῖν. Sparram meam voco, quando me divina providentia ad hæc studia traduxit, ut simplicem veritatem tueat, & piis lectoribus spectandam exhibeam. Scio parum hodie gratum id institutum esse τοῖς δοκῶσι θεολόγοις. Spero ramen ἐν τῷ Κυρίῳ, ita me filo moderaturum, ut facilius sit futurum τοῖς φιλοκρίνοις nostra μαμήσασθαι, quam consutare. At οἱ ἐξ ἐναντίας mirabuntur diligentiam nostram in detegendis erroribus, hallucinationibus, mendaciis & νέῃ συγγραφῇ. det modo χεῖρὸς Κεῖρὸς perficere, quod dedit inchoare. De filio πῶς δακρυοὶ εὐδοὶ ἐγέμυσ; non possum infelicis juvenis sine fletu & suspiriis meminisse. Non illi deerat ingensum, indoles quoque non pessima. Sed dum ego illum urgeo, eat per mea vestigia, & superet; quod fuit illi facile, si fata sivistent: reperti sunt viri graves, qui illum a me abducerent, & a professione purioris religionis. Ita ille τὰ λάντατ' τοῖς τάλαιπόροις γονεῦσι πένητα. longa historia est, longa ambages: sed ego immorari huic ser-

sermoni præ luctu nequeo. Nunc quid ille agat, juxta scio cum ignarissimo. Deus *ὁ πάλυλος* in viam rectam illum sistat. Hoc vere possum affirmare, avertendo illi cum primis occasionem præbuisse diversitatem inter nostras hodie opiniones, & Ecclesiæ veteris. quam differentiam certi homines magni cum illi summo studio ostendissent, me inscio est effectum, quod fieri posse non putabam. De Beduello ago tibi magnas gratias. Non est in urbe D. Eliensis: qui ubi redierit, ex me tua in se merita cognoscer. & erit fortasse tempus, cum tu non adeo *ἐμφιλοχρησέης*, ut huc excurrere dedigneris. Virgerem te magis, nisi scirem averti te a tuis studiis sine damno reip. literarum non posse. Quas ad te mitto, velim, si me amas, [quis autem me amat, si tu me non amas?] diligenter eures. Scripsi aliquoties ad V. Cl. Drusium, nec meas accepit. Tu facito quæso ut accipiat. Poëmata Græca tua non dubito fore similia cæteris ingenii tui monumentis. Ego nihil possum ad te mittere ante absolutum magnum istud opus, quod me assidue exercet. Itaque Exercitationes illi, opinor, nomen faciam. Vtinam perficiendi det bonus Jesus facultatem. Vîdisti P. librum adversus me, quem ante aliquot dies Rex ad me misit. Legi avide: & ne dissimulem, capiebat me scriptiōis elegantia. Sed dolet mihi virum eruditum tam fatue, tam insulse, tam perditæ patronum agere doctrinæ parricidialis. minatur in extremo libro fulmina, tonitrua, & nescio quas *διοσημείας*. Sancte juro tibi, non aliter affici me talium scriptorum lectione, quam si nihil ad me pertinerent. Id doleo unicum, Satanicæ causæ tot existere patronos. Constituere, donec opus perfecero, tum si Deus volet, unica præfatione omnes istos canes intrepidus aggrediar, & veritatis gladio accinctus facile *αἰδῶν ἀγιάσω*. Fruantur interim insania sua, dum ego strenue cum magno athleta me exerceo. Deus pater Jesu Christi Ecclesiæ suæ misereatur, idemque te servet, amicissime amicorum. Londini VII. Kalend. Octob. CRD 15 C XII. stilo Galliarum. V. Cl. D. Grotium si videris, meis verbis, nigrave est, officiose salutabis.

EPISTOLÆ

ISAACI CASAVBONI
EPISTOLA IOCCVII.
PETRO BERTIO.

Rariores à me accipis, quia occupatissimus sum. Suscepi serium certamen cum Baronio. Crescit animus indies cum voluntate benede Ecclesia Dei merendi. Det modo Dominus Jesus perficere aliquid sibi gratum, & Ecclesiae ipsius non inutile. Mirabuntur hostes veritatis, qui admiratione illorum Annalium stupent defixi, tantam errorum & mendaciorum copiam potuisse à me deprehendi. Magnis vigiliis hoc opus mihi constat. Sed dabit, si placeat, vires, qui dedit cupiditatē gloriæ ipsius inserviendi τὸ γὰρ ἡμετέριον. Video quasdam mearum periisse. Noli putare me, ut ut occupatum, officio deesse meo in respondendo amicis. Tu in his, Vir doctissime, quod experieris: si quid unquam tua causa potero. Jam multi menses sunt, cum ab Vrbe absunt Rex, Episcopi & fere doctissimi quique. Communicavi tuam Disputationem alteram cum paucis. Qui viderunt, etsi diversam sententiam probabant, in tuo tamen scripto quid reprehenderent, nihil inveniebant. Ego vitæ meæ jactura vellem redemptum, ut tollerentur omnia scandala, quo junctis viribus omnes Ecclesiae hosti communi resisterent. Sed sunt inter nos, qui nimis fortasse vetustati tribuant, plures qui nihil illi deferant: & qui ante Lutherum & Calvinum, viros summos & incomparabiles, nullam veram credant fuisse Ecclesiam. τὸ τοῦ γένους ἐπιπαλάζει νῦν ἐν τῇ φίλᾳ πατρίδι. Vbi multi ministri politica tractant, & adversus Jesuitas artes Jesuiticas adhibent. Gemes mecum, si scires, quid ibi jam agatur. Prodeunt oratores novi, rerum imperiti, ad seditiones excitandas contra Regem suum apti, præterea nihil. Sed melioribus aderit spero Deus. Vbi nostra aula redierit, dabo amicis tuam diatribam legendam, & de eorum judicio te certiolem faciam. Vale. Londini. vii. Kalend. Octob. MDCLXII.

EPISTOLA IOCCIIIX.
JACOBO AUGUSTO THVANO.

Illustrissime Præles, binastuarum simul accepi. Ago tibi gratias gra-

gratissimas pro tanto hoc tuo studio respondendi ad omnes meas. Curabo mandata tua quæ debeo fide & diligentia. Spero & Camdenum & Cottonum desiderio tuo facturos satis. Rex gaudio triumphat, tantam suam diligentiam tibi fuisse utilem. Simpliciter tibi dico & ἀφελῶς ὡς ἀληθῶς, hæc literarum negotia non levi esse ipsi curæ. Oblitus sum jam aliquoties cum tibi scriberem, petere a te, quod nunc etiam atque etiam peto, ut cures pro tua auctoritate conferendum in Regia bibliotheca locum Josephi infra scriptum cum MSS. Codd. Magni momenti est ille locus ad investigationem annorum τῷ Σωτήρι. Mihi certo constat male scribi i. e. pro κ i. idque certissime demonstravimus. Sed sunt quidam cervicosi ὡς ἀφυσὶς κερπικοί, quibus placet βαλανθαγεῖν inventis frugibus. Vidistine Bavari illius, qui ante sex menses prodiit in lucem, novam Chronologiam? montes auri pollicetur, & postquam expectatione magnanos implevit, quisquilias plani, Anniani imputat nobis in solutum. Is Scaligerum cui matulam porrigere dignus non fuit, a quo habet si quid habet boni, nunquam nominat nisi ubi est quod reprehendat. Baronius vero Deus illi quidam est terrenus. Quem quidem stultissimum, fatuissimum ὡς πλέως asininum errorem nos multis σὺν Θεῷ adimemus, etiam ipsi rationis modo sint capaces. Et hic Bavarus, & alii χρονολογολογοὶ errorem librorum Josephi pro certo fundamento ponunt suarum nugarum. Etsi autem de veritate mihi liquet lectionis, in qua magni viri consentiunt, Scaliger, Calvisius, Képlerus, Tornicius, Liveleus Anglus: beaveris me tamen si ope tua possum discere quæ sit regionum MSS. lectio. Ego & Labbæus pauca contulimus, & habeo cur gemam tam bonis libris necessario meo tempore esse me privatum. Sed moror te. Deus immortalis te servet, vir amplissime, cum omnibustuis. Lond. pridie Kalend. Nov. stylo vestro C I D I D C XII. Josephi libro XIV. cap. XVII. pag. 430. i. e. γὰρ αὐτῷ ἐγγράφει μόνα ἔτη. Nos contendimus & clarissime demonstramus scribendum esse κ i. nec movemur librorum consensu, aut Photii assensu.

XXXXX

EPISTO-

Sive mea culpa est, sive tua, sive utriusq; , largiter certe peccatum est, cum literarum commercium hæcenus intermisimus. Ego non teram tempus occupationibus meis commemorandis. malo enim emendare errorem, quam excusare. Gaudco te bene valere. Eram dies noctesque de te sollicitus, non solum quia te vehementer amo: sed etiam quia literas amo, & illis cupio: quæ a te quid possint sperare, non ignoro. Vtinam te servet ὁ γενός Χειρός. utinam det vires pares nobilibus tuis inceptis. Sed miror nihil te scripsisse de tuis studiis. an tu me putas γενίον ὄντα ἐν βαρβάρῳ ἡγε- βαρβαρώδῳ; sed falleris, si ita putas. hæc enim gens nihil minus est quam barbara, amat & colit literas, præsertim autem sacras. Quod si me conjectura non fallit, totius reformationis pars integerrima est in Anglia. Vbi cum studio veritatis viget studium antiquitatis: quam certi homines dum spernunt, in laqueos se induunt, unde nisi mendacio postea exuere se nequeunt. Ita hostibus veritatis non solum risus præbetur, sed etiam partes illorum mirifice confirmantur. Nemo serio versatus in antiquitate hoc verum esse negaverit. Sed multos amor partium cogit mentiri. Nos in opere jam versamur, quod fama hominum, scio, jactabitur, si dederit Deus immortalis finem ejus videre. Baronium enim nomine antiquitatis misere abutentem examinamus, & historiam ac res Ecclesiasticas pro nostra tenuitate illustramus. Jam pars operis est confecta τῇ χάριτι τῇ ἐνδυνάμει τῷ Θεῷ. Sed procul absumus a meta. nam adversus I. tomum responsionem paramus ipso primo tomo vix minorem. Magnis sudoribus constat nobis hæc scriptio. Sed vires hæcenus suggessit Deus, qui & suggeret, spero, dum expediet gloriæ ipsius: cui promovendæ si quid meæ vigiliæ possunt inservire, beatus sum. Miraberis utilitatem nostrarum literarum in tam gravi scriptione. Nunc totus in luctu sum, non privato, sed publico. Ereptus est enim vi morbi spes altera hujus regni, Regis maximi maximæ spei filius, princeps admirandus. luget boni, luget

luget pietas, luget virtus. Sed ἐν τῷ τοῖς ἔφω. nosti cætera. Vale & me ama. Londini raptim IV. Eid. Nov. MDCCXII,

EPISTOLA MDCCX.

JACOBO DAVY PERKONIO CARDINALI.

Illustissime & reverendissime Domine, videor mihi usu rerum atq; experientia magistra didicisse, nullum esse tantum malum, ex quo, aut cujus saltem occasione, bonum aliquod nasci non possit: atque ut dici solet, mel generare fel, sic non absurde aliquis dicat, e felle mero merum mel interdum existere. Ne aliunde argumenta petam; fel purum putum erat, idque virulentissimum, perditissimi nebulonis scelestissimus liber, qui primum materiam mihi præbuit ad illustrem tuam dignitatem Serenissimi Regis jussu scribendi, Tuae vero binæ literæ, quas ad me postea ex occasione illa dedisti, singulari comitate, humanitate, atque prudentia conditæ, niveum candorem auctoris præ se ferentes, quovis melle dulciores mihi fuerunt. Quare neque ego Regi optimo & sapientissimo tuas ostendere, ac legendas exhibere sum veritus: & Majestas ipsius, quum non omnia in illis, [neque enim fieri aliter poterat,] probaret; utramque tamen epistolam tuam non gravate neque illubenter legit. Gratum ipsi vehementer fuit, unum saltem aliquem vestrarum partium Theologum sibi innotuisse, virum primarium, summæ dignationis, summæ eruditionis, qui ad hodiernarum controversiarum tractationem placidum & mansuetum ingenium posset adferre. Nam quo spiritu plerique hodie agantur qui ejus argumenti libros edunt, vel illi tot numero scriptores abunde probarunt, qui Apologiam Serenissimi Regis hætenus oppugnarunt. Omnes enim, si unum aut alterum excipias, mendaciis, maledictis & convitiis miseras chartas implerunt. Præcipue vero illa verba posterioris ruarum Regem sincero pietatis zelo flagrantem delectarunt, quibus spem facere videbaris, amicam hanc de rebus ad religionem spectantibus communicationem fructu non carituram. Quod ut mirandum in modum Regi placitum est, quemvis laborem hac mercede parato subire, quam-

quamlibet ærumnam perpeti: ita deficiente hac spe, cur aut ejus Majestas, aut tua Dignitas sibi negotium facebant, justa causa nulla fuerit. Spero equidem, si in hanc curam serio tua præstantia incubuerit, effecturum te, cum auxilio Dei Opt. Max. qua auctoritate es inter tuos, & ingenii atque doctrinæ fama apud omnes, ut non pœnitenda aliqua utilitas ad Ecclesiam Jesu Christi ex hac mutua scriptione perveniat. De Serenissimo vero majoris Britanniarum Rege, in cujus aula annum jam integrum & eo amplius egi, ausim tibi spondere, & omni asseveratione confirmare, ita animatum illum esse, ita rationes totius vitæ esse illi comparatas, ut studio pietatis nihil ipsi esse antiquius facile omnes intelligant. Non privata negotia, non publicæ regni curæ ita solent Majestatem ipsius afficere, ut immensum quoddam desiderium res religionis omni ope atque opera promovendi, & quæ maxime cogitatio Regem tantum decet, ingens cupiditas concordiarum inter dissidentia Ecclesiæ membra, omni recta atque honesta ratione procurandarum. Atque hanc Christiano Principi convenientissimam sollicitudinem Rex piissimus non finibus imperii sui, quamvis amplissimi, circumscribit: sed memor Defensorem Fidei audire se, etiam ultra orbis sui limites, non animi curiositate, verum zeli vehementia, putat sibi hæcenus esse extendendam, ut & regionum aliarum Ecclesiis sua prudentia & Majestatis auctoritate, si occasio detur, commodet: sibi quæ religionis Christianæ conservationem præcipuè esse curæ Deo & hominibus in dies reddat testatius. Nuper adeo & illo ipso tempore, quo tuæ literæ posteriores sunt ipsi a me ostensæ, hujusce animi φιλοφρονεω grande documentum Majestas ipsius dedit; quod bonis piisque hic omnibus meritissime & probatum & laudatum, ne tibi quidem, illustrissime Cardinalis, cognitu futurum est, uti spero, injucundum Nam quum certio rem per literas Regem fecisset illustrissimus reverendissimusque Præsul, Dominus Archiepiscopus Cantuariensis, pervenisse ad manus suas, allatum nescio unde e Germania, aut Belgio librum, quo doctrina contineretur de natura Dei, nova, perversa, & cum antiqua

triqua fide Ecclesiæ Catholicæ in nonnullis pugnans; rogassetque ejus Majestatem, ut ad reprimendum malum recens exortum, veri Defensoris Fidei zelum exerens, apud Magistratus ditionis illius, ubi auctor libri degebat, intercederet; peteretque ab illis, ne doctrinam adeo ἀλλόκοτον in Ecclesias, & scholas suas paterentur introduci, neve hæc profana novitas ejus inventori maneret impunita: Rex literas illas descendenti sibi erhedā post longam venationem redditas, & librum simul notis obelisque vigilantissimi Antistitis confossum, ut semel accepit, negotium sine mora sibi cognoscendum duxit. Ac licet corpus ipse labore & inedia langueret: quod cœperat tamen agere, uno tenore & calore perfecit: neque ab adstantibus proceribus exorari potuit, ut rationem sui ullam prius habereret, quam re tota diu multumque considerata cum reverendissimo Episcopo Lichfeldensi aliisque e clero, & penitus perspecta, quod suarum erat partium, & pietas jubebat, accurate præstitisset. Liber damnatus est, exemplaria jussa comburi, cum in urbe metropoli, tum in utraq; Academia, (quod & postea factum:) literæ gravissimæ ipso Rege distante, ad regium Legatum eo loci commorantem scriptæ, ac statim missæ, judicii quod de nova doctrina Rex & Ecclesia Anglicana fecissent testes: simul addita mandata de appellandis ea super re Magistratibus. Viderint illi, ad quos ejus mali tollendi cura proprie pertinet, quam Deo immortalirationem suæ cessationis sint reddituri; si, quod fieri posse non existimamus, neque sponte sua, neque post exemplum tam insigne, veritatis patrocinium quanto par est studio & ardore susceperint. Rex Jacobus ad primum rei nuntium sic est commotus, ut nefas ingens se admissurum crederet, si necessitati corporis aliquid prius indulgeret, quam pietatis hoc officio plane esset perfunctus. Non dubito, illustrissime Cardinalis, quin factum istud sis ipse probaturus impense & prædicaturus. Ego non ut Regem apud te nunc laudarem, quod erat gestū narravi; verum ut scires quam sit prisce fidei tenax, & dogmatum veræ Catholicæ acris atque animosus defensor is, quem vestrorum Catholicorum

plerique cenferi aut dici Catholicum non ferunt; multi ne Christianum quidem. Regi primo visa inutilis de appellationibus contentio, dummodo rem teneas; quod facere se, & optat Majestas ipsius, & in Dei misericordia plane confidit, quoniam tamen vulgo homines privationem ejusmodi appellationum, rei ipsius privationem esse & carentiam interpretantur: non solet Rex neque consultum putat, injuriam dissimulare. De appellatione Christiani nulla ei tecum lis, nulla controversia: neutra enim epistola tua hunc ei titulum negavit competere, de Catholici titulo quaestio jam est. Priore enim tuarum postquam ea qua excellis dicendi facultate significasses, in magnæ Britanniae Rege maximi te Principis ideam agnoscere numeris omnibus absolutam; ad extremum illam exceptionem adjecisti, si ad cæteras animi dotes, Catholici nominis gloria accederet: & quum Regis jussu esset responsum, non posse ei titulum illum denegari, qui tria Ecclesiae Catholicae Symbola, Concilia quatuor Oecumenica prima agnosceret; quique omnia crederet, per quatuor primorum seculorum seriem credita, tanquam ad salutem necessaria: parum tibi hac responsione satisfactum esse, posterioribus tuis accurate & subtiliter scriptis ostendisti. Hasce literas a Ser. Rege raptim, aut velut in transcurso lectas fuisse, nolim existimes; nam & totas legit, & momenta rationum mira animi æquitate & placiditate expendit, Quod autem ne post lectam quidem responsionem tuam, a priore sententia discedit, neque propterea minus Catholicum se esse gratia Dei fretus confidit: voluit ejus Majestas, ita statuendi quas rationes habebat, tibi non esse incognitum. Accipe igitur Cardinalis illustrissime, ad posteriorem epistolam tuam breve responsum: quod ex ore ipso Ser. Regis exceptum, scripto completi, & ad te mittere sum jussus. Non peram nunc ate, ut ad hæc legenda eam adhibeas æquitatem quam Rex ad tua cognoscenda: mihi enim satis nota est tua eximia prudentia, & omni laude dignissima moderatio.

Univerſa poſterioris epiſtolæ diſputatio duabus conſtat partibus.

bus. Priore quinque observationes in medium afferuntur, quæ thesin istam; *Catholici appellatio nemini denegari potest, qui tria Symbola admittat, Apostolorum, Nicanum, Athanasianum; qui item quator Oecumenica Concilia prima, Nicanum, Constantinopolitanum, Ephesinum & Chalcedonense; postremo qui omnia credat primis quatuor seculis existimata ad salutem creditu necessaria; illustrant & quomodo accipi debeat, ostendunt. Hæc thesis in responsione Regia locum propositionis majoris obtinebat. Altera pars adversus hypothésin sive assumptionem, quatuor affert *argum.**

I. OBSERVATIO

Nomen Catholici non simpliciter fidem denotat, sed etiã communionem cum Ecclesia Catholica. Idcirco veteres noluerunt Catholicos appellari eos, qui a communione Ecclesia recessissent, licet fidem retinerent. Unam enim esse Ecclesiam Catholicam, extra quam fidem & sacramenta habere aliquis potest; salutem non potest. In eam sententiam afferuntur multæ B. Augustino.

RESPONSIO REGIS.

CRedere Ecclesiam Catholicam, & credere communionem Sanctorum, ut res diversæ in Symbolo Apostolorum distincte ponuntur. Ac videtur prius illud eo potissimum fine insertum, ut discrimen statueretur inter Judaicam Synagogam, & Christianam Ecclesiam; quæ non ut illa, populi unius finibus erat circumscribenda: sed longe lateque per omnes mundi regiones spargenda. Quare satis manifesta ratio non est, cur hujus observationis initio dicatur Catholici appellatio communionem denotare. Sunt quidem duo ista conjunctissima, diversa tamen, sicut ostendimus. Credit vero Rex simpliciter, sine fuco & fallaciis, unicam esse Ecclesiam Dei & re & nomine Catholicam, sive universalem, toto diffusam mundo; extra quam ipse quoque nullam salutem debere sperari affirmat. damnat & detestatur eos, qui vel jam olim, vel postea, aut a fide recesserunt Ecclesie Catholice, & facti sunt Hæretici, ut Manichæi; aut a communione, & facti sunt Schismatici, ut Donatistæ: adversus quæ duo præcipue hominum genera
omnia

omnia illa sunt a S. Augustino scripta, quæ in hac observatione afferuntur. Laudat etiam Rex piorum Episcoporum prudentiam, qui in IV. Concilio Carthaginensi, ut hic vere observatur, formulæ examinis Episcoporum interrogationem super hac re adjecerunt. neque ignorat Rex, multa sæpe veteris Ecclesiæ Patres *συγκαταβαίνουσ* fecisse, pro bono pacis, ut loquebantur, id est, studio conservandæ unitatis, ac mutæ communionis abrumpendæ metu. Quorum exemplum se quoque paratum esse proficitur æmulari, & sectantium pacem vestigia persequi ad aras usque, hoc est, quantum in hodierno statu Ecclesiæ per conscientiæ integritatem licet. nemini enim se mortalium cedere, aut in dolore quem capit gravissimum & membrorum Ecclesiæ distractione, quam pii patres tantopere sunt abominati: aut in cupiditate qua tenetur, communicationē habendi cum omnibus, si posset fieri, qui membra sunt mystici corporis Domini nostri Jesu Christi. Hæc quum ita sint, existimat nihilo tamen secius Rex, justissimam habere se causam, cur ab iis dissentiat, qui simpliciter sine ulla penitus distinctione, aut exceptione, hanc communionem sine fine urgent. Inter proprias Ecclesiæ notas hanc fatetur esse cum primis necessariam: non esse tamen autumat veram ipsam Ecclesiæ formam & quod philosophus appellat *τὸ τί ἦν εἶναι*. Didicit Rex electione Sacræ Scripturæ, (neque aliter patres olim sentiebant ad unum omnes,) veram & *ὑποστάσι* Ecclesiæ formam esse, ut audiant oves Christi vocem sui Pastoris, & ut Sacramenta administrentur rite & legitime, quomodo videlicet Apostoli præverunt, & qui illos proxime sunt secuti. Quæ hac ratione sunt institutæ Ecclesiæ, necesse est ipsas multiplici communione inter se esse devinctas. uniuntur in capite suo Christo, qui est fons vitæ, in quo vivunt omnes quos Pater elegit pretioso sanguine ipsius redimendos, & vita æterna gratis donandos. Vniuntur unitate fidei & doctrinæ, in iis utique capitibus, quæ sunt ad salutem necessaria: unica enim salutaris doctrina, unica in cœlos via Vniuntur conjunctione animorum & vera charitate, charitatisque officiis, maxime autem pre-

cum

cum mutuarum. Vniuntur denique spei ejusdem communionē,
 & promissæ hæreditatis expectatione: gnari se ante jacta mundi
 fundamenta prædestinatos esse, (de electis loquor,) ut sint συγκα-
 ρονόμοι ἡ σῶσάμοι ἡ συμμέτοχοι τῆς ἐπαγγελίας ἧς Θεὸς ἐν τῷ Χριστῷ,
 ἀφ' ἧς εὐαγγελίῃ, quod divinus ait Apostolus. Sed addit Rex, can-
 dem tamen Ecclesiam, si aliquod ejus membrum discedat a regula
 fidei: pluris facturā amorem veritatis, quam amorem unitatis. Scit
 supremam legem esse in domo Dei, doctrinæ cælestis sinceritatem;
 quam si quis relinquat, Christum relinquit, qui est ἀποαλήθεια; Ec-
 clesiā relinquit, ἐκλόν ἡ ἐδραία μα τῆς ἀληθείας: atq; eo ipso ad corpus
 Christi desinit pertinere. Cum hujusmodi desertorib⁹ nec vult nec
 potest vere Catholicus communicare. τῆς γὰρ συμφώνησις Χριστῷ πατρὶς
 Βελίαλ Fugiet igitur horum communionem Ecclesia, & dicet cum
 Gregorio Nazianzeno, Κρείττων ἐμπαῦτος ὁμοιότης ἢ ὑπὲρ εὐσεβείας
 ἀθέσσις. nec dubitabit cum eodem beato Patre, si opus fuerit, pro-
 nunciare, esse quendam ἱερὸν πόλεμον. Quod autem in Ecclesia futu-
 ra esset aliquando necessaria hujusmodi separatio, cum aliis sa-
 cræ paginæ locis clare docemur; tum illā aperte declarat Spiritus
 Sancti admonitio, non temere profecto Ecclesiæ facta: ἐξέλθετε, in-
 quientis, ἐκ Βαβυλῶνος ὁ λαὸς μὲν, ἵνα μὴ συγκοινωνήσῃτε ταῖς ἐμαρτίαις αὐ-
 τῆς. Quænam sit illa Babylon, unde exire populus Dei jubetur, non
 quærit hoc loco Rex, neque super eo quicquam pronunciat. hoc
 quidem res ipsa manifestissime ostendit: sive privata quædam Ec-
 clesia eo loco intelligitur appellatione Babylonis; sive universæ
 pars major: eam prius fuisse legitimam Ecclesiam, cum qua pii
 pie communicarent: postea vero quam longius processit ejus de-
 pravatio, jubentur pii exire, & communionem abrumpere: ut fa-
 cile sit ex his intelligere, non omnem communionem cum iis qui
 de nomine Christi appellantur, fidelibus esse expetendam: sed il-
 lam demum, quæ fit salva doctrinæ cœlitus revelatæ integritate.
 Jam ut ad propositum accedatur propius, negat Rex accuratam
 illam locorum B. Augustini collecti c nem ad se quicquam perti-
 nere. Omnia enim illa testimonia hoc solum evincere: Nullam

Y y y y

specm

spem salutis superesse iis, qui a fide Ecclesiæ Catholicæ, aut ab ejusdem communione discesserint. quod quidem & Rex, ut ante diximus, ultro concedit. Hic vero Majestas ipsius petit a te, illusterrime Cardinalis, ut revocare in mentem velis, atque apud te perpendere, quantum sit discrimen inter B. Augustini tempora & hæc nostra: quam diverso sensu Ecclesia Catholica hodie nominetur, atque illis temporibus: quam sit mutata Ecclesiæ facies & tota exterior forma, ut de interiore jam nihil dicamus. Nam olim quidem Ecclesia Catholica, civitati similis supra montem constituta, quæ, ut ait Christus, non potest abscondi, nulla pacto dubia erat, sed nota omnibus, perspicua, certa, ut de ea ambigere nemo sanæ mentis posset. erat enim, non ut stulti Donatistæ dictitabant, nescio ubi in Meridie cubans, coacta in aliquem mundi angulum: sed longe lateque per Orbem terrarum diffusa, sub Imperatoribus florens, quorum dominatio ab Ortus ad Occasum, a Septentrione ad Meridiem porrigebatur. Erat videre Episcopos Orientis & Occidentis quotidie per epistolas & proprios nuntios communicantes, & eum res postulabat sibi invicem suppetias ferentes. Quod enim scribitur in Constitutionibus Clementis, omnes Episcopos *τῶν καὶ θολικῶν ἐπισκοπῶν πεπιγεῖσθαι*, atque ita esse quodammodo Oecumenicos; nunc attoniti legimus, nec credimus: tum autem quotidiana praxis esse verissimum ostendebat: potestque hoc exemplis ex historia sexcentis facile demonstrari. Erant tum etiam in frequenti usu literæ formata, quarum commercio & conference mirifice inter omnia Ecclesiæ membra, quantumvis spatio locorum remota, communio exercebatur. Accedebant, quoties erat opus, Concilia vere Oecumenica, non ut postea factum aliquando videmus, nomine Oecumenica, revera ex aliquot Europæ provinciis coacta. Et erat hoc temporibus priusculis vinculum firmissimum, quo Ecclesiæ Catholicæ membra omnia in unius corporis compagem devinciebantur. Quod quidem corpus admodum propterea eminebat, in conspectu & certa notitia omnium sic positum, ut ignorari nea volentibus quidem posset.

una fides, una πολιτεία, unum Catholicæ corpus, partium frequens inter se visitatio, mirus omnium membrorum consensus, *μία συμπάθεια*. Exciderat aliquis aut propter hæresin, aut propter schisma a communione Ecclesiæ unius: nō dico unius e primariis, quæ sedes erant quatuor Patriarcharum: sed cuiusvis e longe minoribus: is statim ut hoc innotuerat, a communione totius Ecclesiæ Catholicæ censebatur exclusus. Nam quod exempla contrariæ observationis occurrunt nonnulla, id verò jus commune non erat, sed usurpatio. Ausus erat aliquis, fidem toto Orbe approbatam quamvis leviter incrustare: facile erat vel puero τὸν ἐπεροδοξοῦντα in sua novitate deprehendere, fure autem veritatis deprehenso, omnes pastores totius Orbis, *hieratopus*, commovebantur: nec semel commoti prius quiescebant, quam de medio malum sustulissent, & securitati ovium Christi consulissent. Hæc erat quondam Ecclesiæ Catholicæ designatio & felicitas. sed quæ multa secula non duravit. Postea enim Imperio everso, mutataque Reip. forma, novæ dominationes sunt exortæ, multæ, variæ moribus, linguis, legibus atque institutis invicem distinctæ. Distraktionem Imperii distractio Ecclesiæ Catholicæ est secuta: & illa omnia paullatim cessarunt, quæ modo dicebamus conservandæ unioni, & communioni exteriori corporis Catholici apprimè serviisse. Ex illo tempore Ecclesia Catholica, non desit illa quidem esse: erit enim semper, neque portæ inferorum prævalituræ unquam sunt adversus ipsam, in Christo vera petra, & fide Petri ceterorumque Apostolorum fundatam: sed minus illustris esse cœpit; utpote in plures divisa, inter se, quod ad communionem externam attinet, penitus separatas. Tum autem, quod præcipue dolendum, hac dissipatione effectum, ut partibus minus esset virium, quam fuerat toti corpori compacto ad resistendum inimico hominis, quem Christus docet, ad omnes occasiones esse intentum, ut bonam sementem folio & zizaniis conspergat. Atque hoc evenisse quum hodie videamus oculis nostris, atq; manibus ipsis palpando deprehendamus: ridiculum & longe absurdissimum, di-

sputare an fieri olim potuerit aut jam possit. Romana igitur Ecclesia, Græca, Antiochena, Ægyptia, Abyssina, Moschovitica, & plures aliæ, membra sunt, doctrina quidem & fidei sinceritate multum præstantia alia aliis, sed tamen membra Ecclesiæ Cathoicæ: cujus compages quod ad formam exteriorem, dudum est soluta. Quamobrè demiratur Ser. Rex etiam atq; etiam vehementer, cum videt Ecclesias, quæ fuere quondam integri corporis membra, jus omne universitatis ad se jam trahere, appellationem Catholicæ sibi propriam facere, & reliquas omnes, quæ in ulla re a se dissentiant, aut jugum servitutis detrectent, excludere communione sua, ac statim illas ad Catholicam nihil pertinere, audacter pronuntiare. Neque vero soli vos estis, qui hoc jus vobis vindicatis: faciunt hoc ipsum & alii. Nam quod gemens Rex dicit, multæ hodie privatæ Ecclesiæ sunt, quæ solas se credant esse illum populum *ἡ ἐκκλησία* quem appellant Ecclesiam. Dares his vires quantas Romana habet; facerent quod illa jam facit, nec de cæteris clementius pronuntiarent. Quid quod multæ hodie celebrantur sectæ, quarum sectatoribus persuasissimum est, solos se aliquid in literis sacris videre, atque ut poeta ait, *οἷός περ ἰσθῶν, τὸς δὲ σιὸς ἀΐανεν*. Verum quidem est, nullo unquam seculo defuisse conventicula sectariorum & *ἡ ἑσσυμένη*, quæ de nomine Ecclesiæ Catholicæ se jactarent, & imperitos hoc illicio ad se attraherent: sed postremorum, ad quæ pervenimus, temporum, peculiaris hæc est calamitas insignita, quod Catholica Ecclesia, cui necessario, vel re ipsa & actu, vel voluntate saltem & voto est adhærendum, minus est hodie, quam erat olim, illustris, minus exposita oculis hominum, magisque *ἀμφιοβητήσιμη*. Quo studiosius faciendum sibi Ser. Rex putat, ut in tanto variarum opinionum diluvio, ad montes Sacræ Scripturæ se recipiat, & quod olim beatus Augustinus Donatistis consilium dabat, in verbis Christi Ecclesiam Christi quærat. Sic & B. Chrysostomus, cum alibi, tum ex professo in homilia in Acta xxxiii. tractans illam quæstionem: *Quo pacto vera Ecclesia inter plures societates, quæ hac sibi nomen vindicant, possit discerni*: duo docet

docet esse instrumenta judicandi, & quæstionis hujus decidendæ: primo quidem Verbum Dei, tum autem antiquitatem doctrinæ, non ab aliquo recentiore excogitatæ, sed ab ipso Ecclesiæ nascentis principio semper cognitæ. Hæc duo *xerthea* Rex cum Ecclesia Anglicana, tota voluntate amplectens, pronuntiat: eam demum se doctrinam pro vera simul & necessaria ad salutem agnoscere, quæ e fonte Scripturæ Sacræ manans, per consensum Ecclesiæ veteris, ceu per canalem ad hæc tempora fuerit derivata. Ut igitur huic sermoni finis imponatur, ad primam observationem respondet Rex: non posse eam sine vitio multiplici ad propositam hypothesein aptari, Ecclesiam enim Anglicanam adeo non descivisse a fide veteris Ecclesiæ Catholicæ, quam veneratur & suspicit, ut ne a fide quidem Romanæ Ecclesiæ desciverit, quatenus illa cum vetere Catholica consentit. Si quæritur successio personarum: in promptu sunt nomina Episcoporum & series a primo nusquam interrupta. Si successio doctrinæ: agite, periculum facite: Concilium liberum date, quodque ab unius voluntate non pendeat. parata est Ecclesia Anglicana fidei suæ reddere rationem, & rebus ipsis evincere, auctoribus reformationis hic institutæ non fuisse propositum, novam aliquam Ecclesiam condere, ut imperiti & malevoli calumniantur: sed quæ erant collapsa, ad formam revocare quam fieri posset optimam: optimam autem judicarunt, nascenti Ecclesiæ ab Apostolis traditam, & proximis seculis usurpata. Fatetur Rex, Ecclesiam suam a capitibus non paucis ejus fidei & disciplinæ, quam hodie Romanus Pontifex probat, & omnibus tuetur viribus, discessionem fecisse: verum eam Rex & Ecclesia Anglicana non defectionem a fide veteris Catholicæ interpretantur: sed potius ad fidem Catholicam pristinam, quæ in Romana novis inventis fuerat multipliciter mire deformata, reversionem, & ad Christum, unicum Ecclesiæ suæ magistrum, conversionem. Quare, si quis doctrina hujus observationis fretus, inferre ex illa velit, Anglicanam Ecclesiam, quia Romanæ placita nonnulla rejicit, a veteri Catholica discessisse;

non hoc illi prius Rex largietur, quam solidis rationibus probaverit, omnia quæ a Romanis docentur, (illa præcipue quæ volunt ipsi ut necessaria ad salutem credi ab omnibus,) antiquæ Catholicæ a principio probata fuisse & sancita, hoc vero neminem posse facere, aut unquam facturum; neminem certe hætenus fecisse, tam liquido Regi constat & Ecclesiæ Anglicanæ Antistitibus, quam solem meridie lucere. Postremo addit Rex, magnum se quidem crimen judicare, defectionem ab Ecclesia: sed huic crimini affinem se esse, aut Ecclesiam suam, penitus pernegat: *Non enim fugimus*: aiebat ejus Majestas: *sed fugamur*. Scit vero tua illustris Dignitas, ut qui optime, quam multi, quam præstantes pietate & doctrina viri, ab annis minimum quingentis, reformationem Ecclesiæ in capite & membris optarint: quam graves bonorum Regum ac Principum querelæ sint sæpe auditæ, statum Ecclesiæ suis temporibus lamentantium. Quid profuit? nihil enim quicquam eorum ad hanc diem videmus esse emendatum, quæ correctionis egere cum primis censebantur. Quare non veretur Ecclesia Anglicana, ne candidis æstimatoribus, in hac separatione, Donatistis simile quid fecisse videatur. Illi gratis & sine ulla causa Ecclesiam Catholicam, gentium cunctarum assensu comprobata, cujus neque disciplinam culpæ poterant, deseruerunt: Angli ab eâ Ecclesiâ, necessitate dira cogente, secessionem fecerunt, quam innumeri populi Christiani, veram Catholicam & universalem esse non concedunt, ut modestissime dicam: quamque in dogmatis fidei, & disciplinæ forma multum variasse ab antiqua, multa assuisse nova vetustis, malæ bonis, etiam e vestris scriptores quam plurimi ingenue dudum sunt confessi: & vero notius jam est universo mundo, quam ut possit quisquam vel negare, vel etiam ignorare. Adde quod jugum Romanæ servitutis ita durum per aliquot retro secula erat experta Ecclesia Anglicana, novis subinde vexationibus, & inauditis angariis atque exactionibus supra hominum fidem cruciata; ut vel illa sola causa apud iudices non iniquos a schismatis suspicione, & ut loquitur Augustinus de

Don-

Donatistis, *iniqua discissionis*, posse videatur ipsam liberare. Non enim profecto Angli a charitate fraterna animi causa dissiluerunt, ut Donatistæ: neque ut decem tribus populi Judaici metu impendentis mali, quod nondum premebat: sed post plurium seculorum patientiam, post exanclatas inenarrabiles ærumnas: onus intolerabile, cui ferendo pares amplius non erant, neque permittebat conscientia, subductis cervicibus tandem excusserunt. Et vetus quidem Ecclesia, ut refractarios Donatistas ad suam communionem revocaret, etiam commodis temporalibus Episcoporum resipiscientium, & aliorum quoque, admirabili charitate prospicere solita: Romana vero Ecclesia, ut gratiam cum Anglicana redintegraret, fulmina primo Bullarum, deinde vim, modo apertam, modo occultam adhibuit: proditores nefarios suscepti hic parricidii manifestos, gremio suo excepit, & nunc cum maxime fovet: sententiam ex eadem causa passos Martyribus adscribit, & eorum innocentiam contra divina omnia humanaque jura quotidie propugnat. Ipse Cardinalis Bellarminus, (*dico ex hoc à nemine sumptum*; sed dico quod res est,) inter parricidarum patronos princeps familiam ducit. qui etiam nuper, ut Regem Serenissimum alliceret, istud miræ efficacis ad persuadendum argumentum adhibuit: Angliæ regnum ad Papam pertinere: & Regem Angliæ Romani Pontificis etiam in temporalibus esse subditum, atque feudatarium. Omitto alias & Regis & Ecclesiæ Anglicanæ qua veteres qua novas querelas, minime hoc loco commemorandas.

II. OBSERVATIO.

PRæter absolute necessaria ad salutem, duo sunt genera rerum, quas vetus Ecclesia credidit. harum altera utiles ad salutem, altera licita & non repugnantes salutis. Si quis igitur fidem antiquorum velit amplecti, etiam istas res ipsum oportet amplecti, & eo loco habere quo habuit vetus Ecclesia.

RESPONSIO REGIS.

QUæ non sunt existimata a piis Patribus absolute ad salutem necessaria, sed tantum utilia aut licita, parum abest, quin censeri

seri inter ἀναγκαῖα debeant. erat enim initio libera eorum usurpatio, utpote non simpliciter necessariorum. In ejusmodi rebus necessitatem aliquam hodie comminisci aliquanto durius videtur. Statim enim sequetur necessitas usurpandi: sicut videmus usuvenisse in Ecclesia Romana: quæ multa hodie observat ceu ἀνάγκη ad fidei integritatem necessaria; quæ vetus Ecclesia vix norat, certe non ita usurpabat, tanquam plane essent necessaria. pauca e multis exempla afferemus. Constat in primitiva Ecclesia usurpatam fuisse peccatorum confessionem; sed longe aliter quam fit hodie. nam auricularem confessionem, uti apud vos exercetur, primis seculis fuisse in usu, nemo, opinor, dixerit. Fatetur Rex, primos e Patribus, qui illam instituerunt, suas habuisse rationes, cur existimarent confessionem illiusmodi, ad salutem facilius invenendam, fore non inutilem: rem quidē absolute necessariam non crediderunt, multo minus sacramentum: aut non omnes certe. nam de B. Chrysostomo satis liquet, auricularem confessionem ipsum a suis non exegisse. Nunc ventum eo videmus, ut vix aliquid minus huic confessioni tribuatur, quam precioso Christi sanguini, quo sumus redempti. adeo præcise ejus absoluta quædam necessitas urgetur. Vnde paullatim nata illa doctrina in Ecclesia Romana, de arcano confessionis nullam omnino ob causam evulgando. Quia enim credebant ad salutis portum sine hac confessione perveniri non posse, omnia ejus impedimenta putarunt tollenda esse necessario. Tandem igitur eo processit hæc doctrina, ut jam Reges occidere, aut sinere occidi, ne peccatum quidem esse videatur, præut si quis confessionis sigillum rumperet: quod multi vestrorum Theologorum, imprimis autem interpretes Juris Canonici libris editis docuerunt. quin etiam hoc ipsum mihi rotidem verbis Lutetiæ affirmavit Binetus Jesuita, sicut mox dixisse tibi memini. Scimus etiam, neque fortasse tua illustris Dignitas illud ignorat, esse alium in Galliis Jesuitam, qui nuper ausus diceret: *si Dominus noster Iesus Christus in terris versaretur morti obnoxius, & aliquis sibi in confessione dixisset, velle se illum occidere;*

præus.

prius quam confessionem revelaret, passurum se, (horresco referens,) ut Christus occideretur. quæ horrenda blasphemia a quo principio sit orta, vides. Sic abstinentiam a vino delicatioribusque cibis, & stata jejunia, atque xerophagias, inter res utiles ad salutem facilius consequendam vetus Ecclesia posuit; neq; Rex negat, si comoda adjiciatur interpretatio, ex mente ipsius primitivæ Ecclesiæ. sed harum observationem severius jam exigi Rex non probat, quam eorum quæ diserte Literis Sacris continentur. Sic cælibatus ministrorum Ecclesiæ olim laudabatur, nunc imperatur, & ceu res penitus necessaria exigitur; de quo mox plura. Sic quum dicat Paulus, se corpus suum *ἐπακιδέειν ἐδύλακωσάμεν*, eos qui divini Apostoli exemplum imitantur, laudat Rex, & beatos pronuntiat: illos vero detestatur, qui cilicia, Laconicas *ἀλγματογώσις* & id genus corporis vexationes, velut ipsi appellant, satisfactiones, aut inter causas ponunt salutis, aut tanticerte faciunt, ut illuviem, pædorem, scabiem, & agmen pediculorum ex ea causa ortum, instar perfectæ sanctimonix habeant. Sed ex omnibus istiusmodi eos potissimum Rex detestatur, qui mores sacerdotum Baal corpus sibi verberibus lacerantes, Deum nobis fingunt humani sanguinis avidè sitientem, qualem Pagani suam Bellonam crediderunt. Illos vero laudat Rex, qui flagellandos suam vicē pretio conducunt: ut meritum poenarum quas alii luerunt, sibi applicetur, ita sit ut quicquid delirent divites, plectantur pauperes: nec sequitur nocentem poena, sed miserum & egenum. Rex igitur ut non invitus dabit, nemini hodie fas esse damnare ea, quæ constiterit primorum seculorum Patres unanimi consensu probasse, tanquam utilia aut licita: sic adstringi se ulla necessitate absoluta eadem usurpandi non patitur. Existimat enim res esse naturæ suæ contrarias, τὸ ἀναγκάσιον τὸ ἀλγέρον. Sed de his uberius in sequenti observatione.

III. OBSERVATIO

Quam in religionis negotium non una species necessitatis cadat, videndum est ne vocis ambiguitate fallamur, quoties de rebus loquimur

ZZZZZ

mur

mur ad salutem necessariis. Esse enim necessitatem quandam absolutam, quandam sub conditione: aliam medii, aliam praecepti. esse etiam necessitatem credendi, qua omnes sine exceptione Christianos adstringat, & qua non omnes generatim, postremo esse necessitatem aliam actionis, aliam approbationis.

RESPONSIO REGIS.

Observationis hujus doctrinam, quæ varias necessitatis species docte, accurate, subtiliter & admodum copiose explicat, adeo non improbat Ser. Rex, ut contra existimet, his distinctionibus sublatis multiplicem confusionem in rebus religionis exorituram. Nam quid periculosius fingi potest, quam si aut absolute necessaria credantur, necessaria sub conditione, aut contra? nec minus utilis, ut in domo Dei omnia recte atque ordine gerantur, distinctio est, inter alias necessitatis species, quæ hic explicatur. Ne in exemplis quidem apposis, quicquam Regi observatum quod admodum improbaret. Verissime autem scriptum esse in explicatione τῆς ἀπὸ τοῦ ἀναρχίου Rex arbitratur, rerum absolute necessariarum ad salutem, non magnum esse numerum. Quare existimat ejus Majestas, nullam ad ineundam concordiam breviorē viam fore, quā si diligenter separentur necessaria a non necessariis. & ut de necessariis conveniat, omnis opera insumatur: in non necessariis, libertati Christianæ loc⁹ detur. Simpliciter necessaria Rex appellat, quæ vel expresse verbum Dei præcipit credenda faciendæ: vel ex verbo Dei necessaria consequentia vetus Ecclesia elicit. At quæ ex institutione hominum præter verbum Dei, quamvis pie & prudenter, pro tempore in usum Ecclesiæ sunt recepta, murari, molliri, antiquari posse existimat; & quod Pius II. de cælibatu clericorum dicebat, *bono olim jure sancitum, meliore nunc iri antiquatum*, id in genere de plerisque observationibus Ecclesiasticis, extra verbum Dei introductis, posse usurpari Rex credit. Si ad decidendas hodiernas controversias hæc distinctio adhiberetur, & jus divinum a positivo candide separaretur, non videtur de iis quæ sunt absolute necessaria, inter pios & moderatos viros
longa

longa aut acris contentio futura. nam & pauca illa sunt, ut modo dicebamus; & fere ex æquo omnibus probantur, qui se Christianos dici postulant. Atque istam distinctionem Serenissimus Rex tanti putat esse momenti ad minuendas controversias, quæ hodie Ecclesiam Dei tantopere exercent; ut omnium pacis studiosorum judicet officium esse, diligentissime hanc explicare, docere, urgere. Nunc de exemplis nonnullis, quæ in hac observatione proponuntur, quædam dicemus. Inter absolute necessaria, non quidem simpliciter, verum ex institutione divina, ponitur baptismus infantium; *quem nos*, inquis, *ad hanc speciem necessitatis referimus*: deinde subjicitur locus B. Augustini, quo negatur præcise, posse infantes non baptizatos servari. Hic primum Rex profiteretur, necessitatem baptismi ex institutione divina non minus aut sibi, aut Ecclesiæ Anglicanæ probari, quam vobis. Non astringit quidem Ecclesia Anglicana gratiam Dei mediis, quod ne per doctrinam quidem Scholasticorum aliquot e melioribus licet: quia tamen hanc Deus rationem ordinariam ad peccatorum remissionem impetrandam in Ecclesiæ sua instituit, & eos qui renati non fuerint ex aqua & Spiritu, intrare posse regnum cælorum Christus ipse negat: sedulo hic provisum est legibus Ecclesiasticis, ut quovis tempore & loco baptizandi infantes suos parentibus esset facultas. Quod igitur de nascente olim Ecclesia dixit Tertullianus, baptizare Episcopum, presbyterum, diaconum, postremo etiam laicis jus esse, in extremæ videlicet necessitatis casu; hoc ipsum in Ecclesia Anglicana, quod ad Episcopos, presbyteros & diaconos, hodieque servatur, sine ulla vel loci vel temporis rigida & penitus inviolabili observatione: laicorum vero baptismum, aut feminarum, ut fieri legibus suis vetat; sic factum ex legitima formula quodammodo non improbat, baptismum esse pronuntians, etsi non legitime administratum. Serenissimus vero Rex, tanti hoc Sacramentum facit; ut quosdam in Scotia ministros, quum nescio quas novæ disciplinæ ordinationes prætexerent, quo minus moribundos infantes rogati a parentibus baptizarent, metu supplicii

plicii injecto ad officium compulerit, minatus extrema nisi parent. Itaque verba Augustini, quæ non baptizatos vita æterna privant præcise, si de via ordinaria intelligantur, quam solam Christus nos docuit; nihil Rex habet, quod illi sententiæ opponat: sin autem negatur simpliciter, posse Deum Opt. Max. τὸς ἀποστόλους servare; diritatem hujus sententiæ & Rex & Ecclesia Anglicana abominantes, Augustinum durum & ἄσπονδον infantum patrem fuisse pronuntiant. Omnino utrumque extremum pari diligentia Rex fugiendum autumat: ne aut Dei manum abbreviemus, & infinitæ bonitati ipsius injuriam faciamus, si rigidam hanc sententiam amplectamur; aut baptismum ponentes, cum nonnullis, inter ea quæ adsint, vel absint non multum interest, Sacramentum a Deo institutum pro re levi ducere videamur. Magnus sane vir fuit Augustinus, pietate & doctrina admirabilis: cujus tamen proprias opiniones, neq; Rex pro dogmatis fidei admittit, neque vos admittitis. Nam verbi gratia, S. Eucharistiam infantibus ad salutem esse necessariam, non minus quam baptismum credidit post Innocentium primum Augustinus, & multis suorum scriptorum locis pronuntiavit. vos non creditis, neq; acceptam a vobis doctrinam Ecclesia Anglicana mutavit. Inter illa quæ necessitatem actionis certis personis imponunt, conjugium numeratur, *si quis sobolem tollere voluerit*, inquis. Rursus autem paullo post, ubi exponitur necessitas approbationis, recensetur electio vitæ in virginitate aut cælibatu degendæ. Quæ Rex quum legeret, non reprehendit ille quidem: sed potuisse tamen aliquid ad utrumque exemplum commodè adjici, judicavit. Nam e priore exemplo videtur sequi, nullam esse aliam matrimonii causam necessariam, præter spem sobolis. atqui expressis verbis docemur a Paulo Apostolo, etiam illos teneri nuptias cogitare, quibus non contigerit continentię donum. εἰ δὲ οὐκ ἐγγεγάμνηται, ait, γαμήσάτωσαν. Non est exigui momenti hæc adjectio. Remedii enim necessarii & regulæ Apostolicæ contemptus, quibus quantisque flagitiis quotidie in Ecclesia Romana occasionem præbeat, ignorat nemo. Studium igitur vi-

vendi

vendi in virginitate aut calibatu, in continentibus mirum in modum sibi probari Rex proficitur: & quum singulari Dei beneficio, Sacre Literæ familiaris sint ejus Majestati notæ, quam vulgo soleant esse Principibus; non fugit ipsum, quid Paulus de re tota pronuntiet, quæ ejusmodi vitæ in utroq; Fœdere legantur exempla, quæ præmia τῆς ἐν ἡμετέροις sint proposita. Sed quod Theologi apud vos passim docent, præsertim autem Juris Canonici doctores, concubinatum, seortationem, & foeda alia, ἀπερ ἀπὸ τῆς ἀμεινότητος, tolerabilia esse in ministris ecclesiæ, quā legitimas nuptias, & τὴν ἐν παντὶ ἀμεινότητα κοίτης: id vero Rex facinus esse judicat plane detestabile, Dei atq; hominum odio dignissimum. Opponit Rex omnibus omnium sophistarum cavillis, atq; adeo omni humanæ auctoritati, Spiritus Sancti oraculum, per Apostoli os pronuntiatū, χρῆσθαι γαμήσιαι ἢ πύρρῳ. Quemadmodum autem magno belli duci antiquior cura esset debet, ne damnum aut cladem ipse accipiat, quam ut hosti inferat: sic in electione vitæ aut conjugatæ, aut calibis, piis hominibus ante omnia cavendum esse Rex affirmat, ne jus divinum migrent: tum autem, si cui est facultas, utatur sane bono naturæ. Scimus usu tritam esse calumniam, non esse Ecclesiam Anglicanam legitimam Ecclesiam, quia ejusmodi votorum usus hic nullus. Quid tum vero si non fiat votum, quum res ipsa non ignoretur? Sunt enim multi inter Episcopos, & alios Ecclesiæ Pastores, qui sine ostentatione voti nuptiis abstineant, & sine ulla fabula, sine ullo sinistro rumore, caste sancteque vitam exigant. Ipsa quoque monachorum cœnobia Rex optimus & pietatis studiosissimus soluturus omnino non fuit, [certe non omnia,] ut sæpe affirmantem audiui, si invenisset integra, & primæ institutionis legem servantia. Optaret vero Ser. Rex etiam atque etiam, ut Patribus Tridentinis, qui ne precibus quidem summorum Regum & Principum adduci potuerunt, quo publicæ honestati hac in parte consulerent, venisset in mentem, a quo principio hodierna doctrina sit profecta. Nam quum initio calibatus inter utilia instituta poneretur & consilia, postea sunt adjecta vota, postremo ad hanc absolutam

necessitatem est perventum, quæ hodie apud vos obtinet, lege Dei valere iussa, & pedibus mortalium indignissime conculcata. Quod in fine observationis hujus additur, male illos affirmare, fidem se & disciplinam eandem cum veteri Catholica retinere, qui alia eorum probent, alia improbent, quæ prisca Ecclesia ad salutem credidit necessaria, etsi sub diversa specie necessitatis: id quo spectet, satis Rex intelligit. Respondet igitur: nolle se quidem Ecclesiam suam, ut speculum sine macula, & quasi perfecte pulchram sine ruga, sine nævo prædicare: hunc enim Pharisaismum se suoque aliis lubenter relinquere: illud tamen certo, clare & liquido sibi constare, si notæ ~~scribuntur~~ quærantur, & vere necessaria ad salutem spectentur, aut etiam ad decorem Ecclesiæ, nullam in Orbe terrarum, [Deo uni sit laus & gloria,] inventum iri, quæ propius ad fidem, aut speciem antiquæ Catholicæ accedat. Nullam excipere se, ne Romanam quidem: quæ novis inventis, cum ad augendam superstitionem, tum ad stabiliendam dominationem suam, & imperium in Reges & Principes, & populos terræ universos excogitatis, fidem & disciplinam veteris Catholicæ, varie interpolavit, varie mutavit, & a primitivæ Ecclesiæ puritate atque simplicitate in multis quam longissime recessit.

IV. OBSERVATIO.

Quando quaritur de fide antiquæ Ecclesiæ, sunt qui uno aut altero seculo, post jacta Ecclesiæ fundamenta, antiquitatem circumscribant: æquum vero esse, ut ad disceptandas hodiernas controversias, id potissimum tempus sumatur, de quo inter contendentes constabit, non solum veram fuisse Ecclesiam temporis illius Ecclesiam: sed etiam tunc maxime floruisse, & splendorem illum obtinuisse, quem ipsi tot Prophetarum oracula erant pollicita. Id autem esse tempus, quo prima quatuor Concilia Oecumenica includuntur, a Constantino Imperatore ad Marcianum. Atque hoc vel propterea aquisimum esse, quia primorum seculorum paucissima extant monumenta; illius vero temporis, quo præcipue Ecclesia florebat, longe plurima: ut facile ex ejus ætatis Patribus & eorum scriptis, fides ac disciplina veteris Catholicæ possit agnosci.

RESPON-

RESPONSIO REGIS.

Hoc postulatam parum illis æquum videbitur, qui universam Ecclesię primitivę historiam, Actuum Apostolicorum, divino illo quidem, sed tamen unico libello, volumt contineri. Ab horum sententia longe abest æquissimus prudentissimisque Rex, qui in epistola monitoria sua, quanti faceret Patres, etiam quarti aut quinti seculi, ingenue declaravit. Nec dubitat Rex cum Augustino pronuntiare: quod probatum fuerit Ecclesiam a prima sua origine, ad illa usque tempora servasse, id tanquam impium velle rejicere, insolentissimę esse insanix. Tres enim recti notas Vincentii Lirinensis, *a principio, ubique & semper*, dudum amplecti se, vere nec simulate ejus Majestas est professsa. Rex igitur & Ecclesia Anglicana, quatuor prima Concilia Oecumenica quum admittant, eo ipso satis declarant, verę ac legitimę Ecclesię tempus non includere se uno aut altero demum seculo; verum multo longius producere, & Marciani Imperatoris, sub quo Chalcedonense concilium est celebratum, tempus complecti. Sed quod in hac observatione pluris videntur æstimari tempora post Constantinum, quam anteriora: id vero Serenissimus Rex valde miratur, & omnino haut probat. Fatetur Rex quarti seculi Ecclesiam gloria, splendore, opibus ac doctorum virorum copia, magis quam priora floruisse: at rectitudine fidei, quam *ὁρθοδοξία* dicunt, & incorruptę disciplinę sinceritate, aut parem, aut etiam superiorem priorum seculorum Ecclesiam fuisse, dubitare posse putat Rex mortalium neminem. Leguntur passim apud pios Patres quarti seculi, Basilium, Nazianzenum, Hieronymum, Chrysostomum, Augustinum, alios, gravissimę querelę de vitiiis Ecclesiarum suarum, & variis depravationibus: neque potest ambigi, quo longius ab origine prima recedebatur, eo etiã longius a primęva puritate & simplicitate esse recessum. Quare si de verrenda & mundanda domo Dei serio cogitatur, cur ad Apostolicatę tempora, aut Apostolicis proxima non potissimum respiciatur? Verum quidem est, partem multo maximam illius temporis in tenebris, situ & squallore, propter con-

continuas persecutiones, pijs esse transactam: sed videamus etiam atque etiam, ne in hac quoque re, melius sit ire ad domum luctus, quam ad domum convivii. Paupertas & calamitas bonæ mentis sorores audiunt; divitiæ & gloria non eandem famam obtinent, Quod si non adeo multi eorum temporum scriptores ad nostram ætatem pervenerunt: at pervenerunt tamen nonnulli, quorum ratio habeatur dignissimi. Vel unicus certe Christi martyr sanctissimus Cyprianus, primitivæ Ecclesiæ πιδριταλ & disciplinam totam melius nos docuerit, quam multi alii, qui in quarto seculo vixerunt. Summa igitur regis responsionis ad hanc observationem est: facile passuram ipsius Majestatem, ut e Patrum scriptis quarti seculi argumenta afferantur; ea tamen lege atque conditione, ut pro vere antiquis, & ad salutem necessariis illa sint admitenda, quæ non nunc primum fuerint nata, sed quæ ab origine prima nascentis Ecclesiæ observatione continua ad illos pervenisse constiterit.

V. OBSERVATIO.

Cum unanimis Patrum consensus queritur, sunt qui tunc de eo satis liquere contendunt, quando res eadem totidem verbis apud omnes Patres reperitur. quorum sententia, quum sit palam iniqua, æquius fuerit ad consensum Patrū cognoscendum, duas hæc regulas adhiberi; Prior est, ut tunc existimetur satis probatus esse consensus Patrū. quando eminentissimi quique singularam nationum, in rei alicujus affirmatione consenserint, neque illis sese quisquam opposuerit, qui quidem orthodoxus censeretur. Sic B. Augustinus contra Donatistas, postquam e prioribus scriptoribus insigniores undecim laudasset; Patres Concilii Ephesini, postquam contra Nestorium decem protulissent, de unanimi consensu Ecclesia prioris fidem se abunde fecisse crediderunt. Posterior regula hac est: Quando Patres non ut Doctores loquuntur, neque dicunt hoc aut illud sic esse credendum, aut sic faciendum: sed tanquam testes eorum quæ suis temporibus Ecclesia universalis credebat, aut faciebat, dicunt hanc esse fidem aut praxin Ecclesia Catholica per totum orbem terrarum: tunc cum honorem illis habendum esse, ut ad

ut ad unanimem consensum Ecclesiæ, ejusmodi affirmatio satis credatur valere.

RESPONSIO REGIS.

ESt quidem æquissima postulatio, ut de communi consensu partium hodie contendentium, ratio ineatur utiliter utendi veterum Patrum auctoritate. Nam primitivæ Ecclesiæ testimonio & pondere sublato, controversias hodiernas finem nunquam, τὸ κατ' ἀρχαίους accepturas, neque ulla disputatione fore terminandas, ultro Sereniss. Rex agnoscit. Ut igitur conveniat inter utrosque, quid & quantum Patribus sit tribuendum, & quatenus eorum auctoritati sit deferendum, non fuerit inutile certas regulas de mutuo partium consensu componi, quæ modum rei præscribant. Inter alios plures ei proposito utiles ac necessarios canones, etiam duobus hisce locum posse concedi, Rex autumat. Sed quoniam hodie non de Ceremoniis controversitur, aut aliis mediocris momenti rebus; verum de fidei anticulis aliquot, & de dogmatis ad salutem pertinentibus, multo sollicitius dandam esse operam Rex judicat, ut ante omnia de hac regula inter omnes conveniat: Dogmata fidei, & quicquid ad salutem necessarium meretur credi, e sola Scriptura Sacra peti debere: neque a quorumvis mortalium auctoritate pendere: sed e verbo Dei duntaxat, quo suam ipse nobis voluntatem per Spiritum Sanctum declaravit. Patribus enim & Ecclesiæ veteri, fidei articulos eliciendi e Sacra Scriptura, & explicandi jus fuisse: novos articulos comminiscendi nullum jus fuisse. Isto posito fundamento, & τῇ θεοπνευστῇ paginæ suæ Majestas manebit facta, testis, & piis Patribus quæ debetur reverentia præstabitur. Hoc voluisse omnes veteris Ecclesiæ Doctores, facile potest ex eorum scriptis demonstrari. Nam quid in eorum libris occurrit frequentius, quam hæc verba: ὅτι δὲ διδόντων ἐκ τοῦ θεοῦ: *quæ docentur in Ecclesia Dei, e verbo Dei peti debent.* anthæc, ἡ θεοπνευστὴ ἡμῶν ἀγαπητοῦ θεοῦ, *judicium de controversiis in causa religionis penes Scripturam esto.* Aut cui jam nota non sunt verba aurea Babil. Magni, in libello de fide: παντα ἐκ τοῦ θεοῦ

Aaaaaa

ἐκ τοῦ θεοῦ

ἐκπλοῖς πίστεως καὶ ὑπερφανείας καὶ τηροῦς, ἢ ἀδελφῶν πτῶν γεγενημένων, ἢ ἐπιστάσεων τῶν μὴ γεγενημένων. Ἐκείνη ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπιπότεια, καὶ ἐμὰ παθήματα τῆς ἐμῆς φωνῆς ἀκούει. Et ad propositas quidem observationes hæc dicta sunt.

Sequuntur jam quatuor ἐκτάσεις. Accedens enim tua illustris Dignitas ad hypothesein, ut evincat, non credere Sereniss. Regem, quæ olim Catholica Ecclesia credidit, quatuor id argumentis instituit demonstrare, ex iis rebus petitis, quæ ad exteriorem Dei cultum pertinent, sive liturgiam, & praxin quotidianam. Cur autem has potissimum ἐκτάσεις afferat, hanc rationem postea reddit; quia si de his esset conventum, de cæteris futura sit facilis conventio. Optaret equidem Regia Majestas, illustrissime Cardinalis, posset hoc sperari: sed recordanti ipsi & animo reputanti, quid illud sit quod a vestris scriptoribus præcipua cura & acriore contentione urgeatur, non magna illi concordia spes apparet, ne tum quidem, si de istis quatuor capitibus a te propositis fuerit conventum. Non enim jam de istis, aut omnino de ullo religionis Christianæ capite, acrius disputatur, quam de Romani Pontificis imperio. Is unus est hodie fidei articulus, a quo cæteri omnes pendunt. Quid igitur bonæ spei restat, nisi in illius bonitate & misericordia, cujus unius est malis Ecclesiæ medicinam facere? In illo speremus, etiam contra spem. Αὐτὸς ποιήσει. Ut redamus in lineam, quatuor ἐκτάσεις contra Liturgiam Ecclesiæ Anglicanæ allatz, sunt istæ.

1. *In sacrosanctæ Eucharistiæ realem Christi præsentiam non credit.*
2. *Doctrinam de sacrificio Ecclesiæ Christianæ respuit.*
3. *Non precatur pro mortuis.*
4. *Invocationem Sanctorum, qui in cælis sunt, damnat.*

Ad hæc quatuor paucis respondet Rex.

Ad primam ἐκτάσιν de præsentia reali.

SI in sacrosanctis religionis Christianæ mysteriis, nihil credere fideles existimandi sunt, nisi cujus rationes omnes habent perspectas, & modum tenent; næ multa Christiani reperiuntur non cre-

credere, quæ ipsi tamen firmissima se fide credere non dubitant. Christum Dominum nostrum Dei Patris filium esse, ante omnia secula a Patre generatum: eundem quum sit verus Deus, carnem humanam assumsisse in utero B. Virginis, ex illa natum esse, virginitate matris illæsa: divinam naturam humanæ in eandem hypostasim uniisse: hæc, inquam, & similia his plura, credere se omnes profitentur Christiani; a quibus tamen si modum quæras, quod ista sunt facta, aliud fidem esse Theologicam dicent, aliud humanam scientiam: pieque usurpabunt Galeni, parum alioquin idonei pietatis magistri, verba eximia elibro xv. de usu partium. τὸ ΟΠΩΣ ἐγένετο τὸτο, ἐὰν ἐπιχειρήσῃς ζητεῖν, ἀνάσθηται φασγάνῃ, καὶ τῆς οὐκ ἀδελείας, καὶ τῆς ὁδημιουργοῦς δυνάμεως. Patres vero quoties nos dehortentur a quæstione ἢ πρόπῃ & curiositate modi explicandi in divinis mysteriis, si aggrediar hic adnotare, longum fecero. Gregorii Nazianzeni verba sunt tibi nota in oratione priore, De Theologia: ἀκούεις γέννησιν τὸ ΟΠΩΣ μὴ τὰ ἐργάζεσθαι ἀκρίεις τὸ πνεῦμα τὸ ἁγίον ἐκ τῶ Πατρὸς· τὸ ΟΠΩΣ μὴ πολυπραγμονεῖ. & alio loco idem: Θεὸς γέννησις σιωπῇ τιμάτω. μέγα σοι τὸ μαθεῖν, ὅτι γεγέννηται τὸ δὲ ΠΩΣ, ὃ δὲ Ἀγγέλοις ἐπισκεῖν, μὴ ὅτι γέ σοι, συγχαρήσασκεν. Erat Gregorio res cum Arrianis pervicacissimis hæreticis: quorum impiæ curiositati, non subtilitate disputandi conatur satisfacere: sed tanti arcani modum & rationem quæri vetans, silentium illis indicit. Hac pia moderatione si Rex & Ecclesia Anglicana in sacrosancto Eucharistiæ mysterio utuntur, quæ, obsecro, invidia est? Legimus in Evangelijs, Dominum nostrum, cum hoc Sacramentum instituebat, panem sumpsisse, & dixisse, *hoc est corpus meum*: quomodo panis corpus suum esset, ne verbulo quidem uno explicuisse Christum legimus. Quod legit Ecclesia Anglicana, hoc pie credit: quod non legit, pari pietate non inquirat. Mysterium istud magnum esse, humano ingenio incomprehensibile, ac multo magis inenarrabile, fatetur & docet: de efficacia illius sentit quam augustissime: ad sacram mensam accessuros conscientia omnes scrutari recessus, & peccata confiteri, utique apud

Deum, sed & si opus fuerit, apud presbyterum, jubet; accedentes, ut ad omnem humilitatem & devotionem se componant, sedulo monet: genibus flexis communionem corporis Christi accipit: nec solum in communi conventu panem mysticum fidelibus dividit; sed etiam morientibus hoc viaticum, ut appellant Patres Concilii Nicæni, & tota antiquitas, administrat: postremo, quum ab omni curiositate velit Rex suorum ingentia abstinere; quæcunque tamen pii Patres primorum seculorum, ad commendationem ineffabilis mysterii dixerunt, ea ipse admittit: Patrum etiam verba, μεταβολῶν, μεταποίησιν, μεταποιχέωσιν, & similia; ex mente ipsorum si accipiantur & exponantur, non rejicit. Hæc Regis & Ecclesiæ Anglicanæ doctrina, si vobis non satisfacit: nempe illud restat, ut Transsubstantiationis dogma, quo vobis placatis possit uti, approbet. Istud vero non est rei veritatem pie credere: sed importuna curiositate modum decernere: quod Rex cum Ecclesia sua nunquam est factururus, nunquam probaturus. Miratur vero Serenissimus Rex, quum fateatur sua illustri Dignitas, non ~~αγν~~ γράμματα quærere vos, ut credatur Transsubstantiatio, sed ut de præsentis veritate ne dubitetur: Ecclesiam Anglicanam, quæ toties id se credere publicis scriptis est testata, necdum vobis fecisse satis. Ut igitur certo cognoscas, quid in hac Ecclesia super illa recedatur, quid doceatur, describam hic reverendissimi viri Domini Episcopi Eliensis locum integrum, e libro, quem paucos ante menses adversus Cardinalem Bellarminum edidit. Sic ille capite primo. *Quod Cardinalem non latet, nisi volentem & ultro, dixit Christus: hoc est corpus meum: non, hoc modo est corpus meum. Nobis autem vobiscum de objecto convenit, de modo lis omnis est. De Hoc est, fide firma tenemus, quod sit: de Hoc modo est (nempe Transsubstantiatio in corpus pane) de modo quo fiat, ut sit Per sive In, sive Cum sive Sub, sive Trans, nullum inibi verbum est. Et quia verbum nullum, merito a fide ablegamus procul; inter scita scholæ fortasse, inter fidei articulos non ponimus. Quod dixisse olim fertur Durandus, neutiquam nobis displicet, verbum audimus, motum sentimus, modum nescimus,*
pra-

praesentiam credimus. Praesentiam, inquam, credimus, nec minus quam vos veram. De modo praesentia nihil temere desinimus: addo, nec anxie inquirimus, non magis quam in baptismo nostro, quomodo abluat nos sanguis Christi: non magis quam in Christi incarnatione, quomodo naturae divinae humanae in eandem hypostasin uniantur. Inter mysteria ducimus (& quidem mysterium est Eucharistia ipsa,) cujus quod reliquum est debet igne absumi, id est, ut eleganter in primis patres, fide adorari, non ratione discuti. Hæc fides Regis, hæc fides Ecclesiae Anglicanae. Quæ ut brevi compendio rem omnem complectar, in Coena Domini, realiter participem se fieri credit corporis & sanguinis Christi, ut Patres Græci dicunt, & quod Bellarminus ipse fatetur, spiritualiter. Per fidem enim Christum apprehendunt & manducant: creduntque nullum aliud manducationis genus ad salutem utile esse posse. quod & omnes vestri semper fassi sunt.

Ad II. ἐξαὶον de sacrificio in Ecclesia Christiana.

Veteris Ecclesiae Patres sacrificium in religione Christiana unum agnovisse, quod in locum successisset omnium legis Moisaicae sacrificiorum, neque ignorat Rex, neque negat. Sed hoc sacrificium nihil esse aliud contendit, nisi commemorationem ejus, quod semel in cruce Christus Patri suo obtulit. Quare B. Chrysostomus, quo frequentius nemo hujus sacrificii meminit, in nonum caput Epistolæ ad Hebræos, postquam θυσίας nominasset, continuo subjungit, sive explicationis, sive etiam correctionis loco, μᾶλλον δὲ ἀνάμνησιν θυσίας. illa locutio μᾶλλον δὲ, quam vim habeat, scis ipse omnium optime. Sæpe autem Ecclesia Anglicana professæ est, de verbo nullam se litem moturam, si modo impetrari a vobis posset, ut pristina fide in integrum restituta, quæ contra usum, veteris Ecclesiae a vobis usurpantur, tollerentur. Nam Eucharistiæ celebrationem sine communicantibus, & universam illam privatarum Missarum nundinationem, multis etiam vestrorum Theologis damnatam, certum est a perversa doctrina de hoc sacrificio originem habuisse. Quod autem ad extrahendas defunctorum animas e flammis Purgatorii sacrificia Missarum exiguntur

tur, & quidem sæpe repetita; otiosorum hominum & simplicitate populorum ad quæstum suum impie abutentium, delirium esse, Rex non dubitat. Tollantur hi & similes his alii crassi foedique abusus, qui apud vos obtinent: ab Ecclesia Anglicana, quæ in sua Liturgia expressam sacrificii mentionem habet, facile impetraveris, ut in veteris Ecclesiæ usu acquiescat. Quamobrem Serenissimus Rex quum nuper ei essent narrata, quæ paullo ante in celeberrimo conventu Dominicanorum docte fuerant a te disputata, de duplici sacrificio, expiationis nempe, & commemorationis, si-ve religionis; sibi quoque idem probari, multis audientibus pronuntiavit; & nunc etiam ut hoc ipsum tibi confirmarem ejus Majestas me jussit.

Ad III. inquit de precibus pro mortuis.

Consuetudinem esse vetustissimam, ut in publicis Ecclesiæ precibus commemoratio fiat defunctorum, & quies illis petatur a Deo, qui in pace Ecclesiæ sunt mortui; pauci hodie ignorant, nedum Serenissimum Regem hoc fugiat. Eum morem a charitatis vehementia esse profectum, non videtur ambigendum. Sed & fidem suam de futura resurrectione, vetus Ecclesia eo pacto approbavit. Hunc ritum Ecclesia Anglicana etsi non damnat in primis seculis, hodie tamen sibi non putat retinendum, idque propter causas & plurimas & gravissimas, nonnullas de multis hic attingemus. Prima omnium est, quia sine ullo præcepto supremi in Ecclesia sua Legislatoris Christi, primo fuisse eum morem introductum, habet persuasissimum: neque hætenus contrarium hujus a vestris doctoribus potuit demonstrari. Quare etsi non tantum sibi sumit Rex, sicut in Monitoria sua dudum est protestatus, ut veteris Ecclesiæ usu probatum institutum ausit condemnare; nihil tamen dubitat ejus Majestas, Ecclesiam suam nulla ejus necessitate hodie teneri. Nam quicquid est, quod hac in parte veteres fideles fecerunt: id omne Rex ad illud caput utilium vel licitorum refert, de quo in secunda observatione est dictum: ad ea certe quæ absolute necessaria sunt, nulla ratione perluadebitur, hunc

hunc ritum pertinere. Vnde enim illa necessitas? non ex lege Dei, qui hoc nunquam imperavit. Si ab eo fonte non est, nulla profecto est. Posuimus enim sola ad salutem necessaria existimari debere, quæ aut expresse continentur in verbo divino, aut necessaria consecutione inde fuerint deducta. Quorum neutrum hic locum habet. Ea vero quæ veras Ecclesiæ, sine ulla necessitate aut credidit aut fecit, libera hodieque nobis esse debere, ante dictum est. Secunda ratio est, quod licet fateatur Rex, hanc consuetudinem antiquissimos auctores habuisse; a principio tamen & temporibus Apostolicis, unde omnis Ecclesiæ antiquitas repeti debet, sic factum esse, nemo ad hanc diem potuit probare. Accedit quod preces, quæ olim fiebant, & modo & sine multum ab his differebant, quæ sunt hodie & docentur. Tertiam rationem adjicit Rex, quod ubi semel preces pro defunctis admittæ fuerunt in Ecclesiæ ritus, mox pudendorum errorum & plus quam anilitum superstitionum caterva ingens agmine facta in Ecclesiam irrupit. Judicent vero æstimatores æqui, utris potius Catholicorum appellatio sit deneganda; Regine & subditis ipsius, qui rem nulla necessitate introductam, propter insecutos errores desinunt usurpare, aut jam sibi licitam putare: an vestris hominibus, qui omnes superiorum seculorum, quamvis feodos & perniciosos errores, sophisticis cavillis mira pertinacia defendere malunt, quam corrigere.

Ad IV. ἐκτίσιον de invocatione Sanctorum.

DE Sanctorum invocatione Ser. Rex dicit idem, quod precibus pro defunctis. A tertiæ principio, quod nemo jam negavit; res postea magnum incrementum cepit: donec tandem eventum, ut superioribus sæculis (atque utinam iunc quoque multis in locis non idem fieret) populus Christianus plus fiduciæ & præsentis auxilii spem certiorē poneret in Sanctis, quam in ipso [nefas dictu] Servatore: qui ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, ut salutem hominibus hostibus suis pararet, ἑαυτὸν ἐκένωσεν μορφῇ δούλου λαβὼν, καὶ ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπὸ κρίσει μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. Et quum Dominus ipse, quæ est illius omnem superans admirationem bonitas

nititas & clementia, in Evangelio, suavissimæ dulcedinis verbis ad se miseros peccatores vocet, *Venite ad me*, inquit, *omnes qui laboratis & ego reficiam vos*: extiteret tamen perverse ingenioli doctores, qui invitationem adeo blandam inutilem conarentur reddere: & unicum apud Deum Patrem humani generis advocatum, terribilem & semper immitem depingentes, miseris hominibus persuaderent, nullum ad Christum sine intercessionē plurium advocatorum aditum patere. Fuerunt etiam qui palam docerent, justitiæ severitatem Christum sibi reservasse, gratiam & misericordiam beatissimæ Virgini reliquisse. Tum autem officia inter Sanctos & curationes solertia admirabili, nec dicam superstitione detestabili, sunt distributæ. Et olim quidem suffragia illorum duntaxat expetebantur, ut sua gratia apud Deum intercederent: postea vero etiam libris repletus est mundus, qui proprie pertinerent ad hujus illiusve Sancti cultum, & formalus docerent petendi ab eo necessaria. Igitur in locum Psalmorum, quem libellū divinū omnes olim Christiani, viri foemine, senes juvenes, divites pauperes, docti indocti, perpetuo in ore & manibus habebant, successerunt Horæ B. Virginis, & Legendæ, sive potius fabulæ ut plurimum, impiæ ac deliræ, (de veris Martyrum historiis non loquor,) & similes quisquilias. Parum est quod excussus est de manibus fidelium tam divinus, tam necessarius libellus: nisi esset repertus, qui ad honorem B. Virginis Psalmos omnes transferret, omnia illi tribuens, quasi inter Deum & hominem *κτλ* & *κτλ* nihil interesset, quæ spiritu prophetico de unico filio Dei fuerant prædicta. Serenissimus Rex gloriosissimam Virginem Matrem Dei, prædicat beatissimā; neque dubitat in supremum honoris gradum esse evectam, qui humanæ creaturæ a Deo creatore potuit tribui. Perplacet etiam illi quod Ecclesia Anglicana memoriam B. Virginis certis annidiebus concelebrat. Sed nullis technis ab ejus Majestate hodierni Sophistæ expresserint, ut quod diximus B. Virginis Psalterium approbet, aut omnino ferat. Nam Cardinalem Bellarminum, qui nuper defendit, ne vestris quidem hominibus, qui sensum pieratis non

tionem non plane exuerint, probari, Sereniss. Rex autumat. Hisce morbis intercutibus quum letaliter prope jam Ecclesia Romana laboraret; demiratus est Rex, quod in tua, illustrissime Cardinalis, epistola legit, invocationem Sanctorum quæ hodie a vestris usurpatur, primitivæ Ecclesiæ temporibus fuisse in usu. Breviter igitur respondet: primis nascentis Ecclesiæ temporibus, alium præter unum Deum Opt. Max. fuisse orari solitum, demonstrari omnino haut posse. Nullum ejus rei præceptum extare in verbo Dei, nullum penitus exempli alicujus vestigium. Solus Deus adorabatur, solus orabatur per filium suum unigenitum, Mediatorem inter Deum atque homines unicum, solum, *μονομετατω*, postea morem esse introductum orandi ad memorias Martyrum: ac paulatim cepisse apostrophas fieri ad Sanctos, extra Dei cultum: optari etiam & vota fieri, non ad illos quidem primo, sed ut illi Deum orarent. Quod si hac fine exempla nova steterissent, ne Rex quidem illorum temporum consuetudinem vehementer reprehenderet: certe non iradamnaret, ut quod postea receptum est moribus. Beatos enim Martyres & alios Sanctos, cum Christo, capite utriusque Ecclesiæ, triumphantis & militantis, nunc regnantes, veneratur ipsius Majestas, eosque pro necessitatibus Ecclesiæ assidue orare non dubitat: precesque ipsorum non esse inutiles firmiter credit. At quo auctore & quasi sponsore credatur, orantium preces ab ipsis audiri, ac propterea pro Diis penatibus & tutelari-bus eos esse habendos, id vero nescire se ingenue fatetur. Quamobrem quæ deinceps post prima secula sunt secuta, mirifice Rex improbat. Per gradus enim ad ea perventum est quæ modo dicebamus: & quæ Ecclesia Anglicana cum summa impietate esse conjuncta, non veretur affirmare. Quod si in Patribus quarti seculi exempla reperiuntur alicujus invocationis, [& quidem reperiuntur, neque hoc Rex nescit,] fuit hoc nempe deficientis antiquæ simplicitatis & mali jam gliscentis indicium; ejusmodi tamen mali, quod nullo pacto cum iis sit conferendum, quæ hodie in Ecclesia Romana, & ferri, & doceri, atque defendi cernuntur. Postremo se-

B b b b b

mo se-

mo seculi illius morem inter utilia aut licita si admisserunt pii Patres: at inter absolute necessaria ad salutem, nunquam profecto posuerunt. Atqui de his, non de illis, proprie sermo fuerat institutus. Et de quatuor quidem objectionibus adversus Liturgiam Anglicanam propositis hactenus.

Purat vero Rex, consulto factum esse a te, ut ex omnibus, quæ in ipsius religione minus probabas, ea potissimum seligeres, quæ ad synaxes pertinent. Nam communio inter fideles, in publicis maxime pietatis exercitiis est posita: atque hoc est optatæ bonis unionis vel præcipuum coagulum. Quare si de hac saltem re inter Christianos hodie conveniret, nihil veraret, quo minus invicem populi Europæ communicarent: facta interim Doctoribus S. Theologiæ facultate, ut dogmatum aliorum veritatem in scholis placide inquirerent. Quod quidem valde esset optandum: & hoc semel posito fundamento, bene de cætero, cum auxilio Dei, videri posset sperandum. Propterea Serenissimus Rex, tuum hac in parte iudicium apprime laudans, faciendum putavit, ut ipse etiam ex iis quæ in Liturgia vestra reprehendit, quædam hic adnotaret. Quod si propter illa quatuor, quæ ipse in Liturgia Anglicana considerasti, iusta satis causa est, ut tibi quidem videbatur, cur qui illa utuntur, nec credantur nec dicantur Catholici: viderit tua illustris Dignitas, quid de Romana Ecclesia Regem pronuntiare oporteat: in cuius Liturgia (nam alias partes religionis vestræ Rex nunc omittit,) tam multa pii viri dudum observarunt, verbo Dei & veteri fidei Catholicæ palam repugnantia: quæ tamen defendere hodie, in hac luce veritatis, Romanus Pontifex mavult, quam emendare. Et poterat quidem Rex nullo negotio, plurimos hic commemorare Liturgiæ Romanæ gravissimos errores: sed placuit ipsius Majestati quatuor duntaxat afferre, quæ tuis illis quatuor, de quibus diximus opponit. Primum esto, Linguae ignotæ usus, contra Pauli admonitionem & primitivæ Ecclesiæ praxin: quæ nihil habuit antiquius in suis synaxibus publica utilitate, & audientium ædificatione. Itaque verti S. Scripturam in omnes linguas Patres cura-

pararunt, & ut notat Epiphanius, ἐρμηνεύουσας habuerunt, qui si opus esset, linguam in linguam verterent ἐν ταῖς ἀναγνώσεσιν, inquit ille: hoc est, cum scripturæ populo legebantur. Sane vulgo fuisse intellecta quæ recitabantur, vel illud unicum evicerit, quod in singulis fere Patrum Græcorum & Romanorum homiliis occurrit, *ut audistis legi*, vel, *ut hodie lectum est*: quod hodie si vestri concionatores dicerent, ridicule facerent. Nam si quæ leguntur e libris divinis, nihil eorum miser populus intelligit: qui tamen multo magis hodie, quam olim opus haberet, saltem in Ecclesia verbum Dei cum recitatur intelligere. Veteres enim cogeant unumquodque, ut libros sacros domi assidue legeret: qui nunc sub anathematis poena vetantur attingi sine venia: adeo ut inter libros prohibitos primum locum libri sacri, & a Deo profecti, horrendum dictu, teneant. Non ignorat Rex, etiam inter vos reperiri Bibliorum versiones in linguas vulgares. sed docuerunt ejus Majestatem Sacerdotes Angli, qui Duaci sacram paginam in sermonem Anglicum verterunt, ab invitis vobis esse expressas illas versiones, *importunitate hæreticorum*, ut loquuntur Duacenses. Nam illis velle Dei verbum sobrie & reverenter legere, hæresis est. Neque ignorat Rex, quum in Gallicum idioma Renatus Benedictus presbyter Biblia vertisset, quantum illi molestiarum eam ob causam, Romani Pontifices exhibuerint: qui etiam semel, literis ad Episcopum Parisiensem datis, id agere eum jusserunt, ut omnes Gallicæ librorum Sacrorum versiones, de manibus populi tollerentur. quod & factum procul dubio fuisset, si nulli in Galliis Prostantes extitissent. Nuper etiam legebat Serenissimus Rex in libro Angli cujusdam presbyteri Pontificii, preces incognita lingua conceptas, nescio quid majoris efficaciz habere, quam si intelligerentur, quod insulsißimū delirium ab ethnicis primò exco- gitatum, hodie non est illius presbyteri proprium. Sic olim Valentiniani hæretici Hebraicis verbis vulgo ignotis in suis mystagogiis utebantur, ut plebi imperitæ admirationem & stuporem excitarent, atque ut ait Eusebius in quarta Historia, τοῦ τοῦ μᾶλλον

χαταπλήξασθαι τὴν πλὴν. Secundus error esto, sacræ Eucharistiae mutilatio contra institutionem Christi, exemplum Pauli, & praxin continuam Ecclesiæ in publica synaxi, per annos minimū mille, fatente etiam Cassandro, viro eruditissimo. Tertio loco sunt Missæ sine communicantibus, item privatæ atque angulares. Jam ante dictum, originem hæc habuisse e perversa doctrina de sacrificio in Ecclesia Christiana, Restituantur vetus fides, vetus praxis. Quarto loco profert Rex, imaginum hodiernum usum, cultum atque adorationem. Fatentur ab usum etiam Patres Tridentini: & Catechismus Romanus quædam utiliter monet. Quid refert? manet error, probatur, defenditur, & gliscit in dies. Omittit Rex adorationem Sanctorum atque invocationem. Ut sit hodie; excusati res non potest, non debet, corrigantur, non autem excusentur, quæ palam cum lege Dei & usu primitivæ Ecclesiæ pugnant. Omittit reliquiarum adorationem religiosam, quæ & docetur hodie & exhibetur, ut res necessaria; aut plurimum certe ad salutem conducens. Accedit rei absurditas intolerabilis: ut cum falsæ reliquiæ pro veris obtruduntur; aut palam ridiculæ: ut cum lacrimæ Christi ostenduntur, aut lac B. Virginis, & id genus alia. Omittit licentiam concionantium, extra Dei verbum aberrantium, quibus lex poni debuerat, ne ullam populo doctrinam proponerent, velut ad salutem necessariam, quæ ex oraculis divinis non sit hausta, & primæ antiquitatis fidei consentiens. Ea namq; est illa ὑμῶνσα διδασκαλία, quam tot locis Apostolus commendat. Hac lege semel sancita, ruent sponte sua, quæ hodie in Ecclesia Romana fiunt permulta: ruet doctrina de indulgentiis: ruet putidum illud commentum de pœna intensiva in Purgatorio: ubi multa annorum millia in una minuta comprehendi docentur, vi pœnæ istius intensivæ: ruent illæ in precibus ad Deum inanes battologizæ, quæ sibi non placere Christus ipse nos docet: neque amplius credetur magnum esse meritum, si quis Rosarium suum, aut alias preces vel Psalmos, ignota sibi lingua decies, vicies, quinquagies, centies repetat. Istis incommodis, & similibus aliis.

aliis si esset a vobis prospectum, cur ab Ecclesia vestra synaxibus Dei timentes viri putarent sibi abstinendum, nulla fortasse amplius satis iusta causa restaret. Ne illud quidem prætermittendum sibi Rex putavit, quod sub finem tuæ epistolæ habetur. Scribis enim, de Romano Pontifice nolle te verba facere: quum vel mediocriter in historia Ecclesiastica versatis compertum sit, primorum seculorum Patres, Concilia & Imperatores Christianos, primas illi semper detulisse, & præcellentis dignitatis prærogativam, in omnibus negotiis, ad religionem aut Ecclesiam spectantibus: atque hoc solum exigere Ecclesiam vestram pro articulo fidei credendum ab iis, qui communioni suæ se adjungunt. Ad hæc respondens Rex, fidem tuam appellat, Illustrissime Cardinalis, petitque a te, ut animo reputes facta Romanorum Pontificum ab annis fere septingentis. Non vult ejus Majestas Camarinam illam nunc movere; scire tamen te cupit, plane sibi fide certa notum atque exploratum esse, hodiernos Pontifices ejus Sedis usque adeo primorum Paparum esse dissimiles, fidei integritate, proposito vitæ, & totius administrationis forma ac scopo; ut longe iniquissimum putet, rebus sic stantibus a prioribus seculis ad præsens tempus trahere argumenta. Reddatur Ecclesiæ sua pristina forma, & tot nova jura olim inaudita penitus tollantur. Denique rebus ipsis probet Romanus Pontifex, non suam se, verum Dei immortalis gloriam quærere, & populorum pacem, concordiam ac salutem sibi esse curæ: tum Serenissimus Rex, quod in Monitoria sua dudum est protestatus, sine cunctatione primas illi deferet, ipsumque *πάσης τῆς ἐκκλησίας πατριᾶν*, cum Gregorio Nazianzeno, dicet non invitus. Nunc de illa Sede quid Ecclesia Dei statuere debeat, imprimis autem Reges ac Principes, vel te ipsum Serenissimus Rex fert judicem. Non enim ignoras, quam multi quotidie & Roma, & ex omnibus jam Europæ angulis subinde libri prodeant, ad temporalem Papæ potestatem, sive potius omnipotentiam, & in Reges, Principes, ac populos Orbis terrarum universos *δυναστεύειν μοι αὐτῶν* stabiliendam. Non ignoras, Cardinalem Bel-

B b b b b b 3

larmi-

larminum super illo argumento ea nuper scribere, & statim a morte Henrici Magni publicare esse ausum, quæ omnes boni etiam vestris sunt detestati. Boni, inquam, & pii sunt ubique locorum detestari: at complices ejusdem conspirationis, cæu profectum oraculum ex ore Pontificis, qui errare non potest, tota voluntate suscipiunt, & pro virili sua multi defendere conantur. Itaque Jesuitæ Ingolstadienscs, in recente libro, quem adversus Johannem Gordonium Decanum Salisburiensem, virum nobilissimum & doctissimum ediderunt, ex illo Bellarmini scripto non secus argumenta ducunt, quam si ea esset omnium Catholicorum constans & consentiens opinio. At cogitet quæso tua illustis Dignitas, quid simile primæ Ecclesiæ viderit, quo tendat hic vesanus furor: diligenterque apud se expendat, in quantum ruinæ ultimæ periculum Ecclesiam Christi conjiciant, quicunque ea, quæ hodie fieri docerique videmus, probant aut ferunt. Nam ut hoc solum dicam, de reconciliatione dissidentium Ecclesiæ membrorum, quamdiu apud vestros ea manebit rerum facies, & factæ divisioni esse præbita occasio negabitur, vel cogitare merus fuerit stupor, mera stultitia. Ultimum illud erat in tuis: paratum esse te, perspicue demonstrare, quàm bene in articulis hodie controversis, Sedibus Patriarchalibus quæ adhuc supersunt, cum Romana Ecclesia conveniat. Verum eo labore possite supersedere Serenissimus Rex autumat. Scit Rex, sciunt alii omnes, harum rerum paullo saltem curiosiores, non solum Occidentis, sed etiam Orientis, Septentrionis ac Meridiei Ecclesias, ab aurea simplicitate primorum seculorum longe discessisse, ac longius etiam fortasse multo quàm par erat: nisi quod prædictam in divinis oraculis defectionem a priore fide, evenire fuit omnino necesse. Scit etiam apud illos populos, ritibus ritus subinde esse accumulatos, & hominibus superstitiosis nimium ubique ab annis mille & amplius licuisse. At enim cum de reformanda Ecclesia Dei agitur, non hoc, opinor, quæritur, quid hodie Orientalis Ecclesia, aut Moschovitica, vel aliz credant faciantve: sed id potius quæritur, quid ab ini-

ab initio docuerint Apostoli, quid eorum temporibus, & proxime secutis Ecclesia universalis usurparit. Illud est illud exemplar, quod omni amota exceptione, sequi velle se Rex ingenue atque ex animo profitetur. Quanquam ne istud quidem rerum Ecclesiasticarum periti cuiquam concesserint: doctrinam Ecclesiæ Romanæ per omnia hodie congruere cum doctrina, quæ in Ecclesiis aliorum Patriarcharum jam obtinet. Ne de cultu statuarum hodierno, igne purgatorio vestito, præcisæ cælibatus observatione, aut Romani Pontificis infinita potestate, etiam supra Concilia, similibusve allis articulis quiequam hic dicam: certum est, in ipsa S. Eucharistiæ mystagogia multum diversos esse Græcos a vobis Romanis: adeo ut non dubitarit Marcus Ephesi Archiepiscopus de Missa Romana loquens affirmare, ipsam in maximi momenti rebus, cum verbo Dei, & antiquis Liturgiis pugnare, *περὶ διὰ τοῦτο* (ait) *φέρεται τῶν ἐναντιώσων καὶ τοῦς τὰς ὁδοῦ δεδομένας ἐκθέσεις, καὶ ἐξηγήσεις, καὶ τοῦς τὰ διωποτικὰ ῥήματα καὶ τοῦς αὐτὰς τὰς ἐκείνων φωνὰς.* eos autem qui ritus Romanos hac in parte defendunt, idem Marcus pronunciat *ἐκείνων διὰ τοῦτο τῆς διπλῆς ἀγνοίας, καὶ τῆς εἰς βάθος παραώσεως.* Sed hæc impræsentiarum satis. Habes, illustrissime Cardinalis, expositas causas, cur Serenissimus Magnæ Britannię Rex etiam post epistolam tuam lectam, Catholicum se esse, & Ecclesiam suam Catholicam, misericordia Dei fretus, credere, & certo affirmare non vereatur. Qui si infinito quodam desiderio adjuvandæ publicæ concordiæ non flagraret, aut te esse alienum ab eo proposito iudicaret, hujus responsionis labore profecto supersedisset. quum præsertim ejus Majestas quotidiana vestrorum hominum facta scriptaq; ad animum revocans, prope jam habeat ratum & fixum, sicut ante dicebamus, nullam per illos jam superesse amplius incundæ concordiæ neque spem, neque rationem. Tueri namque omnia est illis propositum, non proficere in melius, & seria rerum depravatarum emendatione, piorum animos sibi conciliare. Quo in proposito quandiu vestri pergent, neque ullum antiquitati aut veritati locum dabunt, semel profitetur Serenissimus Rex, nihil

scilicet

se illos morari, neque ullam sibi communionem cum Ecclesia Romana unquam futuram. Quod superest, Dominum Jesum veneratur ipsius Majestas, ut quas in te largiter contulit animi doctes excellentes, ad sui nominis gloriam & utilitatem Ecclesiae velit semper dirigere. Vale, illustrissime Domine. Londini v. Eidus Novemb, cix d cxi.

EPISTOLA DCCCXI.

JACOBO AUGUSTO THVANO.

Illustrissime vir, quod non temere alias mihi evenit, tuis tuarum responsum debeo. binas simul accepi. tertias nobilis a Duce Bullioneo missus paulo post reddidit. Satisfaciam omnibus paucis verbis. *ὃ γὰρ ἔδρας ἀκμὴ τὸ νῦν εἶναι.* Egi de tuo proposito cum D. Cottonio. Ivi etiam ad Camdenum, qui longe hinc summotus ad tertium milliare habitat. sed cum domi non inveni. Non dubito Cottonium qui tuas legit, cum illo de omnibus egisse. Ille mihi saepius dixit, atque hoc jam aliquoties scribere ad te memini, si tu dignareris ad se scribere, & mentem tuam sibi aperire, daturum se operam ut rebus ipsis, quanti te faciat, probaret. Quare auctor sum tibi, ut illi scribas. vir optimus est, candidissimus & vere nobilissimus. Camdenus dubio procul quod in se erit, omnia praestabit. est enim tui magnus admirator. *ὃ πάντα μὲν πάντα.* Quas misisti ut traderem *** ipse attuli, non multo propius habitanti quam facit Camdenus. frustra fui: domi non est inventus semel atque iterum. Scripsi igitur illi, & rogavi ut horam mihi condiceret. me velle ipsum convenire. dies jam multos frustra exspecto. ne quid dissimulem, nihil inde exspecto. Ego mores Anglorum non capio. quoscumque ipse habui notos priusquam huc venirem, jam ego illis sum ignotus, vere peregrinus, barbarus, nemo illorum me vel verbulo appellat, appellatus silet. hoc quid rei sit non scio. Hic ** vir doctissimus, ante annos viginti mecum Genevæ vixit: & ex eo tempore literis amicitiam coluimus. Postquam ego e Gallis ille Venetiis huc convenimus, desii esse illi notus. meæ quoque epistolæ responsum dedit nullum; an sit daturus nescio, ego o-

omnia

omnia experiar, quo voluntati tuæ mos geratur. Quæ scribis de illusterrimo Domino Cancellario, per mihi grata sunt, quod ille cupit ego discipio. sed adhuc tenet me propositū ipsi non ignotum. Itaque peto veniam ut differre adhuc liceat. Tu per Deum immortalem serva mihi illius voluntatem integram. Plura de ea re brevi *ὁ Θεός*. Opus meum ad tempus interruptum est. Memor enim mortalitatis ne periret quicquid jam scripseram, repentino consilio cursum abrupi, & ad describenda illa me contuli quæ jam composueram. In eo nunc sum, & futurus sum totum Novembrem. ad cuius finem si dederit Deus mihi pervenire, extra periculum erunt illa saltem quæ jam sunt composita. atque ea, Dei beneficio, operis magni pars est non poenitenda. sed longe absum a meta, crescit enim opus, & parata ad scribendum materia non videtur decrescere. Diligentiam nostram, æquitatem & studium bene merendi de Ecclesia, nisi fallor, probabis. fortasse etiam φιλοπониαν admiraberis, Det modo ὁ Χρῆστος Χεῖρας perficere quod inceptū est. Sed heustu, vidistine Alastoris Scioppii Ecclesiasticum? Ibi illa infernalis Furia plenis velis in te invehitur, quod si iniquo animo fers, indignus es illo honore, quo te Deus immortalis afficit, quando ἀξιοὶ σε ἀπμαδύωαι ab illis quos scis esse Diaboli instrumenta, certissimosque Dei hostes. Parricidæ in hoc libro defenduntur, cœlis inferuntur. Alibi τὸ μαχαλῆτω herum nostrum Henricum Magnum *certa manu Francisci Ravallaci occisum* esse scribit & factum non obscure laudat. Deum immortalem! in quæ tempora reservati sumus: qui hæc tuentur, illi mihi Paganis & Mahumedanis longe pejores. cant, valeant, pereant. In ejusmodi libro tuum nomen cum ignominia legi non minor tibi gloria est quam laudari a bonis. Sed moror te. Ego autem hac scriptione dolorem meum solor, quem bonis omnibus attulit nobis inopinata mors Principis Walliæ, quæ nullis lacrimis satis desferi queat. Amisit Anglia principem multis nominibus admirandum. dotes & corporis & animi in eo excellebant: animus ingens: pietas supra annos: ad perficiendam magni Principis ideam nihil temere desiderava-

C e e e c c

res,

res, cum illum cerneret. En homunciones quid sumus? οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος, μᾶλλον δὲ σκιάς ἑδωλόν. Deus pater Jesu Christi te servet Reip. Vale & me ama. Londini, nono die nostri Novemb. cio 10 cxii. Clausam hanc epistolam recludi oportuit ut hæc adjicerem. scripsit tandem ad me D. Wotton, in cujus epistola hæc verba habentur. *Legi quæ ad me scripserat ornatissimus Præses: cujus voluntati me obtemperem, hoc unum obstat quod ipsi idem meditamur.* Conveniam illū & videbo si est ὁργῶς & plura scribam. Iterū vale.

EPISTOLA ICCCXII.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHEMIO.

Fasciculum tuum modo accepi. Lætor non displicuisset tibi repentinam scriptiunculam adversus τὸ ἄλκιμον. Laudo consiliū tuorum amicorum, qui volebant te cum illa teterrima bellua collidi. sed magis laudo pietatem tuam, qui hac prudentia usus non es. Quid? pœnitebit te illi Satanæ bellum indixisse, qui omnibus suis scriptis certissime Dei hostem se prodit? qui in Ecclesiastico suo verbum Dei viventis ita contumeliose tractat? qui Papam facit Deum in terris? qui dicit pietatem Christianam tollere omnes Reges? qui Ravallacum [o superi!] laudat, Henricum magnum vituperat? omitto alia. Recte igitur & pie, vir maxime, qui id genus pestibus displicere laudi te ducere scribis. Ego etiam glorior obrui ab illis pestibus contumeliis. Hærent enim animo meo alte impressa verba Lucæ, χαίροντες ὅτι ὑπὲρ ὅνομα τοῦ κυρίου ἡμετέρου ἡμασθῆναι. O me beatum, si etiam ipsam vitam pro gloria Dei Creatoris mei & Redemptoris possim ponere! sed quia hoc non possumus, quod possumus, id assidue curamus, ut ingenioli vires ad veritatis defensionem referamus. Vidit optimus & doctissimus Scultetus partem operis inchoati. Et est Deo gratia, quod aliqua saltem pars descripta est, & in tuto posita. Ego enim reputans humanos casus descripsi, quam composueram, ut Archiepiscopi viri maximi & aliorum Episcoporum censuræ illa subjiceretur. sed de his alias plura σὺν τῷ Θεῷ. Vale optime & præstantissime vir, ac me ama. Londini die xxvi. Nov. cio 10 cxii. raptim.

EPI-

EPISTOLA IOCCXIII.

HYGONI GROTIO.

SI plus otii suppeteret aut temporis, responderem accurate novissimæ epistolæ tuæ, quam mihi Beduellus noster attulit. Legi in illa incredibili cum voluptate mea tuum iudicium de nonnullis controversiis quæ isthic agitantur. Atqui non omnes ita iudicant, & sunt viri pietate & probitate insignes, qui omnes non solum improbant, verum etiam oderunt, quibus non placent extrema. Hæc magna calamitas est: sed cui medicinam facere solus Deus potest. Ego beatū me prædico, quod in toto primo tomo Baronii, quem serio jam confuto, de illis scholasticis quæstionibus verbum occurrit nullum. Nam quid facerem? extrema defenderem? ego vero non possum a consensu priscae Ecclesiæ discedere. tacerem? hoc esset Papistam se prodere. Sunt enim multi hodie, qui pro hostibus omnes habeant, qui in arduis quæstionibus non per omnia ipsis assentiantur. Ago quotidie gratias Deo meo, qui in illis locis me collocavit, ubi & sapientissimus Rex & *ὁ βασιλεὺς τῆς χλῆρας* *πρω*valiter sunt animati. Verum hæc mitto. Opus meum crescit quotidie beneficio Dei, nisi quod memor humanorum casuum Novembrem totum impendi descriptioni eorum quæ jam erant composita, ut illa saltem in tuto essent. Nuper editus est in Gallia meus Commētarius in Characteres Theophrasti, a me recognitus: mitto tibi unum exemplar. Misissē etiam epistolæ quā adversus Scioppium scripsi exemplar: si plura habuissem, sed illa edita est Lutetiæ & Heidelbergæ, unde vix tria aut quatuor exempla sunt allata. Vale vir magne & me ama. Londini diē xxvi. Nov. cio dccxii.

EPISTOLA IOCCXIV.

JACOBO CAPELLO.

Vide, *πρωταπ* Capelle, rerum humanarum *τὸ ἀβέβαιον*. Dies sunt, opinor xx. cum in ipso Regis cubiculo occurrit mihi ille nobilis, qui tuas attulerat. Erat tunc & Regis & omnium bonorum, non solum in aula, sed etiam urbe tota gaudium incredibile

Ccccc 2

pro-

propter expectationem nuptiarum, quas sperant pii bono Ecclesie Dei cessuras. at cum post dies paucissimos in aulam rediissem, inveni omnia in contrarium versa: gaudio ingenti successerat luctus inestimabilis, exultationi planctus, lamenta, lacrimæ. Et merito quidem: ereptus enim erat morte inopinata (nam morbus contemnebatur) Princeps illustrissimus bonis piisque omnibus charissimus, regni hujus spes longe maxima. Puto te cum hic eras vultum illius contemplatum esse, ut recordari etiamnum queas. non potes igitur ignorare, quæ esset de illo Principe expectatio omnium qui viderant. studia & mores cum vultu consentiebant. præcipue autem τῆς θεοσεβείας in spem erigebat magnam pietas singularis, quæ in illo eminebat. Audivi pro concione affirmantem ministrum ante annum, Institutionem Calvini tanta diligentia fuisse ipsi lectam, ut pene totam memoria teneret. quod eo erat notabilius, quia Pallade relicta Martem assidue colebat. Quare ne dubitandum quidem est, Deum nostris peccatis iratum, tam præclaræ indolis Principem nobis eripuisse. Sed video quid sit: non est Deo grati, Ecclesiam suam humanis præsidiiς ἐκπαυλύνεσθαι. in illo igitur solo spes omnes nostras collocemus. Quod equidem pro mea virili magis magisque in dies facio & meos hortor, ut spreitis rebus caducis ἢ νῦν αἰῶνι, τῷ μοναχικῷ Σωτηρὶ ἢ κόσμῳ πεποθήναις ab illo toti pendeant. Quod utinam det nobis Deus rebus ipsis præstare. Principis obitum secuta sunt statim amicissimorum mihi virorum & præstantissimorum mortes, in Gallia Nicolai Fabri, in Anglia D. Karen, quem vidisti in Gallia Legatum ante paucos annos. Neque ita diu est cum amissimus maximum virum Bongarsium. Hæc tot funera admonent me, ut de meo cogitem: itaque opus institutum nuper repente abrui, ut priusquam ulterius pergerem quæ jam erant composita describerem, & illam saltem partem in tuto collocarem, si quid mihi humanitus contingeret. Heri descriptionem illam absolvi, rediturus, si Deus volet, die crastina ad opus intermissum. Quæ sunt descripta, paginas hujus chartæ occupant 324. Atqui ad annum Christi pervenimus tantum

xxxiii. Sed miraberis fortasse diligentiam nostram. omnia enim excutimus, & nihil prætermittimus quod justam reprehensionem mereatur. Occurrunt multa philologica: non sine voluptate mea sit, quod præterita studia tam gravi instituto ancillentur. Prolegomena diu nos habuerunt. nam quot ineptiæ fuerunt refutandæ? quam stulte de Iosepho Baronius judicat? quam multa alia peccat imperitia bonarum literarum? Non dissimulabo tibi, magnam ex hoc genere studiorum capere me voluptatem: lubentissime enim facio, ut meditationi rerum sacrarum ἐννοήσω, atque etiam immoriar. Spero Deum immortalem cœptis benedicturū, & ἐπιβλέψεν ἐπὶ τῷ ταπεινώσειν ὃ δούλῳ αὐτοῦ, γένοιτο, γένοιτο. Sed de meis conatibus nimium multa. Tu vero, præstantissime Capelle, beasti me nuntio lætissimo de editione tuarum lucubrationem Chronologicarum: quibus utinam frui brevi possimus. Ego parce illa attingo; attingo tamen; & vanitatem Baronianarum opinionum solide confuto. Obsecro te, fac me ut sciam quomodo procedat operis tui editio; & quod sit tuum institutum. Fortasse enim incidemus in propositum idem aut simile. Nam si annorum post Christum seriem pertexis, non dubito, quin eadem opera Baronium sis confutaturus. Opus quod jam præ manibus habeo primi duntaxat Tomi refutationem continebit: sed ita accuratā, ut par mole futurum sit ipsi Tomo adversus quem est comparatū. Lætabor si tu quoque in eodem verferis argumento, neque dubito, quia veritas una est, multa nos eadem dicturos, sed non eodem fortasse modo. Tu nempe, cujus hæc propria palæstra est, docte omnia: ego, ut potero. cedam non invitus: qui aliud nihil quæro his tantis vigiliis, nisi ut vincat VERITAS, & ut gloria Dei promoveatur, tum autem a tam charo capite superari in eodem stadio currente, etiam voluptati erit. Perge igitur cum bono Deo & αὐτὸς αὐτῷ γίνε κρείττων. Interim cura valetudinem, & me ama & τῷ ἐμῷ, & τῷ ἐμῷ. Vale, & festinanti calamo ignosce. obruor enim curis & negotiis. Londini, die xxvi. Novembris nostri

CICIDCXII.

Ccccc 3

EPISTO-

INcredibili nuper dolore me affecerant literæ clarissimi Heinſii, triſtia nuntiantes de tua valetudine, optime & doctiſſime Erpen- ni. Sed recrearunt me poſtea ſermones Beduelli noſtri, lætiora nar- rantis. Tandem omni cura liberatus ſum, brevi epiſtola a te acce- pta, quæ fidem fecit tuæ υγιείας recuperatæ. Ago Deo immortalī gratias oroque illum ſupplex, ut te ſeruet quam diutiffime, & fa- cultatem tibi det bene de ſtudiis literarum merendi, quando dedit & τὸ θέλημα, & τὸ δύναμις. Ego, mi Erpenni, etſi totus eſſe in ſtudiis A- rabicis non poſſum, aliquando tamen illis me oblecto. Quod ſi penes te ſunt Evangelia Arabica diverſa ab editis, habeo quædam de quibus te cupiam conſulere. nam etiam propoſito meo inſer- viunt aliquando illæ literæ: ut videbis ſi dederit Deus immortalis abſolvere, quæ ſcribo jam contra primum Baronii tonum, Hoc igitur, quæſo te, fac ut ſciam. Plura volui adjicere, ſed urgebar cu- ris & negotiis. Exſpectabo tuas literas, quæ mihi ſolent eſſe gratiſ- ſimæ. Vale chariſſimum mihi caput. Saluta parentem tuum meis verbis. Vxor tibi ex animo ſalutem dicit. Vale iterum. Lond., x, Kal. Dec. ut hic numeramus cıııııııııı.

EPISTOLA IOCCXVI.

JACOBO AVGVSTO THVANO.

Illuſtriſſime Præſes, proximæ literæ quas ad te miſi, de obitu ma- ximi Principis Regis Magnæ Britannię filii te certiorē faciebant, Quo die illas dedi, obiit vir primarius in hoc regno bonis omni- bus charus D. Karrevv, quem iſthic legatum vidisti & qui te ſum- ma veneratione proſequebatur. Eodem die, cum maxime ὁ υἱὸς μα- χαρίτης animam Deo redderet, allatus eſt in ejus domum tuus fa- ſciculus, cui inerant etiam ad me literæ ipſæ quoque funebres; nam ex iis cognovi de Nicolai Fabri V. Cl. tranſitu ad meliorem vitam. Etſi autem is fuit atque ita vixit incomparabilis ille vir, ut ipſum lugere μεταστένα ἐκ τῶν βίη, nihil aliud ſit niſi ſuam ipſi feli- citatem invidere: paucos tamen arbitror futuros probos & pios, qui-

quibus sine gemitu & suspiriis mors ipsius audita. Male enim cum rebus humanis agitur, cum id genus exempla singularis virtutis & ἀφελῆς pietatis e conspectu nostro subducuntur. Ego sine lacrimis recordari non possum, quo amico sim orbatu: cujus sola recordatione contineri in officio potui, ne ab illis sinerem me abripi, qui hodie in Ecclesia Dei viventis, dum extrema sectantur, & Ecclesiā & veritatem cœlestem, quæ ejus anima est, scelestæ cunct extinctum. Ab horum furore quam fuerit alienus ὁ μαχαίτης Faber, nemo scit melius quam tu, illustrissime Thuane; qui ejusdem ipse quoque sententiæ quam sis, merito & amasti illum semper plurimum, & exquisitissimam doctrinam pari pietate junctam jure optimo suspexisti. Quantam in eo viro jacturam fecerit, hoc præsertim tempore cum in dies crescit impietas, patria nostra, quis exprimere verbis queat? vereorque ne multa sint lapsura sæcula, priusquam talis prodeat Theologus τῷ μαχαίτη comparandus. Soleo cum incredibili voluptate sermonum recordari, quos ex illius ore in communi colloquio aliquando excepi, sed dolet mihi, prius ereptum esse terris tantum virum, quam potuerim cum ipso de opere, quod jam paro, serio communicare. Hoc ego quanta aviditate expetiverim, scit Deus immortalis, & puto me non unis literis desiderium illud meum tibi significasse. Nunc igitur ejus rei facultatem mihi esse ereptam vehementissime doleo, & quanto præsidio sim destitutus, ἐκ ἀσυναχτῆ dies noctesque cogito. Consilium mihi est, si Deus operis finem dederit videre, cum viris probis, eruditis & piis scripturam communicare; & priusquam mea edantur, in eum præcipue finem isthuc σὺν Θεῷ παναγίῳ iter suscipere. Sed quem inveniam ἀρχαιολογίας ἐκκλησιαστικῆς peritia Fabro parem! quem inveniam æquum judicem uni addictum veritati? Itaque animum prope jam despondeo, & ad pertexenda quæ restant defecit me prior alacritas, quæ omnes labores reddebat mihi leves, sed obfirmabo tamen animum, si potero: & quamdiu spiritus hos reget artus, ἢ ἐλαχὺν ἀρτὰν κοσμεῖν conabor. Deus immortalis cœptis benedicat. Quem veneror supplex, vir illustrissime, ut te servet ἀποστολῇ

ἐπιμαρτον & quicquid tibi charum. Vale & me ama. Lond. Nonis Decemb. ut isthic tempora numerantur. CIÖ IO C XII.

EPISTOLA IOCCXVII.

Ν. Ν.

ET si vereor ne sæpius etiam quam par sit gravissimas tuas occupationes interpellem, ægre tamē contineo me, quin pœne quotidiana per literas colloquia tecum habeam. Occurrunt enim multa ὀσημέραι, quæ scriptionis occasionem præbere sint idonea. Non loquor de publico statu, qui Dei gratia & singulari virtute Serenissimi Regis eandem tranquillitatem obtinet quam prius. Non ignoro esse multos qui loquantur multa, & nescio quæ πανιχῆ sibi fingant. Sed me illæ prudentum suspiciones propterea minus moveant, quia constat mihi optimum hunc Regem pacis & omnis æquitatis pariter amantem Deo curæ esse. Ille, ut confidimus, prava pravorum consilia dissipabit. Omisissis igitur publicis rebus de meis tecum agam familiariter. Ego, amplissime vir, toties a te monitus ut semel statuam de futuro meo statu, eas difficultates in ea deliberatione experior, ut πῶς ἐμὴν ἀμνησίαν exprimere verbis nequeam. Animus quidem certe is est, quem literis non unis amplitudini tuæ exposui. Hoc ego cupio esse tibi quam persuasissimum. οὐ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον οὐδ' ἀπατηλὸν τὸ πρὶν εἶπαι οὔτε γέρονι, ἔτ' ἐστὶ. Sed ἀμνησίας τῆς ἐμῆς causæ extra me fere sunt. Postquam enim providentia divina, sic enim mihi blandior, onus scriptionis hujus mihi imposuit, neque inchoatum opus sustineo relinquere, neque possum confidere eo edito fore omnia mihi integra, quæ videntur adhuc esse. Quid igitur faciam? ποῖ πρᾶπτωμεν; dicam quid consilii inierim. Cogitaveram responsionem accuratissimam adversus primum Baronii tomum. Ac possum sine vanitate confirmare, diu esse cum ad opus illud μετέως perficiendū necessariis præfidiis videor mihi instructus. Verum quia evitare non possum quin magnum id opus sit futurum, ne maneant res meæ tamdiu μετέωροι, cepit me imperus dividendi responsionem meam in partes duas, & priorem quam habeo ferme jam ad ἔξδοσιν para-

paratam statim publicare. Illud fuerit rerum mearum certum
 κειμήλιον. Nam si isthic locus est antiquæ veritati, καλῶς ἔχει τὰ ἡμέ-
 τερα, sin autem ἔρρι τὰ καλὰ, πένητα ὑμῖν. Dedi operam ne aut disce-
 derem a veteris Ecclesiæ doctrina, aut asperitate bonos offenderē,
 sed incidi in tantas absurditates, ἀλογίας, ἀλογισίας, fatuitates, insul-
 sitates, καὶ ἐνὶ λόγῳ in tantas tamque impias novitates, ut stylum co-
 hibere semper non potuerim. Hoc si exilio dignum est crimen,
 longum vale φιλάττη πατρὶς. sin est aliquis isthic respectus verita-
 tis & melioris eruditionis, non despero fore mihi isthic locum etiā
 post mearum observationum editionem. Quæ philologica ma-
 gna ex parte quum sint, τοῖς φιλομαθεῖσι τῶν ἀνδρῶν cur sint displicitu-
 ræ, causam nullam video. Hæc mihi causa una maturandi & sus-
 cipiendi novi consilij. Accipe nunc aliam, quam nisi fallor mi-
 raberis. Anglus quidam homo doctus & acris ingenii Montacu-
 tus, qui nuper Gregorii Nazianzeni quædam edidit, postquam
 animadvertit in magna expectatione esse hic opus meum, ut
 mearum scriptiuncularum suis popularibus desiderium leniret,
 ad propositum idem se accinxit, & confectam responsionem ad
 Prolegomena statim Etona, ubi est apud Savilium, Londinum e-
 dendam misit. Etsi autem serio mandatum erat, ut clam negotium
 haberetur, *ne isti peregrini ex Anglorum scriptis proficiant* [hæc e-
 nim fuere verba magni cujusdam viri] tota res tamen mihi patuit,
 & traditus est Index Capitum libro Montacuti tractatorum. Cum
 primum cœpi eam chartam legere, paratus fui jurare illum indicē
 confectum fuisse in capita operis mei, idem ordo, eadem series, ea-
 dem reprehensa, iidem auctores allati: ut postquam rei veritatem
 novi, vel fraudem vel συγχέαι satis mirari nequirem. Quamquam
 nolim existimes in ista tractatione eandem congruentiam esse re-
 pertam, ut dixerunt qui viderunt. Est ille quidem vir doctus, sed
 nos annis graves fortius pedem figimus. itaque in summa propo-
 siti similitudine scopus tamen & ipsa tractatio plurimū differunt.
 Atq; ego meæ existimationis interesse puto, ut alienum opus eda-
 tur. Illud me male habet, non esse habitā ab homine juvene (certe

inferioris mihi ætatis) tot vigiliarum mearum rationem; non D. Archiepiscopi, qui partem maximam operis mei legit, & quanti faceret, saepe ostendit; non Regis ipsius, Principis optimi & maximo in his rebus iudicio præditi. Quod si in Gallia degenti mihi hæc injuria esset facta, non ferret impune. detestor enim hanc οὐκ ἀγαθὴν εἶναι: & Illustrissimus Archiepiscopus, cui liber erat dicatus, consilium detestatus est, & vetuit edi. Erat præfixa epistola furoris plena in Morellium nostrum. Opinio multorum est alieno instinctu auctorem id egisse, nempe ejus qui tertio quoque verbo jactare solcat: *S. praeceptis Grammaticus, stultus Philosophus, furiosus Mathematicus, præterea nihil.* En ingenium, en probitatem, en pietatem. Cum ejusmodi hominibus vel sermonem serere ἢ ἀνιδρυόν. Sed moror te, vir amplissime. Ego autem quoties te alloquor, verborum finem nullum invenio. Quod superest peto ab humanitate illa tua toties mihi perspecta, ut, quod fecisti hæctenus, me amare pergas, & meas fortunas in tuo præsidio magna ex parte positas tua cura ne putes indignas. Deum veneror ut te servet ἀνθρώπων ἔ ἀνθρώπων & quicquid tibi charum. hoc eo impensus a Deo Opt. Max. peto, quia hic erat novi anni primus dies quo bene precari amicis solemus. Vale vir amplissime. Londini, Kal. Jan. cııııccxııı. Admonitio tua de vitandis Chronologicis disputationibus per mihi placet. Ego illum scopulum vitavi, nisi quod immanes errores Baronii planissime refutavi. De loco Josephi mecum communicato habeo maximas gratias. Nullus in Josepho locus majoris momenti. Ego si junior essem & alibi viverem, auderem promittere non poenitentiam editionem illius maximi scriptoris. videbis in hoc opere multa loca emendata.

EPISTOLA ııcccxvııı.

DANIELI HEINSIO.

PLures a te brevi tempore literas accepi, Heinsi præstantissime, omnes μεμνημένος & querelarum plenas. fateor aliquando plusculas fortasse præteriiſſe hebdomadas dum ſilco: sed non sum mihi conscius omiſſa penitus reſponſionis ad ullam etuis. Ego
 eadem

eadem semper utor via; quæ an sit tuta & commoda, nescio. Amicus est quidam meus vir probus & τίμιος, qui operam suam non semel ultro obtulit. Quare semel apud animum tuum, si me amas, constitue, non solere me in scribendo ad te indigentem esse aut lentum. nihil enim facio libentius; nihil majore cum voluptate quam aut lego tuas aut scribo ad te. & hoc & illud *οὐκ ἔστιν ἐμὸν τὴν σὴν περιεχόντων παρέρχαι*. Nuper clarissimus Theologus Scultetus dicebat se petiisse a tean velles venire: sed tua nobilia incepta ejus boni fruitionem nobis invidisse. Vtinam aliter aliquando eveniat! excipieris a D. Eliensi sane quam amicissime. Nuper eram apud illum, quando amicus tuus & ipsi & mihi tuas reddidit. Excepit prolixa humanitate tuum amicum, quem neq; ipse neq; ego postea vidimus. dixit etiam mihi D. Episcopus se tibi statim responsurum. Vtinam omnes docti viri, quos habet hoc regnum non paucos, (etsi pares Eliensi sane oppido paucos) pari candore cum ipso essent præditi! Sed quam longe aliter se res habeat, paucis cognosce. Non te fugit opus moliri me, quo Baronii annales confutem: id ego opus & voluntate mea suscepi, & jussu maximi Regis. Quum apud eruditos magna esset expectatio nostrarum in illo genere vigiliarum; repertus est Etinæ qui occupare hanc laudem conaretur, & ut scirent omnes nihil ad eam opus esse Angli homine peregrino, magno studio Prolegomena Baronii confutare aggressus, vix absolutam opellam curavit edendam. Hoc etsi magno silentio actum, innotuit tamen, & mihi allatus est index capitum eo libro tractatorum: quem ego statim inspiciens firme credidi in meas vigilias esse factum. idem ordo, eadem ratio scriptionis, eadem testimonia allata, digressiones quædam simillimæ: at tractatio longè diversa, quod didici ex iis qui legerunt. & omnino etsi vir ille doctus est & acris ingenii, nihil tamen ut certo scio ad nostram diligentiam. Ei viro nomen est Montacuto. is est qui quædam Nazianz. ante biennium edidit. Acciderat ut operis nostri partem maximam illustriss. Archiepiscopus paulo ante legisset: itaque æmuli libellum, etsi nuncupatum sibi, edi-

veruit, & factum detestatus est. ἰσθὶ δὲ, ὅτι οὐκ ἐξ ἰδίας ἐπινοίας τὸ τοιοῦτον ποιῆσαι τὸ Ὁξύρρον, ἀλλ' ἐξ ὑποθήκης ἄλλης ὅς αὐτὸν ἐπεβόλῃ, τῇ αὐτῇ ἀποκρίσει χρησάμενος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς χρησομένης. ἐκεῖνός ἐστιν, ὃν πολλῶν ἐπιστολῶν ὁ μακαρίτης Σιχαλιὸς ἐμὸς ἀπὸ πολλῶν ἐπιστολῶν χρησάμενος, ὑπὸ τῆς πείρας ἐλέγχεται εἰς αὐτῶν τὴν ἀλήθειαν τὸν χαλαρὸν βάλαντα. Ille est, qui ad omnem de viro divino mentionem hoc oraculum in ore semper habet; Sc. fuit præceptus Grammaticus, stultus Philosophus, furiosus Mathematicus. Hanc historiolum volui te non nescire, ὡς ἀνδραγαθὸν ἐμοὶ χάρις. Hoc postremum adjiciam, plures tuarum non esse mihi redditas ex eo conjicio; quod misisse ais libellos quosdam; qui mihi non sunt redditī. Ego quum diligenter quæterem, tui nihil inveni apud nostros bibliopolas noviter a te editum præter orationes tuas, quas statim comparavi, statim & legi: nec sine admiratione ingenij tui, nec sine risu propter τοιοῦτον argumentum & ἀδόξον, quod ingeniose tractatur oratione integra. Deus immortalis te servet, & cœptis tuis magis magisque indies benedicat. Vale. Lond. 14. Non. Jan. stil. Lil. c13 10c xi. 1. Hanc historiam noli communicare nisi cum amicissimis. ὃ γὰρ ἀκίνδυνον τῷ τόπῳ.

EPISTOLA IOCCXIX.

DOMINICO BAVDIO.

DEbeo responsum ad binas tuarum: prioribus significabas non esse tibi redditas meas postremas; posterioribus illas ais accepisse. Gaudeo non dubitare te de fide mea, & summo amore erga te. sed quod ais, gratia me non uti qua valeo apud regem longe optimum & longe sapientissimum; tu si hic sis, aliter sentias. Verum quidem, non obscura Regem dedisse & quotidie in sermonibus suis dare testimonia suæ erga me benevolentiae: sed non ignoras aulica negotia non ab unius voluntate pendere. Ne pluradicere cogar, scito me peregrinum esse in Anglia; ubi peregrinis non aliter bene est, nisi quamdiu ἐλεῖσθαι magis possunt quam φθορεῖσθαι. vel unica historiola, quam ad τὸ πᾶν Heinsum, fidem dictis meis abunde fecerit. Sed hæc inter nos. Quod scribis; uxorem tibi
conti-

contigisse ex animi sententia, gaudeo & tibi toto pectoris affectu gratulor. Spere magnum tuis studiis accessisse *πλεονέκτημα* illa ratione: & ut ita sit, oro, obsecro Dominum Jesum *τὸ μόνον ἔσθ' ὁ δατήρ*. Ego Dei singulari beneficio expertus scio, quantum in eo sit positum felicitatis. Itaque si quis mortalium, facio lubentissime, ut consentientis matrimonii pii & honesti laudes prædicem. Sed hæc tua Sparta orit, qui mihi visus es in tua elegantissima & mellitissima epistola ad id argumentum *μεγαλοφρονότατον* tractandū esse aptissimus. Sed fortasse occupabit te bonæ publico suscepta historia patriæ. Accepi a nonnullis, jam aliquod te singularis industriæ tuæ *οἶον γένμα* illustrissimis Ordinibus exhibuisse, & plausum tulisse. Quare eo etiam nomine iterum iterumque tibi gratulor. Quem mihi nuper commendasti adolēscentem, vidi tantum semel. Isli opera mea opus habuerit, dabo operam, ut intelligat quanti ego te faciam. Vale vir clarissime, & summo opere mihi colende. Lond. iv. Non. Jan. cio mcccxiii. styl. Gregoriano.

EPISTOLA IOCCXX.

DANIELI HEINSIO.

VIr magne, Feresne me ita ex abrupto tribus verbis tecum agentem? feres, opinor, quia amas, & scis vehementer a me amari. Mihi quidem argumentum non deest de quo scribam: sed deest otium, deest tempus *πῶς κὺ ἔσται*. Igitur de aliis alias. Nunc scire ex te cupio, verane fama sit quam accepi, de proditura brevi editione omnium scriptorū *ἡ μαχαεὶς* Scaligeri. Audio curari illam nunc Genevæ. Quod si magna cura a te non est actū, ut fides adhiberetur, exspecto monstra, non librum. Vidisti Iosephum illic editū priores ante annos? In nupera editione Com. in Suetonium annotatiunculam scelereste truncaverant, ut sumptui parcerent aut ei unius aut alterius ad sculpendum Galbæ veterem nummum. Scripsi ea de re ad venerandum virum D. Faium, qui abunde satisfecit, & reficienda illa folia curavit. Utinam serio per literas cum illo egisses. Quicquid sit, aveo scire quid in eo negotio sit a te factum. Nos gratia Dei, *ἐν πολλαῖς ἑσπέραις ἀδωμέναις* pergimus tamen *πᾶλεμος*

Ddddddd 3

πολε-

πολεμίζουσιν ὅτι ἀπορροῖν μέντοι, μάλλον δὲ ἐπιλωπολιόν. Vale amicorum
suavisime & ὡς ἀληθῶς ἀγαπήσασιν. Deus te seruet. Lond. prid.
Non. Febr. stil. Gall. c13 13 c XIII.

EPISTOLA IOCCXXI.

DOMICO BAVDIO.

NActum effete uxorem ex animi sententia proxima tua me do-
cuerunt. Gratulor tibi, vir clarissime, & ex animo gratulor:
eo quidem impensius, quo mihi notius est τῇ χάριτι τῆς ὁδοῦ, quantum
sit studiorum adiumentum grata & θυμήτης uxor. Exeuit me is nun-
tius in magnam spem de tuis præclaris inceptis. Deus immortalis,
verus ille ἑὸν & conjugii autor & præses, effundat in te & uxore
tuam genus omne suarum benedictionum. Quod ais optare te
ut de te cum ipso Rege potius quam cum aliis egissem, falleris.
nam & cum ipso Rege egi & cum viris magnis τοῖς ἀμφοῖν ἀνδρῶν. Mul-
ti sapientissimum Regem & eruditissimum plenis velis φερόμενοι in
tuas laudes non semel audiverunt. Sed non est mos Anglorum, ut
viros eruditione claros aliunde accersant. Distū sapienti sat est. Si
quid me volueris curare, quod erit τὸ ἐπ' ἐμοί, utere opera mea,
neque falleris expectationis. Vale. Lond. prid. Non. Febr. Stylo
Gall. c13 13 c XIII.

EPISTOLA IOCCXXII.

JOANNI A VITTEN.

ERam occupatissimus, cum amicus hic tuus monuit me ut ad te
scriberem, se enim mox discessurum. nolui tamen occasionem
dimittere tam bonam mei erga te animi declarandi. vivimus enim
ego & uxor tui memores, atque omnia tibi læta ex animo prece-
mur. Doluit nobis cum nuper intelleximus Johannem a Wouve-
rentium veterem sodalem fato functum esse. Literæ in eo viro
non mediocrem jacturam fecerunt. Audieram illum occupari in
editione paranda Ciceronis operum ex emendatione Jani Guilel-
mii, qui ante multos annos Avarici Biturigum in Gallia obiit.
Hæc quoque erit magna reipublicæ literariæ jactura, si propter o-
bitum Domini a Wouveren intermittatur suscepta editio. nam
ego

ego accepi Gulielmiam præclara quædam habuisse in Ciceronẽ, & fuisse illum excellentis ingenii virum omnes sciunt. si quid de ea recognovisti, erit mihi gratum, ex tuis id intelligere. Ego nunc dies noctesque occupor, quantum ferunt tenues corporis vires in respondendo Annalibus Baronii. Primum illius tomum serio sum aggressus, id enim operis totius argumentum. Ostendam volente Deo, quam inique faciant qui ad tuendos hodiernos errores tuentur se obrenta vetustatis. Sed erit hæc tota scriptio modesta, ut Christianum virum decet. Ideoque non mediocrem fructum sperant viri summi, qui legerunt quæ jam sunt nobis scripta. Quæ scribimus adversus Tomum primum, satis sunt prolixa, nam everrenda sunt serio illa fundamenta totius molis. cæteris, si Deus dederit vitam, breviores futuri sumus. Spero ad proximas nundinas Francofurtenses vernaes operis mei partem publici juris futuram. Exegit hanc operam a me Rex Serenissimus; idemque pietate, probitate & doctrina omnium principum longe præstantissimus. Deceffi gemens a Polybiano commentario quem tot laboribus concinnaveram: sed regi optimo parendum erat, & fortasse bonis qui isthic sunt opus nostrum non displicebit. scopum enim habemus, non lacerare Ecclesiam Dei, sed omnibus potius prodesse pro nostra quidem virili, & quantum Deus immortalis virium suggesserit. Absoluto primo tomo quod opus adhuc unum annum minimum me occupabit, spero, opto quidem, lente excurrere ad Commentarium Polybianum, & si aliter non possum, per partes illum edere, volente & favente Deo Opt. Max. qui te servet, vir nobilissime atque amicissime, & tuis inceptis benedicat. Vale, & festinationi meæ ignosce. Uxor officiose te salutat. Lond. Non. Febr. MDCCXIII.

EPISTOLA MDCCXXIII.

FRIDERICO TAVEMANNO.

MUnus a te missum accepi, vir clarissime, pro quo ingentes tibi & habeo & ago gratias. Facis recte, quod possessionem ejus laudis retines. quam dudum tibi peperisti. Optimus poëta & Latinus

rinæ linguæ parens multum jam ante tibi debuit. Nunc tu cumulum addidisti. Perge vero de bonis literis bene mereri; non est alia ad nominis æternitatem munitionior via, hoc tempore præsertim, extincto prope jam semine ἡ γενεῶν γένος: illorum inquam hominum, qui patrum memoria literas æterna cum sua laude divinitus illustrarunt. Melanchriones, Camerarios, Xylandros, Wolfios, & alios plures in vestra Germania miratus est orbis terrarum: nunc tuis & paucorum aliorum humeris provincia illa incumbit. Oro venerorque Deum immortalem, ut & tuis, vir doctissime, & tui similibus laboribus propitius sit. Mihi satis acceptum est graviores illas literas, quæ vitam magno Luthero debent, sine harum minorum adminiculo florere diu non posse. Omnino veritati inimica est ἡ γερμανικὴ καὶ τῆς φιλολογίας ἀπειρία: quod superiorum seculorum experientia satis superque est probatum. Nos in suscepto cū Baronio certamine nunc exerceamur: nulla alia mercede impulsī, nisi studio cognoscendæ & defendendæ veritatis, quam ille pater Annalium miris artibus ivit oppugnatum. Speramus fore οὐδὲ γὰρ εἶπεν, ut οἱ φιλόλογοι τὸ ἀνδρῶν candorem nostrum probent. Verum hoc Θεῷ μελήσει. Vale vir clarissime, & me, quod facis, ama. Londini VII. Eid. Febr. MDCCXIII.

EPISTOLA MDCCXIV.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHEMIO.

Vir nobilissime, debeo responsum ad ternas tuarum: puderetq; adeo me tantæ ὑπερμελείας, nisi tua diligentia exquisita effecisset, ut ego negligens videri queam. paucis enim diebus omnes illas tres epistolas accepi. itaque oppresisti me. Sed quas ego tibi grates agam, præstantissime Lingelshemi, pro navata opera in conquirendis & mittendis Græculi antagonistæ foliis? Omnino non solum de me bene meritus es, verum etiā de ipso Rege; cui tuum hoc officium accidit longe gratissimum. nam etsi alia habet majora: quæ curet ipsius Majestas, tamen ne sic quidem literas omittit. itaque folia a te missa statim legit; & suum mihi de ea descriptione iudicium significavit. Non vult autem Serenissimus Rex, ut ego vel

vel horulam unam ponam in naniis illis confutandis. jubet securum esse, & opus institutum urgere. Quod & facio ea contentione, ut sperem, si Dominus Jesus ceptis benedixerit, brevi partem non poenitendam typographo me fore traditurum. Ardeo cupiditate cognoscendi judicia bonorum, cum de rebus, quas tracto, tum de ratione scribendi, quam sequor. Ego Deum *ὁσμήρει* supplex veneror, ut det scribere sibi grata & Ecclesiæ ipsius non inutilia. Serenissimi Electoris reditū vos isthic vehementer optare, tuæ omnes significant. & videtur omnino æquum ac justum esse vestrum desiderium. sed quod rex optimus consueta magnificentia nuptias vult curari, mirari aut ægre ferre non debetis. Vt regiam raceam dignitatem, meretur singularis virtus illustrissimæ Principis Dominæ Elizabethæ, ut nuptiis suis hic honos habeatur. sed bene sperate. jam enim ad ipsam *ἀκμὴν τῶν πραγμάτων* est ventum. Scribebam enim hæc eo die, quo solennitas nuptiarum erat inchoanda. Verum ista omnia e vestrorum literis vobis sunt nota. Quod superest, Deum supplex veneror, ut te servet *ἀνὸς τοι καὶ ἀπὸ πάντων*. Vale. Londini VII. Eid. Febr. *ϞΙΘ ΙΘϞ XIII.*

EPISTOLA IOCCXXV.

JACOBO AUGVSTO THVANO.

Illustrissime vir, binas tuarum simul accepi, quibus respondere hætenus quum non potuerim, ne nunc quidē id possum. obruor enim curis per quas spiritum ducere vix mihi licet. Serenissimus idemque optimus Rex ea flagrat cupiditate videndi edita quæ jam scripsi, ut urgendi finem nullum faciat. Ego quum vehementer ejus voluntati morem gerere cupiam, rerum tamen difficultate impediōr ne tantopere festinem. Interim omnia temporis momenta recte occupare conor. & est gratia Deo, quod partem aliquā in tuto jam collocavimus. utinam exitū videre hujus curæ liceat. Sane aut animi fallor aut partem aliquam publico dare possumus circa illud tempus, quo editurum accepimus D. Card. Perronium quæ adversus epistolam nostram scripsit. Magna tencor cupiditate id opus videndi, in quo si propositum habuit auctor veritatem

Eccccc

anti-

antiquam sistere redvivam, facile illi nobiscum erit certamen. Id enim solum quærimus, id tota mente optamus, eo diurnas nocturnasque omnes nostras cogitationes referimus. Sin aliam ἐπεμβόντι Περ. ingressus est viam, non est quod laboris sui magnū fructum speret. Sed de his alias. Quæ scripsisti mihi, vir amplissime, quæ item ad Do. Legatum de me, adducunt me in spem, non pessimo loco meas isthic res esse. Et quidem si pacis & concordia certa spes est (ita multi jam existimant) abesse a patria sine crimine vix mihi videor posse. Semper dixi, postquam hoc quasi æs alienum expunxero, ut Regi mei amanti gratias egerim; de cætero nulla in memora. Quod si epistola ad τὸν πᾶν Cardinalem reditus mihi spem non ademit, non puto causam esse cur ea quæ jam scribo suspicer eandem spem fore ademtura. Hoc igitur viderimus, & quidem, uti spero, brevi. Vale vir amplissime, & curā tui clientuli ne depone. Ego & uxor assiduis precibus τῷ μέγαν Θεὸν δούσκον, ut te & primariam fæminam Domin. uxorem tuam cum pignoribus vestris omne genus bonis cumulet & servet ἀνίσχουσιν ἀπὸ μαρτύρων. Lond. vii. Eid. Febr. c10 10 c xiii.

EPISTOLA IOCCXXVI.

J A N O G R V T E R O.

Scripsi nuper ad te, vir clarissime: nec jam quod scribam habeo. nam quæ publice hic geruntur, ea scio te ex aliis cognoscere. Exspecto cupide tuas, ut quid spei sit reliquum de editione tuarum Inscriptionum ex iis intelligam. Si quis est qui acri desiderio stimuletur ut illam editionem videat, is ego profecto sum. Cum intellexero serio nos de editione cogitare, mittam aliquot Hebraicas inscriptiones quas habeo fortasse non pœnitendas. Ego in suscepto opere totus sum. quod si vivam & vires Deus immortalis fuerit largitus, spero me partem aliquam prelis subiecturum cis breve admodum tempus. Moram enim editionis Rex optimus idemque doctissimus non fert. itaque morem gerere ipsius voluntati constitui συνθεῶν ἀγάω. Vale vir clarissime, & me ama, qui te ex animo colo, Londini vii. Eid. Febr. c10 10 c xiii.

EPI-

EPISTOLA IOCCXXVII.

CVN RADO RITTERSHVSIO.

EX iis literis quas ad me nuper dedit vir clarissimus Georgius Remus cognovi, incidisse te, vir præstantissime, in gravem morbum: sed ex quo pœne jam convaluisses, cum ipse ad me scribebat. Egi Deo immortalis gratias petiiq; ab ejus bonitate quod & nunc per toto affectu, ut te servet valentem *καὶ ἐρρῶμενον*. Habemus hic ab aliquot jam mensibus virum clarissimum & optimum Scultetum, qui de tua singulari pietate multa mihi non semel narravit. Avide igitur nuntium exspecto de tua convalescentia & in priorem statum restitutione. Omnes qui literas amant, idem mecum optant. Ego Dei beneficio mediocriter valeo, & in opere suscepto, quantum ferunt vires corporis, assidue pergo. Brevi *ὁν Θεῷ εἰπεῖν*, pars operis typographo tradetur. Vale vir clarissime & valetudinem cura. Londini vii. Eid. Febr. c1515cxiii.

EPISTOLA IOCCXXVIII.

DAVIDI HOESCHELIO.

Infrequentiam mearum desine mirari, vir optime & clarissime. Occupatissimus enim sum, ut si unquam fui. Scripsi tamen nuper, cum literas dedi ad virum magnificum Velscherum. Ex literæ an fuerint ipsi redditæ, nescio: nihil enim postea ab illo accepi. Et sunt, qui dicant, ipsum non nihil a me esse ab alienatum propter epistolam ad Frontonem. Vir summus duram mihi legem imponit, si ut illius gratiam teneam, queri de parricidio Regis mei non possum. Ego sceleris admisisti auctores nunquam dixi esse illos, quos ipse tantum amat. Hoc dixi, & semper dicam: Doctrinam, quam Jesuitæ tuentur, esse causam illius parricidii. Sed hæc querela non est hujus loci. Scito, me in opere suscepto Dei beneficio strenue pergere. Pars jam non pœnitenda editioni parata est, ibi videbis *τὸ πλεῖον τῆς μεταφρασεως δόγμα ἀκριβατεῖν*. nos quidem non rixamur, sed doctrinam veteris Ecclesiæ cum cura proferimus in lucem. Spero, te illam disputationem non improbatum. Auxilia librorum mss noli a me sperare. hic Londini vix ulla est biblio-

theca, in qua extet aliquid manu exaratum Græce, Oxonii esse quædam intellexi, fortasse etiam Cantabrigiæ. Sed quid illis in locis habeatur, nescio. Oro Deum immortalem, ut tuis ceptis benedicat. Vale, Londini. vii. Eid. Febr. c15 15 e xiii. Jam erant clausæ fere hæ literæ, cum accepi epistolam Velseri, cui rescripsi statim.

EPISTOLA IOCCXXIX.

MICHAELI PICCARTO.

NVdius tertius tuas accepi. Gratisimum mihi fuit de tua bona valetudine & studiis ex te cognoscere. Amo enim te, & quia de tuis conatibus spem magnam concepi, opto, atque adeo precor tibi a Deo Opt. Max, fausta omnia. Orationem tuam cum animi voluptate legi, versus vix sine lacrimis: certe non sine suspiriis. Revocarunt enim mihi in memoriam damnum, quod nuper fecimus, amisso principe, de cuius laudibus quicquid dixerō, minus erit. Scito mi Piccarte, iis virtutibus τὸν μακροῦτοῦ fuisse præditū, ut satis æstimari jactura non possit, quam respublica Christiana (non enim dicam hoc regnum) in ejus morte fecit. Nemo illum serio contemplatus est, qui spem ingentem de eo non conceperit, ad res gerendas factus a natura videbarur, & in morte apparuit consilia illum voluisse omnino annis majora. Pietas & reverentia καὶ ἐνδοξία τοῦ πατρὸς ἐργασίας erga optimum parentem, in factis dictisque omnibus eminebant. Quæ paucissimorum principum laus est, ut serii sint & rerum curæ attendant, illi erat ἔμφυτον ut si cui unquam fuit. Denique videbam mihi in ejus indole characterem Henrici IV. agnoscere: qui Rex gloria rerum gestarum & arte imperandi fuit θαυμασιώτατος, ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τὴν ἐξουσίαν ἀχινύμενός περ. quoniam quidem, ut canit idem vates, ἔτις ἀράξῃς κρυεροῖο γόοιο. Quod me hortaris ad Commentarii Polybiani editionem, vellem ita res meæ ferrent, ut morem tibi possem gerere. Multum enim in illo opere sudavimus, multas noctes insomnes egimus. Sed hoc Lutetiæ dum fui. Postquam huc veni, mutata est ratio studiorum meorum, quæ a voluntate regis nunc pendent, cujus omnia studia circa pietatem occupantur. Ille cum intellexisset
medita-

meditatum esse me adversus Annales Cardinalis Baronii, voluit ut illa proferrem in lucem, & id argumentum omni alii antepone-rem. Itaque in eo toti nunc sumus. Primum tomum serio exami-
namus, errores prope innumeros ἐλέγχωμεν. Sed modeste, ut Chri-
stianum decet, res veteris Ecclesiæ magna cura illustramus, idque
sedulo agimus, ut qui partium studio corrupti non sunt, candore
nostrum possint agnoscere. Partem operis, si Deus volet, vi-
debis brevi. Interim vale & me ama. Londini v i i. Eid. Febr.
CIC IDCXIII.

EPISTOLA IDCCXXX.

G E O R G I O R E M O.

ANte paucos dies tuas accepi. Gaudeo valere te & mei memo-
riam servare. Opto tibi πάντα ευήμερίας ἰδεῖν. Miratus sum quod
scripsisti, esse editos in Germaniæ diversis locis libellos, quos hic
scripsi. Neque enim tanti mea facio, ut digna putem, quæ studio-
sius requirantur. Vtraque scriptio ex occasione est nata. Sic au-
tem est, ut tudicis, vir εὐσεβέστατε; certamen ingressus sum, quod
video mihi deinceps esse certandum. Sed bono animo sum. τὸ γὰρ
εὖ μέν' ἐμῷ. Veritas inquam, & Deus veritatis pater. Quid igitur
metuam? metuerem & merito metuerem, si vel ingenioli mei vel
corpusculi vires spectarem. Sed mihi spes omnes in unius Dei im-
mortalis bonitate sunt repositæ. Itaque plenus fiducia sum &
meam φιλαλήθειαν bonis me probaturum spero. Est jam in mani-
bus ingens opus, quod meas adversus Baronium disputationes
continet. Respondeo ad primum tomum κατὰ λεπτόν & accuratissi-
me. Sinaverit Deus Opt. Max. brevi partem operis videbis & ju-
diciū feres. Summi viri qui hic degunt bene sperare me jubent.
Mea autem spes ὅλη καὶ πάντα εἶναι ἐν τῷ κυρίῳ. Virum clarissimum
Camerarium τὸν ἔπαινον filium meis verbis velim salutes. Ego ἀλγ-
λείτως oro Deum, ut excitet Camerarios in vestra Germania, in
nostra Gallia Scaligeros. Vale vir amplissime. Londini v i i. Id.
Febr, CIC IDCXIII.

Eccece 3

EPISTO-

GAudeo rediisse te in patriam, eruditissime Maussace, gaudeo, & tibi ex animo gratulor, peto etiam a Deo Opt. Max. ut quietus jam in patria fructum percipias tuorum laborum. Quod miraris necdum reversum esse me *φίλῳ ἐς πατρίδα γαίαν*, qui paucas hebdomadas me hæsurum in Britannia sponponderam: desine mirari, & illud cogita, quam raro in hac vita eveniat, ut consilia nostra habeant exitum, qualem ipsi animo conceperamus. Est profecto Deus, qui nos & nostra omnia pro sua voluntate *οἰκονομεῖ*. Fatum volentem ducit, nolentem trahit. Sancte juro tibi, ex animi mei sententia locutum esse me, cum celerem reditum spondebam: quod aliter acciderit, neque consilio neque voluntate factum. Rex enim ut primum in sua me potestate habuit, petiit ab augustissima Regina, ut me retinere sibi liceret. Illa annuit: Ego mansi, propèdixim, *ἐκὼν ἀκούσας σου*. Cum repetar & serio repetar, ostendam non esse me degenerem civem, qui *τῷ φρονεῖν τοῦς πατρίδα σφραγῶ* posuerim, *ὁ μὴ γένοιτο ἔδ' ἔσται*. Gallus enim sum, & intimis fibris cordis mei reverentia liliorum alte est impressa. Interim vero, dum permittit Regina, fruor amore hujus regis sane optimi, & multo doctioris, quam plerique existiment. Scito hoc magno Rege nihil ne fingi quidem posse probius aut humanius. Literas supra fidem hominum amat: judicat de scriptis & veterum & recentiorum, ut vir doctissimus, non ut Rex maximus. Etli occupatissimus est, & nullam partem officii sui prætermittit: libris tamen carere non potest. Ad mensam illius videas semper Episcopos insigni doctrina viros, qui de literis disserant, aut Regem audiant disserentem. Hoc multis videtur novum spectaculum. Jam illius erga me benivolentia obscura non est. Sed, ut dixi, mea consilia omnia pendent a nutu augustissimæ Reginæ. *Καὶ πάντα μὲν πάντα*. Tue ad D Heinsum an perierint nescio. Hoc scio tot naufragia a mente Sept. facta esse, quod ab annis fortasse x x. non erant audita. Tu quid jam rerum agas, scire ex te cupio. Peto etiam

a te,

ate, ut amplissimum virum parentem tuum meis verbis salutes.

Lond. vii. Eid. Febr. c10 15c xiii.

EPISTOLA ICCCXXXII.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHEMIO.

Vir amplissime, omnes tuas accepi, & quas misisti chartas. Quæ etsi malæ sunt, a bono tamen affectu tuo proficiunt, quod tanto studio illas ad me mittas. Non possum exprimere, quantum eo nomine me tibi censeam obnoxium. Rex ipse non parum tibi debet. Nam ejus Majestati gratum est videre; quid diabolus per suos molitur, & quantum possit. Isti boni viri, si possent me parri- eidii reum facere; beatos se putarent. Gratia Deo immortalis, quod nihil habent, quod objiciant. peccata enim mea tegit Dei bonitas, illi autem Satanicum virus produnt, & libidinem calumniandi, etiam cum deest argumentum. Quid facerent, si ego aut alii ejusdem professionis artem doceremus mentiendi, pejerandi, Reges occidendi? Sed quis ille est, cujus præfationem misisti? risi cum illas ineptias legi, & statim Regi ostendi, qui affatim risit. Iterum ago tibi gratias quantas possum maximas. Liber Ledresserio inscriptus, ab amico meo est compositus, viro pietate & doctrina insigni, cujus verum nomen sine dubio audisti. Is est Desiderius Heraldus, qui Atrobium olim, nuper Tertulliani Apologeticum edidit. plura ab eo ingenio volente Deo sperari possunt. Nos doluit urgemus nostrum, & ea paramus, quæ scelestis hominibus cordolium sunt allatura. Benedicat modo inceptis Deus opt. max. cujus honori labores nostros consecramus. plura cupiebam: sed jam otii copia non est. Vale vir maxime, & vive felix quam diutissime. Lond. die xix. Febr. c10 15c xiii.

EPISTOLA ICCCXXXIII.

DANIELI HEINSIO.

Post novissimas quas ad te scripsi, præstantissime Heinsi, binas tuarum accepi, non sane a cursoribus allatas: nam priores annos duos erant scriptæ: alteræ ante menses, opinor tres. Vides fidem & diligentiam eorum quibus tuas committis. potui minore spa-
tio

tio ex ultima Indias literas accipere. Posterioribus adjunctum erat munus tuum, quo me beasti, Peplus & Orationes tuæ. Orationes ante aliquot menses mihi paraveram, & ab earum lectione recens quædam ad te scripseram. Peplus non ante videram. quo avidius acceptum *πεπλάτμγ.* Vere opus tuum; id est, eo viro dignissimum, qui in cognitione *τῆς ἑλληνικῆς παιδείας* paucos habet habet parer, scribendi usu omnes longe superat. *Ὁρα το ἀνδρῶν προθεινόν- τε τῆς ἀγίας εὐφύας καὶ παιδείας.* Sed Theophrasto tuo quid fiet? rum autē de editione Aristotelis cogitas, facis id quod te decet. Quis enim præter te par tanto incepto? Ego pensum urgeo. Ac quoniam quæ jam scripta sunt mediocri volumine possunt conficere, placet sapientiss. Regi editionem non differri. Quod si Deo opt. max. visum fuerit, ad nundinas Francofurdienfes partem aliquam edendam existimo. Quod utinam cum aliqua Ecclesiæ Dei utilitate fiat! Oro illum & supplex veneror, ut te servet. Vale vir præstantissime, Lond. ix. Kal. Mart. cix cxc xiii. Cl. V. Baudium, & amicissimum Erpenium meis verbis ut salutes te rogo. Scripsi non ita pridem ad utrumque, & D. Baudio nuperas nuptias sum gratulatus.

EPISTOLA IOCCXXXIV.

HECTORI BOVRICIO.

PAuci dies sunt, cum tuas accepi, vir doctissime. Quam grata autem mihi tua illa epistola fuerit elegantissime & humanissime scripta, noli quærere. Habent hoc literarum studia, ut omnes eorundem sacrorum participes sibi invicem concilient. Quemadmodum igitur opinio alicujus eruditionis me ut amares effecit: sic eadem causa sic te mihi carum reddidit, ut posthac te inter primos meorum amicorum sim numeraturus. Atque ego de nuper inter nos contracta amicitia eo melius spero, quia intervenit illi quasi proxeneta vir amplissimus & integerrimus Johannes Saecma, quicum vetus necessitudo mihi intercedit. Ego non ita pridē literas ad ipsum dedi, quæ an fuerint ipsi redditæ nondum scio: scripissē & nunc, nisi otium defuisset. Sæm enim dies noctesq;

occu-

occupatus in opere conscribendo, quo errores Cæsaris Baronii conditoris Annalium Ecclesiasticorum palam facio. Sunt autem plurimi & crassissimi interdum. Atqui hodie qui jurant in verba Pontificis Rom. unum nobis obtrudunt Baronium, quasi is esset solus omni exceptione major historiz Ecclesiasticæ vindex. Nos illi suam gloriam non invidemus, sed ut auctoritate illius purpurati antiqua veritas opprimatur, id vero ferre æquo animo non possumus. Irritabo scio crabrones, qui agmine facto in me irruent, sed me istud non movet. τὸ γὰρ εὐ μέν ἐστι, veritas inquam, cui uni litare ad Dei immortalis gloriam optamus. Ea cura excussit mihi de manibus longarum vigiliarum opus, commentarios in Polybium. Sed quamdiu in Anglia futurus sum, video statuendum mihi esse, ut ab earum literarum seria meditatione semper abstinere. Nam Rex optimus atque *εὐσεβέστατος* rebus theologicis ita delectatur, ut aliis curis literariis non multum operæ impendat. Ego autem quæ nunc scribo, ante multos annos fui scripturus, si id mihi Lutetiz fuisset permissum. Brevi, sicut spero, pars aliqua operis mei edetur. quod viris antiquæ pietatis peritis si placuerit, magnas Deo immortalis gratias sum acturus. Hostes aut contemptores veteris Ecclesiæ quid sint iudicaturi, & *ἡ πόλις* *ἡ πόλις*. Sed moror te. Vale vir doctissime, & quod facis me ama. Lond. v. Eid. Mart. cio 15 CXIII.

EPISTOLA IOCCXXV.

N. N.

SI quoties cepit me impetus gaudiendi tecum per literas, toties calamo manum admoverem, ne facerem ut otio me abuti tuo meritissime pronuntiaret. multa enim ferme quotidie occurrunt, quæ possit in sinum tuum effundere in magnæ cujusdam felicitatis parte ponerem. Fraterculi Cretensis librum, quem nuper in me evomuit, scio te videre adhuc non potuisse, ego non potui non videre, qui habui in Germania ita mei studiosos amicos, ut singula folia prout illa edebantur, ad me mitterent. Non fui requisiturus, nisi ultro in meas manus venisset. Ego jamdudum constitui,

Ffffff

(& fa-

(& faciam cum propitio Deo semel in præfatione operis quod jam paro) omnes inimicos meos una exceptione procul a me submovere. Clamant illi imperitissimū esse me grammaticum, omnium artium & disciplinarum rudem. Esto: sed mirum est unicam epistolam hominis adeo indocti insulsi que scriptoris, tanto opere illam satanicam societatem commovisse. Quid facerent, si aliquis eruditus eorum scelera persequi esset aggressus? Clamant perditissimis moribus esse me, pecuniarum ἐξολέπτον mancipium, neq; vident si vanales conscientiam habuissē, & Lutetiarum & Romarum emptorem potuisse me reperire. Scit hoc reverendissimus Episcopus Parisiensis, scit Illustrissimus Cardinalis Perronius, scivit omnium maxime Henricus Magnus: cujus testimonio ne possem meam integritatem defendere, provisum est a patricidis, qui per suum emissarium ipsum extinxerunt. Hoc majus crimē est, opinor, quam in Grammaticis ætatem trivisse. Quid dicet Stygium illud genus, quando videbit hominem adeo nihili tot fœdos, stultos, asininos in Baronio errores annotasse? Et tamen Baronius Bellarmine melior, homine ad strophas, sophismata, mendacia apto, nulli alii rei idoneo. Norma illi veri est non sacra Scriptura, sed libido Papæ, quem ut Deum in terris constituat, quam scelestē, quam sæpe mentitur? quædam obiter attigi, quia dissimulare non poteram, potui plurima notare quæ prætermisi. Equidem cum doctrinæ parricidalis assertoribus amicitiam nullam mihi opto. odi illos, & semper odero. Sed polemicis scriptis cum illis rixari, propositū mihi non est. Itaque ne isti quidem Græculo Alastori sum responsurus. faciet hoc alius meam vicem, idque jussu regis & D. Archiepiscopi quibus mea integritas est perspecta. Quoniam igitur per alios me oppugnare conatur ὁ γέλως Fronto, par illi referatur ὁ γέλως ἐπιμένει. Responsum illa Illustrissimi Cardinalis cupide expecto, quæ utinam votis & desideriiis eorum respondeat, qui veritatem antiquam amant, & adversus nova inventa eam cupiunt defensam. Scis quanti faciam illud ingenium: sed vercor ne βῶς ἐπὶ γλώτῃ. Placere enim Romæ non potest, qui aperte non indixerit

veritati

EPISTOLAE.

veritati bellum *ἔτασαν*. vere an falso hoc metuum, *αὐτὸς δὲ*,
quod ajuat. Quod superest veneror Deum immortalem, ut te,
vir clarissime, servet. Vale. Londini v. Eid. Mart. c. 13 c. xiii.

EPISTOLA IDCCXXXVI.

ANDREAE SCHOTTO.

MVtandus, ut video, nobis stylus erit. Non enim veritatem
prodemus: & multa quæ habemus comperta, proferemus,
quæ silere fuit animus. Tum autem innocentiam nostram ita, vo-
lente Deo, defendemus, ut tu quoque mutaturus sis sententiam:
qui persuasus a Graculo Cretensi, scripsisti nuper in scheda quam
vidi; Auri sacra fames non tantum quantum conscientia valeat.
Agnoscastua verba.

Ἀτὰ γέρον, ποῖόν (εἰς) τὸ φῦγεν ἄρκτον ὁδόντων.

Ego ut aliquid contra conscientiam: ego ut pietati auram ante-
ponam? aut ominor ut aurum sitiam? Non ita est: non ita est: &
hoc qui mihi obicit, parricidarum defensor plus quam Cretice
mentitur, & de suis moribus meos sceleratus existimat. Ego si au-
rum pluris quam pietatem fecissem, in Anglia hodie non essem.
Scit hoc magnus Galliarum Cancellarius: scit illustrissimus Car-
dinalis Perronius: scit reverendissimus Episcopus Parisiensis: sci-
unt Lutetia quicunque me norunt, & quibuscum familiariter sum
versatus, vestrae professionis viri amplissimi & omni majores exce-
ptione. Possem ei Magnum Henticum meæ integritatis, quam ipse
notam & certissimis argumentis compertam habuit, testem exci-
tare: nisi illum dirus Alastor doctrina parricidiali imbutus
terris eripuisset. Iraque vir clarissime, si qua veritatis tibi est
cura, si qua innocentia, recanta opprobrium, & homini
Graculo Cretensi, parricidarum defensori, posthac cave ne
fidem habeas. Ego, volente Deo, cum erit opportunum,
faxo ut mendacia perditissimi nebulonis, & omnium, qui cum
illo faciunt, in claram lucem proferantur. Lond. xii. Id. Mart.

οὐκ ἔστιν

Ffffff

EPISTO-

GEORGIO MICHAELI LINGELSHAIMIO.

Nobilissime vir, significavi jam tibi literis non unis, ~~omnes~~ tuas fuisse probe curatas. Gratas etiam egi tibi; quantas poteram maximas, hoc est, quantas debeo pro navata opera in mittendis foliis Græculi nebulonis. Noli putare aliquid molestiæ ex illo factuo libro me cepisse. Ego Dei gratia non ita vixi, ut bonorum offensionem metuere debeam. Illum parricidarum defensorem odi, & certo consilio depinxi suis coloribus. Non muto factum, nec erit ulla unquam dies, quo me poeniteat parricidialis doctrinæ assertorem lacerasse. Visus mihi sum levare non nihil dolorem, quem immanis cædes mei magni Mæcenatis mihi imposuerat. Nihil dixi de Græculo, quod verissimum non sit. Faciat idem in me, & gratias habebo. illa maledicta, quibus appetor, arrogantia, perfidia, avaritia, in me non cadunt. si avarus fuissem, potui Luctetiæ ingenti mercede conscientiam addicere, quod ut facerem, quid reliatum est intactum? Mirareris, vir præstantissime, si omnia scires *κατὰ λέγειν*. sed me, Dei gratia, nihil rei humanæ moverit, dum adspiro ad cœlestia. Quid me dico? uxor mea omnes omnium conatus fortiter contempsit semper, & ex animo est detestata. Quod me imperitum clamat; esto, at tanto turpius erit ab hoc imperito tot tamque asininos Baronii errores esse confusos. Videbis brevi Deo dante, & fortasse miraberis stuporem hominis, neque illius solum, sed & Bellarmini. Verum de his alias Deo volente, qui te servet, & mihi amorem tuum. Non potui ad Dominum Freherum scribere, quum vehementer optarem. & illi, & τῷ πλῆνι Plessenio, & clarissimo Sculteto, si isthic sunt, meis verbis, nisi grave, amicissimam salutem. Vale. iv. Eid. April. cræ 13 c xii. Quæ tibi has reddet, veteri amicitia mihi & uxori conjuncta est, pecto quæ te, ut illam tua benevolentia digneris.

EPISTOLA IOCCXXXVIII.

DANIELI HEINSIO.

Vir præstantissime, raptim hæc ad te scribo, ex inopinato hæc occa-

occasionem nostris. Scito igitur valere, & eo quod consuetudine
 maximi viri Hugon. Grotii interdum fruar, felicitatem meam sa-
 tis predicare non posse. O vitum admirabilem! equidem sciui
 hoc etiam ante, sed præstantiam divini illius ingenii nemo satis
 capiet, nisi qui vultum præsentis viderit, & sermones loquentis
 audierit. in vultu probitas habitat: sermones doctrinæ exquisitissi-
 mæ, & pietatis sincerissimæ sunt indices. Nec putes solum me il-
 lius viri admiratione captum esse: omnes docti & pii quibus ille
 innotuit, similiter sunt affecti. Rex ipse cum primis, & D. Elien-
 sis, de quorum iudiciis plura, si jam vacaret, possem tibi narrare.
 Quam sæpe autem in nostris colloquiis tui fiat mentio, ex ipso
 melius intelliges, quando ad vos redierit. Ille tibi significabit, quo
 tui videndi desiderio ipse flagrem. De quoque Eliensis te posse ali-
 quando in ædibus suis complecti vehementer cupit. Quod si huius
 insulæ invisa cupiditas te unquam invadat, debes illos menses
 omnino evitare, quibus urbe absit ἀπὸ Eliensis: sunt autem fere
 hi, Julius, Augustus, September; solet ille per hoc trimestre spatium
 in Episcopatu suo manere: digna sane regione, quam semel vi-
 deas. ille autem dignissimus, quem docti invitant, ubicunque ran-
 dem locorum fuerit. Sed ego ægre passurus fuero, in Anglia te esse,
 nec mecum ramum esse. Volui te hoc monitum, qui spem tui ad-
 ventus non semel fecisti. Vale, vir clarissime, & me ama. Lond.
 Prid. Eid. Apr. MDCLXIII.

EPISTOLA IDCCXXXIX.

JACOBO AUGUSTO THVANO.

Illustrissime vir, soleo gratias agere Deo immortalis, quod me in
 hac ærumnosa vita contra animi sententiã multa velit experiri.
 Disco enim quotidie, quod nemo unquam satis didicit, μὴ ἴμεν
 ἡμῶν τὴν κω ὁμῶν, & veram patriam sedulo meditari. Hunc ego
 maximum, imo fere solum sanctum participio diuturnioris huius
 in ἀλλοδαπῇ moræ meæ. Vbi ad cæcitas molestias illa etiam acce-
 dit, quod toties cogor τὴν αὐτὴν ἡμῶν, ut apud Platonem, a me
 separare. sed ferendum est & quod nunc non potest.

Ffffff 3

Nash

Nam cum me auctore hoc iter uxor susceperet, graves causas fuerunt. Nunc igitur peto a te, vir amplissime, ac cupienti illi de nostris re culis tecum communicare, aliquid tui temporis concedas, & prudentissimi tui consilii copiam facere digneris. Mandavi illi discedenti, ut ex tuis unius sermonibus penderet, & in posterum quid sit opus facto ex uno redisceret. Sperabam futurum ut illa tibi aliquot folia deferret operis nostri; sed id propter causas nonnullas praelis adhuc subiici non potuit. Pervenit tamen Dei beneficio ad ipsam fere jam finem ejus partis, quam nunc sum editurus. Quae etsi satis erit magna, ultra vitam Domini tamen non pertinet. Visa mihi illa epocha commodissima dividendo operi, quod adversus primum tomum paro. Inter causas dilatae editionis fuit absentia Biliij, quem audio jam rediisse. Itaque si faverit coeptis Deus, scito non ita multo post inchoandam operis nostri editionem. Edita autem hac parte quid me futurum sit, quae vestudiorum meorum futura sit ratio, & *de his* *indis*, ego juxta scio cum ignatissimo. Nam aut illo tempore ad vos rediturus sum, aut, *o mihi gemitu, deo gratias.* Me in hac deliberatione unica fere impedit cogitatio, quod inter malevolos vix vitalis vita videatur futura. Vides quo furore illi in me insurgant. Ego tacerere possum si tu mihi silentii auctor fueris, sed non deest scio qui meam innocentiam tueantur. A viris bonis, qui primave antiquitatis deferunt plus quam novitatibus insecutis, equidem nihil mihi metuo. Hac velim a te expendi, & quid videatur, uxori indicari. nam editio ubi fuerit inchoata, brevi ut spero, consummabitur. Nolo nescias, vidisse me hic Hugonem Grotium, virum probitatis & doctrinae admiranda. Multus mihi cum eo fuit & quoridie est sermo de tua dignitate, teque ille, uti par est, & amat & suscipit. scripsit *historiam librorum* de rebus gestis in patria ab annis circiter L. paucis adhuc legi, sed quae valde mihi sunt probata. Sunt aliae virtutes illius, propter quas plures etiam illum facio. Nam de hodiernis contumacibus in negotio religionis & doctae & pie judicat, & in veneratione antiquitatis cum ijs senat, qui optime sentiant. *Domine Iesu, hunc omnium doctorum*

quis, qui per vias diversas eodem tendunt, hoc est; ad novam doctrinam stabilendam. Idem te quoque fovet, vir illustrissime, & una tecum feminæ primariam Dominam uxorem tuam & quicquid vobis charum. Vale. Londini xii. Kal. Majas. ur̄ 12 c xiii.

EPISTOLA IOCCXL.

P E T R O P I T H O E O.

FACIS quod te decet, Petre. Pithoe, adolescens eruditissimæ cum illorum expectis amicitia, quos scis vel a doctrina vel a moribus patris tuis viris omni laudatione majoribus fuisse probatos. Ostendis hoc ipso luculente, quanto desiderio flagres eundi per illorum vestigia. Macte hoc animo, Pithoe, & quam videris ingressus viam constanter insiste. Spera & confide ad futurum tuis inceptis Deum immortalem, si quod tui patris semper feceris, de genere humano, præsertim vero de literaria republ. omni studio atque opera bene mereri contendas. Verum quidem est in difficiiliatempora adolescentiam tuam incidisse; quando neque literis neque virtuti sua semper sunt præmia parata. Sed tu illud potius cogita, virtutem & doctrinam a generosis hominibus propter spem præmii non solere expecti; verum propter ipsas, quia sint τῶν ἐν ἀφροδίτῃς τὰ καλὰ. τὸ δὲ καλὸν αὐτὸ καὶ αὐτὸ καλῶν, quod tu non nescis. Ecquod vero tam beaurum unquam sæculum fuit, quod defuerit bonis quod dolerent, & in quo facerent suis constantia periculum? Nunquam ita bene cum humano genere est actum, ut instituta quæ vulgus hominum probaret, sapientibus probarentur. Hoc neque legimus in ulla republica aliquando factum, neque sperare debemus aliquando futurum, Hodie vero in hoc mundi senio ire pessima omnia, mirari admodum non debemus; sed quantum in nobis est publicam salutem & bene sentiendo & vivendo bene ire adjuvum debemus. Atque hæc ego non ideo ad te scribo, quod de tua constantia in premendis patruorum tuorum vestigiis addubitem. sed quia prævideo non defuturos qui te alio trahere volent, non potui non hortari atque adeo rogare, ut quorum gloriam participas propter nominis & sanguinis communio-

nem

nem, coram facta & egregia *κατασκευασμένη* constante animo emu-
leris. *τὸν μὲν γὰρ* Fabri transitum, ad meliora nuper veris lacri-
mis flevis; nunc etiam vicem tuam dolos, cuius immature obitu al-
tero parente esse orbatum, qui adolescentiam tuam præceptis
saluberrimis fuit instructurus. Verum si patruos tuos assidue tibi,
uti par est, ob oculos posueris, neque monitorem neque hortatorem
alio opus tibi fuerit. Oro venerorque Deum immortalem ut te
servet, te regat, & tuis studiis atque inceptis benedicat. Vale.
Lond. x. Kal. Majas. ciro iacxiii,

EPISTOLA IOCCXLI,

N. N.

PVto accepissete quas nuper discedenti uxori tradidi. et si non-
dum constat mihi quid sit ipsa factum, postquam a me discessit.
Ego sine imposto illi parvi magni operis, quam sum jam *οὐδὲν ἔτι*
ἐξ publicaturus, Oxonijum dum abest uxor cogito, mansurus
ibi volente Deo plures dies. Scio cogitare illos titulis magni-
ficiis me ornare. sed mihi dum vivam, nullus unquam præter pro-
prium nomen titulus erit. Jam olim *ἔνεα*. Hoc iter editionem
cogit me differre. Verum erit aliquod moræ pretium, spero. mira
enim prædicantur de bibliotheca Oxoniensi, quam homo privatus
extruxit, qui in ipsum ædificium, aut libros vel alia Academiæ or-
namenta impendit vivas centum millia librarum Gallicarum; nu-
per autem rebus humanis renuntians legavit Academiæ Lxx. mil-
lia librarum. Hujusmodi *μεγαλοπρεπείας ἔναι καὶ μεγαλοφυΐας* exem-
pla non pauca eduntur in hoc regno. Vale. Londini, pridie No-
nas Majas ciro 13 c xiii. Nolo te noscire plures me jam literas ac-
cepisse e Flandria, ubi *τὸ ἐξ ἀλλοτρίων γράμματα καὶ κατασκευασμένα*, quibus
rogor ut pergam similia edere epistolæ ad Frontonem. Hæc scri-
pseram cum tuas accepi novissimas. Græculi scriptum mihi fuisse
molestum noli putare. me illa non tangunt, unica præfatione o-
mnibus satisfaciam *οὐδὲν ἔτι*. Iacram vale.

EPISTO-

EPISTOLA IOCCXLII.

HUGONI GROTIO.

VIr maxime, reversus domum inveni famulum D. Decani Paulini, qui me heri sui verbis rogavit, ut te cras mane ad prandium ducerem ad se. Quum respondissem, non posse id a me fieri, quia die crastina Rex esset adeundus: de proximo die voluit idem a me impetrare. Negavi eandem ob causam. Ille non quievit, donec de quarta feria (diem Mercurii vocant) & tuam & meam fidem obligassem. sumsi hoc mihi jure nostræ amicitiae, ut etiam pro te sponderem. Spero te quod actum est ratum habiturum. Sinaliter videatur, fac me ut sciam. Vale, vir amicissime.

EPISTOLA IOCCXLIII.

E I D E M.

VIr amplissime, quod oblitus sum tibi dicere, cum apud te fui, brevi hoc pittacio tibi significabo. Ο πᾶν Eliensis heri quasi- vit a me, quando te esset visurus. dixi te vel Mercurii vel Jovis die ad illum cogitare. petiit ille tum a me, ubi tu hospitium haberes, cum in eo essem, ut tuum ipsi diversorium indicarem, & de die certi aliquid constituerem: ecce Regem qui suo interventu colloquii nostrum abrupit. Quare nihil certi constitutum. Sed fieri potest, ut D. Episcopus ad te mittat. Volui igitur nescius ne esses quid egissemus. Tu condictæ diei apud D. Decanum memineris. Vale, & *εὐημερῶν Ἀγέλει*. Dominus Jesus annos tuos multiplicet. De carmine iterum te appello, semel enim frontem perfricui; sed ex lege, ut meas lucubratiunculas prius inspicias diligentius, quam scriptioni te accingas. Atque utinam maximi Heinsii Græcos versus mihi exprimere queas. Tu igitur operi meo apud illum præbere testimonium debebis domum reversus. Vestris duorum testimoniis nullum aliud adjicietur.

EPISTOLA IOCCXLIV.

E I D E M.

VIr amplissime, cum heri in te incidi, veniebam ab aula: ubi regem conveneram, sed occupatorem, & qui serio quodam sermone

Gggggg

mone me detinuit, quamdiu cum ipsius Majestate fui. Ita factum ut non potuerim, quod maxime optabam, tui mentionem facere. Sed egi apud D. Episcopum Bathoniensem, qui a Regis latere non discedit, ut Regi significaret, quod ipse volui illi indicare. Hodie redeundi in aulam vix erit mihi facultas. cras Deo dante iturus sum, nisi intellexero D. Bathoniensem praestitisse, quod recepit facturum. Vale vir amplissime. Cum eris expeditus ab aliis curis, nihil mihi gratius tuo colloquio: atque ego ad te non raro itabo *ὅτι τῷ Θεῷ*. Qui te servet. *πάλιν αὖ καὶ πάλιν ἔρρωσο*. D. Eliensis ægrorabatheri, nec fuit in aula.

EPISTOLA IOCCXLV.

EIDEM.

Vir praestantissime, quod non possum coram & *ἐν μέλει τοῦ Θεοῦ*, id facio absens per literas; ut tecum sermones seram. Valde autem dolemus & nobilissimus Savilius & ego, non licuisse tibi per tua negotia hoc iter una nobiscum conficere. Equidem si potuissem illud differre, non carerem nunc facultate confabulandi tecum: quo nihil mihi jucundius in vita memini contrigisse. Sed ea est conditio *τῶν ἀνθρωπίνων ἡδέων*, ut semper aliquid aloes habeant admixtum, neque sint *τελὸς γλυκεία*, sed *ὄντως γλυκύνπικρα*. Sapissime hoc sum antea expertus, sed nunquam illustrius quam hoc tempore. Nam quum justas lætitiæ causas habeam, quod nobilissima fruar bibliotheca: quod tamen eam ob causam te mihi carendum est & suavissima tua consuetudine, vix mihi jam grata sunt, quæ absque eo fuisset, gratissima erant futura. Dabo operam *ὅτι τῷ Θεῷ* ut accelerem reditum tuae unius gratia. Verum de meis rebus certiora narrabo proximis literis, volente facienteque Deo. Qui te servet, vir maxime, & tuos omnes collegas, nominatim D. cognatum, vel affinem tuum. Vale. Oxonii VII. Eid. Maj. CIO IOCXIII. D. Savilius te amantissime salutat: valde irascens tuis negotiis, quæ te isthic detinere vult.

EPISTO-

EIDEM.

NON possum verbis exprimere, quam varie sim affectus lectio-
netuarum literarum, quas accepi binas eodem tempore. Prio-
res dolorē mihi *μεινικόν ὄντον* attulerunt, quod de viro summo, quem
scis a me summopere coli, omnia *διωχρῆν ἔ ἀπόπμα* narrarent. Is
vir τ' ἄλλα admirandus quantum possit *αὐτοῦ τ' ἡλθ* ne tu quidem
nescis. Itaque metui statim, ne moderatissimum consilium, quod
non ita pridem vobis datum fuerat non *σφοδρώς* ἀλλὰ *πραχτέως*
δευτέως *ὁποῖοι* corrumpere-
tur. Ego autem ingenia turbonum,
quibuscum res vobis est, nosse mihi videor: neque dubito, si tanto
præsidio suffulciantur, nihil remissuros quo minus isthic omnia
perturbent ac susdeque misceant. Hæc cogitanti mihi & serio in-
gemiscenti Ecclesiæ malis allata est tua posterior, ne ipsa quidem
saris læta: (nam spes mihi adimitur ea epistola tui inveniendi Lon-
dini cum illuc rediero) eo tamen gratior, quia spem aliquam sal-
tem superesse nuntlabas. Utinam ita sit, & benedicat bonus Iesus
eorum laboribus, qui paci Ecclesiarum cupiunt ire consultum.
Tu, vir maxime, in promovendo illo negotio multum potes. noli
animum despondere, quæcunque tandem sese offerant diffulta-
tes. Parum est quod aperti Dei hostes, ministri Antichristi, pio
proposito sese opponunt, *πάνη αὐτῶν ὁμοῦσε χερσίντες τῇ ἀλθείᾳ*. Illud
genus adversariorum molestius est quod domi nascitur, & ipsa po-
netralia Reformatarum Ecclesiarum invadit. Sed etiam adversus
hunc *πειρασμόν* confirmatos esse oportet eos, qui malis Ecclesiæ
pro sua virili cupiunt medicinam facere. Ego reditum cogito
Londinum, ubi tuas exspectabo, si forte illæ daturæ mihi sunt ali-
quam occasionem publicæ utilitati inseriendi. Deum supplex
veneror, ut te servet, vir maxime, quem ego, dum vivam, summa
observantia semper sum culturus. ita me ceperunt pietas, probi-
tas, & admiranda tua doctrina. Oxoniæ, XVII. Kal. Jun. *ϞΙϞΙϞΙΙΙ*.

EPISTOLA IOCCXLVII.

DANIELI HEINSIO.

PRæter expectationem meam accidit, ut *ἡ γαμάς* Grotius si-
Gggggg a ne

ne meis ad vos rediret. sperabam me hoc itinere Oxonium instituto prius Londinum reversurum, quam ille negotia publica, quorum caussa ad Seren. Regem missus fuerat, ad exitum perduceret. Miratus itaque sum cum literas illius acciperem paucis post meum ab urbe discessum diebus scriptas, quibus in procinctu se esse significabat, biduo post discessurum. Ita factum, ut sine meis ille ad vos rediret. Puto autem te accepisse, quas scripsi ad te non ita multis diebus ante quam Londino discederem. Accepi postea duas tuas orationes sacras: quas statim cum legissem, cupidus tamen easdem sæpius legendi, in hoc itinere solas illas cum Peplo tuo & uno aut altero libro mecum attuli. Vtinam plura scribas in eo genere. Quod hodie pauci faciunt, ad veram pietatem, & eam quæ devotio dicitur, omnia tu pie & prudenter refers. At nostrorum σοφῶν quotusquisque hodie de his serio cogitat, ut melior evadat? Omnes disputando, pauci bene vivendo, vincere adversarios studemus, ***. De Peplo vero tuo quid dicam? admiror τὸ γνήσιον Ἑλληνισμὸν quem hodie in paucis observo. Tibi vero lingua Græca magis quam Belgica videretur esse vernacula. Tuum igitur est de nostris scriptis pronuntiare, non illius ἀλιτρίεως Græculi Cretensis, qui negat me vel prima elementa doctum. Opus quod, volente Deo, jamjam sum editurus, inimicos meos adiget ad laqueum. Certe hoc spero me affecuturum, ut ipsi, si quid est in eis candoris, laqueis dignissimos se esse pronuntient. Impii homines, quos non pudet, cum adversus me scribunt, susceptionem injicere, quasi parens meus suspendio vitam finierit. Equidem nesciebam quo spectaret in illorum scriptis illa crebra laquei aut restis mentio. sed docuit me Syvertius vir optimus, ὁ θεοσευγὴ Bonarsciū hanc fabulam excogitasse, & sic multis persuadere. Deum immortalem! quæ est hæc plus quam diabolica rabies? Parens meus Dix Vocon-
tiorum fato functus est. Kal. Jan. ante annos xxvii. in morbum incidit. Kal. Febr. beatam animam Deo reddidit. Elatus est humeris honestissimorum ejus urbis civium. deduxerunt funus omnes fere nobiles religionis nostræ, qui tunc
ad

ad comitia in eam urbem convenerant. Decem millia hominum ἀξιωματικῶν in testimonium possum advocare. Quis igitur inauditā istorum canum Cerbereorum rabiem non miretur? in præfatione operis mei, si volet ὁ μέγας Θεός, respondebo istis parricidis, sed paucis; non enim ira mea digni sunt. Sed moror te. Vale vir præstantissime καὶ εὐχόμεθα ἀλ' ἄλλα. Oxoniæ xvi. Kal. Jun. cio dcccxiii.

EPISTOLA DCCCXLVIII.

JOANNI MEURSI.

VNus jam aut etiam alter mensis præterit, Meursi doctissimo, cum redditæ mihi sunt tuæ una cum Hesychio illustri, & eruditissimis tuis notis. Doleo, nihil jam habere me, quo misso paria tecum facere queam. Sed me ita occupat susceptum opus adversus Baronium, ut aliud nihil jam cogitem. Interim gratias ago tibi quantas possum maximas. Video te in Historia, & omnis generis monumentis posterioris Græciæ mirum in modum esse versatum. quæ pars eruditionis cum a paucis adhuc sit culta, bene procul dubio de literis mereris, quando ea profers in lucem, quæ etiam doctissimi viri prius ignorabant. Exspecto tuas in Curopalatom Observationes, quarum aliquando spem fecisti. Faxit Deus immortalis, ut quæ hætenus premis, omnia publicandi facultas tibi contingat. Eadem opera & rempublicam literariam & gloriam tuam auxeris. Γένοτο, γένοτο. Scripsi raptim Oxoniæ, xvi. Kal. Junii, cio dcccxiii.

EPISTOLA DCCCXLIX.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHEMIO.

NObilissime vir, paucis diebus priusquam Londino proficiscerer, tuas accepi, & quicquid supererat de libro Græculi qui sceleratus est καίναται. Οὐκ ἔστ' ἀνθρώπος, parum tamen me movet, animadverti enim e paucis paginis, quas inspexi, γενομένη Cretensem nihil pensi habere, quid dicat, imo quid comminiscatur, modo aliquid Satanæ instinctu comminiscatur. Itaque simul librum abjeci & curam omnem respondendi. Opus enim dies noctesque urgeo, quod favente Deo immortalis instar apologiæ adversus omnes omnium canum latratus est futurum. Ea potissimum sine Oxoniæ

Gggggg 3

veni,

veni, ut in hac instructissima Bibliotheca libros quosdam percurrerem, qui Londini mihi non sunt inventi. Hic inter alios pietate doctrinaque insignes viros amicum reperi ante mihi ignotum, qui magna alacritate respondere rē ~~relegere~~ Græculo instituit. Ille me admonuit, ter in illo brevi libello objici mihi patris mei suspendium. Obstupui ad hanc inauditam malignitatem, Nam vel ex hoc uno certo mihi constat, Diabolum esse ~~in patre & Jūdæis~~, qui eas nānias Græculo didicitavit, Pater meus ante annos xxvii, & quod excurret, Diz Vocontiorum in Delphinatu ipsis Kalendis Januariis in morbum incidit. Habuerat ea die concionem ad nobilitatem in ea urbe comitia agentem, in qua vir pius & sanctus ~~airos airtē xpianai wōidw~~ zeli incomparabilis specimen ediderat. Itaque totus sudore madens e suggestu descendit: mox illum febris occupat; quæ lenta erat nec vehemens, sed continua. mensem integrum ægrotavit. Kal. Febr. animam Deo Creatori placide reddidit: elatus est humeris honestissimorum civium: deduxerunt funus cives omnes, & Gallicæ nobilitatis ejus provincię pars maxima. Ingemuit morti illius tota provincia, neque hoc nesciunt Jesuitæ, qui Turnoni habitant, aut in aliis vicinis oppidis. Quis igitur negabit Jesuitam impurum, qui id mendacium excogitavit, omnes impudentiæ lineas esse supergressum? sed facit, quod Jesuitam decet, quod patrioidialis doctrinæ defensorem, quod hæreticum perditissimum. Ego, dum vivam, dabo operam, ut omnes inimici Dei, id est, omnes Jesuitæ me odio habeant. Non enim melius probavero me piis & bonis omnibus, quam si illa Satanz progenies me oderit quam vehementissime. Equidem in hac illustrissima Academia tantam omnium doctorum benevolentiam sum expertus, tantaque illorum fuit contentio, quo me cunctis honoribus ab Academia deferri solitis honestarent, nunquam ut par sum futurus meritis eorum erga me celebrandis. Titulos tamen omnes respui, benevolentia tantorum virorum contentus: neque decere ~~etatem meam~~ ratus, ut cupiditati ipsorum morem gererem. sed morante. Vale, vir præstantissime & me semper ama. Oxonii
x. Kal.

x. Kal. Jun. c15 15 c XIII. Peto a te, ut verbis meis amplissimos viros Plessenium & Frehetum ne graveris salutare.

EPISTOLA IDCL.

GEVERHARTO ELMENHORSTIO.

GRatum mihi fuit, quod longo adeo intervallo rediisti ad inchoaram olim mutuarum literarum scriptionem. Ego etsi occupatissimus vivo, non patiar tamen *Θεῷ δίδωται*; ut meum in hac parte officium possis desiderare. Accepi etiam quos misisti libros, pro quibus ago tibi gratias maximas. Tradidi affini tuo, qui tuas mihi reddidit, *ἀντίδοτος* levidense, epistolas duas, quas hic & scripsi & publicavi. Nunc scito in examinandis Baronii annalibus totum esse me. Nam Romanenses id agunt, ut pro omnibus Ecclesiasticarum rerum scriptoribus unum imperitis obreudant Baronium: cui ego etsi suam laudem non cupio ire ademptum, vere tamen affirmare posse videor, in tanta mole scriptionis non pauciora esse *λῡγρὰ* quam *ἰσθλὰ*. Atqui illa hodie jubentur credi. Nos igitur fraudem hanc serio castigare instituimus cum bono Deo. Jam operis pars est absoluta, & prælo subjecta, postquam illa editio fuerit ad umbilicum perducta, sustinebo paullisper, & iudicia hominum præstolabor. Interim non desinit Satan per suos ministros, maxime autem per Jesuitas, me lacerare, & plaustra convitiatorum in me congerere. Omnium vero hostium meorum truculentissimus & furiosissimus est Andreas Eudæmon, Græculus, Cretensis, Jesuita. Huic quia fingere ausus, parentem meum *τὴν μακαρίτην* laqueo vitam finisse, paucis paginis respondi. Si absoluta fuisset illius libelli editio, misissem ad te. Cupio enim omnes bonos querelæ meæ notitiam habere. Brevi mittam, spero, tabellarii opportunitatem nactus. Vale, & me ama, Londini, Prid. Kal. Jun. c15 15 c XIII. De Schoppiobene mones. Scito opera illius nonnulla non solum hic iussu sapientissimi Regis, sed etiam Lutetiz eodem annitente publice cremata esse manu carnificis. Ego adversus illam belluam scripsi epistolam, quam mittam, si potero.

Episto-

Attulit mihi Beduelus noster, vir clarissime, literas tuas, quæ non mediocri voluptate me affecerunt. Video enim te constanter id agere, ut de republica literaria quotidie bene merearis. Maeste hoc proposito! etiamsi minus posses, tamen hæc voluntas tua summopere mihi videretur prædicanda. sed tu, doctissime Meursi, & facultatem habes, non solam voluntatem. Quantum tibi debeant studiosi literarum propter Scriptores Græcos, a te jam publicatos, non omnes fortasse intelligunt. Nos, qui intelligimus, profitemur multum studia nostra tibi debere, & tuas laudes apud omnes libentissime prædicamus. Scripta tua, quorum spem facis, eo avidius exspecto, quia de præstantissimo Francisco Junio plane idem tecum sentio. Ignoscamus vero τῷ μαχεῖται qui facile ἄλλοις ἐν ἐσθλαῖς πῶν δ' ἀπωφεύται ψόγοι. Quotidie addisco, hominem esse τὸ μῆνιν; & quotidie ad veram κατεπεφροσιν me componere laboro. Opus, quod jam præ manibus habeo, fallor, aut bonis & vere piis erit longe gratissimum. Plura de eo scriberem, si vacaret. Nunc raptim hæc exaravi, & in summa festinatione, Deus Opt. Max. te servet, Vale. iv. Non. Junias c1010cxiii.

EPISTOLA IOCCCLII.

HVGONIO GROTIO.

Vir maxime, hæccine data fides? Mensẽ jam abes, & nihil a te accipio. Me cum dico, intelligo non simplicem amicũ tuum, sed ministrum Serenissimi Regis: cui promisisti te literas ad me daturum. Scito optimum Regem, tui promissi memorem, subinde me appellare. Serio dico, tuum officium jam rex desiderat, & an exciderit tibi data fides, addubitat. Tertius dies est, cum colloquium vestrum mihi ejus Majestas exposuit. Animadverti mire cum tuis sermonibus delectarum. Habeo præ mandata, quæ tibi non prius exponam, quàm tu mihi indicaveris, cui me velis meas dare. Oxonio postremas acceptas scripsi ad te, & fasciculum misi, in

in quo erant literæ ad ~~reversum~~ Heinsum, & Baudium, & Meursium. tradendum curavi fasciculum legato illustrissimorum Ordinum. An acceperis scire cupio. Narro tibi: Oxonii didici, quod prius ignoravi: patrem meum laqueo periisse. Vix urbem eram ingressus, cum ille vir doctus cui mandatæ sunt partes respondendi scelsto Græculo; me adiit, petiitque quid ad hanc objectionem responderet. Ter hoc affirmare Græculum Cretensem.

Obstupui, steteruntque coma, vox faucibus hæsit.

Statim domum reversus dum ad editionem operis principium paro, nactus occasionem commodæ digressionis, respondi illi Sata-næ. Mitto ad te illam partem, ut si placet cum amicis illam communices. Impius enim sum, si parenti factam injuriam dissimularem. Ego vero ut furor inimicorum meorum obviam eam, constitui ~~de~~ ^{de} patris mei vita & obitu brevem narrationem edere, quam spero fore bonis gratam. Magna enim exstiterunt Dei immortalis in illum beneficia. Sed de his alias. Tuas exspecto, imo, ut jam dixi, Rex exspectat cupidissime. Vale & me ama. Londini Eidib. Jun. c. 1703. xlii. Viros clarissimos & amicos, ad quos super scripsi, nisi grave est, meis verbis salutes velim.

EPISTOLA IOCC LIII.

THOMAE ERPENNI O.

VIr doctissime, sunt jam aliquot menses, ex quo parenstus, vir honoratissimus, mihi tuas reddidit; quibus prius respondi-
sem, nisi tua illa epistola me suspensum habuisset propter expectationem aliarum literarum, quæ te brevi missurum significabas. Expectavi igitur illas, ut de eadem, quod ajunt, fidelia duos parietes dealbarem. Vidi hic Lexicon Raphel. cum tuis Notis. bene operam posuisti, & quid in eo genere eruditionis posses, luculente ostendisti. sed Grammaticam & proverbia quando audiemus edita? Ego nullum adhuc exemplar illius Lexici potui hic nancisci. Duo tantum hætenus vidi exemplaria, unum in manibus Eliensis, alterum Oxonii apud Professorem Hebræum. Cupio illa studia ex intervallo reviscere, & quidem serio, volente Deo. Quo impen-

H h h h h

fus

sius atepeto, ut in illustranda ea lingua animose pergās, & mecum tuas lucubrationes communices. Vale. Scripsi raptim.
Lond. Eid. Jun. c1613cxiii.

EPISTOLA IOCCCLIV.

N. N.

Scripsi ante mensem ad te, Oxoniū proficiscens, ut nobilem illam Academiam inviserem, & bibliothecam de qua multa audiveram. Inveni omnia exspectatione mea majora. Collegia & plurima & pleraque eorum longe ditissima. Studiosorum qui publico sumptu aluntur, hoc est, e reditibus ipsorum collegiorū, magnam copiam: nam superant duo milla, plerique omnes honesto loco nati, quidam e nobilitate etiam primaria. Absit enim e collegiis Anglorum illa, quam vocant nostri pædagogicam vitæ rationem. Hic literæ coluntur nobiliter, capita collegiorum instat nobilium virorum splendide vivunt, imò magnifice. Sunt inter illos qui decem millia librarum Gallicarum in annum expendant. Res studiosorum & rationes separatæ sunt, quod valde probavi. Reperiuntur quotidie qui priorum magnificentiam imitentur. Itaque nova opera quotidie surgunt: quædam collegia a fundamentis nova exstruuntur, quædam augentur novis ædificiis, ut Mertonense cui præest Savilius, & alia plura. Vnum ibi est a Card. Volsæo institutum, quod si ad finem perductum esset prorsus erat futurum admiratione summa dignum. Sed ille vir morte sua multa a se inchoata ædificia destituit imperfecta, nunquam, ut omnes putant, perficienda. Sed me non adeo collegia capiebant, ut Bodlæana bibliotheca: opus vel Rege dignum, nedum privato. Constat Bodlæum ducenta millia librarum Gallicarum aut vivum aut morientem contulisse ad ornatum illius bibliothecæ. Locus est elegantissimus, quod figuram literæ T exprimit. partem quæ stipitem erectum exprimit olim princeps aliquis e saxo ædificaverat, opere satis magnifico. alteram partem Bodlæus adjecit magnificientia parem priori. Inferior pars auditorium est Theologicum, cui haud scio an sit aliquod comparandum in Europa. opus est
forni-

fornicatum, sed singulari artificio confectum. Superior pars est ipsa bibliotheca valde affabre facta, & ingenti librorum copia re-
 ferta. Noli cogitare similem hic reperiri librorum mss. copiam
 atque est in Regia, sunt sane & in Anglia mss. non pauci, sed nihil
 ad Regias opes. At librorum editorum admirandus est numerus,
 & qui incrementum quot annis est accepturus. Reliquit enim
 Bodlæus annuos redditus sane luculentos in eam rem, Quamdiu
 Oxonii fui, totos dies in bibliotheca posui: nam libri efferri non
 possunt, patet verò bibliotheca omnibus studiosis per horas septem
 aut octo quotidie. Videres igitur multos semper studiosos para-
 tis illis dapibus cupide fruētes, quod me non parum delectabat.
 Expertus sum doctorum omnium summum erga me studium.
 Omnes *παραγγεῖλαι* sunt ab iis adhibere, ut me summis honoribus
 insignirent. Ego constanter titulos omnes repudiavi. Est Oxonii
 quidam vir eruditissimus, qui iussu Regis & D. Archiepiscopi parat
 responsum ad librum Græculi Crotensis adversus me. Ille me sta-
 tim adiit ut sciret ex me, an pater meus faceret suspensus: hoc enim
 Jesuitam impudentissimum tet affirmare. Obstupui ad novita-
 tem hujus calumniæ; nam quæ hæc est plus quam Turcica rabies,
 viri probi manes sollicitare annis ipsis xxviii. post ipsius obitum?
 Cogito hanc calumniam brevissimo scripto refutare, in quo si ju-
 stæ iræ habenas laxavero, spero omnes bonos veniam mihi datu-
 ros. Mihi pater tot exquisitæ virtutis exempla reliquit, ut tantam
 scelestissimorum hominum audaciam coercere omnino debeam.
 Hæc ostendit mihi Rex Indicem Expurgatorium Hispaniæ ipsi
 missum, in quo furorem suum impudenter exercuerunt Patres in
 Scaligeri scripta & mea. Jam intelligo meram esse insaniam spe-
 rare, posse aliquid profici moderatione. Hæc gens impia bellum
ἡρώδης juravit adversus veritatem, Itaque jam me fere pœnitet
 quod Baronium clementius tractaverim. *ἤλω τὸν ἥλον, πᾶσι τὸν
 πᾶσι* Sed de his alias Deo volente, quem supplex veneror ut te
 servet incolumem. Vale vir amplissime. Londini xvi. Kal. Jul.

CICERO C. XIII.

H h h h h 2

EPISTO-

Vir clarissime, non patitur rerum mearum status, ut multis te morer. nam & curis molestissimis & negotiis diversissimi generis obruebar, cum hæc ad te exarabam. Sed veterem amicum, virum probum, doctum, & apud Rapellenses Græcarum literarum professorem sine meis ad te venire nolui. Ille tibi de nostro statu plura narrabit: si tu, uti spero, ad tuam amicitiam aditum ipsi patefeceris. Puto esse istuc Isaacum Chabanzum, sororis meæ filium, juvenem propter singularem suam pietatem & probitatem mihi charissimum. Scripsi illi, ut te inviseret, quem velim ut alterum me amplectaris. Ille de meis rebus omnia tibi exponet; quas quidem ipse melius quam ego notashabet. Vale, vir clarissime & me ama. Si ad Πάριον Grotium scripseris, rogo te significes ipsi me Regis nomine ad ipsum scripsisse: sed literas post unum alterumve diem legato Illustrissimorum Ordinum sum daturus *οὐκ ὀψέω*, qui te servet. Lond. iv. Eid. Jul. 1651. cxiu.

EPISTOLA DCCCLVI.

DIONYSIO GVERINO.

Literæ tuæ, vir eximie, quas ante mensem fere integrum accepi, jucundissimæ ut semper mihi acciderunt. Gavisus sum valere te, tuam & tuos: eo quod nomine gratias egi Deo immortalis: quem supplex veneror, ut te servet *ἀποστολὴ καὶ ἀπληρωσις*. videor mihi Luteriæ esse, cum tuas & aliorum amicorum literas lego. isthinc missas. non potes autem dubitare, si meos nosti mores, desiderium patriæ & tot amicorum, quos in patria reliqui, subinde ad occasiones recrudescere, & animo meo *κατὰ ἄλλα* infligere. *Ἀφρίτωρ, ἀβέβαιος, ἀνέτιος ἐπὶ ἐκείνῳ*, qui patriam non amat, aut fidelium amicorum desiderio non tangitur. Mihi quidem cornea fibra non est, neque *χάλκεον ἦτορ*, ut Stoicorum *ἀπάθεια* possim probare. Quamquam ea quotidie mihi narrantur de rebus patriæ, quæ meū illius desiderium magis ac magis in dies levant. Ne alia commemorem, doctrinæ parricidalis assertores, genus hominum *βουρβουλάς*, pluri-

plurimum isthic posse & potentiam illorum quotidie crescere, e multorum sermonibus & literis nonnullorum intelligo. Gratulor igitur ipse mihi, quod illa saltem non video, quæ sine dolore ingenti audire non possum. Constat mihi pestes illas quiescere non posse. habent propositum sibi scopum, cujus ut fiant compotes, nihil relicturi sunt intactum. facile est *ἐκ γυναιμέων τε καὶ μύθεων* *τὰ μ. Morta.* Quoties venit in mentem concionum Gonterianarum, quas per illam Quadragesimam habuit, quæ Henrici Magni cædem præcessit, toties contremiscunt mihi artus metu futuri. Avertat terris hanc pestem Deus immortalis. Ex istorum grege est impudens ille Græculus, qui nuper librum adversus me edens hoc inter cætera nefaria excogitavit, quod mihi convicti loco obijceret, Patrem meum sententia judicis laqueo vitam finisse. Refutavi hanc calumniam brevi scripto ante duos menses edito, sed quod majori insertum operi lucē adhuc videre non potest. Habent qui me amant, cur mihi gratulentur: non potuisse perditissimum nebulonem invenire, quod mihi exprobraret, præter convitium ita falsum, ut ne Diabolus quidem illius pater falsius aliquid posset excogitare. Ingratus sum erga Deum, nisi illi gratias agam, eo patre esse me natum, cujus vita speculum est probitatis & omnium virtutum. Illi ego debeo quicquid in literis didici; sed tu, vir optime & doctissime, si parentis mei vita tibi esset nota, negares profecto dignum me, qui tantæ prudentiæ & sapientiæ viri filius audiam. Inchoavi librum de ejus vita & morte, quem si Deus dabit absolvere, facile mihi, scio, ignoscas, si de patris laudibus tacere non possum. Calumnias infandi Græculi scito a me sic esse confutatas, ut vereri non debeam, ne post sanatum ulcus cicatrix maneat, verum ut dixi, nondum ea scriptio lucem potest videre. Esse qui molestiam aliquam tibi exhibeant, non sine dolore tuis didici. Sed esto bono animo, vir optime & doctissime: conciliant hos tibi inimicos tua virtus & quæ in te est eruditio. Oro Deum immortalem, ut in omnibus tuis inceptis tibi adsit, & modis omnibus te fortunet. Vale. Londini. iv. Eid. Aug.

c12 12 c 111, H h h h h h 3 EPISTO-

ISAACI CASAUBONI
EPISTOLA IOCCLVII.
LAVRENTIO BOCHELLO.

Miraris credo, vir doctissime, quod responsum ad literas tuas differo tamdiu: fortasse etiam, ut sit, silentium meum in deteriore partem interpretaris. Noli obsecro, & veram cessationis meae causam accipe. Statim ut tuas legi, constitui faciendum, ut priusquam tibi respondeam, tuum consilium Serenissimo Regi significem. Non enim posse me certi aliquid de re tanta tibi scribere, priusquam illud oraculum consuluerim, facile vel silente me ipse intelligis. Sperabam Regem, e cujus aula pridie tantum eram reversus, vel in urbem brevi rediturum, vel in unum aliquod ex illis prætoriiis suis, quæ habet ad urbem plura. Erat igitur mihi animus ob id ipsum ejus Majestatem convenire, & tuam illi mentem rationesque consilii tui indicare. Sed spe mea falsus sum, & Rex illa ipsa ex arce, in quantum fuit cum ego illum conveni, ad illud iter se accinxit, quod vulgo vocant Progressum Regis. Est vetus institutum hujus regni, ut quotannis Rex æstate exeunte aliquam partem e remotioribus regni sui locis inviset. qui mos religiosissime ab hoc principe servatur. Hæc causa est, cur ego neque Regiam Majestatem convenerim, neque tuis respondere hætenus potuerim. Magna vero sum perculsus admiratione, cum tuas legerem. Nam video tibi, vir optime & doctissime, ea contigisse, quæ satis arguant, quantas in patria nostra vires jam habeat *οι υποκυρις πατεριοι*. O tempora! O mores! Quod autem vir amplissimus & omni laude dignissimus Ludovicus Servinus non potest ab injuria te factum tectum præstare, tam novum id mihi accidit, ut nihil posset magis. Nam quæ bonis spes restat, si vir ea dignitate, iis in rem publicam meritis, id non potest? uti video, malo sunt loco patriæ nostræ res & fortunæ. Hic Dei gratia non tantum illæ pestes possunt, ut nobis sit ab illis metuendum. Quanquam sciro ne hoc quidem regnum ab illis Harpyiis esse immune. mira sunt quæ de illis quotidie narrantur, & de progressu quem singulis diebus faciunt. sciunt quanta sit bonitate Rex Serenissimus, ideo crescant illis

illis animi & nova in dies audent. Frangat Deus immortalis scelerata illorum consilia, Cæterum si quid optares a Rege, apertius esset mihi a te significatum, exponerem tibi fide sincera, quid mihi de tuis postulatis videretur, & ipse quid posses sperare, nunc hoc solum tibi affirmabo, sapientissimum Regem ejusmodi Principem esse, qui bonis omnibus faveat, præcipue autem iis quos eruditio commendat. Tuum autem propositum, de quo scripsisti, fore ipsi gratisimum persuasum habeo. De me sic velim tibi persuadeas, ut causa tui adventus *εἰς ἀλλοδαπὴν* nihil potest mihi accidere molestius, ita adventu tuo nihil gratius. si quid est quod possum, (possum autem non multum) confidas velim, nulla re me tibi defuturum. Ipsa propositi mei cum tuo similitudo me tibi magis magisque adjungit. Quantum enim mea studia consuetudine tua possint adjuvari, probe intelligo. Vnum non debeo prætermittere: si mores gentis & quomodo hic vivatur uberius scire cupias, esse isthic uxorem meam, quam potes consulere. Vale, vir eximie, & magnum Servinum a me salvere jube. Vale iterum. Lond. vi. Eid. Aug. c10136 XIII.

EPISTOLA IOCCLVIII.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHAIMIO.

VIr nobilissime, nihil habeo, quod ad te scribam: scribo tamen instituti tenendi causa & ut scias nihil esse mihi jucundius, quam per literas tecum loqui, quando præsens non possum. Scito operis mei partem jam tertiam esse editam τῇ τῷ πανελὲς Θεωχρίστῃ. in-ferui digressionem adversus τὸν ἀλιττήριον Græculum acrem & ipso dignam. Erat animus separatim illam edere, & isthuc mittere ad has nundinas. Sed quia uxor hæret adhuc in Galliis, non sum ausus irritare illos *θεοσυγῆς* crabrones, Mandavi uxori iter instituenti, ut diligenter curaret quærendum inter meos libros illum Arabicum, qui ad Bibliothecam vestram pertinet. spero ipsam mandati memorem futuram. Quod si vel ea tamen de causa in Gallias mihi esset eundum, faxo *ὅτι τῷ Θεῷ ὑπὸ τῷ*, ut fide nihil mihi esse antiquius intelligas. Verum, ut dixi, spero uxorem id negotium curaturam

raturam. scio enim esse illi cordi, quicquid scit mihi esse. Operis editi exemplum tibi statim sum missurus Deo volente & faciente. Qui te servet, vir amplissime, & tuis inceptis omnibus benedicat. Vale. Londini v. Eidus Aug. MDCCXIII. Viris amplissimis Plessenio & Frehero officiosissimā salutem meis verbis nuncies velim.

EPISTOLA DCCCLIX.

JACOBO AUGUSTO THVANO.

Illustrissime vir, novi quod ad te scribam nihil habeo. scribo tamen, ut scias me in summis curis & occupationibus tui semper vivere memorem. Operis nostri editio Dei gratia postquam est inchoata, nullum diem est intermissa. Quotidie folium unum editur. ita duratura est hæc editio dies ἑξακοσίαις CL. plus minus. tertia pars jam profligata est. Mirabuntur multi prolixitatem scriptiōis nostræ, sed fortasse si lectione sua quæ scripsimus dignati fuerint, invenient nonnulla, de quibus ante ne cogitaverant quidem. Certavimus diligentia cum homine diligentissimo. Iudicio & eruditione uter superior fuerit, vos docti judicabitis. Vnum spero me affecuturum, ut modestia desiderari in me non possit. Errores sic castigavimus, ut nihil esset mollius. Tunc demum pio zelo abripi nos passi sumus, cum aliquid occurrebat, quod scripturarum majestatem labefactaret, aut gloriam Dei palam immi-
nueret. Titulum operis Billius noster tibi, spero, ostendet. Ignosce mihi, vir amplissime, quod tuam dignitatem sermonibus hujusmodi detineam. Nullum enim aliud jam scribendi argumentum suppetebat. Vale. Deus immortalis te servet ἀνιστοι καὶ ἀπίματον. Lond. v. Eid. August. MDCCXIII.

EPISTOLA DCCCLX.

DAVIDI HOESCHELIO.

Vir clarissime, sperabam me tibi missurum brevem responsionem ad calumnias τῶν ἐξωλεσάντων σκοφάρην τὴν Κρητὸς. diu est, cum ea opella paucarum horarum sum defunctus. Sed me tamen graves causæ retinent, quo minus eam responsionem nunc publicæ. ἡ γὰρ φιλικὴ πρὸς τοὺς in Gallis nunc est, ut non sit consultum pe-
fices

stes illas irritare. Quin etiam ut apud te hoc arcanum habeas, te vehementer rogo. Scito autem operis suscepti partem aliquam prelis jam esse expositam. Qui putant, me hic artem desisse, & voluptatibus me dedisse, intelligent, quantum eos sua opinio fefellerit, nec minus illi, qui existimant, totam ætatem in Grammaticis egisse me. Anni sunt decem, cum ego veniam petii ab Henrico Magno tale quid publicandi. Sed non putabat summus Princeps rebus suis tum id expedire. utinam alia potius occasio, quam cædes tanti Principis, libertatem mihi attulisset meas in hoc genere meditationes publicandi! Tu vir doctissime, quid agas scire cupio, Deus immortalis te servet, ac cœptis tuis benedicat, Vale. Londini. v. Eid. Aug. c1513 c. xiii.

EPISTOLA DCCCLXI.

P E T R O J V N I O.

A Micus hic meus patriam repetens interrogavit me, nunquid vellem? Rogavi illum, ut meis verbis plurimam tibi salutem nunciaret, tibi que ut significaret, vivere me tui memorem, petereque a Deo immortali assiduis precibus ut te servet, tibi que ac tuis benedicat. Cujus mandati ne memoria illi excideret, pauca hæc raptim exaravi, & otio & argumento carens ad longiorem epistolam scribendam. Quæsi vi sæpe a filio tuo Patricio, optimo & doctissimo juvene, quid didicisset de tuo itinere. Is mihi paucis diebus antequam iret Oxonium confirmavit, & te & uxorem tuam ἀρόστους & ἀπηνάρτους in patriam rediisse. Quo nomine Deo gratias egi, & nunc ago ex animo. Ego adhuc uxorem expecto, quæ hac longiore sua mora non cruciat me, sed enecat. Culpa tamen ipsa vacat, quam non voluntas in Galliis detinet, sed negotia & minus firma valetudo. Servet illam mihi Dominus Jesus. Quem supplex veneror, ut omni benedictionum genere & te & uxorem tuam atque liberos omnes prosequatur. Vale, & festinanti calamo ignosce. Londini xv. Kal. Sept. c1513 c. xiiii.

EPISTOLA DCCCLXII.

JACOBO AUGUSTO THYANO.

Illustrissime vir, scribit ad me uxor, nullam esse aliam suæ isthæ diutur-

diuturnioris moræ causam, nisi quod dudū exacti semestris stipendium recipere nequeat. Quantum ejus absentia meis studiis afferat detrimentum, vel propter curam rei familiaris, vel propter tristissimam solitudinem in qua hic versor, Rege absente & paucis illis viris doctis, quibuscum aliqua mihi intercedit consuetudo, facile ipse intelliges; qui non ignoras, contentionem in studiis omni prorsus amœnitate destitutam & corporis & ingenii vires atterere ac penitus conficere. Quo impensius ate peto, vir amplissime, ut velis illi in tua auctoritate aliquod esse præsidium. Adjeceris prioribus tuis in me meritis cumulum longe maximum. Qui tibi has reddidit, Scotus est, adolescens eruditissimus & probissimus. Is tibi narrabit quam acerbam vitam hic agam, quod suavissimo tuæ consuetudinis fructu tamdiu mihi sit carendum. Sed Deo gratia quod urgetur strenue in dies editio libri, qui anticipi huic meo statui finem *ὅν Θεὸς* est impositurus. Oro Deum immortalem, vir illustrissime, ut te servet cum foemina primatua D. uxore tua & liberis vestris. Londini. x. Kal. Sept. c10 10 c xiii.

EPISTOLA IOCCCLXIII.

BENIAMINI CARRIERO.

Magno cum gaudio tuas accepi, quæ mihi fuerunt heri redditæ. Quæ si veram sæpe de te, & communes amicos interrogaveram: sed certi nihil ad hanc diem discere poteram; tantum narraverat mihi Reverendissimus Eliensis, ad aquas Spadanas te esse profectum, & ibi aut in itinere morbo correptum hæsisse. Ago gratias Deo immortalis, quod de te ex tuis non solum certiora, sed etiam meliora cognovi. Opto celerem tibi reditum, & faustum. Legi accurate scriptum, quod misisti, quodque ut Regi ostendam a me petis. Ego vèro, vir doctissime, voluntati tuæ hac in parte morem non geram. Constat enim mihi liquido & certo, eam scriptionem magno tuo damno cessuram, si in Regis manus illa perveniret. Optat quidem Rex Serenissimus pacem Ecclesiæ, & concordiam inter dissidentes partes magno redimeret. Sed nullis unquam conditionibus ejus Majestas adducetur, ut societatem cum

ea Ecclesia inerat, quæ tot horrendis depravationibus deformata sibi plaudit, & dicit, *Formosa sum, neque est in me ruga*. Cogita verò, vir præstantissime, quid hodie Romæ agatur, nisi ut per omne fraudum, scelerum, parricidiorumque genus illa infanda Omnipotentia Papalis astruatur. Quo spectant libri ad defensionem Garneti Romæ scripti & editi? quo illi, quos Parisiensis Senatus cremavit manu carnificis? Quot impietates scelestus ille Bellarminus defendit contra Regem, & in suis aliis scriptis omnibus? Hæc tibi nota sint necesse est. Gravissime tu quidem disputas de erroribus eorum, quos Puritanos vocant. Sed non videtur ea esse ratio adducendi Papam ad æquas conditiones, cum nostrâ crudelissimo tyranno mala aperimus. Ridet Phalaris, ridet, & omnia nostra brevi ruitura sibi pollicetur. Ego ex iis, quæ legi in illorum scriptis, quæ animadverti in eorum factis, persuasissimum habeo, toto cœlo aberrare eos, qui aliud a Papis expectant, quam superstitionem, perfidiam, cædes, & rapinas. Moneo autem te, pro mea in te fide atque observantia, ut diligentissime etiam atque etiam caveas, ne tuum illud scriptum in manus veniat *Th. W. G. G. G.* Nam quia videris id moliri, ut Papæ autoritas in hoc regno restitueretur, sine dubio in magnum fortunæ tuæ periculum adducerentur. Atque, ut ingenuè tibi animi mei sensum exponam, incundæ concordiæ via aliâ incunda est, si Deo & hominibus operam nostram probare volumus. Quis nescit sanctissimam Paparum auctoritatem dudum versam esse in horribilem tyrannidem? Jam elapsa sunt multa sæcula, cum omnes boni hoc vident, & gemunt. Vnus Matthæus Paris probationi ejus rei satis superque fuerit. Nunquam ullus tyrannus crudelius sæviit in viscera subditorum, ac sævitum est in miseros Anglos, quam diu illos Papæ in sua potestate habuerunt. Denique regnum istud Papæ est, & illud Papis vindicant Bellarminus & id genus detestanda Paparum mancipia. Sed de regno parum est, præ veritate religionis: quam hodie retineri a Papistis dici non potest. Lond. x. Kalend. Septembr. c13 13 c XIII.

NON quia deest argumentum aut voluntas plura scribendi, pauca nunc ad te exaravi, sed quia constanter affirmatum mihi erat a tuis, Palatinatu jam te excessisse, & brevi in hac urbe tuturum. Vtinam illum diem videam, qui te nobis reducem sistet. Venies non inanis, scio, sed Musarum divitiis instructissimus. Itaque incredibile dictu est, quatinus incipiat mihi tui reditus expectatio esse longa. Spero Florum esse jam editum: quoniam de Stephano sententiam te mutasse video. Audio te auctoritate impulsu Scaligeri ἢ πάνυ, vertendi ejus auctoris consilium mutasse. Omnino si res spectetur ipsa, neque habeatur ratio voluntatis Typographorum, supervacuis ille labor. Sed in ea tempora vivi devenimus, ut qui Græcos libros edunt, plane sui juris non sint. Equidem quod ea consilii mutatione spei nostræ de tua editione Stephani mora sit injecta, iniquo animo fero. Sed veni modo: non deerit ne hic quidem, qui tua libenter publice. Veni igitur καὶ ἔρρωστο, καὶ φιλαττηκεφαλῇ. Lutetiæ Paris. vi. Kal. Sept. ciciocxiii.

EPISTOLA IOCCCLXV.

DANIELI HEINSTIO.

VIR clarissime, quod rarius ad te scribo, scito duabus de causis id fieri. prior quia editione novi operis occupatus, curis obrutus & molestiis pene absorptus, vix jam sum par oneri: quum præsertim ad cætera σκληρὰ accedat diuturna uxoris absentia, quæ in Galliis quintum jam mensem agit. Altera ratio est, quia ne tu quidem scribis. nam quod valde miror, post reditum istuc ἢ πάνυ Grotii unas a te accepi literas; ego ternas ad te misi. Quid sit cur frequentiores tuas mihi in videas, divinare non possum, nisi quod totum te in studiis esse nullus dubito. Benedicat Deus immortalis tuis conatibus & inceptis omnibus. Sed noli, amabo, propter nimiam in studiis contentionem veteris amici oblivisci. Theophrastum tuum percurrebam his diebus, & tuas notas avidissime desiderabam. Et si me studia habent diversissima; refero tamen oculos interdum

terdum ad priores delicias. Quanquam scito, ab annis quamplurimis ita me alias literas tractasse, ut semper tamen sacra, & quæ ad sacras pertinebant, me sibi vindicarent. Quid profecerim, Ecclesia Dei brevi, ut spero, judicabit. Operis quod jam sum editurus, pars fere dimidia est profligata, procul tamen adhuc absum a meta; quam det contingere *ὁ ἐπὶ πάντων*. Qui te, vir clarissime & amicissime, servet. Vale. Lond. viii. Kal. Sept. c13 13 c xiii. Qui tibi has literas reddidit, adolescens est probus, amici mei cujusdam filius, quem tua amicitia velim digneris. De magno Grotio diu est cum nihil intellexi. Scripsi nuper jussu Regis. Illi & D. Baudio, nisi grave est, salutem a me nuntiabis.

EPISTOLA ICCCCLXVI.

H E C T O R A B O V R I C I O.

INter curas plurimas hæc ad te scribo, vir doctissime. quo minus brevitatem mearum debes imitari. Cum plus otii nactus fuero, scribam ad te uberius, *ὅν Θεὸς ἐπιτελεῖ*. Scito occupatum me esse in operis editione, de quo nuper scripsi. Jam fere centum folia sunt edita, nondum tamen ad metam perveni hujus primæ partis quæ nunc editur. Magna diligentia usi sumus, ut istos, qui se *ἀναμαρτήτους* videri postulant, suæ infirmitatis admoneremus. Utinam & nostri omnes consentirent in defensione veræ doctrinæ. Quod patres nostri viri maximi ex summa pietate ædificaverant, nos levitate nostra destruimus. Sed missum facio hunc sermonem, Deum venerans ut Ecclesiæ suæ misereatur. Idemque te, vir doctissime, servet, inceptisque tuis benedicat. Vale. Lond. iv. Non. Sept. c13 13 c xiii.

EPISTOLA ICCCCLXVII.

D A N I E L I H E I N S I O.

Vir clarissime, quid acciderit, cur tam raras aut potius nullas a te literas accipiam, nescio. Ego tamen quoties possum scribo, & porro scribam, nisi tu non vis. Adeo *ἐπὶ ζῶμένῳ* est meus in te amor, ut ne si velim quidem, possem abstinere, quin de te cogitem & tuas desiderem. Cupio scire ut valeas, & quid jam pares. Me exer-

citationes meæ ad Card. Bar. Annales mirum in modum habent exercitum. Jam Dei beneficio ad paginam est perventum c c c l. & procul tamen absum ab optata meta: feram te judicem, simul ac liber erit editus. Atque utinam prius tecum de multis συζητήσῃ licuisset! Utinam viveret ὁ μέγας τῶν πεπρωμένων κορυφαῖος, exigentem ab eo ceras miniatulas. Commovit totum agmen Loiolitarum. asinitatem ἢ παρ' αὐτοῖς ἀκέραιαν multis locis patefeci. Noli putare me ab illis mihi metuere. πέποιθα, πέποιθα, ἐπὶ τῷ Κυρίῳ. Qui te servet, vir clarissime. Vale. Lond. prid. Kal. Oct. c l d, 13 c xiii. Mortem ἢ πάῃ Baudii iniquissimo animo tuli. Magnam vestra Academia fecit jacturam. legi ejus Inducias & eo magis dolui. Si postumus illi nascitur, omnem movebo lapidem, ut illi aliquid boni procurem. Jam conveni quosdam proceres, ut nobilissimū Sydnæum, qui operam suam promissit.

EPISTOLA IOCCCLXVIII.

T H O M A E E R P E N N I O.

Vir doctissime, nisi de tua constantia in mei amore mihi constaret, suspicarer excidisse nomen meum memoria tua, & dolerem. Post parentis tui adventum in hæc loca nihil a te accepi literarum, neque omnino de te quicquam intellexi. Scripsi tamen aliquoties ex eo tempore. Nunc peto a te, ut mihi significes, quo modo in tuis Paraphrasis Arabicis aut ἢ *μυχεῖτε* Scaligeri sint versa hæc verba Matth. xvi. 18. Σὺ εἶ Πέτρος. gravissima causa est cur hoc a te petam. Observo paraphrasin Romæ editam aliquando *ἀπὸ τῶν*, ut in illis verbis. Hoc me doce, quæfote, & me beaveris. Plura vellem: sed non vacat. Vale & me ama. Lond. Prid. Kalend. Octobr. c l d 13 c xiii.

EPISTOLA IOCCCLXIX.

JACOBO AUGUSTO THYANO.

Illustrissime Domine, non quia oblitus sim tuorum mandatorum, quæ edita sunt de meo opere ad te non mitto: sed quia accipere illa a typographis adhuc non potui. Bilius enim quum hinc discederet, adeo severe denuntiavit suis, ne folium ullum domo sinerent

finerent effertis, ut eo absente efficere quod petisti, quum maxime cuperem, non potuerim. Videbo postquam redierit quid sim ab illo impetraturus. At tu, vir amplissime, *ἀδυναμία* meam in deteriorem partem noli interpretari. Nam si rem adeo pusillam tibi denegatam a me existimaveris, non potes quin tua benevolentia indignum me opera eadem judices. Avertat a me Deus hoc infortunium, quo vix aliud majus mihi queat contingere. Narro autem tibi, vergere jam opus ad finem, ultra dimidium certe *τὴν ᾠδὴν* est perductum. Hæc editio deliberatione difficili me liberabit, quæ animum meum tot jam annos tenet suspensum & miris modis exercet accruciat. Oro Deum immortalem, ut te servet incolumem tuis atque universæ Reipublicæ. Vale vir illustrissime.
 Lond. Eid. Octob. c13 ioc XIII.

EPISTOLA IOCCCLXX.

E I D E M.

Illustrissime Domine, quod voluntati tuæ morem non gesserim de mittendis foliis, causam reddidi nuper, & ostendi non esse id *τὴν ἐμὴν* Sancte juro egisse me eade re cum Bilio, simulac fuit e Germania reversus, studiosissime. sed non fuit mihi exorabilis. Quin se daturum operam confirmavit, ut quamprimum opus editum in manibus omnium versaretur. Ego in eam curam dies noctesque incumbo, cupidus cognoscendi eventum quem Deus dabit. Multa mihi in mentem veniunt quæ me terrent, quoties cogito in quæ tempora vivi pervenerimus. Sed me solatur conscientia mea; quum non aliquam novam doctrinam meis vigiliis iyerim stabilitum aut defensum, sed cum sanctis Patribus semper sim locutus. A quibus si desistere aliquando mihi contigit, venia dignus sum. imprudens enim peccavi, non certo consilio. Patres cū dico, consensum intelligo primitivæ Ecclesiæ. Non existimabo periissem mihi fructum tot laborum, si bonorum judicia fuero promeritus. Hoc a Deo exspecto, non a viribus meis, qui sum *το μὲν*, & si quid est isto vilius. Tu, vir præstantissime, brevi *οὐδὲ* judicabis. Interim esto mihi, obsecro te quæsoque, quod fuisti hactenus,

nus, benignus patronus, & apud proceresque suis mihi nocere posse, causam meam agere perge. Bono animo esto, brevi liberabo te, volente Deo, ista cura; editione enim hujus operis illa terminabitur. Ego præter labores in studiis, molestiis conficior diversis. Uxor vix redierat cum languere coepit, deinde gravius agrotare. Accessit nuper immigratio in novas ades, quæ studiorum meorum cursum non mediocriter retardavit. deditamen operam ne cessarent ex ea causa operæ. De tomo historiarum tuarum quem nuper misisti, oblitus sum nescio quomodo gratias tibi agere. factum vero est partim per occupationes meas, partim lentitudine compactoris, ut minus adhuc operæ in ejus lectione posuerim. sed habeo tempus constitutum quod illi curæ impendam. Invisit me ante paucos dies Tob. Sculterus Silcivius, qui de rebus Ungaricis & Transsylvanicis *ἱστορίαι* certæ fidei se ad te missurum dicebat. Quod superest Deum veneror ut te servet & omni bonorum genere cumulet. Vale vir amplissime & me ama. Lotiæ v. Kal. Nov. CIO IDC XIII.

EPISTOLA ICCLXXI.

DANIELI HEINSIO.

Vir clarissime, novi probe & memini in ære tuo esse me. Nam iis literis quas a te mihi reddidit doctissimus Erpennius, respondere ad hanc diem non potui. Ita me curæ & occupationes obruunt, quibus par non essem, nisi vires huic corpusculo *ἀνδρὶ* sufficerentur. Opus meum gratia Dei quotidie procedit. sed multa restant tamen ad finem. Nunc versamur in arduo argumento de Paschate veteri & novo. Damus operam assidue, ne quid excidat nobis, quod vere piis jure possit displicere. ostendemus *ὅτι τὸ Κύριον*, sententiam de præsentia Christi in Sacramento, quam istic adeo quidam sunt detestati, esse Calvinii maximi Theologorum, & omnium qui totam veterem Ecclesiam non putant fuisse Antichristianam. Errores Pontificiorum, si quis alius, ego ex animo detestor: sed dum Charybdin fugimus, in Scyllam incidere non debemus: quod vereor ne hodie multi faciant, quos totam vetusta-

vetustatem facere non nauci mihi compertissimum est. spero, edito opere hoc, in bonorum, doctorum & verè piorum æquitate fore mihi paratum præsidium adversus eos, qui nomen meum sine causa allatrant. Scio satis nullum opus jam pridem exiisse, quod Romanensibus fuerit magis exosum. idem tamen an multis nostrorum futurum sit acceptum, hoc vero ego nescio. Quicquid erit, solabitur me conscientia mea; qui in negotio religionis privatam opinionem foveo nullam, quod multi hodie faciunt. Librum magni Grotii vidi, & cum incredibili voluptate legi. Doleo esse illi datam occasionem scribendi adversus hominem in nostris partibus non parvi nominis. Ea res scandalo erit multis: qui non satis attendent, quam personam author gerat. Scripsi ad illum jussu Regis. Qui fortasse operis hujus labore defunctus & te, charissimum mihi caput, & illum propius videbo. manet enim in animo meo alte impressa cupiditas visendi vestras regiones, quæ fama & gloria rerum gestarum nobilissimas gentes obscurant. Amicissimo & doctissimo Erpennio officiosam salutem meis verbis, nisi grave est, nuntiabis. Vale & me ama. Lond. pro prid. Eid. Nov. c1010 cxiii,

EPISTOLA IOCCCLXXII.

JOANNI MEVSIO.

TVamde amplissimo Thuano epistolam, vir clarissime, recte accepi. Fecisti rem & utilem ipsi, & sine dubio gratam. Sæpe ille mihi narravit, quantis sibi laboribus constarent ea, quæ scripsit: neque tamen dubitare se, quin res peregrinas exponens sæpe offendisset. Ac sum ipse conscius animi candidi, quo semper excepti sunt ab illo, qui certiora ipsum vellent docere. Itaq; nullus dubito, tuas ejusmodi animadversiones fore ipsi longe gratissimas. Sed Historiam tuam quando videbimus? Ego ingenti flagro cupiditate ea legendi, quæ ais scripsisse de Albano duce. Vtinam quos non puduit tam tetra & horrenda scelera admittere, pudeat saltem in tuis scriptis recognoscere. Possemus in posterum meliora de illis sperare, si semel eo Romanenses possent adduci, ut suæ immani-

Kkkkk

mani-

manitatis illos serio puderet & pœniteret. Sed non ita Romæ vivitur, ut sperare hoc liceat. Nos in opere suscepto pergitur; & primæ partis editionem dies ac noctes urgemus. Quid præstiterimus, vere doctorum & vere piorum erit iudicium. Sed de his alias. Vale, vir doctissime: & me, quod facis, ama. Londini, pridie Eid. Novembris, c1910c xlii.

EPISTOLA IDCCLXXIII.

JACOBO AUGUSTO THVANO.

Illustrissime vir, accepi a Meursio, quas ad te mitto. Existimavi enim fore tibi non ingratam, neque fortasse inutilem ejus epistolæ lectionem. Ego in proposito dies noctesque pergo. per ventum enim jam est ad difficillimam operis totius partem, quæ est de Sacrosancta Eucharistia. Nam de ea re agendi occasionem mihi præbet is ejus sequor vestigia. Utinam liber illustrissimi Card. Perronii esset editus, ingens aliquid de eo mihi spondeo, nisi quod vereri subit, ne vir excellens ἐκ τῶν ἀέκωντων ὅρµων omnia defendere cogatur pari contentione, ut Romæ sit acceptus. Hanc viam qui insistent, neque doctis neque vere plis unquam satisfaciunt. Sed hæc alias σὺ θεῶ. Vale vir amplissime & me ama. Spero in fine hujus anni patrociniū tuum mihi non defuturum, si eo fuerit mihi opus. Jam tempus instat cum ego finem imponam huic molestissimæ deliberationi, ubi de opere meo iudicia vestrorum procerum cognovero. Vale iterum & felix vive cum tuis quam diutissime. Scripsi raptim pridie Eid. Nov. c1910c xlii.

EPISTOLA IDCCLXXIV.

DANIELI HEINSIO.

Amicissime virorum, tuas hodie accepi: illas dico, quibus erat adjectum epigramma elegantissimum. Auctorem illius quod dissimulare voluisti, frustra fuisse. Novi ego τῷ παιδὶ & πατρί, noviautem ex duplici signo, amoris erga me & doctrinæ, utrumque signum in te unum competit insigniter. Itaque tibi ago immortales gratias. Fatebor ingenue ambirionem meam: nam cum responsū Oxoniæ ad Cretensis librum paratur, ego tam merui ab aliorum

litorum versibus, quam optavi tuos tacito voto. Dabo operam, ut non uno loco edantur. & quidem ut spero a filio secundo natu Latine versi. Vtinam possem illum tibi in disciplinam tradere: non est aspernandæ indolis. Ego autem ne corrumpatur, illum a latere meo ægrè patior discedere. Plura de eo alias *ὁν Θεῶν*. Meum opus crescit, ut scripsi tibi ante quinque dies. In molestissima parte jam versor. Sed Deus aderit sæpe invocatus. An aliquid Græce didicerim, hoc quoque opus testabitur. Quod si tu vidisses, peterem a te carmen Græcum, quod meos inimicos ad restim posset adigere. Sed nolo aliquid te laudare, quod prius non legeris. Secunda editio *ὁν Θεῶν* hac accessione superbiat. Peto a te, ut D. Expennio, mihi charissimo viro, aurem vellas de loco Matthæi, super quo ipsum consului: *Tues Petrus: & super hanc petram*, &c. Vale clar, vir, & mihi dilectissime. Lond. xiv. Kal. Dec. cldccxiii. Scripsi ad D. Grotium antedies quinque.

EPISTOLA DCCCLXXV.

JACOBO AUGUSTO TYRANO.

Illustrissime vir, novissime cum ad te literas dedi, adjunxi meis epistolam quandam Meursii, scriptam quidem ad me, sed quæ tota erat de tua historia. An meas illas acceperis & binas priores nescio. Nunc pauca hæc ad te exaravi, ut significarem amplitudini tuæ editionem operis mei aliquanto tardius quam putabam absolutum iri. Nam & jam scriptis nonnulla quotidie inter describendum addimus, & operæ, etsi illæ quidem non cessant, segnius tamen pergunt quam ut incitatur cupiditati meæ faciant satis. Circa novi anni Kalendas putabam me hac cura liberandum. vereor ne trahatur editio ad natalem meum qui est xviii. dies Februarii in anno Gregoriano. Hoc autem propterea ad te scribo, vir amplissime, ut tu re cognita apud illustrissimum Dominum Cancellarium me, nisi grave est, excuses. Nam ego ante duos menses quando ad illum scripsi, spem feci absolvendæ hujus editionis ante præsentis anni exitum. Sic tum optabam & sperabam; nunc opto quidem, sed non spero. nolim autem tam illustri dignitatis

Kkkkkk 2

virum

virum vanitatis me arcescere, quasi dictis meis fides parum constaret. Sed non te fugit quid sit libros edere. Ego autem, quod præficiscine dictum sit, adeo paratus ad hujus argumenti tractationem accessi, ut exhaurire adversaria mea si voluero, ante annos aliquot non possim manum de tabula. Sed bene est: quæstiones fere omnes maxime arduas jam τῇ χρίσει Θεῷ expediimus; quæ restant adeo multa non sunt prætermittenda. Spero autem, illustrissime vir, facile te qua auctoritate es, a Domino Cancellario & cæteris proceribus Regii consilii impetraturum, ne prius quam hoc opus isthuc visum illis fuerit, secius aliquid de meo negotio velint discernere. Mihi secundum τὸ ὑπὲρ ἡμῶν spes omnes in tua benevolentia & benignitate sunt repositæ. Oro venerorque Deum immortalem, ut quam diutissime te servet ἀνθρώπων καὶ ἀπὸ πᾶντων. Vale vir maxime, seculi decus. Londini Nonis Decemb. c15 15 c x1.1.

Hæc scripseram, & pene jam D. Legato tradideram, cum adfertur epistola tua sub finem Novembris scripta. Videtur una tantum epistola mea tibi fuisse reddita ab uxoris reditu. ego dedi plus quàm quatuor. Ut breviter tuis respondeam, de B. affecit me tua sollicitudo pia, atque ego ex animo mea vota tuis adjungo. Accepi a quodam ex ejus domesticis etiam tum quando rationis usum videbatur amisisse, quædam esse ab eo edita pietatis signa, ac tandem a Domino Jesu veniam delictorum petiisse, quod magna cum voluntate mea audiui. Video te magna cupiditate teneri opus meum videndi, utinam de singulis tecum possem communicare. sed hæc inania jam vota sunt. Egi cum Bilio ut liceret partem ad te mittere, quod impetrare ab eo non potui. Quod poteram unum μετὰ δεύτερον πλῆν, schedas quasdam ad te mitto manu aliena scriptas, in quibus videbis primam ἰχνογραφίαν primorum capitum. sed memineras multa esse facta meliora, cum describerem omnia manu mea. Ego tanta diligentia usus sum, ut totum opus bis aut ter descripserim ἰδίᾳ χρίσει, quædam etiam quater. Sequor χρίσει Baronium. nihil prætermitto quod videatur reprehensione justa dignum. quædam illius confirmo, plura reprehendo; & ea occasione

ne in-

ne infinitas observationes nostras τῆς ἀρχαιολογίας ἐκκλησιαστικῆς proferimus in lucem. Postquam ventum ad annum Baronio xxxiv. & cœnam ultimam ὧς Κυεῖς ἐν ἀνθρώποις πολιτευόμενος, data est occasio doctrinæ veteris Ecclesiasticæ super S. Eucharistia pluribus explicandi. Si a veteris Ecclesiæ sententia abiero, ignoscat mihi bonus Jesus ὁ σωτήρ. sed vere dicere possum, ingentes labores sustinuisse me & summâ usum diligentia a multis annis, ut quid crediderit Ecclesia vetus cognoscerem. Baronius disputationem illam orditur ab explicatione nominum ejus divini sacramenti. Hic mihi facile fuit rebus ipsis probare διπλῶν ὁρᾶν τὸς μαθόντας χάμματα. Itaque omnia S. Eucharistiæ nomina quæ legeram in S. Patrum scriptis dum recenseo, pene justum libellum confeci. Mirabuntur multi nostram diligentiam. sed Deo sit laus quod memoriam meam æcusare nondum possum. Veniunt in memoriam quotidie quæ legi ante x. xx. aut etiam xxx. annos. inde illa ingens ὕλη in hoc argumento. Sed dolet mihi, quod multa legerim in vestra bibliotheca, quæ imprudens in adversaria mea non retuli. itaque illorum desideriis mirifice crucior. In ea disputatione de nominibus Eucharistiæ unum est caput de nomine *Mysterium*. observavi singularem Patrum prudentiam, qui Paganorum multa instituta ad pios usus retulerunt. Ego non nego posteriorum culpa multa mala inde provenisse. sed piorum illorum veterum factum mordicus defendo exemplo Pauli. Ea comparatio continet comparisonem rituum paganicorū in suis mysteriis & rituum Christianorum in sacramentis. Videbis miram similitudinem, utinam partem saltem illam possem ad te mittere! sed omnia expertus frustra fui. Casu hæserunt in manibus meis duo folia ad caput illud pertinentia quæ tibi mitto. Oro te atque obsecro & obrestor, ut præter te nemo illa videat qui non sit tibi notissimus. Bellarminus in istis chartis reprehenditur, quod puto licere, modo fiat modeste. Dico tibi, vir illustrissime, in aurem, ut nemo audiat: longo usu didici, istos disputatores hodiernos in veræ antiquitatis notitia pueros esse, in Græcis Patribus ὄντες τοὺς λυγροὺς, in sola

Kkkkkk 3

defen-

defensione anticipatarum sententiarum vere esse quinque *ἑνὶ ἀντιπαρατάξει* sed hæc alias, & utinam *ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ* brevi. faxit *ὁ πατήρ*. Deus immortalis te & tuos servet & præstet *πάντα ἡμῶν ἐν τοῦ κυρίου ἡμῶν ἰησοῦ χριστοῦ ὀνόματι*. Vale vir illustrissime.

EPISTOLA ICCLXXVI.

E I D E M.

Illustrissime vir, mensis jam opinor exactus est, ex quo tradidi D. d' Armet, qui D. Legatum cognatione contingit & apud illum habitat, fasciculum satis grandem tibi mittendum: quem acceperis necne, mea plurimum interest scire. Inerant folia quædam operis nostri & ejus principium manu exaratum, quatenus edita folia nulla arte potui nanscisci. Inerant etiam literæ ad unum tuum, quem rogabam, ut meo nomine vellet recipere semestris stipendium meum jam exactum. Ea sine adjeceram duas membranas ambas manu mea subscriptas, ab illo implendas (erant enim vacuæ solum nomen meum in imo continentes) & pro apochis tradendas. Oblitus sum a tergo scribere, ut moris esse audio, in quem finem illis membranis nomen apposuissim meum. Itaque si, ut sæpe fit, in alienas manus devenierit ille fasciculus, in quanto periculo fortunæ meæ versentur vides. Peto igitur a te, vir amplissime, ut quamprimum, nisi grave est, mihi significes, fuerintne hæc literæ meæ probe curatæ: annon si, ut spero & opto, in tuas manus fasciculus pervenerit, salva res est, & ego feliciorem me quam prudentiorem jure prædicavero: sed non indigni sunt viri studiis dediti (ego autem literas a juventute semper amavi unice) qui ejusmodi culpas condonentur. Auget sollicitudinem meam, quod D. d' Armet cum illi meas traderem, indicavit cursorem, cui illas esset traditurus, partem duntaxat itineris fore confecturum, deinde alii nescio cui omnia quæ accepisset traditurum, & hunc item alii. Cogito igitur fieri facile posse, ut meus fasciculus aliquo casu interveniente ad te non perveniat. *ὃ μὴ γένοιτο ἔδ' ἔται Θεὸς δέξεται*. Marto tibi, opus meum brevissimum futurum propitio numine. Baronius indigressione de S. Eucharistia tractat tria capita: varia nomina

na

na ejus divini sacramenti, doctrinam de Transsubstantiatione, & de sacrificio. Responderam accuratissime ad hæc tria capita. Sed ubi edita fuit responsio ad primum caput, Billius animadvertens, si reliqua ejus argumenti ederentur, librum ad nundinas proximas non deferendum, egit mecum, ut quæ restabant ejus disputationis impræsentiarum omitterem, separatim mox editurus. Ego etsi ægre sum adductus ut morem illi gererem, cupiditate tamen flagrans brevis cognoscendi quid me sit futurum, manus dedi. Nunc igitur in cæteris pergitur, & nisi Natalitia festa quæ diebus plurimis hic agitantur, impedimento fuerint, ante finem Januarii totum opus fore editum speramus. Restabunt præfatio & indices, sed ea mora, ut spero, non est futura longa. Hoc volui nescius ne esses. Vale vir amplissime. Londini vi. Kal. Jan. c. i. d. i. c. xiv.

EPISTOLA DCCCLXXVII.

HUGONI GROTIÏ.

Vir maxime, scripseram hodie ad te, & judicium de illustrissimorum Ordinum Edicto, qua Regis qua D. Archiepiscopi aliorumque præsulum tibi significaveram: cum post confectum & traditum fasciculum tuas acceperim hujus mensis datas. Respondebo ad eam epistolam accuratius post dies paucos σου Θεῶν ἐμπείν. Quamquam fortasse ubi priores meas legeris, aliam responsionem non meraberis. Mire enim illius Majestati placuit illustrissimorum Ordinum consilium: ipsa quoque formula omnibus hic probata, præter admodum pauca, de quibus ea libertate ad te scripsi, quam postulabat fides mea. Tuum erit omnia benigne interpretari & operam dare, ut ne alii quidem mea aliter accipiant. Quod me hortaris ut isthuc veniam, vellem id fieri posset. Et quidem multa sunt quæ me hortantur, ut recreandianimi causa profectionem aliquo suscipiam. Accidit enim mihi post absolutum opus nuper editum, ut ilias quædam diversorum morborum in meum corpusculum faceret impetum. Atque ego non decumbo quidem jam τῇ ἑπαγγελίᾳ σου χάρις: sed liberatus tamen non sum. Majernius noster ἐπὶ τῇ ἰατρῇ aquas Spadanas mihi fore judicat utilissimas. Sed mihi nul-

hi nulla ratione unquam persuadebitur, ut ad illas thermas velim proficisci. terret enim me gens illa θεοσυγής, quam nosti esse mihi valde amicam. Peto igitur a te, ut mihi significes, sitne urbs in dirione illustrissimorum Ordinum non adeo remota a tractu Leodicensi, ubi possim aquis uti eo allatis. Id si posse fieri intellexero, scito me nulla interposita mora, εἰ τῷ Θεῷ ἐν βυλομένῳ ἢ τῷ βασιλεῖ, isthuc statim cursum directurum. Cupio rescribas mihi, quamprimum fieri poterit, illud magis, ut me ames, & ut valeas ἢ εὐημερῶν ἀγέλῃς. Londini die xx. ex veteri Kalendario Στὸ τῆς ἐνσάρκου ἐπιφανείας ἔμονώτετε Σωτῆρι. C I D I D C X I V. Ignoscēs, spero, festinationi meæ,

EPISTOLA IDCCCLXXVIII.

JACOBO AUGUSTO THYANO.

Amplissime vir, accepi nudius quintus quas ad me dedisti novissimas. fuerat mihi plures ob causas earum expectatio aliquanto longior; eo majore latititia incessimus ego atq; uxor, postquam illæ sunt mihi redditæ. Video nondum excidisse ex animo illustrissimi D. Cancellarii nominis mei memoriam. Quod si tibi uni secundum τὴν μέγαν Θεὸν acceptum non ferrem, ingratissemus essem bipedum. At non adeo male agitur nobiscum, ut si facultate destituimur, (& plane destituimur,) tot ingentia beneficia referendi quibus me tibi æternum tenes obstrictum, voluntate saltem atque adeo cupiditate deficiamur ingenue apud omnes profitendi, tua in me esse merita majora, quam ut sperare debeam, alieno hoc ære fore me unquam liberandum. Hoc ego ut agnosco sincere ἐξ ἀκρῆς μυνεῖ ψυχῆς, ita libenter pro eo ac debeo & ingenue apud omnes profiteor. Etsi autem major tibi suppetit facultas præclare merendi de me ac meis, quam sit mihi verborum copia ad gratias tibi agendum; spero tamen amplissimam dignitatem tuam mihi condonaturam, quod rudi scriptione hac necessario officio apud te defungar. Deus immortalis, qui charitatem veram a vere suis ἐν τοῖς αὐτῷ λόγοις exigit, rependat tibi, o & præsidium & dulce decus meum, καὶ ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι ἢ ἐν τῷ μέλλοντι pro tot & tantis
quæ

quæ in meas meas consulisti, beneficiis bonorum suorum ac benedictionum omne genus. Postquam tuas legi, quibus spem facis continuandæ in hunc annum pensionis, dubitavi an scriberem ad illustrissimum virum Dom. Cancellarium, cujus unius ope atque auctoritate reculas meas isthic stare nullus, dubito. sed tanti proceris occupationes reveritus, differendum ad illud tempus duxi, quo exemplum operis mei ad ipsius amplitudinem sum missurus. Non fallite a me vanis dictis cum id brevi futurum polliceor, fidem faciet folium quod mitto. Miratus sum præscribere te mihi tempus isthuc veniendi ante Pascha. Mihi consilium erat, postquam exemplaria isthuc missem, paululum expectare ut iudicia hominum per te, nisi grave est, cognoscerem. De hoc igitur velim cogites; fortasse opere inspecto intelliges, non absurdum exemplum proponere me tibi, Ipse igitur staves & me amabis. J. Christus tibi & domui tuæ pergat benedicere. Lond. vi Kal. Feb. c. 1694. Virum nobilem D. Cottonum vidi, qui te ex animo salutat. ostendit mihi quæ scripserat; sed addidit, Sereniss. Regem me velle alloqui & jubere ut nescio quid tibi significem. Utinam de his & aliis rebus brevi possimus *quædam res quædam*, non per literas interpretes. Det mihi Deus illum diem videre.

EPISTOLA DCCCLXXIX.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHEMIO.

Vir nobiliss. ipsa mearum ad te raritas potest tibi indicio esse, non cessare me, & opus institutum serio urgere. Sed narro tibi editionem primæ partis meæ responsionis esse jam penitus absolutam, si excipias indices & præfationes, quæ futuræ sunt uberiores, & ut spero, bonis & piis lectu non injucundæ. Vides quanto pere superbiat *et de istis Annalibus & de eorū auctore*. Putate visurum, Deo propitio, *antiquæ* hominis, in qua & virtutes & vitia ob oculos præponentur. pudebit fortasse istos, qui pro sano tantopere sunt admirati corpus tot tantisque *ἐλαττω βροτῶν*. Sed tuum esto iudicium, *vir doctissime*. Vale & me ama. Visis amplissimis Platenio & Frehero, nisi grave est,

LIII

LIIII

mul-

multam a me salutem. Londini. iv. Kal. Febr. ciro rē c xiv. Audebone, vir amplissime, te orare, ut quas mitto, Turlacum cures perferendas? audebo, & spero te facturum.

EPISTOLA IOCCCLXXX.

DANIELI HEINSIO.

Vir clarissime, confide accepisse te eam epistolam, qua egisse tibi gratias memini de Epigrammate venustissimo quod misisti. Scito id statim esse editum in fine libri, quem Doctor Prideaux scripsit contra Cretensem nebulonem. Adjecta est versio, sive potius imitatio filii mei Merici, qui jam pridem gestit sese in disciplinam tibi tradere. Me ne illum a me dimittam, triste fratris exemplum deterret, Eum librum una cum opere nico brevi *διδόναι* & *θεῶν* ad te missurus sum. Restant duntaxat indices & præfationes: quæ futuræ sunt aliquanto uberiores, &, ut spero, piis hominibus gratæ. Expectabo iudicium tuum, & aliorum qui istic sunt *ἡ ἀγάθη κόμμη* & *αἱ ἀρχαὶ*, Dei beneficio, corpus habet admodum caducum, cui multa mala medici denuntiant, *γυνήτις δὲ τὸ γένημα ἔχει, ἡ πολυέλες*. Sed de his brevi plura, uti spero. Vale, & me ama, qui te fratris & præceptoris loco habeo. Lond. pro prid. Kal. Febr. ciro rē c xiv.

EPISTOLA IOCCCLXXXI.

JOANNI MEVSIO.

Quas misisti ad me notas in Historiam *τῶν μὲν* Thuani, vir clarissime, cum ipso statim communicavi, te, uti spero, non nolente. Respondit vir optimus & amplissimus, magnas se tibi habere & agere gratias: petereque a te, ut quod inceperas, perficeres, nisi grave esset. Quod ego etiam summis precibus a te contendo. Opus, quod sub prelo habui, jam Dei gratia ad umbilicum est perductum. Utinam bonorum expectationi is liber satisfaciat. dedecerte operam, ut cupiditatem meam adjuvande Ecclesie Dei pro mea virili declararem. Tu, vir doctissime, quid agis? non quiescere enim

rechin te, illud scio. Oro Deum immortalem, ut studiis tuis & conatibus magis magisque in dies benedicat. Vale & me ama. Scripsi raptim. proprie Kal. Febr. c1010cx14.

EPISTOLA IOCCCLXXXII.

THOMAE ERPENNI O.

Mirabar, ut recte conjicis, tuum silentium: gravemque ea super re querelam instituissem adversus te, nisi occupationes meae ejus rei facultatem mihi eripuissent. Nunc ipsum tuas accepi, quibus sine ulla vel levisima mora hoc responsum dedij. Ago tibi gratias immortales, quod meae petitionis rationem habuisti. Vtinaam prius rescissem de tua versione: nam paullo aliter locutus essem de Romana editione, quae mihi visa *peruicax* illo loco. De historia Arabica Patriarchae Alexandriae, te obsecro, obtestor, & adjuro, ut vel ipsam, vel ejus specimen des publico. Non dubito fore opus Ecclesiae Dei utile, & bonis gratum. Scito opus meum esse absolutum *τὴν ἑκτένην τὴν ἡμέραν*. restant praefationes paullo uberiores, quas spero piis fore non ingratis. Destinatum est tibi unum exemplar: sed nondum opus prostabit. Proverbiorum editionem a te esse curatam laetor. Oro Deum immortalem ut te seruet quam diutissime, & tuis inceptis benedicat. Vale. Uxor te ex animo salutat. Lond. proprie Kalend. Februar. c1010cx14. Quas haece adjunxi, velim diligenter cures, nisi grave est,

EPISTOLA IOCCCLXXXIII.

HUGONI GROTIO.

Binis tuis quas simul accepi, alias plusculum nactus otii pluribus respondebo. Nunc duo tantum volo significare. Munus Savilianum probe curatum est: atque ego illi ipsi in manus proprias tradidi. Hoc spero te ex ipsius literis cogniturum. Operis mei pars prima jam edita est: solique supersunt indices cum praefationibus, qui impediunt, quo minus exemplar unum ad te mittam. Brevi *ὅτι ὁ Θεὸς ἐπιτελεῖ* scito id futurum. Si queras quae me post absolutam illam editionem curae sint habiturae: respondeo, ne mihi id quidem notum esse: adeo me curae diversae agitant. Sed de his

alias plura, uti spero. Interim vale & me ama. Londini. pridie Kal. Febr. c1515 c xiv. Regi nunc rusticanti tuas non ostendi. videbo quid sit opus facto.

EPISTOLA DCCCLXXXIV.

N. N.

ACcepi ante paucos dies quas ad me dederas propriæ Kalend. Febr. Ego fasciculum literarum ad te mittendum D. Legato dederam. Ac quoniam fuisse illum tibi redditum confido, non tenebo te pluribus. Absolutum esse opus meum nuper significavi, sed propter varias curas ad scribenda Prolegomena animi applicare non dum potui. Editum opus statim ad te mittam, ut per te, nisi grave est, sciam quid mihi sit opus facto. Vidi his diebus Corsetelli vastum opus. laudo diligentiam, fidem desidero. Eo videlicet totum opus spectat, ut jugum R. P. imponatur Regibus, tueretur facta Paparum tam mala quam bona, rapinas illorum, quæ omnem fidem, omnia exempla superant, aut dissimulat aut excusat. In uno Gregorio ix. quam multa pervertit. Matthæum Parisensem accusat. Esto: sed quod ait corruptum ab hæreticis qui ediderunt, mihi constat ipsum & ante ipsum Baronium & Bellarminum impudentissime mentitos esse. Habeo nunc in Musæo meo ipsum exemplar, quod ille monachus suæ Abbatiæ dederat, quodq. nunc servatur in Regis bibliotheca. Legi etiam in bibliotheca Cottoniana ejusdem libros de vita Abbatum S. Albani. Ibi quoque eadem querelæ de fraudibus, sceleribus & rapinis inexplicabilibus Paparum. Idem Cottonus habet brevem historiam ejusdem Matthæi, ubi acrius invehitur in Romanam tyrannidem quam in editis. Atq. hæc omnia in membranis scripta ejus ætatis qua ipse vixit, aut circiter. Quæ igitur impudentia est, aut flagitia Paparum excusare aut Protestantes falsi accusare? Hæc non tacebuntur in Prolegomenis. Si veritas odium paritura est, agnosco fatum illius. Sed moror te. Vale vir clarissime, & vive felix. Jam mihi animus totus est in Galliis, propter conceptam spem de professione ad vos brevi instituenda. Ita velim, ita faxint superi. Vale iterum.

xvii. Febr. c1515 c xiv.

EPISTO-

EPISTOLA IOCCCLXXXV.

N. N.

IT ad vos Billius, ille ipse typographus qui librum meum curavit
 edendum, neq; tamen ullum ejus exemplar ad vos defert. Causa
 est, quia etsi liber ipse est absolutus, Prolegomena tamen casu quo-
 dam mensum ipsum tardata, nondum plane ad finē sunt perducta.
 de editione loquor, nam in me, gratia Dei viventis, nulla fuit mora.
 Unum adhuc restat, folium edendum, nihil amplius. Ea res faciet,
 ut ea exemplaria, quae Francofurtum sunt missa, sine Prolegome-
 nis vaneant. Scripsi epistolam ad Regem, sermonibus quibusdam
 ejus Majestatis invitatus, in qua tracto illam quaestionem: An fue-
 rit opus reformatione. Ego fuisse opus, contendo, & quia illam
 non praestitas qui aliter habent, plenitudinem potestatis, pertendo
 factum esse divinitus ut quidam existerent qui illam inchoarent.
 Non laudo praecise hanc aut illam reformationem; illos graviter
 accuso qui negant ulla opus esse, quique in antiquitate modica
 aequiescentes varam omnibus machinis eunt extinctum. Ea epi-
 stola quia crassis characteribus est edita, excrevit in magnum nu-
 merum paginarum. quam tamen illustrissimus Archiepiscopus
 quum legisset, breviorē dixit sibi videri quam optasset. Baronium
 & in hac & in Prolegomenis ad lectorem ita descripsi, ut neq; fal-
 sas ei laudes tribuerem, neque veris detraherem. Simulac Rex li-
 brum suum acceperit, omnia tentabo ut unum D. Cancellario,
 unum D. Cardinali Perronio, & si possum tertium Vicquio mittā.
 Postquam tuum judicium cognovero, dabo operam ut si ita tibi
 videtur me itineri accingam. In epistola ad Regem habetur histo-
 ria mei in Angliam adventus & morae ad tempus concessae vere
 exposita. Deus immortalis te servet. Lond. III. Non. Mart.
 CIOIOCXIV.

EPISTOLA IOCCCLXXXVI.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHAIMIO.

Vir nobilissime, tandem gratia Dei perducta est ad umbilicum
 pars prima operis magni mei. Habes duo exemplaria, quae
 Llllll 3 jussi

jussi tradi vel clarissimo Grutero, vel alicui mercatori Heidelbergenſi, ut unum tibi ſervares, pignus obſervantiæ meæ ergate, alterum, ſi placet, mitteres ad Dominum Buwvinckhaufen, tibi ſcio probe notum. Non potui ad illum nunc ſcribere, neque ad ullum fere alium amicorum meorum. Et viſes qua feſtinatione hæc parerem. ſpero opus non fore bonis ingratum. Scito deſſe prolegomena ad lectorem, in quibus *ſynonyma* deſcribitur Baronius. illa quoque ſcio te libenter lecturum. ſunt autem etiam illa edita uno aut altero folio excepto. ſed moror te. Vale & me ama. Londini Nonis c13 13 c xiv.

EPISTOLA IOCCCLXXXVII.

DAVIDI HOESCHELIO.

Salve chariſſime Hœſchelii. Mirari ſæpe ſubiit, quod nihila te H-terarum, tot menſibus accepi. ne proximis quidem nundinis Francofurdienſibus quicquam literarum a te mihi eſt allatum. Cogitanti igitur mihi humanos caſus, ſæpe venit in mentem moruere, ne gravis aliquis te morbus occuparet, & *mihi* *ſervare*, *mihi* *ſervare*. Accipe operis mei partem, quæ eſt edita. Prolegomena tantum deſunt, quæ nondum planè erant edita. Lege, judica, me ama, mone & doce. Vale. Nonis Mart. c13 13 c xiv.

EPISTOLA IOCCCLXXXVIII.

DANIELI HEINSIO.

Vir elariſſime, nuper ſcripſi, opus meum eſſe Dei gratia ad um-
bilicum perductum. ſola tum erant prolegomena, quæ publi-
cationem illius impediabant. Ea vero tandem ſcito eſſe abſoluta,
meque poſt diem tertium mercatori iſtic noto D. Buſſamachtria
exemplaria traditurum. iſtuc curanda, unum tibi, alterum Grotio,
tertium Erpenio. Non potui citius hoc præſtare. vix enim dies
ſunt elapſi quatuor aut quinque, ex quo ultimum folium eſt im-
preſſum. Itaque ne *ſervare* quidem Elienſis habet à me exemplar. Sci-
to eſſe allatum ad Regem Ser. ſcriptum Scioppii adverſus ejus Ma-
jeſtatem & adverſus me, plane furioſum. Mihi objicit lenocinium,
ſuprum, adulterium, furtum: mori longe caſtiſſimæ adulteriſi;
patri

patri optimo, similia scelera. fingit quæ nunquam sunt facta: ad-
jicit personarum & locorum circumstantias, ne quid desit ad pro-
babilitatem. Ego volente Deo, simul ac liber erit Francosurto al-
latus, respondebo serio & accurrate. Hoc volui nescius ne esies.
Vale, & si me amas, μέμνησο ἀπὸ τῶν κακῶν ἐλάττει. Scripsi
raptim Lond. Eid. Mart. c15 10 c xiv.

EPISTOLA IOCCCLXXXIX.

N. N.

Nescio an sim tandem adeptus, quam frustra optavi tamdiu, oc-
casionem mittendi ad amplissimum Thuanum unum exem-
plar operis mei & alterum illustrissimo D. Cancellario. Quam
non segnis fuerim ut possem hoc præstare, scit amplissimus Lega-
tus Gallicus. tandem oblata est opportunitas de qua nihil cogita-
bamus. Nam uxor Gordonij isthuc proficiscens obtulit Legato,
deinde meæ uxori operam suam in deferendis illis duobus exem-
plaribus. Adjeceram alia duo offerenda Card. Perronio, & Vic-
quio, sed fasciculus evasit major quam ut posset nunc curari. Spe-
ro Biliū brevi Luteriam exemplaria missurum, quibus aliquot
adjiciam οὐδὲ γὰρ isthic dividenda amicis. Ubi opus meum accepe-
ris, spero fore te promissi memorem & libere expositurum, quæ
futura isthic judices de eo & ejus auctore judicia. Quanquam mihi
quidem videtur non dubitandum, quin hostes Dei & regum sibi
semper similes sint futuri. impium & abominandum esse clāmi-
tabunt quicquid cum Satānica ipsorum doctrina non congruit.
Hi si, ut fama est, Regem & Reginam habent in potestate, certus
sum ipsorum bona gratia locum me obtinere nullum posse. *ὦν.*
non hoc miraturus sum tanquam rem novam. omnium sæculorū
experientia verbum vetus confirmavit: *veritas ac odium parit.* Im-
probitas autem istorum *ἡμεῖς γὰρ* quo sit provecta, omnes vident.
Exspectabo tamen tuas. Vale & me ama. Londini v. Kal. Apr.
c15 10 c xiv.

EPISTOLA IOCCXC.

GEORGIO MICHAELI LINGELSHAIMIO.

Vir nobilissime, novissimas tuas, quibus erant adjunctæ veteris
amici

amici mei Samuelis Bernardi literæ, nuper accepi. Poteram ab ipso consilium, deberemne Principi, cui interviri operis mei exemplar unum mittere. Non ita pridem ipso ab eo acceperam colloqui Gonteriani narrationem, jussu Principis, ut ajebat, ad me missem. Volui igitur quasi vices rependere. sed jam deest mihi facultas librum in eam rem paratum isthuc mittendi. Puto pervenisse ad manus tuas destinatum tibi exemplar. Itaque judicium tuum expecto: judicium dico, & acrem, si me amas, & mea dignaris tua lectione, censuram. scio quam sit facile in tam gravi argumento errare & labi. Ego autem, etsi delectatus semper sum illis literis, ad scribendum tamen de eo argumento nunc primum accedo, summa voti mei in fuscipienda ea seriptione fuit, ut quasi decimam studiorum meorum Deo immortalī persolverem. Olim venerandus parens meus, cum ego illi notas in Diogenem offerrem, & de meis inceptis ad rem literariam promovendam multa juvenili more narrarem: respondit mihi, laudare se quidem propositum meum, & τὸν τοῦ πρὸς τὰ μαθήματα ὄρατο: ceterum pluris se vel unicam observationem facturum ad libros sacros pertinentē, quam illa omnia, quorum spem illi feceram. Hæsit animo meo penitus ipfixa viri optimi vox illa: semperque ex illo tempore θεῖα μελετῶν sum conatus. Quod si editione hujus operis piorum judicia sum promeritus, magnas Deo immortalī gratias sum acturus, & horam fatalem animo æquissimo sum expectaturus. Deinceps vero, quæ me studia sint habitura, incertum habeo. Patria me repetit, nisi brevi rediero, graves inimicitias mihi denunciāns. Ego liberis meis hic prospicere, commodis privatus, quæ hætenus Gallia percepi, non possum. Habet quidem me Rex Serenissimus & εὐσεβέστατος bono esse animo: sed meministi Homericū Oraculi: Αἰδῶς ὁ δὲ ἀγαθὴν κερχεμένην ἀνδρὶ παρῶντι. Ego autem, si quis mortalium, frontem infirmam habeo: quo ingenio qui sunt, & in aulis versantur, nā illi hæredes non multum juvant. In patriam si rediero, Polybianum scilicet Commentarium adornabo Θεὸς βέλωνται: sin me providentia divina hic detinuerit & favoris scriptis ἔσονται,

Zurip, in examinandis Annalibus Baronianis me exercebo. Est animus formam veteris Ecclesie quae internam, quae externam, positis affectibus quod pauci fecerunt, accuratissime explicare. Vides animi mei æstum, & consiliorum τὸ ἀπορον. sed expediet me, spero, ex his difficultatibus ὁ μέγας ἐν ἐμοὶ Θεός, cujus unius est ἐν τῷ ἀπορον τῶρον ἐνέσταται. Eum veneror ut te servet, vir amicissime. Viris amplissimis Plessenio, & Frehero officiosissimam salutem velim a me nuncios. Vale. Londini. III. Idus Aprilis. c 15 15 c XIV. Cum voles ad me literas mittere, peto a te, ut ad virum illum honestum eas dirigas, qui negotia Serenissimi Electoris in hac aula gerit. Nam ad quem tuas bis misisti, hominum opera utitur, qui grandæ pecuniam pro singulis exemplis a me exigunt. De officio optimi virorum Bongarsii habeo magnas gratias. Nescio quam bene habeat inscriptio epistolæ, quam scribo ad Dominum Marchionem Badensem. Te rogo, ut videas, an nil sit reprehensione dignum, potiusque ut epistolam remittas, quam deferendam cures, si quid in ea parte sit peccatum, de quo moneri a te cupio. Iterum Vale.

EPISTOLA IOCCXCI.

JACOBO AUGUSTO THVANO.

ANte hebdomadas quatuor liber meus tandem prodiit, cujus exemplar unum D. Legato quum offerrem, obnixè eum rogavi, ut aliquam mihi rationem indicaret mittendi isthuc aliquos exemplaria. Sed accidit paulo post, ut amicus quidam meus significaret mihi navim quandam Rhotomagensem in portu esse, quæ post unum aut alterum diem oram esset solutura. Dedi igitur huic fasciculum satis grandem, ubi plura erant exemplaria Rothomago isthuc curanda & tibi tradenda. Interim D. Legatus memor petitionis meæ, cognito uxorem D. Gordonii Lutetiam iter instituere, egit cum ipsa, ut duo saltem exemplaria vellet deferre. Quod non gravate illa se præstituram quum recepisset, meque ejus rei certiorē fecisset, jussi statim duos libros ad eam deferri, obnixeq; eam rogavi ut ea me cura liberaret. Decimus quintus hic iam agitur dies, ex quo ipsa Londino est profecta. Itaque licet ventus ad-

M m m m m

versus

versus per dies multos flavit, quia tamen medii quidam intervenerunt, quibus institui navigatio isthac non incommode poterat, confidebam voti hujus me factum esse jam compotem. Accepi tamen hodie D. Gordoniam hærere adhuc in portu, non quia trajicere non possit in Galliam; sed quia Diepam quo appellere omnino constituit, per ventos, qui jam dudum obtinent, petere non potest. Habes, vir amplissime, causam longioris istius moræ. Mea quidem culpa hic nulla est, nulla cessatio. Qui defunctus molestissimo labore, magno emissam quam primum posse cognoscere, quo loco posthac res meæ isthic sint futuræ. Spero ubi illa duo exemplaria accoperis, quorum alterum cupio tradi D. Cancellario, tuum iudicium fore & mihi significaturum. Ego interim quantum per valetudinem licet, animadversiones meas in Athenæum recentico, & de bonis literis pro mea virili mereri bene conor. Vale, vir amplissime & nisi grave est scribe. Londini III. Eid. Apr. c1515 cxiv.

EPISTOLA DCCCXVII.

HVGONI GROTHIO.

Vir præstantissime, soleo mirari silentium nostrum, cuius culpam tunc sustineas an ego, nondum constitui. Memini anno, cum tu hic eras, quam longe aliter futurum uterque nostrum speraverit, atque alter alteri simus polliciti. Ego non sum mihi conscius neglecti hac in parte officii, ita ut omnibus tuis non responderim. Respondi enim profecto omnibus, & quidem tuis novissimis non semel. Tu an meas semper acceperis nescio, & cupio scire te significante. Nuper vero, simul ac opus nostrum publicam lucem vidit, unum ad te misi exemplar, memor & officii & datæ fidei. Eram tunc temporis æger & *χλινος*: ex quo factum, ut neque ad te neque ad *Ἡέινσιον* Heinsum scribere potuerim. Confido eruditissimum Erpennium, cui misi aliquot exemplaria & scripsi etiã in lecto, unum eorum tibi, uti rogaveram, deferendum curasse. Nunc scilicet exspecto, quid tu, quid vestri Theologi sitis iudicaturi. Omnibus placere me non posse, satis novi; si bonis placuero, hoc est, Orthodoxæ & piæ antiquitatis amantibus, non luisse me operam

operam putabo. τὸτα μὲν ἐν Θεῷ ἐν χάριτι καὶ καλῶς. Vale vir
ἐν θυμῷ ποσοφιλῆστα. Habeo nonnulla de quibus tecum libenter
garrirē: sed jam tempus non est. Iterum vale, & me ama. Lon-
dini ix. Kal. Majas cix 10 c xiv.

EPISTOLA IOCCXGIII.

JOANNI MEKRSIO.

Responsam ad novissimas tuarum, vir clarissime, citius acce-
pisses, si per valitudinem meam licuisset mihi licetis scriben-
dis dare operam. Miror quæsi te, quod nullas ab amplissimo Thua-
no acceperis: videris enim existimare, te, quando tuas eruditissi-
mas Notas misisti, aliquam ad Thuanum epistolam adjecisse, cui
ipse non responderit. Tu vero, vis eximie, si ita persuades tibi,
in errore versaris. Nam ego tunc temporis unas duntaxat literas
accepi; illas nimirum ipsas, quæ tuas observationes continebant;
quasque ego ad Thuanum misi. Si alias ipse scripseras, scito eas
mihi non fuisse redditas: ac propterea Thuanus de illis nihil un-
quam fuisse compertum. An postulata illa tua, quorum in postre-
ma epistola meministi, continerentur ea, quam ad Thuanum ipse
misi, pro certo non possum affirmare: puto tamen, nihil eorum
in illis literis tuis me legisse. Egit vero mecum ipse magno stu-
dio, ut tibi gratias agerem: & quam gratum hoc tuum insigne of-
ficium sibi fuerit, prolixè exponerem. Certus sum, te nihil ab ipso
petiturum, quod non statim sis impetraturus.

Εἰ δὴ ἀπὸ γὰρ τελεῖν, καὶ εἰ ἀπελίσσεται ἐστὶ.

Vale, vir clarissime, καὶ εὐμερῶς ἀγ. πλε. Londini ix. Kal. Majas,
cix 10 c xiv.

EPISTOLA IOCCXCIV.

JOANNI POLYANDRO.

Diu est, vir clarissime, cum ad te scribere gestiebat animus. nam
qui sæpe multos multa præclara de tua singulari pietate, pari
eruditione juncta, audissem prædicare: optabam non ea duntaxat
conjunctione animorum, quæ pios omnes ubi vis locorum posi-
tos invicem conciliet, sed illa etiam arctiore amicitia, quæ litero-

Mmmmm 2

rum

rum commercio fovetur, tibi conjungi. Accodebat alia etiam
caussa. cogitans enim unum e filiis meis studiorum caussa isthuc
mittere, precibus multis volui a te contendere, ut si fieri posset, in
ruam domum illum admitteres: ut in ea velut in asylo quodam
tutus esset a fanaticis opinionibus, quas audio isthic impune gras-
sari. Hac cogitanti mihi allata est tua epistola, qua per hanc ur-
bem diu jactata ecce tandem pervenit quo mincebarur. Gaudeo,
vir doctissime, esse tibi datam occasionem antevertendi cunctati-
onem meam. Posthac si ita tibi videbitur, mutua scriptione hoc
officium diligenter colemus. Ego, si per curas quibus obruor, &
morbum gravissimum licuisset, post tuas acceptas horam unam
responsionem non distulisset. Scripsi nuper decumbens e morbo
ad singularem amicum meum T. Erpenium, ut meum silentium
apud te excusaret. Si vitam Deus Opt. Max. concesserit, dabo de-
inceps operam ut intelligas, eas amicitias facere me plurimi, quas
olim Genevæ cum piis viris contraxi. De posthuma filiola *τῆς μα-
ρτῆς* Baudii tantum scio, quantum ipse mihi indicasti. nam cla-
rissimo Heinsio a multis mensibus literarum nihil accepi. Velim
credas, & matri infantis meis verbis serio confirmes, si qua detur
occasio commodis inserviendi vel matri vel filiz, paratum illi fo-
re studium, officium, operam & laborem meum. Videat qua in re
possim illi esse utilis, & quod facere me volet, factum putet,
ὡς δυναμὰ γέγελ' ἡ πειλομένη ἐστὶ. Filii mei missionem ad vos Regis
Serenissimi voluntas retardavit; cui placuit ut in Academia Oxo-
nienſi aliquamdiu maneret, priusquam transmarinas Academias
adiret. Nihil dum tamen certo constitutum est. Vale, vir clarissi-
me & me ama. Londini ix. Maji. cpo ioc xiv.

EPISTOLA IOCCXCV.

HUGONI GROTIO.

Viramplissime, accepi hoc ipso fere momento, quas die vigesi-
mo hujus mensis ad me dederas. Respondebo accurate & *κατὰ τὸν οὐκ*
ἐπὶ τὸν οὐκ ad omnia, de quibus scripsisti, ubi prius missa a te
chartam cum Rege Serenissimo & nonnullis ex ordine Episcopo-
rum

rum communicavero. Tuas ad D. Overalum ipse illi deferam hodie, & de vestro negotio consilium ipsius exquiram. Scito autem ipsum non esse jam Decanum Paulinum, sed Episcopum Lichfeldensem. qua dignitate ante mensem ab optimo Rege est ornatus. Sed, ut sunt res humanæ, hanc accessionem honoris parum ipsi lætam reddidit sive *Asymus*, sive aliud non dissimilis generis morbus, quo eo ipso die corripiebatur, quo dignitatem est adeptus. Efficiam si potero, ut ipse ad te scribat; aut si id minus possum, sententiam ipsius planissime tibi exponam. Ego statim fasciculo tuo aperto edictum illustrissimorum Ordinum legi, & in eo unum aut alterum locum notavi, quos optassem paullo aliter esse conceptos. Sed expectabo sententiam aliorum; deinde omnia quæ vel ipse observavero, vel ab aliis intellexero, diligenter tibi perscribam. Interim propositum illustrissimorum Ordinum satis laudare non possum, qui curiosis ingeniis hoc edicto sibiulam eunt impositum. Benedicat Jesus Christus ipsorum inceptis omnibus. Mihi quidem, dudum persuasissimum est, inter gravissima sæculi nostri mala esse, immoderatam hominum cupiditatem penetrandi in arcana Dei consilia, etiam ultra ea quæ æterna sapientia nobis revelavit in Scripturis. Vetus Ecclesia firmiter credidit, multa esse in religione Christiana mysteria, de quibus silere satius esset, præsertim apud plebem, quam subtiliter disputare. Scripsi multa nuper de illa veterum opinione, cum exponerem cur Sacramenta dicantur mysteria. Quod argumentum quum tractarem, & simul veniret in mentem hodiernarum controversiarum, non abstinui quin aliquid ea de re dicerem. vide si libet paginæ 10 LXIV initium. Puto enim tandem accepisse te exemplar tibi destinatum, quod ante mensem ad Erpenium misi. Atque ego cum eas legerem, miratus sum, eum librum nondum tibi fuisse redditum, nam mensis præterit, ex quo affini Erpenii fasciculus ille est traditus. Volui illustrissimis Ordinibus unum exemplar mittere, pignus humilis observantiz, sed prius te consulto opus esse judicavi. Præfatio continet defensionem Reformationis; argumentum omnibus

protestantibus commune. pergam in proposito, si autor mihi fueris, non aliter. Illud vero etiam impensius a te peto, ut quid Theologi vestri de meo illo opere judicent, facias me certior. Equidem doceri cupio meliora, si quis isthic est, qui velit me docere: ea tamen lege, ut contraria fidei Ecclesie primitive credere non compellar. Confido ejusdem mecum esse te sententia: quo magis te oro obsecroque, ut tuas miniatulas ceras mihi ne inideas. Vale vir clarissime & amicissime. Lond. vi. Kal. Maj. c1515 c xiv. Vxor ex animo te salutatur. Expectabo responsum tuum ad has literas.

EPISTOLA IDCCXCVI.

JACOBO AUGUSTO THYANO.

EA quotidie de rebus Gallicis nobis nuntiantur, quae magna bonos omnes sollicitudine afficiant, me vero consiliorum meorum rationem mutare cogant. Constitueram edito meo libro patriam invisere & ere nata enmanieis *περί τῆς μάχης* consilium capere. Nunc si vera sunt quae vulgo jactantur, non cundi in Gallias, sed fugiendi e Gallis quam longissime videtur esse tempus. Expecto tamen literas tuas, ex quibus nunc cum maxime consiliorum omnium meorum summa pender. An isthic D. Gordonii uxor pervenerit nescio, ac vehementer doleo, meliorem hactenus defuisse mihi occasionem librum meum tibi mittendi. Dedit illi unum exemplar tibi tradendum, quod an acceperis, cupio ex tuis cognoscere. Quae quotidie rationem aliquam plura exemplaria amicis isthic mittendi. nam Billius nescio quibus rationibus ductus, nullum videtur exemplar in Galliam missurus. Vale vir amplissime & *ἐν μέλει* Agat. οὐ γὰρ ποτὶς αὐτὸν ἔχουσιν. Londini ii. Kal. Majas c1515 c xiv.

EPISTOLA IDCCXCVII.

DANIELI HEINSIO.

Vir clarissime, quoties venit in mentem quam raras a te literas accipiam, silentii tui causam soles requirere, nec possum invenire. Quid enim tuus Casaubonus commouit, cur has tu ab illo poenas

pœnas exigas? Veredico, genus id quoddam tormenti est mihi, quoties tuas diutius cogor expectare. Si te non amarem *μᾶλλον* *ὀσον*, quietiore animo tuis præstolerer. Accedit quod nunquam aliquid a te literarum accipio, quin redeant in memoriam illa tempora, cum nullam a te solebam epistolam accipere solam; sed semper binas simul, quarum erat una tua, altera magni illius amici *ἔτι νῦν μακάρεσσι* Jos. Scaligeri, cujus viri incomparabilis memoria vigere in animo testatur opus in Baronium, quod in tuas jam manus pervenisse nullus dubito. Misi ante mensem doctissimo Expennio aliquot exemplaria, rogavi que ut eorum unum tibi redderet. Quod nihil ad te literarum tunc dedi, morbus impedit, a quo ne nunc quidem sum liberatus: etsi jam Dei gratia *κλινήν* non sum. Verum scito, amiciss. Heinsi, corpore nos esse admodum affecto, & gravissima a medicis morborum genera nobis denuntiari, non tanquam imminencia, sed ut jam contracta, & quæ diutius latere non queant. Jam sunt aliquot menses, cum urinae effundendæ magnas difficultates experimur. An easit vera *λίσθιασις*, inter medicos nondum convenit. Accedunt alia incommoda valerudinis multo etiam fortasse magis metuenda. *γαστήρ τε δὴ τὸ ἔσθ' ἐσθ' ἐπὶ τὸν πατέρα θάλημα*. Mitto tibi librum Doctoris Prideaux, ubi est tuum elegantiss. epigramma. Nunc postquam opus meum vidisti, si tua commendatione illud judicaveris non indignum, audebo Musæ tuas appellare. Carmini *τῷ πᾶν* Grotii adjectum est epigramma, quod ne ipse quidem intelligo. sed non potui non adpicere. Vale, vir clarissime. Lond. Kal. Maj. c10 10 c xiv. Fiducia, quam habeo de tua amicitia, facit me audacem, ut non vercar grave onus tibi imponere, tot literas curandi, quas mitto. Hoc a te obnixepeto. Tuum de meo opere judicium & amicas *ἐπισημαίνω* exspecto.

EPISTOLA ICCCXCVIII.

JACOBO AUGUSTO THVANO.

Illustrissime vir, confido rediisse tandem te domum post negotium feliciter transactum, cum gratia Successionem fueras profectus.

Atque ego Deo immortalī gratias ago immortales, quod illi quibuscum tibi res erat, publicam tranquillitatem consiliis turbulentis anteposuerunt. Nunc igitur spes est posse me ex tuis literis cognoscere, quæ sint isthic de meo opere hominum iudicia. Equidem non dubito plurimis τῶν ἐν τῇ πόλει fore multa ingrata quæ scripsi. sed an propterea patria mea æternum sit mihi carendum, id vero ego nescio, & ut quam primum scire queam vehementer cupio. Audio esse multos quos præfatio ad Regem offendat. Qui essent fortasse mihi æquiores si considerarent, scopum eius scripti esse docere, fuisse opus reformatione: quæ dum negabitur ab iis qui omnia jura Ecclesiæ ad se trahunt, mirari nemo debet, privatim sibi consuluisse populos Christianos variarum nationum. Denique si contra fidem antiquæ Ecclesiæ aliquid dixi, id per me indictum esto. Sed aliam hodie obtinere doctrinam non nescio. Itaque Deo me totum permitto. Iterum tamen te obnixè rogo atque obtestor, ut tui consilii copiam mihi facias. Audio filium iter huc cogitare, quī utinam tuis mandatis instructus veniat. Habeo parata exemplaria quæ isthuc mittam, sed hæcenus nulla est oblata occasio ἢ δ' ἡ τύχη. Vale vir illustrissime. Deus te servet ἀνοσον καὶ ἀπὸ πάντων. Londini pridie Eidus Maias εἰς τὸ κ' xiv.

EPISTOLA DCCCXCIX.

DANIELI HEINSIO.

Vir clarissime, gratulor tibi novam professionem, qua te nuper fuisse ornatum, ex tuis literis & discretissimis orationibus quas misisti intellexi. Ego quid tibi rependam, nihil jam habeo. Nam post editionem operis mei, (quod statim ad te missum an acceperis, nondum scio) curando corpori operam dare sum coactus. Itaque a scriptione nunc cessamus: non prius redituri ad pensum sive Baronianum sive Polybianum, quam de futuro meo statu eritaliquid certi constitutum. Optarem omnia tua opera, & poetica τὰ κατὰ λόγον γεγεμμένα, in unum tomum esse conjecta. Mihi & jam pridem est in animo filium meum Mericum in disciplinam tibi tradere, si Deus immortalis vota mea exaudiat, neque tu nolis. Cupio

Cupio in Græcis, Latinis & Hebraicis literis ipsum serio exerceri. Hoc in Anglia posse fieri sperare non possum. nam hic locupletissima sunt collegia; sed quorum ratio toto genere diversa est ab institutis omnium aliorum collegiorum. Quo sumtu filium possim istic alere honeste, scire velim. Quod si res meæ ferunt, ut par sim futurus illi impensæ, expecta me isthic non multo post tuas acceptas. Si consilium probas, cogitabam apud D. Polyandrum hospitium illi procurare, fieri modo queat. te enim solum vivere, neque aliud nisi tua studia curare audio. Spero tamen hoc saltem impetraturum me ab humanitate tua, ut filio meo velis esse, quod fuit *ὁ μέγας* Scaliger tibi, *ἐργασίας* nempe & assiduus hortator. Vale, vir clarissime & amicissime. Lond. XIII. Kal. Jun. MDCCXV. Misi nuper ad te grandem fasciculum, quem an acceperis, velim significes: erant in eo multæ epistolæ, quas spero esse a te curatas. Opus Baronianum ad optimum & clarissimum Erpenium fuit missum.

EPISTOLA IDCCC.

HUGONI GROTIO.

DE Edicto illustrissimorum Ordinum, quod nuper misisti, egredere accurate cum Rege Serenissimo, cum D. Archiepiscopo, cum aliis præstantis doctrinæ præsulibus. Et Rex & omnes qui legunt, consilium vehementer & probarunt & laudarunt. Interest enim religionis Christianæ & ad Protestantium existimationem vel maxime pertinet curiosis hominibus sibulam imponi, ut definant tandem *ὅτι προϋντες παρ' ὁ δὲ προϋν* pacem ecclesiarum turbare & sua illaudabili *πολυπραγμοσύνη* infamiam *ἀλξίας* & *καταποποιίας* apud veritatis hostes reformationem profitentibus inurere. Summa igitur laude illustrissimorum Ordinum prudentia digna est, quæ hujus sui Edicti publicatione & curiosas hominum mentes, Deo cœptis favente, in officio continebit, & sui imperii ecclesiis publicam reddet tranquillitatem. Faxit Dominus Jesus ille unicus ecclesiæ auctor ac conservator, ut quem boni sperant fructum ex hoc saluberrimo consilio, illustrissimi Ordines percipiant, &

N n n n n

AOS

nos pro stabilitate inter ecclesias vestras tranquillitate occasionem gratulandi brevi habeamus. Neque vero consilium duntaxat Rex ευσεβιστατ & alii viri gravissimi probavere, sed & formulam quoque ipsam iussu Ordinum conceptam. Apparet enim id esse actum, ut a duobus scopulis in hac doctrina æque periculosis, hinc Manichæorum inde Pelagianorum, populi avertantur, & in ea doctrina confirmantur, quæ salutis nostræ proram & puppim, principium, inquam, progressum & τελειωσιν, uni Deo adscribens, contemnit tamen bonorum operum non inducat. Vale vir clarissime & me ama. Lond. xiii. Kal. Jun. c10 10c xiv.

EPISTOLA IDCCCI.

N. N.

Quartus prope jam mensis agitur, ex quo nihil a te literarum ad me pervenit. Mirarer nisi compertum haberem, quæ negotia te ex illo occupatum habuerint. Nunc postquam rebus confectis domum es reversus, tuo alloquio brevi me beandum confido. Vidimus hic librum adversus amplissimum Thuanum a Grefsero Jesuita nuper editum. Ibi observabat Rex optimus & non minus Christianus quam illa familia est Satânica, probro illi verti quod infamem lanienam anni lxxii. non laudarit. o virum beatum hoc crimine! sed quo spiritu ducatur ο τρεψαρ & illius mancipia vides. Ego exspecto ex ea Cerberea familia, qui conatu ingenti adversus me insurgant, & nullum non criminis genus in me concilient. Esto: prædixit olim Spiritus sanctus, per malam æque ac per bonam famam perveniri in cælum. Mihi cum triplici morbo scito nunc rem esse. Vetus est ἀρρωστία τὸ νοσῆν τὰ πρὶν ἡμετέρας. sed quæ nunc solito urget me gravius. at tumor ventris recens malum est, cui nondum medici remedium potuerunt invenire. tertium est δυσουεία cuius causam varie exponunt Medici, & adhuc sub iudice lis est. In hoc statu literas tuas exspecto, Deum assidue venerans ut te servet αἰῶσον & ἀπὸ μακρόν, & quicquid nobis charum. Londini viii. Eidus Jun. c10 10c xiv.

EPISTO-

EPISTOLA IDCCCH.

DANIELI HEINSIO.

Vir clarissime; tertius jam exactus est mensis, cum librum meum adhuc musteum tibi misi. Quia autem eo tempore jacens in lecto ex adversa valetudine dare ad te literas non potui, ubi primum meliuscule habere cœpi, grandem fasciculum exaravi & ad te misi, in quo literæ continebantur ad plurimos amicorum meorum, qui isthinc ad me scripserant. Multum mea interest scire an fuerit rite curatus ille fasciculus; quod ut mihi significares magnopere te rogaveram. Scripsi postea etiam alias literas, misique ad D. Grotium, itemque alios, & de misis libellis tuis grates egi gratissimas. An tot meæ epistolæ perierint, velim mihi quamprimum significes. nam *Exercitationes* meæ tibi fuisse redditæ ex literis optimi Erpenii cognovi, cum tibi vacabit, cognoscam, spero, et tuis. Vale, & me ama. Lond. Eid. Jun. c. 1634. Si librum meum vel obiter inspexisti, vidisti mendas foedissimas passim toti operi inspersas, vidisti & *μεα σφάλματα ἔναι ἀνεργήτας*, quæ manum secundam desiderant.

EPISTOLA IDCCCH.

JOANNI POLYANDRO.

QUum ante quartum jam mensem tuas accepissem, vir venerate, quo minus illis statim responderem morbo sum impeditus, qui me aliquamdiu affixum lecto tenuit; sicut scribere memini ad virum longe eruditissimum atq; amicissimum Erpenium. Sed non multi præterierunt dies postquam ad illum literas dederam, cum multas epistolas de eodem, quod ajunt, oleo paravi, & fasciculum satis grandem ad clarissimum Heinsium misi. Inter alias fuit una ad te, vir præstantissime, quæ agebam tibi gratias quod me scribendo provocasses, cupidum sane jam pridē te compellandi; sed nescio quomodo hætenus cunctatum. Respondi etiam de postuma τῆς *μαργαρίτης* Baudii, candidoq; animo tibi significavi, non debere ipsius matrem hoc utique tempore, ullum a ***** subsidium expectare. Conatus sum jam ante plures menses vadum tentare, & quid inde esset sperandum explorare. Volui

Nnnnn 2

etiam

etiam opera & gratia viri magni D.N. quem vocant Comitem de N. in eam rem uti. noram enim quo ille animo erga patrem fuisset. Verum neque illi visum est oportunum, id nunc aggredi negotiū: & ego re cum aliis *τῶν δοκῶντων* communicata, alienissima esse hæc tempora ab omni ejusmodi petitione, sum expertus. *** Omitto alia plurima, quæ si literis committenda censerem, facile intelligeres, non esse nunc tempus petitionis illius instituendæ; in qua poterat studium meum & opera aliquid fortasse prodesse. nam equidem si ratio temporum ullo pacto pateretur, nullum officium fuisset prætermittendus; quod a viro bono, & Christiano, atque co amico, potuit sperari. Ea sublata spe, quæ nunc profecto nulla est, possitne opera mea vel matri, vel filioli ulli in re esse utilis, vos statueritis. Ego si possem, hoc est, si non obstaret *ἡ ἀνάγκη*, quæ nos dividit, facerem lubens, ut quantum sim patrem admiratus, assiduis erga filiam officiis probarem. Nunc ejus rei arbitrium permitto tibi, & clarissimo Heinsio, ut id consilium matri suggeratis, quod e re infantis maxime futurum judicaveritis. Mirari nunc unum satis ipse nequeo, eo quæm dixi fasciculo quid sit factum: amico enim exploratæ fidei cum tradidi, & qui meas fecerit omnes in Hollandiam solitus curare. Sed accipiet tandem aliquando fasciculum illum amicissimus Heinsius, qui suarum securitati melius prospicere non solet. Nam quum ante menses fere quatuor exemplar ad eum miserim libri a me nuper editi, necdum tamen an librum ipse acceperit ex ejus literis potui cognoscere. Eum librum piis hominibus isthic non improbari ex epistola tua posteriore didici, eoque nomine Deo immortalī gratias egi. Si dabit *ὁ ἄριστος* Xristus vitā, & conatibus meis benedicet, majora molimur in proxima parte, & verā antiquitatē summa fide & diligentia asseremus. Lond. Eid. Jun. ccccxciv. Peto a te ut viros clarissimos, Meursiū & Erpenium, ad quos scribere nunc nō potui, meis verbis salutes quam officiosissime. Versatur jam isthic Isaacus Chabaneus sororis meæ filius, juvenis singulari pietate præditus, cui si patefeceris aditum ad amicitiam, rem feteris gratissimam. Amo ipsum non aliter ac filium.

Sequen-

Sequentes epistolas, ob anni, quo scriptæ sunt, numerum omissum, cæteris subungere placuit.

EPISTOLA DCCCIV.

AMANDO POLANO.

Salus quam te mihi Lignarius noster nuntiavit, per mihi, vic clarissime, fuit jucunda & grata. Spero te nostram memoriam & amorem quocunque loco quocunque tempore conservaturum. Tui certe suavissima & jucundissima recordatio in uxoris meoq; animo semper recens vigebit, dum uterque nostrum spirabit. Ingrati nimis sumus, si fecerimus fecus: quod crimen abesse a nobis *ὡς πορρωτέρω* possumus, nisi fallor *εἰ θεῶν χεῖρας ἔσται*. Sed quid verbis opus? re velim ipsa animum nostrum experiare; probabis sincerum animi affectum, & nos tui amantissimos reperies. Deuste, Polane charissime, tuis, nobis, imo Ecclesie suæ universæ quam diutissime salvam esse velit atque incolumem. Res nostræ post tuum discessum tristes semper & lugubres fuere: quasi enim abitus a nobis tuus *πῶς ἡμῖν πάσης ὑπερβολῆς* & rerum latarum finem attulisset, ea ipsa nocte quæ profectionem tuam præcessit, in morbum inciderunt quæ uxor quæ filiola Abigail. Sed conjunx quidē Dei gratia, sine periculo, quod quidem hactenus provideri a peritissimis medicis potuerit, ægrotat. filiola suavissima post cruciatus summos & fere continuos, cum maxime ista scriberem, eo loci erat, ut ante perscriptam hanc epistolam videretur beatam animam Deo unde habet, redditura. Beatam, quæ ad speratam paratamque piis felicitatem *ὡς πρὸς λίαν* vocatur. Beatissimam, quæ creatorem suum, illum totius naturæ parentem & arbitrum peccatis offendere brevi sit desitura. Nos tamen, mi Polane, homines sumus, & quamvis in Dei Opt. Max. voluntate parati simus acquiescere, *ὅμως καὶ πασχέμεν αὐτῇ συμπαροχόμεν, καὶ εἰς ἀπέλθην, ἀπαλθῶμεν* desiderabimus, flebimus, lugebimus. Verum hæc *ὁπὸς μελήσῃ* cui

Nnnnn 3

fit.

fit honos, gloriaque *ἡς αἰῶνας τῷ αἰῶνι. ἀμὲν.* Perroti nostri negotium velim tibi sit curæ. Spero fore eum usur illustris. D. Caroni. Parcius de ejus studiis loquar necesse est, propter arctissimā amicitiam & familiaritatem, quæ mihi cum ipso intercedit, tantum dicam, peritiam Græcæ linguæ esse in eo non vulgarem: quod non temere affirmamus: sed quod sic esse probe cognitum nobis exploratumque est. Illud nunc addam, siquid ejus causâ præstiteris, sic me illud interpretaturum, quasi mihi aut meis collaturus. Vale, Vir clarissime, & me uxoremque *φιλοτάς (ἀντιφίλει,* & precibus apud Deum tuis adjuva. Clariss. viro Jacobo Grynzæ plurimam a me salutem: velim etiam meis verbis salutes eruditiss. virum Feschium juniorem, arctā pridem nobis amicitia junctum, Zuingerum quoque fama pridem mihi notum a me salutes oro te quæsoque. Iterum vale. Gen. a. d. VII. Id. Jul. raptim & animo confuso.

EPISTOLA IOCCCV.

CAROLO LABBÆO.

Diu sileo, eruditiss. Labbæ, & longum gratissimis epistolis, quas a vobis accepi, responsum debeo. Nolite tamen, per *τὴν φιλοτα* *ἡδὲ* vos oro, in animum inducere, quasi parum gratæ vestræ literæ mihi accidant. illæ vero & fuerunt hactenus & porro semper erunt jucundissimæ; amo enim vos, ut ille ait, *ἐξ ἀπεχέου νόου,* & amari vicissim a vobis hac spe, hac eruditione, hac deniq; probitate juvenibus magni facio: sed me tot quotidie molestissimæ curæ obruunt, ut velim nolim *ὑπερήμερον* esse in respondendo cogar. Accedit valetudo pariter infirma & nutans; cujus utriusque incommodi testis mihi eruditiss. & nostrum utriusque amantiss. Buteanus. Quamobrẽm longiore excusatione uti supersedebo. Nam quod noviss. epistola visus es tu, Carole *περὶ φιλοτα*, quod prioribus tuis non respondissem, eo nomine mecum expostulare; nondum credo acceperas, quas ad te postremum scripsi, omnibus enim vestris respondi. Si quid tamen fuerit, quod velis a me scire, *ἐξ αὐτῶν μὴ κενῆ νόου;* dabo enim operam, ut petitioni tuæ fiat statim satis.

satis. Illud credo non expectatis, ut quicquid penes me fuerit studiis vestris conducibile, vobis offeram. quod & feci antea sæpe & nunc quoque *ἡμῶν ἀποφρονεῖται*. De Glossariis videte, ut fidem impleatis quamprimum. In regis Bibliotheca inveni adhuc nihil huic incepto admodum conveniens, si quid posthac invenero, enitar ut vobis fiat ejus copia. Vale chariss. Labb. & ampliss. parenti multam a me salutem. Lut. Par.

EPISTOLA IDCCCVI.

E I D E M.

Serius opinione mea & voluntate ad respondendum litteris tuis, eruditiss. Labbæ, me accinxi. erat enim consilium non ante calamum manum admoveere, quam essem otii plusculum nactus, ut ad omnia epistolæ tuæ capita possem, & *ἡμῶν ἀποφρονεῖται* respondere, & videbar consecutus, quod volebam: sed me stilum in manus sum mentem multæ & diversæ curæ interpellarunt, ut coactus sim etiam nunc comperendinatione uti & diem diffindere. habe interea schedium hoc *ἡμῶν ἀποφρονεῖται*, *πῶς τῆς μελλόντος ὀλιγοῦς*, quæ postulatis omnibus tuis accurate satisfaciet. Mitto quem petiisti magni Thuani libellum, missurus & alia omnia quæ petieras, sint modo in mea aut aliquis meorum potestate. Cum in omnibus vitæ partibus, tum in studiis locum habere debet vetus illud, *κοινὰ τὰ τῷ φίλῳ*. De tuo munere, quod ego quamvis magnum existimo, immortales tibi gratias non poteris alio genere nos magis tibi devincire: diu enim est, cum eum librum avidissime quærebam. *παλιν ἔνι, παλιν αὖ δὲ παύω σοι χάρις*. Amplissimum parentem, & eruditissimum fratrem tuos Deus opt. max. una tecum, chariss. Labbæ, *εἰς πολλὰς πολλὰς ἡμετέρας* servet. Lut. Par.

EPISTOLA IDCCCVII.

JACOBO AUGUSTO THVANO.

Felicitatem itineris mei Lugdunum usque ex iis jam intellexisti, Præses amplissime, quas Lugduno discedens exaravi, ut ad te mitterentur. Pari felicitate & reliquum iter virtute Dei Opt. Max. confectum, nisi quod viæ longitudo & propter spurcissimas tem-

tempestates difficultas equorum nostrorum vicistandem exhaus-
sit, & quamvis generosos propemodum ἀπὸ πένου ad Nemausum
coegit. nam quæ mihi Lugduni offensa fuerat navis spes, postmo-
dum decollavit. Eo factum, ut paullo serius domum ad meos per-
venirem: perveni tamen οὐδὲν δίδωτον, & salvos valentisque o-
mnes offendi. Optabam ὡς ὀλίγον μάλιστα cum libris in gratiam quā
primum redire, sed prius quam me illis totum dedo, Præsidem a
Fraxinis invisere necesse habui. dies minimum decem id officium
studiis nostris eripiet. post illa animus est in museum nos abdere,
& tantam jacturam temporis, si potest, diligentia sarcire. Literas
interea tuas, vir doctissime, avidus expecto, quæ me docebunt in
posterum quid opus facto. Inveni tota urbe sparsos rumores ante
meum adventum de mea isthuc migratione. igitur ut in quemque
incidi, queri alius & mecum expostulare quod se defererem; gra-
tulari alius, quod eo tandem locorum venturus essem, ubi nostræ
literæ non ignorarentur. Ego si mature illa fiant, quæ tute
scis fieri debere priusquam hinc abeo, constitui sine ulla mo-
ra itineri me accingere cum uxore & grandioribus liberis,
& necessaria librorum suppellectile. Stimula me dies noctes-
que desiderium ingens publicandi quæ in Athenarum & alios scri-
ptores pridem scripsimus. Omnino inter istos probos quidem &
mei amantes, sed prorsus, si paucos excipias, ἀμύμονος diutius vive-
re instar mortis est. Sed hæc illius curæ lubens merito permitto,
qui solus novit quid nobis sit εὐκτα, quid ἀπαικτα. Is te, vir maxi-
me, cum nobilissima conjuge, & salvum incolumemque diu præ-
stet, & omnibonorum genere magis magisque cumulet. Vale &
me constanter ama.

EPISTOLA IOCCCVIII.

JANO - ANTONIO SARACENO.

QUam non capiat animus meus duas cogitationes, vide. Venit
modo ad me quem miseras, ut me ad crastinum prandium ro-
garet, rogavit, promisi: immemor aliquot prius horis Comiti
Hannoviensi idem me esse pollicitum, nempe alibi mens mea fuit,
totus

totus etiam eram inter prandendum in eo, ut filio tuo maximo natu satisfacerem, qui ternis literis versus a me petit; qui omnium minime sum poeta. Sed amor meus adversum illum expressit me istos versiculos quos tui facio iudicii:

Ἡ Νομικὴ πρὸς Ἰωάννην Σαρρακηνὸν
 ἐν τῷ αὐτῆς σταθμῷ ὑπὲρ ἀειταῖς ἀγωνίζομαι.
 Σὺ λῶς τε πατρὸς καὶ λῶς τε, φέρεις φέρεις
 Παῖδες ὅς Μύσας, πεφιλημένῳ ἔξοχα Μύσας,
 Φίλαο, καὶ ζήλασας ἐπὶ ποσόντων κλέῳ ἰδού
 Ἐκ δ' ἐπὶ κρυοσύνης συφῆς βεβωλημένῳ ὄϊσιν
 Σκληρὰ τε πρὸς δειλὸν γλυκεῖον καὶ ἐτέρπεο καλοῖς.
 Βάλλ' ὅπως. καὶ κέν ἡ φάσιν Νομικὴν τε γένοιτο
 καὶ Μύσας πρὸς Νομικὴν δ' ἀπὸ ἀμφαγανδῶν.
 Νῦν δὲ πᾶσι χαμάτων ἀντιθέσιν ἄρυσ' ἀμύβειν,
 Μαρτυρεῖν πινυτοῖο νόσιν πινυτῶν παρὰ ἀνδρῶν.
 Ἀθλα πόνοι τὸς πρὸς δειλὸν ἀνήραο εἶνεκ' ἐμῶν.

Si videtur effertant, mittes ad filium.

EPISTOLA IOCCCIX.

E I D E M.

Accipe a me & uxore mea, vir clarissime, & amicorum optime, munus tenue, & quod ajunt levidens; sed quod volumus esse pignus aliquod animi grati adversum te, & acceptorum a te beneficiorum memoris. tibi enim, secundum Deum mea, uxoris, & liberorum charissimorum salus a nobis accepta fertur. Sic igitur leviculum hoc δῶρον accipies, ut sis persuasus æternum tibi omnes nos fore devinctos. Vellem minus negotii tibi nostra facesseret domus: sed ut me affectum video, brevi tua mihi ope opus erit, non ob præsentem, Dei beneficio, valetudinem, sed ob imminens metum, cujus nomen dicere non audeo. Malo autem τῇ φυλακικῇ medicina uti quam τῇ θεραπευτικῇ. neque unquam patiamur tua opera uti. Ea enim amoris tui in me & meos fiducia. Vale amicorum optime.

Oooooo

EPISTO-

Serione dicebas modo, vir doctissime, tibi probari ut nugarum nostrarum, quas in multos multorum aurorum locos sumus commentati, editionem quamprimum publici juris faceremus? Equidem etsi meam non ignoro *adversariar*, tamen qui tuorum morum simplicitatem norim, ex animo loqui te mihi persuadeo. Ut igitur consilio tuo tutius uti possim, agere non est molestum, hos mihi nunc Plauti, alias aliorum, si pateris, auctorum locos vide: & quid tui iudicii sit super eorum emendationibus meis, fac me obsecro ut sciam. Primus erit ille de quo verba tibi feci: Rudente, *Scena: Nunquam ad.*

LA. Dabo septingentos. GA. Oscalet tibi, nunc agit frigide factas? Putabam esse proverbium, de eo qui inanem operam sumeret: *Oscalet tibi, tu nunc git frigide factas.* Itaque sublata interrogationis nota, *git* ablativi esse casus arbitrabar. nunc nihil pronuntio & tuum iudicium exspecto. *Bacchidibus, scena: Quis sciam: locus hic sic legitur:*

BA. Vetula sunt, thymiana.

Loquuntur ibi scorta duo de duobus senibus, qui ad ludum meretricium tum primum accedebant. eos vocarunt *oves* paullo ante: nunc ait altera ex illis, pergens senes illudere, *oves illas vetulas esse, & thymianas.* Verum hæc postrema vox, quæso te, *thymiana* ne tibi videtur esse an *thymia*; mihi quidem monstrum tantum ut tota Africa nullum putem reperiri posse majus. quid de eo censuerint tria illa lumina, Turnebus, Lambinus, Camerarius, si lubet scire, in Com. Lambini reperiens. Ego locum ira censeo emendandum: *Vetulae sunt & minae*: vel potius: *Vetulae sunt, luscæ minae.* Eleganter enim Plautus cum vellet senes vituperare, quos vocaverat *oves*, ira de illis loquitur tanquam de ovibus. Solebant autem Latini inter non sanas *oves* ponere, *luscas, surdas, minas*, hoc est, inquit Varro, de re rustica libro II. cap. II. *quæ ventre glabro essent.* fecit igitur primum ignoratio vocis *minae*, ut locus elegantissimus

corrum-

corrumperetur: posteauctum mendum: quod si nos fastidimus, factum bene. Mercatore, Scena, *Miserior.*

Quia illa mulier intus est. Ly. vidistine eam.

Tam certum mihi legendum esse: *Cuja illa mulier intus?* quam mirum tot doctissimos viros id nequiffe videre. *Cuja, vox antiqua.* Plautus ipse clamat ita se scripsisse: sequenti enim versu ait. *Ly. Cuja ea sit rogitas?* nempe respiciens ad ea verba quæ emendamus. Eadem fabula. Scena: *Jam redeo.*

Iridem ut tempus, anni, et aetatem aliam aliud factum convenit.

In puerili mendo erravit Lambinus & cum eo alii. Legendum: *ut tempus anni, sine τὸν χρόνον.* Sensus est: Sicut aliud anni tempus, aliud factum decet: ita aliam ætatem & supple, aliud factum decet. *Tempus anni* Græcorum est, ὅρα ἔτος, apud Ciceronem, Varronem, Plinium. Pseudolo, Scena: *Si de damnosis.*

Quid nunc ageris? nam hinc quidem a me non potest

Auferri argentum.

Laborat metri modulus: tollenda sane glossa. leg. *nam hinc quidem jam non potest.* ad illud *hinc*, glossa ascripta fuerat *a me.* quæ tollatur necesse est, si metrum salvum volumus. Mostellaria, Scena: *Melius anno.*

Melius anno hoc mihi non fuit domi;

Nec quando esca una bene merueris magis,

Nec metrum, nec sententia sana. Lego: *Nec quando esca una bene me juveris magis.* *Juvare esca* dicitur Plauto, quæ grata est, & contra quæ ingrata, *non juvare.* ut Captivis, *Neque unquam quicquam me juvat quod edo domi.* Hoc dixit Aristophanes, τοῖς οἰκτοῖς ἐδεύσαν χερσὶ οἷδ' ἐοδίου. Trinummo, Scena, *Larem corona;* sic distinguendus versus in editis libris pessime conceptus. *Ca. Nemo est. Me. Quid igitur merogitas, tene objurgitem?* Sic eadem fabula graviter fallitur Lambinus, Scena, *Minus quindecim.* non adverterat hunc versum ita distinguendum esse. *LE. Consuadet homini, credo: et si sceleratus est, At mihi infidelis non est.* Loquitur dominus de suo servo, quem ait sceleratum quidem esse, sed sibi tamen esse

esse fidelem. Truculento, Scena, *Lepide efficiam*, ita loquuntur hi
versus in omnibus editis:

*Sed quid hoc est? pro di immortales! Calliclem video senem,
Alterum constricticem huius, alteram ancillam suam, meus
Qui affinis fuit, ancillas duas constrictas ducere.*

Atque ita eos suo ordini esse restituendos affirmare ausim:

*Sed quid hoc est? pro di immortales: Calliclem video senem, meum
Qui affinis fuit, ancillas duas constrictas ducere,
Alteram constricticem: &c.*

Ibidem paucis ante versibus sic scriptum est:

*Nihil mihi perdidit omne quod fuit. seu impudens.
Nec mihi adest ad illum pensi jam quos capiam calceos.*

Locus sane obscurus. Interpretes autem nihil plane non ἀνεγ-
δόντων. Liceat mihi quoque aleam jacere. Loquitur adolescens,
qui pauper factus, videt se ad pravas pauperum artes esse redactū.
ita enim fere comparatum est, ut multos paupertas adigat ad im-
proba facinora. ideo ait, fieri se impudentem: tum subjicit. *Nec
mihi ad.* Puto autem esse proverbium ex veteri more exponendū
tanta enim fuit veteribus elegantiz cura, ut si quem viderent pu-
blice ambulare, parum decenter vestitum, aut calceatum, cum pro
infano aut stulto riderent. & Theophrastus quodam loco testatur,
summā rusticitati habitum calceos qui pedi non convenirent ge-
stare. & Aristophanes idem testatur in Equitibus itemque Hora-
tius. His positis lego ex ipsis editæ lectionis vestigiis:

*Nec mihi adest ad tantillum pensi jam, quos capiam calceos.
Quasi dicat pudere amisi, & omne illud pristinum meum honesta-
tis ac decori studium. Eadem fabula seq. Scena, sub finem.*

*Di: Scio equidem, qua nolo: multa mihi audienda obnoxia.
Lego: Scio equidem, qua nolo multa mihi audienda obnoxiam. Noxia,
est τὸ ἀναπτηνῶν. qui peccavit autem, multa illi necessario audienda
quæ nollent. Scena ultima.*

*Puero opus est cibum, opus est matri autem quæ puerum lavit.
Leviter emendo: P. opus est. c. opus est matri: ei item qua p. l. Pue-*

ROS

ros recens natos lavabant: non poterat autem profecto mater recenti partu id præstare: quod & *παλιν* est, & confirmat idem in Amphytrione:

Postquam peperit pueros, lavare iussit nos.

Sed tempus est ut cum veteri Comico dicamus *παῖς*, & manum de tabula tandem tollamus. Ac vereor ne tibi nimium molesti simus: verum tunc tibi impulla, qui semper visus es nugis nostris delectari non nihil. Simul illud cogita, cum a te discessimus, neminem admodum nobis adesse, quem de his queamus consulere: magno sene excepto, qui cum libenter de his, quando illi otium est, solemus confabulari, ejusque judicium exquirere: ut nunc tuum exquirimus, si tantum tibi aliquando ab re tua otii fuerit, ut ista perlegere velis. Vale. Reprim.

EPISTOLA IOCCCXI.

JOANNI VASSANO.

NON me, sed vicem meam Isaacum Chabanum fratris meæ filium, adolescentem mihi charissimum habetis, o fratrum par cruditissimorum. Quid causæ sit cur isthuc non venerim, sicut initio decreveram, ex eodem quam ex literis meis malo vos cognoscere. quin etiam de rebus meis ac studiis si quid averis scire, omnia significabit ubertim qui has vobis reddet. Spero fore ut vel mea causa ipsum diligatis, gnarum quanti vos faciam, & quantum vos ipse amem. An acceperitis quos Lutetia ad vos dedi, nondum ex vestris cognovi. Illud cum voluptate non mediocri sensi, vigere in animis vestris nostri memoriam, quam servate & de meo erga vos affectu securi omnia me exigite officia, quibus præstandis parem me esse judicaveritis. Eusebium & *περιουσι* Scali-geri, credo, vidistis, ego pridem vidi, legi, & ita sum admiratus ut nihil simile putem me legisse. Deus Opt. Max. illum heroem quam diutissime nobis & reipubl. literarum præstet incolumem. idem & vos servet, viri amicissimi. Valete.

Oooooo 3

EPISTOLÆ

*** Πυροσίαι & Φρυκτωσίαι Græci vocant rationem significandi per faces & specula sublatas. Ea usi sunt veteres plurimum, in bellis præsertim. Occasio enim cum in omni vita plurimum potest, tum in bello maxime. Igitur ne perirent occasiones rei benè gerendæ, πυροσίαι excogitarunt antiqui, & speculas in altis quibusque montibus eo fine ædificarunt, quarum adhuc in montibus Helvetiis nonnullas licet observare. Πυροσίαι antiquissima & simplicissima ratio fuit, ut sublatiis facibus daretur ejus rei signum, de qua convenerat. Non enim aliud poterant initio significare, quam id de quo initio convenisset inter dantem signum & observantem. Postea excogitatae sunt aliæ rationes solertiores atque adeo mirabiles. Nam quasi literas calamo scriberent, quidvis per faces significabant. Auctores hujus inventi commemorat Polybius libr. x. ubi etiam rationes eorū explicantur. Sed non probat Polybius omni ex parte, quod ante ipsius tēpora aliis fuerat eo in genere inventū. Itaque vir ingeniosus hanc novam πυροσίαι rationem excogitavit. Qui facibus uti volent in speculis ad signum dandum cujuscunq; rei, quam significari aliis erit necesse, habeto in suis speculis quiscunq; literas descriptas in quinque tabellis hoc modo:

Loricæ appensa tabellæ.

a	f	l	q	x
b	g	m	r	y
c	h	n	s	z
d	i	o	t	
e	k	p	v	

Tabella hæc debet statui in speculæ loricæ tam ejus, qui dat signū, quam ejus qui accepturus est: atque hoc imprimis videndum est ut speculæ sibi ex adverso quam optime respondeant. Præterea qui faces observat, jubetur a Polybio dioptram habere, id est mathe-

matici

matici instrumenti genus, quo oculorum acies missa per canalem tutius dirigitur ad metam propositam. Hujus præcipuus usus est, ut qui observat signū, dignoscat probe, ab utro angulo dextro an sinistro lorice oppositæ literarum signum in detur. Nunc explicemus modum. Pingamus in aliqua urbe proditos esse a præsidii sui parte. Id ut procul significant, ita faciendum. Scribendum igitur quam brevissime id fieri poterit, quod velis, puta;

Centum milites defecerunt.

vel;

Proditionem quidam moluntur.

Ante omnia qui parat dare signum, cum qui accepturus est, attendere sibi faciet, facibustoties sublaris, donec alter signum dederit suæ attentionis. Id signum est facium ex adverso elatio. Postquam attendere cœpit, qui signum expectat, indicanda est illi tabula, in qua prima litera est ejus, quod indicaturus est, puta C, quod est in prima tabula; vel P, quod est in tabula tertia. Ergo accedes ad lorice angulum sinistram, & ut C designes, semel ab lorice læva parte facem tolles; ut P, ter facem movebis super lorice elatam. Sic de cæteris. Qui signum aucupatur, indicatam sibi tabellam adnotat, ut mox monstratam in ea literam quærat. Tertio superest, ut litera quærenda in tabella significetur. Qui dat signū venit ad lorice dextrum angulum, & quæta est litera indicanda in sua tabella, tot facit *πυρποιας*, sive facis elevationes, puta ut C indicet tres, ut P quinque. Qui excipit signum datum, facile intelligit, quæ litera sibi indicetur, eamque diligenter annorat, scribitque in tabula parata in eum usum. atque simili modo itur ad omnes literas, donec omnibus indicatis reperiat scriptum in tabella excipientis id quod ab initio erat propositum. Hæc Polybiana ratio est, melior sane inventis aliorum, quæ tamen valde sunt elegantia. Ea ad Polybium nos ante multos annos exposuimus, & quæ ibi sunt mire in voluta & depravata evolvimus. Si Deo Opt. Max, sic olim videbitur, ut eum eximium scriptorem edamus, habebis a me, vir nobilissime & amicissime, mea in te fidei & amoris testimonium.

EPI-

Nimia miseria est, vir amplissime, pulchrum esse aut videri. (nam hominibus φιλοχάλοις est quando τὰ μὴ χαλάχαλὰ πέφανται. Mihi adeo misero esse usu venit non quod sim, sed quod multorum judicio pulcher tibi videar. Equidem non ita sum aut vanus aut levis aut utrumque, ut si quid Sabini de nobis somnient, id ὕπαρ existere putem non ὄναρ. Itaque facile fuisset hominum fabulas contemnere & rumusculis vulgi hominum, qui me gratia potlere apud te χαυμάσιον ὄσον jactitant, ἀντίβιον πολεμιζέειν ἢ δὲ μάχαζ, nisi jam aliquoties verum essem expertus Ascræi senis oraculum, negantis φήμειν illam posse emori, quam πολλοὶ λαοὶ θημιζοῦσιν. Quorsum hæc? dices. Nempe ut a te impetrem ne me impudentiæ accessas, quod toties συγκαταίῃς meis te interpellem. Fateor abuti me patientia tua & benignitate erga me. Sed per ego te, Deum πάντων ὄντων φίλον oro obsecro, miserare sortem potius meam quam ut indigneris. Fit ad nos concursus ab omnibus propemodum quibus ist, hic quid negotii est. omnes συγκαταίῃς postulant vel flagitant potius, nemo illud adjicit: si salvo pudore tuo licet, si hoc tibi grave non est futurum, omnes τὴν δ' αὖτο Σκυθῶν ῥῆσιν in ore aut pectore habent: aut fac, aut cur non velis facere causam dic. Quid igitur hic faciā? equidem quod unum possum id faciam: scribam nempe: tu quod tuum erit id facies, & insigni aliqua in nos contumelia homines errore, me labore liberabis. Satis præfati sumus. Vir nobilis de la Valette commendatus mihi a Ranchino, cui quantum debeam non nescis, tibi a me causam suam voluit commendari. Puto me jam exhaustisse si quid gratia apud te aliquando valui prioribus ejusdem argumenti literis; si quid tamen superest, id omne velim ad hujus causam conferas. Vale & diu cum nobilissima conjugē liberisque suavissimis vive quam felicissimus. Scripsi raptim eadē die & hora qua illas quæ D. de Fresco erant tradendæ.

E I D E M.

*** Accipe igitur, amplissime Domine, non responſionem ad illam tuam accuratiſſime ſcriptam epiſtolam: neque enim patitur τοὸ εὐχρηστικόν; ſed fidum planeque certum obſervantiæ pignus ab eo proſectum, qui cum in omni officii genere candorem ſimplicitatemque ſuam ac conſtantiā tibi cupit eſſe probatam; tum in eo maxime negotio, quo de tanta accuratiōe a te nuper eſt actum. Noli vero, per immortalē Deum te obteſtor, hanc moribus meis notā inurere, ut alterplicum hominum more aliud me corde ſentire, aliud fronte promptum gerere exiſtires. non facio, non feci unquam, neque unquam ſum facturus. *Servet modo Deus Opt. Max. quā indidit naſcentis animo φιλαλήτην.* Cuius ego vel præcipuum teſtem fueram te laudaturus, ſi forſtuliffet, ut alieno teſtimonio τὸ γὰρ τῶν τῆς ἡμετέρας γνώμης καὶ ἀπλοϊκῶν haberem probandum. Putavi ego ſtultus, perſuaſiſſimum tibi eſſe ex veteris amicitie, quā me dignatus es, longo uſu, tuum Caſanbonum cæteras quidem laudes, quas fortaſſe quorundam comitas illi adſcribat ut aliena ſpernari, & facere non tanti; cæterum id unum ſummopere ſemper contendiffe, ut vivus, nec vivus, veteris Poetæ dictum tolleretur, πᾶν ἐπ' ἀλαθείᾳ πεπλαſμένον ἐκ θεῶν ἔρπον. At tu magne vir, ἀξιορρήδην illis me adnumerās, quos pater ingeniorum ὁμοῦς αἰδοῦν πύλῃσιν bonis ait exoſos. Scribis enim, ſatiſ te acceptum habere, nos in re omnium graviffima ἔτερον μὲν κεύθῃ ἐν φρεσίν, ἄλλο δὲ βάλλειν. Mente: ἀξιομαρτύρομαι πάλιν αὖθις τὸν καρδιόγονόν τε θεόν, non ſcire me unde iſta tibi de nobis nata ſit opinio. Convenio memoriā meā: ab illa omnes ſermones exigo & garritus noſtros: nihil invenio niſi forte juſtiſſimas querelas in tuum ſinum liberius olim effuſas de certorum hominum ſiniſteritate, & in bona cauſſa animo, ut videbatur, non bono. Si alia ſit mens nobis, cur diſſimulem? cum præſertim quod me hic teneat, nihil quicquam eorum inveniam, quæ in rebus experendis ſolent ſpectari, præter cauſſæ juſtitiam. Quid? tu me adeo inſanum judicās, ut contra mea com-

P p p p p

moda

moda & meorum, qui vita mea mihi chariores sunt, animum in dissimulatione obdurem? o me vacui capitis, & iudicii, si ita est, plane nullius! Sed & odio dignissimus sum tot procerum & summorum virorum, qui pro sua in meos benevolentia & in literas amore tantopere tam saepe idem quod tu a nobis exegunt. Omitto illius divini capitis *πρωταρχας*, in cuius unius secundum Deum potestate ac putu omnes spes, fortunæ, vita ipsa nostra est posita. Huic ego tam benigno, tam clementi hero meo, sine ulla exceptione morem posse gerere, ipsa, mihi crede, vita mea vellem redemptum. Sed scit ipse quid me impediat; & pro sua æquitate facilis ignoscit. Tu quoque, amplissime domine, idem facias velim tibi, que persuadeas, neque in hoc negotio, neque in tui cultu & observantia, aliud unquam mihi linguam esse professuram, quam quod *φραδὴν χεῖρας ἐν μυχῷ*.

EPISTOLA IOCCCXV.

P H I N E E S H O T S O N I.

Vir ornatissimo, magnum adjecisti cumulum prioribus tuis in me officiis, cum sine mora vices meas apud illustrissimum Comitem D. Dumber obiisti. Vere affirmo tibi, non prius gratum penitus mihi cœpisse esse illius *πρωτοφύλακτος* manus, quam hoc necessario officio, operata tua, sum defunctus. Nunc fruor tanti herois liberalitate, professus animum vere ipsi devotum, vere gratū. Tibi vero, ornatissime doctor, quas acturus sim gratias nescio, qui quidem omnium vere bonorum quæ mihi Regia Majestas contulit, extitisti conciliator. Non possum homo peregrinus tibi ulla re esse utilis: dabo tamen operam ut a suspitione animi ingrati me liberem *ἵνα γὰρ δίδωται*, qui te servet, & nostros *ἐν ἐρχέταις*. Vale.

EPISTOLA IOCCCXVI.

S V F F R I D O C A L I G N O N I,

Amplissime vir, quam magis cogito, tam magis miror, quid hominem acutissimum impulerit, ut locum illū Nehemias adeo *ἐν τῷ πόλει* tractandum susciiperet. Artis quam optime callet præceptum, opinor, est, quæ causæ, noceant, caute ea dissimulanda.

Cur

Cur ille Aiusdverfariis ultro tela suggerit? Negamus enim nos
 illum esse locum in universo sacrorum librorum corpore, qui-
 cum magis in *Septuaginta* Romanae Ecclesiae instituta pugnent, quam
 cum isto. Quippe totius illius versus hæc sententia est: Summo
 studio id egisse sapientissimum Esdræ, ut Dei populus in Dei le-
 ge quam diligentissime institueretur, & ita dicam, nutrire-
 tur. Instituti sunt, inquit Nehemias, qui assidue legerent in lege Dei, &
 quidem *וְהָיָה* hoc est, non ut sit hodie in Romana Ecclesia, pere-
 grina lingua & populo incognita: sed eo sermone, qui tñ Judæis in
 usu. Gens illa reduxe captivitate, veteris sermonis Hebraici oblita,
 Chaldaica lingua longo annorum LXX. servitio assueverat. Ideo
 ut verba legis caperent, opus erat interprete. Ergo adhibitus ab
 Esdra interpres, qui recitata verba Hebraice *וְהָיָה* modo verteret
 Chaldaice. An & hoc nostrum esse interpretamentum dicet? at
 illi os Rabbini omnes obstruent, qui vocem *וְהָיָה* de Chaldaica
 interpretatione constanter accipiunt universi. Diserte Schelo-
 mohjarchi: *וְהָיָה כִּי יִקְרָא הַכֹּהֵן בְּשֵׁם ה' וְהָיָה כִּי יִקְרָא הַכֹּהֵן בְּשֵׁם ה'*. Erant, inquit, qui po-
 pulo sive in gratiâ populi verterent Chaldaice (id enim est *וְהָיָה*)
 verba legis. Hæc ille quidem ad superiorem versum notat. Sed
 ad vocem *וְהָיָה* pertinere eam interpretationem, e Talmud cer-
 tum & Rabbini aliis. In tractatu Talmudico de votis sive *וְהָיָה*
 Cap. iv. ubi diligenter hic locus explicatur, scriptum sic: *וְהָיָה*
וְהָיָה Voce Mephorasch intelligitur Targum, sive ut jam dixi,
 versio Chaldaica. Eadem verba apud Eliam Levitâ, & apud alios.
 Neque ullum potest dubium esse, quin hæc vera sit mens. Nam ad-
 hac in Judæorum Synagoga manet mos ab Esdra institutus, ut e-
 jusdem periochæ lectio fiat duplex: Hebraice primum, deinde
 Chaldaice. quod nos Francosidi antea liquor annos vidimus di-
 ligenter observatum. Atque hinc est, quod Dominus noster ver-
 ba Davidis moniens non Hebraice, sed Chaldaice recitat. Censeri
 amplissime vult, Esdræ hoc institutum serio illi probari, qui pro li-
 curgia peregrini idiomatis tanta animorum obstinatione pugnant?
 Sed vocamus quæcunque præsulibus censuerunt. Clamat enim ille

facinus indignum admisisse nostros, qui sequentia verba *וְהָיָה* *וְהָיָה* verterint: & *exposuerunt per Scripturam*. Hanc illo interpretationem ut novam exagitat, & ut absurdam exhibeat. Novam sane esse fatemur & nos, qui scimus Hebræorum magistros eam in Talmud, tum alibi aliter longe hæc verba accepisse, absurdam tamen esse pernegamus. Cedo enim istam absurditatem! quæ si ulla est, aut in re erit, aut in verbo. In re nullam esse, vel Episcopi silentium arguat, non tacituri, si quid habuisset, quod verissimæ huic sententiæ opponeret. Quoties clamant Græci Latiniqve Patres, optimam esse hanc interpretandæ scripturæ viam? Omnis igitur nostrorum culpa in male accepto verbo erit. Ergo etiam unum hoc illis obiicitur, quod *וְהָיָה* vocem perperam de Sacra Scriptura acceperint. Quid levius hac objectione? quid facilius ad refutandum? nam si hoc satis est damnandæ nostrorum interpretationi, quid de ea sentiendum, quam affert? Proferat si potest vir argutus, alium locum, ubi *וְהָיָה* significet *thû idem*: nos afferemus, ubi Scripturam sacram. Cum igitur nec hoc, neque illo sensu alibi usurpata in Biblico contextu dictio *וְהָיָה* reperiatur, quæ invidia est, eam petissimum vocis hujus notionem huic loco aptasse, quæ in criticis Hebræorum libris ab Esdra primo auctore profectis, vulgatissima est? Quod autem adjicitur *Micra* appellatione non pentateuchum, sed exteros solum Bibliorum libros intelligi, scio ita Munsterum & valguis etiam Rabbīnorum docere. cæterum ad manus sunt nobis doctorum & Rabbīnī testimonīa, ubi *וְהָיָה* liquido sit *וְהָיָה* hoc est, liber legis. Sed nimium te diu tenco. Vale vir amplissime, & me constanter ama æternum tuum.

EPISTOLA MCCCLXVII.

EIDEM.

CVndomum reversus epistolam, de qua egisti mecum, quæ si sem omni diligentia, nec reperissem, tamen placuit priorem saltem mittere, ut memorem agnosceres. Posteriore quid fecerim, nescio: nollem sane perisse, est enim insignis, propter ingenuitatem.

rem. nam quo loco sagax literas habeat, clare ostendit. Quam
amplius, & faxo videas. Vale, & me ama, qui sum futurus æternū
tui observantissimus.

EPISTOLA IDCCCXVIII.

D A N I E L I T I L E N O.

E Pistole tuæ plurimum paginarum, quæ tua est facundia ac
præstantissime. Tilene, paucis verbis respondebo. Scito igitur
eos qui tibi narrarunt me, vel metu famis, sic enim ais, vel ex indi-
gnatione adversus N. N. animum in causa Religionis mutasse,
rem falsissimam & a moribus meis alienissimam, tibi retulisse. Ve-
rum quidem est id sedulo egisse N. N. ut ego & omnes mei quan-
tum in ipsis foret omnibus nostris fortunis everſi *ἡνὶ καὶ κατὰ τὴν δού-
λῳ ἐπερίεμμεν*, nihil enim boni illi viri fecerunt reliqui, quo mi-
hi meiſque modis omnibus nocerent. mihi qui *ὑποστάμιτ' ὅταν
ὀφείω* vparentis loco semper illos colueram. Sed propterea coepisse
me de religione quam N. N. profitentur deterius sentire, aut lo-
qui, hoc vero falsum est, commentitium est, diabolicum est quod
si libertatem dicere tibi, te miror, clarissime Tilene, potuisse ad-
duci, ut ejusmodi aliquid sines tibi persuaderi. non enim video,
quo illa pertineant quæ in eam rem scripsisti mihi. nisi ut nū-
tem ex illa causa confirmares. Laudo quod rumusculos illos non
plane contempseris: & quod amici officio sis functus habeo & a-
go gratiam. sed potuitne fieri ut ipse crederes, id genus argumenta
vel tantillum apud me habere ponderis? Egone alicujus inopia
metu commovear, qui didici a puero *τῷ Θεῷ ἀεὶ ὡς οὐκ ἐπαυανταί*?
qui opes, honores, & quicquid vulgus miratur, tanti nunquam fe-
ci, ut eorum causa vel manum vertere dignarer? qui fortunam au-
ream toties in meos lares irumpere conantem & tantum non fo-
res effringentem, fortiter & irretoris oculis [uni Deo sit laus &
gloria] semper expulerim? Sciunt hoc amici mei omnes, quibus
utor familiaris: scit in primis *ὁ ἀγαπῶν ἡμᾶς* Deus.

P P P P P 3

EPISTO-

Vir amicissime,

Vix est, ut ad magnum amicum possem hodie literas dare: sum enim occupatissimus, non videbor tacuisse, si tu scribas: Quod ut facias oro; & me ut excuses: qui procul dubio aut hac ipsa die sub vesperam aut crastina officio defungar. Velim sic tulum temperes, ut edendi pulcherrimi opusculi neque spem affirmes nimitis in præsens, neque præcidas in posterum. Opto enim rem prius sciat confectam, quam conficiendam. Nunc quæ sint tempora vides: & quam sit *admirabile* aliquid in eo genere efficere: nam etiam tuum illum typogr. suas operas dimisisse, mihi confirmatum. Modicè quodam accepi admodum publicam lucem ingravescere, de quo si quid certi habes, velim significes Vale & me ama, Uxor te salutatur, *

Tuus non dicis, gratia, sed medullitus

II. Casaubonus.

EPISTOLA IOCCCXX.

EIDEM.

DE Heinſii funebri oratione multum te amo: nam & verbis tuis incensus & commendatione *Εὐχον* desiderium illius ferre non poteram. De eo scripto plura proxime cum una erimus. Heinſiarum vidi, & statim in illum locum, quem notaveras oculos conieci. Vix verſum unum legeram cum occurrit falſum Ingens, quando ait: Ofium Hiſpanum nomine Sylveſtri P. R. præſuiſſe ſynodo magna Nicænâ. Scimus hoc quoque & alios ſcripſiſſe; ſed falſo, & plane *ἀντιφρόνως*. Illud vero ſuave, ut recte eſt à te animadverſum, quod poteſtari R. P. firmandæ putat ſufficere ipſorum R. R. P. decreta. O vere plumbeum pugionem. Et Arſenius & Temporarius operam ſuam prolixè offerunt, ſi quid in Belgiis curare velimus. Verum de his *τοιαῦτα πρὸς τοιαῦτα* melius. Percurrâ illum librum, & tibi reddam. Ad illuſtriſſ. Scaligerum nihil eorum, quæ deſcribis, velim mitti prius, quam una contulerimus:

mus: teque, ne infcio me, quicquam mittas, oro. Vale & me ama,
quite ἐξ ἀτραιός νόσ.

EPISTOLA IOCCCXXI.

EIDEM.

PER mihi gratum fuit, quod viam ostendisti ad Thomsonem li-
teras mittendi. Scripsi igitur, etsi raptim & varie impeditus. De
lexico Phœni non dubito ipsum exculationem meam accepturū.
Nam quia semel is liber in manus meas venit, danda opera est, ut
aliquid inde addiscam: quod adhuc non feci, brevifaciam οὐ τῷ
θεῷ, & vel tibi tradam, vel recta ad illum mittam. Vale vir doctis-
sime.

EPISTOLA IOCCCXXII.

EIDEM

DOMUM reversus ē librariorum officinis, tuas reperi, & in iis
illud εὐαγγέλιον plane gratum, de confecto libello, quem Sca-
ligero M. misuri sumus. Beasti me illo nuntio. Quando voles ve-
ni, & paratum me fore nullus dubita. De illis ἐν μέρει ἑορτῆς quomo-
do possim tibi satisfacere, qui librum ipsum non legi, non vidi,
nisi furtim solutis foliis? nam culpa amicorum quorundam puto
illum mihi periisse. Sed hæc coram. Noli dubitare fidem servatu-
rum, ubi librum recepero. Vale meus amor. Tuus κηρόν, μάλλον

EPISTOLA IOCCCXXIII.

EIDEM

CVM puer tuus ad me venit, plenum erat meum Musæum præ-
stantissimis viris, inter quos fuit Præsidum Principis frater,
item Ferrerius, quem apud me ante aliquot menses vidisti. Hoc
propterea dico, ut excusatum me habeas, quod non extemplo tuis
responderim. Nunc quoque hæc tumultuarie scribo, priusquam
consulere mihi memoriam meam licuerit, quæ sibi commissa non
habet semper in numerato. De encycliis non repetam, quæ pro-
betibi nota scio. Formabantur ab epistolarum magistris epistolæ,
quarum multa exempla huc illuc pro rei natura mittebantur: ea
sunt quæ in Actis consiliorum vocantur; & sæpe ἐν τοῖς πρακτι-
κοῖς

καὶ illa verbaleges, à pari, hoc est, ἐξ ἑαυτοῦ, vel ἐκ τῶν ἑαυτοῦ: & ita capi-
endum in epistolis Zosimi Papæ, atque aliorum. Porro cum hæc
formatæ in Acta referebantur, vel in scrinia principis aut Episco-
pi, nullum nomen ponebatur cujusquam, ad quem epistola diri-
geretur; sed loco nominis illius scribebant Græci τῷ δὲ ἡρώδῃ vel τῷ
δῆμῳ. quemadmodum habeo in Encycliâ Gennadii: nam quin hoc
voluerit notarius, cujus manum expressisti, non dubito. Eadem
verba etiam in aliis formulis nobis non semel observata. Sæpe ra-
men aliter videas in Actis & apud Socratem atque alios conceptos
titulos Encycliarum, apposito nomine hujus aut illius Episcopi;
quod eo accidit, quia scriptoribus illis ea primum exempla in ma-
nus venerant, quæ ad eos Episcopos fuerant missa. Sed hæc tu me-
lius. Vale & festinationi ignosce, sum enim occupatissimus. Si
quid hoc tibi placet, velim utaris proutis: neque in re tam levi
mei mentionem facias: Cum voles, de hoc toto genere plura o-
stendam tibi in meis Adversariis, quæ inspiciendi nunc mihi fa-
cultas non est,

EPISTOLA IOCCCXXIV.

E I D E M.

ACcepi, quos misisti libros, schedas quas petis, nullas invenio,
& miror quid illis sit factum. Libri de L. E. non sunt collecti,
sed per folia sparsi. Itaque significa illis nostris amicis, daturum
me ubi primum fuerint in unum collecta folia. Si mihi fidem non
habent, veniant ipsi & componant. Vale amicissime vir atq; cru-
ditissime. ὁ σὸς ἑως ἀπὸ σὸς.

J. Casaubonus.

EPISTOLA IOCCCXXV.

E I D E M.

EGo vero dignissimam illam διαφωτιστικὴν ὑποπλὴν iudico, quæ ad ma-
gnum Doctorem & dubiorum solutorem referatur. Est enim
res admodum controversa, ubi prælium illud fuerit commissum.
Zosimus ad Enesam ni fallor ait: NB. iste δὲ Ἰππάρχος K. x. Ego non
ambigo eruturum aliquid Scaligerum, quod aut verum sit aut vero
prox-

proximum. Quare beabis illum hac admonitione. Scimus in Ptolemæi Geographia non longe à Palmyra & Ina & Imma legi, sed nisi fallor, neutrius loci situs huic historiæ satis convenit. Sed hæc ille *Διυρτιος*: epistolas quatuor mitto; quas ubi descripseris, velim quamprimum remittas. Ad Bibliothecam si lubet à prandio ire, filius aut *Ἀδελφίδης* meus tecum itabuntur. Mihi hodie non licet, qui inter spinas molestissimas versor, & eas difficultates, unde an valeam me extricare nondum scio, aut solvemus aut secabimus: nam dissimulare quidem incitiam nostram nec solemus, nec possumus. Vale.

EPISTOLA IOCCCXXVI.

E I D E M.

DE notis Procopianis recte consulisti: *δὴ γὰρ τὰς καλὰς καὶ ἁγίας ἀνδρας εὐχέτης εἶναι τοῖς τῶν μετέδωκεν τῷ πολεμῶν.* Ego fidem meam inconsultius obstrinxeram, fretus amicitia tua, & eorum exemplis, qui mittendis ad me huiusmodi subsidiis, petitionem meam anteverterunt, dabo operam ne te poeniteat misisse. Locum Gregorii Nysseni, quod differam mittere, mirari non debes, sum enim ab occupationibus perditissimus, ut sæpe vix unam atque alteram horam studiis attribuiam. Porro ejusmodi quæstio est, quæ otium & tempus desideret. Verba authoris mitto, male accepta in editione latina, sed totus liber intelligendus, ad quæstionem illam capiendam. Scis nihil esse tam grave, quod tua causa nolim suscipere. Verum in hac re nihil esse video, quod urgeat. Qui offenduntur vocis *vidua* usurpatione, delicatuli sunt, neque eorum habenda ratio. Sciant illi, & *orbus* & *viduus* cum duplici casu efferi à latinis, secundo inquam, & sexto præter analogiam, de qua non dubitabit latinitatis peritus: Constanter memini legere apud secundæ notæ (de primis non ausim affirmare) authores ejusmodi locutiones, & nisi fallor vehementer, in libris vestris illā ipsam. Notæ ad amicū missæ casu nuper in meas manus recidere velut postliminio. Inveni enim inter adversaria mea, & legi cum nec cogitarem quidem de illis quærendis. Nunc cum serio

Qqqqqq

tua

tua causa quæro, invenire non possum. Jacent enim alicubi inter rejiculas chartas, simul invenero, seponam: Vale. *αὐτοχρηστί.*

Gr. Nyss. in libello *περὶ τῆς ἀναγασ.* &c. edit. Latin: pag. 719.

Præterea in exactioribus &c. hic locus plane ridicule acceptus: qui ita habet in Græcis, *Καὶ λίαν ὀργαί τῆς μιᾶς σαββάτου ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον ἢ τοῖς ἀλεβητέροις τῇ σαββάτῳ. ἐμφέρεται διὰ τὴν ὡς τοῖς ταῖς ἡδὴ γενημέναις ἢ αὐτῇ τῇ γυναικὶ ἢ ἐπὶ τὸ μῆμα ἀφίξις γέγονε.*

Confer & lat. & videbis, quam nihil intellexerit interpres. Sed disceptandæ huic quæstioni quæ omnia vetusta & recentia ingenia exercita habuit, *σχολῆς δὲ ἔχον.*

EPISTOLA IOCCCXXVII.

E I D E M.

NEque te domi tuæ invenio, neque tu ad me venis. Credo occupationum tuarum magnitudine fieri; ut fructu jucundissimo consuetudinis tuæ tot jam annos, dies volui dicere, careamus. Nos autem proficiscimur, & biduo abfuturi sumus à nostro Polybio, quem volui tibi commendare, si quid Morello nostro accideret, quod orium illi adimeret ad pauca folia emendanda. Labe-rii versus cum interpretatione Scaligeri edentur, nisi tu nolueris. Oro te des illos nostro Stephano, quem moratur hoc unum. Vale & me ama, qui te medullitus. *ὁ σὸς εἰς ἀνσῶς.*

EPISTOLA IOCCCXXVIII.

E I D E M.

Verum esse puto, quod illustrissimus vir scribit: Episcopum Arelatensem Metropolitano non fuisse à principio, nam constiat in assignandis sedibus habitam fuisse rationem civilis administrationis; ejus rei sexcentæ sunt ad manum probationes. Cum igitur Viennæ dignitas quondam fuerit amplissima, eique Arelate fuerit subiectum, non dubito, quin etiam in rebus ecclesiasticis à principio Episcopus Arelatensis Viennensi Metropolitano pareret. Hoc confirmat etiam decretum concilii Taurinensis, Arcadii & Honorii temporibus factum, quæ exorta controversia inter Viennensem & Arelatensem super primatu ita compo-

composita est, ut is foret primus, qui civitatem suam metropolim provincie probasset. Veruntamen ex eo ipso, quod jam tum de primatu duo illi episcopi inter se certarent, apparet, quam vetus sit ambitio Arelatensium, qui Viennensibus parere recusarent, imo sedem suam sedi illorum aut parem dignitate aut etiam superiorem esse contenderent. Quo freti hoc jus sibi arrogarent, non facile affirmatu. Mihi perplacet conjectura viri illustrissimi, qui ad Maximum tyrannum causam hujus ambitionis refert. & opes atque dignitatem quam circa illa tempora Arelatensis civitas obtinuit. Sed tum episcopi Arelatenses, tum Papæ Romani, qui plurimum illis sempernaverunt, aliam longe diversam causam afferbant, ad prærogativam illius sedis, non supra Viennensem duntaxat, sed supra omnes Gallie episcopos, demonstrandam. Trophimum quendam jactabant Petri Apostoli discipulum, qui ab eo missus Arelate, primus conditor sedis fuisset. Addebant ex eo semper obtinuisse, ut jam inde à principio Arelatensis metropolititanus censeretur, & quasi dignitate inter omnes Gallos primus. Quam sive historiam sive fabulam hodieque pro verissima habent Arelatenses. Illud constat, ante Annos circiter fidem invenisse apud Romanos P. P. hanc *Ididow*; eoque nomine semper illos honori Arelatensis episcopi fuisse plurimum. De multis quæ suggerit historia, pauca subiiciam. In primis notatu dignum, quod decretum in Taurinensi concilio factum, antiquatum est paucis post annis à Zosimo Papa, qui Honorii & Theodosii temporibus vixit, Hic Papa multis modis dignitatem suam asseruit Episcopis Arelatensibus, quos ipse metropolitanos semper vocat. Primo juberunt formatæ inde petantur ab universis Gallis. Verba Zosimi ex epistola scripta universis Episcopis per Gallias & septem provincias constitutis. *Placuit Apostolica sedi, ut si quis ex qualibet Galliarum parte, sub quolibet Ecclesiastico gradu, ad nos Romam venire contendit, vel alio terrarum ire disponit, non aliter profisciscatur, nisi Metropolitanus Arelatensis Episcopus formatas acceperit.* Secundo dat illi potestatem constituendi Episcopos, etiam in aliis Gallie parti-

bus. Nominatim vero, in Viennensi, Narbonensi prima, Narbonensi secunda. Verba Zosimi ex eadem epistola. *Jussimus praeceptam, sicuti semper habuit* (nota hæc verba) *Metropolitani Episcopus Arelatensium civitatis, in ordinandis sacerdotibus teneat auctoritatem: Viennensem, Narbonensem primam, Narbonensem secundam ad Pontificium suum revocet.* Ait: *revocet*, quia in Taurinensi concilio aliquot annis ante decretum aliter fuerat: quod factum esse contra priorum temporum observationem sæpe reperit Zosimus. In alia ejus epistola, qua antiquantur ejus Concilii T. scita, sunt hæc Zosimi verba: *Sine auctoritate Metropolitani episcopi Arelatensium, juxta majorum canones, nulla penitus potuit ordinatio celebrari.* Alibi scribit idem, ne Romanam quidem sedem id jus Episcoporum Arelatensium posse imminuere. Hæc pauca è plurimis sufficient nunc quidem: impeditissimi enim sumus, cum voles, multa similia his adiiciam, quæ pridem observata habeo in numerato. Quæ raptim scripsi, velim tantisper boni consulas, dum plus otii nactus, accuratius rem explicabo. Puto tamen exiis vel solis liquido posse constare, quo jure dicatur Arelatensem sedem recentissimam esse Metropolim, quæ quasi prædicat, simul fidem Christianam & honorem sedis Metropolitanæ se consecutam. Idque jam inde à temporibus Apostolicis. De his igitur alias plura. Celso sive Origene in Celsum si non uteris, velim mittas. Vale & me ama.

EPISTOLA IOCCCXXIX.

EIDEM.

NON tenebo te longiore mora suspensum, malo enim ἐκ τῆ παρρησίας, quicquid veniet in solum, huic chartæ illinere; quam vel horulam unam responsum differre. ἐμβάλλομαι εἰς τὴν ἀποδὸν apud Ctesiam est genus eorum suppliciorum, quæ per ignem exiguntur, & unica dictione *vivicomburium* à Terrulliano dicuntur. Erant autem varii modi hujus *κολασηεῖς* τῆ *παρρησίας* βαρυντάς. Nam tunica molesta apud Juvenalem & Senecam re-conveniebat cum isto, de quo loquimur supplicio; modo autem mirum quantum diffe-

differebat. Acde illo quidem multa nuper Josephus Scaliger ὁ πᾶν, more suo non protrita, non ante observata. In animadv. ad Euseb. Chronic. f. 181. *Iniicere vero in cinerem periturum reum proprium Persarum: quos fuisse hac in parte mire ingeniosos, vel unica Artaxerxis vita Plutarcho descripta abunde testatur. Ut taceam antiqua Martyrologia, & Theodoretum de pass. Græc. libro x. ubi plurima. Originem & ideam cruciatu hujus describit Valer. Maximus lib. ix. cap. ii. de Ocho, qui postea Darius est dictus, verba faciēns. Septum, ait, altis parietibus locum cinere complevit, suppositoque tigno prominente, benigne cibo & potione exceptos in eo collocabat, è quo, somno sopiti, in illam insidiosam congeriem desidebant.* Quod ait de tigno supposito & prominente non caret obscuritate: quam vellem explicassent tot ejus scriptoris interpretes. Accipe vero clarissimam mentis Valerii explicationem. Macca- bæorum libro ii. cap. xiii. ita scriptum. Λυσίης ὑποδείξαι τῷ τῶν ἁλλοτῶν ἡγεμῶν εἶναι πάντων. προσέειπεν ὡς ἐστὶν ἐν τῷ τόπῳ προσ- ἀπολείσαι ἀγαθόντας εἰς Βέροια. Ἐστὶ δὲ ἐν τῷ τόπῳ πύργος πεντήκοντα πηχῶν πλῆρης ἀποδύ. ὅτος δὲ ὄργανον εἶχε περιφερὲς πάντοθεν ἀπόκριμνον εἰς τὴν ἀποδύ. ἐνταῦθα ἰὼν ἱεροσολίας ἔνοχον ἅπαντες προσωθήσιν εἰς ὄλεθρον. Est igitur tignum Valerio, quod ὄργανον huic scriptori, qui ejus u- sum multo clarius exponit, quam latinus scriptor. His duobus generibus *vivicomburij* multa alia poterant attexi, quæ missa nunc facio. Hoc unum addam: apud eosdem Persas fuisse & aliam vivi- comburii ideam, non plane à superiore alienam: cum damnati capitis, craticulæ impositi, torrebantur: quod & B. Chrysostomus in iii. Caput Epistolæ ad Thessalonicenses vocat πῦρ ἐπὶ κρατί- κης. Hujus craticulæ non infrequens mentio & in Actis illorum sanctorum, qui per varios cruciatu beatam in coelos animam transmiserunt. Vale vir doctissime & me ama. Statim à discessu tuo.

EPISTOLA IOCCCXXX.

EIDEM.

Venit hodie ad me Ogliatus ὁ πᾶν, quem scias mihi fuisse gra-
tissimi.

Q99999 3

Ubi viri docti veterani suæ professionis iuventutem instituunt. Hi juvenem adgressi, ceperunt continuis disputationibus ita vexare, ut superioribus diebus ultro in eorum castra transitum fecerit, suis desertis. re audita accurrunt vicini pastores. Gigordus in his, vir cruditissimus. nihil prætermisum est, quo posset ex eo causa sciri tam repentinæ mutationis. frustra fuerunt ministri: nam ille in conspectum prodiit nunquam. possem his addere alia, sed hæc rei summa. Deum oro det illi, det utriq; parti *ὁ ἀπὸ τῆς καριῆς τοῦ ἐκείνου ὁπτιστέον*. Vale optime amicorum.

EPISTOLA IOCCCXXXII.

E I D E M.

PRæstantissime vir, si spes fuisset tui reperiendi, venissem ipse, & præfens tecum injuriâ ex postulasset quâ amicitia nostræ fecisti, cum scriptâ ad utrumq; nostrum epistolâ aperire non sustinuisti. Nam per Deum *τὸν ἑταῖρον φίλον*, quæ te religio incessit? Omitto dicere, quod notissimum est, me, qui omni dignitate caream jure tibi amplissimo munere functo fasces submittere. sed ut hoc non esset, siccine inter nos oportuit? ubi vetus dictum? Amicitia aut invenit aut facit pares. Quod si eo non pervenit amor noster, quem ego *ὑπερβολῶς* nullam posse accipere judico, ut ex æquo inter nos versemur: hoc exemplo possum videri admonitus, ut, quis tu sis, quis ego, diligentius posthac attendam, & impensius te, quem animo veneror, deinceps colam. Sed de his coram. illam epistolam tibi remitto. Omnino enitendum nobis, ut possit Isidori Pelusiorum editio hic confici, quod si Morellus non suscipit, novi neminem qui sit ei incepto accommodus. Vale amicorum optime atque intime.

EPISTOLA IOCCCXXXIII.

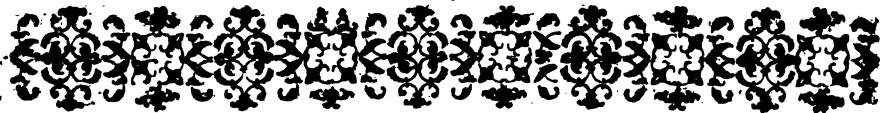
J A C O B O G I L L O T T O.

Amplissime vir, accepi librum, & quando ita vis, *ἐς πόδας ἐκ κα-
φαλῆς* percurram, quæ videbuntur *ἡ διόρθωσις* ea adnotabimus, si quæ etiam ignotis prætermissa inveniantur, illa describam
ut

ut publicentur. Nam profecto unicam Turnebi notulam ego longe prætulero illis omnibus, quibus occupati margines huius editionis. Non multa adhuc legi, sum enim occupatissimus: sed quædam occurrebant, quibus facillime poteramus carere. Ne longe abeam, quod pro argumento primæ epistolæ appositum est, vel aliter accipiendum fuit, vel penitus tollendum. Turnebus si reviviscat clamet, nunquam ita sedelirasse; ut illa somniaret. Quod superest, opto & tibi & facundissimo tuo comiti *evodæ*, ut confecto ex animi sententia itinere brevi redeatis. non vereor ne tibi longa ea via videatur, qui congerronem Rapinum sis habiturus, virum elegantissimi ingenii & Mnemosynæ filiabus amice charum. Nos interea ignobile otium nostrum studiis largiemur, ut qui cæteris videmur inutiles, nobis saltem prosimus, & ingenii aliis artibus excolamus, quam quæ hodie vulgo placent. sed morte. Vale aut potius valetæ ambo viri clarissimi, & Rempublicam literariam pridem labantem auctoritate & exemplo vestro, quod dudum facitis, fulcite, & me amate, qui sum vestri observantissimus,

RAPHAEL-

RAPHAELIS THORII

EPISTOLA

DE

ISAACI CASAVBONI

MORBI MORTISQUE

CAVSSA.

Vix Amplissime, nescio quo pacto sensim
delabor in pigritiam, nec forsitan adhuc
arripuisssem calamum, nisi dolor adegis-
set acerbissimus ab extincto magno li-
terarum lumine Casavbono, quem ta-
bido morbo liquefactum rapuit prima
dies Julii. Dysuria diuturna confecit
florem Doctorum, ex causa abdita, vix
antea visa, vel audita. Signa omnia cal-
culum in vesica attestabantur & men-
tiebantur. Nam aperto abdomine pro calculo inventa est vesica
monstruosae conformationis ab utero matris. In sinistro latere vesi-
cae prominebat ex quavis vastae capacitatis, sese attollens usque ad si-
nistrum os illi, ejusdem substantiae continuae cum ipsa vesica, ut
videri posset altera vesica naturali adjuncta. In eodem sinistro ve-
sicae latere foramen erat ejus magnitudinis, ut facile admitteret
quatuor digitorum apices, pervium a vera vesica in adnatum sac-
cum, quo refluxabat lotium: ubi diutius retentum, putredinem,
inflammationem, tabem & interitum tandem attulit. Accessit &
renis dextri purulentia: unde aucta pernicies restagnante illis in
locis fadissima illuvie. Hinc orificium vesicae interius tumefactum

R r r r r

ex

ex assiduo conatu hinc vires angustiores: hinc refluxus eorundem fecere in venas: hinc spirituum infectio, & postremo animæ purissimæ ab importunis fœtoribus profligatæ exitus placidissimus. Quæ res, & bene, qui potuit vivere ad eam ætatem cum organo necessario tam male conformato? Accipe responsum. Illa ~~expos~~ in primo ortu toto ambitu contingebat vesicam proximè, & foramen illud pervium occludebat, ut loco naturali moram faceret urina ad debitam emissionem. Progressu vero temporis, continuo urinæ appulsu, & forte longiore retentione, (ut attentis ad scrip. quandoq; contingit) membrana illa adnata abscellit paulatim ab illo ostio, inque diem magis ac magis in ventrem accrevit (ut videmus superfluas partes incrementum facile suscipere) donec sex vel septem ultimis vitæ annis esset saccus ille pro urinæ alveo ~~secundarius~~ unde pars tantum urinæ aliqua regurgitabat in vesicam, & inde in ureterem, residuo semper aliquo fluctuante in illo marsupio. nam ab illo tempore conatu fuit opus ad exprimendum lotium: ejus rei magnum argumentum est, quod veræ vesicæ corpus contractum erat densius quam pro naturæ modo, profundis rugis inæquale ex desuetudine dilatationis. Ex ea partium ad excrementorum expulsionem perturbatione, omnis corporis œconomia collapsa est, & vir magnus inter leti cruciatus extinctus per dolores ad astra penetravit, ea constantia & alacritate, ut spectantibus omnem mortis metum expectoraret. Dab. Londini Anno MDCXIV. Idibus Julii.

EJVSDEM

DE MORBO ET MORTE
ISAACI CASAVBONI

NARRATIO.

Quam ardua sit artis Medicæ cognitio vel ex eo constat, quod negotium ei est non modo cum naturæ sapientia, sed etiam cum delirio. De monstris loquor, naturæ sive errore sive ludo editis, quorum ea est varietas, ut nulla lege, ea multitudo, ut nullo possint

sunt numero comprehendi. illa si in abditas humani corporis partes incidunt, quarum usu vita nequit carere, affectus generant incognitos, enormes, quorum nec causa inveniri, nec remedium potest excogitari; artificem, dum latent, labore immenso & inani vexatum accusant imperitiæ, donec in lucem data eum absolvant. Ejus rei exemplum singulare dedit nobis homo singularis exempli Isaacus Casaubonus, longiore vita & fato molliore, si Deo visum fuisset, dignissimus, cui cum proprias homini partes excellenter natura fabricasset, ingenium, iudicium, memoriam, in nonnullis, quæ nobis cum brutis sunt communes, ipsa hallucinari visa est, studio an casu incertum: certe in ipso delicto magna providentia eluxit, quæ vitio formationis, non sine aliquo commode abusa, hominem cum miraculo in satis grandæ ætatē servavit, at tandem exitio invitā tradidit. Isaacus Casaubonus vir ad doctrinam formatus corpusculum nactus erat tanto ingenio impar, non tamen ad obeunda animi imperia ineptum: color citrinus, macies, niger pilus, oculus cavus sed vividus, omnia calidi, sicci temperamenti iudicia; vigil, sermonis promptissimi, irasci facili, in agendo vehemens, bilis notæ haud dubiæ, quæ omnia intenderat labor nunquam intermissus, somni parsimonia, animi perpetua contentio, magna voluptatum abstinencia, corporis neglectus, in popu & cibo à se ipso; in tali apparatu vix esse poterat valetudinis constantia, nec erat sane: nam ex spirituum squallore & impetu febri opportunus eum esset, actionum offensam incurrebat frequenter, quam nec si euperet, dissimulare poterat. Sed homini sui negligentis, in studiis attento ne conquerendi quidem otium erat nec animus, adeo ut non nisi increpantibus amicis, & viribus deficientibus ægrotare se crederet. Ita comparatus dum urget propositum, vitæ curriculum ad metam accelerat: & non longum ævum sibi anguratus, tanto acrius stimulos inculcat, exemplo viatorum, qui declinante die & procul adhuc hospitio celeritate compensant residuæ lucis brevitatem: hoc consecutus tanto ardore, ut & vitæ actum ultimum citius pertransiret, & immortalitatem effre-

ais animus maturius attingeret: nam infirmum corpus heri im-
 periosi mandatis inquietum, paulatim concussum, subito tandem
 concidit, suaque ruina æternum memoriæ monumentum effru-
 xit: Verum quoniam non longa ejus mihi fuit notitia attingere li-
 bet ultimi tantum quadriennii historiam, quo novus Britannia
 hospes sanitatis suæ curam mihi credidit. Primo aspectu obstu-
 pi in tam humili hospitio tam excessivam sapientiam habitare; sed
 ex vultu de sanitatis incommodis ominatus deluit tam brevem ejus
 boni usuram portendi: veritus ne, ut accidit, odio quietis, laboris
 dulcedine, in novo studiorum campo, in tanti regis oculis, homo
 impiger ex sanguine corpusculum cursu concitato ad æternam quic-
 sem præcipitaret. Præter occultamala, duo illum incommoda a-
 perte exercebant, tussis ex catharro salso fere continua, febris in-
 termittens, erronea, *excludit*, utriusque materia erat spirituum &
 succorum acrimonia, occasio vigilie & motus animi vehementes,
 qui tanquam flabella internum incendium augebant: utque ex
 spontanea insomnia tussis & febris, sic invicem ex istis agrypnia
 necessaria, squallente nimirum cerebro, & interpellato per sonos
 & motus pectoris violentos somno, quem alioqui a natura habe-
 bat levissimum; edebat tamen, bibebat satis liberaliter, & ut reli-
 qua, cum impetu. Verum quemadmodum victimæ aluntur non
 ut vivant, sed ut festo die moriantur: sic ille pascabatur in candi-
 dam illam lucem, qua innocens anima carcerem egressa in patriam
 remigraret, non auditis a cibo carnibus, sed suffecto tantisper ad vi-
 tæ lychnum oleo, donec præfixa venisset hora, quæ cœlo mentem
 succi plenam, corpus tabe absumptum terræ traderet. In illo itaq;
 declinationis statu prope quadriennium vixit, si vivere est, in sinu
 gestare apertæ mortis instrumenta; vixit, inquam, & verius, quam
 qui plena sanitate felices præter vultus nitorem & abdominis am-
 plitudinem nihil vitale præ se ferunt: tametsi ille nigris circum-
 quaque oculorum antris, prominentibus genis, colore lurido,
 nutante pectore, toto denique vultu & gestu mortis faciem adum-
 braret. Nemo enim, absit verbo invidia, ætatis in flore & valetu-
 dinis

dinis fastigio præstitit, quantum athleta noster inter lentos ignes,
 suspiria, fillicidia, aliaque mortis satellitia, solo animi ardore &
 constantia incredibili fœtus elaboravit. Non putabat scilicet de-
 corum veri decoris æstimator stationem deserere, nisi ultimam
 auram exspiranti: & velut invictus miles succis poplitibus de
 genu pugnativa valentior quam viribus, sic ille longo cum labo-
 ribus & morbis conflictu fractus non animo sed membris, non
 mentis acie sed organis, ad ultimum usque spiritum in manere
 sibi persistendum affirmabat. *Quid enim vultis?* (dicebat amicis
 quietem suadentibus) *aliam ut naturam hoc ævo induam? pareba-
 si juberis, sed ambos pœnitebis, vos consilij, me obsequij; mihi antehac
 imperatum otium, a me quæsitum, sed conatu irritum, imo pernicioso:
 non enim morbo sed morte gravior est desidia; nec nunquam infelicius
 valeo, quam ubi iners retracto corporis mala, & ex iis studiorum nau-
 fragium præsentio.* Nec verba erant violentiam quandoque indol-
 li fecit, in gratiam amicorum bello libris indicto, sed tanto cum
 naturæ fastidio & indignatione, ut rursus laxare frenum ingenio
 cogeretur: non enim magis poterat a studiis quam ab aeris haustu
 prohiberi. Permissus igitur arbitrio suo, eodem pede vitam & in-
 cepta ad finem promovebat per ægritudines intestinas quotidie
 invalescentes constanti semper habitu, quasi animus nihil egens
 corporis ministerio ei vilitatem exprobraret, deque naturæ ipsius
 infirmitate triumphans sceleton suum nō amplius ut organū, sed
 ut feretrum circumferret. Magnum opus & longioris animæ ag-
 gressus in vitæ crepusculo & deliquio valetudinis, Ecclesiasticæ
 historiæ vindicias, quo verā Ecclesiæ faciem per singulas ætates de-
 scribebat, deteris fucis quos vel ignorantia, vel superstitio, vel
 partium studium induxerat, arduum quidem opus & prope im-
 mensum, sed ad cuius consummationem nihil præter tempus de-
 fuit: supellex enim tot vigiliis & scriptorum thesauris parta abun-
 de suppetebat, ad componendum industria, ad disponendum judi-
 cium nusquam majora; alacritas, assiduus labor ne juveni quidem
 imitanda. Illud unum invidit sæculo tam illustre ædificium, quod

ut Crassus per Jocum Dejotato objiciebat ipse Joco dignus, *Justi-
tiam legem bonosque ipse*. Sed homo ad æternitatem compositus, &
mentis actionibus omnis & semper intentus nec annorum nume-
rum recolebat, nec corporis damna pensabat, nec denique ad-
ventum senectutis aut sanitatis detrimentum sentiebat, more mi-
litum qui in calore pugnae nec vulneribus acceptis dolent, nec
brachium aut crus abscissum sentiunt, nisi cum aut ferendi, aut
incedendi vim ablatam sibi vident. Postquam igitur hibernis vigi-
liis absolutum majoris pensae specimen primum dedisset, quale nul-
lus Apelles possit ad umbilicum unquam perducere, remissio
tantisper studiorum impetu concepit corpus suum intueri, admo-
nitus importunis dysuria aculeis, & lento incendio aquam expe-
tente, & pristinos somniculos profigante: tum exesis carnibus
ossium compagem figuramque contemplatus & reliquis partibus
flaccescentibus ventrem miratus in utrem augeri, agnovit conditi-
onem vitae brevis & molesta. Tum auditus est deplorare non mor-
bi radium, non sævitiam doloris, non mortis viciniam, sed stu-
diorum interitum, sed operis perficiendi spem mortuam. Cresce-
bant in dies vesicae tormenta, jam parietes ventrem faciebant, &
alia ex aliis rimae lapsum minabantur. Spectabant medici amantes
singularis ornamentum triste praesagium, omni diligentia, qua da-
batur copia, ruinam sustentantes, sed inani opera. Malum enim
invisitatum quale nulla ætas aspexit, nulla veterum aut recentium
scriptorum diligentia nominavit, illudebat eorum consiliis: pu-
gna erat cum monstro, & latente, quod hinc magni lapidis faciem
omnibus notis ostendebat, cum ne scrupus quidem esset; illinc
aquam saeco inclusam præter naturam ad sinistram illius regionem
mentiebatur, cum illud, quicquid esset, a natura ipsa esset. Verum
etsi in assignanda morbi materia & modo ex naturae ipsius impo-
stura esset aberratum, in prædicendo exitu vates fuerunt nimium
veri: siue enim lapis foret in vesica qui sectionem necessario po-
steret, spes salutis nulla; talem enim tali tempore secare, non erat
vesi-

vesicam sed jugulum petere : seu quidvis aliud inexploratae causae
 nocumentum in eo virium omnium collapsu lateret, nullus pa-
 rebat ad incolumitatem exitus. Quod ergo unicum restabat, Deo
 permissis & naturae expectabat intrepide animae exitum inter su-
 as voluptates, hoc est, libros & studia, quum ecce derepente scena
 intervenit quae ultimum tragoediae actum clausit. Inviante coelo
 & amicis, feriatum iverat circa Id. Junii ad aulam regiam quatuor
 a Londino millibus, vectus rheda per duras pavimenti Londinen-
 sis salebras, qua civitas longissime protenditur, non inusitato qui-
 dem & haecenus innoxio ausu, sed tum demum imminente fato
 nihil non erat ferele. Mensa ergo ad motus ad primas epulas simul
 cum ipsis latitiae verbis ex jucundo congressu amicorum fluenti-
 bus auditus est vociferula dolorem solito acerbius accusare, &
 vultu licet ad tranquillitatem coacto adstantibus magni mali opi-
 nionem iniecit, tumque tentatis venis febris comparuit, in eo
 casu laevi semper ominis nuncia. Verum ut erat moribus commo-
 dus, & amiorum observator, conversis ad hilariora sermonibus,
 prandium sine querela, at non sine convivarum metu absolvit.
 Inde ad ambulationem in amoenum viridarium sponte sua dedu-
 ctus, inter colloquia erudita & lectionem jucundam cum famili-
 aribus diem ad vesperam protraxit, composito semper ad hilarita-
 tem gestu, quantum licebat per saevitiam morbi. Hinc domum
 petiit ejusdem viae & vehiculi incommoditate, concussus illis in-
 partibus, ubi morbus & mors consistebant. Lecto datus egit no-
 ctem immitem in eatoritura, qua magnus ille cruciandi magister
 Tiberius scientiae specimen amicis dare solitus erat, restrictis lo-
 ti meatibus, & retro pulso ad caput suum foedo flumine. Tum de-
 mum accepto vadimonio intellexit transferendum alio mortale
 tugurium, & de stabili domicilio cogitandum. Inest enim eo tem-
 pore praesagus quidam vitae desinentis sensus etiam plebejis ani-
 mis, ita scilicet dispensante Deo, ne tanquam mali familiae patres
 longum iter rebus inordinatis capeamus, aut vitiis sordidi sine
 advocati

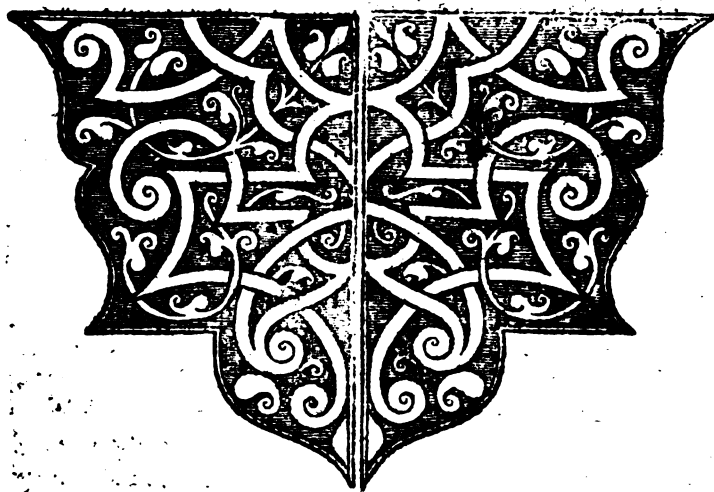
advocati praesidio illotis vestibus ad rerum capitalium iudicium accedamus. Mane converso ad medicum sermone, *En*, inquit, *nostra festivitatis epilogum?* Theophrastus [addit] in assidua studiorum contentione centesimum annum egressus erat, invitatus ad nepotis ex fratre nuptias unum & alterum diem seorsim a libris inter ludicra perdiderat, qui fuit ei studiorum ultimus; nam in morbum prolapsus cito exspiravit. De me quid futurum sit, constituit Dei providentia, sed si ve mihi sit moriendum, si ve in his doloribus perdurandum, studiorum excidium praevidet: quicquid autem illud erit, letus & libens tibi parebo Domine. Ita loquutum magna alacritate, quae illum ne in ipso quidem agone deseruit, bene sperare iussit medicus, & refutato Theophrasteo omine, de vita & valetudine, ut cogitaret, oravit, fore ut dolorum acerbitas apto remedio demulceretur, simulque balneolum suaserit; sed prius ad febrem & vesicae ardorem detracto sanguine. Inde aliquantum remisso cruciatu in ipso labro sedens gratias agebat Deo tam effusa animi laetitia, ut videretur oblitus laborum, & securus futuri, magno certe verae fortitudinis & humilitatis Christianae documento. quippe qui exquisita tormenta velut silentio admorsis tantum labris perferret; ad brevem dolorum remissionem exultabat & in Dei laudes pro eo beneficio totus effundebatur. Intelligebat enim vir humanarum & divinarum rerum scientissimus, adversa nobis ex merito, secunda ex Dei gratia obvenire; in illis Dei iustitiam, in his benignitatem elucere, contra quam solent molles & φιλαυτοι, quorum frequens est cum Deo de poenis vel levibus expositulatio, beneficiorum autem ingentium alta & pudenda obliuio. Alternis igitur ἀναπαύσεως & παροξυσμοῦ momentis suspensus in dies ad summam diem procedebat, ut nimium certis indicibus constabat: qualia erant foetor, & pus in lotio multum, febris incrementum; sitis ἄοβητος, odor ex ore malus, vultus hominis jam mortui, sudor toto corpore abundans, frigidus, pinguis, lentus, quo se videbat lychni instar sensim absumi, sine ullo tamen perturbationis vestigio;

vestigio; tantum ad dysuriz exacerbatorem gemebat interdum, verum continuato molestiz & obdurato sensu omisit etiam gemitus, ut crederetur ab hospitibus expers doloris, nec nisi rogatus de malo suo verbum faceret. Sed & alta rerum coelestium meditatio totum hominem tenebat, ut non vacaret aut dolere aut queri. Laus, me iudice, conferenda cum veterum Martyrum gloria; neque enim equulei tortura, nec stylorum aut ungularum lancini, aliaque crudelitatis instrumenta atrocius discruciant, quam nervorum in corporis centro incendium, aut salis, quidquid attingit erodentis, lixivium, partes exquisiti sensus assiduis puncturis velligans: utque strenui illi veræ pietatis satellites pro Dei gloria contra fictæ religionis imposturas constanter animam per tormenta effundebant: sic ille pro tuenda Christianæ fortitudinis dignitate adversus ingenii humani mollitiem, sæculi delicias, mali demonis susurros obfirmato animo victor ad ultimum usque spiritum inter acutissimos cruciatus depugnavit. Post velitationes ventum erat ad pugnam statariam cum hoste omnium maxime terribili, & vox militem nostrum ardore, siti, conatu raucum reliquerat, non sermo qui exilis aure propiore audiebatur, & quia laboriosus, ideoque seriis rebus destinatus, nihil terrenum sonabat, sed perpetua de Deo & cum Deo colloquia, quæ animi summam tranquillitatem indicabant, nullo rerum mortalium desiderio affectam, nisi quod subinde leviter deplorabat historiæ Ecclesiasticæ opus ad Dei gloriam & Christianam concordiam inchoatum non absolutum relinqui. Sed statim increpabat verborum insolentiam, ne quid præter Dei arbitrium optasse videretur, quasi veritus esset penuriam hominum, qui simili studio Dei regnum procurarent. Itaque ordinata familia, vale amicis dicto, consecratis manu extrema uxore & liberis in lætitiæ signum laudabili exemplo clausit vitæ historiam solenni illo epulo, quo Servator mundi vitam positurus testatam voluit & suam cum suis & suorum inter se unionem. Si enim mos est amicis paulo longius

SSSSSS aut

aut diutius peregrinaturis in discessu cum familiaribus ad benevolentiae vinculum lautius convivari ; non putabat intempestivum vir ad pacem natus, in magno illo ad coelum itinere divino prandio suam cum universo Christianorum cœtu conspirationem in fide publicare. Sic mensa remota, adis gratiis, concepta precatione per amicum præsentem, mortuæ dexteræ ministerio nudato capite, ne unquam decissent membra ad Dei cultum, errantem summis labris animam in manus sui Creatoris feliciter vir maximus exhalavit ; qui cum in omni vitæ labore supra fidem prodigioso virtuti & sapientiæ strenuam dedisset operam, omnium bonorum applausu celebratam, supremo tamen facinore mortis tam bene obitæ memoriam antea vitæ velut eminenti fastigio coronavit, dignus Heros quem præsens ætas, quem postera ad miretur, colat, imitetur.

RAPHAEL THORIVS.

VILLE DE LYON
Bibliothèque des Arts

INDEX

INDEX

Eorum, quibus hæ Casauboni epistolæ scriptæ sunt.

Numerus Epistolam denotat.

A.

F Oppio ab *Aitfema* Ep. 317. 355. 357. 361. 377. 392.
Leoni ab *Aitfema* 7

B.

C Aef. *Baronio* Cardinali. 288
Sim. *Bastidano* 172
Dom. *Baudio*. 237. 276. 442. 465. 719. 721.

P. *Bertio*. 373. 424. 633. 676. 707.

Theod. *Bexa*. 111. 116. 133. 143. 149. 175.

Laur. *Bochello* 757

Jac. *Bongarsio* 12. 18. 19. 21. 23. 32. 41. 42. 44. 48. 49. 56. 57. 63. 66. 67.
74. 81. 113. 119. 120. 121. 131. 153. 155. 160. 668. 831. 832.

Hecl. *Bouricio* 734. 766.

Jo. *Brantio* 589.

Heb. *Brancio* 400.

C.

S Uffr. *Calignoni* 816. 817.

Guil. *Camdeno* 101.

Lamb. *Cantero* 37.

Theod. *Cantero*. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 10. 36. 85. 224. 234. 275. 277.
349. 643. 660.

Iac. *Capello* 714.

Benj. *Carriero* 763.

Io. *Casaubono* F. 597. 598. 599. 606. 645. 649.

Io. *Caselio* 256. 375. 455. 594.

If. *Chabanao* 583.

SSSSSS 2

Flor.

Flor. *Christiano* 96.
Io. *Cocco* 93
If. *Colladeno* 124. 132. 159.
Hier. *Commelino* 43. 79.
Petro *Cunao* 578.

D.

Ian. *Doufa* F. 15. 25. 64. 76.
Io. *Drusio* 71.
Front. *Ducro* 243. 619. 624. 636.
Paul. *Dumajo* 510. 545.
Andr. *Dumao* 104.

E.

Thom. *Edmundo* 669.
Geverh. *Elmenhorstio* 244. 266. 750.
Dan. *Eremita* 286.
Thom. *Erpenio* 568. 572. 575. 590. 611. 617. 694. 697. 705. 715. 753.
768. 782.

F.

P. Et. *Fabro* 137
Christoph. *Firxio* 82.
P. Can. à *Fraxinis* 59. 60. 62. 87. 95. 97. 117. 118. 128. 129. 134. 135. 139.
148. 163. 813. 814.

Marq. *Frehero* 408.

G.

S. Cip. *Gentili* 376. 436. 484. 538. 551. 557. 563.
Iac. *Gellotto* 27. 107. 126. 127. 161. 166. 167. 170. 173. 174. 179. 200.
350. 331. 651. 833.
Dion. *Gorhofedo* 89. 112. 144. 158.
Hug. *Grotio* 646. 653. 655. 658. 661. 662. 677. 682. 691. 696. 713. 742.
743. 744. 746. 752. 777. 783. 792. 799. 800.
Ian. *Grutero* 84. 215. 384. 460. 559. 726.
Dionys. *Guerino* 756.

Dan.

INDEX.

H.

DAn. *Heinsio* 198. 217. 247. 265. 289. 311. 318. 320. 322. 331.
336. 341. 345. 348. 358. 362. 370. 383. 388. 396. 397. 403. 417.
418. 429. 464. 467. 487. 491. 495. 507. 512. 513. 515. 524. 526.
528. 530. 537. 541. 543. 544. 552. 553. 554. 555. 558. 570. 571.
576. 582. 585. 592. 593. 603. 608. 612. 614. 616. 634. 635. 642.
647. 654. 657. 666. 671. 679. 684. 690. 695. 703. 706. 718. 720.
733. 738. 747. 755. 765. 767. 774. 774. 780. 788. 797. 799. 802.

Dav. *Hæschelio* 26. 51. 102. 164. 165. 182. 188. 190. 192. 196. 202. 204. 207.
216. 221. 229. 242. 251. 252. 253. 257. 261. 268. 272. 299. 313. 328. 329.
330. 354. 387. 399. 421. 427. 437. 454. 457. 461. 483. 503. 520. 533.
539. 549. 561. 596. 616. 629. 701. 728. 760. 787.

Phinees *Hofsoni* 815.

I.

Gothofr. *Jungermannno* 423. 566. 574.

Patr. *Junio* 565.

Petro *Junio* 291. 514. 556. 600. 761.

Christoph. *Justello* 493.

K.

JO. *Kirchmanno* 475.

Dav. *Kuglero* 67.

L.

CArolo *Labbae* 228. 238. 245. 262. 280. 307. 324. 346. 382. 414. 417.
462. 468. 469. 471. 473. 504. 610. 641. 805. 806. 819. 820. 821.
822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830.

Labbae fratribus 235. 340.

Gaspari *Laurentio* 232

Jac. *Lectio* 109. 130. 140. 147. 187. 194.

Friderico *Lindenbrogio* 33. 35. 53. 189. 195. 302. 564.

Henr. *Lindenbrogio* 241

Georg. *Mich. Lingelsheimio* 339. 352. 380. 407. 435. 449. 459. 463. 498.
511. 521. 534. 546. 547. 560. 609. 628. 644. 664. 699. 702. 712. 724.
732. 737. 749. 758. 779. 786. 790.

Iusto

INDEX.

Iusto *Lipſio* 219. 240. 315.
Sibrando *Lubberto* 75.
Io. *Lydio* 47. 595. 632. 650. 672. 683.

M.

Petro *Matthae* 225.
P. Io. *Maſſaco* 732.
Io. *Maurſo* 184. 222. 369. 390. 577. 579. 638. 673. 748. 751. 772. 781. 793.
Meban fratribus 271. 287. 294.
Iac. *Menavio*, 65.
Corn. van der *Myle* 180. 613. 670. 682.

P.

Julio *Pacio* 151.
Philippo *Parao* 69.
Patribus ad Synodum Gergavix congregatis 220.
Patribus ſynodi Salvendis 138.
Iac. Davy *Perronio* 360. 710.
Carolo *Perrotto* 122.
Mich. *Piccarto* 729.
Io. *Pinaldo* 136. 141.
Franc. *Pithae* 91.
Petro *Pithae* 39. 40. 92. 99.
Petro *Pithae* N. 740.
Amando *Polano* 804.
Io. *Polyandro* 794. 803.
Io. *Porthaſio* 281.
Chriſtoph. *Puteano* 325.

R.

Guil. *Ranchino* 94. 98. 143.
Guitardo *Ratae* 186.
Georgio *Remo* 410. 730.
Theoph. *Richardo* 90.
Cunrado *Rittershuſio* 16. 30. 31. 50. 58. 83. 154. 260. 298. 353. 374. 386. 401.
409. 438. 441. 458. 501. 536. 562. 605. 655. 700. 727.

S. Io.

INDEX.

S.

Io. *Saeckma* 73.

Claudio *Salmasio* 368. 404. 428. 477. 479. 500. 518. 522. 542. 548. 581. 587.
709. 764.

I. Anton. *Saraceno* 808. 809. 810.

Io. *Saraceno* 22. 45. 46. 169. 516.

Henr. *Savilio* 100.

Iosepho J. *Scaligero*. 8. 11. 14. 17. 24. 29. 34. 52. 54. 80. 114. 146. 156. 157. 168.

171. 176. 177. 177. 178. 180. 181. 185. 199. 201. 203. 205. 209. 210. 211. 212.

213. 214. 218. 223. 230. 231. 233. 236. 239. 246. 248. 255. 259. 264. 270.

273. 274. 279. 283. 284. 285. 290. 292. 293. 295. 297. 300. 309. 312. 314.

316. 319. 321. 322. 323. 324. 325. 327. 328. 342. 343. 344. 347. 356.

359. 364. 371. 378. 379. 381. 385. 389. 391. 393. 394. 398. 402. 405. 406.

412. 415. 416. 420. 422. 413. 415. 416. 420. 422. 425. 426. 430. 431.

432. 433. 434. 439. 440. 443. 444. 445. 447. 448. 450. 451. 452. 453.

Andr. *Schorro* 250. 267. 308. 326. 567. 573. 588. 659. 736.

Petro *Scriverio* 509.

Tob. *Stulteto* 88.

Wolfg. *Sebero* 482.

Ian. Guil. *Stuckio* 61. 70. 106.

T.

FRid. *Taubmann* 481. 550. 723.

Richardo *Thomsoni*. 13. 77. 110. 115. 123. 208. 569.

Iac. Aug. *Thuano*. 9. 20. 28. 33. 55. 108. 125. 162. 192. 206. 226. 227. 263. 303.

304. 305. 306. 310. 353. 366. 367. 584. 586. 601. 602. 604. 615. 618. 620. 621.

622. 623. 725. 627. 630. 631. 637. 639. 640. 648. 652. 656. 663. 667. 674.

675. 678. 680. 681. 685. 686. 687. 689. 692. 693. 698. 704. 708. 711. 716.

725. 739. 759. 762. 769. 770. 773. 775. 776. 778. 791. 796. 798. 807.

Sebast. *Tegnagelio* 490.

Dan. *Tileno* 258. 818.

Io. *Tornasio* 244.

Steph. *Tremuleo* 105. 142.

Lud. *Tribaldo* 505.

V. Io.

INDEX.

V.

JO. *Vassano* 282. 296. 419. 506. 591. 811.
 Nic. *Vassano* 372.
 Verderio à *Vauprinus* 86.
 Franc. *Vertuniano* 395. 470.
 Marco *Velfero* 74. 103. 197. 269. 535.
 Dominico *Vicquio* 193.
 Bonav. *Vulcanio* 249. 279. 301. 446.

W.

JO. à *VVouueren* 78.
 Io. à *Witten* 607. 722. 812.
 N.N. 473. 717. 735. 741. 784. 785. 789. 804.

Errata.

Pag 98. l. 4. *Commelino*. p. 114. l. 18. *ἱερὸν ἔργον*. p. 154. l. 19. *Pinaldo*.
 p. 192 l. 8. *Bastidano*. p. 295 l. 24. *ἡττα* p. 355. l. 27. *γλυκύρριζα* p. 393. ultima
 verba epistolæ 342 hoc ordine legantur: *Vir ille optimus ac uas auidissime*
expectat. Florentius tuis acceptis gaudio exiluit. &c. p. 467. l. 23. *heroe*.
 p. 516. epistola 457. *Davidi Hœschelio* scripta referri debet ad annum
 1596. p. 528. l. 2. *ἐσχηματισμένον*. p. 744. l. 1. alioquin. pag. 759. l. 13. *οἶδατε*.
 pag. 764. l. 23. manu p. 767. l. 8. *pernegat*. p. 868. l. 7. *μαντσοῦνης*. p. 928. l. 15.
 formulas. p. 952. l. 13. *φιλολογίας*. p. 1026. l. 13. *git*. p. 1032. l. 2. *Fraxinis*. p.
 1036 l. 1 *חביני* p. 1042 l. 26. constat. p. 1046. l. 25 *levem*.

FINIS.

VILLE DE LYON

Biblioth. de l'Acad. des Arts

